ഗോവിന്ദപിള്ള. എം. കെ. Tr.
58733

മനുസ്മൃതി

ഭൃഗുസംഹിത.

ഒന്നാം അദ്ധ്യായം.

മൂലം—മനുമേകാഗ്രമാസീനമഭിഗമ്യ മഹർഷയഃ
പ്രതിപൂജ്യ യഥാന്യായമിദം വചനമബ്രുവൻ. ൧

ഭാഷ്യം—മഹർഷിമാർ, ശബ്ദസ്പർശരൂപരസഗന്ധങ്ങളായ പഞ്ചവിഷയങ്ങളിൽനിന്നും നിവർത്തിപ്പിച്ച മനസ്സിനെ ബ്രഹ്മധ്യാനത്തിൽ പ്രവേശിപ്പിച്ച സ്വായംഭുവമനുവിനെ പ്രാപിച്ച വിധിപ്രകാരം പൂജിച്ചിട്ട് ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു.

പരിഭാഷ—മഹർഷയഃ=മഹർഷിമാർ. ഏകാഗ്രമാസീനം മനും=ഒന്നിൽ തന്നെ സ്ഥിരീകരിച്ച മനസ്സോടെക്കൂടിയ സ്വായംഭുവമനുവിനെ. അഭിഗമ്യ=പ്രാപിച്ചിട്ട്. യഥാന്യായം പ്രതിപൂജ്യ=വിധിപ്രകാരം പൂജിച്ചിട്ട്. ഇദം=ഇപ്രകാരമുള്ള. വചനം=വാക്കിനെ. അബ്രുവൻ=പറഞ്ഞു.

മൂ—ഭഗവൻ സർവ്വവർണ്ണാനാം യഥാവദനുപൂർവ്വശഃ
അന്തരപ്രഭവാണാഞ്ച ധർമ്മാന്നോ വക്തുമർഹസി. 2

ഭാ—ഹേ ഭഗവൻ! സർവ്വവർണ്ണങ്ങളുടെയും അന്തരപ്രഭവന്മാരുടെയും ധർമ്മങ്ങളെ അനുക്രമമായി മുഴുവനും ഞങ്ങൾക്കുപദേശിക്കുന്നതിനായിട്ട് അങ്ങു് അർഹനായി ഭവിക്കുന്നു.

പ—സർവ്വവർണ്ണങ്ങൾ=ബ്രാഹ്മണ, ക്ഷത്രിയ, വൈശ്യ, ശൂദ്രരെന്ന നാലുവർണ്ണങ്ങൾ. അന്തരപ്രഭവന്മാർ=അനുലോമജൻ, പ്രതിലോമജൻ, അന്തരാളൻ, വ്രാത്യൻ മുതലായ വർണ്ണസങ്കരജാതികൾ. അനുപൂർവ്വശഃ=ക്രമംതെറ്റാതെ. ധർമ്മങ്ങൾ=ജാതകർമ്മം മുതലായവ. അനുലോമജൻ=ഉൽകൃഷ്ടജാതിജനായ പുരുഷൻ നികൃഷ്ടജാതിജയായ സ്ത്രീയിൽ ഉൽപാദിപ്പിക്കുന്ന സന്തതി. പ്രതിലോമജൻ=നികൃഷ്ടജാതിജനായവൻ ഉൽകൃഷ്ടജാതിജയായ സ്ത്രീയിൽ ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്ന സന്തതി. അന്തരാളൻ=ഒരു ജാതിയിൽ ഉൾപ്പെട്ട മറുജാതി. വ്രാത്യൻ=ജാതിമര്യാദപ്രകാരമുള്ള കർമ്മങ്ങളൊന്നും ചെയ്യാത്ത ബ്രാഹ്മണൻ. [illegible].

മൂ—ത്വമേകോ ഹ്യസ്യ സർവ്വസ്യ വിധാനസ്യ സ്വയംഭുവഃ
അചിന്ത്യസ്യാപ്രമേയസ്യ കാര്യതത്വാർത്ഥവിത് പ്രഭോ. 3

ഭാ—അഗ്നിഷ്ടോമം മുതലായ യാഗാദി ക്രിയകളെ വിധിക്കുന്നതായും, ഒരുത്തനാൽ സൃഷ്ടിക്കപ്പെടാത്തതായും, ഇത്രയുള്ളതെന്നു നിർണ്ണയിക്കപ്പെടാത്തതായും മീമാംസാശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരാൽ അറിയപ്പെടാത്ത അർത്ഥത്തോടുകൂടിയതായും ഇരിക്കുന്ന ഈ സകല വേദതത്വാർത്ഥത്തെ അറിഞ്ഞ മഹാൻ നീ ഒരുത്തനല്ലയോ?

പ—അഗ്നിഷ്ടോമം=ഒരു യാഗകർമ്മം. മീമാംസാശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ=മീമാംസാശാസ്ത്രം അറിയപ്പെടാത്തവർ.

സ തൈഃപൃഷ്ടസ്തഥാസമ്യ ഗമിതൌജാ മഹാത്മഭിഃ
പ്രത്യുവാചാർച്ച്യതാൻ സർവ്വാന്മഹർഷീം ശ്രൂയതാമിതി. 4

ഭാ—മഹാത്മാക്കളായ മഹർഷിമാരുടെ സന്ദേഹം തീർക്കത്തക്ക ജ്ഞാനത്തോടുകൂടിയ ആ മനുപ്രജാപതി മേൽപ്രകാരമുള്ള അവരുടെ ചോദ്യങ്ങളെ ... ര പൂജിച്ചിട്ട് കേട്ടുകൊണ്ടാലും എന്നു പറഞ്ഞുതുടങ്ങി.

ആസീദിദം തമോഭൂതമപ്രജ്ഞാതമലക്ഷണം
അപ്രതർക്ക്യമവിജ്ഞേയം പ്രസുപ്തമിവ സർവ്വതഃ.

ഭാ—വർണ്ണാശ്രമധർമ്മത്തെക്കുറിച്ചു ചോദ്യംചെയ്ത ഋഷികൾക്ക് പ്രളയകാലത്ത് വർണ്ണാശ്രമം ഉണ്ടായിരിക്കുന്നതല്ലാത്തതുകൊണ്ട് ആദ്യം പ്രളയകാലത്തിന്റെ അവസ്ഥയെത്തന്നെ പറയുന്നു. ഈ ലോകം പ്രളയകാലത്തിൽ മൂലപ്രകൃതിയിൽ ലയിച്ചു അന്ധകാരത്തിൽ മറഞ്ഞ വസ്തുവെപ്പോലെ അദൃശ്യമായും അലക്ഷണമായും ...തൽ അറിയപ്പെടാത്തതും തർക്കശാസ്ത്രയുക്തികളെക്കൊണ്ടു നിശ്ചയിക്കപ്പെടാത്തതും ...തതായും സമസ്തവും നിദ്രയിൽ പെട്ടതുപോലെയും ഭവിച്ചിരുന്നു.

പ—അദൃശ്യം=കണ്ടറിയാൻ പാടില്ലാത്തതു് അലക്ഷണം=അടയാളമില്ലാ... സമസ്തം=എല്ലാം (സകലചരാചരങ്ങളും) നിദ്ര=ഉറക്കം.

തതസ്സ്വയംഭൂർഭഗവാനവ്യക്തോവ്യഞ്ജയന്നിദം
മഹാഭൂതാദിവൃത്തൌജാഃ പ്രാദുരാസീത്തമോനുദഃ. 6

ഭാ—അനന്തരം പ്രളയകാലം കഴിഞ്ഞു ജീവാത്മാക്കളെപ്പോലെ കർമ്മ...ൽ ദേഹമെടുക്കാതെ തന്റെ ഇച്ഛകൊണ്ടു ദേഹം എടുക്കുന്നതായ സ്വയംഭൂ ഭഗവാൻ ബാഹ്യേന്ദ്രിയങ്ങളാൽ ഗ്രഹിക്കപ്പെടാത്തവനായും ഒരുവരാലും ത...ക്കാത്ത സൃഷ്ടിസ്ഥിതിസംഹാരങ്ങളായ ത്രിവിധകർമ്മങ്ങളോടുകൂടിയവനായും ...ശം മുതലായ പഞ്ചമഹാഭൂതങ്ങളെ പ്രകാശപ്പെടുത്തുന്നവനായും പ്രകൃതിയെ...യും പ്രകാശിച്ചു.

യോസാവതീന്ദ്രിയഗ്രാഹ്യഃ സൂക്ഷ്മോവ്യക്തസ്സനാതനഃ
സർവ്വഭൂതമയോചിന്ത്യഃ സ ഏവ സ്വയമുദ്ബഭൌ. 7.

ഭാ—സകല വേദപുരാണങ്ങളാൽ പ്രസിദ്ധനായും മനസ്സിനാൽ മാത്രം ...ഗ്രാഹ്യനായും ബാഹ്യേന്ദ്രിയങ്ങളാൽ അഗ്രാഹ്യനായും അരൂപിയായും സ...ർവ്വാന്തര്യാമിയായും അചിന്ത്യമായ മഹിമയുള്ളവനായും ജനനമരണങ്ങളില്ലാത്തവനായുമിരിക്കുന്ന യാതൊരു ഭഗവാനുണ്ടോ അദ്ദേഹം ആകാശം മുതലായ ഭൂതങ്ങളെ പ്രകാശിച്ചു

പ—ബാഹ്യേന്ദ്രിയങ്ങൾ=കണ്ണു്, മൂക്കു്, ചെവി, നാക്കു്, ത്വക്കു് അഗ്രാഹ്യൻ=അറിയപ്പെടാൻ പാടില്ലാത്തവൻ അരൂപി=രൂപമില്ലാത്തവൻ. സർവ്വാന്തര്യാമി=സകല ചരാചരങ്ങളുടെയും ഉള്ളിൽ പ്രകാശിക്കുന്നവസ്തു അചിന്ത്യം=ഇന്നതെന്നു വിചാരിച്ചറിയാൻ പാടില്ലാത്തതു്.

സോഭിധ്യായശരീരാത്സ്വാത്സിസൃക്ഷുർവ്വിവിധാഃ പ്രജാഃ.
അപ ഏവ സസർജ്ജാദൌ താസു ബീജമവാസൃജൽ. 8

ഭാ—ആ പരമാത്മാവു് സകല ജീവന്മാരുടെയും ഇരിപ്പിടമായ തന്റെ ശരീരത്തിൽനിന്നു പല പ്രകാരത്തിലുള്ള പ്രജകളെ സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനു വിചാരിച്ചു ആദ്യസൃഷ്ടിക്കു മുൻപായി ജലത്തെ നിർമ്മിച്ചു് അതിൽ തന്റെ ശക്തി...ു ബീജത്തെ വച്ചു.

ഒന്നാം അദ്ധ്യായം

മൂ— തദണ്ഡമഭവദ്ധൈമം സഹസ്രാംശുസമപ്രഭം
തസ്മിൻ ജജ്ഞേ സ്വയം ബ്രഹ്മാ സർവ്വലോകപിതാമഹഃ

ഭാ—മേൽ പറയപ്പെട്ട ബീജം [illegible] ഈശ്വരന്റെ ഇച്ഛയാൽ സ്വർണ്ണമയമായ ഒരു അണ്ഡമായി ഭവിച്ചു. ആ അണ്ഡത്തിൽ പ്രപഞ്ചജന്മത്തിന് [illegible]ത്തിന് അർഹമായ തപസ്സു ചെയ്ത് ഒരു ജീവനെ ബ്രഹ്മാവായി സൃഷ്ടിച്ച് ബ്രഹ്മാവിൽ അന്തര്യാമിയായി പ്രവേശിച്ചു. ആ ബ്രഹ്മാവ് സർവ്വലോകപിതാമഹനെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ— ആപോ നാരാ ഇതി പ്രോക്താ ആപോ വൈ നരസൂനവഃ
താ യദസ്യായനം പൂർവ്വം തേന നാരായണഃ സ്മൃതഃ.

ഭാ—ജലങ്ങൾ നരൻ എന്ന (നരൻ=കേടില്ലാത്തവൻ) പരമാത്മാവു സൃഷ്ടിച്ചതുകൊണ്ട് അതിനു "നാരം" എന്നുള്ള പേരുണ്ടായി. നാരമെന്ന പേരോടുകൂടിയ ജലത്തിൽ വസിക്കകൊണ്ട് ആ പരമാത്മാവിനു "നാരായണനെ"ന്നു പേർ ഭവിച്ചു

മൂ— യത്തത്കാരണമവ്യക്തം നിത്യം സദസദാത്മകം
തദ്വിസൃഷ്ടസ്സ പുരുഷോ ലോകേ ബ്രഹ്മേതി കീർത്ത്യതേ

ഭാ—പ്രപഞ്ചത്തിനു കാരണനായും അശരീരനായും അഴിവില്ലാത്തവനായും വേദാന്തവേദ്യനാകയാൽ സത്തെന്നും ബാഹ്യേന്ദ്രിയങ്ങൾക്ക് അവേദ്യനാകകൊണ്ട് അസത്തെന്നും പറയപ്പെടുന്ന സ്വഭാവത്തോടുകൂടിയവനായുമിരിക്കുന്ന ആ പരമാത്മാവിനാൽ ആദ്യം സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ട ഒരു ജീവൻ ബ്രഹ്മാവെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

പ—അശരീരൻ=ശരീരമില്ലാത്തവൻ. വേദാന്തവേദ്യൻ=വേദാന്ത[illegible] അറിയപ്പെടേണ്ടവൻ. ബാഹ്യേന്ദ്രിയങ്ങൾ=പുറമേയുള്ള ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ (കണ്ണ്, ചെവി, നാക്ക്, തൊക്ക്) അവേദ്യൻ=അറിയപ്പെടാത്തവൻ.

മൂ— തസ്മിന്നണ്ഡേ സ ഭഗവാനുഷിത്വാ പരിവത്സരം
സ്വയമേവാത്മനോ ധ്യാനാത്തദണ്ഡമകരോദ്ദ്വിധാ.

ഭാ—മുൻപറയപ്പെട്ട അണ്ഡത്തിൽ ആ ബ്രഹ്മാവു [illegible] [illegible] ഒരു കൊല്ലത്തിൻപ്രകാരം ഒരു ബ്രഹ്മവർഷം വസിച്ചശേഷം [illegible]വിനാൽ ഈ അണ്ഡം രണ്ടായി ഭവിക്കട്ടെയെന്നു വിചാരിച്ചു. [illegible] രണ്ട് അണ്ഡമായി ഭവിച്ചു.

മൂ— താഭ്യാം സ ശകലാഭ്യാം ച ദിവം ഭൂമിം ച നിർമ്മമേ
മദ്ധ്യേ വ്യോമ ദിശശ്ചാഷ്ടാവപാം സ്ഥാനം ച ശാശ്വതം

ഭാ—ആ രണ്ടു ഖണ്ഡങ്ങളിൽ ഉപരിഖണ്ഡത്തിൽ സ്വർഗ്ഗത്തെയും [illegible]ത്തിൽ ഭൂമിയെയും മദ്ധ്യേ ആകാശത്തെയും എട്ടു ദിക്കുകളെയും [illegible] സൃഷ്ടിച്ചു.

മഹത്തത്വാദിസൃഷ്ടി.

മൂ— ഉദ്ബബർഹാത്മനശ്ചൈവ മനസ്സദസദാത്മകം
മനസശ്ചാപ്യഹങ്കാരമഭിമന്താരമീശ്വരം. 14

ഭാ—ആ ബ്രഹ്മാവു് പരമാത്മസ്വരൂപമായ തന്നിൽനിന്നും വേദത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതിനാലും ജ്ഞാനികൾ അനുഭവിക്കുന്നതിനാലും സത്തെന്നും ദൃശ്യനല്ലാത്തതുകൊണ്ടു് അസത്തെന്നും പറയപ്പെട്ട മനസ്സിനെ സൃഷ്ടിച്ചു അതിനുമുമ്പിൽ "ഞാൻ" എന്ന അഭിമാനത്തിനിരിപ്പിടമായും തന്റെ കാര്യം ചെയ്യാൻ സാമർത്ഥ്യമുള്ളതായും ഇരിക്കുന്ന അഹങ്കാരത്തെ സൃഷ്ടിച്ചു

പ—ദൃശ്യൻ=കാണപ്പെടുവാൻ യോഗ്യൻ. സത്=എല്ലായ്പ്പോഴും എല്ലായിടത്തും വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന വസ്തു, ജ്ഞാനം. അസത്=അജ്ഞാനം.

മൂ— മഹാന്തമേവ ചാത്മാനം സർവ്വാണി ത്രിഗുണാനി ച
വിഷയാണാം ഗ്രഹീതൄണി ശനൈഃ പഞ്ചേന്ദ്രിയാണി ച.

ഭാ—ഈ അഹങ്കാരസൃഷ്ടിക്കു മുമ്പേ പരമാത്മാവിൽനിന്നും മഹത്തത്വത്തെയും സത്വം മുതലായ ത്രിഗുണങ്ങളെയും ശബ്ദം മുതലായ പഞ്ചവിഷയങ്ങളെ ഗ്രഹിക്കുന്ന പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളെയും ജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങളെയും വേദത്തിൽ വിധിച്ചപ്രകാരം ക്രമമായി സൃഷ്ടിച്ചു.

മൂ— തേഷാം ത്വവയവാൻ സൂക്ഷ്മാൻ ഷണ്ണാമപ്യമിതൌജസാം
സന്നിവേശ്യാത്മമാത്രാസു സർവ്വഭൂതാനി നിർമ്മമേ. 16

ഭാ—മുൻപറഞ്ഞ ആകാശം മുതലായ പഞ്ചഭൂതങ്ങളുടെ തന്മാത്രകളെയും അഹങ്കാരത്തെയും സൂക്ഷ്മമാക്കി അതുകളിലടക്കി മനുഷ്യരെയും പക്ഷിമൃഗാദി കീടജന്തുക്കളെയും സൃഷ്ടിച്ചു.

മൂ— യന്മൂർത്ത്യവയവാ സൂക്ഷ്മാസ്തസ്യേമാന്യാശ്രയന്തി ഷട്
തസ്മാച്ഛരീരമിത്യാഹുസ്തസ്യ മൂർത്തിം മനീഷിണഃ. 17

ഭാ—യാതൊരു കാരണത്തിനാൽ ബ്രഹ്മാവിനാൽ ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ട പഞ്ചമഹാഭൂതവും അഹങ്കാരവും ഈ ദേഹത്തെ സൂക്ഷ്മരൂപമായി പ്രാപിക്കുന്നുവോ അതിനാൽ ഈ ദേഹത്തിന്നു ശരീരമെന്നു പേർ ലഭിച്ചു.

മൂ— തദാവിശന്തി ഭൂതാനി മഹാന്തി സഹ കർമ്മഭിഃ
മനശ്ചാവയവൈഃ സൂക്ഷ്മൈഃ സർവ്വഭൂതകൃദവ്യയം. 18

ഭാ—ആ ശരീരത്തെ ആകാശാദിമഹാഭൂതങ്ങളും സൂക്ഷ്മരൂപമായി അതതുകളുടെ കാര്യശക്തികളോടുകൂടി പ്രാപിക്കുന്നു. ആകാശാദിഭൂതങ്ങളുടെ കാര്യം ഇനി പറയപ്പെടും. മനസ്സിന്റെ കാര്യമാകട്ടെ, ഇതു ഇതെന്ന വിചാരിക്കുന്നതിനാൽ സുഖദുഃഖങ്ങളെ അനുഭവിച്ചു സൂക്ഷ്മമായിട്ടു നാശമററിരിക്കുന്നതാകുന്നു.

മൂ— തേഷാമിദന്തു സപ്താനാം പുരുഷാണാം മഹൌജസാം
സൂക്ഷ്മാഭ്യോ മൂർത്തിമാത്രാഭ്യസ്സംഭവത്യവ്യയാദ്വ്യയം. 19

ഭാ—പഞ്ചതന്മാത്ര, മഹത്തത്വം, അഹങ്കാരം ഈ ഏഴിനെയും സൃഷ്ടിക്കുന്ന സാമർത്ഥ്യമാകുന്ന തേജസ്സിന്റെ സൂക്ഷ്മരൂപങ്ങളാൽ ജനനമരണരഹിതമായ

പരമാത്മാവാകുന്ന കാരണത്തിൽനിന്നു നശ്വരമായ ഈ ലോകമാകുന്ന കാര്യമുണ്ടാകുന്നു.

മൂ— ആദ്യാദ്യസ്യ ഗുണം ത്വേഷാമവാപ്നോതി പരഃ പരഃ
യോയോ യാവൽഗുണശ്ചൈഷാം സസതാവൽഗുണസ്സ്മൃതഃ.

ഭാ—ഈ പഞ്ചമഹാഭൂതങ്ങളിൽ ഒന്നാമത്തെയായ ആകാശത്തിന്റെ ഗുണമായ ശബ്ദത്തെ രണ്ടാമത്തേതായ വായുവും അതിന്റെ ശബ്ദസ്പർശങ്ങളെ മൂന്നാമത്തേതായ അഗ്നിയും അതിന്റെ ശബ്ദസ്പർശരൂപങ്ങളെ നാലാമത്തേതായ ജലവും അതിന്റെ ശബ്ദസ്പർശരൂപരസഗന്ധങ്ങളെ അഞ്ചാമത്തേതായ പൃഥിവിയും പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— സർവ്വേഷാം തു സ നാമാനി കർമ്മാണി ച പൃഥൿ പൃഥൿ
വേദശബ്ദേഭ്യ ഏവാദൌ പൃഥൿ സംസ്ഥാശ്ച നിർമ്മമേ 21

ഭാ—ബ്രഹ്മാവു് തന്നാൽ മുൻ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ട മനുഷ്യർ മുതലായ സകല ജാതികൾക്കും വേദങ്ങളിൽനിന്നും ഇപ്രകാരം അടയാളമുള്ളവൻ മനുഷ്യനെന്നും ഇപ്രകാരം അടയാളമുള്ളതു പശുവെന്നും ഇപ്രകാരം അടയാളമുള്ളതു് അശ്വമെന്നും നാമങ്ങളും അതതു ജാതികളുടെ തൊഴിലുകളും നിർമ്മിച്ചു.

മൂ— കർമ്മാത്മനാം ച ദേവാനാം സോസൃജത് പ്രാണിനാം പ്രഭുഃ
സാദ്ധ്യാനാം ച ഗണം സൂക്ഷ്മം യജ്ഞം ചൈവ സനാതനം

ഭാ—കർമ്മാത്മാക്കളായ ഇന്ദ്രാദിദേവന്മാരെയും സൂക്ഷ്മരൂപമുള്ള സാദ്ധ്യദേവന്മാരെയും അഴിവില്ലാതുള്ള യാഗങ്ങളെയും ചരാചരങ്ങളെയും ആ പ്രഭുവായ ബ്രഹ്മാവു സൃഷ്ടിച്ചു.

പ—കർമ്മാത്മാക്കൾ=കർമ്മമാകുന്ന സ്വഭാവത്തോടുകൂടിയവർ.

മൂ— അഗ്നിവായുരവിഭ്യസ്തു ത്രയം ബ്രഹ്മസനാതനം
ദുദോഹ യജ്ഞസിദ്ധ്യർത്ഥമൃഗ്യജുസ്സാമലക്ഷണം. 23

ഭാ—യാഗങ്ങൾ നിറവേറുന്നതിനായി ബ്രഹ്മാവു് "അഗ്നി വായു രവി"കളിൽനിന്നാകട്ടെ ലക്ഷണസമന്വിതമായും സനാതനമായുമുള്ള "ഋക് യജുസ് സാമം" എന്ന പേരോടുകൂടിയ മൂന്നു വേദങ്ങളെ വെളിപ്പെടുത്തി.

മൂ— കാലം കാലവിഭക്തീശ്ച നക്ഷത്രാണി ഗ്രഹാംസ്തഥാ
സരിതസ്സാഗരാൻ ശൈലാൻ സമാനി വിഷമാണി ച. 24

ഭാ—പിന്നീടു് കാലത്തെയും കാലത്തിനു മാസാദിവിഭജനങ്ങളെയും കാർത്തിക മുതലായ നക്ഷത്രങ്ങളെയും സൂര്യാദി നവഗ്രഹങ്ങളെയും നദികളെയും സമുദ്രങ്ങളെയും പർവ്വതങ്ങളെയും നിമ്നോന്നതസ്ഥലങ്ങളെയും സൃഷ്ടിച്ചു.

മൂ— തപോ വാചം രതിം ചൈവ കാമം ച ക്രോധമേവ ച
സൃഷ്ടിം സസർജ്ജ ചൈവേമാം സ്രഷ്ടുമിച്ഛന്നിമാഃ പ്രജാഃ. 25

ഭാ—പ്രാജാപത്യം മുതലായ തപസ്സുകളെയും വാക്കുകളെയും ക്രീഡയെയും സന്തോഷത്തെയും കാമക്രോധങ്ങളെയും സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനു് ഇച്ഛയോടുകൂടിയ പ്രജകളുടെ വൃത്തിക്കായിട്ടു സൃഷ്ടിച്ചു

മൂ— കർമ്മണാം ച വിവേകാർത്ഥം ധർമ്മാധർമ്മൌ വ്യവേചയൽ
ദ്വന്ദ്വൈരയോജയച്ചേമാഃ സുഖദുഃഖാദിഭിഃ പ്രജാഃ.

ഭാ—കർമ്മങ്ങളുടെ അറിവിനായിട്ടു ധർമ്മാധർമ്മങ്ങളെയും അവയെ ചെയ്യുന്നവർക്കു ഫലമായിട്ടു സുഖദുഃഖങ്ങളെയും നിർമ്മിച്ചു.

മൂ—അണ്വ്യോമാത്രാവിനാശിന്യോദശാർദ്ധാനാന്തുയാഃസ്മൃതാഃ
താഭിസ്സാർദ്ധമിദം സർവ്വം സംഭവത്യനുപൂർവ്വശഃ. 27

ഭാ—മുൻപറഞ്ഞ പഞ്ചമഹാഭൂതങ്ങളുടെ സൂക്ഷ്മരൂപമായ തന്മാത്രകളാൽ സ്ഥൂലമായും സൂക്ഷ്മമായും ഇരിക്കുന്ന ഈ ലോകം ക്രമമായി ഉല്പത്തിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—യന്തുകർമ്മണി യസ്മിൻ സ ന്യയുങ്ക്ത പ്രഥമം പ്രഭുഃ
സ തദേവ സ്വയം ഭേജേ സൃജ്യമാനഃ പുനഃ പുനഃ. 28

ഭാ—പ്രഭുവായ ആ ബ്രഹ്മാവ് ഏതു പ്രാണിയെ ഏതു പ്രവൃത്തിയിൽ മുമ്പേ നിയമിച്ചിരിക്കുന്നു പിന്നീടും ജനിക്കുന്ന ആ വിധ പ്രാണികൾ അപ്രകാരമുള്ള പ്രവൃത്തിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—ഹിംസ്രാഹിംസ്രേ മൃദുക്രൂരേ ധർമ്മാധർമ്മാവൃതാനൃതേ
യദ്യസ്യ സോദധാത്സർഗ്ഗേ തത്തസ്യ സ്വയമാവിശൽ. 29

ഭാ—ഹിംസയെ സിംഹാദി മൃഗങ്ങൾക്കും കൊല്ലപ്പെടുകയെന്ന കർമ്മത്തെ മാൻ മുതലായ സാധുമൃഗങ്ങൾക്കും ദയയെ ബ്രാഹ്മണനും ക്രൂരത്വത്തെ ക്ഷത്രിയനും ഗുരുശുശ്രൂഷയെന്ന കർമ്മത്തെ ബ്രഹ്മചാരികൾക്കും (അവർക്കുതന്നെ മധുമാംസഭക്ഷണമാകുന്ന അധർമ്മത്തെയും) സത്യത്തെ മുഖ്യമായി ദേവന്മാർക്കും അസത്യത്തെ മനുഷ്യർക്കും നൽകി.

മൂ—യഥർത്തുലിംഗാന്യൃതവഃ സ്വയമേവർത്തുപര്യയേ
സ്വാനി സ്വാന്യഭിപദ്യന്തേ തഥാ കർമ്മാണി ദേഹിനഃ. 30

ഭാ—വസന്താദി ഋതുക്കൾ തത്തൽകാലങ്ങളിൽ തങ്ങളുടെ ലക്ഷണങ്ങളെ സ്വയമേവ എങ്ങിനെ പ്രാപിക്കുന്നുവോ അതുപോലെ പ്രാണികളും തങ്ങൾ തങ്ങളുടെ കൃത്യങ്ങൾക്കു തക്ക പ്രവൃത്തികളെ സ്വയമേവ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—ലോകാനാന്തു വിവൃദ്ധ്യർത്ഥം മുഖബാഹൂരുപാദതഃ
ബ്രാഹ്മണം ക്ഷത്രിയം വൈശ്യം ശൂദ്രം ച നിരവർത്തയൽ. 31

ഭാ—ലോകവൃദ്ധിക്കായിട്ട് തന്റെ മുഖം ബാഹു തുട കാൽ ഈ അവയവങ്ങളിൽനിന്നും ബ്രാഹ്മണൻ, ക്ഷത്രിയൻ, വൈശ്യൻ, ശൂദ്രൻ എന്ന നാലു വർണ്ണങ്ങളെയും ക്രമമായി നിർമ്മിച്ചു.

മൂ—ദ്വിധാ കൃത്വാത്മനോ ദേഹമർദ്ധേന പുരുഷോഭവൽ
അർദ്ധേന നാരീ തസ്യാം സ വിരാജമസൃജൽ പ്രഭുഃ. 32

ഭാ—ബ്രഹ്മാവ് തന്റെ ശരീരത്തെ രണ്ടുഖണ്ഡമാക്കി ഒന്ന് സ്ത്രീയായും ഒന്ന് പുരുഷനായും സൃഷ്ടിച്ചിട്ട് ആ സ്ത്രീയിൽ ആ പുരുഷൻ സ്വഭാവേന പുണർന്ന് വിരാട പുരുഷനെ നിർമ്മിച്ചു.

മൂ—തപസ്തപ്ത്വാ സൃജദ്യന്തു സ സ്വയം പുരുഷോ വിരാട്
തന്മാം വിത്താസ്യ സർവ്വസ്യ സ്രഷ്ടാരം ദ്വിജസത്തമാഃ. 33

ഭാ—ആ വിരാട്പുരുഷനും തപസ്സുചെയ്തു ഈ ലോകത്തെ സവിശേഷം സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനായിട്ട് യാതൊരുവനെ നിർമ്മിച്ചുവോ അവൻ ഞാനെന്നറിഞ്ഞു ന്നു കൊൾവിൻ.

മൂ—അഹം പ്രജാസ്സിസൃക്ഷുസ്തു തപസ്തപ്ത്വാസുദുശ്ചരം
പതീൻപ്രജാനാമസൃജം മഹർഷീനാദിതോദശ. 34

ഭാ—ഞാനും അനേകം പ്രാണികളെ സൃഷ്ടിക്കുന്നതിന് ഇച്ഛയോടുകൂടിയവനായിട്ട് അസാധാരണമായ തപസ്സുചെയ്തു പ്രാണികളെ സൃഷ്ടിക്കുന്നതിൽ പ്രഭാവമുള്ള താഴെപ്പറയുന്ന പ്രജാപതികളായിട്ടു പത്തുമഹർഷികളെ സൃഷ്ടിച്ചു.

മൂ—മരീചിമത്ര്യംഗിരസൌ പുലസ്ത്യം പുലഹം ക്രതും
പ്രചേതസം വസിഷ്ഠംച ഭൃഗുന്നാരദമേവ ച. 35

ഭാ—അവർ മരീചി അത്രി അംഗിരസ്സ് പുലസ്ത്യൻ പുലഹൻ ക്രതു പ്രചേതസ്സ വസിഷ്ഠൻ ഭൃഗു നാരദൻ എന്നു പത്തുപേർ.

മൂ—സ ഏതേ മനൂംസ്തു സപ്താന്യാനസൃജൻ ഭൂരിതേജസഃ
ദേവാൻദേവനികായാംശ്ച മഹർഷീംശ്ചാമിതൌജസഃ. 36

ഭാ—ഏററവും കാന്തിയോടുകൂടിയവരായ ഈ പ്രജാപതികൾ മററ് ഏഴു മനുക്കളെയും ദേവന്മാരെയും സ്വർഗ്ഗാദിലോകങ്ങളെയും ഗന്ധർവന്മാരെയും തപസ്വികളായ മഹാമുനികളെയും സൃഷ്ടിച്ചു.

മൂ—യക്ഷരക്ഷഃ പിശാചാംശ്ച ഗന്ധർവ്വാപ്സരസോസുരാൻ
നാഗാൻ സർപ്പാൻ സുപർണ്ണാംശ്ച പിതൃണാംച പൃഥഗ്ഗണാൻ.

ഭാ—ഈ പ്രജാപതികൾ യക്ഷന്മാരെയും വാസുകി മുതലായ നാഗങ്ങളെയും അലകത്തൻ മുതലായ സർപ്പങ്ങളെയും ഗരുഡൻ മുതലായ പക്ഷികളെയും രാക്ഷസന്മാരെയും പിശാചുക്കളെയും അപ്സരസ്സുകളെയും പിതൃക്കളുടെ പലവിധ കൂട്ടങ്ങളെയും സൃഷ്ടിച്ചു.

മൂ—വിദ്യുതോശനിമേഘാംശ്ച രോഹിതേന്ദ്രധനൂംഷി ച
ഉൽക്കാനിർഘാതകേതൂംശ്ച ജ്യോതീംഷ്യുച്ചാവചാനി ച. 38

ഭാ—മിന്നൽ, ഇടി, മേഘം, ഇന്ദ്രധനസ്സ ധൂമകേതു ഭൂകമ്പം കൊള്ളിമീൻ മുതലായ ഉൽപാതങ്ങളും.

മൂ—കിന്നരാൻ വാനരാൻ മത്സ്യാൻവിവിധാംശ്ച വിഹംഗമാൻ
പശൂൻ മൃഗാൻ മനുഷ്യാംശ്ച വ്യാളാംശ്ചോഭയതോദതഃ. 39

ഭാ—കിന്നരർ, വാനരർ, മത്സ്യങ്ങൾ, പലവർണ്ണങ്ങളിലുള്ള പക്ഷികൾ പശുക്കൾ മൃഗങ്ങൾ മനുഷ്യർ രണ്ടുഭാഗത്തിലും പല്ലുകളുള്ള പുലി മുതലായവ.

മൂ—കൃമികീടപതംഗാംശ്ച യൂകാമക്ഷികമൽക്കുണം
സർവ്വം ച ദംശമശകം സ്ഥാവരം ച പൃഥഗ്വിധം. 40

അണക്കൾ, പുഴുക്കൾ, ശലഭങ്ങൾ, എട്ടുകാലി, പേൻ, ഈച്ച, മൂട്ട, കാട്ടീച്ച, കൊതുക് വൃക്ഷങ്ങൾ.

മൂ—ഏവമേതൈരിദം സർവ്വം മന്നിയോഗാന്മഹാത്മഭിഃ
യഥാകർമ്മതപോയോഗാൽ സൃഷ്ടം സ്ഥാവരജംഗമം. 41

ഭാ—ഇപ്രകാരം മേൽപറഞ്ഞ പ്രജാപതികൾ എൻെറ ആജ്ഞയാൽ തപസ്സുചെയ്തു പ്രാണികളുടെ കർമ്മത്തിന്നനുരൂപമായി സ്ഥാവരജംഗമങ്ങളെ സൃഷ്ടിച്ചു.

മൂ—യേഷാന്തുയാദൃശം കർമ്മഭൂതാനാമിഹകീർത്തിതം
തത്തഥാവോഭിധാസ്യാമി ക്രമയോഗംച ജന്മനി. 42

ഭാ—ഈ പ്രാണികളുടെ ഉല്പത്തിക്രമത്തെയും അവയുടെ പ്രവൃത്തികളെയും അങ്ങേയ്ക്കു ഞാൻ പറഞ്ഞുതരുന്നുണ്ട്.

ഉൽപത്തിക്രമം.

മൂ—പശവശ്ച മൃഗാശ്ചൈവ വ്യാളാശ്ചോഭയതോദതഃ
രക്ഷാംസി ച പിശാചാശ്ച മനുഷ്യാശ്ച ജരായുജാഃ. 43

ഭാ—പശുക്കളും, മൃഗങ്ങളും, ഇരുപുറം പല്ലുള്ള പുലി മുതലായ ജന്തുക്കളും രാക്ഷസർ പിശാചങ്ങളും മനുഷ്യർ ഇവ ജരായു എന്നു പറയപ്പെടുന്ന ഗർഭാശയത്തിൽ ഉത്ഭവിച്ച് അതിനോടുകൂടി ജനിക്കുന്നു.

മൂ—അണ്ഡജാഃ പക്ഷിണസ്സർപ്പാ നക്രാ മത്സ്യാശ്ച കച്ഛപാഃ
യാനി ചൈവംപ്രകാരാണി സ്ഥലജാന്യൗദകാനി ച. 44

ഭാ—പലവിധപക്ഷികളും ജലാശയങ്ങളിലായ മുതലകളും ആമകളും മത്സ്യങ്ങളും സ്ഥലങ്ങളിലായ സർപ്പാദി ഇഴജന്തുക്കളും ഇവ മുട്ടയിൽനിന്നും ജനിക്കുന്നു.

മൂ—സ്വേദജം ദംശമശകം യൂകാമക്ഷികമത്കുണം
ഊഷ്മണശ്ചോപജായന്തേ യച്ചാന്യത്കിഞ്ചിദീദൃശം. 45

ഭാ—കാട്ടീച്ചകളും കൊതുകുകളും പേനുകളും, ഈച്ചകളും, മൂട്ടകളും, ഇവയെപ്പോലുള്ള ഉറുമ്പുകളും ക്രിമികീടങ്ങളും പുഴുക്കത്താലുണ്ടാ(വിയർപ്പ്) കുന്നവയാകുന്നു.

മൂ—ഉദ്ഭിജ്ജാ സ്ഥാവരാസ്സർവ്വേ ബീജകാണ്ഡപ്രരോഹിണഃ
ഔഷധ്യഃഫലപാകാന്താ ബഹുപുഷ്പഫലോപഗാഃ. 46

ഭാ—ബീജകാണ്ഡപ്രരോഹികളായിരിക്കുന്ന സകല വൃക്ഷങ്ങളും ഉൽഭേദമായി ഭൂമിയിൽനിന്നും ജനിക്കുന്നു. ഈ വൃക്ഷങ്ങളുടെ ഭേദമായിട്ട് പലവിധ ലതകളും തൃണദ്രുമങ്ങളും സ്തംബങ്ങളും ഔഷധികളും ഫലങ്ങളോടും പുഷ്പങ്ങളോടും കൂടി ഭവിച്ചിട്ട് ഫലപാകാവസാനത്തിൽ നശിച്ചുപോകുന്നു. ഇവയൊക്കെയും ഉദ്ഭിജങ്ങളാണ്.

പ—ബീജകാണ്ഡപ്രരോഹികൾ=ബീജത്തിൽനിന്നും കാണ്ഡത്തിൽനിന്നും പ്രരോഹിക്കുന്നവ (വിത്തിൽനിന്നും തടിമുറിച്ചു നട്ടാൽ അതിൽനിന്നും മുളയ്ക്കുന്നവ)

മൂ—അപുഷ്പാഃഫലവന്തോ യേ തേ വനസ്പതയഃ സ്മൃതാഃ
പുഷ്പിണഃഫലിനശ്ചൈവ വൃക്ഷാസ്തൂഭയതഃ സ്മൃതാഃ 47

ഭാ—പുഷ്പിക്കാതെ കായ്ക്കുന്ന അത്തി മുതലായ വൃക്ഷങ്ങൾക്ക "വനസ്പതി"യെന്ന പേര്. പുഷ്പിക്കുന്നവയായും പുഷ്പഫലങ്ങളോടു കൂടിയവയായും വൃക്ഷങ്ങൾ രണ്ടുതരങ്ങളായിരിക്കുന്നു.

മൂ—ഗുച്ഛഗുല്മന്തു വിവിധം തഥൈവ തൃണജാതയഃ
ബീജകാണ്ഡരുഹാണ്യേവ പ്രതാനാ വല്ല്യ ഏവ ച. 48

ഭാ—അപ്രകാരംതന്നെ ചില തൃണജാതികൾ കൊത്തുകൊത്തുകളായും ളുക്കായിട്ടും പലവിധത്തിൽ ഉണ്ടാകുന്നു. ബീജകാണ്ഡരുഹങ്ങളായും പ്രതാനങ്ങളായിട്ടും വല്ലികളായിട്ടും ഭവിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

പ—ബീജകാണ്ഡരുഹങ്ങൾ=ബീജത്തിൽനിന്നും കാണ്ഡത്തിൽനിന്നും രോഹിക്കുന്നവ. ബീജം=വിത്ത്. കാണ്ഡം=തണ്ട്. രോഹിക്ക=മുളയ്ക്കുക. പ്രതാനങ്ങൾ=പരന്നുപടരുന്നവ വല്ലികൾ=ഇഴയായി നീണ്ടുപടരുന്നവ.

മൂ—തമസാ ബഹുരൂപേണ വേഷ്ടിതാഃ കർമ്മഹേതുനാ 49
അന്തസ്സംജ്ഞാ ഭവന്ത്യേതേ സുഖദുഃഖസമന്വിതാഃ.

ഭാ—കർമ്മഹേതുവാൽ പാപകർമ്മത്തിന്നു കാരണമായ അനേകരൂപമുള്ള തമോഗുണത്തിനാൽ ചുററപ്പെട്ട ഈ സ്ഥാവരജാതികൾ ഉള്ളറിവുള്ളവയായി സുഖദുഃഖങ്ങളോടുകൂടിയിരിക്കുന്നു.

മൂ—ഏതദന്താസ്തുഗതയോ ബ്രഹ്മാദ്യാസ്സമുദാഹൃതാഃ
ഘോരേസ്മിൻ ഭൂതസംസാരേ നിത്യം സതതയായിനി. 50

ഭാ—ബ്രഹ്മാദിമുതൽ വൃക്ഷാദിവരെ ഈ ഘോരമായ സംസാരസാഗരത്തിന്റെ ഉല്പത്തി പറയപ്പെട്ടു.

ദിനപ്രളയകാല വിജ്ഞാനം.

മൂ—ഏവം സർവ്വം സസൃഷ്ട്വേദം മാം ചാചിന്ത്യപരാക്രമഃ
ആത്മന്യന്തർദ്ദധേ ഭൂയഃ കാലം കാലേന പീഡയൻ. 51

ഭാ—ആ ബ്രഹ്മാവ് ഇപ്രകാരമെല്ലാം ലോകത്തെയും എന്നെയും സൃഷ്ടിച്ചു തന്റെ പകൽ അവസാനിച്ചശേഷം ഈ ലോകത്തിനെ പ്രളയത്തോടുകൂടി താനും അന്തർദ്ധാനത്തെ പ്രാപിച്ചു.

മൂ—യദാ സ ദേവോ ജാഗർത്തി തദേദം ചേഷ്ടതേ ജഗൽ
യദാ സ്വപിതി ശാന്താത്മാ തദാ സർവ്വം നിമീലതി. 52

ഭാ—ആ ബ്രഹ്മാവ് പിന്നീട് എപ്പോഴ് ഈ ലോകത്തെ സൃഷ്ടിക്കുന്നതിന്നു മനസ്സുള്ളവനായി ഭവിക്കുന്നുവോ അപ്പോൾ ഈ ലോകം ഉണ്ടാകുന്നു. എപ്പോൾ അതിനെ അഴിക്കമനസ്സോടുകൂടിയവനായി നിദ്രയെ പ്രാപിക്കുന്നുവോ അപ്പോൾ നശിക്കുന്നു

മൂ—തസ്മിൻസ്വപതിസുസ്ഥേതു കർമ്മാത്മാനശ്ശരീരിണഃ
സ്വകർമ്മഭ്യോ നിവർത്തന്തേ മനശ്ച ഗ്ലാനിമൃച്ഛതി. 53

ഭാ—ആ ബ്രഹ്മാവ് നിദ്രയെ പ്രാപിക്കുമ്പോൾ കർമ്മത്തിനാൽ ശരീരികളായി ഭവിച്ചിരിക്കുന്ന പ്രാണികൾ ആ കർമ്മത്തിൽ നിന്നും വേർപെട്ടു സ്ഥൂലദേഹത്തോടുകൂടാതെ ഭവിക്കുന്നു. മനസ്സും കാര്യശക്തിയോടുകൂടാതെയിരിക്കുന്നു.

മഹാപ്രളയ വിജ്ഞാനം.

മൂ—യുഗപത്തു പ്രലീയന്തേ യദാ തസ്മിൻ മഹാത്മനി
തദായം സർവ്വഭൂതാത്മാ സുഖം സ്വപിതി നിർവൃതഃ. 54

ഭാ—ഇകാരം ബ്രഹ്മാവിന്റെ വയസ്സവസാനിച്ചു ഉടൻ സർവാന്തര്യാമിയാകിയ പരമാത്മാവിൽ ബ്രഹ്മാവു മുതലായ സകലപ്രാണികളും ആകാശാദിഭൂതങ്ങളും എപ്പോൾ ലയത്തെ പ്രാപിച്ചുവോ അപ്പോൾ ആ പരമാത്മാവു സകലപ്രാണി

കളെയും സുഖമായി ഉദരത്തിൽ വച്ചിട്ട് നിദ്രയെ പ്രാപിച്ചതുപോലെ സുഖത്തെ പ്രാപിച്ചിരുന്നു.

ജീവോൽക്രമണം.

മൂ—തമോയന്തുസമാശ്രിത്യ ചിരന്തിഷ്ഠതിസേന്ദ്രിയഃ
ന ച സ്വം കുരുതേ കൎമ്മ തദോൽക്രാമതിമൂൎത്തിതഃ. 55

ഭാ—ഒരു ജീവൻ താമോഗുണത്തിനാൽ അഭിവ്യാപ്തനായി പഞ്ചേന്ദ്രിയത്തോടുകൂടിയ ഒരു ദേഹത്തെ അവലംബിച്ച് ദീൎഘകാലമിരുന്ന് എപ്പോൾ ശ്വാസപ്രശ്വാസം മുതലായ കാൎയ്യങ്ങളെ ചെയ്യുന്നതിന് അശക്തനായി ഭവിക്കുന്നുവോ അപ്പോൾ സ്ഥൂലദേഹത്തെ വിട്ട് സൂക്ഷ്മരൂപത്തോടു വെളിപ്പെടുന്നു.

ദേഹാന്തരപ്രാപ്തി.

മൂ—യദാണുമാത്രികോ ഭൂത്വാ ബീജം സ്ഥാസ്നുചരിഷ്ണു ച
സമാവിശതി സംസൃഷ്ടസ്തദാമൂൎത്തിം വിമുഞ്ചതി. 56

ഭാ—എപ്പോൾ ആ ജീവൻ പഞ്ചമഹാഭൂതം പഞ്ചേന്ദ്രിയം മനസ്സ് ബുദ്ധി ജന്മാന്തരവാസന കൎമ്മം പ്രാണവായു അവിദ്യ ഇവയോടുകൂടിയവനായി സ്ഥാവരജംഗമബീജത്തെ പ്രാപിക്കുന്നുവോ അപ്പോൾ അവനു സ്ഥൂലശരീരമുണ്ടാകുന്നു.

മൂ—ഏവം സ ജാഗ്രത്സ്വപ്നാഭ്യാമിദം സൎവ്വം ചരാചരം
സംജീവയതി ചാജസ്രം പ്രമാപയതി ചാവ്യയഃ. 57

ഭാ—ആ ബ്രഹ്മാവ് ഇപ്രകാരം തന്റെ ഉന്മീലന (ഉണൎന്നു കണ്ണുമിഴിക്കുക) കാലത്തിൽ മേല്പറഞ്ഞ സ്ഥാവരജംഗമത്തെയുണ്ടാക്കിയും നിമീലനകാലത്തിൽ അതിനെ അഴിച്ചും താൻ അനശ്വരനായിരിക്കുന്നു.

മൂ—ഇദം ശാസ്ത്രന്തുകൃത്വാസൌ മാമേവസ്വയമാദിതഃ
വിധിവദ്ഗ്രാഹയാമാസ മരീച്യാദീംസ്ത്വഹമ്മുനീൻ. 58

ഭാ—ആ ബ്രഹ്മാവ് ഈ ശാസ്ത്രത്തെ നിൎമ്മിച്ച് വിധിപ്രകാരം എനിക്കുപദേശിച്ചു. ഞാനും മരീചി മുതലായ ഋഷികൾക്ക് ഉപദേശിച്ചു.

മൂ—ഏതദ്വോയംഭൃഗുശ്ശാസ്ത്രം ശ്രാവയിഷ്യത്യശേഷതഃ
ഏതദ്ധിമത്തോധിജഗേ സൎവ്വമേഷോഖിലമ്മുനിഃ. 59

ഭാ—ഈ ശാസ്ത്രത്തെ എന്നിൽനിന്നു വഴിയാംവണ്ണം ഗ്രഹിച്ച ആ ഭൃഗുമഹൎഷി നിങ്ങൾക്ക് സവിസ്തരം നിഖിലവും ഉപദേശിക്കും.

മൂ—തതസ്തഥാസതേനോക്തോ മഹൎഷിൎമ്മനുനാ ഭൃഗുഃ
താനബ്രവീദൃഷീൻസൎവ്വാൻ പ്രീതാത്മാ ശ്രൂയതാമിതി. 60

ഭാ—അതിന്റെപിന്നെ മനുപ്രജാപതിയാൽ അപ്രകാരം നിയമിക്കപ്പെട്ട ഭൃഗുമഹൎഷി ആ മഹൎഷികളെ നോക്കി കേട്ടുകൊണ്ടാലും എന്നിങ്ങിനെ സന്തോഷത്തോടുകൂടി പറവാൻ ആരംഭിച്ചു.

മൂ—സ്വായംഭുവസ്യാസ്യമനോഃ ഷഡ്വംശ്യാമനവോപരേ
സൃഷ്ടവന്തഃപ്രജാസ്സ്വാസ്സ്വാ മഹാത്മാനോ മഹൌജസഃ

—ബ്രഹ്മവംശത്തിലുദിച്ച ഈ മനുപ്രജാപതിയുടെ വംശത്തിൽ മഹാത്മാ
ഴപ്പായാൻ തുടങ്ങുന്ന ആറു മനുക്കളും അവരവരുടെ അധികാരകാല
റവും കാന്തിയുള്ള പ്രാണികളെ സൃഷ്ടിക്കുന്നു.

ാരോചിഷശ്ചോത്തമശ്ച താമസോ രൈവതസ്തഥാ
ക്ഷുഷശ്ച മഹാതേജാ വിവസ്വൽസുത ഏവ ച. 62

ഭാ—സ്വാരോചിഷൻ, ഉത്തമൻ, താമസൻ, രൈവതൻ ചാക്ഷുഷൻ മഹ
ജസ്സുള്ള വൈവസ്വതൻ ഇങ്ങിനെ ആറുപേർ.

ായംഭുവാദ്യാസ്സപ്തൈതേ മനവോ ഭൂരിതേജസഃ
സ്വേന്തരേ സർവ്വമിദമുല്പാദ്യാപുശ്ചരാചരം. 63

ഭാ—ഭൂരിതേജസ്സുകളായ ഈ ആറു മനുക്കളും സ്വായംഭുവമനുവും ത
ടെ അധികാരകാലത്തിൽ ഇപ്രകാരം പ്രജകളെ സൃഷ്ടിച്ചു രക്ഷിച്ചുവരുന്നു.

കാലപരിമാണവിജ്ഞാനം.

ിമേഷാ ദശ ചാഷ്ടൗ ച കാഷ്ഠാ ത്രിംശത്തു താഃ കലാ
ംശൽകലാ മുഹൂർത്തസ്സ്യാദഹോരാത്രന്തു താവതഃ. 64

ഭാ—൧൮-നിമേഷം കൂടിയതു് ൧ കാഷ്ഠ; ൩൦ കാഷ്ഠകൂടിയതു ൧ കല;
ലകൾകൂടിയതു് ൧ മുഹൂർത്തം ൩൦ മുഹൂർത്തംകൂടിയതു് ഒരു ദിവസം.

ഹോരാത്രേ വിഭജതേ സൂര്യോ മാനുഷദൈവികേ
ത്രിസ്സ്വപ്നായ ഭൂതാനാം ചേഷ്ടായൈ കർമ്മണാമഹഃ. 65

ഭാ—മനുഷ്യർക്കും ദേവന്മാർക്കും സൂര്യൻ രാപ്പകലുകളെ വിഭജിക്കുന്നു. അവ
രാത്രികാലം നിദ്രയ്ക്കായിട്ടും പകൽകാലം പ്രവൃത്തികൾക്കായിട്ടും വിഭജിച്ചി
ന്നു.

ിത്ര്യേ രാത്ര്യഹനീ മാസഃ പ്രവിഭാഗസ്തു പക്ഷയോഃ
ർമ്മചേഷ്ടാസ്വഹഃ കൃഷ്ണഃ ശുക്ലസ്സ്വപ്നായ ശർവ്വരീ. 66

ഭാ—മുപ്പതു അഹോരാത്രം ഒരു മാസവും അതിൽപതിനഞ്ചുദിവസം കൃഷ്ണ
വും പതിനഞ്ചുദിവസം ശുക്ലപക്ഷവും ആകുന്നു. ഈ രണ്ടുപക്ഷങ്ങളുംകൂ
ഒരു മാസം പിതൃക്കൾക്കു് ഒരു അഹോരാത്രമാകുന്നു. അതിൽ കൃഷ്ണപക്ഷം പ
ശുക്ലപക്ഷം രാത്രിയുമാകുന്നു.

ദൈവേ രാത്ര്യഹനീ വർഷം പ്രവിഭാഗസ്തയോഃ പുനഃ
അഹസ്തത്രോദഗയനം രാത്രിസ്സ്യാദ്ദക്ഷിണായനം. 67

ഭാ—മനുഷ്യരുടെ പന്ത്രണ്ടുമാസം കൂടിയതായ ഒരു വത്സരം ദേവന്മാർക്കു്
അഹോരാത്രമാകുന്നു. ഇതിൽ മകരമാസം മുതൽ മിഥുനമാസാവസാനംവരെ
ആറുമാസക്കാലമായ ഉത്തരായനകാലം ദേവന്മാർക്കു പകലും കർക്കടകം മു
ധനുമാസാവസാനംവരെയുള്ള ആറുമാസക്കാലമായ ദക്ഷിണായനകാലം
രാത്രിയും ആകുന്നു. ഈ കണക്കുപ്രകാരമുള്ള അഹോരാത്രം മുപ്പതുകൂടിയതു് ഒരു
മാസവും ഇങ്ങിനെയുള്ള പന്ത്രണ്ടുമാസംകൂടിയതു് ഒരു വത്സരവും ആകുന്നു.

മൂ—ബ്രാഹ്മസ്യതു ക്ഷപാഹസ്യ യൽപ്രമാണം സമാസതഃ
ഏകൈകശോയുഗാനാന്തു ക്രമശസ്തന്നിബോധത. 68

ഭാ—ബ്രഹ്മാവിന്റെ രാപ്പകലുകളുടെ കണക്കിനെ അറിയുന്നതിനായിട്ട് യുഗത്തിന്റെ കണക്കുകളെ ക്രമമായിപ്പറയുന്നു.

മൂ—ചത്വാര്യാഹുസ്സഹസ്രാണി വർഷാണാന്തു കൃതം യുഗം
തസ്യതാവച്ഛതീസന്ധ്യാ സന്ധ്യാംശശ്ച തഥാവിധഃ. 69

ഭാ—മേലെ കാണിച്ച കണക്കുപ്രകാരമുള്ള നാലായിരം ദേവവർഷംകൂടുന്നത് കൃതയുഗമാകുന്നു. ഈ കൃതയുഗത്തിൽ പ്രത്യേകസന്ധ്യാകാലം ദേവവർഷം നാനൂറും സായംസന്ധ്യാംകാലം നാനൂറും ഇങ്ങിനെ ആകെ കൃതയുഗം നാലായിരത്തെണ്ണൂറ ദിവസംവത്സരമാകുന്നു.

മൂ—ഇതരേഷുസസന്ധ്യേഷു സസന്ധ്യാംശേഷു ച ത്രിഷു
ഏകാപായേന വർത്തന്തേ സഹസ്രാണി ശതാനി ച. 70

ഭാ—മറ്റുമൂന്നു യുഗങ്ങളിലും പ്രഭാതകാലത്തിൽ നൂറും സായംകാലത്തിൽ നൂറും യുഗകാലത്തിൽ ആയിരവും ഇങ്ങിനെ ക്രമേണ കുറഞ്ഞുവരുന്നു. ഈ ക്രമത്തിൽ ത്രേതായുഗം മൂവായിരത്തിയറുനൂറും, ദ്വാപരയുഗം രണ്ടായിരത്തിനാനൂറും കലിയുഗം ആയിരത്തിരുനൂറും ദിവ്യസംവത്സരമാകുന്നു.

മൂ—യദേതൽപരിസംഖ്യാതമാദാവേവചതുർയ്യുഗം
ഏതൽദ്വാദശസാഹസ്രം ദേവാനാം യുഗമുച്യതേ. 71

ഭാ—ഇങ്ങിനെ പന്തീരായിരം ദിവ്യവത്സരം കൂടുന്നത് ഒരു ചതുർയ്യുഗമാകുന്നു. ഇതു ദേവകൾക്ക് ഒരു യുഗമാകുന്നു.

മൂ—ദൈവികാനാം യുഗാനാന്തു സഹസ്രം പരിസംഖ്യയാ
ബ്രാഹ്മമേകമഹർജ്ഞേയം താവതീ രാത്രിരേവ ച. 72

ഭാ—ഇപ്രകാരമുള്ള ദിവ്യയുഗം ആയിരമാകുന്നത് ബ്രഹ്മാവിന് ഒരു പകൽകാലമാകുന്നു. ഇങ്ങിനെ ആയിരം ദിവ്യയുഗം ബ്രഹ്മാവിനു ഒരു രാത്രിയുമാകുന്നു. (൨൦൦൦-ദിവ്യയുഗം ബ്രഹ്മാവിന് ഒരുദിവസം.)

മൂ—തദ്വൈയുഗസഹസ്രാന്തു ബ്രാഹ്മം പുണ്യമഹർവ്വിദുഃ
രാത്രിഞ്ചതാവതീമേവതേഹോരാത്രവിദോജനാഃ. 73

ഭാ—ഇങ്ങിനെ ആയിരം ദിവ്യയുഗം ബ്രഹ്മാവിന്റെ പ്രവൃത്തികാലമായ പകലാണെന്നും അപ്രകാരം ആയിരം ദിവ്യയുഗം സ്വപ്നകാലമായ രാത്രിയാണെന്നും മഹാന്മാർ പറയുന്നു.

മൂ—തസ്യസോഹന്നിശസ്യാന്തേ പ്രസുപ്തഃ പ്രതിബുദ്ധ്യതേ
പ്രതിബുദ്ധശ്ച സൃജതി മനസ്സദസദാത്മകം. 74

ഭാ—ആ ബ്രാഹ്മാവു രാത്രിയുടെ പര്യവസാനത്തിൽ ഉണർന്നെഴുന്നേറ്റിട്ട് സത്തായും അസത്തായുമിരിക്കുന്ന മനസ്സിനെ ഭൂലോകഭുവർല്ലോകസ്വർല്ലോകമാകുന്ന ഈ ലോകത്തെ സൃഷ്ടിക്കണമെന്നുള്ള ഇച്ഛയോടുകൂടിയവനായി ഭവിക്കുന്നു. ദിനപ്രളയത്തിൽ ഈ മൂന്നുലോകം മാത്രം അഴിയുന്നതല്ലയോ?

മൂ—മനസ്സൃഷ്ടിം വികുരുതേ ചോദ്യമാനം സിസൃക്ഷയാ
ആകാശം ജായതേ തസ്മാത്തസ്യശബ്ദംഗുണംവിദുഃ. 75

ഭാ—ആ മനസ്സാകട്ടെ ബ്രഹ്മാവിന്റെ ഇച്ഛയുടെ പ്രേരണയാൽ തന്നിൽനിന്നു ആകാശത്തെയുണ്ടാക്കുന്നു. ഈ ആകാശത്തിന്റെ ഗുണം ശബ്ദമെന്നു പറയുന്നു

മൂ—ആകാശാത്തു വികുർവ്വാണാത്സർവ്വഗന്ധവഹശ്ശുചിഃ
ബലവാൻ ജായതേ വായുസ്സവൈസ്പർശഗുണോമതഃ. 76

ഭാ—ആ ആകാശത്തിങ്കൽനിന്നും സകല ഗന്ധത്തെ വഹിക്കുന്നതായും പരിശുദ്ധമായും ബലമുള്ളതായുമിരിക്കുന്ന വായു ഉണ്ടാകുന്നു. അതിന്റെ ഗുണം സ്പർശമാണെന്നു നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

മൂ—വായോരപി വികുർവ്വാണാദ്വിരോചിഷ്ണുതമോനുദം
ജ്യോതിരുല്പദ്യതേ ഭാസ്വത്തദ്രൂപഗുണമുച്യതേ. 77

ഭാ—ആ വായുവിൽനിന്നും പ്രകാശമുള്ളതായും ഇരുട്ടിനെ നശിപ്പിക്കുന്നതായും ഇരിക്കുന്ന അഗ്നിയുണ്ടാകുന്നു. അതിന്റെ ഗുണം രൂപമെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ—ജ്യോതിഷശ്ച വികുർവ്വാണാദാപോരസഗുണാഃ സ്മൃതാഃ
അദ്ഭ്യോഗന്ധഗുണാഭൂമിരിത്യേഷാ സൃഷ്ടിരാദിതഃ. 78

ഭാ— ആ അഗ്നിയിൽനിന്നും ജലം ഉണ്ടാകുന്നു അതിന്റെ ഗുണം രസമാകുന്നു ആ ജലത്തിൽനിന്നും പൃഥിവിയുണ്ടാകുന്നു. അതിന്റെ ഗുണം ഗന്ധമാകുന്നു. ഇതുതന്നെ ദിനപ്രളയശേഷിയിലെ സൃഷ്ടി.

മൂ—യത്പ്രാഗ്ദ്വാദശസാഹസ്രമുദിതം ദൈവികം യുഗം
തദേകസപ്തതിഗുണം മന്വന്തരമിഹോച്യതേ. 79

ഭാ—പന്തീരായിരം ദിവ്യവത്സരം ഒരു ചതുർയുഗമെന്നു പറഞ്ഞുവല്ലോ. ഇങ്ങിനെയുള്ള എഴുപത്തൊന്നു ചതുർയുഗം കൂട്ടിയാൽ ഒരു മനുവിന്റെ കാലം അവസാനിക്കുന്നു. ഇതു ഒരു മന്വന്തരമെന്നു പറയപ്പെടുന്നു. (മനോഃ അന്തരം ഇതി മന്വന്തരം എന്നും അന്യഃ മനുഃ അസ്മിൻ ഇതി മന്വന്തരം എന്നും രണ്ടുവിധം വിഗ്രഹം

മൂ—മന്വന്തരാണ്യസംഖ്യാനി സർഗ്ഗം സംഹാര ഏവ ച
ക്രീഡന്നിവൈതൽകുരുതേ പരമേഷ്ഠീ പുനഃപുനഃ. 80

ഭാ—ഇപ്രകാരം മനുക്കളുടെ അധികാരകാലങ്ങളായ മന്വന്തരങ്ങളേയും സൃഷ്ടിയേയും സംഹാരത്തെയും അസംഖ്യമായിട്ടു ബ്രഹ്മാവു ക്രീഡാരസത്തെപ്പോലെ തുടരെത്തുടരെയായി പ്രവർത്തിക്കുന്നു.

മൂ—ചതുഷ്പാത്സകലോധർമ്മഃ സത്യം ചൈവകൃതേയുഗേ
നാധർമ്മേണാഗമഃകശ്ചിന്മനുഷ്യാൻ പ്രതിവർത്തതേ. 81

ഭാ—കൃതയുഗത്തിൽ ധർമ്മവും സത്യവും നാലു പാദമായിരുന്നു. അതിൽ മനുഷ്യരെ അധർമ്മത്തിനാൽ ഉണ്ടാകുന്ന ദുഃഖം പീഡിക്കുന്നതില്ലാ,

മൂ—ഇതരേഷ്വാഗമാദ്ധർമ്മഃ പാദശസ്ത്വവരോപിതഃ
ചൌരികാനൃതമായാഭിർ ധർമ്മശ്ചാപൈതിപാദശഃ. 82

ഭാ—മററ യുഗങ്ങളിൽ മോഷണം അസത്യം വഞ്ചന ഇവ കൃത്യങ്ങളെക്കൊണ്ട് അധർമ്മമായി സമ്പാദിച്ച ധനം വിദ്യമുതലായ ധർമ്മവും സത്യവും ഓരോപാദമായിക്ഷയിക്കുന്നു.

മൂ—അരോഗാസ്സർവ്വസിദ്ധാർത്ഥാശ്ചതുർവ്വർഷശതായുഷഃ
കൃതേ ത്രേതാദിഷു ഹ്യേഷാമായുർഹ്രസതി പാദശഃ 83

ഭാ—കൃതയുഗത്തിൽ മനുഷ്യർ അസുഖമില്ലാത്തതിനാൽ ദീനരഹിതന്മാരായും ഇഷ്ടസിദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നവരായും സ്വഭാവമായി നാനൂറുവർഷം ജീവിക്കുന്നവരായും ഇരിക്കുന്നു. തപസ്സുമുതലായതിനാൽ ഇതിനേക്കാൾ വയസ്സുചെന്നവരായും ഇരിക്കും. ത്രേതാദി മററ യുഗങ്ങളിൽ ഇവക്ക് മേല്പാത്തെ നാനൂറുവയസ്സിൽനിന്നു നൂറുവയസ്സുവീതം കുറയുന്നു. ഇപ്പോൾ കലിയുഗത്തിൽ നൂറുവയസ്സുമാത്രമാകുന്നു.

മൂ—വേദോക്തമായുർമർത്ത്യാനാമാശിഷശ്ചൈവ കർമ്മണാം
ഫലന്ത്യനുയുഗം ലോകേ പ്രഭാവശ്ച ശരീരിണാം. 84

ഭാ—മനുഷ്യർക്ക് വേദത്തിൽ പറയപ്പെട്ട ആയുസ്സും ഇഷ്ടസിദ്ധിയും ബ്രാഹ്മണരുടെ ശാപാനുഗ്രഹങ്ങളും ധർമ്മത്തിന്നനുസരണമായി യുഗന്തോറും ഫലിക്കുന്നു.

മൂ—അന്യേ കൃതയുഗേ ധർമ്മാസ്ത്രേതായാം ദ്വാപരേഽപരേ
അന്യേ കലിയുഗേ നൃണാം യുഗഹ്രാസാനുരൂപതഃ. 85

ഭാ—കൃതയുഗധർമ്മം ഒരുവിധത്തിലും ത്രേതായുഗധർമ്മം മറെറാരുവിധവും ദ്വാപരയുഗധർമ്മം വേറൊരുവിധവും കലിയുഗധർമ്മം വേറൊരുവിധവും യുഗത്തിന്റെ കുറവിന്നനുരൂപമായി മനുഷ്യർക്ക് പ്രാപ്തമായിരിക്കുന്നു.

മൂ—തപഃ പരം കൃതയുഗേ ത്രേതായാം ജ്ഞാനമുച്യതേ
ദ്വാപരേ യജ്ഞമേവാഹുർദ്ദാനമേകം കലൌ യുഗേ. 86

ഭാ—കൃതയുഗത്തിൽ തപസ്സും ത്രേതായുഗത്തിൽ ആത്മജ്ഞാനവും, ദ്വാപരയുഗത്തിൽ യജ്ഞവും കലിയുഗത്തിൽ ദാനവും ഏററവും മുഖ്യധർമ്മങ്ങളായി വിധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

മൂ—സർവ്വസ്യാസ്യ തു സർഗ്ഗസ്യ ഗുപ്ത്യർത്ഥം സ മഹാദ്യുതിഃ
മുഖബാഹൂരുപജ്ജാനാം പൃഥക്കർമ്മാണ്യകല്പയൽ. 87

ഭാ—ആ ബ്രഹ്മാവ് ഈ ലോകത്തെ പരിരക്ഷിക്കുന്നതിനായിട്ട തന്റെ മുഖം, ബാഹു, ഊരു, പാദം ഇവ സ്ഥാനങ്ങളിൽനിന്നു ജനിച്ചവരായ ബ്രാഹ്മണ, ക്ഷത്രിയ, വൈശ്യ, ശൂദ്രരെന്ന നാലുവർണ്ണങ്ങൾക്കു കർമ്മങ്ങളെ വെവ്വേറെ വിഭാഗിച്ചു.

മൂ—അധ്യാപനമധ്യയനം യജനം യാജനം തഥാ
ദാനം പ്രതിഗ്രഹഞ്ചൈവ ബ്രാഹ്മണാനാമകല്പയൽ. 88

ഭാ—വേദം അഭ്യസിപ്പിക്ക, അഭ്യസിക്ക, യജ്ഞംചെയ്ക യജ്ഞം ചെയ്യിക്ക, ദാനം ചെയ്യുക, ദാനം വാങ്ങുക ഇവ ആറു കർമ്മങ്ങളും ബ്രാഹ്മണർക്കായിട്ട കല്പിച്ചു.

മൂ—പ്രജാനാം രക്ഷണം ദാനമിജ്യാധ്യയനമേവ ച
വിഷയേഷ്വപ്രസക്തിശ്ച ക്ഷത്രിയസ്യ സമാസതഃ. 89

ഭാ—പ്രജകളെ ധർമ്മപരിപാലനം ചെയ്ക, ദാനം ചെയ്യുക, വേദമോതുക, പാട്ടു കൂത്തു സ്ത്രീമുതലായ വിഷയങ്ങളിൽ വിരക്തി ഇവ നാലു കർമ്മങ്ങളും ക്ഷത്രിയർക്കായിട്ട കല്പിച്ചു. അവർക്ക് യജ്ഞംചെയ്ക മുതലായ ധർമ്മകാര്യങ്ങളും ആകാം.

മൂ—പശൂനാം രക്ഷണംദാനമിജ്യാധ്യയനമേവ ച
വണിൿപഥംകുസീദഞ്ച വൈശ്യസ്യകൃഷിമേവച. 90

ഭാ—പശു മുതലായ കാലികളെ രക്ഷിക്ക, ദാനംചെയ്യുക, വേദമോതുക, ജലത്തിലും ഭൂമിയിലും ഉണ്ടാകുന്ന രത്നം നെല്ലു മുതലായവയാൽ വ്യാപാരംചെയ്യു പലിശവാങ്ങിക്ക കൃഷിചെയ്ക, ഈ ആറുകൎമ്മങ്ങളും കല്പിച്ചു.

മൂ—ഏകമേവതു ശൂദ്രസ്യ പ്രഭുഃകൎമ്മസമാദിശൽ
ഏതേഷാമേവവൎണ്ണാനാം ശുശ്രൂഷാമനസൂയയാ. 91

ഭാ—ശൂദ്രനു ഈ മൂന്നുവൎണ്ണങ്ങൾക്കും വൈമനസ്യംകൂടാതെ ശുശ്രൂഷചെയ്യുന്നതുതന്നെ മുഖ്യധൎമ്മമായി കല്പിച്ചു. ഇതിനാൽ ശൂദ്രൎക്കു ദാനം മുതലായവയുമുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നു.

മൂ—ഊൎദ്ധ്വംനാഭേൎമ്മേദ്ധ്യതരഃപുരുഷഃ പരികീൎത്തിതഃ
തസ്മാന്മേദ്ധ്യതമംത്വസ്യ മുഖമുക്തം സ്വയംഭുവാ. 92

ഭാ—പുരുഷശരീരം പരിശുദ്ധമായിരിക്കുന്നു. അതിൽ നാഭിക്കു മുകൾഭാഗം അധികം പരിശുദ്ധതരമാണ്. ആകയാൽ ആ ബ്രഹ്മാവിന്റെ മുഖം അത്യധികം പരിശുദ്ധതമമായിരിക്കുന്നു

മൂ—ഉത്തമാംഗോത്ഭവാജ്ജൈഷ്ഠ്യാദ്ബ്രഹ്മണശ്ചൈവധാരണാൽ
സൎവ്വസ്യൈവാസ്യസൎഗ്ഗസ്യ ധൎമ്മതോ ബ്രാഹ്മണഃ പ്രഭുഃ. 93

ഭാ—ആ ബ്രഹ്മാവിന്റെ മുഖത്തിൽനിന്നു ജനിച്ചതിനാലും വേദത്തെ ധരിക്കുന്നതിനാലും ക്ഷത്രിയാദിവൎണ്ണങ്ങൾക്കു ധൎമ്മത്തെ ഉപദേശിക്കുന്നതിനാലും ഈ ലോകത്തിൽ ബ്രാഹ്മണൻ ധൎമ്മമായി ഉൽകൃഷ്ടതയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—തം ഹി സ്വയംഭൂസ്സ്വാദാസ്യാ തപസ്തപ്ത്വാദിതോസൃജൽ
ഹവ്യകവ്യാഭിവാഹ്യായ സൎവ്വസ്യാസ്യചഗുപ്തയേ. 94

ഭാ—ആ ബ്രാഹ്മണനെ സ്വയംഭൂവായ ബ്രഹ്മാവു ദേവപിതൃക്കൾക്കു യജ്ഞം ശ്രാദ്ധം മുതലായ കൎമ്മങ്ങളാൽ തൃപ്തിചെയ്യുന്നതിനായിട്ടും മറ്റുവൎണ്ണങ്ങളെ ധൎമ്മോപദേശംചെയ്തു രക്ഷിക്കുന്നതിനായിട്ടും തന്റെ മുഖത്തിൽനിന്നു ആദ്യമായി ജനിപ്പിച്ചതല്ലയോ.

മൂ—യസ്യാസ്യേനസദാശ്നന്തി ഹവ്യാദി ത്രിദിവൌകസഃ
കവ്യാനിചൈവ പിതരഃ കിം ഭൂതമധികംതതഃ. 95

ഭാ—ഏതു ബ്രാഹ്മണൻ ഓതിയ മന്ത്രബലത്തിനാൽ ദേവന്മാരും പിതൃക്കളും അവരവരുടെ ഹവിർഭാഗങ്ങളെ സ്വീകരിക്കുന്നുവോ ആ ബ്രാഹ്മണനെ വിട്ടു് ഏതു ജീവിയാണു ശ്രേഷ്ഠമായി ഭവിക്കുന്നതു്.

മൂ—ഭൂതാനാം പ്രാണിനശ്ശ്രേഷ്ഠാഃ പ്രാണിനാം ബുദ്ധിജീവിനഃ
ബുദ്ധിമത്സുനരാശ്ശ്രേഷ്ഠാഃ നരേഷുബ്രാഹ്മണാസ്സ്മൃതാഃ.

ഭാ—സകലചരാചരങ്ങളിൽവെച്ചു പ്രാണനുള്ളചരങ്ങൾ ഉൽകൃഷ്ടങ്ങളാകുന്നു. അവയിൽവെച്ചു അറിവോടുകൂടി ജീവിക്കുന്ന പശുമുതലായവ ശ്രേഷ്ഠങ്ങളാകുന്നു. അവയിൽവെച്ചു മനുഷ്യർ ശ്രേഷ്ഠന്മാരാകുന്നു. മനുഷ്യരിൽവെച്ചു ബ്രാഹ്മണർ ഉൽകൃഷ്ടന്മാരാകുന്നു.

മൂ—ബ്രാഹ്മണേഷു ച വിദ്വാംസോ വിദ്വത്സു കൃതബുദ്ധയഃ
കൃതബുദ്ധിഷു കർത്താരഃ കർത്തൃഷു ബ്രഹ്മവേദിനഃ. 97

ഭാ—അവരിൽ വേദാർത്ഥതത്വങ്ങളെ അറിഞ്ഞ പണ്ഡിതന്മാർ ഉൽകൃഷ്ടന്മാരാകുന്നു. അവരിൽ വിധിവിചാരങ്ങളെ ദൃഢമായറിഞ്ഞവർ ഉത്തമന്മാരാകുന്നു. അവരിൽ വിധിനിഷിദ്ധങ്ങളെയൊഴിച്ച് കൃത്യമായ വിധിയെ ചെയ്യുന്നവർ ഉത്തമന്മാരാകുന്നു അവരിൽവച്ച് എല്ലാം ജീവികളിലും സമബുദ്ധിയായി വർത്തിക്കുന്ന ബ്രഹ്മജ്ഞാനികൾ ഉത്തമന്മാരത്രേ

മൂ—ഉല്പത്തിരേവ വിപ്രസ്യ മൂർത്തിർധർമ്മസ്യ ശാശ്വതീ
സഹിധർമ്മാർത്ഥമുല്പന്നോ ബ്രഹ്മഭൂയായ കല്പതേ. 98

ഭാ—ബ്രാഹ്മണജന്മമാകട്ടെ ശാശ്വതമായിരിക്കുന്ന ധർമ്മത്തെ മൂർത്തീകരിച്ചതാണ. ധർമ്മപ്രകാശനത്തിനായിട്ട് ഉത്ഭവിച്ച ആ ബ്രാഹ്മണൻ ജ്ഞാനംകൊണ്ട് മോക്ഷത്തിനവകാശിയായി ഭവിക്കുന്നു.

മൂ—ബ്രാഹ്മണോ ജായമാനോഹി പൃഥിവ്യാമധിജായതേ
ഈശ്വരസ്സർവ്വഭൂതാനാം ധർമ്മകോശസ്യ ഗുപ്തയേ. 99

ഭാ—ഭൂമിയിൽ ജനിച്ചിരിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണൻ ഉൽകൃഷ്ടജന്മാവായിട്ട് സവർണ്ണങ്ങൾക്കുമുള്ള ധർമ്മമെന്ന നിധിയെ സകലപ്രജകളെയും രാജാവ് എന്നപോലെ രക്ഷിക്കുന്നു.

മൂ—സർവ്വം സ്വം ബ്രാഹ്മണസ്യേദം യൽകിഞ്ചിജ്ജഗതീഗതം
ശ്രൈഷ്ഠ്യേനാഭിജനേനേദം സർവ്വം വൈ ബ്രാഹ്മണോർഹതി.

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ ജാതിയിൽ ആദ്യനാകയാലും ബ്രഹ്മാവിന്റെ മുഖമായ ഉൽകൃഷ്ടസ്ഥാനത്തിൽനിന്നും ജനിച്ചവനാകയാലും ഈ ലോകത്തിൽ ഉണ്ടായിരിക്കുന്ന സകലവസ്തുക്കളുടെ സ്വത്തിനെയും ദാനംവാങ്ങുന്നതിന് അവൻതന്നെയാണ് അർഹനായി ഭവിക്കുന്നത്.

മൂ—സ്വമേവ ബ്രാഹ്മണോ ഭുങ്ക്തേ സ്വം വസ്തേ സ്വം ദദാതി ച
ആനൃശംസ്യാദ് ബ്രാഹ്മണസ്യ ഭുഞ്ജതേ ഹീതരേ ജനാഃ. 101

ഭാ—അതിനാൽ ബ്രാഹ്മണൻ മറ്റൊരുവനോട് ദാനംവാങ്ങിയാലും തന്റെ സ്വത്തിനെത്തന്നെയാണ് ഭുജിക്കുന്നത്. തന്റെ വസ്ത്രം തന്നെയാണ് ഉടുക്കുന്നത്. തന്റെ സ്വത്തിനെത്തന്നെയാണ ദാനം ചെയ്യുന്നത്. മറ്റുള്ളവർ ബ്രാഹ്മണകൃപകൊണ്ടാണ് അവയെ അനുഭവിക്കുന്നത്.

മൂ—തസ്യ കർമ്മവിവേകാർത്ഥം ശേഷാണാമനുപൂർവ്വശഃ
സ്വായംഭുവോ മനുർദ്ധീമാനിദം ശാസ്ത്രമകല്പയൽ. 102

ഭാ—ആ ബ്രാഹ്മണന്റെയും മറ്റുള്ളവരുടെയും ധർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങളെ വിവേചിച്ചറിയുന്നതിനായിട്ട് ഈ ശാസ്ത്രത്തെ അയോനിജനും ധീമാനുമായ സ്വായംഭുവമനു കല്പിച്ചു

മൂ—വിദുഷാ ബ്രാഹ്മണേനേദമദ്ധ്യേതവ്യം പ്രയത്നതഃ
ശിഷ്യേഭ്യശ്ച പ്രവക്തവ്യം സമ്യങ്നാന്യേന കേനചിൽ. 103

ഭാ—ഈ ശാസ്ത്രത്തിന്റെ മാഹാത്മ്യത്തെയറിഞ്ഞ ബ്രാഹ്മണനാൽ ഈ ശാസ്ത്രം അദ്ധ്യയനം ചെയ്യപ്പെടത്തക്കതാണ് ശിഷ്യന്മാർക്കും ന്യായമായിട്ട ഉപദേശിക്ക

ആകുന്നതാണ് മററവൎണ്ണങ്ങൾക്ക് ഇതിനെ ഉപദേശിച്ചുകൂടാത്തതാണ്.

മൂ—ഇദം ശാസ്ത്രമധീയാനോ ബ്രാഹ്മണശ്ശംസിതവ്രതഃ
മനോവാഗ്ദേഹജൈൎന്നിത്യം കൎമ്മദോഷൈൎന്ന ലിപ്യതേ.

ഭാ—വ്രതാനുഷ്ഠാനത്തോടുകൂടി ഈ ശാസ്ത്രത്തെ ഉപദേശിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണൻ കായവാങ്മാനസങ്ങളാൽ ഉണ്ടാകുന്ന കൎമ്മദോഷങ്ങളോട് ഒരിയ്ക്കലും ചേരുന്നില്ല.

മൂ—പുനാതി പംക്തിം വംശ്യാംശ്ച സപ്തസപ്ത പരാവരാൻ
പൃഥിവീമപി ചൈവേമാം കൃത്സ്നാമേകോപി സോൎഹതി. 105

ഭാ—ഈ ശാസ്ത്രത്തെപ്പഠിയ്ക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണൻ ഒരുത്തനായിത്തന്നെ ഇരുന്നാലെന്നുവരികിലും തന്റെ പങ്ക്തിയിലിരിയ്ക്കുന്നയാവരെയും പരിശുദ്ധപ്പെടുത്തുന്നു. തന്റെ വംശത്തിലുള്ളവരും അതിൽ മുൻപും പിൻപുമുള്ള ഏഴേഴുജന്മത്തിൽ ഉള്ളവരെയും സൽഗതിയെ പ്രാപിപ്പിയ്ക്കുന്നു. അവൻ ഈ ഭൂമിയെ മുഴുവനും ദാനം വാങ്ങിക്കുന്നതിനു യോഗ്യനാകുന്നു.

മൂ—ഇദം സ്വസ്ത്യയനം ശ്രേഷ്ഠമിദം ബുദ്ധിവിവൎദ്ധനം
ഇദം യശസ്യമായുഷ്യമിദം നിശ്ശ്രേയസം പരം. 106

ഭാ—ഈ ശാസ്ത്രം ഓതുന്നവർ മംഗലത്തെയും, ബുദ്ധിയേയും, കീൎത്തിയേയും, ആയുസ്സിനെയും പരമായിരിക്കുന്ന മോക്ഷത്തെയും പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—അസ്മിൻ ധൎമ്മോഖിലേനോക്തോ ഗുണദോഷൌ ച കൎമ്മണാം
ചതുൎണ്ണാമപി വൎണ്ണാനാം ആചാരശ്ചൈവ ശാശ്വതഃ. 107

ഭാ—ഈ ശാസ്ത്രത്തിൽ എല്ലാ ധൎമ്മങ്ങളും കൎമ്മങ്ങളുടെ ഗുണദോഷങ്ങളും നാലുവൎണ്ണങ്ങളുടെയും ശാശ്വതമായുള്ള ആചാരങ്ങളും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

മൂ—ആചാരഃ പരമോ ധൎമ്മഃ ശ്രുത്യുക്തസ്മാൎത്ത ഏവ ച
തസ്മാദസ്മിൻ സദാ യുക്തോ നിത്യം സ്യാദാത്മവാൻ ദ്വിജഃ. 108

ഭാ—വേദത്തിലും സ്മൃതിയിലും പറയപ്പെട്ട ആചാരമാണ് എല്ലാവൎക്കും മുഖ്യധൎമ്മമായി പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. ആകയാൽ ശ്രേയസ്സായി ഭവിക്കണമെന്ന് ആഗ്രഹമുള്ളവൻ ഇതിങ്കൽ സദാ താല്പൎയ്യമുള്ളവനായിരിക്കണം.

മൂ—ആചാരാദ്വിച്യുതോ വിപ്രോ ന വേദഫലമശ്നുതേ
ആചാരേണ തു സംയുക്തസ്സമ്പൂൎണ്ണഫലഭാഗ്ഭവേൽ. 109

ഭാ—ജാതിധൎമ്മപ്രകാരം പ്രവൎത്തിക്കാത്ത ബ്രാഹ്മണൻ വേദത്തിൽ പറയപ്പെട്ട ഫലം ലഭിയ്ക്കുന്നില്ല. ജാതിധൎമ്മത്തെ അനുസരിച്ചു നടക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണന് വേദോക്തപ്രകാരമുള്ള ഫലം പൂൎണ്ണമായി ലഭിക്കുന്നു.

മൂ—ഏവമാചാരതോ ദൃഷ്ട്വാ ധൎമ്മസ്യ മുനയോ ഗതിം
സൎവ്വസ്യ തപസോ മൂലമാചാരം ജഗൃഹുഃ പരം. 110

ഭാ—മുനിമാർ ആചാരത്തിനാൽ ധൎമ്മത്തിന്റെ ഫലത്തെ അറിഞ്ഞ് എല്ലാ തപസ്സിനും ആചാരത്തെ പ്രധാനകാരണമായി പറയുന്നു.

വിഷയസംഗ്രഹം.

മൂ—ജഗതശ്ചസമുല്പത്തിം സംസ്കാരവിധിമേവ ച
വ്രതചര്യ്യോപചാരം ച സ്നാനസ്യച പരംവിധിം. 111

ഭാ—ഈ ശാസ്ത്രത്തിൽ ലോകത്തിന്റെ ഉല്പത്തിയേയും ജാതകർമ്മം മുതലായ സംസ്കാരങ്ങളേയും, ബ്രഹ്മചാരികളുടെ വ്രതാനുഷ്ഠാനങ്ങളേയും ഗുരുശുശ്രൂഷയേയും വേദാഭ്യസനം കഴിഞ്ഞു ചെയ്യേണ്ട മംഗളസ്നാനവിധിയേയും,

മൂ—ദാരാധിഗമനംചൈവ വിവാഹാനാഞ്ചലക്ഷണം
മഹായജ്ഞവിധാനംച ശ്രാദ്ധകല്പം ച ശാശ്വതം. 112

ഭാ—വിവാഹത്തേയും, വിവാഹഭേദങ്ങളേയും പഞ്ചമഹായജ്ഞവിധിയേയും ശ്രാദ്ധത്തിന്റെ ശാശ്വതമായിരിക്കുന്ന വിധിയേയും,

മൂ—വൃത്തീനാംലക്ഷണഞ്ചൈവ സ്നാതകസ്യവ്രതാനി ച
ഭക്ഷ്യാഭക്ഷ്യംച ശൌചഞ്ച ദ്രവ്യാണാം ശുദ്ധിമേവച.

ഭാ—സകലരുടേയും ജീവനോപായത്തേയും ഗൃഹസ്ഥന്റെ ധർമ്മവ്രതങ്ങളേയും ഭക്ഷ്യത്തേയും അഭക്ഷ്യത്തേയും ശൌചത്തേയും സ്വർണ്ണം മുതലായ പഞ്ചലോഹശുദ്ധിയേയും,

മൂ—സ്ത്രീധർമ്മയോഗന്താപസ്യം മോക്ഷം സന്ന്യാസമേവച
രാജ്ഞശ്ചധർമ്മമഖിലം കാര്യ്യാണാഞ്ചവിനിർണ്ണയം. 114

ഭാ—സ്ത്രീകളുടെ ധർമ്മത്തേയും വാനപ്രസ്ഥന്മാരുടെ ധർമ്മത്തേയും മോക്ഷത്തിനു കാരണമായ സന്ന്യാസത്തേയും, അവരുടെ ധർമ്മത്തേയും, കടംകൊടുക്കുക വാങ്ങുക മുതലായ വ്യവഹാരങ്ങളുടെ തീരുമാനത്തേയും,

മൂ—സാക്ഷിപ്രശ്നവിധാനഞ്ച ധർമ്മം സ്ത്രീപുംസയോരപി
വിഭാഗധർമ്മന്ദ്യൂതഞ്ച കണ്ടകാനാഞ്ചശോധനം. 115

ഭാ—സാക്ഷിവിചാരണയുടെ ക്രമത്തേയും സ്ത്രീപുരുഷന്മാരുടെ ധർമ്മത്തേയും ഭാഗംചെയ്യുന്ന ക്രമത്തേയും, ദ്യൂതകളിയേയും മോഷണംമുതലായ കൃത്യം ചെയ്യുന്നവരെ ദണ്ഡിക്കുന്ന ക്രമത്തേയും;

മൂ—വൈശ്യശൂദ്രോപചാരംച സംകീർണ്ണാനാഞ്ച സംഭവം
ആപദ്ധർമ്മംച വർണ്ണാനാം പ്രായശ്ചിത്തവിധിം തഥാ. 116

ഭാ—വൈശ്യശൂദ്രധർമ്മത്തേയും, അനുലോമർ മുതലായ സങ്കരജാതികളുടെ ഉല്പത്തിക്രമത്തേയും സകല വർണ്ണങ്ങളുടെയും ആപൽക്കാലത്തിലുള്ള ധർമ്മത്തേയും, പ്രായശ്ചിത്തത്തേയും;

മൂ—സംസാരഗമനംചൈവ ത്രിവിധംകർമ്മസംഭവം
നിഃശ്രേയസം കർമ്മണാംച ഗുണദോഷപരീക്ഷണം. 117

ഭാ—അന്യദേഹസ്വീകരണത്തിനു കാരണമായ കർമ്മത്തേയും, ഉത്തമമധ്യമ അധമരൂപമായ ശുഭാശുഭകർമ്മങ്ങളുടെ വിഭാഗത്തേയും, മോക്ഷമാർഗ്ഗമായ ആത്മജ്ഞാനത്തേയും, ഗുണദോഷങ്ങളെ വിവേചിച്ചറിയുന്നതിനെയും;

മൂ—ദേശധമ്മാൻ ജാതിധമ്മാൻ കുലധമ്മാംശ്ച ശാശ്വതാൻ
പാഷണ്ഡഗണധമ്മാംശ്ച ശാസ്ത്രേസ്മിന്നുക്തവാന്മനുഃ. 118

ഭാ—പുരാതനമായ ദേശാചാരത്തേയും, ജാത്യാചാരത്തേയും, വംശാചാരത്തേയും വേദധർമ്മത്തെ നിരസിച്ചു നടക്കുന്ന പാഷണ്ഡരുടെ ആചാരത്തെയും (പാഷണ്ഡൻ-വേദവിരോധിയായ മതക്കാരൻ) മനുപ്രജാപതി ഈ ശാസ്ത്രത്തിൽ ക്രമമായി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

മൂ—യഥേദമുക്തവാൻ ശാസ്ത്രം പുരാ പൃഷ്ടോ മനുർമയാ
തഥേദം യൂയമപ്യദ്യ മൽപ്രകാശാന്നിബോധത.

ഭാ—ആ മനുപ്രജാപതി ഈ ശാസ്ത്രത്തെ ഞാൻ ആവശ്യപ്പെട്ട[illegible]ന്നോടു യാതൊരുപ്രകാരം ഉപദേശിച്ചുവോ അപ്രകാരംതന്നെ ഞാൻ നി[illegible]ശരിയായി പറയുന്നു, കേട്ടുകൊണ്ടാലും.

1—ാം അദ്ധ്യായം പരിസമാപ്തം.

൨-ാം അദ്ധ്യായം.

ധർമ്മലക്ഷണം.

മൂ—വിദ്വദ്ഭിസ്സേവിതഃസദ്ഭിർന്നിത്യമദ്വേഷരാഗിഭിഃ
ഹൃദയേനാഭ്യനുജ്ഞാതോ യോ ധർമ്മസ്തന്നിബോധത. 1

ഭാ—വേദതത്വങ്ങളെ അറിഞ്ഞവരായും, ധർമ്മവാന്മാരായും, കാമക്രോധരഹിതന്മാരായും ഇരിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണരാൽ യാതൊരു ധർമ്മം ശ്ലാഘ്യമായനുഷ്ഠിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവോ ആ ധർമ്മത്തെപ്പറയുന്നു കേട്ടുകൊണ്ടാലും.

മൂ—കാമാത്മതാ ന പ്രശസ്താ ന ചൈവേഹാസ്ത്യകാമതാ
കാമ്യോഹി വേദാധിഗമഃ കർമ്മയോഗശ്ച വൈദികഃ. 2

ഭാ—സ്വർഗ്ഗംമുതലായ ഒരു ഫലത്തെ കാംക്ഷിച്ചു തപസ്സു മുതലായ കർമ്മങ്ങളെ അനുഷ്ഠിക്കുന്നതു നല്ലതല്ല. എന്നാൽ അതിൽ പ്രവേശിക്കാതെ ഈ ലോകത്തിൽ വേദമോതുന്നതും യജ്ഞം ചെയ്യുന്നതും കാമ്യമായിരിക്കുന്നു.

മൂ—സംകല്പമൂലഃ കാമോ വൈ യജ്ഞാസ്സംകല്പസംഭവാഃ
വ്രതാനി യമധർമ്മാശ്ച സർവ്വേ സംകല്പജാഃ സ്മൃതാഃ. 3

ഭാ—ഇന്ന പ്രവൃത്തിയാൽ ഇന്ന ഫലം പ്രാപിക്കുമെന്നു പറയുന്നതു സങ്കല്പമാകുന്നു. ഇതിനാൽ ഇച്ഛയുണ്ടാകുന്നു. അതിനാൽ യജ്ഞങ്ങളേയും, വ്രതങ്ങളേയും നിയമങ്ങളേയും ആചാരങ്ങളേയും ചെയ്യുന്നു.

മൂ—അകാമസ്യ ക്രിയാ കാചിദ്ദൃശ്യതേ നേഹ കർഹിചിത്
യദ്യദ്ധി കുരുതേ കിഞ്ചിത്തത്തൽകാമസ്യ ചേഷ്ടിതം. 4

ഭാ—ഇച്ഛയെ വെടിഞ്ഞവന്ന് ഈ ലോകത്തിൽ യാതൊരിക്കലും യാതൊന്നിലും യാതൊരു പ്രവൃത്തിയും പ്രത്യക്ഷീഭവിക്കുന്നില്ല. അല്പമായിട്ടുപോലും ഏതു പ്രവൃത്തിയെച്ചെയ്യുന്നുവോ അതു മുഴുവനും കാമത്തിന്റെ പ്രവൃത്തിതന്നെയാണ്.

മൂ—തേഷു സമ്യഗ്വർത്തമാനോ ഗച്ഛത്യമരലോകതാം
യഥാ സംകല്പിതാംശ്ചേഹ സർവ്വാൻ കാമാൻ സമശ്നുതേ. 5

ഭാ—യജ്ഞാദികർമ്മങ്ങളെ ഫലാപേക്ഷകൂടാതെ ചെയ്യുന്നവൻ മോക്ഷത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. അവൻ സങ്കല്പിച്ചുവച്ചുള്ള സകലാഭീഷ്ടങ്ങളേയും പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—വേദോഽഖിലോ ധർമ്മമൂലം സ്മൃതിശീലേ ച തദ്വിദാം
ആചാരശ്ചൈവ സാധൂനാമാത്മനസ്തുഷ്ടിരേവ ച. 6

ഭാ—ഋക്ക മുതലായ നാലുവേദങ്ങളും ഈ വേദജ്ഞന്മാരായ ഋഷികളുടെ സ്മൃതിയും, അവർകളുടെ അനുഷ്ഠാനവും, സാധുക്കളുടെ ആചാരവും, തന്റെ മനസ്സന്തോഷവും, ധർമ്മത്തിന്നു കാരണമായിരിക്കുന്നു.

മൂ—യഃ കശ്ചിത്കസ്യചിദ്ധർമ്മോ മനുനാ പരികീർത്തിതഃ
സസർവ്വോഭിഹിതോവേദേ സർവ്വജ്ഞാനമയോഹിസഃ

ഭാ—മനുപ്രജാപതിയാൽ ഏതു ജാതിക്ക് ഏതു ധർമ്മം വിധിക്കപ്പെട്ടുവോ അതു മുഴുവനും വേദത്തിൽ ചൊല്ലപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അദ്ദേഹം എല്ലാ വേദങ്ങളുടെ തത്വാർത്ഥത്തേയും സമഗ്രമായിട്ട് അറിഞ്ഞ ആളല്ലയോ?

മൂ—സർവ്വം തു സമവേക്ഷ്യേദം നിഖിലം ജ്ഞാനചക്ഷുഷാ
ശ്രുതിപ്രാമാണ്യതോവിദ്വാൻ സ്വധർമ്മ നിവിശേതവൈ. 8

ഭാ—വിദ്വാൻ ഈ ശാസ്ത്രത്തെ ജ്ഞാനദൃഷ്ടിയാൽ അറിഞ്ഞ് ഇതിൽ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ധർമ്മങ്ങളും വേദത്താൽ പറയപ്പെട്ടതായി വിചാരിച്ചിട്ട് തന്റെ ധർമ്മത്തെ നടത്തിക്കൊള്ളേണ്ടതാണ്.

മൂ—ശ്രുതിസ്മൃത്യുദിതം ധർമ്മമനുതിഷ്ഠൻ ഹി മാനവഃ
ഇഹ കീർത്തിമവാപ്നോതി പ്രേത്യ ചാനുത്തമം സുഖം. 9

ഭാ—ശ്രുതി(വേദം)യിലും, സ്മൃതിയിലും പറയപ്പെട്ട ധർമ്മത്തെ അനുഷ്ഠിക്കുന്നവൻ ഈ ലോകത്തിൽ കീർത്തിയെ പ്രാപിക്കുന്നു. മരിച്ചശേഷം നിസ്തുല്യമായ സൌഖ്യത്തെയും പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—ശ്രുതിസ്തു വേദോ വിജ്ഞേയോ ധർമ്മശാസ്ത്രം തു വൈ സ്മൃതിഃ
തേ സർവ്വാർത്ഥേഷ്വമീമാംസ്യേ താഭ്യാം ധർമ്മോ ഹി നിർബഭൗ.

ഭാ—വേദശാസ്ത്രത്തെ ശ്രുതിയെന്നും ധർമ്മശാസ്ത്രത്തെ സ്മൃതിയെന്നും അറിയേണ്ടതാണ്. ഈ രണ്ടിനെയും വിരോധമായ തർക്കശാസ്ത്രയുക്തികൊണ്ട് ആക്ഷേപിക്കരുത്. ഇവകൊണ്ടല്ലയോ ധർമ്മം പ്രകാശിക്കുന്നത്.

മൂ—യോऽവമന്യേത തേ മൂലേ ഹേതുശാസ്ത്രാശ്രയാദ്ദ്വിജഃ
സ സാധുഭിർബഹിഷ്കാര്യോ നാസ്തികോ വേദനിന്ദകഃ 11

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ ധർമ്മത്തിന്നു കാരണമായ ആ രണ്ടിനെയും തർക്കശാസ്ത്രയുക്തിയാൽ അവമാനം ചെയ്യുന്നുവോ അവൻ മഹാത്മാക്കളാൽ കർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങളിൽനിന്നും തള്ളപ്പെടേണ്ടവനാകുന്നു. വേദത്തെ നിന്ദിക്കുന്നതിനാൽ അവൻ നാസ്തികനാകുന്നു. (നാസ്തികൻ=നിരീശ്വരവാദി)

മൂ—വേദഃ സ്മൃതിഃ സദാചാരഃ സ്വസ്യ ച പ്രിയമാത്മനഃ
തസ്മാച്ചതുർവിധം പ്രാഹുഃ സാക്ഷാദ്ധർമ്മസ്യ ലക്ഷണം. 12

ഭാ—വേദം, സ്മൃതി, അനുഷ്ഠാനം, തന്റെ മനസ്സന്തോഷം ഈ നാലും ധർമ്മത്തിന്റെ അടയാളമെന്നു പറയുന്നു.

മൂ—അർത്ഥകാമേഷ്വസക്താനാം ധർമ്മജ്ഞാനം വിധീയതേ
ധർമ്മം ജിജ്ഞാസമാനാനാം പ്രമാണം പരമം ശ്രുതിഃ. 13

ഭാ—അർത്ഥം കാമം ഇവയിൽ സംബന്ധിക്കാത്തവർക്ക് ധർമ്മോപദേശം വിധിക്കപ്പെടുന്നു. ധർമ്മത്തെ അറിയണമെന്നു താല്പര്യമുള്ളവർക്ക് വേദംതന്നെ മുഖ്യപ്രമാണമായിരിക്കുന്നു.

മൂ—ശ്രുതിദ്വൈധം തു യത്ര സ്യാത്തത്ര ധർമ്മാവുഭൗ സ്മൃതൗ
ഉഭാവപി ഹി തൗ ധർമ്മൗ സമ്യഗുക്തൗ മനീഷിഭിഃ. 14

ഭാ—ഏതുവിഷയത്തിൽ ,വേദം തന്നിലൊന്നു വിരോധമായിരിക്കുമോ ആ രണ്ടും ധർമ്മമെന്നു പറയപ്പെടുന്നു. ആ രണ്ടു ധർമ്മങ്ങളും മഹാത്മാക്കളാൽ വഴിയാംവണ്ണം പറയപ്പെട്ടവയാകുന്നു.

മൂ—ഉദിതേനുദിതേചൈവ സമയാധ്യുഷിതേ തഥാ
സർവ്വഥാവർത്തതേയജ്ഞ ഇതീയം വൈദികീശ്രുതിഃ. 15

ഭാ—സൂര്യ്യൻ ഉദിച്ചതിന്റെ പിൻപും ഉദയത്തിന്നുമുൻപും സൂര്യ്യനും നക്ഷത്രങ്ങളും ഇല്ലാതിരിയ്ക്കും കാലത്തിലും യജ്ഞംചെയ്യണമെന്നും വേദത്തിൽ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ആകയാൽ ഉദയാനന്തരം യജ്ഞം ഹോമിക്കണമെന്ന് വിധിക്കുന്ന വേദത്തിന്നും ഉദയാൽപൂർവ്വം അവയെ ചെയ്യേണ്ടതാണെന്നു വിധിക്കുന്ന വേദത്തിന്നും ഒന്നിനൊന്നു വിരോധമില്ല. എന്തെന്നാൽ അവ രണ്ടും ധർമ്മമാണെന്നല്ലയോ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു്.

മൂ—നിഷേകാദിശ്മശാനാന്തോ മന്ത്രൈര്യസ്യോദിതോവിധിഃ
തസ്യശാസ്ത്രേധികാരോസ്മിൻ ജ്ഞേയോ നാന്യസ്യകസ്യചിൽ.

ഭാ—യാതൊരുത്തന് ഗർഭാധാനംമുതൽ ദേഹസംസ്കാരംവരെ മന്ത്രങ്ങളാൽ അനുഷ്ഠാനം വിധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവോ ആ ബ്രാഹ്മണന് ഈ ശാസ്ത്രത്തെപ്പറയുന്നതിന്നധികാരമുണ്ട്. മററുള്ളവർക്കില്ലാ.

മൂ—സരസ്വതീദൃഷദ്വത്യോർദ്ദേവനദ്യോര്യദന്തരം
തംദേവനിർമ്മിതം ദേശം ബ്രഹ്മാവർത്തം പ്രചക്ഷതേ. 17

ഭാ—സരസ്വതിയെന്നും ദൃഷദ്വതിയെന്നും പറയപ്പെടുന്ന ദേവനദികളുടെ മദ്ധ്യപ്രദേശം ദേവന്മാരാൽ ഏർപ്പെടുത്തപ്പെട്ട 'ബ്രഹ്മവർത്ത'മെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ—തസ്മിൻദേശേ യ ആചാരഃ പാരംപര്യ്യക്രമാഗതഃ
വർണ്ണാനാംസാന്തരാളാനാം സസദാചാര ഉച്യതേ. 18

ഭാ—ആ ദേശത്തിൽ എപ്പോഴും മഹാത്മാർ വസിക്കുന്നതിനാൽ ബ്രാഹ്മണാദിവർണ്ണങ്ങൾക്കും സങ്കരജാതകൾക്കും ശിഷ്ടാചാരം അനാദിയായവിടത്തിൽനിന്നുണ്ടാകുന്നു.

മൂ—കുരുക്ഷേത്രം ച മത്സ്യാശ്ച പാഞ്ചാലാശ്ശൂരസേനകാഃ
ഏഷ ബ്രഹ്മർഷിദേശോവൈ ബ്രഹ്മാവർത്താദനന്തരഃ. 19

ഭാ കുരുക്ഷേത്രം, മത്സ്യദേശം, പാഞ്ചാലദേശം, ഉത്തരമധുര ഈ ദേശങ്ങൾ ബ്രഹ്മർഷികൾ വസിയ്ക്കുന്ന ദേശങ്ങളാകുന്നു. ഈ സ്ഥലങ്ങൾ ബ്രഹ്മാവർത്തദേശങ്ങളോളം ശ്ലാഘ്യങ്ങളല്ലാ.

മൂ—ഏതദ്ദേശപ്രസൂതസ്യ സകാശാദഗ്രജന്മനഃ
സ്വം സ്വം ചരിത്രം ശിക്ഷേരൻ പൃഥിവ്യാം സർവ്വമാനവാഃ. 20

ഭാ—ഈ ദേശങ്ങളിൽ ജനിച്ച ബ്രാഹ്മണരിൽനിന്നും സകലരും അവരവരുടെ ധർമ്മങ്ങളെ അറിഞ്ഞുകൊള്ളേണ്ടതാണ്.

മൂ—ഹിമവദ്വിന്ധ്യയോർമ്മധ്യം യൽപ്രാഗ്വിനശനാദപി
പ്രത്യഗേവപ്രയാഗാച്ച മധ്യദേശഃ പ്രകീർത്തിതഃ. 21

ഭാ—ഹിമവൽപർവ്വതത്തിന്നും വിന്ധ്യപർവ്വതത്തിന്നും മദ്ധ്യമായും സരസ്വതി മറഞ്ഞ വിനശനദേശത്തിന്റെ കിഴക്കായും പ്രയാഗയ്ക്കു പടിഞ്ഞാറായും ഇരിക്കുന്ന പ്രദേശം 'മദ്ധ്യദേശ'മെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ—ആസമുദ്രാത്തുവൈപൂർവ്വാദാസമുദ്രാത്തു പശ്ചിമാൽ
തയോരേവാന്തരംഗിര്യോരാര്യാവർത്തം വിദുർബുധാഃ. 22

ഭാ—കിഴക്കെ സമുദ്രം തുടങ്ങി പടിഞ്ഞാറെസമുദ്രംവരെയുള്ള മുൻപറഞ്ഞ പർവ്വതങ്ങളുടെ മദ്ധ്യപ്രദേശം മഹാന്മാർ അധിവസിക്കുന്ന ആര്യാവർത്തമെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ—കൃഷ്ണസാരസ്തുചരതി മൃഗോ യത്രസ്വഭാവതഃ
സജ്ഞേയോയജ്ഞിയോദേശോ മ്ലേച്ഛദേശസ്ത്വതഃപരഃ. 23

ഭാ—കൃഷ്ണസാരമെന്ന മാനുകളുടെ ഏതുസ്ഥലത്തിൽ സ്വാഭാവികമായി സഞ്ചരിക്കുന്നു ആ ദേശം തന്നെയാണ് യാഗംചെയ്യുന്നതിനു യോഗ്യമായുള്ള്. മറ്റു ദേശങ്ങൾ അശുദ്ധമായ മ്ലേച്ഛദേശങ്ങളെന്നു പറയപ്പെടും.

മൂ—ഏതാൻ ദ്വിജാതയോദേശാൻ സംശ്രയേരൻപ്രയത്നതഃ
ശൂദ്രസ്തു യസ്മിൻകസ്മിൻവാ നിവസേദ്വൃത്തികർശിതഃ. 24

ഭാ—ഇപ്രകാരമുള്ള പുണ്യദേശങ്ങളെ ബ്രാഹ്മണർ അന്യദേശജാതന്മാരാണെങ്കിലും പ്രാപിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ ശൂദ്രൻ ശുശ്രൂഷാവൃത്തിയെവിട്ട് മറ്റു വൃത്തികൾ എവിടെ ചെയ്യുന്നില്ലയോ അവിടെ വസിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഏഷാധർമ്മസ്യവോ യോനിഃ സമാസേന പ്രകീർത്തിതാ
സംഭവശ്ചാസ്യസർവ്വസ്യ വർണ്ണധർമ്മാന്നിബോധത. 25

ഭാ—ഇതുവരെ ലോകോൽപത്തിയെയും ധർമ്മത്തിനു കാരണങ്ങളായ വേദശാസ്ത്രപുണ്യക്ഷേത്രങ്ങളെയും നിങ്ങൾക്കു സംഗ്രഹമായിപ്പറഞ്ഞു. ഇനി വർണ്ണാശ്രമധർമ്മങ്ങളെപ്പറയുന്നതു കേട്ടുകൊണ്ടാലും.

മൂ—വൈദികൈഃകർമ്മഭിഃ പുണ്യൈർന്നിഷേകാദിർദ്വിജന്മനാം
കാര്യശ്ശരീരസംസ്കാരഃ പാവനഃപ്രേത്യചേഹ ച. 26

ഭാ—ദ്വിജാതികൾക്ക് വേദത്തിൽ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന പരിശുദ്ധങ്ങളായ മന്ത്രകർമ്മങ്ങളാൽ ഗർഭാധാനം മുതലായ ശരീരത്തിന് പരിശുദ്ധിയെയും മരണശേഷം പുണ്യലോകത്തെയും കൊടുക്കുന്നതായ ശരീരശുദ്ധിയെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു പ്രേത്യ=പ്ര+ഇണ-ല്യപ് ലോകാന്തരേ "പ്രേത്യസംജ്ഞാനാസ്തീതിശ്രുതിഃ"

മൂ—ഗാർഭൈർഹോമൈർജ്ജാതകർമ്മ ചൗളമൗഞ്ജീനിബന്ധനൈഃ
ബൈജികംഗാർഭികംചൈനോ ദ്വിജാനാമപമൃജ്യതേ. 27

ഭാ—ഗർഭാധാനമന്ത്രത്താലും; സീമന്തഹോമത്താലും, ജാതകർമ്മം, നാമകരണം അന്നപ്രാശനം ചൗളം, ഉപനയനം, ഈ ക്രിയകളാലും, ദ്വിജന്മാക്കൾ സംയോഗം ചെയ്യുവാൻ അയോഗ്യമായ ദിനത്തിൽ ചെയ്തതിനാലുണ്ടായ ദോഷവും അമ്മയുടെ ഗർഭത്തിൽ വസിച്ച ദോഷവും പരിഹരിക്കപ്പെടുന്നു.

സ്വാദ്ധ്യായേനവ്രതൈർഹോമൈഃ ത്രൈവിദ്യേനേജ്യയാസുതൈഃ
മഹായജ്ഞൈശ്ചയജ്ഞൈശ്ച ബ്രാഹ്മീയംക്രിയതേതനുഃ. 28

ഭാ—വേദം ഉച്ചരിക്കുന്നതിനാലും മധുമാംസഭക്ഷണം ചെയ്യാതിരിക്കുന്ന വ്രതാദികളാലും ഔപാസനഹോമങ്ങളാലും, ദേവർഷിപിതൃതർപ്പണത്താലും, പഞ്ചമഹായജ്ഞത്താലും, അഗ്നിഷ്ടോമാദികളാലും ദേഹമാകട്ടെ മോക്ഷത്തിനു അർഹമായി ഭവിക്കുന്നു.

ജാതകർമ്മാദിസംസ്കാരം.

മൂ—പ്രാങ്നാഭിവൎദ്ധനാൽപുംസോ ജാതകൎമ്മവിധീയതേ
മന്ത്രവൽപ്രാശനംചാസ്യ ഹിരണ്യമധുസൎപ്പിഷാം. 29

ഭാ—ജനിയ്ക്കുന്ന ശിശു ആണായിരുന്നാൽ പൊക്കിൾക്കൊടിയറുക്കുന്നതിന് മുമ്പിൽതന്നെ ജാതകൎമ്മമെന്ന സംസ്കാരത്തെ ചെയ്യേണ്ടതാണ്. അപ്പോൾ ആ പ്രജയ്ക്കു നെയ്യ്, തേൻ ഇവററിൽ സ്വൎണ്ണത്തെ മന്ത്രോച്ചാരണസമേതം ഉരച്ച് നാക്കിൽ തേയ്ക്കേണ്ടതാണ്.

മൂ—നാമധേയന്ദശമ്യാന്തു ദ്വാദശ്യാം വാസ്യകാരയേൽ
പുണ്യേതിഥൌ മുഹൂൎത്തേ വാ നക്ഷത്രേ വാ ഗുണാന്വിതേ. 30

ഭാ—ഈ ശിശുവിനു ജനിച്ചതുമുതൽ പത്താമത്തെയോ പന്ത്രണ്ടാമത്തെയോ ദിവസം പുണ്യതിഥിയിൽ ശുഭമുഹൂൎത്തത്തിൽ ശുഭനക്ഷത്രത്തിൽ നാമകരണം ചെയ്യേണ്ടതാണ്.

മൂ—മങ്ഗല്യംബ്രാഹ്മണസ്യസ്യാൽ ക്ഷത്രിയസ്യ ബലാന്വിതം
വൈശ്യസ്യ ധനസംയുക്തം ശൂദ്രസ്യതു ജുഗുപ്സിതം. 31

ഭാ—മേൽപ്രകാരം ചെയ്യുന്ന നാമകരണം ബ്രാഹ്മണന്നു മങ്ഗളത്തേയും, ക്ഷത്രിയന്ന് ബലത്തെയും, വൈശ്യന്ന് ധനത്തെയും, ശൂദ്രന്ന് നിന്ദ (താഴ്മ)യേയും സൂചിപ്പിക്കുന്ന വിധമായിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ശൎമ്മവദ്ബ്രാഹ്മണസ്യസ്യാ ദ്രാജ്ഞോരക്ഷാസമന്വിതം
വൈശ്യസ്യ പുഷ്ടിസംയുക്തം ശൂദ്രസ്യപ്രേഷ്യസംയുതം. 32

ഭാ—ബ്രാഹ്മണന്ന് "ശൎമ്മാ" വെന്നും, ക്ഷത്രിയന്ന് "വൎമ്മാ" വെന്നും വൈശ്യന്ന് "ഭൂതി"യെന്നും ശൂദ്രന്ന് "ദാസ"നെന്നും ജാതിദ്യോതകമായി നാമകരണം ചെയ്യേണ്ടതാണ്.

മൂ—സ്ത്രീണാംസുഖോദ്യമക്രൂരം വിസ്പഷ്ടാൎത്ഥമ്മനോഹരം
മങ്ഗല്യന്ദീൎഘവൎണ്ണാന്തമാശീൎവ്വാദാഭിധാനവൽ. 33

ഭാ—സ്ത്രീകൾക്ക് ശബ്ദിക്കുന്നതിന് സുഖമുള്ളതായും, അക്രൂരമായും, സ്പഷ്ടാൎത്ഥമുള്ളതായും, മനോജ്ഞമായും, മങ്ഗളമായും, ദീൎഘാക്ഷരത്തോടുകൂടിയതായും അനുഗ്രഹത്തെ കൊടുക്കുന്നതായുമിരിക്കുന്ന പേർ വിളിക്കേണ്ടതാണ്.

മൂ—ചതുൎത്ഥേമാസി കൎത്തവ്യം ശിശോൎന്നിഷ്ക്രമണം ഗൃഹാൽ
ഷഷ്ഠേന്നപ്രാശനമ്മാസി യദ്വേഷ്ടമ്മങ്ഗളംകുലേ.

ഭാ—പ്രസവം കഴിഞ്ഞ നാലാംമാസത്തിൽ പ്രസവിച്ച ഗൃഹത്തിനകത്തുനിന്നും വെളിയിൽകൊണ്ടുവന്നു സൂൎയ്യനെക്കാണിക്കേണ്ടതാണ്. ആറാംമാസത്തിൽ അന്നപ്രാശനം ചെയ്യിക്കേണ്ടതാണ്. അല്ലെങ്കിൽ അവരവരുടെ [illegible]ചാരമുള്ളതിനെ അനുസരിച്ച് മൂന്നാംമാസം മുതൽ എപ്പോഴെങ്കിലും മേൽപറഞ്ഞ രണ്ടു കൎമ്മങ്ങളേയും ചെയ്യാമെന്നുള്ളതാണ്.

മൂ—ചൂഡാകൎമ്മ ദ്വിജാതീനാം സൎവ്വേഷാമേവ ധൎമ്മതഃ
പ്രഥമേഽബ്ദേ തൃതീയേ വാ കൎത്തവ്യം ശ്രുതിചോദനാൽ. 35

ഭാ—ദ്വിജാതികൾക്ക് ജനിച്ചവത്സരത്തിലാകട്ടെ മൂന്നാമത്തെ വത്സരത്തിലാകട്ടെ വേദത്തിൽ പറഞ്ഞപ്രകാരം ധൎമ്മമായിട്ട് ചൌളകൎമ്മം ചെയ്യേണ്ടതാണ്. (ചൌളം=കുടുമവെയ്ക്കുക.)

മൂ—ഗൎഭാഷ്ടമേഽബ്ദേ കുൎവ്വീത ബ്രാഹ്മണസ്യോപനായനം
ഗൎഭാദേകാദശേ രാജ്ഞോ ഗൎഭാത്തു ദ്വാദശേ വിശഃ. 36

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൎക്ക് ഗൎഭാധാനംമുതൽ എട്ടാമത്തെ വയസ്സിലും, ക്ഷത്രിയൎക്ക് ഗൎഭാരംഭംമുതൽ പതിനൊന്നാമത്തെ വയസ്സിലും, വൈശ്യൎക്ക് അപ്രകാരംതന്നെ പന്ത്രണ്ടാമത്തെ വയസ്സിലും, ഉപനയനം ചെയ്യേണ്ടതാണ്. (ഉപനയനം=പൂണുനൂൽ ധരിയ്ക്കുക.)

മൂ—ബ്രഹ്മവൎച്ചസകാമസ്യ കാൎയ്യം വിപ്രസ്യ പഞ്ചമേ
രാജ്ഞോ ബലാൎത്ഥിനഃ ഷഷ്ഠേ വൈശ്യസ്യേഹാൎത്ഥിനോഽഷ്ടമേ

ഭാ—ബ്രഹ്മതേജസ്സിനെ ഇച്ഛിയ്ക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണന് അഞ്ചാമത്തെവയസ്സിലും ബലത്തെ ആഗ്രഹിയ്ക്കുന്ന ക്ഷത്രിയന് ആറാമത്തെ വയസ്സിലും, ധനത്തെ ആഗ്രഹിയ്ക്കുന്ന വൈശ്യന് എട്ടാമത്തെവയസ്സിലും ഉപനയനം ചെയ്വാൻ യോഗ്യമാകുന്നു.

മൂ—ആഷോഡശാൽബ്രാഹ്മണസ്യ സാവിത്രീ നാതിവൎത്തതേ
ആദ്വാവിംശാൽക്ഷത്രബന്ധോരാചതുൎവ്വിംശതേൎവ്വിശഃ. 38

ഭാ—ബ്രാഹ്മണന് പതിനാറു വയസ്സുവരെയും ക്ഷത്രിയന് ഇരുപത്തിരണ്ടു വയസ്സുവരെയും വൈശ്യന് ഇരുപത്തിനാലുവയസ്സുവരെയും ഉപനയനകൎമ്മം ചെയ്യാമെന്ന് ഒരു പക്ഷാന്തരംകൂടിയുണ്ട്.

മൂ—അത ഊൎദ്ധ്വം ത്രയോപ്യേതേ യഥാകാലമസംസ്കൃതാഃ
സാവിത്രീപതിതാ വ്രാത്യാ ഭവന്ത്യാൎയ്യവിഗൎഹിതാഃ. 39

ഭാ—അതിൽ പിന്നീട് ഈ മൂന്നു വൎണ്ണങ്ങളും മേല്പറഞ്ഞകാലത്തിൽ ഉപനയനം മുതലായ സംസ്കാരം ചെയ്യപ്പെടാത്തവരായാൽ ഗായത്രിമന്ത്രത്തിൽനിന്നും ഭ്രഷ്ടന്മാരായും വ്രാത്യന്മാരെന്ന പേരോടുകൂടിയവരായും മഹാന്മാരാൽ വൈദികകൎമ്മത്തിൽനിന്നു ഭ്രഷ്ടു കല്പിയ്ക്കപ്പെട്ടവരായും ഭവിയ്ക്കുന്നു.

മൂ—നൈതൈരപൂതൈൎവ്വിധിവദാപദ്യപി ഹി കൎഹിചിൽ
ബ്രാഹ്മാൻയൌനാംശ്ച സംബന്ധാന്നാചരേദ്ബ്രാഹ്മണസ്സഹ. 40

ഭാ—ഇപ്രകാരം പരിശുദ്ധന്മാരല്ലാത്ത ഇവൎക്ക് വേദം ഉപദേശിച്ചുകൂടുന്നതല്ല. കഷ്ടകാലത്തിലും അവരിൽനിന്നും സ്ത്രീകളെ സ്വീകരിക്കുകയോ അവൎക്ക് കൊടുക്കുകയോ ചെയ്യരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—കാൎഷ്ണരൌരവബാസ്താനി ചൎമ്മാണി ബ്രഹ്മചാരിണഃ
വസീരന്നാനുപൂൎവ്വേണ ശാണക്ഷൌമാവികാനി ച. 41

ഭാ—ബ്രാഹ്മണ, ക്ഷത്രിയ, വൈശ്യ, ബ്രഹ്മചാരികൾ, കൃഷ്ണമൃഗം, പുള്ളിമാൻ, വെള്ളാട് ഇവയുടെ തോലുകളെ ഉത്തരീയമായും, ചണമ്പുനാർ പട്ടുനൂൽ [illegible]രോമം; ആട്ടുരോമം ഇവയാൽ നെയ്യപ്പെട്ടതിനെ അരയിൽ ചുറ്റുന്നതിനായും ജാതിക്രമമായി സ്വീകരിയ്ക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—മൌഞ്ജീത്രിവൃത്സമാശ്ലക്ഷ്ണാ കാൎയ്യാ വിപ്രസ്യമേഖലാ
ക്ഷത്രിയസ്യതുമൌൎവ്വീജ്യാ വൈശ്യസ്യ ശണതാന്തവീ. 42

ഭാ—ബ്രാഹ്മണന് മുഞ്ജമെന്ന പുല്ലിനാലും ക്ഷത്രിയന് വില്ലിന്റെ ഞാണപോലുള്ള മൂൎവ്വാ എന്ന പുല്ലിനാലും, വൈശ്യന ചണം എന്ന നാരിനാലും ഏരേ ക്രമമായും മേനിയായും സൂക്ഷ്മതന്തുക്കളായും മുറുക്കപ്പെട്ടിട്ട് ബ്രഹ്മചാരികളുടെ അരയിൽ മൂന്ന് ഇഴവീതം കെട്ടേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—മുഞ്ജാലാഭേതുകൎത്തവ്യാഃ കുശാശ്മന്തകബല്വജൈഃ
ത്രിവൃതാഗ്രന്ഥിനൈകേന ത്രിഭിഃ പഞ്ചഭിരേവവാ. 43

ഭാ—ഈ മൂന്നു സാധനങ്ങളും ലഭിക്കാതെ വരുമ്പോൾ മേല്പറഞ്ഞ മൂന്നു ജാതിയിലുള്ള ബ്രഹ്മചാരികൾക്കും ക്രമമായി കുശപ്പുല്ലിനാലും ഞാണൽ പുല്ലിനാലും ബല്ബജമെന്ന ആറ്റുദൎഭപ്പുല്ലിനാലും മേല്പറഞ്ഞപ്രകാരം മുറുക്കി മുമ്മൂന്നു ഇഴകളാക്കിയോ വംശക്രമം അനുസരിച്ച് അഞ്ചു ഇഴകളാക്കിയോ ഒരു കെട്ടോടുകൂടി (ഒരു സന്ധി ബന്ധനം) ധരിക്കേണമെന്നുള്ളതാണ്.

മൂ—കാൎപ്പാസമുപവീതംസ്യാദ്വിപ്രസ്യോൎദ്ധ്വവൃതം ത്രിവൃൽ
ശണസൂത്രമയംരാജ്ഞോ വൈശ്യസ്യാവികസൌത്രികം. 44

ഭാ—ബ്രാഹ്മണന് പരുത്തിനൂലിനാലും ക്ഷത്രിയന് ചണനാരിനാലും വൈശ്യന് വെള്ളാട്ടുരോമത്താലും മുറുക്കി മുമ്മൂന്ന് ഇഴകളാക്കി പൂണൂൽ ധരിക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—ബ്രാഹ്മണോബൈല്വപാലാശൌ ക്ഷത്രിയോവാടഖാദിരൌ
പൈലവൌദുംബരൌവൈശ്യോ ദണ്ഡാനൎഹന്തിധൎമ്മതഃ. 45

ഭാ—ബ്രാഹ്മണന് കൂവളം പ്ലാശ് ഇവരണ്ടും, ക്ഷത്രിയന് ആൽ കരിങ്ങാലി ഇവരണ്ടും വൈശ്യന് ഉകവൃക്ഷം അത്തി ഇവരണ്ടും ദണ്ഡ (വടി) ങ്ങളായി വിധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഇവയിൽ ഇഷ്ടംപോലെ ഒന്നിനെത്തന്നെ ധരിക്കേണ്ടതാണ്.

മൂ—കേശാന്തികോ ബ്രാഹ്മണസ്യ ദണ്ഡഃകാൎയ്യഃപ്രമാണതഃ
ലലാടസമ്മിതോരാജ്ഞഃ സ്യാത്തുനാസാന്തികോവിശഃ. 46

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ തന്റെ തലയോളവും, ക്ഷത്രിയൻ തന്റെ നെറ്റിയോളവും വൈശ്യൻ മൂക്കോളവുമുള്ള ദണ്ഡത്തെ ധരിക്കേണ്ടതാണ്.

മൂ—ഋജവസ്തേതുസൎവ്വേസ്യുരവ്രണാസ്സൌമ്യദൎശനാഃ
അനുദ്വേഗകരാനൄണാം സത്വചോനാഗ്നിദൂഷിതാഃ. 47

ഭാ—ഈ ദണ്ഡങ്ങൾ വളവില്ലാത്തവയായും വെട്ടോ ഒടിവോ കൊണ്ടുള്ള പാടുകളില്ലാത്തവയായും കാഴ്ചയ്ക്കു സൌന്ദൎയ്യമുള്ളവയായും കണ്ടാൽ ഭയംനേരിടാത്തവയായും അതതുകളുടെ തൊലികളോടുകൂടിയവയായും തീയിൽ ചുടുകയോ വാട്ടുകയോ ചെയ്യാത്തവയായും ഇരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പ്രതിഗൃഹ്യേപ്സിതംദണ്ഡമുപസ്ഥായചഭാസ്കരം
പ്രദക്ഷിണം പരീത്യാഗ്നിം ചരേൽഭൈക്ഷം യഥാവിധി. 4

ഭാ—മേൽപ്രകാരമുള്ളവയിൽ ഒരു ദണ്ഡത്തെയെടുത്തിട്ട് സൂൎയ്യനെനമസ്കരി

ഗ്നിപ്രദക്ഷിണം ചെയ്തു താഴെപ്പറയപ്പെടുന്ന വിധിപ്രകാരം ഭിക്ഷയെടുക്കേണ്ടതാണ്.

മൂ—ഭവൽപൂൎവ്വം ചരേദ്ഭൈക്ഷമുപനീതോ ദ്വിജോത്തമഃ
ഭവന്മദ്ധ്യന്തു രാജന്യോ വൈശ്യസ്തു ഭവദുത്തരം. 49

ഭാ—ബ്രഹ്മചാരികളായ മൂന്നു വൎണ്ണങ്ങളിൽ ബ്രാഹ്മണൻ ഭവതി ഭിക്ഷാം ദേഹിയെന്നും, ക്ഷത്രിയൻ ഭിക്ഷാം ഭവതി ദേഹിയെന്നും വൈശ്യൻ ദേഹി ഭിക്ഷാം ഭവതിയെന്നുമുള്ള വചനങ്ങളെ ഉച്ചരിച്ച് ഭിക്ഷ കേൾക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—മാതരം വാ സ്വസാരം വാ മാതുൎവ്വാ ഭഗിനീം നിജാം
ഭിക്ഷേത ഭിക്ഷാം പ്രഥമം യാ ചൈനം നാവമാനയേൽ. 50

ഭാ—ഉപനയനം കഴിഞ്ഞ ഉടനെ അതിന്റെ അംഗഭൂതയായ ഭിക്ഷയെ അമ്മയോടോ അമ്മയുടെ അനുജത്തിയോടോ ജ്യേഷ്ഠത്തിയോടോ തന്റെ മൂത്ത സഹോദരിയോടോ അല്ലെങ്കിൽ തന്നോട് അൻപുള്ളവരോടോ ആദ്യമായിട്ടു വാങ്ങേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സമാഹൃത്യ തു തദ്ഭൈക്ഷം യാവദൎത്ഥമമായയാ
നിവേദ്യ ഗുരവേശ്നീയാദാചമ്യ പ്രാങ്മുഖശ്ശുചിഃ. 51

ഭാ—ഈ വിധിപ്രകാരം മൂന്നു പ്രാവശ്യത്തേയ്ക്കു കുറയാതെ തനിക്ക് മതിയാകത്തക്കവണ്ണം ഭിക്ഷയെ മേടിച്ചുകൊണ്ട് അതിനെ തന്റെ ഗുരുവിന് നിവേദനം ചെയ്തിട്ട് കിഴക്ക മുഖമായിരുന്ന് ആചമനം ചെയ്തു ഭുജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ആയുഷ്യം പ്രാങ്മുഖോ ഭുങ്ക്തേ യശസ്യം ദക്ഷിണാമുഖഃ
ശ്രിയം പ്രത്യങ്മുഖോ ഭുങ്ക്തേ ഋതം ഭുങ്ക്തേ ഹ്യുദങ്മുഖഃ 52

ഭാ—ആയുസ്സിനെക്കുറിച്ച് ഇച്ഛയുള്ളവൻ കിഴക്ക മുഖമായും, കീൎത്തിയെ ഇച്ഛിക്കുന്നവൻ തെക്ക മുഖമായും സമ്പത്തെ ഇച്ഛിക്കുന്നവൻ പടിഞ്ഞാറുമുഖമായും സത്യത്തെ ഇച്ഛിക്കുന്നവൻ വടക്കുമുഖമായും ഇരുന്നു ഭുജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഉപസ്പൃശ്യ ദ്വിജോ നിത്യമന്നമദ്യാത്സമാഹിതഃ
ഭുക്ത്വാ ചോപസ്പൃശേത്സമ്യഗത്ഭിഃ ഖാനി ച സംസ്പൃശേൽ.

ഭാ—ദ്വിജൻ ആഹാരം കഴിക്കുമ്പോൾ കൈകാൽ ശുദ്ധിചെയ്തിട്ട് ആചമനം ചെയ്ത് അന്നത്തെ പൂജിക്കണം. അനന്തരം പരിഷേചനം ചെയ്തിട്ട് ഭുജിക്കേണ്ടതാകുന്നു. പിന്നീടും കണ്ണും കാതും മൂക്ക ഇവയെത്തൊട്ട് ആചമനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പൂജയേദശനം നിത്യമദ്യാച്ചൈതദകുത്സയൻ
ദൃഷ്ട്വാ ഹൃഷ്യേൽപ്രസീദേച്ച പ്രതിനന്ദേച്ച സൎവ്വശഃ. 54

ഭാ—ദിവസംതോറും ഭുജിക്കുന്ന അന്നം പരബ്രഹ്മസ്വരൂപമാകയാൽ അതിനെ നിന്ദിക്കാതെ പൂജിച്ചിട്ട് സന്തോഷത്തോടുകൂടി നന്നായിനോക്കി ശ്രദ്ധാലുവായി ഭുജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പൂജിതം ഹ്യശനം നിത്യം ബലമൂൎജ്ജം പ്രയച്ഛതി
അപൂജിതന്തു യത്ഭുക്തമുഭയം നാശയേദിദം. 55

ഭാ—അന്നത്തെ പൂജിച്ചു ഭുജിച്ചാൽ ധൈൎയ്യം ബലം, ഇവയെ കൊടുക്കുന്നു. നിന്ദിച്ചാൽ അവ രണ്ടിനെയും നശിപ്പിച്ചുകളയുന്നു.

മൂ—നോച്ഛിഷ്ടം കസ്യചിദ്ദദ്യാന്നാദ്യാച്ചൈവതഥാന്തരാ
നചൈവാത്യശനംകുൎയ്യാന്നചോച്ഛിഷ്ടഃ കചിദ്വ്രജേൽ. 56

ഭാ—ഭോജനം ഭുജിച്ചിട്ട് ശേഷിച്ച അന്നത്തെ ആൎക്കും കൊടുക്കരുത്. രാത്രിയും പകലും രണ്ടുപ്രാവശ്യമല്ലാതെ ഭുജിക്കരുത്. ക്രമത്തിലധികമായും ഭുജിക്കരുത്. ഭുജിക്കുന്നമദ്ധ്യേ എഴുനേല്ക്കേണ്ടിവന്നാൽ പിന്നീടും ഇരുന്ന് അതിനെ ഭുജിക്കരുത്. കൈ ക്ഷാളനം ചെയ്യുന്നതിനുമുൻപ അശുദ്ധന്മാരെക്കാണരുത്. (ക്ഷാളനം ചെയ്ക=കഴുകുക)

മൂ—അനാരോഗ്യമനായുഷ്യമസ്വൎഗ്ഗ്യംചാതിഭോജനം
അപുണ്യംലോകവിദ്വിഷ്ടം തസ്മാത്തൽപരിവൎജ്ജയേൽ. 57

ഭാ—അധികമായി ഭക്ഷിച്ചാൽ വയററിൽ വേദനയും ആയുൎക്ഷയവും സ്വൎഗ്ഗാദിഭോഗനാശവും, സുകൃതനാശവും ലോകനിന്ദയും ഉണ്ടാകും. അതിനാൽ അതിഭക്ഷണശീലത്തെ ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടതാണ്.

മൂ—ബ്രാഹ്മേണവിപ്രസ്തീൎത്ഥേന നിത്യകാലമുപസ്പൃശേൽ
കായത്രൈദശികാഭ്യാംവാ നപിത്ര്യേണ കദാചന. 58

ഭാ—വിപ്രൻ ബ്രഹ്മതീൎത്ഥംകൊണ്ടോ കായതീൎത്ഥംകൊണ്ടോ ദേവതീൎത്ഥംകൊണ്ടോ ആചമനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. പിതൃതീൎത്ഥംകൊണ്ട് ഒരിക്കലും ചെയ്തുകൂടുന്നതല്ല.

മൂ—അംഗുഷ്ഠമൂലസ്യതലേ ബ്രാഹ്മംതീൎത്ഥം പ്രചക്ഷതേ
കായമംഗുലിമൂലേഗ്രേ ദൈവംപിത്ര്യംതയോരധഃ 59

ഭാ—പെരുവിരലിന്റെ മദ്ധ്യപ്രദേശത്തെ ബ്രഹ്മതീൎത്ഥമെന്നും, ചൂണ്ടുവിരലിന്റെ അടിപ്രദേശത്തെ കായതീൎത്ഥമെന്നും, വിരലുകളുടെ അഗ്രഭാഗത്തെ ദേവതീൎത്ഥമെന്നും, പെരുവിരലിന്നും ചൂണ്ടുവിരലിന്നും മദ്ധ്യഭാഗത്തെ പിതൃതീൎത്ഥമെന്നും പറയുന്നു.

മൂ—ത്രിരാചാമേദപഃപൂൎവ്വം ദ്വിഃ പ്രമൃജ്യാത്തതോമുഖം
ഖാനിചൈവസ്പൃശേദത്ഭിരാത്മാനംശിരഏവച 60

ഭാ—ആദ്യം ജലത്തെ മന്ത്രത്തോടു മൂന്നുപ്രാവശ്യം കുടിച്ചശേഷം ജലംകൊണ്ട് മുഖത്തെ രണ്ടു പ്രാവശ്യവും നേത്രം, ശ്രോത്രം, നാസം, തോൾ, മാറ്, ശിരസ്സ് ഈ സ്ഥാനങ്ങളെ ഒരു പ്രാവശ്യവും തുടയ്ക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഈ ക്രിയയാണ് ആചമനം എന്നു പറയപ്പെടുന്നത്.

മൂ—അനുഷ്ണാഭിരഫേനാഭിരത്ഭിസ്തീൎത്ഥേനധൎമ്മവിൽ
ശൌചേപ്സുസ്സൎവ്വദാചാമേദേകാന്തേപ്രാഗുദങ്മുഖഃ. 61

ഭാ—ധൎമ്മത്തെ അറിഞ്ഞവനായും ആചാരത്തെ ഇച്ഛിക്കുന്നവനായും ഇരിക്കുന്നവൻ ചൂടും, നുരയും ഇല്ലാത്ത ജലത്താൽ രഹസ്യമായി കിഴക്കോ വടക്കോ മുഖമായിട്ട് ഇരുന്ന് ആചമനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഹൃദ്ഗാഭിഃപൂയതേവിപ്രഃ കണ്ഠഗാഭിസ്തുഭൂമിപഃ
വൈശ്യോത്ഭിഃപ്രാശിതാഭിസ്തുശൂദ്രസ്പൃഷ്ടാഭിരന്തതഃ. 62

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ മാറ് വരെയും, ക്ഷത്രിയൻ കണ്ഠംവരെയും, വൈശ്യൻ ഉണ്ണാക്കുവരെയും, ശൂദ്രൻ നാവുവരെയുമുള്ള ജലത്തിൽനിന്നും ആചമനംചെയ്താൽ പരിശുദ്ധനാവും.

മൂ—ഉദ്ധൃതേ ദക്ഷിണേപാണാവുപവീത്യുച്യതേ ദ്വിജഃ
സവ്യേ പ്രാചീനആവീതീ നിവീതീ കണ്ഠസജ്ജനേ 63

ദ്വിജന്മാർ ഉത്തരീയത്തെയാകട്ടെ പൂണൂലിനെയാകട്ടെ ഇടത്തുതോളിലും വലത്തുകൈയുടെ കീഴുമായി ധരിച്ചാൽ "ഉപവീത"മെന്നും, വലത്തുതോളിലും ഇടത്തുകയ്യിൻ കീഴുമായി ധരിച്ചാൽ "പ്രാചീനആവീത"മെന്നും, കണ്ഠത്തിൽ മാലയായി ധരിച്ചാൽ "നിവീത"മെന്നും പറയുന്നു

മൂ—മേഖലാമജിനന്ദണ്ഡമുപവീതം കമണ്ഡലും
അപ്സുപ്രാസ്യവിനഷ്ടാനി ഗൃഹ്ണീതാന്യാനിമന്ത്രവൽ. 64

ഭാ—ഈ മൂന്നു വർണ്ണത്തിലുമുള്ള ബ്രഹ്മചാരികളും മേഖലാ, ഉത്തരീയം, ദണ്ഡം, പൂണൂൽ, കമണ്ഡലു ഇവ അപരിശുദ്ധമായാലും ഭിന്നമായാലും വെള്ളത്തിൽ താഴ്ത്തിയിട്ട് അതതുകളുടെ മന്ത്രങ്ങളോടുകൂടി ഗ്രഹിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. മേഖലാ=ഉപനയനകാലത്തിൽ ബ്രഹ്മചാരികൾക്ക ധരിപ്പാനുള്ള കടിസൂത്രവിശേഷം. കമണ്ഡലു=ജലപാത്രവിശേഷം.

മൂ—കേശാന്തഷ്ഷോഡശേവർഷേ ബ്രാഹ്മണസ്യവിധീയതേ
രാജന്യബന്ധോർദ്വാവിംശേ വൈശ്യസ്യദ്വ്യധികേതതഃ. 65

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ, ക്ഷത്രിയൻ, വൈശ്യൻ ഇവർക്ക ക്രമമായി പതിനാറ്, ഇരുപത്തിരണ്ട്, ഇരുപത്തിനാല് ഈ വയസ്സുകളിൽ കേശാന്തം എന്നുള്ള വ്രതത്തെ ആചരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അമന്ത്രികാതുകാര്യേയം സ്ത്രീണാമാവൃദശേഷതഃ
സംസ്കാരാർത്ഥം ശരീരസ്യ യഥാകാലംയഥാക്രമം. 66

ഭാ—സ്ത്രീകൾക്ക് ഈ ജാതകർമ്മം മുതലായ കർമ്മങ്ങൾ അതതു കാലത്തിൽ ശരീരശുദ്ധിയ്ക്കായിട്ട് വേദമന്ത്രമില്ലാതെ തന്ത്രത്തോടെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. തന്ത്രം=മന്ത്രമില്ലാതെ ചെയ്യുന്ന ക്രിയ.

മൂ—വൈവാഹികോവിധിഃസ്ത്രീണാം സംസ്കാരോവൈദികസ്സ്മൃതഃ
പതിസേവാഗുരൗവാസഃ ഗൃഹാർത്ഥോഗ്നിപരിക്രിയാ. 67

ഭാ—സ്ത്രീകൾക്ക് വിവാഹത്തെ ഉപനയനമായിട്ടും ഭർത്തൃശുശ്രൂഷണത്തെ ഗുരുകുലത്തിലെ വാസമായിട്ടും ഗൃഹരക്ഷണത്തെ സമിദാധാനമായിട്ടും പറയുന്നു

മൂ—ഏഷപ്രോക്തോദ്വിജാതീനാമൌപനായനികോവിധിഃ
ഉല്പത്തിവ്യഞ്ജകഃപുണ്യഃ കർമ്മയോഗംനിബോധത. 68

ഭാ—ദ്വിജാതികൾക്ക് ഉപനയനവിധിയെ പറഞ്ഞവസാനിപ്പിച്ചു. രണ്ടാമത്തെ ജനനത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതായും പുണ്യമായുമിരിക്കുന്ന കർമ്മയോഗത്തെ വിവരമായി കേട്ടുകൊണ്ടാലും.

മൂ—ഉപനീയഗുരുശ്ശിഷ്യം ശിക്ഷയേച്ഛൌചമാദിതഃ
ആചാരമഗ്നികാര്യാഞ്ചസന്ധ്യോപാസനമേവച. 69

ഭാ—ഗുരു അല്ലെങ്കിൽ പിതാവ് ശിഷ്യൻ അല്ലെങ്കിൽ പുത്രന് ഉപനയനം ചെയ്യിച്ചിട്ട് ആദ്യം ആചാരത്തെയും ശൌചത്തെയും സമിദാധാനത്തെയും സന്ധ്യാവന്ദനത്തെയും ഉപദേശിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അദ്ധ്യേഷ്യമാണസ്ത്വാചാന്തോ യഥാശാസ്ത്രമുദങ്മുഖഃ
ബ്രഹ്മാഞ്ജലികൃതോദ്ധ്യാപ്യോ ലഘുവാസാജ്ജിതേന്ദ്രിയഃ. 70

ഭാ—വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്വാൻ തുടങ്ങുന്ന ശിഷ്യൻ ശാസ്ത്രപ്രകാരം ആചമനംചെയ്തു പരിശുദ്ധമായ വസ്ത്രമുടുത്തവനായി ജിതേന്ദ്രിയനായിട്ട് വടക്കമുഖമായിട്ടല്ലെങ്കിൽ കിഴക്കമുഖമായി കൈകളെ കെട്ടിയിരുന്ന് അദ്ധ്യയനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ബ്രഹ്മാരംഭേവസാനേച പാദൌഗ്രാഹ്യൌ ഗുരോസ്സദാ
സംഹത്യഹസ്താവദ്ധ്യേയസ്സഹിബ്രഹ്മാഞ്ജലിസ്മൃതഃ. 71

ഭാ—വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്വാൻ തുടങ്ങുമ്പോഴും അവസാനിക്കുമ്പോഴും ശിഷ്യൻ ഗുരുവിന്റെ പാദങ്ങളെ തൊട്ടു നമസ്കരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അദ്ധ്യയനം ചെയ്യുമ്പോൾ രണ്ടു കൈകളും കെട്ടിക്കൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. ഇങ്ങിനെ ചെയ്യുന്നതിനെ ബ്രഹ്മാഞ്ജലിയെന്നു പറയുന്നു.

മൂ—വ്യത്യസ്തപാണിനാകാര്യ്യമുപസംഗ്രഹണംഗുരോഃ
സവ്യേനസവ്യഃസ്പ്രഷ്ടവ്യോ ദക്ഷിണേനചദക്ഷിണഃ. 72

ഭാ—ഗുരുവിനെ നമസ്കരിക്കുമ്പോൾ രണ്ടു കൈകളെയും മാററിവച്ചുകൊണ്ടു തന്റെ വലത്തുകൈയാൽ ഗുരുവിന്റെ വലത്തുപാദത്തെയും ഇടത്തുകൈയാൽ ഗുരുവിന്റെ ഇടത്തുപാദത്തെയും സ്പർശിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അദ്ധ്യേഷ്യമാണന്തുഗുരുർന്നിത്യകാലമതന്ദ്രിതഃ
അധീഷ്വഭോഇതിബ്രൂയാദ്വിരാമോസ്ത്വിതിചാരമേൽ 73

ഭാ—ഗുരു, ശിഷ്യനെ വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്യിക്കുന്നതിനായിട്ടു മടികൂടാതെ ആരംഭിക്കുമ്പോൾ അവനോടു തുടങ്ങെന്നും അവസാനിക്കുമ്പോൾ നിറുത്തെന്നും പറയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ബ്രാഹ്മണഃപ്രണവംകുര്യ്യാദാദാവന്തേ ച സർവ്വദാ
സ്രവത്യനോംകൃതംപൂർവ്വം പരസ്താച്ചവിശീര്യ്യതേ. 74

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ വേദോച്ചാരണം ചെയ്യുന്നതിനു തുടങ്ങുമ്പോഴും അവസാനിക്കുമ്പോഴും പ്രണവത്തെ ഉച്ചരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ആദ്യം അങ്ങിനെ ചെയ്യാഞ്ഞാൽ ഉച്ചരിച്ച വേദം അല്പാല്പമായി മറന്നുപോകും. അവസാനത്തിൽ ഉച്ചരിക്കാഞ്ഞാൽ ഓർമ്മയിൽ നിലനില്ക്കുന്നതല്ലാ.

മൂ—പ്രാക്കൂലാൻപര്യ്യുപാസീനഃ പവിത്രൈശ്ചൈവപാവിതഃ
പ്രാണായാമൈസ്ത്രിഭിഃപൂതഃ സ്തതഓങ്കാരമർഹതി 75

ഭാ—പൂർവ്വാഗ്രമുഖമായി ദർഭയെ വിരിച്ച് അതിലിരുന്നു രണ്ടു കൈകളിലും പവിത്രത്തെ ധരിച്ചിട്ടു മൂന്നു പ്രാണായാമത്തെച്ചെയ്തുശേഷം പ്രണവത്തെ ഉച്ചരിക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—അകാരംചാപ്യുകാരംച മകാരംച പ്രജാപതിഃ
വേദത്രയാന്നിരദുഹൽഭൂർഭുവസ്സ്വരിതീതിച. 76

ഭാ—ബ്രഹ്മാവ് പ്രണവത്തിന്റെ അവയവങ്ങളായ അകാര, ഉകാര, മകാരങ്ങളെയും ഗായത്രിക്കുമുമ്പു പറയപ്പെടുന്ന ഒരു മന്ത്രവിശേഷമായ മൂന്നു വ്യാഹൃതിയെയും മൂന്നു വേദത്തിൽനിന്നും ക്രമമായി സൃഷ്ടിച്ചു.

മൂ— ത്രിഭ്യഃ ഏവതുവേദേഭ്യഃ പാദപാദമദൂദഹൽ
തദിത്യൃചോസ്യാസ്സാവിത്ര്യാഃ പരമേഷ്ഠിപ്രജാപതി. 77

ഭാ—"തത്" എന്നു ആരംഭത്തോടുകൂടിയ ഗായത്രിയുടെ മൂന്നു പാദങ്ങളെയും വേദത്തിൽനിന്നും സൃഷ്ടിച്ചു.

മൂ— ഏതദക്ഷരമേതാംച ജപൻ വ്യാഹൃതിപൂർവികാം
സന്ധ്യയോർവ്വേദവിദ്വിപ്രോ വേദപുണ്യേനയുജ്യതേ. 78

ഭാ—ഈ പ്രണവത്തെയും മൂന്നു വ്യാഹൃതിയെ തുടന്നിരിക്കുന്ന ഈ ഗായത്രിയേയും സന്ധ്യാകാലങ്ങളിൽ ജപിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണൻ മൂന്നു വേദങ്ങളെയും ഉച്ചരിച്ചാലുണ്ടാകുന്ന പുണ്യത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— സഹസ്രകൃത്വസ്ത്വഭ്യസ്യ ബഹിരേതത്ത്രികംദ്വിജഃ
മഹതോപ്യേനസോമാസാത്ത്വചേവാഹിർവിമുച്യതേ. 79

ഭാ—ഈ ഗായത്രിയെ നാട്ടിനപ്പുറമേ നദീതീരം വനം ഈ സ്ഥലങ്ങളിൽ ഇരുന്നു ഒരുമാസപര്യന്തം പ്രതിദിനം ആയിരം ഉരു ജപിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണൻ മഹാപാതകത്തിൽ നിന്നും സർപ്പം തോൽ നീക്കുന്നതുപോലെ മോചിക്കുന്നു.

മൂ— ഏതയർച്ചാ വിസംയുക്തഃ കാലേച ക്രിയയാസ്വയാ
ബ്രഹ്മക്ഷത്രിയവിഡ്യോനിർഗ്ഗർഹണാംയാതി സാധുഷു. 80

ഭാ—ഈ ജപം ഉപനയനംമുതലായ കർമ്മം ഇവയില്ലാത്ത മൂന്നു വർണ്ണങ്ങളും സാധുക്കളിൽനിന്നു നിന്ദയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— ഓംകാരപൂർവ്വികാസ്തിസ്രോ മഹാവ്യാഹൃതയോവ്യയാഃ
ത്രിപദാചൈവസാവിത്രീ വിജ്ഞേയം ബ്രഹ്മണോമുഖം. 81

ഭാ—പ്രണവത്തെയും മഹാവ്യാഹൃതിയെയും മുൻനിറുത്തിയിട്ടുള്ള ഗായത്രിയെ മോക്ഷത്തെ പ്രാപിക്കുന്നതിനുള്ള മാർഗ്ഗമെന്നു പറയുന്നു.

മൂ— യോധീതേഹന്യഹന്യേതാം ത്രീണിവർഷാണ്യതന്ദ്രിതഃ
സബ്രഹ്മപരമഭ്യേതി വായുഭൂതഃഖമൂർത്തിമാൻ. 82

ഭാ—യാതൊരുവൻ മടികൂടാതെ മൂന്നുവർഷക്കാലം ഇടവിടാതെ ഈ മന്ത്രങ്ങളെ ജപിക്കുന്നുവോ അവൻ വായു എന്നപോലെ ആകാശത്തിൽ കാമചാരിയായി ബ്രഹ്മസായൂജ്യത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. കാമചാരി=തന്നിഷ്ടപ്രകാരം രൂപമെടുത്തു സഞ്ചരിക്കുന്നവൻ.

മൂ— ഏകാക്ഷരംപരബ്രഹ്മ പ്രാണായാമാഃ പരന്തപഃ
സാവിത്ര്യാസ്തുപരംനാസ്തി മൌനാത്സത്യംവിശിഷ്യതേ. 83

ഭാ—പ്രണവം പരബ്രഹ്മമായും, പ്രാണായാമം ചാന്ദ്രായണം മുതലായവയെക്കാൾ പ്രധാന തപസ്സായും പറയപ്പെടുന്നു. ഗായത്രിയെ ജപിക്കുന്നവനു പാപമില്ല. സത്യംമാത്രം പറയുന്നവർക്കു മൌനവ്രതം ആവശ്യമില്ല.

മൂ— ക്ഷരന്തിസർവ്വാവൈദിക്യോജുഹോതിയജതിക്രിയാഃ
അക്ഷരം ദുഷ്കരംജ്ഞേയം ബ്രഹ്മചൈവപ്രജാപതിഃ. 84

ഭാ—വേദത്തിൽ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന യജ്ഞയാഗാദികാര്യങ്ങൾ നശ്വരങ്ങളായ ഫലത്തെ കൊടുക്കുന്നവയാകയാൽ അവ നശ്വരങ്ങളെന്നും പ്രണവം പരമ-

തത്സ്വരൂപത്തെ മനസ്സിലാക്കി മോക്ഷത്തെക്കൊടുക്കുന്നവയാകകൊണ്ട് അവ അനശ്വരങ്ങളെന്നു ബ്രഹ്മാവിനാൽ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

മൂ—വിധിയജ്ഞാജ്ജപയജ്ഞോ വിശിഷ്ടോ ദശഭിർഗ്ഗുണൈഃ
ഉപാംശുഃ സ്യാച്ഛതഗുണഃ സാഹസ്രോ മാനസഃ സ്മൃതഃ. 85

ഭാ—അമാവാസ്യ, പൌർണ്ണമി, ഇവയിൽ ചെയ്യേണ്ടതായ ഭൂതബലിപാകം മുതലായ വിധിയജ്ഞങ്ങളേക്കാൾ ജപയജ്ഞം പത്തുഗുണം മഹിമയുള്ളതാകുന്നു. അതു രഹസ്യത്തിൽ ചെയ്യപ്പെട്ടാൽ നൂറുഗുണമായും മനസ്സിൽ അതിന്റെ സാരത്തെ ഗ്രഹിച്ച് ഏകാഗ്രമായി ജപിച്ചാൽ ആയിരം ഗുണമായും ഭവിക്കുമെന്നു പറയപ്പെടുന്നു. സ്ഥാലീപാകം=പഞ്ചപാത്രത്തിൽ പാകംചെയ്തു അന്നത്താൽ ചെയ്യപ്പെടുന്നഹോമം.

മൂ—യേ പാകയജ്ഞാശ്ചത്വാരോ വിധിയജ്ഞസമന്വിതാഃ
സർവ്വേ തേ ജപയജ്ഞസ്യ കലാം നാർഹന്തി ഷോഡശീം. 86

ഭാ—വിധിയജ്ഞത്തോടുകൂടിയ നാലു പാകയജ്ഞങ്ങളും ഗായത്രീജപത്തിന്റെ പതിനാറിലൊരു ഭാഗത്തോടും സമമല്ലാത്ത മഹിമയോടുകൂടിയതാകുന്നു. പാകയജ്ഞം പഞ്ചമഹായജ്ഞത്തിൽ ബ്രഹ്മയജ്ഞം ഒഴികെ അന്നാദിയാൽ ചെയ്യുന്ന മററു നാലും. ജപയജ്ഞം=ഗായത്രീജപം.

മൂ—ജപ്യേനൈവ തു സംസിദ്ധ്യേദ് ബ്രാഹ്മണോ നാത്ര സംശയഃ
കുർയ്യാദന്യന്ന വാ കുർയ്യാന്മൈത്രോ ബ്രാഹ്മണ ഉച്യതേ. 87

ബ്രാഹ്മണൻ ഗായത്രീജപത്താൽതന്നെ മോക്ഷസിദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നു. ഇതിൽ സന്ദേഹമില്ല മററു യാഗാദികളെ ചെയ്യുകയും വിടുകയും ചെയ്യാം. യാഗത്തെ ചെയ്തേ തീരൂ എന്നു നിർബ്ബന്ധമില്ല. അതിനാൽ ബ്രാഹ്മണൻ എല്ലാപ്രാണികൾക്കും മിത്രമെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ—ഇന്ദ്രിയാണാം വിചരതാം വിഷയേഷ്വപഹാരിഷു
സംയമേ യത്നമാതിഷ്ഠേദ്വിദ്വാൻ യന്തേവ വാജിനാം. 88

ഭാ—മനസ്സിനെ അപഹരിക്കുന്ന സ്വഭാവത്തോടുകൂടിയ ശബ്ദാദിവിഷയങ്ങളിൽ പ്രവേശിക്കാതെനിന്നു ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ സ്വാധീനപ്പെടുത്തുന്ന വിഷയത്തിൽ തേരാളി കുതിരകളെ സ്വാധീനപ്പെടുത്തുന്നതുപോലെ അറിവുള്ളവൻ സ്വാധീനപ്പെടുത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഏകാദശേന്ദ്രിയാണ്യാഹുര്യാനി പൂർവ്വേ മനീഷിണഃ
താനി സമ്യക് പ്രവക്ഷ്യാമി യഥാവദനുപൂർവ്വശഃ. 89

ഭാ—മഹാത്മാരാൽ പതിനൊന്നായി വിഭജിക്കപ്പെട്ട ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ ക്രമമായി പറവാൻ തുടങ്ങുന്നു.

മൂ—ശ്രോത്രം ത്വക് ചക്ഷുഷീ ജിഹ്വാ നാസികാ ചൈവ പഞ്ചമീ
പായൂപസ്ഥം ഹസ്തപാദം വാക്ചൈവ ദശമീ സ്മൃതാഃ. 90

ഭാ—ചെവി, ത്വക്, കണ്ണ്, നാക്ക്, മൂക്ക്, ആകെ അഞ്ച് ആസനം ഉപസ്ഥം, കൈ, കാൽ, വാക്ക്, ആകെ അഞ്ച്.

മൂ—ബുദ്ധീന്ദ്രിയാണി പഞ്ചൈഷാം ശ്രോത്രാദീന്യനുപൂർവ്വശഃ
കർമ്മേന്ദ്രിയാണി പഞ്ചൈഷാം പായ്വാദീനി പ്രചക്ഷതേ. 91

ഭാ—ഇവയിൽ ചെവിമുതൽ മൂക്കുവരെ ജ്ഞാനേന്ദ്രിയം അഞ്ചും ആസനം മുതൽ വാക്കുവരെ കർമ്മേന്ദ്രിയം അഞ്ചു്.

മൂ—ഏകാദശമ്മനോജ്ഞേയം സ്വഗുണേനോഭയാത്മകം
യസ്മിൻജിതേജിതാവേതൗ ഭവതഃ പഞ്ചകൗ ഗണൗ. 92

ഭാ—തന്റെ കർമ്മങ്ങൾക്കതക്കവണ്ണം ഈ രണ്ടുവിധമായ പത്തു് ഇന്ദ്രിയങ്ങളെയും ചേഷ്ടിപ്പിക്കുന്ന മനസ്സിനെ പതിനൊന്നാമത്തെ ഇന്ദ്രിയമെന്നു് അറിയേണ്ടതാണ്. ആ മനസ്സ് ജയിക്കപ്പെട്ടാൽ മററ് എല്ലാം ഇന്ദ്രിയങ്ങളും ജയിക്കപ്പെട്ടവയാകും.

മൂ—ഇന്ദ്രിയാണാംപ്രസംഗേന ദോഷമൃച്ഛത്യസംശയം
സന്നിയമ്യതുതാന്യേവ തതസ്സിദ്ധിം നിയച്ഛതി. 93

ഭാ—ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ വിഷയത്തിൽ സഞ്ചരിക്കുന്നതിനാൽ ദോഷത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. അവയെ നിഗ്രഹംചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടു് മോക്ഷം മുതലായ സിദ്ധി ലഭിക്കുന്നു. അതിനു സന്ദേഹമില്ല.

മൂ—ന ജാതു കാമഃകാമാനാമുപഭോഗേന ശാമ്യതി
ഹവിഷാകൃഷ്ണവർത്മേവ ഭൂയഏവാഭിവർദ്ധതേ. 94

ഭാ—ആഗ്രഹമാകട്ടെ അനുഭോഗത്തിനാൽ ഒരിക്കലും ശമത്തെ പ്രാപിക്കുന്നില്ലാ. നെയ്യിൽ അഗ്നിയെന്നതുപോലെ അനുഭോഗത്തിനാൽ ആഗ്രഹം വൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കും

മൂ—യശ്ചൈതാൻപ്രാപ്നുയാത്സർവാൻയശ്ചൈതാൻകേവലാം—
സ്ത്യജേൽ
പ്രാപണാത്സർവകാമാനാം പരിത്യാഗോ വിശിഷ്യതേ. 95

ഭാ—ഒരുവൻ സകലഭോഗങ്ങളെയും അനുഭവിക്കുന്നു. ഒരുവൻ ആ ഭോഗങ്ങളെ അൽപമെന്നു വിചാരിച്ചു നിവൃത്തനായ് ഭവിക്കുന്നു. ഇതിൽ അനുഭവിക്കുന്നവനെവിട്ടു നിവൃത്തിചെയ്യുന്നവനാണ് ഉത്തമൻ.

മൂ—ന തഥൈതാനിശക്യന്തേ സന്നിയന്തുമസേവയാ
വിഷയേഷുപ്രജുഷ്ടാനി യഥാജ്ഞാനേനനിത്യശഃ. 96

ഭാ—വിഷയസംബന്ധികളായ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ ജ്ഞാനത്തിനാൽ അടക്കപ്പെടുന്നതുപോലെ വിഷയത്തോടുള്ള അടുപ്പത്തെ അകററുന്നതിനാൽ ശമത്വം സാധിക്കുന്നു.

മൂ—വേദാസ്ത്യാഗശ്ചയജ്ഞാശ്ച നിയമാശ്ച തപാംസി ച
ന വിപ്രദുഷ്ടഭാവസ്യ സിദ്ധിം ഗച്ഛന്തികർഹിചിൽ. 97

ഭാ—വേദമോതുന്നതു, ദാനംചെയ്യുന്നതു്, യജ്ഞങ്ങളെച്ചെയ്യുന്നതു്, അനുഷ്ഠാനങ്ങളെ നടത്തുന്നതു തപസ്സുചെയ്യുന്നതു്, ഇവയെല്ലാം വിഷയാസക്തമായ മനസ്സോടു കൂടിയവനു് ഫലത്തെ കൊടുക്കുന്നതല്ലാ.

മൂ—ശ്രുത്വാ സ്പൃഷ്ട്വാ ചദൃഷ്ട്വാ ച ഭുക്ത്വാഘ്രാത്വാ ചയോനരഃ
നഹൃഷ്യതിഗ്ലായതിവാ സവിജ്ഞേയോ ജിതേന്ദ്രിയഃ . 98

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ ഇഷ്ടാനിഷ്ടങ്ങളെ ശ്രോത്രങ്ങളാൽ ശ്രവിച്ചും, ദേഹത്താൽ സ്പർശിച്ചും, നേത്രങ്ങളാൽകണ്ടും, നാവിനാൽരുചിച്ചും, മൂക്കിനാൽ ഘ്രാണിച്ചും സുഖത്തെയും ദുഃഖത്തെയും പ്രാപിക്കുന്നില്ലയോ അവൻതന്നെയാണ് ജിതേന്ദ്രിയൻ.

മൂ—ഇന്ദ്രിയാണാന്തുസൎവ്വേഷാം യദ്യേകം ക്ഷരതീന്ദ്രിയം
തേനാസ്യക്ഷരതിപ്രജ്ഞാ ദൃതേഃപാദാദിവോദകം. 99

ഭാ—ഇന്ദ്രിയങ്ങളിൽ ഏതെങ്കിലുമൊന്നു സ്വാധീനപ്പെടാതെപോയാൽ ജ്ഞാനമാകട്ടെ ആ മാൎഗ്ഗമായി പച്ചക്കുടത്തിലെ ജലം എന്നപോലെ അല്പാല്പമായിട്ട് നശിച്ചുപോകുന്നു.

മൂ—വശേ കൃത്വേന്ദ്രിയഗ്രാമം സംയമ്യചമനസ്തഥാ
സൎവ്വാൻസംസാധയേദൎത്ഥാനക്ഷിണ്വൻയോഗതസ്തനും.

ഭാ—ആകയാൽ എല്ലാ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെയും സ്വാധീനമാക്കിയിട്ട് അപ്രകാരം മനസ്സെയും സ്വാധീനപ്പെടുത്തി തന്റെ ശരീരത്തെ സ്വാധീനപ്പെടുത്താതെ ഇഹപരസുഖങ്ങൾക്കു ഹേതുവായ സൎവ്വാൎത്ഥങ്ങളെയും സാധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പൂൎവ്വാംസന്ധ്യാംജപം സ്തിഷ്ഠേത് സാവിത്രീമൎക്കദൎശനാൽ
പശ്ചിമാന്തുസമാസീനഃ സമ്യഗൃക്ഷവിഭാവനാൽ. 101

ഭാ—പ്രഭാതസന്ധ്യയിൽ സൂൎയ്യോദയംവരെനിന്നും സായംസന്ധ്യയിൽ നക്ഷത്രം കാണുന്നതുവരെ ഇരുന്നും ജപിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പൂൎവ്വാംസന്ധ്യാംജപംസ്തിഷ്ഠന്നൈശമേനോവ്യപോഹതി
പശ്ചിമാന്തു സമാസീനോ മലംഹന്തിദിവാകൃതം. 102

ഭാ—പ്രാതസ്സന്ധ്യയിൽ നിന്നുജപിക്കുന്നതുകൊണ്ട് രാത്രിയിൽ ചെയ്തപാപവും, സായംസന്ധ്യയിൽ ഇരുന്നു ജപിക്കുന്നതുകൊണ്ട് പകലിൽചെയ്ത പാപവും നശിക്കുന്നു.

മൂ—ന തിഷ്ഠതിതുയഃപൂൎവ്വാം നോപാസ്തേയശ്ചപശ്ചിമാം
സശൂദ്രവദ്ബഹിഷ്കാൎയ്യഃ സൎവ്വസ്മാദ്ദ്വിജകൎമ്മണഃ.

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ മേൽപ്പറഞ്ഞപ്രകാരം അനുഷ്ഠിക്കുന്നില്ലയോ അവൻ സകല ബ്രാഹ്മണപൂജാകാൎയ്യങ്ങളിൽ നിന്നും ബഹിഷ്കരിക്കപ്പെടുവാൻ യോഗ്യനാകുന്നു.

മൂ—അപാംസമീപേ നിയതോ നൈത്യകംവിധിമാസ്ഥിതഃ
സാവിത്രീമപ്യധീയീത ഗത്വാരണ്യംസമാഹിതഃ. 104

ഭാ—ജലതീരത്തിലാകട്ടെ ജലമില്ലാത്തസ്ഥലങ്ങളിലാകട്ടെ ഇരുന്ന് ഏകാഗ്രചിത്തനായിട്ട് പ്രതിദിനം ചെയ്യേണ്ടതായ ബ്രഹ്മയജ്ഞത്തെച്ചെയ്തു പരിസമാപ്തിയാകുമ്പോഴും ഗായത്രി മുതലായവയെയും ജപിക്കണം.

മൂ—വേദോപകരണേചൈവ സ്വാധ്യായേചൈവനൈത്യകേ
നാനുരോധോസ്ത്യനധ്യായേ ഹോമമന്ത്രേഷുചൈവഹി. 105

ഭാ—വേദാംഗം, നിത്യം ജപിക്കപ്പെടുവാൻ യോഗ്യമായ ഗായത്രിജപം ബ്രഹ്മയജ്ഞം ഔപാസനം, വൈശ്വദേവം ഇവയ്ക്കു് അനധ്യയനദിവസമില്ലാ.

മൂ—നൈത്യകേനാസ്ത്യനധ്യായോ ബ്രഹ്മസത്രംഹിതൽസ്മൃതം
ബ്രഹ്മാഹുതിഹുതംപുണ്യ മനധ്യായവഷട്കൃതം. 106

ഭാ—നിത്യം അനുഷ്ഠേയങ്ങളായ ഗായത്രിമുതലായ കർമ്മങ്ങൾ പരബ്രഹ്മവിഷയമായ യാഗമെന്നു പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ആകയാൽ അവ അനധ്യയനത്തിൽ ചെയ്യപ്പെട്ടാലും പുണ്യങ്ങളായിത്തന്നെ ഭവിക്കുന്നു.

മൂ—യസ്സ്വാധ്യായമധീതേബ്ദം വിധിനാ നിയതശ്ശുചിഃ
തസ്യ നിത്യം ക്ഷരത്യേഷ പയോ ദധി ഘൃതം മധു. 107

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ ഒരു സംവത്സരംവരെ പരിശുദ്ധനായി ബ്രഹ്മയജ്ഞത്തെ ചെയ്യുന്നുവോ അവന്റെ ബ്രഹ്മയജ്ഞമാകട്ടെ പാല്, തൈര്, നെയ്യ്, തേൻ ഇവയെ സ്വീകരിച്ചിട്ട് അവന്റെ പിതൃക്കൾക്കു സന്തുഷ്ടിയെ ചെയ്യുന്നു.

മൂ—അഗ്നീന്ധനം ഭൈക്ഷചര്യാമധശ്ശയ്യാം ഗുരോർഹിതം
ആസമാവർത്തനാത് കുര്യാത് കൃതോപനയനോ ദ്വിജഃ. 108

ഭാ—അഗ്നിയിൽ സമിത്തിനാൽ ഹോമം ചെയ്യുന്നതും, ഭിക്ഷയെടുക്കുന്നതും, തറയിൽക്കിടക്കുന്നതും, ഗുരുശുശ്രൂഷ ചെയ്യുന്നതും ബ്രഹ്മചാരികൾ വേദാധ്യയനം പൂർത്തിയായി തിരിച്ചുവരുന്നതുവരെ ചെയ്യേണ്ടതുമുള്ള കൃത്യങ്ങളാകുന്നു.

മൂ—ആചാര്യപുത്രശ്ശുശ്രൂഷുർജ്ഞാനദോ ധാർമ്മികശ്ശുചിഃ
ആപ്തശ്ശക്തോർത്ഥദസ്സാധുഃ സ്വോധ്യാപ്യാ ദശ ധർമ്മതഃ. 109

ഭാ—തന്റെ ഗുരുവിന്റെ പുത്രൻ, ശിഷ്യൻ മറെറാരു ജ്ഞാനത്തെ തനിക്കുപദേശിക്കുന്നതിനു യോഗ്യനായവൻ, ധർമ്മത്തെയറിഞ്ഞവൻ, ആചാരമുള്ളവൻ, പറഞ്ഞുകൊടുക്കുന്നതിനെ ഗ്രഹിക്കുന്നതിനുള്ള ബുദ്ധിശക്തിയുള്ളവൻ, ചോദിക്കപ്പെടുന്ന ദ്രവ്യത്തെ കൊടുക്കുന്നവൻ, ബന്ധുവിശേഷി, സത്യവാദി ഇവർ വേദാധ്യയനം ചെയ്യിപ്പിക്കത്തക്ക യോഗ്യന്മാരാകുന്നു.

മൂ—നാപൃഷ്ടഃ കസ്യചിദ്ബ്രൂയാന്ന ചാന്യായേന പൃച്ഛതഃ
ജാനന്നപി ഹി മേധാവീ ജഡവല്ലോക ആചരേത്. 110

ഭാ—ധർമ്മോപദേശത്തെ ആവശ്യപ്പെടാത്തവനോടു ഉപദേശിക്കരുത്. അക്രമമായി ആവശ്യപ്പെടുന്നവനും ഉപദേശിക്കരുത്. താൻ സകല ധർമ്മത്തെയും അറിഞ്ഞിരുന്നാലും വാഗ്വികലനെപ്പോലെ ലോകത്തിൽ സഞ്ചരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. വാഗ്വികലൻ=മൂകൻ. (നാക്കില്ലാത്തവൻ=ജഡൻ)

മൂ—അധർമ്മേണ ച യഃ പ്രാഹ യശ്ചാധർമ്മേണ പൃച്ഛതി
തയോരന്യതരഃ പ്രൈതി വിദ്വേഷം വാധിഗച്ഛതി. 111

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ അധർമ്മമായി ഉപദേശിക്കുന്നുവോ യാതൊരുത്തൻ അധർമ്മമായി കേൾക്കുന്നുവോ ആ രണ്ടുപേരിൽ ഒരുത്തൻ അല്പായുസ്സായും അല്ലെങ്കിൽ അവർ തമ്മിൽ വിദ്വേഷത്തെയും പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—ധർമ്മാർത്ഥൗ യത്ര ന സ്യാതാം ശുശ്രൂഷാ വാപി തദ്വിധാ
തത്ര വിദ്യാ ന വപ്തവ്യാ ശുഭം ബീജമിവോഷരേ. 112

ഭാ—ഏതു ശിഷ്യനിൽ ധർമ്മം, അർത്ഥം, ശുശ്രൂഷ ഇവയില്ലയോ അവനു വിദ്യയെ ഉപദേശം ചെയ്താൽ ഉപ്പുകളാൽ വ്യാപ്തമായിട്ടുള്ള നിലത്തിൽ നല്ല വിത്തു വിതയ്ക്കുന്നതുപോലെ നിഷ്ഫലമായിത്തീരുന്നു.

മൂ—വിദ്യയൈവ സമം കാമം കർത്തവ്യം ബ്രഹ്മവാദിനാ
ആപാദ്യപി ഹി ഘോരായാം ന ത്വേനാമിരിണേ വപേൽ. 113

ഭാ—വേദം അഭ്യസിച്ചവൻ യാതൊരുത്തനെയും അഭ്യസിപ്പിക്കാതിരുന്നാൽ വിദ്യയോടെ മരിച്ചാലും മരിക്കും എന്നല്ലാതെ തദ്വിധന്മാരായ ശിഷ്യന്മാൎക്കുപദേശിച്ചുകൂടുന്നതല്ല.

മൂ—വിദ്യാബ്രാഹ്മണമേത്യാഹ ശേവധിസ്തേസ്മിരക്ഷമാം
അസൂയകായമാംമാദാസ്തഥാസ്യാം വീര്യവത്തമാ. 114

ഭാ—വിദ്യാദേവതയാകട്ടെ വേദോപദേശംചെയ്യുന്ന ബ്രാഹ്മണനോടു് ഞാൻ നിനക്കു് ആശ്രയമായിരിക്കാം നീ എന്നെ രക്ഷിയ്ക്കണം അധർമ്മചാരിയായവൎക്കുപദേശിക്കാതെ അങ്ങനെയിരുന്നാൽ നിനക്കു വേണ്ടതായ ഫലത്തെത്തരാം.

മൂ—യമേവതുശുചിംവിദ്യാന്നിയതബ്രഹ്മചാരിണം
തസ്മൈമാംബ്രൂഹിവിപ്രായ നിധിപായാപ്രമാദിനേ. 115

ഭാ—ഏതു ശിഷ്യൻ പരിശുദ്ധനായും, അനുഷ്ഠാനമുള്ളവനായും, വിദ്യാധനത്തെ രക്ഷിക്കുന്നവനായും, ജാഗ്രതയുള്ളവനായും ഇരിക്കുന്നുവോ അവനു് എന്നെ ഉപദേശംചെയ്തുകൊണ്ടാലും എന്നു പറയുന്നു.

മൂ—ബ്രഹ്മയസ്ത്വനനുജ്ഞാതമധീയാനാദവാപ്നുയാൽ
സബ്രഹ്മസ്തേയസംയുക്തോ നരകംപ്രതിപദ്യതേ. 116

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ ഗുരു അറിയാതെ അധ്യായികളോടു് വിദ്യയെ പ്രാപിക്കുന്നുവോ അവൻ വേദമോഷ്ടാവായിട്ടു നരകത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—ലൗകികം വൈദികം വാപി തഥാധ്യാത്മികമേവച
ആദദീതയതോജ്ഞാനം തം പൂർവ്വമഭിവാദയേൽ. 117

ഭാ—തൎക്കശാസ്ത്രം, വേദശാസ്ത്രം, വേദാന്തശാസ്ത്രം, ഇവയിൽ ഒന്നിനെയെങ്കിലും ഏവനിൽനിന്നു് ഗ്രഹിക്കുന്നുവോ അവനെ മുൻപറഞ്ഞവർ നമസ്കരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സാവിത്രീമാത്രസാരോപി വരംവിപ്രസ്സുയന്ത്രിതഃ
നായന്ത്രിതസ്ത്രിവേദോപി സർവ്വാശീസർവ്വവിക്രയീ. 118

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ അനുഷ്ഠാനമുള്ളവനായി ഗായത്രിയെ മാത്രമേ അറിഞ്ഞിട്ടുള്ളു എന്നിരുന്നാലും ഉത്തമൻ തന്നെയാണു്. മൂന്നുവേദം അദ്ധ്യയനം ചെയ്തിരുന്നവെങ്കിലും അനുഷ്ഠാനമില്ലാതെ കണ്ട സ്ഥലങ്ങളിൽ ഉണ്ണുന്നവനായും കണ്ടവനോടൊക്കെ ഉപദേശം ചെയ്യുന്നവനായും ഇരുന്നാൽ ഒരിക്കലും ഉത്തമനായി ഭവിക്കുകയില്ല.

ഗുരുശുശ്രൂഷാ.

മൂ—ശയ്യാസനേധ്യാചരിതേ ശ്രേയസാ ന സമാവിശേൽ
ശയ്യാസനസ്ഥശ്ചൈവൈനം പ്രത്യുത്ഥായാഭിവാദയേൽ. 119

ഭാ—ഗുരുവിന്റെ ആസനത്തിലും, ശയ്യയിലും, ഇരിക്കുകയോ കിടക്കുകയോ ചെയ്യരുതു്. താൻ കിടക്കുമ്പോഴും ഇരിക്കുമ്പോഴും ഗുരു വന്നാൽ ഉടൻ എഴുന്നേറ്റു വന്ദനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഊൎദ്ധ്വം പ്രാണാഹ്യുൽക്രമന്തിയൂനഃസ്ഥവിര ആയതി
പ്രത്യുത്ഥാനാഭിവാദാഭ്യാം പുനസ്താൻ പ്രതിപദ്യതേ. 120

ഭാ—വയസ്സിലും പഠിത്തത്തിലും ഉയൎന്നവൻ വരുമ്പോൾ താൻ ഇരുന്നാൽ അവൻെറ പ്രാണവായു ഉൽഗമിക്കുന്നതിന്നു യത്നിക്കുന്നു. എഴുന്നേററു വന്ദനം ചെയ്യുന്നതിനാൽ അതു യഥാസ്ഥിതിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—അഭിവാദനശീലസ്യ നിത്യം വൃദ്ധോപസേവിനഃ
ചത്വാരിതസ്യവൎദ്ധന്തേ ആയുൎവിദ്യായശോ ബലം 121

ഭാ—മഹാന്മാരെ നിത്യവും വന്ദിക്കുന്നവനായും ഉപചരിക്കുന്നവനായും ഇരിക്കുന്നവന്നു ആയുസ്സ്, വിദ്യ, കീൎത്തി, ബലം, ഈ നാലു വൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—അഭിവാദാല്പരം വിപ്രോ ജ്യായാംസമഭിവാദയൻ
അസൌനാമാഹമസ്മീതി സ്വംനാമപരികീൎത്തയേൽ. 122

ഭാ—മഹാന്മാരെ വന്ദിക്കുമ്പോൾ ഇന്നാർ വന്ദനംചെയ്യുന്നു എന്നു അഭിവാദനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. അഭിവാദനം=ഗോത്രം, സൂത്രം, നാമം ഇവയെക്കുറിച്ചു പറയുന്നതു്.

മൂ—നാമധേയസ്യയേകേചിദഭിവാദനന്നജാനതേ
താൻ പ്രാജ്ഞോഹമിതിബ്രൂയാൻ സ്ത്രിയസ്സൎവ്വാസ്തഥൈവച.

ഭാ—യാവനൊരുത്തൻ പ്രത്യഭിവാദനമെന്ന ആശീൎവ്വാദത്തെക്കുറിച്ചു അജ്ഞന്മാരായിരിക്കുന്നുവോ അവരോടും മാതാക്കന്മാരോടും തന്റെ പേരിനെയും മാത്രം പറഞ്ഞു വന്ദിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഭോശബ്ദം കീൎത്തയേദന്തേ സ്വസ്യനാമ്നോഭിവാദനേ
നാമ്നാം സ്വരൂപഭാവോഹി ഭോഭാവ ഋഷിഭിഃസ്മൃതഃ. 124

ഭാ—താൻ വന്ദിച്ചു അഭിവാദനം പറയുമ്പോൾ തന്റെ പേരിന്റെ അവസാനത്തിൽ "ഭോ!" എന്ന ശബ്ദത്തെ പറയേണ്ടതാകുന്നു. ആ ശബ്ദമാകട്ടെ നാമങ്ങളുടെ സ്വരൂപമെന്നു ഋഷികളാൽ പറയപ്പെടുന്നു. ഉദാഹരണം—"സോമശൎമ്മാനാമാ അഹം അസ്മി ഭോ" ഇങ്ങിനെയാണവേണ്ടതു്.

മൂ—ആയുഷ്മാൻ ഭവസൌമ്യേതി വാച്യോ വിപ്രോഭിവാദനേ
അകാരശ്ചാസ്യനാമ്നോന്തേ വാച്യഃ പൂൎവ്വാക്ഷരഃപ്ലുതഃ.

ഭാ—ചെറിയ ആളുകൾതന്നെ വണങ്ങുമ്പോൾ അവരുടെ പേരിനെയും അതിന്റെ അന്തത്തിൽ അകാരത്തെ മൂന്നുമാത്ര (പ്ലുത)യാക്കിയും പറഞ്ഞു ആയുഷ്മാൻ ആയി ഭവിക്ക എന്നനുഗ്രഹിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഉദാഹരണം—ആയുഷ്മാൻ ഭവദേവദത്ത!" ഇപ്രകാരമാകുന്നു.

മൂ—യോനവേത്ത്യഭിവാദസ്യ വിപ്ര പ്രത്യഭിവാദനം
നാഭിവാദ്യസ്സവിദുഷാ യഥാശൂദ്രസ്തഥൈവസഃ. 126

ഭാ—മേൽപറഞ്ഞപ്രകാരം എല്ലാ ബ്രാഹ്മണന്നു ആശീൎവ്വാദം പറയുന്നതിന്നു അറിവില്ലയോ അവന്നു അഭിവാദനംചെയ്യരുതു്. അവൻ ശൂദ്രനോടു തുല്യംതന്നെ യാണു്.

മൂ—ബ്രാഹ്മണം കുശലം പൃച്ഛേൽ ക്ഷത്രബന്ധുമനാമയം
വൈശ്യം ക്ഷേമം സമാഗമ്യ ശൂദ്രമാരോഗ്യമേവച. 127

ഭാ—വണങ്ങിയശേഷം ബ്രാഹ്മണനോട് കുശലം തന്നെയാണോ എന്നും; ക്ഷത്രിയനോട് സുഖക്കേടൊന്നുമില്ലല്ലോ എന്നും, വൈശ്യനോട് ക്ഷേമമായിരിക്കുന്നോ എന്നും ശൂദ്രനോട് സുഖം തന്നെയാണോ എന്നും ചോദിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അവാച്യോ ദീക്ഷിതോ നാമ്നാ യവീയാനപി യോ ഭവേൽ
ഭോ ഭവൽപൂർവകം ത്വേനമഭിഭാഷേത ധർമ്മവിൽ. 128

ഭാ—യാഗം ചെയ്യുന്നതിനായിട്ടു ദീക്ഷയോടുകൂടിയിരിക്കുന്നവൻ ചെറുപ്പക്കാരനായിരുന്നാലും ധർമ്മമറിഞ്ഞവർ അവന്റെ പേർ പറഞ്ഞു വിളിച്ചുകൂടാത്തതാണ്; ഭോ: എന്നും ഭവാൻ എന്നും പറയേണ്ടതാണ്. ഈ രണ്ടുവാക്കും മര്യാദയെ സൂചിപ്പിക്കുന്നവയാണ്.

മൂ—പരപത്നീ തു യാ സ്ത്രീ സ്യാദസംബന്ധാ ച യോനിതഃ
താം ബ്രൂയാൽ ഭവതീത്യേവം സുഭഗേ ഭഗിനീതി ച. 129

ഭാ—അന്യന്റെ ഭാര്യയേയും തനിക്കു ബന്ധുവല്ലാത്ത സ്ത്രീകളേയും "ഭവതി" "സുഭഗേ" "ഭഗിനി" എന്നു വിളിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—മാതുലാംശ്ച പിതൃവ്യാംശ്ച ശ്വശുരാനൃത്വിജോ ഗുരൂൻ
അസാവഹമിതി ബ്രൂയാൽ പ്രത്യുത്ഥായ യവീയസഃ 130

ഭാ—അമ്മാമൻ, ചിറ്റപ്പൻ, വലിയച്ഛൻ, ഭാര്യയുടെയോ ഭർത്താവിന്റെയോ അച്ഛൻ, യാഗപുരോഹിതൻ, ഗുരു ഇവർ വന്നാൽ എഴുന്നേറ്റു വന്ദിച്ച് മുറപ്രകാരമുള്ള അഭിവാദനത്തെ പറയേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—മാതൃഷ്വസാ മാതുലാനീ ശ്വശ്രൂരഥ പിതൃഷ്വസാ
സംപൂജ്യാ ഗുരുപത്നീവൽ സമാസ്താ ഗുരുഭാര്യയാ. 131

ഭാ—അമ്മയുടെ അനുജത്തി, അമ്മാവന്റെ ഭാര്യ, ഭാര്യയുടേയോ ഭർത്താവിന്റേയോ അമ്മ, അച്ഛന്റെ സഹോദരി ഇവർ ഗുരുവിന്റെ പത്നിയോടു തുല്യരാകയാൽ ഗുരുപത്നിയെപ്പോലെ പൂജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഭ്രാതുർഭാര്യോപസംഗ്രാഹ്യാ സവർണ്ണാഹന്യഹന്യപി
വിപ്രോഷ്യ തൂപസംഗ്രാഹ്യാ ജ്ഞാതിസംബന്ധിയോഷിതഃ.

ഭാ—തന്റെ ജാതിയിൽ വിവാഹം ചെയ്യപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ജ്യേഷ്ഠന്റെ ഭാര്യയെ നിത്യവും വണങ്ങേണ്ടതാകുന്നു. ജ്ഞാതി, സംബന്ധി, ഇവരുടെ പത്നിമാരെ ദേശാന്തരം പോയിവന്നശേഷംമാത്രം വണങ്ങേണ്ടതാണ്. ജ്ഞാതി=തന്റെ ഗോത്രത്തിലുള്ള അകന്ന അവകാശി.

മൂ—പിതുർഭഗിന്യാം മാതുശ്ച ജ്യായസ്യാം ച സ്വസര്യപി
മാതൃവദ്വൃത്തിമാതിഷ്ഠേന്മാതാ താഭ്യോ ഗരീയസീ. 133

ഭാ—അച്ഛന്റെ ഉടപ്പിറന്നവൾ, വലിയമ്മ, ഇളയമ്മ, ഇവരോട് അമ്മയോടുള്ള മര്യാദയെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. മാതാവ് ഇവരിൽനിന്നും ഉൽകൃഷ്ടപൂജനത്തിന് അർഹയാകുന്നു

മൂ—ദശാബ്ദാഖ്യം പൌരസഖ്യം പഞ്ചാബ്ദാഖ്യം കലാഭൃതാം
ത്ര്യബ്ദപൂർവം ശ്രോത്രിയാണാം സ്വല്പേനാപി സ്വയോനിഷു.

ഭാ—നഗരം, ഗ്രാമം, ഈ സ്ഥലങ്ങളിൽ വസിക്കുന്നവർ പത്തുവയസ്സുമൂപ്പുള്ള

വനോടും അതിൽ ഗാനംമുതലായ വിദ്യയറിഞ്ഞിരുന്നാൽ അഞ്ചുവയസ്സ് മൂത്തവനോടും വേദമറിഞ്ഞവനായാൽ മൂന്നുവയസ്സ മൂത്തവനോടും തന്റെ ജ്ഞാതികളായാൽ അല്പകാലമെങ്കിലും മൂത്തവനോടും സ്നേഹം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ബ്രാഹ്മണന്ദശവർഷന്തു ശതവർഷന്തു ഭൂമിപം
പിതാപുത്രൗവിജാനീയാദ് ബ്രാഹ്മണസ്തുതയോഃപിതാ.

ഭാ—പത്തുവയസ്സുള്ള ബ്രാഹ്മണനെയും നൂറുവയസ്സുള്ള ക്ഷത്രിയനേയും അച്ഛനും പുത്രനും എന്നപോലെ അറിയേണ്ടതാകുന്നു അതിൽ ബ്രാഹ്മണനെ അച്ഛനെന്നും ക്ഷത്രിയനെ പുത്രനെന്നും വിചാരിക്കത്തക്ക മര്യാദയോടുകൂടി നടക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—വിത്തംബന്ധുർവ്വയഃകർമ്മ വിദ്യാഭവതിപഞ്ചമീ
ഏതാനിമാന്യസ്ഥാനാനി ഗരീയോയദ്യദുത്തരം. 136

ഭാ—ന്യായമായി സമ്പാദിച്ച ധനം, ചിറ്റപ്പൻ മുതലായ ബന്ധുക്കൾ, ഉയന്നവയസ്സ്, സദാചാരം, വിദ്യ ഈ അഞ്ചുകാര്യങ്ങളും പൂജ്യതയ്ക്കു ഹേതുവായിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഇവ ക്രമമായി ഒന്നിനൊന്നു ശ്രേഷ്ഠത കൂടുന്നവയാകുന്നു.

മൂ—പഞ്ചാനാം ത്രിഷുവർണ്ണേഷു ഭൂയാംസിഗുണവന്തിച
യത്രസ്യുസ്സോത്രമാനാർഹശ്ശൂദ്രോപിദശമീംഗതഃ. 138

ഭാ—മൂന്നുവർണ്ണങ്ങളിൽ യാതൊരുത്തനിൽ മേൽപറഞ്ഞ അഞ്ചുഗുണങ്ങളിൽ രണ്ടുമൂന്നു ഗുണങ്ങൾ ശേഖരിച്ചു കാണുന്നുവോ അവനെ ഒരു ഗുണം മാത്രമുള്ള പരൻ പൂജിക്കേണ്ടതാകുന്നു. (ഒരു ഗുണമുള്ളവനേക്കാൾ രണ്ടുമൂന്നു ഗുണങ്ങളുള്ളവൻ പൂജ്യനെന്നുസാരം) തൊണ്ണൂറുവയസ്സിനുമേലോട്ടു ശൂദ്രനെ എല്ലാവരും മര്യാദ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ചക്രിണോദശമീസ്ഥസ്യ രോഗിണോഭാരിണസ്ത്രിയഃ
സ്നാതകസ്യച രാജ്ഞശ്ചപന്ഥാ ദേയോവരസ്യച. 138

ഭാ—വണ്ടിമുതലായ വാഹനത്തിൽ വരുന്നവൻ തൊണ്ണൂറിനുമേൽ പ്രായമുള്ളവൻ രോഗമുള്ളവൻ, ചുമടു ചുമക്കുന്നവൻ, സ്ത്രീകൾ അനുഷ്ഠാനമുള്ള ബ്രാഹ്മണൻ രാജാവ് വിവാഹം ചെയ്യുന്നതിനു തുടങ്ങുന്ന വരൻ, ഇവക്ക് മറ്റുള്ളവർ വഴികൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—തേഷാന്തുസമവേതാനാം മാന്യൗ സ്നാതകപാർത്ഥിവൗ
രാജസ്നാതകയോശ്ചൈവ സ്നാതകോ നൃപമാനഭാക്. 139

ഭാ—മേൽപറഞ്ഞവരെല്ലാം ഒന്നായി വരികയാണെങ്കിൽ രാജാവ്, അനുഷ്ഠാനമുള്ള ബ്രാഹ്മണൻ ഇവക്ക് ആദ്യം വഴികൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു. അവർ രണ്ടാളുംകൂടിവന്നാൽ രാജാവിനെക്കാളും അനുഷ്ഠാനമുള്ള ബ്രാഹ്മണന് വഴികൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—ഉപനീയതുയഃശിഷ്യം വേദമധ്യാപയേദ്ദ്വിജഃ
സകല്പം സരഹസ്യംച തമാചാര്യം പ്രചക്ഷതേ. 140

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ ഉപനയനം ചെയ്യിച്ചു യാഗമന്ത്രങ്ങളെയും വേദവേദാന്തങ്ങളെയും അദ്ധ്യയനം ചെയ്യിക്കുന്നുവോ അവനെ ആചാര്യനെന്നു പറയുന്നു.

മൂ—ഏകദേശന്തു വേദസ്യ വേദാംഗാന്യപിവാപുനഃ
യോദ്ധ്യാപയതിവൃത്ത്യർത്ഥമുപാധ്യായസ്സ ഉച്യതേ. 141

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ വേദത്തെയും യാഗാദിമന്ത്രങ്ങളെയും പ്രതിഫലം വാങ്ങിക്കൊണ്ട് അഭ്യസിപ്പിക്കുന്നുവോ അവനെ ഉപാദ്ധ്യായനെന്നു പറയുന്നു.

മൂ—നിഷേകാദീനികർമ്മാണി യഃ കരോതിയഥാവിധി
സംഭാവയതിചാന്നേന സവിപ്രോഗുരുരുച്യതേ. 142

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ ഗർഭാധാനം മുതലായ ക്രിയകളെ വിധിപ്രകാരം ചെയ്യിച്ചിട്ടു ജീവനോപായത്തെ കല്പിക്കുന്നുവോ, ആ വിപ്രൻ ഗുരുവെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ—അഗ്ന്യാധേയംപാകയജ്ഞാനഗ്നിഷ്ടോമാദികാൻമഖാൻ
യഃകരോതിവൃതോയസ്യ സതസ്യർത്വിഗിഹോച്യതേ. 143

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ അഗ്ന്യാധാനം, അഗ്നിഷ്ടോമം പാകയജ്ഞം മുതലായ മഖങ്ങളെ ചെയ്യിക്കണമെന്ന് ആവശ്യപ്പെട്ടു ചെയ്യിക്കുന്നുവോ അവൻതന്നെയാണ് 'ഋത്വിക്' എന്നു പറയപ്പെടുന്നതു്.

മൂ—യ ആവൃണോത്യവിതഥം ബ്രഹ്മണാശ്രവണാവുഭൌ
സമാതാസപിതാജ്ഞേയ സ്തന്നദ്രുഹ്യേൽകദാചന 144

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ സ്വരത്തോടുകൂടിയ വേദോച്ചാരണത്താൽ തന്റെ രണ്ടു കാതുകളെയും പരിപൂർണ്ണമാക്കുന്നുവോ അവൻ മാതാപിതാക്കന്മാരോടു സദൃശനാകുന്നു. അവനോടു് ഒരിക്കലും ദ്രോഹം പ്രവൃത്തിച്ചുകൂടുന്നതല്ല.

മൂ—ഉപാദ്ധ്യായാൻദശാചാര്യ ആചാര്യാണാം ശതംപിതാ
സഹസ്രന്തു പിതൄന്മാതാ ഗൌരവേണാതിരിച്യതേ. 145

ഭാ—ഉപാദ്ധ്യായനെക്കാൾ ആചാര്യൻ പത്തുമടങ്ങു വലിയവനാകുന്നു. ആചാര്യനെക്കാൾ ഉപനയനാദിസംസ്കാരം ചെയ്യിച്ച പിതാവു നൂറുമടങ്ങു വലിയവനാകുന്നു. ആ പിതാവിനേക്കാൾ മാതാവ് തന്റെ മഹിമയാൽ ആയിരം മടങ്ങു വലിയവളാകുന്നു.

മൂ—ഉല്പാദകബ്രഹ്മദാത്രോർഗരീയാൻ ബ്രഹ്മദഃപിതാ
ബ്രഹ്മജന്മഹി വിപ്രസ്യ പ്രേത്യചേഹച ശാശ്വതം. 146

ഭാ—ഉൽപാദിപ്പിച്ച പിതാവിനെക്കാൾ രണ്ടാമത്തെ ബ്രാഹ്മണജന്മം വരുത്തക്ക ബ്രഹ്മോപദേശം ചെയ്യുന്ന ആചാര്യൻ വലിയവനാകുന്നു. വിപ്രന് ആ രണ്ടാമത്തെ ജന്മമാകട്ടെ ഇഹത്തിലും പരത്തിലും നശിക്കാത്തതാകുന്നു.

മൂ—കാമാന്മാതാപിതാചൈനം യദുല്പാദയതോമിഥഃ
സംഭൂതിന്തസ്യതാംവിദ്യാ ദ്യദ്യോനാവഭിജായതേ. 147

ഭാ—മാതാവും പിതാവും കാമത്താൽ അന്യോന്യം പുണർന്ന് യോനിമാർഗ്ഗമായിട്ട് യാതൊരു ജന്മത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നുവോ ആ ജന്മമാകട്ടെ മൃഗജാതിയെപ്പോലെ അവയവങ്ങളെ മാത്രം കൊടുക്കത്തക്ക സാമർത്ഥ്യമുള്ളതാകുന്നു.

മൂ—ആചാര്യസ്ത്വസ്യയാംജാതിം വിധിവദ്വേദപാരഗഃ
ഉല്പാദയതി സാവിത്ര്യാ സാസത്യാസാജരാമരാ 148

ഭാ—ആചാര്യൻ വിധിച്ചപ്രകാരം യാതൊരു രണ്ടാമത്തെ ജന്മത്തെ ബ്രഹ്മോപദേശത്താൽ ഉണ്ടാക്കുന്നുവോ ആ ജന്മമാകട്ടെ നശ്വരമായും നിർജ്ജരമായും പുണ്യലോകത്തെ നൽകുന്നതായുമിരിക്കുന്നു.

മൂ—അല്പം വാ ബഹു വാ യസ്യ ശ്രുതസ്യോപകരോതി യഃ
തമപീഹ ഗുരും വിദ്യാച്ഛ്രുതോപക്രിയയാ തയാ. 149

ഭാ—ശാസ്ത്രവിഷയത്തിൽ അല്പമാകട്ടെ വളരെയാകട്ടെ യാതൊരുത്തൻ ഉപകാരം ചെയ്യുന്നുവോ അവനെയും ഗുരുവെന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ബ്രാഹ്മസ്യ ജന്മനഃ കൎത്താ സ്വധൎമ്മസ്യ ച ശാസിതാ
ബാലോപി വിപ്രോ വൃദ്ധസ്യ പിതാ ഭവതി ധൎമ്മതഃ. 150

ഭാ—രണ്ടാമത്തെ ജന്മകാരകനായും തന്റെ ജാതിധൎമ്മത്തെ വേദോക്തപ്രകാരം അറിയിക്കുന്നവനായുമിരിക്കുന്നവൻ തന്നെക്കാൾ ചെറിയവനായിരുന്നാലും ശാസ്ത്രപ്രകാരം പിതാവോടു സമനായ്‌ ഭവിക്കുന്നു.

മൂ—അദ്ധ്യാപയാമാസ പിതൄൻ ശിശുരാങ്ഗിരസഃ കവിഃ
പുത്രകാ ഇതി ഹോവാച ജ്ഞാനേന പരിഗൃഹ്യ താൻ. 151

ഭാ—ശിശുവായും വിദ്വാനായുമിരിക്കുന്ന ആങ്ഗിരസന്റെ പുത്രൻ തന്റെ പിതാക്കന്മാൎക്കു വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്യിച്ചു. അപ്പോൾ അവരെ ജ്ഞാനത്താൽ ശിഷ്യന്മാരായി ഗണിച്ചു് അവരെ പുത്രന്മാരേ! എന്നു വിളിച്ചു.

മൂ—തേ തമൎത്ഥമപൃച്ഛന്ത ദേവാനാഗതമന്യവഃ
ദേവാശ്ചൈതാൻ സമേത്യോചുൎന്ന്യായ്യം വശ്ശിശുരുക്തവാൻ.

ഭാ—ആ പിതൃക്കൾ അതിനാൽ കോപത്തോടുകൂടി ഈയവസ്ഥയെ ദേവന്മാരോടു പറഞ്ഞു. ദേവന്മാരും സഭകൂടി നിങ്ങൾ പുത്രന്മാർതന്നെയാണ്. നിങ്ങളെ അങ്ങനെ വിളിച്ചതും ശരിതന്നെയാണ് എന്നു ന്യായം പറയുന്നതിനാരംഭിച്ചു.

മൂ—അജ്ഞോ ഭവതി വൈ ബാലഃ പിതാ ഭവതി മന്ത്രദഃ
അജ്ഞംഹി ബാലമിത്യാഹുഃ പിതേത്യേവ തു മന്ത്രദം 153

ഭാ—പഠിക്കാത്തവൻ പുത്രനായും മന്ത്രോപദേശം ചെയ്യുന്നവൻ പിതാവായും ഭവിക്കുന്നു എന്നു പറയപ്പെടുന്നു. ഇപ്രകാരം ശാസ്ത്രത്താലും മഹാന്മാരാലും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

മൂ—ന ഹായനൈൎന്ന പലിതൈൎന്ന വിത്തേന ന ബന്ധുഭിഃ
ഋഷയശ്ചക്രിരേ ധൎമ്മം യോനൂചാനസ്സനോ മഹാൻ. 154

ഭാ—വയോധിക്യം, നര, വിത്തം, ബാന്ധവ്യം ഇവയാൽ ഒരുത്തൻ മഹിമയുള്ളവനായി ഭവിക്കുന്നില്ല. വിദ്യയുള്ളവൻതന്നെയാണ് വലിയവൻ എന്ന് ഋഷികൾ ധൎമ്മത്തെ ഏൎപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു.

മൂ—വിപ്രാണാം ജ്ഞാനതോ ജ്യൈഷ്ഠ്യം ക്ഷത്രിയാണാന്തു വീൎയ്യതഃ
വൈശ്യാനാം ധാന്യധനതശ്ശൂദ്രാണാമേവ ജന്മതഃ. 155

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൎക്കു ജ്ഞാനത്താലും, ക്ഷത്രിയൎക്കു വീൎയ്യത്താലും വൈശ്യൎക്കു ധാന്യം ധനം ഇവയാലും ശൂദ്രന് വയോധിക്യത്താലും ശ്ലാഘ്യതയുണ്ടാകുന്നു.

മൂ—ന തേന വൃദ്ധോ ഭവതി യേനാസ്യ പലിതം ശിരഃ
യോ വൈ യുവാപ്യധീയാനസ്തം ദേവാഃ സ്ഥവിരം വിദുഃ. 156

ഭാ—ഒരുവൻ നരകൊണ്ടുമാത്രം വൃദ്ധനാവുകയില്ല. യുവാവായിരുന്നാലും വേദാൎത്ഥത്തെയറിഞ്ഞവനേ വൃദ്ധനാവുകയുള്ളു എന്നു ദേവന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു

മൂ—യഥാകാഷ്ഠമയോഹസ്തീ യഥാചൎമ്മമയോമൃഗഃ
യശ്ചവിപ്രോഽനധീയാനസ്ത്രയസ്തേ നാമബിഭ്രതി. 157

ഭാ—മരത്തിനാൽ ചെയ്യപ്പെട്ട ആന, തോലിനാൽ ചെയ്യപ്പെട്ട മൃഗം, വേദാധ്യയനം ചെയ്യാത്ത ബ്രാഹ്മണൻ ഇവ മൂന്നുവകയും ഉപയോഗമില്ലാത്തവയാകുന്നു. അവ പേരിനുമാത്രം ധരിക്കുന്നു

മൂ—യഥാഷണ്ഡോഽഫലഃ സ്ത്രീഷു യഥാ ഗൌൎഗ്ഗവി ചാഫലാ.
യഥാചാജ്ഞേഽഫലന്ദാനം തഥാവിപ്രോഽനൃചോഽഫലഃ. 158

ഭാ—നപുംസകൻ സ്ത്രീകളിലും പശുക്കളിൽ ഷണ്ഡനായ കാളകളും മൂഢന്റെ കയ്യിൽകൊടുത്ത ദാനവും എപ്രകാരം അഫലമാകുന്നുവോ അപ്രകാരം വേദാഭ്യസനം ചെയ്യാത്ത ബ്രാഹ്മണനും നിഷ്ഫലനാകുന്നു.

മൂ—അഹിംസയൈവഭൂതാനാം കാൎയ്യംശ്രേയോഽനുശാസനം
വാക്ചൈവമധുരാശ്ലക്ഷ്ണാ പ്രയോജ്യാധൎമ്മമിച്ഛതാ. 159

ഭാ—ധൎമ്മമറിഞ്ഞ ആചാൎയ്യൻ ഹിതോപദേശം ചെയ്യുമ്പോൾ ശിഷ്യന്മാരെ ചൂരമ്പു മുതലായവറ്റെക്കൊണ്ട് അധികമായി അടിക്കാതെയും ക്രൂരങ്ങളായ വാക്കുകളെപ്പറയാതെ മാതാവ് ശിശുക്കളോടെന്നപോലെ മൃദുവായും പ്രിയമായുമുള്ള വാക്കുകളോടുകൂടിയും ഇരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യസ്യവാങ്മനസീശുദ്ധേ സമ്യഗ്ഗുപ്തേചസൎവ്വദാ
സവൈസൎവ്വമവാപ്നോതി വേദാന്തോപഗതം ഫലം. 160

ഭാ—യാതൊരുത്തന്റെ വാക്കിനേയും മനസ്സിനേയും അസത്യം രാഗദ്വേഷം ഇവയോടുകൂടാതെ പരിശുദ്ധമായി വച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നുവോ അവൻ വേദാന്തശാസ്ത്രത്തിൽപ്പറഞ്ഞ സകല ഫലത്തെയും പ്രാപിക്കുന്നു

മൂ—നാരുന്തുദസ്സ്യാദാൎത്തോപി നപരദ്രോഹകൎമ്മധീഃ
യയാസ്യോദ്വിജതേവാചാ നാലോക്യാന്താമുദീരയേൽ. 161

ഭാ—ഒരുത്തൻ താൻ ദുഃഖത്തെ പ്രാപിച്ചിരുന്നാലും അന്യനൊരാൾക്കു ദുഃഖം വരുംവിധം പറഞ്ഞുകൂടുന്നതല്ല. പ്രവൃത്തികൊണ്ടും മനസ്സുകൊണ്ടും ഒരുത്തനും ദ്രോഹം ചെയ്യരുതാത്തതാണ്. ക്രൂരമായും അപ്രസന്നമായും സംസാരിക്കുന്നവൻ സ്വൎഗ്ഗാദി പുണ്യലോകങ്ങളെ ലഭിക്കുന്നില്ല.

മൂ—സമ്മാനാദ്ബ്രാഹ്മണോനിത്യമുദ്വിജേത വിഷാദിവ
അമൃതസ്യേവചാകാംക്ഷേദവമാനസ്യസൎവ്വദാ 162

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ തന്റെ അയൽവാസികൾ തന്നോടു ചെയ്യുന്ന മൎയ്യാദയെ വിഷം എന്നപോലെ ഭയപ്പെടുകയും അവമാനത്തെ അമൃതം എന്നപോലെ കാംക്ഷിക്കയും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സുഖംഹ്യവമതശ്ശേതേ സുഖംചപ്രതിബുദ്ധ്യതേ
സുഖംചരതിലോകേസ്മിന്നവമന്താവിനശ്യതി. 163

ഭാ—അവമാനത്താൽ ദുഃഖത്തെ പ്രാപിക്കാത്തവൻ സുഖമായി ഉറങ്ങി

എഴുന്നേല്ക്കുന്നു. സുഖമായി ഈ ലോകത്തിൽ സഞ്ചരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അവനെ അവമാനം ചെയ്തവൻ താൻതന്നെ നശിച്ചുപോകുന്നു.

മൂ—അനേനക്രമയോഗേന സംസ്കൃതാത്മാദ്വിജശ്ശനൈഃ
ഗുരൌവസൻസഞ്ചിനുയാൽ ബ്രഹ്മാധിഗമികന്തപഃ. 164

ഭാ—ഇങ്ങിനെ പറയപ്പെട്ട ജാതികർമ്മം മുതൽ ഉപനയനംവരെയുള്ള സംസ്കാരത്തിനാൽ പരിശുദ്ധനായ ബ്രാഹ്മണൻ ഗുരുവിനോടുകൂടി വസിച്ച് അവസരപ്പെടാതെ വേദോക്ത ക്രമമായി അദ്ധ്യയനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—തപോവിശേഷൈർവ്വിവിധൈർവ്രതൈശ്ചവിധിചോദിതൈഃ
വേദഃകൃത്സ്നോഽധിഗന്തവ്യസ്സരഹസ്യോദ്വിജന്മനാ. 165

ഭാ—വേദത്തിൽ പറയപ്പെട്ട പലപല നിയമങ്ങളാലും അന്നദീക്ഷ മുതലായ വ്രതത്താലും പരിശുദ്ധനായ ബ്രാഹ്മണനാൽ വേദം മുഴുവനും അദ്ധ്യയനം ചെയ്യപ്പെടുവാൻ യോഗ്യമാകുന്നു. അനന്തരം വേദാന്തവും അദ്ധ്യയനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—വേദമേവസദാഭ്യസ്യേത്തപസ്തപ്സ്യൻ ദ്വിജോത്തമഃ
വേദാഭ്യാസോഹിവിപ്രസ്യ തപഃപരമിഹോച്യതേ. 166

ഭാ—തപസ്സ് ചെയ്യുന്നതിന് ആഗ്രഹമുള്ള ദ്വിജൻ വേദാധ്യയനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു അതുതന്നെ ആ ദ്വിജന് മഹത്തായ തപസ്സെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ—ആഹൈവസനഖാഗ്രേഭ്യഃ പരമന്തപ്യതേതപഃ
യഃസ്രഗ്വ്യപിദ്വിജോഽധീതേ സ്വാധ്യായം ശക്തിതോഽന്വഹം.

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ ദിവസംപ്രതി തന്റെ ശക്തിക്കു തക്കവിധം വേദത്തിൽ നാലു വാക്യമെങ്കിലും അദ്ധ്യയനം ചെയ്യുന്നുവോ അവൻ നഖാഗ്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു തപസ്സു ചെയ്യുന്നവനാണെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ—യോഽനധീത്യദ്വിജോവേദമന്യത്രകുരുതേശ്രമം
സജീവന്നേവശൂദ്രത്വമാശുഗച്ഛതിസാന്വയഃ 168

ഭാ—യാതൊരു ദ്വിജൻ വേദത്തെ അദ്ധ്യയനം ചെയ്യാതെ തന്റെ ശ്രമത്തെ മററ് അർത്ഥശാസ്ത്രത്തിൽ ആക്കുന്നുവോ ആ ദ്വിജൻ ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ തന്നെ തന്റെ വംശത്തോടുകൂടി ശൂദ്രനായി ഭവിക്കുന്നു.

മൂ മാതുരഗ്രേഽധിജനനം ദ്വിതീയം മൌഞ്ജിബന്ധനേ
തൃതീയം യജ്ഞദീക്ഷായാം ദ്വിജസ്യ ശ്രുതിചോദനാൽ. 169

ഭാ—ദ്വിജന് ആദ്യജന്മം മാതാവിനാലും രണ്ടാമത് ഉപനയനത്താലും മൂന്നാമത് യജ്ഞദീക്ഷയാലും ഉണ്ടാകുന്നെന്നു വേദത്തിൽ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

മൂ—തത്രയദ്ബ്രഹ്മജന്മാസ്യമൌഞ്ജീബന്ധനചിഹ്നിതം
തത്രാസ്യമാതാസാവിത്രീ പിതാത്വാചാര്യ ഉച്യതേ. 170

ഭാ—ഉപനയനത്തിൽ മുൻപറയപ്പെട്ടിട്ടുള്ള മൌഞ്ജീബന്ധനമെന്ന അടയാളത്തോടുകൂടിയ രണ്ടാമത്തെ ജന്മത്തിൽ ഗായത്രിയെ അമ്മയെന്നും ആചാര്യനെ അച്ഛനെന്നും പറയുന്നു.

മൂ—വേദപ്രദാനാദാചാര്യം പിതരം പരിചക്ഷതേ
നഹ്യസ്മിൻയുജ്യതേകർമ്മ കിഞ്ചിദാമൌഞ്ജിബന്ധനാൽ. 171

ഭാ—വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്യിക്കുന്ന ആചാര്യനും ഒരു പിതാവാണെന്നു പറയുന്നു. ഉപനയനം ചെയ്തിട്ട് വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്തിരുന്നാൽ അവൻ ഒരു വൈദികകാര്യത്തിനും യോഗ്യനാകുന്നതല്ല.

മൂ—നാഭിവ്യാഹാരയേദ്ബ്രഹ്മ സ്വധാനിനയനാദൃതേ
ശൂദ്രേണഹിസമസ്താവദ്യാവദ്വേദേനജായതേ. 172

ഭാ—ഉപനയനം ചെയ്യുന്നതിനുമുൻപിൽ ബ്രാഹ്മണൻ ശൂദ്രനു സമനാകുന്നു എന്നാൽ മാതാപിതാക്കന്മാരുടെ കർമ്മത്തിങ്കൽമാത്രം ആ കർമ്മത്തിനു വേണ്ടതായ വേദമന്ത്രങ്ങളെപ്പറയാവുന്നതാകുന്നു.

മൂ—കൃതോപനയനസ്യാസ്യ വ്രതാദേശനമിഷ്യതേ
ബ്രഹ്മണോഗ്രഹണഞ്ചൈവ ക്രമേണവിധിപൂർവ്വകം. 173

ഭാ—ഉപനയനം കഴിഞ്ഞതിനുശേഷമാണ് സമിദാധാനം മുതലായ വ്രതാനുഷ്ഠാനങ്ങളും വേദാദ്ധ്യയനവും ക്രമമായി വിധിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്. സമിദാധാനം=സമിത്തിനാൽ (ചമത) അഗ്നിയിൽ ചെയ്യുന്ന ഹോമം.

മൂ—യദ്യസ്യവിഹിതംചർമ്മ യത്സൂത്രംയാചമേഖലാ
യോദണ്ഡോയച്ചവസനം തത്തദസ്യവ്രതേഷ്വപി. 174

ഭാ—ഏതു വർണ്ണങ്ങൾക്ക് ഏതു മൃഗത്തിന്റെ ചർമ്മവും ഏതു വിധത്തിലുള്ള പൂണൂലും ഏതുവിധത്തിലുള്ള മൌഞ്ജിബന്ധനവും ഏതുവിധത്തിലുള്ള ദണ്ഡും ഏതു വിധത്തിലുള്ള വസ്ത്രവും വിധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവോ അവയെ അതതു വർണ്ണങ്ങളിലുള്ളവർ വ്രതാനുഷ്ഠാനകാലങ്ങളിൽ ധരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

ബ്രഹ്മചര്യം.

മൂ—സേവേതേമാംസ്തുനിയമാൻ ബ്രഹ്മചാരീഗുരൌവസൻ
സന്നിയമ്യേന്ദ്രിയഗ്രാമം തപോവൃദ്ധ്യർത്ഥമാത്മനഃ. 175

ഭാ—ഗുരുകുലത്തിൽ വസിക്കുന്ന ബ്രഹ്മചാരി തന്റെ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെയെല്ലാം അടക്കിക്കൊണ്ട് തപസ്സുവൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നതിനായിട്ട് താഴെപ്പറയാൻ പോകുന്ന നിയമങ്ങളെ അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—നിത്യംസ്നാത്വാശുചിഃകുര്യാദ്ദേവർഷിപിതൃതർപ്പണം
ദേവതാഭ്യർച്ചനംചൈവ സമിദാധാനമേവച. 176

ഭാ—പ്രതിദിനം സൂര്യോദയത്തിൽ നദീജലത്തിൽ സ്നാനംചെയ്ത് പരിശുദ്ധനായിട്ട് ദേവ, ഋഷി പിതൃതർപ്പണങ്ങളെയും തന്റെ ഇഷ്ടദേവതാപൂജയേയും രണ്ടുപ്രാവശ്യം സമിദാധാനത്തെയും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—വർജ്ജയേന്മധുമാംസഞ്ച ഗന്ധംമാല്യം രസാൻസ്ത്രിയഃ
ശുക്താനിയാനിസർവ്വാണി പ്രാണിനാംചൈവഹിംസനം. 177

ഭാ—തേൻ, മാംസം, ഗന്ധം, പുഷ്പം, തൊറിപ്പ്, സ്ത്രീകൾ, തയിർ, പാൽ, നെയ്യ്, മോർ, ജീവഹിംസ

മൂ—അഭ്യംഗമഞ്ജനം ചാക്ഷ്ണോരുപാനച്ഛത്രധാരണം
കാമം ക്രോധഞ്ച ലോഭഞ്ച നൎത്തനം ഗീതവാദനം 178

ഭാ—എണ്ണതേച്ചുകുളി, കണ്ണിൽ അഞ്ജനമെഴുതുക, ചെരിപ്പ്, കുട, കാമം, ക്രോധം, ലോഭം, നൎത്തനം, ഗീതം.

മൂ—ദ്യൂതഞ്ച ജനവാദഞ്ച പരിവാദം തഥാനൃതം
സ്ത്രീണാഞ്ച പ്രേക്ഷണാലംഭമുപഘാതം പരസ്യ ച. 179

ഭാ—ചൂതുകളി, ദുഷ്യംപറയുക, പരിവാദം, അസത്യം, സ്ത്രീകളെ ആഗ്രഹത്തോടെ നോക്കുന്നതിലുള്ള താല്പൎയ്യം, ദ്രോഹപ്രവൃത്തി ഇവയെ ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഏകശ്ശയീത സൎവ്വത്ര ന രേതഃ സ്കന്ദയേൽ ക്വചിൽ
കാമാദ്ധി സ്കന്ദയന്രേതോ ഹിനസ്തി വ്രതമാത്മനഃ. 180

ഭാ—ബ്രഹ്മചാരിയായവൻ എപ്പോഴും തനിച്ചു കിടക്കേണ്ടതാകുന്നു. കാമത്തിനാൽ ഇന്ദ്രിയത്തെ ബഹിഷ്കരിക്കരുത്. അങ്ങിനെ ചെയ്താൽ തന്റെ വ്രതത്തിനു ഹാനിവരുന്നതാണ്.

മൂ—സ്വപ്നേ സിക്ത്വാ ബ്രഹ്മചാരീ ദ്വിജശ്ശുക്ലമകാമതഃ
സ്നാത്വാൎക്കമച്ചയിത്വാ ത്രിഃ പുനൎമ്മാമിത്യൃചം ജപേൽ. 181

ഭാ—ബ്രഹ്മചാരിയ്ക്കു കാമമില്ലാതെ സ്വപ്നത്തിൽ ഇന്ദ്രിയം സ്ഖലിച്ചാൽ പ്രാതഃകാലത്തിൽ സ്നാനംചെയ്തു സൂൎയ്യനെ നമസ്കരിച്ച് "പുനഃ" എന്ന മന്ത്രത്തെ മൂന്നു പ്രാവശ്യം ജപിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഉദകുംഭം സുമനസോ ഗോശകൃൻമൃത്തികാകുശാൻ
ആഹരേദ്യാവദൎത്ഥാനി ഭൈക്ഷഞ്ചാഹരഹശ്ചരേൽ. 182

ഭാ—ജലം, പൂജാകുസുമം, ചാണകം, മണ്ണ്, ദൎഭ ഇവ സാധനങ്ങളെ ഗുരുവിന് ആവശ്യമുള്ളടത്തോളം ശേഖരിച്ചുകൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു. താനും നിത്യവും ഭിക്ഷയെടുത്തു ഭുജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—വേദയജ്ഞൈരഹീനാനാം പ്രശസ്താനാം സ്വകൎമ്മസു
ബ്രഹ്മചാൎയ്യാഹരേദ്ഭൈക്ഷം ഗൃഹേഭ്യഃ പ്രയതോന്വഹം.

ഭാ—വേദം, യജ്ഞം ഇവയോടുകൂടിയവരായും സന്ധ്യാവന്ദനം മുതലായ അവരവൎകളുടെ കൎമ്മങ്ങളെ ജാഗ്രതയായി ചെയ്യുന്നവരായുമിരിക്കുന്ന ഗൃഹസ്ഥാശ്രമിയുടെ ഗൃഹത്തിൽ നിത്യവും ചെന്ന് ഭിക്ഷമേടിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഗുരോഃ കുലേ ന ഭിക്ഷേത ന ജ്ഞാതികുലബന്ധുഷു
അലാഭേ ത്വന്യഗേഹാനാം പൂൎവ്വം പൂൎവ്വം വിവൎജ്ജയേൽ. 184

ഭാ—ഗുരുകുലത്തിലും, ഗുരുവിന്റെ വംശാവകാശികളുടെ കുലത്തിലും, ഗുരുവിന്റെ ബന്ധുകുലത്തിലും ചെന്ന് ഭിക്ഷമേടിക്കരുതാത്തതാണ്. മററു ഗൃഹങ്ങളില്ലാതിരുന്നാൽ ഗുരുബന്ധുക്കളുടെ ഗൃഹത്തിൽനിന്നും, അതും ഇല്ലാതിരുന്നാൽ ഗുരുവിന്റെ വംശാവകാശികളുടെ ഗൃഹത്തിൽനിന്നും, അതുമില്ലാതിരുന്നാൽ ഗുരുകുലത്തിൽനിന്നും ഭിക്ഷ വാങ്ങിക്കൊള്ളാവുന്നതാകുന്നു.

മൂ—സർവ്വം വാപി ചരേൽഗ്രാമം പൂർവ്വോക്താനാമസംഭവേ
നിയമ്യ പ്രയതോ വാചമഭിശസ്താംസ്തു വർജ്ജയേൽ. 185

ഭാ—മുൻപറഞ്ഞ വേദയജ്ഞം മുതലായ അനുഷ്ഠാനമുള്ളവരില്ലാതിരുന്നാൽ ആ ഗ്രാമം മുഴുവനും മൌനമായി സഞ്ചരിച്ച് മഹാപാപികളുടെ വീടുകളെ വിട്ട് എവിടെയും കാണപ്പെടുന്ന ബ്രാഹ്മണഗൃഹത്തിൽനിന്നും ഭിക്ഷമേടിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ദൂരാദാഹൃത്യ സമിധഃ സന്നിദധ്യാദ്വിഹായസി
സായംപ്രാതശ്ച ജുഹുയാത്താഭിരഗ്നിമതന്ദ്രിതഃ. 186

ഭാ—വനത്തിൽ പരിശുദ്ധമായ സ്ഥലത്തിൽ പോയി വിധിപ്രകാരം പലാശം മുതലായ സമിത്തുകളെ കൊണ്ടുവന്നു കൈയിൽവച്ചുംകൊണ്ട് വെയിലിൽ ഉണക്കേണ്ടതാകുന്നു. അതിനു ശക്തിയില്ലാതിരുന്നാൽ ഇറയിൽവച്ച് ഗിന്നാരംണ്ടെങ്കിലും ഉണക്കേണ്ടതാകുന്നു. ആ സമിത്തുകളെക്കൊണ്ട് പ്രഭാതം, സായം ഈ രണ്ടുസന്ധ്യകളിലും അഗ്നിയിൽ ഹോമം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. ഈ കർമ്മത്തെയാണ് സമിദാധാനം എന്നു പറയുന്നത്.

മൂ—അകൃത്വാ ഭൈക്ഷചരണമസമിധ്യ ച പാവകം
അനാതുരസ്സപ്തരാത്രമവകീർണ്ണിവ്രതം ചരേൽ. 187

ഭാ—ബ്രഹ്മചാരി താൻ അരോഗിയായിരിക്കുമ്പോൾ ഏഴുദിവസം ഭിക്ഷയെടുക്കാതെയും സമിദാധാനം ചെയ്യാതെയും ഇരുന്നാൽ വ്രതത്തിൽനിന്നും ഭ്രഷ്ടനായിബ്ഭവിക്കുന്നു. അതിന് "അവകീർണ്ണി" വ്രതത്തെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. (ഈ വ്രതത്തെക്കുറിച്ച് പതിനൊന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ പറയും) അവകീർണ്ണി=ക്ഷതവ്രതം

മൂ—ഭൈക്ഷേണ വർത്തയേന്നിത്യം നൈകാന്നാദീ ഭവേദ്വ്രതീ
ഭൈക്ഷേണ വ്രതിനോ വൃത്തിരുപവാസസമാ സ്മൃതാ. 188

ഭാ—ബ്രഹ്മചാരി സ്വയം ഭിക്ഷയെടുത്തു ഭുജിക്കേണ്ടതല്ലാതെ മററു യാതൊരു ആഹാരത്തെയും ഭുജിച്ചുകൂടുന്നതല്ല. ഭിക്ഷയെടുത്ത് ഭുജിക്കുന്നത് ഉപവാസത്തോടു തുല്യമാണെന്നു പറയുന്നു.

മൂ—വ്രതവദ്ദേവദൈവത്യേ പിത്ര്യേ കർമ്മണ്യഥർഷിവൽ
കാമമഭ്യർത്ഥിതോശ്നീയാദ്വ്രതമസ്യ ന ലുപ്യതേ. 189

ഭാ—യാഗാദികാര്യത്തിലും ശ്രാദ്ധകാര്യത്തിലും ഒരുത്തൻ അവന്റെ ഗൃഹത്തിൽ ഭുജിക്കണമെന്ന് അപേക്ഷിച്ചാൽ അപ്പോൾ തന്റെ നിയമപ്രകാരം ഋഷികളെപ്പോലെ മധുമാംസാദികൾ കൂടാതെ ഒരു അന്നത്തെ ഭുജിക്കാം. അങ്ങിനെ ചെയ്താൽ ബ്രഹ്മചര്യവ്രതത്തിന് ഹാനി വരുന്നതല്ല.

മൂ—ബ്രാഹ്മണസ്യൈവ കർമ്മൈതദുപദിഷ്ടം മനീഷിഭിഃ
രാജന്യവൈശ്യയോസ്ത്വേവം നൈതൽകർമ്മ വിധീയതേ.

ഭാ—ഇപ്രകാരം ഒരുത്തന്റെ അന്നത്തെ ഭുജിക്കുന്നത് ബ്രാഹ്മണബ്രഹ്മചാരിക്കു മാത്രമല്ലാതെ മററുള്ളവർക്കു പാടില്ലെന്നു മഹാന്മാർ പറയുന്നു.

മൂ—ചോദിതോ ഗുരുണാ നിത്യമപ്രചോദിത ഏവ വാ
കുര്യ്യാദധ്യയനേ യത്നമാചാര്യ്യ സഹിതേഷു ച. 191

ഭാ—ഗുരു ആജ്ഞാപിച്ചാലും ഇല്ലെങ്കിലും വേദാദ്ധ്യയനത്തിലും ഗുരുശുശ്രൂഷയിലും താൻതന്നെ ദിവസന്തോറും പ്രയത്നിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ശരീരംചൈവവാചംച ബുദ്ധീന്ദ്രിയമനാംസിച
നിയമ്യപ്രാഞ്ജലിസ്തിഷ്ഠേദ്വീക്ഷമാണോഗുരോർമുഖം. 192

ഭാ—ശരീരം വാക്ക്, ബുദ്ധി, പഞ്ചേന്ദ്രിയം, മനസ്സ് ഇവയെ അടക്കിക്കൊണ്ട് അഞ്ജലിബന്ധംചെയ്തു ഗുരുവിൻെറ മുഖത്തോട്ട് നേരെമുഖമായിട്ട് നില്ക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നിത്യമുദ്ധൃതപാണിസ്സ്യാത്സാധ്വാചാരസ്സുസംയതഃ
ആസ്യതാമിതിചോക്തസ്സന്നാസീതാഭിമുഖംഗുരോഃ. 193

ഭാ—സദാ ഉത്തരീയത്തിനു പുറമേ തൻെറ വലതുകരത്തെ വച്ചുകൊണ്ടിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഇരുന്നുകൊള്ളുന്നതിനു ഗുരുവിൻെറ അനുവാദം ലഭിച്ചാൽ പരിശുദ്ധനായിട്ട ഗുരുവിനു് എതിരേ മറയ്ക്കേണ്ടതായ അവയവങ്ങളെ വസ്ത്രംകൊണ്ടു മറച്ച് ഇരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഹീനാന്നവസ്ത്രവേഷസ്സ്യാത്സർവ്വദാ ഗുരുസന്നിധൌ
ഉത്തിഷ്ഠേത്പ്രഥമംചാസ്യ ചരമംചൈവസംവിശേൽ. 194

ഭാ—ഗുരുവിൻെറ സന്നിധിയിൽ വസിക്കുമ്പോൾ നല്ലതായ അന്നത്തെ ഭുജിക്കരുത്. വിലയുയർന്ന വസ്ത്രത്തെ ധരിക്കരുത്. സൂര്യോദയത്തിങ്കൽ ഗുരു എഴുന്നേല്ക്കുന്നതിനു മുമ്പിൽ താൻ എഴുന്നേല്ക്കേണ്ടതാകുന്നു. രാത്രിയിൽ ഗുരു കിടന്നുറങ്ങിയ ശേഷം താൻ ഉറങ്ങേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പ്രതിശ്രവണസംഭാഷേ ശയാനോ ന സമാചരേൽ
നാസീനോനച ഭുഞ്ജാനോ ന തിഷ്ഠന്നപരാങ്മുഖഃ. 195

ഭാ—ഗുരു വിളിക്കുമ്പോൾ ശിഷ്യൻ കിടന്നും, ഇരുന്നും, ഉണ്ടും നടന്നും, പരാങ്മുഖനായിരുന്നുംകൊണ്ടു വിളികേൾക്കരുത്, മറുത്തുത്തരം പറയുകയും അരുത്.

മൂ— ആസീനസ്യസ്ഥിതഃകുര്യാദഭിഗച്ഛംസ്തുതിഷ്ഠതഃ
പ്രത്യുദ്ഗമ്യത്വാവ്രജതഃ പശ്ചാദ്ധാവംസ്തുധാവതഃ. 196

ഭാ—ഗുരു ഇരുന്നുകൊണ്ട് എന്തെങ്കിലും പറയുമ്പോൾ ശിഷ്യൻ നിന്നുകൊണ്ടും, ഗുരു നില്ക്കുമ്പോൾ ശിഷ്യൻ സമീപത്തിൽനിന്നുകൊണ്ടും, ഗുരു എതിരേ വന്നു പറയുമ്പോൾ ശിഷ്യൻ പിന്നോക്കം വാങ്ങിനിന്നുകൊണ്ടും ഗുരു നടക്കുമ്പോൾ ശിഷ്യൻ പുറകേ ഓടിനടന്നുകൊണ്ടും;

മൂ— പരാങ്മുഖസ്യാഭിമുഖോ ദൂരസ്ഥസ്യേത്യചാന്തികം
പ്രണമ്യതുശയാനസ്യ നിദേശേചൈവതിഷ്ഠതഃ. 197

ഭാ—ഗുരു പരാങ്മുഖനായിരിക്കുമ്പോൾ താൻ എതിരേവന്നുനിന്നും, ഗുരു ദൂരെയിരിക്കുമ്പോൾ അടുത്തുചെന്നും' കിടക്കുമ്പോഴും സമീപത്തിലിരിക്കുമ്പോഴും തൻെറ ശരീരത്തെ വണക്കിക്കൊണ്ടും ഗുരുവിൻെറ ആജ്ഞയെ കേൾക്കയും മറുപടി പറകയും വേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നീചം ശയ്യാസനംചാസ്യ സർവ്വദാ ഗുരുസന്നിധൌ
ഗുരോസ്തുചക്ഷുർവ്വിഷയേ ന യഥേഷ്ടാസനോഭവേൽ. 198

ഗുരുവിന്റെ ആസനത്തിനും, കിടക്കയ്ക്കും താഴെയായിട്ടു തന്റെ ആസനവും ശയ്യയും ഇരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഗുരു നോക്കുന്നസ്ഥലത്തിൽ താൻ ഇഷ്ടപ്രകാരം ഇരിക്കരുതു്.

മൂ— നോദാഹരേദസ്യനാമ പരോക്ഷമപികേവലം
നചൈവാസ്യാനുകുർവീത ഗതിഭാഷിതചേഷ്ടിതം. 199

ഭാ—ഈ ഗുരുവിനെ ഗുരു ഇല്ലാത്തപ്പോഴും ഗുരു, ഉപാധ്യായർ എന്നു പറയുന്നതല്ലാതെ ഗുരുവിന്റെ നാമത്തെ പറയരുതു് ഗുരുവിന്റെ നടത്ത; ക്രിയ, വാക്കു ഇവയെ താൻ പിൻതുടർന്നു നടക്കുന്നതിനും തുടങ്ങരുതു്

മൂ— ഗുരോര്യത്രപരീവാദോ നിന്ദാവാപിപ്രവർത്തതേ
കർണ്ണൗതത്രാപിധാതവ്യൗ ഗന്തവ്യംവാതതോന്യതഃ. 200

ഭാ—എവിടെയാണു് ഗുരുവിനു അപവാദവും നിന്ദയും പറയപ്പെടുന്നു. അവിടെ തന്റെ ചെവികളെ അടച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ മറ്റുസ്ഥലത്തേക്കു പോകേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പരീവാദാൽഖരോഭവതി ശ്വാവൈഭവതിനിന്ദകഃ
പരിഭോക്താകൃമിർഭവതി കീടോ ഭവതിമത്സരീ. 201

ഭാ—ശിഷ്യൻ ഗുരുവിനെ പരിഹസിച്ചാൽ കഴുതയായും നിന്ദിച്ചാൽ പട്ടിയായും, ഗുരുവിന്റെ ധനത്തെയനുഭവിച്ചാൽ പുഴുവായും ഗുരുവിന്റെ മഹിമയെ കണ്ടു് അസൂയപ്പെട്ടാൽ വണ്ടായും (കൃമിയെന്നും പറയാം) ജനിക്കുന്നു.

മൂ— ദൂരസ്ഥോനാർച്ചയേദേനന്നക്രുദ്ധോനാന്തികേസ്ത്രിയാഃ
യാനാസനസ്ഥശ്ചൈവൈനമവരുഹ്യാഭിവാദയേൽ. 202

ഭാ—താൻ ദൂരത്തിലിരുന്നിട്ടു മറ്റൊരുത്തനെക്കൊണ്ടു് തനിക്കുവേണ്ടി ഗുരുശുശ്രൂഷയെ ചെയ്യിക്കരുതു്. തനിക്കു കോപം നേരിട്ടിരിക്കുമ്പോഴും ഗുരു പത്നിയോടിരിക്കുമ്പോഴും താൻ പോയി പൂജിക്കരുതു്. വാഹനത്തിലും ആസനത്തിലും താനിരുന്നാൽ അവയിൽനിന്നും താൻ ഇറങ്ങി പൂജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പ്രതിവാതേനുവാതേച നാസീതഗുരുണാസഹ
അസംശ്രവേചൈവഗുരോർന്നകിഞ്ചിദപികീർത്തയേൽ. 203

ഭാ—എതിരായി കാറ്റടിക്കുമ്പോഴും പുറകിലൂടെ കാറ്റടിക്കുമ്പോഴും ഗുരുവിനു് എതിരേയായി ഇരിക്കരുതു്. ഗുരു യാതൊന്നും ചോദിക്കാതെ ഒരു സംഗതിയും പറഞ്ഞുകൂടുന്നതല്ല.

മൂ —ഗോശ്വോഷ്ട്രയാനപ്രാസാദ പ്രസ്തരേഷുകടേഷുച
ആസീതഗുരുണാസാർദ്ധം ശിലാഫലകനൌഷുച. 204

ഭാ—കാളവണ്ടി, കുതിരവണ്ടി, ഒട്ടകം, മാളിക, പടികൾ, ശിലാതലങ്ങൾ പലക ഓടം ഇവയിൽ ശിഷ്യനു ഗുരുവിനോടു സമമായിരിക്കാം.

മൂ— ഗുരോർഗ്ഗുരൗസന്നിഹിതേ ഗുരുവദ്വൃത്തിമാചരേൽ
നചാനിസൃഷ്ടോഗുരുണാ സ്വാൻഗ്ഗുരൂനഭിവാദയേൽ. 205

ഭാ—ഗുരുവിന്റെ ഗുരു വന്നിരിക്കുമ്പോൾ അദ്ദേഹത്തെയും തന്റെ ഗുരുവിനെ എന്നപോലെ ശുശ്രൂഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു. താൻ ഗുരുകുലത്തിൽ വസിക്കുമ്പോൾ

തന്റെ മാതാപിതാക്കന്മാർ വന്നാൽ അവരെ തന്റെ ഗുരുവിന്റെ അനുവാദം കൂടാതെ അഭിവാദനം ചെയ്യക്കൂടാത്തതാകുന്നു.

മൂ— വിദ്യാഗുരുഷ്വേതദേവ നിത്യാവൃത്തിസ്സ്വയോനിഷു
പ്രതിഷേധത്സു ചാധർമ്മാദ്ധിതംചോപദിശത്സ്വപി. 206

ഭാ—വിദ്യോപദേശംചെയ്ത ഗുരു, ഉപാദ്ധ്യായൻ, തന്റെ ചിറ്റപ്പൻ, വലിയച്ഛൻ മുതലായവർ അധർമ്മം ചെയ്യരുതെന്നുപദേശിച്ചവർ, ധർമ്മോപദേശം ചെയ്തവർ ഇവരോടും ആചാര്യനോട് എന്നപോലെ ആചാരം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ശ്രേയസ്സു ഗുരുവദ്വൃത്തിം നിത്യമേവ സമാചരേൽ
ഗുരുപുത്രേഷു ചാര്യേഷു ഗുരോശ്ചൈവ സ്വബന്ധുഷു. 207

ഭാ—ജ്ഞാനം, തപസ്സ് മുതലായവയാൽ ശ്രേഷ്ഠന്മാരെയും, സജാതിയിൽ വിവാഹംചെയ്യപ്പെട്ട സ്ത്രീയിൽ ജനിച്ച ഗുരുപുത്രന്മാരെയും ഗുരുവിന്റെ വംശജരെയും ഗുരുവിനെപ്പോലെ ആചരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ബാലസ്സമാനജന്മാവാ ശിഷ്യോവാ യജ്ഞകർമ്മണി
അദ്ധ്യാപയൻ ഗുരുസുതോ ഗുരുവന്മാനമർഹതി. 208

ഭാ—തന്നിൽനിന്നു പ്രായംകുറഞ്ഞവനായാലും, സമവയസ്സനായാലും മുമ്പിൽ തന്റെ ശിഷ്യനായിരുന്നവനായാലും, വേദംമുഴുവനും അദ്ധ്യയനംചെയ്തവനായാലും ഗുരുപുത്രനായാലും താൻ യജ്ഞം ചെയ്യുമ്പോൾ വന്നാൽ അവരെ ഗുരുവിനെപ്പോലെ ബഹുമാനിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഉത്സാദനംച ഗാത്രാണാം സ്നാപനോച്ഛിഷ്ടഭോജനേ
ന കുര്യാദ് ഗുരുപുത്രസ്യ പാദയോശ്ചാവനേജനം. 209

ഭാ—ഗുരുപുത്രനെ ഗുരുവിനോടു തുല്യമായി ബഹുമാനിക്കുന്നതിൽ സുഗന്ധം പൂശുക, കൈകാൽ തിരുമുക, എണ്ണതേയ്ക്കുക, ഉച്ഛിഷ്ടം ഭുജിക്കുക പാദക്ഷാളനം ചെയ്യുക ഈ കർമ്മങ്ങളെ ചെയ്യരുതാത്തതാണ്.

മൂ— ഗുരുവൽപ്രതിപൂജ്യാഃ സ്യുസ്സവർണ്ണാ ഗുരുയോഷിതഃ
അസവർണ്ണാസ്തു സംപൂജ്യാ പ്രത്യുത്ഥാനാഭിവാദനൈഃ 210

ഭാ—ഗുരുവിന്റെ സജാതിയിലുള്ള പത്നിയെ ഗുരുവിനെപ്പോലെ ആചരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. മററു ജാതിയിലുള്ള പത്നിയായാൽ എഴുന്നേററു വന്ദനംമാത്രം ചെയ്താൽ മതിയാവും.

മൂ— അഭ്യഞ്ജനം സ്നാപനംച ഗാത്രോത്സാദനമേവച
ഗുരുപത്ന്യാ ന കാര്യാണി കേശാനാഞ്ച പ്രസാധനം. 211

ഭാ—ഗുരുവിന്റെ പത്നിക്ക് എണ്ണതേയ്ക്കുക, സ്നാനം ചെയ്യിക്കുക, ദേഹം തിരുമുക, തലചിക്കുക, എന്നീ ക്രിയകളെച്ചെയ്യരുതാത്തതാണ്.

മൂ— ഗുരുപത്നീ തു യുവതിർന്നാഭിവാദ്യേഹ പാദയോഃ
പൂർണ്ണവിംശതിവർഷേണ ഗുണദോഷൌ വിജാനതാ. 212

ഭാ—ഗുരുപത്നി യൌവ്വനമായിരുന്നാൽ അവളെ നമസ്കരിക്കുമ്പോൾ ഇരുപതു വയസ്സുള്ളവനായും ഗുണദോഷങ്ങളെ വിവേചിച്ചറിയത്തക്ക വിവേകമുള്ളവനായുമുള്ള ശിഷ്യൻ പാദങ്ങളെ സ്പർശിക്കരുതാത്തതാണ്.

മൂ— സ്വഭാവ ഏഷ നാരീണാം നരാണാമിഹ ദൂഷണം
അതോൎത്ഥാന്നപ്രമാദ്യന്തി പ്രമദാസു വിപശ്ചിതഃ. 213

ഭാ—സ്ത്രീസ്വഭാവം മനുഷ്യൎക്ക് ശൃംഗാരചേഷ്ടകളാൽ ദോഷത്തെച്ചെയ്യും. അതിനാൽ വിവേകികൾ സ്ത്രീകളിൽ പ്രമാദിക്കുന്നില്ല.

മൂ— അവിദ്വാംസമലംലോകേ വിദ്വാംസമപി വാ പുനഃ
പ്രമദാഹ്യുല്പഥന്നേതും കാമക്രോധവശാനുഗം. 214

ഭാ—ജിതേന്ദ്രിയനായിരുന്നാലും മൂഢനായിരുന്നാലും അവനെ സ്ത്രീകൾ സഹവാസത്താൽ കാമക്രോധാദികൾക്കു സ്വാധീനനാക്കുന്നു.

മൂ— മാത്രാ സ്വസ്രാ ദുഹിത്രാ വാ നാവിവിക്താസനോ ഭവേൽ
ബലവാനിന്ദ്രിയഗ്രാമോ വിദ്വാംസമപി കൎഷതി. 215

ഭാ—മാതാവ്, സഹോദരി, മകൾ ഇവരോടുകൂടെയും ഏകനായി ഇരിക്കരുത്. ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ ഏറ്റവും ബലമുള്ളവയാകുന്നു. അവ വിദ്വാനെക്കൂടെയും വശീകരിക്കുന്നവയാകുന്നു.

മൂ— കാമന്തു ഗുരുപത്നീനാം യുവതീനാം യുവാ ഭുവി
വിധിവദ്വന്ദനം കുൎയ്യാദസാവഹമിതി ബ്രുവൻ. 216

ഭാ—ഗുരുപത്നിമാർ യുവതികളായും താൻ യൌവനയുക്തനായുമിരുന്നാൽ പാദങ്ങളെ തൊടാതെ അഭിവാദനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— വിപ്രോഷ്യ പാദഗ്രഹണമന്വഹം ചാഭിവാദനം
ഗുരുദാരേഷു കുൎവ്വീത സതാം ധൎമ്മമനുസ്മരൻ. 217

ഭാ—താൻ സ്വന്തനാട്ടിൽപോയി തിരിയെ ഗുരുകുലത്തിൽ വരുമ്പോഴും ഗുരുകുലത്തിൽ വസിക്കുമ്പോഴും വൃദ്ധകളായ ഗുരുപത്നികളുടെ പാദങ്ങളെത്തൊട്ടു വന്ദിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഇതാണ സജ്ജനങ്ങളുടെ ധൎമ്മം.

മൂ— യഥാ ഖനൻ ഖനിത്രേണ നരോ വാൎയ്യധിഗച്ഛതി
തഥാ ഗുരുഗതാം വിദ്യാം ശുശ്രൂഷുരധിഗച്ഛതി. 218

ഭാ—ഒരു മനുഷ്യൻ മൺവെട്ടികൊണ്ടു നിലം കിളയ്ക്കുമ്പോൾ ജലം ലഭിക്കുന്നതുപോലെ ഗുരുശുശ്രൂഷ ചെയ്യുന്ന ഒരുവന് ഗുരുവിങ്കലുള്ള വിദ്യയും ലഭിക്കുന്നു.

മൂ—മുണ്ഡോ വാ ജടിലോ വാ സ്യാദഥ വാ സ്യാച്ഛിഖാജടഃ
നൈനം ഗ്രാമേഽഭിനിമ്ലോചേൽ സൂൎയ്യോ നാഭ്യുദിയാൽ ക്വചിൽ.

ഭാ—ബ്രഹ്മചാരിക്കു തലയെ മുഴുവനും മുണ്ഡനംചെയ്തും മുടി വളൎത്തി ജടധാരിയായോ ഇരിക്കാം. അല്ലെങ്കിൽ കുടുമ നിറുത്തി ജടയാക്കിയും മറ്റുള്ളഭാഗം ക്ഷൌരംചെയ്തും ഇരിക്കാം. സൂൎയ്യന്റെ ഉദയാസ്തമയനകാലങ്ങളിൽ ഒരിക്കലും നിദ്രചെയ്തുകൂടാത്തതാകുന്നു.

മൂ—തം ചേദഭ്യുദിയാൽ സൂൎയ്യഃ ശയാനം കാമചാരതഃ
നിമ്ലോചേദ്വാപ്യവിജ്ഞാനാജ്ജപന്നുപവസേദ്ദിവം. 220

ഭാ—നിദ്രയിൽ ആഗ്രഹത്താലാകട്ടെ, അറിവില്ലായ്മയാലാകട്ടെ അവർ ഉദയത്തിൽ നിദ്രചെയ്താൽ അന്നു മദ്ധ്യാഹ്നവും സൂൎയ്യാസ്തമനത്തിൽ നിദ്രചെയ്താൽ അന്നു രാത്രിയും ഉപവസിച്ചു ഗായത്രിജപം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സൂര്യേണ ഹ്യഭിനിർമ്മുക്തഃ ശയാനോഽഭ്യുദിതശ്ച യഃ
പ്രായശ്ചിത്തമകുർവ്വാണോ യുക്തഃ സ്യാന്മഹതൈനസാ. 221

ഭാ—അങ്ങിനെ നിദ്രചെയ്തതിനെ പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യാതിരുന്നാൽ മഹാപാപത്തോടുകൂടിയവനായിട്ട് നരകത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു

മൂ—ആചമ്യ പ്രയതോ നിത്യമുഭേ സന്ധ്യേ സമാഹിതഃ
ശുചൌ ദേശേ ജപൻ ജപ്യമുപാസീത യഥാവിധി. 222

ഭാ—ആ, രണ്ടു സന്ധ്യകളിലും നിദ്രചെയ്യാതെ ജാഗ്രതയായിട്ട് ആചമനംചെയ്തു ആചാരത്തോടുകൂടി സന്ധ്യാവന്ദനംചെയ്തു പരിശുദ്ധമായ സ്ഥലത്തിലിരുന്നു ജപിച്ച് വിധിപ്രകാരം ഉപസ്ഥാനവും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യദി സ്ത്രീ യദ്യവരജഃ ശ്രേയഃ കിഞ്ചിത്സമാചരേൽ
തത്സർവ്വമാചരേദ്യുക്തോ യത്ര വാസ്യ രമേന്മനഃ. 223

ഭാ—സ്ത്രീകളും ശൂദ്രരും ഒരു നല്ല കാര്യത്തെ ചെയ്യുന്നതായാൽ അതിനെയും തനിക്കിഷ്ടമായ കാര്യത്തെയും ശാസ്ത്രത്തിനു വിരോധംകൂടാതെ ചെയ്യാമെന്നുള്ളതാണ്

മൂ—ധർമ്മാർത്ഥാവുച്യതേ ശ്രേയഃ കാമാർത്ഥൌ ധർമ്മ ഏവ ച
അർത്ഥ ഏവേഹ വാ ശ്രേയ സ്ത്രിവർഗ്ഗ ഇതി തു സ്ഥിതിഃ. 224

ഭാ—ചില മഹാന്മാർ ധർമ്മാർത്ഥങ്ങൾ കാമത്തിനു കാരണങ്ങളായിരിക്കകൊണ്ട് അവ ഉയർന്നവയെന്നും ചിലർ അർത്ഥകാമങ്ങൾ സുഖത്തിനു കാരണങ്ങളായിരിക്കകൊണ്ട് അവ ഉയർന്നതെന്നും, ചിലർ അർത്ഥം ധർമ്മകാമങ്ങൾക്കു കാരണമായിരിക്കകൊണ്ട് അതു ഉയർന്നതെന്നും പറയുന്നു ഈ ധർമ്മാർത്ഥകാമങ്ങൾ ഒന്നിനൊന്നു വിരോധംകൂടാതെയിരുന്നാൽ ഈ മൂന്നും ഉയർന്നവയാണെന്നാണ് എന്റെ അഭിപ്രായം.

മൂ—ആചാര്യോ ബ്രഹ്മണോ മൂർത്തിഃ പിതാ മൂർത്തിഃ പ്രജാപതേഃ
മാതാ പൃഥിവ്യാ മൂർത്തിസ്തു ഭ്രാതാ സ്വോ മൂർത്തിരാത്മനഃ 225

ഭാ—ജ്ഞാനോപദേശം ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ട് ആചാര്യൻ പരമാത്മസ്വരൂപനെന്നും, ഭക്ഷണാദികൾ കൊടുക്കകൊണ്ടു പിതാവു ബ്രഹ്മരൂപനെന്നും, തന്നെ ധരിച്ചിരുന്നതിനാൽ മാതാവ് ഭൂസ്വരൂപയായും തന്നോടൊന്നിച്ചു ജനിയ്ക്കയാൽ സഹോദരൻ ആത്മരൂപനായും വിചാരിക്കപ്പെടുവാൻ അർഹന്മാരാകുന്നു.

മൂ—ആചാര്യശ്ച പിതാ ചൈവ മാതാ ഭ്രാതാ ച പൂർവ്വജഃ
നാർത്തേനാപ്യവമന്തവ്യാ ബ്രാഹ്മണേന വിശേഷതഃ. 226

ഭാ—ആചാര്യൻ, പിതാവ്, മാതാവ്, ജ്യേഷ്ഠഭ്രാതാവ് ഇവരെ തനിയ്ക്കു കഷ്ടം വന്നിരുന്നാലും അവമാനം ചെയ്തുപോകരുതാത്തതാണ്. അതിലും ബ്രാഹ്മണൻ ഒരുകാലത്തും ചെയ്തുപോകരുത്.

മൂ—യം മാതാപിതരൌ ക്ലേശം സഹേതേ സംഭവേ നൃണാം
ന തസ്യ നിഷ്കൃതിശ്ശക്യാ കർത്തും വർഷശതൈരപി. 22

ഭാ—മാതാപിതാക്കന്മാർ സന്താനത്തെ ഉൽപാദിപ്പിക്കുന്ന വിഷയത്തിൽ പ്രസവവേദനമുതൽ വിദ്യാഭ്യാസം ചെയ്യിക്കുന്നതുവരെ അനുഭവിച്ചിട്ടുള്ള കഷ്ടതകൾക്ക് എത്ര ജന്മമെടുത്തു പ്രത്യുപകാരം ചെയ്താലും ശരിപ്പെടുന്നതല്ല.

മൂ—തയോന്നിത്യം പ്രിയം കുര്യാദാചാര്യസ്യ ച സർവ്വദാ
തേഷ്വേവ ത്രിഷു തുഷ്ടേഷു തപസ്സർവ്വം സമാപ്യതേ. 228

ഭാ—മാതാവ് പിതാവ് ആചാര്യൻ ഇവരുടെ ഇഷ്ടത്തെ അനുവർത്തിച്ചു നടക്കേണ്ടതാകുന്നു. അവർ സന്തോഷപ്പെട്ടിരുന്നാൽ എല്ലാ തപഃഫലങ്ങളും സിദ്ധിക്കും.

മൂ—തേഷാം ത്രയാണാം ശുശ്രൂഷാ പരമം തപ ഉച്യതേ
ന തൈരനഭ്യനുജ്ഞാതോ ധർമ്മമന്യം സമാചരേൽ. 229

ഭാ—ആ മൂന്നുപേരെയും ശുശ്രൂഷചെയ്യുന്നതിനെത്തന്നെ ഉൽകൃഷ്ടമായ തപസ്സെന്നു പറയുന്നു. ആകയാൽ അവരുടെ അനുജ്ഞകൂടാതെ സ്വയമായി മറ്റൊരു ധർമ്മത്തെ ചെയ്യരുതാത്തതാണ്.

മൂ—ത ഏവ ഹി ത്രയോ ലോകാസ്ത ഏവ ത്രയ ആശ്രമാഃ
ത ഏവ ഹി ത്രയോ വേദാസ്ത ഏവോക്താസ്ത്രയോഽഗ്നയഃ. 230

ഭാ—ആ മൂന്നുപേരും മൂന്നു ലോകമായും മൂന്നാശ്രമങ്ങളായും മൂന്നു വേദങ്ങളായും മൂന്നഗ്നികളായും പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ—പിതാ വൈ ഗാർഹപത്യോഽഗ്നിർ മാതാഗ്നിർദ്ദക്ഷിണസ്മൃതഃ
ഗുരുരാഹവനീയസ്തു സാഗ്നിത്രേതാ ഗരീയസീ. 231

ഭാ—അവരിൽ പിതാവ് ഗാർഹപത്യമെന്ന അഗ്നിയെന്നും മാതാവു ദക്ഷിണാഗ്നിയെന്നും ആചാര്യൻ ആഹവനീയമെന്ന അഗ്നിയെന്നും പറയപ്പെടുന്നു. ഈ മൂന്നഗ്നികളും ത്രേതാഗ്നികളെ വിട്ട് ഉയന്നവയാകുന്നു.

മൂ—ത്രിഷ്വപ്രമാദ്യന്നേതേഷു ത്രീൻലോകാൻ വിജയേദ്ഗൃഹീ
ദീപ്യമാനസ്വവപുഷാ ദേവവദ്ദിവി മോദതേ. 232

ഭാ—ഈ മൂന്നുപേരിലും ഭക്തിയുള്ളവൻ മൂന്നുലോകങ്ങളെയും ജയിച്ചവനായിട്ടു സൂര്യാദിദേവകളെപ്പോലെ തേജോരൂപനായിട്ടു സ്വർഗ്ഗാദിലോകങ്ങളെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—ഇമം ലോകം മാതൃഭക്ത്യാ പിതൃഭക്ത്യാ തു മധ്യമം
ഗുരുശുശ്രൂഷയാ ത്വേവം ബ്രഹ്മലോകം സമശ്നുതേ. 233

ഭാ—മാതൃഭക്തിയാൽ ഐഹികസുഖത്തെയും പിതൃഭക്തിയാൽ സ്വർഗ്ഗസുഖത്തെയും ആചാര്യഭക്തിയാൽ ബ്രഹ്മലോകസുഖത്തെയും പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—സർവ്വേ തസ്യാദൃതാ ധർമ്മാ യസ്യൈതേ ത്രയ ആദൃതാഃ
അനാദൃതാസ്തു യസ്യൈതേ സർവ്വാസ്തസ്യാഫലാഃ ക്രിയാഃ. 234

ഭാ—യാതൊരുത്തനാൽ ഈ മൂന്നുപേരും ആദരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവോ അവനു സകല ധർമ്മങ്ങളും ഫലത്തെ കൊടുക്കും. യാതൊരുത്തനാൽ അവർ ആദരിക്കപ്പെടുന്നില്ലയോ അവന് സകല ധർമ്മങ്ങളും ഫലമറ്റതായി ഭവിക്കും.

മൂ—യാവത്ത്രയസ്തേ ജീവേയുസ്താവന്നാന്യം സമാചരേൽ
തേഷ്വേവ നിത്യം ശുശ്രൂഷാം കുര്യാൽപ്രിയഹിതേ രതഃ. 235

ഭാ—ആ മൂന്നുപേരും എത്രവരെ ജീവിച്ചിരിക്കുമോ അത്രവരെയും മറ്റു ധർമ്മത്തിൽ മനസ്സു പ്രവേശിക്കാതെ അവരെ താൽപര്യത്തോടുകൂടി ശുശ്രൂഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—തേഷാമനുപരോധേന പാരത്ര്യം യദ്യദാചരേൽ
തത്തന്നിവേദയേത്തേഭ്യോ മനോവചനകൎമ്മഭിഃ. 236

ഭാ—അവരുടെ ശുശ്രൂഷയ്ക്കു വിരോധം ഭവിക്കാതെ അവരുടെ അനുജ്ഞാപൂൎവ്വം കായവാങ്മാനസികങ്ങളായ പരലോകപ്രാപ്തികരമായ ഏതെങ്കിലും ഒരു ധൎമ്മത്തെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. ചെയ്തശേഷവും അവരോട് ആ വിവരത്തെ അറിയിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ത്രിഷ്വേതേഷ്വിതികൃത്യം ഹി പുരുഷസ്യ സമാപ്യതേ
ഏഷ ധൎമ്മഃ പരസ്സാക്ഷാദുപധൎമ്മോന്യ ഉച്യതേ. 237

ഭാ—ഇവരെ ശുശ്രൂഷിക്കുന്നതുതന്നെയാണ് ഉൽകൃഷ്ടമായ ധൎമ്മം. മറ്റ് യജ്ഞാദികൎമ്മങ്ങൾ രണ്ടാമത്തെ ധൎമ്മമായിട്ടാണ് പറയപ്പെടുന്നതു്.

മൂ—ശ്രദ്ദധാനശ്ശുഭാം വിദ്യാമാദദീതാവരാദപി
അന്ത്യാദപി പരം ധൎമ്മം സ്ത്രീരത്നം ദുഷ്കുലാദപി. 238

ഭാ—ഉൽകൃഷ്ടമായ വിദ്യയെ ശൂദ്രനിൽനിന്നും മോക്ഷകൎമ്മം ചണ്ഡാലനിൽനിന്നും, സ്ത്രീരത്നത്തെ നികൃഷ്ടവംശത്തിൽനിന്നും സ്വീകരിച്ചുകൊള്ളാമെന്നുള്ളതാണ്.

മൂ—വിഷാദപ്യമൃതം ഗ്രാഹ്യം ബാലാദപി സുഭാഷിതം
അമിത്രാദപി സദ്വൃത്തമമേദ്ധ്യാദപി കാഞ്ചനം. 239

ഭാ—അമൃതം വിഷത്തിലിരുന്നാലും സുഭാഷിതം ബാലനിൽ ഇരുന്നാലും സൽകൎമ്മം ശത്രുവിൽ ഇരുന്നാലും സ്വൎണ്ണം അമേദ്ധ്യത്തിലിരുന്നാലും ഗ്രഹിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സ്ത്രിയോ രത്നാന്യഥോ വിദ്യാ ധൎമ്മശ്ശൌചം സുഭാഷിതം
വിവിധാനി ച ശില്പാനി സമാദേയാനി സൎവ്വതഃ. 240

ഭാ—സ്ത്രീകൾ രത്നങ്ങൾ ജ്ഞാനം ധൎമ്മം ആചാരം സുഭാഷിതം പലവിധങ്ങളായ ശില്പശാസ്ത്രങ്ങൾ ഇവ യാതൊരുത്തരുടെകൈയിലിരുന്നാലും സ്വീകരിക്കത്തക്കവയാകുന്നു.

മൂ—അബ്രാഹ്മണാദദ്ധ്യയനമാപൽകാലേ വിധീയതേ
അനുവ്രജ്യാ ച ശുശ്രൂഷാ യാവദദ്ധ്യയനം ഗുരോഃ. 41

ഭാ—ബ്രാഹ്മണനെ ലഭിക്കാതിരുന്നാൽ ആപൽക്കാലം നേരിട്ടാൽ ക്ഷത്രിയനിൽനിന്നോ വൈശ്യനിൽനിന്നോ വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. വേദം അദ്ധ്യയനം ചെയ്തു പരിസമാപ്തിയാകുന്നതുവരെ ആ ഗുരുവിനെ ശുശ്രൂഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—നാബ്രാഹ്മണേ ഗുരൌ ശിഷ്യോ വാസമാത്യന്തികം വസേൽ
ബ്രാഹ്മണേ ചാനനൂചാനേ കാംക്ഷൻഗതിമനുത്തമാം.

ഭാ—മോക്ഷേച്ഛുവായ ബ്രഹ്മചാരി ക്ഷത്രിയവൈശ്യ ഗുരുവിൽനിന്നും അനൂചാനമില്ലാത്ത ബ്രാഹ്മണഗുരുവിൽനിന്നും വേദമോതിയശേഷം ഗുരുവിനോടുകൂടി വസിയ്ക്കരുതു്.

മൂ—യദി ത്വാത്യന്തികം വാസം രോചയേത ഗുരോഃ കുലേ
യുക്തഃ പരിചരേദേനമാശരീരവിമോക്ഷണാൽ. 243

ഭാ—ബ്രഹ്മചാരിക്കു് കല്യാണത്തിൽ താല്പൎയ്യപ്പെടാതെ ഗുരുകുലത്തിൽ തന്നെ വസിക്കുന്നതിനാഗ്രഹമിരുന്നാൽ ജിതേന്ദ്രിയനായിട്ടു് ജ്ഞാനിയായ ബ്രാഹ്മണഗുരുവോടൊന്നിച്ചു പ്രാണാവസാനംവരെ നൈഷ്ഠികബ്രഹ്മചാരിയായി വസിക്കാം.

മൂ—ആസമാപ്തേശ്ശരീരസ്യ യസ്തുശുശ്രൂഷതേ ഗുരും
സ ഗച്ഛത്യഞ്ജസാ വിപ്രോ ബ്രഹ്മണസ്സദ്മ ശാശ്വതം. 244

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ മരണപൎയ്യന്തം മേൽപ്രകാരം ഗുരുശുശ്രൂഷ ചെയ്യുന്നുവോ അവൻ ശാശ്വതമായ മോക്ഷത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—നപൂൎവ്വം ഗുരവേകിഞ്ചിദുപകുൎവ്വീതധൎമ്മവിൽ
സ്നാസ്യംസ്തുഗുരുണാജ്ഞപ്തശ്ശക്ത്യാഗുൎവ്വൎത്ഥമാഹരേൽ. 245

ഭാ—ശിഷ്യൻ വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്യുന്നതിനു മുൻകൂട്ടി പശു വസ്ത്രം മുതലായവയെ ദക്ഷിണകൊടുക്കരുതാത്തതാണു്. വേദാദ്ധ്യയനം കഴിഞ്ഞശേഷം താൻ വിവാഹം ചെയ്യുന്നതിനു ഗുരുവിന്റെ അനുജ്ഞ വാങ്ങുമ്പോൾ ഗുരു ആവശ്യപ്പെടുന്ന അൎത്ഥത്തെ ഗുരുദക്ഷിണയായി കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ക്ഷേത്രം ഹിരണ്യംഗാമശ്വം ഛത്രോപാനഹമാസനം
ധാന്യം ശാകഞ്ചവാസാംസി ഗുരവേ പ്രീതിമാവഹേൽ. 246

ഭാ—ഭൂമി, സ്വൎണ്ണം, പശു, കുതിര, പാദരക്ഷ, കുട, ആസനം, ധാന്യം ശാകം, വസ്ത്രം ഇവയെ കൊടുത്താൽ ഗുരുപ്രീതി ലഭിക്കും.

മൂ—ആചാൎയ്യേതുഖലുപ്രേതേ ഗുരുപുത്രേഗുണാന്വിതേ
ഗുരുദാരേസപിണ്ഡേവാ ഗുരുവദ്വൃത്തിമാചരേൽ. 247

ഭാ—നൈഷ്ഠിക ബ്രഹ്മചാരിയായവൻ തന്റെ ഗുരുവിന്റെ മരണശേഷം ആ ഗുരുവിന്റെ ഗുണവാനായ പുത്രനേയോ പത്നിയേയോ ജ്ഞാതിയേയോ തന്റെ ശരീരമുള്ളപൎയ്യന്തം ശുശ്രൂഷചെയ്തു വസിക്കാമെന്നുള്ളതാണു്.

മൂ—ഏതേഷ്വവിദ്യമാനേഷു സ്നാനാസനവിഹാരവാൻ
പ്രയുഞ്ജാനോഗ്നിശുശ്രൂഷാം സാധയേദ്ദേഹമാത്മനഃ. 248

ഭാ—അവരും ഇല്ലാതിരുന്നാൽ തന്റെ ആചാൎയ്യൻ ഉണ്ടാക്കിയ വൈദികാഗ്നി കുണ്ഡത്തിന്റെ സമീപത്തിൽ ആസനം ചെയ്തിട്ടു ദിവസംപ്രതി ആ അഗ്നിയിൽ സമിത്തിനാൽ ഹോമംചെയ്തുകൊണ്ടു് തന്റെ കാലത്തെ നയിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഏവം ചരതിയോവിപ്രോ ബ്രഹ്മചൎയ്യമവിപ്ലുതഃ
സഗച്ഛത്യുത്തമംസ്ഥാനം നചേഹജായതേപുനഃ. 249

ഭാ—ഇതുവരെ പറഞ്ഞുവന്ന വിധിപ്രകാരം യാതൊരുവിപ്രൻ ബ്രഹ്മചൎയ്യവ്രതത്തെയനുഷ്ഠിക്കുന്നുവോ അവൻ മോക്ഷത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. അവനു് ജന്മാന്തരം ഭവിക്കുന്നതല്ല.

രണ്ടാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

൩-ാം അദ്ധ്യായം.

ഗൃഹസ്ഥാശ്രമധൎമ്മം.

മൂ— ഷട്ത്രിംശദാബ്ദികംചൎയ്യം ഗുരൌ ത്രൈവേദികം വ്രതം
തദൎദ്ധികംപാദികംവാ ഗ്രഹണാന്തികമേവവാ. 1

ഭാ—മേൽപറഞ്ഞവിധം മൂന്നു വേദവും അദ്ധ്യയനം ചെയ്യുന്നതിനായിട്ട് ഗുരുകുലത്തിൽ മുപ്പത്താറോ അല്ലെങ്കിൽ പതിനെട്ടോ അല്ലെങ്കിൽ ഒൻപതോ വത്സരംവരെയോ അല്ലെങ്കിൽ അദ്ധ്യയനം ചെയ്തുതീരുന്നതുവരെയോ ബ്രഹ്മചൎയ്യവ്രതത്തെ അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— വേദാനധീത്യ വേദൌവാ വേദംവാപിയഥാക്രമം
അവിപ്ലുതബ്രഹ്മചൎയ്യോ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമമാവിശേൽ. 2

ഭാ—തന്റെ വേദത്തെ മുൻനിറുത്തിയിട്ട മൂന്നുവേദങ്ങളെയും, രണ്ടു വേദങ്ങളെയോ, അല്ലെങ്കിൽ തന്റെ വേദത്തെമാത്രമോ ബ്രഹ്മചൎയ്യവ്രതം മുടങ്ങാതെ അദ്ധ്യയനം ചെയ്തു ഗൃഹസ്ഥാശ്രമധൎമ്മത്തെ പ്രാപിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— തം പ്രതീതംസ്വധൎമ്മേണ ബ്രഹ്മദായഹരംപിതുഃ
സ്രഗ്വിണന്തല്പആസീനമൎഹയേൽപ്രഥമംഗവാ. 3

ഭാ—പിതാവിൽ നിന്നാകട്ടെ പിതാവില്ലാത്തപക്ഷം ആചാൎയ്യനിൽനിന്നാകട്ടെ വിധിപ്രകാരം വേദാദ്ധ്യയനം പൂൎണ്ണമായിചെയ്തിട്ടുള്ള പുത്രനെ അല്ലെങ്കിൽ ശിഷ്യനെ പിതാവല്ലെങ്കിൽ ആചാൎയ്യൻ പുഷ്പചന്ദനാദികളാൽ അലങ്കരിച്ചു മെത്തയോ ആസനത്തിൽ ഇരുത്തി ഗോദാനവ്രതം ചെയ്യിച്ചിട്ട് പഞ്ചാമൃതത്താൽ ഉപചരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഇതാകുന്നു 'സമാവൎത്തനം' എന്നു പറയുന്നകൎമ്മം.

വിവാഹവിഷയം.

മൂ— ഗുരുണാനുമതഃസ്നാത്വാ സമാവൃത്തോ യഥാവിധി
ഉദ്വഹേതദ്വിജോഭാൎയ്യാം സവൎണ്ണാംലക്ഷണാന്വിതാം. 4

ഭാ—മേല്പറഞ്ഞ സമാവൎത്തനംചെയ്യപ്പെട്ട ബ്രഹ്മചാരിയായവൻ ഗുരുവിന്റെ അല്ലെങ്കിൽ പിതാവിന്റെ അനുജ്ഞയോടുകൂടി തന്റെ ജാതിയിൽ ജനിച്ചവളായും ലക്ഷണത്തോടുകൂടിയവളായുമിരിക്കുന്ന കന്യകയെ വിവാഹംചെയ്തു കൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അസപിണ്ഡാചയാമാതു രസഗോത്രാചയാപിതുഃ
സാപ്രശസ്താദ്വിജാതീനാം ദാരകൎമ്മണിമൈഥുനേ. 5

ഭാ—തന്റെ മാതാവിന്റെ ഏഴുതലമുറയ്ക്കുൾപ്പെട്ടവളായും, തന്റെ പിതാവിന്റെ ഗോത്രത്തിൽ ജനിക്കാത്തവളായും ഇരിക്കുന്ന കന്യക മൂന്നു വർണ്ണങ്ങൾക്കും വൈദികകാര്യത്തിനും പുത്രോൽപാദനം ചെയ്യത്തക്കവളാണെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ— മഹാന്ത്യപി സമൃദ്ധാനി ഗോഽജാവിധനധാന്യതഃ
സ്ത്രീസംബന്ധേ ദശൈതാനി കുലാനി പരിവജ്ജയേൽ. 6

ഭാ—പശു, വെള്ളാട്ട്, ചെമ്മരിയാട്ട്, ധനം, ധാന്യം ഇവ മുതലായ അധിക സമ്പത്തോടുകൂടിയവയായിരുന്നാലും ഇനി പറയാൻപോകുന്ന പത്തുകുലങ്ങളേയും വിവാഹബന്ധത്തിൽനിന്നും ഒഴിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഹീനക്രിയം നിഷ്പുരുഷം നിച്ഛന്ദോ രോമശാർശസം
ക്ഷയ്യാമയാവ്യപസ്മാരിശ്വിത്രികുഷ്ഠികുലാനി ച. 7

ഭാ—ജാതകർമ്മാദിസംസ്കാരമില്ലാത്തവന്റെ കുലവും, പുരുഷപ്രജയില്ലാതെ സ്ത്രീ പ്രജകളായിത്തന്നെ ജനിക്കുന്നകുലവും, വേദാഭ്യസനം ചെയ്യാത്തകുലവും, ദേഹത്തിൽ നീണ്ട രോമമുള്ളവന്റെ കുലവും, മൂലവ്യാധിയുള്ള കുലവും, ക്ഷയരോഗമുള്ളകുലവും, അഗ്നിപുഷ്ടിയില്ലാത്തവന്റെ കുലവും, അപസ്മാരം, ശ്വിത്രം, കുഷ്ഠം ഈ രോഗങ്ങൾ പിടിപെട്ട കുലങ്ങളും ഇങ്ങിനെയുള്ള ഈ പത്തുകുലങ്ങളെയും, വിവാഹകാര്യത്തിൽ ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നോദ്വഹേൽകപിലാംകന്യാം നാധികാംഗീം നരോഗിണീം
നാലോമികാംനാതിലോമാംനവാചാടാംനപിംഗലാം. 8

ഭാ—ചെമ്പിച്ചരോമമുള്ളവൾ, അധികംപൊക്കമുള്ളവൾ, അസാദ്ധ്യരോഗമുള്ളവൾ, തീരെ രോമമില്ലാത്തവൾ, ദേഹംമുഴുവനും രോമമുള്ളവൾ, ക്രൂരമായി സംസാരിക്കുന്നവൾ, ചെങ്കണ്ണുള്ളവൾ,

മൂ— നർക്ഷവൃക്ഷനദീനാമ്നീം നാന്ത്യപർവ്വതനാമികാം
നപക്ഷ്യഹിപ്രേഷ്യനാമ്നീം നചഭീഷണനാമികാം. 9

ഭാ—നക്ഷത്രം, വൃക്ഷം, നദി, ഹീനജാതി, മല, പക്ഷി, സർപ്പം, ഇവയുടെ പേരുള്ളവൾ, ഭയങ്കരമായ പേരുള്ളവൾ ഇങ്ങിനെയുള്ള കന്യകകളെ വിവാഹം ചെയ്യരുത്.

മൂ— അവ്യംഗാംഗീം സൌമ്യനാമ്നീം ഹംസവാരണഗാമിനീം
തനുലോമകേശദശനാം മൃദ്വംഗീമുദ്വഹേൽസ്ത്രീയം. 10

ഭാ—സൌന്ദര്യമുള്ളവളായും, നല്ല പേരോടുകൂടിയവളായും, ആന, അരയന്നം ഇവയുടെ നടപോലുള്ള നടയോടുകൂടിയവളായും, പടച്ചദേഹം, ചെറിയ പല്ല്, ചെറിയരോമം ഇവയോടുകൂടിയവളായും, ചെറിയശബ്ദമുള്ളവളായും, ഇരിക്കുന്ന കന്യകയെ വിവാഹം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യസ്യാസ്തുന ഭവേൽഭ്രാതാ ന വിജ്ഞായേത വാ പിതാ
നോപയച്ഛേത താം പ്രാജ്ഞഃ പുത്രികാധർമ്മശങ്കയാ. 11

ഭാ—യാതൊരുകന്യകയ്ക്കു ഭ്രാതാവില്ലാതെയും പിതാവ് ആരെന്നറിവാൻ പാടില്ലാതെയും, ഏതു ഗോത്രത്തിലുള്ളതെന്നറിവാൻ പാടില്ലാതെയും, അവളിൽ

ജനിയ്ക്കുന്ന സന്തതി പുത്രികാപുത്രൻ എന്നു പറയപ്പെടുന്നകൊണ്ടും അവളെ വിവാഹം ചെയ്യരുത്. "പുത്രികാപുത്രൻ" എന്നതിനെക്കുറിച്ചു ഒൻപതാമദ്ധ്യായത്തിൽ വിവരിക്കും.

മൂ— സവൎണ്ണാഗ്രേ ദ്വിജാതീനാം പ്രശസ്താ ദാരകൎമ്മണി
കാമതസ്തു പ്രവൃത്താനാമിമാഃ സ്യുഃ ക്രമശോവരാഃ. 12

ഭാ—ദ്വിജന്മാൎക്ക് തന്റെ വൎണ്ണത്തിൽ വിവാഹംചെയ്കയെന്നുള്ളതു മുഖ്യമാകുന്നു. കാമത്താൽ രണ്ടാമതു വിവാഹം ചെയ്യുന്നതു് വിധിപ്രകാരം ചെയ്യേണ്ടുന്നതാണു. ശേഷമുള്ള ജാതികളിൽ ഉയൎന്ന ജാതിയിലുള്ളവളേയും അതുകഴിഞ്ഞു അതിനടുത്ത ജാതിയിലുള്ളവളെയും ക്രമേണ വിവാഹം ചെയ്യാം.

മൂ—ശൂദ്രൈവ ഭാൎയ്യാ ശൂദ്രസ്യ സാ ച സ്വാ ച വിശഃ സ്മൃതേ
തേ ച സ്വാ ചൈവ രാജ്ഞശ്ച താശ്ച സ്വാ ചാഗ്രജന്മനഃ. 13

ഭാ—ശൂദ്രൻ തന്റെ ജാതിയിലും, വൈശ്യൻ തന്റെ ജാതിയിലും, ശൂദ്രജാതിയിലും, ക്ഷത്രിയൻ തന്റെയും വൈശ്യശൂദ്രജാതികളിലും ബ്രാഹ്മണൻ തന്റെയും മറ്റു മൂന്നു വൎണ്ണങ്ങളിലും വിവാഹം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നുള്ളതാണു്.

മൂ—ന ബ്രാഹ്മണക്ഷത്രിയയോരാപദ്യപി ഹി തിഷ്ഠതോഃ
കസ്മിംശ്ചിദപി വൃത്താന്തേ ശൂദ്രാ ഭാൎയ്യോപദിശ്യതേ. 14

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ, ക്ഷത്രിയൻ ഇവൎക്ക തന്റെ വൎണ്ണത്തിലുള്ള കന്യകയെ ലഭിയ്ക്കാത്ത ആപത്തുകാലത്തിലും ശൂദ്രകന്യകയെ ആദ്യമായി വിവാഹം ചെയ്യാൻ പാടില്ലാത്തതാണു്.

മൂ—ഹീനജാതിസ്ത്രിയമ്മോഹാദുദ്വഹന്തോ ദ്വിജാതയഃ
കുലാന്യേവനയന്ത്യാശു സസന്താനാനി ശൂദ്രതാം. 15

ഭാ—തന്റെ ജാതിയിൽനിന്നും താഴ്ന്നജാതിയിൽ വിവാഹം ചെയ്യുന്ന ദ്വിജൻ തന്റെ കുലത്തെയും, പുത്രന്മാരെയും, ശൂദ്രത്വത്തെ പ്രാപിപ്പിക്കുന്നു.

മൂ—ശൂദ്രാവേദീ പതത്യത്രേരുതത്ഥ്യതനയസ്യ ച
ശൌനകസ്യ സുതോത്പത്ത്യാ തദപത്യതയാ ഭൃഗോഃ. 16

ഭാ—ശൂദ്രജാതിയിലുള്ള കന്യകയെ വിവാഹം ചെയ്യുന്നവൻ പതിതനാകുന്നു എന്നു് അത്രിയും ഗൌതമനും അഭിപ്രായപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഇതു് ബ്രാഹ്മണനെ സംബന്ധിച്ചതാകുന്നു. ഒരു ക്ഷത്രിയൻ ശൂദ്രകന്യകയിൽ പുത്രനെ ജനിപ്പിച്ചാൽ ആ ക്ഷത്രിയൻ പതിതനാവുന്നു എന്നു ശൌനകമഹൎഷി അഭിപ്രായപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഒരു വൈശ്യൻ ശൂദ്രകന്യകയിൽ പുത്രനെ ജനിപ്പിച്ചാൽ ആ പുത്രൻ പതിതനാവുന്നു എന്നു് ഭൃഗുമഹൎഷി അഭിപ്രായപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

മൂ—ശൂദ്രാംശയനമാരോപ്യ ബ്രാഹ്മണോയാത്യധോഗതിം
ജനയിത്വാ സുതംതസ്യാം ബ്രാഹ്മണ്യാദേവഹീയതേ. 17

ഭാ—ശയ്യയിൽ ശൂദ്രകന്യകയോടു സമമായി ശയിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണൻ നരകത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. ടി സ്ത്രീയിൽ പുത്രോത്പാദനം ചെയ്താൽ ബ്രാഹ്മണത്വത്തിൽനിന്നും ഭ്രഷ്ടനാകുന്നു.

മൂ—ദൈവപിത്ര്യാതിഥേയാനി തൽപ്രധാനാനി യസ്യതു
നാശ്നന്തിപിതൃദേവാസ്തന്നചസ്വൎഗ്ഗംസഗച്ഛതി. 18

ഭാ—യാതൊരുത്തന സ്വജാതിയിൽ ജനിച്ച പുത്രനില്ലാതെ ശൂദ്രജാതിയിൽ പിറന്നവൻ വൈദികകർമ്മങ്ങളെച്ചെയ്യുന്നുവോ ആ ഹവിസ്സിനെ ദേവന്മാരും പിതൃക്കളും ഭുജിക്കുന്നില്ലാ. അതിനാൽ അവനു സ്വർഗ്ഗാദിപുണ്യലോകം ലഭിക്കുന്നില്ലാ.

മൂ—വൃഷലീഫേനപീതസ്യ നിശ്വാസോപഹതസ്യ ച
തസ്യാംചൈവപ്രസൂതസ്യ നിഷ്കൃതിർ വിധീയതെ. 19

ഭാ—ശൂദ്രസ്ത്രീയുടെ അധരപാനം ചെയ്തവനും, അവളുടെ ഉച്ഛ്വാസവായു ദേഹത്തിൽ ഏറ്റവനും, അവളിൽ ജനിച്ചവനും പ്രായശ്ചിത്തം വിധിക്കുന്നില്ലാ.

മൂ—ചതുർണ്ണാമപിവർണ്ണാനാം പ്രേത്യചേഹഹിതാഹിതാൻ
അഷ്ടാവിമാൻസമാസേനസ്ത്രീവിവാഹാന്നിബോധത. 20

ഭാ—നാലു വർണ്ണങ്ങൾക്കും ഐഹികപാരത്രികങ്ങളിൽ ഗുണത്തെയും ദോഷത്തെയും നൽകുന്നതിരിക്കുന്ന എട്ടു വിവാഹത്തെയും സംക്ഷേപിച്ചു പറയുന്നു കേട്ടുകൊള്ളുക.

മൂ—ബ്രാഹ്മോദൈവസ്തഥൈവാർഷഃ പ്രാജാപത്യസ്തഥാസുരഃ
ഗാന്ധർവ്വോരാക്ഷസശ്ചൈവ പൈശാചശ്ചാഷ്ടമോധമഃ 21

ഭാ—ബ്രാഹ്മം, ദൈവം, ആർഷം, പ്രാജാപത്യം, ആസുരം, ഗാന്ധർവ്വം, രാക്ഷസം, പൈശാചം ഇങ്ങനെ എട്ടുവിധമാകുന്നു ഇതിൽ പൈശാചം അധമം ആകുന്നു.

മൂ—യോയസ്യധർമ്മ്യോവർണ്ണസ്യ ഗുണദോഷൌചയസ്യയൌ
തദ്വഃസർവ്വംപ്രവക്ഷ്യാമി പ്രസവേചഗുണാഗുണാൻ. 22

ഭാ—ഏതുവർണ്ണത്തിന് ഏതു വിവാഹം ഉയർന്നതോ ഏതു വിവാഹം താഴ്ന്നതോ ഏതു വിവാഹത്താൽ ജനിച്ച പുത്രൻ ഉയർന്നവനോ ഏതു വിവാഹത്താൽ ജനിച്ച പുത്രൻ താഴ്ന്നവനോ ഇവയെക്കുറിച്ച് ഇനി പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു കേൾക്കുക തന്നെ.

മൂ—ഷഡാനുപൂർവ്വ്യാവിപ്രസ്യക്ഷത്രസ്യചതുരോവരാൻ
വിട്ശൂദ്രയോസ്തുതാനേവ വിദ്യാദ്ധർമ്മ്യാനരാക്ഷസാൻ. 23

ഭാ—ബ്രാഹ്മണന് ബ്രാഹ്മം മുതൽ ഗാന്ധർവ്വംവരെ ക്രമമായി ആറും, ക്ഷത്രിയന് ആസുരംമുതൽ പൈശാചംവരെ നാലും, വൈശ്യശൂദ്രന്മാർക്ക് മേൽപറഞ്ഞ നാലിൽ രാക്ഷസത്തെ ഒഴിച്ചു മൂന്നും ധർമ്മങ്ങളായ വിവാഹങ്ങളെന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ചതുരോബ്രാഹ്മണസ്യാദ്യാൻ പ്രശസ്താൻകവയോവിദുഃ
രാക്ഷസംക്ഷത്രിയസ്യൈകമാസുരംവൈശ്യശൂദ്രയോഃ 24

ഭാ—എന്നാൽ ബ്രാഹ്മണന് ബ്രാഹ്മംമുതൽ നാലിനെയും, ക്ഷത്രിയനു രാക്ഷസത്തെയും വൈശ്യശൂദ്രക്ക് ആസുരത്തെയും മഹാന്മാർ ഉത്തമവിവാഹമെന്നു പറയുന്നു.

മൂ—പഞ്ചാനാന്തുത്രയോധർമ്മ്യാദ്വാവധർമ്മ്യൌസ്മൃതാവിഹ
പൈശാചശ്ചാസുരശ്ചൈവ നകർത്തവ്യൌകദാചന. 25

ഭാ—പ്രാജാപത്യംമുതൽ പൈശാചംവരെയുള്ള അഞ്ചുവിവാഹത്തിൽ ആദ്യത്തെ മൂന്നും ഉയർന്നതും മററവ രണ്ടും താഴ്ന്നതും ആകുന്നു. അതിനാൽ ആസുരം പൈശാചം ഈ രണ്ടിനെയും ബ്രാഹ്മണനും ക്ഷത്രിയനും ആചരിക്കരുത്.

മൂ—പൃഥക്പൃഥക്വാമിശ്രൌവാ വിവാഹൌപൂർവ്വചോദിതൌ
ഗാന്ധർവ്വോരാക്ഷസശ്ചൈവ ധർമ്മ്യൌക്ഷത്രസ്യതൌസ്മൃതൌ.

ഭാ—ഗാന്ധർവ്വം രാക്ഷസം ഇവ രണ്ടും ക്ഷത്രിയർക്ക് ഉത്തമവിവാഹങ്ങളാകകൊണ്ട് ഈ രണ്ടിനേയുമോ ഒന്നിനേയോ സ്വീകരിച്ചു പ്രവർത്തിക്കുന്നതിൽ വിരോധമില്ല.

മൂ—ആച്ഛാദ്യ ചാർച്ചയിത്വാ ച ശ്രുതിശ്ശീലവതേ സ്വയം
ആഹൂയ ദാനം കന്യായാം ബ്രാഹ്മോ ധർമ്മഃ പ്രകീർത്തിതഃ. 27

ഭാ—വേദാധ്യയനം ചെയ്തവനായും സദാചാരമുള്ളവനായുമിരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മചാരിയെ താനായിട്ടു വരുത്തി പുതിയ വസ്ത്രാദികളാലലങ്കരിച്ചു കന്യകയേയും അപ്രകാരം തന്നെ ചെയ്ത് അവനായിട്ട് ആ കന്യകയെ ദാനം ചെയ്യുന്നതു "ബ്രാഹ്മവിവാഹം" എന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ—യജ്ഞേ തു വിതതേ സമ്യഗൃത്വിജേ കർമ്മ കുർവ്വതേ
അലംകൃത്യ സുതാദാനം ദൈവം ധർമ്മം പ്രചക്ഷതേ. 28

ഭാ—ജ്യോതിഷ്ടോമാദിയാഗങ്ങളിലൃത്വിക്കായിട്ട് തന്റെ പുരോഹിതനായിരിക്കുന്നവന് തന്റെ മകളെ അലങ്കരിപ്പിച്ച് ദാനം ചെയ്യുന്നതിനെ "ദൈവ"വിവാഹമെന്നു പറയുന്നു.

മൂ—ഏകം ഗോമിഥുനം ദ്വേ വാ വരാദാദായ ധർമ്മതഃ
കന്യാപ്രദാനം വിധിവദാർഷോ ധർമ്മസ്സ ഉച്യതേ. 29

ഭാ—താൻ ചെയ്യേണ്ടതായ യാഗാദികർമ്മത്തിനായിട്ട് വരനിൽനിന്നും ഒരു ഋഷഭം ഒരു പശു അല്ലെങ്കിൽ രണ്ട് ഋഷഭം രണ്ടു പശു ഇവയെ മേടിച്ചുംകൊണ്ട് ചെയ്തുകൊടുക്കുന്ന വിവാഹത്തെ "ആർഷ" വിവാഹമെന്നും പറയുന്നു.

മൂ—സഹോഭൌ ചരതാം ധർമ്മമിതി വാചാനുഭാഷ്യ ച
കന്യാപ്രദാനമഭ്യർച്ച്യ പ്രാജാപത്യോ വിധിസ്മൃതഃ. 30

ഭാ—ഒരു ബ്രഹ്മചാരിയെ ക്ഷണിച്ചുവരുത്തി പൂജിച്ചു തന്റെ പുത്രിയെ വിവാഹം ചെയ്തുകൊടുക്കുമ്പോൾ നിങ്ങൾ രണ്ടുപേരും ധർമ്മങ്ങളെച്ചെയ്തിരിയ്ക്കുക എന്ന് പറഞ്ഞുകൊടുക്കുന്നതിനെ "പ്രാജാപത്യ" മെന്നു പറയുന്നു.

മൂ—ജ്ഞാതിഭ്യോ ദ്രവിണം ദത്വാ കന്യായൈ ചൈവ ശക്തിതഃ
കന്യാപ്രദാനം സ്വാച്ഛന്ദ്യാദാസുരോ ധർമ്മ ഉച്യതേ. 31

ഭാ—കന്യകയുടെ പിതാവ് ചോദിക്കുന്ന പണത്തെ കൊടുത്തും കന്യകയെ ആഭരണങ്ങളാലലങ്കരിച്ചും വിവാഹം ചെയ്തു മേടിയ്ക്കുന്നതിനെ ആസുരമെന്നു പറയുന്നു.

മൂ—ഇച്ഛയാന്യോന്യസംയോഗഃ കന്യായാശ്ച വരസ്യ ച
ഗാന്ധർവ്വസ്സ തു വിജ്ഞേയോ മൈഥുന്യഃ കാമസംഭവഃ. 32

ഭാ—സ്ത്രീയും പുരുഷനും പരസ്പരം അനുരാഗത്താൽ രണ്ടുപേരും സ്വയമേവ ദാമ്പത്യം പ്രാപിയ്ക്കുന്നതിനെ "ഗാന്ധർവ്വ" മെന്നു പറയുന്നു.

മൂ—ഹത്വാ ഛിത്വാ ച ഭിത്വാ ച ക്രോശന്തീം രുദതീം ഗൃഹാൽ
പ്രസഹ്യ കന്യാഹരണം രാക്ഷസോ വിധിരുച്യതേ. 33

ഭാ—ഒരുത്തൻ ഒരു കന്യകയെ ആ കന്യകയുടെ ഗൃഹത്തിലുള്ള സ്വജനങ്ങളെ അടിച്ചും കൊന്നും പിളർന്നും ബലാൽക്കാരേണ കൊണ്ടുപോകുന്നതിനെ "രാക്ഷസവിവാഹ" മെന്നു പറയുന്നു.

മൂ—സുപ്താംമത്താംപ്രമത്താംവാ രഹോയത്രോപഗച്ഛതി
സപാപിഷ്ഠോവിവാഹാനാം പൈശാചശ്ചാഷ്ടമോധമഃ 34

ഭാ—ഒരു കന്യകയെ അവൾ ഉറങ്ങുമ്പോഴും മദ്യപാനത്താൽ മതിമയങ്ങിയിരിക്കുമ്പോഴും ബുദ്ധിക്കു ഭ്രമംപിടിപെട്ടിരിക്കുമ്പോഴും പുണരുന്നതിനെ മുൻപറഞ്ഞ ഏഴുവിധം വിവാഹങ്ങളെക്കാൾ താഴ്ന്നതായ 'പൈശാച'മെന്നു പറയുന്നു.

മൂ—അദ്ഭിരേവദ്വിജാഗ്ര്യാണാം കന്യാദാനം വിശിഷ്യതേ
ഇതരേഷാന്തു വർണ്ണാനാമിതരേതരകാമ്യയാ. 35

ഭാ—ജലത്തെ കയ്യിൽ ഒഴിച്ചു കന്യകയെ ദാനം ചെയ്യുന്നതാണ് എല്ലാത്തിലും ഉത്തമമായിട്ടുള്ളത്. മററു മൂന്നുവർണ്ണങ്ങൾക്കും അപ്രകാരംതന്നെ ചെയ്യുകതന്നെവേണമെന്നും നിയമമില്ല. മന്ത്രത്തെ ഉച്ചരിച്ചുകൊണ്ടുമാകാമെന്നുള്ളതാണ്.

മൂ—യോയസ്യൈഷാംവിവാഹാനാം മനുനാകീർത്തിതോഗുണഃ
സർവ്വംശൃണുതതം വിപ്രാഃ സർവ്വംകീർത്തയതോമമ. 36

ഭാ—അല്ലയോ! ഋഷികളേ! ഇതുവരെ നിങ്ങളോടു വിവാഹക്രമത്തെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞു. ഇനി അതതു വിവാഹംനിമിത്തം ജനിക്കുന്ന സന്തതികൾക്കു മനുവിനാൽ പറയപ്പെട്ട ഗുണദോഷങ്ങളെക്കുറിച്ചു പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു.

മൂ—ദശപൂർവ്വാൻപരാൻവംശ്യാനാത്മാനംചൈകവിംശകം
ബ്രാഹ്മീപുത്രസ്സുകൃതകൃന്മോചയത്യേനസഃപിതൄൻ. 37

ഭാ—ബ്രാഹ്മവിവാഹത്തിൽ നിന്നും ജനിക്കുന്ന സന്തതി ഉത്തമനായിരുന്നാൽ പത്തു തലമുറയ്ക്കുമുമ്പുള്ള പിതൃക്കളെയും തന്നെയും നരകത്തിൽ പതിപ്പിക്കുന്നില്ല. അവന്റെ ഭാവിയായ പത്തുതലമുറയിലും സാധുക്കളായിത്തന്നെ ജനിച്ച് സൽഗതിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—ദൈവോഢജസ്സുതശ്ചൈവ സപ്തസപ്തപര പരാൻ
ആർഷോഢജസ്സുതസ്ത്രീംസ്ത്രീൻ ഷട്ഷട്കായോഢജസ്സുതഃ. 38

ഭാ—ദൈവവിവാഹത്തിൽ നിന്നും ജനിക്കുന്ന പുത്രൻ തന്റെ മുൻപിൽ ഏഴേഴു തലമുറയിലുള്ളവരെയും ആർഷവിവാഹത്തിൽനിന്നു ജനിക്കുന്ന പുത്രൻ മേൽപ്രകാരം മുമ്മൂന്നു തലമുറയിലുള്ളവരെയും പ്രാജാപത്യവിവാഹത്തിൽ നിന്നും ജനിക്കുന്ന പുത്രൻ മേൽപ്രകാരം ആറാറുതലമുറയിലുള്ളവരെയും തന്നെയും സൽഗതിയെ പ്രാപിപ്പിക്കുന്നു.

മൂ—ബ്രാഹ്മാദിഷുവിവാഹേഷു ചതുർഷ്വേവാനുപൂർവ്വശഃ
ബ്രഹ്മവർച്ചസിനഃപുത്രാ ജായന്തേ ശിഷ്ടസമ്മതാഃ. 39

ഭാ—ബ്രാഹ്മം മുതലായ എട്ടു വിവാഹങ്ങളിൽ മുമ്പോട്ടു ക്രമമായി പറഞ്ഞുവന്ന നാലു വിവാഹത്തിൽ നിന്നും ജനിക്കുന്ന പുത്രന്മാർ മാത്രമേ ബ്രഹ്മതേജസ്വികളായും ശ്ലാഘ്യന്മാരായുമിരിക്കുന്നുള്ളു.

മൂ—രൂപസത്വഗുണോപേതാ ധനവന്തോയശസ്വിനഃ
പര്യാപ്തഭോഗധർമ്മിഷ്ഠാ ജീവന്തിചശതംസമാഃ 40

ഭാ—അവർ രൂപം, ബലം, ഗുണം, ധനം, കീർത്തി പരിപൂർണ്ണമായ ആനന്ദഭോഗം, ധർമ്മം ഇവയോടുകൂടി നൂറുവത്സരം ജീവിച്ചിരിക്കുന്നു.

മൂ—ഇതരേഷു തു ശിഷ്ടേഷു നൃശംസാനൃതവാദിനഃ
ജായന്തേ ദുർവ്വിവാഹേഷു ബ്രഹ്മധർമ്മദ്വിഷസ്സുതാഃ. 41

ഭാ—ശേഷം നാലുവിധ വിവാഹത്തിൽനിന്നും ജനിക്കുന്ന അപത്യങ്ങൾ ഘാതകന്മാരായും അസത്യവാദികളായും വേദത്തെയും യാഗാദിധർമ്മത്തെയും നിന്ദിക്കുന്നവരായും ഭവിക്കുന്നു

മൂ—അനിന്ദിതൈസ്ത്രീവിവാഹൈരനിന്ദ്യാ ഭവതിപ്രജാ
നിന്ദിതൈർന്നിന്ദിതാനൃണാം തസ്മാന്നിന്ദ്യം വിവർജ്ജയേത്. 42

ഭാ—ഉത്തമമായ വിവാഹത്തിൽനിന്നും ജനിക്കുന്ന സന്തതികൾ ഉത്തമന്മാരായിരിക്കും. നിന്ദ്യമായ വിവാഹത്തിൽനിന്നും ജനിക്കുന്ന സന്തതികൾ ദുഷ്ടന്മാരായിരിക്കും. അതു ഹേതുവായിട്ട് നിന്ദ്യമായിരിക്കുന്ന വിവാഹത്തെ വർജ്ജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പാണിഗ്രഹണസംസ്കാരഃ സവർണ്ണാസൂപദിശ്യതേ
അസവർണ്ണാസ്വയം ജ്ഞേയോ വിധിരുദ്വാഹകർമ്മണി. 43

ഭാ—തന്റെ ജാതിയിൽ വിവാഹം ചെയ്യുമ്പോൾ പാണിഗ്രഹണത്തെ മുൻനിട്ടു വിവാഹം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. മററു ജാതിയിലായാൽ താഴെപ്പറയാൻപോകുന്ന വിധിപ്രകാരം വേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—ശരഃക്ഷത്രിയയാ ഗ്രാഹ്യഃ പ്രതോദോ വൈശ്യകന്യയാ
വസനസ്യ ദശാ ഗ്രാഹ്യാ ശൂദ്രയോൽകൃഷ്ടവേദനേ. 44

ഭാ—ക്ഷത്രിയസ്ത്രീ ബ്രാഹ്മണനെ വരിക്കുമ്പോൾ ആ ബ്രാഹ്മണൻ പിടിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും ബാണത്തെയും മേൽപ്രകാരം വൈശ്യസ്ത്രീ ഉൽകൃഷ്ടജാതിക്കാരനെ വരിക്കുമ്പോൾ അവൻ പിടിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ചാട്ടക്കയററിന്റെ പുച്ഛത്തെയും ശൂദ്രസ്ത്രീ മേൽപ്രകാരം ചെയ്യുമ്പോൾ അവന്റെ വസ്ത്രാന്തത്തെയും പിടിച്ചുകൊണ്ടു വിവാഹം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഋതുകാലാഭിഗാമീസ്യാൽ സ്വദാരനിരതസ്സദാ
പർവ്വവർജ്ജം വ്രജേച്ചൈനാം തദ്വ്രതോരതികാമ്യയാ. 45

ഭാ—മനുഷ്യൻ പരദാരങ്ങളെ ആഗ്രഹിക്കാതെ എപ്പോഴും സ്വദാരനിരതനായിട്ട് താഴെപ്പറയാൻതുടങ്ങുന്ന അവരുടെ ഋതുകാലത്തിൽ അവരെ പ്രാപിക്കേണ്ടതാകുന്നു. മററു കാലത്തിൽ ഭാര്യമാരിൽ ആർക്കെങ്കിലും രതിയിൽ താല്പര്യമുണ്ടായാൽ പർവ്വകാലം നീക്കി രതിക്രിയ ചെയ്യാമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

മൂ—ഋതുസ്സ്വാഭാവികഃ സ്ത്രീണാം രാത്രയഃ ഷോഡശസ്മൃതാഃ
ചതുർഭിരിതരൈസ്സാർദ്ധമഹോഭിസ്സദ്വിഗർഹിതൈഃ 46

ഭാ—സ്ത്രീകൾക്ക് ഋതുകാലം സ്വാഭാവികമായി പതിനാറുദിവസമെന്നു പറയപ്പെടുന്നു. അതിൽ ആദ്യത്തെ നാലുദിവസങ്ങളും മഹാന്മാരാൽ നിന്ദിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു വർജ്ജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—താസാമാദ്യാശ്ചതസ്രസ്തു നിന്ദിതൈകാദശീ ച യാ ।
ത്രയോദശീ ച ശേഷാസ്തു പ്രശസ്താദശരാത്രയഃ. 47

ഭാ—മേൽ പറഞ്ഞ നാലുദിവസം കൂടാതെ ഏകാദശി, ത്രയോദശി ഈ രണ്ടു ദിവസങ്ങളും ഉപേക്ഷിക്കണം. ശേഷം പത്തുദിവസവും ശ്രേഷ്ഠങ്ങളായ രതികാലങ്ങളെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ—യുഗ്മാസുപുത്രാജായന്തേ സ്ത്രിയോഽയുഗ്മാസു രാത്രിഷു
തസ്മാദ്യുഗ്മാസു പുത്രാർത്ഥീ സംവിശേദാർത്തവേസ്ത്രിയഃ. 48

ഭാ—ഋതുകാലം തുടങ്ങി ആറ്, എട്ട്, പത്ത്, പതിന്നാല്, പതിനാറ് എന്നുള്ള ഇരട്ടദിവസരാത്രികളിൽ സ്ത്രീഗമനം ചെയ്താൽ പുത്രസന്തതിയും അഞ്ചു മുതൽ ഒറ്റയായ രാത്രികളിൽ മേൽപ്രകാരം ചെയ്താൽ സ്ത്രീസന്തതിയും ജനിക്കുന്നതാണ്. അതിനാൽ പുരുഷസന്തതിയെ ഇച്ഛിക്കുന്നവർ ഇരട്ടദിവസം രാത്രികളിലും സ്ത്രീസന്തതിയെ ഇച്ഛിക്കുന്നവർ ഒറ്റദിവസരാത്രികളിലും സ്ത്രീഗമനം ചെയ്യേണ്ടതാണ്.

മൂ—പുമാൻ പുംസോഽധികേ ശുക്ലേ സ്ത്രീ ഭവത്യധികേ സ്ത്രിയാഃ
സമേഽപുമാൻ പുംസ്ത്രിയൌ വാ ക്ഷീണേഽല്പേ ച വിപര്യയഃ. 49

ഭാ—പുരുഷനിൽനിന്നും ശുക്ലം അധികം വെളിപ്പെടുന്നതായാൽ പുത്രസന്താനമായും, സ്ത്രീയ്ക്കു ഗർഭാശയരക്തം അധികമായിരുന്നാൽ സ്ത്രീസന്താനമായും രണ്ടാളുടെയും ശുക്ലരക്തങ്ങൾ ശരിയായിരുന്നാൽ നപുംസകമായും രണ്ടാളുടെയും ശുക്ലരക്തങ്ങൾ അല്പങ്ങളായിട്ടോ ഇല്ലാതെയോ ഇരുന്നാൽ ഗർഭമുണ്ടാകാതെയും ഭവിക്കുന്നതാണ്.

മൂ—നിന്ദ്യാസ്വഷ്ടാസു ചാന്യാസു സ്ത്രിയോ രാത്രിഷു വർജ്ജയൻ
ബ്രഹ്മചാര്യേവ ഭവതി യത്രതത്രാശ്രമേ വസൻ. 50

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ ആദ്യങ്ങളായ നാലു ദിവസങ്ങളെയും ഏകാദശി, ത്രയോദശി, കറുത്തവാവ്, വെളുത്തവാവ് ഈ നാലുദിവസങ്ങളെയും ഉൾപ്പെടെ എട്ടുദിവസങ്ങളെയും വർജ്ജിച്ച് മററു രാത്രികാലങ്ങളിൽ സ്വഭാര്യയെ പ്രാപിക്കുന്നുവോ അവൻ ഗൃഹസ്ഥനായിരുന്നാലും ബ്രഹ്മചാരിയായിട്ടുതന്നെ ഭവിക്കുന്നു.

മൂ—ന കന്യായാഃ പിതാ വിദ്വാൻ ഗൃഹ്ണീയാച്ഛുല്കമണ്വപി
ഗൃഹ്ണംശ്ശുല്കം ഹി ലോഭേന സ്യാന്നരോഽപത്യവിക്രയീ.

ഭാ—പിതാവ് വിദ്വാനായിരുന്നാൽ കന്യകയ്ക്കായിട്ടു അല്പമായിട്ടെങ്കിലും പണംവാങ്ങിക്കൊണ്ട് ആ കന്യകയെ കൊടുക്കരുത്. അങ്ങിനെ ലോഭംകൊണ്ടു പണം വാങ്ങിയാൽ അവൻ പുത്രിയെ വിലയ്ക്കു കൊടുത്തവനാകുന്നു.

മൂ—സ്ത്രീധനാനി തു യേ മോഹാദുപജീവന്തി ബാന്ധവാഃ
നാരീയാനാനി വസ്ത്രം വാ തേ പാപായാന്ത്യധോഗതിം. 52

ഭാ—ഒരു സ്ത്രീയുടെ സ്ത്രീധനങ്ങളായ വസ്ത്രം, ആഭരണം, വാഹനം ഇവയെ അവളുടെ വരനോ പിതാവോ ആഗ്രഹംകൊണ്ട് ഉപയോഗിക്കുന്നതായാൽ അവർ പാപികളായിട്ട് അധോഗതിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—ആർഷേ ഗോമിഥുനം ശുല്കം കേചിദാഹുർമൃഷൈവ തത്
അല്പോഽപ്യേവം മഹാൻ വാപി വിക്രയസ്താവദേവ സഃ. 53

ഭാ—ആർഷവിവാഹത്തിൽ ഒരു ഋഷഭം ഒരു പശു അല്ലെങ്കിൽ രണ്ടു ഋഷഭം

രണ്ടു പശു ഇവയെ വാങ്ങാമെന്നുള്ള ചില മഹാന്മാരുടെ അഭിപ്രായത്തെ മിൻപെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അതും ധർമ്മകാര്യാർത്ഥമല്ലാതെ തന്റെ ആശയാൽ വാങ്ങിക്കൊള്ളുന്നതു ന്യായമല്ല. അല്പമായിട്ടോ അധികമായിട്ടോ ഉള്ള തന്റെ ആഗ്രഹത്താൽ വാങ്ങുന്നതായാൽ അതും വിലയ്ക്കു കൊടുത്തതുപോലെ ഭവിക്കുന്നതാണു്.

മൂ—യാസാം നാദദതേ ശുല്കം ജ്ഞാതയോ ന സ വിക്രയഃ
അർഹണം തൽ കുമാരീണാമാനൃശംസ്യം ച കേവലം. 54

ഭാ—യാതൊരു സ്ത്രീകളുടെ ബന്ധുക്കൾ പണം വാങ്ങാതെ ദാനം ചെയ്യുന്നുവോ അതു വിക്രയമല്ല. അവർതന്നെയാണു് ആ കന്യകയോടു ദയയും സ്നേഹവും ഉള്ളവർ.

മൂ—പിതൃഭിർ ഭ്രാതൃഭിശ്ചൈതാഃ പതിഭിർദ്ദേവരൈസ്തഥാ
പൂജ്യാ ഭൂഷയിതവ്യാശ്ച ബഹുകല്യാണമീപ്സുഭിഃ. 55

ഭാ—അച്ഛൻ സഹോദരൻ വരൻ ദേവരൻ ഇവർ കന്യകയുടെ ക്ഷേമത്തെ ഇച്ഛിക്കുന്നവരായാൽ കന്യകയെ കല്യാണകാലത്തിലും അതിൽപിന്നീടും ഭൂഷണം മുതലായവകൊണ്ടു് ഉപചരിച്ചു സന്തോഷപ്പെടുത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യത്ര നാര്യസ്തു പൂജ്യന്തേ രമന്തേ തത്ര ദേവതാഃ
യത്രൈതാസ്തു ന പൂജ്യന്തേ സർവ്വാസ്തത്രാഫലാഃ ക്രിയാഃ. 56

ഭാ—യാതൊരേടത്തു സ്ത്രീകൾ ഭൂഷണം മുതലായവകൊണ്ടു സന്തോഷത്തെ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നുവോ അവിടെ എല്ലാ ദൈവതങ്ങളും സന്തോഷത്തോടെ വസിക്കുന്നു. എവിടെ അപ്രകാരം പൂജിക്കുന്നില്ലയോ അവിടെച്ചെയ്യുന്ന കാര്യങ്ങളെല്ലാം നിഷ്ഫലങ്ങളായിത്തീരുകയും ചെയ്യുന്നു.

മൂ—ശോചന്തി ജാമയോ യത്ര വിനശ്യത്യാശു തൽകുലം
ന ശോചന്തി തു യത്രൈതാ വർദ്ധതേ തദ്ധി സർവ്വദാ. 57

ഭാ—യാതൊരു വംശത്തിൽ സഹോദരി മുതലായവർ വസ്ത്രാഭരണാദികളില്ലാത്തതിനാൽ വ്യസനപ്പെടുന്നുവോ ആ കുലം നശിച്ചുപോകുന്നു. ഏതു കുലത്തിൽ അവർ അപ്രകാരം വ്യസനപ്പെടുന്നില്ലയോ ആ കുലം എന്നും വൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—ജാമയോ യാനി ഗേഹാനി ശപന്ത്യപ്രതിപൂജിതാഃ
താനി കൃത്യാഹതാനീവ വിനശ്യന്തി സമന്തതഃ. 58

ഭാ—സ്ത്രീകൾ തങ്ങളുടെ പിതാവു മുതലായവർ ഉപചരിക്കാത്തതിനാൽ ഈ വംശം നശിച്ചുപോകട്ടേ എന്നു് ഏതു വംശത്തെ ഉദ്ദേശിച്ചു ശപിക്കുന്നുവോ ആ വംശം നിശ്ശേഷം നശിച്ചുപോകുന്നു.

മൂ—തസ്മാദേതാഃ സദാ പൂജ്യാ ഭൂഷണാച്ഛാദനാശനൈഃ
ഭൂതികാമൈർന്നരൈർന്നിത്യം സൽകാരേഷൂത്സവേഷു ച. 59

ഭാ—ആകയാൽ ക്ഷേമത്തെ ഇച്ഛിക്കുന്നവർ എന്നും വ്രതം കല്യാണം മുതലായ വിശേഷകാലങ്ങളിൽ സഹോദരി മുതലായ സ്ത്രീജനങ്ങളെ അന്നവസ്ത്രാഭരണങ്ങളെക്കൊണ്ടു സന്തോഷപ്പെടുത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സന്തുഷ്ടോ ഭാര്യയാ ഭർത്താ ഭർത്രാ ഭാര്യാ തഥൈവ ച
യസ്മിന്നേവ കുലേ നിത്യം കല്യാണം തത്ര വൈ ധ്രുവം. 60

ഭാ—യാതൊരു കുലത്തിൽ ഭാൎയ്യയുടെ ശുശ്രൂഷകൊണ്ടു ഭൎത്താവു പരഭോഗങ്ങളെ വിചാരിക്കാതെയും, ഭൎത്താവിന്ന ഭാൎയ്യയോടുള്ള സ്നേഹത്താൽ ഭാൎയ്യ പരപുരുഷനെ വിചാരിക്കാതെയും പരസ്പരം അനുരാഗത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്നുവോ അവിടെ യോഗം കല്യാണങ്ങളും നിശ്ചയമായും ഭവിക്കും.

മൂ—യദിഹിസ്ത്രീന രോചേത പുമാംസന പ്രമോദയേൽ
അപ്രമോദാൽ പുനഃപുംസഃ പ്രജനം ന പ്രവൎത്തതേ. 61

ഭാ—പതി വസ്ത്രാഭരണങ്ങളെക്കൊണ്ടു സന്തുഷ്ടമതിയാകാതിരുന്നാൽ വരനെ സന്തോഷപ്പെടുത്തുകയില്ല. വരനു സന്തോഷമില്ലാതിരുന്നാൽ ഭാൎയ്യയെ പ്രാപിക്കുകയില്ല. അങ്ങിനെയാകുമ്പോൾ സന്താനവൃദ്ധിയുണ്ടാകുന്നതല്ല.

മൂ—സ്ത്രീയാന്തു രോചമാനായാം സൎവ്വന്തദ്രോചതേ കുലം
തസ്യാം ത്വരോചമാനായാം സൎവ്വമേവ ന രോചതേ. 62

ഭാ—സ്ത്രീ വസ്ത്രാഭരണങ്ങളാൽ ശോഭിതയായിരുന്നാൽ ഭൎത്തൃസംയോഗത്താൽ ആ കുലം വൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നു. പതിയിൽ വരൻ അനുരാഗഹീനനായിരുന്നാൽ അവൾ പരപുരുഷസംഗിയായി ഭവിക്കും. തന്നിമിത്തം ആ കുലം ഹീനമായും ഭവിക്കും.

മൂ—കുവിവാഹൈഃ ക്രിയാലോപൈൎവ്വേദാനധ്യയനേന ച
കുലാന്യകുലതാം യാന്തി ബ്രാഹ്മണാതിക്രമേണ ച. 63

ഭാ—അതാതു ജാതിയന്മാൎക്ക് അനൎഹമായ വിവാഹം ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടും, ജാതകൎമ്മാദികളെ ചെയ്യാത്തതുകൊണ്ടും, വേദങ്ങളെ അദ്ധ്യയനം ചെയ്യാത്തതുകൊണ്ടും, ബ്രാഹ്മണാദി മഹാന്മാരെ പൂജിക്കായ്കകൊണ്ടും ഉൽകൃഷ്ടവംശവും അപകൃഷ്ടമായി ഭവിക്കും.

മൂ— ശില്പേന വ്യവഹാരേണ ശൂദ്രാപത്യൈശ്ച കേവലൈഃ
ഗോഭിരശ്വൈശ്ച യാനൈശ്ച കൃഷ്യാ രാജോപസേവയാ 64

ഭാ—ശില്പവേല ചെയ്യുന്നതിനാലും, വ്യവഹാരം ചെയ്യുന്നതിനാലും ശൂദ്രസ്ത്രീയെ മാത്രം വിവാഹംചെയ്തു സന്തതിയെ ജനിപ്പിക്കുന്നതിനാലും പശു, കുതിര, വാഹനം ഇവകളെ വില്ക്കുന്നതിനാലും, കൃഷിചെയ്യുന്നതിനാലും രാജസേവയാലും,

മൂ— അയാജ്യയാജനൈശ്ചൈവ നാസ്തിക്യേന ച കൎമ്മണാ
കുലാന്യാശു വിനശ്യന്തി യാനി ഹീനാനി മന്ത്രതഃ 65

ഭാ—യജ്ഞത്തിന്ന് അനൎഹനായ വ്രാതൻ മുതലായവൎക്ക യജ്ഞം ചെയ്തുകൊടുക്കുന്നതിനാലും ദൈവത്തെ വിശ്വസിക്കായ്കയാലും മന്ത്രശ്രേഷ്ഠങ്ങളെ ചെയ്യാത്തതിനാലും ഉൽകൃഷ്ടവംശം അപകൃഷ്ടത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— മന്ത്രതസ്തു സമൃദ്ധാനി കുലാന്യല്പധനാന്യപി
കുലസംഖ്യാഞ്ച ഗച്ഛന്തി കൎഷന്തി ച മഹദ്യശഃ. 66

ഭാ—മന്ത്രശ്രേഷ്ഠന്മാരോടുകൂടിയ കുലം, അല്പധനത്തോടുകൂടിയതായിരുന്നാലും ഉയൎന്നകുലമെന്നു വിചാരിക്കപ്പെടുന്നതായും കീൎത്തിയെ പ്രാപിക്കുന്നതായും ഭവിക്കുന്നു.

മൂ— വൈവാഹികേഗ്നൗ കുർവ്വീത ഗൃഹ്യം കർമ്മ യഥാവിധി
പഞ്ചയജ്ഞവിധാനം ച പംക്തിം ചാന്വാഹികീം ഗൃഹീ. 67

ഭാ—ഇതുവരെ വിവാഹത്തിന്റെ ഭേദങ്ങളെ പറഞ്ഞു. ഇനി ഗൃഹസ്ഥധർമ്മത്തെ പറവാൻ തുടങ്ങുന്നു. വിവാഹം കഴിഞ്ഞതിൻശേഷം വൈദികാഗ്നിയിൽ തന്റെ സൂത്രത്തിൽ പറഞ്ഞ ഔപാസനാദികർമ്മങ്ങളെ വിധിപ്രകാരം നടത്തിയിട്ട് പഞ്ചമഹായജ്ഞത്തിനു ചേർന്നതായ വൈശ്വദേവത്തെ നിത്യവും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

പഞ്ചമഹായജ്ഞവിധി.

മൂ— പഞ്ചസൂനാ ഗൃഹസ്ഥസ്യ ചുല്ലീ പേഷണ്യുപസ്കരഃ
കണ്ഡനീ ചോദകുംഭശ്ച ബധ്യതേ യാസ്തു വാഹയൻ. 68

ഭാ—ഗൃഹസ്ഥന് യന്ത്രം അല്ലെങ്കിൽ മുറം, അമ്മി, ഇറപ്പ്, ഉരൽ, ജലകുംഭം ഈ അഞ്ചു സാധനങ്ങളെയും ഉപയോഗിക്കുന്നതുകൊണ്ട് അഞ്ചുപാപങ്ങളുണ്ടാകുന്നു.

മൂ— താസാം ക്രമേണ സർവ്വാസാം നിഷ്കൃത്യർത്ഥം മഹർഷിഭിഃ
പഞ്ചക്ലൃപ്താ മഹായജ്ഞാഃ പ്രത്യഹം ഗൃഹമേധിനാം. 69

ഭാ—ആ, അഞ്ചു പാപങ്ങളേയും ഇല്ലാതാക്കുന്നതിനായിട്ട് മഹർഷിമാരാൽ നിത്യവും അഞ്ചു മഹായജ്ഞങ്ങൾ ഗൃഹസ്ഥന്മാർക്ക് ക്രമമായി വിധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു

മൂ— അധ്യാപനം ബ്രഹ്മയജ്ഞഃ പിതൃയജ്ഞസ്തു തർപ്പണം
ഹോമോ ദൈവോ ബലിർഭൗതോ നൃയജ്ഞോതിഥിപൂജനം.

ഭാ—ആ, അഞ്ചുയജ്ഞത്തിൽ വേദമോതുന്നതു ബ്രഹ്മയജ്ഞവും അന്നത്താലോ ജലതർപ്പണത്തിനാലോ പിതൃക്കളെ തൃപ്തിപ്പെടുത്തുന്നതു പിതൃയജ്ഞവും, ദേവതകളെക്കുറിച്ച് അഗ്നിയിൽ ഹോമംചെയ്യുന്നതു ദേവയജ്ഞവും, വായസബലിമുതലായതു ഭൂതയജ്ഞവും, അതിഥികൾക്ക് ആഹാരം കൊടുക്കുന്നതു മനുഷ്യയജ്ഞവും ആകുന്നു. ഇവയാണ് അഞ്ചു മഹായജ്ഞങ്ങളെന്നു പറയപ്പെടുന്നവ.

മൂ— പഞ്ചൈതാൻ യോ മഹായജ്ഞാന്ന ഹാപയതി ശക്തിതഃ
സ ഗൃഹേപി വസന്നിത്യം സൂനാദോഷൈർന്ന ലിപ്യതേ. 71

ഭാ—ഈ അഞ്ച് മഹായജ്ഞങ്ങളേയും തന്റെ ശക്തിക്കു തക്കവിധം ഏവൻ ചെയ്യുന്നുവോ അവൻ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമിയായിരുന്നാലും മേൽപറഞ്ഞ അഞ്ചു പാപങ്ങളെയും പ്രാപിക്കുന്നില്ല.

മൂ— ദേവതാതിഥിഭൃത്യാനാം പിതൄണാമാത്മനശ്ച യഃ
ന നിർവ്വപതി പഞ്ചാനാമുച്ഛ്വസന്ന സ ജീവതി. 72

ഭാ—ദേവത, അതിഥി, ഭൃത്യന്മാർ, മാതാപിതാക്കന്മാർ തുടങ്ങിയ പിതൃക്കൾ, തന്റെ ആത്മാവ്. അഞ്ചുകൂട്ടർക്കും യാതൊരുത്തൻ അന്നം മുതലായവറ്റെ

കൊണ്ടു തൃപ്തിപ്പെടുത്തുന്നില്ലയോ അവൻ ഉച്ഛ്വാസത്തോടിരുന്നാലും മരിച്ചവനോടു തുല്യനാകുന്നു.

മൂ—അഹുതഞ്ചഹുതഞ്ചൈവ തഥാപ്രഹുതമേവച
ബ്രാഹ്മ്യംഹുതംപ്രാശിതഞ്ച പഞ്ചയജ്ഞാൻ പ്രചക്ഷതേ. 73

ഭാ—ചില മഹാന്മാർ ഈ അഞ്ചു മഹായജ്ഞങ്ങളേയും അഹുതം, ഹുതം പ്രഹുതം, ബ്രാഹ്മ്യഹുതം; പ്രാശിതം എന്നഞ്ചുവിധത്തിൽ പറയുന്നു.

മൂ—ജപോഹുതോഹുതോഹോമഃ പ്രഹുതോ ഭൌതികോബലിഃ
ബ്രാഹ്മ്യംഹുതംദ്വിജാഗ്ര്യാർച്ചാ പ്രാശിതം പിതൃതർപ്പണം. 74

ഭാ—അഹുതം ബ്രഹ്മയജ്ഞവും, ഹുതം ദേവയജ്ഞവും, പ്രഹുതം ഭൂതയജ്ഞവും, ബ്രാഹ്മ്യഹുതം മാനുഷയജ്ഞവും, പ്രാശിതം പിതൃയജ്ഞവും, ആകുന്നു.

മൂ—സ്വാധ്യായേനിത്യയുക്തസ്സ്യാദ്ദൈവേചൈവേഹകർമ്മണി
ദൈവേകർമ്മണിയുക്തോഹി ബിഭർത്തീദം ചരാചരം 75

ഭാ—ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ മാനുഷയജ്ഞം ചെയ്യുന്നതിനു ശക്തിയില്ലാതെ വന്നാലും ബ്രഹ്മയജ്ഞം, ദൈവയജ്ഞം ഇവയെ നിത്യവും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു ദേവയജ്ഞത്തിൽ താല്പര്യമുള്ളവൻ സ്ഥാവരജംഗമങ്ങളെ രക്ഷിക്കുന്നു.

മൂ—അഗ്നൌപ്രാസ്താഹുതിസ്സമ്യഗാദിത്യമുപതിഷ്ഠതേ
ആദിത്യാജ്ജായതേവൃഷ്ടി വൃഷ്ടേരന്നന്തതഃപ്രജാഃ. 76

ഭാ—ദേവന്മാർക്കായിട്ട് അഗ്നിയിൽ ചെയ്യപ്പെടുന്ന ഹോമങ്ങൾ ആദിത്യനിൽചേരുന്നു. ആദിത്യനിൽനിന്നു വൃഷ്ടിയുണ്ടാകുന്നു. അതിനാൽ ധാന്യങ്ങളുണ്ടാകുന്നു. അതിനാൽ ജീവകോടികൾ വൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നുവെന്ന് വേദത്തിൽ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു

മൂ—യഥാവായും സമാശ്രിത്യ വർത്തന്തേ സർവ്വജന്തവഃ
തഥാ ഗൃഹസ്ഥമാശ്രിത്യ വർത്തന്തേ സർവ്വ ആശ്രമാഃ 77

ഭാ—സർവ്വജന്തുക്കളും പ്രാണവായുവിനെ സമാശ്രയിച്ച് എങ്ങിനെ ജീവിക്കുന്നുവോ അപ്രകാരം ബ്രഹ്മചാരി, വാനപ്രസ്ഥൻ, സന്യാസി ഈ മൂന്നുപേരും ഗൃഹസ്ഥനെ സമാശ്രയിച്ചു ജീവിക്കുന്നു.

മൂ—യസ്മാത്ത്രയോപ്യാശ്രമിണോ ജ്ഞാനേനാന്നേനചാന്വഹം
ഗൃഹസ്ഥേനൈവധാര്യന്തേ തസ്മാജ്ജ്യേഷ്ഠാശ്രമോഗൃഹീ. 78

ഭാ—ഏതുകാരണത്താൽ ഗൃഹസ്ഥൻ മററ മൂന്നാശ്രമികളെയും വേദം അധ്യയനംചെയ്യിക്കുക, ഭിക്ഷകൊടുക്കുക ഇവയാൽ നിത്യവും രക്ഷിക്കുന്നുവോ ആ കാരണത്താൽ അവൻെറ ആശ്രമം ഉയർന്നതെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ—സസംധാര്യഃപ്രയത്നേന സ്വർഗ്ഗമക്ഷയമിച്ഛതാ
സുഖഞ്ചേഹേച്ഛതാനിത്യം യോധാര്യോദുർബലേന്ദ്രിയൈഃ.

ഭാ—ഇഹത്തിൽ സുഖത്തെയും, പരത്തിൽ ശാശ്വതമായിരിക്കുന്ന പുണ്യത്തെയും, യാതൊരുത്തൻ ഇച്ഛിക്കുന്നുവോ അവൻ ആ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തെ പ്രയത്നത്തോടുകൂടി നിവർത്തിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അതു് ജിതേന്ദ്രിയന്മാരാൽ സാധിക്കപ്പെടാൻ കഴിയുന്നതാകുന്നു.

മൂ—ഋഷയഃപിതരോദേവാ ഭൂതാന്യതിഥയസ്തഥാ
ആശാസതേ കുടുംബിഭ്യഃ തേഭ്യഃ കാര്യ്യം വിജാനതാ. 80

ഭാ—ഋഷികൾ, പിതൃക്കൾ, ദേവന്മാർ, ഭൂതങ്ങൾ, അതിഥികൾ ഇവർ ഗൃഹസ്ഥന്മാരിൽനിന്നു തൃപ്തിയെ ഇച്ഛിക്കുന്നു. ആകയാൽ അതിനെ താഴെപ്പറയാൻ പോകുന്നവിധം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സ്വാധ്യായേനാർച്ചയേതർഷീൻ ഹോമൈർദ്ദേവാൻയഥാവിധി
പിതൄൻശ്രാദ്ധൈശ്ചനൄനന്നൈർഭൂതാനിബലികർമ്മണാ. 81

ഭാ—വേദാധ്യയനംകൊണ്ട് ഋഷികളെയും, ഹോമംകൊണ്ടു ദേവന്മാരെയും ശ്രാദ്ധത്തിനാൽ പിതൃക്കളെയും, ഭോജനംകൊണ്ടു അതിഥികളെയും, ബലികൊടുക്കുന്നതുകൊണ്ടു ഭൂതങ്ങളെയും തൃപ്തിപ്പെടുത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—കുര്യാദഹരഹഃശ്രാദ്ധമന്നാദ്യേനോദകേനവാ
പയോമൂലഫലൈർവ്വാപി പിതൃഭ്യഃപ്രീതിമാവഹൻ. 82

ഭാ—നിത്യവും ചെയ്യത്തക്കതായ പിതൃയജ്ഞത്തെ അന്നത്താലോ ശക്തിക്കു തക്കവിധം ജലതർപ്പണത്താലോ അല്ലെങ്കിൽ പാൽ, കിഴങ്ങു, പഴം ഇതുകളാലാകട്ടെ പിതൃക്കളുടെ പ്രീതിക്കായിട്ടു ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഏകമപ്യാശയേദ്വിപ്രം പിത്രർത്ഥേ പാഞ്ചയജ്ഞികേ
നചൈവാത്രാശയേത്കിഞ്ചിദ്വൈശ്വദേവംപ്രതിദ്വിജം.

ഭാ—പഞ്ചമഹായജ്ഞത്തോടുചേർന്നതായ പിതൃയജ്ഞത്തിൽ ഒരു ബ്രാഹ്മണനെയെങ്കിലും ഭുജിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഭൂതയജ്ഞത്തിൽ ഒരാളെയും ഭുജിപ്പിക്കേണ്ടതില്ല. ബലിമാത്രം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—വൈശ്വദേവസ്യസിദ്ധസ്യ ഗൃഹ്യേഗ്നൌ വിധിപൂർവ്വകം
ആഭ്യഃകുര്യാദ്ദേവതാഭ്യോ ബ്രാഹ്മണോഹോമമന്വഹം. 84

ഭാ—വൈശ്വദേവത്തിനായിട്ടു പാകംചെയ്യപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന അന്നത്തെ ലൌകികാഗ്നിയിൽ താഴെപ്പറയാൻ തുടങ്ങുന്ന ദേവതകളെക്കുറിച്ചു മൂന്നുവർണ്ണത്തിലുള്ളവരും നിത്യവും ഹോമം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അഗ്നേസ്സോമസ്യചൈവാദൌ തയോശ്ചൈവസമസ്തയോഃ
വിശ്വേഭ്യശ്ചൈവദേവേഭ്യോ ധന്വന്തരയ ഏവച. 85

ഭാ—അഗ്നിക്കും, ചന്ദ്രനും, അഗ്നിഷോമന്മാർക്കും, ഒന്നായിട്ടു വിശ്വദേവന്മാർക്കും, ധന്വന്തരിക്കും,

മൂ—കുഹ്വൈചൈവാനുമത്യൈച പ്രജാപതയഏവച
സഹദ്യാവാപൃഥിവ്യോശ്ച തഥാസ്വിഷ്ടകൃതേന്തതഃ. 86

ഭാ—കുഹുവിന്നും, അനുമതിക്കും, പ്രജാപതിക്കും, ആകാശഭൂമികൾക്കും ഒന്നായിട്ടും ഇവയുടെ അവസാനത്തിൽ സ്വിഷ്ടകൃത്തുവെന്നുള്ള അഗ്നിക്കും ഹോമം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—ഏവംസമ്യഗ്ഘവിർഹുത്വാ സർവ്വദിക്ഷുപ്രദക്ഷിണം
ഇന്ദ്രാന്തകാപ്പതീന്ദുഭ്യഃ സാനുഗേഭ്യോബലിംഹരേത്. 87

ഭാ—ഇപ്രകാരം അതതു ദേവന്മാർക്കു ഹോമംചെയ്യുമ്പോൾ അതതു ദേവന്മാരെ ധ്യാനംചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. പിന്നീട് കിഴക്കേദിക്കിൽ ഇന്ദ്രനും ഇന്ദ്രപരിജന

ങ്ങൾക്കും, തെക്കേദിക്കിൽ യമനും യമപരിജനങ്ങൾക്കും, പടിഞ്ഞാറെ ദിക്കിൽ വരുണനും വരുണപരിജനങ്ങൾക്കും, വടക്കേദിക്കിൽ സോമനും സോമപരിജനങ്ങൾക്കും ക്രമമായിട്ടു ഭൂമിയിൽ ബലിവയ്ക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—മരുൽഭ്യ ഇതി തു ദ്വാരി ക്ഷിപേദപ്സ്വത്ഭ്യ ഇത്യപി
വനസ്പതിഭ്യ ഇത്യേവം മുസലോലൂഖലേ ഹരേൽ. 88

ഭാ—ദേവന്മാൎക്കു ഗൃഹത്തിന്റെ വാതിൽപടിയിലും, ജലദേവതകൾക്കു ജലത്തിലും, വനദേവതകൾക്കു് ഉരൽ ഉലക്ക ഇവ രണ്ടിലുമോ ഒന്നിലോ ബലിവയ്ക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—ഉച്ഛീൎഷകേ ശ്രിയൈ കുൎയ്യാൽ ഭദ്രകാള്യൈ ച പാദതഃ
ബ്രഹ്മവാസ്തോഷ്പതിഭ്യാന്തു വാസ്തുമദ്ധ്യേ ബലിം ഹരേൽ. 89

ഭാ—തന്റെ ഗൃഹത്തിന്റെ വടക്കുകിഴക്കുഭാഗത്തല്ലെങ്കിൽ താൻ ശയിക്കുന്നതിന്റെ തലയ്ക്കൽഭാഗത്താകട്ടെ ലക്ഷ്മീദേവിയ്ക്കും, തന്റെ ഗൃഹത്തിന്റെ തെക്കുപടിഞ്ഞാറല്ലെങ്കിൽ താൻ ശയിക്കുന്ന ശയനസ്ഥലത്തിന്റെ കാൽഭാഗത്താകട്ടെ ഭദ്രകാളിക്കും, ഗൃഹമദ്ധ്യത്തിൽ ബ്രഹ്മദേവനും, വാസ്തുപുരുഷനും ബലികൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—വിശ്വേഭ്യശ്ചൈവ ദേവേഭ്യോ ബലിമാകാശ ഉൽക്ഷിപേൽ
ദിവാചരേഭ്യോ ഭൂതേഭ്യോ നക്തഞ്ചാരിഭ്യ ഏവ ച. 90

ഭാ—വിശ്വേദേവന്മാൎക്കും, പകൽകാലങ്ങളിൽ സഞ്ചരിക്കുന്ന പ്രാണികൾക്കും, രാത്രികാലങ്ങളിൽ സഞ്ചരിക്കുന്ന പ്രാണികൾക്കും, മുറത്തുവച്ചു് ആകാശത്തെ ഉൽക്ഷേപിച്ചു ബലികൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പൃഷ്ഠവാസ്തുനി കുൎവ്വീത ബലിം സൎവ്വാത്മഭൂതയേ
പിതൃഭ്യോ ബലിശേഷന്തു സൎവ്വം ദക്ഷിണതോ ഹരേൽ. 91

ഭാ—സൎവ്വാന്തൎയ്യാമിക്കു മെത്തമേലോ തന്റെ പുറവശത്തോ ബലികൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു. പിതൃക്കൾക്കു് എല്ലാ ബലിശേഷത്തെയും തെക്കുമുഖമായി മുട്ടുകുത്തിയിരുന്നു ബലികൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ശുനാഞ്ച പതിതാനാഞ്ച ശ്വപചാം പാപരോഗിണാം
വായസാനാം കൃമീണാഞ്ച ശനകൈൎന്നിൎവ്വപേൽ ഭുവി. 92

ഭാ—പിന്നീടും പാകം ചെയ്തിരിക്കുന്ന അന്നത്തിൽനിന്നും കുറെ എടുത്തിട്ടു് നായ്, പതിതൻ, ചണ്ഡാലൻ, ദീൎഘവ്യാധിതൻ, കാക്ക, കൃമി ഇവയ്ക്കു് ഭൂമിയിൽ സാവധാനത്തിൽ ബലിവയ്ക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഇതിനെയാണു് ഭൂതയജ്ഞമെന്നു പറയുന്നതു്.

മൂ—ഏവം യസ്സൎവ്വഭൂതാനി ബ്രാഹ്മണോ നിത്യമൎച്ചതി
സ ഗച്ഛതി പരം സ്ഥാനം തേജോമൂൎത്തിഃ പഥൎജ്ജുനാ. 93

ഭാ—യാവനൊരുത്തൻ ഇപ്രകാരം നിത്യവും സകല പ്രാണികളെയും തൃപ്തിപ്പെടുത്തുന്നുവോ അവൻ തേജോരൂപനായി ഋജുമാൎഗ്ഗത്താൽ ഉൽകൃഷ്ടമായിരിക്കുന്ന മോക്ഷത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—കൃത്വൈതദ്ബലികൎമ്മൈവമതിഥിം പൂൎവ്വമാശയേൽ
ഭിക്ഷാഞ്ച ഭിക്ഷവേ ദദ്യാദ്വിധിവദ്ബ്രഹ്മചാരിണേ. 94

ഭാ—ഇപ്രകാരം ഭൂതയജ്ഞത്തെച്ചെയ്തുകഴിഞ്ഞിട്ട് അതിഥിയെ ആദ്യമായി ഭുജിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ബ്രഹ്മചാരി, സന്യാസി ഇവൎക്ക് വിധിപ്രകാരം പാദപ്രക്ഷാളനം, നല്ലവാക്ക മുതലായ ഉപചാരത്തോടുകൂടി ഭിക്ഷകൊടുത്തിട്ട അവരുടെ കയ്യിൽ ജലം വീഴ്ത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യത് പുണ്യഫലമാപ്നോതി ഗാന്ദത്വാവിധിവൽഗുരോഃ
തത് പുണ്യഫലമാപ്നോതി ഭിക്ഷാന്ദത്വാദ്വിജോഗൃഹീ. 95

ഭാ—തന്റെ ഗുരുവിന് സ്വൎണ്ണഭൂഷണങ്ങളാലലംകരിക്കപ്പെട്ട ഒരു പശുവിനെ ദാനംചെയ്താൽ എന്തുമാത്രം പുണ്യം ലഭിക്കുമോ അത്രമാത്രം പുണ്യത്തെ ബ്രഹ്മചാരിമുതലായവൎക്ക വിധിപ്രകാരം ഭിക്ഷകൊടുക്കുന്നതിനാൽ ഗൃഹസ്ഥനായവൻ പ്രാപിക്കുന്നു

മൂ—ഭിക്ഷാമപ്യുദപാത്രംവാ സൽകൃത്യവിധിപൂൎവ്വകം
വേദതത്വാൎത്ഥവിദുഷേ ബ്രാഹ്മണായോപപാദയേൽ. 96

ഭാ—അധികമായി ഭിക്ഷകൊടുക്കുന്നതിന പ്രാപ്തനല്ലാത്തവൻ ഒരു കബളത്തിൽ കുറയാത്ത അന്നത്തെയും, ദാഹത്തിന തീൎത്ഥത്തെയും തന്റെ വീട്ടിലുള്ള പദാൎത്ഥങ്ങളെയും, വേദം വേദാൎത്ഥം ഇവറെറയറിഞ്ഞ ബ്രാഹ്മണന് വിധിപ്രകാരം പൂജിച്ചു കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—നശ്യന്തിഹവ്യകവ്യാനി നരാണാമവിജാനതാം
ഭസ്മീഭൂതേഷുവിപ്രേഷു മോഹാദ്ദത്താനിദാതൃഭിഃ. 97

ഭാ—വേദം, വേദാൎത്ഥം ഇവറെറയറിയാത്ത ബ്രാഹ്മണന് ദേവതകളെയും പിതൃക്കളെയും കുറിച്ച് അറിവുണ്ടാകുന്നില്ല. അതിനാൽ അങ്ങിനെയുള്ളവൎക്ക കൊടുക്കുന്ന ദാനങ്ങൾ ചാമ്പലിൽ ചെയ്യുന്ന ആഹുതിപോലെ നശിച്ചുപോകുന്നു.

മൂ—വിദ്യാതപസ്സമൃദ്ധേഷു ഹുതം വിപ്രമുഖാഗ്നിഷു
നിസ്താരയതിദുൎഗ്ഗാച്ച മഹതശ്ചൈവകിൽബിഷാൽ. 98

ഭാ—വിദ്യ, തപസ്സ് ഇവയോടുകൂടിയ ബ്രാഹ്മണൎക്ക് കൊടുക്കപ്പെടുന്ന ദാനങ്ങൾ അഗ്നിയിൽ ചെയ്യുന്ന ഹോമം എന്നപോലെ പ്രകാശിക്കുന്നു. കൂടാതെ ഇഹത്തിൽ വ്യാധി, ശത്രു, രാജപീഡ ഇവറെറക്കൊണ്ടുള്ള ഭയത്തിൽനിന്നും പരത്തിൽ നരകത്തിൽനിന്നും രക്ഷിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു:

മൂ—സംപ്രാപ്തായത്വതിഥയേ പ്രദദ്യാദാസനോദകേ
അന്നം ചൈവയഥാശക്തി സൽകൃത്യവിധിപൂൎവ്വകം. 99

ഭാ—താൻറ വീട്ടിൽ ക്ഷണിക്കാതെവന്ന അതിഥിയെ ജലംകൊടുത്തു കാൽ കഴുകിച്ച് അപ്പോൾ അവിടെയുള്ള എല്ലാ പദാൎത്ഥങ്ങളോടുകൂടി ഭുജിപ്പിച്ചു വിധിപ്രകാരം ഉപചരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ശിലാനപ്യുഞ്ഛതോനിത്യം പഞ്ചാഗ്നീനപിജുഹ്വതഃ
സൎവ്വം സുകൃതമാദത്തേ ബ്രാഹ്മണോനൎച്ചിതോവസൻ. 100

ഭാ—കൊയ്തുശേഷം വയലുകളിൽ (പാടങ്ങളിൽ) ചിതറിക്കിടക്കുന്ന നെന്മണികളെ പെറുക്കിക്കൊണ്ടുവന്ന് അതുകൊണ്ടുപജീവിച്ചാലും, പഞ്ചാഗ്നിമദ്ധ്യത്തിൽനിന്നു തപസ്സുചെയ്താലും, അതിഥിയായിവന്ന ബ്രാഹ്മണന് അന്നം കൊടുക്കാതിരുന്നാൽ മേല്പറഞ്ഞ എല്ലാ സുകൃതങ്ങളെയും അവൻതന്നെ അപഹരിക്കുന്നവനായ് ഭവിക്കുന്നു.

മൂ—തൃണാനിഭൂമിരുദകം വാക്ചതുർത്ഥീചസൂനൃതാ
ഏതാന്യപിസതാംഗേഹേ നോച്ഛിദ്യന്തേ കദാചന. 101

ഭാ—അതിഥികൾക്ക് അന്നം കൊടുക്കുവാൻ ശക്തിയില്ലാതിരുന്നാലും ശയിക്കുന്നതിനുള്ള ഉപകരണം, വിശ്രമിക്കുന്നതിനുള്ള സ്ഥലം, ദാഹശമനത്തിനുള്ള ജലം, പ്രിയവചനം ഇവ ഗൃഹസ്ഥൻ ധർമ്മവാനായാൽ ഇല്ലാതിരിക്കുകയില്ല.

മൂ—ഏകരാത്രന്തുനിവസന്നതിഥിർബ്രാഹ്മണഃ സ്മൃതഃ
അനിത്യംഹി സ്ഥിതോയസ്മാത്തസ്മാദതിഥിരുച്യതേ. 102

ഭാ—ഒരു രാത്രിയിൽ പാർത്തുപോയി വസിക്കുന്നവനെ അതിഥിയെന്നു വിചാരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. നിത്യേന വരാതെ ഒരു സമയം വരുന്നവൻ അതിഥിയെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ—നൈകഗ്രാമീണമതിഥിം വിപ്രം സാംഗതികംതഥാ
ഉപസ്ഥിതം ഗൃഹേവിദ്യാദ്ഭാര്യായത്രാഗ്നയോപിവാ. 103

ഭാ—തന്റെ ഗ്രാമത്തിൽ പാർക്കുന്നവനും, തന്റെ ഉപജീവനത്തിനായിട്ട് വികടനായി നടക്കുന്നവനും, പതിയോടുകൂടിയവനും വൈശ്വദേവകാലത്തിൽ പോലും തന്റെ ഗൃഹത്തിൽ വന്നാൽ അതിഥിയെന്നു വിചാരിക്കാൻ പാടില്ലാത്തതാണ്.

മൂ—ഉപാസതേയേഗൃഹസ്ഥാഃ പരപാകമബുദ്ധയഃ
തേന തേ പ്രേത്യപശുതാം വ്രജന്ത്യന്നാദിദായിനാം. 104

ഭാ—യാതൊരു ഗൃഹസ്ഥന്മാരാകട്ടെ തനിക്കു ഭാര്യ മുതലായവർ ഇരിക്കയോടുകൂടെ ഭോജനേച്ഛയാ മറ്റൊരു ഗ്രാമത്തിൽ ഒരുവന്റെ അതിഥിയായി ഭുജിക്കുന്നുവോ അവൻ അടുത്ത ജന്മത്തിൽ മാടായി ജനിച്ച് അന്നം കൊടുത്തവർക്ക് ഉഴവുമാടായിത്തീരുന്നു.

മൂ—അപ്രണോദ്യോതിഥിസ്സായം സൂര്യോഢോഗൃഹമേധിനാ
കാലേപ്രാപ്തസ്ത്വകാലേവാ നാസ്യാനശ്നൻഗൃഹേവസേത്.

ഭാ—രാത്രിയിൽ ഭോജനകാലത്തിൽ വന്നാലും, അതിൽപിന്നെ വന്നാലും സമയം തെറ്റിപ്പോയെന്നു പറഞ്ഞുവന്ന അതിഥിയെ ഭുജിപ്പിക്കാതെ മടക്കി അയയ്ക്കാൻ പാടില്ലാത്തതാകുന്നു

മൂ—നവൈസ്വയന്തദശ്നീയാദതിഥിംയന്നഭോജയേത്
ധന്യംയശസ്യമായുഷ്യം സ്വർഗ്ഗ്യംചാതിഥിപൂജനം. 106

ഭാ—തയിർ, പാൽ, നെയ്യ് മുതലായ യാതൊരു വസ്തുക്കളെ കൈവശമുള്ളപ്പോൾ അതിഥിക്ക് കൊടുക്കാതിരിക്കുന്നു. ആവക വസ്തുക്കളെ താനും ഉപയോഗിച്ചുകൂടാത്തതാണ്. അതിഥിക്ക് അന്നം കൊടുക്കുന്നതായാൽ ധനവും, കീർത്തിയും ആയുസ്സും, പുണ്യലോകവും ലഭിക്കും.

മൂ—ആസനാവസഥൗശയ്യാമനുവ്രജ്യാമുപാസനം
ഉത്തമേഷൂത്തമംകുര്യാദ്ധീനേഹീനം സമേസമം. 107

ഭാ—ആസനം, വിശ്രമസ്ഥലം, കട്ടിൽ മുതലായ ശയനസാധനം, ശുശ്രൂഷ മുതലായ ഉപചാരങ്ങളെ മഹാന്മാർക്ക് അവരുടെ യോഗ്യതയ്ക്കനുസരണമായും അല്ലാത്തവർക്ക് അതനുസരിച്ചും യഥായോഗ്യം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—വൈശ്വദേവേതുനിർവൃത്തേ യദ്യന്യോതിഥിരാവ്രജേത്
തസ്യാപ്യന്നംയഥാശക്തി പ്രദദ്യാന്നബലിംഹരേത്. 108

ഭാ—വൈശ്വദേവകാലത്തിൽ വന്ന അതിഥിയ്ക്കു ഭോജനം കൊടുത്തശേഷം മറ്റും അതിഥികൾ വന്നാൽ അവൎക്കും ഭൂമിയിൽവച്ചിട്ടുള്ള ഭൂതബലിയന്നത്തെ കൊടുക്കാതെ യഥാശക്തി പ്രത്യേകം അന്നമുണ്ടാക്കിക്കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ന ഭോജനാൎത്ഥം സ്വേ വിപ്രഃ കുലഗോത്രേ നിവേദയേൽ
ഭോജനാൎത്ഥം ഹി തേ ശംസൻ വാന്താശീത്യുച്യതേ ബുധൈഃ.

ഭാ—തന്റെ കുലത്തെ അതിഥിഭോജനത്തിനായി പ്രസ്താവിക്കുന്നതിനായിട്ട് തന്റെ കുലഗോത്രങ്ങളെ പറയരുത്. പ്രശംസിച്ചുകൂടാത്തതാണ്. അതിനായിട്ട് ഇവ രണ്ടിനെയും പറഞ്ഞാൽ ഛൎദ്ദിച്ച അന്നത്തെ ഭക്ഷിക്കുന്നവനെന്ന പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ—ന ബ്രാഹ്മണസ്യ ത്വതിഥിർ ഗൃഹേ രാജന്യ ഉച്യതേ
വൈശ്യശൂദ്രൌ സഖാ ചൈവ ജ്ഞാതയോ ഗുരവസ്തഥാ. 110

ഭാ—ബ്രാഹ്മണന് ക്ഷത്രിയവൈശ്യന്മാരും, ക്ഷത്രിയന് വൈശ്യശൂദ്രന്മാരും, വൈശ്യന് ശൂദ്രനും, താഴ്ന്ന ജാതികളാകുന്നതുകൊണ്ടും ഇഷ്ടൻ പങ്കാളി ഇവർ തന്റെ ബന്ധുക്കളാകകൊണ്ടും, ആചാര്യൻ തനിക്ക് യജമാനനാകകൊണ്ടും, ഇവരെ അതിഥികളുടെ ക്രമത്തിന് പൂജിക്കേണ്ടതല്ലാത്തതാകുന്നു.

മൂ—യദി ത്വതിഥിധൎമ്മേണ ക്ഷത്രിയോ ഗൃഹമാവ്രജേൽ
ഭുക്തവൽസു ച വിപ്രേഷു കാമന്തമപി ഭോജയേൽ. 111

ഭാ—ഒരു സന്ദൎഭത്തിൽ അന്യദേശത്തിൽനിന്ന് ഒരു ക്ഷത്രിയൻ അതിഥിയായി വന്നാൽ ബ്രാഹ്മണൻ അതിഥി ഭുജിച്ചശേഷം അവനെയും ഭുജിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—വൈശ്യശൂദ്രാവപി പ്രാപ്തൌ കുടുംബേതിഥി ധൎമ്മിണൌ
ഭോജയേത്സഹ ഭൃത്യൈസ്താവാനൃശംസ്യം പ്രയോജയൻ. 112

ഭാ—വൈശ്യൻ, ശൂദ്രൻ ഇവർ ബ്രാഹ്മണന്റെ ഗൃഹത്തിൽ അതിഥിയായി വന്നാലും ബ്രാഹ്മണൻ തന്റെ പരിചാരകന്മാരെ ഭുജിപ്പിക്കുമ്പോൾ അവരെയും ഭുജിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഇതരാനപി സഖ്യാദീൻ സംപ്രീത്യാ ഗൃഹമാഗതാൻ
സൽകൃത്യാന്നം യഥാശക്തി ഭോജയേദവിചാരയൻ. 113

ഭാ—മറ്റുള്ള ഇഷ്ടൻ മുതലായവർ സ്നേഹംകൊണ്ടു തന്റെ ഗൃഹത്തിൽ ഊണുസമയത്തിൽ വന്നാൽ അവരെ പൂജിച്ചിട്ട് തന്റെ ശക്തിക്കു തക്കവിധം ഭുജിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സുവാസിനീം കുമാരീശ്ച രോഗിണോ ഗൎഭിണീ സ്ത്രിയഃ
അതിഥിഭ്യോഗ്ര ഏവൈ താൻ ഭോജയേദവിചാരയൻ. 114

ഭാ—പുത്തനായി കല്യാണമായ മരുമകൾ, കന്യകകൾ, വ്യാധിയുള്ളവർ, ഗൎഭിണിമാർ ഇവരോട് ദേവന്മാരെ പൂജിച്ച ഉടൻതന്നെ അതിഥികൾക്കു മുമ്പായി വിചാരിക്കാതെകണ്ടു ഭുജിക്കുന്നതിന് അപേക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അദത്വാതു യ ഏതേഭ്യഃ പൂൎവ്വം ഭുങ്ക്തേ വിചക്ഷണഃ
സഭുഞ്ജാനോ ന ജാനാതി ശ്വഗൃധ്രൈർ ജഗ്ധിമാത്മനഃ.

ഭാ—ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞുവന്ന വിധിപ്രകാരം യാതൊരുത്തൻ അതിഥി മുതൽ പരിചാരകൻവരെയുള്ളവരെ ആദ്യം ഭുജിപ്പിക്കാതെ താൻ ആദ്യം ഭുജിക്കു

ന്നുവോ അവൻ മരിച്ചശേഷം അവന്റെ ശരീരത്തെ നായ് കഴുക് ഈ ജന്തുക്കൾ തിന്നുന്നു എന്നുള്ളതിനെ അറിയുന്നില്ല.

മൂ—ഭുക്തവത്സ്വഥ വിപ്രേഷു സ്വേഷു ഭൃത്യേഷു ചൈവ ഹി
ഭുഞ്ജീയാതാം തതഃ പശ്ചാദവശിഷ്ടന്തു ദമ്പതീ. 116

ഭാ—ആകയാൽ അതിഥികളും പരിചാരകന്മാരും ഭുജിച്ചിട്ട് ശേഷിച്ച അന്നത്തെ താനും തന്റെ പത്നിയും ഭുജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ദേവാനൃഷീന്മനുഷ്യാംശ്ച പിതൄൻ ഗൃഹ്യാശ്ച ദേവതാഃ
പൂജയിത്വാ തതഃ പശ്ചാദ് ഗൃഹസ്ഥഃ ശേഷഭുക് ഭവേൽ. 117

ഭാ—തന്റെ ഗൃഹത്തിൽ പചിച്ച പദാർത്ഥങ്ങളെക്കൊണ്ട് ഈശ്വരനെ പൂജിച്ചശേഷം ദേവന്മാർ, ഋഷികൾ അതിഥികൾ ഇവരെ ആദ്യമായി പൂജിക്കണം. ഇതിൽനിന്നും ശേഷിച്ച അന്നത്തെ ഗൃഹസ്ഥൻ ഭുജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അഘം സ കേവലം ഭുങ്ക്തേ യഃ പചത്യാത്മകാരണാൽ
യജ്ഞശിഷ്ടാശനം ഹ്യേതത്സതാമന്നം വിധീയതേ. 118

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ തന്റെ ആവശ്യത്തിന്നുമാത്രം പചിക്കുന്നുവോ അവൻ പാപത്തെ ഭുജിക്കുന്നെന്നും, യാതൊരുത്തൻ ദേവൻ മുതലായവരെ പൂജിച്ച് അവശേഷിച്ച അന്നത്തെ ഭുജിക്കുന്നുവോ അവൻ യജ്ഞശേഷത്തെ ഭുജിക്കുന്നെന്നും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

മൂ—രാജർത്വിക് സ്നാതകഗുരൂൻ പ്രിയശ്വശുരമാതുലാൻ
അർഹയേന്മധുപർക്കേണ പരിസംവത്സരാൽ പുനഃ. 119

ഭാ—രാജാവ്, ഋത്വിക്, വ്രതാനുഷ്ഠാനമുള്ള ബ്രാഹ്മണൻ, ഗുരു, ഇഷ്ടൻ, ശ്വശുരൻ, അമ്മാവൻ ഇവർ ഒരു വത്സരം കഴിഞ്ഞ് തന്റെ ഗൃഹത്തിൽ വന്നാൽ മധുപർക്കസഹിതമായി അവരെ പൂജിക്കണം

മൂ—രാജാ ച ശ്രോത്രിയശ്ചൈവ യജ്ഞകർമ്മണ്യുപസ്ഥിതൌ
മധുപർക്കേണ സംപൂജ്യൌ നത്വയജ്ഞ ഇതി സ്ഥിതിഃ. 120

ഭാ—എന്നാൽ രാജാവും വ്രതാനുഷ്ഠാനമുള്ള ബ്രാഹ്മണനും ഒരു വത്സരം കഴിഞ്ഞു താൻ യാഗംചെയ്യുന്ന കാലത്തിൽ വന്നാൽ മാത്രമേ മധുപർക്കംകൊണ്ടു പൂജിക്കാവൂ. മറ്റുള്ളവർ ഒരു വത്സരം കഴിഞ്ഞു വന്നാൽ യാഗമില്ലാതിരുന്നാലും മധുപർക്കംകൊണ്ടു തന്നെ പൂജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സായം ത്വന്നസ്യ സിദ്ധസ്യ പത്ന്യമന്ത്രം ബലിം ഹരേൽ
വൈശ്വദേവം ഹി നാമൈതത്സായം പ്രാതർവിധീയതേ. 121

ഭാ—സായാഹ്നത്തിൽ പാകംചെയ്ത അന്നംകൊണ്ട് പത്നിയോടു മന്ത്രം കൂടാതെ ബലികൊടുക്കുന്നതിന്നുമാത്രം പറയേണ്ടതാകുന്നു. ഇതിന്നു സായംവൈശ്വദേവമെന്നു പേർ. ഈ വൈശ്വദേവത്തെ പകൽ മന്ത്രത്തോടുകൂടി താനും, രാത്രിയിൽ മന്ത്രമില്ലാതെ പത്നിയും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പിതൃയജ്ഞന്തു നിർവ്വൎത്യ വിപ്രശ്ചന്ദ്രക്ഷയേഗ്നിമാൻ
പിണ്ഡാന്വാഹാര്യ്യകം ശ്രാദ്ധം കുര്യ്യാന്മാസാനുമാസികം.

ഭാ—അമാവാസ്യദിവസം പിണ്ഡത്തോടുകൂടി പിതൃയജ്ഞംചെയ്തശേഷം അന്നേദിവസം ചെയ്യേണ്ട ശ്രാദ്ധത്തെ വിധിപ്രകാരം അന്നത്താൽ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. ഇപ്രകാരം മാസംതോറും ചെയ്യേണ്ടതെന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പിതൃണാമ്മാസികം ശ്രാദ്ധം മന്വാഹാൎയ്യം വിദുർബ്ബുധാഃ
തച്ചാമിഷേണ കൎത്തവ്യം പ്രശസ്തേന പ്രയത്നതഃ. 123

ഭാ—മാസംതോറും ചെയ്യേണ്ടതായ അമാവാസ്യശ്രാദ്ധത്തെ അന്വാഹാൎയ്യമെന്നു പറയുന്നു. (അന്വാഹാൎയ്യം=പിണ്ഡം വച്ചശേഷം ചെയ്യേണ്ട കൎമ്മം) അതു് പുതുതായും ദുൎഗ്ഗന്ധിയല്ലാത്തതുമായ മാംസം മുതലായവകൊണ്ടു ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—തത്ര യേ ഭോജനീയാസ്സ്യുൎയ്യേ ച വൎജ്ജ്യാ ദ്വിജോത്തമാഃ
യാവന്തശ്ചൈവ യൈശ്ചാന്നൈസ്താൻ പ്രവക്ഷ്യാമ്യശേഷതഃ.

ഭാ—ആ ശ്രാദ്ധത്തിൽ യാതൊരുത്തർ ഭുജിക്കേണ്ടവരായുണ്ടോ, യാതൊരുത്തർ അതിലേയ്ക്കു് അയോഗ്യന്മാരോ, എത്രപേർ വേണ്ടിവരുമോ ഏതന്നം യോഗ്യമോ ഇവയെക്കുറിച്ചു ക്രമമായി പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു.

മൂ—ദ്വൌ ദൈവേ പിതൃകാൎയ്യേ ത്രീനേകൈകമുഭയത്ര വാ
ഭോജയേൽ സുസമൃദ്ധോപി ന പ്രസജ്ജേത വിസ്തരേ. 125

ഭാ—വിശ്വേദേവന്മാൎക്കായിട്ടു് രണ്ടുപേരെയും പിതൃക്കൾക്കായിട്ടു മൂന്നുപേരെയും, അല്ലെങ്കിൽ ഒന്നുവീതമെങ്കിലും ഭുജിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു. വലിയ ധനവാനായിരുന്നാൽകൂടിയും മേല്പറഞ്ഞ കണക്കിൽനിന്നും കൂടുതൽ ആളുകളെ ഭുജിപ്പിക്കാൻ പാടില്ലാത്തതാകുന്നു.

മൂ—സൽക്രിയാം ദേശകാലൌ ച ശൌചം ബ്രാഹ്മണസമ്പദഃ
പഞ്ചൈതാൻ വിസ്തരോ ഹന്തി തസ്മാന്നേഹേത വിസ്തരം.

ഭാ—സൽക്രിയ, ദേശം, കാലം, ശൌചം, ബ്രാഹ്മണസമ്പത്തു് ഇവ അഞ്ചു കൂട്ടങ്ങൾക്കും ദോഷം വരത്തക്കവിധം വിസ്തരിച്ചു പ്രവൎത്തിക്കരുതു്.

മൂ—പ്രഥിതാ പ്രേതകൃത്യൈഷാ പിത്ര്യന്നാമ വിധുക്ഷയേ
തസ്മിൻ യുക്തസ്യൈതി നിത്യം പ്രേതകൃത്യൈവ ലൌകികീ.

ഭാ—ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞുവന്ന അമാവാസ്യശ്രാദ്ധം പ്രസിദ്ധമായതാകുന്നു. ഇതിനെ ചെയ്യുന്നതിനാൽ തന്റെ പിതൃക്കൾക്കു പരലോകത്തിൽ തൃപ്തിയും വംശവൃദ്ധിയും ഐശ്വൎയ്യവുമുണ്ടാകുന്നു.

മൂ—ശ്രോത്രിയായൈവ ദേയാനി ഹവ്യകവ്യാനി ദാതൃഭിഃ
അൎഹത്തമായ വിപ്രായ തസ്മൈ ദത്തം മഹാഫലം. 128

ഭാ—വേദമോതിയവനായ ബ്രാഹ്മണനെ ശ്രാദ്ധത്തിലും ദേവകാൎയ്യത്തിലും ഭുജിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു ആചാരം, വേദം ഇവയെക്കൊണ്ടുയൎന്നവനു കൊടുത്താൽ ഉൽകൃഷ്ടമായ ഫലം ലഭിക്കും.

മൂ—ഏകൈകമപി വിദ്വാംസം ദൈവേ പിത്ര്യേ ച ഭോജയേൽ
പുഷ്കലം ഫലമാപ്നോതി നാമന്ത്രജ്ഞാൻ ബഹൂനപി. 129

ഭാ—മേല്പറഞ്ഞ ദേവന്മാരെയും പിതൃക്കളെയും കുറിച്ചു വേദജ്ഞരായ ഓരോ ബ്രാഹ്മണരെ ഭുജിപ്പിച്ചാലും പൂൎണ്ണമായ ഫലം ലഭിക്കുന്നു. വേദജ്ഞന്മാരല്ലാത്ത അനേകം ബ്രാഹ്മണരെ ഭുജിപ്പിച്ചാലും ആ ഫലം ലഭിക്കുന്നതല്ല.

മൂ—ദൂരാദേവ പരീക്ഷേത ബ്രാഹ്മണം വേദപാരഗം
തീൎത്ഥം തദ്ധവ്യകവ്യാനാം പ്രദാനേ സോതിഥിഃ സ്മൃതഃ. 130

ഭാ—ശ്രാദ്ധംചെയ്യുന്നവൻ ശ്രാദ്ധദിവസത്തിന്നു മുമ്പേകൂട്ടിത്തന്നെ വേദജ്ഞനായ ബ്രാഹ്മണനെ ഏൎപ്പാടുചെയ്തിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അങ്ങിനെയുള്ള ബ്രാഹ്മണൻതന്നെയാണ് ഹവ്യകവ്യങ്ങൾക്ക് ഉൽകൃഷ്ടപാത്രമായവൻ. അവൻ തന്റെ ഗ്രാമത്തിലുള്ളവനായാലും അതിഥിയോടു സമനാകുന്നു. (ഹവ്യം=ദേവന്മാരെ ഉദ്ദേശിച്ചു ചെയ്യുന്ന കൎമ്മം. കവ്യം=പിതൃക്കളെ ഉദ്ദേശിച്ചു ചെയ്യുന്ന കൎമ്മം)

മൂ—സഹസ്രം ഹി സഹസ്രാണാമനൃചാം യത്ര ഭുഞ്ജതേ
ഏകസ്താൻ മന്ത്രവിത് പ്രീതഃ സൎവ്വാനൎഹതി ധൎമ്മതഃ. 131

ഭാ—വേദം അദ്ധ്യയനംചെയ്യാത്തവരായ ലക്ഷം ബ്രാഹ്മണരെ ക്ഷണിച്ച് ശ്രാദ്ധമൂട്ടുന്നതിനേക്കാളും വേദജ്ഞനായ ഒരുത്തനെ ക്ഷണിച്ചു ശ്രാദ്ധമൂട്ടിയാൽ അധികം ഫലം ലഭിക്കും.

മൂ—ജ്ഞാനോൽകൃഷ്ടായ ദേയാനി കവ്യാനി ച ഹവീംഷി ച
നഹി ഹസ്താവസൃഗ്ദിഗ്ധൌ രുധിരേണൈവ ശുദ്ധ്യതഃ.

ഭാ—ജ്ഞാനംകൊണ്ടുയൎന്നവന്ന് ദേവകാൎയ്യത്തിലും പിതൃകാൎയ്യത്തിലും ദാനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. രക്തത്താൽ സേചനം ചെയ്യപ്പെട്ട ഹസ്തം രക്തത്താൽ നനയ്ക്കപ്പെട്ടാൽ ശുദ്ധിയാകാത്തതുപോലെ ജ്ഞാനമില്ലാത്തവന്നു കൊടുത്താൽ ഫലമില്ലാത്തതു കൂടാതെ പാപവുമുണ്ടാകും.

മൂ—യാവതോ ഗ്രസതേ ഗ്രാസാൻ ഹവ്യകവ്യേഷ്വമന്ത്രവിൽ
താവതോ ഗ്രസതേ പ്രേത്യ ദീപ്തശൂലൎഷ്ട്യയോഗുഡാൻ. 133

ഭാ—വേദം അദ്ധ്യയനം ചെയ്യാത്തവന്ന് ശ്രാദ്ധം കൊടുക്കുന്നവൻ എത്ര കബളത്തിന്നു വേണ്ട അന്നം കൊടുക്കുന്നുവോ അത്രത്തോളം അളവുള്ള എരിഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ശൂലൎഷ്ടി എന്ന ഇരുമ്പുണ്ടകളെ യമലോകത്തിൽവെച്ച് അവന്റെ വായ്ക്കുള്ളിൽ ചെലുത്തും.

മൂ—ജ്ഞാനനിഷ്ഠാ ദ്വിജാഃ കേചിത്തപോനിഷ്ഠാസ്തഥാപരേ
തപസ്സ്വാദ്ധ്യായനിഷ്ഠാശ്ച കൎമ്മനിഷ്ഠാസ്തഥാപരേ. 134

ഭാ—ചില ബ്രാഹ്മണർ തത്വജ്ഞാനമുള്ളവരായും, ചിലർ തപോനിഷ്ഠന്മാരായും, ചിലർ തപസ്സ്, വേദം ഇവരണ്ടുംകൂടിയവരായും, ചിലർ യാഗാദി കൎമ്മാനുഷ്ഠാനമുള്ളവരായുമിരിക്കുന്നു.

മൂ—ജ്ഞാനനിഷ്ഠേഷു കവ്യാനി പ്രതിഷ്ഠാപ്യാനി യത്നതഃ
ഹവ്യാനി തു യഥാന്യായം സൎവ്വേഷ്വേവ ചതുൎഷ്വപി. 135

ഭാ—അതിൽ പിതൃശ്രാദ്ധത്തെ തത്വജ്ഞാനമുള്ളവൎക്കുതന്നെ പ്രയത്നപ്പെട്ടെങ്കിലും കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു. ദേവശ്രാദ്ധത്തെ മേല്പറഞ്ഞ നാലുപേരിൽ ആൎക്കെങ്കിലും കൊടുക്കാം.

മൂ—അശ്രോത്രിയഃ പിതാ യസ്യ പുത്രസ്സ്യാദ്വേദപാരഗഃ
അശ്രോത്രിയോ വാ പുത്രസ്സ്യാൽപിതാസ്യാദ്വേദപാരഗഃ. 136

ഭാ—പിതാവു വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്യാത്തവനും, പുത്രൻ വേദാദ്ധ്യയനം

ചെയ്തവനും മറ്റൊരു പിതാവു് വേദാദ്ധ്യായനം ചെയ്തവനും, പുത്രൻ വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്യാത്തവനും ആയിരിക്കട്ടെ.

മൂ—ജ്യായാംസമനയോർവ്വിദ്യാദ്യസ്യസ്യാച്ഛ്രോത്രിയഃ പിതാ
മന്ത്രസമ്പൂജനാർത്ഥന്തു സൽക്കാരമിതരോർഹതി. 137

ഭാ—മേൽപറഞ്ഞതിൽ വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്യാത്ത ഒരുവന്റെ പുത്രനേക്കാളും വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്ത ഒരുവന്റെ പുത്രനാണു് ഉൽകൃഷ്ടൻ. പിതാവു് വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്യാതെ പുത്രൻ വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്തിരുന്നാൽ അവൻ അദ്ധ്യയനംചെയ്ത വേദത്തിന്നായിട്ടെങ്കിലും അവനെ പൂജിക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—നശ്രാദ്ധേഭോജയേന്മിത്രം ധനൈഃ കാര്യോസ്യസംഗ്രഹഃ
നാരിന്നമിത്രം യം വിദ്യാത്തം ശ്രാദ്ധേഭോജയേൽദ്വിജം. 138

ഭാ—ശ്രാദ്ധത്തിൽ സ്നേഹിതനെ വരിക്കാൻ പാടില്ലാത്തതാണു്. അവന്റെ സ്നേഹത്തെ മറ്റൊരു മാർഗ്ഗേണ സമ്പാദിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഏതൊരുത്തനെ സ്നേഹിതനെന്നും ശത്രുവെന്നും അറിയുന്നില്ലയോ അവനെ വരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യസ്യമിത്രപ്രധാനാനി ശ്രാദ്ധാനി ചഹവീംഷി ച
തസ്യപ്രേത്യഫലന്നാസ്തി ശ്രാദ്ധേഷു ചഹവിഷ്ഷു ച. 139

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ ദേവന്മാരെയും പിതൃക്കളെയും കുറിച്ചു കൊടുക്കേണ്ടതായ ശ്രാദ്ധപദാർത്ഥത്തെ സ്നേഹത്തിന്മേൽ ഒരുത്തനു കൊടുക്കുന്നതായാൽ അതു് പരലോകത്തിൽ അവക്ക് ഫലത്തെച്ചെയ്യുന്നില്ല.

മൂ—യസ്സാംഗതാനികുരുതേ മോഹാച്ഛ്രാദ്ധേനമാനവഃ
സസ്വർഗാച്ച്യവതേലോകാച്ഛ്രാദ്ധമിത്രോദ്വിജാധമഃ. 140

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ അജ്ഞതയാൽ ശ്രാദ്ധംകൊണ്ടു സ്നേഹിതന്മാരെ സന്തോഷപ്പെടുത്തി അവരുടെ ഇഷ്ടത്തെസ്സമ്പാദിക്കുന്നുവോ ആ അധമൻ സ്വർഗ്ഗലോകത്തെ പ്രാപിച്ചാലും അവിടെയിരുന്നു് അധഃപ്പതിക്കുന്നു

മൂ—സംഭോജനീസാഭിഹിതാ പൈശാചീദക്ഷിണാദ്വിജൈഃ
ഇഹൈവാസ്തേതുസാലോകേ ഗൌരന്ധേവൈകവേശ്മനി.

ഭാ—ഏതു ശ്രാദ്ധത്തിൽ ഇഷ്ടൻ മുതലായ വളരെപ്പേരെ ക്ഷണിച്ചു ഭുജിപ്പിച്ചു് ദക്ഷിണ കൊടുക്കുന്നുവോ അതിനെ പൈശാചദക്ഷിണയെന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു. ഒരു ശ്രാദ്ധമാകട്ടെ ദുഷ്ടമൃഗം വീട്ടിൽ ഉപദ്രവിയായി ഭവിക്കുന്നതുപോലെ ഇഹത്തിൽതന്നെ ദോഷിയായ്ഭവിക്കുന്നു.

മൂ—യഥേരിണേബീജമുപ്ത്വാ നവപ്താലഭതേഫലം
തഥാനൃചേഹവിർദ്ദത്വാ നദാതാലഭതേഫലം. 142

ഭാ—കളയുള്ള നിലത്തിൽ വിത്തു വിതച്ചവൻ എപ്രകാരം ഫലത്തെ പ്രാപിക്കുന്നില്ലയോ അപ്രകാരം ജ്ഞാനമില്ലാത്തവനു് ശ്രാദ്ധം കൊടുത്തവൻ നിഷ്ഫലത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—ദാതൄൻപ്രതിഗ്രഹീതൄംശ്ച കുരുതേഫലഭാഗിനഃ
വിദുഷേദക്ഷിണാന്ദത്വാ വിധിവത്പ്രേത്യചേഹ ച. 143

ഭാ—ജ്ഞാനമുള്ളവനെ വിധിപ്രകാരം പൂജിച്ചിട്ടു് ദക്ഷിണ കൊടുത്താൽ

ഇഹലോകത്തിലും, പരലോകത്തിലും, കൊടുത്തവനും വാങ്ങുന്നവനും ഫലത്തെ അനുഭവിക്കുന്നു.

മൂ-കാമം ശ്രാദ്ധേർച്ചയേന്മിത്രം നാഭിരൂപമപിത്വരിം
ദ്വിഷതാഹിഹവിർഭുക്തം ഭവതിപ്രേത്യനിഷ്ഫലം. 144

ഭാ—ജ്ഞാനമുള്ള ബ്രാഹ്മണനെ ലഭിക്കാത്ത കാലത്തിൽ അല്പം ഗുണമുള്ള തന്റെ മിത്രത്തെ ഭുജിപ്പിക്കാം. അധികം ജ്ഞാനിയായാലും ശത്രുവായാൽ പാടില്ലാത്തതാണ്. അങ്ങിനെയുള്ളവനു കൊടുക്കുന്നതു പരലോകത്തിനു ഫലപ്പെടുന്നതല്ല.

മൂ-യത്നേനഭോജയേച്ഛ്രാദ്ധേ ബഹ്വൃചംവേദപാരഗം
ശാഖാന്തഗമഥാധ്വര്യും ഛന്ദോഗന്തുസമാപ്തികം. 145

ഭാ—ആകയാൽ ശ്രാദ്ധത്തിൽ ഋഗ്വേദം ഓതിയവൻ, നാലു വേദവും അദ്ധ്യയനം ചെയ്തവൻ, തന്റെ വേദത്തെ പൂർണ്ണമായി അദ്ധ്യയനം ചെയ്തവൻ, യജ്ഞം ചെയ്യിച്ചവൻ, വേദം അദ്ധ്യയനം ചെയ്തു മടങ്ങിവന്നവൻ ഇവരെ യത്നത്തോടെ വരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ-ഏഷാമന്യതമോയസ്യ ഭുഞ്ജീതശ്രാദ്ധമർച്ചിതഃ
പിതൄണാന്തസ്യതൃപ്തിഃസ്യാച്ഛാശ്വതീസാപ്തപൌരുഷീ. 146

ഭാ—ഇപ്രകാരമുള്ള ധന്യാത്മാവായ ബ്രാഹ്മണൻ ഏതു ശ്രാദ്ധത്തിൽ പൂജിക്കപ്പെട്ടവനായി ഭുജിക്കുന്നുവോ ആ ശ്രാദ്ധം ചെയ്യുന്നവൻ പിതൃക്കളെ ഏഴുതലമുറവരെയും അതിയായ തൃപ്തിയെ നിത്യവും അനുഭവിപ്പിക്കുന്നു

മൂ-ഏഷവൈപ്രഥമഃകല്പഃ പ്രദാനേഹവ്യകവ്യയോഃ
അനുകല്പസ്ത്വയംജ്ഞേയഃ സദാസത്ഭിരനുഷ്ഠിതഃ. 147

ഭാ—ഇതുപ്പോൾ പറഞ്ഞുവന്ന ശ്രാദ്ധവിധിയാകട്ടെ മുഖ്യപക്ഷമാകുന്നു. രണ്ടാമത്തെ പക്ഷത്തെ ഇനി പറയാൻപോകുന്നു: അതും മഹാന്മാരാൽ എപ്പോഴും അനുഷ്ഠിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

മൂ-മാതാമഹമ്മാതുലഞ്ച സ്വസ്രീയം ശ്വശുരംഗുരും
ദൌഹിത്രംവിട്പതിംബന്ധുമൃത്വിഗ്യാജ്യൌചഭോജയേൽ.

ഭാ—അമ്മയുടെ അച്ഛൻ, മാതുലൻ, സഹോദരിയുടെ പുത്രൻ, ഭാര്യയുടെ അച്ഛൻ, ആചാര്യൻ, പുത്രിയുടെ പുത്രൻ, വരൻ, ചെറിയമ്മ, വലിയമ്മ, പുത്രന്മാരാദിയായ ബന്ധു, ഋത്വിക്, യാജ്യൻ ഇവരെയും ഭുജിപ്പിക്കാം.

മൂ-ന ബ്രാഹ്മണംപരീക്ഷേത ദൈവേകർമ്മണിധർമ്മവിൽ
പിത്ര്യേകർമ്മണിതുപ്രാപ്തേ പരീക്ഷേതപ്രയത്നതഃ. 149

ഭാ—ദേവകാര്യത്തിൽ ബ്രാഹ്മണരെ ധർമ്മമറിഞ്ഞവൻ പരീക്ഷിച്ചുകൂടുന്നതല്ല: പിതൃകാര്യത്തിൽമാത്രം അവൻ കുലഗോത്രത്തെയും ജ്ഞാനത്തെയും പ്രയത്നേന പരീക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

ശ്രാദ്ധത്തിൽ ത്യാജ്യന്മാരായ അന്തണന്മാർ.

മൂ-യേസ്തേനപതിതക്ലീബാ യേചനാസ്തികവൃത്തയഃ
താൻഹവ്യകവ്യയോർവിപ്രാനനർഹാന്മനുരബ്രവീൽ. 150

ഭാ—മോഷ്ടാവ്, പഞ്ചമഹാപാതകം ചെയ്തവർ, ക്ലീബൻ, (ആണും പെണ്ണുമല്ലാത്തവൻ=നപുംസകൻ) നാസ്തികൻ, (നിരീശ്വരവാദി) എന്നിവരെ ദേവകാര്യത്തിലും പിതൃകാര്യത്തിലും പൂജിക്കാൻ പാടില്ലെന്നു മനുപ്രജാപതി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

മൂ—ജടിലഞ്ചാനധീയാനം ദുർബ്ബാലം കിതവം തഥാ
യാജയന്തി ച യേ പൂഗാം സ്താംശ്ച ശ്രാദ്ധേ ന ഭോജയേൽ. 151

ഭാ—ജടാധാരിയായ ബ്രഹ്മചാരി, വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്യാത്തവൻ, മഹാരോഗി ചൂതുകളിക്കാരൻ, ഗ്രാമപുരോഹിതൻ ഇവരെ ശ്രാദ്ധത്തിൽ ഭുജിപ്പിച്ചുകൂടുന്നതല്ല

മൂ—ചികിത്സകാൻ ദേവലകാൻ മാംസവിക്രയിണസ്തഥാ
വിപണേന ച ജീവന്തോ വർജ്ജ്യാസ്സ്യുർഹവ്യകവ്യയോഃ. 152

ഭാ—വൈദ്യൻ, കുരുക്കൾ, മാംസവിക്രയി, വ്യാപാരംകൊണ്ടുപജീവിക്കുന്നവൻ, ഇവരും,

മൂ—പ്രേഷ്യോ ഗ്രാമസ്യ രാജ്ഞശ്ച കുനഖീ ശ്യാവദന്തകഃ
പ്രതിരോദ്ധാ ഗുരോശ്ചൈവ ത്യക്താഗ്നിർവാർദ്ധുഷിസ്തഥാ. 153

ഭാ—ഗ്രാമക്കാരുടെയും രാജാവിന്റെയും ഏതു തൊഴിലും ചെയ്യുന്നവൻ, ചീത്ത നഖമുള്ളവൻ, ശ്യാവദന്തകൻ, ഗുരുവിനു പ്രതികൂലം ചെയ്യുന്നവൻ ഔപാസനത്തെ വിട്ടവൻ, പലിശകൊണ്ടുപജീവിക്കുന്നവൻ ഇവരും,

മൂ—യക്ഷ്മീ ച പശുപാലശ്ച പരിവേത്താ നിരാകൃതിഃ
ബ്രഹ്മദ്വിട് പരിവിത്തിശ്ച ഗണാഭ്യന്തര ഏവ ച. 154

ഭാ—ക്ഷയരോഗി തന്റെ ഉപജീവനത്തിന്നായിട്ടു കാലികളെ രക്ഷിക്കുന്നവൻ, പരിവേത്താ; പഞ്ചമഹായജ്ഞം ചെയ്യാത്തവൻ, ബ്രഹ്മദ്വേഷി, പരിവിത്തി, ഗ്രാമം മുഴുവനും നടന്നു യാചിച്ചു ഉപജീവിക്കുന്നവൻ ഇവരും,

മൂ—കുശീലവോവകീർണ്ണീ ച വൃഷലീപതിരേവ ച
പൌനർഭവശ്ച കാണശ്ച യസ്യ ചോപ[illegible]

ഭാ—കൂത്താടുന്നവൻ, സ്ത്രീസംസർഗ്ഗം [illegible] സന്യാസി, തന്റെ ജാതിയെവിട്ടു ശൂദ്രസ്ത്രീ[illegible], വിധവയെ വിവാഹം ചെയ്തു അവളിൽ ജനിപ്പിച്ച പുത്രൻ [illegible]ണ്ണൻ, ജാരപുരുഷൻ, ഇവരും,

മൂ—ഭൃതകാദ്ധ്യാപകോ യശ്ച ഭൃതകാദ്ധ്യാപിതസ്തഥാ
ശൂദ്രശിഷ്യോ ഗുരുശ്ചൈവ വാഗ്ദുഷ്ടഃ കുണ്ഡഗോളകൌ. 156

ഭാ—ശമ്പളം വാങ്ങിക്കൊണ്ടു വേദം പഠിപ്പിക്കുന്നവൻ, അവനോടു വേദം പഠിക്കുന്നവൻ; ശൂദ്രന്ന് വ്യാകരണം മുതലായ ശാസ്ത്രങ്ങളെ പറഞ്ഞുകൊടുക്കുന്നവൻ, കഠിനവാക്കുകളെ പറയുന്നവൻ; കുണ്ഡൻ, ഗോളകൻ, ഇവരും.

മൂ—അകാരണപരിത്യക്താ മാതാപിത്രോർഗുരോസ്തഥാ
ബ്രാഹ്മൈര്യൌനൈശ്ച സംബന്ധൈസ്സംയോഗം പതിതൈ-
(ർഗ്ഗതഃ

ഭാ—അമ്മ, അച്ഛൻ, ഗുരു, കാരണംകൂടാതെ ഇവരെ ഉപേക്ഷിച്ചവൻ,

പതിതന്മാരോടു വേദം അദ്ധ്യയനം ചെയ്യുക, ചെയ്യിക്കുക, വിവാഹം ചെയ്യുക, മുതലായ സംബന്ധമുള്ളവൻ ഇവരും,

മൂ—അഗാരദാഹീ ഗരദഃ കുണ്ഡാശീ സോമവിക്രയീ
സമുദ്രയായീ വന്ദീ ച തൈലികഃ കൂടകാരകഃ 158

ഭാ—ഗൃഹത്തെ തീവച്ചു നശിപ്പിച്ചവൻ, വിഷം കൊടുത്തവൻ, കുണ്ഡന്റെ അന്നത്തെ ഭുജിച്ചവൻ, യാഗത്തിനുപയോഗമുള്ള സോമം എന്ന ചെടിയെ വില്ക്കുന്നവൻ, യാനപാത്രത്തിൽ സഞ്ചരിച്ചവൻ, വന്ദി, എള്ളിനെ മട്ടിച്ചെണ്ണയെടുക്കുന്നവൻ, കള്ളസ്സാക്ഷികളെ ഏർപ്പെടുത്തുന്നവൻ ഇവരും,

മൂ—പിത്രാ വിവദമാനശ്ച കിതവോ മദ്യപസ്തഥാ
പാപരോഗ്യഭിശസ്തശ്ച ദാംഭികോ രസവിക്രയീ. 159

ഭാ—പിതാവോടു വഴക്കു പറയുന്നവൻ, ചൂതുകളിക്കാരൻ, കള്ളൻ, മദ്യപാനം ചെയ്യുന്നവൻ, പാപവ്യാധിയുള്ളവൻ, സംശയപ്പെട്ടവൻ, ഡംഭത്തിനായിട്ടു ധർമ്മം ചെയ്യുന്നവൻ, വെല്ലം മുതലായ ഷഡ്രസങ്ങളെ വില്ക്കുന്നവൻ ഇവരും,

മൂ—ധനുശ്ശരാണാം കർത്താ ച യശ്ചാഗ്രേദിധിഷൂപതിഃ
മിത്രധ്രുഗ് ദ്യൂതവൃത്തിശ്ച പുത്രാചാര്യസ്തഥൈവ ച. 160

ഭാ—വില്ലു ബാണം മുതലായവയെ ഉണ്ടാക്കുന്നവൻ, ദിധിഷൂപതി, മിത്രദ്രോഹി, ചൂതുകളിച്ചുപജീവിക്കുന്നവൻ, പുത്രനോടു വേദത്തെ അഭ്യസിച്ചവൻ, ഇവരും,

മൂ—ഭ്രാമരീ ഗണ്ഡമാലീ ച ശ്വിത്ര്യഥോ പിശുനസ്തഥാ
ഉന്മത്തോന്ധശ്ച വർജ്യാഃ സ്യുർവേദനിന്ദക ഏവ ച 161

ഭാ—മഹാവ്യാധിയുള്ളവൻ, കണ്ഠമാലയുള്ളവൻ, വെളുത്ത കുഷ്ഠമുള്ളവൻ, പിശുനൻ, പിത്തക്കിറിയുള്ളവൻ അന്ധൻ, വേദത്തെ ദൂഷിക്കുന്നവൻ ഇവരും,

മൂ—ഹസ്തിഗോശ്വോഷ്ട്രദമകോ നക്ഷത്രൈര്യശ്ച ജീവതി
പക്ഷിണാം പോഷകോ യശ്ച യുദ്ധാചാര്യസ്തഥൈവ ച. 162

ഭാ—ആന, ഋഷഭം, അശ്വം, ഒട്ടകം ഇവയെപ്പഴക്കുന്നവരും, ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രംകൊണ്ടുപജീവിക്കുന്നവനും, ധനുർവ്വേദം അഭ്യസിക്കുന്നവനും, പക്ഷികളെപ്പിടിച്ചു കൂട്ടിലടച്ചു വളർത്തുന്നവനും,

മൂ—സ്രോതസാം ഭേദകോ യശ്ച തേഷാം ചാവരണേ രതഃ
ഗൃഹസംവേശകോ ദൂതോ വൃക്ഷാരോപക ഏവ ച. 163

ഭാ—ജലപ്രവാഹത്തെ അണയിട്ടു തടയുന്നവൻ, ജലപ്രവാഹത്തിന്റെ വേഗത്തെ തടുക്കുന്നവൻ, ഗൃഹ്യകശാസ്ത്രം പറഞ്ഞുപജീവിക്കുന്നവൻ, സേവകവൃത്തിയുള്ളവൻ, കൂലിക്കായി വൃക്ഷം നട്ടുപിടിപ്പിച്ചു രക്ഷിക്കുന്നവൻ ഇവരും,

മൂ—ശ്വക്രീഡീ ശ്യേനജീവീ ച കന്യാദൂഷക ഏവ ച
ഹിംസ്രോ വൃഷലവൃത്തിശ്ച ഗണാനാം ചൈവ യാജകഃ 164

ഭാ—പട്ടിയെ വളർത്തിക്കളിക്കുന്നവൻ, പക്ഷികളെ വില്ക്കുന്നവൻ, കന്യയെ പുണർന്നിട്ടു കൊടുക്കുന്നവൻ, ഹിംസയിൽ താൽപര്യമുള്ളവൻ, ശൂദ്രവൃത്തിയെ ചെയ്യുന്നവൻ, ഉച്ഛിഷ്ടഗണപതിയെ പൂജിക്കുന്നവൻ, ഇവരും,

മൂ—ആചാരഹീനഃ ക്ലീബശ്ച നിത്യംയാചനകസ്തഥാ
കൃഷിജീവീശ്ലീപദീച സത്ഭിർന്നിന്ദിതഏവച. 165

ഭാ—ഗുരുശുശ്രൂഷ മുതലായ ആചാരമില്ലാത്തവൻ, ധൎമ്മം ചെയ്യാത്തവൻ, നിത്യവും യാചിക്കുന്നവൻ, താൻതന്നെ കൃഷിചെയ്തുപജീവിക്കുന്നവൻ, മന്തുകാലൻ, മഹാന്മാരാൽ നിന്ദിക്കപ്പെട്ടവൻ ഇവരും,

മൂ—ഔരഭ്രികോമാഹിഷികഃ പരപൂൎവ്വാപതിസ്തഥാ
പ്രേതനിൎയ്യാതകശ്ചൈവ വൎജ്ജനീയാഃ പ്രയത്നതഃ 166

ഭാ—എരുമ, ആട് ഇവയെ വിററുപജീവിക്കുന്നവൻ, വിധവയെ വിവാഹം ചെയ്തവൻ, കൂലിക്കു ശവം ചുമക്കുന്നവൻ, ഇവരും ഹവ്യകവ്യങ്ങളിൽ പ്രയത്നേന ഉപേക്ഷണീയന്മാരാകുന്നു.

മൂ—ഏതാൻവിഗൎഹിതാചാരാനപാങ്ക്തേയാൻദ്വിജാധമാൻ
ദ്വിജാതിപ്രവരോവിദ്വാനുഭയത്രവിവൎജ്ജയേൽ. 167

ഭാ—ചോരൻ മുതൽ ശവം ചുമക്കുന്നവൻവരെ പറയപ്പെട്ടവരായും, ഹീനാചാരമുള്ളവരായും, യോഗ്യന്മാരോടൊന്നിച്ചിരുന്നു പംക്തിഭോജനം ചെയ്യുന്നതിനയോഗ്യന്മാരായും, ഇരിക്കുന്ന ഹീനബ്രാഹ്മണരെ വിദ്വാനായുള്ളവൻ ദൈവകൎമ്മം, പിതൃകൎമ്മം ഈ രണ്ടു ക്രിയകളിലും ബഹുമാനിക്കാതെ ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ബ്രാഹ്മണസ്ത്വനധീയാനസ്തൃണാഗ്നിരിവശാമ്യതി
തസ്മൈഹവ്യം ന ദാതവ്യം നഹിഭസ്മനിഹൂയതേ.

ഭാ—വേദം അദ്ധ്യയനംചെയ്യാത്ത ബ്രാഹ്മണൻ വൈക്കോലിൽ പിടിച്ച അഗ്നി എന്നപോലെ തേജോവൃദ്ധിയില്ലാത്തവനാകയാൽ അവനായിട്ടു ശ്രാദ്ധം ചെയ്വാൻ പാടുള്ളതല്ല ചാമ്പലിൽ ഹോമം ചെയ്വാൻ പാടില്ലല്ലോ.

മൂ—അപാങ്ക്തദാനേയോദാതുൎഭവത്യൂൎദ്ധ്വംഫലോദയഃ
ദൈവേഹവിഷിപിത്ര്യേവാ തൽപ്രവക്ഷ്യാമ്യശേഷതഃ. 169

ഭാ—മേല്പറഞ്ഞ പങ്ക്തിദൂഷകന്മാൎക്കു ശ്രാദ്ധം കൊടുക്കുന്നവനു മരിച്ചശേഷം ഉണ്ടാകുന്ന ദോഷത്തെപ്പറയുന്നു.

മൂ—അവ്രതൈൎയ്യദ്വിജൈൎഭുക്തം പരിവേത്രാദിഭിസ്തഥാ
അപാങ്ക്തേയൈൎയ്യദന്യൈശ്ച തദ്വൈരക്ഷാംസിഭുഞ്ജതേ. 170

ഭാ—വ്രതാനുഷ്ഠാനമില്ലാത്ത പരിവേത്താ മുതലായ പന്തിദോഷകന്മാർ ഏതു ശ്രാദ്ധത്തിൽ ഭുജിക്കുന്നുവോ ആ ശ്രാദ്ധം രാക്ഷസന്മാർ ഭുജിക്കുന്നതാകുന്നു.

മൂ—ദാരാഗ്നിഹോത്രസംയോഗം കുരുതേയോഗ്രജേസ്ഥിതേ
പരിവേത്താസവിജ്ഞേയഃ പരിവിത്തിസ്തുപൂൎവ്വജഃ. 171

ഭാ—സഗൎഭ്യന്മാരിൽ ജ്യേഷ്ഠൻ വിവാഹം ചെയ്യുന്നതിനു മുമ്പായിട്ടു യാതൊരുത്തൻ വിവാഹം ചെയ്യുന്നുവോ അവനെ പരിവേത്താ എന്നും, അവന്റെ ജ്യേഷ്ഠനെ പരിവിത്തിയെന്നും പറയുന്നു.

മൂ—പരിവിത്തിഃപരിവേത്താ യയാചപരിവിദ്യതേ
സൎവ്വേതേ നരകംയാന്തി ദാതൃയാജകപഞ്ചമാഃ. 172

ഭാ—പരിവിത്തി, പരിവേത്താ, അവരുടെ പത്നി, പത്നിയുടെ പിതാവ്, ആ വിവാഹംചെയ്യിച്ച പുരോഹിതൻ ഇവ അഞ്ചുപേരും നരകത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—ഭ്രാതുർമൃതസ്യ ഭാര്യായാം യോഽനുരജ്യേത കാമതഃ
ധർമ്മേണാപി നിയുക്തായാം സ ജ്ഞേയോ ദിധിഷൂപതിഃ.

ഭാ—ഭ്രാതാവു മരിച്ചശേഷം അവന്റെ പത്നി പുത്രോല്പത്തിക്കായിട്ട് ധർമ്മായിട്ടു തന്റെ അടുക്കൽ വന്നാലും അവളെ യാതൊരുത്തൻ കാമാതുരനായി പ്രാപിക്കുന്നുവോ അവൻ "ദിധിഷൂപതി" എന്നു പറയപ്പെടുന്നു

മൂ—പരദാരേഷു ജായേതേ ദ്വൌ സുതൌ കുണ്ഡഗോളകൌ
പത്യൌ ജീവതി കുണ്ഡഃ സ്യാന്മൃതേ ഭർത്തരി ഗോളകഃ. 174

ഭാ—പരദാരങ്ങളിൽ അവളുടെ ഭർത്താവു ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോൾതന്നെ പരപുരുഷസങ്ഗത്തിൽനിന്നും ജനിക്കുന്ന പുത്രനെ "കുണ്ഡനെന്നും", ഭർത്താവു മരിച്ചശേഷം ജനിച്ചവനെ "ഗോളക"നെന്നും പറയുന്നു.

മൂ—തൌ തു ജാതൌ പരക്ഷേത്രേ പ്രാണിനൌ പ്രേത്യ ചേഹ ച
ദത്താനി ഹവ്യകവ്യാനി നാശയേതേ പ്രദായിനാം. 175

ഭാ—കുണ്ഡൻ, ഗോളകൻ എന്ന രണ്ടുപേരും ശ്രാദ്ധത്തിലും യാഗത്തിലും തനിക്കു ദാനംചെയ്യുന്നവനുള്ള ഫലത്തെ നശിപ്പിച്ചുകളയുന്നു.

മൂ—അപാങ്ക്ത്യോ യാവതഃ പാങ്ക്ത്യാൻ ഭുഞ്ജാനാനനുപശ്യതി
താവതാന്നഫലം തത്ര ദാതാ പ്രാപ്നോതി ബാലിശഃ. 176

ഭാ—പങ്ക്തിദൂഷകൻ എത്ര ബ്രാഹ്മണജനം ഭുജിക്കുന്നതേ നോക്കുന്നുവോ അത്രപേർക്കും അന്നം കൊടുത്ത മൂഢനു ഫലം ലഭിക്കുന്നില്ല. അതിനാൽ പങ്ക്തിദൂഷകൻ കാണാതിരിക്കത്തക്ക സൂക്ഷ്മത്തോടുകൂടി ശ്രാദ്ധമൂട്ടേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—വീക്ഷ്യാന്ധോ നവതേഃ കാണഃ ഷഷ്ടേഃ ശ്വിത്രീ ശതസ്യ തു
പാപരോഗീ സഹസ്രസ്യ ദാതുർന്നാശയതേ ഫലം. 177

ഭാ—കുരുടൻ ബ്രാഹ്മണൻ ഭുജിക്കുന്നേടത്തു വന്നാൽ തൊണ്ണൂറുപേർക്ക് അന്നം കൊടുത്ത ഫലത്തേയും, ഒററക്കണ്ണൻ നോക്കിയാൽ അറുപതുപേർക്ക് അന്നം കൊടുത്ത ഫലത്തേയും, വെളുത്ത കുഷ്ഠമുള്ളവൻ നോക്കിയാൽ നൂറുപേർക്ക് അന്നം കൊടുത്ത ഫലത്തേയും, കർമ്മവ്യാധിയുള്ളവൻ നോക്കിയാൽ ആയിരംപേർക്ക് അന്നം കൊടുത്ത ഫലത്തേയും നശിപ്പിച്ചുകളയുന്നു.

മൂ—യാവതഃ സംസ്പൃശേദങ്ഗൈർബ്രാഹ്മണാൻ ശൂദ്രയാജകഃ
താവതാം ന ഭവേദ്ദാതുഃ ഫലം ദാനസ്യ പൌർത്തികം. 178

ഭാ—ശൂദ്രനു യാഗം ചെയ്യിക്കുന്നവൻ എത്രപേരെ തൊടുന്നുവോ അത്രപേർക്കും ചെയ്ത അന്നദാനത്തിന്ന് ഫലമില്ലാതാകുന്നു.

മൂ—വേദവിച്ചാപി വിപ്രോഽസ്യ ലോഭാൽ കൃത്വാ പ്രതിഗ്രഹം
വിനാശം വ്രജതി ക്ഷിപ്രമാമപാത്രമിവാംഭസി. 179

ഭാ—വേദം അദ്ധ്യയനം ചെയ്തവനായിരുന്നു എന്നു വരികിലും, ശൂദ്രനെ യാഗം ചെയ്യിക്കുന്നവനോട് ലോഭം ഹേതുവായിട്ട് ദാനം വാങ്ങുന്നുവോ അവൻ ജലത്തിൽ വീണ ആമപാത്രം എന്നപോലെ നശിച്ചുപോകുന്നു. (ആമപാത്രം= വേവിക്കാത്ത മൺപാത്രം)

മൂ—സോമവിക്രയിണേ വിഷ്ഠാം ഭിഷജേ പൂയശോണിതം
നഷ്ടം ദേവലകേ ദത്തമപ്രതിഷ്ഠന്തു വാർദ്ധുഷൌ 180

ഭാ—സോമവല്ലിയെ വില്ക്കുന്നവന്ന് ശ്രാദ്ധംകൊടുത്തവൻ അടുത്ത ജന്മത്തിൽ പന്നിയായി ജനിച്ച് മലത്തെ ഭക്ഷിക്കുന്നു. വൈദ്യന്ന കൊടുത്തവൻ അടുത്ത ജന്മത്തിൽ പൂയത്തെയും രക്തത്തെയും തിന്നുന്നു. കഴകക്കന്മാർ, പണം പലിശയ്ക്കു കൊടുത്തു് പലിശവാങ്ങി ഭുജിക്കുന്നവർ ഇവരെ ശ്രാദ്ധമൂട്ടുന്നവൻ പ്രയോജനത്തെ പ്രാപിക്കുന്നില്ല.

മൂ—യത്തുവാണിജകേ ദത്തം നേഹ നാമുത്ര തൽ ഭവേൽ
ഭസ്മനീവ ഹുതം ഹവ്യം തഥാ പൌനർഭവേ ദ്വിജേ. 181

ഭാ—വ്യാപാരിക്കു കൊടുക്കുന്നവനും, വിധവാപുത്രന്ന കൊടുക്കുന്നവന്നും, ചാമ്പലിൽ ഹോമംചെയ്യുന്നവൻ എങ്ങിനെ ഫലത്തെ പ്രാപിക്കുന്നില്ലയോ അപ്രകാരം ഇഹത്തിലും പരലോകത്തിലും ഫലം ലഭിക്കുന്നില്ല.

മൂ—ഇതരേഷു ത്വപാംക്ത്യേഷു യഥോദ്ദിഷ്ടേഷ്വസാധുഷു
മേദോസൃങ്മാംസമജ്ജാസ്ഥി വദന്ത്യന്നം മനീഷിണഃ. 182

ഭാ—ഇതരന്മാരായ ചോരന്മാർ മുതൽപേൎക്കു് ശ്രാദ്ധംകൊടുക്കുന്നവൻ പുഴു, രാക്ഷസന്മാർ നായ് മുതലായ ഹീനജന്തുക്കളായി ജന്മാന്തരത്തെ പ്രാപിക്കുന്നുവെന്നു് മഹാന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

മൂ—അപാംക്ത്യോപഹതാ പംക്തിഃ പാവ്യതേ യൈർദ്വിജോത്തമൈഃ
താന്നിബോധത കാർത്സ്ന്യേന ദ്വിജാഗ്ര്യാൻ പംക്തിപാവ-
നാൻ.

ഭാ—പങ്ക്തിദൂഷകന്മാരാൽ അപഹതമായിരിക്കുന്ന പങ്ക്തിയെ യാതൊരു ബ്രാഹ്മണർ പരിശുദ്ധമാക്കുന്നുവോ അപ്രകാരമുള്ള പംക്തി പാവനന്മാരായ ബ്രാഹ്മണോത്തമന്മാരെക്കുറിച്ചു പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു. അറിഞ്ഞുകൊള്ളുക.

ശ്രാദ്ധത്തിൽ സ്വീകാൎയ്യന്മാർ.

മൂ—അഗ്ര്യാസ്സർവേഷു വേദേഷു സർവ്വപ്രവചനേഷു ച
ശ്രോത്രിയാന്വയജാശ്ചൈവ വിജ്ഞേയാഃ പംക്തിപാവനാഃ.

ഭാ—സമഗ്രമായി വേദം അദ്ധ്യയനം ചെയ്തവരായും, ഷഡംഗമറിഞ്ഞവരായും വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്തവരുടെ വംശത്തിൽ ജനിച്ചവരായും ഇരിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണരാണ് പങ്ക്തിപാവനന്മാർ എന്നു പറയപ്പെടുന്നവർ.

മൂ—ത്രിണാചികേതഃ പഞ്ചാഗ്നി സ്ത്രിസുപർണ്ണഃ ഷഡംഗവിൽ
ബ്രഹ്മദേയാത്മസന്താനോ ജ്യേഷ്ഠസാമഗ ഏവ ച. 185

ഭാ—ത്രിണാചികേതമെന്നുള്ള വേദമറിഞ്ഞവൻ, അഗ്നിഹോത്രം ചെയ്യുന്നവൻ, ത്രിസുപർണ്ണം അദ്ധ്യയനം ചെയ്തവൻ, വേദാംഗങ്ങളായ ആറു ശാസ്ത്രങ്ങളുമറിഞ്ഞവൻ, ബ്രാഹ്മവിവാഹംചെയ്തു ജനിച്ചവൻ, ആരണമറിഞ്ഞവൻ ഇവരും,

മൂ—വേദാൎത്ഥവിൽ പ്രവക്താ ച ബ്രഹ്മചാരീ സഹസ്രദഃ
ശതായുശ്ചൈവ വിജ്ഞേയാ ബ്രാഹ്മണാഃ പംക്തിപാവനാഃ.

ഭാ—ഗുരുമുഖത്തിൽനിന്നു വേദാൎത്ഥത്തെയറിഞ്ഞവൻ, ശിഷ്യന്നു വേദാൎത്ഥത്തെ പറഞ്ഞുകൊടുക്കുന്ന ഗുരു, ബ്രഹ്മചാരി, ആയിരം പശുക്കളെ ദാനംചെയ്തവൻ, നൂറുവയസ്സുചെന്നവൻ ഇവരും പംക്തിയെ പരിശുദ്ധം ചെയ്വാൻ യോഗ്യന്മാരാകുന്നു.

മൂ—പൂൎവ്വേദ്യുരപരേദ്യുൎവ്വാ ശ്രാദ്ധകൎമ്മണ്യുപസ്ഥിതേ
നിമന്ത്രയേത ത്ര്യവരാൻ സമ്യഗ്വിപ്രാൻ യഥോദിതാൻ. 187

ഭാ—ശ്രാദ്ധദിവസത്തിന്ന് രണ്ടുദിവസമല്ലെങ്കിൽ ഒരുദിവസം മുൻപായി ഇതു മേല്പറഞ്ഞ ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠന്മാരിൽ മൂന്നുപേരിൽ കുറയാതെ വരുത്തി പൂജിച്ച് ദാനംചെയ്യുന്ന ശ്രാദ്ധത്തെ സമാപ്തിയാക്കുന്നതിനായിട്ടു വരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

ശ്രാദ്ധംചെയ്യേണ്ട ബ്രാഹ്മണന്റെ വ്രതം.

മൂ—നിമന്ത്രിതോ ദ്വിജഃ പിത്ര്യേ നിയതാത്മാ ഭവേത്സദാ
ന ച ഛന്ദാംസ്യധീയീത യസ്യ ശ്രാദ്ധഞ്ച തദ്ഭവേൽ. 188

ഭാ—അപ്രകാരം വരിക്കപ്പെട്ട ബ്രാഹ്മണനും, ശ്രാദ്ധകൎത്താവും ശ്രാദ്ധദിനംവരെയിൽ സംഭോഗാദികളെ ത്യജിച്ച് പരിശുദ്ധരായിട്ടു നിത്യജപങ്ങളും കൂടാതെ മററു വേദങ്ങളെ അദ്ധ്യയനംചെയ്തുകൂടാത്തതാണ്.

മൂ—നിമന്ത്രിതാൻ ഹി പിതര ഉപതിഷ്ഠന്തി താൻ ദ്വിജാൻ
വായുവച്ചാനുഗച്ഛന്തി യഥാസീനാനുപാസതേ. 189

ഭാ—ഒരു ബ്രാഹ്മണനെ എപ്പോൾ ഒരുവൻ ശ്രാദ്ധത്തിന്നായിട്ടു വരിക്കുന്നുവോ അപ്പോൾമുതൽ വരിക്കപ്പെട്ട ബ്രാഹ്മണനിൽ പിതൃദേവതകൾ വായുസഞ്ചാരരായി ആവേശിച്ച് ആ ബ്രാഹ്മണൻ ഇരിക്കുമ്പോൾ ഇരുന്നും, നടക്കുമ്പോൾ നടന്നും അവനിൽ ലീനരായിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ആ ബ്രാഹ്മണൻ പരിശുദ്ധനായിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—കേതിതസ്തു യഥാന്യായം ഹവ്യകവ്യേ ദ്വിജോത്തമഃ
കഥഞ്ചിദപ്യതിക്രാമൻ പാപഃ സൂകരതാം വ്രജേൽ. 190

ഭാ—ദേവപിതൃകാൎയ്യത്തിൽ ഒരുത്തനാൽ വരിക്കപ്പെട്ട ബ്രാഹ്മണൻ അതനുസരിച്ച് അന്നേദിവസം വരാതിരുന്നാൽ പാപിയായിട്ട് അടുത്ത ജന്മത്തിൽ പന്നിയായി ജനിക്കുന്നു.

മൂ—ആമന്ത്രിതസ്തു യഃ ശ്രാദ്ധേ വൃഷല്യാ സഹ മോദതേ
ദാതുൎയ്യദ്ദുഷ്കൃതം കിഞ്ചിത്തത്സൎവ്വം പ്രതിപദ്യതേ. 191

ഭാ—ശ്രാദ്ധത്തിൽ വരിക്കപ്പെട്ടവൻ ശൂദ്രസ്ത്രീഗമനംചെയ്താൽ ആ മൂഢൻ ശ്രാദ്ധകൎത്താവിന്റെ പാപത്തെയും പ്രാപിക്കുന്നു. ഇതിനാൽ ശ്രാദ്ധകൎത്താവിന്നു പാപമുണ്ടാകുന്നില്ല.

മൂ—അക്രോധനാശ്ശൌചപരാസ്സതതം ബ്രഹ്മവാദിനഃ
ന്യസ്തശസ്ത്രാമഹാഭാഗാഃ പിതരഃ പൂൎവ്വദേവതാഃ. 192

ഭാ—അനാദിദേവരായ പിതൃക്കൾ കോപമില്ലാത്തവരായും അന്തഃകരണവും ബാഹ്യകരണങ്ങളും പരിശുദ്ധമുള്ളവരായും, എപ്പോഴും ബ്രഹ്മവിചാരം ചെയ്യു

ന്നവരായും ശങ്കയില്ലാത്തവരായും, മഹാനുഭാവന്മാരായും ഇരിക്കുന്നു. ആകയാൽ കർത്താവും ഭോക്താവും ഇപ്രകാരം തന്നെ ഇരിക്കേണ്ടവരാകുന്നു.

പിതൃക്കളുടെ ഉല്പത്തിയും, പേരും.

മൂ— യസ്മാദുല്പത്തിരേതേഷാം സർവ്വേഷാമപ്യശേഷതഃ
യേ ച യൈരുപചര്യാസ്സ്യുർന്നിയമൈസ്താന്നിബോധത. 193

ഭാ—ഈ പിതൃക്കൾ ആരിൽനിന്നും ഉൽപ്പത്തിയായി എന്നുള്ളതിനെയും ഏതു പിതൃക്കൾ ഏതു വർണ്ണത്തിന്ന് ഏതു നിയമമനുസരിച്ചു പൂജിക്കപ്പെടാൻ യോഗ്യരോ അവരെയും കേട്ടുകൊള്ളുക

മൂ— മനോർഹൈരണ്യഗർഭസ്യ യേ മരീച്യാദയസ്സുതാഃ
തേഷാമൃഷീണാംസർവ്വേഷാം പുത്രാഃപിതൃഗണാഃസ്മൃതാഃ.

ഭാ—ഹിരണ്യഗർഭനാൽ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ട മനുപ്രജാപതിയാൽ മരീചി മുതലായ യാതൊരു ഋഷികൾ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടുവോ ആ മരീച്യാദികളാൽ ഈ പിതൃക്കൾ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടവരാകുന്നു.

മൂ— വിരാട്സുതാസ്സോമസദഃ സാദ്ധ്യാനാംപിതരസ്മൃതാഃ
അഗ്നിഷ്വാത്താശ്ചദേവാനാം മാരീച്യാലോകവിശ്രുതാഃ.

ഭാ—വിരാട്പുരുഷനാൽ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ട സോമസത്തുകൾ സാദ്ധ്യദേവരുടെ പിതൃക്കളാകുന്നു. ലോകത്തിൽ പ്രസിദ്ധരായും മരീചിമഹർഷിയാൽ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടവരായുമിരിക്കുന്ന അഗ്നിഷ്വാത്തന്മാർ ദേവന്മാരുടെ പിതൃക്കളാകുന്നു.

മൂ— ദൈത്യദാനവയക്ഷാണാം ഗന്ധർവ്വോരഗരക്ഷസാം
സുപർണ്ണകിന്നരാണാഞ്ച സ്മൃതാബർഹിഷദോത്രിജാഃ. 196

ഭാ—ദൈത്യന്മാർ, ദാനവന്മാർ യക്ഷന്മാർ, ഗന്ധർവന്മാർ, ഉരഗർ രാക്ഷസന്മാർ സുവർണ്ണർ കിന്നരന്മാർ എന്നിവരുടെ പിതൃക്കൾ ബർഹിഷന്മാരാകുന്നു. ഈ ബർഹിഷദന്മാർ അത്രിമഹർഷിയുടെ പുത്രന്മാരാകുന്നു.

മൂ— സോമപാനാമവിപ്രാണാം ക്ഷത്രിയാണാംഹവിർഭുജഃ
വൈശ്യാനാമാജ്യപാ നാമ ശൂദ്രാണാന്തുസുകാലിനഃ. 197

ഭാ—ബ്രാഹ്മണപിതൃക്കൾക്ക് സോമപന്മാരെന്നും, ക്ഷത്രിയപിതൃക്കൾക്ക്, ഹവിർഭുക്കുകൾ എന്നും വൈശ്യപിതൃക്കൾക്ക് ആജ്യപർ എന്നും ശൂദ്രപിതൃക്കൾക്ക് സുകാലികരെന്നും പേർ പറയുന്നു.

മൂ— സോമപാസ്തുകാവഃപുത്രാ ഹവിഷ്മന്തോങ്ഗിരസ്സുതാഃ
പുലസ്ത്യസ്യാജ്യപാഃ പുത്രാ വസിഷ്ഠസ്യ സുകാലിനഃ. 198

ഭാ—മേൽപ്പറഞ്ഞവരിൽ സോമപന്മാർ ഭൃഗുവിൻെറയും ഹവിർഭുക്കുകൾ അങ്ഗിരസ്സിൻെറയും, ആജ്യപന്മാർ പുലസ്ത്യരുടെയും സുകാലികർ വസിഷ്ഠൻെറയും പുത്രന്മാരാകുന്നു.

മൂ— അഗ്നിദഗ്ധാനഗ്നിദഗ്ധാൻ കവ്യാൻബർഹിഷദസ്തഥാ
അഗ്നിഷ്വാത്താംശ്ചസൌമ്യാംശ്ച വിപ്രാണാമേവനിർദ്ദിശേൽ

ഭാ—അഗ്നിദഗ്ദ്ധന്മാർ; അനഗ്നിദഗ്ദ്ധന്മാർ? സോമപന്മാർ; ബർഹിഷദന്മാർ അഗ്നിഷ്വാത്തന്മാർ, സൗമ്യർ, ഇവരെയും ബ്രാഹ്മപിതൃക്കളെന്ന് അറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യ ഏതേതു ഗണാമുഖ്യാഃ പിതൄണാം പരികീർത്തിതാഃ
തേഷാമപീഹവിജ്ഞേയം പുത്രപൌത്രമനന്തകം. 200

ഭാ—ഇപ്പോൾ ഏതു പിതൃഗണങ്ങൾ മുഖ്യന്മാരെന്നു പറയപ്പെട്ടുവോ ആ പിതൃഗണങ്ങളുടെ പുത്രപൌത്രാദികൾ തന്നെയാണ് ഈ ലോകത്തിൽ അസംഖ്യങ്ങളായിട്ടുള്ളത്.

മൂ— ഋഷിഭ്യഃപിതരോജാതാഃ പിതൃഭ്യോ ദേവദാനവാഃ
ദേവേഭ്യസ്തുജഗത്സർവ്വം ചരംസ്ഥാണ്വനുപൂർവ്വശഃ. 201

ഭാ—അതെങ്ങിനെയെന്നാൽ മരീചി മുതലായ ഋഷികളിൽനിന്നു പിതൃക്കളും, ആ പിതൃക്കളിൽ നിന്നു ദേവാസുരന്മാരും ആ ദേവന്മാരിൽനിന്നു ഈ കാണപ്പെടുന്ന ചരാചരങ്ങളും ക്രമമായുണ്ടായവയാകുന്നു.

പാർവ്വണശ്രാദ്ധനിയമം.

മൂ— രാജതൈർഭാജനൈരേഷാമഥോവാരജതാന്വിതൈഃ
വാര്യപിശ്രദ്ധയാദത്തമക്ഷയായോപകല്പതേ. 202

ഭാ—ഈ പിതൃക്കൾക്കു വെള്ളിയാലുണ്ടാക്കപ്പെട്ട വെള്ളി കലർന്നിട്ടുള്ള താമ്രപാത്രങ്ങൾകൊണ്ടു ശ്രാദ്ധത്തിന് ഇലയുണ്ടാക്കേണ്ടതാകുന്നു. ശ്രാദ്ധത്തിൽ സ്നേഹത്തോടുകൂടി കൊടുത്താൽ വെള്ളംപോലും അക്ഷയമായ തൃപ്തിയെയുണ്ടാക്കുന്നു.

മൂ— ദേവകാര്യാദ്ദ്വിജാതീനാം പിതൃകാര്യം വിശിഷ്യതേ
ദൈവംഹിപിതൃകാര്യസ്യ പൂർവ്വമാപ്യായനംസ്മൃതം. 203

ഭാ—ദ്വിജാതികൾക്കു ദേവകാര്യത്തെക്കാൾ പിതൃകാര്യം മുഖ്യമായതാകുന്നു. ആ പിതൃകാര്യത്തിന് ആ ദേവകാര്യമായതു മുമ്പേക്കൂട്ടി ചെയ്യത്തക്കതായും, തൃപ്തിയെക്കൊടുക്കുന്നതായും ഇരിക്കുന്ന ഒരംഗമായിരിക്കുന്നു.

മൂ— തേഷാമാരക്ഷഭൂതന്തു പൂർവ്വന്ദൈവന്നിയോജയേൽ
രക്ഷാംസിഹിവിലുമ്പന്തി ശ്രാദ്ധമാരക്ഷവർജ്ജിതം. 204

ഭാ—ആ പിതൃക്കളെ രക്ഷിക്കുന്നവരായ വിശ്വേദേവന്മാരെ ആദ്യം ഒരു ബ്രാഹ്മണനിൽ ആവാഹനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. അല്ലാതിരുന്നാൽ രാക്ഷസന്മാർ ആ പിതൃകാര്യത്തെ നശിപ്പിച്ചുകളയുന്നു.

മൂ— ദൈവാദ്യന്തന്തദീഹേത പിത്രാദ്യന്തന്നതദ്ഭവേൽ
പിത്രാദ്യന്തത്വീഹമാനഃ ക്ഷിപ്രന്നശ്യതിസാന്വയഃ. 205

ഭാ—ആകകൊണ്ട് ആദ്യം വിശ്വേദേവന്മാരെയും പിന്നെ പിതൃക്കളേയും, അന്ത്യത്തിൽ വിഷ്ണുവിനെയും ക്രമമായി വരിച്ചിട്ടു ശ്രാദ്ധം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. ആദ്യവും അവസാനവും മേല്പറഞ്ഞ ദേവന്മാരെ കൂടാതെ പിതൃക്കളെ മാത്രം വരിച്ചു ശ്രാദ്ധം ചെയ്യുന്നവൻ വംശത്തോടെ നശിക്കുന്നു.

മൂ— ശുചിന്ദേശംവിവിക്തഞ്ച ഗോമയേനോപലേപയേൽ
ദക്ഷിണാപ്രവണഞ്ചൈവ പ്രയത്നേനോപപാദയേൽ. 206

ഭാ—ശ്രാദ്ധം ചെയ്യുന്നവൻ പരിശുദ്ധമായും, ഏകാന്തമായും, തെക്കുവശം താഴ്ന്നതായുമിരിക്കുന്ന സ്ഥലത്തെ പ്രയത്നേന സമ്പാദിച്ച് അവിടം പശുവിൻ ചാണകംകൊണ്ടു മെഴുകേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അവകാശേഷു ചോക്ഷേഷു നദീതീരേഷു ചൈവഹി
വിവിക്തേഷു ച തുഷ്യന്തി ദത്തേന പിതരസ്സദാ. 207

ഭാ—സ്വഭാവമായിട്ടു പരിശുദ്ധമായ ആരണ്യങ്ങളിലും, നദീതീരങ്ങളിലും ജനസംഘമില്ലാത്ത എടങ്ങളിലും, ചെയ്യപ്പെട്ട ശ്രാദ്ധങ്ങളാൽ പിതൃക്കൾ എപ്പോഴും തൃപ്തിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— ആസനേഷൂപക്ലുപ്തേഷു ബർഹിഷ്മൽസു പൃഥക്പൃഥക്
ഉപസ്പൃഷ്ടോദകാൻസമ്യഗ്വിപ്രാംസ്താനുപവേശയേൽ.

ഭാ—ആ പരിശുദ്ധമായ എടത്തിൽ ശ്രാദ്ധത്തിന്നായിട്ട് വരിക്കപ്പെട്ട ബ്രാഹ്മണർ സ്നാനം ചെയ്തുവന്ന പിൻപു ദേവന്മാൎക്കു കിഴക്കുമുഖമായും, പിതൃക്കൾക്ക് വടക്കുമുഖമായും ആസനമിടണം ദേവാസനത്തിൽ രണ്ടു ദർഭയും പിത്ര്യാസനത്തിൽ മൂന്നു ദർഭയാക പിണെച്ചു ചെയ്യപ്പെട്ട മുന്നൊക്കവും, വച്ച് ആ ബ്രാഹ്മണരെ ഇരിക്കാൻ പറയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഉപവേശ്യ തു താൻ വിപ്രാനാസനേഷ്വജുഗുപ്സിതാൻ
ഗന്ധമാല്യൈസ്സുരഭിഭിരർച്ചയേദ്ദേവപൂർവ്വകം. 209

ഭാ—പൂജിക്കത്തക്കവരായ അവരെ ആസനത്തിലിരുത്തിയശേഷം വാസനയുള്ള ഗന്ധം, പുഷ്പം ഇവറ്റകൊണ്ടു വിശ്വേദേവബ്രാഹ്മണനെ മുൻപിട്ടു പൂജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— തേഷാമുദകമാനീയ സപവിത്രാംസ്തിലാനപി
അഗ്നൌ കുൎയ്യാദനുജ്ഞാതോ ബ്രാഹ്മണോ ബ്രാഹ്മണൈസ്സഹ.

ഭാ—അവരുടെ വലങ്കൈകളിൽ പവിത്രത്തെ വച്ച് എള്ളോടുകൂടിയ ജലത്തെ അർഘ്യമായി കൊടുത്തിട്ട് അവരുടെ മുമ്പിൽ അഗ്നിയെ വളർത്തി ഹോമംചെയ്യുന്നെന്ന് അവരുടെ അനുമതിവാങ്ങിക്കൊണ്ട് താഴെപ്പറയാൻ തുടങ്ങുന്ന ദേവന്മാരെക്കുറിച്ച് അഗ്നിയിൽ ഹോമം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അഗ്നേസ്സോമയമാഭ്യാഞ്ച കൃത്വാപ്യായനമാദിതഃ
ഹവിർദ്ദാനേന വിധിവല്പശ്ചാൽസന്തർപ്പയേൽപിതൄൻ. 211

ഭാ—അഗ്നി, സോമൻ, യമൻ ഇവൎക്കുമുമ്പായി പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം വിധിപ്രകാരം അന്നംകൊണ്ടു ഹോമിച്ചിട്ട് അനന്തരം പിതൃക്കൾക്കായി ഹോമം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു

മൂ— അഗ്ന്യഭാവേ തു വിപ്രസ്യ പാണാവേവോപപാദയേൽ
യോ ഹ്യഗ്നിസ്സ ദ്വിജോ വിപ്രൈർമ്മന്ത്രദർശിഭിരുച്യതേ. 212

ഭാ—ബ്രഹ്മചാരി, പത്നിയില്ലാത്ത ഗൃഹസ്ഥൻ ഇവർ ശ്രാദ്ധംചെയ്താൽ വരിക്കപ്പെട്ട ബ്രാഹ്മണന്റെ കൈയ്യിൽ അന്നത്തെ ഹോമംചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. ബ്രാഹ്മണർ അഗ്നിസ്വരൂപരെന്ന് വേദമറിഞ്ഞ ഋഷികളാൽ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

മൂ— അക്രോധനാൻസുപ്രസാദാൻ വദന്ത്യേതാൻപുരാതനാൻ
ലോകസ്യാപ്യായനേ യുക്താൻശ്രാദ്ധദേവാൻദ്വിജോത്തമാൻ

ഭാ—ശ്രാദ്ധത്തിൽ വരിക്കപ്പെട്ട ദേവപിതൃക്കൾ കോപമില്ലാത്തവരായും ഏററവും ദയയുള്ളവരായും പ്രാചീനരായും, ലോകക്ഷേമത്തിൽ താല്പൎയ്യമുള്ളവരാ

യും ഇരിക്കുന്നു. ആകയാൽ അവരെ ആവാഹനംചെയ്തു് ആവേശിപ്പിക്കപ്പെട്ട ബ്രാഹ്മണരുടെ കൈയ്യിൽ ഹോമംചെയ്യുന്നതു് അഗ്നിയിൽ ചെയ്യുന്നതുപോലെയാകുന്നു.

മൂ— അപസവ്യമഗ്നൗ കൃത്വാ സർവ്വമാവൃത്യവിക്രമം
അപസവ്യേനഹസ്തേന നിർവ്വപേദുദകംഭുവി. 214

ഭാ—അഗ്നിയിൽ കർമ്മശേഷത്തു് പിതൃക്കൾക്കായിട്ടു് അന്നഹോമംചെയ്തു പിണ്ഡംവയ്ക്കുന്ന ഭൂമിയിൽ തെക്കുമുഖമായ ദർഭപ്പുല്ലുകളിന്മേൽ മൂന്നെടുത്തു് എള്ളും ജലവും പൈതൃകതീർത്ഥത്തിൽ ഇടേണ്ടതാകുന്നു

മൂ— ത്രീംസ്തുതസ്മാദ്ധവിശ്ശേഷാൽ പിണ്ഡാൻകൃത്വാസമാഹിതഃ
ഔദകേനൈവവിധിനാ നിർവ്വപേദ്ദക്ഷിണാമുഖഃ. 215

ഭാ—അനന്തരം ആ ഹവിശ്ശേഷത്തെ മൂന്നുപിണ്ഡമാക്കീട്ടു കൈകളെ മലർത്തിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടു് തെക്കുമുഖമായിരുന്നു് മുമ്പേ എള്ളുംജലവും, ചേർത്ത സ്ഥലത്തു തന്നെ പിതൃക്കളെ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടു് പിണ്ഡംവച്ചിട്ടു് അതിന്റെ മീതെ പിന്നെയും എള്ളും ജലവും ഇടേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ന്യുപ്യപിണ്ഡാംസ്തതസ്താംസ്തു പ്രയതോവിധിപൂർവ്വകം
തേഷുദർഭേഷു തം ഹസ്തം നിമൃജ്യാല്ലേപഭാഗിനാം. 216

ഭാ—ഇപ്രകാരം അവനവൻ സൂത്രത്തിൽപറഞ്ഞ വിധിയനുസരിച്ചു പിണ്ഡംവച്ചശേഷം ആ പിണ്ഡമിരുന്ന പാത്രത്തിലും തന്റെ കൈയിലും പറ്റിയിരുന്ന അന്നത്തെയെടുത്തു പിതൃ,പിതാമഹ, പ്രപിതാമഹന്മാരെക്കുറിച്ചു വെക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ആ മൂന്നു പിണ്ഡങ്ങളുടെ ഭാഗത്തായിട്ടു് ലേപഭാഗികളായ പിതൃക്കൾക്കായിട്ടു് വയ്ക്കേണ്ടതാകുന്നു. (ലേപഭാഗികൾ=പിതാവു്, പിതാമഹൻ, പ്രപിതാമഹൻ എന്ന മൂന്നുപേർ)

മൂ—ആചമ്യോദക്പരാവൃത്യ ത്രിരായമ്യശനൈരസൂൻ
ഷഡൃതൂംശ്ചനമസ്കുര്യാൽ പിതൄനേവചമന്ത്രവിൽ. 217

ഭാ—പിന്നീടു് ഉത്തരമുഖമായിത്തിരിഞ്ഞു് ആചമനം ചെയ്തിട്ടു, മൂന്നു പ്രാവശ്യം പ്രാണായാമം ചെയ്യണം: അനന്തരം തിരിഞ്ഞു ദക്ഷിണാഭിമുഖമായിരുന്നു വസന്തഋതുമുതലായ ആറു് ഋതുക്കളെയും പിതൃക്കളെയും മന്ത്രത്തോടുകൂടി നമസ്കരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഉദകംനിനയേച്ഛേഷം ശനൈഃപിണ്ഡാന്തികേപുനഃ
അവജിഘ്രേച്ചതാൻപിണ്ഡാൻ യഥാന്യുപ്താൻസമാഹിതഃ.

ഭാ—എള്ളും ജലവുമായി ആദ്യം പ്രോക്ഷിച്ച ജലാവശേഷത്തെ പാത്രത്തോടെടുത്തു് കൈമലർത്തിപ്പിടിച്ചു് ആ മൂന്നു പിണ്ഡങ്ങളുടെ ചുറ്റുമായി ജലത്തെ വീഴ്ത്തിയുംകൊണ്ടു് പിണ്ഡങ്ങൾക്കു് പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം മൂന്നുജലപരിഷേകം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു: പിന്നെ ആ മൂന്നു പിണ്ഡങ്ങളിൽനിന്നും കുറേശ്ശയെടുത്തു ജലം ഒഴിച്ചു ഭൂമിയിൽ ഇടണം ഇങ്ങിനെ മൂന്നു പിണ്ഡങ്ങളെയും തീർക്കണം.

മൂ—പിണ്ഡേഭ്യസ്ത്വല്പികാമ്മാത്രാം സമാദായാനുപൂർവ്വശഃ
താനേവ വിപ്രാനാസീനാൻ വിധിവൽപൂർവ്വമാശയേൽ. 219

ഭാ—ആ പിണ്ഡങ്ങളിൽനിന്നും മറ്റും അല്പാല്പമെടുത്തു് ആ പിതൃബ്രാഹ്മണർ ഭുജിക്കുന്നസമയം അവരുടെ ഇടയിൽ ക്രമമായിട്ടു് ആദ്യം ഭുജിക്കുന്നതിനു

കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ധ്രിയമാണേതുപിതരി പൂൎവ്വേഷാമേവനിൎവ്വപേൽ
വിപ്രവദ്വാപിതംശ്രാദ്ധേ സ്വകം പിതരമാശയേൽ. 220

ഭാ—അച്ഛനിരിക്കുമ്പോൾ പുത്രൻ അമ്മയ്ക്കു ശ്രാദ്ധം ചെയ്യുന്നതായാൽ പിതൃസ്ഥാനത്തിൽ പിതാവിനെയും, പിതാമഹനെയും, പ്രപിതാമഹനെയും ആവാഹിക്കേണ്ടതാകുന്നു. പിതൃസ്ഥാനത്തിൽ അച്ഛൻ ജീവിച്ചിരിക്കും വിഷയത്തിൽ പിതാമഹനെയും പ്രപിതാമഹനെയും ആവാഹിക്കുന്നതിനായിട്ട് രണ്ടു ബ്രാഹ്മണർ മതിയാകുന്നതാണ്. അങ്ങിനെ ചെയ്യുമ്പോൾ പിതാമഹനും, പ്രപിതാമഹനുമായി രണ്ടു പിണ്ഡമേ വയ്ക്കേണ്ടതുള്ളൂ.

മൂ—പിതായസ്യതുവൃത്തസ്സ്യാജ്ജീവേച്ചാപിപിതാമഹഃ
പിതുസ്സനാമസംകീൎത്ത്യ കീൎത്തയേൽപ്രപിതാമഹം. 221

ഭാ—യാതൊരുത്തന്റെ അച്ഛൻ മരിച്ചുപോകയും പിതാമഹൻ ജീവിച്ചിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നുവോ അവൻ പിതാവിനും, പിതാമഹനും, പ്രപിതാമഹനും ശ്രാദ്ധം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പിതാമഹോവാതച്ഛ്രാദ്ധം ഭുഞ്ജീതേത്യബ്രവീന്മനുഃ
കാമംവാസമനുജ്ഞാതഃ സ്വയമേവസമാചരേൽ 222

ഭാ—അല്ലെങ്കിൽ ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന പിതാമഹനെ ആ സ്ഥാനത്തിലും പിതാവിന്റെയും, പ്രപിതാമഹന്റെയും സ്ഥാനങ്ങളിൽ രണ്ടു ബ്രാഹ്മണരെയും വരിച്ച് ഇഷ്ടാനുസരണം ശ്രാദ്ധം ചെയ്യാമെന്ന് മനുപ്രജാപതി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

മൂ—തേഷാന്ദത്വാതുഹസ്തേഷു സപവിത്രം തിലോദകം
തൽപിണ്ഡാഗ്രംപ്രയച്ഛേത സ്വധൈഷാമസ്തിതിബ്രുവൻ.

ഭാ—മേൽപറഞ്ഞപ്രകാരം പിതൃബ്രാഹ്മണന്ന പിണ്ഡശേഷത്തെ പെരുമാറുമ്പോൾ വരിക്കപ്പെട്ട ബ്രാഹ്മണരുടെ കയ്യിൽ എള്ളും ജലവും കൊടുത്തു് അവരോടു പിതൃക്കൾക്കു തൃപ്തിയുണ്ടാകട്ടെ എന്നു് പറയേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—പാണിഭ്യാന്തൂപസംഗൃഹ്യ സ്വയമന്നസ്യവൎദ്ധിതം
വിപ്രാന്തികേ പിതൄൻധ്യായൻശനകൈരുപനിക്ഷിപേൽ 224

ഭാ—പിന്നീട് കൎത്താവായവൻ അന്നം, കറി മുതലായവയെ വച്ചിരിക്കുന്ന പാത്രത്തെ തന്റെ രണ്ടു കൈകളെക്കൊണ്ടും എടുത്തുകൊണ്ടുവന്ന് പിതൃക്കളെ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടു് ആ ബ്രാഹ്മണരുടെ സമീപത്തിൽ വയ്ക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഉഭയോൎഹസ്തയോൎമ്മുക്തം യദന്നമുപനീയതേ
തദ്വിപ്രലുമ്പന്ത്യസുരാസ്സഹസാദുഷ്ടചേതസഃ. 225

ഭാ—ഏതന്നം, ഉപദംശം മുതലായവയൊ ഒരു കയ്യിൽ വച്ചുകൊണ്ടു് മറ്റെ കയ്യിലതിനെ മൂടിക്കൊണ്ടുവരാതെ ഒരു കൈകൊണ്ടുതന്നെ കൊണ്ടുവരുന്നുവോ ആ അന്നം മുതലായവയെ ദുഷ്ടചിത്തന്മാരായ രാക്ഷസന്മാർ സാഹസത്തോടുകൂടി ഭക്ഷിച്ചുകളയുന്നു:

മൂ—ഗുണാംശ്ച സൂപശാകാദ്യാൻ പയോദധിഘൃതംമധു
വിന്യസേൽപ്രയതഃപൂൎവ്വം ഭൂമാവേവസമാഹിതഃ. 226

ഭാ—ഗുണമുള്ളവയായ വട, കറികൾ, പാൽ, തൈർ, നെയ്യ്, തേൻ, ഇവ

ക്കയ താൽപര്യത്തോടുകൂടി ഒന്നിലൊന്നു തൊടാതെ പരിശുദ്ധനായിട്ട് അന്നത്തിനു മുമ്പായിട്ട് പെരുമാറേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഭക്ഷ്യംഭോജ്യഞ്ചവിവിധം മൂലാനിച ഫലാനിച
ഹൃദ്യാനിചൈവമാംസാനി പാനാനിസുരഭീണിച. 227

ഭാ—വട മുതലായ പലഹാരങ്ങളെയും, പായസം, കിഴങ്ങ്, പഴം, രുചിയുള്ള മാംസം, മണമുള്ള പാനസാധനങ്ങൾ, ,

മൂ—ഉപനീയതുതത്സർവം ശനൈസ്സുസമാഹിതഃ
പരിവേഷയേത്പ്രയതോ ഗുണാൻസർവാൻപ്രചോദയൻ.

ഭാ—ഇവയെല്ലാംകൊണ്ടുവന്ന് അവസരപ്പെടാതെ ആ ഇലയിൽ ഇത് പുളിപ്പുള്ളത് ഇത് മധുരമുള്ളത് എന്ന് അതുകളുടെ ഗുണങ്ങളെ പറഞ്ഞു മറ്റൊന്നിൽ മനസ്സുവെയ്ക്കാതെ ജാഗ്രതയായി പെരുമാറേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—നാസ്രമാപാതയേജ്ജാതു നകുപ്യേന്നാനൃതംവദേൽ
നപാദേനസ്പൃശേദന്നം നചൈതദവധൂനയേൽ. 229

ഭാ—അപ്പോൾ വ്യസനംകൊണ്ടു കണ്ണുനീരൊലിപ്പിക്കുകയോ, കോപിച്ചുകൊള്ളുകയോ അസത്യം പറകയോ, ചിതറിയ അന്നത്തെ കാൽകൊണ്ടു ചവിട്ടുകയോ, ഇലയിൽ ചിതറത്തക്കവിധം വിളമ്പുകയോ അരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—അസ്രംഗമയതിപ്രേതാൻ കോപോരീനനൃതംശ്ശുനഃ
പാദസ്പർശസ്തുരക്ഷാംസി ദുഷ്കൃതീനവധൂനനം. 230

ഭാ—അവസരപ്പെട്ടും കണ്ണുനീരോടുകൂടിയും ശ്രാദ്ധംചെയ്താൽ പ്രേതങ്ങളെയും കോപത്തോടുകൂടിച്ചെയ്താൽ ശത്രുക്കളെയും അസത്യവാദിയായിച്ചെയ്താൽ പട്ടികളെയും അന്നത്തെ കാലുകൊണ്ടു ചവുട്ടിക്കൊണ്ടായാൽ രാക്ഷസരെയും, അന്നം ചിതറിക്കൊണ്ടായാൽ പാപികളെയും, ആ ശ്രാദ്ധഫലം പ്രാപിക്കുന്നു

മൂ—യദ്യദ്രോചേതവിപ്രേഭ്യസ്തത്തദ്ദദ്യാദമത്സരഃ
ബ്രഹ്മോദ്യാശ്ചകഥാഃ കുര്യാൽ പിതൄണാമേതദീപ്സിതം 231

ഭാ—ആ ബ്രാഹ്മണർക്ക് ഏതേതു പദാർത്ഥം ഇഷ്ടമായിരിക്കുമോ അതിനെ പൂർണ്ണമനസ്സോടുകൂടി കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു അവർ ഭുജിക്കുമ്പോൾ പരമാത്മസ്വരൂപത്തെ പറയത്തക്കവിധമുള്ള വേദാന്തവിഷയത്തെ ഉച്ചരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഇതു പിതൃക്കൾക്ക് ഇഷ്ടമായിട്ടുള്ളതാകുന്നു.

മൂ—സ്വാധ്യായംശ്രാവയേത്പിത്ര്യേ ധർമ്മശാസ്ത്രാണിചൈവഹി
ആഖ്യാനാനീതിഹാസാംശ്ച പുരാണാന്യഖിലാനിച. 232

ഭാ—പിന്നെയും വേദം മനുസ്മൃതി മുതലായ ധർമ്മശാസ്ത്രം സുപർണ്ണം, മൈത്രാവരുണം മുതലായ ആഖ്യാനങ്ങൾ മഹാഭാരതം മുതലായ ഇതിഹാസങ്ങൾ ബ്രാഹ്മം മുതലായ പുരാണങ്ങൾ, ശ്രീസൂക്തം മുതലായ സൂക്തങ്ങൾ, ഇവയേയും പറഞ്ഞുകേൾപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഹർഷയേദ്ബ്രാഹ്മണാംസ്തുഷ്ടോ ഭോജയേച്ചശനൈശ്ശനൈഃ
അന്നാദ്യേനാസകൃച്ചൈതാൻ ഗുണൈശ്ചപരിചോദയേൽ.

ഭാ—ബ്രാഹ്മണർ ഭുജിക്കുമ്പോൾ താൻ സന്തോഷത്തോടുകൂടി അവരെ സന്തോഷിപ്പിച്ചിട്ട് അല്പാല്പം അന്നാദികളെ വിളമ്പി ഇത് പായസം രുചിയുള്ളത്

ഈ ഭോജ്യം വളരെ രസവത്തായിട്ടുള്ളതാണെന്ന് ഗുണവിവേചനം ചെയ്ത് യജമാനൻ സന്തോഷപ്പെടുത്തി ഭുജിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—വ്രതസ്ഥമപി ദൌഹിത്രം ശ്രാദ്ധേ യത്നേന ഭോജയേൽ
കുതപഞ്ചാസനന്ദദ്യാത്തിലൈശ്ച വികിരേന്മഹീം. 234

ഭാ—മകളുടെ പുത്രൻ ബ്രഹ്മചാരിയായാലും അവനെ ശ്രാദ്ധത്തിൽ യത്നേന ഭുജിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു. നേപാളദേശത്തുണ്ടാകുന്ന കംബളത്തെ ആസനം ഇടേണ്ടതാകുന്നു. ഗൃഹം മുഴുവനും എള്ളുവിതറേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ത്രീണി ശ്രാദ്ധേ പവിത്രാണി ദൌഹിത്രഃ കുതപസ്തിലാഃ
ത്രീണി ചാത്ര പ്രശംസന്തി ശൌചമക്രോധമത്വരാം. 235

ഭാ—ശ്രാദ്ധത്തിൽ മകളുടെ പുത്രൻ, നേപാളദേശത്തുണ്ടാകുന്ന കംബളം, എള്ള് ഈ മൂന്നും ഉൽകൃഷ്ടങ്ങളാകുന്നു. ആചാരം, കോപമില്ലായ്ക, അവസരപ്പെടായ്ക ഈ മൂന്നിനെയും പിതൃക്കൾ പ്രശംസിക്കുകയാകുന്നു ചെയ്യുന്നത്.

മൂ—അത്യുഷ്ണം സർവ്വമന്നം സ്യാദ് ഭുഞ്ജീരംസ്തേ ച വാഗ്യതാഃ
ന ച ദ്വിജാതയോ ബ്രൂയുർദ്ദാത്രാ പൃഷ്ടാ ഹവിർഗ്ഗുണാൻ. 236

ഭാ—അന്നാദികളായ സർവ്വവും അത്യുഷ്ണങ്ങളായിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ആ ബ്രാഹ്മണരും മൌനത്തോടുകൂടി ഭുജിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഏതു പദാർത്ഥം ഗുണമുള്ളതാണെന്നു കർത്താവു ചോദിച്ചാൽകൂടിയും അവയുടെ ഗുണദോഷങ്ങളെക്കുറിച്ച് ഒന്നും പറയാനേ പാടില്ല.

മൂ—യാവദുഷ്ണം ഭവത്യന്നം യാവദശ്നന്തി വാഗ്യതാഃ
പിതരസ്താവദശ്നന്തി യാവന്നോക്താ ഹവിർഗ്ഗുണാഃ 237

ഭാ—ഏതു സമയത്തോളം അന്നാദികളുടെ ഉഷ്ണം പോകാതിരിക്കുന്നുവോ ഏതുവരെ ബ്രാഹ്മണർ മൌനത്തോടുകൂടി ഭുജിക്കുന്നുവോ ഏതുവരെ പദാർത്ഥങ്ങളുടെ ഗുണദോഷങ്ങളെ ഭുജിക്കുന്നവർ പറയാതിരിക്കുന്നുവോ അതുവരെത്തന്നെയാണ് പിതൃക്കൾ ഭുജിക്കുന്നതു്.

മൂ—യദ്വേഷ്ടിതശിരാ ഭുങ്ക്തേ യദ്ഭുങ്ക്തേ ദക്ഷിണാമുഖഃ
സോപാനൽകശ്ച യൽഭുങ്ക്തേ തദ്വൈ രക്ഷാംസി ഭുഞ്ജതേ. 238

ഭാ—തലയിൽ വസ്ത്രം കെട്ടിക്കൊണ്ടും കാലിൽ മെതിയടി ഇട്ടുകൊണ്ടും ദക്ഷിണാഭിമുഖമായും ഇരുന്ന് ഏതന്നം ഭുജിക്കുന്നുവോ ആ അന്നത്തെ രാക്ഷസന്മാർ ഭുജിക്കുന്നു. ആകയാൽ ആവിധം പ്രവർത്തിക്കാൻപാടില്ലാത്തതാകുന്നു.

മൂ—ചണ്ഡാലശ്ച വരാഹശ്ച കുക്കുടശ്ശ്വാ തഥൈവ ച
രജസ്വലാ ച ഷണ്ഡശ്ച നേക്ഷേരന്നശ്നതോ ദ്വിജാൻ.

ഭാ—ചണ്ഡാലൻ നാട്ടുപന്നി കോഴി നായ് തീണ്ടായിരുന്ന സ്ത്രീ നപുംസകൻ ഇവർ ബ്രാഹ്മണർ ഭുജിക്കുമ്പോൾ കാണാതിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഹോമേ പ്രദാനേ ഭോജ്യേ ച യദേഭിരഭിവീക്ഷ്യതേ
ദൈവേ കർമ്മണി പിത്ര്യേ വാ തദ്ഗച്ഛത്യയഥാതഥം. 240

ഭാ—അഗ്നിഹോത്രം മുതലായ ഹോമം പശു സുവർണ്ണം മുതലായ ദാനം ബ്രാഹ്മണസന്തർപ്പണം ദർശപൌർണ്ണമാസം മുതലായ ദൈവകാര്യം ശ്രാദ്ധം ഇവയെ എല്ലാത്തെ ചണ്ഡാലൻ മുതലായവർ നോക്കിയാൽ ഫലമില്ലാത്തവയായി ഭവിക്കുന്നു.

മൂ—ഘ്രാണേന സൂകരോ ഹന്തി പക്ഷവാതേന കുക്കുടഃ
ശ്വാതുദൃഷ്ടിനിപാതേന സ്പർശേനാവരവർണ്ണജഃ. 241

ഭാ—പന്നി ഘ്രാണിക്കുന്നതുകൊണ്ടും കോഴി ചിറകടിയാലുള്ള കാററുകൊണ്ടും പട്ടി നോക്കുകകൊണ്ടും ശൂദ്രൻ തൊടുന്നതുകൊണ്ടും പദാർത്ഥം അശുദ്ധമാകുന്നു.

മൂ—ഖഞ്ജോ വായദി വാ കാണോ ദാതുഃ പ്രേഷ്യോപി വാ ഭവേൽ
ഹീനാതിരിക്തഗാത്രോ വാ തമപ്യപനയേൽപുനഃ. 242

ഭാ—ഞൊണ്ടി ഒററക്കണ്ണൻ പിണ്ഡകർത്താവിന്റെ ഭൃത്യനായ ശൂദ്രൻ നാലോ ആറോ വിരലുള്ളവൻ ഇവരെ ശ്രാദ്ധദിനത്തിൽ ആ ഗൃഹംവിട്ട് പുറത്താക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ബ്രാഹ്മണം ഭിക്ഷുകം വാപി ഭോജനാർത്ഥമുപസ്ഥിതം
ബ്രാഹ്മണൈരഭ്യനുജ്ഞാതഃ ശക്തിതഃ പ്രതിപൂജയേൽ. 243

ഭാ—ബ്രഹ്മചാരി, അതിഥി, ബ്രാഹ്മണൻ ഇവർ ശ്രാദ്ധബ്രാഹ്മണൻ ഭുജിക്കുന്ന സമയം വന്നാൽ അവരുടെ അനുമതിയോടുകൂടി ഭിക്ഷകൊടുക്കേണ്ടതും ഭുജിപ്പിക്കേണ്ടതുമാകുന്നു.

മൂ—സാർവ്വവർണ്ണികമന്നാദ്യം സമ്യഗാപ്ലാവ്യവാരിണാ
സമുൽസൃജേദ്ഭുക്തവതാമഗ്രതോവികരൻഭുവി. 244

ഭാ—ആ ശ്രാദ്ധബ്രാഹ്മണർക്ക് പെരുമാറിയശേഷം എല്ലാം പദാർത്ഥങ്ങളെയും അല്പാല്പമെടുത്ത് ഒരു കബളം അന്നത്തിൽ ചേർത്ത് അവർ ഭുജിച്ചശേഷം അവരുടെ പുരോഭാഗത്തിൽ താഴെപ്പറയുന്ന മന്ത്രപ്രകാരം ഭൂമിയിൽ ദർഭയുടെമീതെ വെയ്ക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഈ ക്രിയയെ വികരമെന്നു പറയുന്നു.

മൂ—അസംസ്കൃതപ്രമീതാനാന്ത്യാഗിനാം കുലയോഷിതാം
ഉച്ഛിഷ്ടം ഭാഗധേയം സ്യാദ്ദർഭേഷുവികിരശ്ചയഃ 245

ഭാ—ആ വികരം ഭൂമിയിൽ ദർഭയുടെ മീതെ വച്ചാൽ തന്റെ കുലത്തിൽ ജാതകർമ്മം മുതലായ സംസ്കാരമില്ലാതെ മരിച്ച സ്ത്രീകൾക്കും പതിവ്രതകൾക്കും കുററമില്ലാതെ പിതാവു മുതലായവരെ വിട്ടു തനിച്ചിരിക്കുന്നവർക്കും തൃപ്തിയുണ്ടാകുന്നു.

മൂ—ഉച്ഛേഷണം ഭൂമിഗതമജിഹ്മസ്യ ശഠസ്യ ച
ദാസവർഗ്ഗസ്യ തല്പിത്ര്യേ ഭാഗധേയം പ്രചക്ഷതേ. 246

ഭാ—പിന്നീട് ആ അന്നത്തെ എടുത്ത് ആഗ്രഹം ഈർഷ്യ ശാഠ്യം എന്നീ ദുർഗ്ഗുണങ്ങളില്ലാത്ത തന്റെ ഭൃത്യന്മാർക്ക് ഭാഗിച്ചുകൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അസപിണ്ഡക്രിയാകർമ്മദ്വിജാതേസ്സംസ്ഥിതസ്യ തു
അദൈവം ഭോജയേച്ഛ്രാദ്ധം പിണ്ഡമേകന്തുനിർവ്വപേൽ.

ഭാ—ദ്വിജന്മാർ മരിച്ച സപിണ്ഡീകരണത്തിനു മുമ്പേ ശ്രാദ്ധത്തിൽ ദേവബ്രാഹ്മണനല്ലാതെ ഒരു പിതൃബ്രാഹ്മണനെ മാത്രം ഭുജിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഒരു പിണ്ഡം വെയ്ക്കേണ്ടതുമാകുന്നു.

മൂ—സഹപിണ്ഡക്രിയായാന്തു കൃതായാമസ്യധർമ്മതഃ
അനയൈവാവൃതാകാര്യം പിണ്ഡനിർവ്വപണം സുതൈഃ.

ഭാ—സപിണ്ഡീകരണമായശേഷം അമാവാസ്യ മുതലായ നിത്യനൈമി

ത്തിക ശ്രാദ്ധങ്ങളെ മേല്പറഞ്ഞവിധം ദേവതയോടും മൂന്നു പിണ്ഡത്തോടുംകൂടി പുത്രന്മാർ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ശ്രാദ്ധം ഭുക്ത്വാ യ ഉച്ഛിഷ്ടം വൃഷലായ പ്രയച്ഛതി
സ മൂഢോ നരകം യാതി കാലസൂത്രമവാക്ശിരാഃ. 249

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ ശ്രാദ്ധംചെയ്തു ശേഷിച്ച അന്നം മുതലായവയെ ശൂദ്രനു കൊടുക്കുന്നുവോ ആ മൂഢൻ കാലസൂത്രമെന്ന നരകത്തിൽ തലകീഴായി പതിക്കുന്നു.

മൂ—ശ്രാദ്ധഭുഗ്വൃഷലീതല്പം തദഹര്യോഽധിഗച്ഛതി
തസ്യാഃ പുരീഷേ തന്മാസം പിതരസ്തസ്യ ശേരതേ. 250

ഭാ—ആ ശ്രാദ്ധത്തിന് ഭുജിച്ച ബ്രാഹ്മണൻ തന്റെ പത്നി ആഗ്രഹത്തോടുകൂടി പുണരുന്നതിനായി വന്നാലും അവളെ അന്നു പ്രാപിക്കാൻ പാടില്ലാത്തതാകുന്നു അങ്ങനെ അല്ലാതെ അന്നു അവളെ പ്രാപിക്കുന്നതായാൽ ആ മാസം മുഴുവനും അവളുടെ മലത്തിൽ അവന്റെ പിതൃക്കളും മുഴുകുന്നതാകുന്നു.

മൂ—പൃഷ്ട്വാ സ്വദിതമിത്യേവം തൃപ്താനാചാമയേത്തതഃ
ആചാന്താംശ്ചാനുജാനീയാദഭിതോ രമ്യതാമിതി. 251

ഭാ—മുൻപറഞ്ഞവിധം ഭൂമിയിൽ വികിരം വച്ചശേഷം ആ ബ്രാഹ്മണനെ നോക്കി തൃപ്തിയായോ എന്നു ചോദിക്കണം. തൃപ്തിയായെന്നറിഞ്ഞശേഷം അവരോട് കൈ ശുദ്ധിചെയ്തിട്ട് ആചമനം ചെയ്വാൻ പറയേണ്ടതാകുന്നു അതിന്റെ ശേഷം ഇഷ്ടമായ സ്ഥലത്തിൽ ഇരുന്നുകൊള്ളാം എന്നു പറയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സ്വധാസ്ത്വിത്യേവതം ബ്രൂയുർബ്രാഹ്മണാസ്തദനന്തരം
സ്വധാകാരഃ പരാഹ്യാശീഃ സർവ്വേഷു പിതൃകർമ്മസു. 252

ഭാ—ആ ബ്രാഹ്മണരും ഭുജിച്ചശേഷം ഇരുന്നിട്ട് ശ്രാദ്ധകർത്താവിനെ നോക്കി അവൻചെയ്ത പിതൃകാര്യത്തെക്കുറിച്ച് ആശീർവ്വദിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—തതോ ഭുക്തവതാം തേഷാമന്നശേഷം നിവേദയേൽ
യഥാ ബ്രൂയുസ്തഥാ കുര്യാദനുജ്ഞാതസ്തതോ ദ്വിജൈഃ. 253

ഭാ—അവർ ആശീർവ്വദിച്ചശേഷം ശ്രാദ്ധകർത്താവായവൻ ശേഷിച്ച അന്നത്തെ എന്തുചെയ്യണമെന്ന് ആ ബ്രാഹ്മണരോട് ചോദിച്ചിട്ട് അവർ പറയുന്നവിധം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പിത്ര്യേ സ്വദിതമിത്യേവ വാച്യംഗോഷ്ഠേ തു സുശ്രുതം
സമ്പന്നമിത്യഭ്യുദയേ ദൈവേ രുചിതമിത്യപി. 254

ഭാ—ഏകാക്കശ്രാദ്ധകാര്യത്തിൽ സ്വദിതമെന്നും ഗോഷ്ഠിശ്രാദ്ധത്തിൽ സുശ്രുതം എന്നും, നാന്ദിശ്രാദ്ധത്തിൽ സമ്പന്നമെന്നും, ദേവശ്രാദ്ധത്തിൽ രുചിതമെന്നും, പ്രതിവചനത്തെ പറയേണ്ടതാകുന്നു. ഇവയെല്ലാം തൃപ്തിയെക്കാട്ടുന്നതാണ്.

മൂ—അപരാഹ്ണസ്തഥാദർഭാ വാസ്തുസമ്പാദനന്തിലാഃ
സൃഷ്ടിർമൃഷ്ടിർദ്വിജാശ്ചാഗ്ര്യാഃ ശ്രാദ്ധകർമ്മസുസമ്പദഃ. 255

ഭാ—അമാവാസ്യ മുതലായ ശ്രാദ്ധങ്ങളിൽ അപരാഹ്നകാലത്തിൽ ദർഭയാലാസനമിടുന്നതു്, പശുവിൻചാണകത്താൽ ഗൃഹം മെഴുകുന്നതു്, എള്ളു വിതറുന്നതു്, കാർപ്പണ്യമില്ലാതെ അന്നം കൊടുക്കുന്നതു്, പദാർത്ഥങ്ങളെ നന്നായി പാ

കം ചെയ്യുന്നതു്, പരിശുദ്ധബ്രാഹ്മണരെ വരിക്കുന്നതു് ഇവയെല്ലാം ഉയൎന്ന സമ്പത്തായിരിക്കുന്നു.

മൂ—ദൎഭാ പവിത്രം പൂൎവ്വാഹ്നോ ഹവിഷ്യാണി ച സൎവ്വശഃ
പവിത്രം യച്ച പൂൎവ്വോക്തം വിജ്ഞേയാ ഹവ്യസമ്പദഃ. 256

ഭാ—ദൎഭ, മന്ത്രം, പൂൎവ്വാഹ്ണകാലം, ഹവിസ്സ്, ഗൃഹശുദ്ധം ഇവ ദൈവകാൎയ്യത്തിൽ ഹവ്യസമ്പത്തുകളാകുന്നു.

മൂ—മുന്യന്നാനി പയസ്സോമോ മാംസം യച്ചാനുപസ്കൃതം
അക്ഷാരലവണഞ്ചൈവ പ്രകൃത്യാ ഹവിരുച്യതേ. 257

ഭാ—ചെന്നെല്ലന്നം, പശുവിൻപാൽ, സോമലതയുടെ രസം, ദുൎഗ്ഗന്ധയായ മാംസം, കല്ലുപ്പ് ഇവ സ്വാഭാവികമായിട്ടുള്ള ഹവിസ്സെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ—വിസൃജ്യ ബ്രാഹ്മണാംസ്താംസ്തു നിയതോ വാഗ്യതഃ ശുചിഃ
ദക്ഷിണാംദിശമാകാംക്ഷൻ യാചേതേമാൻവരാൻപിതൄൻ.

ഭാ—ശ്രാദ്ധകൎത്താവായവൻ പരിശുദ്ധനായി ദക്ഷിണാഭിമുഖനായി നിന്നിട്ട് ആ ബ്രാഹ്മണരോട് മൎയ്യാദചെയ്തിട്ട് താഴെപ്പറയുന്ന അഭീഷ്ടങ്ങളെ ചോദിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ദാതാരോ നോഭിവൎദ്ധന്താം വേദാസ്സന്തതിരേവ ച
ശ്രദ്ധാ ച നോ മാ വ്യഗമൽ ബഹുദേയഞ്ച നോസ്ത്വിതി. 259

ഭാ—ഹേ ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠന്മാരേ! എന്റെ വംശത്തിൽക്കൂടെയുള്ളവർ വൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കേണ്ടതാകുന്നു. വേദത്തെ അദ്ധ്യയനം ചെയ്താലും, അദ്ധ്യയനം ചെയ്യിച്ചാലും യജ്ഞം ചെയ്യുന്നതായാലും വൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കേണ്ടതാകുന്നു. പുത്രപൌത്രസന്തതികൾ മുതലായവരും വൎദ്ധിക്കേണ്ടതാകുന്നു. വേദാൎത്ഥങ്ങളിലും, മഹാന്മാരിലും അൻപ് വിട്ടൊഴിയാതിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ദാനംചെയ്യത്തക്ക അൎത്ഥങ്ങളും വൎദ്ധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഏവം നിൎവ്വപണം കൃത്വാ പിണ്ഡാംസ്താംസ്തദനന്തരം
ഗാംവിപ്രമജമഗ്നിം വാ പ്രാശയേദപ്സു വാ ക്ഷിപേൽ. 260

ഭാ—ഇപ്രകാരം കേട്ടശേഷം മുമ്പേവച്ചിരിക്കുന്ന മൂന്നു പിണ്ഡങ്ങളിലും ബ്രാഹ്മണരിലും ആവാഹനം ചെയ്യപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന പിതൃക്കളെ വിസൎജ്ജനംചെയ്തിട്ടു ആ പിണ്ഡങ്ങളെ പശു, ബ്രാഹ്മണൻ ഇവരെ ഭുജിപ്പിക്കുകയോ, അഗ്നിയിൽ ദഹിപ്പിക്കുകയോ ജലത്തിൽ ഇടുകയോ ചെയ്യണം (വിസൎജ്ജനംചെയ്യുക=യഥാസ്ഥാനങ്ങളിലേയ്ക്കയയ്ക്കുക.

മൂ—പിണ്ഡനിൎവ്വപണം കേചിൽ പരസ്താദേവ കുൎവ്വതേ
വയോഭിഃഖാദയന്ത്യന്യേ പ്രക്ഷിപന്ത്യനലേപ്സു വാ. 261

ഭാ—ഈ പിണ്ഡപ്രദാനത്തെ ചില മഹാന്മാരായ ബ്രാഹ്മണർ ഭുജിച്ചശേഷം ചെയ്യുന്നുണ്ടു് അഗ്നിയിലും ജലത്തിലും ഇടുന്നതുപോലെ ചിലർ പക്ഷികൾക്കു കൊടുക്കുന്നുണ്ടു്.

മൂ—പതിവ്രതാ ധൎമ്മപത്നീ പിതൃപൂജനതല്പരാ
മദ്ധ്യമന്തു തതഃ പിണ്ഡമദ്യാത്സമ്യക് സുതാൎത്ഥിനീ. 262

ഭാ—പതിവ്രതയായും, തന്റെ ജാതിയായും, മൂത്തപത്നിയായും പിതൃകാ

...ത്തിൽ താല്പൎയ്യമുള്ളവളായും, പുത്രകൾ ആശയുള്ളവളായും, ഇരിക്കുന്ന സ്ത്രീ ആ മൂന്നു പിണ്ഡങ്ങളിൽ പിതാമഹന്റേതായ നടുപ്പിണ്ഡത്തെ ഭുജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ആയുഷ്മന്തംസുതംസൂതേ യശോമേധാസമന്വിതം
ധനവന്തംപ്രജാവന്തം സാത്വികംധാൎമ്മികം തഥാ. 263

ഭാ—ആ നടുപ്പിണ്ഡത്തെ ഭുജിച്ചാൽ ദീൎഘായുസ്സും കീൎത്തിയും, ബുദ്ധിയും ധനവും, സൽഗുണവും, സന്തതിയും, സാത്വികവുമുള്ള പുത്രനെ പ്രസവിക്കുന്നു.

മൂ—പ്രക്ഷാള്യഹസ്താവാചമ്യ ജ്ഞാതിപ്രായം പ്രകല്പയേൽ
ജ്ഞാതിഭ്യസ്സൽകൃതന്ദത്വാ ബാന്ധവാനപിഭോജയേൽ. 264

ഭാ— അനന്തരം ശ്രാദ്ധകൎത്താവായവൻ തന്റെ കരചരണങ്ങളെ ശുദ്ധിചെയ്തുകൊണ്ടു ആചമനം ചെയ്തിട്ട് തന്റെ ദാഗികളെ പൂജിച്ച് അന്നം കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു. പിന്നീടു മാതൃവഴിയിലുള്ള ബന്ധുക്കൾക്കും അന്നം കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഉഛേഷണന്തുതത്തിഷ്ഠേദ്യാവദ്വിപ്രാവിസൎജ്ജിതാഃ
തതോഗൃഹബലിംകുൎയ്യാദിതിധൎമ്മോവ്യവസ്ഥിതഃ. 265

ഭാ—ശ്രാദ്ധബ്രാഹ്മണൻ ഭുജിച്ച ഉഛിഷ്ടത്തെ അവരെ അയച്ചശേഷം ശുദ്ധി ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. പിന്നീട് നിത്യകൎമ്മമായ വൈശ്വദേവം, അതിഥിഭോജനം, ഇവയെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. ഇതു് ധൎമ്മവിധിയത്രേ.

മൂ—ഹവിൎയ്യച്ചിരരാത്രായ യച്ചാനന്ത്യായകല്പതേ
പിതൃഭ്യോ വിധിവദ്ദത്തം തൽപ്രവക്ഷ്യാമ്യശേഷതഃ. 266

ഭാ—പിതൃക്കൾക്ക് ഏതുവിധം ശ്രാദ്ധംചെയ്താൽ ദീൎഘമായും, ഏതുവിധമായാൽ അവസാനമില്ലാത്ത ദിവസംവരെയും തൃപ്തിയുണ്ടാകുമോ അങ്ങിനെ ചെയ്യേണ്ട മാൎഗ്ഗം മുഴുവനും പറയാം.

മൂ—തിലൈഃ വ്രീഹിയവൈൎമ്മാഷൈരത്ഭിൎമ്മൂലഫലേനവാ
ദത്തേനമാസംതൃപ്യന്തി വിധിവൽപിതരോനൃണാം. 167

ഭാ—എള്ള്, ചെന്നല്ലരി, ഉഴുന്ന്, യവം, കിഴങ്ങ്, പഴം ഇവ സാധനങ്ങളെക്കൊണ്ടു ശ്രാദ്ധം ചെയ്താൽ മനുഷ്യരുടെ പിതൃക്കൾ ഒരു മാസത്തോളം തൃപ്തിയെ പ്രാപിക്കുന്നുണ്ടു്.

മൂ—ദ്വൌമാസൌ മത്സ്യമാംസേന, ത്രീൻമാസാൻഹാരിണേനതു
ഔരഭ്രേണാഥചതുരഃ ശാകുനേനാഥപഞ്ചവൈ. 268

ഭാ—പാഠീനസം മുതലായ മത്സ്യമാംസംകൊണ്ടു ചെയ്താൽ രണ്ടു മാസത്തോളവും ഹരിണമെന്ന മാനിന്റെ മാംസം കൊണ്ടായാൽ മൂന്നുമാസംവരെയും, ചെമ്മരിയാടിന്റെ മാംസംകൊണ്ടായാൽ നാലുമാസംവരെയും, പക്ഷികളുടെ മാംസംകൊണ്ടായാൽ അഞ്ചു മാസംവരെയും തൃപ്തിയെ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ടു്.

മൂ—ഷണ്മാസാംഛാഗമാംസേന പാൎഷതേനചസപ്തവൈ
അഷ്ടാവേണസ്യമാംസേന രൌരവേണനവൈവതു. 269

ഭാ—വെള്ളാട്ടിന്റെ മാംസംകൊണ്ടായാൽ ആറുമാസംവരെയും, പുള്ളിമാൻ മാംസംകൊണ്ടായാൽ ഏഴുമാസംവരെയും കറുത്ത മാനിന്റെ മാംസംകൊണ്ടായാൽ എട്ടുമാസംവരെയും, കലമാനിന്റെ മാംസംകൊണ്ടായാൽ ഒൻപതു മാസംവരെയും തൃപ്തിയെ പ്രാപിക്കുന്നുണ്ടു്.

മൂ—ദശമാസാംസ്തു തൃപ്യന്തി വരാഹമഹിഷാമിഷൈഃ
ശശകൂർമ്മയോസ്തു മാംസേന മാസാനേകാദശൈവ തു. 270

ഭാ—മുള്ളൻപന്നി, കാട്ടെരുമ, ഇവയുടെ മാംസം കൊണ്ടായാൽ പത്തുമാസംവരെയും, മുയൽ, ആമ ഇവയുടെ മാംസം കൊണ്ടായാൽ പതിനൊന്നു മാസംവരെയും തൃപ്തിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—സംവത്സരന്തു ഗവ്യേന പയസാ പായസേന ച
വാർദ്ധ്രീണസസ്യ മാംസേന തൃപ്തിർദ്വാദശവാർഷികീ. 271

ഭാ—പശുവിൻപാൽ, തയിർ, നെയ്യ്, ഇവകൊണ്ടായാൽ ഒരു സംവത്സരംവരെയും, വെള്ളം കുടിക്കുമ്പോൾ കണ്ണാന്തംവരെ ജലത്തിൽ താഴ്ത്തി വെള്ളം കുടിക്കുന്ന ക്ഷീണേന്ദ്രിയത്തോടുകൂടിയ വാർദ്ധ്രീണസമെന്ന വെള്ളാട്ടുമാംസം കൊണ്ടായാൽ പന്ത്രണ്ടു വത്സരത്തോളവും പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—കാലശാകം മഹാശൽകാഃ ഖഡ്ഗലോഹാമിഷം മധു
ആനന്ത്യായൈവ കല്പ്യന്തേ മുന്യന്നാനി ച സർവ്വശഃ. 272

ഭാ—കാലികങ്ങളായ (അതതു കാലങ്ങളിലുണ്ടാകുന്നവ) ശാകങ്ങൾ, (ഇലക്കറികൾ) മുള്ളുള്ള വാളയെന്നു പറയുന്ന മത്സ്യം (ചെമ്മീനെന്നും പറയാം) ഖഡ്ഗമൃഗം (കാണ്ടാമൃഗം) ചുവന്ന ആട് ഇവയുടെ മാംസങ്ങൾകൊണ്ടും, കാട്ടിൽ മുളച്ചുണ്ടായ ചെന്നെല്ലരികൊണ്ടും ചെയ്താൽ അനന്തകാലത്തോളം തൃപ്തിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മഹാലയശ്രാദ്ധവിധി.

മൂ—യൽകിഞ്ചിന്മധുനാമിശ്രം പ്രദദ്യാത്തു ത്രയോദശീം
തദപ്യക്ഷയമേവ സ്യാദ്വർഷാസു ച മഘാസു ച. 273

ഭാ—വർഷർത്തുവിൽ കന്നിമാസത്തിൽ കൃഷ്ണപക്ഷത്രയോദശിയിൽ തേൻകൊണ്ടും പായസംകൊണ്ടും ശ്രാദ്ധംചെയ്താൽ അക്ഷയമായ തൃപ്തിയുണ്ടാകും.

മൂ—അപിസ്സനകുലേജ്ജായാദ്യോനോദദ്യാത് ത്രയോദശീം
പായസമ്മധുസർപ്പിർഭ്യാം പ്രാക്ഛായേ കുഞ്ജരസ്യ ച. 274

ഭാ—നമ്മുടെ വംശത്തിൽ മുമ്പറഞ്ഞവിധം ത്രയോദശിയിൽ അപരാഹ്നകാലത്തിൽ നമുക്ക് തേൻ; നെയ്യ് പായസം; ഇവയോടുകൂടി ശ്രാദ്ധം ചെയ്യുന്നവൻ ജനിക്കുമോ എന്നു പിതൃക്കൾ ആശപ്പെടുന്നു.

മൂ—യദ്യദ്ദദാതി വിധിവത്സമ്യക്ശ്രദ്ധാസമന്വിതഃ
തത്തൽപിതൄണാം ഭവതി പരത്രാനന്തമക്ഷയം. 275

ഭാ—ഏതെല്ലാപദാർത്ഥങ്ങളോടുകൂടി ശ്രാദ്ധം ചെയ്താലും അതെല്ലാം വിധിപ്രകാരവും അൻപോടുകൂടിയും കൊടുത്താൽമാത്രമേ പിതൃക്കൾക്ക് സുരലോകത്തിൽ അനന്തമായ തൃപ്തിയെക്കൊടുക്കുന്നുള്ളൂ.

മൂ—കൃഷ്ണപക്ഷേ ദശമ്യാദൗ വർജ്ജയിത്വാ ചതുർദ്ദശീം
ശ്രാദ്ധേ പ്രശസ്താസ്തിഥയോ യഥൈതാ ന തഥേതരാഃ. 276

ഭാ—കൃഷ്ണപക്ഷത്തിൽ ദശമിമുതൽ ചതുർദശിവരെ വർജ്ജിച്ചിട്ട് അമാവാസ്യവരെയുള്ള തിഥികൾ ഏതുപ്രകാരം മാസശ്രാദ്ധം ചെയ്യുന്നവർക്ക് ഉയർന്നതോ, അപ്ര

കാമം മററ തിഥികളും ഉയൎന്നവയല്ലോ. കലിയുഗത്തിൽ മാംസം ഉപേക്ഷിച്ചു ചെയ്യേണ്ടതെന്നു് വ്യാഖ്യാതാ നിശ്ചയം ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

മൂ—യുക്ഷു കുൎവ്വൻ ദിനൎക്ഷേഷു സൎവ്വാൻകാമാൻസമശ്നുതേ
അയുക്ഷു തു പിതൄൻസൎവ്വാൻ പ്രജാം പ്രാപ്നോതി പുഷ്കലാം 277

ഭാ—ദ്വിതീയ മുതലായ ഇരട്ടതിഥിയിലും ഭരണി മുതലായ ഇരട്ടനക്ഷത്രങ്ങളിലും മഹാലയശ്രാദ്ധം ചെയ്യുന്നവൻ സൎവ്വാഭീഷ്ടങ്ങളെയും പ്രഥമ മുതലായ ഒററ തിഥിയിലും അശ്വതി മുതലായ ഒററനക്ഷത്രങ്ങളിലും ശ്രാദ്ധം ചെയ്യുന്നവൻ പുത്രസന്തതി അനന്തമായ ധനം വിദ്യ ഇവയെയും പ്രാപിക്കുന്നു

മൂ—യഥാ ചൈവാപരഃ പക്ഷഃ പൂൎവ്വപക്ഷാദ്വിശിഷ്യതേ
തഥാ ശ്രാദ്ധസ്യ പൂൎവ്വാഹ്നാദപരാഹ്നോ വിശിഷ്യതേ.

ഭാ—ശ്രാദ്ധം ചെയ്യുന്നതിനു് ശുക്ലപക്ഷത്തെക്കാൾ കൃഷ്ണപക്ഷം എപ്രകാരം ഉൽകൃഷ്ടമോ അപ്രകാരം പകൽകാലത്തിൽ പൂൎവ്വാഹ്നത്തെക്കാൾ അപരാഹ്നം ഉൽകൃഷ്ടമായിട്ടുള്ളതാകുന്നു.

മൂ—പ്രാചീനാവീതിനാ സമ്യഗപസവ്യമതന്ദ്രിണാ
പിത്ര്യമാനിധനാൽകാൎയ്യം വിധിവദ്ദൎഭപാണിനാ. 279

ഭാ—പൂണൂൽ ഇടത്തുവശത്തിട്ടുംകൊണ്ടു വലത്തുകൈ മറിച്ചും കയ്യിൽ പവിത്രമണിഞ്ഞും ചെയ്യത്തക്കതായ ഈ പിതൃശ്രാദ്ധത്തെ താൻ മടികൂടാതെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—രാത്രൗ ശ്രാദ്ധം ന കുൎവ്വീത രാക്ഷസീ കീൎത്തിതാ ഹി സാ
സന്ധ്യയോരുഭയോശ്ചൈവ സൂൎയ്യേ ചൈവാചിരോദിതേ.

ഭാ—രാത്രിയിലും രണ്ടു സന്ധ്യകളിലും സൂൎയ്യൻ ഉദിച്ചു് ഒരു യാമത്തിനു മുമ്പേയും നിത്യശ്രാദ്ധം ചെയ്തുകൂടാത്തതാണു്. അങ്ങിനെ ചെയ്താൽ അതു് രാക്ഷസരെ പ്രാപിക്കുന്നതാണു്.

മൂ—അനേന വിധിനാ ശ്രാദ്ധം ത്രിരബ്ദസ്യേഹ നിൎവ്വപേൽ
ഹേമന്തഗ്രീഷ്മവൎഷാസു പാഞ്ചയജ്ഞികമന്വഹം. 281

ഭാ—ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞുവന്ന വിധിപ്രകാരം മാസംതോറും ശ്രാദ്ധം ചെയ്യുന്നതിനു് ശക്തിയില്ലാത്തയാൾ ഒരു വൎഷത്തിൽ ഹേമന്തം ഗ്രീഷ്മം വൎഷം ഇവയിൽ ഏതെങ്കിലും ഒരു ഋതുവിൽ പഞ്ചമഹായജ്ഞത്തിനുശേഷം അതിൽചേൎന്ന പിതൃയജ്ഞം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ന പൈതൃയജ്ഞികോ ഹോമോ ലൌകികേഗ്നൗ വിധീയതേ
ന ദൎശേന വിനാ ശ്രാദ്ധമാഹിതാഗ്നേൎദ്വിജന്മനഃ. 282

ഭാ—പിതൃശ്രാദ്ധത്തിൽ ഹോമം ചെയ്യുന്നതു് ഗൃഹാഗ്നിയിൽ പാടില്ലാത്തതാകുന്നു. ശ്രാദ്ധകൎത്താവു് പതിവുള്ള ഗൃഹസ്ഥനായിരുന്നാൽ അവൻ വൈദികാഗ്നിയിലും ഇല്ലാതിരുന്നാൽ ബ്രാഹ്മണരുടെ കയ്യിലും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. ആഹിതാഗ്നിയുള്ള കൎത്താവായവൻ മാസശ്രാദ്ധത്തെ കൃഷ്ണപക്ഷത്തിൽ അമാവാസ്യ ഒഴിഞ്ഞു് മററതിഥിയിൽ ചെയ്യരുതാത്തതാകുന്നു. മരിച്ച തിഥിയിൽ ചെയ്യേണ്ടതായ ശ്രാദ്ധത്തെ മാത്രമേ മരിച്ച തിഥിയിൽ ചെയ്യാവൂ.

മൂ യദേവതർപ്പയത്യദ്ഭിഃ പിതൄൻസ്നാത്വാദ്വിജോത്തമഃ
തേനൈവകൃത്സ്നമാപ്നോതി പിതൃയജ്ഞക്രിയാഫലം. 283

ഭാ—ദ്വിജൻ അഗ്നിവിഹീനനായവൻ സ്നാനംചെയ്തു ജലത്തിൽ പിതൃക്കളെക്കുറിച്ച് തർപ്പണം ചെയ്യുന്നതായിരുന്നാൽ നിത്യശ്രാദ്ധംചെയ്ത ഫലത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—വസൂൻവദന്തിതുപിതൄൻ രുദ്രാംശ്ചൈവപിതാമഹാൻ
പ്രപിതാമഹാംസ്തഥാദിത്യാൻ ശ്രുതിരേഷാസനാതനീ. 284

ഭാ—പിതൃക്കളെ വസുദേവതകളായും പിതാമഹന്മാരെ രുദ്രദേവന്മാരായും പ്രപിതാമഹന്മാരെ ആദിത്യദേവന്മാരായും സനാതനിയായ വേദത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ അവരെ ആ ദേവന്മാരായിട്ടുതന്നെ ധ്യാനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—വിഘസാശീഭവേന്നിത്യം നിത്യംവാമൃതഭോജനഃ
വിഘസോഭുക്തശേഷന്തു യജ്ഞശേഷന്തഥാമൃതം. 285

ഭാ—എപ്പോഴും ഒരു മനുഷ്യൻ വിഘസത്തെയും അമൃതത്തെയും ഭുജിക്കുന്നവനായിട്ട് ഇരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. (വിഘസം=ശ്രാദ്ധശേഷം. അമൃതം=യജ്ഞശേഷം)

മൂ—ഏതദ്വോഽഭിഹിതംസർവം വിധാനം പാഞ്ചയജ്ഞികം
ദ്വിജാതിമുഖ്യവൃത്തീനാം വിധാനംശ്രൂയതാമിതി. 276

ഭാ—ഇതുവരേയും പാർവ്വണം മുതലായ ശ്രാദ്ധം പഞ്ചമഹായജ്ഞം ഇവയുടെ വിധി ഇവയെല്ലാം നിങ്ങൾക്കായിട്ടു പറഞ്ഞവസാനിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇനി ബ്രാഹ്മണൻ മുതലായ വർണ്ണികളുടെ ജീവനോപായവൃത്തികളെക്കുറിച്ചു പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു. കേട്ടുകൊള്ളുക.

മൂന്നാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

൪-ാം അദ്ധ്യായം.

ബ്രാഹ്മണാദികളുടെ ജീവനകൃത്യങ്ങൾ.

മൂ—ചതുർത്ഥമായുഷോ ഭാഗമുഷിത്വാദ്യം ഗുരൌ ദ്വിജഃ
ദ്വിതീയമായുഷോ ഭാഗം കൃതദാരോ ഗൃഹേ വസേൽ. 1

ഭാ—ദ്വിജാതികൾ തങ്ങളുടെ വയസ്സിൽ നാലിലൊന്നായ ആദിമഭാഗത്തിൽ ബ്രഹ്മചാരിയായിട്ടു ഗുരുകുലത്തിൽ വാസംചെയ്തു രണ്ടാമത്തെഭാഗത്തിൽ വിവാഹംചെയ്തു ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിൽ വസിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അദ്രോഹേണൈവ ഭൂതാനാമല്പദ്രോഹേണ വാ പുനഃ
യാ വൃത്തിസ്താം സമാസ്ഥായ വിപ്രോ ജീവേദനാപദി. 2

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ ആപത്തില്ലാത്തകാലത്തിൽ പ്രാണികൾക്കു ദ്രോഹംകൂടാതെ അവിധം യജനംചെയ്യിക്കുക, അദ്ധ്യയനംചെയ്യിക്കുക, നല്ലവരോടു ദാനം വാങ്ങുക, എന്നിപ്രകാരമുള്ള വൃത്തികളെക്കൊണ്ടു് ഉപജീവിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അങ്ങിനെയുള്ള വൃത്തികളെക്കൊണ്ടു് ഉപജീവനം ശരിയായി നടക്കാതിരുന്നാൽ അല്പം ദ്രോഹമുള്ളവയായ കൃഷി, വ്യാപാരം മുതലായവകൊണ്ടു കുടുംബത്തെ രക്ഷിക്കാമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

മൂ—യാത്രാമാത്രപ്രസിദ്ധ്യർത്ഥം സ്വൈഃ കർമ്മഭിരഗർഹിതൈഃ
അക്ലേശേന ശരീരസ്യ കുർവ്വീത ധനസഞ്ചയം. 3

ഭാ—ദേഹശ്രമംകൂടാതെ ശാസ്ത്രപ്രകാരം മാതാപിതാ മുതലായ കുടുംബസംരക്ഷണയ്ക്കും തന്റെ പ്രാണസംരക്ഷണയ്ക്കും ഉപയോഗമായ തന്റെ ധാന്യങ്ങളെ ലോകത്തിലുള്ളവർ നിന്ദിക്കാത്തതായും ശാസ്ത്രോക്തമായുമിരിക്കുന്ന താഴെപ്പറയാൻ പോകുന്ന കാര്യങ്ങളെക്കൊണ്ടു സമ്പാദിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഋതാമൃതാഭ്യാം ജീവേത്തു മൃതേന പ്രമൃതേന വാ
സത്യാനൃതാഭ്യാമപി വാ ന ശ്വവൃത്ത്യാ കദാചന. 4

ഭാ—ഋതം, അമൃതം, മൃതം, പ്രമൃതം, സത്യാനൃതം ഇവ അഞ്ചു മാർഗ്ഗത്തിലും ധനത്തെ സമ്പാദിക്കാം. ശ്വാവിന്റെ വൃത്തിയിൽ ആപത്തില്ലാത്തപ്പോൾ ഒരിക്കലും ജീവിക്കരുതാത്തതാണു്.

മൂ—ഋതമുഞ്ഛശിലം ജ്ഞേയമമൃതം സ്യാദയാചിതം
മൃതന്തുയാചിതംഭൈക്ഷ്യം പ്രമൃതംകർഷണംസ്മൃതം 5

ഭാ—കൊയ്ത്തു നിലങ്ങളിലും (പാടങ്ങൾ) മററിടങ്ങളിലും ചിതറിക്കിടക്കുന്ന നെന്മണികളെ രണ്ടു വിരൽകൊണ്ടു പെറുക്കിയെടുക്കുന്നതും, മെല്ലാത്ത സ്ഥലങ്ങളിൽ കതിർനെല്ലിനെ പെറുക്കുന്നതും "ഋത"മെന്നുപറയുന്നു. താൻ യാചിക്കാതെ ലഭിക്കുന്നതു് "അമൃത"മെന്നു പറയുന്നു. താൻ യാചിച്ചുലഭിക്കുന്ന ഭിക്ഷ "മൃത"മാകുന്നു. കൃഷിചെയ്തുണ്ടാക്കുന്നതു് "പ്രമൃത"മെന്നും പറയുന്നു.

മൂ—സത്യാനൃതന്തുവാണിജ്യന്തേന ചൈവാപിജീവ്യതെ
സേവാശ്വവൃത്തിരാഖ്യാതാ തസ്മാത്താം പരിവർജ്ജയേൽ. 6

ഭാ—വ്യാപാരംചെയ്യുന്നതു് "സത്യാനൃത"മെന്നു പറയുന്നു. ബ്രാഹ്മണൻ ഈ പ്രവൃത്തികൊണ്ടും ഉപജീവനം ചെയ്യാം. സേവകവൃത്തിയെന്നു പറയുന്നതു് യജമാനന്റെ വരുതിക്കേട്ടു നടക്കുന്നതിനാലും ഹീനകളായ പ്രവൃത്തികളെ ചെയ്യാൻ ഇടവരുന്നതിനാലും നിന്ദ്യയെന്നും ശ്വാവിന്റെ വൃത്തിയോടു സമാനയാണെന്നും വിചാരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതിനാൽ അതിനെ ശ്വവൃത്തിയെന്നു പറയുന്നു. അതു ഹേതുവായിട്ടു് ആ സേവകവൃത്തിയെ ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു. (ഇതു ബ്രാഹ്മണവിഷയമാകുന്നു.)

മൂ—കുസൂലധാന്യകോവാസ്യാൽ കുംഭീധാന്യകഏവവാ
ത്ര്യഹൈഹികോവാപിഭവേദശ്വസ്തനികഏവവാ. 7

ഭാ—ബ്രാഹ്മണജാതിജനായ ഗൃഹസ്ഥൻ മൂന്നുവർഷക്കാലത്തേക്കോ അതിലധികം കാലത്തേക്കോ വേണ്ട ധാന്യത്തെ നെൽപ്പുരയിൽ ഇട്ടു സൂക്ഷിച്ചുകൊള്ളാം. അതിനു ശക്തനല്ലാത്തവൻ ഒരു വത്സരത്തേക്കു വേണ്ട ധാന്യത്തെ വലിയ കുടത്തിലിട്ടു സൂക്ഷിച്ചുകൊള്ളാം. അതിലേയ്ക്കും ശക്തിയില്ലാത്തവൻ മൂന്നുദിവസത്തേക്കു് ഉപയോഗമാകിയ ധാന്യത്തെ സൂക്ഷിച്ചുകൊള്ളാം. അല്ലെങ്കിൽ നിത്യവും സമ്പാദിക്കുന്നവനായിട്ടെങ്കിലും ഇരിക്കാം.

മൂ—ചതുർണ്ണാമപിചൈതേഷാം ദ്വിജാനാം ഗൃഹമേധിനാം
ജ്യായാൻപരഃപരോജ്ഞേയോ ധർമ്മതോലോകജിത്തമഃ. 8

ഭാ—മേല്പറഞ്ഞ നാലുവിധം ഉപജീവിക്കുന്ന ഗൃഹസ്ഥന്മാരിൽ ആദ്യനെക്കാൾ രണ്ടാമൻ ഉൽകൃഷ്ടനാകുന്നു. അവനെക്കാൾ മൂന്നാമൻ ഉൽകൃഷ്ടനാകുന്നു. അവനെക്കാൾ നാലാമൻ ഉൽകൃഷ്ടനാകുന്നു. അതെന്തെന്നാൽ ധനം അധികമില്ലാതിരിക്കുന്നകൊണ്ടു് യാഗാദികൾ ചെയ്തിട്ടു സ്വർഗ്ഗാദിഭോഗങ്ങളെ പ്രാപിക്കണമെന്നും, നിഷ്കാമനായി പരമാത്മധ്യാനം ചെയ്യണമെന്നും വിചാരിച്ചു് അപ്രകാരം പ്രവർത്തിപ്പാൻ ഇടവരുന്നു.

മൂ—ഷട്കർമ്മൈകോഭവത്യേഷാം ത്രിഭിരന്യഃപ്രവർത്തതേ
ദ്വാഭ്യാമേകശ്ചതുർത്ഥസ്തു ബ്രഹ്മസത്രേണജീവതി. 9

ഭാ—ഏവൻ വലിയ കുടുംബിയോ അവൻ ഋതം, അമൃതം, മൃതം, പ്രമൃതം, സത്യാനൃതം, കുസീദം, ഈ ആറുവിധം ഉപജീവിക്കാം. അവനെക്കാൾ കുറഞ്ഞ കുടുംബി യജ്ഞംചെയ്യിക്കുക, വേദാധ്യയനംചെയ്യിക്കുക, ദാനംവാങ്ങുക ഈ മൂന്നുവിധം ഉപജീവിക്കാം. അവനിലും കുറഞ്ഞ കുടുംബി, യജ്ഞംചെയ്യിക്കുക, വേദാധ്യയനംചെയ്യിക്കുക, ഈ രണ്ടുവിധം ഉപജീവനംചെയ്യാം. അവനിലും കുറഞ്ഞ കുടുംബി വേദാധ്യയനം ചെയ്യിക്കുന്നതിനാൽ മാത്രം ഉപജീവിക്കാം.

മൂ—വർത്തയംശ്ചശിലോഞ്ഛാഭ്യാമഗ്നിഹോത്രപരായണഃ
ഇഷ്ടീഃപാർവ്വായണാന്തീയാഃ കേവലാനിർവ്വപേത്സദാ. 10

ഭാ—ഋതവൃത്തികൊണ്ടു് ഉപജീവിക്കുന്നവൻ അഗതിയാകുന്നു. തന്നിമിത്തം അഗ്നിഹോത്രത്തിൽ താല്പര്യമുള്ളവനായി് ദശ, പൌർണ്ണമാസം, ആഗ്രായണം എന്നീ ഇഷ്ടികളെമാത്രം ശക്തിക്കു തക്കവിധം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു

ഗൃഹസ്ഥരുടെ കൃത്യാകൃത്യങ്ങൾ.

മൂ—നലോകവൃത്തംവർത്തേത വൃത്തിഹേതോഃ കഥഞ്ചന
അജിഹ്മാമശഠാംശുദ്ധാം ജീവേദ്ബ്രാഹ്മണജീവികാം, 11

ഭാ—ഉപജീവനത്തിന്നായിട്ടു വികടം ചെയ്യുകയും, ചീത്തവാക്കുകളെ പറയു

കയും അരുത്. അസത്യം ഡംഭം മുതലായ ദോഷങ്ങൾ കൂടാതെ ബ്രാഹ്മണവൃത്തിയെ അനുകരിച്ചുപജീവിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സന്തോഷം പരമാസ്ഥായ സുഖാർത്ഥീ സംയതോഭവേൽ
സന്തോഷമൂലംഹിസുഖം ദുഃഖമൂലംവിപർയ്യയഃ. 12

ഭാ—തനിക്കു ലഭിച്ചിട്ടുള്ള ധാന്യം, ധനം, പരിജനം പുത്രമിത്രാദികൾ ഇവററക്കൊണ്ടു അധികമായ സുഖത്തെ പ്രാപിച്ചിട്ടു സ്വർഗ്ഗാദിസുഖത്തെ അന്വേഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു. എന്തെന്നാൽ ഒരുത്തൻ സന്തോഷത്തെ പ്രാപിച്ചാൽ അവനു സുഖമുണ്ടാകുന്നു. നേരെമറിച്ചു വ്യസനം പ്രാപിച്ചാൽ അവനു നരകാനുഭൂതിദുഃഖമുണ്ടാകുന്നു.

മൂ—അതോന്യതമയാവൃത്ത്യാ ജീവംസ്തു സ്നാതകോദ്വിജഃ
സ്വർഗ്ഗായുഷ്യയശസ്യാനി വ്രതാനീമാനിധാരയേൽ. 13

ഭാ—മേൽപറഞ്ഞ വൃത്തികളിൽ ഏതു വൃത്തികൊണ്ടുപജീവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന വ്രതസ്നാതകനായുള്ള ബ്രാഹ്മണൻ സ്വർഗ്ഗം, ആയുസ്സ്, കീർത്തി ഇവയെ ഉണ്ടാക്കുന്നതായി താഴെ പറയാൻപോകുന്ന വ്രതങ്ങളെ അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—വേദോദിതംസ്വകംകർമ്മ നിത്യംകുർയ്യാദതന്ദ്രിതഃ
തദ്ധികുർവ്വൻയഥാശക്തി പ്രാപ്നോതിപരമാംഗതിം. 14

ഭാ—അവനവന്റെ വർണ്ണാശ്രമങ്ങൾക്കു തക്കതായി വേദത്തിലും ധർമ്മശാസ്ത്രത്തിലും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന നിത്യകർമ്മങ്ങളെ നിത്യവും താല്പര്യത്തോടുകൂടി ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. ഇങ്ങിനെ ചെയ്യുന്നവൻ പരമഗതിയെ പ്രാപിക്കുന്നു

മൂ—നേഹേതാർത്ഥാൻപ്രസംഗേന ന വിരുദ്ധേനകർമ്മണാ
നവിദ്യമാനേഷ്വർത്ഥേഷു നാർത്ത്യാമപിയതസ്തതഃ. 15

ഭാ—പാട്ടുപാടുക, കൂത്തുചെയ്യുക, യാഗംചെയ്യുന്നതിനു യോഗ്യനായവനെക്കൊണ്ടു യാഗംചെയ്യിക്കുക, എന്നിപ്രകാരമുള്ള ശാസ്ത്രവിരുദ്ധമായ കർമ്മങ്ങളാൽ ധനം സമ്പാദിച്ചുകൂടാത്തതാണ്. ധനം ഉണ്ടായിരുന്നാലും ഇല്ലാതെയായാലും പതിതൻ മുതലായവരോടു ജീവനത്തിനായിട്ടു ദാനം വാങ്ങരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—ഇന്ദ്രിയാർത്ഥേഷുസർവ്വേഷു ന പ്രസജ്യേതകാമതഃ
അതിപ്രസക്തിംചൈതേഷാം മനസാ സന്നിവർത്തയേൽ. 16

ഭാ—ശബ്ദാദിവിഷയങ്ങളിൽ അധികം താൽപര്യമില്ലാതിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. തന്റെ ധർമ്മപത്നിയിലായാലും ശാസ്ത്രവിരോധമായി കാമചേഷ്ടകളെ നടത്തിക്കൂട്ടുന്നതല്ല. ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ വിഷയവാഞ്ഛ വർദ്ധിച്ചുവന്നാൽ അതിനെ തന്നിമിത്തമുള്ള അല്പസുഖത്തെയും സ്വർഗ്ഗാദിസുഖനാശത്തെയും, താരതമ്യവിവേചനം ചെയ്തു സമാധാനിയായിട്ടു അടക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സർവ്വാൻപരിത്യജേദർത്ഥാൻ സ്വാധ്യായസ്യവിരോധിനഃ
യഥാതഥാധ്യാപയംസ്തു സാഹ്യസ്യകൃതകൃത്യതാ. 17

ഭാ—വേദാർത്ഥവിചാരത്തിനു വിരോധമായ എല്ലാ വ്യാപാരങ്ങളേയും നീക്കി ഏതുവിധമായിട്ടെങ്കിലും ജീവിച്ചുകൊണ്ടു വേദത്തെ അദ്ധ്യയനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. അതുതന്നെയാണ് ഇവന് പ്രയോജനത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നതു്.

മൂ—വയസഃകർമ്മണോർത്ഥസ്യ ശ്രുതസ്യാഭിജനസ്യച
വേഷവാഗ്ബുദ്ധിസാരൂപ്യമാചരൻ വിചരേദിഹ. 18

ഭാ—വയസ്സ് യോഗ്യമായിട്ടും, ധനം, കുലം, ഇവയ്ക്കു തക്കതായ വേഷം വാക്ക് ബുദ്ധി ഇവയെ ധരിച്ചുകൊണ്ടു ലോകത്തിൽ സഞ്ചരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ബുദ്ധിവൃദ്ധികരാണ്യാശു ധന്യാനിച ഹിതാനിച
നിത്യംശാസ്ത്രാണ്യവേക്ഷേത നിഗമാംശ്ചൈവവൈദികാൻ.

ഭാ—ബുദ്ധിയെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതായ വ്യാകരണം, മീമാംസ, സ്മൃതി, പുരാണം, തർക്കം, ഇവയേയും, ധനം സമ്പാദിയ്ക്കുന്നതിനുപയോഗമായ ബാർഹസ്പത്യം ഔശനം മുതലായ അർത്ഥശാസ്ത്രങ്ങളേയും ഇഹലോകത്തേക്കുപയോഗമുള്ള ജ്യോതിഷവൈദ്യാദിശാസ്ത്രങ്ങളേയും പരലോകത്തിന്നുപയോഗമുള്ള വേദാന്തശാസ്ത്രങ്ങളേയും നിത്യവും ശീലിയ്ക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യഥായഥാഹിപുരുഷഃ ശാസ്ത്രംസമധിഗച്ഛതി
തഥാതഥാവിജാനാതി വിജ്ഞാനഞ്ചാസ്യരോചതേ. 20

ഭാ—മനുഷ്യൻ ഏതുവിധം ശാസ്ത്രത്തെ അദ്ധ്യയനം ചെയ്യുന്നുവോ അതുവിധം എല്ലാം വിശേഷജ്ഞാനത്തെയുമറിഞ്ഞു ബ്രഹ്മവിചാരത്തിന്ന് അർഹനായും ഭവിക്കുന്നു.

മൂ—ഋഷിയജ്ഞംദേവയജ്ഞം ഭൂതയജ്ഞഞ്ചസർവ്വദാ
നൃയജ്ഞംപിതൃയജ്ഞഞ്ച യഥാശക്തിനഹാപയേൽ. 21

ഭാ—മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ പറഞ്ഞ ദേവയജ്ഞം മുതലായ പഞ്ചമഹായജ്ഞങ്ങളേയും തന്റെ ശക്തിക്കനുസരിച്ചവിധം നടത്തേണ്ടതാകുന്നു:

മൂ—ഏതാനേകേമഹായജ്ഞാൻ യജ്ഞശാസ്ത്രവിദോജനാഃ
അനീഹമാനസ്സതതമിന്ദ്രിയേഷ്വേവജുഹ്വതി. 22

ഭാ—യജ്ഞശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരായ ചില മഹാന്മാർ ആശയെവിട്ടവരായിട്ട് പഞ്ചമഹായജ്ഞങ്ങളെ മേൽപറഞ്ഞവിധം ചെയ്യാതെ പഞ്ചജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങളെക്കൊണ്ടു സമ്പാദിക്കുന്നു. (അതായത്—ജ്ഞാനത്താൽ യജ്ഞദേവതയാകുന്ന പരമാത്മാവിനെ ധ്യാനിയ്ക്കുന്നതുകൊണ്ട് അതിന്റെ ഫലത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.)

മൂ—വാച്യേകേജുഹ്വതിപ്രാണം പ്രാണേവാചഞ്ചസർവ്വദാ
വാചിപ്രാണേചപശ്യന്തോ യജ്ഞനിർവൃത്തിമക്ഷയാം. 23

ഭാ—ഇനിയും ചില മഹാന്മാർ യജ്ഞഫലത്തെ വാക്കിനാലും പ്രാണവായുവിനാലും അഴിവില്ലാത്തതായി ഉണ്ടാക്കുന്നുവെന്നറിഞ്ഞ് ആ പ്രാണനെ വാക്കിലും ആ വാക്യത്തെ പ്രാണനിലും അടക്കി യജ്ഞഫലത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. (മൌനവ്രതത്താലും മന്ത്രോച്ചാരണത്താലും യജ്ഞഫലത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു എന്നു സാരം)

മൂ—ജ്ഞാനേനൈവാപരേവിപ്രാ യജന്ത്യേതൈർമ്മഖൈസ്സദാ
ജ്ഞാനമൂലാം ക്രിയാമേഷാം പശ്യന്തോ ജ്ഞാനചക്ഷുഷാ. 24

ഭാ—ബ്രഹ്മജ്ഞാനികളായ മററു ചില വിപ്രന്മാർ യജ്ഞകർമ്മഫലങ്ങളും ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്താലുണ്ടാകുന്നതെന്ന് ജ്ഞാനദൃഷ്ടികൊണ്ടു കണ്ടറിഞ്ഞ് ആ ജ്ഞാനംകൊണ്ടുതന്നെ പഞ്ചയജ്ഞഫലത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു

മൂ—അഗ്നിഹോത്രഞ്ചജുഹുയാദാദ്യന്തേദ്യുനിശോസ്സദാ
ദർശേനചാർദ്ധമാസാന്തേ പൌർണ്ണമാസേനചൈവഹി. 25

ഭാ—പ്രാതസ്സന്ധ്യയിലും സായംസന്ധ്യയിലും, അഗ്നിഹോത്രം ചെയ്യേണ്ട

55733

താകുന്നു. അമാവാസ്യയിൽ ദർശേഷ്ടിയും പൌൎണ്ണമിയിൽ പൌൎണ്ണമാസേഷ്ടിയും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. (ദർശം=കറുത്ത വാവുകളിൽ ചെയ്യുന്ന ഒരു കൎമ്മം. പൌൎണ്ണമാസം=വെളുത്ത വാവുകളിൽ ചെയ്യുന്ന ഒരു കൎമ്മം. ഇഷ്ടി=യാഗം) [ഈ രണ്ടു കൎമ്മങ്ങളും അഗ്നിഹോത്രിയുടെ യാഗവിശേഷമാകുന്നു.]

മൂ—സസ്യാന്തേ നവസസ്യേഷ്ട്യാ തഥൎത്ത്വന്തേ ദ്വിജോദ്ധ്വരൈഃ
പശുനാ ത്വയനസ്യാദൌ സമാന്തേ സൌമികൈൎമ്മഖൈഃ. 26

ഭാ—വൃശ്ചികമാസത്തിൽ ആഗ്രയണേഷ്ടിയും ഋതുവിന്റെ അവസാനത്തിൽ ചാതുൎമ്മാസ്യേഷ്ടിയും ദക്ഷിണായന ഉത്തരായണാദികളിൽ പശുവധേഷ്ടിയും ചാന്ദ്രമാനപ്രകാരം വൎഷാന്തവും വൎഷാദിയുമായ വസന്തകാലത്തിൽ അഗ്നിഷ്ടോമവും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

ആഹിതാഗ്നിവിഷയം.

മൂ—നാനിഷ്ട്വാ നവസസ്യേഷ്ട്യാ പശുനാ ചാഗ്നിമാൻ ദ്വിജഃ
നാന്നമദ്യാന്മാംസം ദീൎഘമായുൎജ്ജിജീവിഷുഃ 27

ഭാ—ആഹിതാഗ്നിയായ ബ്രാഹ്മണൻ താൻ ദീൎഘായുസ്സായിരിക്കണമെന്ന് ഇച്ഛയുണ്ടായിരുന്നാൽ പുത്തനായി നെല്ലുവിളഞ്ഞു കൊയ്തുകൊണ്ടുവരുന്നതിനെ ആഗ്രയണേഷ്ടി ചെയ്യാതെകണ്ടു ഭോജനത്തിനുപയോഗപ്പെടുത്തരുത്. മേല്പറഞ്ഞ കാലത്തിൽ പശുവധേഷ്ടി ചെയ്യാതെ മാംസഭക്ഷണം ചെയ്തുകൂടുന്നതല്ല.

മൂ—നവേനാനൎച്ചിതാ ഹ്യസ്യ പശുഹവ്യേന ചാഗ്നയഃ
പ്രാണാനേവാത്തുമിച്ഛന്തി നവാന്നാമിഷഗൃദ്ധിനഃ. 28

ഭാ—മേല്പറഞ്ഞവിധത്തിൽ ആഗ്രയണേഷ്ടി പശുവധേഷ്ടി ഇവ ചെയ്യാതിരുന്നാൽ ഈ ആഹിതാഗ്നിയുടെ ത്രേതാഗ്നികൾ നവംനവമായ അന്നത്തിലും മാംസത്തിലും ഇച്ഛയുള്ളവരായിട്ട് ഇവന്റെ പ്രാണനെത്തന്നെ ഭക്ഷിക്കുന്നതിന്നു യത്നപ്പെടുന്നു.

മൂ—ആസനാശനശയ്യാഭിരദ്ഭിൎമ്മൂലഫലേന വാ
നാസ്യ കശ്ചിദ്വസേൽഗേഹേ ശക്തിതോനൎച്ചിതോതിഥിഃ.

ഭാ—ഈ ഗൃഹസ്ഥന്റെ ഗൃഹത്തിൽ വന്നിരിക്കുന്ന അതിഥിയായവൻ യഥാശക്തി ആസനം ഭോജനം ശയനം ഇവകൊണ്ടു ജലത്താലും കിഴങ്ങ് പഴം ഇവറ്റെക്കൊണ്ടെങ്കിലും പൂജിക്കപ്പെടാത്തവനായിട്ടു വാസം ചെയ്യരുതാത്തതാണ്.

മൂ—പാഷണ്ഡിനോ വികൎമ്മസ്ഥാൻ ബൈഡാലവ്രതികാൻശഠാൻ
ഹൈതുകാൻ ബകവൃത്തീംശ്ച വാങ്മാത്രേണാപി നാൎച്ചയേൽ.

ഭാ—വേദവിരോധികളായ ശാക്യന്മാർ (ബുദ്ധമതക്കാർ ഇവർ വേദവിരോധികളാകയാൽ ഇവരെ പാഷണ്ഡികൾ എന്നു പറയുന്നു.) അയോഗ്യങ്ങളായ കൎമ്മങ്ങളെ ചെയ്യുന്നവൻ പൂച്ചസന്യാസിയെന്നു മട്ടിൽ അന്യന്മാരെ ദ്രോഹിക്കുന്നവർ വേദത്തെ അവിശ്വസിക്കുന്നവർ വേദാന്തവിരോധമായ തൎക്കയുക്തികളെപ്പറയുന്നവർ കൊക്ക് എന്നപോലെ കരുതിയിരുന്നു ചതിക്കുന്നവർ എന്നിവർ അതിഥിപൂജാകാലത്തിൽ വന്നാലും അവരെ വാക്കുകൊണ്ടുപോലും പൂജിച്ചുകൂടാത്തതാണ്.

മൂ—വേദവിദ്യാവ്രതസ്നാതാൻ ശ്രോത്രിയാൻ ഗൃഹമേധിനഃ
പൂജയേദ്ധവ്യകവ്യേന വിപരീതാംശ്ച വർജ്ജയേൽ. 31

ഭാ—വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്തവർ, വ്രതമനുഷ്ഠിച്ചവർ വേദം, വ്രതം ഈ രണ്ടുമുള്ളവർ, ശ്രോത്രിയന്മാർ എന്നിപ്രകാരമുള്ള ഗൃഹസ്ഥന്മാരെ ദേവകാര്യത്തിലും പിതൃകാര്യത്തിലും പൂജിക്കേണ്ടതാകുന്നു. വിപരീതന്മാരായിട്ടുള്ളവരെ നിന്ദിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ശക്തിതോപചമാനേഭ്യോ ദാതവ്യം ഗൃഹമേധിനാ
സംവിഭാഗശ്ച ഭൂതേഭ്യഃ കർത്തവ്യോനുപരോധതഃ. 32

ഭാ—ബ്രഹ്മചാരി സന്ന്യാസി മുതലായ ഭിക്ഷുക്കാർക്കും യഥാശക്തി കുടുംബക്ഷയം വരാതെകണ്ടു ഭിക്ഷകൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു. തനിക്കുപയോഗമുള്ള വൃക്ഷം മുതലായവയേയും ജലംകൊണ്ടു തൃപ്തിപ്പെടുത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—രാജതോധനമന്വിച്ഛേത്സംസീദൻസ്നാതകഃ ക്ഷുധാ
യാജ്യാന്തേവാസിനോർവാപി നത്വന്യത ഇതിസ്ഥിതിഃ. 33

ഭാ—കർമ്മാനുഷ്ഠാനമുള്ള ഗൃഹസ്ഥന് അന്നവസ്ത്രങ്ങളില്ലാതെ കഷ്ടം നേരിട്ടാൽ അവൻ ക്ഷത്രിയജാതിയായ രാജാവിൽനിന്നാകട്ടെ, തന്നിൽനിന്നു യജ്ഞം ചെയ്തവനിൽനിന്നാകട്ടെ തന്റെ ശിഷ്യനിൽനിന്നാകട്ടെ അർത്ഥത്തെ സമ്പാദിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അവർ ഇരിക്കുമ്പോൾ മററുള്ളവരോടു ദാനംവാങ്ങരുതാത്തതാണ്.

മൂ—നസീദേത്സ്നാതകോ വിപ്രഃ ക്ഷുധാശക്തഃ കഥഞ്ചന
ന ജീർണ്ണമലവദ്വാസാ ഭവേച്ചവിഭവേസതി. 34

ഭാ—ഗൃഹസ്ഥൻ വേദവിദ്യയാലും ദാനംവാങ്ങുന്നതിലും ധനം സമ്പാദിച്ചു വിശപ്പുകൊണ്ടു കഷ്ടപ്പെടരുത്. നിവൃത്തിയുള്ളപ്പോൾ കീറിയതും അഴുക്കുള്ളതായുമിരിക്കുന്ന വസ്ത്രത്തെ ധരിക്കരുതാത്തതാണ്.

മൂ—ക്ലിപ്തകേശനഖശ്മശ്രുർ ദാന്തഃശുക്ലാംബരഃശുചിഃ
സ്വാധ്യായേ ചൈവ യുക്തഃ സ്യാന്നിത്യമാത്മഹിതേഷു ച.

ഭാ—രോമം, നഖം, മീശ, താടി ഈ ഭാഗങ്ങളിൽ വിധിപ്രകാരം ക്ഷൗരം ചെയ്യിച്ചിട്ട് വ്രതോപവാസമുള്ളവനായി ഉള്ളും പുറവും ശുദ്ധനായി ശുക്ലാംബരധാരിയായി വേദാദ്ധ്യയനമുള്ളവനായി ശരീരപോഷകമായ ഔഷധസേവനം ചെയ്തുകൊണ്ടു വസിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—വൈണവീം ധാരയേദ്യഷ്ടിം സോദകം ച കമണ്ഡലും
യജ്ഞോപവീതം വേദഞ്ച ശുഭേരൗക്മേ ച കുണ്ഡലേ. 36

ഭാ—വേണുദണ്ഡം (മുളന്തണ്ട്), ജലംകൊണ്ടു നിറച്ചിട്ടുള്ള കമണ്ഡലു യജ്ഞോപവീതം, ദർഭ, പവിത്രം അല്ലെങ്കിൽ വേദം, സ്വർണ്ണകുണ്ഡലം ഇവയെ എപ്പോഴും ധരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—നേക്ഷേതോദ്യന്തമാദിത്യം നാസ്തം യാന്തം കദാചന
നോപസൃഷ്ടം ന വാരിസ്ഥം ന മദ്ധ്യന്നഭസോഗതം. 37

ഭാ—സൂര്യൻ ഉദിക്കുമ്പോഴും അസ്തമിക്കുമ്പോഴും ഗ്രഹണസമയത്തും ജലത്തിൽ പ്രതിഫലിച്ചിരിക്കുമ്പോഴും മദ്ധ്യാഹ്നസമയത്തും സൂര്യനെ നോക്കരുതാത്തതാണ്.

മൂ—ന ലംഘയേദ്വത്സതന്ത്രീന്നപ്രധാവേച്ചവർഷതി
ന ചോദകേ നിരീക്ഷേത സ്വരൂപമിതിധാരണാ. 38

ഭാ—പശുക്കുട്ടിയെ കെട്ടിയിരിക്കുന്ന കയറിനെ മറികടക്കരുതു്. മേഘം വർഷിക്കുമ്പോൾ ഓടുകചെയ്യരുതു്. ജലത്തിൽ തന്റെ രൂപത്തെ നോക്കരുതു്. ഇതു ശാസ്ത്രവിധിയാകുന്നു.

മൂ—മൃദങ്ഗം ദൈവതം വിപ്രം ഘൃതമ്മധുചതുഷ്പഥം
പ്രദക്ഷിണാനികുർവ്വീത പ്രജ്ഞാതാംശ്ച വനസ്പതീൻ. 39

ഭാ—മൃദംഗം, പശു, ദൈവതം, വിപ്രൻ, നെയ്യ്, തേൻ, അരശു മുതലായ പുണ്യവൃക്ഷം ഇവ എതിരിട്ടാൽ അവയെ പ്രദക്ഷിണമായി പോകേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—നോപഗച്ഛേൽപ്രമത്തോപി സ്ത്രിയമാർത്തവദർശനേ
സമാനശയനേ ചൈവ ന ശയീതതയാസഹ. 40

ഭാ—ഏററവും കാമാതുരനായിരുന്നാലും ഭാര്യ തീണ്ടായിരിക്കുന്ന മൂന്നു ദിവസവും അവളെ പ്രാപിച്ചുകൂടാത്തതാണു്. പ്രാപിക്കാതെതന്നെ അവളുടെ ശയ്യയിൽകൂടെ ശയിക്കുകയും അരുതു്. സമാനശയനവും ചെയ്യരുതു്.

മൂ—രജസാഭിപ്ലുതന്നാരീം നരസ്യഹ്യുപഗച്ഛതഃ
പ്രജ്ഞാതേജോ ബലം ചക്ഷുരായുശ്ചൈവപ്രഹീയതേ. 41

ഭാ—സ്ത്രീയുടെ രജോദർശനകാലത്തിൽ അവളെ പുണരുന്നവന്റെ ജ്ഞാനം, തേജസ്സ്, ബലം, ചക്ഷുസ്സ്, ആയുസ്സ് ഇവ കുറഞ്ഞുപോകുന്നു.

മൂ—താംവിവർജ്ജയതസ്തസ്യ രജസാസമഭിപ്ലുതാം
പ്രജ്ഞാ തേജോബലം ചക്ഷുരായുശ്ചൈവ പ്രവർദ്ധതേ. 42

ഭാ—ആ സ്ത്രീയെ രജോദർശനകാലത്തിൽ പ്രാപിക്കാതിരിക്കുന്നവനു മേൽപറഞ്ഞവ വൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—നാശ്നീയാൽഭാര്യയാസാർദ്ധം നൈനാമീക്ഷേതചാശ്നതീം
ക്ഷുവതീം ജൃംഭമാണാം വാ നചാസീനാം യഥാസുഖം. 43

ഭാ—തന്റെ ഭാര്യയോടുകൂടി ഒരു പാത്രത്തിൽ ഭുജിക്കരുതാത്തതാണു്. അവൾ ഭുജിക്കുമ്പോഴും, ചുമയ്ക്കുമ്പോഴും, കോട്ടുവായിടുമ്പോഴും തന്നിഷ്ടപ്രകാരം ഇരിക്കുമ്പോഴും ഭാര്യ നോക്കരുതാത്തതാണു്.

മൂ—നാഞ്ജയന്തീം സ്വകേ നേത്രേ നചാഭ്യക്താമനാവൃതാം
ന പശ്യേൽ പ്രസവന്തീം ച തേജസ്കാമോ ദ്വിജോത്തമഃ. 44

ഭാ—അനന്തരം അവൾ കണ്ണിൽ മഷിയെഴുതുമ്പോഴും, അഭ്യംഗം ചെയ്യുമ്പോഴും മേൽ വസ്ത്രം ഇല്ലാതിരിക്കുമ്പോഴും പ്രസവിക്കുമ്പോഴും തേജസ്സിനെ ആഗ്രഹിക്കുന്നവൻ നോക്കിക്കൂടുന്നതല്ല.

മൂ—നാന്നമദ്യാദേകവാസാ നനഗ്നഃ സ്നാനമാചരേൽ
നമൂത്രം പഥികുർവ്വീത നഭസ്മനിനഗോവ്രജേ. 45

ഭാ—ഗൃഹസ്ഥൻ ഒരു വസ്ത്രത്തോടുകൂടിയിരുന്നു് അന്നത്തെ ഭുജിക്കരുതാത്തതാണു്. വസ്ത്രത്തോടുകൂടാതെ സ്നാനം ചെയ്യരുതു്. മലമൂത്രങ്ങളെ മാർഗ്ഗത്തിലും ചാമ്പലിലും പശു മുതലായവ കെട്ടുന്ന മൃഗശാലയിലും വിസർജ്ജിക്കരുതു്.

മൂ—നഫാലകൃഷ്ടേ ന ജലേ നചിത്യാന്ന ച പർവ്വതേ
ന ജീർണ്ണദേവായതനേ ന വൽമീകേ കദാചന. 46

ഭാ—പിമന്നയും ഉഴുത നിലം, ജലം, യാഗശാല, മല, ജീർണ്ണക്ഷേത്രം, പുററ് എന്നീ സ്ഥലങ്ങളിലും ഒരിക്കലും മലമൂത്രങ്ങളെ വിസർജ്ജിക്കരുതു്.

മൂ—നസസത്വേഷു ഗർത്തേഷു ന ഗച്ഛന്നാപി ച സ്ഥിതഃ
ന നദീതീരമാസാദ്യ ന ച പർവ്വതമസ്തകേ. 47

ഭാ—ജന്തുക്കൾ വസിക്കുന്ന വിധത്തിലുള്ള വിടവുകളിലും നടന്നുകൊണ്ടും നിന്നുകൊണ്ടും നദീതീരങ്ങളിലും മലയുടെ ഉപരിതലത്തിലും മലമൂത്രവിസർജ്ജനം ചെയ്യരുതു്.

മൂ—വായ്വഗ്നി വിപ്രമാദിത്യമപഃ പശ്യം സ്തഥൈവഗാഃ
ന കദാച ന കുർവീത വിൺമൂത്രസ്യ വിസർജ്ജനം. 48

ഭാ—വായു അഗ്നി ബ്രാഹ്മണൻ സൂര്യൻ ജലം പശു ഇവയെ നോക്കിക്കൊണ്ടു് ഒരിക്കലും മലമൂത്രങ്ങളെ വിസർജ്ജിക്കരുതു്.

മൂ—തിരസ്കൃത്യോച്ചരേൽകാഷ്ഠ ലോഷ്ടപത്ര തൃണാദിനാ
നിയമ്യപ്രയതോ വാചം സംവീതാംഗോവഗുണ്ഠിതഃ. 49

ഭാ—രാൻ മലമൂത്രവിസർജ്ജനം ചെയ്യുന്ന സ്ഥലത്തെ യാഗത്തിനുപയോഗമില്ലാത്തുള്ള മരങ്ങളുടെ കമ്പുകൾ കല്ലു് ഇല പുല്ലു് എന്നിവയെക്കൊണ്ടു മറച്ചു് ഒരുത്തരോടും സംസാരിക്കാതെ ഉത്തരീയത്തെ തലയിൽ ചുററിക്കൊണ്ടിരുന്നു മലമൂത്രങ്ങളെ വിസർജ്ജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—മൂത്രോച്ചാരസമുത്സർഗ്ഗം ദിവാകുര്യാദുദങ്മുഖഃ
ദക്ഷിണാഭിമുഖോ രാത്രൌ സന്ധ്യയോശ്ച യഥാദിവാ. 50

ഭാ—മലമൂത്രങ്ങളെ പകലിലും രണ്ടു സന്ധ്യകളിലും വടക്കു മുഖമായും രാത്രിയിൽ ദക്ഷിണാഭിമുഖമായും ഇരുന്നു് വിസർജ്ജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഛായായാമന്ധകാരേ വാ രാത്രാവഹനിവാദ്വിജഃ
യഥാസുഖമുഖഃ കുര്യാൽ പ്രാണബാധഭയേഷു ച 51

ഭാ—രാത്രിയിലാകട്ടെ പകലിലാകട്ടെ നിഴൽ ഇരുട്ടു് ഇവയാൽ ദേശങ്ങ ളറിയാതിരുന്നാലും പുലി മേഷ്ഠാക്കൾ ഇവയെക്കുറിച്ചു ഭയമുണ്ടായിരുന്നാലും തന്നിഷ്ടപ്രകാരം ഇരുന്നു മലമൂത്രവിസർജ്ജനം ചെയ്യാം.

മൂ—പ്രത്യഗ്നിം പ്രതിസൂര്യം ച പ്രതിസോമോദകദ്വിജാൻ
പ്രതിഗാം പ്രതിവാതം ച പ്രജ്ഞാ നശ്യതിമേഹതഃ 52

ഭാ—അഗ്നി, സൂര്യൻ, ചന്ദ്രൻ, ജലം, ദ്വിജൻ, പശു ഇവയ്ക്കെതിരായി മലമൂത്രവിസർജ്ജനം ചെയ്യുവന്റ് ജ്ഞാനമഴിഞ്ഞുപോകും.

മൂ—നാഗ്നിം മുഖേനോപധമേന്നഗ്നാന്നേക്ഷേത ച സ്ത്രിയം
നാമേധ്യം പ്രക്ഷിപേദഗ്നൌ ന ച പാദൌ പ്രതാപയേൽ. 53

ഭാ—അഗ്നിയെ വായ്കൊണ്ടു് ഊതരുതു്. സംഭോഗകാലത്തല്ലാതെ സ്ത്രീകൾ നഗ്നയായിരിക്കുന്നതിനെ നോക്കരുതു്. അശുദ്ധമായ വസ്തുവിനെ അഗ്നിയിൽ ഇടുകചെയ്യരുതു്. പ്രാതഃകാലത്തിൽ തീ കായരുതു്.

മൂ— അധസ്താന്നോപദദ്ധ്യാച്ച നചൈനമഭിലംഘയേൽ
നചൈനംപാദതഃകുൎയ്യാന്നപ്രാണാബാധമാചരേൽ. 54

ഭാ—ഉയൎന്നസ്ഥലത്തിൽ താൻ ശയിച്ചുംകൊണ്ടു അഗ്നിയെ താഴത്തു വയ്ക്കരുതു്. അതിനെ മറികടക്കുകയും അതിനെ കാൽക്കലും വെക്കരുതു്. ആരോടും പ്രാണാപായകരമായ കാൎയ്യത്തെ ചെയ്യരുതു്.

മൂ— നാശ്നീയാത്സന്ധിവേലായാംനഗച്ഛേന്നാപിസംവിശേൽ
നചൈവപ്രലിഖേൽഭൂമിം നാത്മനോപഹരേൽസ്രജം. 55

ഭാ—സന്ധ്യാകാലത്തിൽ ഭുജിക്കയും വഴിനടക്കയും, ഉറങ്ങുകയും അരുതു്. ഭൂമിയിൽ കാരണംകൂടാതെ വരയ്ക്കരുതു്. തന്റെ തലയിൽ ധരിച്ചിരുന്ന മാല്യത്തെ താൻ എടുത്തു് എറിയരുതു്.

മൂ— നാപ്സുമൂത്രംപുരീഷംവാ ഷ്ഠീവനംവാസമുത്സൃജേൽ
അമേദ്ധ്യലിപ്തമന്യദ്വാ ലോഹിതംവാവിഷാണിവാ. 56

ഭാ—ജലത്തിൽ മൂത്രം, മലം, തുപ്പൽ, ചലം മുതലായതു പുരണ്ടതോ എച്ചിൽ വസ്തുക്കളോ രക്തം വിഷം ഇവയോ ചേൎക്കുന്നതല്ല.

മൂ— നൈകസ്സുപ്യാച്ശൂന്യഗേഹേ ശയാനന്നപ്രബോധയേൽ
നോദക്യയാഭിഭാഷേത യജ്ഞംഗച്ഛേന്നചാവൃതഃ. 57

ഭാ—ജനങ്ങളില്ലാത്ത ഗൃഹത്തിൽ താൻ ഏകനായി ശയിക്കരുതു്. ജ്ഞാനംകൊണ്ടുൽകൃഷ്ടനായവൻ ഉറങ്ങുമ്പോൾ ഉണൎത്തരുതു്. തീണ്ടാരിയുള്ളവളോടു് ആ കാലത്തിൽ സംസാരിക്കരുതു്. തന്നെ വരിക്കാതിരിക്കുമ്പോൾ യാഗകാൎയ്യത്തിൽ പ്രവേശിക്കരുതാത്തതാണു്.

മൂ— അഗ്ന്യാഗാരേഗവാംഗോഷ്ഠേ ബ്രാഹ്മണാനാഞ്ചസന്നിധൌ
സ്വാദ്ധ്യായേ ഭോജനേചൈവ ദക്ഷിണം പാണിമുദ്ധരേൽ.

ഭാ—യാഗശാല ഗോശാല (പശുവിനെ കെട്ടുന്നസ്ഥലം) ബ്രാഹ്മണസമീപം വേദാദ്ധ്യയനകാലം ഭോജനകാലം ഇവ സന്ദൎഭങ്ങളിൽ വലതുകരത്തെ ഉത്തരീയത്തിന്റെ പുറമേ നീക്കിവച്ചുകൊണ്ടിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നവാരയേൽഗാംധയന്തീം നചാചക്ഷീതകസ്യചിൽ
നദിവീന്ദ്രായുധംദൃഷ്ട്വാ കസ്യചിദ്ദൎശയേൽബുധഃ. 59

ഭാ—പശു ജലംകുടിക്കുമ്പോഴും പശുക്കുട്ടി പാൽകുടിക്കുമ്പോഴും തടുക്കരുതാത്തതാണു്. മറ്റൊരുത്തരേയും കാണിക്കുകയും അരുതു്; ആകാശത്തിൽ ഇന്ദ്രധനുസ്സുകണ്ടാൽ അതിനെ അറിഞ്ഞവൻ മറ്റൊരുത്തരെയും കാണിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— നാധാൎമ്മികേവസേദ്ഗ്രാമേ ന വ്യാധിബഹുലേഭൃശം
നൈകഃപ്രപദ്യേതാദ്ധ്വാനം നചിരംപൎവ്വതേവസേൽ. 60

ഭാ—ധൎമ്മജ്ഞന്മാരായവരില്ലാത്തതും വ്യാധിക്കു് ഇടമായിരിക്കുന്നതുമായ ഗ്രാമത്തിൽ വസിക്കരുതാത്തതാണു്. താൻ തനിയേ വഴിനടക്കരുതു്. മലയിൽ അധികംനേരം വസിക്കരുതു്.

മൂ— നശൂദ്രരാജ്യേനിവസേ നാധാർമ്മികജനാവൃതേ
നപാഷണ്ഡിഗണാക്രാന്തേനോപസൃഷ്ടേന്ത്യജൈർന്നൃഭിഃ.

ഭാ ശൂദ്രൻ രാജാവായിരിക്കുന്ന രാജ്യത്തിലും ധർമ്മമറിയാത്തവർ, പാഷണ്ഡികൾ, ഇവർ വസിക്കുന്ന ഗ്രാമത്തിലും സമീപത്തിൽ ചണ്ഡാലന്മാർ വസിക്കുന്ന ഗ്രാമത്തിലും വാസം ചെയ്യരുതാത്തതാണ്.

മൂ— ന ഭുഞ്ജീതോദ്ധൃതസ്നേഹം നാതിസൌഹിത്യമാചരേൽ
നാതിപ്രഗേനാതിസായം നസായംപ്രാതരാശിതഃ.

ഭാ—പിണ്ണാക്കുമുതലായ സാരമില്ലാത്ത പദാർത്ഥത്തെ ഭുജിക്കരുത്. രാത്രിയിലും പകലും അന്നത്തെ അധികമായി ഭുജിക്കരുത്. വയററിൽ പകുതിയോളം അന്നത്തെയും കാൽഭാഗം ജലത്തെയും നിറച്ച് കാൽഭാഗം വായുസഞ്ചാരത്തിന് ഒഴിച്ചിടേണ്ടതാകുന്നു: ഉദയാസ്തമനകാലത്തിൽ ഭുജിക്കരുത്. മദ്ധ്യാഹ്നം ഭുജിച്ച് വിശേഷമായിരുന്നാൽ രാത്രിയിൽ ഭുജിക്കരുതാത്തതാണ്.

മൂ— ന കുർവ്വീതവൃഥാചേഷ്ടാം നവാര്യഞ്ജലിനാപിബേൽ
നോത്സംഗേഭക്ഷയേൽ ഭക്ഷ്യാന്നജാതുസ്യാൽകുതൂഹലീ. 63

ഭാ—ഇഹത്തിനും പരത്തിനും ഉപയോഗമില്ലാത്ത വൃഥാവായ കാര്യത്തെ ചെയ്യരുതാത്തതാണ്. ജലത്തെ രണ്ടുകൈകൊണ്ടും കോരിക്കുടിക്കരുതാത്തതാകുന്നു. ഭക്ഷണങ്ങളെ മടിയിൽവെച്ചുകൊണ്ടു ഭുജിക്കരുതാത്തതാണ്. ഒരു സന്ദർഭത്തിലും പ്രയോജനമില്ലാതെ സന്തോഷപ്പെടരുത്.

മൂ— ന നൃത്യേനൈവഗായേന്നവാദിത്രാണിവാദയേൽ
നാസ്ഫോടയേന്നചക്ഷ്വേഡേ ന്ന ച രക്തോവിരാവയേൽ

ഭാ—ശാസ്ത്രവിരോധമായ് കൂത്താടുകയും പാടുകയും മദ്ദളതാളം മുതലായ വാദ്യങ്ങൾ പ്രയോഗിക്കയും അരുത്. കൈകൊണ്ടു ഭുജത്തെ തട്ടുകയും വായ് കൂട്ടിക്കൊണ്ടു ചുമയ്ക്കുകയും അഹങ്കാരംകൊണ്ടു കഴുത മുതലായവയെപ്പോലെ കരയുകയും അരുത്.

മൂ— നപാദൌധാവയേൽകാംസ്യേ കദാചിദപിഭാജനേ
നഭിന്നഭാണ്ഡേഭുഞ്ജീത നഭാവപ്രതിദൂഷിതേ. 65

ഭാ—ഓട്ടുപാത്രത്തിലൊരു സന്ദർഭത്തിലും പാദശുദ്ധി ചെയ്യരുതാത്തതാണ്: ഉടഞ്ഞ മൺപാത്രത്തിലും മനസ്സിനു രുചിക്കാത്തപാത്രത്തിലും ഭുജിക്കരുത്.

മൂ— ഉപാനഹൌചവാസശ്ച ധൃതമന്യൈർന്നധാരയേൽ
ഉപവീതമലങ്കാരം സ്രജംകരകമേവച. 66

ഭാ—മെതിയടി, ചെരിപ്പ്, വസ്ത്രം, യജ്ഞോപവീതം അലങ്കാരം പുഷ്പം, മാല കമണ്ഡലു ഇവ അന്യനനുഭവിച്ചിരുന്നാൽ അതിനെ താൻ വാങ്ങി ധരിക്കരുതാത്തതാണ്.

മൂ— നാവിനീതൈർവ്രജേദ്ധുര്യൈർന്നചക്ഷുദ്വ്യാധിപീഡിതൈഃ
നഭിന്നശൃങ്ഗാക്ഷിഖുരൈർന്നവാലധിവിരൂപിതൈഃ; 67

ഭാ—പഴകിയവയല്ലാത്തതായും വിശപ്പ് രോഗം ഇവയാൽ പീഡിതങ്ങളായും ഉടഞ്ഞ കൊമ്പ് കണ്ണ്, കുളമ്പ്, വാൽ ഇവ വിരൂപങ്ങളായുമുള്ള കാളകളെ കെട്ടിയിരിക്കുന്ന വണ്ടിയിൽ കയറരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—വിനീതൈസ്തുവ്രജേന്നിത്യമാശുഗൈർല്ലക്ഷണാന്വിതൈഃ
വർണ്ണരൂപോപസംപന്നൈഃ പ്രതോദേനാതുദൻഭൃശം. 68

ഭാ—പഴക്കം ചെന്നവയായും വേഗം നടക്കുന്നവയായും ശുഭലക്ഷണമുള്ളവയായും സൌന്ദര്യമുള്ളവയായുമിരിക്കുന്ന ഋഷഭങ്ങളെ വണ്ടിയിൽ കെട്ടി ചാട്ടയാലധികമായടിക്കാതെ സഞ്ചരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ബാലാതപഃപ്രേതധൂമോ വർജ്ജ്യംഭിന്നംതഥാസനം
നഛിന്ദ്യാന്നഖരോമാണി ദന്തൈർന്നോല്പാടയേന്നഖാൻ. 69

ഭാ—സൂര്യൻ ഉദിച്ച് ഒരു യാമത്തിനു മുമ്പുള്ള വെയിൽ പ്രേതധൂമം ആസനം ഇവയെ ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു. നഖം രോമം ഇവയെ താൻതന്നെ മുറിക്കരുതാത്തതാണ്. നഖത്തെ പല്ലിനാൽ കടിച്ചുമുറിക്കരുത്. (ഇളവെയിലിനെ ചില സ്മൃതികർത്താക്കന്മാർ കന്നിമാസത്തിലെ വെയിലെന്നും പറയുന്നു.)

മൂ—നമൃല്ലോഷ്ടം വിമൃദ്നീയാന്നച്ഛിന്ദ്യാൽകരജൈസ്തൃണം
നകർമ്മനിഷ്ഫലംകുര്യാന്നായത്യാമസുഖോദയം. 70

ഭാ—കാരണംകൂടാതെ മൺകട്ടയെ ഉടയ്ക്കുകയും നഖംകൊണ്ടു തൃണത്തെ നുള്ളിമുറിക്കുകയും അരുത്. ഫലമില്ലാത്ത പ്രവൃത്തിയെ ചെയ്യരുത്. ഭാവികാലത്തു ദുഃഖകാരിയായ യാതൊരു പ്രവൃത്തികളും ചെയ്യരുതാത്തതാണ്.

മൂ—ലോഷ്ടമർദ്ദീതൃണച്ഛേദീ നഖഖാദീച യോനരഃ
സവിനാശംവ്രജത്യാശു സൂചകോശുചിരേവച. 71

ഭാ—കാരണംകൂടാതെ മൺകട്ടയെ ഉടയ്ക്കുന്നവൻ തൃണത്തെ നുള്ളിമുറിക്കുന്നവൻ നഖത്തെ പല്ലുകൊണ്ടു കടിച്ചുമുറിക്കുന്നവൻ കോളുകൾ പറയുന്നവൻ ആചാരഹീനൻ ഇവർ ക്ഷണം നാശത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—നവിഗർഹ്യകഥാംകുര്യാൽ ബഹിർമ്മാല്യന്നധാരയേൽ
ഗവാഞ്ചയാനംപൃഷ്ഠേന സർവ്വഥൈവവിഗർഹിതം. 72

ഭാ—ലൌകികവിഷയത്തിലാകട്ടെ വൈദികവിഷയത്തിലാകട്ടെ ജയേച്ഛയാ താൻ ഒരു കക്ഷിയായിട്ടു വ്യവഹരിക്കരുതാത്തതാകുന്നു. കുടുമയ്ക്കു വെളിയിൽ പൂവിനെ ചൂടരുതാത്തതാണ്. കാളപ്പുറത്തു കയറി സഞ്ചരിക്കരുതാത്തതാണ്.

മൂ—അദ്വാരേണചനാതീയാൽ ഗ്രാമംവാവേശ്മവാവൃതം
രാത്രൌച വൃക്ഷമൂലാനി ദൂരതഃപരിവർജ്ജയേൽ. 73

ഭാ—വീട്, ഗ്രാമം ഇവയുടെ പുറത്തെവാതിൽ അടച്ചിരിക്കുമ്പോൾ മറ്റു മാർഗ്ഗമായിട്ട് ആ ഗൃഹത്തിനുള്ളിൽ പ്രവേശിക്കരുതാത്തതാകുന്നു. രാത്രിയിൽ വൃക്ഷമൂലങ്ങൾ കിടന്നിരുന്നാൽ അവയെ ദൂരെ നീക്കിയിടേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—നാക്ഷൈഃക്രീഡേൽകദാചിത്തു സ്വയന്നോപാനഹൌഹരേൽ
ശയനസ്ഥോനഭുഞ്ജീത നപാണിസ്ഥന്നചാസനേ. 74

ഭാ—ഒരിക്കലും ചൂതു മുതലായവയെ കളിക്കരുതാത്തതാണ്. തന്റെ മെതിയടിയോ ചെരിപ്പോ തന്റെ കൈകൊണ്ടെടുത്തു കൊണ്ടുപോകരുതാത്തതാണ്. ശയ്യയിൽ ഇരുന്നും ഇടതുകയ്യിൽ അന്നത്തെവച്ചും ആസനത്തിന്റെ മുകളിൽ ഇലയിട്ടുകൊണ്ടും ഭുജിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—സൎവ്വഞ്ച തിലസംബദ്ധം നാദ്യാദസ്തമിതേ രവൌ
നചനഗ്നശ്ശയീതേഹ നചോച്ഛിഷ്ടഃകചിദ്വ്രജേൽ. 75

ഭാ—എള്ളുചേൎന്നതായ എല്ലാ പദാൎത്ഥത്തെയും രാത്രിയിൽ ഭുജിക്കരുതാത്തതാണ്. കൌപീനമില്ലാതെ നഗ്നനായി രാത്രിയിൽ ശയിക്കരുത്. ഭുജിച്ച കൈകഴുകുന്നതിനുമുമ്പായി പുറത്തുപോകരുതാത്തതാണ്.

മൂ—ആൎദ്രപാദസ്തു ഭുഞ്ജീത നാൎദ്രപാദസ്തു സംവിശേൽ
ആൎദ്രപാദസ്തു ഭുഞ്ജാനോ ദീൎഘമായുരവാപ്നുയാൽ. 76

ഭാ—പാദങ്ങൾ കഴുകി ഉണങ്ങുന്നതിനുമുമ്പായിട്ടു ഭുജിക്കേണ്ടതാകുന്നു. കാലിൽ ജലം ഉണങ്ങിയശേഷം ശയിക്കേണ്ടതാകുന്നു. നനവുള്ള കാലോടുകൂടിയിരുന്നു ഭുജിക്കുന്നവൻ ദീൎഘായുസ്സുള്ളവനായി ഭവിക്കും

മൂ—അചക്ഷുൎവ്വിഷയം ദുൎഗ്ഗം ന പ്രപദ്യേത കൎഹിചിൽ
ന വിൺമൂത്രമുദീക്ഷേത ന ബാഹുഭ്യാം നദീം തരേൽ 77

ഭാ—കണ്ണുപിടിക്കാൻ പ്രയാസമുള്ള ദുൎഗ്ഗത്തെ ഒരിക്കലും പ്രാപിച്ചുകൂടാ. മലമൂത്രങ്ങളെ ഒരിക്കലും നോക്കരുത്. നദിയെ കൈകൊണ്ടു നീന്തിക്കടക്കരുത്.

മൂ—അധിതിഷ്ഠേന്നകേശാംസ്തു ന ഭസ്മാസ്ഥി കപാലികാഃ
നകാൎപ്പാസാസ്ഥിനതുഷാം ദീൎഘമായുൎജ്ജിജീവിഷുഃ. 78

ഭാ—ദീൎഘായുസ്സോടെ ജീവിക്കാൻ ഇച്ഛിക്കുന്നവൻ രോമം ഭസ്മം അസ്ഥി തലയോട്ട് പഞ്ഞി ഉമി ഇവറ്റയുടെ പുറത്തു നിൽക്കുകയും ചവിട്ടുകയും ചെയ്യരുത്

മൂ—നസംവസേച്ചപതിതൈൎന്നചണ്ഡാലൈൎന്നപുൽക്കസൈഃ
നമൂൎഖൈൎന്നാവലിപ്തൈശ്ച നാന്ത്യൈൎന്നാന്ത്യാവസായിഭിഃ.

ഭാ—പതിതന്മാർ, ചണ്ഡാലന്മാർ, പറയൻ, മൂൎഖന്മാർ. ധനം മുതലായവറ്റെക്കൊണ്ടു ഗൎവ്വിഷ്ഠന്മാരായവർ, വെളുത്തേടൻ മുതലായ താഴ്ന്ന തരക്കാർ അഹങ്കാരികൾ ഇവരോടുകൂടി ഒരു മരത്തിന്റെ നിഴലിൽക്കൂടിയും ഒരുമിച്ചു വസിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—നശൂദ്രായമതിംദദ്യാന്നോച്ഛിഷ്ടംനഹവിഷ്കൃതം
നചാസ്യോപദിശേദ്ധൎമ്മം ന ചാസ്യവ്രതമാദിശേൽ. 80

ഭാ—ശൂദ്രനെ ഇഹലോകത്തിൽ ഉപയോഗമുള്ള അൎത്ഥശാസ്ത്രത്തെ അദ്ധ്യയനം ചെയ്യിക്കരുതാത്തതാണ് തന്റെ ശിഷ്യനല്ലാത്ത ശൂദ്രന് ഉച്ഛിഷ്ടാന്നത്തെ കൊടുക്കരുത്. ഹോമംചെയ്തു ശേഷിച്ചവറ്റെ ശൂദ്രനു കൊടുക്കരുത്. ധൎമ്മം വ്രതം ഇവയെ ഒരു ബ്രാഹ്മണനെ മുമ്പിൽവെച്ചുകൊണ്ടല്ലാതെ അവന് ശരിയായി ഉപദേശിക്കരുത്.

മൂ—യോഹ്യസ്യധൎമ്മമാചഷ്ടേ യശ്ചൈവാദിശതിവ്രതം
സോസംവൃതം നാമതമഃ സഹതേനൈവമജ്ജതി. 81

ഭാ—യാതൊരു ബ്രാഹ്മണൻ ശൂദ്രന് ധൎമ്മത്തെയും വ്രതത്തെയും ശരിയായി ഉപദേശിക്കുന്നുവോ അവൻ ആ ശൂദ്രനോടുകൂടി അന്ധംവ്രതമെന്ന അന്ധകാരത്തിൽ മഗ്നനാകുന്നു.

മൂ—ന സംഹതാഭ്യാംപാണിഭ്യാം കണ്ഡൂയേദാത്മനശ്ശിരഃ
നസ്പൃശേച്ചൈതദുച്ഛിഷ്ടോ ന ച സ്നായാദ്വിനാതതഃ. 82

ഭാ—രണ്ടു കൈകളേയും ചേൎത്തുകൊണ്ടു് തന്റെ തലയെ ചൊറിയരുതാത്തതാണ്. ഭുജിച്ച കൈകാലുകളെ ശുദ്ധമാക്കാതെ ഇടത്തുകൈകൊണ്ടുപോലും തലയിൽ തൊടരുതാത്തതാകുന്നു. രോഗമില്ലാതിരിക്കുമ്പോഴും തല നനച്ചുതന്നെ കുളിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—കേശഗ്രഹാൻപ്രഹാരാംശ്ച ശിരസ്യേതാൻവിവൎജ്ജയേൽ.
ശിരഃ സ്നാതശ്ചതൈലേന നാങ്ഗം കിഞ്ചിദപിസ്പൃശേൽ

ഭാ—കോപംകൊണ്ടു് മറ്റൊരുത്തന്റെ തലമുടിയെ പിടിച്ചു വലിയ്ക്കരുതു്. തലയിൽ അടിക്കുകയും അരുതു്. ഇഷ്ടംകൊണ്ടു ക്രീഡാകാലത്തിൽ പതിയുടെ തലമുടി ചുറ്റിപ്പിടിയ്ക്കുന്നതിനു നിഷേധമില്ല. ഒരു ദിവസം കുളിച്ചതിൽപിന്നെ അഭ്യങ്ഗം ചെയ്യരുതു.

മൂ—ന രാജ്ഞഃ പ്രതിഗൃഹ്ണീയാദരാജന്യപ്രസൂതിതഃ
സൂനാചക്രധ്വജവതാം വേശേനൈവചജീവതാം. 84

ഭാ—ക്ഷത്രിയവംശത്തിൽ ജനിക്കാത്ത രാജാവു് തിലമൎദ്ദനം ചെയ്യുന്നവൻ കള്ളു വില്ക്കുന്നവൻ സ്ത്രീലമ്പടൻ ഇവരിൽനിന്നു ദാനം വാങ്ങരുതാത്തതാകുന്നു

മൂ—ദശസൂനാസമഞ്ചക്രം ദശചക്രസമോധ്വജഃ
ദശധ്വജസമോവേശോ ദശവേശസമോനൃപഃ. 85

ഭാ—പത്തു മാംസവിക്രയികളോടു ഒരു തിലമൎദ്ദനൻ സമനാകുന്നു. പത്തു തിലമൎദ്ദനരോടു് ഒരു കള്ളുവില്ക്കുന്നവൻ സമനാകുന്നു. പത്തു കള്ളു വില്ക്കുന്നവരോടു വേശ്യത്തൊഴിൽ ചെയ്യുന്നവൻ തുല്യനാകുന്നു. പത്തു വേശ്യത്തൊഴിൽകാരോടു് ഒരു രാജാവു് സമനാകുന്നു.

മൂ—ദശസൂനാസഹസ്രാണി യോവാഹയതിസൌനികഃ
തേനതുല്യഃ സ്മൃതോരാജാ ഘോരസ്തസ്യപ്രതിഗ്രഹഃ. 86

ഭാ—രാജാവു് പതിനായിരം മാംസവിക്രയികളോടു സമനാകയാൽ രാജാവോടു ദാനം വാങ്ങുന്നതു് ഏറ്റവും ക്രൂരമായിട്ടുള്ളതാകുന്നു.

മൂ—യോ രാജ്ഞഃപ്രതിഗൃഹ്ണാതി ലുബ്ധസ്യോച്ഛാസ്ത്രവൎത്തിനഃ
സപൎയ്യായേണയാതീമാന്നരകാനേകവിംശതിം. 87

ഭാ—ധനത്തിൽ ആഗ്രഹമുള്ളവനായും ശാസ്ത്രലംഘനനായും, ക്ഷത്രിയവംശത്തിൽ ജനിക്കാത്തവനായും, ഇരിക്കുന്ന രാജാവോടു യാതൊരുത്തൻ ദാനം വാങ്ങുന്നുവോ അവൻ താഴെപ്പറയാൻപോകുന്ന ഇരുപത്തൊന്നു നരകങ്ങളെയും ക്രമമായി പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—താമിസ്രമന്ധതാമിസ്രം മഹാരൌരവരൌരവൌ
നരകം കാലസൂത്രഞ്ച മഹാനരകമേവച. 88

ഭാ—താമിസ്രം, അന്ധതാമിസ്രം മഹാരൌരവം, രൌരവം നരകം കാലസൂത്രം മഹാനരകം,

മൂ—സംജ്ജീവനം, മഹാവീചിം തപനം,സംപ്രതാപനം
സംഘാതഞ്ചസകാകോലം, കുഡ്മലംപൂതിമൃത്തികം. 89

ഭാ—സഞ്ജീവനം മഹാവീചി, തപനം, സംപ്രതാപനം, സംഘാതം; കാകോളം കുഡ്മലം പൂതിമൃത്തികം,

മൂ—ലോഹശംകുമൃജീഷംച പന്ഥാനം ശാല്മലീനദീം
അസിപത്രവനംചൈവ ലോഹദാരകമേവ ച. 90

ഭാ—ലോഹശംകു, മൃജീഷം, പന്ഥാനം, ശാല്മലീനദി, അസിപത്രവനം ലോഹദാരകം ഇങ്ങിനെ ആകെക ഇരുപത്തൊന്ന നരകങ്ങളാം.

മൂ—ഏതദ്വിദന്തോവിദ്വാംസോ ബ്രാഹ്മണാബ്രഹ്മവാദിനഃ
ന രാജ്ഞഃപ്രതിഗൃഹ്ണന്തി പ്രേത്യശ്രേയോഭികാംക്ഷിണഃ.

ഭാ—ഇവയെ അറിഞ്ഞവരായും, ധമ്മശാസ്ത്രം, വേദപുരാണം മുതലായവയെ അദ്ധ്യയനം ചെയ്തവരായും ഇരിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണർ ജന്മാന്തരത്തിലും പരലോകത്തിലും, സുഖേച്ഛയാ ആ രാജാവിനോട്ട ദാനം വാങ്ങുന്നില്ല

മൂ—ബ്രാഹ്മേമുഹൂത്തേബുദ്ധ്യേത ധമ്മാത്ഥൌചാനുചിന്തയേൽ
കായക്ലേശാംശ്ചതന്മൂലാൻ വേദതത്വാത്ഥമേവച. 92

ഭാ—രാത്രിയിൽ നാലാമത്തെ യാമത്തിൽ ഉണന്ന് ധമ്മം ധനം ഇവയെ സമ്പാദിക്കേണ്ട മാർഗ്ഗത്തെയും, അതിനാൽ തനിക്കുണ്ടാകുന്ന ശരീരക്ലേശത്തെയും വിചാരിച്ചശേഷം വേദാന്തവിഷയമായി പരമാത്മാവിനെ ധ്യാനിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഉത്ഥായാവശ്യകം കൃത്വാ കൃതശൌചസ്സമാഹിതഃ
പൂവ്വം സന്ധ്യാം ജപംസ്തിഷ്ഠേത്സ്വകാലേചാപരാംചിരം. 93

ഭാ—അനന്തരം എഴുനേററ് മലമൂത്രവിസർജ്ജനംചെയ്തു വിധിപ്രകാരം ശൌചശുദ്ധിചെയ്തിട്ട് മനസ്സിനെ മററൊന്നിൽ പ്രവേശിപ്പിക്കാതെ ജാഗ്രതയോടുകൂടി കാലസന്ധ്യാവന്ദനം ചെയ്തു സാവധാനമായി ജപിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഋഷയോദീർഘസന്ധ്യത്വാദ്ദീർഘമായുരവാപ്നുയുഃ
പ്രജ്ഞാംയശശ്ചകീർത്തിഞ്ച ബ്രഹ്മവച്ചസമേവച. 94

ഭാ—ഋഷികൾ സന്ധ്യാവന്ദനത്തെ സാവകാശമായി ചെയ്തതിനാൽ ദീർഘായുസ്സിനെയും ജ്ഞാനത്തെയും, ഇഹലോകത്തും പരലോകത്തും കീർത്തിയെയും ബ്രഹ്മതേജസ്സിനെയും പ്രാപിച്ചു.

ശ്രാവണവിധി.

മൂ—ശ്രാവണ്യാം പ്രൌഷ്ഠപദ്യാം വാപ്യുപാകൃത്യയഥാവിധി
യുക്തശ്ഛന്ദാംസ്യധീയീത മാസാൻ വിപ്രോർദ്ധപഞ്ചമാൻ. 95

ഭാ—ചിങ്ങത്തിലല്ലെങ്കിൽ കന്നിമാസത്തിൽ തന്റെ സൂത്രകാരൻ പറഞ്ഞവിധം പൌണ്ണമിതിഥിയിൽ ഉപാകമ്മം ചെയ്തു ജാഗ്രതയോടുകൂടി നാലരമാസംവരെയും വേദാധ്യയനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പുഷ്യേതുഛന്ദസാംകുര്യാദ് ബഹിരുത്സർജ്ജനംദ്വിജഃ
മാഘശുക്ലസ്യവാപ്രാപ്തേ പൂവ്വാഹ്ണേപ്രഥമേഹനി. 96

ഭാ—മകരമാസത്തിലല്ലെങ്കിൽ കുംഭമാസത്തിൽ കൃഷ്ണപക്ഷത്തു പ്രഥമയിൽ പകൽ പതിനഞ്ചുനാഴികയ്ക്കുമുമ്പേ ഗ്രാമത്തിന്റെ ബാഹിർഭാഗത്തിൽവെച്ച് വേദങ്ങൾക്ക് ഉത്സർജ്ജനകമ്മംചെയ്തു വേദാധ്യയനം ചെയ്യുന്നതിനെ നിറുത്തേണ്ടതാകുന്നു. ഉത്സർജ്ജനം എന്നതു വേദം അദ്ധ്യയനംചെയ്തു നിവൃത്തിക്കുന്നതിനു മുമ്പായി ചെയ്യേണ്ടതായ ഒരു വ്രതം

മൂ— യഥാശാസ്ത്രന്തുകൃത്വൈവമുത്സൎഗ്ഗംഛന്ദസാംബഹിഃ
വിരമേൽപക്ഷിണീംരാത്രിം തദേവൈകമഹൎന്നിശം.

ഭാ—ഇപ്രകാരം ഉത്സൎജ്ജനം ചെയ്തശേഷം മൂന്നുദിവസം അല്ലെങ്കിൽ തെന്നുറനാഴികയോ, അല്ലെങ്കിൽ ഒരു ദിവസം മുഴവനുമൊ അദ്ധ്യയനം ചെയ്യാതിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അതഊൎദ്ധ്വന്തു ഛന്ദാംസി ശുക്ലേഷുനിയതഃപഠേൽ
വേദാംഗാനിചസൎവ്വാണി കൃഷ്ണപക്ഷേഷുസംപഠേൽ. 98

ഭാ—അതിന്റെശേഷം ശുക്ലപക്ഷത്തിൽ മന്ത്രബ്രാഹ്മണത്തെയും, കൃഷ്ണപക്ഷത്തിൽ വേദത്തിന്റെ അംഗങ്ങളേയും പരിശുദ്ധനായ് അദ്ധ്യയനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു:

അനദ്ധ്യയനം.

മൂ— നാവിസ്പഷ്ടമധീയീത നശൂദ്രജനസന്നിധൌ
ന നിശാന്തേപരിശ്രാന്തോ ബ്രഹ്മാധീത്യപുനഃസ്വപേൽ.

ഭാ—വേദം അദ്ധ്യയനംചെയ്യുമ്പോൾ അക്ഷരം, സ്വരം, ഇവ അസ്പഷ്ടങ്ങളായിരിക്കാതെ സ്പഷ്ടങ്ങളായിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ശൂദ്രൻ സമീപത്തിൽ ഇരിക്കുമ്പോൾ അദ്ധ്യയനംചെയ്യരുതാത്തതാകുന്നു. പ്രഭാതകാലത്തിൽവേദംഅദ്ധ്യയനം ചെയ്കനിമിത്തമുള്ള ക്ഷീണത്താൽ വീണ്ടും ഉടനെ നിദ്രചെയ്യരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— യഥോദിതേനവിധിനാ നിത്യംഛന്ദസ്കൃതംപഠേൽ
ബ്രഹ്മഛന്ദസ്കൃതംചൈവ ദ്വിജോയുക്തോഹ്യനാപദി. 100

ഭാ—വേദം അദ്ധ്യയനംചെയ്വാൻ പാടില്ലാത്തദിവസത്തിലും, നിത്യകൎമ്മത്തിൽ ചേൎന്ന ഗായത്രിയെ നിത്യവും ജപിക്കേണ്ടതാകുന്നു. വിശേഷവേദമന്ത്രങ്ങളെ കൎമ്മാദികൾനേരിട്ടാൽ പഠിക്കുന്നതിൽ വിരോധമില്ല.

മൂ— ഇമാന്നിത്യമനദ്ധ്യായാനധീയാനോവിവൎജ്ജയേൽ
അദ്ധ്യാപനംചകുൎവ്വാണഃ ശിഷ്യാണാംവിധിപൂൎവ്വകം. 101

ഭാ—താഴെപ്പറയാൻ തുടങ്ങുന്ന അനദ്ധ്യയനത്തെ വേദം അദ്ധ്യയനം ചെയ്യും ശിഷ്യനും, അദ്ധ്യയനം ചെയ്യിക്കുന്ന ഗുരുവും, എപ്പോഴും അനുസരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— കൎണ്ണശ്രവേനിലേരാത്രൌ ദിവാപാംസുസമൂഹനേ
ഏതൌവൎഷാസ്വനദ്ധ്യായാവദ്ധ്യായജ്ഞാഃപ്രചക്ഷതേ.

ഭാ—വൎഷകാലത്തിൽ രാത്രിയിൽ ഉറക്കമായി കേൾക്കത്തക്കവിധം കാറ്റടിക്കുമ്പോഴും, പകലിൽ പൂഴിപറത്തിക്കൊണ്ടു കാറ്റടിക്കുമ്പോഴും അനദ്ധ്യയനമാകുന്നു.

മൂ— വിദ്യുൽസ്തനിതവൎഷേഷു മഹോൽകാനാംചസംപ്ലവേ
ആകാലികമനദ്ധ്യായമേതേഷുമനുരബ്രവീൽ. 103

ഭാ—മിന്നൽ ഇടി ഇവയോടുകൂടി മഴപെയ്യുംസമയത്തും, വലിയ ധൂമകേതുക്കൾ പ്ലവിക്കുന്നസമയത്തും, ആ സമയംതുടങ്ങി അടുത്തദിവസം ആ സമയം വരെ അനദ്ധ്യയനകാലമാണെന്നു മനു അഭിപ്രായപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

മൂ— ഏതാംസ്ത്വഭ്യുദിതാൻവിദ്യാദ്യദാപ്രാദുഷ്കൃതാഗ്നിഷു
തദാവിദ്യാദനദ്ധ്യായ മനൃതൌചാഭ്രദർശനേ. 104

ഭാ—മേൽപറഞ്ഞ മിന്നൽമുതലായവ വർഷകാലത്തിൽ സായംസന്ധ്യാകാലത്തിൽ കാണപ്പെട്ടാലും അനദ്ധ്യയനമാകുന്നു മററുള്ളകാലത്തിൽ സായംസന്ധ്യയിൽ മേഘംമാത്രമിരുന്നാലും അനദ്ധ്യയനമാകുന്നു.

മൂ— നിർഘാതേഭൂമിചലനേജ്യോതിഷാംചോപസർജ്ജനേ
ഏതാനാകാലികാൻവിദ്യാദനദ്ധ്യായാനൃതാവപി. 105

ഭാ— ഉല്ക്കാപാതത്തിലും, ഇടിവീഴുമ്പോഴും ഭൂമികുലുങ്ങുമ്പോഴും നക്ഷത്രം വീഴുമ്പോഴും അടുത്തദിവസം ആ സമയംവരെ അനദ്ധ്യയനമാകുന്നു.

മൂ— പ്രാദുഷ്കൃതേഷ്വഗ്നിഷുതു വിദ്യുൽസ്തനിതനിസ്വനേ
സജ്യോതിസ്സ്യാദനദ്ധ്യായഃ ശേഷേരാത്രൌ യഥാദിവാ.

ഭാ—പ്രാതസ്സന്ധ്യയിൽ മിന്നലും ഇടിയും മാത്രമുണ്ടായി മഴവീഴാതിരുന്നാൽ അന്നു മദ്ധ്യാഹ്നംമാത്രം അനദ്ധ്യയനമാകുന്നു. അവ സായംകാലത്തിലുണ്ടായാൽ അന്നുമുഴുവൻ അനദ്ധ്യയനമാകുന്നു.

മൂ— നിത്യാനദ്ധ്യായഏവസ്യാദ് ഗ്രാമേഷുനഗരേഷുച
ധർമ്മനൈപുണ്യകാമാനാം പൂതിഗന്ധേചസർവ്വദാ. 107

ഭാ—ഗ്രാമത്തിലാകട്ടെ നഗരത്തിലാകട്ടെ ദുർഗ്ഗന്ധമുണ്ടായിരുന്നാൽ അതു ശമിക്കുന്നതുവരെ പുത്തനായ് വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്യുന്നവർക്കും, അദ്ധ്യയനംചെയ്തതിനെ പാഠമാക്കുന്നവർക്കും, അനദ്ധ്യയനമാകുന്നു.

മൂ— അന്തർഗ്ഗതശവേഗ്രാമേ വൃഷലസ്യചസന്നിധൌ
അനദ്ധ്യായോരുദ്യമാനേ സമവായേജനസ്യച.

ഭാ—ഗ്രാമത്തിൽ പ്രേതംകിടക്കുമ്പോഴും, പാപികളുടെ സമീപത്തിൽ ഇരിക്കുമ്പോഴും, കരച്ചിൽകേൾക്കുമ്പോഴും, യാതൊരുകാരണമായിട്ടെങ്കിലും ജനങ്ങൾ സംഘീഭവിച്ചിരിക്കുമ്പോഴും, അനദ്ധ്യയനമാകുന്നു.

മൂ— ഉദകേമദ്ധ്യരാത്രേച വിൺമൂത്രസ്യ വിസർജ്ജനേ
ഉച്ഛിഷ്ടഃശ്രാദ്ധഭുക്ചൈവ മനസാപിന ചിന്തയേൽ.

ഭാ—ജലത്തിൽ ഇരിക്കുമ്പോഴും, അർദ്ധരാത്രിയിലും, മലജലവിസർജ്ജനം ചെയ്തിരിക്കുമ്പോഴും, ഉച്ഛിഷ്ടം ഇരിക്കുമ്പോഴും, ശ്രാദ്ധത്തിൽതന്നെ വരിച്ചിരിക്കുമ്പോഴും വേദത്തെ മനസ്സിൽക്കൂടിയും വിചാരിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— പ്രതിഗൃഹ്യദ്വിജോവിദ്വാനേകോദ്ദിഷ്ടസ്യകേതനം
ത്ര്യഹന്നകീർത്തയേദ്ബ്രഹ്മ രാജ്ഞോരാഹോശ്ചസൂതകേ.

ഭാ—നവശ്രാദ്ധം വാങ്ങുമ്പോഴും തന്റെ രാജ്യത്തെ രാജാവിന് പുത്രൻ ജനിച്ചിരിക്കുമ്പോഴും; ചന്ദ്രസൂര്യഗ്രഹണകാലങ്ങളിലും, മൂന്നു ദിവസം അനദ്ധ്യയനമാകുന്നു.

മൂ— യാവദേകാനുദിഷ്ടസ്യ ഗന്ധോ ലേപശ്ചതിഷ്ഠതി
വിപ്രസ്യവിദുഷോദേഹേ താവദ്ബ്രഹ്മനകീർത്തയേൽ.

ഭാ—ഏകോദ്ദിഷ്ടം ഭുജിച്ച ബ്രാഹ്മണന്റെ ശരീരത്തിൽ ആ മണവും പരിമളം അന്നം മുതലായ സാധനങ്ങൾ ജീർണ്ണമാകുന്നതുവരെയും അനദ്ധ്യയനമാകുന്നു.

മൂ—ശയാനഃ പ്രൌഢപാദശ്ച കൃത്വാ ചൈവാവസക്ഥികാം
നാധീയീതാമിഷം ജഗ്ദ്ധ്വാ സൂതകാന്നാദ്യമേവ ച. 112

ഭാ—ശയിച്ചും, കാലുനീട്ടിയിട്ടുകൊണ്ടും, യോഗാസനമായിരുന്നുകൊണ്ടും, മാംസം, സൂതകാന്നം ഇവയെ ഭുജിച്ചും അദ്ധ്യയനം ചെയ്യരുതാത്തതാണ്.

മൂ—നീഹാരേ ബാണശബ്ദേ ച സന്ധ്യയോരേവ ചോഭയോഃ
അമാവാസ്യാം ചതുർദ്ദശ്യാം പൌർണ്ണമാസ്യഷ്ടകാസു ച. 113

ഭാ—മഞ്ഞും മഴയും വർഷിക്കുമ്പോഴും, ബാണശബ്ദം വീണാശബ്ദം ഇവ കേൾക്കുമ്പോഴും, രണ്ടു സന്ധ്യകളിലും, അമാവാസ്യ, ചതുർദ്ദശി, പൌർണ്ണമി, അഷ്ടമി ഇവ കാലങ്ങളിലും അദ്ധ്യയനം ചെയ്യരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—അമാവാസ്യാ ഗുരും ഹന്തി ശിഷ്യം ഹന്തി ചതുർദ്ദശീ
ബ്രഹ്മാഷ്ടകാ പൌർണ്ണമാസ്യൌ തസ്മാത്താഃ പരിവർജ്ജയേൽ.

ഭാ—അമാവാസ്യയിൽ അദ്ധ്യയനം ചെയ്താൽ ഗുരുവിനെയും, ചതുർദ്ദശിയിൽ ശിഷ്യനെയും, അഷ്ടമി, പൌർണ്ണമി ഇവ ദിനങ്ങളിൽ അദ്ധ്യയനംചെയ്ത വേദത്തെയും നശിപ്പിക്കുകയും ആകയാൽ ആ ദിനങ്ങളെ വർജ്ജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പാംസുവർഷേ ദിശാം ദാഹേ ഗോമായുവിരുതേ തഥാ
ശ്വഖരോഷ്ട്രേ ച രുവതി പങ്ക്തൌ ച ന പഠേദ്ദ്വിജഃ. 115

ഭാ—പൊടി വർഷിക്കുമ്പോഴും ദിശകളിൽ അഗ്നിജ്വലനസമയത്തും, കുറുക്കൻ, ശ്വാവ്, കഴുത, ഒട്ടകം ഇവ കരയുമ്പോഴും, അനേകം ജനം പന്തിയിൽ ഇരിക്കുമ്പോഴും ദ്വിജൻ വേദത്തെ അദ്ധ്യയനം ചെയ്യരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—നാധീയീത ശ്മശാനാന്തേ ഗ്രാമാന്തേ ഗോവ്രജേപി വാ
വസിത്വാ മൈഥുനം വാസഃ ശ്രാദ്ധികം പ്രതിഗൃഹ്യ ച. 116

ഭാ—ശ്മശാനം, ഗ്രാമം ഇവയുടെ സമീപത്തിലും, ഗോശാലയിലും, സ്ത്രീഗമനം ചെയ്ത സന്ദർഭത്തിൽ ധരിച്ച വസ്ത്രത്തെ ധരിക്കുമ്പോഴും; ശ്രാദ്ധാന്നം ഭുജിച്ചിരിക്കുമ്പോഴും വേദത്തെ അദ്ധ്യയനം ചെയ്യരുതാത്തതാണ്.

മൂ—പ്രാണി വാ യദി വാപ്രാണി യൽകിഞ്ചിച്ഛ്രാദ്ധികം ഭവേൽ
തദാലഭ്യാപ്യനദ്ധ്യായഃ പാണ്യാസ്യോ ഹി ദ്വിജസ്മൃതഃ. 117

ഭാ—പശു, കുതിര, വസ്ത്രം മുതലായവയെ ബ്രാഹ്മണൻ കൈകൊണ്ടു ദാനംവാങ്ങിയാലും അദ്ധ്യയനം ചെയ്യരുത്. ബ്രാഹ്മണന്റെ കരത്തെ വക്ത്രമെന്നു പറയുന്നു.

മൂ—ചോരൈരുപപ്ലുതേ ഗ്രാമേ സംഭ്രമേ ചാഗ്നികാരിതേ
ആകാലികമനദ്ധ്യായം വിദ്യാത്സർവ്വാത്ഭുതേഷു ച. 118

ഭാ—ഗ്രാമത്തിൽ കള്ളൻ, അഗ്നി ഇവകൊണ്ടു ഭയമുണ്ടായിരിക്കുമ്പോഴും, മററ് എന്താശ്ചര്യം കാണപ്പെട്ടിരുന്നാലും, അടുത്ത ദിവസം അതുവരെയും അദ്ധ്യയനം ചെയ്യരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—ഉപാകർമ്മണി ചോത്സർഗ്ഗേ ത്രിരാത്രം ക്ഷേപണം സ്മൃതം
അഷ്ടകാസുത്വഹോരാത്രമൃതന്താസു ച രാത്രിഷു. 119

ഭാ—ചിങ്ങം കന്നി മാസങ്ങളിൽ ഉപാകർമ്മമായ ശേഷവും, മകരം കുംഭ മാസങ്ങളിൽ ഉത്സർജ്ജനമായ ശേഷവും മൂന്നുദിവസവും, ധനുമാസംമുതൽ മൂന്നു കൃഷ്ണാഷ്ടമിയിലും, മേടം കർക്കടകം തുലാം മകരം ഈ മാസങ്ങളുടെ ആരംഭത്തിലും ഒരുദിവസം അനധ്യയനമാകുന്നു.

മൂ—നാധീയീതാശ്വമാരൂഢോ ന വൃക്ഷം ന ച ഹസ്തിനം
നനാവന്നഖരന്നോഷ്ട്രം നേരിണസ്ഥോ ന യാനഗഃ. 120

ഭാ—കുതിര മരം ആന വള്ളം ഗോവർകഴുത ഒട്ടകം മററു വണ്ടി മുതലായ വാഹനം, ഇവററിൽ കയറിയും, ചാഴുഭൂമിയിൽ നിന്നുകൊണ്ടും അധ്യയനം ചെയ്യരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—ന വിവാദേ ന കലഹേ ന സേനായാം ന സംഗരേ
ന ഭുക്തമാത്രേ നാജീർണ്ണേ ന വമിത്വാ ന സൂതകേ. 121

ഭാ—വായ്കൊണ്ടും ആയുധംകൊണ്ടും ശണ്ഠചെയ്യുമ്പോഴും, സേനയുടെ അടുക്കൽനിന്നും, ഗ്രാമത്തിൽ യുദ്ധം നടക്കുമ്പോഴും ഭുജിച്ച ഉടനെയും, ആഹാരം ജീർണ്ണിച്ചിരിക്കാഞ്ഞപ്പോഴും, ഛർദ്ദിച്ച ശേഷവും, പുളിച്ചു തികട്ടുമ്പോഴും, സൂതകങ്ങളിലും (സൂതകം=പ്രസവിച്ച അശുദ്ധി) അധ്യയനം ചെയ്യരുതു്.

മൂ—അതിഥിഞ്ചാനനുജ്ഞാപ്യ മാരുതേ വാതിവാ ഭൃശം
രുധിരേ ച സ്രുതേ ഗാത്രാച്ഛസ്ത്രേണ ച പരിക്ഷതേ. 122

ഭാ—അതിഥിയോടു് അനുജ്ഞവാങ്ങാതെയും, ഏററവും ഘോരമായ കാററടിക്കുമ്പോഴും, തന്റെ ശരീരത്തിൽനിന്നും രക്തം പുറപ്പെടുമ്പോഴും, ദേഹത്തിൽ ആയുധമേററു മുറിഞ്ഞിരിക്കുമ്പോഴും അധ്യയനം ചെയ്യരുതു.

മൂ—സാമധ്വനാവൃഗ്യജുഷീ നാധീയീത കദാചന
വേദസ്യാധീത്യവാപ്യന്തമാരണ്യകമധീത്യ ച. 123

ഭാ—സാമവേദശബ്ദം കേൾക്കുമ്പോൾ ഋക് യജുസ്സുകളെ അധ്യയനം ചെയ്യരുതു്. ഒരു പ്രാവശ്യം വേദം മുഴുവനും അധ്യയനം ചെയ്തശേഷവും, ആരണ്യകം അധ്യയനം ചെയ്തശേഷവും, അന്നു പിന്നെ ഉച്ചരിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—ഋഗ്വേദോ ദേവദൈവത്യോ യജുർവേദസ്തു മാനുഷഃ
സാമവേദഃ സ്മൃതഃ പിത്ര്യസ്തസ്മാത്തസ്യാശുചിർധ്വനിഃ. 124

ഭാ—ഋഗ്വേദം ദേവന്മാരെയും, യജുർവ്വേദം മനുഷ്യരെയും, സാമവേദം പിതൃക്കളെയും സംബന്ധിച്ചതാകുന്നു. തന്നിമിത്തം സാമവേദശബ്ദം പരിശുദ്ധമായിട്ടുള്ളതല്ല

മൂ—ഏതദ്വിദന്തോ വിദ്വാംസസ്ത്രയീ നിഷ്കർഷമന്വഹം
ക്രമതഃ പൂർവ്വമഭ്യസ്യ പശ്ചാദ്വേദമധീയതേ. 125

ഭാ—ഇപ്രകാരം വേദങ്ങളുടെ ദേവതകളെയറിഞ്ഞ വിദ്വാന്മാർ നിത്യവും ചെയ്യുന്ന ബ്രഹ്മയജ്ഞത്തിൽ ഋക്, യജുസ്സ്, സാമം ഇവയെ ക്രമമായി അധ്യയനം ചെയ്യുന്നു. അനന്തരം പൂർവ്വത്തെ അഭ്യസനം ചെയ്തിട്ട് പിന്നീട് വേദത്തെ അധ്യയനം ചെയ്യുന്നു.

മൂ—പശുമണ്ഡൂകമാർജ്ജാരശ്വസർപ്പനകുലാഖുഭിഃ
അന്തരാഗമനേ വിദ്യാദനധ്യായമഹർന്നിശം. 126

ഭാ—പശു, തവള, പൂച്ച, പട്ടി, പാമ്പ്, കീരി, എലി ഇവ, അധ്യയനം

ചെയ്യുന്നവന്റെയും അദ്ധ്യയനം ചെയ്യിക്കുന്നവന്റെയും മദ്ധ്യേക്കൂടെ പോയാൽ ഒരു ദിവസം അനദ്ധ്യയനം.

മൂ—ദ്വാവേവ വർജ്ജയേന്നിത്യമനദ്ധ്യായൌ പ്രയത്നതഃ
സ്വാദ്ധ്യായഭൂമിഞ്ചാശുദ്ധാമാത്മാനം ചാശുചിം ദ്വിജഃ. 127

ഭാ—അശുദ്ധമായ സ്ഥലം, തന്റെ ദേഹാശുദ്ധി ഈ രണ്ടും വലിയ അനദ്ധ്യയനങ്ങളായിട്ട് അദ്ധ്യേതാവ് എപ്പോഴും ഓർത്തുകൊള്ളേണ്ടതാണ്.

പൊതുവിധി.

മൂ—അമാവാസ്യാമഷ്ടമീഞ്ച പൌർണ്ണമാസീം ചതുർദ്ദശീം
ബ്രഹ്മചാരീ ഭവേന്നിത്യമപ്യൃതൌ സ്നാതകോ ദ്വിജഃ. 128

ഭാ—വ്രതാനുഷ്ഠാനമുള്ള ബ്രാഹ്മണൻ തന്റെ പത്നി ഋതുസ്നാനം ചെയ്തിരുന്നാലും അമാവാസ്യ, ചതുർദ്ദശി, അഷ്ടമി, പൌർണ്ണമി ഈ ദിവസങ്ങളിൽ അവളെ പ്രാപിച്ചുകൂടാ

മൂ—ന സ്നാനമാചരേദ്ഭുക്ത്വാ നാതുരോ ന മഹാനിശി
ന വാസോഭിസ്സഹാജസ്രം നാവിജ്ഞാതേ ജലാശയേ. 129

ഭാ—ഭുജിച്ചശേഷം കാരണം കൂടാതെ കുളിയായി കുളിച്ചുകൂടാ. വേദനയുള്ളവൻ മുങ്ങിക്കുളിക്കരുത്. ജനനം, മരണം, ഗ്രഹണം ഈ കാലങ്ങളിലല്ലാതെ അർദ്ധരാത്രിയിൽ കുളിക്കരുത്. എപ്പോഴും ധരിക്കുന്ന വസ്ത്രത്തോടും ജലത്തിന്റെ ഗുണം അറിയാത്ത കുളം മുതലായ ജലാശയത്തിലും സ്നാനംചെയ്തുകൂടാ.

മൂ—ദേവതാനാം ഗുരോ രാജ്ഞഃ സ്നാതകാചാര്യയോസ്തഥാ
നാക്രാമേൽ കാമതശ്ഛായാം ബഭ്രുണാദീക്ഷിതസ്യ ച. 130

ഭാ—ദൈവബിംബങ്ങൾ, മാതാവ്, പിതാവ്, ഗുരു, വ്രതാനുഷ്ഠാനമുള്ളവൻ, രാജാവ്, യാഗത്തിൽ ദീക്ഷയോടുകൂടിയവൻ ഇവരുടെ ഛായയെ അറിഞ്ഞ് ചവിട്ടുകയോ മറികടക്കുകയോ ചെയ്യരുത്.

മൂ—മദ്ധ്യന്ദിനേഽർദ്ധരാത്രേ ച ശ്രാദ്ധം ഭുക്ത്വാ ച സാമിഷം
സന്ധ്യയോരുഭയോശ്ചൈവ ന സേവേത ചതുഷ്പഥം. 131

ഭാ—മദ്ധ്യാഹ്നത്തിലും, അർദ്ധരാത്രിയിലും, മാംസത്തോടുകൂടി ശ്രാദ്ധത്തിൽ ഭുജിച്ചശേഷവും, രണ്ടു സന്ധ്യയിലും, നാൽകോൺ പെരുവഴിയിലും, സാവകാശമായി നില്ക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—ഉദ്വർത്തനമപസ്നാനം വിണ്മൂത്രേ രക്തമേവ ച
ശ്ലേഷ്മനിഷ്ഠ്യൂതവാന്താനി നാധിതിഷ്ഠേത്തു കാമതഃ. 132

ഭാ—അരപ്പ്, സ്നാനംചെയ്ത ജലം, മൂത്രം, മലം, രക്തം, കഫം, ചവച്ചുതുപ്പിയ വെററത്തമ്പലം; ഛർദ്ദി ഇവയാണെന്നറിഞ്ഞുംകൊണ്ട് ഇവററിൽ ചവിട്ടിനില്ക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—വൈരിണം നോപസേവേത സഹായം ചൈവ വൈരിണഃ
അധാർമ്മികം തസ്കരഞ്ച പരസ്യൈവ ച യോഷിതം 133

ഭാ—ശത്രു, അവന്റെ സ്നേഹിതന്മാർ, അധർമ്മി, കള്ളൻ, അന്യന്റെ ഭാര്യ ഇവരെ സ്നേഹിച്ചുകൂടുന്നതല്ല.

മൂ—നഹീദൃശമനായുഷ്യം ലോകേ കിഞ്ചന വിദ്യതേ
യാദൃശം പുരുഷസ്യേഹ പരദാരോപസേവനം. 134

ഭാ—ഈ ലോകത്തിൽ മനുഷ്യന് പരനാരീസേവപോലെ ആയുസ്സിനെ കുറയ്ക്കുന്നതായ കാര്യം മററില്ലാത്തതാകുന്നു.

മൂ—ക്ഷത്രിയം ചൈവ സർപ്പം ച ബ്രാഹ്മണം ച ബഹുശ്രുതം
നാവമന്യേത വൈ ഭൂഷ്ണുഃ കൃശാനപി കദാചന. 135

ഭാ—ക്ഷത്രിയൻ, സർപ്പം, അധികം ശാസ്ത്രജ്ഞനായ ബ്രാഹ്മണൻ, ഇവർ തല്ക്കാലത്തിൽ ക്ഷീണിച്ചിരുന്നാലും ക്ഷേമത്തെ ആഗ്രഹിക്കുന്നവൻ അവരെ ഒരു നാളും അവമാനം ചെയ്യരുത്.

മൂ—ഏതത്ത്രയം ഹി പുരുഷം നിർദ്ദഹേദവമാനിതം
തസ്മാദേതത്ത്രയം നിത്യം നാവമന്യേത ബുദ്ധിമാൻ. 136

ഭാ—മേൽപറഞ്ഞ മൂന്നുപേരും അവമാനം ചെയ്യുവനെ സമയത്തിൽ നശിപ്പിച്ചുകളയുന്നതാണ്. ആകയാൽ ബുദ്ധിയുള്ളവൻ അവരെ അവമാനം ചെയ്യരുത്.

മൂ—നാത്മാനമവമന്യേത പൂർവാഭിരസമൃദ്ധിഭിഃ
ആമൃത്യോഃ ശ്രിയമന്വിച്ഛേന്നൈനാം മന്യേത ദുർല്ലഭാം. 137

ഭാ—മുമ്പ തൻ ചെയ്ത വ്യാപാരം മുതലായ കാര്യത്താൽ ധനിക്ക് നഷ്ടം നേരിട്ടാലും, ദുരദൃഷ്ടശാലിയെന്ന് തന്റെ ആത്മാവിനെ നിന്ദിക്കരുത്. മരണംവരെ ഐശ്വര്യത്തെ സമ്പാദിക്കുന്നതിന് നിഷ്കർഷയോടിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഈ സമ്പത്തുവരുന്നത് അരുമയെന്നു വിചാരിക്കാൻ പാടില്ല.

മൂ—സത്യം ബ്രൂയാൽ പ്രിയം ബ്രൂയാന്നബ്രൂയാത്സത്യമപ്രിയം
പ്രിയം ചനാനൃതം ബ്രൂയാദേഷധർമ്മസ്സനാതനഃ. 138

ഭാ—താൻ കണ്ടതിനെയും കേട്ടതിനെയും സത്യമായ് പറയേണ്ടതാകുന്നു. അതിലും മറ്റൊരുത്തന് പ്രിയമായി പറയേണ്ടതാകുന്നു. സത്യമായിരുന്നാലും ഒരുത്തനു അനിഷ്ടമായതിനെയും പ്രിയമായിരുന്നാലും അസത്യത്തെയും പറയരുത്. ഇതു വേദത്തിൽ പഴകിയതായ ധർമ്മമെന്നു പറയുന്നു.

മൂ—ഭദ്രം ഭദ്രമിതി ബ്രൂയാദ്ഭദ്രമിത്യേവ വാ വദേൽ
ശുഷ്കവൈരം വിവാദഞ്ച ന കുര്യാൽ കേനചിൽസഹ. 139

ഭാ—അമംഗലമായിരുന്നാലും, മംഗലമെന്നുതന്നെയാണ് ആദ്യം പറയേണ്ടത്. പിന്നീട് അമംഗലത്തെ അറിയിക്കണം. ഒരുത്തനോടും വൃഥാ ശണ്ഠ ചെയ്യുകയും വഴക്ക ചെയ്യുകയും വഴക്ക പറയുകയും അരുത്.

മൂ—നാതികല്യം നാതിസായം നാതിമധ്യം ദിനേസ്ഥിതേ
നാജ്ഞാതേന സമം ഗച്ഛേന്നൈകോ ന വൃഷലൈസ്സഹ 140

ഭാ—അസ്തമിച്ച് ഉദിക്കാതിരിക്കുന്നതിനു മുമ്പും, അസ്തമിച്ചശേഷവും, മദ്ധ്യാഹ്നസമയത്തും, തനിയെയും, ഇന്നാരെന്നറിയപ്പെടാത്തവനോടും, ശൂദ്രനോടും വഴിയാത്രചെയ്യരുത്.

മൂ— ഹീനാങ്ഗാനതിരിക്താങ്ഗാൻ വിദ്യാഹീനാൻ വയോധികാൻ
രൂപദ്രവ്യവിഹീനാംശ്ച ജാതിഹീനാംശ്ച നാക്ഷിപേൽ.

ഭാ—കൈ, കാൽ, കണ്ണു്, ചെവി, വിരൽ ഇവ കുറഞ്ഞവരേ കേടുപററിയവരേ ആറുവിരലുള്ളവരേ പഠിക്കാത്തവർ, വൃദ്ധന്മാർ, വിരൂപികൾ, ദരിദ്രന്മാർ, ഹീനജാതികൾ, ഇവരെ അവരവരുടെ ദോഷങ്ങളെപ്പറഞ്ഞാക്ഷേപിക്കരുതു്.

മൂ— ന സ്പൃശേല്പാണിനോച്ഛിഷ്ടോ വിപ്രോഗോബ്രാഹ്മണാന-
ന ചാപി പശ്യേദശുചിസ്സ്വസ്ഥോജ്യോതിർഗണാന്ദിവി (ലാൻ

ഭാ—ഭുജിച്ചശേഷം കൈകഴുകി ശുദ്ധമാക്കാതെകണ്ടു് പശു, ബ്രാഹ്മണൻ, അഗ്നി ഇവരെ ഇടതുകൈകൊണ്ടും തൊട്ടുകൂടാത്തതാണ്. അശുദ്ധനായിരിക്കുമ്പോൾ ആകാശത്തിൽ സൂർയ്യചന്ദ്രനക്ഷത്രങ്ങളെ നോക്കിക്കൂടാത്തതാണ്.

മൂ— സ്പൃഷ്ട്വൈതാനശുചിർന്നിത്യമത്ഭിഃ പ്രാണാനുപസ്പൃശേൽ
ഗാത്രാണി ചൈവ സർവ്വാണി നാഭിം പാണിതലേന തു.

ഭാ—ഒരുസമയം അശുദ്ധനായിരിക്കുമ്പോൾ മേല്പറഞ്ഞ പശു മുതലായവയെ തൊട്ടാൽ പരിശുദ്ധനായി ആചമനംചെയ്തു തന്റെ കണ്ണു് കാതു് തല മൂക്കു നാഭി ഈ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ തന്റെ കൈകൊണ്ടു് ജലത്തെ തൊട്ടു് തുടയ്ക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അനാതുരസ്സ്വാനി ഖാനി ന സ്പൃശേദനിമിത്തതഃ
രോമാണി ച രഹസ്യാനി സർവ്വാണ്യേവ വിവർജ്ജയേൽ.

ഭാ—തനിക്കു രോഗമില്ലാതിരിക്കുന്ന അവസരങ്ങളിൽ ചെവി മുതലായ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെയും, രോമങ്ങളെയും രഹസ്യസ്ഥാനങ്ങളെയും തൊടരുതാത്തതാകുന്നു

മൂ— മങ്ഗളാചാരയുക്തസ്സ്യാൽ പ്രയതാത്മാ ജിതേന്ദ്രിയഃ
ജപേച്ച ജുഹുയാച്ചൈവ നിത്യമഗ്നിമതന്ദ്രിതഃ. 145

ഭാ—ഇഷ്ടസിദ്ധികരങ്ങളായ ഗോരോചന മുതലായവയെ സദാ ധരിക്കുന്നവനായും ഗുരുസേവ ചെയ്യുന്നവനായും അകവും പുറവും പരിശുദ്ധനായും ജിതേന്ദ്രിയനായും, ജപം ഹോമം മുതലായ വൈദികകർമ്മങ്ങളിൽ മടിയില്ലാത്തവനായും ഇരിക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ— മംഗളാചാരയുക്താനാം നിത്യഞ്ച പ്രയതാത്മനാം
ജപതാം ജുഹ്വതാഞ്ചൈവ വിനിപാതോ ന വിദ്യതേ.

ഭാ—മേൽപറഞ്ഞവിധം ഇരിക്കുന്നവർക്കു് ദൈവത്തിൽ നിന്നും, മനുഷ്യരിൽ നിന്നും ദോഷം സംഭവിക്കുന്നതല്ല.

മൂ— വേദമേവാഭ്യസേന്നിത്യം യഥാകാലമതന്ദ്രിതഃ
തം ഹ്യസ്യാഹുഃ പരംധർമ്മമുപധർമ്മോന്യ ഉച്യതേ. 147

ഭാ—നിത്യവും സന്ധ്യാവന്ദനാദികാലംവിട്ടു ഒഴിവുകാലത്തിൽ മടികൂടാതെ വേദത്തെ അദ്ധ്യയനംചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. അതിനെ ഈ ബ്രാഹ്മണന്നു് ഉയർന്ന ധർമ്മമായും മററുള്ളവയെല്ലാം ഇതിൽനിന്നും താഴ്ന്നതായും പറയുന്നു.

മൂ— വേദാഭ്യാസേന സതതം ശൌചേന തപസൈവ ച
അദ്രോഹേണ ച ഭൂതാനാം ജാതിം സ്മരതി പൌർവ്വികീം.

ഭാ—സദാ വേദത്തെ അദ്ധ്യയനം ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടും, അകവും പുറവും

ആചാരയുക്തനായിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടും ജപം, തപസ്സ് ഇവയെ ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടും പ്രാണികൾക്ക് ഹിംസയെ ചെയ്യാതിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടും പൂൎവ്വജന്മജ്ഞാനമുണ്ടാകുന്ന വിധമുള്ള അറിവുണ്ടാകുന്നു

മൂ— പൌൎവ്വികീം സംസ്മരൻജാതിം ബ്രഹ്മൈവാഭ്യസതേ പുനഃ
ബ്രഹ്മാഭ്യാസേന ചാജസ്രമനന്തം സുഖമശ്നുതേ. 149

ഭാ— അപ്രകാരം പൂൎവ്വജന്മജ്ഞാനമുണ്ടായാൽ പിന്നെയും ഗൎഭവാസം നേരിടാതിരിക്കാംവിധമുള്ള വേദത്തെ അദ്ധ്യയനംചെയ്യുന്നു. അതിനാൽ മോക്ഷസുഖവും ലഭിക്കുന്നു.

മൂ— സാവിത്രാൻ ശാന്തിഹോമാംശ്ച കുൎയ്യാൽ പൎവ്വസു നിത്യശഃ
പിതൄംശ്ചൈവാഷ്ടകാസ്വൎച്ചേന്നിത്യമന്വഷ്ടകാസു ച.

ഭാ— പൌൎണ്ണമിയിലും, അമാവാസ്യയിലും, അനിഷ്ടനിവൃത്തിക്കായിട്ട് സാവിത്രിഹോമത്തെയും, ശാന്തിഹോമത്തെയും ധനുമാസത്തിൽ കൃഷ്ണാഷ്ടമി നവമികളിൽ പിതൃക്കളെക്കുറിച്ച് അഷ്ടകാന്വഷ്ടകശ്രാദ്ധത്തെയും മുടങ്ങാതെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ദൂരാദാവസഥാന്മൂത്രം ദൂരാൽ പാദാവസേചനം
ഉച്ഛിഷ്ടാന്നം നിഷേകഞ്ച ദൂരാദേവ സമാചരേൽ. 151

ഭാ— തന്റെ അഗ്നിഗൃഹത്തിൽനിന്ന് ദൂരമായിട്ടു മലമൂത്രം പാദപ്രക്ഷാളനം എച്ചിലിടുക പത്നീസമാഗമം ഇവയെ പ്രവൎത്തിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— മൈത്രം പ്രസാധനം സ്നാനം ദന്തധാവനമഞ്ജനം
ഈശ്വരഞ്ചൈവ രക്ഷാൎത്ഥം ഗുരൂനേവ ച പൎവ്വസു. 152

ഭാ— അമാവാസ്യ പൌൎണ്ണമി മുതലായ വിശേഷദിവസങ്ങളിൽ ദേവവിഗ്രഹങ്ങളെയും ധൎമ്മിഷ്ഠന്മാരായ ബ്രാഹ്മണരെയും തന്നെ രക്ഷിക്കുന്ന രാജാവിനെയും ഗുരുവിനെയും ദൎശിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അഭിവാദയേദ്വൃദ്ധാംശ്ച ദദ്യാച്ചൈവാസനം സ്വകം
കൃതാഞ്ജലിരുപാസീത ഗച്ഛതഃ പൃഷ്ഠതോന്വിയാൽ.

ഭാ— മഹാന്മാർ മാതാവ് പിതാവ് ഗുരു ഇവർ തന്റെ ഗൃഹത്തിൽ വന്നാൽ വിധിപ്രകാരം അവരെ വന്ദിച്ച് തന്റെ ആസനത്തെ അവൎക്കു നല്കി അവർ ഇരിക്കുന്നതുവരെയും തൊഴുകയ്യോടുകൂടി അവരുടെ അടുക്കൽനിന്ന് ഉപചരിച്ച് അവർ പോകുമ്പോൾ അല്പദൂരംകൂടെ അനുയാത്രയായിച്ചെന്നു യാത്രയാക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ശ്രുതിസ്മൃത്യുദിതം സമ്യങ്നിബദ്ധംസ്വേഷു കൎമ്മസു
ധൎമ്മമൂലം നിഷേവേത സദാചാരമതന്ദ്രിതഃ. 154

ഭാ— വേദത്തിലും ധൎമ്മശാസ്ത്രത്തിലും പറയപ്പെട്ട എല്ലാകൎമ്മങ്ങളെയും വേദാദ്ധ്യയനം മുതലായ ധൎമ്മങ്ങളെയും മഹാന്മാരുടെ അനുഷ്ഠാനങ്ങളെയും മടികൂടാതെ നടത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ആചാരാല്ലഭതേഹ്യായുരാചാരാദീപ്സിതാഃ പ്രജാഃ
ആചാരാദ്ധനമക്ഷയ്യമാചാരോഹന്ത്യലക്ഷണം.

ഭാ— ആചാരത്തിനാൽ ദീൎഘായുസ്സും ഇഷ്ടമായ പുത്രന്മാരും നശിക്കാത്ത ധനവും ലഭിക്കുന്നു. ആചാരമായത് അലക്ഷണത്തെ ഇല്ലാതാക്കുന്നതാകുന്നു.

മൂ— ദുരാചാരോഹി പുരുഷോ ലോകേ ഭവതി നിന്ദിതഃ
ദുഃഖഭാഗീ ച സതതം വ്യാധിതോല്പായുരേവ ച. 156

ഭാ—ദുരാചാരമുള്ളവൻ ലോകത്തിൽ നിന്ദിക്കപ്പെട്ടവനായും, ദുഃഖത്തെ അനുഭവിക്കുന്നവനായും രോഗിയായും അല്പായുസ്സുള്ളവനായും ഭവിക്കുന്നു. ആകയാൽ ആചാരമുള്ളവനായിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സർവ്വലക്ഷണഹീനോപി യസ്സദാചാരവാന്നരഃ
ശ്രദ്ധധാനോനസൂയശ്ച ശതം വർഷാണി ജീവതി.

ഭാ—ഏതു സല്ലക്ഷണമില്ലാതിരുന്നാലും ആചാരം അസൂയയില്ലായ്ക ശ്രദ്ധ ഇവ ഗുണങ്ങളുണ്ടായിരുന്നാൽ അവൻ നൂറുവത്സരം ജീവിച്ചിരിക്കുന്നു.

മൂ— യദ്യൽപരവശം കർമ്മ തത്തദ്യത്നേന വർജ്ജയേൽ
യദ്യദാത്മവശന്തുസ്യാത്തത്തൽസേവേത യത്നതഃ.

ഭാ—ഏതേതു കാര്യങ്ങൾ തനിക്കു സ്വാധീനമില്ലാതെ പരാധീനമായിരിക്കുമോ അതതുകാര്യങ്ങളെ നിഷ്കർഷയായി വർജ്ജിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഏതേതു തനിക്കു സ്വാധീനമായിരിക്കുമോ അതതുകളെ ജാഗ്രതയായിചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സർവ്വം പരവശം ദുഃഖം സർവ്വമാത്മവശം സുഖം
ഏതദ്വിദ്യാത്സമാസേന ലക്ഷണം സുഖദുഃഖയോഃ. 159

ഭാ—ഒരുത്തന്റെ വശത്തായാൽ എല്ലാം ദുഃഖംതന്നെയാണ്. തന്റെ വശം താനായാൽ സുഖംതന്നെ ആകയാൽ ഒരുത്തന്റെ സഹായംകൊണ്ടു സാധിക്കുന്നതു ദുഃഖമെന്നും, താൻതന്നെ ചെയ്യുന്നതു സുഖമെന്നും, ഇതു് സുഖദുഃഖങ്ങൾക്കു സംക്ഷിപ്തമായ ലക്ഷണമാകുന്നെന്നും അറിയേണ്ടതാകുന്നു:

മൂ— യൽ കർമ്മകുർവ്വതോസ്യസ്യാൽപരിതോഷോന്തരാത്മനഃ
തൽ പ്രയത്നേന കുർവ്വീത വിപരീതന്തു വർജ്ജയേൽ. 160

ഭാ—ഏതു കാര്യത്തെച്ചെയ്യുമ്പോൾ തന്റെ മനസ്സിനു് ഉത്സാഹമുണ്ടാകുമോ ആ കാര്യത്തെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. മററതിനെ താല്പര്യത്തോടെ ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ആചാര്യഞ്ച പ്രവക്താരം പിതരം മാതരം ഗുരും
നഹിംസ്യാദ് ബ്രാഹ്മണാൻ ഗാശ്ച സർവ്വാംശ്ചൈവ തപ—
(സ്വിനഃ.

ഭാ—ആചാര്യൻ, വേദാധ്യയനം ചെയ്യിച്ച ഉപാദ്ധ്യായൻ, മാതാവ്, പിതാവ്, ഗുരു, ബ്രാഹ്മണൻ, പശു, ഋഷി ഇവർ തനിക്കു വിരോധംചെയ്താലും താൻ അവരോട് പ്രതികാരം ചെയ്യരുതു്.

മൂ— നാസ്തിക്യം വേദനിന്ദാഞ്ച ദേവതാനാഞ്ച കുത്സനം
ദ്വേഷം ദംഭഞ്ച മാനം ച ക്രോധം തൈക്ഷ്ണ്യം ച
(വർജ്ജയേൽ.

ഭാ—ഈശ്വരവിശ്വാസമില്ലായ്ക, വേദത്തെയും ദൈവത്തെയും നിന്ദിക്കുക വിരോധം ഡംഭം അഹംമതി ക്രോധം കഠിനത ഇവയേയും വർജ്ജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പരസ്യദണ്ഡം നോദ്യച്ഛേൽ ക്രുദ്ധോനൈനം നിപാതയേൽ
അന്യത്ര പുത്രാച്ഛിഷ്യാദ്വാ ശിഷ്ട്യർത്ഥം താഡയേത്തുതൌ.

ഭാ—ഒരുത്തനെ അടിക്കുന്നുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞു് ആയുധങ്ങളെ ഉയർത്തരുതു്, അവറ്റെക്കൊണ്ടടിക്കുകയും അരുതു്. പുത്രൻ, ശിഷ്യൻ, പത്നി, ഇവർ അപരാധം ചെയ്താൽ അവരെ കയറു്, പിരമ്പു മുതലായ സാധനങ്ങളെക്കൊണ്ടു് ശിക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ബ്രാഹ്മണായാവഗുര്യൈവ ദ്വിജാതിർവ്വധകാമ്യയാ
ശതം വർഷാണി താമിസ്രേ നരകേ പരിവർത്തതേ. 164

ഭാ—ദ്വിജാതിയനായാലും ബ്രാഹ്മണനെ അടിക്കണമെന്നു് ആയുധത്തെ കൈകൊണ്ടു് എടുക്കുന്നതായാൽ നൂറു വത്സരംവരെ താമിസ്രമെന്ന നരകത്തിൽ പതിക്കുന്നു.

മൂ— താഡയിത്വാ തൃണേനാപി സംരംഭാന്മതിപൂർവ്വകം
ഏകവിംശതിമാജാതീഃ പാപയോനിഷു ജായതേ. 165

ഭാ—ബ്രാഹ്മണനെ മനഃപൂർവ്വമായി അടിക്കണമെന്നു കരുതി തൃണംകൊണ്ടുപോലും അടിക്കുന്നതായാൽ ഇരുപത്തൊന്നു ജന്മം ശ്വാനം മുതലായ പാപജന്തുക്കളായി ജനിക്കുന്നു.

മൂ— അയുദ്ധ്യമാനസ്യോൽപാദ്യ ബ്രാഹ്മണസ്യാസൃഗംഗതഃ
ദുഃഖം സുമഹദാപ്നോതി പ്രേത്യാപ്രാജ്ഞതയാ നരഃ. 166

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ തന്നോടു യുദ്ധഭൂമിയിൽ രണത്തിന്നായി വരാതിരിക്കുമ്പോഴും അവന്റെ ദേഹത്തിൽ രക്തംവരത്തക്ക പ്രവൃത്തി ചെയ്താൽ മരിച്ചശേഷം ജ്ഞാനശൂന്യനായി പലപല ദോഷങ്ങളെ അനുഭവിക്കുന്നു.

മൂ— ശോണിതം യാവതഃ പാംസൂൻ സംഗൃഹ്ണാതി മഹീതലാൽ
താവതോബ്ദാനമുത്രാന്യൈശ്ശോണിതോല്പാദകോദ്യതേ.

ഭാ—ഇവർ ബ്രാഹ്മണശരീരത്തിൽ ചെയ്ത ക്ഷതത്തിൽനിന്നു രക്തം ഭൂമിയിൽ പതിച്ചാൽ എത്ര പൊടികളെ നനയ്ക്കുമോ അത്ര വർഷത്തോളം അവൻ മരിച്ചശേഷം അവന്റെ രക്തത്തെ നരകത്തിൽ ശ്വാനൻ, കുറുക്കൻ, മുതലായ ജന്തുക്കൾ ഭുജിക്കുന്നു.

മൂ— ന കദാചിദ്ദ്വിജേ തസ്മാദ്വിദ്വാനവഗുരേദപി
ന താഡയേത്തൃണേനാപി ന ഗാത്രാൽസ്രാവയേദസൃക്.

ഭാ—ആകയാൽ അറിവുള്ളവൻ ബ്രാഹ്മണനെ ഒരിക്കലും അവമാനം ചെയ്യുകയും തൃണം മുതലായവറ്റെക്കൊണ്ടടിക്കുകയും, രക്തം പുറപ്പെടത്തക്ക മറ്റു കൃത്യങ്ങൾ ചെയ്യുകയും അരുതു്.

മൂ— അധാർമ്മികോ നരോ യോ ഹി യസ്യ ചാപ്യനൃതം ധനം
ഹിംസാരതശ്ച യോ നിത്യം നേഹാസൌ സുഖമേധതേ.

ഭാ—ധർമ്മമില്ലാത്തവനായും, വ്യാജം പറഞ്ഞു ധനത്തെ ആർജ്ജിക്കുന്നവനായും ഹിംസയിൽ തൽപരനായും ഇരിക്കുന്നവൻ ഐഹികത്തിൽ സുഖമനുഭവിക്കുകയില്ല.

മൂ— ന സീദന്നപി ധർമ്മേണ മനോധർമ്മേ നിവേശയേൽ
അധാർമ്മികാണാം പാപാനാമാശു പശ്യൻ വിപര്യയം. 170

ഭാ—ശാസ്ത്രാനുസരണം ആചരിച്ചുതുടങ്ങിയവന് ഒരു ദുഃഖം നേരിട്ടാലും അവൻ അധർമ്മത്തിൽ മനസ്സുവയ്ക്കരുതാത്തതാകുന്നു. എന്തെന്നാൽ അധർമ്മംചെയ്യുന്ന

പാപികൾക്കു് ഐശ്വൎയ്യം മുതലായ സൌഖ്യം വരുന്നതുപോലെ ഇരുന്നാലും; അവയെല്ലാം ക്ഷണംകൊണ്ടു് നശിച്ചുപോകുന്നതിനെ ഓൎക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—നാധൎമ്മശ്ചരിതോ ലോകേ സദ്യഃ ഫലതി ഗൌരിവ
ശനൈരാവൎത്തമാനസ്തു കൎത്തുൎമ്മൂലാനി കൃന്തതി. 121

ഭാ—ലോകത്തിൽ അധൎമ്മം ചെയ്താൽ അതു പശുവിനെപ്പോലെ ഉടൻ ഫലത്തെ കൊടുക്കുന്നതില്ല. പിന്നെ എന്നാൽ മന്ദംമന്ദമായി അതിന്റെ ഫലകാലം വന്നശേഷം ചെയ്തവനെ അടിയോടെ നശിപ്പിക്കുകയും

മൂ—യദി നാത്മനി പുത്രേഷു ന ചെൽ പുത്രേഷു നപ്തൃഷു
ന ത്വേവ തു കൃതോധൎമ്മഃ കൎത്തുൎഭവതി നിഷ്ഫലഃ. 122

ഭാ—അധൎമ്മം ചെയ്തവന്നു് ഒരുപക്ഷേ ദുഃഖം സംഭവിക്കാതിരുന്നാലും, അവന്റെ പുത്രനെങ്കിലും പൌത്രനെങ്കിലും, പുത്രസമ്പത്തു്, പശുസമ്പത്തു്, ധനസമ്പത്തു് ഇവകളുടെ നാശമെങ്കിലും ഉണ്ടായി ദുഃഖം ഉണ്ടാവുകതന്നെ ചെയ്യും. അതല്ലാതെ ചെയ്ത അധൎമ്മം നിഷ്ഫലമായിപ്പോകുന്നതല്ല

മൂ—അധൎമ്മേണൈധതേ താവത്തതോ ഭദ്രാണി പശ്യതി
തതസ്സപത്നാൻ ജയതി സമൂലസ്തു വിനശ്യതി. 123

ഭാ—അയൽ വീട്ടുകാരനെ ദ്രോഹം പ്രവൎത്തിക്കുക മുതലായ അധൎമ്മം ചെയ്യുന്നവൻ [illegible] ഗ്രാമം, പുത്രപൌത്രാദിയായ സന്തതി, ഇവ അഭിവൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നതുപോലെയും, ശത്രുവെ ജയിക്കുന്നതുപോലെയും; കാണപ്പെട്ടാലും പിന്നീടു് അവൻ ഈ എല്ലാ ഐശ്വൎയ്യങ്ങളോടുംകൂടിയും നാശത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. അവന്റെ പേർപോലും നശിച്ചുപോകുന്നു

മൂ—സത്യധൎമ്മാൎയ്യവൃത്തേഷു ശൌചേ ചൈവാരമേത്സദാ
ശിഷ്യാംശ്ച ശിഷ്യാദ്ധൎമ്മേണ വാഗ്ബാഹൂദരസംയതഃ. 174

ഭാ—സത്യം, ധൎമ്മം, സദാചാരം, ശൌചം ഇവയിൽ പ്രീതിയെ എപ്പോഴും വെയ്ക്കേണ്ടതാകുന്നു തന്റെ ശിഷ്യൻ, ഭാൎയ്യ, ഭൃത്യന്മാർ ഇവരേയും അവയെ ആചരിച്ചു നടക്കത്തക്കവണ്ണം ശിക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു വായ്, കൈ, വയറു ഇവയെ അടക്കേണ്ടതാകുന്നു. വായടക്കുകയെന്നാൽ സത്യം പറയുകയെന്നാകുന്നു. കൈയെ അടക്കുകയെന്നതു് ഒരുത്തരിലും ബലം പ്രയോഗിക്കാതിരിക്കുകയെന്നതാകുന്നു, വയറടക്കുകയെന്നതു് അധികം ഭുജിക്കുന്നതിന്നു് താല്പൎയ്യപ്പെടാത്തതാകുന്നു.

മൂ—പരിത്യജേദൎത്ഥകാമൌ യൌ സ്യാതാം ധൎമ്മവൎജ്ജിതൌ
ധൎമ്മം ചാപ്യസുഖോദൎക്കം ലോകവിക്രുഷ്ടമേവ ച. 175

ഭാ—ഏതു് അൎത്ഥകാമങ്ങൾ ധൎമ്മവിരോധമായിരിക്കുമോ അവയേയും പിൽകാലത്തിൽ അസൌഖ്യകരമായ ധൎമ്മത്തെയും ലോകത്തിൽ നിന്ദിക്കപ്പെട്ടവയേയും നീക്കേണ്ടതാകുന്നു. അതായതു ദുരാചാരകൃത്യംകൊണ്ടു സമ്പാദിക്കുന്ന ധനവും ദീക്ഷാകാലത്തിങ്കൽ ചെയ്യും സ്ത്രീഗമനവും ധൎമ്മവിരോധമായ അൎത്ഥകാമങ്ങളും. പിൽക്കാലത്തിലേയ്ക്കു് അസൌഖ്യകരമായ ധൎമ്മവും, കലിയുഗത്തിൽ മാംസത്തോടുകൂടി ചെയ്യുന്ന ശ്രാദ്ധവും ലോകരാൽ നിന്ദിക്കപ്പെട്ടവയായി ഭവിക്കും.

മൂ—ന പാണിപാദചപലോ ന നേത്രചപലോനൃജുഃ
ന സ്യാദ്വാൿചപലശ്ചൈവ ന പരദ്രോഹകൎമ്മധീഃ. 176

ഭാ—നിഷ്ഫലമായ ധനത്തെ എടുക്കുക മുതലായ കൈചാപല്യത്തെയും

ഈപ്രകാരം നടക്കുക മുതലായ പാദചാപല്യത്തെയും പരസ്ത്രീദർശനം മുതലായ നേത്രചാപല്യത്തെയും ജനങ്ങളാൽ നിന്ദിക്കപ്പെടത്തക്കവയായ വാക്കുകളെപ്പറയുക മുതലായ വാക്ചാപല്യത്തെയും ക്രിത്രിമബുദ്ധിയേയും ദ്രോഹം ചെയ്യുന്നതിനെയും അതിൽ മനസ്സു വയ്ക്കുന്നതിനെയും നീക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യേനാസ്യ പിതരോയാതാ യേനയാതാഃ പിതാമഹാഃ
തേനയായാത്സതാമ്മാർഗം തേന ഗച്ഛന്നരിഷ്യതേ. 177

ഭാ—ശ്രുതം മുതലായ സദ്വിഷയങ്ങളിൽ ശാസ്ത്രം പലവിധമായ് അഭിപ്രായപ്പെട്ടിരുന്നാൽ അതിനെ തന്റെ പിതാവ് പിതാമഹൻ (അപ്പൂപ്പൻ) ഇവർ ഏപ്രകാരം അനുസരിച്ചിരുന്നുവോ അപ്രകാരം താനും അനുസരിച്ചിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അപ്രകാരം നടക്കുന്നവന് ദോഷം ഉണ്ടാകുന്നതല്ല.

മൂ—ഋത്വിക്പുരോഹിതാചാര്യൈർമ്മാതുലാതിഥിസംശ്രിതൈഃ
ബാലവൃദ്ധാതുരൈർവ്വൈദ്യൈർ ജ്ഞാതിസംബന്ധിബാ—
(ന്ധവൈഃ. 178

ഭാ—തനിക്ക് യാഗംചെയ്യു ഋത്വിക്, തന്റെ പുരോഹിതൻ ആചാര്യൻ മാതുലർ അതിഥി ആശ്രിതന്മാർ, ബാലന്മാർ, വൃദ്ധന്മാർ പരവശന്മാർ വൈദ്യൻ ജ്ഞാതി, മച്ചിനൻ മുതലായ സംബന്ധികൾ മരുമകൻ മുതലായ ബന്ധുക്കൾ ഇവരോടും,

മൂ—മാതാപിതൃഭ്യാം ജാമീഭിർ ഭ്രാതാപുത്രേണഭാര്യയാ
ദുഹിത്രാ ദാസവർഗ്ഗേണ വിവാദന്ന സമാചരേത്.

ഭാ—മാതാവ് പിതാവ്, ജാമികൾ സഹോദരൻ പുത്രൻ ഭാര്യ പുത്രി ദാസന്മാർ ഇവരോടും ശണ്ഠകൂട്ടരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—ഏതൈർവ്വിവാദാൻസന്ത്യജ്യ സർവ്വപാപൈഃ പ്രമുച്യതേ
ഏഭിർ ജിതൈശ്ച ജയതി സർവ്വാൻ ലോകാനിമാൻഗൃഹീ. 180

ഭാ—മേല്പറഞ്ഞ ഋത്വിക് മുതലായവരെ വിരോധിക്കാതിരുന്നാൽ തനിക്ക് അജ്ഞാനകൃതമായ പാപങ്ങൾ നേരിടുന്നതല്ല ഇവർ ചെയ്യു കുറ്റങ്ങളെ ക്ഷമിച്ചാൽ ആ ഗൃഹസ്ഥൻ താഴെപ്പറയാൻപോകുന്ന പുണ്യലോകങ്ങളെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—ആചാര്യോ ബ്രഹ്മലോകേശഃ പ്രാജാപത്യേ പിതാപ്രഭുഃ
അതിഥിസ്ത്വിന്ദ്രലോകേശോ ദേവലോകസ്യ ചർത്ത്വിജഃ. 181

ഭാ—ആചാര്യൻ ബ്രഹ്മലോകത്തിനും പിതാവ് പ്രജാപതിയുടെ ലോകത്തിനും അതിഥി ഇന്ദ്രലോകത്തിനും ഋത്വിക് ദേവലോകത്തിനും യജമാനന്മാരാകുന്നു.

മൂ—ജാമയോപ്സരസാംലോകേ വൈശ്വദേവസ്യ ബാന്ധവാഃ
സംബന്ധിനോഹ്യപാം ലോകേ പൃഥിവ്യാമ്മാതൃമാതുലൌ.

ഭാ—സഹോദരി മരുമകൾ അമ്മയുടെ സഹോദരി മുതലായ ജാമികൾ ഇവർ അപ്സരസ്സുകളുടെ ലോകത്തിനും മരുമകൻ മുതലായ ബന്ധുക്കൾ വിശ്വേദേവലോകത്തിനും മച്ചിനൻ മുതലായ സംബന്ധികൾ വരുണലോകത്തിനും മാതാവും മാതുലനും ഭൂലോകത്തിനും യജമാനന്മാരായിരിക്കുന്നു.

മൂ—ആകാശേശാസ്തു വിജ്ഞേയാ ബാലവൃദ്ധകൃശാതുരാഃ
ഭ്രാതാജ്യേഷ്ഠസ്സമഃപിത്രാ ഭാര്യാപുത്രഃ സ്വകം തനു. 183

ഭാ—ബാലന്മാർവൃദ്ധന്മാർ കൃശന്മാർ ആതുരന്മാർ ഇവർ ആകാശലോകത്തി

ന് യജമാനന്മാരാകുന്നു. മൂത്ത സഹോദരൻ തന്റെ പിതാവോട് സദൃശനായും പുത്രനും പത്നിയും തന്റെ ശരീരമായും പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ—ഛായാ സ്വാ ദാസവർഗ്ഗശ്ച ദുഹിതാ കൃപണം പരം
തസ്മാദേതൈരധിക്ഷിപ്തഃ സഹേതാ സംജ്വരസ്സദാ. 184

ഭാ—ഭൃത്യന്മാർ തന്റെ ഛായയായും പുത്രി തന്റെ ദയയ്ക്കു ഭാജനമായും ഇരിക്കുന്നു. ആകയാൽ ഇവർ പിഴചെയ്താലും ക്ഷമിക്കേണ്ടതാകുന്നു. മേല്പറഞ്ഞവരെ ഉപചരിക്കുന്നമൂലം മേല്പറഞ്ഞ ലോകങ്ങളെ പ്രാപിക്കുന്നു

മൂ—പ്രതിഗ്രഹസമർത്ഥോപി പ്രസംഗം തത്ര വർജ്ജയേൽ
പ്രതിഗ്രഹേണ ഹ്യസ്യാശു ബ്രാഹ്മം തേജഃ പ്രശാമ്യതി. 185

ഭാ—വേദ, ജ്ഞാനം ഇവകൊണ്ടു ദാനംവാങ്ങുന്നതിന് സമർത്ഥനായിരുന്നാലും സദാ അതിൽ താല്പര്യമുണ്ടാകരുത്. അപ്രകാരം അധികമായി ദാനം വാങ്ങിയാൽ ഇവന്റെ ബ്രഹ്മതേജസ്സ് ക്ഷണംകൊണ്ടു നശിച്ചുപോകുന്നതാണ്.

മൂ—ന ദ്രവ്യാണാമവിജ്ഞായ വിധിം ധർമ്മ്യം പ്രതിഗ്രഹേ
പ്രാജ്ഞഃ പ്രതിഗ്രഹം കുര്യാദവസീദന്നപി ക്ഷുധാ. 186

ഭാ—അധികം വിശപ്പുകൊണ്ട് ദുഃഖത്തോടുകൂടിയിരുന്നാലും ദ്രവ്യങ്ങളുടെ ധർമ്മാധർമ്മങ്ങളെയും ഏതു മന്ത്രം ജപിച്ച് ഏതു ദേവതയുടെ പ്രീതിക്കായി കൊടുക്കുന്നു എന്നുള്ളതുണ്ടോ അതിനെയുംകുറിച്ച് ജ്ഞാനമില്ലാത്ത വിദ്വാൻ ദാനംവാങ്ങരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—ഹിരണ്യം ഭൂമിമശ്വം ഗാമന്നം വാസസ്തിലാൻ ഘൃതം
പ്രതിഗൃഹ്ണന്നവിദ്വാംസ്തു ഭസ്മീഭവതി ദാരുവൽ. 187

ഭാ—സ്വർണ്ണം, ഭൂമി, കുതിര, പശു, അന്നം, വസ്ത്രം, എള്ള്, നെയ്യ് ഇവയെ ജ്ഞാനമില്ലാത്തവൻ ദാനംവാങ്ങിയാൽ അഗ്നിയിൽപെട്ട കാഷ്ഠമെന്നപോലെ ഭസ്മമായിത്തീരുന്നു. വീണ്ടും മനുഷ്യജന്മവും ലഭിക്കുന്നില്ല.

മൂ—ഹിരണ്യമായുരന്നം ച ഭൂർഗ്ഗൗശ്ചാപ്യോഷതസ്തനും
അശ്വശ്ചക്ഷുസ്ത്വചം വാസോ ഘൃതം തേജസ്തിലം പ്രജാഃ. 188

ഭാ—അപ്രകാരം ജ്ഞാനമില്ലാത്തവൻ ദാനംവാങ്ങിയാൽ സ്വർണ്ണദാനം ആയുസ്സിനെയും, അന്നം ഭൂമി പശു ഇവ ശരീരത്തെയും, കുതിര കണ്ണിനെയും, വസ്ത്രം തൊലിയെയും, നെയ്യ് തേജസ്സിനെയും, എള്ള് സന്തതിയെയും നശിപ്പിക്കുന്നു.

മൂ—അതപാസ്ത്വനധീയാനഃ പ്രതിഗ്രഹരുചിർദ്വിജഃ
അംഭസ്യശ്മപ്ലവേനേവ സഹ തേനൈവ മജ്ജതി. 189

ഭാ—ജ്ഞാനമില്ലാതെയും തപസ്സുചെയ്യാതെയും ഇരിക്കുന്നവൻ ദാനം വാങ്ങുന്നതിൽ ആഗ്രഹിച്ചാൽ അവൻ ആ വാങ്ങിയ ദാനസാധനത്തോടുകൂടി കൽത്തോണികൊണ്ടു നദിയെ തരണംചെയ്യുന്നതിനു യത്നിക്കുന്നവനെപ്പോലെ നശിച്ചുപോകുന്നു.

മൂ—തസ്മാദവിദ്വാൻ ബിഭിയാദ്യസ്മാത്തസ്മാൽ പ്രതിഗ്രഹാൽ
സ്വല്പകേനാപ്യവിദ്വാൻ ഹി പങ്കേ ഗൗരിവ സീദതി. 190

ഭാ—ആകയാൽ ജ്ഞാനമില്ലാത്തവൻ ഏതു ദാനം വാങ്ങുന്നതിലും ഭയപ്പെടേണ്ടതാകുന്നു. അവൻ സ്വല്പദാനം വാങ്ങിയാലും ചെളിയിലകപ്പെട്ട പശു എന്നപോലെ ദുഃഖിക്കുന്നു.

മൂ—ന വാൎയ്യപി പ്രയച്ഛേത്തു ബൈഡാലവ്രതികേ ദ്വിജേ
ന ബകവ്രതികേ വിപ്രേ നാവേദവിദി ധൎമ്മവിൽ. 191

ഭാ—ധൎമ്മമറിഞ്ഞവൻ പൂച്ചയെപ്പോലെ ഉപായമുള്ളവനും കൊക്കിനെപ്പോലെ ഹിംസയിങ്കൽതന്നെ ആഗ്രഹമുള്ളവനും ജലംകൂടി കൊടുക്കരുതാത്തതാകുന്നു. വേദം അദ്ധ്യയനം ചെയ്യാത്തവന്ന ദാനവും കൊടുക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—ത്രിഷ്വപ്യേതേഷു ദത്തം ഹി വിധിനാപ്യൎജ്ജിതം ധനം
ദാതുൎഭവത്യനൎത്ഥായ പരത്രാദാതുരേവ ച. 192

ഭാ—ഈ മൂന്നുപേൎക്കും തന്റെ ന്യായമായി സമ്പാദിച്ച ധനത്തെ കൊടുത്താലും കൊടുത്തവന്ന് ഉടനെ അനൎത്ഥമുണ്ടാകും. വാങ്ങിയവൎക്ക മരിച്ചശേഷം അനൎത്ഥമുണ്ടാകും.

മൂ—യഥാപ്ലവേനൌപലേന നിമജ്ജത്യുദകേ തരൻ
തഥാ നിമജ്ജതോധസ്താദജ്ഞൌ ദാതൃപ്രതീച്ഛകൌ.

ഭാ—കൽത്തോണികൊണ്ടു നദിയെ തരണം ചെയ്യുന്നതിന്ന ശ്രമിച്ചപ്രകാരം ആ തോണിയോടു് താണുപോകുന്നുവോ അപ്രകാരം മൂഢനു ദ ചെയ്ത ആ രണ്ടു മൂഢന്മാരും നശിച്ചുപോകുന്നു.

മൂ—ധൎമ്മധ്വജീ സദാ ലുബ്ധശ്ഛാദ്മികോ ലോകദംഭകഃ.
ബൈഡാലവ്രതികോ ജ്ഞേയോ ഹിംസ്രഃ സൎവ്വാഭിസന്ധകഃ.

ഭാ—ധൎമ്മം ചെയ്യുന്നതായി എല്ലാം പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു സമ്പാദിച്ചു് ധനക്കൂട്ടം കണ്ടപ്പോൾമാത്രം ധൎമ്മം ചെയ്യുന്നതുപോലെ ഭാവിക്കുന്നവനും അന്യധനത്തിലാഗ്രഹമുള്ളവനും വ്യാജമിടുന്നവനും ഡാംഭികനും ഘാതകനും പരദ്രോഹസഹിഷ്ണുവും ആയിട്ടുള്ളവൻ ബൈഡാലവ്രതികൻ എന്നറിയണം.

മൂ—അധോദൃഷ്ടിൎന്നൈഷ്കൃതികഃ സ്വാൎത്ഥസാധനതത്പരഃ
ശഠോ മിഥ്യാവിനീതശ്ച ബകവ്രതചരോ ദ്വിജഃ. 195

ഭാ—എപ്പോഴും കീഴ്പ്പോട്ടു നോക്കുന്നവൻ ക്രൌൎയ്യമുള്ളവൻ അന്യന്റെ കാൎയ്യത്തിന്ന ദോഷം വരുത്തിയും തന്റെ കാൎയ്യത്തെ സാധിക്കുന്നവൻ ശഠൻ പുറമേമാത്രം വിനയമുണ്ടെന്നു നടിക്കുന്നവൻ ബകവ്രതക്കാരൻ ഇവൎക്കും ദാനം ചെയ്യരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—യേ ബകവ്രതിനോ വിപ്രാ യേ ച മാൎജ്ജാരലിംഗിനഃ
തേ പതന്ത്യന്ധതാമിസ്രേ തേന പാപേന കൎമ്മണാ. 196

ഭാ—ബകവ്രതക്കാരൻ, മാൎജ്ജാരരൂപായി ഇവർ അന്ധതാമിസ്രമെന്ന നരകത്തിൽ ആ പാപശക്തിയാൽ മുഴുകുന്നു.

മൂ—ന ധൎമ്മസ്യാപദേശേന പാപം കൃത്വാ വ്രതം ചരേൽ
വ്രതേന പാപം പ്രഛാദ്യ കുൎവ്വൻ സ്ത്രീശൂദ്രദംഭനം. 197

ഭാ—പാപം ചെയ്തവൻ ധൎമ്മം ചെയ്യുന്നതുപോലെ പ്രാജാപത്യവ്രതം മുതലായ പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യരുതാത്തതാകുന്നു. സ്ത്രീ, ശൂദ്രൻ ഇവരോടു ധൎമ്മത്തിനായിട്ടു് ഇതിനെച്ചെയ്യുന്നു എന്നു് ഡംഭം പറഞ്ഞുകൂടാത്തതാണു്. ഇനിയും പാപം പോകുന്നതിനായിട്ടു് ഇതിനെച്ചെയ്യുന്നേനെന്നു പറയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പ്രേത്യേഹ ചേദൃശാ വിപ്രാ ഗർഹ്യന്തേ ബ്രഹ്മവാദിഭിഃ
ഛദ്മനാ ചരിതം യച്ച വ്രതം രക്ഷാംസി ഗച്ഛതി. 198

ഭാ—ഇനിയും ഇവരെപ്പോലെ കപടാചാരമുള്ളവരെല്ലാം ഐഹികത്തിലും പാരത്രികത്തിലും മഹാന്മാരാൽ നിന്ദിക്കപ്പെടുന്നു. കപടമായിച്ചെയ്ത പ്രായശ്ചിത്തം രാക്ഷസരെ പ്രാപിച്ച നിഷ്ഫലമായി പരിണമിക്കുന്നു.

മൂ—അലിംഗീ ലിംഗിവേഷേണ യോ വൃത്തിമുപജീവതി
സ ലിംഗിനാം ഹരത്യേനസ്തിര്യഗ്യോനൌ ച ജായതേ. 199

ഭാ—ഗൃഹസ്ഥനായിരിക്കുന്നവൻ ബ്രഹ്മചാരി മുതലായവരുടെ വേഷം ധരിച്ച ഭിക്ഷയെടുത്താൽ അവൻ ആ ബ്രഹ്മചാരി മുതലായവർക്ക് നേരിടുന്ന പാപത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. മരിച്ചുശേഷം കോഴി മുതലായ പക്ഷിജാതിയിൽ ജനിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

മൂ—പരകീയനിപാനേഷു ന സ്നായാദ്ധി കദാചന
നിപാനകർത്തുഃ സ്നാത്വാ തു ദുഷ്കൃതാംശേന ലിപ്യതേ. 200

ഭാ—ഒരുത്തൻ കുഴിച്ച കുളത്തിൽ ഒരിക്കലും സ്നാനം ചെയ്യരുത്. അങ്ങിനെ സ്നാനം ചെയ്താൽ ആ ഫലം കുളം കുഴിച്ചവനും അവന്റെ പാപം കുളിക്കുന്നവനും സംക്രമിക്കുന്നതാകുന്നു. വേറെ ആറു മുതലായവയില്ലാതിരുന്നാൽ ആ കുളത്തിൽ അഞ്ചുകൈ മണ്ണെടുത്തു വെളിയിൽ ഇട്ടിട്ട സ്നാനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യാനശയ്യാസനാന്യസ്യ കൂപോദ്യാനഗൃഹാണി ച
അദത്താന്യുപഭുഞ്ജാന ഏനസഃ സ്യാത്തുരീയഭാക്. 201

ഭാ—വാഹനം ശയ്യ ആസനം കിണറ് ഉദ്യാനം ഗൃഹം ഇവയുടെ ഉടമസ്ഥന്റെ അനുവാദം കൂടാതെ ഇവയെ ഉപയോഗപ്പെടുത്തുന്നവൻ ഉടമസ്ഥന്റെ പാപത്തിൽനിന്നും നാലിലൊന്നിനെ വാങ്ങുകയാകുന്നു ചെയ്യുന്നത്.

മൂ—നദീഷു ദേവഖാതേഷു തടാകേഷു സരസ്സു ച
സ്നാനം സമാചരേന്നിത്യം ഗർത്തപ്രസ്രവണേഷു ച. 202

ഭാ—ആറു തീർത്ഥമായ ദേവപുഷ്കരണി തടാകം എണ്ണായിരം വില്ക്കടയ്ക്കകവുള്ളതായ ഗർത്തം സരസ്സ, പ്രസ്രവം (ഉറവപുറപ്പെടുന്ന സ്ഥലം) ഇവയിൽ സ്നാനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യമാൻ സേവേത സതതം ന നിത്യം നിയമാൻ ബുധഃ
യമാൻ പതത്യകുർവ്വാണോ നിയമാൻ കേവലാൻ ഭജൻ. 203

ഭാ—അറിഞ്ഞവൻ യമങ്ങളെ എപ്പോഴും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. നിയമങ്ങളെയെല്ലാം നിത്യവും അവശ്യം ചെയ്യേണ്ടതില്ല. യമങ്ങളെ നിത്യവും പ്രവൃത്തിക്കാതിരുന്നാലും നിയമങ്ങളെ മുഴുവനും വെടിഞ്ഞാലും നശിച്ചുപോകുന്നതാണ്. യമമാകട്ടെ, ബ്രഹ്മചര്യം ദയ ക്ഷമ ധ്യാനം സത്യം നീതിയായിരിക്കുക അഹിംസ കളവുചെയ്യായ്ക എല്ലാവർക്കും പ്രിയനായിരിക്ക ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹം ചെയ്ക ഇവയാകുന്നു. നിയമമാകട്ടെ, സ്നാനം മൌനം ഉപവാസം ദേവപൂജ വേദാധ്യയനം ജിതേന്ദ്രിയത്വം ഗുരുശുശ്രൂഷ ശുചി കോപമില്ലായ്ക അപ്രമാദ ഇവയാകുന്നു. ഇങ്ങിനെ യമത്തിനും നിയമത്തിനും പത്തുപത്തു ഗുണങ്ങളുണ്ട്.

മൂ—നാശ്രോത്രിയതതേ യജ്ഞേ ഗ്രാമയാജികൃതേ തഥാ
സ്ത്രിയാ ക്ലീബേന ച ഹുതേ ഭുഞ്ജീത ബ്രാഹ്മണഃ ക്വചിത്. 204

ഭാ—വേദം അദ്ധ്യയനം ചെയ്തവർ ചെന്നിട്ടില്ലാത്ത യജ്ഞത്തിലും, ഗ്രാമപുരോഹിതൻ, സ്ത്രീ, നപുംസകൻ ഇവർ ചെയ്യുന്ന യാഗത്തിലും, ബ്രാഹ്മണൻ ഒരിക്കലും ഭുജിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—അശ്ലീകമേതത്സാധൂനാം യത്ര ജുഹ്വത്യമീ ഹവിഃ
പ്രതീപമേതദ്ദേവാനാം തസ്മാത്തൽപരിവർജ്ജയേൽ. 205

ഭാ—ഇവർ യാഗംചെയ്താൽ മഹാന്മാൎക്കു ദുഃഖവും ദേവകൾക്കു വിരോധവും, സംഭവിക്കുന്നതാകകൊണ്ടു് ആ യജ്ഞത്തിൽ ഭുജിക്കുന്നതിനെ ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—മത്തക്രുദ്ധാതുരാണാം ച ന ഭുഞ്ജീത കദാചന
കേശകീടാവപന്നം ച പദാ സ്പൃഷ്ടം ച കാമതഃ. 206

ഭാ—മദമുള്ളവൻ കോപി ആതുരൻ ഇവരുടെ അന്നം; തലമുടി പുഴു ഇവകളുമായിരുന്ന അന്നം; കാൽകൊണ്ടു ചവുട്ടിയ അന്നം;

മൂ—ഭ്രൂണഘ്നാവേക്ഷിതം ചൈവ സംസ്പൃഷ്ടം ചാപ്യുദക്യയാ
പതത്രിണാവലീഢം ച ശുനാ സംസ്പൃഷ്ടമേവ ച. 207

ഭാ—ശിശുഹത്യചെയ്തവൻ മുതലായ പാപകർമ്മികൾ നോക്കിയ അന്നം; തീണ്ടായിരുന്ന സ്ത്രീയുടെ വിളമ്പിയതിൽ ശേഷിച്ച അന്നം; കാക്ക പട്ടി ഇവ തൊട്ട അന്നം;

മൂ—ഗവാ ചാന്നമുപഘ്രാതം ഘുഷ്ടാന്നം ച വിശേഷതഃ
ഗണാന്നം ഗണികാന്നം ച വിദുഷാ ച ജുഗുപ്സിതം. 208

ഭാ—പശു തിന്നു ശേഷിച്ച അന്നം; ധർമ്മത്തിനായിട്ടു സത്രത്തിൽ തയ്യാറാക്കിയിട്ടുള്ള അന്നം; അനേകം ജനങ്ങൾ ചേൎന്നു കൊടുക്കുന്ന അന്നം; (സർവ്വൎക്കും വിളമ്പുന്നതു്) വേശ്യയുടെ അന്നം; വിദ്വാന്മാൎക്കു ഇഷ്ടമല്ലാത്ത അന്നം;

മൂ—സ്തേനഗായകയോശ്ചാന്നം തക്ഷ്ണോ വാർദ്ധുഷികസ്യ ച
ദീക്ഷിതസ്യ കദര്യസ്യ ബദ്ധസ്യ നിഗഡസ്യ ച. 209

ഭാ—ചോരൻ, ഗായകൻ ഇവരുടെ അന്നം; ആശാരിയുടെ അന്നം; പലിശകൊണ്ടുപജീവിക്കുന്നവൻ, ദീക്ഷിതൻ ഇവരുടെ അന്നം; അനുഭവിക്കുകയും ചെലവുചെയ്യുകയും ചെയ്യാത്തവന്റെ അന്നം; ബദ്ധന്റെ അന്നം അല്ലെങ്കിൽ മറ്റു പ്രകാരേണ ബന്ധനത്തിൽപെട്ടവന്റെ അന്നം;

മൂ—അഭിശസ്തസ്യ ഷണ്ഡസ്യ പുംശ്ചല്യാ ദാംഭികസ്യ ച
ശുക്തം പര്യുഷിതം ചൈവ ശൂദ്രസ്യോച്ഛിഷ്ടമേവ ച. 210

ഭാ—പഞ്ചമഹാപാപി ഷണ്ഡൻ പുംശ്ചലി (ഇഷ്ടംപോലെ പുരുഷനെ അംഗീകരിക്കുന്നവൾ) ഡാംഭികൻ ഇവരുടെ അന്നം; പിരിഞ്ഞതും പുളിച്ചതും മുൻദിവസംവരെ ഇരുന്നു പഴകിയതും ആയ പാൽ തയിർ അന്നം മുതലായതു് ശൂദ്രനെ വിളമ്പി ശേഷിച്ച അന്നം;

മൂ—ചികിത്സകസ്യ മൃഗയോഃ ക്രൂരസ്യോച്ഛിഷ്ടഭോജിനഃ
ഉഗ്രാന്നം സൂതികാന്നം ച പര്യാചാന്തമനിർദ്ദശം. 211

ഭാ—വൈദ്യൻ വേട്ടക്കാരൻ ക്രൂരൻ എച്ചിൽതിന്നുന്നവൻ അനുലോമജാതിയൻ അല്ലെങ്കിൽ രാജാവു് ഇവരുടെ അന്നം; പ്രസവിച്ചവളുടെ സൌവ്യത്തിന്നു

യിട്ടു ഉണ്ടാക്കുന്ന അന്നം; പന്തിയിൽ നിന്നും ഊണുകഴിഞ്ഞു് ഒരുത്തൻ എഴുന്നേറ്റ ശേഷം ഇടുന്ന അന്നം; ഇന്നാൎക്ക എന്നു നിർദ്ദേശിക്കപ്പെടാത്ത അന്നം;

മൂ— അനർച്ചിതം വൃഥാമാംസം വിധവായാശ്ച യോഷിതഃ
ദ്വിഷദന്നം നഗര്യന്നം പതിതാന്നമവക്ഷുതം. 212

ഭാ—മര്യാദകൂടാതെ കൊടുക്കുന്ന അന്നം, പൂജിക്കാത്ത അന്നം, കാരണം കൂടാതെ പചിച്ച മാംസം, വിധവയും വന്ധ്യയുമായവളുടെ അന്നം, ശത്രുവിന്റെ അന്നം, നഗരത്തിൽ ഉണ്ടാക്കുന്ന അന്നം, ഭ്രഷ്ടുഭവിച്ചവന്റെ അന്നം തുമ്മിയനിമിത്തം എച്ചിൽ തെറിച്ച അന്നം,

മൂ— പിശുനാനൃതിനോശ്ചാന്നം ക്രതുവിക്രയിണസ്തഥാ
ശൈലൂഷതുന്നവായാന്നം കൃതഘ്നസ്യാന്നമേവ ച. 213

ഭാ—പിശുനൻ കള്ളസ്സാക്ഷിപറയുന്നവൻ, യജ്ഞഫലം മുതലായവയെ വില്ക്കുന്നവൻ, നടൻ അല്ലെങ്കിൽ താളംപിടിക്കുന്നവൻ, വഞ്ചിക്കാരൻ കൃതഘ്നൻ ഇവരുടെ അന്നം,

മൂ— കർമ്മാരസ്യനിഷാദസ്യ രംഗാവതാരകസ്യ ച
സുവർണ്ണകർത്തുർവൈണസ്യ ശസ്ത്രവിക്രയിണസ്തഥാ. 214

ഭാ—മൂശാരി പറയൻ കൂത്താടി പൊൻവേലക്കാരൻ പിരമ്പിൽ വേല ചെയ്യുന്നവൻ ആയുധങ്ങളെയുണ്ടാക്കി വില്ക്കുന്നവൻ ഇവരുടെ അന്നം,

മൂ—ശ്വവതാം ശൌണ്ഡികാനാം ച ചേലനിർണ്ണേജകസ്യ ച
രഞ്ജകസ്യ നൃശംസസ്യ യസ്യ ചോപപതിർഗൃഹേ. 215

ഭാ—നായാട്ടിന്നായിട്ട് പട്ടികളെ വളർത്തുന്നവൻ, കള്ളുണ്ടാക്കി വില്ക്കുന്നവൻ വസ്ത്രം അലക്കുന്നവൻ വസ്ത്രത്തിൽ ചായമിടുന്നവൻ ഘാതകൻ, ജാരസംസർഗ്ഗമുള്ളവളുടെ ഭർത്താവ്, ഇവരുടെ അന്നം,

മൂ— മൃഷ്യന്തി യേ ചോപപതിം സ്ത്രീജിതാനാം ച സർവ്വശഃ
അനിർദ്ദശം ച പ്രേതാന്നമതുഷ്ടികരമേവ ച. 216

ഭാ—തന്റെ ഭാര്യയുടെ ജാരനെ അറിഞ്ഞുംകൊണ്ട സഹവസിപ്പിക്കുന്നവൻ സ്ത്രീജിതൻ മരിച്ച പുലയുള്ളവന്റെ അന്നം, തന്റെ മനസ്സിന്നു് അഹിതമായ അന്നം, ഇവയെല്ലാം ഭുജിക്കരുതാത്തതാകുന്നു

മൂ— രാജാന്നം തേജ ആദത്തേ ശൂദ്രാന്നം ബ്രഹ്മവർച്ചസം
ആയുസ്സുവർണ്ണകാരാന്നം യശശ്ചർമ്മാവകർത്തിനഃ. 217

ഭാ—അപ്രകാരം ആ അന്നങ്ങളെ ഭുജിച്ചാൽ രാജാവിന്റെ അന്നം തേജസ്സിനെയും, ശൂദ്രന്റെ അന്നം ബ്രഹ്മതേജസ്സിനെയും, തട്ടാന്റെ അന്നം ആയുസ്സിനെയും, ചക്കിലിയന്റെ അന്നം കീർത്തിയെയും,

മൂ— കാരുകാന്നം പ്രജാം ഹന്തി ബലം നിർണ്ണേജകസ്യ ച
ഗണാന്നം ഗണികാന്നം ച ലോകേഭ്യഃ പരികൃന്തതി.

ഭാ—ശില്പിയുടെ അന്നം പുത്രനെയും രജകന്റെ അന്നം ബലത്തെയും സാമാന്യമായി പലജനങ്ങൾക്കായുണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ള അന്നവും വേശ്യയുടെ അന്നവും നല്ലലോകപ്രാപനത്തെയും, നശിപ്പിക്കുന്നു.

മൂ— പൂയം ചികിത്സകസ്യാന്നം പുംശ്ചല്യാസ്ത്വന്നമിന്ദ്രിയം
വിഷ്ഠാ വാർദ്ധുഷികസ്യാന്നം ശസ്ത്രവിക്രയിണോ മലം.

ടാ—വൈദ്യന്റെ അന്നം ഭക്ഷിച്ചാൽ ചലം ഭുജിച്ച ദോഷവും പുംശ്ചലിയുടെ അന്നം ഭക്ഷിച്ചാൽ രേതസ്സിനെ ഭക്ഷിച്ച ദോഷവും, പലിശകൊണ്ടുപജീവിക്കുന്നവന്റെ അന്നം ഭക്ഷിച്ചാൽ മലംഭുജിച്ചദോഷവും, ആയുധം വിൽക്കുന്നവന്റെ അന്നം ഭക്ഷിച്ചാൽ അഴുക്കുഭുജിച്ച ദോഷവും ഭവിക്കുന്നതാകുന്നു.

മൂ— യ ഏതേഽന്യേ ത്വഭോജ്യാന്നാഃ ക്രമശഃ പരികീർത്തിതാഃ
തേഷാം ത്വഗസ്ഥിരോമാണി വദന്ത്യന്നം മനീഷിണഃ.

ടാ—ഇവരെല്ലാരെയും മുൻപറയപ്പെട്ടവരുടെ അന്നത്തെ ഭക്ഷിച്ചാൽ തോൽ രോമം അസ്ഥി ഇവയെ ഭുജിച്ചാലുണ്ടാകുന്ന ദോഷം ഭവിക്കുന്നതാകുന്നു. എന്ന് മനീഷികൾ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.

മൂ— ഭുക്ത്വാതോഽന്യതമസ്യാന്നമമത്യാ ക്ഷപണം ത്ര്യഹം
മത്യാ ഭുക്ത്വാചരേത് കൃച്ഛ്രം രേതോവിൺമൂത്രമേവ ച

ടാ—മുകളിൽ മേൽപറഞ്ഞവരിൽ ആരുടെയെങ്കിലും അന്നത്തെ അറിയാതെ ഭുജിച്ചാലും മൂന്നുദിവസം ഉപവസിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അറിഞ്ഞുംകൊണ്ട് മേൽപറഞ്ഞ അന്നം ഭക്ഷിച്ചാലും രേതസ്സ് മലം മൂത്രം ഇവയെ ഭുജിച്ചാലും ഒരു കൃച്ഛ്രവ്രതത്തെ അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാകുന്നു,

മൂ— നാദ്യാച്ഛൂദ്രസ്യ പക്വാന്നം വിദ്വാനശ്രാദ്ധിനോ ദ്വിജഃ
ആദദീതാമമേവാസ്മാദവൃത്താവേകരാത്രികം

ടാ—ശ്രാദ്ധംചെയ്യാതിരിക്കുന്ന ശൂദ്രന്റെ അന്നത്തെ ഭുജിക്കരുത്. താനിക്ക് മറ്റുഗതിയില്ലെങ്കിൽ അവനോട് ഒരുദിവസം ഭുജിക്കുന്നതിനു വേണ്ട അരിയെ വാങ്ങിക്കൊള്ളാം.

മൂ— ശ്രോത്രിയസ്യ കദര്യസ്യ വദാന്യസ്യ ച വാർദ്ധുഷേഃ
മീമാംസിത്വോഭയം ദേവാസ്സമമന്നമകല്പയൻ. 223

ടാ—വേദം അദ്ധ്യയനംചെയ്തവൻ കൃപണനായും അധികമായി ദാനം ചെയ്യുന്നവൻ പലിശകൊണ്ടുപജീവിക്കുന്നവനായും ഇരിക്കുന്ന വിഷയത്തിൽ ദേവന്മാർ വിചാരണചെയ്തു ഈ രണ്ടുവകക്കാരുടെയും അന്നം ദോഷമുള്ളതെന്നു വിധിച്ചു.

മൂ— താൻപ്രജാപതിരാഹൈത്യ മാകൃധ്വം വിഷമം സമം
ശ്രദ്ധാപൂതം വദാന്യസ്യ ഹതമശ്രദ്ധയേതരത്. 224

ടാ—അപ്പോൾ ബ്രഹ്മാവ് ദേവന്മാരുടെ സമീപത്തിൽ വന്നു ഹേ ദേവന്മാരേ! ആ രണ്ടന്നവും സമമുള്ളതല്ലാതെ ശരിയായുള്ളതല്ലാ; എന്തെന്നാൽ അധികം ദാനം ചെയ്യുന്നവൻ ശ്രദ്ധയോടു കൊടുക്കുന്നു മറ്റവൻ ശ്രദ്ധയില്ലാതെ കൊടുക്കുന്നു. അതിൽ ശ്രദ്ധയോടു കൊടുക്കുന്നതാണ് ഉയർന്നത് എന്നു പറഞ്ഞു.

മൂ— ശ്രദ്ധയേഷ്ടം ച പൂർത്തം ച നിത്യം കുര്യാദതന്ദ്രിതഃ
ശ്രദ്ധാകൃതേ ഹ്യക്ഷയേതേ ഭവതസ്സ്വാഗതൈർദ്ധനൈഃ. 225

ടാ—നിത്യവും ദാനംചെയ്താലും കുളം കുഴിക്കുക മുതലായ ധർമ്മം ചെയ്താലും ന്യായമായി സമ്പാദിച്ച ധനംകൊണ്ട് താല്പര്യത്തോടു ചെയ്താൽ അവ രണ്ടും ചെയ്തവന് പരലോകത്തിൽ അനവധിയായ സൌഖ്യത്തെ ചെയ്യുന്നതാണ്.

മൂ—ദാനധൎമ്മം നിഷേവേത നിത്യമൈഷ്ടികപൌൎത്തികം
പരിതുഷ്ടേന ഭാവേന പാത്രമാസാദ്യ ശക്തിതഃ 227

ദാ—ദാനംചെയ്യുമ്പോഴും മുൻപറഞ്ഞ രണ്ടു ധൎമ്മം ചെയ്യുമ്പോഴും ഏറ്റവും ആഹ്ലാദത്തോടെ നല്ല സ്ഥലത്തിലും സൽപാത്രത്തിലും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു;

മൂ—യൽകിഞ്ചിദപി ദാതവ്യം യാചിതേനാനസൂയയാ
ഉല്പത്സ്യതേഹി തല്പാത്രം യത്താരയതിസൎവ്വതഃ. 228

ദാ—യാതൊരുത്തൻ അപാത്രമായിരുന്നാലും അവൻ തന്നോടു യാചിച്ചാൽ അസൂയകൂടാതെകണ്ടു് അവനും അന്നം കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു. അതിനാൽ പാപമുണ്ടായാലും അതു സല്പാത്രത്തിൽ ചെയ്യുന്ന ദാനത്താൽ പരിഹരിക്കപ്പെടുന്നു.

ദാനപ്രശംസ.

മൂ—വാരിദസ്തൃപ്തിമാപ്നോതി സുഖമക്ഷയ്യമന്നദഃ
തിലപ്രദഃ പ്രജാമിഷ്ടാം ദീപദശ്ചക്ഷുരുത്തമം.

ദാ—വെള്ളം കൊടുത്തവൻ, വിശപ്പുദാഹം വരാത്തൊരു സന്തോഷത്തെയും അന്നം കൊടുത്തവൻ അനശ്വരമായ സുഖത്തെയും തിലദാനം ചെയ്യുന്നവൻ ഇഷ്ടനായ പുത്രനെയും ദീപദാനം ചെയ്യുന്നവൻ ഉൽകൃഷ്ടമായ ജ്ഞാനദൃഷ്ടിയെയും,

മൂ—ഭൂമിദോ ഭൂമിമാപ്നോതി ദീൎഘമായുൎഹിരണ്യദഃ
ഗൃഹദോഗ്ര്യാണിവേശ്മാനി രൂപ്യദോരൂപമുത്തമം. 230

ദാ—ഭൂമിദാനം ചെയ്യുന്നവൻ ക്ഷേത്രത്തെയും, സ്വൎണ്ണദാനം ചെയ്യുന്നവൻ ദീൎഘായുസ്സിനെയും ഗൃഹദാനം ചെയ്യുന്നവൻ ഉൽകൃഷ്ടങ്ങളായ കുടുംബങ്ങളെയും വെള്ളിദാനം ചെയ്യുന്നവൻ സൌന്ദൎയ്യത്തെയും,

മൂ—വാസോദശ്ചന്ദ്രസാലോക്യമശ്വിസാലോക്യമശ്വദഃ
അനഡുഹഃ ശ്രിയംപുഷ്ടാം ഗോദോബ്രധ്നസ്യ വിഷ്ടപം. 231

ദാ—വസ്ത്രത്തെ ദാനംചെയ്യുന്നവൻ ചന്ദ്രലോകത്തെയും അശ്വദാനം ചെയ്യുന്നവൻ അശ്വിനീദേവലോകത്തെയും, വൃഷദാനം ചെയ്യുന്നവൻ പുഷ്ടമായ ഐശ്വൎയ്യത്തെയും ഗോദാനംചെയ്യുന്നവൻ സൂൎയ്യലോകത്തെയും പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—യാനശയ്യാപ്രദോഭാൎയ്യാമൈശ്വൎയ്യമഭയപ്രദഃ
ധാന്യദശ്ശാശ്വതം സൌഖ്യം ബ്രഹ്മദോ ബ്രഹ്മസാൎഷ്ടിതാം.

ദാ—വാഹനം, ശയ്യ, ഇവയെ ദാനംചെയ്താൽ ഗുണവതിയായ പത്നിയെയും അഭയത്തെ ദാനംചെയ്താൽ ഐശ്വൎയ്യത്തെയും, ധാന്യം കൊടുത്തവൻ അനന്തമായ സുഖത്തെയും ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തെ ദാനം ചെയ്യുന്നവൻ ബ്രഹ്മസായൂജ്യത്തെയും പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—സൎവ്വേഷാമേവദാനാനാം ബ്രഹ്മദാനം വിശിഷ്യതേ
വാൎയ്യന്നഗോമഹീവാസസ്തിലകാഞ്ചനസൎപ്പിഷാം 233

ദാ—ജലം, അന്നം, പശു, ഭൂമി, വസ്ത്രം, എള്ളു്, സ്വൎണ്ണം, നെയ്യ് ഇതു ദാനങ്ങളെക്കാൾ ബ്രഹ്മജ്ഞാനദാനം ഉയൎന്നതാകുന്നു.

മൂ—യേനയേനതുഭാവേന യദ്യദ്ദാനം പ്രയച്ഛതി
തത്തത്തേനൈവഭാവേന പ്രാപ്നോതി പ്രതിപൂജിതഃ. 234

ൻ

ഭാ—ഇവൻ മനസ്സിൽ ഏതേതുവിചാരത്തോടുകൂടി ഏതേതു ദാനം ചെയ്യുന്നുവോ അതതിനെ സ്ഥിതിച്ചുകൊണ്ടു ആലോചനാപൂൎവ്വമായിത്തന്നെ അനുഭവിക്കുന്നു.

മൂ—യോൎച്ചിതം പ്രതിഗൃഹ്ണാതി ദദാത്യൎച്ചിതമേവ ച
താവുഭൌ ഗച്ഛതസ്സ്വൎഗ്ഗം നരകന്തുവിപൎയ്യയേ. 235

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ മൎയ്യാദയോടുകൂടി ദാനം ചെയ്യുന്നുവോ യാതൊരുത്തൻ അതിനെ വാങ്ങുന്നുവോ അവർ രണ്ടുപേരും സ്വൎഗ്ഗത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. ശ്രദ്ധ ഇല്ലാതെ കൊടുക്കുന്നവനും അതിനെ വാങ്ങുന്നവനും നരകത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—ന വിസ്മയേത തപസാ വദേദിഷ്ട്വാ ച നാനൃതം
നാൎത്തോപ്യപവദേദ്വിപ്രാന്നദത്വാ പരികീൎത്തയേൽ. 236

ഭാ—കഠിനമായി തപസ്സുചെയ്തുവെന്നു തന്നെത്താനെ വിസ്മയിക്കരുതു്. യാഗം ചെയ്തശേഷം അസത്യം പറയരുതു്. ബ്രാഹ്മണർ നിന്ദിച്ചുവെന്നുവരികിലും അവരെ അവമാനം ചെയ്തുകൂടാ. താൻ ദാനം ചെയ്തതിനെ അന്യന്മാരോടു പറയരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—യജ്ഞോനൃതേന ക്ഷരതി തപഃ ക്ഷരതി വിസ്മയാൽ
ആയുൎവ്വിപ്രാപവാദേന ദാനഞ്ച പരികീൎത്തനാൽ. 237

ഭാ—യാഗം അസത്യം പറയുന്നതുകൊണ്ടും, തപസ്സ് തന്നത്താനെ ആശ്ചൎയ്യപ്പെടുന്നതുകൊണ്ടും ആയുസ്സ് ബ്രാഹ്മണനിന്ദകൊണ്ടും ദാനം അന്യനോടു പറയുന്നതുകൊണ്ടും നശിച്ചുപോകുന്നു.

മൂ—ധൎമ്മം ശനൈസ്സഞ്ചിനുയാദ്വല്മീകമിവ പുത്തികാഃ
പരലോകസഹായാൎത്ഥം സൎവ്വഭൂതാന്യപീഡയൻ. 238

ഭാ—പരലോകസഹായകമായ ധൎമ്മത്തെ അല്പാല്പമായിട്ട് ചിതൽപ്പുറ്റിനെയുണ്ടാക്കി വളൎത്തുന്നതുപോലെ സമ്പാദിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—നാമുത്രഹി സഹായാൎത്ഥം പിതാമാതാ ച തിഷ്ഠതഃ
നപുത്രദാരന ജ്ഞാതിൎദ്ധൎമ്മസ്തിഷ്ഠതി കേവലഃ. 239

ഭാ—പിതാവു്, മാതാവു്, പുത്രൻ, ഭാൎയ്യ, ജ്ഞാതി ഇവരെല്ലാം പരലോകത്തിനു് സഹായമായി വരുന്നവരല്ല ധൎമ്മം ഒന്നുമാത്രമാണു് സഹായമായി വരുന്നതു്.

മൂ—ഏകഃ പ്രജായതേ ജന്തുരേക ഏവ പ്രലീയതേ
ഏകോനുഭുങ്ക്തേ സുകൃതമേക ഏവ ച ദുഷ്കൃതം. 240

ഭാ—ജന്തുക്കൾ ജനിക്കുമ്പോൾ ഓരോന്നു മാത്രമായിട്ടാണു ജനിക്കുന്നതു്. മരിക്കുമ്പോഴും ഓരോന്നു മാത്രമായിട്ടാണ് മരിക്കുന്നതു്. പുണ്യപാപങ്ങളേയും ഒറ്റയ്ക്കായിത്തന്നെയാണു അനുഭവിക്കുന്നതു്. മാതാവു് മുതലായവരുടെ സുഖദുഃഖങ്ങളും ഇവനു വരുന്നതല്ല.

മൂ—മൃതം ശരീരമുൽസൃജ്യ കാഷ്ഠലോഷ്ടസമം ക്ഷിതൌ
വിമുഖാ ബാന്ധവാ യാന്തി ധൎമ്മസ്തമനുഗച്ഛതി. 241

ഭാ—ഭൂമിയിൽ ഇവൻ മരിച്ചശേഷം വിറകു് മൺകട്ടി ഇവയെപ്പോലെ നിസ്സാരമായി ഇവന്റെ ശരീരത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചിട്ട് ബന്ധുക്കൾ വിട്ടുപോകുന്നു. ധൎമ്മം മാത്രം അതിനെ ചെയ്യാതെ അവനെത്തുടൎന്നു യാത്രചെയ്യുന്നു.

മൂ—തസ്മാദ്ധൎമ്മം സഹായാൎത്ഥം നിത്യം സഞ്ചിനുയാച്ഛനൈഃ
ധൎമ്മേണ ഹി സഹായേന തമസ്തരതി ദുസ്തരം. 242

ഭാ—ധൎമ്മം നരകാദിദുഃഖങ്ങളെ തരണം ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ട് ആ ധൎമ്മത്തെ തനിക്ക് സഹായത്തിനായിട്ട് അല്പാല്പമായെങ്കിലും നിത്യവും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ധൎമ്മപ്രധാനം പുരുഷം തപസാ ഹതകില്ബിഷം
പരലോകം നയത്യാശു ഭാസ്വന്തം ഖശരീരിണം. 243

ഭാ—ധൎമ്മത്തെ വിടാതെ ചെയ്യുന്നവനായും പാപം നേരിട്ടാലും അതിന്റെ പ്രായശ്ചിത്താദിവ്രതങ്ങളെക്കൊണ്ട് നിഷ്കാസനം ചെയ്യുന്നവനായും ഇരിക്കുന്ന പുരുഷനെ ആ ധൎമ്മമാകട്ടെ പ്രകാശമുള്ള ശരീരത്തോടെ പരലോകത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—ഉത്തമൈരുത്തമൈൎന്നിത്യം സംബന്ധാനാചരേത്സഹ
നിനീഷുഃ കുലമുത്കൎഷമധമാനധമാംസ്ത്യജേത്. 244

ഭാ—തന്റെ കുലത്തിന് ഉത്കൎഷത്തെയുണ്ടാക്കണമെന്നുവരികിൽ വേദം തപസ്സ് ഇവററക്കൊണ്ട് ഉത്കൃഷ്ടന്മാരായവരോട് വിവാഹം മുതലായ സംബന്ധം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. താഴ്ന്നവരെ നീക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഉത്തമാനുത്തമാൻ ഗച്ഛൻ ഹീനാൻ ഹീനാംശ്ച വൎജ്ജയൻ
ബ്രാഹ്മണഃ ശ്രേഷ്ഠതാമേതി പ്രത്യവായേന ശൂദ്രതാം 245

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ വേദംനിമിത്തം ഉത്കൃഷ്ടന്മാരായവരോട് സഹവാസം ചെയ്യുകകൊണ്ടും ഹീനന്മാരോട് സഹവാസം ചെയ്യാതെയും ഇരുന്നാൽ ശ്രേഷ്ഠതയെ പ്രാപിക്കും. അല്ലെങ്കിൽ ശൂദ്രനോട് സമനായി ഭവിക്കും.

മൂ—ദൃഢകാരീ മൃദുൎദ്ദാന്തഃ ക്രൂരാചാരൈരസംവസൻ
അഹിംസ്രോ ദമദാനാഭ്യാം ജയേത്സ്വൎഗ്ഗം തഥാവ്രതഃ 246

ഭാ—യത്നിച്ച കാൎയ്യത്തെ സാധിക്കുന്നവനായും ശാന്തനായും സുഖദുഃഖത്തെ സഹിക്കുന്നവനായും ദുഷ്ടസഹവാസം ഹിംസ ഇവയെ ചെയ്യാത്തവനായും ഇരുന്നാൽ അവൻ തപസ്സില്ലാതെ ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹത്താലും ദാനം സ്വൎഗ്ഗാദിലോകങ്ങളെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—ഏധോദകം മൂലഫലമന്നമഭ്യുദ്യതഞ്ചയൽ
സൎവ്വതഃ പ്രതിഗൃഹ്ണീയാന്മധ്വഥാഭയദക്ഷിണാം. 247

ഭാ—വിറക്, ജലം, കിഴങ്ങ്, പഴം, അന്നം, തേൻ, അഭയം ഇവയെ ഒരുത്തൻ യാചിക്കാതെതന്നെ ലഭിക്കുന്നതായാൽ പതിതന്മാരല്ലാതിരുന്നാൽ ആരിൽനിന്നും സ്വീകരിക്കാമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

മൂ—ആഹൃതാഭ്യുദ്യതാം ഭിക്ഷാം പുരസ്താദപ്രചോദിതാം
മേനേ പ്രജാപതിൎഗ്രാഹ്യാമപി ദുഷ്കൃതകൎമ്മണഃ. 248

ഭാ—താൻ നേരെയാകട്ടെ മറെറാരുത്തനെക്കൊണ്ടാകട്ടെ അയാചിതമായിട്ട് തന്റെ ഇരിപ്പിടത്തിൽ കൊണ്ടുവന്ന് സങ്കല്പപൂൎവ്വമായി തരുന്നു എന്നു പറയാതെ തരുന്ന സ്വൎണ്ണം മുതലായവയെ ഭ്രഷ്ടന്മാർ ഒഴിച്ചു മററു പാപികളിൽനിന്നായാലും സ്വീകരിക്കാമെന്ന് ബ്രഹ്മാവ് അഭിപ്രായപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

മൂ—നാശ്നന്തി പിതരസ്തസ്യ ദശവൎഷാണി പഞ്ച ച
ന ച ഹവ്യം വഹത്യഗ്നിൎയ്യസ്താമഭ്യവമന്യതേ. 249

ഭാ—ആകയാൽ ഏവൻ അപ്രകാരം തന്നെ ദാനത്തെ വാങ്ങുന്നില്ലയോ അവൻ ചെയ്യുന്ന ശ്രാദ്ധത്തെ പിതൃക്കൾ പതിനഞ്ചു വത്സരംവരെ ഭുജിക്കുന്നതില്ല. അവൻ ചെയ്യുന്ന ഹോമങ്ങളെ അഗ്നിയും വഹിക്കുന്നതല്ല.

മൂ—ശയ്യാം ഗൃഹാൻ കുശാൻ ഗന്ധാനപഃ പുഷ്പമ്മണിന്ദധി
ധാനാമത്സ്യാൻ പയോമാംസം ശാകഞ്ചൈവ ന നിർണ്ണുദേൽ.

ഭാ—കർപ്പൂരം മുതലായ വാസനദ്രവ്യം ശയ്യ, ഗൃഹം, ദർഭ, ജലം, പുഷ്പം രത്നം, തയിർ, അവിൽ, അരി, മത്സ്യം, മാംസം, പാൽ, ഇലക്കറി, ഇവയെ അയാചിതമായി കിട്ടുന്നതായാൽ ഉപേക്ഷിക്കരുതു്

മൂ—ഗുരൂൻ ഭൃത്യാംശ്ചോജ്ജിഹീർഷന്നർച്ചിഷ്യൻ ദേവതാതിഥീൻ
സർവ്വതഃ പ്രതിഗൃഹ്ണീയാന്ന തു തൃപ്യേത്സ്വയന്തതഃ 251

ഭാ—വിശപ്പുകൊണ്ടു വ്യാധിയോടുകൂടിയവരായ മാതാവു, പിതാവു്, ഗുരു. വേലക്കാരർ, ഇവരെ രക്ഷിക്കുന്നവനായും, ദേവന്മാർ, അതിഥി ഇവരെ പൂജിക്കുന്നവനായും ഇരിക്കുന്നവൻ ആരോടും ദാനം വാങ്ങാമെന്നുള്ളതാണു്. അവകൊണ്ടു താൻ ഉപജീവനം ചെയ്യരുതു്.

മൂ—ഗുരുഷ്വഭ്യതീതേഷു വിനാ വാ തൈർഗൃഹേ വസൻ
ആത്മനോ വൃത്തിമന്വിച്ഛൻ ഗൃഹ്ണീയാത്സാധുതസ്സദാ. 252

ഭാ—മാതാവു് പിതാവു് മുതലായവർ മരിച്ചുപോയാലും അല്ലെങ്കിൽ താൻ പ്രത്യേകം ഇരുന്നാലും, നല്ലവരോടു ദാനം വാങ്ങിത്തന്നെ ഉപജീവിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ ആർദ്ധികഃ കുലമിത്രം ച ഗോപാലോ ദാസനാപിതൌ
ഏതേ ശൂദ്രേഷു ഭോജ്യാന്നാ യശ്ചാത്മാനം നിവേദയേൽ 253

ഭാ—ശൂദ്രന്മാരിൽവെച്ചു് തന്റെ കൃഷിക്കാർ (കൊഴുവൻ) തന്റെ വംശത്തിൽ പതിവായി ഊഴിയം ചെയ്യുന്നവൻ, ഇടയൻ, ദാസൻ, ക്ഷൗരകൻ തന്നെ രക്ഷിക്കണമെന്നു് അഭയം പ്രാപിച്ചവൻ ഇവർക്കു് തന്റെ ഗൃഹത്തിൽനിന്നു അന്നം കൊടുക്കാവുന്നതാണു്.

മൂ—യാദൃശോഽസ്യ ഭവേദാത്മാ യാദൃശം ച ചികീർഷിതം
യഥാ ചോപചരേദേനം തഥാത്മാനം നിവേദയേൽ.

ഭാ—ഒരുത്തനെ ഒരുത്തൻവന്നു അടുക്കുമ്പോൾ തന്റെ സ്വരൂപം തന്റെ പ്രവൃത്തി തന്റെ വിചാരം; ഇവയെ സത്യമായി അവനോടു പറഞ്ഞിട്ടു് തന്റെ ആത്മാവിനെയും അവനെ മനസ്സിലാക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യോഽന്യഥാ സന്തമാത്മാനമന്യഥാ സത്സു ഭാഷതേ
സ പാപകൃത്തമോ ലോകേ സ്തേന ആത്മാപഹാരകഃ. 255

ഭാ—താൻ ഒരു കുലീനനായിരിക്കുമ്പോൾ യാതൊരുത്തൻ മഹാന്മാരോടു് തന്നെക്കുറിച്ചു് മറിച്ചു പറയുന്നുവോ അവൻ ആത്മദ്രോഹം ചെയ്കയാൽ അസ്ഥാനക്കാരിലും മഹാപാപിയെന്നു ലോകർ പറയപ്പെടും.

മൂ—വാച്യർത്ഥാ നിയതാസ്സർവ്വേ വാങ്മൂലാ വാഗ്വിനിസ്സൃതാഃ
താംസ്തു യസ്തേനയേദ്വാചം സ സർവ്വസ്തേയകൃന്നരഃ. 256

ഭാ—സകല നിശ്ചയവും വായിൽനിന്നും തന്നെ ജനിക്കുന്നു മന്ത്രങ്ങളെല്ലാവും വായിൽനിന്നുമാണു് ഉണ്ടാകുന്നതു്. അങ്ങിനെയിരിക്കെ ഉൽകൃഷ്ടമായ ആ വാക്കി

ന്നു യാതൊരുത്തൻ മോഷണം ചെയ്യുന്നുവോ (അസത്യം പറയുക) അവൻ എല്ലാ റെറയും മോഷണം ചെയ്യുവനായി ഭവിക്കുന്നു:

ശ്ലോ— മഹൎഷിപിതൃദേവാനാം ഗത്വാനൃണ്യം യഥാവിധി
പുത്രെസൎവംസമാസജ്യ വസെന്മാദ്ധ്യസ്ഥമാശ്രിതഃ. 257

ടീ—അനന്തരം വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്ക, സന്തതിയെ ഉൾപാദിപ്പിക്ക, യജ്ഞം ചെയ്ക, ഇവയാൽ യഥാക്രമം മഹൎഷികൾ പിതൃക്കൾ ദേവന്മാർ; ഇവരുടെ ഋണത്തെ തീൎത്തു പുത്രനിൽ സകല കുഡുംബഭാരത്തെയും സമൎപ്പിച്ചിട്ടു് താൻ പൊതുവായി സന്യാസിയെപ്പോലെ ഒന്നിലും ചേരാത്തവനായിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

ശ്ലോ— ഏകാകീ ചിന്തയെന്നിത്യം വിവിക്തെഹിതമാത്മനഃ
ഏകാകീ ചിന്തയാനൊഹി പരം ശ്രേയൊധിഗഛതി. 258

ടീ—രഹസ്യമായ സ്ഥലത്തിൽ ഏകനായിരുന്നിട്ടു തന്റെ ആത്മാവിന്റെ പരഗതി ലഭിക്കേണ്ടുന്ന കാൎയ്യത്തെ വിചാരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അപ്രകാരം ഏകാകിയായി ധ്യാനം ചെയ്യുന്നവൻ പരമമായ സുഖത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

ശ്ലോ— ഏഷൊദിതാ ഗൃഹസ്ഥസ്യ വൃത്തിൎവിപ്രസ്യശാശ്വതീ
സ്നാതകവ്രതകല്പശ്ച സത്വവൃദ്ധികരഃ ശുഭഃ. 259

ടീ—ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിൽ ഇരിക്കുന്ന വിപ്രന്റെ പഴകിയ വൃത്തിയും സല്ഗുണവൃദ്ധികരമായ വ്രതാനുഷ്ഠാനമുള്ളവന്റെ ധൎമ്മവും ഇതുപൎയ്യന്തം പറയപ്പെട്ടു

ശ്ലോ— അനേനവിപ്രൊവൃത്തെന വൎത്തയൻ വെദശാസ്ത്രവിൽ
വ്യപെതകല്മഷൊനിത്യം ബ്രഹ്മലൊകെ മഹീയതെ. 260

ടീ—ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞുവന്ന ആചാരത്തോടു ജീവിച്ചുകൊണ്ടു് വേദശാസ്ത്രം അദ്ധ്യയനംചെയ്യുന്ന വിപ്രൻ നിത്യകൎമ്മാനുഷ്ഠാനത്താൽ എപ്പോഴും പാപമില്ലാത്തവനായി ബ്രഹ്മലോകത്തിൽ കൊണ്ടാടപ്പെടുന്നു.

നാലാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

ആകെ അദ്ധ്യായം നാലിനു് ശ്ലോകം 91

൫-ാം അദ്ധ്യായം.

മഹർഷികളുടെ ചോദ്യം.

മൂ— ശ്രുത്വൈതാനൃഷയോ ധർമ്മാൻ സ്നാതകസ്യ യഥോദിതാൻ
ഇദമൂചുർമ്മഹാത്മാനമനലപ്രഭവം ഭൃഗും.

ഭാ— ഇപ്രകാരം പറയപ്പെട്ട വ്രതാനുഷ്ഠാനമുള്ള ഗൃഹസ്ഥധർമ്മത്തെ കേട്ടിരുന്ന ഋഷികൾ അനലപ്രഭവനായ ഭൃഗുമഹർഷിയോട്ട് ഇപ്രകാരം ചോദിച്ചു.

മൂ— ഏവം യഥോക്തം വിപ്രാണാം സ്വധർമ്മമനുതിഷ്ഠതാം
കഥം മൃത്യുഃ പ്രഭവതി വേദശാസ്ത്രവിദാം പ്രഭോ! 2

ഭാ— എല്ലാസന്ദേഹങ്ങളേയും തീർക്കുന്ന ജ്ഞാനവാനായ ഹേ സ്വാമിൻ! അവരവരുടെ ധർമ്മങ്ങളെ അനുഷ്ഠിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവരും വിധിപ്രകാരം പറയപ്പെട്ട വേദശാസ്ത്രങ്ങളെ അറിഞ്ഞിരിക്കുന്നവരും ആയ വിപ്രന്മാൎക്ക് മൃത്യു എന്തുകൊണ്ടുണ്ടാകുന്നു?

ഉത്തരം.

മൂ— സ താനുവാച ധർമ്മാത്മാ മഹർഷീൻ മാനവോ ഭൃഗുഃ
ശ്രൂയതാം യേന ദോഷേണ മൃത്യുർവിപ്രാൻ ജിഘാംസതി. 3

ഭാ— ധർമ്മാത്മാവായും ഈ കല്പത്തിൽ മനുപുത്രനായുമിരിക്കുന്ന ആ ഭൃഗുമഹർഷി ഇപ്രകാരം ചോദിച്ച ഋഷിമാരെ നോക്കി ബ്രാഹ്മണാദികളെ ഏതുപ്രകാരം അപമൃത്യു കൊല്ലുമോ ആ പ്രകാരത്തെ പറയാം കേട്ടുകൊണ്ടാലും എന്നു പറഞ്ഞു.

മൂ— അനഭ്യാസേന വേദാനാമാചാരസ്യ ച വർജ്ജനാൽ
ആലസ്യാദന്നദോഷാച്ച മൃത്യുർവിപ്രാൻജിഘാംസതി. 4

ഭാ— വേദമോതായ്കകൊണ്ടും തന്റെ ആചാരത്തെ ഉപേക്ഷിക്കുന്നതുകൊണ്ടും ശക്തിയുള്ളപ്പോൾ ചെയ്യേണ്ടതായ പൂജാദികാര്യങ്ങളെ അലസതയാൽ ത്യജിക്കുന്നതുകൊണ്ടും ഭക്ഷിക്കുന്നതിന്ന അയോഗ്യമായിട്ടുള്ളതിനെ ഭക്ഷിക്കുന്നകൊണ്ടും വിപ്രന്മാരെ അപമൃത്യു കൊല്ലുന്നു.

അഭക്ഷ്യങ്ങൾ.

മൂ— ലശുനം ഗൃഞ്ജനം ചൈവ പലാണ്ഡും കവകാനി ച
അഭക്ഷ്യാണി ദ്വിജാതീനാമമേദ്ധ്യപ്രഭവാണി ച. 5

ഭാ— വെള്ളുള്ളി, മുരിങ്ങ ചുവന്നുള്ളി, ഭൂമിയിലും മരത്തിലും ഉണ്ടാകുന്ന കുടയുടെ മാതിരിയിലുള്ള കുമിൾ എന്നു പറയുന്ന കൂൺ അശുദ്ധമായ സ്ഥലത്തിലുണ്ടാകുന്ന പദാർത്ഥങ്ങൾ ഇവ ദ്വിജന്മാൎക്ക് ഭക്ഷിക്കാൻ യോഗ്യമല്ലാത്തവയാകുന്നു.

മൂ— ലോഹിതാൻ വൃക്ഷനിര്യാസാൻ വ്രശ്ചനപ്രഭവാംസ്തഥാ
ശേലും ഗവ്യം ച പീയൂഷം പ്രയത്നേന വിവർജ്ജയേൽ. 6

ഭാ— മരത്തിൽ സ്വയമായും മുറിക്കുന്നകൊണ്ടും ഉണ്ടാകുന്ന ചുവന്നമെഴുക

വൃക്ഷങ്ങളിൽനിന്നുണ്ടാകുന്ന പശ (കറ) ഗർഭം ധരിച്ച പശുവിന്റെ പാൽ, അതിന്റെ തൈര്; ഇവയെ യാതന ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—വൃഥാകൃസരസംയാവം പായസാപൂപമേവ ച
അനുപാകൃതമാംസാനി ദേവാന്നാനി ഹവീംഷി ച. 7

ഭാ—ദേവതകളെ ഉദ്ദേശിക്കാതെ തന്റെ ഇഷ്ടത്തിന്നായിട്ടുണ്ടാക്കിയ എള്ളന്നം, പായസം, വട, യാഗത്തിലല്ലാതെ മന്ത്രംകൂടാതെ കൊന്ന ജന്തുക്കളുടെ മാംസം, ദേവതയ്ക്കു നിവേദ്യംചെയ്ത അന്നം, ഹവിസ്സ്, (ഹവിസ്സ്=ഹോമത്തിനായിട്ടുണ്ടാക്കുന്ന പുരോഡാശം മുതലായവ).

മൂ—അനിർദ്ദശായാ ഗോഃക്ഷീരമൌഷ്ട്രമൈകശഫം തഥാ
ആവികം സന്ധിനീക്ഷീരം വിവത്സായാശ്ച ഗോഃ പയഃ. 8

ഭാ—പ്രസവിച്ചു പത്തുദിവസം കഴിയാത്ത പശു; ആട്, എരുമ ഇവയോട്ടം, ഒട്ടകം, ഒറ്റക്കുളമ്പുള്ള കുതിര മുതലായവ, കാളക്കൂറാൻ പ്രായംതികഞ്ഞ പശു, കുട്ടിചത്ത പശു ഇവയുടെയും,

മൂ—ആരണ്യാനാഞ്ച സർവ്വേഷാം മൃഗാണാം മാഹിഷം വിനാ
സ്ത്രീക്ഷീരം ചൈവവർജ്ജ്യാനി സർവ്വശുക്താനി ചൈവഹി. 9

ഭാ:—ചെമ്മരിയാട്, ഗർഭമുള്ള പശു, കന്ന്, ചത്തപശു, സ്ത്രീ, കാട്ടെരുമ, ത്യാജ്യങ്ങളായ മറ്റു മൃഗം ഇവയുടെ പാലും, പുളിച്ചുപോയ പാലും; ഇവയെ ദ്വിജന്മാർ തീരെ ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ദധിഭക്ഷ്യം ച ശുക്തേഷു സർവ്വഞ്ച ദധിസംഭവം
യാനി ചൈവാഭിഷൂയന്തേ പുഷ്പമൂലഫലൈഃ ശുഭൈഃ. 10

ഭാ—പുളിച്ചുപോയ പദാർത്ഥങ്ങളിൽ തയിരും അതിൽനിന്നുണ്ടാകുന്ന വെണ്ണയും, ജലസംബന്ധത്താൽ പുളിച്ച പഴം, കിഴങ്ങ്, പുഷ്പം മുതലായവയും ഭുജിക്കുന്നതിന്നു യോഗ്യങ്ങളായവയാകുന്നു.

മൂ—ക്രവ്യാദാൻ ശകുനിൻ സർവ്വാം സ്തഥാഗ്രാമനിവാസിനഃ
അനിർദ്ദിഷ്ടാംശ്ചൈകശഫാം ടിട്ടിഭം ച വിവർജ്ജയേൽ. 11

ഭാ—അരി, മാംസം ഇവയെ ഭക്ഷിക്കുന്ന പക്ഷി ഗ്രാമത്തിൽ വസിക്കുന്ന പ്രാവു മുതലായ പക്ഷി, ഒറ്റക്കുളമ്പുള്ളവയിൽ ഭുജിക്കാൻ അയോഗ്യങ്ങളാണെന്നു പറഞ്ഞവ ടിട്ടിഭം,

മൂ—കലവിങ്കം പ്ലവം ഹംസം ചക്രാങ്ഗം ഗ്രാമകുക്കുടം
സാരസം രജ്ജുവാലം ച ദാത്യൂഹ ശുകശാരികേ. 12

ഭാ—ഊർക്കുരികിൽ, നീർക്കാക്ക, അന്നം, ചക്രവാകം, നാട്ടുകോഴി, വണ്ടാരക്കോഴി, കയറുവാലൻ കരികില, നത്ത്, കിളി, ശാരിക,

മൂ—പ്രതുദാൻ ജാലപാദാംശ്ച കോയഷ്ടിനഖവിഷ്കിരാൻ
നിമജ്ജതശ്ചമത്സ്യാദാൻ സൌനം വല്ലൂരമേവ ച. 13

ഭാ—മരംകൊത്തി, അരയന്നം, കൊക്ക (കുളങ്കോണിപ്പക്ഷിയെന്നും പറയും) ക്കോഴി, കാക്ക, രാജാളി, വല്ലൂരം (വല്ലൂരം=ഉണങ്ങിയ മാംസം എന്നും അർത്ഥമുണ്ട്.) വിഷ്കിരം=വികിരണം (കൊത്തിച്ചിതറുക) ചെയ്തു ഭക്ഷിക്കുന്ന പക്ഷി. പ്രതുദം=പ്രതോദി (കൊത്തി)ച്ചു ഭക്ഷിക്കുന്ന പക്ഷി.

മൂ—ബകം ചൈവ ബലാകാംച കാകോലം ഖഞ്ജരീടകം
മത്സ്യാദാൻ വിഡ്വരാഹാംശ്ച മത്സ്യാനേവ ച സർവ്വശഃ. 14

ഭാ—കൊക്ക്, നാര, കാവതിക്കാക്ക, വാലാട്ടിപ്പക്ഷി (കരിംകുരികി എന്നും ചിലർ പറയും); മുതല, നാട്ടുപന്നി, മത്സ്യങ്ങൾ ഇവയെയും ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യോ യസ്യ മാംസമശ്നാതി സ തന്മാംസാദ ഉച്യതേ
മത്സ്യാദസ്സർവ്വമാംസാദസ്തസ്മാൻ മത്സ്യാൻ വിവർജ്ജയേൽ. 15

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ യാതൊരു മാംസത്തെ ഭുജിക്കുന്നുവോ അവൻ ഭുജിച്ച ജന്തുവിന്റെ മാംസത്തെമാത്രം ഭുജിച്ചവനായി ഭവിക്കുന്നു. യാതൊരുത്തൻ മത്സ്യമാംസത്തെ ഭുജിക്കുന്നുവോ അവൻ എല്ലാ മാംസത്തെയും ഭുജിച്ചവനെന്നു പറയപ്പെടുന്നു. അതിനാൽ മത്സ്യഭക്ഷണം ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പാഠീനരോഹിതാവാദ്യൗ നിയുക്തൗ ഹവ്യകവ്യയോഃ
രാജീവാൻ സിംഹതുണ്ഡാംശ്ച സശല്കാംശ്ചൈവ സർവ്വശഃ. 16

ഭാ—അതിനാൽ ആയിരം പല്ലുള്ള പാഠീനമെന്ന മത്സ്യവും, ചുവന്ന (ചെമ്മീൻ) മത്സ്യവും, യജ്ഞത്തിലും ശ്രാദ്ധത്തിലും വിധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. കൂട്ടമായി (വരാൽ എന്ന മത്സ്യം) സഞ്ചരിക്കുന്ന മത്സ്യവും, സിംഹമുഖമത്സ്യവും, മുള്ള മത്സ്യവും മററ കാര്യങ്ങളിലും ആപത്തെങ്കൽ വിധിച്ചിരിക്കുന്നു. ആപത്തുകാലത്തിൽ ഇവയെ ഭക്ഷിക്കാമെന്നു സാരം.

മൂ—ന ഭക്ഷയേദേകചരാനജ്ഞാതാംശ്ച മൃഗദ്വിജാൻ
ഭക്ഷ്യേഷ്വപി സമുദ്ദിഷ്ടാൻ സർവ്വാൻ പഞ്ചനഖാംസ്തഥാ. 17

ഭാ—തനിച്ചു സഞ്ചരിക്കുന്ന പാമ്പു മുതലായവ, ഇന്ന ജാതിയെന്നു വ്യക്തപ്പെടാതിരിക്കുന്ന പക്ഷിമൃഗങ്ങളും, ഇവയെ ഭക്ഷിക്കരുത്. ഭക്ഷിക്കാമെന്നു പറയപ്പെട്ട പക്ഷിമൃഗങ്ങളിലും അഞ്ചു നഖമുള്ളവയേയും ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ശ്വാവിധം ശല്യകം ഗോധാം ഖഡ്ഗകൂർമ്മശശാംസ്തഥാ
ഭക്ഷ്യാൻ പഞ്ചനഖേഷ്വാഹുരനുഷ്ട്രാംശ്ചൈകതോദതഃ. 18

ഭാ—മുള്ളൻപന്നി, ശല്യമൃഗം, ഉടുമ്പ്, കാണ്ടാമൃഗം, ആമ, മുയൽ ഇവ അഞ്ചു നഖമുള്ളവയാകുന്നു. എന്നു പറികിലും ഇവയേയും ഒരുഭാഗം പല്ലുള്ള മൃഗങ്ങളിൽ ഒട്ടകത്തെ ഉപേക്ഷിച്ച് മററുള്ളവയേയും ഭുജിക്കുന്നതിനു വിരോധമില്ല.

മൂ—ഛത്രാകം വിഡ്വരാഹം ച ലശുനം ഗ്രാമകുക്കുടം
പലാണ്ഡും ഗൃഞ്ജനം ചൈവ മത്യാ ജഗ്ദ്ധ്വാ പതേദ്ദ്വിജഃ. 19

ഭാ—കുമിൾ അല്ലെങ്കിൽ കൂൺ, നാട്ടുപന്നി, വെള്ളുള്ളി, കോഴി, ചുവന്നുള്ളി, മുരിങ്ങ ഇവയെ ദ്വിജൻ അറിഞ്ഞുകൊണ്ടു ഭുജിച്ചാൽ ഉടനേ പതിതനായി ഭവിക്കുന്നു.

മൂ—അമത്യൈതാനി ഷഡ്ജഗ്ദ്ധ്വാ കൃച്ഛ്രം സാന്തപനം ചരേൽ
യതി ചാന്ദ്രായണം വാപി ശേഷേഷൂപവസേദഹഃ. 20

ഭാ—ഇവയെ ബ്രാഹ്മണൻ അറിവില്ലാതെ ഭുജിച്ചാൽ സാന്തപനമെന്നും കൃച്ഛ്രത്തെയാകട്ടെ, ചാന്ദ്രായണത്തെയാകട്ടെ അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഇവയെ വിട്ട് മററ വർജ്ജ്യങ്ങളായവയെ ഭുജിച്ചാൽ ഒരുദിവസം ഉപവസിക്കേണ്ടതാ ഇവ കുന്നു. സാന്തപനം, ചാന്ദ്രായണം ഇവയെ പതിനൊന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

മൂ—സംവത്സരസ്യൈകമപി ചരേൽ കൃച്ഛ്രം ദ്വിജോത്തമഃ
അജ്ഞാതഭുക്തശുദ്ധ്യൎത്ഥം ജ്ഞാതസ്യ തു വിശേഷതഃ. 21

ഭാ—ദ്വിജന്മാർ വത്സരംതോറും അഭോജ്യങ്ങളായതിനെ അറിയാതെ ഭുജിച്ച പാപം പോകുന്നതിനായിട്ട് ഒരു പ്രാജാപത്യകൃച്ഛ്രവ്രതത്തെ അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അറിഞ്ഞു ഭുജിച്ചാൽ അതിനു പറഞ്ഞിട്ടുള്ള പ്രായശ്ചിത്തത്തെ അപ്പൊഴപ്പോൾതന്നെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യജ്ഞാൎത്ഥം ബ്രാഹ്മണൈൎവ്വദ്ധ്യാഃ പ്രശസ്താ മൃഗപക്ഷിണഃ
ഭൃത്യാനാം ചൈവ വൃത്ത്യൎത്ഥമഗസ്ത്യോഹ്യാചരൽപുരാ 22

ഭാ—ഭക്ഷണയോഗ്യമെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുള്ള മൃഗം, പക്ഷി ഇവയെ ബ്രാഹ്മണർ യജ്ഞത്തിന്നായിട്ടും അല്ലെങ്കിൽ തന്റെ മാതാപിതാക്കന്മാർ മുതലായ ഭരിക്കപ്പെടേണ്ടവരെ രക്ഷിക്കേണ്ടതിന്നായും കൊല്ലാം. മുൻകാലത്തിൽ അഗസ്ത്യമഹാമുനി തന്റെ പിതാവു മുതലായവരെ പോഷിപ്പിക്കുന്നതിനായിട്ടു മൃഗങ്ങളെ കൊന്നിട്ടുണ്ട്.

മൂ—ബഭൂവുൎഹിപുരോഡാശാ ഭക്ഷ്യാണാം മൃഗപക്ഷിണാം
പുരാണേഷ്വപി യജ്ഞേഷു ബ്രഹ്മക്ഷത്രസവേഷു ച. 23

ഭാ—ഋഷികൾചെയ്ത പുരാതനങ്ങളായ യജ്ഞങ്ങളിൽ ഭക്ഷിക്കാവുന്ന മൃഗം, പക്ഷി ഇവ ഹവിസ്സായിട്ട് ഉപയോഗപ്പെട്ടതായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് യജ്ഞത്തിൽ ഹിംസചെയ്യാം.

മൂ—യൽ കിഞ്ചിൽ സ്നേഹസംയുക്തം ഭക്ഷ്യം ഭോജ്യമഗൎഹിതം
തൽപൎയ്യുഷിതമപ്യാദ്യം ഹവിശ്ശേഷഞ്ച യൽഭവേൽ. 24

ഭാ—ഭക്ഷിക്കുന്നതിന്നായി പറയപ്പെട്ട പദാൎത്ഥങ്ങൾ എണ്ണമയമുള്ളവയായിരുന്നാൽ അതും ഹോമംചെയ്തു ശേഷിച്ചതും ആട്ടദിവസമായിരുന്നാലും ഭുജിക്കാം.

മൂ—ചിരസ്ഥിതമപിത്വാദ്യമസ്നേഹാക്തം ദ്വിജാതിഭിഃ
യവഗോധൂമജം സൎവ്വം പയസശ്ചൈവ വിക്രിയാഃ. 25

ഭാ—അധികദിവസം ചെന്നതായിരുന്നാലും എണ്ണമയമില്ലാത്തതായിരുന്നാലും, അരിമാവ്, ഗോതമ്പുമാവ് ഇവയെ ദ്വിജന്മാർ സ്വീകരിച്ചുകൊള്ളാം.

മൂ—ഏതദുക്തം ദ്വിജാതീനാം ഭക്ഷ്യാഭക്ഷ്യമശേഷതഃ
മാംസസ്യാതഃ പ്രവക്ഷ്യാമി വിധിം ഭക്ഷണവൎജ്ജനേ. 26

ഭാ—ദ്വിജന്മാർ ഭുജിക്കേണ്ടതും നീക്കേണ്ടതും ഇതുവരെയും പറഞ്ഞുതീൎന്നു. ഇനി മാംസം ഭുജിക്കേണ്ടതിനെയും ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടതിനെയും മുഴുവനും പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു.

മാംസവിധി.

മൂ—പ്രോക്ഷിതം ഭക്ഷയേന്മാംസം ബ്രാഹ്മണാനാഞ്ചകാമ്യയാ
യഥാവിധി നിയുക്തസ്തു പ്രാണാനാമേവ ചാത്യയേ. 27

ഭാ—ഒരു ബ്രാഹ്മണൻ തന്നോടു മാംസം ഭുജിക്കണമെന്നു ചോദിക്കുമ്പോഴും വിധിപ്രകാരം ശ്രാദ്ധത്തിൽ താൻ വരിക്കപ്പെട്ട സന്ദൎഭത്തിലും, വേറെ ആഹാരമില്ലാതെ മാംസം ഭുജിക്കാതിരുന്നാൽ ജീവൻ പോകുംപ്രകാരം നേരിട്ട സമയത്തിലും മന്ത്രത്താൽ കൊല്ലപ്പെട്ട മൃഗാദികളുടെ മാംസത്തെ ഭുജിക്കാം.

മൂ—പ്രാണസ്യാന്നമിദം സവ്വം പ്രജാപതിരകല്പയൽ
സ്ഥാവരം ജംഗമം ചൈവ സവ്വം പ്രാണസ്യ ഭോജനം. 28

ഭാ—എന്തെന്നാൽ ബ്രഹ്മാവു് മുഴുവനും ജീവന് ആഹാരമായിട്ടു സൃഷ്ടിച്ചു. ആകയാൽ നെല്ലു മുതലായ സ്ഥാവരവും മൃഗം മുതലായ ജംഗമവും ജീവന് ആഹാരമായിട്ടുതന്നെ ഇരിക്കുന്നു.

മൂ—ചരാണാമന്നമചരാ ദംഷ്ട്രിണാമപ്യദംഷ്ട്രിണഃ
അഹസ്താശ്ച സഹസ്താനാം ശൂരാണാം ചൈവ ഭീരവഃ 29

ഭാ—എങ്ങിനെയെന്നാൽ മാൻ മുതലായ ചരങ്ങൾക്കു പുല്ലു മുതലായ അചരങ്ങളും പുലി മുതലായ ദംഷ്ട്രമുള്ള ജന്തുക്കൾക്കു മാൻ മുതലായ അദംഷ്ട്രങ്ങളും, മനുഷ്യർ മുതലായ കൈയ്യുള്ളവർക്കു മത്സ്യം മുതലായ കയ്യില്ലാത്തവയും സിംഹം മുതലായ വീര്യമുള്ളവയ്ക്കു് ആന മുതലായ ഭയമുള്ളവയും ആഹാരമായിരിക്കുന്നു.

മൂ—നാത്താ ദുഷ്യത്യദന്നാദ്യാൻ പ്രാണിനോഹന്യഹന്യപി
ധാത്രൈവ സൃഷ്ടാ ഹ്യാദ്യാശ്ച പ്രാണിനോത്താര ഏവ ച. 30

ഭാ—ആകയാൽ പ്രാണൻ പോകുന്ന കാലത്തിൽ ഭുജിക്കാൻ യോഗ്യങ്ങളായ ജന്തുക്കളെ നിത്യവും ഭുജിച്ചുവെന്നുവരികിലും ദോഷത്തെ പ്രാപിക്കുന്നതല്ല ഭുജിക്കുന്നവരും കൊല്ലത്തക്കവയും ബ്രഹ്മാവിനാൽ തന്നെ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നവയല്ലയോ?

മൂ—യജ്ഞായ ജഗ്ധിർമ്മാംസസ്യേത്യേഷ ദൈവോ വിധിഃ സ്മൃതഃ
അതോന്യഥാ പ്രവൃത്തിസ്തു രാക്ഷസോ വിധിരുച്യതേ. 31

ആകയാൽ യാഗംചെയ്തു അതിൽ ശേഷിച്ച മാംസത്തെ ഭുജിക്കുന്നതു ദൈവകാര്യമെന്നും മറ്റുള്ള സന്ദർഭങ്ങളിൽ തനിക്കായി ജന്തുക്കളെക്കൊന്നു ഭക്ഷിക്കുന്നതു രാക്ഷസകാര്യമെന്നും പറയപ്പെടും.

മൂ—ക്രീത്വാ സ്വയം വാപ്യുല്പാദ്യ പരോപകൃതമേവ വാ
ദേവാൻപിതൄംശ്ചാർച്ചയിത്വാ ഖാദൻ മാംസം ന ദുഷ്യതി. 32

ഭാ—മാംസം വിലയ്ക്കുവാങ്ങിയാലും താനായിട്ടു സമ്പാദിച്ചാലും മറ്റൊരുത്തൻ ഇഷ്ടമായി കൊടുത്താലും അതിനെ ദേവന്മാർക്കും പിതൃക്കൾക്കും നിവേദ്യംചെയ്തു ഭുജിക്കുന്നവൻ ദുഷിക്കപ്പെടുന്നില്ല

മൂ—നാദ്യാദവിധിനാ മാംസം വിധിജ്ഞോനാപദി ദ്വിജഃ
ജഗ്ധ്വാ ഹ്യവിധിനാ മാംസം പ്രേത്യ തൈരദ്യതേവശഃ. 33

ഭാ—മാംസഭക്ഷണത്താലുണ്ടാകുന്ന ദോഷത്തെയറിഞ്ഞ ദ്വിജൻ ആപത്തില്ലാത്തപ്പോൾ യാഗാദികർമ്മമില്ലാതെ മാംസത്തെ ഭുജിക്കരുതു്. ഭുജിച്ചാൽ മരിച്ചശേഷം ആ ജന്തുക്കളാൽ ഭുജിക്കപ്പെടുന്നവനായും അപ്പോൾതന്നെ രക്ഷിക്കാൻ ശക്തിയില്ലാത്തവനായും ഭവിക്കുന്നു.

മൂ—ന താദൃശം ഭവത്യേനോ മൃഗഹന്തുർധനാർത്ഥിനഃ
യാദൃശം ഭവതി പ്രേത്യ വൃഥാ മാംസാനി ഖാദതഃ. 34

ഭാ—വെറുതെ മാംസത്തെ ഭുജിക്കുന്നവനു മരിച്ചശേഷം എത്രത്തോളം ദോഷമുണ്ടാകുന്നുവോ അത്രത്തോളം ദോഷം ധനേച്ഛയാ മൃഗങ്ങളെക്കൊന്നു വില്ക്കുന്നവനു ഉണ്ടാകുന്നതല്ല.

മൂ— നിയുക്തസ്തു യഥാന്യായം യോ മാംസം നാത്തി മാനവഃ
സ പ്രേത്യ പശുതാം യാതി സംഭവാനേകവിംശതിം. 35

ഭാ—ശ്രാർദ്ധത്തിൽ വിധിപ്രകാരം വരിക്കപ്പെട്ട ദ്വിജൻ ശാസ്ത്രമനുസരിച്ച് മാംസത്തെ ഭുജിക്കാതിരുന്നാൽ അവൻ ഇരുപത്തൊന്നു ജന്മം പശുവായി ജനിക്കും.

മൂ— അസംസ്കൃതാൻപശൂൻമന്ത്രൈർന്നാദ്യാദ്വിപ്രഃകദാചന
മന്ത്രൈസ്തു സംസ്കൃതാനദ്യാച്ഛാശ്വതംവിധിമാസ്ഥിതഃ.

ഭാ—മന്ത്രമില്ലാതെ കൊല്ലപ്പെട്ട പശുക്കളെ വിപ്രൻ ഒരു സന്ദർഭത്തിലും ഭുജിക്കരുത്. പുരാതനമായ ശാസ്ത്രവിധിപ്രകാരം മന്ത്രോച്ചാരണംചെയ്തു കൊല്ലപ്പെട്ടിരുന്നാൽ അതിനെ ഭുജിക്കാം.

മൂ— കുര്യാൽ ഘൃതപശുംസംഗേ കുര്യാൽ പിഷ്ടപശും തഥാ
നത്വേവതു വൃഥാ ഹന്തും പശുമിച്ഛേൽ കദാചന. 37

ഭാ—മൃഗങ്ങളുടെ മാംസങ്ങളെ ഭുജിക്കുന്നതിന് ആഗ്രഹമുണ്ടായിരുന്നാൽ നെയ്യുകൊണ്ടോ മാവുകൊണ്ടോ മൃഗത്തിന്റെ രൂപമുണ്ടാക്കി ഭക്ഷിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു അല്ലാതെ വൃഥാവായി പശുവിനെക്കൊന്നു ഭുജിക്കണമെന്നു മനസ്സിൽ പോലും വിചാരിക്കരുത്.

മൂ— യാവന്തി പശുരോമാണി താവൽ കൃത്വോഹ മാരണം
വൃഥാ പശുഘ്നഃ പ്രാപ്നോതി പ്രേത്യ ജന്മനി ജന്മനി. 38

ഭാ—പശുവിനെ വൃഥാ കൊല്ലുന്നവൻ ആ പശുവിന് എത്ര രോമമുണ്ടോ അത്രജന്മം പശുവായി ജനിച്ച് എല്ലാജന്മത്തിലും ഓരോരുത്തരാൽ കൊല്ലപ്പെടുകയും ആകുന്നു.

മൂ— യജ്ഞാർത്ഥം പശവഃ സൃഷ്ടാഃ സ്വയമേവ സ്വയംഭുവാ
യജ്ഞോസ്യ ഭൂത്യൈ സർവ്വസ്യ തസ്മാദ്യജ്ഞേവധോവധഃ. 39

യജ്ഞത്തിന്നായിട്ടു പശുക്കൾ ബ്രഹ്മാവിനാൽ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ആ യജ്ഞംചെയ്താൽ ലോകമെല്ലാം ക്ഷേമത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. ആകയാൽ യജ്ഞത്തിൽചെയ്യും പശുഹിംസ ഹിംസയല്ലാ.

മൂ— ഔഷധ്യഃപശവോവൃക്ഷാസ്തിര്യഞ്ചഃ പക്ഷിണസ്തഥാ
യജ്ഞാർത്ഥംനിധനംപ്രാപ്താഃ പ്രാപ്നുവന്ത്യുത്സൃതീഃപുനഃ.

ഭാ—ഔഷധികൾ പശുക്കൾ വൃക്ഷങ്ങൾ മൃഗങ്ങൾ പക്ഷികൾ ഇവയെ യജ്ഞത്തിലേക്കുപയോഗപ്പെടുത്തിയാൽ പിന്നീട് അവ ഉൽകൃഷ്ടമായ ഗതിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— മധുപർക്കേ ച യജ്ഞേ ച പിതൃദൈവതകർമ്മണി
അത്രൈവ പശവോ ഹിംസ്യാ നാന്യത്രേത്യബ്രവീന്മനുഃ. 41

ഭാ—മധുപർക്കം, യജ്ഞം, ശ്രാർദ്ധം ഇവയ്ക്കുമാത്രം ജന്തുഹിംസചെയ്യാം. മററു വിഷയത്തിൽ അരുതെന്നു മനുപ്രജാപതി ആജ്ഞാപിച്ചിരിക്കുന്നു:

മൂ— ഏഷ്വർത്ഥേഷു പശൂൻഹിംസൻ വേദതത്വാർത്ഥവിദ്ദ്വിജഃ
ആത്മാനഞ്ച പശുംചൈവ ഗമയത്യുത്തമാംഗതിം. 42

ഭാ—വേദതത്വത്തെയറിഞ്ഞ ദ്വിജൻ ഈ മധുപർക്കം മുതലായ വിഷയത്തിൽ ജന്തുഹിംസചെയ്താൽ തന്നെയും ആ ജന്തുവിനെയും സൽഗതിയെ പ്രാപിപ്പിക്കും:

മൂ— ഗൃഹേ ഗുരാവരണ്യേ വാ നിവസന്നാത്മവാൻ ദ്വിജഃ
നാവേദവിഹിതാം ഹിംസാമാപദ്യപി സമാചരേൽ. 43

ഭാ— ആത്മജ്ഞാനമുള്ള ദ്വിജൻ ഗൃഹസ്ഥനായിരുന്നാലും ബ്രഹ്മചാരിയായിരുന്നാലും വാനപ്രസ്ഥനായിരുന്നാലും ആപത്തിൽക്കൂടെയും വേദത്തിൽ പറയപ്പെടാത്ത ജന്തുക്കളെ ഹിംസിക്കരുതു്.

മൂ— യാ വേദവിഹിതാ ഹിംസാ നിയതാസ്മിംശ്ചരാചരേ
അഹിംസാമേവ താം വിദ്യാദ്വേദാദ്ധർമ്മോ ഹി നിർബ്ബഭൌ.

ഭാ— ചരാചരവിഷയത്തിൽ വേദത്തിൽ പറയപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഹിംസയെ ഹിംസയെന്നു വിചാരിക്കരുതു്. വേദത്തിൽനിന്നല്ലയോ ധർമ്മംതന്നെ ഉണ്ടായിട്ടുള്ളതു്. അതിനാൽ ആ വേദം ഹിംസിക്കാൻ വിധിച്ചെങ്കിലും അതു സുകൃതമായിത്തന്നെ ഭവിക്കും.

മൂ— യോഽഹിംസകാനി ഭൂതാനി ഹിനസ്ത്യാത്മസുഖേച്ഛയാ
സ ജീവംശ്ച മൃതശ്ചൈവ ന ക്വചിത് സുഖമേധതേ. 45

ഭാ— തന്റെ സുഖത്തിനായിട്ടു യാതൊരുത്തൻ നിരുപദ്രവകാരിയായ മാൻ മുതലായ ജന്തുക്കളെ ഹിംസിക്കുന്നുവോ അവൻ ഇഹലോകത്തും പരലോകത്തും സുഖമായി വൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കയില്ല

മൂ— യോ ബന്ധനവധക്ലേശാൻ പ്രാണിനാം ന ചികീർഷതി
സ സർവ്വസ്യ ഹിതപ്രേപ്സുഃ സുഖമത്യന്തമശ്നുതേ. 46

ഭാ— യാതൊരുത്തൻ ജന്തുക്കളെ കെട്ടാതെയും കൊല്ലാതെയും ദുഃഖിപ്പിക്കാതെയും ഇരിക്കുന്നുവോ അവൻ സകലമിത്രമായി സകലസുഖത്തെയും അനുഭവിക്കുന്നു

മൂ— യദ്ധ്യായതി യത്കുരുതേ ധൃതിം ബധ്നാതി യത്ര ച
തദവാപ്നോത്യയത്നേന യോ ഹിനസ്തി ന കിഞ്ചന. 47

ഭാ— പിന്നെയും അവൻ ഏതിനെ വിചാരിക്കുന്നുവോ ഏതിനെ ചെയ്യുന്നുവോ ഏതിനെ ആഗ്രഹിക്കുന്നുവോ അതുകളുടെ ഫലങ്ങളെല്ലാം അവനുതന്നെ യാതന ഭവിക്കുന്നു്.

മൂ— നാകൃത്വാ പ്രാണിനാം ഹിംസാം മാംസമുല്പദ്യതേ ക്വചിൽ
ന ച പ്രാണിവധസ്സ്വർഗ്ഗ്യസ്തസ്മാന്മാംസം വിവർജ്ജയേൽ.

ഭാ— ജന്തുക്കളെ ഹിംസിക്കാതെ ഒരിക്കലും മാംസം ലഭിക്കുന്നതല്ല. ജന്തുക്കളെ കൊന്നാലും സ്വർഗ്ഗാദിലോകം ലഭിക്കുന്നതല്ല. ആകയാൽ മാംസത്തെ ത്യജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സമുല്പത്തിഞ്ച മാംസസ്യ വധബന്ധൌ ച ദേഹിനാം
പ്രസമീക്ഷ്യ നിവർത്തേത സർവ്വമാംസസ്യ ഭക്ഷണാൽ. 49

ഭാ— ശുക്ലശോണിതങ്ങളാൽ ജന്തുക്കളുണ്ടാകുന്നവിധത്തെയും അതിനുശേഷം വഷളായ വിധത്തിൽ മാംസമുണ്ടാകുന്നവിധത്തെയും ക്രൂരമായി ജന്തുക്കളെ ബന്ധിക്കേണ്ടതിനേയും ഹിംസിക്കേണ്ടതിനേയും ശുദ്ധമായി പര്യാലോചിച്ചാൽ ഒരു മാംസവും ഭുജിച്ചുകൂടെന്നു തോന്നും

മൂ—ന ഭക്ഷയതി യോ മാംസം വിധിം ഹിത്വാ പിശാചവൽ
സ ലോകേ പ്രിയതാം യാതി വ്യാധിഭിശ്ച ന പീഡ്യതേ. 50

ഭാ—വിധിപ്രകാരം അല്ലാതെ പിശാചുമാംസം ഭക്ഷിക്കുന്നതുപോലെ യാതൊരുത്തൻ മാംസം ഭക്ഷിക്കാതിരിക്കുന്നുവോ അവൻ ലോകത്തിൽ സകലൎക്കും പ്രിയനായും വ്യാധിരഹിതനായും ഭവിക്കും.

മൂ—അനുമന്താ വിശസിതാ നിഹന്താ ക്രയവിക്രയീ
സംസ്കൎത്താ ചോപഹൎത്താ ച ഖാദകശ്ചേതി ഘാതകാഃ. 51

ഭാ—പ്രാണിഹിംസ ചെയ്യുന്നതിന് അനുവാദം കൊടുക്കുന്നവൻ, ഘാതകൻ മാംസത്തെ അറുത്തെടുക്കുന്നവൻ, അതിനെ വിക്രയം ചെയ്യുന്നവൻ അതിനെ വാങ്ങുന്നവൻ, അതിനെ പാകം ചെയ്യുന്നവൻ പെരുമാറുന്നവൻ, (വെളമ്പുന്നവൻ) ഭുജിക്കുന്നവൻ ഇവരെല്ലാം ഘാതകന്മാരെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ—സ്വമാംസം പരമാംസേന യോ വൎദ്ധയിതുമിച്ഛതി
അനഭ്യൎച്ച്യ പിതൄൻ ദേവാം സ്തതോന്യോ നാസ്ത്യപുണ്യകൃൽ.

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ യാഗമോ ശ്രാദ്ധമോ കൂടാതെ മറെറാരു മാംസംകൊണ്ടു തന്റെ ശരീരമാംസത്തെ വൎദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനു വിചാരിക്കുന്നു അവനെക്കാൾ പാപിയായിട്ട് ലോകത്തിൽ യാതൊരുത്തനും ഇല്ല.

മൂ—വൎഷേ വൎഷേശ്വമേധേന യോ യജേത ശതം സമാഃ
മാംസാനി ച ന ഖാദേദ്യസ്തയോഃ പുണ്യഫലം സമം. 53

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ നൂറുവത്സരത്തോളം വത്സരംപ്രതി അശ്വമേധയാഗം ചെയ്യുന്നുവോ, യാതൊരുത്തൻ മാംസത്തെ ഭക്ഷിക്കാതിരിക്കുന്നുവോ, അവർ രണ്ടാളുകൾക്കും പുണ്യഫലം ഒന്നുപോലെ ലഭിക്കുന്നു.

മൂ—ഫലമൂലാശനൈൎമ്മേദ്ധ്യൈൎമ്മുന്യന്നാനാഞ്ച ഭോജനൈഃ
ന തൽഫലമവാപ്നോതി യന്മാംസപരിവൎജ്ജനാൽ 54

ഭാ—മാംസത്തെ ഉപേക്ഷിക്കുന്നവൻ യാതൊരു ഫലത്തെ പ്രാപിക്കുന്നുവോ അതിനെ മൂലഫലങ്ങൾ, ശാല്യന്നം ഇവ ഒക്കെക്കൊണ്ട് ഉപയോഗിക്കുന്ന മുനിയും പ്രാപിക്കുന്നില്ല.

മൂ—മാംസഭക്ഷയിതാമുത്ര യസ്യമാംസമിഹാദ്മ്യഹം
ഏതന്മാംസസ്യ മാംസത്വം പ്രവദന്തി മനീഷിണഃ. 55

ഭാ—ഞാൻ ഏതുമാംസത്തെ ഇഹലോകത്തിൽ ഭുജിക്കുന്നുവോ അതു് മരിച്ചശേഷം എന്നെ ഭക്ഷിക്കുന്നു എന്നു (മാം+സഃ+ഭക്ഷയതി) മാംസശബ്ദത്തിന്റെ അൎത്ഥമാകുന്നു.

മൂ—ന മാംസഭക്ഷണേ ദോഷോ ന മദ്യേ ന ച മൈഥുനേ
പ്രവൃത്തിരേഷാ ഭൂതാനാം നിവൃത്തിസ്തു മഹാഫലാ.

ഭാ—വിധിനിഷേധങ്ങളില്ലാത്ത മാംസഭക്ഷണത്തിലും, മദത്തെയുണ്ടാക്കുന്ന തേൻ മുതലായവയെ പാനം ചെയ്യുന്നതിലും, സ്ത്രീഗമനത്തിലും പ്രാണികൾക്ക ദോഷമില്ലെന്നു പ്രവൃത്തിശാസ്ത്രം അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. ഇവ ത്യാജ്യങ്ങളെന്നു നിവൃത്തിശാസ്ത്രം അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. ഇതു തന്നെയാണ് മഹാഫലകരമായിട്ടുള്ളു്

മൂ—പ്രേതശുദ്ധിം പ്രവക്ഷ്യാമി ദ്രവ്യശുദ്ധിം തഥൈവ ച
ചതുൎണ്ണാമപി വൎണ്ണാനാം യഥാവദനുപൂൎവ്വശഃ. 57

ഭാ—ഇതിന്മേൽ നാലു വൎണ്ണങ്ങൾക്കും ക്രമമായി പ്രേതശുദ്ധിയെയും പഞ്ചലോഹശുദ്ധിയേയും പറവാൻ തുടങ്ങുന്നു.

ജനനമരണസംബന്ധമായ ശുദ്ധങ്ങളും അശുദ്ധങ്ങളും.

മൂ—ദന്തജാതേനുജാതേ ച കൃതചൂഡേ ച സംസ്ഥിതേ
അശുദ്ധാബാന്ധവാസ്സൎവ്വേ സൂതകേ ച തഥോച്യതേ. 58

ഭാ—പല്ലു മുളയ്ക്കുമ്പോഴും, മുളച്ചശേഷവും, ചൌളം കഴിച്ചശേഷവും, ശിശു മരിച്ചുപോയാൽ അതിന്റെ കുടുംബത്തിൽ ഉള്ള എല്ലാ ബന്ധുക്കൾക്കും അശുദ്ധിയുണ്ട്.

മൂ—ദശാഹം ശാവമാശൌചം സപിണ്ഡേഷുവിധീയതേ
അൎവാക്സഞ്ചയനാദസ്ഥ്നാം ത്ര്യഹമേകാഹമേവ ച. 59

ഭാ—സപിണ്ഡന്മാൎക്കു പത്തു ദിവസംവരെ മരിച്ച അശുദ്ധിയുണ്ട്; എന്നാൽ വേദം മുഴുവനും അദ്ധ്യയനംചെയ്ത് അഗ്നിഹോത്രം ചെയ്യുന്നവനായിരുന്നാൽ അവന് ഒരു ദിവസവും, വേദം മാത്രം അദ്ധ്യയനം ചെയ്തവന് മൂന്നു ദിവസവും സ്മാൎത്താചാരമുള്ളവന് നാലുദിവസവും, ഈ ഗുണങ്ങളൊന്നുമില്ലാത്തവന പത്തുദിവസവും അശുദ്ധിയെന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സപിണ്ഡതാതുപുരുഷേ സപ്തമേ വിനിവൎത്തതേ
സമാനോദകഭാവസ്തു ജന്മനാമ്നോരവേദനേ. 60

ഭാ—സപിണ്ഡന്മാരെന്നാൽ താൻമുതൽ കഴിഞ്ഞ അച്ഛപിതാമഹന്മാർവരെയുള്ള ഏഴുതലമുറയ്ക്കുൾപ്പെട്ട ബന്ധുക്കളാകുന്നു. സോദകന്മാരെന്നാൽ ആ ഏഴു തലമുറയ്ക്കുമേൽ കുലഗോത്രമറിയുന്ന പക്ഷത്തിലുള്ള ജ്ഞാതികളും ആകുന്നു.

മൂ—യഥേദംശാവമാശൌചം സപിണ്ഡേഷുവിധീയതേ
ജനനേപ്യേവമേവസ്യാന്നിപുണാം ശുദ്ധിമിച്ഛതാം. 61

ഭാ—ഈ മരണസംബന്ധമായ അശുദ്ധി ഏതുപ്രകാരം പറയപ്പെട്ടതോ അപ്രകാരം ജനനത്തിനും അശുദ്ധിയുണ്ടെന്നു ശുദ്ധിയെ ആഗ്രഹിക്കുന്നവർ അറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സൎവ്വേഷാംശാവമാശൌചം മാതാപിത്രോസ്തുസൂതകം
സൂതകംമാതുരേവസ്യാദുപസ്പൃശ്യപിതാശുചിഃ. 62

ഭാ—മരിച്ച പുല ജ്ഞാതികൾക്കെല്ലാവൎക്കും ഒന്നുപോലെതന്നെ. ജനിക്കയോൾ മാതാവിനും പിതാവിനും മാത്രം തൊട്ടുകൂടാത്ത അശുദ്ധം; അതിലും മാതാവിനാണ് അധികം അശുദ്ധമുള്ളത്. പിതാവിന്നു പതിനൊന്നാംദിവസം കുളിക്കുന്നതോടുകൂടി തീൎന്നുപോകുന്നു.

മൂ—നിരസ്യതു പുമാൻശുക്രമുപസ്പൃശ്യൈവശുദ്ധ്യതി
ബൈജികാദഭിസംബന്ധാദനുരുന്ധ്യാദഘം ത്ര്യഹം. 63

ഭാ—കാമം ഹേതുവായിട്ട് ശുക്ലത്തെ പുറത്താക്കിയാൽ സ്നാനംകൊണ്ടു ശുദ്ധനാകുന്നു. തന്നിൽനിന്നു വിജാതീയയായ പത്നിയിൽ പുത്രൻ ജനിച്ചാൽ മൂന്നു ദിവസം അശുദ്ധമുണ്ട്.

മൂ—അഹ്നാചൈകേന രാത്ര്യാ ച ത്രിരാത്രൈരേവ ച ത്രിഭിഃ
ശവസ്പൃശോവിശുദ്ധ്യന്തി ത്ര്യഹാദുദകദായിനഃ. 64

ഭാ—സപിണ്ഡന്മാർ പത്താംദിവസവും, സോദകന്മാർ മൂന്നാംദിവസവും അശുദ്ധത്തെ തീർക്കുന്നു.

മൂ— ഗുരോഃ പ്രേതസ്യ ശിഷ്യസ്തു പിതൃമേധം സമാചരൻ
പ്രേതഹാരൈസ്സമന്തത്ര ദശരാത്രേണ ശുദ്ധ്യതി. 65

ഭാ—മരിച്ച ഗുരുവിന്റെ കർമ്മം ശിഷ്യൻ ചെയ്താൽ ഗുരുവിന്റെ ബന്ധുക്കളോടൊപ്പം ശിഷ്യനും പത്തുദിവസം അശുദ്ധമായിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— രാത്രിഭിർമ്മാസതുല്യാഭിർ ഗർഭസ്രാവേ വിശുദ്ധ്യതി
രജസ്യുപരതേ സാധ്വീ സ്നാനേന സ്ത്രീരജസ്വലാ. 66

ഭാ—ഗർഭത്തിൽ മൂന്നുമാസംമുതൽ ഏഴുമാസത്തിനകമായിട്ട് ഗർഭം സ്രവിച്ചുപോയാൽ എത്രാമത്തെ മാസത്തിൽ അലസുന്നുവോ ആ മാസത്തിന്റെ കണക്കിന് ഒരുമാസത്തോട് ഒരു ദിവസം തുല്യപ്പെടുത്തി അത്രയും ദിവസം പുലയാചരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. തീണ്ടായിരുന്ന സ്ത്രീ നാലാംദിവസം സ്നാനംചെയ്കകൊണ്ടു ശുദ്ധയാകുന്നു.

മൂ— നൃണാമകൃതചൂഡാനാം വിശുദ്ധിർന്നൈശികീസ്മൃതാ
നിർവൃത്തചൂഡകാനാന്തു ത്രിരാത്രാച്ഛുദ്ധിരിഷ്യതേ. 67

ഭാ—മനുഷ്യർക്ക് ചൌളംചെയ്യുന്നതിനു മുമ്പേയായി ശിശു മരിച്ചാൽ ഒരു ദിവസം പുലയും അതിന്റെ ശേഷം ഉപനയനകാലത്തിനകം മരിച്ചാൽ മൂന്നുദിവസം പുലയും ഉണ്ട്.

മൂ— ഊനദ്വിവാർഷികം പ്രേതം നിദദ്ധ്യുർബാന്ധവാബഹിഃ
അലംകൃത്യശുചൌ ഭൂമാവസ്ഥിസഞ്ചയനാദൃതേ. 68

ഭാ—രണ്ടുവയസ്സിനു മുമ്പേ പുത്രൻ മരിച്ചാൽ ആ ശിശുവിനെ പുഷ്പം, മഞ്ഞൾ മുതലായവറ്റെക്കൊണ്ടലങ്കരിച്ച് ഗ്രാമത്തിനു വെളിയിൽ പരിശുദ്ധമായ ഭൂമിയിൽ കുഴിച്ചിടേണ്ടതാകുന്നു. ഇതിനു സഞ്ചയനം ഇല്ലാ.

മൂ— നാസ്യകാര്യോഗ്നിസംസ്കാരോ ന ച കാര്യോദകക്രിയാ
അരണ്യേകാഷ്ഠവത്ത്യക്ത്വാ ക്ഷപേയുസ്ത്ര്യഹമേവ ച. 69

ഭാ—ഈ ശിശുവിനെ ദഹിപ്പിക്കരുത്, ഇതിനായിട്ട തർപ്പണവും ചെയ്തുകൂടാ. വനത്തിൽ വിറകിനെക്കളയുന്നതുപോലെ വ്യസനംകൂടാതെ നിക്ഷേപിച്ചിട്ട് എല്ലാബന്ധുക്കളും മൂന്നുദിവസം പുലയാചരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നാത്രിവർഷസ്യ കർത്തവ്യാ ബാന്ധവൈരുദകക്രിയാ
ജാതദന്തസ്യവാകുര്യുർന്നാമ്നിവാപികൃതേസതി. 70

ഭാ—മൂന്നുവയസ്സിനുമുമ്പേ ശിശുമരിച്ചാൽ അതിനായിട്ട പിതാവും ബന്ധുക്കളും തർപ്പണം ചെയ്യേണ്ടതില്ലാ. നാമകരണംചെയ്തശേഷമോ പല്ലുകൾ മുളച്ചശേഷമോ മരിച്ചാൽ ആ ശിശുവോടുള്ള സ്നേഹംകൊണ്ട് തർപ്പണംചെയ്യണമെന്നിച്ഛയുള്ളപക്ഷം അതുകൂടി ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ വിരോധവുമില്ല.

മൂ— സബ്രഹ്മചാരിണ്യേകാഹമതീതേ ക്ഷപണംസ്മൃതം
ജന്മന്യേകോദകാനാന്തു ത്രിരാത്രാച്ഛുദ്ധിരിഷ്യതേ. 71

ഭാ—തന്നിൽനിന്നു അദ്ധ്യയനംചെയ്തവൻ മരിച്ചാൽ ഒരുദിവസം പുലയാചരിക്കണം. സോദകന്മാർക്ക് ജനിക്കുമ്പോഴും മരിക്കുമ്പോഴും മൂന്നുദിവസം വരെ പുലയുണ്ടു:

മൂ—സ്ത്രീണാമസംസ്കൃതാനാന്തു ത്ര്യഹാച്ഛുദ്ധ്യന്തിബാന്ധവാഃ
യഥോക്തേനൈവകല്പേന ശുദ്ധ്യന്തിതുസനാഭയഃ. 72

ഭാ—ഒരു സ്ത്രീയെ നിശ്ചയാത്ഥം ചെയ്തശേഷം വിവാഹംചെയ്യുന്നതിനു മുമ്പായി ആ സ്ത്രീ മരിച്ചാൽ ആക്കായിട്ടു നിശ്ചയാത്ഥം ചെയ്തുവോ അവനും, അവന്റെ ജ്ഞാതികൾക്കും, മൂന്നുദിവസത്തെ പുലയുണ്ട്. ആ സ്ത്രീയുടെ പിതാവിന്റെ ജ്ഞാതികൾക്ക് മുൻപോലെതന്നെ മൂന്നുദിവസത്തെ പുലയുണ്ടു.

മൂ— അക്ഷാരലവണാന്നാസ്സ്യുർ നിമജ്ജേയുശ്ച തേ ത്ര്യഹം
മാംസാശനഞ്ച നാശ്നീയുഃ ശയീരംശ്ച പൃഥക്ക്ഷിതൌ.

ഭാ—മൂന്നുദിവസത്തെ പുലയുള്ളവർ ആ മൂന്നുദിവസവും പുളി ഉപ്പു മാംസം ഇവയെ ഉപയോഗിക്കരുത്. സ്ത്രീഗമനങ്ങളെ ഉപേക്ഷിച്ചു പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം തറയിൽ ശയിക്കേണ്ടതാകുന്നു. നദികളിൽ സ്നാനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സന്നിധാവേഷ വൈ കല്പശ്ശാവാശൌചസ്യ കീർത്തിതഃ
അസന്നിധാവയം ജ്ഞേയോ വിധിസ്സംബന്ധിബാന്ധവൈഃ.

ഭാ—ഇതുവരെ പറഞ്ഞുവന്ന അശുദ്ധങ്ങൾ സമീപത്തിരിക്കയോ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു: ദേശാന്തരത്തിലിരിക്കുമ്പോൾ സപിണ്ഡരും, സോദകരും ആചരിക്കേണ്ട അശുദ്ധത്തെ ഇനി പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു.

മൂ— വിഗതന്തു വിദേശസ്ഥം ശൃണുയാദ്യോ ഹ്യനിർദ്ദശം
യച്ഛേഷം ദശരാത്രസ്യ താവദേവ ശുചിർഭവേൽ. 75

ഭാ—ദേശാന്തരത്തിൽ തന്റെ ജ്ഞാതിയുടെ ജനനമരണങ്ങളെ പത്തുദിവസത്തിനു മുമ്പായറിഞ്ഞാൽ ആ പത്തുദിവസത്തോടുകൂടിത്തന്നെ അവന്റെ പുല തീൎന്നുപോകും.

മൂ— അതിക്രാന്തേ ദശാഹേ ച ത്രിരാത്രമശുചിർഭവേൽ
സംവത്സരേവ്യതീതേതു സ്പൃഷ്ട്വൈവാപോ വിശുദ്ധ്യതി.

ഭാ—മരിച്ചവത്തമാനം പത്തുദിവസം കഴിഞ്ഞു കേട്ടാൽ സപിണ്ഡൎക്ക് കേട്ട ദിവസം മുതൽ മൂന്നുദിവസം പുലയുണ്ട്. ഒരു വൎഷത്തിനുമേലേ അറിയുന്നുള്ളു എങ്കിൽ സ്നാനം ചെയ്താൽ ഉടൻ തീൎന്നുപോകും. ജനിച്ചുവത്തമാനം പത്തുദിവസത്തിനുമേൽ കേട്ടാൽ അശുദ്ധമില്ല.

മൂ— നിർദ്ദശം ജ്ഞാതിമരണം ശ്രുത്വാ പുത്രസ്യ ജന്മ ച
സവാസാജലമാപ്ലുത്യ ശുദ്ധോ ഭവതി മാനവഃ. 77

ഭാ—സപിണ്ഡന്മാർ സംബന്ധികളുടെ മരണത്തെ പത്തുദിവസം കഴിഞ്ഞുകേട്ടാലും, ജനനത്തെ പത്തുദിവസത്തിനുമേൽ അറിഞ്ഞാലും ധരിച്ച വസ്ത്രത്തോടുകൂടെ സ്നാനംചെയ്താൽ ശുദ്ധനായി ഭവിക്കുന്നു.

മൂ— ബാലേ ദേശാന്തരസ്ഥേ ച പൃഥക്പിണ്ഡേ ച സംസ്ഥിതേ
സവാസാജലമാപ്ലുത്യ സദ്യ ഏവ വിശുദ്ധ്യതി. 73

ഭാ—സപിണ്ഡന്മാരിൽ പല്ലുമുളയ്ക്കാത്ത ശിശു മരിച്ചാലും, അന്യദേശത്തു വസിക്കുന്ന സോദകന്മാർ മരിച്ചതിനെ മൂന്നുദിവസത്തിനുമേലും അറിഞ്ഞാൽ ധരിച്ചവസ്ത്രത്തോടുകൂടി സ്നാനംചെയ്താൽ ശുദ്ധനായി ഭവിക്കുന്നു:

മൂ— അന്തർദ്ദശാഹേസ്യാതാഞ്ചേൽ പുനർമ്മരണജന്മനീ
താവത്സ്യാദശുചിർവ്വിപ്രോ യാവത്തത്സ്യാദനിർദ്ദശം. 79

ഭാ—പത്തുദിവസം അശുദ്ധ (പുല) ഉള്ള മരണത്തിലാകട്ടെ ജനനത്തിലാകട്ടെ വീണ്ടും ഒരശുദ്ധം സംഭവിച്ചാൽ മുൻപിരിക്കുന്ന അശുദ്ധത്തോടുകൂടെ രണ്ടാമതു

വന്ന അശുദ്ധം ശോചിക്കുന്നു. ആകയാൽ പത്തുദിവസം പുലയുള്ള മരിച്ചവീട്ടിൽ വന്ന അശുദ്ധവും, ജനിച്ച അശുദ്ധവും നീങ്ങുന്നതാണ്. ജനിച്ച അശുദ്ധത്തിൽ മറ്റൊരു ജനനം നിമിത്തം വരുന്ന അശുദ്ധമേ തീരുന്നുള്ളൂ. അല്ലാതെ ജനിച്ച അശുദ്ധമുള്ള ഗൃഹത്തിൽ മരിച്ച അശുദ്ധം അതോടൊന്നിച്ചുണ്ടായാൽ ജനിച്ച അശുദ്ധത്തോടുകൂടി മരിച്ച അശുദ്ധവും തീരുന്നില്ല.

മൂ—ത്രിരാത്രമാഹുരാശൌചമാചാര്യേ സംസ്ഥിതേ സതി
തസ്യപുത്രേ ച പത്ന്യാം ച ദിവാരാത്രമിതിസ്ഥിതിഃ. 80

ഭാ—ആചാര്യൻ മരിച്ചാൽ മൂന്നുദിവസവും, ആചാര്യന്റെ പുത്രൻ മരിച്ചാലും, പത്നി മരിച്ചാലും ഒരുദിവസവും പുലയുണ്ട്. ഇതു ശാസ്ത്രമര്യാദയാകുന്നു.

മൂ—ശ്രോത്രിയേ തൂപസമ്പന്നേ ത്രിരാത്രമശുചിർഭവേൽ
മാതുലേ പക്ഷിണീം രാത്രിം ശിഷ്യർത്വിഗ്ബാന്ധവേഷു ച 81

ഭാ—വേദം അദ്ധ്യയനം ചെയ്തവനായും, സൽഗുണവാനായുമിരിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണൻ തന്റെ ഗൃഹത്തിൽ വന്നശേഷം മരിച്ചാലും, അമ്മാവൻ മരിച്ചാലും മൂന്നുദിവസം പുലയുണ്ട്. ശിഷ്യൻ, ഋത്വിക്ക്, മാതുലന്റെ പുത്രൻ ഇവർ മരിച്ചാൽ തൊണ്ണൂറുനാഴിക അശുദ്ധമുണ്ട്.

മൂ—പ്രേതേ രാജനി സജ്യോതിര്യസ്യ സ്യാദ്വിഷയേ സ്ഥിതഃ
അശ്രോത്രിയേ ത്വഹഃ കൃത്സ്നമനൂചാനേ തഥാ ഗുരൌ. 82

ഭാ—ക്ഷത്രിയജാതിയായ തന്റെ രാജ്യത്തെ രാജാവ് മരിച്ചുപോയാൽ പകലിലായാൽ ഇരുട്ടുന്നതുവരെയും, രാത്രിയിലായാൽ നക്ഷത്രം മറയുന്നതുവരെയും, ആ രാജ്യത്തിലെ പ്രജകൾക്കു പുലയുണ്ട്. വേദം അദ്ധ്യയനം ചെയ്യാത്തവൻ തന്റെ ഗൃഹത്തിൽ മരിച്ചാലും, വേദം മാത്രം അദ്ധ്യയനം ചെയ്യിച്ച ഗുരു മരിച്ചാലും ഒരുദിവസം പുലയുണ്ട്.

മൂ—ശുദ്ധ്യേദ്വിപ്രോ ദശാഹേന ദ്വാദശാഹേന ഭൂമിപഃ
വൈശ്യഃ പഞ്ചദശാഹേന ശൂദ്രോ മാസേന ശുദ്ധ്യതി. 83

ഭാ—ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞുവന്ന പത്തുദിവസത്തെ പുല ബ്രാഹ്മണനും, ആ ക്രമത്തിനു പന്ത്രണ്ടുദിവസത്തെ പുല ക്ഷത്രിയനും, പതിനഞ്ചുദിവസം വൈശ്യനും, മുപ്പതുദിവസം ശൂദ്രനും ആകുന്നു.

മൂ—ന വർദ്ധയേദഘാഹാനി പ്രത്യൂഹേന്നാഗ്നിഷു ക്രിയാഃ
ന ച തൽകർമ്മ കുർവ്വാണസ്സനാഭ്യോപ്യശുചിർഭവേൽ. 84

ഭാ—ഈ അശുദ്ധദിവസങ്ങളെ ഇതിന്മേൽ വർദ്ധിപ്പിക്കാൻ പാടില്ല. ഔപാസനാദിവൈദികകാര്യത്തെയും, ഇതിന്മേൽ നിറുത്താൻ പാടില്ല. അഗ്നിഹോത്രം നിത്യവും ചെയ്യുന്നവനായിരുന്നാൽ തന്റെ ജ്ഞാതി മരിച്ചാലും ഒരുദിവസം അല്ലെങ്കിൽ മൂന്നുദിവസത്തിന്മേൽ അശുദ്ധമില്ല

മൂ—ദിവാകീർത്തിമുദക്യാഞ്ച പതിതം സൂതികാം തഥാ
ശവം തൽസ്പൃഷ്ടിനഞ്ചൈവ സ്പൃഷ്ട്വാ സ്നാനേന ശുദ്ധ്യതി.

ഭാ—പറയൻ, തീണ്ടായിരുന്നവൾ, പതിതൻ, പ്രസവിച്ചവൾ, പ്രേതം, പ്രേതത്തെ തൊട്ടവൻ ഇവരെ അറിയാതെ തൊട്ടാൽ സ്നാനം ചെയ്യണം. എന്നാൽ പരിശുദ്ധനാകുന്നതാണ്.

മൂ—ആചമ്യ പ്രയതോ നിത്യം ജപേദശുചിദർശനേ
സൌരാന്മന്ത്രാൻ യഥോത്സാഹം പാവമാനീശ്ച ശക്തിതഃ. 86

ഭാ—സ്നാനാദികാലത്തിൽ ചണ്ഡാലൻ മുതലായ അപരിശുദ്ധന്മാരുള്ളവരെ നോക്കിയാൽ ആചമനം ചെയ്തിട്ട് ഗായത്രി, സൂൎയ്യമന്ത്രം, പവമാന, ഋക് ഇവയെ തന്റെ ശക്തിക്കു തക്കവിധം ജപിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—നാരം സ്പൃഷ്ട്വാസ്ഥി സസ്നേഹം സ്നാത്വാ വിപ്രോ വിശുദ്ധ്യതി
ആചമ്യൈവ തു നിസ്നേഹം ഗാമാലഭ്യാൎക്കമീക്ഷ്യ വാ. 87

ഭാ—മനുഷ്യന്റെ അസ്ഥിയെ ബ്രാഹ്മണൻ വേണമെന്നു തൊട്ടാൽ സ്നാനം ചെയ്താൽ പരിശുദ്ധനാകും. അറിയാതെ തൊട്ടാൽ ആചമനംചെയ്തു പശുവിനെ തൊട്ടാലും, സൂൎയ്യനെ നോക്കിയാലും പരിശുദ്ധനാകും.

മൂ—ആദിഷ്ടീ നോദകം കുൎയ്യാദാവ്രതസ്യ സമാപനാൽ
സമാപ്തേ തൂദകം കൃത്വാ ത്രിരാത്രേണൈവ ശുദ്ധ്യതി. 88

ഭാ—യജ്ഞത്തിൽ ദീക്ഷിച്ചിട്ടുള്ളവൻ അതു മുഴുവനാകുന്നതുവരെ മാതാവും പിതാവും, അല്ലാതെ ജ്ഞാതികളും മരിച്ചാൽ സ്നാനം, തൎപ്പണം മുതലായവ ചെയ്യേണ്ടതില്ല. അവസാനിച്ചശേഷം മൂന്നുദിവസം അശുദ്ധത്തെ ആചരിച്ചു തൎപ്പണം ചെയ്താൽ പരിശുദ്ധനാകുന്നതാണ്.

മൂ—വൃഥാ സങ്കരജാതാനാം പ്രവ്രജ്യാസു ച തിഷ്ഠതാം
ആത്മനസ്ത്യാഗിനാം ചൈവ നിവൎത്തേതോദകക്രിയാ. 89

ഭാ—നിത്യകൎമ്മങ്ങളെ മിക്കവാറും ഉപേക്ഷിച്ചവർ സങ്കരജാതിജന്മാർ, വേദത്തെ ദൂഷണംചെയ്ത് സന്ന്യാസവേഷം ധരിച്ചവർ, വിഷത്തെ ഭുജിച്ചാകട്ടെ, കഴുത്തിൽ കുരുക്കിട്ടുകൊണ്ടാകട്ടെ (തൂങ്ങിമരിച്ചവർ) മരിച്ചവർ, ഇവരും;

മൂ—പാഷണ്ഡമാശ്രിതാനാം ച ചരന്തീനാം ച കാമതഃ
ഗൎഭഭൎത്തൃദ്രുഹാം ചൈവ സുരാപീനാം ച യോഷിതാം. 90

ഭാ—വേദത്തിനു വിരോധമായി സന്ന്യാസവൃത്തിയെ പ്രാപിച്ച സ്ത്രീകളും വ്യഭിചാരികളും ഗൎഭത്തെ അഴിക്കുന്നവർ ഭൎത്തൃദ്രോഹം ചെയ്യുന്നവർ മദ്യപാനികളും ഇവൎക്കും തൎപ്പണം ചെയ്യേണ്ടതില്ല.

മൂ—ആചാൎയ്യം സ്വമുപാധ്യായം പിതരം മാതരം ഗുരും
നിൎഹൃത്യ തു വ്രതീ പ്രേതാൻ ന വ്രതേന വിയുജ്യതേ. 91

ഭാ—തന്റെ ആചാൎയ്യൻ, തന്റെ ഉപാദ്ധ്യായൻ, പിതാവ്, മാതാവ്, വേദത്തെ അദ്ധ്യയനം ചെയ്യിച്ച ഗുരു ഇവർ മരിച്ചുപോയാൽ ആ പ്രേതത്തെ എടുക്കുന്ന ശിഷ്യൻ മുതലായവർ ബ്രഹ്മചാരികളായിരുന്നാലും, അവന്റെ വ്രതത്തിനു ഹാനിവരുന്നതല്ല.

മൂ—ദക്ഷിണേന മൃതം ശൂദ്രം പുരദ്വാരേണ നിൎഹരേൽ
പശ്ചിമോത്തരപൂൎവ്വൈസ്തു യഥായോഗം ദ്വിജന്മനഃ. 92

ഭാ—ശൂദ്രൻ മരിച്ചാൽ നഗരത്തിനു തെക്കുവശത്തും, വൈശ്യൻ മരിച്ചാൽ പടിഞ്ഞാറുവശത്തും, ക്ഷത്രിയൻ മരിച്ചാൽ ഉത്തരഭാഗത്തും, ബ്രാഹ്മണൻ മരിച്ചാൽ കിഴക്കുഭാഗത്തുംകൂടെയാണ് എടുത്തുകൊണ്ടു പോകേണ്ടത്.

മൂ—ന രാജ്ഞാമഘദോഷോസ്തി വ്രതിനാം ന ച സത്രിണാം
ഐന്ദ്രം സ്ഥാനമുപാസീനാ ബ്രഹ്മഭൂതാ ഹി തേ സദാ. 93

ഭാ—രാജാവ് ഇന്ദ്രപദത്തെ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നതിനാലും, ബ്രഹ്മചാരി, യാഗംചെയ്യുന്നവൻ ഇവർ ബ്രഹ്മസ്വരൂപത്തെ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നതിനാലും, അവരുടെ ജ്ഞാതികൾ മരിച്ചാൽ പുല ആചരിക്കേണ്ടതില്ല.

മൂ—രാജ്ഞോ മാഹാത്മികേ സ്ഥാനേ സദ്യശ്ശൌചം വിധീയതേ
പ്രജാനാം പരിരക്ഷാൎത്ഥം ആസനഞ്ചാത്രകാരണം. 94

ഭാ—രാജാവു് ഉൽകൃഷ്ടമായ സിംഹാസനത്തിൽ ഇരുന്നു് രാജ്യഭാരം ചെയ്യുമ്പോൾ എല്ലാം അശുദ്ധങ്ങളും സ്നാനമാത്രത്താൽ തീൎന്നുപോകുന്നു. ആ ആസനം സകല പ്രജകളെയും രക്ഷിക്കുന്നതും ശാസനം ചെയ്യുന്നതുമല്ലയോ?

മൂ—ഡിംബാഹവഹതാനാഞ്ച വിദ്യുതാ പാൎത്ഥിവേന ച
ഗോബ്രാഹ്മണസ്യ ചൈവാൎത്ഥേ യസ്യ ചേച്ഛതി പാൎത്ഥിവഃ

ഭാ—കളിയായി ശണ്ഠചെയ്തു മരിച്ചവർ മിന്നൽ തട്ടി മുതലായവയാൽ മരിച്ചവർ രാജാവിനാൽ കൊല്ലപ്പെട്ടവർ പശു ബ്രാഹ്മണൻ ഇവക്കായിട്ടു മരിച്ചവർ രാജാവിനാൽ പുലയാചരിക്ക ആവശ്യമില്ലെന്നു പറയപ്പെട്ടവർ ഇവർ മരിച്ചാൽ സ്നാനത്തോടെ പുല പോകുന്നതാണു്

മൂ—സോമാഗ്ന്യൎക്കാനിലേന്ദ്രാണാം വിത്താപ്പത്യോൎയ്യമസ്യ ച
അഷ്ടാനാം ലോകപാലാനാം വപുൎദ്ധാരയതേ നൃപഃ. 96

ഭാ—ചന്ദ്രൻ, അഗ്നി, സൂൎയ്യൻ, വായു, ഇന്ദ്രൻ കുബേരൻ വരുണൻ യമൻ ഇ ദിക്പാലകന്മാരുടെ ശരീരത്തെ രാജാവു ധരിക്കുന്നു.

മൂ—ലോകേശാധിഷ്ഠിതോ രാജാ നാസ്യാശൌചം വിധീയതേ
ശൌചാശൌചം ഹി മൎത്ത്യാനാം ലോകേശപ്രഭവാപ്യയം.

ഭാ—ദിക്പാലകന്മാരുടെ സ്വരൂപനാകയാൽ രാജാവിനു പുല വിധിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ല. ദിക്പാലകന്മാരിൽ നിന്നുതന്നെ മനുഷ്യൎക്കു് അശുദ്ധിയും ശുദ്ധിയും ഉണ്ടാകുന്നതു്.

മൂ—ഉദ്യതൈരാഹവേ ശസ്ത്രൈഃ ക്ഷത്രധൎമ്മഹതസ്യ ച
സദ്യസ്സന്തിഷ്ഠതേ യജ്ഞസ്തഥാശൌചമിതി സ്ഥിതിഃ. 98

ഭാ—ക്ഷത്രിയധൎമ്മപ്രകാരം യുദ്ധത്തിൽ ഖഡ്ഗം മുതലായ ആയുധമേറ്റു മരിച്ചവനു് യാഗം ചെയ്തവനു ലഭിക്കുന്ന പുണ്യലോകം ലഭിക്കുന്നു. ഉടൻതന്നെ അവന്റെ പുലയും തീൎന്നുപോകുന്നു എന്നു് ശാസ്ത്രത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

മൂ—വിപ്രശ്ശുദ്ധ്യത്യപസ്പൃഷ്ട്വാ ക്ഷത്രിയോ വാഹനായുധം
വൈശ്യഃ പ്രതോദം രശ്മീൻ വാ യഷ്ടിം ശൂദ്രഃ കൃതക്രിയഃ. 99

ഭാ—അശുദ്ധം പോകുന്നദിവസം നാലുവൎണ്ണങ്ങളിലുമുള്ള ബ്രാഹ്മണനു സ്നാനംകൊണ്ടും ക്ഷത്രിയനു് വാഹനം വില്ലു് ഇവയെതൊടുന്നതുകൊണ്ടും വൈശ്യനു് ഉഴവുകോൽ, ത്രാസിന്റെ കയർ ഇവയെ തൊടുന്നതുകൊണ്ടും ശൂദ്രനു് മുളന്തടിയെ തൊടുന്നതുകൊണ്ടും ശുദ്ധമുണ്ടാകുന്നു.

മൂ—ഏതദ്വോഭിഹിതം ശൌചം സപിണ്ഡേഷു ദ്വിജോത്തമാഃ
അസപിണ്ഡേഷു സൎവ്വേഷു പ്രേതശുദ്ധിം നിബോധത. 100

ഭാ—ഹേ ഋഷികളെ! നിങ്ങൾക്കു് ഇതുവരെ സപിണ്ഡർ സോദകർ ഇവരുടെ പുലയെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞു. ഇനി മററവരുടെ അശുദ്ധിയെപ്പറയാൻ ഞാൻ ആരംഭിക്കുന്നു കേട്ടുകൊള്ളുക.

മൂ—അസപിണ്ഡം ദ്വിജം പ്രേതം വിപ്രോ നിൎഹൃത്യ ബന്ധുവൽ
വിശുദ്ധ്യതി ത്രിരാത്രേണ മാതുരാപ്താംശ്ച ബാന്ധവാൻ. 101

ഭാ—ജ്ഞാതികളല്ലാത്ത ഒരു ബ്രാഹ്മണപ്രേതത്തെയും, മാതുലൻ മുതലായ മാതാവിന്റെ ബന്ധുക്കളുടെ പ്രേതത്തെയും സ്നേഹം നിമിത്തം ചുമന്നാൽ മൂന്നു ദിവസം അശുദ്ധമുണ്ട്.

മൂ—യദ്യന്നമത്തി തേഷാന്തു ദശാഹേനൈവ ശുദ്ധ്യതി
അനദന്നന്നമഹ്നൈവ നചേ തസ്മിൻ ഗൃഹേ വസേൽ.

ഭാ—പ്രേതം ചുമന്നവർ പുലയുള്ളവന്റെ അന്നം ഭുജിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നാൽ അവൻ പത്തുദിവസം പുല ആചരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അവന്റെ അന്നം ഭുജിക്കാതെയും അവന്റെ ഗൃഹത്തിൽ വസിക്കാതെയും ഇരിക്കുന്ന പ്രേതം ചുമന്നവന് ഒരു ദിവസത്തെ അശുദ്ധമുണ്ട്.

മൂ—അനുഗമ്യേച്ഛയാ പ്രേതം ജ്ഞാതിമജ്ഞാതിമേവ വാ
സ്നാത്വാ സചേലഃ സ്പൃഷ്ട്വാഗ്നിം ഘൃതം പ്രാശ്യ വിശുദ്ധ്യതി.

ഭാ—ജ്ഞാതിയായിരുന്നാലും, അല്ലാതെയായാലും, സ്വേച്ഛയാ പ്രേതത്തെ പിൻതുടൎന്ന് ശ്മശാനപര്യന്തം പോയാൽ ധരിച്ചിരിക്കുന്ന വസ്ത്രത്തോടുകൂടി സ്നാനംചെയ്ത് അഗ്നിയെത്തൊട്ടു നെയ്യ് ഭുജിച്ചാൽ ശുദ്ധനായ് ഭവിക്കും.

മൂ—ന വിപ്രം സ്വേഷു തിഷ്ഠത്സു മൃതം ശൂദ്രേണ നായയേൽ
അസ്വൎഗ്ഗ്യാഹ്യാഹുതിസ്സാസ്യാൽ ശൂദ്രസംസ്പൎശദൂഷിതാ.

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ മുതലായവർ മരിച്ചാൽ ആ ജാതിയിലുള്ളവർ ഇരിക്കുമ്പോൾ ശൂദ്രനെക്കൊണ്ട് ആ പ്രേതത്തെ എടുപ്പിക്കുക അരുതാത്തതാകുന്നു. അപ്രകാരം എടുത്തു ദഹനം ചെയ്താൽ മരിച്ചവന്നു പുണ്യലോകം ലഭിക്കുകയില്ല.

മൂ—ജ്ഞാനം തപോഗ്നിരാഹാരോ മൃന്മനോവാര്യുപാഞ്ജനം
വായുഃ കൎമ്മാൎക്കകാലൗ ച ശുദ്ധേഃ കൎത്തൄണി ദേഹിനാം. 105

ഭാ—ജ്ഞാനം, തപസ്സ്, അഗ്നി, ഹവിസ്സ് മുതലായ ആഹാരം, മണ്ണ്, മനസ്സ്, ജലം, മെഴുകുക, വായു, യാഗാദികൎമ്മം, സൂൎയ്യൻ, അശുദ്ധത്തിനു പറഞ്ഞ ദിവസം ഇവയെല്ലാം മനുഷ്യൎക്കു ശുദ്ധിയെക്കൊടുക്കുന്നവയാകുന്നു.

മൂ—സൎവ്വേഷാമേവ ശൗചാനാമൎത്ഥശൗചം പരം സ്മൃതം
യോൎത്ഥേശുചിൎഹി നശുചിൎമ്മൃദ്വാരിശുചിശ്ശുചിഃ. 106

ഭാ—ഈ ശുദ്ധികളെല്ലാറ്റെയുംകാൾ അൎത്ഥശുദ്ധി ഉൽകൃഷ്ടമായ ശുദ്ധിയാകുന്നു. യാതൊരുത്തൻ ധനത്തെ ന്യായമായി ആൎജ്ജിച്ചിരിക്കുന്നുവോ അവൻ തന്നെയാണ് പരിശുദ്ധൻ. മണ്ണുകൊണ്ടും ജലംകൊണ്ടും കഴുകുന്നതിനാൽ ശുദ്ധനാകുന്നില്ല

മൂ—ക്ഷാന്ത്യാ ശുദ്ധ്യന്തി വിദ്വാംസോ ദാനേനാകാൎയ്യകാരിണഃ
പ്രച്ഛന്നപാപാ ജപ്യേന തപസാ വേദവിത്തമാഃ. 107

ഭാ—വിദ്വാന്മാർ ക്ഷമാശീലംകൊണ്ടും അകൃത്യം ചെയ്തവർ ദാനംകൊണ്ടും രഹസ്യമായി പാപംചെയ്തവർ ജപംചെയ്യുകകൊണ്ടും, വേദം അധ്യയനംചെയ്തവർ തപസ്സുകൊണ്ടും പരിശുദ്ധന്മാരാകുന്നു.

മൂ—മൃത്തോയൈഃ ശുദ്ധ്യതേ ശോധ്യം നദീവേഗേന ശുദ്ധ്യതി
രജസാ സ്ത്രീ മനോദുഷ്ടാ സന്യാസേന ദ്വിജോത്തമഃ. 108

ഭാ—അശുദ്ധമായ അംഗങ്ങളെല്ലാം മണ്ണ് ജലം മുതലായവകൊണ്ടു കഴുകുന്നതുകൊണ്ടും നദി വേഗംകൊണ്ടും മാനസവ്യഭിചാരമുള്ള സ്ത്രീ തീണ്ടായിരിക്കുകൊണ്ടും, ബ്രാഹ്മണർ സന്യാസത്താലും ശുദ്ധന്മാരാകുന്നു.

മൂ—അദ്ഭിർഗ്ഗാത്രാണി ശുദ്ധ്യന്തി മനസ്സത്യേന ശുദ്ധ്യതി
വിദ്യാതപോഭ്യാം ഭൂതാത്മാ ബുദ്ധിർജ്ഞാനേന ശുദ്ധ്യതി. 109

ഭാ—ശരീരം ജലംകൊണ്ടും, മനസ്സ് സത്യംകൊണ്ടും, ജീവാത്മാവ് ബ്രഹ്മവിദ്യയെ അഭ്യസിക്കുന്നകൊണ്ടും, തപസ്സുചെയ്യുന്നകൊണ്ടും, ബുദ്ധി യാഥാർത്ഥജ്ഞാനംകൊണ്ടും ശുദ്ധമായി ഭവിക്കുന്നു.

ദ്രവ്യശുദ്ധി.

മൂ—ഏഷശൌചസ്യ വഃ പ്രോക്തഃ ശാരീരസ്യ വിനിർണ്ണയഃ
നാനാവിധാനാം ദ്രവ്യാണാം ശുദ്ധേഃ ശൃണുത നിർണ്ണയം. 110

ഭാ—ഇതുവരെ നിങ്ങൾക്ക് ശരീരസംബന്ധമായ അശുദ്ധിയെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞു. ഇനി പലവിധ ദ്രവ്യശുദ്ധിയെപ്പറയുന്നു കേട്ടുകൊള്ളുക.

മൂ—തൈജസാനാം മണീനാഞ്ച സർവ്വസ്യാശ്മമയസ്യ ച
ഭസ്മനാദ്ഭിർമൃദാ ചൈവ ശുദ്ധിരുക്താ മനീഷിഭിഃ. 111

ഭാ—കാന്തിയുള്ള തങ്കപ്പാത്രം സകല രത്നങ്ങളും ഇവയ്ക്കു ചാമ്പൽ ജലം മണ്ണ് ഇവയാൽ ശുദ്ധിചെയ്യണമെന്നു മഹാന്മാർ പറയുന്നു.

മൂ—നിർല്ലേപം കാഞ്ചനം ഭാണ്ഡമദ്ഭിരേവ വിശുദ്ധ്യതി
അബ്ജമശ്മമയഞ്ചൈവ രാജതഞ്ചാനുപസ്കൃതം. 112

ഭാ—ചിത്രവേലചെയ്യാത്ത തങ്കപ്പാത്രം വെള്ളിപ്പാത്രം ജലത്തിലുണ്ടാകുന്ന ശംഖം, രത്നം ഇവ അഴുക്കില്ലാതെയും എണ്ണമയംപോലുള്ള വഴുവഴുപ്പില്ലാതെയും ഇരുന്നാൽ അവയ്ക്കു ജലംകൊണ്ടുതന്നെ ശുദ്ധിയുണ്ടാകുന്നു.

മൂ—അപാമഗ്നേശ്ച സംയോഗാദ്ധൈമം രൌപ്യം ച നിർബ്ബഭൌ
തസ്മാത്തയോസ്സ്വയോന്യൈവ നിർണ്ണേകോ ഗുണവത്തരഃ. 113

ഭാ—സ്വർണ്ണം വെള്ളി ഇവ അഗ്നി ജലം ഇവ ചേർന്നുണ്ടാകുന്നതിനാൽ അവ ജലംകൊണ്ടു കഴുകി അഗ്നിയിൽ സംസ്കരിക്കുന്നതിനാൽ ഗുണവത്തരമായ ശുദ്ധിയാകുന്നു.

മൂ—താമ്രായഃ കാംസ്യരൈത്യാനാം ത്രപുണസ്സീസകസ്യ ച
ശൌചം യഥാർഹം കർത്തവ്യം ക്ഷാരാമ്ലോദകവാരിഭിഃ. 114

ഭാ—ചെമ്പ്, ഇരുമ്പ്, വെൺകലം, പിച്ചള, വെളുത്തീയം, കറുത്തീയം എന്നീ സാധനങ്ങളെക്കൊണ്ടുണ്ടാക്കുന്ന പാത്രങ്ങളും, ഉപ്പ്, പുളി, വെള്ളം, ചാമ്പൽ, ചാണകം, ശുദ്ധജലം ഇവകൊണ്ട് അതതിനു തക്കവിധം ശുദ്ധിചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ദ്രവാണാഞ്ചൈവ സർവ്വേഷാം ശുദ്ധിരുത്പ്ലവനം സ്മൃതം
പ്രോക്ഷണം സംഹതാനാഞ്ച ദാരവാണാഞ്ച തക്ഷണം. 115

ഭാ—നെയ്യ് എണ്ണ ഇവയെ കാക്ക മുതലായവ തൊട്ടാൽ രണ്ടു ദർഭകൊണ്ട് ആ ഇരിപ്പിൽതന്നെ ഒരുതുള്ളി എടുത്തുകളഞ്ഞാൽ ശുദ്ധിയാകും. കട്ടിയായ ദ്രവ്യമായിരുന്നാൽ അതിനെ വെള്ളംകൊണ്ടു കഴുകിയാൽ മതി. മരപ്പാത്രം തൊട്ടിരുന്നാൽ ചീകിക്കളയണം.

മൂ—മാൎജ്ജനം യജ്ഞപാത്രാണാം പാണിനാ യജ്ഞകൎമ്മണി
ചമസാനാം ഗ്രഹാണാഞ്ച ശുദ്ധിഃ പ്രക്ഷാളനേന തു. 116

ഭാ—യജ്ഞപാത്രം കൈകൊണ്ടു തുടച്ചു് ജലംകൊണ്ടു കഴുകുന്നതുകൊണ്ടും ഗൃഹം മെഴുകുന്നതുകൊണ്ടും ശുദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—ചരൂണാം സ്രുക്സ്രുവാണാഞ്ച ശുദ്ധിരുഷ്ണേന വാരിണാ
സ്ഫ്യശൂൎപ്പശകടാനാഞ്ച മുസലോലൂഖലസ്യ ച. 117

ഭാ—നെയ്യ് ഹോമംചെയ്യുന്ന സ്രുക്, സ്രുവം ഇവ ചൂടുവെള്ളംകൊണ്ടു കഴുകുന്നതുകൊണ്ടും, യൂപസ്തംഭം, മുറം, വണ്ടി, ഉലക്ക, ഉരൽ ഇവ ജലംകൊണ്ടും ശുദ്ധിചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അദ്ഭിസ്തു പ്രോക്ഷണം ശൌചം ബഹൂനാം ധാന്യവാസസാം
പ്രക്ഷാളനേന ത്വല്പാനാമദ്ഭിഃ ശൌചം വിധീയതേ. 118

ഭാ—ഒരാൾ ചുമക്കാവുന്ന ഭാരത്തിനുമേലുള്ള നെല്ലു്, വസ്ത്രഭാണ്ഡം ഇവ അശുദ്ധിയായാൽ ജലപ്രോക്ഷണത്താലും ഇവയിൽനിന്നും കുറവുള്ള മേല്പറഞ്ഞ സാധനങ്ങൾ അശുദ്ധിയായാൽ കഴുകുന്നതുകൊണ്ടും ശുദ്ധിയുള്ളതായിത്തീരുന്നു.

മൂ—ചേലവച്ചൎമ്മണാം ശുദ്ധിൎവൈദലാനാം തഥൈവ ച
ശാകമൂലഫലാനാഞ്ച ധാന്യവച്ഛുദ്ധിരിഷ്യതേ. 119

ഭാ—മാൻതോൽ, പുലിത്തോൽ, മരവുരി ഇവയെ വസ്ത്രത്തെപ്പോലെയും, മൂലം, ഫലം, ശാകം ഇവയെ ധാന്യത്തെപ്പോലെയും ശുദ്ധിചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—കൌശേയാവികയോരൂഷൈഃ കുതപാനാമരിഷ്ടകൈഃ
ശ്രീഫലൈരംശുപട്ടാനാം ക്ഷൌമാണാം ഗൌരസൎഷപൈഃ.

ഭാ—പുഴുവിൻനൂലുകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന പട്ടുകളും, ആട്ടുരോമവസ്ത്രങ്ങളും ഇവയെ ആറമണ്ണുകൊണ്ടും, നേപാളദേശക്കംബളത്തെ ഉഴപ്പിൻകുരുകൊണ്ടും, ചാൽവയെ കൂവളപ്പഴംകൊണ്ടും, വെള്ളപ്പട്ടിനെ വെൺകടുകുകൊണ്ടും ശുദ്ധിയാക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ക്ഷൌമവച്ഛംഖശൃംഗാണാമസ്ഥിദന്തമയസ്യ ച
ശുദ്ധിൎവ്വിജാനതാ കാൎയ്യാ ഗോമൂത്രേണോദകേന വാ. 121

ഭാ—ശംഖം, ദന്തം, മാൻ മുതലായവയുടെ അസ്ഥി, കൊമ്പു് ഇവയെ വെള്ളപ്പട്ടിനെയെന്നപോലെ വെൺകടുകുപൊടികൊണ്ടും, ഗോമൂത്രം ജലം ഇവകൊണ്ടും ശുദ്ധിചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പ്രോക്ഷണാത്തൃണകാഷ്ഠഞ്ച പലാലഞ്ചൈവ ശുദ്ധ്യതി
മാൎജ്ജനോപാഞ്ജനൈൎവ്വേശ്മ പുനഃപാകേന മൃന്മയം. 122

ഭാ—അശുദ്ധിയായ പുല്ലു്, വിറകു്, വയ്ക്കോൽ ഇവയെ ജലപ്രോക്ഷണംകൊണ്ടും ഗൃഹം നന്നാക്കി മെഴുകുന്നതുകൊണ്ടും, മൺപാത്രങ്ങൾ വീണ്ടും ചുടുന്നതിനാലും ശുദ്ധങ്ങളാകുന്നു.

മൂ—മദ്യൈൎമ്മൂത്രൈഃ പുരീഷൈൎവ്വാ ഷ്ഠീവനൈഃ പൂയശോണിതൈഃ
സംസ്പൃഷ്ടം നൈവ ശുദ്ധ്യേത പുനഃപാകേന മൃൺമയം. 123

ഭാ—മദ്യം, മൂത്രം, മലം, തുപ്പൽ, ശുക്ലം, പഴുപ്പു്, രക്തം ഇവകൊണ്ടു് അശുദ്ധമായ മൺപാത്രങ്ങൾ വീണ്ടും വേവിക്കപ്പെട്ടാലും ശുദ്ധങ്ങളാകുന്നില്ല.

മൂ—സംമാൎജ്ജനോപാഞ്ജനേന സേകേനോല്ലേഖനേന ച
ഗവാം ച പരിവാസേന ഭൂമിശ്ശുദ്ധ്യതി പഞ്ചഭിഃ. 124

ഭാ—വീട് മുതലായവയ്ക്കു ചണ്ഡാലാദികളാൽ അശുദ്ധം നേരിട്ടാൽ അടിച്ചുവാരുക, മെഴുകുക, ഗോമൂത്രം തളിക്കുക മണ്ണുകൊണ്ടു ചിത്രമിടുക പശുക്കളെ ഒരു ദിവസം അവിടെ കെട്ടിനിറുത്തുക ഈ അഞ്ചുക്രിയകളെക്കൊണ്ടും ആ ഭൂമി പരിശുദ്ധയാകുന്നു.

മൂ— പക്ഷിജഗ്ധം ഗവാഘ്രാതമവധൂതമവക്ഷുതം
ദൂഷിതം കേശകീടൈശ്ച മൃൽപ്രക്ഷേപേണ ശുദ്ധ്യതി. 152

ഭാ—പക്ഷിയും, പശുവും ഘ്രാണിക്കുകകൊണ്ടും കാലുകൊണ്ടു ചവിട്ടുകകൊണ്ടും എച്ചിൽ രോമം പുഴു ഇവ സംബന്ധിച്ചും ഇരിക്കുന്ന അന്നം മണ്ണുകൊണ്ടു പ്രക്ഷേപണംചെയ്യുന്നതിനാൽ ശുദ്ധമാകുന്നു.

മൂ— യാവന്നാപൈത്യമേദ്ധ്യാക്താൽ ഗന്ധോലേപശ്ചതൽ കൃതഃ
താവന്മൃദ്വാരി ചാദേയം സർവ്വാസു ദ്രവ്യശുദ്ധിഷു.

ഭാ—അമേദ്ധ്യം സംബന്ധിച്ച വസ്തുക്കളെ ആ അമേദ്ധ്യവും അതിന്റെ ദുർഗ്ഗന്ധവും പോകുന്നപൎയ്യന്തം അതിന്റെ മീതെ മണ്ണിട്ടു വെള്ളംതളിച്ചു ശുദ്ധിയാക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഏതേതു കാൎയ്യങ്ങളിൽ മണ്ണുകൊണ്ടുള്ള ശുദ്ധി പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവോ അതാതുകാൎയ്യങ്ങളിൽ ജലംകൂടെ ഉപയോഗിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ത്രീണിദേവാഃ പവിത്രാണി ബ്രാഹ്മണാനാമകല്പയൻ
അദൃഷ്ടമദ്ഭിർന്നിർണ്ണിക്തം യച്ചവാചാ പ്രശസ്യതേ. 127

ഭാ—ഒരുവിധത്തിലും കാണാതിരുന്ന വസ്തു, കഴുകിയവസ്തു, ബ്രാഹ്മണനാൽ ശുദ്ധിയാകട്ടെ എന്നു പറഞ്ഞവസ്തു ഈ മൂന്നുവകയും ബ്രാഹ്മണൎക്കു പരിശുദ്ധങ്ങളായതാണെന്നു ദേവന്മാർ വിധിച്ചിരിക്കുന്നു

മൂ— ആപഃ ശുദ്ധാ ഭൂമിഗതാ വൈതൃഷ്ണ്യം യാസു ഗോർഭവേൽ
അവ്യാപ്താശ്ചേദമേദ്ധ്യേന ഗന്ധവൎണ്ണരസാന്വിതാഃ.

ഭാ—മേഘത്തിൽ നിന്നു വർഷരൂപേണ വീണിട്ടുള്ളതും, പശുക്കൾ കുടിക്കുന്നതുകൊണ്ടു കുറവുഭവിക്കാത്തതായുമിരിക്കുന്ന ജലം പരിശുദ്ധമായതാകുന്നു. അതും അമേദ്ധ്യസംബന്ധമില്ലാതെയും, സുഗന്ധം നിറം രുചി ഇവയോടുകൂടിയും ഇരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നിത്യം ശുദ്ധഃകാരുഹസ്തഃ പണ്യം യച്ച പ്രസാരിതം
ബ്രഹ്മചാരിഗതം ഭൈക്ഷ്യം നിത്യമേദ്ധ്യമിതിസ്ഥിതിഃ. 129

ഭാ—ദേവന്മാൎക്കു ഭക്തിയോടുകൂടി പുഷ്പംകെട്ടുന്നവൻ വില്ക്കുന്നതിനായി കടയിൽ നിരത്തിയവസ്തുക്കൾ ബ്രഹ്മചാരിവാങ്ങിയ ഭിക്ഷാന്നം ഇവ എപ്പോഴും ശുദ്ധമുള്ളതാണെന്നു ശാസ്ത്രത്തിൽ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

മൂ— നിത്യമാസ്യം ശുചിസ്ത്രീണാം ശകുനിഃ ഫലപാതനേ
പ്രസ്രവേച ശുചിർവ്വത്സഃ ശ്വാമൃഗഗ്രഹണേശുചിഃ. 130

ഭാ—സ്ത്രീകളുടെ മുഖം കാക്കകൾ മുതലായ പക്ഷികളാൽ വീഴ്ത്തപ്പെട്ട പഴം, പാലുചുരക്കുമ്പോൾ കുടിക്കുന്ന കന്നിന്റെവായ് മൃഗങ്ങളെ പിടിക്കുമ്പോൾ പട്ടിയുടെ വായ് ഇവ സ്വാഭാവികമായിത്തന്നെ ശുദ്ധമുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— ശ്വഭിർഹതസ്യയന്മാംസം ശുചിതന്മനുരബ്രവീൽ
ക്രവ്യാൽഭിശ്ച ഹതസ്യാന്യൈശ്ചണ്ഡാലാദ്യൈശ്ചദസ്യുഭിഃ.

ഭാ—വേട്ടപ്പട്ടി, പുലി, രാക്ഷസന്മാർ, ചണ്ഡാലന്മാർ, മാംസംവില്ക്കുന്ന വേട്ടക്കാരൻ, ചോരൻ ഇവരാൽ കൊല്ലപ്പെട്ട മൃഗത്തിന്റെ മാംസം പരിശുദ്ധമെന്നു മനു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

മൂ— ഊൎദ്ധ്വംനാഭേൎയ്യാനിഖാനി താനിമേദ്ധ്യാനിസൎവ്വശഃ
യാന്യധസ്താന്യമേദ്ധ്യാനി ദേഹാച്ചൈവമലാശ്ച്യുതാഃ. 132

ഭാ— നാഭിക്കു മേലുള്ള മനുഷ്യരുടെ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ പരിശുദ്ധങ്ങളാകുന്നു. അതിന്റെ താഴെ ഉള്ള ഇന്ദ്രിയങ്ങളും അതിൽനിന്നും ഉണ്ടാകുന്ന മലങ്ങളും അശുദ്ധമായവയാകുന്നു.

മൂ— മക്ഷികാവിപ്രുഷശ്ഛായാ ഗൌരശ്വസ്സൂൎയ്യരശ്മയഃ.
രജോഭൂൎവ്വായുരഗ്നിശ്ച സ്പൎശമേദ്ധ്യാനി നിൎദ്ദിശേൽ. 133

ഭാ— ഈച്ച ജലബിന്ദുക്കൾ നിഴൽ പശു കുതിര സൂൎയ്യകാന്തി ധൂളി ഭൂമി വായു അഗ്നി ഇവയെ തൊട്ടാൽ അശുദ്ധമുണ്ടാകുന്നില്ല

മൂ— വിൺമൂത്രോത്സൎഗ്ഗ ശുദ്ധ്യൎത്ഥം മൃദ്വാൎയ്യാദേയമൎത്ഥവൽ
ദൈഹികാനാം മലാനാഞ്ച ശുദ്ധിഷു ദ്വാദശസ്വപി.

ഭാ— ദേഹത്തിലുണ്ടാകുന്ന താഴെപ്പറയാൻ തുടങ്ങുന്ന പന്ത്രണ്ടുമലങ്ങളേയും, ജലം മണ്ണു് ഇവ വേറെക്കൊണ്ടു് വിധിപ്രകാരം അതതുകളുടെ ദുൎഗ്ഗന്ധം തീരുന്നതുവരെ ശുദ്ധിചെയ്യേണ്ടവയാകുന്നു.

മൂ— വസാശുക്ലമസൃങ്മജ്ജാ മൂത്രവിട്കൎണ്ണവിൺനഖാഃ
ശ്ലേഷ്മാശ്രുദൂഷികാസ്വേദോ ദ്വാദശൈതേ നൃണാംമലാഃ.

ഭാ— മേദസ്സ് ശുക്ലം രക്തം മജ്ജാ മൂത്രം മലം ചെവിക്കായം നഖം കഫം കണ്ണുനീർ കണ്ണിലെ പീള വിയൎപ്പ് എന്നിങ്ങനെ ആകെ ശരീരസംബന്ധമായ മലങ്ങൾ പന്ത്രണ്ടാകുന്നു.

മൂ— ഏകാലിംഗേ ഗുദേതിസ്രസ്തഥൈകത്രകരേദശ
ഉഭയോസ്സപ്തദാതവ്യാ മൃദഃ ശുദ്ധിമഭീപ്സിതാ. 136

ഭാ— മലമൂത്രവിസൎജ്ജനം ചെയ്തശേഷം നെല്ലിക്കാപ്രമാണമുള്ള മണ്ണിനെ ലിംഗത്തിൽ ഒരുപ്രാവശ്യവും അസനത്തിൽ മൂന്നുപ്രാവശ്യവും ഇടതുകൈക്കു പത്തുപ്രാവശ്യവും രണ്ടുകൈകൾക്കുംചേൎത്തു് ഏഴുപ്രാവശ്യവും ചേൎത്തു ജലംകൊണ്ടു ശുദ്ധിവരുത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏതച്ഛൌചം ഗൃഹസ്ഥാനാം ദ്വിഗുണം ബ്രഹ്മചാരിണാം
ത്രിഗുണം സ്യാദ്വനസ്ഥാനാം യതീനാന്തു ചതുൎഗ്ഗുണം.

ഭാ— മേൽപ്പറഞ്ഞ ശൌചം ഗൃഹസ്ഥന്മാൎക്കും ബ്രഹ്മചാരികൾക്കും ഇരട്ടിയും വാനപ്രസ്ഥന്മാൎക്കു മൂന്നുഗുണവും സന്യാസികൾക്കു നാലുഗുണവും ആണെന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— കൃത്വാ മൂത്രം പുരീഷം വാ ഖാന്യാചാന്ത ഉപസ്പൃശേൽ
വേദമദ്ധ്യേഷ്യമാണശ്ച അന്നമശ്നംശ്ച സൎവ്വദാ. 138

ഭാ— മൂത്രവിസൎജ്ജനത്തിനും മലവിസൎജ്ജനത്തിന്നും ആചമനം ചെയ്തശേഷം വേദം അദ്ധ്യയനംചെയ്യുമ്പോഴും അന്നം ഭുജിക്കുമ്പോഴും മൂന്നുപ്രാവശ്യം ആചമനംചെയ്തു കണ്ണു മുതലായ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ തുടയ്ക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ത്രിരാചാമേദപഃപൂൎവ്വം ദ്വിഃപ്രമൃജ്യാത്തതോമുഖം
ശാരീരം ശൌചമിച്ഛൻഹി സ്ത്രീശൂദ്രസ്തുസകൃത്സകൃൽ. 139

ഭാ— ദേഹപരിശുദ്ധത്തെ ആഗ്രഹിക്കുന്നവൻ ജലത്തെ മൂന്നുപ്രാവശ്യം ആചമ

നമന്ത്രത്തോടു പാനംചെയ്തിട്ടു രണ്ടുപ്രാവശ്യം വായെത്തുടയ്ക്കേണ്ടതാകുന്നു. സ്ത്രീ, ശൂദ്രൻ ഇവർ ഒരു പ്രാവശ്യം തുടയ്ക്കേണ്ടതാണു്.

മൂ—ശൂദ്രാണാം മാസികം കാൎയ്യം വപനം ന്യായവൎത്തിനാം
വൈശ്യവച്ഛൌചകല്പശ്ച ദ്വിജോച്ഛിഷ്ടം ച ഭോജനം. 140

ഭാ—ന്യായപ്രകാരം ബ്രാഹ്മണനു് ശുശ്രൂഷചെയ്യുന്ന ശൂദ്രൻ മാസത്തിൽ ഒരു പ്രാവശ്യം ക്ഷൌരം ചെയ്യിക്കേണ്ടതാണു്. വൈശ്യൻ വിധിച്ച വിധിപ്രകാരം ജനനമരണാദ്യശുദ്ധങ്ങളെ ആചരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ദ്വിജന്മാരുടെ ഉച്ഛിഷ്ടാന്നത്തെ ഭുജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—നോച്ഛിഷ്ടം കുൎവ്വതേമുഖ്യാ വിപ്രുഷോങ്ഗേ നയന്തിയാഃ
നശ്മശ്രൂണിഗതാന്യാസ്യാന്നദന്താന്തരധിഷ്ഠിതം. 141

ഭാ—വായിലിരുന്നു ദേഹത്തിൽവീണ വെള്ളത്തുള്ളികളും വായിൽപ്പെട്ട രോമം, പല്ലുകളുടെ ഇടയിൽ അകപ്പെട്ടവ ഇവയ്ക്കു് അശുദ്ധമില്ലെന്നു മഹാന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

മൂ—സ്പൃശന്തി ബിന്ദവഃ പാദൌ യ ആചാമയതഃ പരാൻ
ഭൌമികൈസ്തേ സമാജ്ഞേയാ നതൈരപ്രയതോ ഭവേൽ. 142

ഭാ—ഒരുത്തൻ ആചമനംചെയ്ത ജലത്തുള്ളികൾ മറ്റൊരുത്തന്റെ മുഴങ്കാലിന്റെ കീഴ്വശത്തുവീണാൽ അതു് പരിശുദ്ധഭൂമിയിലിരിക്കുന്ന ജലത്തിനു തുല്യമാകയാൽ അതുനിമിത്തം അശുദ്ധമുണ്ടാകുന്നതല്ല.

മൂ—ഉച്ഛിഷ്ടേനതു സംസ്പൃഷ്ടോ ദ്രവ്യഹസ്തഃ കഥംചന
അനിധായൈവതദ്രവ്യമാചാന്തശ്ശുചിതാമിയാൽ 143

ഭാ—ഒരു ധനത്തെ കയ്യിൽ വച്ചിരിക്കുമ്പോൾ തന്റെ ദേഹത്തിനു എച്ചിൽ സംബന്ധമുണ്ടായാൽ അതിനെ താഴെവയ്ക്കാതെ ആചമനംചെയ്താൽ ആ ധനത്തോടുകൂടി പരിശുദ്ധനാകുന്നു.

മൂ—വാന്തോ വിരക്തഃ സ്നാത്വാതു ഘൃതപ്രാശനമാചരേൽ
ആചാമേദേവ ഭുക്ത്വാന്നം സ്നാനം മൈ[illegible] 144

ഭാ—ഭുജിക്കുന്നതിന്നുമുമ്പേ ഛൎദ്ദിച്ചാൽ സ്നാനം [illegible] ഭുജിച്ചശേഷം ഛൎദ്ദിച്ചാൽ ആചമനം ചെയ്യേണ്ടതാ. [illegible] ചെയ്തവൻ സ്നാനം ചെയ്യണം.

മൂ—സുപ്ത്വാ ക്ഷുത്വാ ച ഭുക്ത്വാ ച നിഷ്ഠീവ്യോക്ത്വാനൃതാനി ച
പീത്വാപോധ്യേഷ്യമാണശ്ച ആചാമേൽ പ്രയതോപിസൻ.

ഭാ—ഉറങ്ങിയശേഷവും തുമ്മിയശേഷവും ഭക്ഷണം കഴിച്ചശേഷവും കാറിത്തുപ്പിയശേഷവും കള്ളംപറഞ്ഞശേഷവും വെള്ളം കുടിച്ചശേഷവും വേദം അദ്ധ്യയനം ചെയ്യുന്നതിനു് ആരംഭിക്കുമ്പോഴും താൻ പരിശുദ്ധനായിരുന്നാലും ആ സന്ദൎഭങ്ങളിൽ ആചമനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഏഷ ശൌചവിധിഃ കൃത്സ്നോ ദ്രവ്യശുദ്ധിസ്തഥൈവ ച
ഉക്തോവസ്സൎവ്വവൎണ്ണാനാം സ്ത്രീണാം ധൎമ്മാന്നിബോധത. 146

ഭാ—ഇതുവരെ സകലവിധ ശൌചവിധിയും ദ്രവ്യശുദ്ധിയും സകല വൎണ്ണങ്ങൾക്കും പറയപ്പെട്ടു. ഇനി സ്ത്രീകളുടെ ധൎമ്മത്തെ കേട്ടുകൊള്ളുക.

സ്ത്രീധർമ്മം.

ശ്ലോ—ബാലയാ വാ യുവത്യാ വാ വൃദ്ധയാ വാപി യോഷിതാ
ന സ്വാതന്ത്ര്യേണ കർത്തവ്യം കിഞ്ചിൽകാര്യം ഗൃഹേഷ്വപി.

ഭാ—ബാല്യമായിരുന്നാലും യൌവനമായിരുന്നാലും വാർദ്ധക്യമായിരുന്നാലും സ്ത്രീകൾ തങ്ങളുടെ വീടുകളിൽപോലും തങ്ങളുടെ മനോഗതത്തെ അനുസരിച്ച് ഒരു കാര്യത്തെയും ചെയ്യരുത്. (സ്വാതന്ത്ര്യമായി നടക്കരുതെന്നു സാരം)

ശ്ലോ—ബാല്യേ പിതുർവ്വശേ തിഷ്ഠേൽ പാണിഗ്രാഹസ്യ യൌവ്വനേ
പുത്രാണാം ഭർത്തരി പ്രേതേ ന ഭജേൽ സ്ത്രീസ്വതന്ത്രതാം. 148

ഭാ—ബാല്യത്തിൽ പിതാവിന്റെ ആജ്ഞയിലും യൌവനത്തിൽ ഭർത്താവിന്റെ ആജ്ഞയിലും ഭർത്താവു മരിച്ചശേഷം പുത്രന്മാരുടെ ആജ്ഞയിലും ഇരിക്കേണ്ടതല്ലാതെ സ്ത്രീകൾ തങ്ങടെ ഇഷ്ടംപോലെ നടക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

ശ്ലോ—പിത്രാ ഭർത്ത്രാ സുതൈർവ്വാപി നേച്ഛേദ്വിരഹമാത്മനഃ
ഏഷാം ഹി വിരഹേണ സ്ത്രീ ഗർഹ്യേ കുര്യാദുഭേ കുലേ. 149

പിതാവ്, ഭർത്താവ് പുത്രന്മാർ ഇവരില്ലാതെ താൻമാത്രം തനിയേ ഇരിക്കണമെന്ന് ഒരിക്കലും വിചാരിക്കരുത്. അവരില്ലാതെ സ്വതന്ത്രയായിരുന്നാൽ ജനിച്ച കുലം ഭർത്തൃകുലം ഈ രണ്ടുകുലത്തെയും നിന്ദിക്കത്തക്കവിധം ചെയ്യുന്നതാണ്.

ശ്ലോ—സദാ പ്രഹൃഷ്ടയാ ഭാവ്യം ഗൃഹകാര്യേഷു ദക്ഷയാ
സുസംസ്കൃതോപസ്കരയാ വ്യയേ ചാമുക്തഹസ്തയാ. 150

ഭാ—എപ്പോഴും തന്റെ ഗൃഹകാര്യത്തിൽ സമർത്ഥയായും സന്തുഷ്ടയായും ഗൃഹത്തിലിരിക്കുന്ന വസ്തുക്കളെ പരിശുദ്ധമാക്കുന്നവളായും അധികച്ചിലവിൽ മനസ്സില്ലാത്തവളായും ഇരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

ശ്ലോ—യസ്മൈ ദദ്യാൽപിതാ ത്വേനാം ഭ്രാതാ വാനുമതേ പിതുഃ
തം ശുശ്രൂഷേത ജീവന്തം സംസ്ഥിതം ച ന ലംഘയേൽ. 151

ഭാ—പിതാവില്ലെങ്കിൽ സഹോദരൻ ഇവർ ഇവളെ ആർക്കു വിവാഹംചെയ്തുകൊടുക്കുന്നുവോ അവൻ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നുവരെ അവനെ ശുശ്രൂഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അവൻ മരിച്ചശേഷവും വ്യഭിചാരം ചെയ്യാതെ അവന് ശ്രാദ്ധം മുതലായവയെ ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

ശ്ലോ—മംഗളാർത്ഥം സ്വസ്ത്യയനം യജ്ഞശ്ചാസാം പ്രജാപതേഃ
പ്രയുജ്യതേ വിവാഹേഷു പ്രദാനം സ്വാമ്യകാരണം 152

ഭാ—സ്ത്രീകൾക്കു വിവാഹകാലത്തിൽ ശാന്തിഹോമം പ്രാജാപത്യഹോമം ഇവയെല്ലാം ഇഷ്ടസിദ്ധിക്കായിട്ടു ചെയ്യപ്പെടുന്നു. നിശ്ചയാർത്ഥത്തിൽ ചെയ്യുന്ന വാഗ്ദാനമാണ് ഭർത്താവ് യജമാനനാകുന്നതിനെ കാണിക്കുന്നത്.

ശ്ലോ—അനൃതാവൃതുകാലേ ച മന്ത്രസംസ്കാരകൃൽപതിഃ
സുഖസ്യ നിത്യം ദാതേഹ പരലോകേ ച യോഷിതഃ. 153

ഭാ—ഋതുകാലത്തിലും മറ്റുകാലത്തിലും വിധിപ്രകാരം വിവാഹംചെയ്ത ഭർത്താവ് സ്ത്രീകൾക്ക് ഇഹലോകത്തിൽ സുഖത്തെ കൊടുക്കുന്നു. വിധിപ്രകാരം അവനെ ഉപചരിച്ചാൽ പരലോകത്തിലും സുഖമുണ്ടാകുന്നു.

മൂ—വിശീലഃ കാമവൃത്തോ വാ ഗുണൈർ വാ പരിവജ്ജിതഃ
ഉപചൎയ്യഃ സ്ത്രിയാ സാധ്വ്യാ സതതം ദേവവൽപതിഃ 154

ഭാ—ഭർത്താവു ദുരാചാരമുള്ളവനായിരുന്നാലും പരസ്ത്രീലോലനായിരുന്നാലും സൽഗുണമില്ലാത്തവനായിരുന്നാലും പതിവ്രത അവനെ ദൈവത്തെപ്പോലെ പൂജിക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—നാസ്തി സ്ത്രീണാം പൃഥഗ്യജ്ഞോ ന വ്രതം നാപ്യുപോഷിതം
പതിം ശുശ്രൂഷതേ യേന തേന സ്വൎഗ്ഗേ മഹീയതേ. 155

ഭാ—സ്ത്രീകൾക്കു പഞ്ചമഹായജ്ഞം ഉപവാസം വ്രതം ഇവ മുതലായ ധൎമ്മങ്ങൾ തനിച്ചു ലഭിക്കുന്നതല്ല. ഭർത്തൃശുശ്രൂഷ ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടുതന്നെ സ്വൎഗ്ഗത്തിന്റെ മഹിമയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—പാണിഗ്രാഹസ്യ സാധ്വീ സ്ത്രീ ജീവതോ വാ മൃതസ്യ വാ
പതിലോകമഭീപ്സന്തീ നാചരേൽ കിഞ്ചിദപ്രിയം. 156

ഭാ—പരലോകസുഖത്തെക്കുറിച്ച് ആഗ്രഹമുള്ള സ്ത്രീ തന്റെ ഭർത്താവിരുന്നാലും മരിച്ചാലും അവനു വിരോധമായ കാൎയ്യത്തെ ചെയ്യരുതു്.

മൂ—കാമന്തുക്ഷപയേദ്ദേഹം പുഷ്പമൂലഫലൈശ്ശുഭൈഃ
ന തു നാമാപി ഗൃഹ്ണീയാൽപത്യൌ പ്രേതേ പരസ്യ തു. 157

ഭാ—ഭർത്താവു മരിച്ചശേഷം പരിശുദ്ധമായ കിഴങ്ങ് ഫലം പുഷ്പം ഇപ്രകാരമുള്ള ആഹാരംകൊണ്ടു ദേഹത്തിനു ക്ഷയംവരുത്തി കാലത്തെ നയിക്കേണ്ടതാകുന്നു. കാമവികാരോദ്ദേശ്യത്തിന്മേൽ മറ്റൊരു പുരുഷന്റെ പേരിനെയും പറയരുതു്

മൂ—ആസീതാമരണാൽ ക്ഷാന്താ നിയതാ ബ്രഹ്മചാരിണീ
യോ ധൎമ്മ ഏകപത്ന്യാനാം കാംക്ഷന്തീ തമനുത്തമം. 158

ഭാ—ഭർത്താവു മരിച്ചശേഷം താനിരിക്കുന്നതുവരെ സഹനശീലയായും പരിശുദ്ധയായും ബ്രഹ്മചൎയ്യനിയമമുള്ളവളായും മധുമാംസഭക്ഷണം ചെയ്യാത്തവളായും ഉൽകൃഷ്ടമായ പതിവ്രതയുടെ ധൎമ്മത്തെ ആഗ്രഹിക്കുന്നവളായും ഇരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അനേകാനി സഹസ്രാണി കുമാരബ്രഹ്മചാരിണാം
ദിവംഗതാനി വിപ്രാണാമകൃത്വാ കുലസന്തതിം. 159

ഭാ—അനേകംകോടി സ്ത്രീകൾ ബാല്യത്തിലും ബ്രഹ്മചൎയ്യത്തിലും മരിച്ച് പുത്രസന്തതിയില്ലാതെതന്നെ സ്വൎഗ്ഗത്തെ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു. ആകയാൽ ഇവൾക്കു പുത്രനില്ലെന്നുള്ള ദുഃഖം വേണ്ടാത്തതാണു്.

മൂ—മൃതേ ഭൎത്തരി സാധ്വീ സ്ത്രീ ബ്രഹ്മചൎയ്യേ വ്യവസ്ഥിതാ
സ്വർഗ്ഗം ഗച്ഛത്യപുത്രാപി യഥാ തേ ബ്രഹ്മചാരിണഃ. 160

ഭാ—ഭർത്താവു മരിച്ചശേഷം ബ്രഹ്മചൎയ്യവ്രതമുള്ള പതിവ്രത പുത്രനില്ലാതിരുന്നാലും ബാലഖില്യന്മാർ ജനകാദിബ്രഹ്മചാരികൾ എന്നിവരെപ്പോലെ മോക്ഷത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു

മൂ—അപത്യലോഭാദ്യാ തു സ്ത്രീ ഭൎത്താരമതിവൎത്തതേ
സേഹനിന്ദാമവാപ്നോതി പതിലോകാച്ച ഹീയതേ. 161

ഏതു സ്ത്രീ സ്വൎഗ്ഗലോകത്തെ പ്രാപിക്കുന്നതിനായിട്ടു പുത്രൻ വേണമെന്നു ഭർത്താവു മരിച്ചശേഷം മറ്റൊരു പുരുഷനെ പ്രാപിക്കുന്നുവോ അവൾ ഇഹ ലോക

ത്തിൽ നിന്ദിക്കപ്പെടുന്നു. അങ്ങിനെ ജനിച്ച പുത്രൻനിമിത്തം പുണ്യലോകവും ലഭിക്കുന്നില്ല.

മൂ—നാന്യോത്പന്നാ പ്രജാസ്തീഹ ന ചാപ്യന്യപരിഗ്രഹേ
ന ദ്വിതീയശ്ച സാധ്വീനാം ക്വചിൽ ഭർത്തോപദിശ്യതേ. 162

ഭാ—സ്ത്രീയ്, തന്റെ ഭർത്താവിനെവിട്ടു മറെറാരു പുരുഷനോടു സംസർഗ്ഗ് ചെയ്കകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന പുത്രനും, ശാസ്ത്രസംബന്ധമുള്ള പുത്രനല്ല ആ പുത്രനെ ജനിപ്പിച്ചവനും ഫലമുണ്ടാകുന്നില്ല പതിവ്രതാസ്ത്രീകൾക്ക് രണ്ടാമതു വിവാഹവും ഒരു ശാസ്ത്രത്തിലും പറഞ്ഞിട്ടില്ല.

മൂ—പതിം ഹിത്വാപകൃഷ്ടം സ്വമുൽകൃഷ്ടം യാ നിഷേവ്യതേ
നിന്ദ്യൈവ സാ ഭവേല്ലോകേ പരലോകേതി ചോച്യതേ. 163

ഭാ—അപകൃഷ്ടനായ തന്റെ ഭർത്താവിനെ ഉപേക്ഷിച്ച് ഉൽകൃഷ്ടനായ മറെറാരു പുരുഷനെ യാതൊരു സ്ത്രീ പ്രാപിക്കുന്നുവോ അവൾ നിന്ദ്യയാകും. മറെറാരുവനോടു ചേർന്നവളെന്നു പറയപ്പെടും. ഒരുത്തനാലും മാന്യയായി ഭവിക്കുകയില്ല.

മൂ—വ്യഭിചാരാത്തു ഭർത്തുഃ സ്ത്രീ ലോകേ പ്രാപ്നോതി നിന്ദ്യതാം
സൃഗാലയോനിം പ്രാപ്നോതി പാപരോഗൈശ്ചപീഡ്യതേ.

ഭാ—സ്ത്രീ വ്യഭിചാരം ചെയ്യുന്നതിനാൽ ലോകത്തിൽ നിന്ദ്യയായി ഭവിക്കുന്നു. അവൾ മരിച്ചശേഷം ക്രോഷ്ടാവായി ജനിച്ച് കുഷ്ഠം മുതലായ വ്യാധിയേയും അനുഭവിക്കുന്നു.

മൂ—പതിം യാ നാഭിചരതി മനോവാഗ്ദേഹസംയതാ
സാ ഭർത്തൃലോകമാപ്നോതി സത്ഭിസ്സാധ്വീതി ചോച്യതേ. 165

ഭാ—ഏതു സ്ത്രീ മനസ്സ്, ദേഹം, വാക്ക് ഇവയെ അടക്കിക്കൊണ്ട് വ്യഭിചാരംചെയ്യാതിരിക്കുന്നുവോ അവൾ ഭർത്തൃലോകത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. മഹാന്മാരാൽ പതിവ്രതയെന്നും പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ—അനേന നാരീവൃത്തേന മനോവാഗ്ദേഹസംയതാ
ഇഹാഗ്ര്യാം കീർത്തിമാപ്നോതി പതിലോകം പരത്ര ച. 166

ഭാ—ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞുവന്ന വിധിപ്രകാരം മനസ്സ്, വാക്ക്, ശരീരം ഇവകൊണ്ടു പരിശുദ്ധയായവൾ ഇഹലോകത്തിൽ കീർത്തിയേയും, പരലോകത്തിൽ ഭർത്തൃലോകത്തെയും പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—ഏവംവൃത്താം സവർണ്ണാം സ്ത്രീം ദ്വിജാതിഃ പൂർവമാരിണീം
ദാഹയേദഗ്നിഹോത്രേണ യജ്ഞപാത്രൈശ്ച ധർമ്മവിൽ. 167

ഭാ—ഇപ്രകാരം ആചരിക്കുന്നവളായും സജാതീയയായുമിരിക്കുന്ന പത്നികൾ ആദ്യം മരിച്ചുപോയാൽ അവരെ ദ്വിജന്മാർ വിധിപ്രകാരം വൈദികാഗ്നിയിൽ ദഹനംചെയ്തു മററു കർമ്മങ്ങളെയും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഭാര്യായൈ പൂർവമാരിണ്യൈ ദത്വാഗ്നീനന്ത്യകർമ്മണി
പുനർദ്ദാരക്രിയാം കുര്യാൽ പുനരാധാനമേവ ച. 168

ഭാ—ഇപ്രകാരം തന്റെ മുമ്പേ മരിച്ച സ്ത്രീയെ വൈദികാഗ്നിയിൽ ദഹിപ്പിച്ചശേഷം മറെറാരു സ്ത്രീയെ വിവാഹംചെയ്തുകൊണ്ട് അഗ്നിഹോത്രാദികർമ്മങ്ങളെ നടത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അനേന വിധിനാ നിത്യം പഞ്ചയജ്ഞാന്നഹാപയേൽ
ദ്വിതീയമായുഷോഭാഗം കൃതദാരോ ഗൃഹേവസേൽ. 169

ഭാ—ഭാൎയ്യ മരിച്ചുപോയാൽ വിധിപ്രകാരം രണ്ടാമതു വിവാഹംചെയ്തു കൊണ്ടു നിത്യവും പഞ്ചമഹായജ്ഞങ്ങളെ നിറുത്താതെ തന്റെ വയസ്സിന്റെ ദ്വിതീയഭാഗത്തെ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിൽ വൎത്തിച്ചു് തരണംചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

അഞ്ചാമദ്ധ്യായം ഭാവപ്രകാശികാവ്യാഖ്യാനസഹിതം
സമാപ്തം.

അദ്ധ്യായം അഞ്ചു്. ശ്ലോകം—1083.

൬-ാം അദ്ധ്യായം.

വാനപ്രസ്ഥാശ്രമധൎമ്മം.

മൂ—ഏവം ഗൃഹാശ്രമേ സ്ഥിത്വാ വിധിവൽ സ്നാതകോ ദ്വിജഃ
വനേ വസേത്തു നിയതോ യഥാവദ്വിജിതേന്ദ്രിയഃ. 1

ഭാ—വ്രതാനുഷ്ഠാനമുള്ള ദ്വിജൻ ഇപ്രകാരം ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിലിരുന്നു പരിശുദ്ധനായിട്ട് ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹംചെയ്തു വാനപ്രസ്ഥാശ്രമത്തെ പ്രാപിച്ച് തപോവനത്തിൽ വസിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഗൃഹസ്ഥസ്തു യദാ പശ്യേദ്വലീപലിതമാത്മനഃ
അപത്യസ്യൈവ ചാപത്യം തദാരണ്യം സമാശ്രയേൽ. 2

ഭാ—ഗൃഹസ്ഥൻ തന്റെ ശരീരത്തിൽ നരയേയും, തന്റെ പുത്രന്റെ പുത്രനേയും. എപ്പോൾ കാണുന്നുവോ അപ്രകാരം വാൎദ്ധക്യമായശേഷം വാനപ്രസ്ഥാശ്രമത്തെ പ്രാപിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സന്ത്യജ്യ ഗ്രാമ്യമാഹാരം സൎവ്വം ചൈവ പരിച്ഛദം
പുത്രേഷു ഭാൎയ്യാം നിക്ഷിപ്യ വനം ഗച്ഛേത്സഹൈവ വാ. 3

ഭാ—ഗ്രാമ്യങ്ങളുടെ സകല ആചാരങ്ങളും, ഭോഗങ്ങളും, വേലക്കാർ ഇവരെ ത്യജിച്ച് ഭാൎയ്യയെ പുത്രനിൽ സമൎപ്പിച്ചാകട്ടെ അല്ലെങ്കിൽ അവൾക്കുകൂടി വരുന്നതിന്ന് ഇഷ്ടമുള്ളപക്ഷം അവളെക്കൂട്ടിക്കൊണ്ടാകട്ടെ കാട്ടിലേക്കു പോകേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—അഗ്നിഹോത്രം സമാദായ ഗൃഹ്യം ചാഗ്നിപരിച്ഛദം
ഗ്രാമാദരണ്യം നിഃസൃത്യ നിവസേന്നിയതേന്ദ്രിയഃ. 4

ഭാ—അഗ്നിഹോത്രത്തെയും, സ്രുക്, സ്രുവം, മുതലായ ഹോമപാത്രങ്ങളെയും എടുത്തുകൊണ്ടു ഗ്രാമത്തിൽനിന്നും വനത്തിൽ പ്രവേശിച്ച് ജിതേന്ദ്രിയനായിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—മുന്യന്നൈൎവ്വിവിധൈൎമ്മേധ്യൈശ്ശാകമൂലഫലേന വാ
ഏതാനേവ മഹായജ്ഞാന്നിൎവ്വപേദ്വിധിപൂൎവ്വകം. 5

ഭാ—ശാല്യന്നം, പല കായ്കളും, കിഴങ്ങുകളും, പഴങ്ങളും, ഇവകൊണ്ട് ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിൽ പറഞ്ഞ പഞ്ചമഹായജ്ഞങ്ങളെ വിധിപ്രകാരം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—വസീത ചൎമ്മ ചീരം വാ സായംസ്നായാൽ പ്രഗേ തഥാ
ജടാശ്ച ബിഭൃയാന്നിത്യം ശ്മശ്രുലോമനഖാനി ച. 6

ഭാ—മാന്തോൽ മുതലായവയോ മരവുരിയോ ധരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. പ്രാതസ്സന്ധ്യയിലും, സായംസന്ധ്യയിലും സ്നാനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. ജട, മീശ, താടി നഖം ഇവയെ വളൎത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യദ്ഭക്ഷ്യം സ്യാത്തതോ ദദ്യാദ്ബലിം ഭിക്ഷാം ച ശക്തിതഃ
അമ്മൂലഫലഭിക്ഷാഭിരൎച്ചയേദാശ്രമാഗതാൻ. 7

ഭാ—ഇവൻ ഏതിനെ ഭുജിക്കുന്നുവോ അതുകൊണ്ടുതന്നെ ബലി, ഭിക്ഷ ഇവയെ തന്റെ ശക്തിക്കു തക്കവിധം കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു. ജലം, കിഴങ്ങു, പഴം ഇവകൊണ്ടു തന്റെ ആശ്രമത്തിൽവന്നവരെ പൂജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സ്വാദ്ധ്യായേ നിത്യയുക്തസ്സ്യാദ്ദാന്തോ മൈത്രസ്സമാഹിതഃ
ദാതാ നിത്യമനാദാതാ സർവ്വഭൂതാനുകമ്പകഃ. 8

ഭാ—വേദം അദ്ധ്യയനംചെയ്യുന്നതിൽ ജാഗ്രതയുള്ളവനായും, വർഷം, വെയിൽ എന്നിങ്ങനെയുള്ള സുഖദുഃഖങ്ങളെ സഹിക്കുന്നവനായും, സകലപ്രാണികൾക്കും ഇഷ്ടനായും, ദാനംചെയ്യുന്നവനായും, താൻ ദാനംവാങ്ങാത്തവനായും സർവ്വഭൂതങ്ങളിലും അനുകമ്പയുള്ളവനായും, ഇരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— വൈതാനികഞ്ച ജുഹുയാദഗ്നിഹോത്രം യഥാവിധി
ദർശമസ്കന്ദയൻപർവ്വ പൌർണ്ണമാസം ച യോഗതഃ. 9

ഭാ—വൈതാനികമായ അഗ്നിഹോത്രം, ദർശം, പൌർണ്ണമാസം ഇവയെ മുതിയെക്കൂടാതെ വന്നിരുന്നാലും ഉപേക്ഷിക്കാതെ തന്റെ ശക്തിക്കു തക്കവിധം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഋക്ഷേഷ്ട്യാഗ്രായണം ചൈവ ചാതുർമ്മാസ്യാനി ചാഹരേൽ
ഉത്തരായണഞ്ചക്രമശോ ദക്ഷാസ്യായനമേവ ച. 10

ഭാ—നക്ഷത്രയാഗം, ആഗ്രായണം, ചാതുർമ്മാസ്യം, ഉത്തരായനം, ദക്ഷിണായനം ഇവയെ ഉതിർന്നുകിടന്ന നെല്ലിനെ പെറുക്കിസ്സംഭരിച്ചു് അതുകൊണ്ടു ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— വാസന്തശാരദൈർമ്മേദ്ധ്യൈർമ്മുന്യന്നൈഃ സ്വയമാഹൃതൈഃ
പുരോഡാശാംശ്ചരൂംശ്ചൈവ വിധിവന്നിർവ്വപേൽപൃഥക്.

ഭാ—വസന്തവും ശരത്തും ഈ കാലങ്ങളിൽ കാട്ടിലുണ്ടാകുന്നതായും, പരിശുദ്ധമായും, ഇരിക്കുന്ന ചാമ്പാവുനെല്ലു്, യവം ഇവയെ താൻതന്നെ പെറുക്കിക്കൊണ്ടുവന്നു അതിന്റെ അരികൊണ്ടു് പുരോഡാശം, ചരു ഇവയെച്ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. (പുരോഡാശം=ഹോമത്തിന്നായിട്ട് മാവുകൊണ്ടു് ഉപ്പില്ലാതെ തട്ടിച്ചുടപ്പെട്ട അട. ചരു=വറുത്ത അരികൊണ്ടു് ഉപ്പില്ലാതെയുണ്ടാക്കുന്ന ചോറു്)

മൂ— ദേവതാഭ്യസ്തുതദ്ധുത്വാ വന്യമ്മേദ്ധ്യതരം ഹവിഃ
ശേഷമാത്മനിയുഞ്ജീത ലവണം ച സ്വയംകൃതം. 12

ഭാ—കാട്ടിലുണ്ടാകുന്ന നെല്ലിന്റെ പരിശുദ്ധമായ അരികൊണ്ടു് ഉണ്ടാക്കുന്ന പുരോഡാശം, ചരു ഇവയെക്കൊണ്ടു് ദേവന്മാർക്കു ഹോമംചെയ്തിട്ടു് ശേഷിച്ചതിനെ താൻ ഭുജിക്കേണ്ടതാകുന്നു. തനിക്കു ഉപ്പു് താൻതന്നെ ഉവർമണ്ണുകൊണ്ടു കാച്ചിയെടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സ്ഥലജൌദകശാകാനി പുഷ്പമൂലഫലാനി ച
മേദ്ധ്യവൃക്ഷോത്ഭവാന്യദ്യാത്സ്നേഹാംശ്ച ഫലസംഭവാൻ.

ഭാ—ഭൂമി, ജലം, ഇവയിൽ ഉണ്ടാകുന്ന പുഷ്പം, കിഴങ്ങു, കായു്, പഴം മുതലായ നല്ല വൃക്ഷത്തിന്റെ പഴത്തിൽനിന്നും ഉണ്ടാകുന്ന തേൻ ഇവയെ ഭുജിക്കാം.

മൂ— വർജ്ജയേന്മധുമാംസാംശ്ച ഭൌമാനി കവകാനി ച
ഭൂസ്തൃണം ശിഗ്രുകഞ്ചൈവ ശ്ലേഷ്മാതകഫലാനി ച.

ഭാ—ഈച്ചകളാൽ ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ട തേൻ, മാംസം, ഭൂമിയിലും മരത്തിലും

ഉണ്ടാകുന്ന കൂൺ ഭൂസ്തൃണം, ശിഗ്രുകം അഴിഞ്ഞിലിൻപഴം ഇവയെ ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു. (ഭൂസ്തൃണം) എന്നതു മാളവദേശത്തിലും "ശിഗ്രുകം" എന്നതു ബാഹ്ലീകദേശത്തിലും ഉണ്ടാകുന്ന മാംസം പദാർത്ഥവിശേഷം.

മൂ— ത്യജേദാശ്വയുജേമാസി മുന്യന്നം പൂർവസഞ്ചിതം
ജീർണ്ണാനി ചൈവ വാസാംസി ശാകമൂലഫലാനി ച.

ഭാ—വത്സരംതോറും തുലാമാസത്തിൽ മുൻസമ്പാദിക്കപ്പെട്ട ഉതിർനെല്ലു് കീറിയവസ്ത്രം, മുമ്പേ ശേഖരിച്ചിട്ടുള്ള കായ് കിഴങ്ങു പഴം ഇവയെ മുഴുവനും ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ന ഫാലകൃഷ്ടമശ്നീയാദുൽസൃഷ്ടമപി കേനചിൽ
നഗ്രാമജാതാന്യാർത്തോപി മൂലാനി ച ഫലാനി ച.

ഭാ—കാട്ടിൽ ഉഴുതഭൂമിയിൽ വിളഞ്ഞനെല്ലു കർഷകനാൽ ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടിരുന്നാലും അതിനെ താൻ ഗ്രഹിക്കരുതു്. ഗ്രാമത്തിൽ ഉഴുതിട്ടില്ലാത്ത ഭൂമിയിലുള്ള വിളവിനാലും കായ് കിഴങ്ങു പഴം ഇവയാലും തനിക്കു ദുഃഖം സംഭവിച്ചിരുന്നാലും ഉപജീവിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— അഗ്നിപകാശനോവാസ്യാൽ കാലപകഭുഗേവവാ
അശ്മകുട്ടോഭവേദ്വാപി ദന്താലൂഖലികോപിവാ. 17

ഭാ—കായ് കിഴങ്ങു മുതലായവയെ അഗ്നിപാകംകൊണ്ടോ താനേ പഴുത്തശേഷമോ കല്ലുകൊണ്ടു ചതച്ചോ പല്ലുകൊണ്ടു കടിച്ചോ ഭുജിക്കാം:

മൂ— സദ്യഃ പ്രക്ഷാളകോ വാ സ്യാന്മാസസഞ്ചയികോപിവാ
ഷണ്മാസനിചയോവാസ്യാത്സമാനിചയ ഏവ വാ.

ഭാ—തനിക്കുപയോഗമായ ആഹാരത്തെ നിത്യമായോ ഒരുമാസത്തേക്കോ ആറുമാസത്തേക്കോ ഒരു വർഷത്തേക്കോ സമ്പാദിച്ചുകൊള്ളാം.

മൂ— നക്തം ചാന്നം സമശ്നീയാ ദിവാ വാഹൃത്യശക്തിതഃ
ചതുർത്ഥകാലികോവാസ്യാത്സ്യാദ്വാചാഷ്ടമകാലികഃ.

ഭാ—മേൽപറഞ്ഞ ആഹാരങ്ങളെ തന്റെ ശക്തിക്കുതക്കവിധം സമ്പാദിച്ചിട്ടു് രാത്രിയിലോ പകൽ നാലാമത്തെയാമത്തിലോ ഒരുദിവസം ഉപവസിച്ചു അടുത്തദിവസം സായംകാലത്തിലാകട്ടെ മൂന്നുദിവസം ഉപവസിച്ചു നാലാംദിവസം സായംകാലത്തിലാകട്ടെ തന്റെ ശക്തിക്കു തക്കവിധം ഭുജിക്കാം.

മൂ— ചാന്ദ്രായണവിധാനൈർവ്വാ ശുക്ലകൃഷ്ണേ ച വർത്തയേൽ
പക്ഷാന്തയോർവ്വാപ്യശ്നീയാദ്യവാഗ്രൂം ക്വഥിതാം സകൃൽ.

ഭാ—ഇല്ലെങ്കിൽ കൃഷ്ണപക്ഷത്തിലും ശുക്ലപക്ഷത്തിലും ചാന്ദ്രായണവ്രതത്താലെങ്കിലും കാലത്തെ നയിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ പതിനഞ്ചുദിവസത്തിനൊരിക്കൽ ചൂടകഞ്ഞിയെ ഒരു പ്രാവശ്യമെങ്കിലും രണ്ടുപ്രാവശ്യമെങ്കിലും ഭുജിക്കാം. ഏതുപ്രകാരമെങ്കിലും വിഷയോപരമയെ അടക്കേണ്ടതാകുന്നു. ചാന്ദ്രായണവ്രതത്തെക്കുറിച്ചു പതിനൊന്നാം അദ്ധ്യായത്തിൽ പറയും.

മൂ— പുഷ്പമൂലഫലൈർവ്വാപി കേവലൈർവ്വർത്തയേത്സദാ
കാലപക്വൈഃ സ്വയംശീർണ്ണൈർവ്വൈഖാനസമതേസ്ഥിതഃ

ഭാ—അല്ലെങ്കിൽ വാനപ്രസ്ഥാശ്രമം നിയമപ്രകാരം മരത്തിൽ സ്വയമേവ പഴുത്ത പഴങ്ങളാലും സ്വയമേവ ഉതിർന്ന പുഷ്പങ്ങളാലും സ്വയമേവ കരിഞ്ഞ വള്ളിയോടു

ടുകൂടിയ കിഴങ്ങുകളാലും വ്രതത്തിനു വിരോധമായി നിത്യവും ഉപജീവിക്കാം.

മൂ—ഭൂമൌ വിപരിവൎത്തേത തിഷ്ഠേദ്വാ പ്രപദൈൎദ്ദിനം
സ്ഥാനാസനാഭ്യാം വിഹരേത്സവനേഷൂപയന്നപഃ. 22

ഭാ—ക്ഷീണനായിരുന്നാൽ പരിശുദ്ധയായ ഭൂമിയിൽ ശയിച്ചുകൊള്ളാം. ആസനത്തിൽ ഇരിക്കുകയും ചെയ്യാം അല്ലെങ്കിൽ സഞ്ചാരി നടക്കുന്നമെങ്കിലും നടക്കാം നിത്യവും ത്രികാലത്തിലും സ്നാനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—ഗ്രീഷ്മേ പഞ്ചതപാസ്തു സ്യാദ്വൎഷാസ്വഭ്രാവകാശികഃ
ആൎദ്രവാസാസ്തു ഹേമന്തേ ക്രമശോ വൎദ്ധയംസ്തപഃ. 23

ഭാ—തന്റെ തപസ്സ് ക്രമമായി വൎദ്ധിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി ഗ്രീഷ്മകാലത്തിൽ പഞ്ചാഗ്നിമദ്ധ്യത്തിൽ ഇരുന്നും വൎഷകാലത്തിൽ മഴയിലിരുന്നും ഹേമന്തകാലത്തിൽ നനഞ്ഞ വസ്ത്രധാരിയായും ഇരുന്നു തപസ്സുചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഉപസ്പൃശംസ്ത്രിഷവണം പിതൄൻ ദേവാംശ്ച തൎപ്പയേൽ
തപശ്ചരംശ്ചോഗ്രതരം ശോഷയേദ്ദേഹമാത്മനഃ. 24

ഭാ—നിത്യവും ത്രികാലങ്ങളിലും സ്നാനംചെയ്തു ദേവൎഷിപിതൃക്കൾക്കു തൎപ്പണം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. പക്ഷോപവാസം മാസോപവാസം ഇവകൊണ്ട് തന്റെ ശരീരത്തെ ആത്മാവിനോടുകൂടി ഇല്ലാതാക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അഗ്നീംശ്ചാത്മനി വൈതാനാൻ സമാരോപ്യ യഥാവിധി
അനഗ്നിരനികേതസ്സ്യാന്മുനിൎമ്മൂലഫലാശനഃ. 25

ഭാ—ഇപ്രകാരം ആറുമാസമായശേഷം വേദത്തിൽപറഞ്ഞ മൂന്നഗ്നികളെയും ആത്മസമാരോപണംചെയ്തു ഗൃഹമില്ലാത്തവനായും അഗ്നിഹോത്രമില്ലാത്തവനായും മൂലഫലങ്ങളെ ഭുജിച്ചുകൊണ്ടു വൃക്ഷച്ചുവട്ടിൽ മൌനമായിരുന്നു കാലത്തെ നയിച്ചാലും നയിക്കാം.

മൂ—അപ്രയത്നസ്സുഖാൎത്ഥേഷു ബ്രഹ്മചാരീ ധരാശയഃ
ശരണേഷ്വമമശ്ചൈവ വൃക്ഷമൂലനികേതനഃ 26

ഭാ—നല്ലപഴം തിന്നണമെന്നും വൎഷവും വേനലും ഇല്ലാതിരിക്കണമെന്നും തോന്നുന്ന സുഖപ്രയോജനത്തിൽ താല്പൎയ്യമില്ലാത്തവനായും സ്ത്രീഗമനമില്ലാത്തവനായും തറയിൽ ശയിക്കുന്നവനായും സ്നേഹംകൂടാതെ വൃക്ഷച്ചുവട്ടിൽ വസിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—താപസേഷ്വേവ വിപ്രേഷു യാത്രികം ഭൈക്ഷമാഹരേൽ
ഗൃഹമേധിഷു ചാന്യേഷു ദ്വിജേഷു വനവാസിഷു. 27

ഭാ—കായ്, കിഴങ്ങ്, മുതലായവ അകപ്പെടാതിരുന്നാൽ വാനപ്രസ്ഥനായ ബ്രാഹ്മണനോടും അല്ലെങ്കിൽ വനവാസം ചെയ്യുന്ന ഗൃഹസ്ഥനോടും തന്റെ പ്രാണധാരണത്തിന് ആവശ്യമുള്ള ഭിക്ഷയെ വാങ്ങിക്കൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഗ്രാമാദാഹൃത്യ വാശ്നീയാദഷ്ടൌ ഗ്രാസാൻ വനേ വസൻ
പ്രതിഗൃഹ്യ പുടേനൈവ പാണിനാ ശകലേന വാ. 28

ഭാ—മേല്പറഞ്ഞവരാരുമില്ലെങ്കിൽ ഗ്രാമത്തിൽചെന്നു രണ്ടു കൈകളിലാകട്ടെ മരംകൊണ്ടുള്ള കുത്തിലയിലാകട്ടെ എട്ടുകബളം അന്നത്തെ വാങ്ങി ഭുജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഏതാശ്ചാന്യാശ്ച സേവേത ദീക്ഷാ വിപ്രോ വനേ വസൻ
വിവിധാശ്ചൌപനിഷദീരാത്മസംസിദ്ധയേ ശ്രുതീഃ. 29

ഭാ—ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞുവന്ന വ്രതങ്ങളെയും മററനേകവ്രതങ്ങളെയും അനുഷ്ഠിച്ചുകൊണ്ടു താൻ സൽഗതിയെ പ്രാപിക്കുന്നതിനായിട്ടു ഉപനിഷത്തു വേദാന്തം ഇവയാൽ ബ്രഹ്മത്തെ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഋഷിഭിർബ്രാഹ്മണൈശ്ചൈവ ഗൃഹസ്ഥൈരേവ സേവിതാഃ
വിദ്യാതപോവിവൃദ്ധ്യർത്ഥം ശരീരസ്യ ച ശുദ്ധയേ. 30

ഭാ—ഋഷി, സന്ന്യാസി, ഗൃഹസ്ഥൻ ബ്രഹ്മചാരി ഇവരാൽ താന്താങ്ങളുടെ വിദ്യാതപോവൃദ്ധിക്കായിട്ടും ശരീരശുദ്ധിക്കായിട്ടും മേല്പറഞ്ഞ ഉപനിഷത്തു മുതലായ വേദാന്തങ്ങൾ അദ്ധ്യയനം ചെയ്യപ്പെടുന്നു.

മൂ—അപരാജിതാം വാസ്ഥായ വ്രജേദ്ദിശമജിഹ്മഗഃ
ആനിപാതാച്ഛരീരസ്യ യുക്തോ വാര്യനിലാശനഃ. 31

ഭാ—അധികം വയസ്സായശേഷം ഈശാന്യദിക്കിൽ പരിശുദ്ധനായിട്ടു തന്റെ ദേഹം നശിക്കുന്നപര്യന്തം ജലത്തെയും വായുവിനെയും അശിച്ചുകൊണ്ടു മഹാപുരസ്ഥാനമായും പോകാം.

മൂ—ആസാം മഹർഷിചര്യാണാം ത്യക്ത്വാന്യതമയാ തനും
വീതശോകഭയോ വിപ്രോ ബ്രഹ്മലോകേ മഹീയതേ. 32

ഭാ—ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞുവന്ന മഹാമുനിവ്രതത്തിൽ ഏതെങ്കിലും ഒന്നിനെ അനുഷ്ഠിച്ചു തന്റെ ശരീരത്തെ ത്യജിക്കുന്നവൻ ഭയദുഃഖങ്ങൾ കൂടാതെ ബ്രഹ്മലോകത്തിൽ പരമമായ സുഖത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—വനേഷു തു വിഹൃത്യൈവം തൃതീയം ഭാഗമായുഷഃ
ചതുർത്ഥമായുഷോ ഭാഗം ത്യക്ത്വാ സംഗാൻ പരിവ്രജേൽ. 33

ഭാ—അല്ലെങ്കിൽ വനത്തിൽ തന്റെ ആയുസ്സിന്റെ മൂന്നാമത്തെ ഭാഗത്തെ നയിച്ചിട്ടു നാലാമത്തെ ഭാഗത്തിൽ ആഗ്രഹം ഒഴിഞ്ഞശേഷം സംസാരബന്ധങ്ങളെ മുഴുവനും വെടിഞ്ഞു സന്ന്യാസാശ്രമത്തെ പ്രാപിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

സന്ന്യാസധർമ്മം.

മൂ ആശ്രമാദാശ്രമം ഗത്വാ ഹുതഹോമോ ജിതേന്ദ്രിയഃ
ഭിക്ഷാബലിപരിശ്രാന്തഃ പ്രവ്രജൻ പ്രേത്യ വർദ്ധതേ. 34

ഭാ—ബ്രഹ്മചര്യാശ്രമത്തിലിരുന്നു ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തെയും അതിലിരുന്നു വാനപ്രസ്ഥാശ്രമത്തെയും പ്രാപിച്ചിട്ട് അതതു ആശ്രമത്തിൽ ചെയ്യേണ്ടതായ ഹോമം, ബലി, ഭിക്ഷ, ഇവയെ ചെയ്തുചെയ്തു ക്ഷീണനായി അവയെ നീക്കി സന്ന്യാസം സ്വീകരിച്ചാൽ പരമമായ സുഖത്തെ പ്രാപിക്കും.

മൂ—ഋണാനി ത്രീണ്യപാകൃത്യ മനോ മോക്ഷേ നിവേശയേൽ
അനപാകൃത്യ മോക്ഷം തു സേവമാനോ വ്രജത്യധഃ. 35

ഭാ—ഋഷികൾ, പിതൃക്കൾ, ദേവന്മാർ ഇവർക്കു കടക്കാരനാകാതെ സന്ന്യാസത്തിൽ മനസ്സു വയ്ക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഇല്ലെങ്കിൽ നരകത്തെ പ്രാപിക്കും.

മൂ—അധീത്യ വിധിവദ്വേദാൻ പുത്രാംശ്ചോല്പാദ്യ ധർമ്മതഃ
ഇഷ്ട്വാ ച ശക്തിതോ യജ്ഞൈർമ്മനോ മോക്ഷേ നിവേശയേൽ.

ഭാ—ദേവർ, ഋഷി, പിതൃക്കൾ ഇവ മൂന്നുപേർക്കും കടക്കാരനായി മനുഷ്യൻ.

ജനിക്കുന്നു. ഈ മൂന്നുകടങ്ങളിൽ യജ്ഞത്താൽ ദേവന്മാർക്കും, സന്താനലാഭത്താൽ പിതൃക്കൾക്കും, വേദാധ്യയനം ചെയ്യുന്നതിനാൽ ഋഷികൾക്കും കടം തീർത്തു ജ്യോതിഷ്ടോമം മുതലായ യാഗാദികളെയും ശക്തിക്കുതക്കവിധം ചെയ്യണം. അനന്തരം മോക്ഷോപയുക്തമായ സന്ന്യാസത്തിൽ മനസ്സിരുത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അനധീത്യ ദ്വിജോ വേദാനനുല്പാദ്യ തഥാ സുതാൻ
അനിഷ്ട്വാ ചൈവ യജ്ഞൈശ്ച മോക്ഷമിച്ഛൻവ്രജത്യധഃ.

ഭാ—വേദം അധ്യയനം ചെയ്യാതെയും, പുത്രോല്പാദനം ചെയ്യാതെയും, യാഗം ചെയ്യാതെയും മോക്ഷത്തിനു താല്പര്യപ്പെടുന്നവൻ നരകത്തെ പ്രാപിക്കും.

മൂ— പ്രാജാപത്യാന്നിരൂപ്യേഷ്ടിം സർവ്വവേദസദക്ഷിണാം
ആത്മന്യഗ്നീം സമാരോപ്യ ബ്രാഹ്മണഃപ്രവ്രജേദ്ഗൃഹാൽ.

ഭാ—യജുർവേദത്തിൽ പറഞ്ഞ എല്ലാ അർത്ഥങ്ങളും ദക്ഷിണയുമായിട്ടുള്ള പ്രാജാപത്യ ഇഷ്ടിയെ ചെയ്തു അഗ്നിയെ ആത്മസമാരോപണം ചെയ്തുകൊണ്ടു ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിലിരുന്നുതന്നെ സന്ന്യാസത്തെ അനുഷ്ഠിച്ചുകൊള്ളാം.

മൂ— യോ ദത്ത്വാ സർവ്വഭൂതേഭ്യഃ പ്രവ്രജത്യഭയം ഗൃഹാൽ
തസ്യ തേജോമയാ ലോകാ ഭവന്തി ബ്രഹ്മവാദിനഃ. 39

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ യാതൊരു പ്രാണികളേയും ഭയപ്പെടുത്താതെ ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിൽനിന്നു സന്ന്യാസം ചെയ്തുകൊള്ളുന്നുവോ അവൻ തേജോരൂപങ്ങളായ ലോകങ്ങളെ പ്രാപിക്കുന്നെന്നു് അറിഞ്ഞവർ പറയുന്നു.

മൂ— യസ്മാദണ്വപി ഭൂതാനാം ദ്വിജാന്നോല്പദ്യതേ ഭയം
തസ്യ ദേഹാദ്വിമുക്തസ്യ ഭയം നാസ്തി കുതശ്ചന. 40

ഭാ—ഏതു ദ്വിജനിൽനിന്നു ഒരു പ്രാണിക്കും ലേശവും ഭയം ഉണ്ടാകുന്നില്ലയോ അവനു് മരിച്ചശേഷം ഒരുത്തനിലുംനിന്നു ഭയമില്ലാ.

മൂ— ആഗാരാദഭിനിഷ്ക്രാന്തഃ പവിത്രോപചിതോ മുനിഃ
സമുപോഢേഷു കാമേഷു നിരപേക്ഷഃ പരിവ്രജേൽ. 41

ഭാ—സന്ന്യാസാശ്രമത്തിൽ വർത്തിച്ചവൻ പരിശുദ്ധമായ കമണ്ഡലം ദണ്ഡം പവിത്രം ഇവയെ ഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ടു് ഒരുത്തനാൽ കൊടുക്കപ്പെട്ടാലും വിഷയഭോഗങ്ങളിൽ നിഷ്കാമനായി മൌനവ്രതത്തോടിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏക ഏവ ചരേന്നിത്യം സിദ്ധ്യർത്ഥമസഹായവാൻ
സിദ്ധിമേകസ്യ സംപശ്യന്ന ജഹാതി ന ഹീയതേ. 42

ഭാ—ഒരുത്തരുടേയും സഹായം കൂടാതെ ഏകാകിയായി പരമാത്മാവിനെ ശുദ്ധമായി വിചാരിക്കുന്നവനു മോക്ഷസിദ്ധിയുണ്ടാകുന്നതിനെ അറിഞ്ഞു താനും അപ്രകാരം ഏകനായ് സഞ്ചരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അങ്ങിനെയിരുന്നാൽ ഒരുത്തന്റെ ഇഷ്ടവിരോധങ്ങളിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്ന സുഖദുഃഖങ്ങൾ ഉണ്ടാകുന്നതല്ലാ.

മൂ— അനഗ്നിരനികേതസ്സ്യാദ് ഗ്രാമമന്നാർത്ഥമാശ്രയേൽ
ഉപേക്ഷകോസംകുസുകോ മുനിർഭാവസമാഹിതഃ. 43

ഭാ—അഗ്നിയിൽ യാഗം ചെയ്യാത്തവനായും ഗൃഹമില്ലാത്തവനായും ഇരുന്നിട്ടു് നിത്യവും ഭിക്ഷയ്ക്കായിട്ടു് ഗ്രാമത്തിൽ പ്രവേശിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഒരു ധനത്തിലും ആഗ്രഹമില്ലാത്തവനായും രോഗനിവൃത്തിക്കായിട്ടു് ഔഷധം സേവിക്കാത്തവനായും സ്ഥിരബുദ്ധിയായും ബ്രഹ്മവിചാരത്തോടു കൂടിയവനായും രാത്രിയിലും വനവാസം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— കപാലം വൃക്ഷമൂലാനി കുചേലമസഹായതാ
സമതാചൈവസർവ്വസ്മിന്നേതന്മുക്തസ്യ ലക്ഷണം. 44

ഭാ—മൺപാത്രം ഉപയോഗിക്കുക വൃക്ഷമൂലത്തിൽ വസിക്കുക കീറിയ വസ്ത്രം ധരിക്കുക ഏകനായിരിക്ക ശത്രുമിത്രഭേദംകൂടാതെ സമനായിരിക്ക ഇവയെല്ലാം മോക്ഷേച്ഛുവായിരിക്കുന്നവന്റെ ലക്ഷണങ്ങളാകുന്നു

മൂ— നാഭിനന്ദേതമരണം നാഭിനന്ദേതജീവിതം
കാലമേവപ്രതീക്ഷേത നിദ്ദേശം ഭൃതകോ യഥാ. 45

ഭാ—താൻ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നതിനെയും മരിക്കുന്നതിനെയും കുറിച്ചു സന്തോഷിക്കരുതു് വേലക്കാരൻ തന്റെ യജമാനൻ തനിക്കു ശമ്പളം തരുന്ന സമയത്തെ പ്രതീക്ഷിച്ചിരിക്കുമ്പോലെ തന്റെ ദേഹനാശകാലത്തെ പ്രതീക്ഷിച്ചിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ദൃഷ്ടിപൂതം ന്യസേല്പാദം വസ്ത്രപൂതം ജലം പിബേൽ
സത്യപൂതാം വദേദ്വാചം മനഃപൂതം സമാചരേൽ. 46

ഭാ—നടക്കുമ്പോൾ തന്റെ ഭൂമിയെ നോക്കി ചുവടുവെക്കേണ്ടതാകുന്നു. ജലത്തെ വസ്ത്രംകൊണ്ടരിച്ചു കുടിക്കേണ്ടതാകുന്നു. സത്യംകൊണ്ടു പരിശുദ്ധമായിരിക്കുന്ന വാക്കിനെ പറയേണ്ടതാകുന്നു. അന്തരാത്മാവിനു തുഷ്ടിയായ കാര്യത്തെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അതിവാദാംസ്തിതിക്ഷേത നാവമന്യേതകഞ്ചന
നചേമന്ദേഹമാശ്രിത്യ വൈരം കുർവ്വീത കേനചിൽ. 47

ഭാ—ഒരുത്തൻ അക്രമമായിതന്നെ അധിക്ഷേപിച്ചാലും, അതിനെ സഹിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഒരുത്തനെയും താൻ അധിക്ഷേപിക്കരുതു്. അനിത്യമായും, രോഗത്തിനിരിപ്പിടമായും ഇരിക്കുന്ന ഈ ദേഹസംബന്ധമായി ഒരുത്തനോടും വിരോധം ഭാവിക്കരുതു്.

മൂ— ക്രുദ്ധ്യന്തന്നപ്രതിക്രുദ്ധ്യേദാക്രുഷ്ടഃ കുശലം വദേൽ
സപ്തദ്വാരാവകീർണ്ണാഞ്ച ന വാചമനൃതാം വദേൽ. 48

ഭാ—തന്നോടു ഒരുത്തൻ കോപിച്ചാലും താൻ കോപിക്കരുതു് ഒരുത്തൻ ശകാരിച്ചാലും അവനോടു താൻ മധുരമായിട്ടുവേണം സംസാരിക്കേണ്ടതു് പഞ്ചേന്ദ്രിയം മനസ്സ്ബുദ്ധി ഈ ഏഴുകൊണ്ടും അറിയപ്പെട്ട ലോകവ്യവഹാരത്തെയും, നാശകരമായ ധർമ്മാർത്ഥകാമവിഷയമായ വാക്കുകളെയും പറഞ്ഞുകൂടുന്നതല്ല.

മൂ— അധ്യാത്മരതിരാസീനോ നിരപേക്ഷോ നിരാമിഷഃ
ആത്മനൈവ സഹായേന സുഖാർത്ഥീവിചരേദിഹ. 49

ഭാ—ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയായും, ദണ്ഡകാഷായത്തിലും അധിക ആഗ്രഹമില്ലാത്തവനായും യോഗാസനമുള്ളവനായും വിഷയസംബന്ധമില്ലാത്തവനായും തന്റെ ശരീരത്തെമാത്രം സഹായമായിവച്ചുകൊണ്ടു് മോക്ഷേച്ഛുവായും ലോകത്തിൽ സഞ്ചരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നചോല്പാതനിമിത്താഭ്യാന്നനക്ഷത്രാംഗവിദ്യയാ
നാനുശാസനവാദാഭ്യാം ഭിക്ഷാം ലിപ്സേതകർഹിചിൽ.50

ഭാ—ഭൂകമ്പത്തെക്കുറിച്ചു പറയുന്നശാസ്ത്രം കണ്ണുതുടിക്കുക മുതലായ ലക്ഷണങ്ങളെക്കുറിച്ചുപറയുന്ന നിമിത്തശാസ്ത്രം വൈദ്യം ജ്യോതിഷം തക്കം ഈ ശാസ്ത്രങ്ങളെപ്പറഞ്ഞു ഭിക്ഷയെ വാങ്ങിക്കരുതു്.

മൂ—ന താപസൈർബ്രാഹ്മണൈർവാ വയോഭിരപി വാ ശ്വഭിഃ
ആകീർണ്ണം ഭിക്ഷുകൈർവ്വാന്യൈരഗാരമുപസംവ്രജേൽ. 51

ഭാ—ഒരു ഗൃഹത്തിൽ ബ്രഹ്മചാരി വാനപ്രസ്ഥൻ ഇവർ ഭിക്ഷയ്ക്കു വന്നിരിക്കുമ്പോഴും പക്ഷി നായ് ഇവ ചോറു തിന്നുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോഴും ആ ഗൃഹത്തിൽ തന്നെ ഭിക്ഷയ്ക്കു പോകരുതാത്തതാകുന്നു

മൂ—ക്ലുപ്തകേശനഖശ്മശ്രുഃ പാത്രീ ദണ്ഡീ കുസുംഭവാൻ
വിചരേന്നിയതോ നിത്യം സർവ്വഭൂതാന്യപീഡയൻ. 52

ഭാ—ശിരോരോമം, നഖം, മീശരോമം ഇവയെ ക്ഷൌരംചെയ്യുകൊണ്ടു് കമണ്ഡലു, ത്രിദണ്ഡം, ദർഭ, കാഷായം ഇവയെ ധരിച്ചുകൊണ്ടു് ആരെയും ദുഃഖിപ്പിക്കാതെ ജിതേന്ദ്രിയനായി ഒരേടത്തും സ്ഥിരമായിരിക്കാതെ ദേശാടനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അതൈജസാനി പാത്രാണി തസ്യ സ്യുർന്നിർവ്രണാനി ച
തേഷാമദ്ഭിഃ സ്മൃതം ശൌചം ചമസാനാമിവാധ്വരേ. 53

ഭാ—സ്വർണ്ണം, വെള്ളി, താമ്രം എന്നിങ്ങനെയുള്ള ലോഹപാത്രങ്ങളെക്കളഞ്ഞു് മൺ, മരം എന്നീ പാത്രങ്ങളെ കേടില്ലാത്തതായി സ്വീകരിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. ആ പാത്രങ്ങളെ യാഗപാത്രങ്ങളെപ്പോലെ മണ്ണുകൊണ്ടും ജലംകൊണ്ടും ശുദ്ധിചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അലാബുന്ദാരുപാത്രം ച മൃണ്മയം വൈദളം തഥാ
ഏതാനി യതിപാത്രാണി മനുഃസ്വായംഭുവോബ്രവീൽ. 54

ഭാ—ചിരട്ട, ചുരക്കുടുക്ക, മരം ഇവകൊണ്ടുള്ള പാത്രം, മുളംകൊണ്ടുള്ള കുഞ്ഞതല, മൺപാത്രം, മുളപ്പാത്രം ഇവ സന്യാസിയുടെ പാത്രങ്ങളാണെന്നു സ്വായംഭുവമനു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു

മൂ—ഏകകാലം ചരേദ്ഭൈക്ഷം ന പ്രസജ്ജേത വിസ്തരേ
ഭൈക്ഷേ പ്രസക്തോ ഹി യതിർവ്വിഷയേഷ്വപി സജ്ജതി. 55

ഭാ—ഒരുപ്രാവശ്യം ഭിക്ഷയെടുക്കണം. അതും അധികം പാടില്ലാത്തതാകുന്നു. സന്യാസി അതിഭിക്ഷയെടുത്തു ഭുജിച്ചാൽ സ്ത്രീ മുതലായ വിഷയത്തിൽ സംബന്ധമുള്ളവനായി ഭവിക്കും.

മൂ—വിധൂമേ സന്നമുസലേ വ്യംഗാരേ ഭുക്തവജ്ജനേ
വൃത്തേ ശരാവസമ്പാതേ ഭിക്ഷാം നിത്യം യതിശ്ചരേൽ 56

ഭാ—പുകയില്ലാതെയും ഉലക്കശബ്ദമില്ലാതെയും അടുപ്പെരിയാതെയും, അതിഥികളും ഭുജിച്ചു പാത്രങ്ങളും കഴുകിത്തീർന്ന സമയമായിരിക്കുന്ന ഗൃഹസ്ഥന്റെ ഗൃഹത്തിൽ സന്യാസി ഭിക്ഷയ്ക്കു പോകേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അലാഭേ ന വിഷാദീ സ്യാല്ലാഭേ ചൈവ ന ഹർഷയേൽ
പ്രാണയാത്രികമാത്രസ്സ്യാന്മാത്രാസംഗാദ്വിനിർഗ്ഗതഃ.

ഭാ—ഭിക്ഷ ലഭിക്കാതിരുന്നാൽ വ്യസനമുള്ളവനായും ലഭിച്ചാൽ സന്തോഷമുള്ളവനായുമിരിക്കാതെ പ്രാണനെമാത്രം രക്ഷിക്കുന്നവനായിട്ടു് പരമാണുപ്രായത്തോളവും ആഗ്രഹമുള്ളവനായി വർത്തിക്കരുതു്.

മൂ—അഭിപൂജിതലാഭാംസ്തു ജുഗുപ്സേതൈവ സൎവ്വശഃ
അഭിപൂജിത ലാഭൈശ്ച യതിൎമ്മുക്തോപി ബധ്യതേ. 58

ഭാ—തന്നെ ഒരുവൻ പൂജിച്ചു ഭിക്ഷകൊടുത്താൽ അതിനെ താൻ തട്ടക്കേണ്ടതാകുന്നു. ആ പൂജയിൽ സന്ന്യാസി താല്പൎയ്യപ്പെട്ടാൽ മോക്ഷം പ്രാപിക്കേണ്ട സമയമായിരുന്നാലും ജന്മാന്തരത്തെ പ്രാപിക്കും.

മൂ—അല്പാന്നാഭ്യവഹാരേണ രഹഃസ്ഥാനാസനേന ച
ഹ്രിയമാണാനി വിഷയൈരിന്ദ്രിയാണി നിവൎത്തയേൽ. 59

ഭാ—അല്പമായി ഭുജിക്കുന്നതിനാലും, ഏകാന്തത്തിൽ വസിക്കുന്നതിനാലും, വിഷയങ്ങളാൽ ആകൎഷിക്കപ്പെടുന്ന ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ പരമമാൎഗ്ഗത്തിൽ തിരിച്ചുവിടേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഇന്ദ്രിയാണാം നിരോധേന രാഗദ്വേഷക്ഷയേന ച
അഹിംസയാ ച ഭൂതാനാമമൃതത്വായ കല്പതേ. 60

ഭാ—ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹത്താലും, രാഗദ്വേഷമില്ലായ്കയാലും ജന്തുഹിംസ ചെയ്യായ്കയാലും മോക്ഷത്തെ പ്രാപിക്കുന്നതിനു യോഗ്യനാകുന്നു.

മൂ—അവേക്ഷേത ഗതീൎന്നൃണാം കൎമ്മദോഷസമുത്ഭവാം
നിരയേ ചൈവ പതനം യാതനാശ്ച യമക്ഷയേ. 61

ഭാ—ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹമില്ലാത്ത മനുഷ്യൎക്കു പാപകൎമ്മത്താൽ വരുന്ന പശു മുതലായ ജന്മാന്തരജനനത്തേയും, നരകത്തിൽ വീഴുന്നതിനേയും യമലോകത്തിൽ ഉണ്ടാകുന്ന യാതനയേയും പറയുന്ന ശാസ്ത്രത്തെ നോക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—വിപ്രയോഗം പ്രിയൈശ്ചൈവ സംയോഗഞ്ച തഥാപ്രിയൈഃ
ജരയാചാഭിഭവനം വ്യാധിഭിശ്ചോപപീഡനം. 62

ഭാ—പിന്നെയും ഇഷ്ടരോടു വേൎപാടിനെയും, ശത്രുക്കളോടു ഇഷ്ടസംസൎഗ്ഗത്തെയും വ്യാധിനിമിത്തം വരുന്ന ദുഃഖത്തെയും,

മൂ—ദേഹാദുൽക്രമണഞ്ചാസ്മാൽ പുനൎഗ്ഗൎഭേ ച സംഭവം
യോനികോടി സഹസ്രേഷു സൃതിശ്ചാസ്യാന്തരാത്മനഃ. 63

ഭാ—ഈ ശരീരത്തെ വിടുമ്പോഴുണ്ടായ തപസ്സു മുതലായ മരണാവസ്ഥയേയും, അനന്തരം ഗൎഭവാസത്തേയും, ഇവന്റെ ആത്മാവു പട്ടി മുതലായ അനേകം പാപയോനികളിൽ ജനിക്കുന്നതിനേയും വിചാരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അധൎമ്മ പ്രഭവഞ്ചൈവ ദുഃഖയോഗം ശരീരിണാം
ധൎമ്മാൎത്ഥപ്രഭവഞ്ചൈവ സുഖം സംയോഗമക്ഷയം. 64

ഭാ—പിന്നെയും അധൎമ്മം ചെയ്യുന്നതിനാൽ പ്രാണികൾക്കുണ്ടാകുന്ന ദുഃഖത്തെയും ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്താലുണ്ടാകുന്ന നാശരഹിതമായ മോക്ഷസുഖത്തെയും,

മൂ—സൂക്ഷ്മതാഞ്ചാന്വവേക്ഷേത യോഗേന പരമാത്മനഃ
ദേഹേഷു ച സമുല്പത്തിമുത്തമേഷ്വധമേഷു ച. 65

ഭാ—പരമാത്മാവു സ്വാതന്ത്ൎയ്യമില്ലാതെ ഉയൎന്നവരുടെ മുൻപിലും താഴ്ന്നവരുടെ മുൻപിലും സൂക്ഷ്മരൂപമായി പ്രവേശിച്ചു അവരവൎക്കു സുഖദുഃഖങ്ങളെ കൊടുത്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതിനേയും ജ്ഞാനദൃഷ്ടികൊണ്ടു വിചാരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ദൂഷിതോപി ചരേദ്ധൎമ്മം യത്രതത്രാശ്രമേരതഃ
സമസ്സൎവ്വേഷു ഭൂതേഷു ന ലിംഗം ധൎമ്മകാരണം. 66

ഭാ—ഒരുത്തൻ ആ ആശ്രമത്തിലിരുന്ന് ആ ആശ്രമത്തിനുതക്ക ദണ്ഡകമണ്ഡലു മുതലായ അടയാളങ്ങളില്ലാതിരുന്നാലും എല്ലാ പ്രാണികളോടും സമബുദ്ധിയുള്ളവനായി ധൎമ്മം ചെയ്യേണ്ടതല്ലാതെ കാഷായം ധരിക്കുക മുതലായ വേഷം മാത്രം ധൎമ്മത്തിനു കാരണമാകുന്നതല്ല

മൂ—ഫലം കതകവൃക്ഷസ്യ യദ്യപ്യംബുപ്രസാദകം
നനാമഗ്രഹണാദേവ തസ്യവാരിപ്രസീദതി. 67

ഭാ—അതെങ്ങിനെയെന്നാൽ തേററാമ്പരൽ എങ്ങിനെയുംജലത്തെ തെളിക്കുന്നതുതന്നെ ആയെരിക്കിലും അതു ജലത്തിൽ ഇടാതെ അതിന്റെ പേർമാത്രം പറഞ്ഞാൽ ജലം തെളിയുമോ?

മൂ—സംരക്ഷണാൎത്ഥം ജന്തൂനാം രാത്രാവഹനിവാസദാ
ശരീരസ്യാത്യയേ ചൈവ സമീക്ഷ്യ വസുധാഞ്ചരേൽ. 68

ഭാ—രാത്രിയിലോ പകലിലോ മററു സമയത്തോ തന്റെ പ്രാണൻപോകുന്ന സമയമായിരുന്നാലും ഭൂമിയെ നല്ലതുപോലെ നോക്കി ഒരു ജന്തുവിനും ദുഃഖം നേരിടാതിരിക്കത്തക്കവിധം നടക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അഹ്നാരാത്ര്യാചയാൻ ജന്തൂൻ ഹിനസ്ത്യജ്ഞാനതോയതിഃ
തേഷാം സ്നാത്വാ വിശുദ്ധ്യൎത്ഥം പ്രാണായാമാൻഷഡാചരേൽ

ഭാ—രാത്രിയിലും, പകലും; തനിക്ക് അറിയാത്തതുകൊണ്ട് ഏതെങ്കിലും ഒരു ജന്തു മരിച്ചുപോയിരുന്നാലുണ്ടായ പാപം പോകുന്നതിനായിട്ടു സ്നാനംചെയ്തു ക്ഷണത്തിൽ സന്ന്യാസി ആറു പ്രാണായാമം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പ്രാണായാമാബ്രാഹ്മണസ്യ ത്രയോപിവിധിവൽകൃതാഃ
വ്യാഹൃതിപ്രണവൈൎയ്യുക്താ വിജ്ഞേയം പരമം തപഃ. 70

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ, വ്യാഹൃതി, ഗായത്രി, പ്രണവം ഇവയോടുകൂടിയ പ്രാണായാമത്തെ മൂന്നുവിധം ചെയ്താലും അതുതന്നെ അവന് ഉയൎന്ന തപസ്സോടു ശരി എന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ദഹ്യന്തേധ്മായമാനാനാം ധാതൂനാം ഹി യഥാമലാഃ
തഥേന്ദ്രിയാണാംദഹ്യന്തേ ദോഷാഃ പ്രാണസ്യ നിഗ്രഹാൽ.

ഭാ—സ്വൎണ്ണം മുതലായവയുടെ മലം അഗ്നിപാകത്താൽ എപ്രകാരം നശിക്കുന്നുവോ അപ്രകാരം ദേഹത്തിലേക്കുള്ള ഇന്ദ്രിയദോഷങ്ങളെല്ലാം പ്രാണായാമംകൊണ്ടു നശിക്കുന്നതാണ്.

മൂ—പ്രാണായാമൈൎദ്ദഹേദ്ദോഷാൻ ധാരണാഭിശ്ചകിൽബിഷം
പ്രത്യാഹാരേണ സംസൎഗ്ഗാൻ ധ്യാനേനാനീശ്വരാൻ ഗുണാൻ.

ഭാ—പ്രാണായാമത്താൽ ഇന്ദ്രിയദോഷങ്ങളെയും പരമാത്മാവിൽ മനസ്സു ചെലുത്തുന്നതിനാൽ കിൽബിഷങ്ങളെയും ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹത്താൽ വിഷയസംബന്ധങ്ങളെയും ബ്രഹ്മധ്യാനത്താൽ കാമക്രോധങ്ങളെയും നശിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഉച്ചാവചേഷു ഭൂതേഷു ദുൎജ്ഞേയാമകൃതാത്മഭിഃ
ധ്യാനയോഗേന സമ്പശ്യേന്മതിമസ്യാന്തരാത്മനഃ. 73

ഭാ—ശാസ്ത്രം പഠിക്കാത്തവരാൽ കാണപ്പെടാത്തതായ ജീവാത്മാവിന്റെ ദേവ, മനുഷ്യ, പശ്വാദി, യോനിപ്രദേശത്തെ താൻ ധ്യാനംകൊണ്ടറിഞ്ഞു ബ്രഹ്മനിഷ്ഠനായിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സമ്യഗ്ദർശനസമ്പന്നഃ കർമ്മഭിർന്ന നിബദ്ധ്യതേ
ദർശനേന വിഹീനസ്തു സംസാരം പ്രതിപദ്യതേ. 74

ഭാ—ബ്രഹ്മസാക്ഷാൽക്കാരംചെയ്തവന് കർമ്മബന്ധം വരുന്നതല്ല. അതാകട്ടെ, ജനനമരണരൂപമായ സംസാരചക്രത്തിൽ ദുഃഖപ്പെടുന്നതല്ല എന്നുതന്നെ. ബ്രഹ്മധ്യാനമില്ലാതിരുന്നാൽ പിന്നെയും ജനനമരണത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു

മൂ—അഹിംസയേന്ദ്രിയാസംഗൈർവൈദികൈശ്ചൈവ കർമ്മഭിഃ
തപസ്സശ്ചരണൈശ്ചോഗ്രൈസ്സാധയന്തീഹ തൽപദം 75

ഭാ—ഹിംസയില്ലായ്കകൊണ്ടും, ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്ക വിഷയവ്യാപ്തിയില്ലായ്കയാലും, നിത്യകർമ്മാനുഷ്ഠാനം ചെയ്യുന്നതിനാലും, ചാന്ദ്രായണാദിതപസ്സു ചെയ്യുന്നതിനാലും ഈ ലോകത്തിൽ മഹാന്മാർ പരഗതിയെ സാധിക്കുന്നു.

മൂ—അസ്ഥിസ്ഥൂണം സ്നായുയുതം മാംസശോണിതലേപനം
ചർമ്മാവനദ്ധം ദുർഗ്ഗന്ധി പൂർണ്ണം മൂത്രപുരീഷയോഃ. 76

ഭാ—തൂണുപോലുള്ള അസ്ഥിയോടുകൂടിയതായും കയറുപോലുള്ള ഞരമ്പോടുകൂടിയതായും, മാംസം രക്തം ഇവയാകുന്ന ലേപനത്തോടുകൂടിയതായും, തോലികൊണ്ടു മൂടിയതായും, മലമൂത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു പൂർണ്ണമായും, ദുർഗ്ഗന്ധമുള്ളതായും,

മൂ—ജരാശോകസമാവിഷ്ടം രോഗായതനമാതുരം
രജസ്വലമനിത്യഞ്ച ഭൂതാവാസമിമം ത്യജേൽ. 77

ഭാ—ജരാ, ദുഃഖം, രോഗം ഇവയാൽ വാസം ചെയ്യപ്പെട്ടും, പശി, ദാഹം ശൈത്യം, ഉഷ്ണം ഇവയെക്കൊണ്ടു ഭയത്തെയുണ്ടാക്കുന്നതായും, ഏററവും രജോഗുണമുള്ളതായും, പഞ്ചഭൂതങ്ങൾക്കിരിപ്പിടമായും, സ്ഥിരമില്ലാത്തതായുമിരിക്കുന്ന ഈ ശരീരമാകുന്ന ഗൃഹത്തെ ഇവന്റെ ആത്മാവു് പിന്നെയും പ്രാപിക്കാതെയിരിക്കത്തക്കവണ്ണം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—നദീകൂലം യഥാ വൃക്ഷോ വൃക്ഷം വാ ശകുനിര്യഥാ
തഥാത്യജന്നിമം ദേഹം കൃച്ഛ്രാദ്ഗ്രാഹാദ്വിമുച്യതേ 78

ഭാ—നദിയുടെ കരയിൽ നിൽക്കുന്ന വൃക്ഷത്തിന്നു് നദീജലത്താൽ ഹാനി സംഭവിക്കുന്നതുപോലെ കർമ്മയോഗം ചെയ്യുന്നവന്നു് പ്രാരബ്ധകർമ്മം കഴിഞ്ഞ ക്ഷണത്തിൽ മോക്ഷമുണ്ടാകുന്നു ജ്ഞാനയോഗം ചെയ്യുന്നവന്നു് പക്ഷി വസിക്കുന്ന മരത്തെ താൻ വിടുന്നതുപോലെ തനിക്കിഷ്ടമായ സമയം ഭീഷ്മാദികളെപ്പോലെ ദേഹത്യാഗമുണ്ടാകുന്നു. ഇവർക്കു സംസാരമാകുന്ന മുതലയാൽ ഭയം നേരിടുന്നതില്ല. അതായിതു് ജന്മാന്തരമില്ലെന്നാകുന്നു

മൂ—പ്രിയേഷു സ്വേഷു സുകൃതമപ്രിയേഷു ച ദുഷ്കൃതം
വിസൃജ്യ ധ്യാനയോഗേന ബ്രഹ്മാഭ്യേതി സനാതനം. 79

ഭാ—ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയായവൻ തന്റെ ഇഷ്ടരിൽ തന്റെ പുണ്യത്തെയും തന്റെ ദ്വേഷികളിൽ തന്റെ പാപത്തെയും വിട്ടുവിട്ടു് അനന്തമായ ബ്രഹ്മാനന്ദത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—യദാ ഭാവേന ഭവതി സവ്ഭാവേഷു നിസ്പൃഹഃ
തദാസുഖമവാപ്നോതി പ്രേത്യചേഹചശാശ്വതം. 80

ഭാ—എപ്പൊഴും ബ്രഹ്മധ്യാനത്താൽ ദോഷത്തെയുണ്ടാക്കുന്നതായ സകല വിഷയങ്ങളിലും ആഗ്രഹത്തെ ഇല്ലാതാക്കുന്നവോ അപ്പോൾ ഇഹലോകത്തും പരലോകത്തും അളവററ സുഖത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—അനേന വിധിനാസവ്വാം സ്ത്യക്ത്വാസങ്ഗാൻശനൈശ്ശനൈ
സവ്വദ്വന്ദ്വവിനിർമ്മുക്തോ ബ്രഹ്മണ്യേവാവതിഷ്ഠതേ. 81

ഭാ—സകല പുത്രമിത്രാദി സംസാരബന്ധങ്ങളിൽ ഉള്ള സ്നേഹത്തെ കുറേശ്ശെകുറേശ്ശെ നീക്കി മാനാപമാനം മുതലായ ദ്വന്ദ്വവ്യാധിയിൽനിന്നും നീന്തിയിരിക്കുന്നവൻ ജ്ഞാനയോഗം അല്ലെങ്കിൽ കർമ്മയോഗം ഇവകൊണ്ടു ബ്രഹ്മസായുജ്യത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—ധ്യാനികം സവ്വമേവൈതദ്യദേതദഭിശബ്ദിതം
നഹ്യനദ്ധ്യാത്മവിൽകശ്ചിത് ക്രിയാഫലമുപാശ്നുതേ. 82

ഭാ—മേല്പറഞ്ഞ സ്നേഹത്തെ വിടുന്നതുമുതലായതെല്ലാം ബ്രഹ്മധ്യാനം ചെയ്യുന്നവനുമാത്രം ഫലത്തെകൊടുക്കുന്നതല്ലാതെ ആത്മധ്യാനമില്ലാത്തവന് ഒരു കർമ്മവും ഫലത്തെക്കൊടുക്കുന്നതല്ല.

മൂ—അധിയജ്ഞം ബ്രഹ്മ ജപേത് ആധിദൈവികമേവ ച
ആധ്യാത്മികഞ്ച സതതം വേദാന്താഭിഹിതഞ്ചയൽ. 83

ഭാ—ഈ സന്യാസി വേദാന്തവാക്യത്താൽ അധിയജ്ഞം അധിദൈവം അദ്ധ്യാത്മം എന്നു പറയപ്പെട്ട ബ്രഹ്മസ്വരൂപത്തെ എപ്പോഴും ധ്യാനിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഇദം ശരണമജ്ഞാനാമിദമേവവിജാനതാം
ഇദമന്വിച്ഛതാംസ്വർഗമിദമാനന്ത്യമിച്ഛതാം. 84

ഭാ—ഈ വേദാന്തം അതിന്റെ അർത്ഥം അറിയാതെ അദ്ധ്യയനം ചെയ്യുന്നവനെയും രക്ഷിക്കുന്നു. അതിന്റെ അർത്ഥം അറിഞ്ഞവനെ വിശേഷമായി രക്ഷിക്കുന്നു. കൈവല്യത്തെ ഇച്ഛിക്കുന്നവർക്കും മോക്ഷത്തെ ഇച്ഛിക്കുന്നവർക്കും ഇതുതന്നെ ഗതിയായിരിക്കുന്നു.

മൂ—അനേന ക്രമയോഗേന പരിവ്രജതി യോ ദ്വിജഃ
സവിധൂയേഹ പാപ്മാനം പരം ബ്രഹ്മാധിഗച്ഛതി. 85

ഭാ—ഈ വിധിപ്രകാരം ഏതുദ്വിജൻ സന്യാസം ചെയ്യുന്നോ അവൻ സകല പാപങ്ങളെയും ഇഹലോകത്തിൽതന്നെ നീക്കി പരമമായ ബ്രഹ്മസ്വരൂപത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—ഏഷധർമ്മോനുശിഷ്ടോവോ യതീനാം നിയതാത്മനാം
വേദസന്യാസികാനാന്തു കർമ്മയോഗം നിബോധത. 86

ഭാ—ഇതുവരെ മഹാത്മാക്കളായ സന്യാസികളുടെ പൊതുവായ ധർമ്മങ്ങളെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞുവന്നു. ഇതിൽ വേദത്തിൽ പറഞ്ഞ കർമ്മങ്ങളെ ചെയ്തുകൊണ്ടു സംസാരസംബന്ധമില്ലാതെ ഗൃഹത്തിൽതന്നെ വസിക്കുന്ന സന്യാസിയുടെ ഭേദധർമ്മങ്ങളെക്കുറിച്ചു പറവാൻ തുടങ്ങുന്നു; അറിഞ്ഞുകൊണ്ടാലും!

മൂ—ബ്രഹ്മചാരീഗൃഹസ്ഥശ്ച വാനപ്രസ്ഥോയതിസ്തഥാ
ഏതേ ഗൃഹസ്ഥപ്രഭവാശ്ചത്വാരഃ പൃഥഗാശ്രമാഃ. 87

ഭാ—തനിത്തനിയായി പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മചാരി ഗൃഹസ്ഥൻ വാനപ്രസ്ഥൻ സന്യാസി ഈ നാലാശ്രമവും ഗൃഹസ്ഥനിൽനിന്നുതന്നെ ഉണ്ടാകുന്നു.

മൂ—സർവ്വേപി ക്രമശസ്ത്വേതേ യഥാശാസ്ത്രനിഷേവിതാഃ
യഥോക്തകാരിണം വിപ്രം നയന്തിപരമാം ഗതിം. 88

ഭാ—ശാസ്ത്രപ്രകാരം അതാതുകളുടെ കർമ്മങ്ങളെ നടത്തിവന്നാൽ ഈ നാലാശ്രമങ്ങളും ഏകാകിയായിത്തന്നെ മോക്ഷത്തെക്കൊടുക്കുന്നു.

മൂ—സർവ്വേഷാമപിചൈതേഷാം വേദസ്മൃതിവിധാനതഃ
ഗൃഹസ്ഥ ഉച്യതേ ശ്രേഷ്ഠഃ സത്രീനേതാൻബിഭർത്തിഹി. 89

ഭാ—നാലാശ്രമങ്ങളിൽ വേദം ധർമ്മശാസ്ത്രം ഇവയിൽ പറയുന്ന ധർമ്മം അനുഷ്ഠാനംചെയ്യുന്ന ഗൃഹസ്ഥൻ മററ മൂന്നുപേരെയും ഭിക്ഷകൊടുത്തു രക്ഷിക്കുന്നതിനാൽ അവൻ ഇവരിൽവെച്ചു ഉൽകൃഷ്ടനെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ—യഥാനദീനദാസ്സർവ്വേ സാഗരേയാന്തി സംസ്ഥിതിം
തഥൈവാശ്രമിണസ്സർവ്വേ ഗൃഹസ്ഥേ യാന്തി സംസ്ഥിതിം. 90

ഭാ— നദി നദം ഇവ സമുദ്രത്തിൽ ചേരുന്നതുപോലെ ബ്രഹ്മചാരി വാനപ്രസ്ഥൻ സന്യാസി ഇവർ ഗൃഹസ്ഥനിൽതന്നെ ഭിക്ഷയ്ക്കായിട്ട ചേരുന്നു (നദി=കിഴക്കു മുഖമായി പ്രവഹിക്കുന്നതു്. നദം=പശ്ചിമാഭിമുഖമായി പ്രവഹിക്കുന്നതു്)

മൂ—ചതുർഭിരപിചൈവൈതൈർന്നിത്യമാശ്രമിഭിർദ്വിജൈഃ
ദശലക്ഷണകോധർമ്മഃ സേവിതവ്യഃ പ്രയത്നതഃ. 91

ഭാ—ഈ നാലുപേരാലും പത്തുവിധമായി താഴെപ്പറയാൻപോകുന്ന ധർമ്മമായതു പ്രയത്നേന പ്രാപിക്കത്തക്കതാകുന്നു.

മൂ—ധൃതിക്ഷമാദമോസ്തേയം ശൌചമിന്ദ്രിയനിഗ്രഹഃ
ധീവിദ്യാസത്യമക്രോധോ ദശകം ധർമ്മലക്ഷണം. 92

ഭാ—സന്തോഷം താനാട്ടു് ഒരുത്തൻ അപകാരം ചെയ്താലും പ്രതികാരേച്ഛയില്ലാതിരിക്കുക മനോനിഗ്രഹം അന്യായമായി ധർമ്മമാർജ്ജിക്കാതിരിക്കുക സദാചാരം ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹം ശാസ്ത്രജ്ഞാനം, ബ്രഹ്മജ്ഞാനം, സത്യം, കോപമില്ലായ്ക ഇങ്ങിനെ ആകുക പത്തു ധർമ്മങ്ങളാം.

മൂ—ദശലക്ഷണാനി ധർമ്മസ്യ യേവിപ്രാസ്സമധീയതേ
അധീത്യചാനുവർത്തന്തേ തേ യാന്തിപരമാംഗതിം. 93

ഭാ—ഈ പത്തുവിധ ധർമ്മങ്ങളെ യാതൊരുത്തൻ അറിഞ്ഞു് അപ്രകാരം വർത്തിക്കുന്നുവോ അവൻ പരമമായ മോക്ഷത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—ദശലക്ഷണകം ധർമ്മമനുതിഷ്ഠൻ സമാഹിതഃ
വേദാന്തം വിധിവച്ഛ്രുത്വാ സന്ന്യസേദനൃണോദ്വിജഃ. 94

ഭാ—പത്തുവിധം ധർമ്മങ്ങളെയും അനുഷ്ഠിച്ചു ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹമുള്ളവനായിരിക്കുന്ന ഗൃഹസ്ഥൻ മൂന്നു കടങ്ങളെയും തീർത്തു അനന്തരം വേദാന്താർത്ഥങ്ങളെ ഗുരുമുഖേന ഗ്രഹിക്കണം. അങ്ങിനെ ഗ്രഹിച്ചശേഷം സന്ന്യാസം ചെയ്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സന്ന്യസ്യ സർവ്വകർമ്മാണി കർമ്മദോഷാനപാനുദൻ
നിയതോ വേദമഭ്യസ്യ പുത്രൈശ്വര്യേ സുഖം വസേൽ. 95

ഭാ—ഗൃഹസ്ഥാശ്രമത്തിൽ ചെയ്യേണ്ടുന്ന സമസ്തകർമ്മങ്ങളേയും ത്യജിച്ച് പ്രാണായാമം മുതലായവയാൽ തന്റെ സകല അജ്ഞാനകൃതങ്ങളായ പാപങ്ങളേയും ഉപേക്ഷിച്ച് പരിശുദ്ധനായിട്ട് വേദാന്തത്തെ അദ്ധ്യയനം ചെയ്തുകൊണ്ട് പുത്രനോട് വസ്ത്രം ഭിക്ഷ ഇവയെ വാങ്ങണം. ഇങ്ങിനെ വാങ്ങിക്കൊണ്ട് സുഖമായി വസിക്കാം. അതുതന്നെയാണ് കുടീചകമെന്ന സന്ന്യാസധർമ്മം.

മൂ—ഏവം സന്ന്യസ്യ കർമ്മാണി സ്വകാര്യപരമോഽസ്പൃഹഃ
സന്ന്യാസേനാപഹത്യൈനഃ പ്രാപ്നോതി പരമാം ഗതിം. 96

ഭാ—ഇപ്രകാരം സമസ്തകർമ്മങ്ങളേയും ഉപേക്ഷിച്ച് താൻ സൽഗതിയെ പ്രാപിക്കുന്നതിന്ന് താല്പര്യത്തോടുകൂടിയവനായിട്ട് സർവ്വവിഷയങ്ങളിൽനിന്ന് വിമുക്തനായി സന്ന്യാസം ചെയ്യുന്നവൻ പാപരഹിതനായി പരമമായ ഗതിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—ഏഷ വോഽഭിഹിതോ ധർമ്മോ ബ്രാഹ്മണസ്യ ചതുർവ്വിധഃ
പുണ്യോഽക്ഷയഫലഃ പ്രേത്യ രാജ്ഞാം ധർമ്മം നിബോധത. 97

ഭാ—ഇതുവരെയും നിങ്ങൾക്കായിട്ട് ബ്രാഹ്മണരുടെ നാലുവിധമുള്ള ആശ്രമധർമ്മങ്ങളെക്കുറിച്ച് പറഞ്ഞുവന്നു. ഇനി പരിശുദ്ധമായും സ്വർഗ്ഗപ്രാപ്തിയുണ്ടാകുന്നതായുമുള്ള രാജധർമ്മത്തെക്കുറിച്ച് പറയാം. അറിഞ്ഞുകൊണ്ടാലും!

ആറാം അദ്ധ്യായം ഭാവപ്രകാശം വ്യാഖ്യാനസഹിതം

സമാപ്തം.

അദ്ധ്യായം ആറ്. ശ്ലോകം 1180

ഏഴാം അദ്ധ്യായം.

രാജധൎമ്മം.

മൂ—രാജധൎമ്മാൻ പ്രവക്ഷ്യാമി യഥാവൃത്തോ ഭവേന്നൃപഃ
സംഭവശ്ച യഥാ തസ്യ സിദ്ധിശ്ച പരമാ യഥാ. 1

ഭാ—ഒന്നാമതു രാജാവു് ഇഹലോകത്തിലും പരലോകത്തിലും ഉപയോഗപ്പെടുന്നവിധങ്ങളായ ധൎമ്മങ്ങളേയും അവരുടെ ഉൽപത്തിയേയും അവൎക്കുണ്ടാകുന്ന ഫലത്തെയും വിധിപ്രകാരം കേട്ടുകൊള്ളുക.

മൂ—ബ്രാഹ്മം പ്രാപ്തേന സംസ്കാരം ക്ഷത്രിയേണ യഥാവിധി
സൎവ്വസ്യാസ്യ യഥാന്യായം കൎത്തവ്യം പരിരക്ഷണം. 2

ഭാ—വേദത്തിൽപറഞ്ഞ ഉപനയനം മുതലായ സംസ്കാരങ്ങൾ ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ക്ഷത്രിയനാൽതന്നെയാണു് ഈ ലോകം വിധിപ്രകാരം രക്ഷിക്കപ്പെടേണ്ടതു്.

മൂ—അരാജകേ ഹി ലോകേസ്മിൻ സൎവ്വതോ വിദ്രുതേ ഭയാൽ
രക്ഷാൎത്ഥമസ്യ സൎവ്വസ്യ രാജാനമസൃജൽപ്രഭുഃ. 3

ഭാ—ലോകത്തിൽ രാജാവില്ലാതായാൽ ബലവാന്മാരോടുള്ള ഭയം നിമിത്തം ബലമില്ലാത്തവർ നശിച്ചുപോകുന്നതാണു്. അങ്ങിനെ ഈ ലോകം നശിക്കാതിരിക്കുന്നതിനായിട്ടു് ഈശ്വരൻ രാജാവിനെ സൃഷ്ടിച്ചു.

മൂ—ഇന്ദ്രാനിലയമാൎക്കാണാമഗ്നേശ്ച വരുണസ്യ ച
ചന്ദ്രവിത്തേശയോശ്ചൈവ മാത്രാ നിൎഹൃത്യ ശാശ്വതീഃ. 4

ഭാ—ഇന്ദ്രൻ, വായു, യമൻ, സൂൎയ്യൻ, അഗ്നി, വരുണൻ, ചന്ദ്രൻ, കുബേരൻ ഇവരുടെ തോട്ടുകളിൽനിന്നു രാജാവുണ്ടായി.

മൂ—യസ്മാദേഷാം സുരേന്ദ്രാണാം മാത്രാഭ്യോ നിൎമ്മിതോ നൃപഃ
തസ്മാദഭിഭവത്യേഷ സൎവ്വഭൂതാനി തേജസാ. 5

ഭാ—ഇപ്രകാരമുള്ള ദേവന്മാരുടെ അംശങ്ങളിൽനിന്നു രാജാവുല്പത്തിയാകുന്നതിനാൽ അധികം തേജോരൂപനായും സകല ജീവരാശികളെയും പരിപാലിക്കത്തക്ക വീൎയ്യമുള്ളവനായുമിരിക്കുന്നു.

മൂ—തപത്യാദിത്യവച്ചൈഷ ചക്ഷൂംഷി ച മനാംസി ച
നചൈനം ഭുവി ശക്നോതി കശ്ചിദപ്യഭിവീക്ഷിതും. 6

ഭാ—ഈ രാജാവു് സൂൎയ്യനെന്നപോലെതന്നെ നോക്കുന്നവരുടെ കണ്ണുകളെയും മനസ്സിനെയും തപിപ്പിക്കുന്നതിനാൽ ഭൂമിയിൽ ഒരുത്തരും രാജാവിന്റെ നേരെനിന്നു നോക്കാത്തവരായ് ഭവിക്കുന്നു.

മൂ—സോഗ്നിൎഭവതി വായുശ്ച സോൎക്കസ്സോമസ്സ ധൎമ്മരാട്
സ കുബേരസ്സ വരുണസ്സ മഹേന്ദ്രഃ പ്രഭാവതഃ. 7

ഭാ—ആ രാജാവു തന്റെ മഹിമകൊണ്ടു സമയത്തിനു തക്കവിധം അഗ്നി

യായും; വായുവായും സൂര്യനായും, ചന്ദ്രനായും, യമനായും കുബേരനായും വരുണനായും ദേവേന്ദ്രനായും ഇരിക്കും

മൂ— ബാലോപിനാവമന്തവ്യോ മനുഷ്യ ഇതി ഭൂമിപഃ
മഹതീദേവതാഹ്യേഷാ നരരൂപേണ തിഷ്ഠതി. 8

ഭാ— ആ രാജാവു ചെറുപ്പക്കാരനായിരുന്നാലും അവനെ കേവലം മനുഷ്യനാണെന്നവമാനിക്കരുതു്. എന്തെന്നാൽ ദേവസമുദായങ്ങൾ ആ രാജാവിന്റെ രൂപമായിരിക്കയല്ലെ ചെയ്യുന്നതു്.

മൂ— ഏകമേവദഹത്യഗ്നിർനരംദുരുപസർപ്പിണം
കുലംദഹതി രാജാഗ്നിസ്സപശുദ്രവ്യസഞ്ചയം. 9

ഭാ— അഗ്നി അജാഗ്രതയായിട്ടു് തന്റെ അടുക്കൽ വരുന്നവനെ മാത്രം ദഹിക്കും. രാജാവാകുന്ന അഗ്നി കോപിച്ചാൽ ധനധാന്യ, പുത്ര മിത്ര, കളത്ര സമേതം നശിപ്പിക്കുന്നതാണു്.

മൂ— കാര്യം സോവേക്ഷ്യശക്തിം ച ദേശകാലൌ ച തത്വതഃ
കുരുതേ ധർമ്മസിദ്ധ്യർത്ഥം വിശ്വരൂപം പുനഃപുനഃ. 10

ഭാ— ആ രാജാവു് കാര്യാകാര്യങ്ങളെയും തന്റെ ശക്തിയേയും ദേശകാലങ്ങളെയും നല്ലപോലെ വിചാരിച്ചു ധർമ്മസിദ്ധിക്കായിട്ടു അനേകം രൂപങ്ങളെ പിന്നെയും പിന്നെയും സ്വീകരിക്കുന്നു. അതായതു തന്റെ ബലഹീനതാകാലത്തിൽ അടങ്ങിയവനായും ബലമുള്ളപ്പോൾ ക്രുദ്ധിച്ചു രണത്തിന്നായിട്ടു ഒരുങ്ങിയവനായും ഭവിക്കുന്നു.

മൂ— യസ്യ പ്രസാദേ പദ്മാശ്രീർവ്വിജയശ്ച പരാക്രമേ
മൃത്യുശ്ച വസതിക്രോധേ സർവ്വതേജോമയോഹിസഃ. 11

ഭാ— ഏതു രാജാവു് ദയകൊണ്ടു് ധനത്തെയും പരാക്രമംകൊണ്ടു ശത്രുജയത്തെയും പ്രാപിക്കുന്നുവോ ഏതു രാജാവിന്റെ ദ്വേഷത്താൽ ഒരുത്തനു മരണം സംഭവിക്കുന്നുവോ അങ്ങനെയുള്ളവൻ തേജോരൂപനല്ലയോ? അതുനിമിത്തം ധനത്തെ ആഗ്രഹിച്ചവനും ശത്രുജയേച്ഛയുള്ളവനും അത്ഥവത്തായ ജീവിതത്തെ ആഗ്രഹിക്കുന്നവനും രാജാവിനോടു എതിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— തം യസ്തുദ്വേഷ്ടിസമ്മോഹാത്സവിനശ്യത്യസംശയം
തസ്യഹ്യാശു വിനാശായ രാജാ പ്രകുരുതേ മനഃ. 12

ഭാ— ആ രാജാവിനോടു് യാതൊരുത്തൻ ബുദ്ധിയില്ലാതെ ദ്വേഷിച്ചുകൊള്ളുന്നുവോ അവൻതന്നെ നശിക്കുന്നു. രാജാവും അവൻ നശിക്കുന്നതിനെക്കുറിച്ചു വിചാരിക്കുന്നു.

മൂ— തസ്മാദ്ധർമ്മം യമിഷ്ടേഷു സംവ്യവസ്യേന്നരാധിപഃ
അനിഷ്ടഞ്ചാപ്യനിഷ്ടേഷു തം ധർമ്മന്നവിചാലയേൽ. 13

ഭാ— അതുനിമിത്തം ആ രാജാവു് ഏതിനെ അനുഷ്ഠിക്കണമെന്നും ഏതിനെ അനുഷ്ഠിക്കരുതെന്നും ആജ്ഞചെയ്യുന്നുവോ അതിനെ ഒരുത്തരും തടുക്കരുതു അനുസരിച്ചു വർത്തിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

ദണ്ഡപ്രശംസ.

മൂ— തസ്യാർത്ഥേ സർവ്വഭൂതാനാം ഗോപ്താരം ധർമ്മമാത്മജം
ബ്രഹ്മതേജോമയംദണ്ഡമസൃജൽപൂർവ്വമീശ്വരഃ. 14

ടീ—ബ്രഹ്മാവു് സകലപ്രാണികളെയും രക്ഷിക്കുന്നതിനുപയോഗമായും ധർമ്മസ്വരൂപമായും ബ്രഹ്മതേജസ്സുള്ളതായും ഇരിക്കുന്ന ദണ്ഡത്തെ രാജാവിനായിട്ടു സൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുന്നു

മൂ— തസ്യ സർവ്വാണി ഭൂതാനി സ്ഥാവരാണി ചരാണി ച
ഭയാൽഭോഗായ കല്പന്തേ സ്വധർമ്മാന്നചലന്തി ച. 15

ടീ—ആ ദണ്ഡത്തെ ഭയന്നു ചരാചരങ്ങളെല്ലാം സുഖത്തെ അനുഭവിക്കുന്നതുമല്ലാതെ അവരവരുടെ ധർമ്മങ്ങളെ വിടാതെ അനുഷ്ഠിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

മൂ— തം ദേശകാലൌ ശക്തിഞ്ച വിദ്യാഞ്ചാവേക്ഷ്യ തത്വതഃ
യഥാർഹതസ്സംപ്രണയേന്നരേഷ്വന്യായവർത്തിഷു. 16

ടീ—കുറ്റംചെയ്യുന്ന മനുഷ്യരെ ദണ്ഡിക്കുമ്പോൾ ദേശം കാലം സാമർത്ഥ്യം വിദ്യ ഇവയെല്ലാം വിചാരിച്ചുനോക്കിയാൽ രാജാവു തക്കവിധം ശിക്ഷചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സ രാജാ പുരുഷോ ദണ്ഡസ്സ നേതാ ശാസിതാ ച സഃ
ചതുർണ്ണാമാശ്രമാണാഞ്ച ധർമ്മസ്യപ്രതിഭൂസ്മൃതഃ. 17

ടീ—ആ ദണ്ഡനയാകട്ടെ രാജാവിനു് ഉൽകൃഷ്ടത്വമുണ്ടാകുന്നതായാൽ രാജാവെയും സമസ്തപ്രാണികളെയും ദണ്ഡിക്കുന്നതിനാൽ പുരുഷത്വമുള്ളവനായും സമസ്തകാര്യങ്ങളെ പ്രസിദ്ധംചെയ്യുകയും അടക്കുകയും സാമർത്ഥ്യമുള്ളതായിരിക്കുന്നതിനാൽ ബ്രഹ്മചര്യം മുതലായ നാലാശ്രമങ്ങളുടെ ധർമ്മം സ്വീകരിക്കുന്നതിനു അസ്ഥിവാരമായി ഇരിക്കുന്നു.

മൂ— ദണ്ഡശ്ശാസ്തി പ്രജാസ്സർവ്വാ ദണ്ഡ ഏവാഭിരക്ഷതി
ദണ്ഡസ്സുപ്തേഷു ജാഗർത്തി ദണ്ഡം ധർമ്മം വിദുർബുധാഃ. 18

ടീ—ദണ്ഡം എല്ലാപ്രജകളെയും ന്യായമായി നടക്കുന്നതിനു് ആജ്ഞാപിക്കുന്നു. എല്ലാവരെയും രക്ഷിക്കുന്നു ഉറങ്ങുന്നവരിൽ കണ്ണുമിഴിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ആകയാൽ ധർമ്മത്തെ ദണ്ഡസ്വരൂപമായി മഹാന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.

മൂ— സമീക്ഷ്യ സ ധൃതസ്സമ്യക് സർവ്വാ രഞ്ജയതി പ്രജാഃ
അസമീക്ഷ്യ പ്രണീതസ്തു വിനാശയതി സർവ്വതഃ. 19

ടീ—ആ ദണ്ഡത്തെ നല്ലപോലെ സംരക്ഷിക്കപ്പെട്ടാൽ സകല പ്രജകളെയും സുഖപ്പെടുത്തും. ഇല്ലാതിരുന്നാൽ എല്ലാത്തെയും നശിപ്പിക്കും.

മൂ— യദി ന പ്രണയേദ്രാജാ ദണ്ഡം ദണ്ഡ്യേഷ്വതന്ദ്രിതഃ
ശൂലേ മത്സ്യാനിവാപക്ഷ്യൻ ദുർബ്ബലാൻ ബലവത്തരാഃ. 20

ടീ—രാജാവു് മടിക്കൂടാതെ ദണ്ഡ്യന്മാരെ ദണ്ഡിക്കാതിരുന്നാൽ വലിയ മത്സ്യങ്ങൾ ചെറിയമത്സ്യങ്ങളെ എന്നപോലെ ബലമുള്ളവർ ദുർബ്ബലന്മാരുടെ അർത്ഥം പശു ധാന്യം ഇവ മററയെല്ലാം അപഹരിച്ചുകൊണ്ടു കൊന്നുകളയുന്നതാണു്.

മൂ— അദ്യാൽ കാകഃ പുരോഡാശം ശ്വാ ചലിഹ്യാദ്ധവിസ്തഥാ
സ്വാമ്യഞ്ച ന സ്യാൽ കസ്മിംശ്ചിൽ പ്രവർത്തേതാധരോത്തരം.

ടീ—രാജാവു് തക്കവിധം ദണ്ഡ്യന്മാരെ ദണ്ഡിക്കാതിരിക്കുമ്പോൾ ആ രാജ്യത്തിൽ യജ്ഞയാഗങ്ങളുടെ പുരോഡാശത്തെ കാക്കമുതലായവ തിന്നുന്നതാണു്. ഹവിസ്സിനെപട്ടി മുതലായവ നക്കും അവനവന്റെ ധനം അവനവനു സ്വന്തമായി ലഭിക്കയില്ല. താഴ്ന്ന ജാതി ഉയർന്ന ജാതിയായി ഭവിക്കും.

മൂ— സർവോ ദണ്ഡജിതോ ലോകോ ദുർല്ലഭോ ഹി ശുചിർന്നരഃ
സർവലോകപ്രകോപശ്ച ഭവേദ്ദണ്ഡസ്യ വിഭ്രമാൽ 22

ഭാ—ദണ്ഡനംചെയ്താൽമാത്രം ലോകം ശരിയായി വർത്തിക്കും എന്നല്ലാതെ സ്വഭാവമായി ശരിയായി നടക്കുന്നതല്ല. ദണ്ഡനത്തെ ഭയന്ന് ലോകം മുഴുവനും സുഖത്തെയനുഭവിക്കുന്നു.

മൂ— ദേവദാനവഗന്ധർവ്വാ രക്ഷാംസി പതഗോരഗാഃ
തേപി ഭോഗായ കല്പന്തേ ദണ്ഡേനൈവ നിപീഡിതാഃ. 23

ഭാ—ഇന്ദ്രാദിദേവന്മാർ, അസുരന്മാർ, ഗന്ധർവന്മാർ, രാക്ഷസന്മാർ, പക്ഷികൾ, സർപ്പങ്ങൾ ഇവയെല്ലാം ജഗദീശ്വരന്റെ ദണ്ഡനത്തെ ഭയന്നാണ് പ്രപഞ്ചത്തിനു സുഖത്തെയുണ്ടാക്കുന്നത്.

മൂ— ദുഷ്യേയുസ്സർവ്വവർണ്ണാശ്ച ഭിദ്യേരൻ സർവ്വസേതവഃ
സർവ്വലോകപ്രകോപശ്ച ഭവേദ്ദണ്ഡസ്യ വിഭ്രമാൽ. 24

ഭാ—രാജാവ് ദണ്ഡ്യന്മാരെ ദണ്ഡിക്കാതിരുന്നാൽ ലോകത്തിൽ ജാതിമര്യാദയെയും, ശാസ്ത്രധർമ്മത്തെയും അതിലംഘിച്ചു വർത്തിക്കുന്നതിനിടവരുന്നതാണ്. അല്ലാതെയും, അന്യന്റെ ഭാര്യയെ സ്വീകരിക്കുക, മോഷണംചെയ്യുക, വഞ്ചിക്കുക എന്നീ കൃത്യങ്ങളെക്കൊണ്ടു പരസ്പരം ലഹളയ്ക്കിടവരുന്നതുമാകുന്നു.

മൂ— യത്ര ശ്യാമോ ലോഹിതാക്ഷോ ദണ്ഡശ്ചരതി പാപഹാ
പ്രജാസ്തത്ര ന മുഹ്യന്തി നേതാ ചേത് സാധു പശ്യതി. 25

ഭാ—രാജാവ് ശരിയായി വിചാരിക്കുന്നതായാൽ അവിടെ കറുത്തഭാവവും ചുവന്ന കണ്ണും ഉള്ള പ്രകൃതിയെക്കളയുന്ന ദണ്ഡമെന്ന ഈശ്വരരൂപമുള്ള പുരുഷൻ സഞ്ചരിക്കുകയാകുന്നു ചെയ്യുന്നത്. ആകയാൽ അവിടെ ജനങ്ങൾ ദുഃഖത്തെ അനുഭവിക്കുന്നില്ല.

മൂ—തസ്യാഹുസ്സംപ്രണേതാരം രാജാനം സത്യവാദിനം
സമീക്ഷ്യകാരിണം പ്രാജ്ഞം ധർമ്മകാമാർത്ഥകോവിദം.

ഭാ—ആ ദണ്ഡത്തെ പട്ടാഭിഷേകം മുതലായ ചടങ്ങുകളുള്ളവനായും, സത്യവാദിയായും, അസത്യം, സത്യം ഇവയെ അറിഞ്ഞു തീരുമാനിക്കുന്നതിൽ പരിചയവും സാമർത്ഥ്യവുമുള്ളവനായും, നീതിശാസ്ത്രത്തിൽ ജ്ഞാനമുള്ളവനായും, ധർമ്മാർത്ഥകാമങ്ങളെ അറിഞ്ഞവനായും ഇരിക്കുന്നരാജാവ് പരിപാലനകർത്താവായി ഭവിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— തം രാജാ പ്രണയൻസമ്യക് ത്രിവർഗ്ഗേണാഭിവർദ്ധതേ
കാമാത്മാ വിഷമഃ ക്ഷുദ്രോ ദണ്ഡേനൈവ നിഹന്യതേ 27

ഭാ—ആ ദണ്ഡപുരുഷനെ തക്കവിധം പ്രണയത്തോടുകൂടി വർത്തിപ്പിക്കുന്ന രാജാവ് ധർമ്മാർത്ഥകാമങ്ങളാൽ വൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നു. അപ്രകാരം സംരക്ഷണം ചെയ്യാതെയും, വിഷയവർത്തിയായും, കോപിയായും, ദുർമ്മാർഗ്ഗിയായും ഇരിക്കുന്ന രാജാവിനെ ആ ദണ്ഡത്തെക്കൊണ്ടുതന്നെ മന്ത്രിമുതലായവർ കൊന്നുകളയുന്നതാണ്.

മൂ— ദണ്ഡോ ഹി സുമഹത്തേജോ ദുർദ്ധരശ്ചാകൃതാത്മഭിഃ
ധർമ്മാദ്വിചലിതം ഹന്തി നൃപമേവ സബാന്ധവം.

ഭാ—മന്ത്രി, സേനാപതി, പുരോഹിതൻ മുതലായവരുടെ സഹായംകൂടാ

തെയും ജ്ഞാനമില്ലാതെയും ഇരിക്കുന്ന രാജാക്കന്മാരാൽ അധികതേജസ്സുള്ള ആ ദണ്ഡപുരുഷൻ സംരക്ഷിക്കപ്പെടുന്നവനല്ല. രാജാവ് ധർമ്മരഹിതനായിരുന്നാൽ അവനെ കുടുംബത്തോടെ നശിപ്പിക്കുന്നു.

മൂ— തതോ ദുർഗ്ഗഞ്ച രാഷ്ട്രഞ്ച ലോകഞ്ച സ ചരാചരം
അന്തരീക്ഷഗതാംശ്ചൈവ മുനിൻ ദേവാംശ്ച പീഡയേത്. 29

ഭാ—രാജാവിനെ നശിപ്പിച്ചാൽ പിന്നീട് കോട്ട, ദേശം, ലോകം, ചരം, അചരം, സ്വർഗ്ഗത്തിൽ വാസംചെയ്യുന്ന ദേവന്മാർ, മുനിമാർ, ഇവരെയും നശിപ്പിക്കുന്നതാണ്.

മൂ— സോസഹായേന മൂഢേന ലുബ്ധേനാകൃതബുദ്ധിനാ
ന ശക്യോ ന്യായതോ നേതും സക്തേന വിഷയേഷു ച.

ഭാ—ആ ദണ്ഡപുരുഷൻ മന്ത്രിമുതലായവരുടെ സഹായമില്ലാതെയും, മൂഢനായും, ലുബ്ധനായും, ബുദ്ധിയില്ലാത്തവനായും, ജ്ഞാനമില്ലാത്തവനായും വിഷയതല്പരനായും ഇരിക്കുന്ന രാജാവിനാൽ വിധിപ്രകാരം പരിപാലിക്കുന്നതല്ല.

മൂ— ശുചിനാ സത്യസന്ധേന യഥാശാസ്ത്രാനുസാരിണാ
പ്രണേതും ശക്യതേ ദണ്ഡസ്സുസഹായേന ധീമതാ. 31

ഭാ—പരിശുദ്ധത, സത്യം, ശാസ്ത്രജ്ഞാനം, ഗുണവാനായ മന്ത്രിമുതലായവരുടെ സഹായം, തത്വജ്ഞാനം ഇതു ഗുണങ്ങളോടുകൂടിയ രാജാവിനാൽ ദണ്ഡം പരിരക്ഷിക്കപ്പെടുന്നു.

മൂ— സ്വരാഷ്ട്രേ ന്യായവൃത്തസ്സ്യാൽ ഭൃശദണ്ഡശ്ച ശത്രുഷു
സുഹൃത്സ്വജിഹ്മസ്സ്നിഗ്ദ്ധേഷു ബ്രാഹ്മണേഷു ക്ഷമാന്വിതഃ.

ഭാ—രാജാവ് തന്റെ രാജ്യത്തുള്ള പ്രജകളെ ന്യായാനുസരണം പരിരക്ഷിക്കുന്നവനായും ശത്രുക്കളെ ദണ്ഡിക്കുന്നവനായും ഗുണവാന്മാരായ സ്നേഹിതന്മാരോട് കപടമില്ലാത്തവനായും, ബ്രാഹ്മണർ അല്പം കുറം പ്രവർത്തിക്കുന്നതായാൽ അതിനെ സഹിക്കുന്നവനായും, ഇരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏവം വൃത്തസ്യ നൃപതേശ്ശിലോഞ്ഛേനാപി ജീവതഃ
വിസ്തീര്യതേ യശോ ലോകേ തൈലബിന്ദുരിവാംഭസി. 33

ഭാ—ഇവ്വിധനായ രാജാവ് ധനരഹിതനായി വയലുകളിൽനിന്നു നെല്ലുകളെ പെറുക്കിശ്ശേഖരിക്കുന്നവനായിരുന്നാലും അവന്റെ കീർത്തി ജലത്തിൽവീണ എണ്ണത്തുള്ളിയെന്നപോലെ നാടെങ്ങും വ്യാപിക്കുന്നതാണ്

മൂ— അതസ്തു വിപരീതസ്യ നൃപതേരജിതാത്മനഃ
സംക്ഷിപ്യതേ യശോ ലോകേ ഘൃതബിന്ദുരിവാംഭസി. 34

ഭാ—ഇവ്വിധം ഗുണവും ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹവും ഇല്ലാത്ത രാജാവിന്റെ കീർത്തി ജലത്തിൽ വീണസർപ്പിസ്സുകണംപോലെ സങ്കുചിതയായി ഭവിക്കും.

മൂ— സ്വേ സ്വേ ധർമ്മേ നിവിഷ്ടാനാം സർവ്വേഷാമനുപൂർവ്വശഃ
വർണ്ണാനാമാശ്രമാണാഞ്ച രാജാ സൃഷ്ടോഭിരക്ഷിതാ. 35

ഭാ—താന്താങ്ങളുടെ ധർമ്മത്തെ നടത്തുന്ന നാലുവർണ്ണങ്ങളെയും, നാലു ആശ്രമങ്ങളെയും, രക്ഷിക്കുന്നതിന്നായിട്ട് രാജാവ് ബ്രഹ്മാവിനാൽ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

മൂ— തേനയദ്യത്സഭൃത്യേന കർത്തവ്യം രക്ഷതാ പ്രജാഃ
തത്തദ്വോഹം പ്രവക്ഷ്യാമി യഥാവദനുപൂർവ്വശഃ. 36

ഭാ—ആ രാജാവു് അനേകം പരിജനങ്ങളെവച്ചുകൊണ്ടു യാതൊരുവിധം പ്രജാപരിരക്ഷണം ചെയ്യണമോ, എന്തെല്ലാം ചെയ്യേണ്ടതോ അതിനെ നിഖിലവും നിങ്ങളോടു് ക്രമമായി പറവാൻപോകുന്നു. കേൾക്കുക.

രാജകൃത്യം.

മൂ—ബ്രാഹ്മണാൻപര്യുപാസീത പ്രാതരുത്ഥായ പാർത്ഥിവഃ
ത്രൈവിദ്യവൃദ്ധാൻവിദുഷസ്തിഷ്ഠേത്തേഷാം ച ശാസനേ. 37

ഭാ—രാജാവു് നിത്യവും പ്രഭാതത്തിൽ എഴുന്നേറ്റു മൂന്നു വേദങ്ങളെ അദ്ധ്യയനം ചെയ്തവരായും, നീതിശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരായും ഇരിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണരെ ഉപചരിച്ചു് അവർ പറയുന്നവിധം ശാസനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—വൃദ്ധാംശ്ച നിത്യം സേവേത വിപ്രാൻ വേദവിദശ്ശുചീൻ
വൃദ്ധസേവീ ഹി സതതം രക്ഷോഭിരപിപൂജ്യതേ. 38

ഭാ—അതിലും ജ്ഞാനംകൊണ്ടും, വയസ്സുകൊണ്ടും മഹാന്മാരായും ഉള്ളും പുറവും പരിശുദ്ധന്മാരായും ഇരിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണരെ എപ്പോഴും ഉപചരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. മഹാന്മാരെ ഉപചരിക്കുന്നവന്നു് ഈ രാക്ഷസന്മാരിൽ നിന്നുംകൂടെ ഭയം നേരിടുന്നതല്ല.

മൂ—തേഭ്യോധിഗച്ഛേദ്വിനയം വിനീതാത്മാപി നിത്യശഃ
വിനീതാത്മാഹി നൃപതിർന്നവിനശ്യതി കർഹിചിൽ. 39

ഭാ—താൻ ന്യായമറിഞ്ഞിരുന്നിട്ടും ആ മഹാന്മാരിൽനിന്നു് ന്യായത്തെ വണക്കത്തോടുകൂടി അറിയേണ്ടതാകുന്നു. വിനീതനായ രാജാവു് ശിക്ഷിക്കപ്പെട്ടാൽ ഒരിക്കലും നശിക്കുന്നതല്ല

മൂ—ബഹവോ വിനയാന്നഷ്ടാ രാജാനസ്സപരിച്ഛദാഃ
വനസ്ഥാഽപിരാജ്യാനി വിനയാൽ പ്രതിപേദിരേ. 40

ഭാ—അനേകരാജാക്കന്മാർ മഹാന്മാരാൽ ശിക്ഷിക്കപ്പെടാത്തകൊണ്ടു് ചതുരങ്ഗസേനയോടുകൂടി നശിച്ചുപോയി. രാജ്യത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചു വനത്തിൽ ഓടിപ്പോയവരും ആ മഹാന്മാരുടെ ശിക്ഷയാൽ രാജ്യത്തെയനുഭവിച്ചു.

മൂ—വേനോ വിനഷ്ടോ വിനയാന്നഹുഷശ്ചൈവ പാർത്ഥിവഃ
സുദാസോ യവനശ്ചൈവ സുമുഖോ നിമിരേവ ച. 41

ഭാ—ആ വണക്കമില്ലാത്തതിനാൽ വേനൻ നഹുഷൻ സുദാസൻ യവനൻ സുമുഖൻ നിമി ഇവർ രാജ്യത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചു നശിച്ചുപോയി.

മൂ—പൃഥുസ്തു വിനയാദ്രാജ്യം പ്രാപ്തവാൻ മനുരേവ ച
കുബേരശ്ച ധനൈശ്വര്യം ബ്രാഹ്മണ്യം ചൈവ ഗാധിജഃ. 42

ഭാ—പൃഥുചക്രവർത്തി മനുചക്രവർത്തി ഈ രണ്ടുപേരും വണക്കം നിമിത്തം രാജ്യത്തെയും, കുബേരൻ ധനാധിപത്യത്തെയും വിശ്വാമിത്രൻ ബ്രാഹ്മണത്വത്തെയും പ്രാപിച്ചു.

മൂ—ത്രൈവിദ്യേഭ്യസ്ത്രയീംവിദ്യാം ദണ്ഡനീതിം ച ശാശ്വതീം
ആന്വീക്ഷികീഞ്ചാത്മവിദ്യാം വാർത്താരംഭാംശ്ച ലോകതഃ. 43

ഭാ—മൂന്നുവേദം അദ്ധ്യയനംചെയ്തവരോടു വേദത്തെ അർത്ഥത്തോടും, നീതിശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരോടു ശാശ്വതീയമായ ദണ്ഡനീതിയേയും താർക്കികന്മാരോടു തർക്ക

ശാ

ത്തെയും ആത്മവിദ്യയേയും ദേശഭാഷകളേയും അവയിൽ അറിവുള്ളവരോട്ടും ഗ്രഹിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഇന്ദ്രിയാണാം ജയേയോഗം സമാതിഷ്ഠേദ്ദിവാനിശം
ജിതേന്ദ്രിയോഹി ശക്നോതി വശേസ്ഥാപയിതും പ്രജാഃ. 44

ഭാ—രാവും പകലും ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹത്തിൽ തന്നെയാണ് പ്രയത്നിക്കേണ്ടത്. ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ ജയിച്ച രാജാവിന് പ്രജകൾ സ്വാധീനപ്പെടുന്നു.

മൂ—ദശകാമസമുത്ഥാനി തഥാഷ്ടൌ ക്രോധജാനി ച
വ്യസനാനി ദുരന്താനി പ്രയത്നേന വിവർജ്ജയേൽ. 45

ഭാ—ആദ്യം ഇമ്പമായും പിന്നീടു ദുഃഖമായും ഇരിക്കുന്ന താഴെപ്പറയാൻ പോകുന്ന പത്തുവിധ ദുഃഖങ്ങളേയും കോപനിമിത്തമുണ്ടാകുന്ന എട്ടുവിധ ദുഃഖങ്ങളേയും രാജാവ് പ്രയത്നേന പരിത്യജിക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—കാമജേഷു പ്രസക്തോഹി വ്യസനേഷു മഹീപതിഃ
വിയുജ്യതേർത്ഥധർമ്മാഭ്യാം ക്രോധജേഷ്വാത്മനൈവ തു. 46

ഭാ—ഇവയിൽ കാമത്താലുണ്ടാകുന്ന ദുഃഖത്തിൽ അനുഷങ്ഗിയായ രാജാവിനെ ധർമ്മം അർത്ഥം ഇവ ത്യജിക്കുന്നതാണ്. കോപംനിമിത്തമുണ്ടാകുന്ന ദുഃഖത്തിൽ അനുഷങ്ഗിയായ രാജാവ് തന്റെ ദേഹത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നു.

മൂ—മൃഗയാക്ഷോദിവാസ്വപ്നഃ പരിവാദഃ സ്ത്രിയോമദഃ
തൌര്യത്രികം വൃഥാട്യാച കാമജോ ദശകോ ഗണഃ. 47

ഭാ—കാമം നിമിത്തമുണ്ടാകുന്ന പത്തു ദുഃഖങ്ങൾ നായാട്ട് ദ്യൂതം, പകലുറക്കം, അന്യന്റെ കുറ്റം പറഞ്ഞാക്ഷേപിക്ക, സ്ത്രീജിതത്വം, മദ്യപാനം സങ്ഗീതം നാടകം വാദ്യം ഇവയിൽ താല്പര്യമുള്ളവനായിരിക്ക, വൃഥാ നടക്കുക ഇവയാകുന്നു.

മൂ—പൈശുന്യം സാഹസം ദ്രോഹം ഈർഷ്യാസൂയാർത്ഥദൂഷണം
വാഗ്ദണ്ഡജം ച പാരുഷ്യം ക്രോധജോപി ഗണോഷ്ടകഃ.

ഭാ—കോപം നിമിത്തമുള്ള എട്ടു ദുഃഖങ്ങൾ പിശുനത്വം, സാഹസം ദ്രോഹം ഇരർഷ്യ അസൂയ അർത്ഥദൂഷണം, അടി, കഠിനവാക്കുകളെ പറക ഇവയാകുന്നു.

മൂ—ദ്വയോരപ്യേതയോർമ്മൂലം യം സർവ്വേകവയോവിദുഃ
തം യത്നേനജയേല്ലോഭം തജ്ജാവേതാവുഭൌ ഗണൌ. 49

ഭാ—രണ്ടുവകയായി പറയപ്പെട്ട ഇരു പതിനെട്ടു ദുഃഖങ്ങൾക്കും കാരണം ഏതെന്നു മഹാന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നുവോ ആ ലോഭത്തെ രാജാവ് പ്രയത്നപ്പെട്ടും ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പാനമക്ഷാസ്ത്രിയശ്ചൈവ മൃഗയാ ച യഥാക്രമം
ഏതൽ കഷ്ടതമംവിദ്യാച്ചതുഷ്കം കാമജേ ഗണേ. 50

ഭാ—കാമം നിമിത്തമുണ്ടാകുന്ന പത്തുദുഃഖങ്ങളിൽ മദ്യപാനം സ്ത്രീസേവ ദ്യൂതം മൃഗയാ ഇവ നാലും അധികം ദുഃഖകരമാണെന്ന് അറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ദണ്ഡസ്യ പാതനംചൈവ വാക്പാരുഷ്യാർത്ഥദൂഷണേ
ക്രോധജേപി ഗണേവിദ്യാൽ കഷ്ടമേതത്ത്രികം സദാ. 51

ഭാ—കോപം നിമിത്തമുണ്ടാകുന്ന ദുഃഖങ്ങളിൽ കാരണം കൂടാതെ അടിക്കുക, ശകാരിക്കുക, അർത്ഥദൂഷണം ഇരു മൂന്നും കഷ്ടത്തെ കൊടുക്കുന്നതാണെന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സപ്തകസ്യാസ്യവർഗ്ഗസ്യ സർവ്വത്രൈവാനുഷങ്ഗിണ
പൂർവ്വംപൂർവ്വംഗുരുതരം വിദ്യാദ്വ്യസനമാത്മവാൻ. 52

ഭാ—കാമംനിമിത്തവും കോപംനിമിത്തവുമുണ്ടാകുന്ന ഈ ഏഴിൽ അവസാനത്തിൽനിന്ന് ഒന്നിനൊന്ന് അധികകഷ്ടതരമായിട്ടുള്ളതാണെന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— വ്യസനസ്യച മൃത്യോശ്ച വ്യസനംകഷ്ടമുച്യതേ
വ്യസന്യധോധോവ്രജതി സ്വർയ്യാത്യവ്യസനീമൃതഃ. 53

ഭാ—വ്യസനം, മരണം ഈ രണ്ടിൽ വ്യസനം കഷ്ടമായിട്ടുള്ളതാകുന്നു. എന്തെന്നാൽ വ്യസനപ്പെട്ടന്നവൻ മരിച്ചശേഷം നരകത്തെയും വ്യസനംകൂടാതെ മരിച്ചവൻ സ്വർഗ്ഗത്തെയും പ്രാപിയ്ക്കുന്നു.

മൂ—മൌലാൻശാസ്ത്രവിദഃശൂരാൻലബ്ധലക്ഷാൻകുലോൽഗതാൻ
സചിവാൻ സപ്തചാഷ്ടൌവാ പ്രകുർവ്വീതപരീക്ഷിതാൻ. 54

ഭാ—പിതാമഹന്റെ കാലംമുതൽ മന്ത്രിയായിരുന്നിട്ടുള്ള വംശത്തെയും നീതിശാസ്ത്രം, വേദാന്തം, ധനുർവ്വേദം ഇവയെ അറിഞ്ഞവരായും ബലവാന്മാരായും നല്ലവംശത്തിൽ ജനിച്ചവരായും ഇരിക്കുന്ന മന്ത്രികളെ ഏഴല്ലെങ്കിൽ എട്ടുപേരെയെങ്കിലും പരീക്ഷിച്ച് ആലോചനക്കാരായിട്ട് വെച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അപി യൽ സുകരംകർമ്മ തദപ്യേകേനദുഷ്കരം
വിശേഷതോസഹായേന കിന്നുരാജ്യംമഹോദയം. 55

ഭാ—സുലഭമായ സംസാരകാര്യത്തെയും ഒരുത്തനായി ചെയ്യുന്നതിന് അസാദ്ധ്യമായിരിക്കുന്നു. അങ്ങിനെയിരിക്കുമ്പോൾ രാജ്യത്തെ സഹായംകൂടാതെ പരിപാലിക്കാൻ കഴിയുമോ?

മൂ— തൈസ്സാർദ്ധംചിന്തയേന്നിത്യം സാമാന്യം സന്ധിവിഗ്രഹം
സ്ഥാനംസമുദയംഗുപ്തം ലബ്ധപ്രശമനാനി ച. 56

ഭാ—ആ മന്ത്രികളോട് സകലജനങ്ങളും അറിയുന്നവിധത്തിലുള്ള സന്ധി-വിഗ്രഹം, രഥം, ഗജം, തുരഗപദാതി ഭണ്ഡാരം പട്ടണം ദേശം ഇവയെക്കുറിച്ചും പണ്ടു ധാന്യം, ഇവയെ രക്ഷിക്കുന്നതു്, ആർജ്ജിതദ്രവ്യത്തെ സൽപാത്രത്തിൽ കൊടുക്കുന്നതു്, ഇവയെല്ലാം വിചാരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— തേഷാം സ്വം സ്വമഭിപ്രായം ഉപലഭ്യപൃഥക്പൃഥക്
സമസ്താനാംച കാർയ്യേഷു വിദദ്ധ്യാദ്ധിതമാത്മനഃ 57

ഭാ—ആ മന്ത്രിമാരുടെ അഭിപ്രായങ്ങളെ ഏകൈകമായ് നിശ്ചയമറിഞ്ഞു സകലക്കും ചെയ്യത്തക്കതായ കാർയ്യങ്ങളെ തനിക്കു മനസ്സുണ്ടെങ്കിൽ ചെയ്യാമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— സർവ്വേഷാന്തുവിശിഷ്ടേന ബ്രാഹ്മണേനവിപശ്ചിതാ
മന്ത്രയേൽ പരമം മന്ത്രം രാജാ ഷാൾഗുണ്യസംയുതം. 58

ഭാ—അവരിൽ ഉൽകൃഷ്ടനായും പണ്ഡിതനായുമിരിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണമന്ത്രിയോട് സമാധാനപ്പെടുത്തുക, എതിർക്കുക, യുദ്ധത്തിനു സൈന്യസമേതം യാത്ര ചെയ്യുക, സമയംനോക്കി ശത്രുസൈന്യത്തെ തടയുക, ശരണംപ്രാപിക്കുക സന്ധി വിഗ്രഹം യാനം ആസനം ദ്വൈധീഭാവം, സമാശ്രയം ഈ ആറുഗുണങ്ങളെയും ആലോചിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നിത്യന്തസ്മിൻസമാശ്വസ്തഃ സർവ്വാകാർയ്യാണിനിക്ഷിപേൽ
തേനസാർദ്ധം വിനിശ്ചിത്യ തതഃകർമ്മസമാരഭേൽ. 59

ഭാ—ആ ബ്രാഹ്മണമന്ത്രിയോടു നിത്യവും വിശ്വാസമുള്ളവനായി സമ കാര്യങ്ങളെയും പറഞ്ഞു് നല്ലപോലെ പര്യാലോചിച്ചു് ഒരു കാര്യത്തെ പ്രവർ ക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അന്യാനപിപ്രകുർവ്വീത ശുചീൻ പ്രാജ്ഞാനവസ്ഥിതാൻ
സമ്യഗർത്ഥസമാഹർത്തൄൻ അമാത്യാൻ സുപരീക്ഷിതാൻ. 6

ഭാ—പരിശുദ്ധന്മാരായും, ജ്ഞാനമുള്ളവരായും, ധനാദത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നവരായുമുള്ള മറ്റുചില അമാത്യന്മാരെ ഭണ്ഡാരംമുതലായവയെ സൂക്ഷിക്കുന്നതിന നിയമിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നിർവർത്തേതാസ്യയാവത്ഭിരിതി കർത്തവ്യതാ നൃഭിഃ
താവതോതന്ദ്രിതാൻദക്ഷാൻ പ്രകുർവ്വീതവിചക്ഷണാൻ. 61

ഭാ—തനിക്കു് എത്ര സില്ബന്ധികളെ ഉപയോഗപ്പെടുത്തേണ്ടതുണ്ടോ അവരെ നിയമിക്കേണ്ടതാകുന്നു. മടിയില്ലാത്തവരായും സമർത്ഥന്മാരായും ഉള്ളവരെ തിരഞ്ഞു ഏർപ്പെടുത്തേണ്ടതാണു്.

മൂ— തേഷാമർത്ഥേനിയുഞ്ജീത ശൂരാൻദക്ഷാൻകുലോദ്ഗതാൻ
ശുചീനാകരകർമ്മാന്തേ ഭീരൂനന്തർന്നിവേശനേ. 62

ഭാ—ആ സില്ബന്ധികളിൽ ബലം സാമർത്ഥ്യം, സൽക്കുലത്തിൽ ജനനം ഈ ഗുണങ്ങളുള്ളവരെ ഖജനാ ഭണ്ഡാരം നെൽക്കളം ഈ സ്ഥലങ്ങളിൽ നിയമിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഭയമുള്ളവരെ അന്തഃപുരങ്ങളിലും, മടപ്പള്ളിയിലും നിയമിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ദൂതംചൈവപ്രകുർവ്വീത സർവ്വശാസ്ത്രവിശാരദം
ഇംഗിതാകാരചേഷ്ടജ്ഞം ശുചിന്ദക്ഷംകുലോൽഗതം.

ഭാ—സകലശാസ്ത്രവും അറിഞ്ഞവനായും അഭിപ്രായങ്ങളെ ചേഷ്ടകളെക്കൊണ്ടറിയിക്കുന്നവരെ കണ്ടുപിടിക്കുന്നവനായും ധനത്തിൽ അത്യാശയില്ലാത്തവനായും കപടമില്ലാത്തവനായും സമർത്ഥനായും സദ്വംശത്തിൽ ജനിച്ചവനായും ഇരിക്കുന്ന ഒരു ദൂതനെ രാജാവു തന്റെ അനുചരനായി നിയമിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അനുരക്തഃശുചിർദ്ദക്ഷഃ സ്മൃതിമാൻ ദേശകാലവിൽ
വപുഷ്മാൻവീതഭീർവ്വാഗ്മീ ദൂതോ രാജ്ഞഃപ്രശസ്യതേ. 64

ഭാ—ആ അനുചരൻ എല്ലാവരോടും സ്നേഹമുള്ളവനായും സമർത്ഥനായും ധനത്തിൽ അത്യാഗ്രഹമില്ലാത്തവനായും ധാരണയുള്ളവനായും ദേശകാലങ്ങളെ അറിഞ്ഞവനായും ദേഹപുഷ്ടിയുള്ളവനായും ഭയമില്ലാത്തവനായും സംസ്കൃതം മുതലായ ഭാഷകളെ സംസാരിക്കുന്നവനായും ഇരുന്നാൽ രാജാവിനു മഹിമയുണ്ടാകുന്നതാണു്.

മൂ— അമാത്യേദണ്ഡ ആയത്തോ ദണ്ഡേവൈനയികീക്രിയാ
നൃപതൌകോശരാഷ്ട്രേച ദൂതേസന്ധിവിപര്യയൌ. 65

ഭാ—ആയുധവിദ്യയിൽ സാമർത്ഥ്യമുള്ള ചതുരംഗബലത്തെ സേനാധിപന്റെ അധീനത്തിലും, ദേശവിചാരണ ഭണ്ഡാരം ഇവയെ തന്റെ അധീനത്തിലും ശത്രുവിനോടു യുദ്ധംചെയ്യുന്നതു്, സമാധാനപ്പെടുത്തുന്നതു്, ഇവയെ അനുചരന്റെ അധീനമായും രാജാവു ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ദൂതഏവഹിസന്ധത്തേ ഭിനത്ത്യേവചസംഹതാൻ
ദൂതസ്തൽകുരുതേകർമ്മ ഭിദ്യന്തേയേനവാ നവാ. 66

ഭാ—അനുചരൻതന്നെയാണു വിരോധികളെ അവിരോധികളായും അവിരോ

ധികളെ വിരോധികളാക്കിയും ഭേദിപ്പിക്കുന്നതു്. ദേശാന്തരത്തിലും അവനാൽതന്നെ യുദ്ധസമാധാനങ്ങളും ഉണ്ടാക്കപ്പെടുന്നു.

മൂ—സ വിദ്യാദസ്യ കൃത്യേഷു നിർഗ്ഗൂഢേംഗിതചേഷ്ടിതൈഃ
ആകാരമിംഗിതം ചേഷ്ടാം ഭൃത്യേഷു ച ചികീർഷിതം. 67

ഭാ—ആ അനുചരൻ പ്രച്ഛന്നവേഷനായിട്ടു് ശത്രുക്കളുടെ അടുക്കൽനിന്നു ശത്രുവിന്റെ അഭിപ്രായം; അവന്റെ പ്രവൃത്തി; അവന്റെ സൈന്യങ്ങളുടെ സ്ഥിതി; ബലം, ഇച്ഛ ഇവയെ ഗൂഢമായറിഞ്ഞുവരേണ്ടവനാകുന്നു.

മൂ—ബുദ്ധ്വാ ച സർവ്വം തത്വേന പരരാജചികീർഷിതം
തഥാ പ്രയത്നമാതിഷ്ഠേദ്യഥാത്മാനം ന പീഡയേൽ. 68

ഭാ—ഇപ്രകാരം ശത്രുരാജാവിന്റെ അഭിപ്രായങ്ങളെ സൂക്ഷ്മമായറിഞ്ഞു് തനിക്കു യാതൊരപകടവും സംഭവിക്കാതെ മടങ്ങിവരേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ജാംഗലം സസ്യസമ്പന്നമാൎയ്യപ്രായമനാവിലം
രമ്യമാനതസാമന്തം സ്വാജീവ്യം ദേശമാവസേൽ. 69

ഭാ—രാജാവു് തന്റെ നഗരത്തിനു സമീപമായി കുറച്ചു പുല്ലും, ജലവുമുള്ളതായും; വിളഭൂമിയായും, വ്യാപാരികളുടെ വസതിയും, അവൎക്കു ഗതാഗതസൌകൎയ്യവും ഉള്ളതായും തന്റെ ദേശവാസികൾ കുടിപാർക്കുന്നതായും, കാററും വെയിലും ധാരാളം തട്ടുന്നതായും ഇരിക്കുന്ന സ്ഥലത്തിൽ ഉപഗ്രാമങ്ങളെ ഏൎപ്പെടുത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ധന്വദുർഗ്ഗം മഹീദുർഗ്ഗം അബ്ദുർഗ്ഗം വാർക്ഷമേവ വാ
നൃദുർഗ്ഗം ഗിരിദുർഗ്ഗം വാ സമാശ്രിത്യാവസേൽപുരം. 70

ഭാ—ഇരുപതുനാഴിക വൃത്തത്തിൽ ആൾപാർപ്പില്ലാതെ പരന്ന സ്ഥലമാക്കിയോ പന്ത്രണ്ടുമുഴം ഉയരമുള്ള കൽകോട്ടയോ ഏററവും അഗാധമായ ജലക്കോട്ടയോ; ഒരുയോജന അകലമുള്ള വനക്കോട്ടയോ; ചതുരംഗബലക്കോട്ടയോ; പർവ്വതംകൊണ്ടുള്ള കോട്ടയോ, ചുററും അഞ്ചുയോജന അകലമുള്ള ഇറപ്പില്ലാത്ത ഭൂമിയോടുകൂടിയ കോട്ടയോ ഏൎപ്പെടുത്തിയിട്ടു് ആ കോട്ടയ്ക്കകത്തു രാജാവു വസിക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—സർവ്വേണ തു പ്രയത്നേന ഗിരിദുർഗ്ഗം സമാശ്രയേൽ
ഏഷാം ഹി ബാഹുഗുണ്യേന ഗിരിദുർഗ്ഗം വിശിഷ്യതേ. 71

ഭാ—എല്ലാ കോട്ടകളെക്കാളും മലയാകുന്ന കോട്ട അധികം ഉന്നതിയോടുകൂടിയതാകയാൽ ആ കോട്ടയുള്ള പട്ടണത്തിൽ രാജാവു പ്രയത്നേന വസിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ത്രീണ്യാദ്യാന്യാശ്രിതാസ്ത്വേഷാം മൃഗഗൎത്താശ്രയാപ്സരാഃ
ത്രീണ്യുത്തരാണി ക്രമശഃ പ്ലവംഗമനരാമരാഃ. 72

ഭാ—ഈ കോട്ടകളിൽ അഞ്ചുയോജന ചുററും വിസ്താരത്തിൽ ജലം ഇല്ലാത്ത ഭൂമിക്കോട്ട മൃഗങ്ങളെക്കൊണ്ടും, കൽക്കോട്ട പെരുച്ചാഴി മുതലായവറെറക്കൊണ്ടും, ജലക്കോട്ട മുതല മുതലായവറെറക്കൊണ്ടും, അരണ്യക്കോട്ട കുരങ്ങു മുതലായ മൃഗങ്ങളെക്കൊണ്ടും, സേനക്കോട്ട വീരന്മാരെക്കൊണ്ടും, മലക്കോട്ട ദേവന്മാരെക്കൊണ്ടും ചൂഴ്ന്നിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യഥാദുർഗ്ഗാശ്രിതാനേതാന്നോപഹിംസന്തി ശത്രവഃ
തഥാരയോ ന ഹിംസന്തി നൃപം ദുർഗ്ഗസമാശ്രിതം. 73

ഭാ—ഈ കോട്ടകളിൽ വസിക്കുന്ന ജന്തുക്കൾ വേടന്മാരാദിയായവരെക്കൊണ്ടു് ദുഃഖിക്കാതിരുന്നാൽ ആ രാജാവിന്നു് ശത്രുവിൽനിന്നും ഭയം സംഭവിക്കുന്നതല്ല.

മൂ—ഏകശ്ശതം യോധയതി പ്രാകാരസ്ഥോ ധനുർദ്ധരഃ
ശതംദശസഹസ്രാണി തസ്മാദ്ദുർഗ്ഗം വിധീയതേ. 74

ഭാ—ഈ കോട്ടയുടെ മുകളിൽ നിൽക്കുന്ന ഒരു വില്ലാളി താന്നാട്ടെതിർക്കുന്നതിന്നുവരുന്ന നൂറു ശത്രുക്കളോടും, നൂറു വില്ലാളി പതിനായിരം ശത്രുക്കളോടും, യുദ്ധംചെയ്യുന്നതാണ്. ശത്രുബാധാസംബന്ധവിഷയത്തിൽ അത്രത്തോളം എളുപ്പമുള്ള കോട്ടയെ സ്ഥാപിക്കേണ്ടതു് അത്യാവശ്യമെന്നു വിധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു

മൂ—തത്സ്യാദായുധസമ്പന്നം ധനധാന്യേന വാഹനൈഃ
ബ്രാഹ്മണൈശ്ശില്പിഭിര്യന്ത്രൈർ യവസേനോദകേന ച. 75

ഭാ—ആ കോട്ടയിൽ ഖഡ്ഗം മുതലായ ആയുധങ്ങളും, അധികമായ ധനം, ധാന്യം, കുതിര, ആന, ബ്രാഹ്മണൻ, ശില്പി, യന്ത്രവലക്കാരൻ, പുല്ല്, വൈക്കോൽ, ജലം ഇവ പൂർണ്ണമായിരിക്കത്തക്കവണ്ണം പ്രവർത്തിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—തസ്യമദ്ധ്യേസുപര്യാപ്തം കാരയേദ്ഗൃഹമാത്മനഃ
ഗുപ്തം സർവ്വർത്തുകം ശുഭ്രം ജലവൃക്ഷസമന്വിതം. 76

ഭാ—ആ പട്ടണത്തിന്റെ നടുവിൽ അന്തഃപുരം, അഗ്നിശാല, ആയുധശാല ഇവയോടും, ഉറപ്പുള്ള ഭിത്തികളോടും, എല്ലാക്കാലങ്ങളിലും പൂത്തുകായ്ക്കുന്ന വൃക്ഷങ്ങളോടും കൈത്തോടുകളുള്ളതായും ഇരിക്കുന്ന ഒരു രാജമന്ദിരത്തെ സ്ഥാപിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—തദധ്യാസ്യോദ്വഹേദ്ഭാര്യാം സവർണ്ണാം ലക്ഷണാന്വിതാം
കുലേമഹതിസംഭൂതാം ഹൃദ്യാം രൂപഗുണാന്വിതാം. 77

ഭാ—ആ രാജമന്ദിരത്തിൽ അധിവാസമായശേഷം സ്വജാതിയും, രൂപവതിയും, സൽകുലജാതയും; മനസ്സിനെ ഗ്രഹിക്കുന്നവളും, കൃശഗാത്രിയും, ഗുണശാലിനിയുമായിരിക്കുന്ന സ്ത്രീയെ വിവാഹംചെയ്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പുരോഹിതം ച കുർവ്വീത വൃണുയാദേവചർത്വിജം
തേസ്യഗൃഹ്യാണികർമ്മാണി കുര്യുർവൈതാനികാനി ച. 78

ഭാ—പുരോഹിതനേയും, ഋത്വിക്കിനേയും ഏർപ്പെടുത്തേണ്ടതാകുന്നു അവർ രണ്ടാളും വേദവിധിപ്രകാരം രാജാവിന്റെ ഗൃഹശാസ്ത്രത്തെയും, അഗ്നിഹോത്രം മുതലായ വൈദികകർമ്മങ്ങളെയും, ജാഗ്രതയാ ഉപദേശിക്കുകയും, നടത്തിക്കൊടുക്കുകയും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യജേതരാജാക്രതുഭിർവ്വിവിധൈരാപ്തദക്ഷിണൈഃ
ധർമ്മാർത്ഥം ചൈവവിപ്രേഭ്യോ ദദ്യാൽ ഭോഗധനാനി ച. 79

ഭാ—അനന്തരം അധികദക്ഷിണയുള്ള അശ്വമേധം മുതലായ യാഗങ്ങളെ രാജാവു ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. ധർമ്മസ്ഥാപനത്തിന്നായിട്ടു് ബ്രാഹ്മണർക്കു് ഗൃഹം മുതലായ സുഖാനുഭോഗങ്ങളെയും, ധനങ്ങളെയും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സാംവത്സരികമാപ്തൈശ്ച രാഷ്ട്രാദാഹാരയേദ്ബലിം
സ്യാച്ചാമ്നായപരോലോകേ വർത്തേത പിതൃവന്നൃഷു. 80

ഭാ—വത്സരത്തിൽ കൊടുക്കുന്നതായും, മാസത്തിൽ കൊടുക്കുന്നതായുമുള്ള കരം വിശ്വസ്തന്മാരായ മന്ത്രി മുതലായവർമുഖേന പ്രജകളിൽനിന്നും സങ്കടപ്പെ

ട്ടത്താതെ ഇണക്കിക്കൊള്ളുകയും, പുത്രനോട് അച്ഛൻ എന്നപോലെ പ്രജകളോട് ദയ, സ്നേഹം ഇവ ഉള്ളവനായും രാജാവു വൎത്തിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അദ്ധ്യക്ഷൻ വിവിധാൻ കുൎയ്യാത്തത്രതത്ര വിപശ്ചിതഃ
തേസ്യ സൎവ്വാണ്യവേക്ഷേരന്നൃണാം കാൎയ്യാണികുൎവ്വതാം. 81

ഭാ—ആന, കുതിര, കാലാൾ ഇവയുടെ ഗുണദോഷം, വൈദ്യം ഇവയെ ശരിയായി ഗ്രഹിച്ചിട്ടുള്ളവരെ അതതുകാൎയ്യത്തിൽ മേൽവിചാരക്കാരായി നിയമിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അവരും തത്തൽകാൎയ്യങ്ങളിൽ ജാഗ്രതയായിട്ടു വേലക്കാരെ പരിരക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—ആവൃത്താനാം ഗുരുകുലാദ്വിപ്രാണാം പൂജകോ ഭവേൽ
നൃപാണാമക്ഷയോഹ്യേഷ നിധിൎബ്രാഹ്മോഭിധീയതേ. 82

ഭാ—ഗുരുകുലവാസം ചെയ്തിട്ട് വേദം അദ്ധ്യയനംചെയ്തു തിരിച്ചു ഗൃഹത്തിൽ വന്ന ബ്രഹ്മചാരികൾക്ക് ഗുരുദക്ഷിണയും, വിവാഹത്തിന് ആവശ്യമുള്ള ധനവും കൊടുത്തു പൂജിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ബ്രാഹ്മണൎക്കു കൊടുത്ത ദ്രവ്യം സൽഗതികരമായിരിക്കുന്നതിനാൽ രാജാക്കന്മാൎക്ക് ആ ധനം അഴിവില്ലാത്ത നിധിയായിരിക്കുന്നു.

മൂ—ന തം സ്തേനാ നചാമിത്രാ ഹരന്തി നച നശ്യതി।
തസ്മാദ്രാജ്ഞാനിധാതവ്യോ ബ്രാഹ്മണേഷ്വക്ഷയോനിധിഃ 83

ഭാ—എന്തെന്നാൽ ബ്രാഹ്മണൎക്കു കൊടുക്കപ്പെട്ട ദ്രവ്യത്തെ ചോരൻ, ശത്രു ഇവർ രാജദ്രവ്യം എന്നപോലെ അപഹരിക്കുന്നില്ല. അഴിവില്ലാത്ത ഫലത്തെയും ഉണ്ടാക്കുന്നു. ആകയാൽ അഴിവില്ലാത്ത നിധിയായ ബ്രാഹ്മണദാനത്തെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—ന സ്കന്ദതേ ന വ്യഥതേ ന വിനശ്യതി കൎഹിചിൽ
വരിഷ്ഠമഗ്നിഹോത്രേഭ്യോ ബ്രാഹ്മണസ്യമുഖേ ഹുതം. 84

ഭാ—അഗ്നിയിൽ ഹോമംചെയ്യപ്പെട്ടതു് ഒരു സമയം ഉരുകിയും, ഉലൎന്നും, അദൃശ്യമായും പോകുന്നതാണ്. ബ്രാഹ്മണന്റെ മുഖമാകുന്ന അഗ്നിയിൽ ചെയ്ത ഹോമം അഴിവില്ലാത്തതായി ഫലകരമായി ഭവിക്കും.

മൂ—സമമബ്രാഹ്മണേ ദാനം ദ്വിഗുണം ബ്രാഹ്മണബ്രുവേ
പ്രാധീതേ ശതസാഹസ്രമനന്തം വേദപാരഗേ. 85

ഭാ—ക്ഷത്രിയൻ മുതലായവൎക്കു കൊടുക്കുന്ന ദാനത്തിനു ശാസ്ത്രത്തിൽ പറഞ്ഞ ഫലംതന്നെ വരും. അനുഷ്ഠാനമില്ലാതെ ബ്രാഹ്മണനെന്നുതന്നെ പറയുന്ന ബ്രാഹ്മണനു കൊടുത്ത ദാനം ഇരട്ടിയായി ഭവിക്കും. വേദാദ്ധ്യായിയായ ബ്രാഹ്മണനു കൊടുത്ത ദാനം ലക്ഷംഗുണമുള്ളതായി ഭവിക്കും. വേദം മുഴുവനും പാഠംചെയ്ത ബ്രാഹ്മണനു കൊടുത്ത ദാനത്തിന്റെ ഫലം അഗണ്യമായിട്ടുള്ളതാകുന്നു.

മൂ—പാത്രസ്യ ഹി വിശേഷേണ ശ്രദ്ധധാനതയൈവച
അല്പം വാ ബഹു വാ പ്രേത്യ ദാനസ്യാവാപ്യതേഫലം. 86

ഭാ—സൽപാത്രമായിരിക്കുന്നതിനാലും, ശ്രദ്ധയോടു കൊടുക്കുന്നതുകൊണ്ടും ദാനം ചെയ്യുന്ന ദ്രവ്യം അല്പമായിരുന്നാലും, അധികമായാലും ദാതാവു മരിച്ചശേഷം അധികഫലത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—സമോത്തമാധമൈരാജാ ത്വാഹൂതഃ പാലയൻപ്രജാഃ
ന നിവൎത്തേത സംഗ്രാമാൽ ക്ഷാത്രം ധൎമ്മമനുസ്മരൻ. 87

ഭാ—തന്നോടു സമനെന്നും, തന്നെക്കാൾ ഉൽകൃഷ്ടനെന്നും, തന്നെക്കാൾ

അപകൃഷ്ടനെന്നും പറഞ്ഞു യുദ്ധത്തിന വിളിച്ചാൽ ക്ഷത്രിയധമ്മത്തെ വിചാരിച്ച് ഭയപ്പെടാതെ രാജാവു തന്റെ വൈരിയോടു യുദ്ധത്തിനൊരുങ്ങേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സംഗ്രാമേഷ്വനിവൎത്തിത്വം പ്രജാനാം ചൈവ പാലനം
ശുശ്രൂഷാ ബ്രാഹ്മണാനാം ച രാജ്ഞാം ശ്രേയസ്കരം പരം 88

ഭാ—എന്തെന്നാൽ രണത്തിൽ ഓടിപ്പോകാതിരിക്ക പ്രജകളെ പാലിക്കുക ബ്രാഹ്മണരെ പൂജിക്ക ഈ മൂന്നും രാജാവിന്ന് ഏറ്റവും ശ്രേയസ്കരമായി ഭവിക്കുന്നു.

യുദ്ധധർമ്മം.

മൂ—ആഹവേഷു മിഥോന്യോന്യം ജിഘാംസന്തോ മഹീക്ഷിതഃ
യുധ്യമാനാഃ പരം ശക്ത്യാ സ്വൎഗ്ഗം യാന്ത്യപരാങ്മുഖാഃ. 89

ഭാ—യുദ്ധത്തിൽ ഒരുത്തനെയൊരുത്തൻ കൊല്ലണമെന്നു വിചാരിച്ച് യുദ്ധം ചെയ്യുമ്പോൾ പിന്തിരിയാതെ വൈരിയോടു ധൈര്യസമേതം പൊരുതു മരിക്കുന്ന രാജാവു സ്വൎഗ്ഗത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—ന കൂടൈരായുധൈൎഹന്യാദ്യുധ്യമാനോ രണേ രിപൂൻ
ന കൎണ്ണിഭിൎന്നാപി ദിഗ്ദ്ധൈൎന്നാഗ്നിജ്വലിതതേജനൈഃ. 90

ഭാ—ഒരായുധത്തെ മറെറാരായുധമെന്നു ചതിയായി കാണിച്ച് കൎണ്ണികാബാണങ്ങളും തൊമ്പിൽ സന്ധാനം ചെയ്യായ്വാരും അമ്മതെന്നു തട്ടക്കപ്പെട്ട ബാണങ്ങളും, അഗ്നിയിൽ പഴുപ്പിച്ച ബാണങ്ങളും ഇവകൊണ്ടു ശത്രുക്കളെ യുദ്ധത്തിൽ വധിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—നച ഹന്യാൽസ്ഥലാരൂഢാൻ നക്ലീബംകൃതാഞ്ജലിം
നാമുക്തകേശന്നാസീനം നതവാസ്മീതിവാദിനം. 91

ഭാ—രഥത്തിൽനിന്നു ഭൂമിയിലിറങ്ങിയവൻ, നപുംസകൻ, അഞ്ജലിബദ്ധൻ, തലമുടിയെ അഴിച്ചിട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവൻ, കുത്തിയിരിക്കുന്നവൻ, അഭയം പ്രാപിച്ചവൻ ഇവരെ വധിക്കരുത്.

മൂ—ന സുപ്തന്നവിസന്നാഹം ന നഗ്നന്ന നിരായുധം
നായുധ്യമാനംപശ്യന്തം നപരേണസമാഗതം. 92

ഭാ—ഉറങ്ങുന്നവൻ സന്നാഹമില്ലാത്തവൻ വസ്ത്രഹീനൻ, ആയുധഹീനൻ യുദ്ധത്തിൽ എതിൎക്കാത്തവൻ യുദ്ധത്തെ നോക്കുന്നവൻ മറെറാരുത്തനോടു യുദ്ധം ചെയ്യുന്നവൻ ഇവരെയും വധിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—നായുധംവ്യസനപ്രാപ്തം നാൎത്തന്നാതിപരിക്ഷതം
ന ഭീതന്നപരാവൃത്തം സതാം ധൎമ്മമനുസ്മരൻ. 93

ഭാ—ആയുധമൊടിഞ്ഞവൻ, പുത്രാദികളുടെ മരണത്താൽ വ്യസനിക്കുന്നവൻ നല്ലപോലെ അടിപെട്ടവൻ ഭയന്നവൻ യുദ്ധത്തിൽ പിന്തിരിഞ്ഞോടുന്നവൻ ഇവരെ മഹാന്മാരുടെ ധമ്മത്തെ വിചാരിച്ചു ബാധിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—യസ്തുഭീതഃ പരാവൃത്തഃ സംഗ്രാമേഹന്യതേപരൈ
ഭൎത്തുൎയ്യദ്ദുഷ്കൃതംകിഞ്ചിത്തത്സൎവ്വം പ്രതിപദ്യതേ. 94

ഭാ—യാതൊരു യോദ്ധാവു് പിന്തിരിഞ്ഞോടി ശത്രുവിനാൽ വധിക്കപ്പെട്ട

ന്നുവോ അവൻ തനിക്കു ശമ്പളം കൊടുക്കുന്ന യജമാനന്റെ പാപത്തെ കയ്യേൽക്കുകയാകുന്നു ചെയ്യുന്നത്.

മൂ—യച്ചാസ്യസുകൃതംകിഞ്ചിദമുത്രാർത്ഥമുപാർജ്ജിതം
ഭർത്താതൽസർവ്വമാദത്തേ പരാവൃത്തഹതസ്യ തു. 95

ഭാ—അപ്രകാരം പിന്തിരിയുന്ന യോദ്ധാവ് പാരലൗകികാർത്ഥം ആർജ്ജിച്ചിരിക്കുന്ന പുണ്യത്തെ യജമാനൻ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—രഥാശ്വം ഹസ്തിനം ഛത്രം ധനംധാന്യംപശൂംസ്ത്രിയഃ
സർവ്വദ്രവ്യാണികുപ്യഞ്ച യോ യജ്ജയതിതസ്യതൽ. 96

ഭാ—രഥം, കുതിര, ആന, കുട, ധനം, ധാന്യം, പശു, സ്ത്രീ, ആജ്യം മുതലായവയേയും വെള്ളി സ്വർണ്ണം ഇവയെ ഒഴിച്ചുള്ള മറ്റു ദ്രവ്യങ്ങളെക്കൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന പാത്രങ്ങളെയും യാതൊരു യോദ്ധാവു യുദ്ധത്തിൽ ജയിക്കുന്നുവോ അവന് സ്വന്തമായി ഭവിക്കുന്നു.

മൂ—രാജ്ഞശ്ച ദദ്യുരുദ്ധാരമിത്യേഷാ വൈദികീശ്രുതിഃ
രാജ്ഞാ ച സർവ്വയോധേഭ്യോ ദാതവ്യമപൃഥക്ജിതം. 97

ഭാ—യുദ്ധത്തിൽ യോദ്ധാക്കന്മാരാൽ കീഴടക്കപ്പെട്ട ദ്രവ്യങ്ങളിൽ ഭൂമി, സ്വർണ്ണം, വെള്ളി, രത്നം മുതലായ വിലയേറിയ വസ്തുക്കളെ രാജാവിനു കൊടുക്കണമെന്നു വേദത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. രാജാവും താനുംകൂടി യുദ്ധംചെയ്തു ജയിച്ച സ്വത്തുക്കളിലും യോദ്ധാവിന്റെ സാമർത്ഥ്യത്തിനനുസരണമായി വിഭാഗിച്ചുകൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഏഷോനുപസ്കൃതഃപ്രോക്തോ യോധധർമ്മസ്സനാതനഃ
അസ്മാദ്ധർമ്മാന്നച്യവേത ക്ഷത്രിയോഘ്നൻ രണേ രിപൂൻ. 98

ഭാ—നിന്ദിക്കപ്പെടാത്തതും അനാദിയായുമിരിക്കുന്ന യുദ്ധധർമ്മമാകുന്നത് ഇതുവരെ പറയപ്പെട്ടു. ഈ വിധത്തിൽ ശത്രുസംഹാരം ചെയ്യുന്ന രാജാവിന് പാപസംഗതിയുണ്ടാകുന്നതല്ല.

മൂ—അലബ്ധഞ്ചൈവലിപ്സേത ലബ്ധംരക്ഷേൽപ്രയത്നതഃ
രക്ഷിതംവർദ്ധയേച്ചൈവ വൃദ്ധംപാത്രേഷുനിക്ഷിപേൽ. 99

ഭാ—രാജാവു ലഭിച്ചിട്ടില്ലാത്തവയായ അർത്ഥങ്ങളെ സമ്പാദിക്കുന്നതിന് ഇച്ഛിക്കേണ്ടതാകുന്നു. സമ്പാദിച്ച ധനത്തെ പ്രയത്നത്തോടുകൂടി പരിരക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു. രക്ഷിച്ച ധനത്തെ വൃദ്ധിചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. വൃദ്ധിചെയ്ത ധനത്തെ സൽപാത്രങ്ങളിൽ ചെലവുചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഏതച്ചതുർവ്വിധംവിദ്യാൽ പുരുഷാർത്ഥപ്രയോജനം
അസ്യനിത്യമനുഷ്ഠാനം സമ്യക്കുർയ്യാദതന്ദ്രിതഃ. 100

ഭാ—ഈ നാലു കാര്യങ്ങളെയും പുരുഷാർത്ഥപ്രയോജനമെന്നറിഞ്ഞ് നിത്യവും അവയെ മടികൂടാതെ അനുസരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അലബ്ധമിച്ഛേദ്ദണ്ഡേന ലബ്ധം രക്ഷേദവേക്ഷയാ
രക്ഷിതംവർദ്ധയേദ്വൃദ്ധ്യാ വൃദ്ധന്ദാനേന നിക്ഷിപേൽ. 101

ഭാ—താൻ ആർജ്ജിക്കേണ്ട ദ്രവ്യത്തെ യുദ്ധംചെയ്തുതന്നെ ആർജ്ജിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അതിനെ സ്വാധീനത്തിൽ രക്ഷിക്കണം. അതിനെയും വ്യാപാരത്താൽ

ച്ചയിയെ പ്രാപിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അതിനെ ചെലവുചെയ്യുന്നതു് ഭോഗാത്മകമായി വേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—നിത്യമുദ്യതദണ്ഡസ്സ്യാന്നിത്യം വിവൃതപൌരുഷഃ
നിത്യംസംവൃതസംവാൎയ്യോനിത്യം ഛിദ്രാനുസാൎയ്യരേഃ. 102

ഭാ—രാജാവിനെ ചതുരംഗബലം എപ്പോഴും ജാഗ്രതയായിത്തന്നെ ഇരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ധനുൎവ്വിദ്യാദികളിൽ തന്റെ സാമൎത്ഥ്യത്തെ സദാ പ്രകാശിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു. തന്റെ അന്തൎഗ്ഗതത്തെ മറിക്കലും പുറത്തുവിടാതെയും നിത്യവും ശത്രുജയത്തിനുള്ള കാലത്തെ വീക്ഷിച്ചും ഇരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—നിത്യമുദ്യതദണ്ഡസ്യ കൃത്സ്നമുദ്വിജതേജഗൽ
തസ്മാത്സൎവ്വാണിഭൂതാനി ദണ്ഡേനൈവപ്രസാധയേൽ. 103

ഭാ—ചതുരംഗസൈന്യങ്ങൾ ജാഗ്രതയായിരിക്കുന്ന രാജാവിനെ സകലജനങ്ങളും ഭയപ്പെടുന്നതിനാൽ അതുകൊണ്ടുതന്നെ സകലരേയും സ്വാധീനപ്പെടുത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അമായയൈവവൎത്തേത ന കഥഞ്ചനമായയാ
ബുദ്ധ്യേതാരിപ്രയുക്താഞ്ച മായാംനിത്യം സുസംവൃതഃ. 104

ഭാ—തന്റെ മന്ത്രിമാരോടു ലേശവും മായാപ്രകൃതിയെ പ്രയോഗിക്കരുതു്. തന്റെ ദൂതന്മാർമുഖേന ശത്രുരാജാക്കന്മാരുടെ മനോഭാവങ്ങളെ അറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—നാസ്യഛിദ്രംപരോവിദ്യാദ്വിദ്യാഛിദ്രംപരസ്യ തു
ഗൂഹേൽകൂൎമ്മഇവാംഗാനി രക്ഷേദ്വിവരമാത്മനഃ. 105

ഭാ—ശത്രു തന്റെ മായാപ്രയോഗങ്ങളെ അറിയരുതാത്തതാകുന്നു. അവന്റെ മായാവൃത്തികളെ താൻ അറിഞ്ഞുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. ആമ സമയംപോലെ തന്റെ ശരീരത്തിന്നു് വിവൃതത്വവും സങ്കോചത്വവും വരുത്തുന്നതുപോലെ രാജാവു് സൈന്യബലത്തെയും നിഗൂഢീകരിച്ചിട്ട് തന്റെ ഇംഗിതങ്ങൾ പുറത്താകാതെ രഹസ്യത്തിൽ വൎത്തിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ബകവച്ചിന്തയേദൎത്ഥാൻ സിംഹവച്ചപരാക്രമേൽ
വൃകവച്ചാവലുംപേത ശശവച്ച വിനിഷ്പതേൽ. 106

ഭാ—പ്രവാഹിക്കാ ശീലമായുള്ള ജലത്തിൽ വൎത്തിക്കുന്ന മത്സ്യങ്ങളെ കൈക്കലാക്കുന്നതിന്നായി കൊക്കുകൾ അതേവിചാരത്തോടുകൂടിയിരുന്നു് കൈവശപ്പെടുത്തുന്നതുപോലെ ശത്രുജയം മുതലായ വിഷയങ്ങളിൽ വൎത്തിക്കേണ്ടതാകുന്നു. സിംഹം തന്റെ വീൎയ്യം നിമിത്തം തന്നേക്കാൾ വലിപ്പമുള്ള ആനകളെ ഹിംസിക്കുന്നതുപോലെ ബലവാന്മാരായ വൈരികളെയും ജയിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഗോപന്മാരാൽ രക്ഷിക്കപ്പെട്ട കന്നുകാലികളെ ചെന്നായ്ക്കൂട്ടം സമയം നോക്കി പിടികൂടുന്നതുപോലെ രാജ്യസ്ഥരായിരിക്കുന്ന ശത്രുക്കളെയും വധിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അരണ്യത്തിൽ വേടന്മാർ വലയിലകപ്പെട്ടാൽ മുയൽ തക്കംനോക്കി ചാടിക്കടന്നുകളയുന്നതുപോലെ ശത്രുക്കളാൽ പരിവൃതനായ പട്ടണത്തിൽനിന്നും അവൎക്കു് മനസ്സിലാകാതെ അവിടെനിന്നും വേറൊരിടത്തേക്കു പോകേണ്ടതാകുന്നു.

കൌശലവിധി.

മൂ—ഏവംവിജയമാനസ്യയേസ്യസ്യുഃപരിപന്ഥിനഃ
താനാനയേദ്വശംസൎവ്വാൻ സാമാദിഭിരുപക്രമൈഃ. 107

ഭാ—ഇപ്രകാരം ശത്രുജയം ചെയ്യുന്നവനെ യാതൊരുത്തർ വിരോധംചെയ്യുന്ന

ഴവോ അവരെ സാമ, ദാന, ഭേദ, ദണ്ഡങ്ങളാകുന്ന ഉപായങ്ങളെക്കൊണ്ടു സ്വാധീനപ്പെടുത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യദി തേ തു ന തിഷ്ഠേയുരുപായൈഃ പ്രഥമൈസ്ത്രിഭിഃ
ദണ്ഡേനൈവ പ്രസഹ്യൈതാൻ ശനകൈർവ്വശമാനയേൽ.

ഭാ—വൈരികൾ സാമദാനഭേദങ്ങളാൽ സ്വാധീനപ്പെടാതിരുന്നാൽ മാത്രമേ ദണ്ഡോപായം ക്രമേണയായി പ്രയോഗിച്ചു സ്വാധീനപ്പെടുത്താവൂ.

മൂ— സാമാദീനാമുപായാനാം ചതുർണ്ണാമപി പണ്ഡിതാഃ
സാമദണ്ഡൗ പ്രശംസന്തി നിത്യം രാഷ്ട്രാഭിവൃദ്ധയേ. 109

ഭാ—ഈ നാലുപായങ്ങളിൽ സാമോപായംകൊണ്ടു വശപ്പെടാതിരിക്കുന്നതിനാലും ദണ്ഡോപായംകൊണ്ടു വശപ്പെടുന്നതിനാലും ദണ്ഡോപായം ഉൽകൃഷ്ടമായിട്ടുള്ളതാകുന്നു. സാമോപായത്തിന്നു അല്പംപോലും ചിലവു ഉണ്ടാകുന്നില്ലാ. ഇതിനാൽ ഈ രണ്ടുപായങ്ങളും രാജ്യാഭിവൃദ്ധികരമായിട്ടുള്ളതാണെന്നു മഹാന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.

പ്രജാപരിപാലനധർമ്മം.

മൂ— യഥോദ്ധരതി നിർദ്ദാതാ കക്ഷം ധാന്യം ച രക്ഷതി
തഥാ രക്ഷേന്നൃപോ രാഷ്ട്രം ഹന്യാച്ച പരിപന്ഥിനഃ.

ഭാ—കർഷകൻ വിളവിനോടൊന്നു വളർന്നുവരുന്ന പുല്ലുമുതലായവയെ പിഴുതുകളഞ്ഞു വിളവിനെ രക്ഷിക്കുന്നതുപോലെ രാജാവു തന്റെ രാജ്യത്തിലുണ്ടാകുന്ന ദുഷ്ടന്മാരെ നിഗ്രഹിച്ചു ശിഷ്ടന്മാരെ പരിരക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— മോഹാദ്രാജാ സ്വരാഷ്ട്രം യഃ കർശയത്യനവേക്ഷയാ
സോചിരാൽഭ്രശ്യതേ രാജ്യാജ്ജീവിതാച്ച സബാന്ധവഃ.

ഭാ—യാതൊരു രാജാവു് അറിവില്ലായ്മയാൽ ദുഷ്ടന്മാരെയും ശിഷ്ടന്മാരെയും തിരിച്ചറിയാതെ എല്ലാരെയും ദുഃഖിപ്പിക്കുമോ അവൻ രാജ്യംവിട്ടു പുത്രമിത്രകളത്രാദികളോടുകൂടി നശിച്ചുപോകുന്നു.

മൂ— ശരീരകർശനാൽപ്രാണാഃ ക്ഷീയന്തേ പ്രാണിനാം യഥാ
തഥാ രാജ്ഞാമപി പ്രാണാഃ ക്ഷീയന്തേ രാഷ്ട്രകർശനാൽ.

ഭാ—പ്രാണികളുടെ ശരീരത്തെ പീഡിപ്പിച്ചാൽ പ്രാണൻ യാതൊരുവിധം നശിച്ചുപോകുമോ അപ്രകാരം രാജാവു് അവിവേകിയായി പ്രജകളെ പീഡിപ്പിച്ചാൽ അവന്റെ പ്രാണൻ നശിച്ചുപോകും.

മൂ— രാഷ്ട്രസ്യ സംഗ്രഹേ നിത്യം വിധാനമിദമാചരേൽ
സുസംഗൃഹീതരാഷ്ട്രോ ഹി പാർത്ഥിവസ്സുഖമേധതേ.

ഭാ—രാജ്യപരിരക്ഷണത്തിനായിട്ടുള്ള താഴെപ്പറയുന്ന ഉപായത്തെ രാജാവനുസരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അതിനാൽ അധികം പ്രയാസംകൂടാതെ സുഖത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

ന്യായാസനങ്ങൾ.

മൂ— ദ്വയോസ്ത്രയാണാം പഞ്ചാനാം മദ്ധ്യേ ഗുല്മമധിഷ്ഠിതം
തഥാ ഗ്രാമശതാനാഞ്ച കുര്യാദ്രാഷ്ട്രസ്യ സംഗ്രഹം. 114

ഭാ—രണ്ടോ, മൂന്നോ, അഞ്ചോ, അല്ലെങ്കിൽ നൂറുഗ്രാമങ്ങൾക്ക നടുവെ സ്ഥിതീകരിക്കുന്നതിനും കരംമുതലായവയെ വസൂൽചെയ്യുന്നതിനും ആയി ഒരാളെ അധിപനായി നിയമിക്കേണ്ടതാകുന്നു. താൻ തന്റെ മേലധികാരിയായി കൃത്യങ്ങളെപ്പരിശോധിക്കണം.

മൂ— ഗ്രാമസ്യാധിപതിം കുൎയ്യാദ്ദശഗ്രാമപതിം തഥാ
വിംശതീശം ശതേശം ച സഹസ്രപതിമേവ ച. 115

ഭാ—അതതുഗ്രാമങ്ങൾക്ക് ഓരോ അധിപന്മാരെയും അതിന്മേൽ പത്തു ഗ്രാമത്തിന് ഒരധിപൻവീതമായും ആ അധിപന്മാരിൽ ഇരുപതുപേൎക്ക മേലവും ഒരാളെയും ഇങ്ങിനെയുള്ള മേലാളന്മാർ നൂറുപേൎക്ക മേലാവായി മറ്റൊരു അധിപനെയും അതിന്മേലെ ഇങ്ങിനെയുള്ള അധിപന്മാർ ആയിരംപേൎക്ക മേലാവായിട്ട് ഒരധിപനെയും രാജ്യരക്ഷക്കായി നിയമിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഗ്രാമദോഷാൻ സമുത്പന്നാൻ ഗ്രാമികശ്ശനകൈസ്സ്വയം
ശംസേദ്ഗ്രാമദശേശായ ദശേശോ വിംശതീശിനേ.

ഭാ—അതതുഗ്രാമാധിപതികൾ അതതുഗ്രാമത്തിലുണ്ടാകുന്ന അടിപിടികളായ മോഷണംമുതലായ വ്യവഹാരങ്ങളെ തീൎത്തുകൊള്ളണം. അതിന്മേലുള്ള കുറവുകളെ തന്നെപ്പോലെ പത്തു ഗ്രാമാധിപതികൾക്ക മേലാവായ തന്റെ മേലാവിനോടറിയിക്കണം. ആ മേലധിപനും തന്റെ അധികാരാതൃത്തിയിൽ കവിഞ്ഞുവരുന്ന കാൎയ്യങ്ങളെ തന്റെ മേലധ്യക്ഷൻ ഇരുപതു ഗ്രാമങ്ങൾക്ക മേലാവായവനോടറിയിക്കണം.

മൂ— വിംശതീശസ്തു തത്സൎവ്വം ശതേശായ നിവേദയേൽ
ശംസേദ്ഗ്രാമശതേശസ്തു സഹസ്രപതയേ സ്വയം. 117

ഭാ—അവനും തന്റെ അധികാരത്തിൽ കവിഞ്ഞുവരുന്ന കാൎയ്യങ്ങളെ തന്റെ യജമാനനായ നൂറു ഗ്രാമങ്ങൾക്കധിപനായവനോടും അവൻ അപ്രകാരം തന്റെ അധികാരത്തിൽ കവിഞ്ഞ കാൎയ്യങ്ങളെ ആയിരം ഗ്രാമാധിപനായ തന്റെ യജമാനനോടും അറിയിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

ശമ്പളനിയമം.

മൂ— യാനി രാജപ്രദേയാനി പ്രത്യഹം ഗ്രാമവാസിഭിഃ
അന്നപാനേന്ധനാദീനി ഗ്രാമികസ്താന്യവാപ്നുയാൽ.

ഭാ—ഗ്രാമാധിപൻ തന്റെ ഗ്രാമവാസികളാൽ നിത്യവും രാജാവിന്നുകൊടുക്കപ്പെടേണ്ടവയായ ചോറു ജലം വിറക ഇവയെ തന്റെ ഉപജീവനത്തിനായി എടുത്തുകൊള്ളാം.

മൂ— ദശീ കുലന്തു ഭുഞ്ജീത വിംശീ പഞ്ചകുലാനി ച
ഗ്രാമം ഗ്രാമശതാധ്യക്ഷഃ സഹസ്രാധിപതിഃ പുരം. 119

ഭാ—പത്തുഗ്രാമാധിപൻ ഏതൊന്നിനെ ആറുമാട്ടുവിട്ടുകോലുള്ള രണ്ടേരാൽ ഉഴപ്പെടുന്ന ഭൂമിയിൽവിളയുന്ന ധാന്യത്തെയും, ഇരുപതുഗ്രാമാധിപൻ അതിന്റെ അഞ്ചുമടങ്ങുധാന്യത്തെയും നൂറുഗ്രാമാധിപൻ ഒരു ഗ്രാമത്തെയും ആയിരംഗ്രാമാധിപൻ ഒരു നഗരത്തെയും, ഉപജീവനാൎത്ഥം എടുത്തുകൊള്ളാമെന്നുള്ളതാണ്.

മൂ— തേഷാംഗ്രാമ്യാണികാൎയ്യാണി പൃഥക്കാൎയ്യാണിചൈവഹി
രാജ്ഞോന്യസ്സചിവസ്നിഗ്ദ്ധസ്താനി പശ്യേദതന്ദ്രിതഃ.

ഭാ—ദശ ഗ്രാമാധിപൻമുതൽ ആയിരം ഗ്രാമാധിപൻവരെ ചെയ്ത തിന്മങ്ങളും ഗ്രാമവാസികൾക്കു വിരോധമായിട്ടുള്ളവയാണെന്നുള്ള പരാതി രാജാവിന്റെ അറിവിൽപ്പെട്ടാൽ പ്രജാവത്സലനായ ഒരു മന്ത്രിയെക്കൊണ്ട് അതിന്റെ സത്യാവസ്ഥ വിചാരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—നഗരേ നഗരേ ചൈകം കുൎയ്യാത്സൎവ്വാൎത്ഥചിന്തകം
ഉച്ചൈഃസ്ഥാനം ഘോരരൂപം നക്ഷത്രാണാമിവ ഗ്രഹം. 121

ഭാ—പട്ടണങ്ങൾതോറും ഈ രാജാവ് എല്ലാകാൎയ്യങ്ങളെയും ശരിയായി പരിശോധിക്കുന്ന ഒരു ന്യായാധിപനെ നിയമിച്ച് അവന് ഉയൎന്നതായും ഭയങ്കരമായും നക്ഷത്രങ്ങളുടെ നടുവിൽ പ്രകാശിക്കുന്ന ശുക്രനെപ്പോലെ അധികം വെളിച്ചമുള്ളതായും കോട്ടയുള്ളതായും ഇരിക്കുന്ന ഒരു വാസസ്ഥലവും വിട്ടുകൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—സ താനനുപരിക്രാമേത്സൎവ്വാനേവ സദാ സ്വയം
തേഷാംവൃത്തം പരിണയേത്സമ്യഗ്രാഷ്ട്രേഷു തച്ചരൈഃ 122

ഭാ—ആ ന്യായാധിപനും ആ ഗ്രാമാധിപൻ മുതലായ തന്റെ കീഴുദ്യോഗസ്ഥന്മാരുടെ കൃത്യങ്ങളുടെ ഗുണദോഷങ്ങളെ അതതു സ്ഥലങ്ങളിൽ നേരായി പരിശോധിക്കേണ്ടതാകുന്നു. തന്റെ അനുചരന്മാരെക്കൊണ്ടു ഗ്രാമവാസികളുടെ അഭിപ്രായങ്ങളെയും സത്യങ്ങളെയും അറിഞ്ഞു ക്രമപ്രകാരം പരാതികളെ തീൎക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—രാജ്ഞോ ഹി രക്ഷാധികൃതാഃ പരസ്വാദായിനഃ ശഠാഃ
ഭൃത്യാ ഭവന്തി പ്രായേണ തേഭ്യോ രക്ഷേദിമാഃ പ്രജാഃ. 123

ഭാ—രാജ്യത്തിൽ രാജാവിനാൽ നിയമിക്കപ്പെട്ട ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ പരാതിക്കാരിൽനിന്നും കൈക്കൂലി വാങ്ങിക്കൊണ്ടു ഔദ്ധത്യങ്ങളാൽ പ്രജകളെ ഏറ്റവും ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നു. ആകയാൽ അവരിൽനിന്നും കുടികളെ രാജാവുതന്നെ പരിരക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യേ കാൎയ്യികേഭ്യോൎത്ഥമേവ ഗൃഹ്ണീയുഃ പാപചേതസഃ
തേഷാംസൎവ്വസ്വമാദായ രാജാകുൎയ്യാത്പ്രവാസനം. 124

ഭാ—ആ മാതിരി ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ സങ്കടക്കാരിൽനിന്നും കൈക്കൂലി വാങ്ങുന്നുവോ അവരുടെ സകല ദ്രവ്യവും രാജാവ് അപഹരിച്ചുംകൊണ്ട് ആ പാപികളെയും രാജ്യത്തിൽനിന്നും ഓടിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—രാജാ കൎമ്മസു യുക്താനാം സ്ത്രീണാം പ്രേഷ്യജനസ്യ ച
പ്രത്യഹം കല്പയേദ്വൃത്തിം സ്ഥാനകൎമ്മാനുരൂപതഃ. 125

ഭാ—രാജാവ് വേലക്കാരികൾ വേലക്കാരന്മാർ ഇവൎക്ക് അവരവരുടെ യോഗ്യതാനുസരണം നിത്യവും ശമ്പളം കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പണോ ദേയോവകൃഷ്ടസ്യ ഷഡുത്കൃഷ്ടസ്യ വേതനം
ഷാണ്മാസികസ്തഥാച്ഛാദോ ധാന്യദ്രോണസ്തു മാസികഃ. 126

ഭാ—ഗൃഹവൃത്തികൾചെയ്യുന്ന അപകൃഷ്ടന്മാരായ ഭൃത്യന്മാൎക്കു നിത്യവും അതതുദേശത്തിൽ നടപ്പുള്ള ഒരു പണവും ശമ്പളവും ഉൽകൃഷ്ടന്മാരായ ഭൃത്യന്മാൎക്കും ആറുമാസത്തേക്കു രണ്ടു തുണിയും മാസത്തിൽ ഒരു ദ്രോണം നെല്ലും അതിനുമേലായ അരിവയ്ക്കുക മുതലായ പാകവൃത്തികൾ ചെയ്യുന്നവൎക്കു നിത്യം ആറുപണവും മാസത്തേക്കു രണ്ടു തുണിയും ആറുദ്രോണം നെല്ലും കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു. (ദ്രോണം 16 ഇടങ്ങഴി)

തീരുവവിധി.

മൂ—ക്രയവിക്രയമധ്വാനം ഭക്തഞ്ച സപരിവ്യയം
യോഗക്ഷേമഞ്ച സംപ്രേക്ഷ്യ വണിജോദാപയേൽകരാൻ, 127

ഭാ—വ്യാപാരികളിൽനിന്നും തീരുവ വാങ്ങേണ്ടതു താഴെപ്പറയുന്ന വിഷയങ്ങളെ വിചാരിച്ചു വേണ്ടതാകുന്നു. വാങ്ങിയ വസ്തുവിന്റെ ക്രയം വിക്രയം ആ ചരക്കിനെക്കൊണ്ടുവരുന്ന മാൎഗ്ഗം അവരുടെ ശ്രമം അവരുടെ ചിലവു്, അവൎക്കു ലഭിക്കേണ്ടതായ മൊത്തലാഭം ഇവയെ അനുസരിച്ചു വേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യഥാഫലേനയുജ്യേത രാജാ കൎത്താചകൎമ്മണാം
തഥാവേക്ഷ്യനൃപോ രാഷ്ട്രേ കല്പയേത്സതതംകരാൻ. 128

ഭാ—താനും പ്രജകളും ഏപ്രകാരം സുഖമായ ഫലത്തെ പ്രാപിക്കുമോ അപ്രകാരം വിചാരിച്ചു രാജാവു തീരുവ വാങ്ങിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യഥാല്പാല്പമദന്ത്യാദ്യം വാൎയ്യോകോവത്സഷട്പദാഃ
തഥാല്പാല്പോഗ്രഹീതവ്യോ രാഷ്ട്രാദ്രാജ്ഞാബ്ദികഃ കരഃ, 129

ഭാ—രക്തം, പാൽ, തേൻ ഇവയെ അട്ട വണ്ടു മക്ഷികം കന്നു ഇവ ഇതുകൾ ഏപ്രകാരം അല്പാല്പമായി ഗ്രഹിച്ചു ആവശ്യത്തിനുതക്കവണ്ണം സംഭരിക്കുന്നുവോ അപ്രകാരം രാജാവും പ്രജകൾ തനിക്കു തരേണ്ടതായ കരത്തെ അല്പാല്പമായി അവരിൽനിന്നും ഈടാക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പഞ്ചാശദ്ഭാഗ ആദേയോ രാജ്ഞാ പശുഹിരണ്യയോഃ
ധാന്യാനാമഷ്ടമോഭാഗഃ ഷഷ്ഠോദ്വാദശ ഏവ വാ. 130

ഭാ—അതുകളിൽനിന്നും ആദായിക്കുന്ന ദ്രവ്യം പശു ഹിരണ്യം ഇവയിൽനിന്നും കിട്ടുന്ന ലാഭത്തിൽ അൻപതിലൊന്നും, ഭൂമിയുടെ സാരാസാരങ്ങളെ ക്രമപ്പെടുത്തി അവയിൽനിന്നു വിളയുന്ന ധാന്യങ്ങളിൽനിന്നു എട്ടിലൊ ആറിലൊ അല്ലെങ്കിൽ പന്ത്രണ്ടിലൊന്നും തീരുവ വാങ്ങേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ആദദീതാഥഷഡ്ഭാഗം ദ്രുമാംസമധുസൎപ്പിഷാം
ഗന്ധൌഷധിരസാനാഞ്ച പുഷ്പമൂലഫലസ്യ ച 131

ഭാ—മരം, ലത, മാംസം, തേൻ, നെയ്യ്, വാസനദ്രവ്യം, ഔഷധിരസം പുഷ്പം കിഴങ്ങ്, ഫലം ഇവയിലും,

മൂ— പത്രശാകതൃണാനാഞ്ച ചൎമ്മണാംവൈദളസ്യ ച
മൃണ്മയാനാഞ്ച ഭാണ്ഡാനാം സൎവ്വസ്യാശ്മമയസ്യ ച. 132

ഭാ—ഇല, ശാകങ്ങൾ, വിറക്, തോൽ, മരവുരി, മൺപാത്രം രത്നം ഇവയിൽനിന്നും ആറിൽ ഒന്നുമാത്രമേ രാജാവു തീരുവ വാങ്ങാൻ പാടൊള്ളൂ.

മൂ— മ്രിയമാണോപ്യാദദീത ന രാജാ ശ്രോത്രിയാൽകരം
ന ച ക്ഷുധാസ്യസംസീദേച്ഛ്രോത്രിയോവിഷയേവസൻ,

ഭാ—രാജാവു് എളിയവനായിരുന്നാലും വേദജ്ഞനായ ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠനിൽനിന്നും ഒരിക്കലും തീരുവ വാങ്ങരുതാത്തതാകുന്നു. ആ ബ്രാഹ്മണനും വിശപ്പു നിമിത്തം ആ രാജ്യത്തിൽ ദുഃഖിച്ചിരിക്കുന്നതിനു് ഇടകൊടുക്കരുതു്.

മൂ— യസ്യരാജ്ഞസ്തുവിഷയേ ശ്രോത്രിയസ്സീദതിക്ഷുധാ
തസ്യാപി തൽക്ഷുധാ രാഷ്ട്രമചിരേണൈവ സീദതി.

ഭാ—യാതൊരുരാജാവിന്റെ രാജ്യത്തിൽ വേദജ്ഞനായ ബ്രാഹ്മണൻ ഭക്ഷണത്തിനു വകയില്ലാതെ വിശപ്പുനിമിത്തം ദുഃഖിക്കുന്നുവോ ആ രാജാവിന്റെ രാജ്യമെല്ലാം ക്ഷണംകൊണ്ടു ക്ഷാമംപിടിപെട്ട് ദുഃഖപീഡിതങ്ങളായി നശിച്ചുപോകുന്നു.

മൂ— ശ്രുതവൃത്തേ വിദിത്വാസ്യ വൃത്തിംധാർമ്മ്യാംപ്രകല്പയേൽ
സംരക്ഷേൽസർവ്വതശ്ചൈനം പിതാപുത്രമിവൌരസം. 135

ഭാ—ആ ബ്രാഹ്മണൻ പഠിച്ചിരിക്കുന്ന വേദശാസ്ത്രങ്ങളെയും; അവരുടെ അനുഷ്ഠാനങ്ങളെയും, അറിഞ്ഞ് അതിനുതക്കവിധം അവർക്കു ധർമ്മമായ ജീവനോപായത്തെ നിശ്ചയിച്ച് പിതാവു പുത്രനെയെന്നപോലെ അവരെ ചോരന്മാർ മുതലായവരിൽനിന്നും ഭയപ്പെടാതെയിരിക്കുന്നവിധം രക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സംരക്ഷ്യമാണോ രാജ്ഞായം കുരുതേധർമ്മമന്വഹം
തേനായുർവ്വർദ്ധതേരാജ്ഞോ ദ്രവിണംരാഷ്ട്രമേവച. 136

ഭാ—രാജാക്കന്മാരാൽ രക്ഷിക്കപ്പെടേണ്ട ആ ബ്രാഹ്മണർ നിത്യം ഇവന്റെ രാജ്യത്തിൽ യാതൊരുധർമ്മത്തെച്ചെയ്യുന്നുവോ അതിനാൽ രാജാവിന് ആയുസ്സ് ധനം ദേശം ഇവ വൃദ്ധിയെ പ്രാപിച്ചുവരുന്നു.

മൂ— യൽകിഞ്ചിദപിവർഷസ്യ ദാപയേൽകരസംജ്ഞിതം
വ്യവഹാരേണജീവന്തം രാജാ രാഷ്ട്രേ പൃഥഗ്ജനം 137

ഭാ—കായ്, കറിമുതലായവറെറ തന്റെ രാജ്യത്തിൽ കൊണ്ടുവന്ന് വിററു ജീവനത്തെ നിറവേററുന്ന സാധുക്കളോട് വർഷത്തിലൊരിക്കൽ അല്പദ്രവ്യത്തെ തീരുവ വാങ്ങേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— കാരുകാൻശില്പിനശ്ചൈവ ശൂദ്രാംശ്ചാത്മോപജീവിനഃ
ഏകൈകംകാരയേൽകർമ്മ മാസിമാസിമഹീപതിഃ 138

ഭാ—മിററായിക്കാരർ, ശില്പവേലക്കാരർ, കൊല്ലന്മാർ ഇവരിൽനിന്നും രാജാവ് മാസത്തിൽ ഒരിക്കൽവീതം ജോലിക്കണക്കവാങ്ങേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നോച്ഛിന്ദ്യാദാത്മനോമൂലം പരേഷാഞ്ചാതിതൃഷ്ണയാ
ഉച്ഛിന്ദൻഹ്യാത്മനോമൂലമാത്മാനന്താംശ്ചപീഡയേൽ:

ഭാ—പ്രജകളിൽനിന്നും ഭയംകൊണ്ട് ഇപ്രകാരം തീരുവവാങ്ങാതിരുന്നാൽ രാജാവ് ദുഃഖപ്പെടുന്നതാണ്. അധികംവാങ്ങിയാൽ ജനങ്ങൾ ദുഃഖപ്പെടുന്നതാണ്. ആകയാൽ രാജാവിനും ജനങ്ങൾക്കും ദുഃഖംനേരിടാതിരിക്കത്തക്കവിധം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— തീക്ഷ്ണശ്ചൈവമൃദുശ്ചസ്യാൽ കാര്യംവീക്ഷ്യമഹീപതിഃ
തീക്ഷ്ണശ്ചൈവമൃദുശ്ചൈവ രാജാ ഭവതിസമ്മതഃ. 140

ഭാ—അതതുകാര്യങ്ങൾക്കു തക്കവിധം ചിലകാര്യത്തിൽ കോപിയായും, ചിലകാര്യത്തിൽ ക്ഷമയുള്ളവനായും ഇരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അങ്ങിനെയിരുന്നാൽ പ്രജകൾക്ക് ഇഷ്ടനായിരിക്കും (പ്രജകളുടെ സമ്മതം ലഭിക്കും എന്നസാരം.)

മൂ— അമാത്യമുഖ്യംധർമ്മജ്ഞം പ്രാജ്ഞംദാന്തംകുലോൽഗതം
സ്ഥാപയേദാസനേതസ്മിൻ ഖിന്നഃകാര്യേക്ഷണേ നൃണാം.

ഭാ—രാജാവു് താൻതന്നെ കാൎയ്യവിചാരം ചെയ്യുന്നതിനു അസമൎത്ഥനായി വരികയാണെങ്കിൽ ധൎമ്മജ്ഞനായും ജിതേന്ദ്രിയനായും കുലീനനായും ഇരിക്കുന്ന മന്ത്രിയെ രാജ്യകാൎയ്യങ്ങളെ നിൎവ്വഹിപ്പാൻ നടത്തുന്നതിനായി മുഖ്യമായ ന്യായാധിപനായി നിയമിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏവം സൎവം വിധായേദമിതികൎത്തവ്യമാത്മനഃ
യുക്തശ്ചൈവാപ്രമത്തശ്ച പരിരക്ഷേദിമാഃ പ്രജാഃ 142

ഭാ—ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞ ഏൎപ്പാടുകളെ ശരിയായി ഏൎപ്പെടുത്തി രാജാവു നിഷ്കൎഷയോടുകൂടി പ്രജാപരിപാലനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— വിക്രോശന്ത്യോ യസ്യ രാഷ്ട്രാദ്ധ്രിയന്തേ ദസ്യുഭിഃ പ്രജാഃ
സമ്പശ്യതഃ സഭൃത്യസ്യ മൃതഃ സ ന തു ജീവതി. 143

ഭാ—ഏതു രാജാവിന്റെ ഭരണകാലത്തിൽ ചോരന്മാരാലെയായ ദുഷ്ടന്മാരാൽ പ്രജകൾക്കു ഉപദ്രവം ഉണ്ടാകുന്നുവോ ആ രാജാവു് ജീവിച്ചിരുന്നാലും മരിച്ചവനോടു സമാനനാകുന്നു.

മൂ— ക്ഷത്രിയസ്യ പരോ ധൎമ്മഃ പ്രജാനാമേവ പാലനം
നിൎദ്ദിഷ്ടഫലഭോക്താ ഹി രാജാ ധൎമ്മേണ യുജ്യതേ. 144

ഭാ—ക്ഷത്രിയന്നു് സകലധൎമ്മത്തെക്കാളും പ്രജാപരിപാലനധൎമ്മം ഉയൎന്നതാകുന്നു. രാജാവു് വിധിപ്രകാരം, കരം തീരുവ മുതലായവ വാങ്ങി ഉപജീവിക്കുന്നതും ധൎമ്മമായിട്ടുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— ഉത്ഥായ പശ്ചിമേ യാമേ കൃതശൌചസ്സമാഹിതഃ
ഹുതാഗ്നിൎബ്രാഹ്മണാംശ്ചാൎച്ച്യ പ്രവിശേത്സ ശുഭാം സഭാം.

ഭാ—രാജാവു രാത്രിയിൽ നാലാമത്തെ യാമത്തിൽ മലമൂത്രവിസൎജ്ജനാദം ചെയ്തു് ആചമിച്ചു ശുദ്ധനായിട്ടു് ജപം, ഹോമം, ബ്രാഹ്മണപൂജനം മുതലായവ കഴിഞ്ഞു ലക്ഷണയുക്തയായ തന്റെ സഭയിൽ പ്രവേശിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— തത്ര സ്ഥിതഃ പ്രജാസ്സൎവാഃ പ്രതിനന്ദ്യ വിസൎജ്ജയേൽ
വിസൃജ്യ ച പ്രജാസ്സൎവാഃ മന്ത്രയേത്സഹ മന്ത്രിഭിഃ. 146

ഭാ—ആ സഭയിൽ ഇരുന്നു് തന്നെക്കാണുന്നതിനായി വന്ന സകലപ്രജകളെയും ദൎശനം, സംഭാഷണം മുതലായവകൊണ്ടു സന്തോഷിപ്പിക്കണം. അനന്തരം അവരെ അയച്ചിട്ടു് തന്റെ രാജ്യഭരണവിഷയസംബന്ധമായ കാൎയ്യങ്ങളെ മന്ത്രിമാരോടു് ആലോചിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

ആലോചനാവിധി.

മൂ— ഗിരിപൃഷ്ഠം സമാരുഹ്യ പ്രാസാദം വാ രഹോഗതഃ
അരണ്യേ നിശ്ശലാകേ വാ മന്ത്രയേദവിഭാവിതഃ. 147

ഭാ—പൎവ്വതശിരസ്സു, അല്ലെങ്കിൽ മാളികയുടെ മുകൾഭാഗം, അരണ്യം ഈ സ്ഥലങ്ങളിൽ പ്രത്യേകം ഒരു ഗോപ്യമായ സ്ഥലമുണ്ടാക്കി അവിടെയിരുന്നുവേണം രാജ്യകാൎയ്യങ്ങളെക്കുറിച്ചാലോചിക്കേണ്ടതു്. രാജ്യകാൎയ്യാലോചനയിൽ ഉൾപ്പെട്ടവരല്ലാതെ മറ്റൊരുത്തരും അറിയാതിരിക്കുന്നതിനു പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധിക്കണം.

മൂ— യസ്യ മന്ത്രം ന ജാനന്തി സമാഗമ്യ പൃഥഗ്ജനാഃ
സകൃത്സ്നാം പൃഥിവീം ഭുംക്തേ കോശഹീനോപി പാൎത്ഥിവഃ.

ഭാ—ഏതു രാജാവ് രാജ്യകാര്യത്തെക്കുറിച്ചാലോചിക്കുമ്പോൾ മറ്റൊരുത്തനും കേൾക്കാതിരിക്കുന്നു, ആ രാജാവിന്റെ ഭണ്ഡാരം ചെറുതായിരുന്നാലും ഭൂമി മുഴുവൻ പാലിക്കുന്നവനായി ഭവിക്കും.

മൂ—ജഡമൂകാന്ധബധിരാം സ്തൈര്യഗ്യോനാൻ വയോധികാൻ
സ്ത്രീമ്ലേച്ഛവ്യാധിതവ്യംഗാൻ മന്ത്രകാലേ പ്രസാരയേൽ.

ഭാ—മൂഢൻ, നാക്കില്ലാത്തവൻ, കരുടൻ, ചെകിടൻ, കിളി, വൃദ്ധൻ, സ്ത്രീ, രോഗി, മ്ലേച്ഛൻ, അംഗഹീനൻ ഇവർ ആലോചന ചെയ്യുന്ന സ്ഥലത്തുണ്ടായിരുന്നാൽ ഉടൻ ഓട്ടിച്ചുകളയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഭിന്ദന്ത്യവമതാ മന്ത്രം തൈര്യഗ്യോനാസ്തഥൈവ ച
സ്ത്രീയശ്ചൈവ വിശേഷേണ തസ്മാത്തത്രാദൃതോ ഭവേൽ. 150

ഭാ—എന്തെന്നാൽ മുൻ പറഞ്ഞവർ ഗ്രഹിച്ചിരുന്നാൽ ഒരു സന്ദർഭത്തിൽ പരിഹസിതന്മാരായി ഭവിക്കുമ്പോൾ അവർ കേട്ടിട്ടുള്ള ഗൂഢാലോചനയെ മറ്റൊരുത്തനോടു പറയുകയും തന്മൂലം അതു നാടൊട്ടുക്ക പരക്കുകയും ചെയ്യുന്നതിനു സംഗതിയാകുന്നതാണ്. സ്ത്രീകളോടു എത്ര രഹസ്യമായ കാര്യങ്ങൾ പറഞ്ഞിരുന്നാലും ഉടൻതന്നെ അവർ പുറത്തുപറയുമെന്നതിൽ സന്ദേഹമില്ലാത്തതാണ്. അതിനാൽ ഇങ്ങിനെയുള്ളവരെ നീക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—മധ്യന്ദിനേർദ്ധരാത്രേ വാ വിശ്രാന്തോ വിഗതക്ലമഃ
ചിന്തയേദ്ധർമ്മകാമാർത്ഥാൻ സാർദ്ധന്തൈരേക ഏവ വാ. 151

ഭാ—പകലിൽ ആകട്ടെ രാത്രിയിലാകട്ടെ പതിനഞ്ചു നാഴികയ്ക്കു തന്റെ ജോലിയെ പര്യവസാനിപ്പിച്ചിട്ട് അക്ഷീണനായി ധർമ്മാർത്ഥകാമങ്ങളെക്കുറിച്ചു തന്റെ മന്ത്രികളോടോ താൻ തനിച്ചോ വിചാരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പരസ്പരവിരുദ്ധാനാം തേഷാഞ്ച സമുപാർജ്ജനം
കന്യാനാം സംപ്രദാനഞ്ച കുമാരാണാഞ്ച രക്ഷണം. 152

ഭാ—ഒന്നിനൊന്നു വിരോധമായിരിക്കുന്ന ധർമ്മാർത്ഥകാമങ്ങൾക്കു വിരോധംകൂടാതെ നടക്കുന്നതിനെക്കുറിച്ചും, തന്റെ പുത്രിയെ യോഗ്യനായ വരനു വിവാഹം ചെയ്തുകൊടുക്കുന്നതിനെക്കുറിച്ചും, തന്റെ പുത്രനെ വിദ്യയഭ്യസിപ്പിക്കുന്നതിനെക്കുറിച്ചും,

മൂ—ദൂതസംപ്രേഷണഞ്ചൈവ കാര്യശേഷന്തഥൈവ ച
അന്തഃപുരപ്രചാരഞ്ച പ്രണിധീനാഞ്ച ചേഷ്ടിതം. 153

ഭാ—പത്രികകൊണ്ടുപോകുന്ന ദൂതനെ ഒരു സ്ഥലത്ത് അയയ്ക്കുന്നതിനെക്കുറിച്ചും, ആരംഭിച്ചകാര്യത്തെ നിർവിഘ്നം സാധിക്കുന്നതിനെക്കുറിച്ചും, അന്തഃപുരത്തിലുള്ള കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ചും, ചാരന്മാരുടെ പ്രവൃത്തിയെക്കുറിച്ചും,

മൂ—കൃത്സ്നഞ്ചാഷ്ടവിധം കർമ്മ പഞ്ചവർഗ്ഗഞ്ച തത്വതഃ
അനുരാഗാപരാഗൌ പ്രചാരം മണ്ഡലസ്യ ച. 154

ഭാ—കപ്പം വാങ്ങുക, ശമ്പളം കൊടുക്കുക, അയോഗ്യന്മാരായ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെ നീക്കുക, പരാതി വിചാരണ ചെയ്യുക, ശിക്ഷിക്കുക പ്രായശ്ചിത്തം നിശ്ചയിക്കുക തീരുവ വാങ്ങുക ചതുരംഗബലം ചാരപുരുഷൻ ഭൃത്യന്മാർ തനിക്കായിട്ട് കൃഷിസൂക്ഷിക്കുന്നവൻ വ്യാപാരം ചെയ്യുന്നവൻ തന്റെ അന്തഃപുരം സൂക്ഷിക്കുന്നവൻ സന്യാസിവേഷക്കാരൻ അതുല്യമായരേണം ഇവയും,

എന്ന

മൂ-മധ്യമസ്യ പ്രചാരഞ്ച വിജിഗീഷോശ്ച ചേഷ്ടിതം
ഉദാസീനപ്രചാരഞ്ച ശത്രോശ്ചൈവ പ്രയത്നതഃ. 155

ഭാ—മധ്യമന്റെ അഭിപ്രായം തന്നെ ജയിക്കണമെന്നു വിചാരിക്കുന്നവന്റെ പ്രവൃത്തി, തന്റെ ദേശത്തിലേക്കു് രണ്ടുദേശം വിട്ടുതന്നിട്ടുള്ളവന്റെ അഭിപ്രായം സാമന്തന്മാരുടെ അഭിപ്രായം തന്റെ അനാദിയായ ശത്രുക്കളുടെ അഭിപ്രായം ഇവയേയും ജാഗ്രതയായി ആലോചിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ-ഏതാഃ പ്രകൃതയോമൂലം മണ്ഡലസ്യ സമാസതഃ
അഷ്ടൌചാന്യാസ്സമാഖ്യാതാ ദ്വാദശൈവതു താഃ സ്മൃതാഃ.

ഭാ—തന്റെ ദേശത്തിലേക്കു രണ്ടുദേശം വിട്ടിട്ടുള്ളവൻ, മധ്യമൻ തന്നെ ജയിക്കണമെന്നു വിചാരിച്ചവൻ, തന്റെ സാമന്തൻ ഇവ നാലുപേരും മേല്പറഞ്ഞ എട്ടുപേരും ദേശത്തിലേക്കു മൂലപ്രകൃതികളാകുന്നു.

മൂ-അമാത്യരാഷ്ട്രദുർഗ്ഗാർത്ഥ ദണ്ഡാഖ്യാഃ പഞ്ചചാപരാഃ
പ്രത്യേകം കഥിതാഹ്യേതാസ്സംക്ഷേപേണ ദ്വിസപ്തതിഃ. 157

ഭാ—മന്ത്രി, ദേശം, കോട്ട, ഭണ്ഡാരം ചതുരംഗബലം ഇവയഞ്ചും മുമ്പറഞ്ഞ പന്ത്രണ്ടു മൂലപ്രകൃതികൾക്കും പ്രത്യേകം പ്രത്യേകമുണ്ടു്. ആകയാൽ ദേശത്തിനു പ്രകൃതി എഴുപത്തിരണ്ടെന്നും പറയുന്നു.

മൂ-അനന്തരമരിം വിദ്യാ ദരിസേവിനമേവ ച
അരേരനന്തരം മിത്രമുദാസീനന്തയോഃ പരം. 158

ഭാ—തന്റെ രാജ്യത്തിനു സാമന്തനായിട്ടുള്ളവനെയും അവനെ അനുസരിച്ചവനെയും ശത്രുവായും അവന്റെ സാമന്തരാജാവിനെ തന്റെ മിത്രമായും അവന്റെ സാമന്തദേശിയെ മധ്യമനായും അറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ-താൻ സർവ്വാനഭിസംദധ്യാത്സാമാദിഭിരുപക്രമൈഃ
വ്യസ്തൈശ്ചൈവസമസ്തൈശ്ച പൌരുഷേണ നയേന ച. 159

ഭാ—ഇവരെല്ലാം ചതുർവ്വിധ ഉപായത്തിനാലാകട്ടെ, അല്ലെങ്കിൽ ദണ്ഡംകൊണ്ടു മാത്രമാകട്ടെ, തന്റെ സ്വാധീനത്തിലാക്കേണ്ടതാകുന്നു.

സന്ധ്യാദി ഗുണങ്ങൾ.

മൂ-സന്ധിഞ്ച വിഗ്രഹഞ്ചൈവ യാനമാസനമേവ ച
ദ്വൈധീഭാവം സംശ്രയഞ്ച ഷഡ്ഗുണാംശ്ചിന്തയേത്സദാ.

ഭാ—ശത്രുവോടു സമാധാനപ്പെടുക, യുദ്ധംചെയ്യുക യുദ്ധയാത്രചെയ്യുക, യുദ്ധയാത്ര ചെയ്യാതിരിക്കുക തന്റെ സൈന്യത്തെ രണ്ടായിപ്പകുക്കുക ബലവാനു കീഴടങ്ങുക ഇവ ആറുവകയും ആലോചിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ-ആസനഞ്ചൈവ യാനഞ്ച സന്ധിം വിഗ്രഹമേവ ച
കാര്യം വീക്ഷ്യ പ്രയുഞ്ജീത ദ്വൈധം സംശ്രയമേവ ച. 161

ഭാ—ഇപ്രകാരം ആലോചിച്ചുനോക്കി ഏതേതുകാര്യങ്ങൾക്കു ഏതേതു ചെയ്യേണ്ടതായിട്ടുണ്ടോ അതതുകളെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ-സന്ധിന്തു ദ്വിവിധം വിദ്യാൽ രാജാ വിഗ്രഹമേവ ച
ഉഭേ യാനാസനേചൈവ ദ്വിവിധസ്സംശ്രയഃ സ്മൃതഃ. 162

ഭാ—ഈ ആറുഗുണങ്ങളും ഓരോന്ന ഈരണ്ടുവിധമാകുമെന്ന ചൊല്ലുന്നു.

മൂ—സമാനയാനകർമ്മാ ച വിപരീതസ്തഥൈവ ച
 തദാത്വായതിസംയുക്തഃ സന്ധിർജ്ഞേയോ ദ്വിലക്ഷണഃ. 163

ഭാ—ശത്രുക്കളോടു സമാധാനംചെയ്യുന്നതു തൽക്കാലം ഫലത്തിന്നും, പിന്നുണ്ടാകുന്ന ഫലത്തിന്നും എന്ന രണ്ടുവിധമായിരിക്കുന്നു.

മൂ—സ്വയംകൃതശ്ച കാര്യാർത്ഥമകാലേ കാലഏവ വാ
 മിത്രസ്യൈവാപകൃതേ ദ്വിവിധോ വിഗ്രഹഃ സ്മൃതഃ. 164

ഭാ—യുദ്ധംചെയ്യുന്നതു അകാലത്തിലെന്നും കാലത്തിലെന്നും തന്റെ പ്രയോജനത്തിനായിട്ടു ശത്രുവോടുകൂടി എതിർപ്പതെന്നും തന്റെ ഇഷ്ടനെ രക്ഷിക്കുന്നതിനായിട്ടു അവൻ ശത്രുസമേതം എതിർപ്പതെന്നും രണ്ടുവിധമാകുന്നു.

മൂ—ഏകാകിനശ്ചാത്യയികേ കാര്യേ പ്രാപ്തേ യദൃച്ഛയാ
 സംഹതസ്യ ച മിത്രേണ ദ്വിവിധം യാനമുച്യതേ. 165

ഭാ—യുദ്ധയാത്രചെയ്യുന്നതു ശത്രുവിന്റെ ദുഃഖകാലത്തിൽ താൻ ഏകനായി ചെന്ന് എതിർപ്പതെന്നും അവനെ ബലമുള്ളപ്പോൾ തന്റെ മിത്രത്തോടുകൂടെചെന്നെതിർപ്പതെന്നും രണ്ടുവിധമാകുന്നു.

മൂ—ക്ഷീണസ്യ ചൈവ ക്രമശോ ദൈവാൽ പൂർവ്വകൃതേന വാ
 മിത്രസ്യ ചാനുരോധേന ദ്വിവിധം സ്മൃതമാസനം. 166

ഭാ—യുദ്ധയാത്രചെയ്യാതെ വസിക്കുന്നതു തന്റെ ജന്മാന്തരകർമ്മത്താലാകട്ടെ സ്വഭാവത്താലാകട്ടെ സേന ഭണ്ഡാരം ഇവ ക്ഷീണം ഭവിച്ചിരിക്കയോ എന്നും തന്റെ മിത്രത്തിന്ന താനുപകാരം ചെയ്യേണ്ടതായിരിക്കയോ എന്നും രണ്ടുവിധമാകുന്നു.

മൂ—ബലസ്യ സ്വാമിനശ്ചൈവ സ്ഥിതിഃ കാര്യാർത്ഥസിദ്ധയേ
 ദ്വിവിധം കീർത്ത്യതേ ദ്വൈധം ഷാഡ്ഗുണ്യഗുണവേദിഭിഃ. 167

ഭാ—തന്റെ സൈന്യത്തെ രണ്ടായി വിഭജിക്കുന്നതു തന്റെ ശത്രുവോടുകൂടി യുദ്ധത്തിന്നു പോകുന്നതിന്നായിട്ടെന്നും ആ സന്ദർഭത്തിൽ തന്റെ നഗരത്തെ രക്ഷിക്കേണ്ടതിന്നെന്നും രണ്ടുവിധമാകുന്നു.

മൂ—അർത്ഥസമ്പാദനാർത്ഥഞ്ച പീഡ്യമാനസ്യ ശത്രുഭിഃ
 സാധുഷു വ്യപദേശാർത്ഥം ദ്വിവിധഃ സംശ്രയഃ സ്മൃതഃ 168

ഭാ—ബലവാനെ കീഴടങ്ങുന്നതു ശത്രുവിനാലപ്പോൾ നേരിട്ട ദുഃഖത്തെ ഇല്ലാതാക്കുന്നതിന്നെന്നും പിന്നീടു ആ ശത്രുവിന്റെ ആക്രമണം ഉണ്ടാകാതിരിക്കുന്നതിന്നായിട്ടെന്നും രണ്ടുവിധമാകുന്നു.

മൂ—യദാവഗച്ഛേദായത്യാമാധിക്യം ധ്രുവമാത്മനഃ
 തദാത്വേ ചാല്പികാം പീഡാം തദാ സന്ധിം സമാശ്രയേൽ. 169

ഭാ—എപ്പോൾ ശത്രുവോടു സമാധാനപ്പെടുന്നതിനാൽ അധികലാഭം ധ്രുവമായും ലഭിക്കുമോ അപ്പോൾ കുറെ ദ്രവ്യംകൊടുക്കേണ്ടതെങ്കിലും അവനോടു വാങ്ങേണ്ട കാര്യമായിരുന്നാൽ അങ്ങിനെ ചെയ്തിട്ടെങ്കിലും സന്ധിചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യദാ പ്രഹൃഷ്ടാ മന്യേത സർവ്വാസ്തു പ്രകൃതീർഭൃശം
 അത്യുച്ഛ്രിതന്തഥാത്മാനം തദാ കുർവ്വീത വിഗ്രഹം. 170

ഭാ—എപ്പോൾ തന്റെ മന്ത്രിമുതലായ പരിജനങ്ങൾ രണത്തിൽ സന്തോഷ

മുള്ളവരായിരിക്കുമോ അപ്പോൾ തനിക്കും ചതുരംഗബലമിരുന്നാൽ രണത്തിനൊരു മ്പെടാം.

മൂ—യദാ മന്യേത ഭാവേന ഹൃഷ്ടം പുഷ്ടം ബലം സ്വകം
പരസ്യ വിപരീതംച തദായായാദ്രിപുംപ്രതി. 171

ഭാ—എപ്പോൾ തന്റെ മന്ത്രി സേന ഇവർ സന്തോഷം ബലം ഇവയുള്ളവരായും ശത്രുസൈന്യം പരാജയപ്പെട്ടവരായും തന്റെ ബുദ്ധിക്കു നല്ലപോലെ തോന്നുമോ അപ്പോൾ യുദ്ധത്തിനു ശത്രുവോടെതിൎക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യദാതുസ്യാൽ പരിക്ഷീണോ വാഹനേന ബലേനച
തദാസീതപ്രയത്നേന ശനകൈസ്സാന്ത്വയന്നരീൻ. 172

ഭാ—എപ്പോൾ തനിക്കു ചതുരംഗബലം വാഹനം ഇവയെക്കൊണ്ടു കുറവുണ്ടാകുമോ അപ്പോൾ ശത്രുക്കളോടു സമാധാനം പറഞ്ഞു അവൎക്കു കപ്പംകൊടുത്തു യുദ്ധത്തിനു പോകാതിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—മന്യേതാരിം യദാ രാജാ സർവ്വഥാ ബലവത്തരം
തദാദ്വിധാ ബലംകൃത്വാ സാധയേൽകാര്യ്യമാത്മനഃ. 173

ഭാ—എപ്പോൾ ഒരുവിധത്തിലും ശത്രു പരാജിതനല്ലാത്തവനായി കാണപ്പെടുന്നു അപ്പോൾ തന്റെ സൈന്യത്തെ രണ്ടായി വിഭജിച്ചു ഒരുകൂട്ടത്തെ ശത്രുവിനോടെതിൎത്തു യുദ്ധംചെയ്യുന്നതിനും മറ്റേക്കൂട്ടത്തെ ശത്രുക്കൾ കോട്ടയ്ക്കുള്ളിൽ പ്രവേശിക്കാതിരിക്കത്തക്കവണ്ണം നാലുഭാഗത്തും അവരോടൊന്നിച്ചു നിന്നു കോട്ടയെ സംരക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യദാ പരബലാനാന്തു ഗമനീയതമോഭവേൽ
തദാതു സംശ്രയേൽ ക്ഷിപ്രം ധാർമ്മികം ബലിനം നൃപം 174

ഭാ—എപ്പോൾ താൻ ശത്രുസൈന്യത്തിനു കീഴടങ്ങേണ്ടവനായി ഭവിക്കുമെന്നു തോന്നുന്നുവോ അപ്പോൾ ധൎമ്മം ബലം ഇവയോടുകൂടിയ മറ്റൊരു രാജാവിനെ ശരണം പ്രാപിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—നിഗ്രഹം പ്രകൃതീനാഞ്ച കുര്യ്യാദ്യോരിബലസ്യ ച
ഉപസേവേത തം നിത്യം സർവ്വയത്നൈർഗ്ഗുരും യഥാ. 175

ഭാ—തനിക്കു വിരോധമായ തന്റെ പ്രകൃതിബലം ശത്രുബലം ഇവകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന ദുഃഖത്തെ യാതൊരുത്തൻ കളയുമോ അവനെ തന്റെ ഗുരുവിനെപ്പോലെ നിത്യവും ഉപചരിക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—യദി തത്രാപി സമ്പശ്യേദ്ദോഷം സംശ്രയകാരിതം
സുയുദ്ധമേവ തത്രാപി നിർവ്വിശങ്കഃ സമാചരേൽ. 176

ഭാ—ഒരുത്തനെ ആശ്രയിച്ചാലും തന്നിൽ നിന്നും വിരോധം വിട്ടുപോകാതെ ദോഷംതന്നെ സംഭവിച്ചുകണ്ടാൽ ന്യായപ്രകാരം ഭയംകൂടാതെ രാജ്യത്തെയോ സ്വപക്ഷത്തെയോ കൊടുക്കുന്നതായ യുദ്ധം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സർവ്വോപായൈസ്തഥാ കുര്യ്യാന്നീതിജ്ഞഃ പൃഥിവീപതിഃ
യഥാസ്യാഭ്യധികാ നസ്യുർമ്മിത്രോദാസീനശത്രവഃ. 177

ഭാ—നീതിശാസ്ത്രമറിഞ്ഞവൻ തന്റെ ശത്രു മിത്ര, ഉദാസീന ഇവർ എങ്ങിനെ തനിക്കു മേലെപ്പെട്ടവരായിരിക്കുകയില്ലയോ അപ്രകാരമുള്ള യത്നത്തെ ചതുർവിധ ഉപായത്താലും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. ദ്രവ്യേച്ഛയാൽ മിത്രനും ദ്രോഹംചെയ്യുമെന്നു ഇതു അയനത്തും വിചാരിക്കുന്നു.

മൂ—ആയതിം സൎവ്വകാൎയ്യാണാം തദാത്വഞ്ച വിചാരയേൽ
അതീതാനാഞ്ച സൎവ്വേഷാം ഗുണദോഷൌ ച തത്വതഃ. 178

ഭാ—മുൻചെയ്ത കാൎയ്യത്താൽ ലഭിച്ച ലാഭം അപ്പോഠം ചെയ്യേണ്ടതായ കാൎയ്യം താൻചെയ്യുന്നകാൎയ്യംനിമിത്തമുണ്ടാകുന്ന ഗുണദോഷം വരവു ചെലവു് ഇരിപ്പു് ഇവയേയും നല്ലപോലെ വിചാരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ആയത്യാം ഗുണദോഷജ്ഞസ്തദാത്വേ ക്ഷിപ്രനിശ്ചയഃ
അതീതേ കാൎയ്യശേഷജ്ഞഃ ശത്രുഭിൎന്നാഭിഭൂയതേ. 179

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ ഗുണദോഷങ്ങളെയറിഞ്ഞു് ഗുണമുള്ളവയെ സ്വീകരിച്ചു ദോഷമുള്ളവയെ ത്യജിച്ചു് ഉടൻ ചെയ്യേണ്ടതിനെ ഉടൻതന്നെ ചെയ്തു് മുൻചെയ്ത കാൎയ്യത്തെ പൂൎത്തീകരിക്കുന്നതിനു വിചാരിക്കുന്നവനായുമിരിക്കുന്നുവോ അവന്നു് ഒരിക്കലും ശത്രുഭയമുണ്ടാകുന്നതല്ല

മൂ—യഥൈനം നാഭിസന്ദധ്യുൎമ്മിത്രോദാസീനശത്രവഃ
തഥാ സൎവ്വം സംവിദധ്യാദേഷ സാമാസികോ നയഃ. 180

ഭാ—ശത്രു മിത്രം മദ്ധ്യസ്ഥൻ ഇവർ ഇവനെ ഏതുപ്രകാരമായിരുന്നാൽ ദുഃഖിപ്പിക്കുകയില്ലയോ അപ്രകാരമിരിക്കുന്നതാകുന്നു ചുരുക്കത്തിൽ നയം എന്നു പറയുന്നതു്.

മൂ—യദാ തു യാനമാതിഷ്ഠേദരിരാഷ്ട്രം പ്രതി പ്രഭുഃ
തദാനേന വിധാനേന യായാദരിപുരം ശനൈഃ. 181

ഭാ—രാജാവു് എപ്പോൾ ശത്രുവോടു യുദ്ധത്തിനു പോകണമെന്നു വിചാരിക്കുന്നു അപ്പോഠം താഴെപ്പറയുന്ന വിധിപ്രകാരം അവസരപ്പെടാതെ പോകേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—മാൎഗ്ഗശീൎഷേ ശുഭേ മാസി യായാദ്യാത്രാം മഹീപതിഃ
ഫാല്ഗുനം വാഥ ചൈത്രം വാ മാസൌ പ്രതി യഥാബലം.

ഭാ—ശുഭമായ ധനുമാസത്തിൽ രാജാവു് യുദ്ധത്തിനു തുടങ്ങേണ്ടതാകുന്നു. തനിക്കു ബലക്ഷയമില്ലാതിരുന്നു ബലകാലത്തിൽ തന്നെ ശത്രുരാജ്യത്തെ അതിക്രമിക്കേണമെന്നു മനസ്സുണ്ടായാൽ മീനം മേടമാസങ്ങളിലും അതു ചെയ്ക ആരംഭിക്കാം.

മൂ—അന്യേഷ്വപി തു കാലേഷു യദാ പശ്യേദ്ധ്രുവം ജയം
തദാ യായാദ്വിഗൃഹ്യൈവ വ്യസനേ ചോത്ഥിതേ രിപോഃ. 183

ഭാ—മററു മാസങ്ങളിലും തനിക്കു ജയമുണ്ടാകുമെന്നും തന്റെ വൈരി ചതുരംഗബലക്ഷയം നിമിത്തം ദുഃഖിക്കുന്നുണ്ടെന്നും തോന്നിയാൽ ക്ഷണം പുറപ്പെടാം. ജയവും ലഭിക്കും.

മൂ—കൃത്വാ വിധാനം മൂലേ തു യാത്രികം ച യഥാവിധി
ഉപഗൃഹ്യാസ്പദം ചൈവ ചാരാൻ സമ്യഗ്വിധായ ച. 184

ഭാ—യുദ്ധം കഴിഞ്ഞു വരുന്നതുവരെ തന്റെ രാജ്യത്തെ ആരാച്ചേരായി നോക്കുന്നതിനു തക്ക ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെ നിയമിക്കണം. അവരുടെ സഹായത്തിനായിട്ടു വേണ്ട സൈന്യങ്ങളെയും വിട്ടുകൊടുക്കണം. പോകുന്നതു തക്ക വാഹനത്തിലും യുദ്ധംകഴിഞ്ഞു തിരിച്ചു വന്നുചേരുന്നപൎയ്യന്തം തനിക്കും തന്റെ സേനാപതിജനങ്ങൾക്കും ആഹാരത്തിനു വേണ്ട സാധനങ്ങളെയും ചാരന്മാർമുഖേന ഉപക്രമിപ്പിച്ചു താനും യുദ്ധത്തിനു സൈന്യസമേതം പുറപ്പെടേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സംശോധ്യ ത്രിവിധം മാർഗ്ഗം ഷഡ്വിധം ച ബലം സ്വകം
സാംപരായികകല്പേന യായാദരിപുരം ശനൈഃ. 185

ഭാ—വഴിയിലുണ്ടാകുന്ന മരങ്ങളെ മുറിച്ചു മാററി, കാടുകളെ വെട്ടിത്തെളിച്ചു് നിമ്നോന്നതസ്ഥലങ്ങളെ സമതലമാക്കി ചാരന്മാർമുഖേന ശത്രുക്കളുടെ അന്തരംഗം മനസ്സിലാക്കിക്കൊണ്ടും. രഥം ഗജം തുരഗം പദാതി സേനാധിപതി തൊഴിലാളി ഈ ആറുവിധമായ സൈന്യങ്ങളോടുകൂടി യുദ്ധശാസ്ത്രപ്രകാരം ശത്രുവിന്റെ രാജധാനിയിൽ സാവധാനമായി പോകേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ശത്രുസേവിനി മിത്രേ ച ഗൂഢേ യുക്തതരോ ഭവേൽ
ഗതപ്രത്യാഗതേ ചൈവ സ ഹി കഷ്ടതരോ രിപുഃ. 186

ഭാ—താനറിയാതെ തന്റെ ശത്രുവോടുകൂടി സംസാരിക്കുന്ന മിത്രൻ മുമ്പ തന്റെ അടുക്കലിരുന്നു പിന്നെ ശത്രുവിന്റെ അടുക്കൽ പോയി പാർത്തു വീണ്ടും തന്റെ അടുക്കൽ വന്നിരിക്കുന്ന വീരൻ ഈ രണ്ടുവകക്കാരിലും അധികം ജാഗ്രതയോടുകൂടിയിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഇവരെ ജയിക്കുന്നതു് അധികം കഷ്ടമാകുന്നു.

മൂ—ദണ്ഡവ്യൂഹേന തന്മാർഗ്ഗം യായാത്തു ശകടേന വാ
വരാഹമകരാഭ്യാം വാ സൂച്യാ വാ ഗരുഡേന വാ 187

ഭാ—ആ ശത്രുവിന്റെ നഗരവീഥിയെ ദണ്ഡവ്യൂഹത്താലാകട്ടെ ശകടവ്യൂഹത്താലാകട്ടെ വരാഹവ്യൂഹത്താലാകട്ടെ മത്സ്യവ്യൂഹത്താലാകട്ടെ സൂചികാവ്യൂഹത്താലാകട്ടെ ഗരുഡവ്യൂഹത്താലാകട്ടെ മാർഗ്ഗനിരോധം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. ദണ്ഡവ്യൂഹം=മുമ്പിൽ സേനാധിപനും സേനാമദ്ധ്യത്തിൽ രാജാവും പുറകെ സൈന്യാധിപനും രണ്ടുപുറവും ആന, കുതിര ഈ പടകളും, ഇവയ്ക്കെല്ലാം കാലാൾപ്പടയുമായി യുദ്ധത്തിനു തയ്യാറായി നിൽക്കുന്നതു്. ശകടവ്യൂഹം=മുമ്പിൽ കുറെ സൈന്യവും പുറകെ അധികം സേനയുമായി നിൽക്കുന്നതു്. വരാഹവ്യൂഹം=മുമ്പിലും പുറകിലും കുറച്ചുകുറച്ചു സൈന്യങ്ങളും ഇടയിൽ അധികം സൈന്യങ്ങളുമായി നിൽക്കുന്നതു്. മത്സ്യവ്യൂഹവും ഗരുഡവ്യൂഹവും ഉരുമ്പുകൾ സഞ്ചരിക്കുംവണ്ണം ഒരേ വരിയായി നിൽക്കുന്നതു് സൂചികാവ്യൂഹം=ദണ്ഡവ്യൂഹത്താൽ നാലുപാടും ഭയമുണ്ടാകുമ്പോഴും ശകടവ്യൂഹത്താൽ പുറകെ ഭയമുണ്ടാകുമ്പോഴും വരാഹവ്യൂഹം ഗരുഡവ്യൂഹം ഇവകൊണ്ടു രണ്ടുവശത്തും ഭയമുണ്ടാകുമ്പോഴും മത്സ്യവ്യൂഹത്താൽ മുൻപും പിൻപും ഭയമുണ്ടാകുമ്പോഴും സൂചികാവ്യൂഹത്താൽ ആദ്യം ഭയമുണ്ടാകുമ്പോഴും എതിർക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യതശ്ച ഭയമാശങ്കേത്തതോ വിസ്താരയേദ്ബലം
പദ്മേന ചൈവ വ്യൂഹേന നിവിശേത സദാ സ്വയം. 188

ഭാ—ആ ശത്രുവിന്റെ നഗരത്തിൽ ഏതു ദേശത്തുനിന്നു് അധികം ഭയം നേരിടുമോ ആ ദിക്കിൽ അധികം സൈന്യത്തെ നിറുത്തേണ്ടതാകുന്നു. പത്മവ്യൂഹത്താൽ എപ്പോഴും എതിർക്കാമെന്നുള്ളതാണു്.

മൂ—സേനാപതിബലാദ്ധ്യക്ഷൌ സർവ്വദിക്ഷു നിവേശയേൽ
യതശ്ച ഭയമാശങ്കേൽ പ്രാചീന്താം കല്പയേദ്ദിശം. 189

ഭാ—ആയിരം തേർ, ആയിരം ആന, ആയിരം കുതിര, ആയിരം കാലാൾ ഇത്രയും ഒരു ചതുരംഗമെന്നു പേർ പറയപ്പെടുന്നു. ഇപ്രകാരം പത്തുഗുണമുള്ള കൂട്ടങ്ങളുടെ മേലാവിനെ പത്തിയെന്നു പറയപ്പെടുന്നു. അങ്ങിനെയുള്ള പത്തി പത്തുകൂടിയതിനു യജമാനൻ സേനാപതിയെന്നു പേർ. ഇപ്രകാരമുള്ള പത്തു സേനാപതിക്കു യജമാനൻ സേനത്തലവൻ. ഇങ്ങിനെയുള്ള സേനത്തലവ

നേയും സേനാധിപതിയേയും അവരവരുടെ സൈന്യങ്ങളോടുകൂടെ ശത്രുപട്ടണത്തിന്റെ നാലുപുറവും നിറുത്തി ഏതുവശത്തുനിന്നാണോ തനിക്കു ഭയം നേരിടുന്നു, അവിടം മുൻകൂട്ടി എതിർക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഗുല്മാംശ്ച സ്ഥാപയേദാപ്താൻ കൃതസംജ്ഞാൻ സമന്തതഃ
സ്ഥാനേ യുദ്ധേ ച കുശലാനഭീരൂനവികാരിണഃ. 1

ഭാ—ചില സൈന്യങ്ങളെ യുദ്ധക്കളത്തിലേക്കു നെടുംദൂരത്തിൽ നി
ന്നു സൈന്യങ്ങൾക്കു ഭയം നേരിടിക്കാത്തവരായും സമർത്ഥന്മാരായും, തനിക്കു
ബോദ്ധ്യമായിരിക്കുന്ന സേനാനായകന്മാരെക്കൊണ്ട് അവരെ ഉറപ്പിക്കേണ്ടതു
ഭേരി മുതലായ വാദ്യങ്ങൾ ഘോഷിക്കുമ്പോൾ യുദ്ധത്തിനു വരികയും
മറ്റൊരു വാദ്യം പ്രയോഗിക്കുമ്പോൾ ഓടിപ്പോകുന്നതെന്നും, ഒരടയാളം
മനസ്സിലാക്കിയിരിക്കണം.

മൂ—സംഹതാൻ യോധയേദല്പാൻ കാമം വിസ്താരയേദ് ബ
സൂച്യാ വജ്രേണ ചൈവൈതാൻ വ്യൂഹേന വ്യൂഹ്യ

ഭാ—ബലമില്ലാത്ത സൈന്യങ്ങളോടു കൂട്ടമായിട്ടും സൂ
ച്ചോ വജ്രവ്യൂഹമുറപ്പിച്ചോ നിന്നുകൊണ്ടും, ബലമുള്ള സൈ
ന്യത്തെ പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം നിന്നുകൊണ്ടും ശത്രുക്കളോടു യു
ദ്ധം ഏർപ്പാടുചെയ്യണം.

മൂ—സ്യന്ദനാശ്വൈഃ സമേ യുദ്ധ്യേദനൂപേ നൌ
വൃക്ഷഗുല്മാവൃതേ ചാപൈരസിചർമ്മായു

ഭാ—സമഭൂമിയിൽ തേർ, കുതിരകൾ ഇവ
ജലമുള്ള സ്ഥലങ്ങളിൽ ആന, വഞ്ചി ഇവയിൽ
എന്നീ സ്ഥലങ്ങളിൽ ബാണങ്ങളെക്കൊണ്ടും, അവ
ഖഡ്ഗം മുതലായ ആയുധങ്ങളെക്കൊണ്ടും യുദ്ധം

മൂ—കുരുക്ഷേത്രാംശ്ച മത്സ്യാംശ്ച പാഞ്ചാ
ദീർഘാൻ ലഘൂംശ്ചൈവ നരാനഗ്രാ

ഭാ—കുരുക്ഷേത്രം മത്സ്യദേശം പാഞ്ചാ
ലിൽ ഉണ്ടായവരെയും, മറ്റു ബലവാന്മാരാ
രായും, അധികം സ്ഥൂലികളല്ലാത്തവരാ
ക്കൊണ്ട് യുദ്ധം തുടങ്ങേണ്ടതാണ്.

മൂ—പ്രഹർഷയേദ് ബലം വ്യൂഹ്യ താ
ചേഷ്ടാശ്ചൈവ വിജാനീയാദ

ഭാ—സൈന്യങ്ങളോടു ശത്രുക്കളെ
ന്നും തോററാൽ നാകംലഭിക്കുമെന്നും സന്തോഷിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യു
വ്യസനമുണ്ടെന്നു കണ്ടാൽ അതിന്റെ
യും കാരണങ്ങളെയും ശത്രുവിന്റെ
യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഉപരുധ്യാരിമാസീത
ദൂഷയേച്ചാസ്യ സത

ഭാ—യുദ്ധത്തിനു വന്ന
കുന്നു. അവന്റെ രാജ്യവാസി
ജലം, ചോറ് ഇവയെ കെടുക്ക

ദ്യാംശ്ചൈവ തടാകാനി പ്രാകാരപരിഖാസ്തഥാ
സമവസ്കന്ദയേച്ചൈനം രാത്രൗ വിത്രാസയേത്തഥാ. 195

ദാ— അവന്റെ ഉപയോഗത്തിനുള്ള തടാകം മുതലായവയെ നശിപ്പി
ം. കോട്ടമതിൽ കിടങ്ങുകുഴി മുതലായവയേയും നശിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.
സൈന്യങ്ങളേയും അപഹരിച്ചുകൊണ്ടു രാത്രിയിൽ അവനെ മിരട്ടി
ിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

പജാപദ്ധേപൽ ബുദ്ധ്വൈതവ ച തൽകൃതം
കാ ച ദൈവേ യുദ്ധ്യേത ജയപ്രേപ്സുരപേതഭീഃ. 197

ദാ— തന്നെ അവമാനിച്ച രാജാവിന്റെ വംശക്കാരെ അവന്റെ മന്ത്രിയോ
ിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അതിനാൽ തന്റെ സൈന്യങ്ങൾക്കുണ്ടാകുന്ന ദുഃഖ
ിചാരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. തന്റെ ദൈവം നല്ലവനായിരുന്നാൽ ഭയം
ദ്ധം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

ദാനേന ഭേദേന സമസ്തൈരഥവാ പൃഥക്
പ്രയതേതാരിന്യുദ്ധേന കദാചന. 198

നുസരണം നല്ലവാക്കു പറയുന്നതു്. ദ്രവ്യം കൊടുക്കുന്നതു്,
മൂന്നുകളെക്കൊണ്ടോ അല്ലെങ്കിൽ ഒന്നിനെക്കൊണ്ടോ
ല്ലാതെ ഒരിക്കലും യുദ്ധത്തെ പ്രധാനമായി ചെയ്യരുതു

യസ്മാദ്ദൃശ്യതേ യുദ്ധ്യമാനയോഃ
തസ്മാദ്യുദ്ധം വിവർജ്ജയേൽ. 199

രണ്ടുകൂട്ടർക്കും ഒപോലെ വരുവുള്ളതാകകൊണ്ടു് ഉപാ
പക്ഷം യുദ്ധത്തെ പരിത്യജിക്കേണ്ടതാകുന്നു

ാം പൂർവ്വോക്താനാമസംഭവേ
ാ വിജയേത രിപൂൻ യഥാ. 200

ശത്രുവിനെ ജയിക്കത്തക്ക സമയത്തിൽ
ക്കൂട്ടിക്കൊണ്ടു യുദ്ധം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

ബ്രാഹ്മണാംശ്ചൈവ ധാർമ്മികാൻ
പരിഹാരഭയാനി ച. 201

ജയിച്ചു് ദേവന്മാരെയും ധർമ്മിഷ്ഠന്മാരായ
ഹ്മണർക്കും സമ്മാനംകൊടുത്തു് ഇനി എല്ലാ
ടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മാസേന ചികീർഷിതം
സമയക്രിയാം. 202

ിക്കും ഇവരുടെ അഭിപ്രായം
രാജ്യത്തിലേയ്ക്കു രാജാവാക്കി
ടതാകുന്നു.

മ്യാൻ യഥോദിതാൻ
ുരൈഷ്സ്സഹ. 203
ന്നതിനായി ഉടയാടി എഴുതി

വാങ്ങിക്കൊണ്ടു മന്ത്രിമുതലായ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെ അവനെ നിയമിച്ചു രത്നം വസ്ത്രം, മുതലായ ബഹുമാനങ്ങളെക്കൊണ്ടു സന്തോഷപ്പെടുത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ആദാനമപ്രിയകരം ദാനഞ്ച പ്രിയകാരകം
അഭീപ്സിതാനാമർത്ഥാനാം കാലേ യുക്തം പ്രശസ്യതേ. 204

ഭാ—ഒരുത്തനു ഇഷ്ടമായ അർത്ഥത്തെ താൻ വാങ്ങുന്നതു പ്രയാസമായും കൊടുക്കുന്നതു ഇഷ്ടമായും ഇരിക്കുന്നു. ആകയാൽ ഒരു വിശേഷകാര്യത്തിൽ ഒരു ബഹുമതി ചെയ്താൽ അതു സന്തോഷകരമായിരിക്കുന്നതാകുന്നു.

മൂ—സർവ്വം കർമ്മേദമായത്തം വിധാനേ ദൈവമാനുഷേ
തയോർദ്ദൈവമചിന്ത്യന്തു മാനുഷേ വിദ്യതേ ക്രിയാ. 205

ഭാ—കഴിഞ്ഞജന്മത്തിൽ ചെയ്ത പുണ്യപാപങ്ങളുടെ ഫലം ദേവന്മാർമൂലമായും ബ്രാഹ്മണർമൂലമായും ലഭിക്കുന്നു ഈവാറില് ദേവന്മാർ മൂലമെന്തുപറ്റുന്നതിനെക്കുറിച്ചു വിചാരിക്കുന്നില്ല മാനുഷർ മൂലമായിട്ടുള്ള കാര്യങ്ങൾക്കുതന്നെയാണ് ഇപ്രകാരമുള്ള വിചാരം മുതലായവയുള്ളത്.

മൂ—സഹ വാപി വ്രജേദ്യുക്തസ്സന്ധിം കൃത്വാ പ്രയത്നതഃ
മിത്രം ഹിരണ്യം ഭൂമിം വാ സമ്പശ്യംസ്ത്രിവിധം ഫലം. 206

ഭാ—ഇപ്രകാരമുള്ള യുദ്ധത്തെയെങ്കിലും ചെയ്യാം; അല്ലെങ്കിൽ അവനോടു സമാധാനപ്പെടുകയും അവനെ സ്നേഹിതനാക്കുകയും ചെയ്തിട്ടു അവൻ സൽക്രിയ ദ്രവ്യത്തെയും ദേശത്തെയും വാങ്ങിക്കൊള്ളണം. സ്നേഹലാഭം രത്നലാഭം ഭൂമിലാഭം, എന്നീ മൂന്നുവക ലാഭം കൈവന്നതിനാൽ തൃപ്തനായി യുദ്ധം സമാപിച്ചിട്ടു തിരിച്ചുപോരേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പാർഷ്ണിഗ്രാഹഞ്ച സംപ്രേക്ഷ്യ തഥാക്രന്ദം ച മണ്ഡലേ
മിത്രാദഥാപ്യമിത്രാദ്വാ യാത്രാഫലമവാപ്നുയാൽ. 207

ഭാ—താൻ എതിർക്കുന്നതിനാരംഭിച്ചുപോയ രാജാവിന്റെ അടുത്തുള്ള രാജാവ് പുറംരാജ്യത്തെ രാജാവ് അവരെ സഹായിക്കുന്നവൻ അവരുടെ അന്തരംഗം മനസ്സിലാക്കണം ശത്രു സ്നേഹിതനായിരുന്നാലും അല്ലെങ്കിലും അവൻകൊടുത്ത ഭൂമിയേയും ധനത്തെയും വഴിപ്പിച്ചവിനായി വാങ്ങിക്കൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഹിരണ്യഭൂമിസമ്പ്രാപ്ത്യാ പാർത്ഥിവോ ന തഥൈധതേ
യഥാ മിത്രം ധ്രുവം ലബ്ധ്വാ കൃശമപ്യായതിക്ഷമം 208

ഭാ—തൽക്കാലം ക്ഷീണിച്ചിരുന്നാലും അനന്തരം സൌഖ്യം പ്രാപിക്കത്തക്കവനായും സ്ഥിരചിത്തനായുമിരിക്കുന്ന മിത്രത്തെ ലഭിക്കുന്നതുകൊണ്ടു രാജാവു വൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നതുപോലെ സ്വർണ്ണം ഭൂമി ഇവകൊണ്ടു വൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നതല്ല.

മൂ—ധർമ്മജ്ഞഞ്ച കൃതജ്ഞഞ്ച തുഷ്ടപ്രകൃതിമേവ ച
അനുരക്തം സ്ഥിരാരംഭം ലഘുമിത്രം പ്രശസ്യതേ. 209

ഭാ—ധർമ്മം നന്ദി ഇവയുള്ളവനായും ജനങ്ങളെ സന്തോഷപ്പെടുത്തുന്നവനായും തന്നിൽ വിശ്വാസമുള്ളവനായും ആരംഭിച്ചകാര്യത്തെ നിറവേറ്റുന്നവനായും സ്വാധീനനായുമിരിക്കുന്ന ഇഷ്ടനാകുന്നു സ്തുത്യർഹനായിട്ടുള്ളവൻ.

മൂ—പ്രാജ്ഞം കുലീനം ശൂരം ച ദക്ഷന്ദാതാരമേവ ച
കൃതജ്ഞം ധൃതിമന്തഞ്ച കഷ്ടമാഹുരരിം ബുധാഃ. 210

ഭാ—ശാസ്ത്രജ്ഞനായും സൽകുലജാതനായും ബലവാനായും ശൂരനായും ദാതാവായും കൃതജ്ഞനായും ധീരനായും ഇരിക്കുന്ന ശത്രുവിനെ ജയിക്കുന്നതു അസാദ്ധ്യമെന്നുപറയുന്നു.

മൂ—ആൎയ്യതാപുരുഷജ്ഞാനം ശൌൎയ്യംകരുണവേദിതാ
സ്ഥൌലലക്ഷ്യഞ്ച സതതമുദാസീനഗുണോദയഃ. 211

ഭാ—സാധുത്വം ഉച്ചനീചത്വജ്ഞാനം ശൌൎയ്യം, ദയ, ദാനശീലം ഇവ മദ്ധ്യസ്ഥന്റെ ലക്ഷണങ്ങളായിരിക്കുന്നു.

മൂ—ക്ഷേമ്യാം സസ്യപ്രദാം നിത്യം പശുവൃദ്ധികരീമപി
പരിത്യജേന്നൃപോഭൂമിമാത്മാനമവിചാരയൻ. 212

ഭാ—ക്ഷേമം സംഭവിച്ചപ്പോഴും ആരോഗ്യംമുതലായ ക്ഷേമദായകയായും നദീവായ്ക്കാൽ പ്രസ്രവണയായും അധികം തൃണങ്ങളാൽ പശുക്കൾക്കഭിവൃദ്ധികരിയായും ഇരിക്കുന്ന ഭൂമിയെയാകട്ടെ ഒരുത്തനു കൊടുത്തും താന്റെ സ്ഥിതിക്കു ദോഷം നേരിടാതെ പരിരക്ഷിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ആപദൎത്ഥം ധനം രക്ഷേദ്ദാരാൻരക്ഷേദ്ധനൈരപി
ആത്മാനം സതതംരക്ഷേദ്ദാരൈരപിധനൈരപി. 213

ഭാ—ആപത്തിനെ നശിപ്പിക്കുന്നതിനായിട്ടു ധനത്തെ സമ്പാദിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ആ ധനത്തെ ചിലവുചെയ്തെങ്കിലും പത്നിയെ രക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു. മേൽപറഞ്ഞ ധനത്തെക്കൊണ്ടും പത്നിയെക്കൊണ്ടും എപ്പോഴും തന്നെ രക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—സഹസൎവ്വാസ്സമുല്പന്നാഃ പ്രസമീക്ഷ്യാപദോ ഭൃശം
സംയുക്താംശ്ച വിയുക്താംശ്ച സൎവ്വോപായാൻ സൃജേൽബുധഃ

ഭാ—തനിക്കു ഭണ്ഡാരനാശം, മിത്രനാശം, സേനാനാശം, ഇവ ഏതുകാലത്തിൽ നേരിട്ടാലും മനസ്സു ചലിക്കാതെ സൂക്ഷ്മമായി പൎയ്യാലോചിച്ചിട്ടു ചതുൎവ്വിധഉപായത്താലുംതാൻ സുഖപ്പെടേണ്ട മാൎഗ്ഗത്തെ വിചാരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഉപേതാരമുപേയഞ്ച സൎവ്വോപായാംശ്ച കൃത്സ്നശഃ
ഏതത്ത്രയം സമാശ്രിത്യ പ്രയതേതാൎത്ഥസിദ്ധയേ. 215

ഭാ—തന്നെയും തൻ പ്രാപിക്കേണ്ടതിനെയും ചതുൎവ്വിധഉപായങ്ങളേയും അവയെ പ്രയോഗിക്കുന്നവനേയും അവൻ സാധിക്കേണ്ട കാൎയ്യത്തെയും സൂക്ഷ്മമായറിഞ്ഞു് ദ്രവ്യലാഭത്തിനായിട്ടു ക്ഷത്രിയധൎമ്മപ്രകാരം യത്നംചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു

ഭക്ഷണവിധി.

മൂ—ഏവം സൎവ്വമിദം രാജാ സഹസമ്മന്ത്ര്യമന്ത്രിഭിഃ
വ്യായാമ്യാപ്ലുത്യമദ്ധ്യാഹ്നേ ഭോക്തുമന്തഃപുരം വിശേൽ.

ഭാ—ഇപ്രകാരം നടത്തേണ്ടതായ രാജ്യകാൎയ്യങ്ങളെ മന്ത്രികളോടാലോചിച്ചു വ്യായാമംചെയ്തിട്ടു പിന്നീടു മദ്ധ്യാഹ്നത്തിൽ ഭോജനത്തിനായിട്ടു തന്റെ അന്തഃപുരത്തിൽ പ്രവേശിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—തത്രാത്മഭൂതൈഃകാലജ്ഞൈരഹാൎയ്യൈഃ പരിചാരകൈഃ
സുപരീക്ഷിതമന്നാദ്യമദ്യാന്മന്ത്രൈൎവ്വിഷാപഹൈഃ. 217

ഭാ—ആ അന്തഃപുരത്തിൽ തനിക്കുനേരിട്ട സുഖദുഃഖവിഷയത്തിൽ തന്നെ അറിച്ചു വിശ്വാസമുള്ളവരായും കാലജ്ഞന്മാരായും, ആരാലും അഭേദ്യചിത്തന്മാ

രായും വിഷം മുതലായവയെ ചേർക്കാത്തവരായും; ഇരിക്കുന്ന പരിചാരകന്മാരാൽ പാകം ചെയ്യപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന അന്നം മുതലായവയെ വിഷഘ്നമായ മന്ത്രംകൊണ്ടു പൂതമാക്കി ഭുജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— വിഷഘ്നൈരഗദൈശ്ചാസ്യ സർവ്വദ്രവ്യാണി യോജയേൽ
വിഷഘ്നാനി ച രത്നാനി നിയതോ ധാരയേത്സദാ. 218

ഭാ—താൻ ഭുജിക്കുന്ന സാധനങ്ങളിൽ വിഷഘ്നമായിട്ടുള്ള മൂലികകളെ ചേർത്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. അപ്രകാരമുള്ള ജീവരത്നങ്ങളെ രാജാവു മറന്നുപോകാതെ സദാ കയ്യിൽ ധരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പരീക്ഷിതാഃ സ്ത്രിയശ്ചൈനം വ്യജനോദക ധൂപനൈഃ.
വേഷാഭരണസംശുദ്ധാഃ സ്പൃശേയുസ്സുസമാഹിതാഃ. 219

ഭാ—രാജാവു ഭുജിക്കുമ്പോൾ പരീക്ഷിക്കപ്പെട്ടവരായും, പരിശുദ്ധമായ ആഭരണങ്ങളോടും വേഷങ്ങളോടും കൂടിയവരായും, മറ്റൊന്നിൽ വിചാരമില്ലാത്തവരായും ഇരിക്കുന്ന സ്ത്രീകൾ ധൂപം വിശറി ചാമരം സ്നാനപാനങ്ങൾക്കുപയോഗമായ ജലം ഇവകൊണ്ടുപചരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏവം പ്രയത്നം കുർവ്വീത യാനശയ്യാസനാശനേ
സ്നാനേ പ്രസാധനേ ചൈവ സർവ്വാലങ്കാരകേഷു ച. 220

ഭാ—ഇപ്രകാരം വാഹനം ശയ്യ ആസനം ഭക്ഷണം സ്നാനം വെടിപ്പു ഇവ മുതലായ അലങ്കാരങ്ങളിൽ രാജാവു് താല്പര്യമുള്ളവനായിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഭുക്തവാൻ വിഹരേച്ചൈവ സ്ത്രീഭിരന്തഃപുരേ സഹ
വിഹൃത്യ തു യഥാകാലം പുനഃ കാര്യ്യാണി ചിന്തയേൽ. 221

ഭാ—ഭുജിച്ചശേഷം അന്തഃപുരത്തിൽ തന്റെ പത്നിമാരോടു് ഒരു മുഹൂർത്ത നേരം നർമ്മാലാപങ്ങൾ ചെയ്തിട്ടു പകലിന്റെ എട്ടാമത്തെ ഭാഗത്തിൽ അലങ്കാരസമേതനായി സഭയിൽ പ്രവേശിച്ചു രാജ്യഭരണതന്ത്രവിഷയത്തെക്കുറിച്ചു ആലോചിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അലംകൃതശ്ച സംപശ്യേദായുധീയം പുനർജ്ജനം
വാഹനാനി ച സർവ്വാണി ശസ്ത്രാണ്യാഭരണാനി ച. 222

ഭാ—അനന്തരം ആ അലങ്കാരസമേതം ആയുധധാരികളായ സേനകളെ ചെന്നു നോക്കണം. അവിടെനിന്നു വാഹനശാലയിലും ആയുധശാലയിലും ആഭരണമിരിക്കുന്നേടത്തും ചെന്നു പരിശോധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സന്ധ്യാഞ്ചോപാസ്യ ശൃണുയാദന്തർവ്വേശ്മനി ശസ്ത്രഭൃൽ
രഹസ്യാഖ്യായിനാംചൈവ പ്രണിധീനാഞ്ച ചേഷ്ടിതം. 223

ഭാ—അനന്തരം സായം സന്ധ്യയിൽ സന്ധ്യാവന്ദനം ചെയ്തിട്ടു കയ്യിൽ ഖഡ്ഗത്തെ ധരിച്ചുകൊണ്ടു കൊട്ടാരത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു രഹസ്യകാര്യ്യങ്ങളെ അന്വേഷിച്ചു പറയുന്നവരോടും ചാരന്മാരോടും വിശേഷങ്ങളെ ചോദിച്ചറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഗത്വാ കക്ഷ്യാന്തരം ത്വന്യൽ സമനുജ്ഞാപ്യ തം ജനം
പ്രവിശേൽ ഭോജനാർത്ഥം ച സ്ത്രീവൃതോന്തഃപുരം പുനഃ. 224

ഭാ—പിൻപു അവരോടു മറ്റൊരു ഗൃഹത്തിൽപോയി അവരുടെ അഭിപ്രായങ്ങളെ മനസ്സിലാക്കി ഓരോരുത്തരെയായി അയച്ചിട്ടു തന്റെ പരിചാരകസ്ത്രീകളോടുകൂടി അന്തഃപുരത്തിൽ ഭക്ഷണത്തിനായി പോകേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— തത്ര ഭുക്ത്വാ പുനഃ കിഞ്ചി ത്തൂൎയ്യഘോഷൈഃ പ്രഹൎഷിതഃ
സംവിശേത്തു യഥാകാലമുത്തിഷ്ഠേച്ച ഗതക്ലമഃ. 225

ഭാ—അവിടെ ഭുജിച്ചശേഷം കുറഞ്ഞു സംഗീതം വാദ്യമേളങ്ങൾ ഇവയെക്കൊണ്ടെല്ലാം സന്തോഷം പ്രാപിച്ചശേഷം അന്തഃപുരത്തിൽ ശയിക്കണം. പ്രാതഃകാലത്തിനുമുമ്പായി പ്രയാസംകൂടാതെ എഴുന്നേൽക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏതദ്വിധാനമാതിഷ്ഠേദരോഗഃ പൃഥിവീപതിഃ
അസ്വസ്ഥസ്സൎവ്വമേതത്തു ഭൃത്യേഷു വിനിയോജയേൽ. 226

ഭാ—ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞുവന്ന വിധിപ്രകാരം രാജ്യകാൎയ്യങ്ങളെല്ലാം രാജാവു് തനിക്കു രോഗമില്ലാത്ത കാലത്തിൽ താൻതന്നെ വിചാരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. രോഗിയായിരുന്നാൽ ന്യായസ്ഥന്മാരായ മന്ത്രി മുതലായവരെക്കൊണ്ടു നടത്തേണ്ടതാകുന്നു.

ഏഴാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

അദ്ധ്യായം ഏഴു്—ശ്ലോകം ൨൨൬

൮-ാം അദ്ധ്യായം.

വ്യവഹാരപരിഭാഷാ.

മൂ—വ്യവഹാരാന്ദിദൃക്ഷുസ്തു ബ്രാഹ്മണൈസ്സഹ പാൎത്ഥിവഃ
മന്ത്രജ്ഞൈൎമ്മന്ത്രിഭിശ്ചൈവ വിനീതഃ പ്രവിശേത്സഭാം. 1

ഭാ—വ്യവഹാരങ്ങളെ തീരുമാനിക്കുന്നതിന മനസ്സുള്ള രാജാവു് മന്ത്രിധൎമ്മമറിഞ്ഞ മന്ത്രികളോടും ബ്രാഹ്മണരോടുംകൂടി ബഹുമാനമുള്ളവനായിട്ടു ന്യായസഭയ്ക്കു പോകേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—തത്രാസീനഃ സ്ഥിതോ വാപി പാണിമുദ്യമ്യ ദക്ഷിണം
വിനീതവേഷാഭരണഃ പശ്യേൽ കാൎയ്യാണി കാൎയ്യിണാം. 2

ഭാ—ആ സഭയിൽ വിനയവേഷത്തെ ആഭരണമാക്കിയിരുന്നിട്ടാകട്ടെ അല്ലെങ്കിൽ അല്പകാൎയ്യമായിരുന്നാൽ നിന്നുകൊണ്ടാകട്ടെ വലതുകരത്തെ പൊക്കിക്കൊണ്ടു പരാതിക്കാരന്റെ പരാതിയെക്കുറിച്ചു വിചാരണചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പ്രത്യഹം ദേശദൃഷ്ടൈശ്ച ശാസ്ത്രദൃഷ്ടൈശ്ച ഹേതുഭിഃ
അഷ്ടാദശസു മാൎഗ്ഗേഷു നിബദ്ധാനി പൃഥക് പൃഥക്. 3

ഭാ—പതിനെട്ടു വഴിയിൽനിന്നും വന്നിരിക്കുന്ന ആവലാതിക്കാരുടെ ആവലാതികളെ ശാസ്ത്രത്തിൽനിന്നറിയുകയും ലോകത്തിൽ കാണുകയും ചെയ്തിട്ടുള്ള കാരണങ്ങളെ അനുസരിച്ചു് നിത്യവും ഓരോരുത്തരുടെ ആവലാതികളെയും വിചാരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—തേഷാമാദ്യമൃണാദാനം നിക്ഷേപോസ്വാമിവിക്രയഃ
സംഭൂയ ച സമുത്ഥാനം ദത്തസ്യാനപകൎമ്മ ച. 4

ഭാ—ഈ പതിനെട്ടു വഴികൾ:—ഒന്നാമത്തു കൊടുക്കൽവാങ്ങൽ, രണ്ടാമത്തു ഒരുത്തന്റെ കൈവശം സൂക്ഷിക്കുന്നതിനായിട്ടു കൊടുത്ത മുതൽ, മൂന്നാമത്തു് ഒരു വസ്തുവിന്റെ ഉടമസ്ഥനല്ലാത്തവൻ അതിനെ വില്ക്കുന്നതു്, നാലാമത്തു സംഘീഭവിച്ചു ലാഭസമ്പാദനം ചെയ്യുക, അഞ്ചാമത്തു ദാനംചെയ്ത വസ്തുവിനെ കൊടുക്കാതിരിക്കുക,

മൂ—വേതനസ്യൈവ ചാദാനം സംവിദശ്ച വ്യതിക്രമഃ
ക്രയവിക്രയാനുശയോ വിവാദസ്വാമിപാലയോഃ. 5

ഭാ—ആറാമത്തു ശമ്പളം കൊടുക്കാതിരിക്കുക, ഏഴാമത്തു് ആജ്ഞയെ അതിലംഘിച്ചു നടക്കുക, എട്ടാമത്തു് ഒരു വസ്തുവിനെ വില്ക്കുകയോ വാങ്ങിക്കുകയോ ചെയ്തശേഷം അതിനെക്കുറിച്ചു സന്ദേഹിക്കുക, ഒൻപതാമത്തു് മാടുകളുടെ ഉടമസ്ഥനും അവയെ തീറ്റുന്നവനും തമ്മിൽ നേരിടുന്ന വ്യവഹാരം.

മൂ—സീമാവിവാദധൎമ്മശ്ച പാരുഷ്യേ ദണ്ഡവാചികേ
സ്തേയം ച സാഹസം ചൈവ സ്ത്രീസംഗ്രഹണമേവ ച. 6

ഭാ—പത്താമത്തു് അതൃത്തിതൎക്കം, പതിനൊന്നാമത്തു് അടിക്കുക പരു

ണ്ടാമത്തു് ശകാരിക്കുക, പതിമൂന്നാമത്തു മോഷണം പതിനാലാമത്തു സാഹസം, പതിനഞ്ചാമത്തു് ഒരുത്തന്റെ പതിയെ അപഹരിക്കുക.

മൂ—സ്ത്രീപുംധൎമ്മോ വിഭാഗശ്ച ദ്യൂതമാഹ്വയ ഏവ ച
പദാന്യഷ്ടാദശൈതാനി വ്യവഹാരസ്ഥിതാവിഹ. 7

ഭാ—പതിനാറാമത്തു ദാമ്പത്യധൎമ്മം, പതിനേഴാമത്തു വിഭാഗം പതിനെട്ടാമത്തു ദ്യൂതം, ഈ പതിനെട്ടും വ്യവഹാരത്തിനു കാരണങ്ങളാകുന്നു

മൂ—ഏഷു സ്ഥാനേഷു ഭൂയിഷ്ഠം വിവാദഞ്ചരതാം നൃണാം
ധൎമ്മം ശാശ്വതമാശ്രിത്യ കുൎയ്യാൽ കാൎയ്യവിനിൎണ്ണയം. 8

ഭാ—ഈ വിഷയങ്ങളിൽ അധികമായി വഴക്കുപറയുന്ന മനുഷ്യരുടെ വിവാദത്തെ പ്രാചീനധൎമ്മപ്രകാരം തീരുമാനിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യദാ സ്വയം ന കുൎയ്യാത്തു നൃപതിഃ കാൎയ്യദൎശനം
തദാ നിയുഞ്ജ്യാദ്വിദ്വാംസം ബ്രാഹ്മണം കാൎയ്യദൎശനേ. 9

ഭാ—രാജാവു കാൎയ്യാന്തരങ്ങളാലാകട്ടെ, പ്രവൃത്തിയാലാകട്ടെ, തനിക്കുതന്നെ വിചാരണചെയ്യുന്നതിനവസരം ലഭിക്കാവിഷയത്തിൽ വിവാദത്തിന്റെ സത്യാസത്യങ്ങളെ കണ്ടുപിടിക്കുന്നതിൽ സമൎത്ഥനായ ബ്രാഹ്മണനെ അതിലേക്കു നിയമിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സോസ്യ കാൎയ്യാണി സംപശ്യേത്സഭ്യൈരേവ ത്രിഭിൎവൃതഃ
സഭാമേവ പ്രവിശ്യാഗ്ര്യാമാസീനഃ സ്ഥിത ഏവ വാ. 10

ഭാ—ആ പണ്ഡിതബ്രാഹ്മണനും മൂന്നു സഭാംഗങ്ങളോടുകൂടി മഹത്തായിരിക്കുന്ന ആ സഭയിൽ പ്രവേശിച്ചു് ഇരുന്നിട്ടോ നിന്നിട്ടോ രാജാവു വിചാരണചെയ്യേണ്ട കാൎയ്യങ്ങളെ താൻ വിചാരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഉലാത്തിക്കൊണ്ടു വിചാരണ ചെയ്യരുതു്.

മൂ—യസ്മിൻ ദേശേ നിഷീദന്തി വിപ്രാ വേദവിദസ്ത്രയഃ
രാജ്ഞശ്ചാധികൃതോ വിദ്വാൻ ബ്രാഹ്മണസ്താം സഭാം വിദുഃ. 11

ഭാ—സഭയോടുകൂടെ യാതൊരു സ്ഥലത്തു വേദവിത്തുകളായ മൂന്നു സഭാംഗങ്ങളായി ബ്രാഹ്മണരും രാജാവിനാൽ നിയമിക്കപ്പെട്ട പണ്ഡിതനായ ബ്രാഹ്മണനും ഇരിക്കുന്നുവോ ആ സ്ഥലം സഭയെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ—ധൎമ്മോ വിദ്ധസ്ത്വധൎമ്മേണ സഭാം യത്രോപതിഷ്ഠതേ
ശല്യം ചാസ്യ ന കൃന്തന്തി വിദ്ധാസ്തത്ര സഭാസദഃ. 12

ഭാ—ധൎമ്മമെന്നും അധൎമ്മമെന്നും വാദിപ്രതികൾ ന്യായസഭയിൽ വന്നാൽ ധൎമ്മവിരോധമായ അധൎമ്മത്തെ സഭ്യന്മാർ നീക്കണം. അങ്ങിനെ ചെയ്യാതിരുന്നാൽ അവർ പാപിഷ്ഠന്മാരായി ഭവിക്കുന്നു.

മൂ—സഭാ വാ ന പ്രവേഷ്ടവ്യാ വക്തവ്യം വാ സമഞ്ജസം
അബ്രുവൻ വിബ്രുവൻ വാപി നരോ ഭവതി കിൽബിഷീ. 13

ഭാ—മനുഷ്യർ വാദങ്ങളെക്കുറിച്ചു കഴിയുന്നതും ന്യായസഭയിൽ പോകാതിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. പോകുന്നപക്ഷം സത്യത്തെ പറയേണ്ടതാകുന്നു. അറിഞ്ഞതിനെ പറയാതിരുന്നാലും അറിയാത്തതിനെ വിരോധമായി പറഞ്ഞാലും പാപികളാകുന്നു.

മൂ—യത്ര ധർമ്മോ ഹ്യധർമ്മേണ സത്യം യത്രാനൃതേന ച
ഹന്യതേ പ്രേക്ഷമാണാനാം ഹതാസ്തത്ര സഭാസദഃ 14

ഭാ—ഏതു വ്യവഹാരത്തിൽ ധർമ്മമായതു് വാദിപ്രതിവാദികളുടെ അധർമ്മത്താലും സത്യമായതു് സാക്ഷികളുടെ അസത്യത്താലും, വിചാരണകാലത്തിൽ ദോഷപ്പെട്ടുവോ ആ വ്യവഹാരത്തിൽ സഭ്യന്മാർ കുറ്റക്കാരാകുന്നതാണ്.

മൂ—ധർമ്മ ഏവ ഹതോ ഹന്തി ധർമ്മോ രക്ഷതി രക്ഷിതഃ
തസ്മാദ്ധർമ്മോ ന ഹന്തവ്യോ മാ നോ ധർമ്മോ ഹതോവധീൽ.

ഭാ—ധർമ്മം അഴിക്കപ്പെട്ടാൽ അതു നമ്മെ നശിപ്പിക്കും. അതു് പരിരക്ഷിക്കപ്പെട്ടാൽ നമ്മെ രക്ഷിക്കും അഴിക്കപ്പെടാത്ത ധർമ്മം നമ്മെ നശിപ്പിക്കുകയില്ലാ ആകയാൽ ധർമ്മത്തെ ത്യജിക്കരുതാത്തതാണ് എന്നു ന്യായസ്ഥൻ സഭ്യന്മാരെ നോക്കി പറയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—വൃഷോഹി ഭഗവാൻധർമ്മസ്തസ്യ യഃ കുരുതേഹ്യലം
വൃഷലന്തം വിദുർദ്ദേവാസ്തസ്മാദ്ധർമ്മന്നലോപയേൽ. 16

ഭാ—ഇഷ്ടപ്രദമായുള്ള ധർമ്മം അഭീഷ്ടങ്ങളെയെല്ലാം വർഷിക്കുന്നതുകൊണ്ടു് അതിനെ വൃഷമെന്നു പറയുന്നു. അതിനെ പരിത്യജിച്ചു നടക്കുന്നവനെ വൃഷലനെന്നു ദേവന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു അതിനാൽ ധർമ്മത്തിനു വിപരീതമായി നടക്കരുതു. വൃഷലൻ എന്നാൽ ധർമ്മലോപകൻ എന്നർത്ഥം

മൂ—ഏക ഏവ സുഹൃദ്ധർമ്മോ നിധനേപ്യനുയാതി യഃ
ശരീരേണ സമം നാശം സർവ്വമന്യദ്ധി ഗച്ഛതി. 17

ഭാ—ദേഹത്തോടു മറ്റുള്ള സകലതും അഴിഞ്ഞുപോകുന്നു: ധർമ്മമൊന്നുമാത്രമാണ് മരണശേഷം കൂടെപ്പോകുന്നതു്. അതിനാൽ അതുതന്നെയാണ് ഉൽകൃഷ്ടമായമിത്രം.

മൂ—പാദോധർമ്മസ്യ കർത്താരം പാദസ്സാക്ഷിണമൃച്ഛതി
പാദസ്സഭാസദസ്സർവ്വാൻ പാദോരാജാനമൃച്ഛതി. 18

ഭാ—അക്രമമായിച്ചെയ്ത തീർമാനം നിമിത്തമുണ്ടാകുന്ന അധർമ്മത്തിൽ നാലിലൊരുഭാഗം ചെയ്തവനെയും, മറ്റൊരുഭാഗം സാക്ഷികളെയും മൂന്നാമത്തെഭാഗം സഭ്യന്മാരെയും മറ്റൊരുഭാഗം രാജാവിനെയും പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—രാജാഭവത്യനേനാസ്തു മുച്യന്തേ ച സഭാസദഃ
ഏനോ ഗച്ഛതി കർത്താരം നിന്ദാർഹോ യത്ര നിന്ദ്യതേ. 19

ഭാ—യാതൊരുവിവാദത്തിൽ ദണ്ഡ്യൻ ദണ്ഡിക്കപ്പെടുന്നുവോ ആ വിവാദത്തിൽ രാജാവിനു പാപമില്ലാത്തതാണ് സഭ്യന്മാർക്കും ദോഷലേശമില്ല. പാപമാകട്ടെ ചെയ്തവനെപ്പിടികൂടുന്നു.

മൂ—ജാതിമാത്രോപജീവീവാ കാമം സ്യാൽ ബ്രാഹ്മണബ്രുവഃ
ധർമ്മപ്രവക്താനൃപതേർന്നതു ശൂദ്രഃ കഥഞ്ചന. 20

ഭാ—ബ്രാഹ്മണകുലജാതനായ കർമ്മാനുഷ്ഠാനമില്ലാത്ത ബ്രാഹ്മണനായാലും രാജാവു ചെയ്യേണ്ടതായ തീർമാനങ്ങളെ പ്രതിപുരുഷന്റെ സ്ഥാനത്തിൽ വർത്തിച്ചുകൊണ്ടു ചെയ്യാമെന്നുള്ളതാണ്. ശൂദ്രൻ ഒരു സന്ദർഭത്തിലും ചെയ്യുവാനൊക്കാത്തതാകുന്നു.

മൂ—യസ്യശൂദ്രസ്തു കുരുതേ രാജ്ഞോധർമ്മവിവേചനം
തസ്യസീദതിതദ്രാഷ്ട്രം പങ്കേഗൌരിവ പശ്യതഃ. 21

ഭാ—ഏതുരാജ്യത്തിൽ രാജാവു ചെയ്യേണ്ടതായ ധർമ്മവിചാരണയെ ശൂദ്രൻ ചെയ്യുന്നുവോ ആ രാജ്യം മുഴുവനും പരിപാലനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾതന്നെ ചെളിയിലകപ്പെട്ട പശുവെന്നപോലെ സങ്കടം സംഭവിക്കുന്നു.

മൂ—യദ്രാഷ്ട്രം ശൂദ്രഭൂയിഷ്ഠം നാസ്തികാക്രാന്തമദ്വിജം
വിനശ്യത്യാശുതൽകൃത്സ്നം ദുർഭിക്ഷവ്യാധിപീഡിതം. 22

ഭാ—ഏതുരാജ്യത്തിൽ ശൂദ്രർ ദൈവത്തെ നിന്ദിക്കുന്നവർ, ഇവർ അധികമായും ദ്വിജാദികൾ ഇല്ലാതെയും ഇരിക്കുന്നുവോ ആ രാജ്യംമുഴുവനും ക്ഷാമം, രോഗം ഇവയാൽ പീഡിതമായിട്ട് ക്ഷണംകൊണ്ടു നശിച്ചുപോകുന്നതാണ്.

മൂ—ധർമ്മാസനമധിഷ്ഠായ സംവീതാങ്ഗസ്സമാഹിതഃ
പ്രണമ്യ ലോകപാലേഭ്യഃ കാര്യ്യദർശനമാരഭേൽ. 23

ഭാ—നീതിമാൻ ധർമ്മാസനസ്ഥനായി അങ്ഗചേഷ്ടയെ അടക്കിക്കൊണ്ടു ദിക്പാലന്മാർക്കു വന്ദനംചെയ്തശേഷം വ്യവഹാരവിചാരണ ചെയ്യുന്നതിനു തുടങ്ങേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അർത്ഥാനർത്ഥാവുഭൌ ബുദ്ധ്വാ ധർമ്മാധർമ്മൌ ച കേവലൌ
വർണ്ണക്രമേണസർവ്വാണി പശ്യേൽ കാര്യ്യാണി കാര്യ്യിണാം 24

ഭാ—വ്യവഹാരങ്ങളുടെ കൃത്യതക്കുറവു്; ലാഭനഷ്ടങ്ങളും ധർമ്മാധർമ്മങ്ങളും ഇവയെ നല്ലപോലെ പര്യാലോചിച്ചു് വർണ്ണക്രമം അനുസരിച്ച വിധിപ്രകാരം വ്യവഹാരങ്ങളെ വിചാരണചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ബാഹ്യൈർവിഭാവയേല്ലിംഗൈർഭാവമന്തർഗതംനൃണാം
സ്വരവർണ്ണേങ്ഗിതാകാരൈശ്ചക്ഷുഷാ ചേഷ്ടിതേന ച. 25

ഭാ—വെളിയിൽ കാണത്തക്കതായ മുഖലക്ഷണം നോട്ടം മുതലായ അഭിപ്രായലക്ഷണം, വിയർപ്പ് രോമാഞ്ചം ശബ്ദം, മുതലായ ചേഷ്ട നോട്ടംമുതലായ ലക്ഷണങ്ങളെക്കൊണ്ടു് ആവലാധിക്കാരന്റെ അഭിപ്രായത്തെ അറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ആകാരൈരിങ്ഗിതൈർഗത്യാ ചേഷ്ടയാ ഭാഷിതേന ച
നേത്രവക്ത്രവികാരൈശ്ച ഗൃഹ്യതേന്തർഗതം മനഃ. 26

ഭാ—ഉള്ളതിനാൽ മേൽപറഞ്ഞ രൂപം, അഭിപ്രായലക്ഷണം നടപ്പ് പ്രവൃത്തി വാക്ക് കണ്ണു വായ് ഇവയുടെ ലക്ഷണം, ഇവയൊക്കെക്കൊണ്ടു് മനുഷ്യരുടെ അന്തർഗതം അറിയാമെന്നുള്ളതാണു്.

മൂ—ബാലദായാദികംരിക്ഥം താവദ്രാജാനുപാലയേൽ
യാവത്സസ്യാത്സമാവൃത്തോയാവച്ചാതീതശൈശവഃ. 27

ഭാ—തന്റെധനത്തെ രക്ഷിയ്ക്കുന്നതിനു സമർത്ഥനല്ലാത്ത ചെറുപ്പക്കാരന്റെ ധനത്തെ വേദാധ്യയനംചെയ്തുവരുന്നതുവരെയാകട്ടെ അവന്റെ ബാല്യംപോകുന്നതുവരെയാകട്ടെ രാജാവു രക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു. (പതിനാറുവയസ്സുവരെ ബാല്യമാകുന്നു.)

മൂ—വശാപുത്രാസു ചൈവം സ്യാദ്രക്ഷണംനിഷ്കുലാസു ച
പതിവ്രതാസു ച സ്ത്രീഷു വിധവാസ്വാതുരാസു ച. 28

ഭാ—മലടി, പ്രസവിച്ചു കുഞ്ഞു ചത്തുപോയവൾ, ദേശാന്തരപ്രാപ്തനായവന്റെ പതിവ്രതയായ പത്നി ബന്ധുവില്ലാത്തവൾ വിധവ ഇവരുടെ ദ്രവ്യത്തെയും രാജാവുതന്നെ സൂക്ഷിച്ചുകൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ജീവന്തീനാന്തു താസാം യേ തദ്ധരേയുഃ സ്വബാന്ധവാഃ
താഞ്ഛിഷ്യാച്ചൗരദണ്ഡേന ധാർമ്മികഃ പൃഥിവീപതിഃ. 29

ഭാ—ഈ സ്ത്രീകൾ ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ അവരുടെ ബന്ധുക്കൾ ആരെങ്കിലും അവരുടെ ദ്രവ്യത്തെ അപഹരിച്ചുകൊണ്ട് അവരെ രക്ഷിക്കാതിരുന്നാൽ ധാർമ്മികനായ രാജാവ് അവരെ ചോരന്മാരെന്നപോലെ ദണ്ഡിച്ച് അവരുടെ ദ്രവ്യങ്ങളെയും വാങ്ങിക്കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പ്രണഷ്ടസ്വാമികം രിക്ഥം രാജാ ത്ര്യബ്ദം നിധാപയേൽ
അർവ്വാക്ത്ര്യബ്ദാദ്ധരേൽസ്വാമീ പരേണ നൃപതിർഹരേൽ 30

ഭാ—കർത്താവിന്റെ കൈതപ്പി രാജാവിന്റെ പക്കൽ ലഭിച്ച ദ്രവ്യത്തെ രാജാവ് മൂന്നുവർഷംവരെ സൂക്ഷിച്ചു വെക്കേണ്ടതാകുന്നു. അതിനകം ഉടമസ്ഥൻ വന്നു വാങ്ങിക്കൊള്ളാതിരുന്നാൽ രാജാവ് അതിനെ ഭണ്ഡാരമുതലിൽ ചേർക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— മമേദമിതി യോ ബ്രൂയാൽ സോനുയോജ്യോ യഥാവിധി
സംവാദ്യ രൂപസംഖ്യാദീൻ സ്വാമീ തദ്ദ്രവ്യമർഹതി. 31

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ ഈ ദ്രവ്യം എന്റേതെന്നു പറയുന്നുവോ അവനോടു ആ ദ്രവ്യത്തിന്റെ രൂപം ഇത്ര എണ്ണം നശിച്ചുപോയസ്ഥലം എന്നിവയെക്കുറിച്ചു ക്രമമായി ചോദിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഉടമസ്ഥനായിരുന്നാൽ ആ ദ്രവ്യത്തെ കൊടുക്കുവിടാമെന്നുള്ളതാണ്".

മൂ— അവേദയാനോ നഷ്ടസ്യ ദേശം കാലം ച തത്വതഃ
വർണ്ണം രൂപം പ്രമാണം ച തത്സമം ദണ്ഡമർഹതി. 32

ഭാ—ധനം കൈവിട്ടുപോയ സ്ഥലത്തെയും കാലത്തെയും നിറത്തെയും രൂപത്തെയും ഇട മുതലായ കണക്കെയും ശരിയായി പറയാതിരുന്നാൽ അവന് ആ ദ്രവ്യത്തിന്റെ സംഖ്യയ്ക്കു തക്കവിധമായ ശിക്ഷ കല്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ആദദീതാഥ ഷഡ്ഭാഗം പ്രണഷ്ടാധിഗതാന്നൃപഃ
ദശമം ദ്വാദശം വാപി സതാം ധർമ്മമനുസ്മരൻ. 33

ഭാ—തപ്പിപ്പോയകപ്പെട്ട ദ്രവ്യത്തെ രക്ഷിക്കുന്നതിനായി രാജാവ് ആറിലൊ പത്തിലൊ പന്ത്രണ്ടിലൊ ഒരു ഭാഗത്തെ ആ ദ്രവ്യഉടമസ്ഥന്റെ ഗുണാഗുണങ്ങൾക്കനുരൂപമായി മഹാന്മാരുടെ ധർമ്മത്തെ വിചാരിച്ച് എടുത്തുകൊണ്ടു ശേഷത്തെ ഉടമസ്ഥനു കൊടുത്തയയ്ക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പ്രണഷ്ടാധിഗതം ദ്രവ്യം തിഷ്ഠേദ്യുക്തൈരധിഷ്ഠിതം
യാംസ്തത്ര ചോരാൻ ഗൃഹ്ണീയാത്താൻ രാജേഭേന ഘാതയേൽ.

ഭാ—കർത്താവിന്റെ കയ്യിൽനിന്നും കളഞ്ഞുപോയ ധനത്തെ രാജാവിന്റെ ശമ്പളക്കാരിൽ ആരെങ്കിലും കണ്ടെടുത്താൽ അതിനെ രാജാവ് തന്റെ കാവലിൽ വച്ചു രക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അതിനെ തന്റെ സേവകക്കാരിൽ ആരെങ്കിലും മോഷ്ടിച്ചാൽ അവരെ ആനക്കാലിൽ കെട്ടി ഓട്ടിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— മമായമിതി യോ ബ്രൂയാന്നിധിം സത്യേന മാനവഃ
തസ്യാദദീത ഷഡ്ഭാഗം രാജാ ദ്വാദശമേവ വാ. 35

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ നിധിയെടുത്താൽ അതിനെ തന്റെ വകയാണെന്നു സത്യം പറയുന്നുവോ രാജാവ് അതിൽനിന്നു ആറിലൊ പന്ത്രണ്ടിലൊ ഒരു ഭാഗത്തെ എടുത്തുകൊണ്ടു ശിഷ്ടത്തെ അവനുതന്നെ കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അനൃതന്തുവദൻദണ്ഡ്യ സ്വവിത്തസ്യാംശമഷ്ടമം
കസ്യൈവാനിധാനസ്യ സംഖ്യായാല്പീയസീം കലാം. 36

ഭാ—ഒരുവൻ ആ നിധിയെ തന്റേതാണെന്നു സാധിച്ചതായറിഞ്ഞാൽ അവനു ആ ധനത്തിന്റെ സംഖ്യയിൽ പതിനാറിൽ ഒരു ഭാഗം അല്ലെങ്കിൽ അവന്റെ സ്വത്തിൽ എട്ടിൽ ഒരു ഭാഗമൊ ശിക്ഷ വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— വിദ്വാംസ്തുബ്രാഹ്മണോദൃഷ്ട്വാ പൂർവ്വോപനിഹിതം നിധിം
അശേഷതോപ്യാദദീത സർവ്വസ്യാധിപതിർഹി സഃ. 37

ഭാ—വിദ്വാനായ ബ്രാഹ്മണനു അച്ഛനാൽ വെക്കപ്പെട്ട ധനം നിധിയായി ലഭിച്ചാൽ മുഴുവനും അവൻതന്നെ എടുത്തുകൊള്ളാവുന്നതാണ്. എന്തെന്നാൽ അവൻ എല്ലാവരെക്കാളും ഉൽകൃഷ്ടനല്ലയോ?

മൂ— യന്തുപശ്യേന്നിധിം രാജാ പുരാണം നിഹിതം ക്ഷിതൗ
തസ്മാദ്ദ്വിജേഭ്യോ ദത്വാർദ്ധമർദ്ധം കോശേപ്രവേശയേൽ. 38

ഭാ—രാജാവു ഭൂമിയിൽ ഇരുന്ന നിധികണ്ടെടുത്താൽ പകുതി ബ്രാഹ്മണൎക്കു ദാനംചെയ്തിട്ടു മറ്റതിനെ തന്റെ ഭണ്ഡാരത്തിൽ ചേൎക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നിധീനാന്തുപുരാണാനാം ധാതൂനാമേവ ഹി ക്ഷിതൗ
അർദ്ധഭാഗ്രക്ഷണാദ്രാജാ ഭൂമേരധിപതിർഹി സഃ. 39

ഭാ—ജ്ഞാനിയായ ബ്രാഹ്മണനെ ഒഴിച്ചു മറ്റുള്ളവൎക്കു ഭൂമിയിലിരുന്നു കിട്ടപ്പെട്ട രത്നം മുതലായ നിധികളിൽ രാജാവിനു പകുതി കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു. എന്തെന്നാൽ അവൻ ഭൂമിക്കു യജമാനനല്ലയോ?

മൂ— ദാതവ്യം സർവ്വവർണ്ണേഭ്യോ രാജ്ഞാ ചോരൈർഹൃതം ധനം
രാജാതദുപയുഞ്ജാന ശ്ചോരസ്യാപ്നോതി കിൽബിഷം. 40

ഭാ—ചോരൻ കൊണ്ടുപോയ ദ്രവ്യത്തെ രാജാവു കണ്ടുപിടിച്ചാൽ അതിന്റെ ഉടമസ്ഥനു ലഭിക്കാതിരിക്കു വിഷയത്തിൽ അതിനെ സകല വൎണ്ണത്തിനും കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു. അതിനെ രാജാവു സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ടാൽ ചോരന്റെ പാപം രാജാവിനുണ്ടാകുന്നതാണ്.

മൂ— ജാതിർജ്ജാനപദാൻധർമ്മാൻ ശ്രേണിധർമ്മാംശ്ചധർമ്മവിൽ
സമീക്ഷ്യകുലധർമ്മാംശ്ച സ്വധർമ്മം പ്രതിപാദയേൽ. 41

ഭാ—രാജാവ് ജാതിധർമ്മം ദേശധർമ്മം വ്യാപാരധർമ്മം കുലധർമ്മം ഇവയെ നല്ലപോലെ വിചാരിച്ച് അതിലേയ്ക്കു വിരോധംകൂടാതെ താൻ തീർച്ചചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സ്വാനികർമ്മാണികുർവ്വാണാ ദൂരേസന്തോപിമാനവാഃ
പ്രിയാഭവന്തിലോകസ്യ സ്വേസ്വേകർമ്മണ്യവസ്ഥിതാഃ. 42

ഭാ—എന്തെന്നാൽ അവരവരുടെ കൎമ്മങ്ങളെച്ചെയ്തുകൊണ്ടും അവരവരുടെ അനുഷ്ഠാനത്തിൽ ജാഗ്രതയുള്ളവരായും ഇരിക്കുന്ന മനുഷ്യർ ദൂരദേശത്തിലിരുന്നാലും എല്ലാ ജനങ്ങൾക്കും ഇഷ്ടന്മാരായി ഭവിക്കുന്നു.

മൂ—നോല്പാദയേൽ സ്വയം കാൎയ്യം രാജാ നാപ്യസ്യ പൂരുഷഃ
ന ച പ്രാപിതമന്യേന ഗ്രസേതാൎത്ഥം കഥഞ്ചന. 43

ഭാ—രാജാവോ അല്ലെങ്കിൽ രാജാവിനാൽ നിയമിക്കപ്പെട്ട ന്യായാസനസ്ഥന്മാരോ തങ്ങൾതന്നെ ഒരു വ്യവഹാരത്തെ ഉണ്ടാക്കുകയും ആരെങ്കിലും ബോധിപ്പിക്കുന്ന വ്യവഹാരത്തെ വിചാരണചെയ്യാതിരിക്കുകയും അരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—യഥാ നയത്യസൃക്പാതൈൎമ്മൃഗസ്യ മൃഗയുഃ പദം
നയേത്തഥാനുമാനേന ധൎമ്മസ്യ നൃപതിഃ പദം. 44

ഭാ—ഖഡ്ഗത്താൽ കൊല്ലപ്പെട്ട മൃഗം ഓടിപ്പോയ സ്ഥലത്തെ വഴിയിൽ വീണുകിടക്കുന്ന രക്തകണങ്ങളെക്കൊണ്ടു നിശ്ചയിച്ചു ചെന്നു വേടൻ കണ്ടുപിടിക്കുന്നതുപോലെ രാജാവു പ്രമാണം മുതലായ കാൎയ്യങ്ങളാൽ ധൎമ്മത്തിന്റെ സത്യത്തെ കണ്ടറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സത്യമൎത്ഥഞ്ച സംപശ്യേദാത്മാനമഥ സാക്ഷിണഃ
ദേശം രൂപഞ്ച കാലഞ്ച വ്യവഹാരവിധൌ സ്ഥിതഃ. 45

ഭാ—നീതിമാൻ സത്യത്തെയും ദ്രവ്യസംഖ്യയേയും സാക്ഷികളുടെ ധൎമ്മത്തെയും ദേശത്തെയും രൂപത്തെയും കാലത്തെയും അപരാധത്തിന്റെ ഉച്ചനീചത്വങ്ങളേയും പൎയ്യാലോചിച്ചിട്ടു തന്റെ ആത്മാവു നരകപ്രവൃത്തിയെ അനുഭവിക്കാതിരിക്കത്തക്കവിധം തീൎപ്പു ചെയ്യുക വേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സത്ഭിരാചരിതം യത്സ്യാദ്ധാൎമ്മികൈശ്ച ദ്വിജാതിഭിഃ
തദ്ദേശകുലജാതീനാമവിരുദ്ധം പ്രകല്പയേൽ. 46

ഭാ—ആ രാജ്യത്തിലുള്ള മഹാത്മാക്കളും ധൎമ്മജ്ഞന്മാരായ ബ്രാഹ്മണർ ഇവർ, ഇവരാൽ ഏൎപ്പെടുത്തപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ദേശാചാരം കുലാചാരം ഇവയ്ക്കു വിരോധമില്ലാതെ താൻ തീൎപ്പാക്കേണ്ടതാകുന്നു.

ഉത്തമൎണ്ണാധമൎണ്ണപ്രകരണം.

മൂ—അധമൎണ്ണാൎത്ഥസിദ്ധ്യൎത്ഥമുത്തമൎണ്ണേന ചോദിതഃ
ദാപയേദ്ധനികസ്യാൎത്ഥമധമൎണ്ണാദ്വിഭാവിതം. 47

ഭാ—കൊടുത്ത ധനം തനിക്കു ലഭിക്കുന്നതിനായിട്ടു ഉത്തമൎണ്ണൻ ബോധിപ്പിക്കുന്ന ആവലാതിയെ അധമൎണ്ണനെ വരുത്തി ചോദിച്ചു അവനിൽനിന്നും ധനത്തെ വാങ്ങി ഉത്തമൎണ്ണനു കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു. (ഉത്തമൎണ്ണൻ=കടം കൊടുത്തവൻ. അധമൎണ്ണൻ=കടം വാങ്ങിയവൻ.

മൂ—യൈൎയ്യൈരുപായൈരൎത്ഥം സ്വം പ്രാപ്നുയാദുത്തമൎണ്ണികഃ
തൈസ്തൈരുപായൈസ്സംഗൃഹ്യ ദാപയേദധമൎണ്ണികം. 48

ഭാ—താഴെപ്പറയാൻപോകുന്ന ഏതേതു വിധത്താൽ ഉത്തമൎണ്ണൻ അധമൎണ്ണനോടു ദ്രവ്യത്തെ വാങ്ങിക്കൊള്ളുമോ ആ ഉപായത്തിൽ വാങ്ങിക്കൊള്ളാവുന്നതാണു.

മൂ—ധൎമ്മേണ വ്യവഹാരേണ ഛലേനാചരിതേന ച
പ്രയുക്തം സാധയേദൎത്ഥം പഞ്ചമേന ബലേന ച. 49

ഭാ—ഉപായമെന്നാൽ അധമൎണ്ണന്റെ ബന്ധുക്കളോടു പറഞ്ഞു അവരെക്കൊണ്ടു നല്ലവാക്കു പറയിച്ചോ, അവനെ താൻതന്നെ അനുസരിച്ചോ, കച്ചീട്ടു

മുതലായ പ്രമാണങ്ങളെക്കൊണ്ട് ആവലംബിപ്പെട്ടിട്ടോ, ആഭരണം മുതലായവയെ ഉത്തമർണ്ണൻ ഇരവൽ വാങ്ങിക്കൊണ്ട് എന്റെ കടത്തെ തീർത്തുതരികെന്നു നിർബന്ധിച്ചോ, അവന്റെ കന്നുകാലികളെ മറിച്ചു നിറുത്തിയോ അവിടെ മറിപ്പാകിട്ടന്നോ, അവനെ തന്റെ ഗൃഹത്തിൽ വരുത്തി അവമാനിച്ചോ ഉത്തമർണ്ണൻ കൊടുത്ത ദ്രവ്യത്തെ വാങ്ങിക്കൊള്ളാവുന്നതാകുന്നു.

മൂ—യഃ സ്വയം സാധയേദർത്ഥമുത്തമർണ്ണോധമർണ്ണികാൽ
  സ ന രാജ്ഞാഭിയോക്തവ്യഃ സ്വകം സംസാധയൻ ധനം. 50

ഭാ—യാതൊരു ഉത്തമർണ്ണൻ താൻ കൊടുത്ത ദ്രവ്യത്തെ യാതൊരു വിധത്തിലെങ്കിലും അവ്യവഹാരമായിട്ട് താൻതന്നെ വാങ്ങിക്കൊള്ളുമോ അവന്റെ കാര്യത്തെക്കുറിച്ച് രാജാവ് ഒന്നും പര്യാലോചിക്കേണ്ടതില്ല.

മൂ—അർത്ഥേപവ്യയമാനന്തു കരണേന വിഭാവിതം
  ദാപയേദ്ധനികസ്യാർത്ഥം ദണ്ഡലേശം ച ശക്തിതഃ. 51

ഭാ—ന്യായമായ അധമർണ്ണന്റെ അവധികൾ കേട്ടു നടന്നശേഷവും ഞാൻ നിനക്ക് തരാനില്ലെന്ന് അവൻ പറയുന്നതായാൽ ഉത്തമർണ്ണൻ ആവലാതി ബോധിപ്പിച്ചുകഴിഞ്ഞിട്ട്, സാക്ഷികൾ മുതലായവരെക്കൊണ്ട് തെളിയിക്കുകയും അധമർണ്ണൻ കൊടുക്കേണ്ടതായി തെളിയുകയും ചെയ്യുന്നപക്ഷം ഉത്തമർണ്ണന് ദ്രവ്യത്തെയും വാങ്ങിക്കൊടുത്തു അധമർണ്ണന് ശക്ത്യനുസരണമായ ശിക്ഷയേയും നൽകേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അപഹ്നവേധമർണ്ണസ്യ ദേഹീത്യുക്തസ്യ സംസദി
  അഭിയോക്താ ദിശേദ്ദേശ്യം കരണം വാന്യദുദ്ദിശേൽ. 52

ഭാ—ന്യായസ്ഥൻ കടത്തെ കൊടുത്തുതീർക്കുമെന്നു ന്യായസഭയിൽനിന്നു പറയുമ്പോൾ ഞാൻ കൊടുക്കേണ്ടതില്ലെന്ന് അധമർണ്ണൻ പറയുന്നതായാൽ ദ്രവ്യം കൊടുത്ത സമയം കൂടെയുണ്ടായിരുന്ന സാക്ഷികളെയും അധമർണ്ണൻ എഴുതിക്കൊടുത്ത കരണത്തെയും ഉത്തമർണ്ണൻ ഹാജരാക്കി തെളിവുകൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അദേശ്യം യശ്ച ദിശതി നിർദ്ദിശ്യാപഹ്നുതേ ച യഃ
  യശ്ചാധരോത്തരാൻ അർത്ഥാൻ വിഗീതാന്നാവബുധ്യതേ. 53

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ ദ്രവ്യം കൊടുക്കുമ്പോൾ ഉണ്ടായിരിക്കാത്തവരെ വ്യാജമായി സാക്ഷിപറയിക്കുന്നുവോ, യാതൊരുത്തൻ സാക്ഷികളെ മറയ്ക്കുന്നുവോ, യാതൊരുത്തൻ പൂർവ്വാപരവിരോധമായി മൊഴി പറയുന്നുവോ ഇവരെയും;

മൂ—അപദിശ്യാപദേശ്യം ച പുനര്യസ്ത്വപധാവതി
  സമ്യക് പ്രണിഹിതം ചാർത്ഥം പൃഷ്ടസ്സന്നാഭിനന്ദതി. 54

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ താൻ മുമ്പേ പണം കൊടുത്തതായും പിൻപു തന്റെ പുത്രാദിബന്ധുക്കൾ കൊടുത്തതായും വ്യാജം പറഞ്ഞൊഴിപ്പിക്കുന്നുവോ, യാതൊരുത്തൻ ന്യായാധിപതിയുടെ ചോദ്യത്തിനുത്തരം പറയുന്നില്ലയോ ഇവരെയും,

മൂ—അസംഭാഷ്യേ സാക്ഷിഭിശ്ച ദേശേ സംഭാഷതേ മിഥഃ
  നിരുച്യമാനം പ്രശ്നഞ്ച നേച്ഛേദ്യശ്ചാപി നിഷ്പതേൽ. 55

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ സാക്ഷികളോട് സംസാരിച്ചുകൂടെന്നു നിർബന്ധമുള്ള സ്ഥലത്തു രഹസ്യമായി സാക്ഷികളുമായി ദുർബോധനം ചെയ്യുന്നുവോ, യാതൊരുത്തൻ ക്രാസ്സുചോദിച്ചു തുടങ്ങുമ്പോൾ ഒന്നും പറയാതെ വൃഥാ നിൽക്കുന്നുവോ, യാതൊരുത്തൻ വിചാരണക്കാലത്തിൽ ദേശാന്തരത്തിൽ യാത്രചെയ്യുന്നുവോ ഇവരെയും

മൂ—ബ്രൂഹീത്യുക്തശ്ച ന ബ്രൂയാദുക്തം ച ന വിഭാവയേൽ
ന ച പൂർവാപരം വിദ്യാത്തസ്മാദർത്ഥാത്സ ഹീയതേ. 56

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ തക്കിച്ചു ചോദിക്കുന്ന ന്യായാധിപൻറെ ചോദ്യങ്ങൾക്കു ശരിയായ ഉത്തരം പറയുന്നില്ലയോ, യാതൊരുത്തൻ സാക്ഷികൾ മുതലായ തെളിവു കൊടുക്കുന്നില്ലയോ, യാതൊരുത്തൻ തനിക്കു വിരോധമായ കാര്യങ്ങളെ സാധിക്കത്തക്കവണ്ണം മൊഴികൊടുക്കുന്നുവോ ഇവരെയും;

മൂ—സാക്ഷിണസ്സന്തി മേത്യുക്ത്വാ ദിശേത്യുക്തോ ദിശേന്ന യഃ
ധർമ്മസ്ഥഃ കാരണൈരേതൈർഹീനം തമപി നിർദ്ദിശേൽ. 57

ഭാ—എനിക്കു സാക്ഷികൾ ഉണ്ടെന്നു പറയുന്നവൻറെ സാക്ഷികളെ ഹാജരാക്കണമെന്നു ന്യായാധിപൻ ആവശ്യപ്പെട്ടപ്പോൾ യാതൊരുത്തൻ ഹാജരാക്കാതിരിക്കുന്നുവോ, ഇവനെയും ആവിധ കാരണങ്ങളാൽ തോറ്റവനെന്നു നിർദ്ദേശിച്ചിട്ട് അപ്രകാരം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അഭിയോക്താ ന ചേദ് ബ്രൂയാദ് വധ്യോ ദണ്ഡ്യശ്ച ധർമ്മതഃ
ന ചേത്ത്രിപക്ഷാത് പ്രബ്രൂയാദ്ധർമ്മം പ്രതി പരാജിതഃ. 58

ഭാ—ഉത്തമർണ്ണൻ വിചാരണകാലത്തിൽ തൻറെ വ്യവഹാരത്തിനു തക്കതായ ഉത്തരം പറയാതിരിക്കുന്നതായാൽ അവനെ തടവിൽ പാർപ്പിക്കുകയോ ദണ്ഡം വിധിക്കുകയോ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. അധമർണ്ണൻ നാല്പത്തഞ്ചു നാളിനകം ന്യായപ്രകാരം ഹാജരായി തൻറെ ന്യായത്തെക്കുറിച്ചു ബോധിപ്പിക്കാതിരുന്നാൽ വ്യവഹാരത്തിൽ അവൻ തോറ്റവനായി ഗണിക്കേണ്ടതാണ്.

മൂ—യോ യാവന്നിഹ്നുവീതാർത്ഥം മിഥ്യാ യാവതി വാ വദേൽ
തൌ നൃപേണ ഹ്യധർമ്മജ്ഞൌ ദാപ്യൌ തദ്ദ്വിഗുണം ദമം. 59

ഭാ—ഇതു അധമർണ്ണൻ എത്രത്തോളം ദ്രവ്യത്തെ കൊടുക്കാനില്ലെന്നു മറച്ചു പറയുന്നുവോ, എത്ര ഉത്തമർണ്ണൻ ധർമ്മജ്ഞനായിരിക്കുന്നില്ലയോ അതു രണ്ടുപേർക്കും ആ ദ്രവ്യത്തിൻറെ ഇരട്ടി ധനം ദണ്ഡമായി വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പൃഷ്ടോഽപവ്യയമാനസ്തു കൃതാവസ്ഥോ ധനൈഷിണാ
ത്ര്യവരൈസ്സാക്ഷിഭിർഭാവ്യോ നൃപബ്രാഹ്മണസന്നിധൌ. 60

ഭാ—ഉത്തമർണ്ണനാൽ ന്യായാനുസരണം വിളിക്കപ്പെട്ട അധമർണ്ണൻ വാങ്ങിയതിനെ ഇല്ലെന്ന് അസത്യം പറഞ്ഞാൽ മൂന്നിൽ കുറയാതെ സാക്ഷികളാൽ ന്യായാധിപൻറെ മുമ്പിൽ ഉത്തമർണ്ണൻ തെളിവു കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യാദൃശാ ധനിഭിഃ കാര്യാ വ്യവഹാരേഷു സാക്ഷിണഃ
താദൃശാൻ സമ്പ്രവക്ഷ്യാമി യഥാ വാച്യമൃതം ച തൈഃ. 61

ഭാ—ഉത്തമർണ്ണൻ ഏപ്രകാരമുള്ള സാക്ഷികളെ വ്യവഹാരത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തണമോ അവരെയും, അവർ സത്യം പറയേണ്ട ക്രമത്തെയും പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു.

സാക്ഷിപ്രകരണം.

മൂ—ഗൃഹിണഃ പുത്രിണോ മൌലാഃ ക്ഷത്രവിട്ശൂദ്രയോനയഃ
അർത്ഥ്യുക്താസ്സാക്ഷ്യമർഹന്തി ന യേ കേചിദനാപദി. 62

ഭാ—ഗൃഹസ്ഥന്മാരായും, പുത്രന്മാരായും, ആ ദേശത്തിൽ ജനിച്ചവരായും,

നാലു വർണ്ണത്തിലും ഉൾപ്പെട്ടവരായും ഇരിക്കുന്നവർ ഉത്തമർണ്ണന്റെ സാക്ഷികളാകുന്നതിനു യോഗ്യന്മാരാകുന്നു. ആപത്തൊന്നുമില്ലാത്ത അവസരത്തിൽ ഇവരെയല്ലാതെ മററാരെയും അക്കാർയ്യത്തിൽ ഏൎപ്പെടുത്തരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—ആപ്താസ്സർവ്വേഷു വർണ്ണേഷു കാർയ്യാഃ കാർയ്യേഷു സാക്ഷിണഃ
സർവ്വധർമ്മവിദോലുബ്ധാ വിപരീതാംസ്തു വർജ്ജയേൽ. 63

ഭാ—സകല വർണ്ണങ്ങളിലും സത്യവാദികളായും, സകല ധർമ്മങ്ങളെയും, അറിഞ്ഞവരായും, നിഷ്കാമന്മാരായും, ഇരിക്കുന്നവരെയാണ് സാക്ഷികളായി സ്വീകരിക്കേണ്ടതു്. മററുള്ളവരെ ആ വിഷയത്തിൽ സ്വീകരിച്ചുകൂടുന്നതല്ല.

മൂ—നാർത്ഥസംബന്ധിനോനാപ്താ ന സഹായാ ന വൈരിണഃ
ന ദൃഷ്ടദോഷാഃ കർത്തവ്യാ ന വ്യാധ്യാർത്താ ന ദൂഷിതാഃ. 64

ഭാ—ദ്രവ്യസംബന്ധമുള്ളവർ, സ്നേഹിതന്മാർ, വേലക്കാരന്മാർ, ശത്രുക്കൾ, പ്രസിദ്ധമായ ദോഷമുള്ളവർ, രോഗികൾ, പഞ്ചമഹാപാപികൾ ഇവരെ സാക്ഷികളായി സ്വീകരിച്ചുകൂടുന്നതല്ല.

മൂ—ന സാക്ഷീ നൃപതിഃ കാർയ്യോ ന കാരുകകുശീലവൌ
ന ശ്രോത്രിയോ ന ലിംഗസ്ഥോ ന സംഗേഭ്യോ വിനിർഗ്ഗതഃ.

ഭാ—രാജാവു്, മിട്ടായിക്കാരൻ, നട്ടുവൻ, വേദജ്ഞൻ, കപടഭക്തൻ, സന്ന്യാസി ഇവരെയും,

മൂ—നാദ്ധ്യധീനോ ന വക്തവ്യോ ന ദസ്യുർന്ന വികർമ്മകൃൽ
ന വൃദ്ധോ ന ശിശുർന്നൈകോ നാന്ത്യോ ന വികലേന്ദ്രിയഃ.

ഭാ—ഒരുത്തന്റെ സ്വാധീനത്തിൽപ്പെട്ടവൻ അപവാദമുള്ളവൻ സംശയിതൻ ഹീനപ്രവർത്തകൻ ബാലൻ വൃദ്ധൻ ഒററയായവൻ പറയൻ ഇന്ദ്രിയമില്ലാത്തവൻ ഇവരെയും,

മൂ—നാർത്തോ ന മത്തോ നോന്മത്തോ ന ക്ഷുത്തൃഷ്ണോപപീഡിതഃ
ന ശ്രമാർത്തോ ന കാമാർത്തോ ന ക്രുദ്ധോ നാപി തസ്കരഃ. 67

ഭാ—വ്യസനമുള്ളവൻ മദ്യപൻ ഭ്രാന്തൻ വിശപ്പുദാഹങ്ങളുള്ളവൻ ക്ഷീണൻ കാമവികാരമുള്ളവൻ അധികം ക്രോധമുള്ളവൻ ചോരൻ ഇവരെയും സാക്ഷികളായി സ്വീകരിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—സ്ത്രീണാം സാക്ഷ്യം സ്ത്രിയഃകുർയ്യുഃ ദ്വിജാനാം സദൃശാദ്വിജാഃ
ശൂദ്രാശ്ച സന്തഃശൂദ്രാണാമന്ത്യാനാമന്ത്യയോനയഃ. 68

ഭാ—സ്ത്രീകൾക്കു സ്ത്രീകളും ദ്വിജന്മാൎക്കു ദ്വിജന്മാരും ശൂദ്രൎക്കു ശൂദ്രരും പറയന്മാർക്കു പറയന്മാരും സാക്ഷികളായിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അനുഭാവീ തു യഃ കശ്ചിൽ കുർയ്യാത്സാക്ഷ്യം വിവാദിനാം
അന്തർവ്വേശ്മന്യരണ്യേ വാ ശരീരസ്യാപി ചാത്യയേ. 69

ഭാ—ഗൃഹത്തിനുള്ളിലാകട്ടെ, അരണ്യത്തിലാകട്ടെ മരണം നേരിടത്തക്ക ആപത്തിലാകട്ടെ യാതൊരുത്തൻ തൽക്കാലം അനുഭോഗശാലിയായി സമീപത്തിലിരിക്കുന്നുവോ അവനെ സാക്ഷിയാക്കാവുന്നതാണ്.

മൂ—സ്ത്രിയാപ്യസംഭവേകാർയ്യം ബാലേനസ്ഥവിരേണ വാ
ശിഷ്യേണബന്ധുനാവാപി ദാസേന ഭൃതകേനവാ. 70

ഭാ—ഇപ്രകാരം ഉള്ള ആപത്തു നേരിട്ടപ്പോൾ മേൽപറഞ്ഞ ഗുണികൾ അകപ്പെടാതിരുന്നാൽ സ്ത്രീ, ബാലൻ, വൃദ്ധൻ, ശിഷ്യൻ, ബന്ധു, ദാസൻ, വേലക്കാരൻ ഇവരെയും സാക്ഷികളായി സ്വീകരിക്കാവുന്നതാണ്.

മൂ—ബാലവൃദ്ധാതുരാണാം ച സാക്ഷ്യേഷു വദതാം മൃഷാ
ജാനീയാദസ്ഥിരാം വാചമുത്സിക്തമനസാം തഥാ. 71

ഭാ—സാക്ഷിപറയുമ്പോൾ ചിത്തസ്വാധീനമില്ലാത്ത ബാലൻ, വൃദ്ധൻ, രോഗി ഭ്രാന്തൻ ഇവരുടെ വചനങ്ങൾ സ്ഥിരങ്ങളല്ലാത്തവയാകയാൽ അവരെ ലക്ഷണങ്ങളെക്കൊണ്ടറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സാഹസേഷു ച സർവ്വേഷു സ്തേയസംഗ്രഹണേഷു ച
വാഗ്ദണ്ഡയോശ്ച പാരുഷ്യേ ന പരീക്ഷേത സാക്ഷിണഃ. 72

ഭാ—സകല സാഹസകൃത്യങ്ങളിലും, മോഷണകൃത്യങ്ങളിലും പരദാരഗ്രഹണകൃത്യങ്ങളിലും, അടിക്കുക ശകാരിക്കുക ഈ കൃത്യങ്ങളിലും സാക്ഷിപറയുന്നവരുടെ യോഗ്യതായോഗ്യതകളെ പരീക്ഷിയ്ക്കേണ്ടതില്ല.

മൂ—ബഹുത്വം പരിഗൃഹ്ണീയാത് സാക്ഷിദ്വൈധേ നരാധിപഃ
സമേഷു തു ഗുണോത്കൃഷ്ടാൻ ഗുണിദ്വൈധേ ദ്വിജോത്തമാൻ.

ഭാ—ഒരു വിഷയത്തിന്റെ തെളിവിലേയ്ക്കായി വരുത്തപ്പെടുന്ന സാക്ഷിമൊഴികൾ ഒന്നിനൊന്നു വിപരീതമായിക്കണ്ടാൽ രാജാവ് അധികം സാക്ഷികളെ വിശ്വസിക്കേണ്ടതാകുന്നു രണ്ടുഭാഗവും ശരിയായിരുന്നാൽ അധികം ഗുണമുള്ളഭാഗത്തും അവരും രണ്ടുപ്രകാരത്തിൽ ഇരുന്നാൽ ബ്രാഹ്മണനെയും താൻ സ്വീകരിച്ചു തീർച്ചകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സമക്ഷദർശനാൽ സാക്ഷ്യം ശ്രവണാച്ചൈവ സിദ്ധ്യതി
തത്ര സത്യം ബ്രുവൻസാക്ഷീ ധർമ്മാർത്ഥാഭ്യാം ന ഹീയതേ. 74

ഭാ—സാക്ഷിക്കാരൻ തന്റെ കണ്ണുകൊണ്ടുകണ്ടോ, ചെവികൊണ്ടുകേട്ടോ അറിയുന്ന കാര്യത്തെ സത്യമായിപ്പറഞ്ഞാൽ ധർമ്മാർത്ഥങ്ങൾക്കു കുറവുഭവിക്കുന്നതല്ലാ.

മൂ—സാക്ഷീ ദൃഷ്ടശ്രുതാദന്യദ്വിബ്രുവന്നാര്യസംസദി
അവാങ്നരകമഭ്യേതി പ്രേത്യ സ്വർഗ്ഗാച്ച ഹീയതേ. 75

ഭാ—തന്റെ കണ്ണുകൊണ്ടു കാണാത്തതും തന്റെ ചെവികൊണ്ടു കേൾക്കാത്തതുമായ കാര്യത്തെ ന്യായസഭയിൽ പറയുന്ന സാക്ഷിക്കാരൻ മരിച്ചശേഷം സ്വർഗ്ഗപ്രാപ്തിലഭിക്കാതെ നരകത്തിൽ പതിക്കുന്നു.

മൂ—യത്രാനിബദ്ധോ വീക്ഷേത ശൃണുയാദ്വാപി കിഞ്ചന
പൃഷ്ടസ്തത്രാപി തദ്ബ്രൂയാദ് യഥാദൃഷ്ടം യഥാശ്രുതം. 76

ഭാ—ഒരു വിഷയത്തിൽ താൻ സാക്ഷിപറയുന്നതിനു ഏല്പ്പെട്ടവനായിരുന്നാലും ആ വിഷയത്തെ താൻ സൂക്ഷ്മമായി കാണുകയോ കേൾക്കുകയോ ചെയ്താൽ ന്യായാധിപന്റെ മുമ്പിൽ കാണുകയും കേൾക്കുകയും ചെയ്തതിനെ സത്യമായി പറയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഏകോലുബ്ധസ്തു സാക്ഷീ സ്യാൽ ബഹ്വ്യഃ ശുച്യോപി ന സ്ത്രിയഃ
സ്ത്രീബുദ്ധേരസ്ഥിരത്വാത്തു ദോഷൈശ്ചാന്യേപി യേ വൃതാഃ. 77

ഭാ—നിഷ്കാമനായ ഒരുത്തനെയെങ്കിലും സാക്ഷിയായി സ്വീകരിക്കാം.

സ്ത്രീകൾ വളരെപ്പേരായാലും അവരുടെ ബുദ്ധിക്കു സ്ഥൈര്യമില്ലായ്കകൊണ്ട് അവരെയും മുമ്പറഞ്ഞ ദോഷികളെയും കടംമുതലായ വിഷയത്തിൽ സാക്ഷിയായി സ്വീകരിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—സ്വഭാവേനൈവ യദ്ബ്രൂയുസ്തൽഗ്രാഹ്യം വ്യാവഹാരികം
   അതോ യദന്യദ്വിബ്രൂയുർധർമ്മാർത്ഥം തദപാർത്ഥകം. 78

ഭാ—സാക്ഷികളാൽ സ്വഭാവേന പറയപ്പെട്ട വാക്യങ്ങളെ സത്യമെന്നു വിചാരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഭയപ്പെടുത്തുന്നതുകൊണ്ടു മേലും പൂർവ്വാപരവിരുദ്ധം പറയുന്നതായാൽ അതിനെ ധർമ്മാനുസാരം സ്വീകരിക്കരുതു.

മൂ—സഭാന്തഃസാക്ഷിണഃപ്രാപ്താനർത്ഥിപ്രത്യർത്ഥിസന്നിധൌ
   പ്രാഡ്വിവാകോനുയുഞ്ജീത വിധിനാനേന സാന്ത്വയൻ. 79

ഭാ—ന്യായാധിപൻ സഭാമദ്ധ്യത്തിൽ വന്ന സാക്ഷിക്കാരെ വാദിപ്രതികളുടെ മുമ്പിൽ നിറുത്തി താഴെപ്പറയാൻ പോകുന്ന വിധിപ്രകാരം നല്ലവാക്കുകളെ പറയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യദ്ദ്വയോരനയോർവ്വേത്ഥ കാര്യേസ്മിംശ്ചേഷ്ടിതംമിഥഃ
   തൽബ്രൂത സർവ്വംസത്യേന യുഷ്മാകംഹ്യത്ര സാക്ഷിതാ. 80

ഭാ—ഹേ! സാക്ഷികളേ! ഈ വിഷയത്തിൽ നിങ്ങളെ സാക്ഷികളായി സ്വീകരിക്കകൊണ്ടു ഇവർ രണ്ടാളുടേയും നടന്ന കാര്യത്തിൽ നിങ്ങൾ അറിഞ്ഞിട്ടുള്ളതിനെ സത്യം പറയുവിൻ.

മൂ—സത്യംസാക്ഷ്യേബ്രുവൻസാക്ഷീ ലോകാനാപ്നോതിപുഷ്കലാൻ
   ഇഹചാനുത്തമാംകീർത്തിം വാഗേഷാ ബ്രഹ്മപൂജിതാ. 81

ഭാ—സത്യംപറയുന്നവൻ പരമമായലോകത്തെയും, ഇഹലോകത്തിൽ ശ്രേഷ്ഠയായ കീർത്തിയേയും പ്രാപിക്കുന്നു. ഈ വാക്യം ബ്രഹ്മാവിനാൽ പൂജിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതാകുന്നു.

മൂ—സാക്ഷ്യേനൃതംവദൻപാശൈർ ബദ്ധ്യതേ വാരുണൈർഭൃശം
   വിവശശ്ശതമാജാതീസ്തസ്മാത്സാക്ഷ്യംവദേദൃതം. 82

ഭാ—കള്ളസ്സാക്ഷിപറയുന്നവൻ നൂറുജന്മത്തോളം വരുണന്റെ സർപ്പപാശത്താൽ കെട്ടപ്പെട്ടവനായ് ഭവിക്കുന്നു. ആകയാൽ അങ്ങിനെയുള്ള ദുഃഖാനുഭൂതികരമായ കള്ളസ്സാക്ഷിപറയാതെ സത്യംപറയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സത്യേനപൂയതേസാക്ഷീ ധർമ്മഃസത്യേന വർദ്ധതേ
   തസ്മാൽസത്യംഹിവക്തവ്യം സർവ്വവർണ്ണേഷുസാക്ഷിഭിഃ. 83

ഭാ—സത്യംപറഞ്ഞാൽ സാക്ഷി പരിശുദ്ധനായ് ഭവിക്കുന്നു. ധർമ്മം വർദ്ധിക്കുന്നു, ആകയാൽ സകലവർണ്ണങ്ങളുടെ വിഷയത്തിലും സാക്ഷികൾ സത്യത്തെ തന്നെ പറയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ആത്മൈവഹ്യാത്മനസ്സാക്ഷീ ഗതിരാത്മാ തഥാത്മനഃ
   മാവമംസ്ഥാഃ സ്വമാത്മാനം നൃണാം സാക്ഷിണമുത്തമം. 84

ഭാ—മനുഷ്യർക്കെല്ലാം അവരവരുടെ ആത്മാവുതന്നെ സാക്ഷിയായും ഗതിയായുമിരിക്കുന്നു. ആകയാൽ മഹത്തായും അന്തരാത്മാവായുമുള്ള സാക്ഷിയെ നീ അവമാനം ചെയ്യരുതു്.

മൂ— മന്യന്തേ വൈ പാപകൃതോ ന കശ്ചിൽ പശ്യതീതി നഃ
താംസ്തു ദേവാഃ പ്രപശ്യന്തി സ്വസ്യൈവാന്തരപൂരുഷഃ. 85

ഭാ— പാപികൾ തങ്ങൾ പാപം ചെയ്യുമ്പോൾ ഈ കൃത്യം ആരും കാണുന്നില്ലെന്നു വിചാരിക്കുന്നു. എന്നാൽ താഴെപ്പറയാൻ പോകുന്ന ദേവന്മാരും അവരുടെ അന്തരാത്മാവും കണ്ടുകൊണ്ടുതന്നെ ഇരിക്കുന്നു

മൂ— ദ്യൌർഭൂമിരാപോ ഹൃദയം ചന്ദ്രാർക്കാഗ്നിയമാനിലാഃ
രാത്രിസ്സന്ധ്യേ ച ധർമ്മശ്ച വൃത്തജ്ഞാസ്സർവ്വദേഹിനാം. 86

ഭാ— ആകാശം, ഭൂമി, വായു, ജലം, മനസ്സ്, ചന്ദ്രൻ, സൂര്യൻ, അഗ്നി, യമൻ, രാത്രി, രണ്ടു സന്ധ്യകൾ, ധർമ്മം, ഇവ സർവ്വദേഹികളുടെയും നടപ്പിനെ കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു.

മൂ— ദേവബ്രാഹ്മണസാന്നിദ്ധ്യേ സാക്ഷ്യം പൃച്ഛേദൃതം ദ്വിജാൻ
ഉദങ്മുഖാൻ പ്രാങ്മുഖാൻ വാ പൂർവ്വാഹ്ണേ വൈ ശുചിഃ
(ശുചീൻ. 87

ഭാ— പകൽ പതിനഞ്ചുനാഴികയ്ക്കകം ന്യായാധിപതി ദേവതാ[illegible] ബ്രാഹ്മണർ ഇവരുടെ സമീപത്തിൽ ബ്രാഹ്മണരാദിയായ സാക്ഷികളെ പരിശുദ്ധരാക്കി പൂർവ്വാഭിമുഖമായോ ഉത്തരാഭിമുഖമായോ നിറുത്തി താനും പരിശുദ്ധനായി സത്യം ചെയ്യിച്ചു സാക്ഷികളെ വിസ്തരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ബ്രൂഹീതി ബ്രാഹ്മണം പൃച്ഛേത്സത്യം ബ്രൂഹീതി പാർത്ഥിവം
ഗോബീജകാഞ്ചനൈർവൈശ്യം ശൂദ്രം സർവ്വൈസ്തു പാതകൈഃ.

ഭാ— ബ്രാഹ്മണനോട് "ചൊല്ലുക" എന്നും, ക്ഷത്രിയനോട് "സത്യംപറയുക" എന്നും, വൈശ്യനോടു നീ കള്ളംപറഞ്ഞാൽ "നിന്റെ കാലികളും കൃഷിയും ദ്രവ്യങ്ങളും നിഷ്ഫല"മായി പോകുമെന്നും ശൂദ്രനോട് നീ കള്ളംപറഞ്ഞാൽ "ബ്രാഹ്മണഹത്യ മുതലായ മഹാപാതക"ങ്ങൾ ഭവിക്കുമെന്നും പറഞ്ഞു ഭയപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു സത്യം പറയിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ബ്രഹ്മഘ്നോ യേ സ്മൃതാ ലോകാ യേ ച സ്ത്രീബാലഘാതിനഃ
മിത്രദ്രുഹഃ കൃതഘ്നസ്യ തേ തേ സ്യുർബ്രുവതോ മൃഷാ. 89

ഭാ— മിത്രദ്രോഹി, ബ്രാഹ്മണഘാതകൻ, സ്ത്രീഘാതകൻ, ബാലഘാതകൻ, കൃതഘ്നൻ ഇവർക്കുണ്ടാകുന്ന പാതകങ്ങളും കള്ളസ്സാക്ഷി പറയുന്നവനും ഭവിക്കുന്നതാണ്.

മൂ— ജന്മപ്രഭൃതി യത്കിഞ്ചിൽ പുണ്യം ഭദ്ര ത്വയാ കൃതം
തത്തേ സർവ്വം ശുനോ ഗച്ഛേദ്യദി ബ്രൂയാസ്ത്വമന്യഥാ. 90

ഭാ— ഹേ ഗുണവാന്മാരായ സാക്ഷികളേ! നിങ്ങൾ അസത്യം പറഞ്ഞാൽ നിങ്ങളുടെ ജനനകാലംമുതൽ ഇതുപര്യന്തം നിങ്ങൾ ചെയ്തിട്ടുള്ള പുണ്യങ്ങളെല്ലാം നിങ്ങൾ വളർത്തുന്ന ശുനകങ്ങൾ ചേരുമെന്നുള്ളതാണ്

മൂ— ഏകോഹമസ്മീത്യാത്മാനം യത്ത്വം കല്യാണമന്യസേ
നിത്യം സ്ഥിതസ്തേ ഹൃദ്യേഷ പുണ്യപാപേക്ഷിതാ മുനിഃ 91

ഭാ— ഹേ! കല്യാണഗുണവാനായ സാക്ഷിക്കാരാ! നീ ഒരുത്തനെയുള്ളു എന്നു വിചാരിക്കുന്നു. അങ്ങിനെയല്ലാ നിന്റെ ഹൃദയത്തിൽ നീ ചെയ്യുന്ന പുണ്യപാപങ്ങളെക്കണ്ടുകൊണ്ടു പരമാത്മാ വസിക്കുന്നുണ്ട്.

മൂ— യമോ വൈവസ്വതോ ദേവോ യസ്തവൈഷ ഹൃദി സ്ഥിതഃ
തേന ചേദവിവാദസ്തേ മാ ഗംഗാം മാ കുരൂൻ ഗമഃ. 92

ഭാ—സൂര്യപുത്രനായ യമൻ തന്നെ നിന്റെ ഹൃദയത്തിൽ വസിക്കുന്നു. അസത്യംപറയുക മുതലായവയൊക്കെക്കണ്ടു നില്ക്കുന്ന അവനോടു വിരോധമില്ലാതിരുന്നാൽ ഗംഗ, കുരുക്ഷേത്രം മുതലായ സ്ഥലങ്ങളിലേയ്ക്കു നീ പുണ്യയാത്ര ചെയ്യേണ്ടതില്ല.

മൂ— നഗ്നോ മുണ്ഡഃ കപാലേന ഭിക്ഷാർത്ഥീ ക്ഷുത്പിപാസിതഃ
അന്ധശ്ശത്രുകുലം ഗച്ഛേദ് യസ്സാക്ഷ്യമനൃതം വദേൽ. 93

ഭാ—കള്ളസ്സാക്ഷി പറഞ്ഞവൻ വസ്ത്രഹീനനായും, മൊട്ടത്തലയനായും, കുരുടനായും, വിശപ്പു ദാഹങ്ങളാൽ നിറഞ്ഞും തന്റെ ശത്രുഗൃഹത്തിൽപോലും ചെന്നു ഭിക്ഷയെടുക്കുക വേണ്ടതായിവരും.

മൂ— അവാക്ശിരാസ്തമസ്യന്ധേ കിൽബിഷീ നരകം വ്രജേൽ
യഃ പ്രശ്നം വിതഥം ബ്രൂയാൽ പൃഷ്ടസ്സൻ ധർമ്മനിശ്ചയേ. 94

ഭാ—പിന്നെയും ധർമ്മനിശ്ചയത്തിനായിട്ടു ചോദിക്കപ്പെട്ട യാതൊരു സാക്ഷിക്കാരൻ അസത്യം പറയുന്നുവോ അവൻ പാപിയായി തലകീഴായിട്ടു ഗാഢാന്ധകാരനരകത്തിൽ പതിക്കും.

മൂ— അന്ധോ മത്സ്യാനിവാശ്നാതി സ നരഃ കണ്ടകൈസ്സഹ
യോ ഭാഷതേऽർത്ഥവൈകല്യമപ്രത്യക്ഷം സഭാം ഗതഃ. 95

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ അല്പധനത്തെ ഉദ്ദേശിച്ചു കണ്ടിട്ടില്ലാത്ത കാര്യത്തെക്കുറിച്ചു ന്യായാധിപന്റെ മുമ്പിൽ അസത്യം പറയുന്നുവോ അവൻ സ്വഗ്രഹത്താൽ മത്സ്യങ്ങളെ മുള്ളോടുകൂടി തിന്നുന്ന അന്ധന്റെ നിലയിൽ സങ്കടത്തെ അനുഭവിക്കും.

മൂ— യസ്യ വിദ്വാൻ ഹി വദതഃ ക്ഷേത്രജ്ഞോ നാഭിശങ്കതേ
തസ്മാന്ന ദേവാഃ ശ്രേയാംസം ലോകേऽന്യം പുരുഷം വിദുഃ. 96

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ സാക്ഷിപറയുമ്പോൾ സകലവും അറിഞ്ഞ അവന്റെ മനസ്സാക്ഷി സന്ദേഹസംശയരഹിതമായിരിക്കുമോ അങ്ങനെയുള്ളവനെക്കാൾ മഹാത്മാവായിട്ടു ഈ ലോകത്തിൽ ആരുമില്ലെന്നത്രേ ദേവന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നതു്.

മൂ— യാവതോ ബാന്ധവാൻ യസ്മിൻ ഹന്തി സാക്ഷ്യേऽനൃതം വദൻ
താവതസ്സംഖ്യയാ തസ്മിൻ ശൃണു സൗമ്യാനുപൂർവ്വശഃ. 97

ഭാ—ഹേ! സൽഗുണികളായ സാക്ഷികളേ! യാതൊരു കാര്യത്തിൽ കള്ളസ്സാക്ഷി പറയുന്നവൻ എത്രത്തോളം ബന്ധുക്കളെ കൊന്ന പാപം അനുഭവിക്കുമോ അതിനെപ്പറയാം; കേട്ടുകൊണ്ടാലും.

മൂ— പഞ്ച പശ്വനൃതേ ഹന്തി ദശ ഹന്തി ഗവാനൃതേ
ശതമശ്വാനൃതേ ഹന്തി സഹസ്രം പുരുഷാനൃതേ. 98

ഭാ—ഒരാട്ടിനെ സംബന്ധിച്ചു പറഞ്ഞ അസത്യത്താൽ അഞ്ചു ബന്ധുക്കളെയും ഒരു പശുവിനെ സംബന്ധിച്ചു പറഞ്ഞ അസത്യത്താൽ പത്തുപേരെയും, ഒരു കുതിരയെ സംബന്ധിച്ചു പറഞ്ഞ അസത്യത്താൽ നൂറുപേരെയും, ഒരു മനുഷ്യനെ സംബന്ധിച്ചുപറഞ്ഞ അസത്യത്താൽ ആയിരം പേരെയും കൊല്ലുന്ന പാപത്തെ അനുഭവിക്കുന്നു.

മൂ— ഹന്തി ജാതാനജാതാംശ്ച ഹിരണ്യാർത്ഥേऽനൃതം വദൻ
സർവ്വം ഭൂമ്യനൃതേ ഹന്തി മാ സ്മ ഭൂമ്യനൃതം വദീഃ. 99

ഭാ—സ്വർണ്ണവിഷയത്തിൽ പറഞ്ഞ അസത്യം ജനിച്ചും ജനിക്കാതെയുമിരിക്കുന്ന തന്റെ പുത്രന്മാരെയും, ഭൂമിവിഷയത്തിൽ പറഞ്ഞ അസത്യം സകല പ്രാണികളെയും കൊന്ന പാപം അനുഭവിക്കുന്നതാണ്. അതിനാൽ ഭൂമിവിഷയത്തിൽ അസത്യം പറയുന്നതിന്ന വിചാരിക്ക കൂടി അരുത്.

മൂ— അപ്സു ഭൂമിവദിത്യാഹുഃ സ്ത്രീണാം ഭോഗേ ച മൈഥുനേ
അബ്ജേഷു ചൈവ രത്നേഷു സർവ്വേഷ്വശ്മമയേഷു ച. 100

ഭാ—കിണറും തടാകം മുതലായ ജലാശയങ്ങളും, സ്ത്രീഭോഗം, മൈഥുനം അബ്ജങ്ങളും, രത്നങ്ങളും ശിലാഭേദങ്ങളും ഇവയെ സംബന്ധിച്ചു പറഞ്ഞ അസത്യം ഇവ ഭൂമിവിഷയംപോലെ നിങ്ങളുടെ ബന്ധുജനങ്ങളെ എല്ലാറെയും കൊന്ന പാപത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നു.

മൂ— ഏതാൻ ദോഷാനവേക്ഷ്യ ത്വം സർവ്വാനനൃതഭാഷണേ
യഥാശ്രുതം യഥാദൃഷ്ടം സർവ്വമേവാഞ്ജസാ വദ. 101

ഭാ—ഇപ്പുറം പറഞ്ഞ ദോഷങ്ങളെയെല്ലാം നീയറിഞ്ഞു നീ കേട്ടതിനെയും കണ്ടതിനെയും ക്ഷണംകൊണ്ട് ശരിയായി പറയുകയെന്ന് കേൾക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഗോരക്ഷകാൻ വാണിജികാം സ്തഥാ കാരുകുശീലവാൻ
പ്രേഷ്യാൻ വാർദ്ധുഷികാംശ്ചൈവ വിപ്രാൻ ശൂദ്രവദാചരേത്.

ഭാ—മാടുകളുമായ് ജീവിക്കുന്നവരായും വ്യാപാരികളായും മിട്ടായി വില്ക്കുന്നവരായും, ശില്പവേലകൾ ചെയ്യുന്നവരായും പാചകന്മാരായും ദാസന്മാരായും പലിശ വാങ്ങി ഉപജീവിക്കുന്നവരായുമിരിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണരെ ശൂദ്രരെപ്പോലെ വിചാരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ആകയാൽ അവരോട് ശൂദ്രരോടെന്നപോലെ സാക്ഷിമൊഴി വാങ്ങേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— തദ്വദൻ ധർമ്മതോഽർത്ഥേഷു ജാനന്നപ്യന്യഥാ നരഃ
ന സ്വർഗ്ഗാച്ച്യവതേ ലോകാദ്ദൈവീം വാചം വദന്തി താം.

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ കാര്യത്തിന്റെ സത്യത്തെ അറിഞ്ഞിരുന്നാലും ഒരുത്തന്റെ സങ്കടം വരാതിരിക്കുന്നതിനായിട്ടു മറ്റൊരുവിധമായി പറയുന്നുവോ അവൻ സ്വർഗ്ഗലോകത്തിൽനിന്നും തെറ്റിപ്പോകുന്നവനല്ലെന്നു ദേവന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നതായി പറയുന്നു

മൂ— ശൂദ്രവിട്ക്ഷത്രവിപ്രാണാം യത്രർത്തോക്തൌ ഭവേദ്വധഃ
തത്ര വക്തവ്യമനൃതം തദ്ധി സത്യാദ്വിശിഷ്യതേ. 104

ഭാ—ശൂദ്രൻ, വൈശ്യൻ, ക്ഷത്രിയൻ, ബ്രാഹ്മണൻ ഇവർക്ക യാതൊരു വിഷയത്തിൽ സത്യം പറഞ്ഞാൽ വധം നേരിടുമോ അപ്പോഴും അസത്യം പറയാവുന്നതാണ്. ആ അസത്യം സത്യത്തെക്കാളും ഉൽകൃഷ്ടമായിട്ടുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— വാഗ്ദൈവത്യൈശ്ച ചരുഭിര്യജേരംസ്തേ സരസ്വതീം
അനൃതസ്യൈനസസ്തസ്യ കുർവ്വാണാ നിഷ്കൃതിം പരാം. 105

ഭാ—എന്നാൽ ആ അസത്യത്താലുണ്ടാകുന്ന പാപത്തിന്ന് പ്രായശ്ചിത്തമായിട്ടു ഹവിസ്സുകളാൽ വാക്കിന്റെ ദേവതയാകിയ സരസ്വതിക്കായിട്ട് ഹോമം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— കൂശ്മാണ്ഡൈർവ്വാപി ജുഹുയാദ്ഘൃതമഗ്നൌ യഥാവിധി
ഉദിത്യൃചാ വാ വാരുണ്യാ തൃചേനാബ്ദൈവതേന വാ. 106

ഭാ—അല്ലെങ്കിൽ കൂശ്മാണ്ഡങ്ങളെക്കൊണ്ട് വരുണദേവതയായ മന്ത്രങ്ങളാകട്ടെ, ജലദേവതയായ മൂന്നു ഋക്കിനാലാകട്ടെ അഗ്നിയിൽ ഹോമം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു

മൂ— ത്രിപക്ഷാദബ്രുവൻസാക്ഷ്യ മൃണാദിഷു നരോऽഗദഃ
തദൃണം പ്രാപ്നുയാത്സർവ്വം ദശബന്ധഞ്ച സർവ്വതഃ 107

ഭാ—കടം മുതലായ വിഷയങ്ങളിൽ ന്യായാധിപന്മാരാൽ ചോദിക്കപ്പെട്ട സാക്ഷിക്കാരൻ രോഗം മുതലായ ദുഃഖമില്ലാതിരിയ്ക്കുമ്പോൾ നാല്പത്തഞ്ചു ദിവസത്തിനകം അതിന്റെ സംഗതി വന്നുപറയാതിരുന്നാൽ ആ ദ്രവ്യത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥനു കടത്തിനു പത്തിലൊരുഭാഗം രാജാവിനു ശിക്ഷയായി കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യസ്യ ദൃശ്യേത സപ്താഹാദുക്തവാക്യസ്യ സാക്ഷിണഃ
രോഗോऽഗ്നിർജ്ഞാതിമരണ മൃണം ദാപ്യോ ദമഞ്ച സഃ 108

ഭാ—ന്യായാധിപന്റെ മുമ്പിൽ സാക്ഷി പറഞ്ഞ യാതൊരുത്തനു ഏഴു ദിവസത്തിനകം രോഗം അഗ്നിഭയം ബന്ധുമരണം ഇവയുണ്ടാകുന്നതായാൽ അവനെക്കൊണ്ട് ആ കടവും കൊടുപ്പിച്ച് അവന് അപരാധവും വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അസാക്ഷികേഷു ത്വർത്ഥേഷു മിഥോ വിവദമാനയോഃ
അവിന്ദംസ്തത്ത്വതസ്സത്യം ശപഥേനാപി ലംഭയേൽ. 109

ഭാ—സാക്ഷികളില്ലാത്ത വിഷയത്തിൽ വാദിപ്രതികളുടെ വ്യവഹാരത്തിന്റെ സത്യത്തെക്കുറിച്ച് അറിവില്ലാത്ത ന്യായാധിപൻ താഴെ പറയാൻപോകുന്ന പ്രകാരം ശപഥത്താലെങ്കിലും അറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— മഹർഷിഭിശ്ച ദേവൈശ്ച കാര്യാർത്ഥം ശപഥാഃ കൃതാഃ
വസിഷ്ഠശ്ചാപി ശപഥം ശേപേ പൈജവനേ നൃപേ. 110

ഭാ—സപ്തർഷികളാലും ദേവന്മാരാലും കൂടി വ്യവഹാരത്തിൽ സത്യം ചെയ്യപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു വസിഷ്ഠനും പിജവനന്റെ പുത്രനായ സുദാമാവെന്ന രാജാവോടു തന്റെ നൂറുപുത്രന്മാരെയും വിശ്വാമിത്രൻ ഭക്ഷിച്ചുകളഞ്ഞെന്നു പറഞ്ഞപ്പോൾ ഇല്ലെന്നു സത്യംചെയ്തു (വസിഷ്ഠൻ=സപ്തർഷികളിൽ ഒരുവനായ ഒരു പ്രജാപതി) മിത്രനും വരുണനും ഉർവ്വശിയെക്കണ്ടു മോഹിക്കുകയും അപ്പോൾ അവരിൽനിന്നും ബീജം നിലത്തു പതിക്കുകയും ചെയ്തു. നിലത്തു പതിച്ച ബീജത്തിൽനിന്നു വസിഷ്ഠനും ഒരു ഭരണിയിൽ വീണതിൽനിന്നു അഗസ്ത്യനും ഉണ്ടായി. വസിഷ്ഠൻ ഇക്ഷ്വാകുമുതൽ അറുപത്തഞ്ചോ തലമുറയോളം സൂര്യകുലരാജാക്കന്മാരുടെ പുരോഹിതനായിരുന്നു. സപ്തർഷികൾ— മരീചി, അംഗിരസ്സ്, അത്രി, പുലസ്ത്യൻ പുലഹൻ ക്രതു വസിഷ്ഠൻ എന്ന ഏഴു മഹർഷികൾ.

മൂ— ന വൃഥാ ശപഥം കുര്യാൽ സ്വല്പേപ്യർത്ഥേ നരോ ബുധഃ
വൃഥാ ഹി ശപഥം കുർവ്വൻ പ്രേത്യ ചേഹ ച നശ്യതി. 111

ഭാ—അറിഞ്ഞവൻ വെറും കാര്യത്തിലും അല്പകാര്യത്തിലും സത്യം ചെയ്യരുതാത്തതാകുന്നു. അപ്രകാരം ചെയ്യുന്നവൻ ഇഹലോകത്തും പരലോകത്തും നാശത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— കാമിനീഷു വിവാഹേഷു ഗവാം ഭക്ഷ്യേ തഥേന്ധനേ
ബ്രാഹ്മണാഭ്യുപപത്തൌ ച ശപഥേ നാസ്തി പാതകം. 112

ഭാ—അനേകം സ്ത്രീകളുള്ളവൻ ഒരു സ്ത്രീകളുടെ സംസർഗ്ഗവിഷയത്തിലും വിവാഹവിഷയത്തിലും കാലികളുടെ തീററിവിഷയത്തിലും ഹോമസമിത്തുകൾ വിഷ-

യത്തിലും ബ്രാഹ്മണനെ രക്ഷിക്കുന്നവിഷയത്തിലും കള്ളസ്സത്യം ചെയ്യാലും ദോഷമില്ലാത്തതാണ്.

മൂ—സത്യേനശാപയേദ്വിപ്രം ക്ഷത്രിയം വാഹനായുധൈഃ
ഗോബീജകാഞ്ചനൈർവൈശ്യം ശൂദ്രംസർവ്വൈസ്തുപാതകൈഃ.

ഭാ—വാദിപ്രതിവാദികളോട് വ്യവഹാരത്തിന്ന് അടിസ്ഥാനമായ പ്രമാണം ഹാജരാക്കണമെന്നു ന്യായാധിപൻ ആവശ്യപ്പെട്ട് ഹാജരാക്കിയ പ്രമാണത്തെപ്പറ്റി ചോദിക്കുമ്പോൾ ബ്രാഹ്മണനോട് സത്യമായി പറയണമെന്നും, ക്ഷത്രിയനോട് നിങ്ങളുടെ വാഹനം ആയുധം ഇവയിൽ തൊട്ട് ആണയിട്ടുപറയുകയെന്നും വൈശ്യനോട് പശു, ധനം, ധാന്യം ഇവയെത്തൊട്ട് ആണയിട്ടുപറയുകയെന്നും ശൂദ്രനോട് നീ അസത്യംപറഞ്ഞാൽ പഞ്ചമഹാപാതകഫലത്തിന്നുണ്ടാകുമെന്നും ആവശ്യപ്പെട്ടു പറയിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അഗ്നിംവാഹാരയേദേനമപ്സുചൈനം നിമജ്ജയേൽ
പുത്രദാരസ്യ വാപ്യേനം ശിരാംസി സ്പർശയേൽപൃഥക്. 114

ഭാ—പ്രമാണംചെയ്യുവനെ തീയിൽ ചുട്ടമഴുവായാലും എടുക്കുന്നതിന്ന് പറയണ്ടതാകുന്നു. ജലത്തിൽ താഴ്ത്തണ്ടതാണ്. അല്ലെങ്കിൽ പുത്രൻ ഭാര്യ ഇവരുടെ ശിരസ്സിലെങ്കിലും അടിക്കുന്നതിന്ന് പറയണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യമിദ്ധോ ന ദഹത്യഗ്നിരാപോ നോന്മജ്ജയന്തി ച
നചാർത്തിമൃച്ഛതിക്ഷിപ്രം സജ്ഞേയശ്ശപഥേ ശുചിഃ.

ഭാ—മഴുവെടുക്കുന്നവന്റെ കൈവേകാതെയും, ജലത്തിൽ താഴ്ത്തിയവൻ മുങ്ങാതെയും, പുത്രന്റെയും പത്നിയുടെയും ശിരസ്സിലടിച്ചവന് ഉടൻ ദോഷം നേരിടാതെയുമിരുന്നാൽ പ്രമാണത്തിൽ പരിശുദ്ധനാണെന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—വത്സസ്യഹ്യഭിശസ്തസ്യ പുരാഭ്രാത്രായവീയസാ
നാഗ്നിർദ്ദദാഹരോമാപി സത്യേനജഗതഃസ്പശഃ. 116

ഭാ—മുൻകാലത്തിൽ കിനിഷ്ഠനായ കനിഷ്ഠഭ്രാതാവിനാൽ നീ ബ്രാഹ്മണനല്ലാ ശൂദ്രസ്ത്രീയിൽ ജനിച്ചവനെന്നു ദൂഷിക്കപ്പെട്ട വത്സമഹാമുനി അഗ്നിയിൽ പ്രവേശിച്ചപ്പോഴും അഗ്നി ആ മുനിയുടെ ഒരു രോമംപോലും ദഹിപ്പിച്ചതില്ല.

മൂ—യസ്മിൻ യസ്മിൻ വിവാദേതു കൌടസാക്ഷ്യംകൃതം ഭവേൽ
തത്തൽകാര്യംനിവർത്തേത കൃതഞ്ചാപ്യകൃതംഭവേൽ. 117

ഭാ—ഏതുവഴക്കിൽ കള്ളസ്സാക്ഷിപറഞ്ഞവനെന്നു തെളിയുമോ ആവഴക്ക് തീരുമാനിക്കപ്പെട്ടിരുന്നാലും ഖണ്ഡിക്കപ്പെടും. അതിൽചെയ്ത ദണ്ഡനയും മാറിപ്പോകും. വിചാരണകഴിന്തിന്നു വിധിപറയുന്ന ഘട്ടമായിരുന്നാലും വീണ്ടും വിചാരണയിൽ പ്രവേശിക്കാമെന്നുള്ളതാണ്.

മൂ—ലോഭാന്മോഹാൽഭയാന്മൈത്ര്യാൽകാമാൽക്രോധാത്തഥൈവച
അജ്ഞാനാൽ ബാലഭാവാച്ച സാക്ഷ്യംവിതഥമുച്യതേ. 118

ഭാ—ദ്രവ്യേച്ഛ, ലോഭം, ഭയം, മൈത്ര്യം, കാമം, കോപം, അജ്ഞാനം, ബാല്യം, ഇവയാൽ കള്ളസ്സാക്ഷിപറയുന്നു.

മൂ—ഏഷാമന്യതമേസ്ഥാനേ യസ്സാക്ഷ്യമനൃതംവദേൽ
തസ്യദണ്ഡവിശേഷാംസ്തു പ്രവക്ഷ്യാമ്യനുപൂർവ്വശഃ. 119

ഭാ—ഇവയിൽ ഏതുവിഷയത്തിൽ കള്ളസ്സാക്ഷിപറയുന്നവനു ഏതുപ്രകാരമുള്ള ദണ്ഡനയോ അതിനെ ക്രമമായി പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു.

മൂ—ലോഭാത്സഹസ്രം ദണ്ഡ്യസ്തു മോഹാൽപൂർവ്വന്തുസാഹസം
ഭയാദ്വൌ മദ്ധ്യമൌദണ്ഡൌ മൈത്ര്യാൽ പൂർവ്വഞ്ചതുർഗ്ഗുണം.

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ മുതലായ നാലുവർണ്ണത്തിലുള്ള സാക്ഷികൾ ദ്രവ്യേച്ഛനിമിത്തം കള്ളസാക്ഷിപറയുന്നതായാൽ ആയിരം പണവും മോഹംഹേതുവായിട്ടു പറയുന്നതായാൽ പൂർവ്വസാഹസദണ്ഡവും, ഭയത്താൽ പറയുന്നതായാൽ രണ്ടു മദ്ധ്യമസാഹസദണ്ഡവും, മിത്രത്വംകൊണ്ടു പറയുന്നതായാൽ നാലു പൂർവ്വസാഹസദണ്ഡവും, .

മൂ—കാമാദ്ദശഗുണം പൂർവ്വം ക്രോധാത്തുത്രിഗുണം പരം
അജ്ഞാനാദ്വേശതേ പൂർണ്ണേ ബാലിശ്യാൽ ശതമേവതു. 121

ഭാ—കാമം ഹേതുവായിട്ടു കള്ളസാക്ഷിപറയുന്നതായാൽ പത്തുമടങ്ങു പൂർവ്വസാഹസദണ്ഡവും, കോപത്താലുരയ്ക്കുന്നതായാൽ മൂന്നുമടങ്ങു പൂർവ്വസാഹസദണ്ഡവും, അറിവില്ലാതെ പറയുന്നതായാൽ ഇരുനൂറുപണവും, ബാല്യംകൊണ്ടുപറയുന്നതായാൽ നൂറുപണവും, ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഈ രണ്ടുപദ്യങ്ങളിലും പറയപ്പെട്ട ദണ്ഡങ്ങളുടെ കണക്കുകൾ താഴെ വിവരിക്കപ്പെടും.

മൂ—ഏതാനാഹുഃ കൌടസാക്ഷ്യേ പ്രോക്താൻദണ്ഡാൻമനീഷിഭിഃ
ധർമ്മസ്യാവ്യഭിചാരാർത്ഥമധർമ്മനിയമായ ച 122

ഭാ—സത്യമായ ധർമ്മം കേടു ഭവിക്കാതിരിക്കുന്നതിനും അസത്യമായ ധർമ്മം ഉണ്ടാകാതിരിക്കുന്നതിനുമായി കള്ളസ്സാക്ഷി പറയുന്നവർക്ക് ഈ ദണ്ഡനങ്ങളെ മഹാന്മാരാൽ വിധിക്കപ്പെട്ടതായി മനുതുടങ്ങിയവർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.

മൂ—കൌടസാക്ഷ്യന്തുകുർവ്വാണാം സ്ത്രീൻവർണ്ണാൻ ധാർമ്മികോനൃപഃ
പ്രവാസയേദ്ദണ്ഡയിത്വാ ബ്രാഹ്മണന്തു വിവാസയേൽ. 123

ഭാ—കള്ളസ്സാക്ഷിപറയുന്ന ക്ഷത്രിയൻമുതൽ മൂന്നുവർണ്ണങ്ങളെയും ധർമ്മിഷ്ഠനായ രാജാവ് ദണ്ഡിച്ച് തന്റെ രാജ്യത്തെവിട്ടു ഓട്ടിയ്ക്കേണ്ടതാകുന്നു. ബ്രാഹ്മണനെ മാത്രം ദേശത്തിൽ ഭ്രംശിയ്ക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ദശസ്ഥാനാനിദണ്ഡസ്യ മനുസ്സ്വായംഭുവോബ്രവീൽ
ത്രിഷുവർണ്ണേഷുയാനിസ്യുരക്ഷതോബ്രാഹ്മണോ വ്രജേൽ. 124

ഭാ—ബ്രാഹ്മണനൊഴികെ മററു മൂന്നു വർണ്ണങ്ങളെയും ശിക്ഷിയ്ക്കുന്നതിനു യോഗ്യമായുള്ളതു് പത്തുസ്ഥാനങ്ങളെന്നും, ബ്രാഹ്മണനെ സങ്കടപ്പെടുത്താതെ നാട്ടിൽനിന്നും ഭ്രംശിയ്ക്കുക വേണ്ടതാണെന്നും സ്വായംഭുവമനു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ചില മഹാന്മാർ അവർക്ക് വസ്ത്രംപോലുംകൊടുക്കാതെ നഗ്നന്മാരാക്കി അവരുടെ ഗൃഹങ്ങളെയും നശിപ്പിച്ച് രാജ്യത്തിൽനിന്നും ആട്ടിക്കളയേണ്ടതാണെന്നും അഭിപ്രായപ്പെടുന്നുണ്ട്.

മൂ—ഉപസ്ഥമുദരംജിഹ്വാ ഹസ്തൌപാദൌ ച പഞ്ചമം
ചക്ഷുർന്നാസാ ച കർണ്ണൌ ച ധനം ദേഹസ്തഥൈവ ച. 125

ഭാ—മേല്പറഞ്ഞ പത്തുസ്ഥാനങ്ങൾ;—ഉപസ്ഥം ഉദരം ജിഹ്വാ, കൈകൾ കാൽ കണ്ണു മൂക്കു ചെവി ധനം ദേഹം ഇവയാകുന്നു. ഇവയിൽ ഏതവയവംകൊണ്ടു കുററംചെയ്യുന്നുവോ ആ അവയവത്തിൽ അടി മുതലായ ശിക്ഷകൾ ചെയ്യുന്നതെന്നു താല്പര്യം.

മൂ—അനുബന്ധം പരിജ്ഞായ ദേശകാലൌ ച തത്വതഃ
സാരാപരാധൌ ചാലോക്യ ദണ്ഡം ദണ്ഡ്യേഷു പാതയേൽ.

ഭാ—സാക്ഷികൾക്കായിട്ടുള്ള ദണ്ഡങ്ങളെ ഒന്നാം പ്രാവശ്യം രണ്ടാംപ്രാവശ്യം എന്നതിനെയും കുറ്റങ്ങളുടെ സാരാസാരങ്ങളെയും കുറ്റംചെയ്ത ദേശകാലങ്ങളെയും, ദണ്ഡത്തെ വിധിക്കുന്ന വചനങ്ങളെയും നല്ലപോലെ അറിഞ്ഞ് തക്കവിധം ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാണ്.

മൂ—അധൎമ്മദണ്ഡനം ലോകേ യശോഘ്നം കീൎത്തിനാശനം
അസ്വൎഗ്ഗ്യഞ്ച പരത്രാപി തസ്മാത്തൽപരിവൎജ്ജയേൽ 127

ഭാ—അധൎമ്മമായി ദണ്ഡിച്ചാൽ ഇഹലോകത്തിൽ യശസ്സിനെയും പരലോകത്തിൽ കീൎത്തിയേയും സ്വൎഗ്ഗപ്രാപ്തിയേയും ഇല്ലാതാക്കുന്നതാണ്. അതിനാൽ അങ്ങിനെ ചെയ്യരുത്.

മൂ—അദണ്ഡ്യാൻ ദണ്ഡയന്രാജാ ദണ്ഡ്യാംശ്ചൈവാപ്യദണ്ഡയൻ
അയശോമഹദാപ്നോതി നരകഞ്ചൈവ ഗച്ഛതി. 128

ഭാ—അദണ്ഡ്യന്മാരെ ദ്രവ്യപ്പറ്റ ഹേതുവായിട്ട് ദണ്ഡിക്കുന്നവനായും ദണ്ഡിക്കേണ്ടവരെ ദാക്ഷിണ്യംകൊണ്ട ദണ്ഡിക്കാതെയും ഇരിക്കുന്ന രാജാവ് ഇഹലോകത്തിൽ അപയശസ്സിനേയും പരലോകത്തിൽ നരകത്തേയും പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—വാഗ്ദണ്ഡം പ്രഥമം കുൎയ്യാദ്ധിഗ്ദണ്ഡം തദനന്തരം
തൃതീയം ധനദണ്ഡന്തു വധദണ്ഡമതഃപരം. 129

ഭാ—അസത്യം പറയുന്നവനെ ആദ്യത്തെ പ്രാവശ്യം മാപ്പുകൊടുക്കുകയും ഇനി ചെയ്യരുതെന്നു പറഞ്ഞു ഭയപ്പെടുത്തുകയും വേണ്ടതാകുന്നു. രണ്ടാമതും അവൻ അങ്ങിനെ ചെയ്താൽ ഛീ! ദുഷ്ട! നിന്നെ ഹിംസിക്കേണ്ടതാണ് ദ്രോഹി! എന്നുപറഞ്ഞു ശാസിക്കണം. മൂന്നാമത്തെ പ്രാവശ്യവും ചെയ്താൽ ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു. നാലാമത്തെ പ്രാവശ്യവും ചെയ്താൽ ചൂടിടുക മുതലായ കഠിനശിക്ഷ വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—വധേനാപി യദാത്വേതാന്നിഗ്രഹീതുന്നശക്നുയാൽ
തദൈഷു സൎവ്വമപ്യേതൽ പ്രയുഞ്ജീത ചതുഷ്ടയം. 130

ഭാ—ഇവർ കഠിനശിക്ഷകൊണ്ടും അടങ്ങാത്തവരായി ഭവിച്ചാൽ മുൻപറഞ്ഞ നാലു ദണ്ഡനകളെയും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

ദ്രവ്യസംഖ്യാ.

മൂ—ലോകസംവ്യവഹാരാൎത്ഥം യാസ്സംജ്ഞാഃ പ്രഥിതാ ഭുവി
താമ്രരൂപ്യസുവൎണ്ണാനാം താഃ പ്രവക്ഷ്യാമ്യശേഷതഃ. 131

ഭാ—ലോകത്തിൽ വ്യവഹാരത്തിനായിട്ട് ചെമ്പ് വെള്ളി സ്വൎണ്ണം ഇവയ്ക്ക് യാതൊരു കണക്ക് ഏൎപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവോ അതിനെ മുഴുവനും പറയാൻ പോകുന്നു.

മൂ—ജാലാന്തരഗതേ ഭാനൌ യൽസൂക്ഷ്മം ദൃശ്യതേ രജഃ
പ്രഥമം തൽപ്രമാണാനാം ത്രസരേണും പ്രചക്ഷതേ. 132

ഭാ—സൂൎയ്യൻ ജലാന്തരത്തിൽകൂടി കാണപ്പെടുമ്പോൾ സൂക്ഷ്മമായി കാണുന്ന രജസ്സുകളുടെ പ്രമാണത്തിൽ കാണപ്പെടുന്നവയെ ത്രസരേണു എന്നു പറയപ്പെടുന്നു. ഈ ത്രസരേണു മേൽപ്പറഞ്ഞ പ്രമാണങ്ങളിൽ പ്രധാനമായിട്ടുള്ളതാകുന്നു.

മൂ—ത്രസരേണവോഷ്ടൌ വിജ്ഞേയാ ലിക്ഷൈകാ പരിമാണതഃ
താ രാജസൎഷപസ്തിസ്രസ്തേ ത്രയോ ഗൌരസൎഷപഃ. 133

ടീ—ത്രസരേണു എട്ടുകൊണ്ടു് ഈര് ഈര്, മൂന്നുകൊണ്ടു് മൺകടുക്, ഈ കടുക മൂന്നുകൊണ്ടു് വെൺകടുക്.

മൂ—സർഷപാഃ ഷഡ്യവോ മധ്യസ്ത്രിയവം ത്വേകകൃഷ്ണലം
പഞ്ചകൃഷ്ണലകോ മാഷസ്തേ സുവർണ്ണസ്തു ഷോഡശ. 134

ടീ—വെൺകടുക് ആറുകൊണ്ടു് മധ്യത്രിയവം, മധ്യത്രിയവം മൂന്നുകൊണ്ടു് കുന്നിക്കുരു, കുന്നിക്കുരു അഞ്ചുകൊണ്ടു് മാഷം, മാഷം പതിനാറുകൊണ്ടു് സുവർണ്ണം, ഈ സുവർണ്ണം ഒരു വരാഹത്തൂക്കമുള്ളതാണ്.

മൂ—പലം സുവർണ്ണാശ്ചത്വാരഃ പലാനി ധരണം ദശ
ദ്വേ കൃഷ്ണലേ സമധൃതേ വിജ്ഞേയോ രൌപ്യമാഷകഃ. 135

ടീ—സുവർണ്ണം നാലുകൊണ്ടു് പലം. പലം പത്തുകൊണ്ടു് ധരണം. ഇനി മേലാൽ വെള്ളിയുടെ കണക്കു പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു. മേല്പറഞ്ഞ കുന്നി രണ്ടുകൊണ്ടു് വെള്ളിമാഷം.

മൂ—തേ ഷോഡശ സ്യാദ്ധരണം പുരാണശ്ചൈവ രാജതഃ
കാർഷാപണസ്തു വിജ്ഞേയസ്താമ്രികഃ കാർഷികഃ പണഃ. 136

ടീ—വെള്ളിമാഷം പതിനാറുകൊണ്ടു് വെള്ളിധരണം. അതിനെ പുരാണമെന്നും പറയും. ഇനി താമ്രത്തിന്റെ പറയാം. സുവർണ്ണത്തൂക്കത്തിൽ പറഞ്ഞ പലത്തിൽ നാലിലൊന്നായ താമ്രത്തിന് കാർഷികമെന്നും, കാർഷാപണമെന്നും പേർ പറയുന്നു.

മൂ—ധരണാനി ദശ ജ്ഞേയഃ ശതമാനസ്തു രാജതഃ
ചതുസ്സൌവർണ്ണികോ നിഷ്കോ വിജ്ഞേയസ്തു പ്രമാണതഃ. 137

ടീ—വെള്ളിധരണം പത്തുകൊണ്ടു പലം; അതിനു ശതമാനമെന്നും പേർ. (ഇതു് ഒരുപലം) സുവർണ്ണപലത്തെ നിഷ്കമെന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പണാനാം ദ്വേ ശതേ സാർദ്ധേ പ്രഥമസ്സാഹസഃ സ്മൃതഃ
മധ്യമഃ പഞ്ച വിജ്ഞേയഃ സഹസ്രം ത്വേവ ചോത്തമഃ. 138

ടീ—പ്രഥമസാഹസത്തിന് ൨൫൦ പണവും, മധ്യസാഹസത്തിന് ൫൦൦ പണവും, ഉത്തമസാഹസത്തിന് ൧൦൦൦ പണവും കണക്കെന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു. പ്രഥമസാഹസത്തിനു പൂർവസാഹസമെന്നും നാമാന്തരമുണ്ട്.

മൂ—ഋണേ ദേയേ പ്രതിജ്ഞാതേ പഞ്ചകം ശതമർഹതി
അപഹ്നവേ തദ്ദ്വിഗുണം തന്മനോരനുശാസനം. 139

ടീ—ഋണം കൊടുക്കേണ്ടതിനെ വാദി ചോദിക്കുമ്പോൾ കൊടുക്കാതിരിക്കുകയും ന്യായസഭയിൽ വന്നശേഷം കൊടുക്കാമെന്ന് സമ്മതിക്കുകയും ചെയ്താൽ നൂറ്റിന് അഞ്ചുപണം വീതവും ന്യായസഭയിൽ വന്നശേഷവും താൻ കൊടുക്കേണ്ടതിനെ നിഷേധിക്കുന്നാൽ നൂറ്റിനു പത്തുപണം വീതവും ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു ഇതു മനുവിന്റെ ശാസനമാകുന്നു.

പലിശക്രമം.

മൂ—വസിഷ്ഠവിഹിതാം വൃദ്ധിം സൃജേദ്വിത്തവിവർദ്ധിനീം
അശീതിഭാഗം ഗൃഹ്ണീയാന്മാസാദ്വാർദ്ധുഷികശ്ശതേ. 140

ടീ—പലിശകൊണ്ടു് ഉപജീവിക്കുന്നവരായ ആളുകളുടെ ധനം വർദ്ധിക്കുന്നതിനായിട്ട് വസിഷ്ഠമഹർഷിയാൽ ഏർപ്പെടുത്തപ്പെട്ട നൂറ്റിന് ഒന്നേകാൽവീതമുള്ള പലിശയെ മാസംതോറും വാങ്ങേണമെന്നുള്ളതാണ്.

മൂ— ദ്വികം ശതം വാ ഗൃഹ്ണീയാത്സതാം ധൎമ്മമനുസ്മരൻ
ദ്വികം ശതം ഹി ഗൃഹ്ണാനോ ന ഭവത്യൎത്ഥകില്ബിഷീ.

ഭാ—മഹാന്മാരാൽ അനുസരിക്കപ്പെട്ട ധൎമ്മത്തെ വിചാരിച്ചുകൊണ്ടു ഈടില്ലാതെ ഇകച്ചു നൂറിനു രണ്ടുവീതം പലിശയും മാസന്തോറും വാങ്ങാമെന്നുള്ളതാണ്. ദ്രവ്യനിമിത്തം പാപിയാകുന്നതല്ല.

മൂ— ദ്വികം ത്രികം ചതുഷ്കം ച പഞ്ചകം ച ശതം സമം
മാസസ്യ വൃദ്ധിം ഗൃഹ്ണീയാദ്വൎണ്ണാനാമനുപൂൎവ്വശഃ. 142

ഭാ—മാസന്തോറും ഈടില്ലാത്ത കടത്തിനു നൂറിനു രണ്ടു മൂന്നു നാലു് അഞ്ചുവീതം പലിശയെ വൎണ്ണക്രമം അനുസരിച്ചു വാങ്ങിക്കൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ന ത്വേവാധൗ സോപകാരേ കൗസീദീം വൃദ്ധിമാപ്നുയാൽ
ന ചാധേഃ കാലസംരോധാന്നിസൎഗ്ഗോസ്തി ന വിക്രയഃ 143

ഭാ—വിളഭൂമിയെ അനുഭവിക്കുന്നതിനായിട്ടു ഈടായിവെച്ചു കടം വാങ്ങുന്നവിഷയത്തിൽ നൂറിനു ഒന്നേകാര പലിശ നിശ്ചയിക്കരുതാത്തതാകുന്നു. അവധി തെറ്റിയാലും ആ ഭൂമിയെ താൻ യാതൊരുത്തൎക്കും ദാനം ചെയ്യുകയും വിക്രയം ചെയ്യുകയും അരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— ന ഭോക്തവ്യോ ബലാദാധിൎഭുഞ്ജാനോ വൃദ്ധിമുൽസൃജൽ
മൂല്യേന തോഷയേച്ചൈനമാധിസ്തേനോന്യഥാ ഭവേൽ.144

ഭാ—ഈടുവെയ്ക്കപ്പെട്ട വസ്ത്രാഭരണം മുതലായവ ഉടമസ്ഥന്റെ അനുവാദം കൂടാതെ അനുഭവിക്കരുതാത്തതാകുന്നു. അനുഭവിച്ചാൽ പലിശ വാങ്ങിക്കരുതു്. ഈടുസാധനത്തിനു കേടു വീഴ്ച്ചാൽ നഷ്ടവും കെട്ടിക്കൊടുത്തു സന്തോഷപ്പെടുത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ആധിശ്ചോപനിധിശ്ചോഭൗ ന കാലാത്യയമൎഹതഃ
അവഹാൎയ്യൗ ഭവേതാന്തൗ ദീൎഘകാലമവസ്ഥിതൗ. 145

ഭാ—ഈടുവസ്തു ഇഷ്ടത്താൽ അനുഭവിക്കുന്നതിനായിട്ടു കൊടുത്ത ധനം ഈ രണ്ടും എത്രകാലമായാലും അനുഭോഗം നിമിത്തം നശിക്കുന്നതല്ല. ദീൎഘകാലമായി എന്നാലും അതിന്റെ ഉടമസ്ഥനു് ഇഷ്ടമുള്ളപ്പോൾ എടുത്തുകൊള്ളാം.

മൂ— സംപ്രീത്യാ ഭുജ്യമാനാനി ന നശ്യന്തി കദാചന
ധേനുരുഷ്ട്രോ വഹന്നശ്വോ യശ്ച ദമ്യഃ പ്രയുജ്യതേ. 146

ഭാ—ഉടമസ്ഥന്റെ ഇഷ്ടംനിമിത്തം അനുഭവിക്കുന്നതിനായി കൊടുത്ത പശു ഒട്ടകം പഴക്കുന്ന കുതിര എരുതു മുതലായവ അനുഭവിക്കുന്നവനു സ്വന്തമാകുന്നതല്ല.

മൂ— യൽകിഞ്ചിദ്ദശവൎഷാണി സന്നിധൗ പ്രേക്ഷതേ ധനീ
ഭുജ്യമാനം പരൈസ്തൂഷ്ണീം ന സ തല്ലബ്ധുമൎഹതി. 147

ഭാ—തന്റെ ഇഷ്ടമില്ലാതെ ഏതെങ്കിലും ഒരു വസ്തുവിനെ മറ്റൊരുത്തൻ അനുഭവിക്കുമ്പോൾ ഉടമസ്ഥൻ ആ സ്ഥലത്തിരുന്നുകൊണ്ടു് പത്തുവൎഷംവരെ തടസ്സം ചെയ്യാതിരുന്നാൽ ആ ധനം അതിന്മേൽ അവനു സ്വന്തമാകുന്നതല്ല. അനുഭവിക്കുന്നവനു സ്വന്തമാകും.

മൂ— അജഡശ്ചേദപോഗണ്ഡോ വിഷയേ ചാസ്യ ഭുജ്യതേ
ഭഗ്നം തദ്വ്യവഹാരേണ ഭോക്താ തദ്ദ്രവ്യമൎഹതി. 148

എള

ഭാ—എന്നാൽ മുതലുടമസ്ഥൻ ബുദ്ധിമാനായും പതിനാറു വയസ്സിനുമേൽ പ്രായമുള്ളവനായുമിരുന്ന് അവന്റെ സമീപത്തിരുന്നുകൊണ്ടു പത്തുവത്സരം അനുഭവിച്ചാൽ അനുഭവക്കാരനു സ്വന്തമായി ഭവിക്കും. അനന്തരം ഉടമസ്ഥനു വഴക്കു പറയാൻ ന്യായമില്ല.

മൂ— ആധിസ്സീമാ ബാലധനം നിക്ഷേപോപനിധിസ്ത്രിയഃ
രാജസ്വം ശ്രോത്രിയസ്വം ച ന ഭോഗേന പ്രണശ്യതി. 149

ഭാ—പണയധനം അതിര് ബാലധനം ഇഷ്ടംനിമിത്തം അനുഭോഗത്തിനു കൊടുത്തവസ്തു നിക്ഷേപം ഉപനിധി സ്ത്രീകൾ രാജാവ് ഇവരുടെ ധനം ബ്രാഹ്മണധനം ഇവ പത്തുവത്സരം ചെന്നാലും പൊയ്പോകുന്നവയല്ല. (നിക്ഷേപം=സംഖ്യ ക്ലിപ്തമായി പറഞ്ഞു മുദ്രയില്ലാതെ ഒരുത്തന്റെ കൈവശം സൂക്ഷിക്കുന്നതിനായി ഏല്പിക്കുന്ന ധനം, ഉപനിധി=സംഖ്യപറയാതെ മുദ്രവച്ച് ഒരുത്തന്റെവശം സൂക്ഷിക്കുന്നതിനായി കൊടുക്കുന്ന ദ്രവ്യം.)

മൂ— യഃസ്വാമിനാനനുജ്ഞാതമാധിം ഭുംക്തേ വിചക്ഷണഃ
തേനാർദ്ധവൃദ്ധിർമോക്തവ്യാ തസ്യഭോഗസ്യ നിഷ്കൃതിഃ 150

ഭാ—ഉടമസ്ഥന്റെ അനുവാദം കൂടാതെയും ഉടമസ്ഥന്റെ അറിവില്ലാതെയും ഈടുവസ്തുവിനെ അനുഭവിക്കുന്ന മൂഢൻ തന്റെ അനുഭോഗം നിമിത്തം വന്ന ദോഷനിവൃത്തിയ്ക്കായിട്ടു അരപ്പലിശയെ ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ധാരാളമായി അനുഭവിച്ചാൽ മുഴപ്പലിശയും ഇളച്ചു കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— കുസീദവൃദ്ധിർദ്വൈഗുണ്യം നാത്യേതിസകൃദാഹൃതാ
ധാന്യേസദേലവേവാഹ്യേ നാതിക്രാമതി പഞ്ചതാം. 151

ഭാ—ധനം ഇരട്ടിയാകുന്നതുവരെ മാത്രമേ പലിശ വിധിച്ചിട്ടുള്ളു. ധാന്യം പഴം മുതലായവ ആട്ടുരോമം വാഹനം ഇവയ്ക്കു വിലകൊടുത്താൽ മുതലിൽ അഞ്ചുഭാഗത്തേക്കാൾ പലിശ കൂടുന്നതല്ല.

മൂ— കൃതാനുസാരാദധികാ വ്യതിരിക്താ ന സിദ്ധ്യതി
കുസീദപഥമാഹുസ്തം പഞ്ചകം ശതമർഹതി. 152

ഭാ—നിശ്ചയം ചെയ്തിട്ടുള്ള പലിശയേക്കാൾ അധികം പലിശ കിട്ടുന്നതല്ല. പലിശയേർപ്പാടു ചെയ്യാതെകൊടുത്താൽ ഉടമസ്ഥൻ ചോദിക്കുന്നതുവരെ പലിശ ഇല്ല. ചോദിക്കുമ്പോൾ കൊടുക്കാതിരുന്നാൽ ചോദിക്കുന്നതുമുതൽ നൂറിനു അഞ്ചുവീതം വരെ വർണ്ണക്രമമനുസരിച്ചു കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഈ മുറപ്രകാരം വാങ്ങാതെ ബ്രാഹ്മണനോടായാലും രണ്ടുവീതത്തിനകമായ പലിശ വാങ്ങുന്നതിനെ നിഷേധിക്കുന്നു.

മൂ— നാതിസാംവത്സരീം വൃദ്ധിം നചാദൃഷ്ടാം പുനർഹരേൽ
ചക്രവൃദ്ധിഃ കാലവൃദ്ധിഃ കാരിതാ കായികാ ചയാ. 153

ഭാ—ഉത്തമർണ്ണൻ മാസംതോറുമാകട്ടെ മൂന്നുമാസത്തിലൊരിക്കൽ വീതമാകട്ടെ വത്സരത്തിലൊരിക്കലാകട്ടെ പലിശ കൊടുക്കത്തക്കവണ്ണം ഏർപ്പാടുചെയ്തു കൊള്ളേണ്ടതാണ്. അതിനുമേൽ അരുത്. ഇപ്രകാരം സമ്മതിച്ച പലിശ കൊടുക്കാതിരുന്നാലും ആ പലിശയ്ക്കു പലിശ വാങ്ങിക്കൂടാ. ശാസ്ത്രാനുസരണമല്ലാതെ അധികപ്പലിശയും ഇരട്ടിപ്പിനു മേല്പോട്ടു പലിശയും, ക്ഷണംകൊണ്ടു അധികലാഭത്തെയുണ്ടാക്കുന്ന കാലികവൃദ്ധിയേയും കായികവൃദ്ധിയും കടക്കാരൻ അവസരം നിമിത്തം ഏറ്റുകൊള്ളുന്ന കാരികവൃദ്ധിയും വാങ്ങരുതാത്തതാകുന്നു. കായികവൃദ്ധി=കറവുകാണം.

മൂ— ഋണം ദാതുമശക്തോ യഃ കർതുമിച്ഛേൽ പുനഃക്രിയാം
സ ദത്വാ നിർജ്ജിതാം വൃദ്ധിം കരണം പരിവർത്തയേൽ. 154

ഭാ—മുതലും പലിശയും ചേൎത്തുകൊടുക്കുന്നതിനു ശക്തിയില്ലാത്തവൻ ധനികന്റെ സമ്മതത്തോടുകൂടി അതുവരെയുള്ള പലിശയും കൊടുത്തു മുതലിനു കരണത്തെ പുതുക്കി എഴുതി കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അദർശയിത്വാ തത്രൈവ ഹിരണ്യം പരിവർത്തയേൽ
യാവതീ സംഭവേദ്വൃദ്ധിസ്താവതീം ദാതുമർഹതി. 155

ഭാ—അപ്രകാരം പലിശപോലും കൊടുക്കുന്നതിനു അപ്രാപ്തനായവൻ പലിശയെ മുതലിൽകൂട്ടി വരുന്ന തുകയെ മുതലാക്കി അതിനു പലിശയോടുകൂടി കരണം എഴുതിക്കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

കൂലി

മൂ— ചക്രവൃദ്ധിം സമാരൂഢോ ദേശകാലവ്യവസ്ഥിതഃ
അതിക്രാമൻ ദേശകാലൗ ന തൽഫലമവാപ്നുയാൽ. 153

ഭാ—ഇന്നദേശത്തിൽ ഇത്രദിവസം കൊണ്ടുപോയി ആക്കിക്കൊള്ളാമെന്നു നിശ്ചയം ചെയ്യുന്ന വണ്ടിക്കാരന്മാരാദിയായവർ നിശ്ചയദിവസത്തിൽ കൊണ്ടുചെന്നെത്തിക്കാതിരുന്നാൽ വാഗ്ദാനം ചെയ്ത കൂലിമുഴുവനും ലഭിക്കുന്നതല്ല.

മൂ— സമുദ്രയാനകുശലാ ദേശകാലാർത്ഥദർശിനഃ
സ്ഥാപയന്തി തു യാം വൃദ്ധിം സാ തത്രാധിഗമം പ്രതി. 156

ഭാ—ജലത്തിലും, ഭൂമിയിലും നടയറിഞ്ഞ വ്യാപാരിമുതലായവർ ഏതുദേശത്തിലേയ്ക്കു് ഏതുചുമട്ടിനു് ഏതുസമയത്തിൽ എത്രത്തോളം കൂലികൊടുക്കാമെന്നു വാഗ്ദാനം ചെയ്യുന്നുവോ അതിനെ യാത്രക്കാര ജനങ്ങളും സ്വീകരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മധ്യസ്ഥപ്രകരണം

മൂ— യോ യസ്യ പ്രതിഭൂസ്തിഷ്ഠേദ്ദർശനായേഹ മാനവഃ
അദർശയൻസ തന്തസ്യ പ്രയച്ഛേൽ സ്വധനാദൃണം. 158

ഭാ—കടക്കാരനെ കാണിക്കേണ്ട മദ്ധ്യസ്ഥൻ ഉടമസ്ഥൻ ആവശ്യപ്പെട്ടപ്പോൾ കടക്കാരനെ കാണിക്കാതെ ഇരുന്നാൽ ആ കടത്തെ ആ മദ്ധ്യസ്ഥൻ തീർക്കുന്നതിനു ബാദ്ധ്യസ്ഥനായി ഭവിക്കുന്നു.

മൂ— പ്രാതിഭാവ്യം വൃഥാദാനമാക്ഷികം സൗരികം ച യൽ
ദണ്ഡശുല്കാവശേഷം ച ന പുത്രോ ദാതുമർഹതി. 159

ഭാ—പിതാവു് മദ്ധ്യസ്ഥനായി വഹിച്ചതുനിമിത്തം കൊടുക്കേണ്ടതായ ദ്രവ്യം; പരിഹാസമായിട്ടു പന്തയം പറഞ്ഞ ദ്രവ്യം, ചൂതുകളിച്ചവകയ്ക്കു കൊടുക്കേണ്ട ദ്രവ്യം, മദ്യപാനം ചെയ്തവകയ്ക്കു കൊടുക്കേണ്ട ദ്രവ്യം, ദണ്ഡധനം, ചുങ്കം, ഇവയെ പുത്രൻ കൊടുക്കേണ്ടതില്ല.

മൂ— ദർശനപ്രാതിഭാവ്യേ തു വിധിഃ സ്യാൽ പൂർവ്വചോദിതഃ
ദാനപ്രതിഭുവി പ്രേതേ ദായാദാനപി ദാപയേൽ. 160

ഭാ—കാണിക്കേണ്ടതായ മാദ്ധ്യസ്ഥ്യത്തിൽമാത്രം പിതാവിനുവേണ്ടി പുത്രൻ കൊടുക്കേണ്ടതില്ല. കൊടുക്കേണ്ടതായ മാദ്ധ്യസ്ഥത്തിൽ പുത്രന്മാരും കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അദാതരി പുനർദ്ദാതാ വിജ്ഞാതപ്രകൃതാവൃണം
പശ്ചാൽപ്രതിഭുവി പ്രേതേ പരീപ്സേൽ കേന ഹേതുനാ. 161

ഭാ—തനിക്കു ലഭിക്കേണ്ടതായ തുകയെ മനസ്സിലാക്കിയവനായ കടക്കാരനെ കാണിച്ചുതരേണ്ട മദ്ധ്യസ്ഥൻ മദ്ധ്യസ്ഥാനം വഹിച്ചിരിക്കും കാലത്തിൽ മരിച്ചുപോയെങ്കിൽ മുതലുടമസ്ഥൻ ഏതുവിധത്തിൽ തന്റെ മുതലിനെ ഈടാക്കിക്കൊള്ളുമെന്നുള്ളതു താഴെക്കാണ്ക.

മൂ— നിരാദിഷ്ടധനശ്ചേത്തു പ്രതിഭൂഃ സ്യാദലംധനഃ
സ്വധനാദേവ തദ്ദദ്യാന്നിരാദിഷ്ട ഇതി സ്ഥിതിഃ. 162

ഭാ—മദ്ധ്യസ്ഥൻ താൻ ഏറ്റിട്ടുള്ള മാദ്ധ്യസ്ഥകാലത്തിനകം കടക്കാരനെക്കൊണ്ടു ആ കടം തീർപ്പിക്കാതിരുന്നാലും, അല്ലെങ്കിൽ അവനെ വിളിച്ചുകൊണ്ടുചെന്നു ഉത്തമർണ്ണനെ കാണിക്കാതിരുന്നാലും, ഉത്തമർണ്ണനായ വാദിക്കു ചെല്ലേണ്ടതായുള്ള മുഴുവനും മദ്ധ്യസ്ഥനോ അവന്റെ പുത്രനോ കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— മത്തോന്മത്താർത്താദ്ധ്യധീനൈർബ്ബാലേന സ്ഥവിരേണ വാ
അസംബദ്ധകൃതശ്ചൈവ വ്യവഹാരോ ന സിദ്ധ്യതി. 163

ഭാ—മദ്യപാനം, വെറി, രോഗം, സ്വാധീനമില്ലായ്ക, ബാല്യം, വൃദ്ധത മുതലായ അവസ്ഥാഭേദങ്ങളോടുകൂടിയവരും അവരുടെ പിതാവു ഭ്രാതാവു മുതലായവരുടെ അനുമതികൂടാതെ കൊടുത്ത കടം മുതലായവയെക്കുറിച്ചു അന്യായം വന്നാൽ ന്യായാധിപൻ അതിനെ നീക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സത്യാ ന ഭാഷാ ഭവതി യദ്യപി സ്യാൽ പ്രതിഷ്ഠിതാ
ബഹിശ്ചേൽ ഭാഷ്യതേ ധർമ്മാ നിയതാദ്വ്യാവഹാരികാൽ.

ഭാ—ഒരുവിഷയം ചീട്ടിൽകാണപ്പെട്ടിരുന്നാലും അതു ധർമ്മത്തിനും ലോകപരിചയത്തിനും, വിരുദ്ധമായിരുന്നാൽ അതു സത്യമായ് വരുന്നതല്ലാത്തതുകൊണ്ടു നിരാകരിക്കത്തക്കതാകുന്നു.

മൂ— യോഗാധമനവിക്രീതം യോഗദാനപ്രതിഗ്രഹം
യത്രവാപ്യുപധിം പശ്യേത്തത്സർവ്വം വിനിവർത്തയേൽ. 165

ഭാ—ഒരുത്തനെ ചതിക്കുന്നതിനായിട്ടു കൌശലമായി വയ്ക്കപ്പെട്ട ഈടും വിക്രയവും കൊടുക്കുക വാങ്ങുക മുതലായ ചതിയായ കാര്യങ്ങളും സത്യമല്ലാത്തതിനാൽ നീക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഗ്രഹീതാ യദി നഷ്ടഃ സ്യാൽ കുടുംബാർത്ഥേ കൃതോ വ്യയഃ
ദാതവ്യം ബാന്ധവൈസ്തത്സ്യാൽ പ്രവിഭക്തൈരപി സ്വതഃ.

ഭാ—ഭാഗം ചെയ്യുന്നതിനു മുമ്പായിട്ട് കുടുംബാവശ്യത്തിനു കടം വാങ്ങി ചിലവുചെയ്തവൻ ആ കടം വീട്ടുന്നതിനുമുമ്പായി മരിച്ചുപോയാൽ ഭ്രാതാക്കന്മാർ ഭാഗം ചെയ്തിരുന്നവരായാലും വീതപ്രകാരം പൊതുവിൽ ആ കടത്തെ വീട്ടേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— കുടുംബാർത്ഥേഽദ്ധ്യധീനോപി വ്യവഹാരം യമാചരേൽ
സ്വദേശേ വാ വിദേശേ വാ തം ജ്യായാന്ന വിചാലയേൽ. 167

ഭാ—ഒരുത്തന്റെ വേലക്കാരന്മാർ തന്റെ യജമാനന്റെ കുടുംബവിഷയമായി

യജമാനൻ സ്വദേശത്തിരിക്കുമ്പോഴും തന്നെയോ അല്ലെങ്കിൽ പരദേശത്തിരിക്കുമ്പോഴോ വാങ്ങുന്നകടത്തെ തീർക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ബലാദ്ദത്തം ബലാദ്ഭുക്തം ബലാദ്യച്ചാപി ലേഖിതം
സർവ്വാൻ ബലകൃതാനർത്ഥാ നകൃതാന്മനുരബ്രവീൽ. 168

ഭാ— ബലാൽ കൊടുക്കപ്പെട്ടതും അനുഭവിക്കപ്പെട്ടതും എഴുതപ്പെട്ടതും മററുകാര്യങ്ങളും നീക്കത്തക്കവയാണെന്നു മനു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

മൂ— ത്രയഃ പരാർത്ഥേ ക്ലിശ്യന്തി സാക്ഷിണഃ പ്രതിഭൂഃ കുലം
ചത്വാരസ്തൂപചീയന്തേ വിപ്ര ആഢ്യോ വണിങ്നൃപഃ.

ഭാ— സാക്ഷികളും, ജാമ്യക്കാരൻ, ന്യായാധിപൻ ഈ മൂന്നുകൂട്ടരും അന്യന്റെ കാര്യത്തിനായിട്ട് പ്രയാസപ്പെടുന്നവരാകുന്നു. ബ്രാഹ്മണൻ, ധനികൻ, വ്യാപാരി രാജാവ് ഈ നാലുപേരും അന്യന്മാരാൽ വൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— അനാദേയന്നാദദീത പരിക്ഷീണോപി പാർത്ഥിവഃ
ന ചാദേയംസമൃദ്ധോപി സൂക്ഷ്മമപ്യർത്ഥമുത്സൃജേൽ. 170

ഭാ— രാജാവ് അല്പദ്രവ്യമുള്ളവനായിത്തന്നെ ഇരുന്നാലെങ്കിലും അധികം രാജഭോഗം വാങ്ങിക്കൂട്ടുന്നതല്ല. ധനികനായിരുന്നാലും വാങ്ങത്തക്കവയെ ലേശവും ഉപേക്ഷിക്കയും ചെയ്യരുത്.

മൂ— അനാദേയസ്യ ചാദാനാദാദേയസ്യ ച വർജ്ജനാൽ
ദൌർബ്ബല്യം ഖ്യാപ്യതേ രാജ്ഞഃ സപ്രേത്യേഹ ച നശ്യതി.

ഭാ— രാജാവു വാങ്ങുന്നതിന് അയോഗ്യമായ രാജഭോഗത്തെ വാങ്ങുന്നതിനാലും വാങ്ങേണ്ടതിനെ ഉപേക്ഷിക്കുന്നതിനാലും അസമർത്ഥനെന്നു പറയപ്പെടും. കൂടാതെ ഇഹലോകത്തിലും പരലോകത്തിലും അവൻ നശിക്കുകയും ചെയ്യും.

മൂ— സ്വാദാനാദ്വർണ്ണസംസർഗ്ഗാത്ത്വബലാനാഞ്ച രക്ഷണാൽ
ബലംസഞ്ജായതേ രാജ്ഞഃ സപ്രേത്യേഹ ച വർദ്ധതേ. 172

ഭാ— ന്യായമായ് രാജഭോഗത്തെ വാങ്ങുന്നതുകൊണ്ടും വർണ്ണാശ്രമധർമ്മത്തിനു ഹാനിഭവിക്കാതെ പരിപാലിക്കുന്നതുകൊണ്ടും രാജാവു സമർത്ഥനെന്നു പറയപ്പെടും. അതു കൂടാതെ ഐഹികഫലത്തെയും പാരത്രികഫലത്തെയും അനുഭവിക്കുന്നു.

മൂ— തസ്മാദ്യമ ഇവ സ്വാമീ സ്വയംഹിത്വാ പ്രിയാപ്രിയേ
വർത്തേത യാമ്യയാ വൃത്ത്യാ ജിതക്രോധോ ജിതേന്ദ്രിയഃ. 173

ഭാ— ആകയാൽ രാജാവു കോപത്തെയും ഇന്ദ്രിയങ്ങളെയും അടക്കിക്കൊണ്ടു കാലനെപ്പോലെ ഒരുത്തനോടു് ഇഷ്ടത്തെയും കോപത്തെയും ചെയ്യാതെ ധർമ്മാനുസരണം യാതൊരുത്തരെയും ശരിയായി പരിപാലിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യസ്ത്വധർമ്മേണകാര്യാണി മോഹാൽ കുര്യാന്നരാധിപഃ
അചിരാത്തന്ദുരാത്മാനം വശേ കുർവ്വന്തി ശത്രവഃ. 174

ഭാ— യാതൊരു രാജാവു അർത്ഥാശനിമിത്തം വ്യവഹാരങ്ങളെ ന്യായരഹിതമായി തീർപ്പുചെയ്യുന്നുവോ ആ ദുരാത്മാവിനെ ക്ഷണത്തിൽ ശത്രുക്കൾ കീഴടക്കുന്നു.

മൂ— കാമക്രോധൌ തു സംയമ്യ യോർത്ഥാൻ ധർമ്മേണ പശ്യതി
പ്രജാസ്തമനുവർത്തന്തേ സമുദ്രമിവ സിന്ധവഃ. 175

ഭാ— യാതൊരുത്തൻ നീതിമാൻ രാഗദ്വേഷങ്ങളെ സംയമനംചെയ്തിട്ടു വ്യവഹാരങ്ങളെ

ളെ ധർമ്മാനുസരണം വിചാരണചെയ്യുന്നുവോ അവനെ നദികൾ സമുദ്രത്തെ പ്രാപിച്ചു വേർപെടാതിരിക്കുന്നതുപോലെ പ്രജകൾ വേർപെടാത്ത ബഹുമതിയോടുകൂടി ഗമിച്ചിരിക്കുന്നു.

മൂ— യസ്സാദയന്തം ചരിതേന വേദയേദ്ധനികം നൃപേ
സ രാജ്ഞാ തച്ചതുർഭാഗം ദാപ്യസ്തസ്യ ച തദ്ധനം. 176

ഭാ—യാതൊരു ധനികൻ രാജാവിന്റെ ഇഷ്ടംകൊണ്ടുള്ള ഗർവംനിമിത്തം സ്മൃതിക്കും ആചാരത്തിനും വിരോധമായി തന്റെ ഇച്ഛപോലെ കടക്കാരനെ ഉപദ്രവിക്കുന്നുവോ അതിനെ അവൻ ന്യായാധിപനോടറിയിക്കേണ്ടതാകുന്നു ന്യായാധിപൻ ഉടൻ തന്റെ കടക്കാരിൽനിന്നും മുതലിനെ വാങ്ങി ധനികനു കൊടുക്കുകയും ധനികൻചെയ്ത ഉപദ്രവത്തിനായിട്ടു ആ മുതലിൽ നാലിലൊന്നു അവനെക്കൊണ്ടു പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യിക്കേണ്ടതുമാകുന്നു.

മൂ— കർമ്മണാപി സമം കുർയ്യാദ്ധനികായാധമർണ്ണികഃ
സമോപകൃഷ്ടജാതിസ്തു ദദ്യാച്ഛ്രേയാംസ്തു തച്ഛനൈഃ.

ഭാ—ഉത്തമർണ്ണനോടു സമാനജാതിജനായോ താഴ്ന്നജാതിജനായോ ഇരിക്കുന്ന അധമർണ്ണൻ താൻ വാങ്ങിയ ദ്രവ്യത്തെ കൊടുക്കുന്നതിനു ശക്തിയില്ലാത്തയാൽ തന്റെ ജാതിക്കു തക്ക വേലയാൽ കടത്തെ അടയ്ക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഉയന്ന ജാതിജനായാൽ തന്റെ കയ്യിലുണ്ടാകുന്തോറും അൽപാല്പമായി കൊടുത്തുതീർക്കണം.

മൂ— അനേന വിധിനാ രാജാ മിഥോവിവദതാം നൃണാം
സാക്ഷിപ്രത്യയസിദ്ധാനി കാർയ്യാണി സമതാം നയേൽ. 178

ഭാ—കടംവാങ്ങുന്ന വിഷയത്തിൽ പരസ്പരം വ്യവഹാരം പറയുന്നവരുടെ കാർയ്യങ്ങളെ ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞപ്രകാരം സാക്ഷിമുതലായ വിശ്വാസങ്ങളെക്കൊണ്ടു ന്യായാന്യായങ്ങളും സത്യാസത്യങ്ങളും നിശ്ചയമായശേഷം രാജാവു തീരുമാനിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

നിക്ഷേപം

മൂ— കുലജേ വൃത്തസമ്പന്നേ ധർമ്മജ്ഞേ സത്യവാദിനി
മഹാപക്ഷേ ധനിന്യാർയ്യേ നിക്ഷേപം നിക്ഷിപേൽ ബുധഃ

ഭാ—നല്ലകുലത്തിൽ ജനിച്ചവനായും സദാചാരമുള്ളവനായും ധർമ്മജ്ഞനായും സത്യവാനായും വലിയകുടുംബിയായും ധനികനായും പൂജ്യനായും ഇരിക്കുന്നവങ്കൽ അറിഞ്ഞവൻ നിക്ഷേപത്തെ ഏല്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യോ യഥാനിക്ഷിപേദ്ധസ്തേ യമർത്ഥം യസ്യ മാനവഃ
സ തഥൈവ ഗ്രഹീതവ്യോ യഥാ ദായസ്തഥാ ഗ്രഹഃ. 180

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ യാതൊരുത്തന്റെ കൈയിൽ യാതൊരു ദ്രവ്യത്തെ യാതൊരു അടയാളത്തോടുകൂടി നിക്ഷേപമായി ഏല്പിക്കുന്നുവോ അവൻ ആ ദ്രവ്യത്തെ ആ അടയാളത്തോടുകൂടി വാങ്ങിക്കൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യോ നിക്ഷേപം യാച്യമാനോ നിക്ഷേപ്തുർന്ന പ്രയച്ഛതി
സ യാച്യഃ പ്രാഡ്വിവാകേന തന്നിക്ഷേപ്തുരസന്നിധൌ.

ഭാ—നിക്ഷേപം ഏല്പിച്ചവൻ കേൾക്കുമ്പോൾ വാങ്ങിയവൻ അതിനെ കൊടുക്കാതിരുന്നാൽ അവൻ ന്യായാധിപനെ അറിയിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ന്യായാധിപനും അവനെ തനിച്ചു വിചാരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സാക്ഷ്യഭാവേ പ്രണിധിഭിർ വയോരൂപസമന്വിതൈഃ
അപദേശൈശ്ചസന്ന്യസ്യ ഹിരണ്യന്തസ്യതത്വതഃ 182

ഭാ— നിക്ഷേപത്തെ ഏല്പിക്കുമ്പോൾ സാക്ഷിയില്ലാതിരുന്നാൽ വയസ്സ്, രൂപം ഇവയോടുകൂടിയ തന്റെ അനുചരന്മാരെക്കൊണ്ടു മറെറാരു നിക്ഷേപം അവന്റെ പക്കൽ സൂക്ഷിക്കുന്നതിനായി കൊടുക്കുന്നതിനു ശട്ടംകെട്ടണം. അനന്തരം അല്പദിവസം കഴിഞ്ഞശേഷം അവരെക്കൊണ്ടു ആ നിക്ഷേപത്തെ ചോദിപ്പിക്കണം.

മൂ— സ യദി പ്രതിപദ്യേത യഥാന്യസ്തം യഥാകൃതം
ന തത്ര വിദ്യതേകിഞ്ചിദ്യല്പരൈരഭിയുജ്യതേ 183

ഭാ— ആ ദ്രവ്യത്തെ തന്നെ ഏല്പിച്ചപ്രകാരം മുദ്രയോടു കൊടുത്തയയ്ക്കുന്നതായാൽ മുമ്പിൽ അവൻ ഏററുവെന്നു പറഞ്ഞ വിഷയത്തിൽ അവൻ അല്പവും അപരാധിയല്ലെന്നു ന്യായാധിപനറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— തേഷാന്നദദ്യാദ്യദിതു തദ്ധിരണ്യം യഥാവിധി
ഉഭൌ നിഗൃഹ്യദാപ്യസ്സ്യാദിതി ധർമ്മസ്യധാരണാ. 184

ഭാ— മുൻപറഞ്ഞ നിക്ഷേപത്തെയും അവൻ കൊടുക്കാതിരുന്നാൽ ആദ്യം അവന്റെ പക്കൽ ഏല്പിച്ചവനും രണ്ടാമതു പരീക്ഷയ്ക്കായി ഏല്പിച്ചവനും ആ നിക്ഷിപ്തധനങ്ങളെ അവങ്കൽനിന്നു വാങ്ങികൊടുക്കുകയും അവനെ ശിക്ഷിക്കുകയും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. ഇതുതന്നെയാണു ധർമ്മനിശ്ചയം.

മൂ— നിക്ഷേപോപനിധീനിത്യം ന ദേയൌ പ്രത്യനന്തരേ
നശ്യതോവിനിപാതേതാവനിപാതേത്വനാശിനൌ. 185

ഭാ— ഒരുത്തനാൽ കൊടുക്കപ്പെട്ട നിക്ഷേപം ഉപനിധി ഇവയെ വച്ചവൻ ഇരിക്കുമ്പോൾ അവന്റെ പുത്രന്റെ കയ്യിൽ കൊടുക്കരുതാത്തതാകുന്നു. കൊടുത്തവൻ മരിച്ചുപോയാൽ അവന്റെ പുത്രന്റെ പക്കൽ ആവശ്യപ്പെടുന്നതിനുമുൻപായി താൻതന്നെ അവയെ ഏല്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ— സ്വയമേവതുയോ ദദ്യാന്മൃതസ്യപ്രത്യനന്തരേ
ന സ രാജ്ഞാ നിയോക്തവ്യോ ന നിക്ഷേപ്തുശ്ചബന്ധുഭിഃ

ഭാ— ആ നിക്ഷേപം, ഉപനിധി ഇവയെ വാങ്ങിയവൻതന്നെ ഏല്പിച്ച ഉടമസ്ഥൻ മരിച്ചശേഷം പുത്രനെ ഏല്പിക്കുന്നതായാൽ അനന്തരം ആ പുത്രനോ രാജാവോ നിന്റെ പക്കൽ ഏല്പിച്ചതിനെ കൊണ്ടുവരൂ എന്നു ആക്ഷേപസൂചകമായി ചോദിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— അച്ഛലേനൈവ ചാന്വിച്ഛേത്തമർത്ഥം പ്രീതിപൂർവ്വകം
വിചാര്യ തസ്യവാവൃത്തം സാമ്നൈവപരിസാധയേൽ. 187

ഭാ— ചിലപ്പോൾ അവന്റെ പക്കൽ ഇനിയും വച്ചിട്ടുള്ളതുപോലെ അവന്റെ സംസാരം വേഷം മുതലായ ലക്ഷണങ്ങളെക്കൊണ്ടറിഞ്ഞാൽ പ്രമാണം മുതലായവയെ ചോദിക്കാതെ നല്ലവാക്കുപറഞ്ഞു വാങ്ങിക്കൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നിക്ഷേപേഷ്വേഷുസർവ്വേഷു വിധിഃസ്യാൽ പരിസാധനേ
സമുദ്രേനാപ്നുയാൽകിഞ്ചിദ്യദി തസ്മാന്നസംഹരേൽ. 188

ഭാ— ഈ വിധിപ്രകാരം എല്ലാം നിക്ഷേപവിഷയത്തിലും തീരുമാനിക്കേണ്ടതാകുന്നു. മുദ്രയിട്ടു വച്ച നിക്ഷേപത്തെ ആ മുദ്രയോടുകൂടി വാങ്ങിയവൻ കൊടു

കകായന്നാൽ പിന്നെയും നിക്ഷേപമുണ്ടെന്ന് അവനോടു ചോദിക്കുകയും അതി നെക്കുറിച്ചു പരാതി പറയുന്നതിനെ ശണ്ഠിക്കുകയും അരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— ചോരൈർഹൃതം ജലേനോഢമഗ്നിനാ ദഗ്ദ്ധമേവ വാ
ന ദദ്യാദ്യദി തസ്മാത്സ നസംഹരതി കിഞ്ചന. 189

ഭാ—നിക്ഷേപം ഉപനിധി ഇവരണ്ടും വാങ്ങിയവൻ അനുഭവിക്കാതെ അവ ചോരന്മാരാൽ അപഹരിക്കപ്പെട്ടോ ജലത്താൽ കൊണ്ടുപോകപ്പെട്ടോ അ ഗ്നിയാൽ എരിക്കപ്പെട്ടോ പൊയ്പ്പോയാൽ വാങ്ങിയവൻ കൊടുത്തവന് ലേശവും കൊടുക്കേണ്ടതില്ല.

മൂ— നിക്ഷേപസ്യാപഹർത്താരമനിക്ഷേപ്താരമേവ ച
സർവൈരുപായൈരന്വിച്ഛേച്ഛപഥൈശ്ചൈവ വൈദികൈഃ

ഭാ—നിക്ഷേപത്തെ അപഹരിച്ചവൻ, നിക്ഷേപം കൊടുക്കാതെ ചോദി ക്കുന്നവൻ ഇവ രണ്ടുപേരുടെയും സത്യത്തെ നാലുവിധം ഉപായത്താലും സത്യത്താ ലും അറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യോ നിക്ഷേപന്നാർപ്പയതി യശ്ചാനിക്ഷിപ്യയാചതേ
താവുഭൌ ചോരവച്ഛാസ്യൌ ദാപ്യൌവാ തത്സമന്ദമം. 191

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ നിക്ഷേപം വയ്ക്കാതെ ചോദിക്കുന്നുവോ, യാതൊരു ത്തൻ അതിനെ അപഹരിക്കുന്നുവോ ആ രണ്ടാൾക്കും ചോരനുള്ള ദണ്ഡനം വി ധിക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ തക്കതായ പ്രായശ്ചിത്തം വാങ്ങണം.

മൂ— നിക്ഷേപസ്യാപഹർത്താരം തത്സമന്ദാപയേദ്ദമം
തഥോപനിധിഹർത്താരമവിശേഷേണ പാർത്ഥിവഃ. 192

ഭാ—എന്നാൽ നിക്ഷേപം ഉപനിധി ഇവയെ അപഹരിച്ചവന് ഒന്നാമ ത്തെ പ്രാവശ്യം അതിനു തക്കതായ തുകയെ ദണ്ഡമായി വിധിക്കണം. രണ്ടാമ ത്തെ പ്രാവശ്യം മേല്പറഞ്ഞപ്രകാരം ദണ്ഡിക്കുകയും ചെയ്യണം.

മൂ— ഉപധാഭിശ്ചയഃകശ്ചിൽ പരദ്രവ്യം ഹരേന്നരഃ
സ സഹായസ്സഹന്തവ്യഃ പ്രകാശം വിവിധൈർവ്വധൈഃ

ഭാ—നിന്റെ മേൽ രാജാവു് കോപത്തോടുകൂടിയവനായിരിക്കുന്നു. ഞാൻ നിന്നെ രക്ഷിയ്ക്കാം എന്നിപ്രകാരം ഉപായങ്ങൾ പറഞ്ഞ് യാതൊരുത്തൻ ദ്രവ്യ ത്തെ അപഹരിക്കുമോ അവനെ അവന്റെ ബന്ധുജനങ്ങളോടുകൂടി രാജാവു് പല വിധം അംഗവിച്ഛേദംചെയ്തു് സകല ജനങ്ങളെയും അറിയിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നിക്ഷേപോ യഃ കൃതോ യേന യാവാംശ്ചകുലസന്നിധൌ
താവാനേവസവിജ്ഞേയോ വിബ്രുവൻ ദണ്ഡമർഹതി. 194

ഭാ—സാക്ഷികളെ ബോധപ്പെടുത്തി യാതൊരുത്തൻ എത്രത്തോളം സംഖ്യ യെ നിക്ഷേപമായി ഒരുത്തനെ ഏല്പിക്കുന്നോ അവനു സംഖ്യ തെററിപ്പോകുന്ന തായാൽ അപ്പോൾ കൂടിയുണ്ടായിരുന്ന സാക്ഷിക്കാരൻ പറയുംപ്രകാരം നിക്ഷേപ ത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥൻ വാങ്ങിക്കൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. അല്ലാത്തപക്ഷം രാജാവു് അ വനെ ദണ്ഡിക്കുക വേണ്ടതാണ്.

മൂ— മിഥോദായഃ കൃതോയേന ഗൃഹീതോമിഥ ഏവ വാ
മിഥ ഏവ പ്രദാതവ്യോ യഥാദായസ്തഥാഗ്രഹഃ. 195

ഭാ—യാതൊരുത്തരെയും അറിയിക്കാതെ ഒരുത്തന്റെ പക്കൽ കൊടുക്കുന്ന നിക്ഷേപം അപ്രകാരം രഹസ്യമായിത്തന്നെ വാങ്ങിയവൻ കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു. എന്തെന്നാൽ എപ്പോഴും വാങ്ങുന്നപ്രകാരം കൊടുക്കേണ്ടതു് ന്യായമല്ലയോ?

മൂ— നിക്ഷിപ്തസ്യ ധനസ്യൈവം പ്രീത്യോപനിഹിതസ്യ ച
രാജാ വിനിർണ്ണയം കുര്യാദക്ഷിണ്വന്ന്യാസധാരിണം. 196

ഭാ— ഇവ്വണ്ണം വിശ്വാസപൂർവ്വം കൊടുക്കപ്പെട്ട നിക്ഷേപം, ഉപനിധി, ഇവയെ സൂക്ഷിക്കുന്നവരെ ഉപദ്രവിക്കാതെ കൊടുക്കേണ്ടതിന് വിധിക്കുകയാകുന്നു വേണ്ടതു്.

പരസ്വവിക്രയം.

മൂ— വിക്രീണീതേ പരസ്യ സ്വം യോസ്വാമീ സ്വാമ്യസമ്മതഃ
ന തം നയേത സാക്ഷ്യം തു സ്തേനമസ്തേനമാനിനം. 197

ഭാ— ഉടമസ്ഥനല്ലാത്തവൻ ഉടമസ്ഥന്റെ അനുവാദംകൂടാതെ അവന്റെ വസ്തുവെ വില്ക്കുവാനായും, അതിനാൽ ചോരൻ എന്നു വിചാരിക്കാത്തവനായുമിരിക്കുന്ന ആ ചോരനെ സാക്ഷിയായി വിചാരിക്കാൻ പാടില്ലാത്തതാകുന്നു.

മൂ— അവഹാര്യോ ഭവേച്ചൈവ സാന്വയഃ ഷട്ശതം ദമം
നിരന്വയോനപസരഃ പ്രാപ്തഃ സ്യാച്ചൌരകിൽബിഷം.

ഭാ— ഒരുത്തന്റെ ദ്രവ്യത്തെ അപഹരിച്ച ഉടമസ്ഥനല്ലാത്തവൻ ഉടമസ്ഥന്റെ ബന്ധുവായിരുന്നാൽ അവന്നു അറുനൂറുപണം പ്രായശ്ചിത്തം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അവന്റെ ബന്ധുവല്ലാതെയും വിറ്റ ദ്രവ്യത്തെ ഉടമസ്ഥന്റെ പൂർവ്വികൻവശം ഏല്പിക്കാതെയും ഇരുന്നാൽ അവനെ ചോരനെന്നപോലെ ദണ്ഡിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അസ്വാമിനാ കൃതോ യസ്തു ദായോ വിക്രയ ഏവ വാ
അകൃതസ്സതു വിജ്ഞേയോ വ്യവഹാരേ യഥാസ്ഥിതിഃ. 199

ഭാ— ഉടമസ്ഥനല്ലാത്തവൻ ചെയ്ത ദാനം, വിക്രയം, ഒരു ഏല്പാടു്, ഇവയെക്കുറിച്ചു് വ്യവഹാരം നേരിട്ടാൽ അവയെ തള്ളിക്കളയേണ്ടതാകുന്നു. ഇതാകുന്നു ശാസ്ത്രധർമ്മം.

മൂ— സംഭോഗോ ദൃശ്യതേ യത്ര ന ദൃശ്യേതാഗമഃ ക്വചിത്
ആഗമഃ കാരണം തത്ര ന സംഭോഗ ഇതി സ്ഥിതിഃ 200

ഭാ— ഏതു ദ്രവ്യവിഷയത്തിൽ ധനവഴിയായിട്ടല്ലാതെ അനുഭോഗം മാത്രമിരിക്കുന്നുവോ ആ വിഷയത്തിൽ അനുഭോഗം വലുതല്ല. വന്ന മാർഗ്ഗമാണു് കാരണമായിട്ടുള്ളതു്.

മൂ— വിക്രയാദ്യോ ധനം കിഞ്ചിൽ ഗൃഹ്ണീയാൽ കുലസന്നിധൌ
ക്രയേണ സ വിശുദ്ധം ഹി ന്യായതോ ലഭതേ ധനം. 201

ഭാ— സാക്ഷിക്കാരന്റെ മുമ്പിൽവെച്ചു ഒരു വസ്തുവിനെ അതിന്റെ ഉടമസ്ഥനല്ലാത്തവന്റെ പക്കൽനിന്നും അതിനെ മറ്റൊരുത്തൻ വിലയ്ക്കു വാങ്ങിയിരുന്നാൽ ആ വസ്തുവിനെ പിന്നീടു ഉടമസ്ഥൻ വാങ്ങേണ്ടതായിവരുന്നപക്ഷം അതിനെ വിലയ്ക്കുവിറ്റ ഉടമസ്ഥനല്ലാത്തവന്റെ പക്കൽനിന്നും വാങ്ങിക്കൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. അങ്ങിനെയല്ലാതെ വിലയ്ക്കുവാങ്ങിയവനോടു ചോദിക്കാൻ ന്യായമില്ല.

മൂ— അഥ മൂലമനാഹാര്യം പ്രകാശക്രയശോധിതഃ
അദണ്ഡ്യോ മുച്യതേ രാജ്ഞാ നാഷ്ടികോ ലഭതേ ധനം. 202

ഭാ—ഉടമസ്ഥനല്ലാത്തവൻ ഒരു ദ്രവ്യത്തെ സകല ജനങ്ങളും അറിയെ വിററു ദേശാന്തരം അല്ലെങ്കിൽ മരിച്ചോ പോവുകയാണെങ്കിൽ ആ ദ്രവ്യത്തെ വാങ്ങിയവനെ രാജാവു് ദണ്ഡിക്കരുതാത്തതാകുന്നു. വസ്തുവിൻെറ ഉടമസ്ഥൻ ആ വസ്തുവിനെ വാങ്ങിയവനു ചിലവായ സംഖ്യയെക്കൊടുത്തു് അവനോടു ആ വസ്തുവിനെ വാങ്ങിക്കൊള്ളുമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— നാന്യദന്യേന സംസൃഷ്ടരൂപം വിക്രയമർഹതി
നചാസാരന്നചന്യൂനം നദൂരേണതിരോഹിതം. 203

ഭാ—കുങ്കുമം മുതലായവയോടു ചെങ്കൽപൊടി മുതലായവയെക്കലർന്നും, ഹീനവസ്തുവിനെ ഉൽകൃഷ്ടവസ്തുവെന്നു പറഞ്ഞും, തൂക്കക്കുറവായും വസ്തുവിനെ ദൂരസ്ഥലത്തുവച്ചും, ഒളിച്ചുവച്ചും, വിൽക്കരുതാത്തതാകുന്നു. അതിനു വിരോധമായി വില്ക്കുന്നതായിരുന്നാൽ ഉടമസ്ഥനല്ലാത്തവൻ ഒരു വസ്തുവിനെ വില്ക്കുന്നതായാൽ അവനെ ശിക്ഷിക്കുന്നവിധം ശിക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അന്യാം ചേദ്ദർശയിത്വാന്യാ വോഢുഃകന്യാപ്രദീയതേ
ഉഭേതേ ഏകശുല്കേന വഹേദിത്യബ്രവീന്മനുഃ. 204

ഭാ—ഒരു കന്യകയെ കല്യാണംചെയ്തു കൊടുക്കുന്നതിനായിട്ടു കന്യാശുല്കം വാങ്ങിയവൻ വിവാഹകാലത്തിൽ മറെറാരു കന്യകയേയും കൊടുക്കേണ്ടതായി വന്നാൽ മുൻവാങ്ങിയ ശുൽക്കത്തിനുതന്നെ രണ്ടു കന്യകകളേയും വിവാഹം ചെയ്തുകൊടുക്കാമെന്നു മനു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ശുൽകം=കന്യകയെക്കൊടുത്തു വാങ്ങിക്കുന്ന ദ്രവ്യം

മൂ— നോന്മത്തായാന കുഷ്ഠിന്യാ നചയാസ്പൃഷ്ടമൈഥുനാ
പൂർവ്വന്ദോഷാനഭിഖ്യാപ്യ പ്രദാതാദണ്ഡമർഹതി. 205

ഭാ—ഉന്മാദമുള്ളവരും, കുഷ്ഠരോഗമുള്ളവരും, പരപുരുഷസങ്ഗം ചെയ്യുന്നവരും ഇവരുടെ ഇപ്രകാരമുള്ള ദോഷത്തെ വിവാഹത്തിൻെറ മുമ്പേ പറയാതെ വിവാഹം ചെയ്തുകൊടുത്താൽ കൊടുത്തവനെ ശിക്ഷിക്കേണ്ടതാണു്.

ഋത്വിക് ദക്ഷിണ.

മൂ— ഋത്വിഗ്യദിവൃതോയജ്ഞേ സ്വകർമ്മപരിഹാപയേൽ
തസ്യകർമ്മാനുരൂപേണ ദേയാംശസ്സഹകർത്തൃഭിഃ. 206

ഭാ—വിവാഹത്തിൽ വരിക്കപ്പെട്ട ഋത്വിക്ക് ആ കാര്യത്തെ അല്പം ചെയ്തു സമാപ്തിയാകുന്നതിനുമുമ്പേ രോഗം ഹേതുവായിട്ടു വയ്യാതെ കിടക്കുന്നതായിരുന്നാൽ അവൻ ചെയ്ത കാര്യത്തിനു തക്കതായ ദക്ഷിണവിഭാഗത്തെ മററുള്ള ഋത്വിക്കുകളോടു ആലോചിച്ചു ന്യായാനുസരണം കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ദക്ഷിണാസു ചദത്താസു സ്വകർമ്മപരിഹാപയൻ
കൃത്സ്നാമേവലഭേതാംശമന്യേനൈവ ച കാരയേൽ. 207

ഭാ—ചില്ലം ദക്ഷിണവാങ്ങിയശേഷം ആ ഋത്വിക്ക് തൻെറ കാര്യത്തെ വിട്ടുമാറുന്നതിനു താല്പര്യപ്പെട്ടാൽ അവൻ തൻെറ കാര്യത്തെ അന്യനെക്കൊണ്ടു സമാപ്തിയാക്കിയിട്ടു തനിക്കു ലഭിക്കേണ്ടതായ ദക്ഷിണ മുഴുവനും വാങ്ങിക്കൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യസ്മിൻ കർമ്മണിയാസ്തുസ്യുരുക്താഃ പ്രത്യങ്ഗദക്ഷിണാഃ
സ ഏവതാ ആദദീത ഭജേരൻ സർവ്വ ഏവവാ. 208

ഭാ—ഏതു വിവാഹത്തിൽ ഏതു സമയത്തെ ദക്ഷിണ വിധിക്കപ്പെട്ടിരി

ക്കുന്നാ അതിനെ ആ വേദാവിയിൽ ഇരിക്കുന്ന ഋത്വിക്കുകൾ പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം വാങ്ങിക്കൊള്ളാവുന്നതാണ്. അല്ലെങ്കിൽ ഒന്നായിച്ചേൎത്തു വാങ്ങി ഭാഗിച്ചെടുത്തു കൊള്ളാം.

മൂ— രഥം ഹരേത ചാധ്വൎയ്യുർ ബ്രഹ്മാധാനേ ച വാജിനം
ഹോതാ വാപി ഹരേദശ്വമുദ്ഗാതാ ചാപ്യനഃ ക്രയേ 209

ഭാ—ആ അധ്വൎയ്യുമുതലായ നാലുപേൎക്കും സമുദായദക്ഷിണകൂടാതെ വിശേഷദക്ഷിണയായി കൊടുക്കപ്പെട്ട തേരിനെ അധ്വൎയ്യുവും വാജിയെ ബ്രഹ്മാവും, അശ്വത്തെ ഹോതാവും വണ്ടിയെ ഉൽഗാതാവും ക്രമമായി വാങ്ങേണ്ടതാകുന്നു. അധ്വൎയ്യു=യാഗത്തിൽ യജുൎവ്വേദകൎമ്മം ചെയ്യുന്നവൻ. ഹോതാവു് ഹോമിക്കുന്നവൻ എന്നും ഋഗ്വേദത്തെ അറിഞ്ഞവനെന്നും ഉൽഗാതാവു്=സാമവേദം പഠിച്ചവനെന്നും യാജകൻ എന്നും.

മൂ— സൎവ്വേഷാമൎദ്ധിനോ മുഖ്യാസ്തദൎദ്ധേനാൎദ്ധിനോപരേ
തൃതീയിനസ്തൃതീയാംശാശ്ചതുൎത്ഥാംശാശ്ച പാദിനഃ. 210

ഭാ—സമുദായദക്ഷിണയെ നൂറായി വിഭജിച്ചു അവയിൽ നാല്പത്തെട്ടു ഭാഗത്തെ ഹോതാവുമുതലായ ഒന്നാമത്തെ ഗണങ്ങൾ നാലുപേരും സമമായെടുക്കണം. ശിഷ്ടമുള്ള അൻപത്തിരണ്ടുഭാഗത്തിൽ ഇരുപത്തിനാലുഭാഗത്തെ പ്രതിപ്രസ്ഥാതാവു മുതലായ രണ്ടാമത്തെ ഗണങ്ങൾ നാലുപേരും സമമായി വീതിച്ചെടുക്കുക. ശേഷിച്ച ഇരുപത്തിയെട്ടുഭാഗത്തിൽ പതിനാറുഭാഗത്തെ അച്ഛാവാകം മുതലായ മൂന്നാംഗണങ്ങൾ നാലുപേരും വീതിച്ചെടുക്കുക. ശേഷിച്ച പന്ത്രണ്ടുഭാഗത്തെ ഗ്രാവം മുതലായ നാലാമത്തെ ഗണങ്ങൾ നാലുപേരും സമമായി വീതിച്ചെടുക്കുക. ഈ പതിനാറുപേരും ഋത്വിക്കുകളാകുന്നു.

മൂ— സംഭൂയസ്വാനി കൎമ്മാണി കുൎവ്വത്ഭിരിഹമാനവൈഃ
അനേന വിധിയോഗേന കൎത്തവ്യാംശപ്രകല്പനാ. 211

ഭാ—സമുദായമായി ലാഭേച്ഛുക്കളായ മനുഷ്യരായ ഋത്വിക്കുകൾ ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞുവന്ന വിധിപ്രകാരം വിഭാഗിച്ചുകൊള്ളുക. ഇപ്രകാരം മറ്റുള്ള സാമുദായിക പ്രവൎത്തകന്മാരും വേലയ്ക്കുതക്കവിധം സമമായി വീതിച്ചെടുത്തുകൊള്ളാവുന്നതാണ്.

ധൎമ്മാൎത്ഥദാനം.

മൂ— ധൎമ്മാൎത്ഥം യേന ദത്തം സ്യാൽ കസ്മൈചിദ്യാചതേ ധനം
പശ്ചാച്ച ന തഥാ തത്സ്യാന്ന ദേയം തസ്യ തത്ഭവേൽ. 212

ഭാ—ധൎമ്മം ചെയ്വാൻ പോകുന്നു എന്നും പറഞ്ഞു ഒരുത്തനോടു ഒരു സംഖ്യയെ മറ്റൊരുത്തൻ വാങ്ങിയാൽ അപ്രകാരം ധൎമ്മം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. അങ്ങിനെ ചെയ്യാതിരുന്നാൽ കൊടുത്തവൻ ആ ദ്രവ്യത്തെ തിരിച്ചു വാങ്ങിക്കൊള്ളാവുന്നതാണ്. കൊടുക്കുന്നതായി വാഗ്ദാനം ചെയ്തിരുന്നാലും കൊടുക്കേണ്ടതില്ല.

മൂ— യദി സംസാധയേത്തത്തു ദൎപ്പാല്ലോഭേന വാ പുനഃ
രാജ്ഞാ ദാപ്യസ്സുവൎണ്ണം സ്യാത്തസ്യ സ്തേയസ്യ നിഷ്കൃതി.

ഭാ—വേദാവിമുതലായ ധൎമ്മകാൎയ്യാൎത്ഥം യാചിച്ചു ദ്രവ്യത്തെ വാങ്ങുന്നവൻ ആ കാൎയ്യത്തെച്ചെയ്യാതെ മദത്താലോ ദ്രവ്യേച്ഛനിമിത്തമോ കാൎയ്യം സാധിച്ചുവെന്നു വ്യാജംപറഞ്ഞാൽ അവൻ യാചിച്ചുവാങ്ങിയ ദ്രവ്യത്തെയും ആ കുറ്റത്തിനു ശിക്ഷയായിട്ടു ഒരു സ്വൎണ്ണത്തെയും അവനെക്കൊണ്ടു വയ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ദത്തസ്യൈഷോദിതാ ധൎമ്മ്യാ യഥാവദനപക്രിയാ
അത ഊൎദ്ധ്വം പ്രവക്ഷ്യാമി വേതനസ്യാനപക്രിയാം. 214

ഭാ—ധൎമ്മാൎത്ഥദാനത്തെക്കുറിച്ചു ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞുതീൎന്നു. ഇനി കൂലികൊടുക്കാതിരിക്കുന്നതിനെക്കുറിച്ചു പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു.

കൂലികൊടുക്കായ്ക.

മൂ— ഭൃതോനാൎത്തോ ന കുൎയ്യാദ്യോ ദൎപ്പാത്കൎമ്മ യഥോദിതം
സ ദണ്ഡ്യഃ കൃഷ്ണലാന്യഷ്ടൌ ന ദേയം ചാസ്യ വേതനം. 215

ഭാ—ഒരുത്തൻ ഒരു വേലചെയ്യുന്നതിന ഏററശേഷം തനിക്കു രോഗാദിദുസ്ഥതകളൊന്നുമില്ലാത്തപ്പോൾ ആ വേലയെ ഗൎവ്വംനിമിത്തം ചെയ്യാതിരിക്കുകയുണ്ടെങ്കിൽ അവന എട്ടുകുന്നി സ്വൎണ്ണം ശിക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അവൻ ചെയ്ത വേലയ്ക്കു കൂലിയും കൊടുക്കേണ്ടതില്ല

മൂ—ആൎത്തസ്തു കുൎയ്യാത് സ്വസ്ഥസ്സൻ യഥാഭാഷിതമാദിതഃ
സ ദീൎഘസ്യാപി കാലസ്യ തല്ലഭേതൈവ വേതനം. 216

ഭാ—വേലക്കാരൻ രോഗംമുതലായ ഉപദ്രവങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഇടവിടാതെ വേലചെയ്യാതെ കാലതാമസമാക്കിയാലും ആ വേലയെമുഴുവനാക്കി ഉടമ്പടിപ്രകാരമുള്ള കൂലിയെ വാങ്ങുന്നതാകുന്നു.

മൂ— യഥോക്തമാൎത്തസ്സുസ്ഥോ വാ യസ്തൽകൎമ്മ ന കാരയേൽ
ന തസ്യ വേതനം ദേയമല്പോനസ്യാപി കൎമ്മണഃ. 217

ഭാ—വേലക്കാരൻ കയ്യേററ വേലയെ ഒരുത്തനെക്കൊണ്ടാകട്ടെ താനായിട്ടാകട്ടെ മുഴുവനാക്കാതിരുന്നാൽ അല്പംപോലും അവനു കൂലികൊടുക്കേണ്ടതല്ല.

മൂ— ഏഷ ധൎമ്മോഽഖിലേനോക്തോ വേതനാദാനകൎമ്മണഃ
അത ഊൎദ്ധ്വം പ്രവക്ഷ്യാമി ധൎമ്മം സമയഭേദിനാം. 218

ഭാ—ഇതുവരെ കൂലികൊടുക്കാതിരിക്കേണ്ട സംഗതികളെക്കുറിച്ചുപറഞ്ഞു. ഇനി അവധി തെററുന്നവരെക്കുറിച്ചു പറവാൻ തുടങ്ങുന്നു.

കരാർനിശ്ചയലംഘനം.

മൂ— യോ ഗ്രാമദേശസംഘാനാം കൃത്വാ സത്യേന സംവിദം
വിസംവദേന്നരോ ലോഭാത്തം രാഷ്ട്രാദ്വിപ്രവാസയേൽ.

ഭാ—ഗ്രാമം ദേശം ഇവയിൽ ഇരിക്കുന്ന വ്യാപാരിമുതലായ സമുദായങ്ങളും ബ്രാഹ്മണർ മുതലായ കുടികളും ഒരു ദേവാലയം മുതലായ വിഷയത്തിൽ ഒരു നിശ്ചയം ചെയ്തതിനെ ഒരുത്തൻ ലംഘിച്ചാൽ രാജാവു അവനെ അവിടെനിന്നും ഓടിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നിഗൃഹ്യ ദാപയേച്ചൈനം സമയവ്യഭിചാരിണം
ചതുസ്സുവൎണ്ണാൻ ഷണ്ണിഷ്കാൻ ശതമാനം ച രാജതം. 220

ഭാ—ഈ നിശ്ചയത്തെ ലംഘിക്കുന്നവനു കുററത്തിനുതക്കവിധം രാജാവ് നാലു സ്വൎണ്ണം അല്ലെങ്കിൽ ആറുനിഷ്കം അല്ലെങ്കിൽ നൂറുവെള്ളി ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏതദ്ദണ്ഡവിധിം കുൎയ്യാദ്ധാൎമ്മികഃ പൃഥിവീപതിഃ
ഗ്രാമജാതിസമൂഹേഷു സമയവ്യഭിചാരിണാം. 221

ഭാ—ധൎമ്മിഷ്ഠനായ രാജാവു് ഗ്രാമം ജാതി സമൂഹം ഇവ സംബന്ധിച്ചുണ്ടായ നിശ്ചയത്തെ ലംഘിക്കുന്നവൎക്കു മേൽപറഞ്ഞ ശിക്ഷകളെ വിധിക്കണം.

വിററ വസ്തുവിനെ തിരിച്ചുവാങ്ങുക.

മൂ— ക്രീത്വാ വിക്രീയ വാ കിഞ്ചിദ്യസ്യേഹാനുശയോ ഭവേൽ
സോ ഽന്തൎദ്ദശാഹാത്തദ്ദ്രവ്യം ദദ്യാച്ചൈവാദദീത ച. 222

ഭാ—ഒരുത്തൻ ഒരു ദ്രവ്യത്തെ വാങ്ങിയാകട്ടെ വിററാകട്ടെ പിൻവു അവനു സന്ദേഹമുണ്ടായാൽ ആ ദ്രവ്യത്തെ പത്തുദിവസത്തിനകം വിററിരുന്നാൽ തിരിച്ചു വാങ്ങുകയും വാങ്ങിയാൽ മടക്കിക്കൊടുക്കുകയും ചെയ്യാവുന്നതാണു്.

മൂ— പരേണ തു ദശാഹസ്യ ന ദദ്യാന്നാപി ദാപയേൽ
ആദദാനോ ദദച്ചൈവ രാജ്ഞാ ദണ്ഡ്യഃ ശതാനി ഷട്. 223

ഭാ—പത്തുദിവസം കഴിഞ്ഞു വാങ്ങിയവൻ തിരിച്ചു കൊടുത്താലും കൊടുത്തവൻ തിരിച്ചുമേടിച്ചാലും രണ്ടാൾക്കും അറുനൂറുപണം വീതം പ്രായശ്ചിത്തം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യസ്തുദോഷവതീം കന്യാമനാഖ്യായ പ്രയച്ഛതി
തസ്യകുൎയ്യാന്നൃപോദണ്ഡം സ്വയം ഷണ്ണവതിം പണാൻ.

ഭാ—ഒരുത്തൻ ന്യൂനതയുള്ള കന്യകയുടെ ദോഷത്തെപ്പറയാതെ വിവാഹം ചെയ്തുകൊടുത്താൽ അവനു രാജാവു് തൊണ്ണൂറാറുപണം ശിക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അകന്യേതി തു യഃ കന്യാം ബ്രൂയാദ്ദ്വേഷേണ മാനവഃ
സ ശതം പ്രാപ്നുയാദ്ദണ്ഡം തസ്യാ ദോഷമദൎശയൻ. 225

ഭാ—ഒരുത്തൻ ഒരു കന്യകയെ വ്യഭിചാരദോഷമുള്ളവളെന്നു പറഞ്ഞു ആ ദോഷത്തെ നിരൂപണം ചെയ്യാത്തവനു നൂറുപണം പ്രായശ്ചിത്തം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പാണിഗ്രഹണികാമന്ത്രാഃ കന്യാസ്വേവ പ്രതിഷ്ഠിതാഃ
നാകന്യാസു ക്വചിന്നൄണാം ലുപ്തധൎമ്മക്രിയാഹിതാഃ. 226

ഭാ—വിവാഹത്തിൽ പാണിഗ്രഹണം മുതലായ മന്ത്രങ്ങൾ കന്യാവിവാഹത്തിനു മാത്രമല്ലാതെ മുമ്പേ പുരുഷസംസൎഗ്ഗമുണ്ടായിട്ടുള്ളവൾക്കു ലഭിക്കുന്നതല്ല. അപ്രകാരം ചെയ്യുന്ന വിവാഹം ധൎമ്മകാൎയ്യത്തിനു ഉപയോഗപ്പെടുന്നതല്ല.

മൂ— പാണിഗ്രഹണികാമന്ത്രം നിയതന്ദാരലക്ഷണം
തേഷാം നിഷ്ഠാതു വിജ്ഞേയാ വിദ്വത്ഭിസ്സപ്തമേ പദേ, 227

ഭാ—പാണിഗ്രഹണമന്ത്രം ഉച്ചരിച്ചു വിവാഹം ചെയ്താൽ അവൾ ധൎമ്മപത്നിയാകുന്നതാണു്. അഗ്നിപ്രദക്ഷിണം ചെയ്യുമ്പോൾ പത്നിയെ ഏഴടി നടത്തി അമ്മിചവുട്ടുന്ന മന്ത്രത്തെ ഭൎത്താവു പറയുന്നതിനാൽ ആ ധൎമ്മപത്നിയുടെ മഹത്വം അറിയത്തക്കതായിരിക്കുന്നു.

മൂ— യസ്മിൻ യസ്മിൻ കൃതേ കാൎയ്യേ യസ്യേഹാനുശയോ ഭവേൽ
തമനേന വിധാനേന ധൎമ്മ്യേപഥിനിവേശയേൽ. 228

ഭാ—മററു ഏതുകാൎയ്യം ചെയ്തശേഷവും പരസ്പരം പശ്ചാത്താപപ്പെടുന്നുവോ ആ കാൎയ്യങ്ങളെല്ലാം ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞ വിധിപ്രകാരം പത്തുദിവസത്തിനകം മാററിക്കൊള്ളത്തക്കവിധം രാജാവു ധൎമ്മാനുസരണം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

യജമാനപാലകവിവാദം.

മൂ— പശുഷു സ്വാമിനാംചൈവ പാലാനാംച വ്യതിക്രമേ
വിവാദം സംപ്രവക്ഷ്യാമി യഥാവദ്ധൎമ്മതത്വതഃ. 229

ഭാ—പശുവിന്റെ ഉടമസ്ഥനും മേയ്ക്കുന്നവനും പശുക്കൾക്കു നഷ്ടം നേരിടുന്നതായാൽ അതിനെക്കുറിച്ചുണ്ടാകുന്ന വിവാദത്തെ തീൎമാനിക്കേണ്ട വിധത്തെ ധൎമ്മാനുസരണം പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു.

മൂ— ദിവാ വക്തവ്യതാ പാലേ രാത്രൌ സ്വാമിനി തദ്ഗൃഹേ
യോഗക്ഷേമേഽന്യഥാ ചേത്തു പാലോ വക്തവ്യതാമിയാൽ. 230

ഭാ—പശുക്കളെ പകൽസമയം മേയ്ക്കുന്നവൻ പ്രാതഃകാലത്തിൽ കൊണ്ടുപോയതുമുതൽ രാത്രിയുടെ ആരംഭത്തിൽ തിരിച്ചെത്തിക്കുന്നതുവരെ ആ പശുക്കൾക്കോ പശുക്കൾ നിമിത്തം വിളവുകൾക്കോ ദോഷം നേരിട്ടാൽ ആ കുറ്റം മേയ്ക്കുന്നവന്റെ മേൽ ആരോപിക്കുന്നതാണ്. ഉടമസ്ഥന്റെ പക്കൽ നില്ക്കുമ്പോഴും നേരിട്ടാൽ ആ കുറ്റം ഉടമസ്ഥനിൽ ആരോപിക്കുന്നതാണ്.

മൂ— ഗോപഃ ക്ഷീരഭൃതോ യസ്തു സദുഹ്യാദ്ദശതോ വരാം
ഗോസ്വാമ്യനുമതേ ഭൃത്യസ്സാസ്യാൽ പാലേ ഭൃതേ ഭൃതിഃ. 231

ഭാ—മേയക്കൂലിക്കായി മേയ്ക്കുന്നവൻ ഉടമസ്ഥന്റെ അനുവാദത്തോടുകൂടി പത്തു പശുക്കൾക്കായി ഒരു പശുവിനെ കറന്നുകൊള്ളാം. അതുതന്നെയാണവന്റെ കൂലി.

മൂ— നഷ്ടം വിനഷ്ടം ക്രിമിഭിഃ ശ്വഹതം വിഷമേ മൃതം
ഹീനം പുരുഷകാരേണ പ്രദദ്യാൽ പാല ഏവ തു. 232

ഭാ—പൊണ്ടിൽ അടയ്ക്കപ്പെട്ടും, പുഴു മുതലായവയാൽ കൊല്ലപ്പെട്ടും; ചെന്നായ് മുതലായവയാൽ കൊല്ലപ്പെട്ടും മേട്ടുപള്ളങ്ങളിൽ വീണുമരിച്ചും മനുഷ്യക്കുറവിനാൽ ചേതപ്പെട്ടുമിരിക്കുന്ന പശുനഷ്ടത്തെ മേയൽക്കാരൻ ഉടമസ്ഥനു കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ— വിഘുഷ്യതു ഹൃതം ചോരൈൎന്ന പാലോ ദാതുമൎഹതി
യദി ദേശേ ച കാലേ ച സ്വാമിനഃ സ്വസ്യ ശംസതി. 233

ഭാ—ചോരന്മാർ കൂട്ടംചേൎന്നു ആരാഞ്ഞു പശുക്കളെ മോഷ്ടിച്ചുകൊണ്ടുപോയാൽ ആ നഷ്ടത്തെ മേയൽക്കാരൻ കൊടുക്കേണ്ടതില്ല. എന്നാൽ അതു നടന്ന സ്ഥലത്തെയും സമയത്തെയും ഉടൻ ഉടമസ്ഥനെ അറിയിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— കൎണ്ണൌ ചൎമ്മ ച വാലാംശ്ച വസ്തിം സ്നായുഞ്ച രോചനാം
പശുഷു സ്വാമിനാം ദദ്യാൻ മൃതേഷ്വങ്ഗാനി ദൎശയേൽ.

ഭാ—ആരണ്യം മുതലായ സ്ഥലങ്ങളിൽ പശുക്കൾ താനേ മരിച്ചുപോയാൽ ആ പശുക്കളുടെ കാത്, തോൽ, വാൽരോമം, ഗോരോചന, കൊമ്പ് മുതലായവ ഉടമസ്ഥനെ ബോധ്യപ്പെടുത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അജാവികേതു സംരുദ്ധേ വൃകൈഃ പാലേത്വനായതി
യാം പ്രസഹ്യ വൃകോ ഹന്യാൽ പാലേ തൽകിൽബിഷം ഭവേൽ.

ഭാ—വെള്ളാട്ട്, ചെമ്മരിയാട്ട് മുതലായവയെ കെട്ടിയിട്ടിരിക്കുമ്പോഴും മേയൽക്കാരന്റെ സൂക്ഷ്മക്കുറവിനാൽ ചെന്നായ് മുതലായവ ആട്ടുകളെ കടിച്ചുകൊല്ലൽ വിഷയത്തിൽ ഉത്തരവാദിത്വം മേയൽക്കാരനാകുന്നു.

മൂ— താസാം ചേദവരുദ്ധാനാം ചരന്തീനാംമിഥോവനേ
യാമുൽപ്ളുത്യവൃകാഹന്യുന്ന പാലസ്തത്രകിൽബിഷീ.

ഭാ— അവ കെട്ടുപിരിഞ്ഞു കാട്ടിൽ മേയുമ്പോൾ ചെന്നായ്മുതലായവ ചാടിച്ചു കടിച്ചുകൊന്നാൽ ആ ദോഷം മേയൽക്കാരനെ സംബന്ധിക്കുന്നതല്ല.

മൂ— ധനുശ്ശതംപരീഹാരോ ഗ്രാമസ്യ സ്യാത്സമന്തതഃ
ശമ്യാപാതാസ്ത്രയോവാപി ത്രിഗുണോ നഗരസ്യതു. 237

ഭാ—ഒരു ഗ്രാമത്തിന്റെ നാലുപാടും നാനൂറുമുഴം ദൂരം കിടയിടുന്നതിനു സ്ഥലം നിശ്ചയിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ ബലവാനായ ഒരുത്തൻ ചുഴററിയെറിയുന്ന വടികഴിപതിക്കുന്ന ദൂരത്തിന്റെ മൂന്നുഗുണം അകലംവരെയെങ്കിലും ആകാവുന്നതാകുന്നു. പട്ടണത്തിലായാൽ ഇതിൽനിന്നും മൂന്നു ഗുണം കൂടിയിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— തത്രാപരിവൃതം ധാന്യം വിഹിംസ്യുഃ പശവോ യദി
ന തത്രപ്രണയേദ്ദണ്ഡം നൃപതിഃ പശുരക്ഷിണാം. 238

ഭാ—കെടയിടുന്ന മൈതാനത്തിൽ വേലികെട്ടിയിട്ടില്ലാത്തുള്ള വിളവുകളെ മാടുമേഞ്ഞാൽ രാജാവു് മേയൽക്കാരനെ ശിക്ഷിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— വൃതിം തത്ര പ്രകുർവ്വീത യാമുഷ്ട്രോ ന വിലോകയേൽ
ഛിദ്രഞ്ചവാരയേത്സർവ്വം ശ്വസൂകരമുഖാനുഗം, 239

ഭാ—ആ സ്ഥലത്തിൽ ഉള്ള കൃഷികൾക്കു് ഒട്ടകത്തിന്റെ കണ്ണുകൾക്കു് വിളവു് എത്തുപെടാതിരിക്കത്തക്കവിധം വേലികെട്ടി അതിൽ നായ് പന്നി മുതലായ ജന്തുക്കൾ ഇറങ്ങകയറാതിരിക്കത്തക്കവിധം ഉറപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പഥിക്ഷേത്രേ പരിവൃതേ ഗ്രാമാന്തീയേഥവാ പുനഃ
സപാലശ്ശതദണ്ഡാർഹോ വിപാലാന്വാരയേൽപശൂൻ.

ഭാ—വഴിക്കും ഗ്രാമത്തിനും സമീപത്തുള്ള വിളവു് വേലികെട്ടിസൂക്ഷിച്ചിട്ടുള്ള വിളവു്, ഇവയിൽ മേയൽക്കാരന്റെ പശുക്കൾ മേഞ്ഞാൽ മേയ്ക്കുന്നവനു നൂറുപണം പ്രായശ്ചിത്തം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു. മേയ്ക്കുന്നവനില്ലാതിരുന്നാൽ അവയെ കൃഷിക്കാരൻ പിടിച്ചുകെട്ടേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ക്ഷേത്രേഷ്വന്യേഷുതുപശു സ്സപാദംപണമർഹതി
സർവ്വത്രതുസദോദേയഃ ക്ഷേത്രികസ്യേതിധാരണാ. 241

ഭാ—മററുസ്ഥലങ്ങളിൽ പശുക്കളെമേച്ചാൽ മേയൽക്കാരനു് ആ ദേശത്തിൽ നടപ്പുള്ള നാണയത്തിൽ ഒന്നേകാൽപണം പ്രായശ്ചിത്തം വിധിക്കണം. എല്ലാവിഷയത്തിലും കൃഷിനഷ്ടത്തെ നഷ്ടത്തിനു തക്കവിധം ഉടമസ്ഥനോ മേയൽക്കാരനോ കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അനിർദ്ദശാഹാംഗാംസൂതാം വൃഷാന്ദേവപശൂംസ്തഥാ
സപാലാന്വാവിപാലാന്വാ നദണ്ഡ്യാന്മനുരബ്രവീൽ. 242

ഭാ—പ്രസവിച്ചു പത്തുദിവസം കഴിയാത്ത പശു, ക്ഷേത്രത്തിലെ പശു, ഋഷഭം ഇവ വിളവുതിന്നാൽ മേയൽക്കാരനുണ്ടായിരുന്നാലും ഇല്ലെങ്കിലും ദണ്ഡം വിധിച്ചുകൂടെന്നും മനു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

മൂ— ക്ഷേത്രികസ്യാത്യയേ ദണ്ഡോ ഭാഗാദ്ദശഗുണോ ഭവേൽ
തതോഽർദ്ധദണ്ഡോ ഭൃത്യാനാമജ്ഞാനാൽ ക്ഷേത്രികസ്യ തു.

ഭാ—കൃഷിക്കാരൻതന്നെ കന്നുകാലികളെവിട്ടു വിളവു തീററിച്ചാലും തക്കകാലത്തിൽ കൃഷിചെയ്യാതിരുന്നാലും ആ നിലത്തിൽ അവൻ കൊടുക്കേണ്ട രാജഭോഗത്തെ പത്തുഭാഗം അധികമാക്കി അവനോടു വാങ്ങേണ്ടതാകുന്നു. മേൽപറഞ്ഞ കുററം അവനറിയാതെ അവന്റെ വേലക്കാരൻ മുഖേന നേരിട്ടാൽ അഞ്ചുമടങ്ങ് അധികം വാങ്ങേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഏതദ്വിധാനമാതിഷ്ഠേദ്ധാർമ്മികഃ പൃഥിവീപതിഃ
സ്വാമിനാഞ്ച പശൂനാഞ്ച പാലാനാഞ്ച വ്യതിക്രമേ. 244

ഭാ—ധർമ്മിഷ്ഠനായ രാജാവ്, ഉടമസ്ഥൻ മേയ്ക്കുന്നവൻ മാട് ഇവയുടെ കുററവിഷയത്തിൽ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞവിധം ശിക്ഷകളെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

അതിർത്തിതർക്കം

മൂ— സീമാംപ്രതിസമുൽപന്നേ വിവാദേ ഗ്രാമയോർദ്വയോഃ
ജ്യേഷ്ഠേ മാസി നയേത്സീമാം സുപ്രകാശേഷു സേതുഷു. 245

ഭാ—ഗ്രാമക്കാർ അതിർത്തിതർക്കം പുറപ്പെടുവിച്ചാൽ ചെളിപ്പെരുപ്പമോ ഇലപ്പെരുപ്പമോ ഇല്ലാത്ത മിഥുനമാസത്തിൽ പ്രകാശമായി കാണുന്ന വരമ്പു മുതലായ അടയാളങ്ങളെക്കൊണ്ടു രാജാവ് രണ്ടു ഗ്രാമക്കാർക്കും നഷ്ടം സംഭവിക്കാതിരിക്കത്തക്കവിധം സീമയെ സ്ഥിരപ്പെടുത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സീമാവൃക്ഷാംശ്ച കുർവീത ന്യഗ്രോധാശ്വത്ഥകിംശുകാൻ
ശാല്മലീം സാലതാലാംശ്ച ക്ഷീരിണശ്ചൈവ പാദപാൻ.

ഭാ—സീമ സ്ഥിരപ്പെടുത്തുന്ന സ്ഥലങ്ങളിൽ ആൽ, അരയാൽ, മുരുക്ക്, അത്തി ഇലവ്, അശോകം, പയിൻ, പന, പാല ഈ വൃക്ഷങ്ങളെ അടയാളമായി നട്ടുപിടിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഗുല്മാൻവേണൂംശ്ചവിവിധാംച്ഛമീവല്ലീസ്ഥലാനി ച
ശരാൻകുബ്ജകഗുല്മാംശ്ച തഥാസീമാനനശ്യതി. 247

ഭാ—മുളംകൂട്ടം, വന്നിക്കൊടി, കെട്ടിടങ്ങൾ, അമപ്പുല്ല്, നാണൽപ്പുല്ലുമുൾച്ചെടിക്കൂട്ടം ഇവയെ സീമയിൽ ഉറപ്പിച്ചാൽ സീമയ്ക്കു ഹാനിഭവിയ്ക്കുകയില്ലാത്തതാകുന്നു

മൂ— തടാകാന്യുദപാനാനി വാപ്യഃപ്രസ്രവണാനി ച
സീമാസന്ധിഷുകാര്യാണി ദേവതായതനാനി ച. 248

ഭാ—രണ്ടു സീമയുടെമദ്ധ്യേ കുളം, കിണറു, ഉറവുപുറപ്പെടുന്നസ്ഥലം, ദേവാലയം മുതലായവയെ ഉറപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഉപച്ഛന്നാനി ചാന്യാനി സീമാലിംഗാനികാരയേൽ
സീമാജ്ഞാനേനൃണാം വീക്ഷ്യ നിത്യം ലോകേ വിപര്യയം.

ഭാ—ലോകത്തിൽ മനുഷ്യർക്ക് സദാ ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന അതിർത്തി സംബന്ധമായ സംശയത്തെ രാജാവു സൂക്ഷ്മമായ് പര്യാലോചിച്ചിട്ടു മറവായ മററചില അടയാളങ്ങളെ ഏർപ്പെടുത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അശ്മനോസ്ഥീനി ഗോവാലാം സ്തുഷാൻ ഭസ്മകപാലികാഃ
കരീഷമിഷ്ടകാംഗാരാം ച്ഛർക്കരാ വാലുകാസ്തഥാ. 250

ഭാ—കല്ല്, അസ്ഥി, പശുവിന്റെ വാലിലുള്ള രോമം, ഉമി, ചാമ്പൽ, തലയോട് വരട്ടചാണകം, വെന്ത ചെങ്കൽ, കരി, പരുപ്പൻകല്ല്, മണൽ,

മൂ— യാനിചൈവം പ്രകാരാണി കാലാൽ ഭൂമിർന്ന ഭക്ഷയേൽ
താനി സന്ധിഷു സീമായാമപ്രകാശാനി കാരയേൽ. 251

ഭാ—ദീർഘകാലമായിട്ടും ഭൂമിയിൽ അഴിയാത്തുള്ള മററ ഏതുവിധമുള്ള സാധനങ്ങളാലും അടയാളത്തിനുവേണ്ടി രണ്ടു സീമകളുടെ മദ്ധ്യേയായിട്ട് കുടങ്ങളിലാക്കി [illegible] ട്ടു സൂക്ഷിച്ചു തറയിൽ കുഴിച്ചുവെയ്ക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏതൈർല്ലിംഗൈർന്നയേത്സീമാം രാജാ വിവദമാനയോഃ
പൂർവ്വഭുക്ത്യാ ച സതതം ഉദകസ്യാഗമേന ച. 252

ഭാ—അതിർത്തിതർക്കമുണ്ടാകയാൽ മേൽപ്പറഞ്ഞ അടയാളങ്ങളെക്കൊണ്ടും മുൻ അനുഭോഗംകൊണ്ടും ജലപ്രവാഹംകൊണ്ടും രാജാവ് അതിർത്തിയെ സ്ഥിരപ്പെടുത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യദി സംശയ ഏവ സ്യാല്ലിംഗാനാമപി ദർശനേ
സാക്ഷിപ്രത്യയ ഏവ സ്യാത്സീമാവാദവിനിർണ്ണയഃ. 253

ഭാ—സീമാവിഷയത്തിൽ മേൽപ്പറഞ്ഞ പ്രത്യക്ഷലക്ഷണം, അന്തർല്ലക്ഷണം ഇവയെക്കൊണ്ടും സന്ദേഹനിവൃത്തി വരാതിരുന്നാൽ സാക്ഷികളുടെ മൊഴികൾ മുതലായ വിശ്വാസപ്രമാണങ്ങളെക്കൊണ്ടും തീരുമാനിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഗ്രാമീയകകുലാനാഞ്ച സമക്ഷം സീമ്നി സാക്ഷിണഃ
പ്രഷ്ടവ്യാസ്സീമലിംഗാനി തയോശ്ചൈവ വിവാദിനോഃ.

ഭാ—ഉഭയവാദികളും ഗ്രാമവാസികളും ഗ്രാമാധികാരി ഇവരുടെ മുമ്പാകെ വച്ചു് അതിർത്തിതർക്കത്തിൽ സാക്ഷികളുടെ തെളിവു് വാങ്ങേണ്ടതാകുന്നു

മൂ— തേ പൃഷ്ടാസ്തു യഥാബ്രൂയുസ്സമസ്താസ്സീമ്നി നിശ്ചയം
നിബധ്നീയാത്തഥാ സീമാം സർവ്വാംസ്താംശ്ചൈവ നാമതഃ.

ഭാ—ആ സാക്ഷികളെല്ലാവരും ഏതുവിധം പറയുന്നുവോ അപ്രകാരം സീമയെ നിശ്ചയംചെയ്തു് ആ ഏർപ്പാടിനെയും സാക്ഷികളുടെ മൊഴികളെയും എഴുതിച്ചേർപ്പിച്ചുവാങ്ങി സൂക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ശിരോഭിസ്തേ ഗൃഹീത്വോർവ്വീം സ്രഗ്വിണോ രക്തവാസസഃ
സുകൃതൈശ്ശാപിതാഃ സ്വൈസ്സ്വൈർന്നയേയുസ്തേ സമഞ്ജസം.

ഭാ—ആ സാക്ഷികൾ ചുവന്ന പൂമാല, ചുവന്ന വസ്ത്രം, ഇവയെ ധരിച്ചു് തലയിൽ മൺകട്ടിയെ വച്ചുംകൊണ്ടു് ഞങ്ങൾ അസത്യം പറഞ്ഞാൽ ഞങ്ങളുടെ സുകൃതം ഞങ്ങൾക്കു ഫലിക്കാതെ പോകട്ടെ എന്നു പ്രതിജ്ഞചെയ്തിട്ടു് സത്യം പറയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യഥോക്തേന നയന്തസ്തേ പൂയന്തേ സത്യസാക്ഷിണഃ
വിപരീതം നയന്തസ്തു ദാപ്യാഃ സ്യുർദ്വിശതം ദമം. 257

ഭാ—ആ സാക്ഷികൾ സത്യം പറഞ്ഞാൽ പരിശുദ്ധന്മാരായി ഭവിക്കുന്നു അസത്യം പറഞ്ഞാൽ അവർക്കു ഇരുനൂറുപണം വീതം ഓരോരുത്തർക്കും പ്രായശ്ചിത്തം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സാക്ഷ്യഭാവേതു ചത്വാരഃ സാമന്താഗ്രാമവാസിനഃ
സീമാവിനിർണ്ണയം കുർയ്യുഃ പ്രയതാ രാജസന്നിധൌ. 258

ഭാ—സാക്ഷികളില്ലാതെവന്നാൽ അയൽക്കാരായ നാലു ഗ്രാമക്കാർ രാജാവിന്റെ മുമ്പിൽ വിശ്വാസമായ തെളിവുകൊടുത്തു സീമയെ സ്ഥിരപ്പെടുത്തിക്കൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സാമന്താനാമഭാവേതു മൌലാനാം സീമ്നിസാക്ഷിണാം
ഇമാനപി നിയുഞ്ജീത പുരുഷാൻ വനഗോചരാൻ. 259

ഭാ—മേല്പറഞ്ഞ സാക്ഷികളും, അയൽക്കാരായ ഗ്രാമക്കാർ ഇവരെക്കൊണ്ടും നിശ്ചയം വരാതിരുന്നാൽ പൂർവ്വികമായി ആ ഗ്രാമത്തിനടുക്കൽ കുടിപാർക്കുന്ന മേൽപറഞ്ഞ വനവാസികളെയും വരുത്തി ചോദിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ വ്യാധാംഛാകുനികാൻഗോപാൻകൈവർത്താൻമൂലഖാനകാൻ
വ്യാളഗ്രാഹാനുഞ്ഛവൃത്തീനന്യാംശ്ച വനചാരിണഃ. 260

ഭാ—വ്യാധൻ, വലക്കാരൻ ഇടയൻ, മുക്കുവൻ, വേരുവക വില്ക്കുന്ന പാമ്പാട്ടി ഉഞ്ഛവൃത്തികൊണ്ടുപജീവിക്കുന്ന ഭിക്ഷക്കാരൻ മറ്റ് ഇതുപോലുള്ളവരോടും ചോദിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അവർ അടിക്കടി ആ ഗ്രാമത്തിലുള്ള മറ്റുള്ളവരുടെ ഗതാഗതം ചെയ്യുന്ന അവസരങ്ങളിൽ അതിർത്തിയുടെ അടയാളങ്ങളെ അറിഞ്ഞിരിപ്പാനിടയുണ്ടു്.

മൂ— തേ പൃഷ്ടാസ്തു യഥാബ്രൂയുസ്സീമാസന്ധിഷുലക്ഷണം
തത്തഥാ സ്ഥാപയേദ്രാജാ ധർമ്മേണ ഗ്രാമയോർദ്ദ്വയോഃ. 261

ഭാ—മേല്പറഞ്ഞ വനവാസികൾ പറയുന്ന അടയാളത്തെക്കൊണ്ടു് രണ്ടുഗ്രാമങ്ങളുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ സീമാലക്ഷണത്തെ ധർമ്മമായി നിശ്ചയം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ക്ഷേത്രകൂപതടാകാനാമാരാമസ്യ ഗൃഹസ്യ ച
സാമന്തപ്രത്യയോ ജ്ഞേയഃ സീമാസേതുവിനിർണ്ണയഃ. 262

ഭാ—ഗ്രാമ്യമായ നെൽപ്പുര, കിണറു്, കുളം, പൂന്തോട്ടം, ഗൃഹം ഇവയുടെ അതിർത്തിയെക്കുറിച്ചു തർക്കം നേരിട്ടാൽ അതതിന്റെ സമീപസ്ഥന്മാരായ സാക്ഷികൾ മുതലായ തെളിവുകളെക്കൊണ്ടു നിശ്ചയിക്കേണ്ടതാകുന്നു: ആ വിഷയത്തിൽ വനവാസികൾ ഉപയോഗപ്പെടുകയില്ല.

മൂ— സാമന്താശ്ചേന്മൃഷാബ്രൂയുസ്സേതൌ വിവദതാം നൃണാം
സർവ്വേ പൃഥക് പൃഥഗ്ദണ്ഡ്യാ രാജ്ഞാമദ്ധ്യമസാഹസം. 263

ഭാ—അതിർത്തിവിഷയത്തിൽ സമീപസ്ഥന്മാരായഗ്രാമവാസികൾ അസത്യം പറഞ്ഞാൽഅവർക്ക് രാജാവു് അഞ്ഞൂറുപണം വീതം ദണ്ഡംവിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഗൃഹം തടാകമാരാമം ക്ഷേത്രം വാ ഭീഷയാഹരൻ
ശതാനി പഞ്ചദണ്ഡ്യസ്സ്യാദജ്ഞാനാദ്വിശതോ ദമഃ. 264

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ ഒരുത്തന്റെ നെൽപുര, ഗൃഹം, കുളം, പൂന്തോട്ടം ഇവയിൽ ഒന്നിനെ ഏതുപ്രകാരമെങ്കിലും ഉടമസ്ഥനെ അടിച്ചോടിച്ചു കൈവശപ്പെടുത്തുന്നുവോ അവനു അഞ്ഞൂറുപണവും ഉടമസ്ഥന്റെ അറിവോടുകൂടാതെ അവയെ അപഹരിക്കുന്നവനു് ഇരുനൂറുപണവും പ്രായശ്ചിത്തം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സീമായാമവിഷഹ്യായാം സ്വയം രാജൈവ ധർമ്മവിൽ
പ്രദിശേൽഭൂമിമേതേഷാമുപകാരാദിതിസ്ഥിതിഃ. 265

ഭാ—രാജാവു് സാക്ഷികളില്ലാതെ അതിർത്തിതർക്കം സംഭവിച്ചു ഭൂമിയെ

ക്കുറവും സഹായത്തോടുകൂടി തക്കതായ ഗ്രാമത്തോടു ചേർക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഇതു ശാസ്ത്രവിധിയാകുന്നു.

മൂ— ഏഷോഽഖിലേനാഭിഹിതോ ധർമ്മസ്സീമാവിനിർണ്ണയേ
അത ഊർദ്ധ്വം പ്രവക്ഷ്യാമി വാക്പാരുഷ്യവിനിർണ്ണയം.

ഭാ— അതിർത്തികൾക്കും തീർക്കുന്ന വിഷയത്തിൽ സ്വീകാര്യമായ ധർമ്മം പറയപ്പെട്ടു. ഇനി വാക്പാരുഷ്യത്തിനുള്ള ശിക്ഷയെക്കുറിച്ചു പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു.

വാക്പാരുഷ്യം.

മൂ— ശതം ബ്രാഹ്മണമാക്രുശ്യ ക്ഷത്രിയോ ദണ്ഡമർഹതി
വൈശ്യോഽപ്യർദ്ധശതം ദ്വേ വാ ശൂദ്രസ്തു വധമർഹതി. 267

ഭാ— ബ്രാഹ്മണനെ അന്യായമായി ശകാരിക്കുന്ന ക്ഷത്രിയന് നൂറു പണവും അപ്രകാരം ചെയ്യുന്ന വൈശ്യന് നൂറ്റിഅൻപതോ ഇരുനൂറോ പണവും, തദ്വിധനായ ശൂദ്രന് അടിമുതലായ ശിക്ഷയും രാജാവു വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പഞ്ചാശദ് ബ്രാഹ്മണോ ദണ്ഡ്യഃ ക്ഷത്രിയസ്യാഭിശംസനേ
വൈശ്യേ സ്യാദർദ്ധപഞ്ചാശച്ഛൂദ്രേ ദ്വാദശകോ ദമഃ.

ഭാ— ബ്രാഹ്മണൻ ക്ഷത്രിയനെ ന്യായരഹിതമായി ശകാരിച്ചാൽ അമ്പതുപണവും അപ്രകാരം വൈശ്യനെ ശകാരിച്ചാൽ ഇരുപത്തഞ്ചുപണവും ശൂദ്രനെ ശകാരിച്ചാൽ പന്ത്രണ്ടുപണവും, രാജാവു ശിക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സമവർണ്ണേ ദ്വിജാതീനാം ദ്വാദശൈവ വ്യതിക്രമേ
വാദേഷ്വവചനീയേഷു തദേവ ദ്വിഗുണം ഭവേത്. 269

ഭാ— ദ്വിജാതികൾ അവരവരുടെ ജാതിയെ ശകാരിച്ചാൽ പന്ത്രണ്ടുപണവും പറയാൻ പാടില്ലാത്തവിധം ആഭാസവാക്കുകളെപ്പറഞ്ഞാൽ ഇരുപത്തിനാലു പണവും ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏകജാതിർദ്വിജാതീംസ്തു വാചാ ദാരുണയാ ക്ഷിപൻ
ജിഹ്വായാഃ പ്രാപ്നുയാച്ഛേദം ജഘന്യപ്രഭവോ ഹി സഃ.

ഭാ— ശൂദ്രൻ ദ്വിജന്മാരെ കഠിനമായി ശകാരിച്ചാൽ അവൻ താഴ്ന്നതരമായ പാദത്തിൽനിന്നും ജനിച്ചവനാകയാൽ അവന്റെ നാക്കിനെ അറുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നാമജാതിഗ്രഹം ത്വേഷാമഭിദ്രോഹേണ കുർവ്വതഃ
നിക്ഷേപ്യോഽയോമയശ്ശങ്കുർജ്ജ്വലന്നാസ്യേ ദശാംഗുലഃ. 271

ഭാ— ദ്വിജന്മാരെ ജാതി പേർ ഇവയെപ്പറഞ്ഞു കഠിനമായി അധിക്ഷേപിക്കുന്ന ശൂദ്രന്റെ വായിൽ പത്തങ്ഗുലം നീളമുള്ള ഇരുമ്പുകമ്പി പഴുപ്പിച്ച് എരിയെഎരിയെ വയ്ക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ— ധർമ്മോപദേശം ദർപ്പേണ വിപ്രാണാമസ്യ കുർവ്വതഃ
തപ്തമാസേചയേത്തൈലം വക്ത്രേ ശ്രോത്രേ ച പാർത്ഥിവഃ

ഭാ— അഹങ്കാരത്താൽ നീ ഇതിനെ അനുവർത്തിക്കണമെന്നു ബ്രാഹ്മണനു ധർമ്മോപദേശം ചെയ്യുന്ന ശൂദ്രന്റെ വായിലും ചെവിയിലും എണ്ണകാച്ചിത്തിളപ്പിച്ചൊഴിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ശ്രുതിംദേശഞ്ച ജാതിഞ്ച കൎമ്മശാരീരമേവ ച
വിതഥേന ബ്രുവൻദൎപ്പാദ്ദാപ്യഃ സ്യാദ്ദ്വിശതന്ദമം. 273

ഭാ—മുഖത്തെ നോക്കി നീ ശാസ്ത്രം അദ്ധ്യയനം ചെയ്തിട്ടുള്ളവനല്ല, നല്ല ദേശത്തിൽ ജനിച്ചവനല്ല, നല്ലവംശത്തിലുള്ളവനല്ല, ജാതകൎമ്മം മുതലായ ശരീരസംസ്കാരവും നിനക്കു ആയിട്ടില്ല എന്നിങ്ങിനെ അക്രമമായി ശകാരിക്കുന്ന ദ്വിജന്മാൎക്ക് ഇരുനൂറുപണം പ്രായശ്ചിത്തം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— കാണം വാപ്യഥവാ ഖഞ്ജമന്യം വാപി തഥാ വിധം
തഥ്യേനാപി ബ്രുവൻദാപ്യോ ദണ്ഡം കാൎഷാപണാവരം.

ഭാ—ഒററക്കണ്ണൻ, കാൽനൊണ്ടി, ഹസ്തവികലൻ ഇവരെ അതതു കുറവുകളെ പ്പറഞ്ഞുവിളിക്കുന്നവൎക്കു അല്പശിക്ഷയായ കാൎഷാപണശിക്ഷയെ വിധിക്കണം.

മൂ— മാതരം പിതരം ജായാം ഭ്രാതരം തനയം ഗുരും
ആക്ഷാരയഞ്ഛതം ദാപ്യഃ പന്ഥാനഞ്ചാദദൻ ഗുരോഃ. 275

ഭാ—മാതാവു, പിതാവു, ഭാൎയ്യ, സഹോദരൻ, പുത്രൻ, ഗുരു ഇവരെ ഒരു ദോഷം പറഞ്ഞു ശകാരിക്കുന്നവനും അല്ലെങ്കിൽ ഇവരിൽ പരസ്പരം വിരോധമുണ്ടാക്കുന്നവനും ഗുരുവിനു വഴികൊടുക്കാത്തവനും നൂറുപണം പ്രായശ്ചിത്തം വിധിക്കേണമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— ബ്രാഹ്മണക്ഷത്രിയാഭ്യാന്തു ദണ്ഡഃ കാൎയ്യോ വിജാനതാ
ബ്രാഹ്മണേ സാഹസഃ പൂൎവ്വഃ ക്ഷത്രിയേ ത്വേവമദ്ധ്യമഃ. 276

ഭാ—ബ്രാഹ്മണനും ക്ഷത്രിയനും പരസ്പരം വിവേകംകൂടാതെ ശകാരിച്ചാൽ ധൎമ്മജ്ഞനായ രാജാവു ആ ബ്രാഹ്മണനു ഇരുനൂററിഅൻപതുപണവും ക്ഷത്രിയനു അഞ്ഞൂറുപണവും പ്രായശ്ചിത്തം നിശ്ചയിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— വിട്ശൂദ്രയോരേവമേവ സ്വജാതിം പ്രതി തത്വതഃ
ഛേദവൎജ്ജം പ്രണയനം ദണ്ഡസ്യേതി വിനിശ്ചയഃ. 277

ഭാ—വൈശ്യനും ശൂദ്രനും അവിവേകികളായിട്ടു വൈശ്യന് ഇരുനൂററിഅൻപതുപണവും ശൂദ്രനു അഞ്ഞൂറുപണവും പ്രായശ്ചിത്തം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഇതിനാൽ മേൽപറഞ്ഞ നാക്കുകണ്ടിക്കുകയെന്നതു ബ്രാഹ്മണക്ഷത്രിയവിഷയമെന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏഷ ദണ്ഡവിധിഃ പ്രോക്തോ വാക്പാരുഷ്യസ്യ തത്വതഃ
അത ഊൎദ്ധ്വം പ്രവക്ഷ്യാമി ദണ്ഡപാരുഷ്യനിൎണ്ണയം. 278

ഭാ—ഇതുപൎയ്യന്തം വാക്പാരുഷ്യത്തിനു ശിക്ഷകൾ പറയപ്പെട്ടു. ഇനി അടിമുതലായ ദണ്ഡനക്രിയകൾക്കുള്ള ശിക്ഷയെക്കുറിച്ചു പറയാൻതുടങ്ങുന്നു.

കഠിനശിക്ഷ

മൂ— യേന കേന ചിദംഗേന ഹിംസ്യാച്ചേച്ഛ്രേഷ്ഠമന്ത്യജഃ
ഛേത്തവ്യം തത്തദേവാസ്യ തന്മനോരനുശാസനം. 279

ഭാ—ശൂദ്രൻ ദ്വിജാതികളുടെ ഏതേതവയവങ്ങളെ കൈകൊണ്ടോ ആയുധംകൊണ്ടോ അടിക്കുന്നുവോ അവന്റെ അതതവയവങ്ങളെ കുറയ്ക്കേണ്ടതാണെന്നു മനുപ്രജാപതി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

മൂ— പാണിമുദ്യമ്യ ദണ്ഡം വാ പാണിച്ഛേദനമർഹതി
പാദേന പ്രഹരൻകോപാൽപാദച്ഛേദനമർഹതി. 280

ഭാ—കോപംനിമിത്തം കൈകൊണ്ടോ തടികൊണ്ടോ അടിച്ചാൽ അവന്റെ കയ്യും ചവുട്ടിയാൽ അവന്റെ കാലും ഛേദിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സഹാസനമഭിപ്രേപ്സുരുത്കൃഷ്ടസ്യാപകൃഷ്ടജഃ
കട്യാം കൃതാങ്കോ നിർവ്വാസ്യഃ സ്ഫിചംവാസ്യാവകർത്തയേൽ.

ഭാ—ബ്രാഹ്മണനോടുകൂടി അവന്റെ ഇരിപ്പിടത്തിൽ (കസേര പീഠം മുതലായവയിൽ) ഇരുന്ന ശൂദ്രനെ പ്രാണഹാനി ഭവിക്കാതിരിക്കത്തക്കവിധം ഇടുപ്പിൽ ചൂടിട്ടോ പൃഷ്ഠഭാഗത്തെ കുറെ അറുത്തുകളഞ്ഞോ നഗരംവിട്ട് ഓട്ടിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അവനിഷ്ഠീവതോദർപ്പാദ്ദ്വാവോഷ്ഠൌ ഛേദയേന്നൃപഃ
അവമൂത്രയതോമേഢ്രമവശർദ്ധയതോഗുദം. 282

ഭാ—ശൂദ്രൻ ബ്രാഹ്മണനെ നോക്കി അഹങ്കാരം ഹേതുവായിട്ടു കാറിത്തുപ്പിയാൽ രണ്ടുചുണ്ടുകളെയും മൂത്രം പുറത്തൊഴിച്ചു അവമാനംചെയ്താൽ മേഢ്രത്തെയും മലം പുറത്തെറിഞ്ഞവമാനം ചെയ്താൽ ഗുദത്തെയും ഛേദിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— കേശേഷു ഗൃഹ്ണതോഹസ്തൌ ഛേദയേദവിചാരയൻ
പാദയോർദാഢികായാഞ്ച ഗ്രീവായാം വൃഷണേഷു ച. 283

ഭാ—അഹങ്കാരംനിമിത്തം ശിരോരോമം, കാൽ, താടി, മീശ, കഴുത്തു, മേഢ്രം ഇവയെപ്പിടിക്കുന്ന ശൂദ്രന്റെ കൈകളെ വെട്ടിക്കളയേണ്ടതിൽ യാതൊന്നും വിചാരിക്കാനില്ല.

മൂ— ത്വഗ്ഭേദകശ്ശതംദണ്ഡ്യോ ലോഹിതസ്യ ച ദർശകഃ
മാംസഭേത്താ തു ഷണ്ണിഷ്കാൻ പ്രവാസ്യസ്ത്വസ്ഥിഭേദകഃ.

ഭാ—എല്ലാവർണ്ണങ്ങളിലും മാംസം ഉരുണ്ടു കയറത്തക്കവിധം അടിച്ചവനും രക്തംകാണത്തക്കവിധം അടിച്ചവനും നൂറുപണവും മാംസം നീങ്ങിപ്പോകത്തക്കവിധം അടിച്ചവന് ആറുനിഷ്കവും ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അസ്ഥിമുറിയത്തക്കവിധം അടിച്ചവനെ നാടുകടത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— വനസ്പതീനാം സർവ്വേഷാമുപഭോഗോ യഥാ യഥാ
തഥാ തഥാ ദമഃകാര്യോ ഹിംസായാമിതിധാരണാ. 285

ഭാ—മരം, ലത മുതലായവയെ നശിപ്പിച്ചാൽ അതിൽനിന്നുണ്ടാകുന്ന ഫലത്തിനു തക്കവിധം ആയിരംപണംവരെ ശിക്ഷവിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— മനുഷ്യാണാംപശൂനാഞ്ച ദുഃഖായ പ്രഹൃതേസതി
യഥാ യഥാമഹദ്ദുഃഖം ദണ്ഡംകുര്യാത്തഥാതഥാ. 286

ഭാ—മനുഷ്യരെയും പശുക്കളെയും സങ്കടം നേരിടത്തക്കവിധം അടിച്ചാൽ ആ സങ്കടത്തിനു തക്കവിധം മുമ്പേ മൂന്നാമത്തെ ശ്ലോകത്തിൽ പറഞ്ഞവിധം കൂടുതലായോ കുറവായോ വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അംഗാവപീഡനായാഞ്ച വ്രണശോണിതയോസ്തഥാ
സമുത്ഥാനവ്യയന്ദാപ്യഃ സർവ്വദണ്ഡമഥാപി വാ. 287

ഭാ—അംഗങ്ങൾക്കു പീഡയുണ്ടാകത്തക്കവിധവും രക്തം പുറപ്പെടത്തക്കവിധവും അടിച്ചുപദ്രവംചെയ്യുവനോട് അടികൊണ്ടവനു സൌഖ്യസ്ഥിതിവരുന്നതു-

വരെ വേണ്ടിവരുന്ന വൈദ്യച്ചിലവ് ഭക്ഷണച്ചിലവ് ഇവയും മുട്ടാതെ കൊടുത്തു വിധിപ്രകാരം ശിക്ഷിക്കേണ്ടതുമാകുന്നു.

മൂ—ദ്രവ്യാണി ഹിംസ്യാദ്യോ യസ്യ ജ്ഞാനതോജ്ഞാനതോപി വാ
സ തസ്യോത്പാദയേത്തുഷ്ടിം രാജ്ഞേ ദദ്യാച്ച തത്സമം. 288

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ ഒരുത്തന്റെ സ്വർണ്ണാഭരണം താമ്രാദിലോഹപാത്രം മുതലായ ദ്രവ്യങ്ങളെ ഇന്നാരുടേതാണെന്നറിഞ്ഞോ അറിയാതെയോ നശിപ്പിക്കുന്നുവോ അവൻ ഉടമസ്ഥന് ദ്രവ്യത്തേയും രാജാവിന് പ്രായശ്ചിത്തത്തേയും കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ചർമ്മചാർമ്മികഭാണ്ഡേഷു കാഷ്ഠലോഷ്ടമയേഷു ച
മൂല്യാൽ പഞ്ചഗുണോ ദണ്ഡഃ പുഷ്പമൂലഫലേഷു ച. 289

ഭാ—മൃഗത്തിന്റെ തോൽ അതിനാൽ ചെയ്യപ്പെട്ട കവചം മുതലായവ മരപ്പാത്രം മൺപാത്രം പുഷ്പം കിഴങ്ങ് പഴം ഇവയെ നശിപ്പിച്ചാൽ ഉടമസ്ഥന് അവററിന്റെ വിലയും രാജാവിന് വിലയുടെ അഞ്ചുമടങ്ങു ദ്രവ്യം പ്രായശ്ചിത്തവും കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യാനസ്യ ചൈവ യാതുശ്ച യാനസ്വാമിന ഏവ ച
ദശാതിവർത്തനാന്യാഹുശ്ശേഷേ ദണ്ഡോ വിധീയതേ. 290

ഭാ—തേർ മുതലായ വാഹനം സാരഥി, വാഹനത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥൻ ഇവരാൽ ജീവനും ദ്രവ്യത്തിനും നഷ്ടം സംഭവിച്ചാൽ പത്തുവിഷയം തള്ളി മററു വല്ല ശിക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഛിന്നനാസ്യേ ഭഗ്നയുഗേ തിര്യക്പ്രതിമുഖാഗതേ
അക്ഷഭംഗേ ച യാനസ്യ ചക്രഭംഗേ തഥൈവ ച. 291

ഭാ—പത്തുവിഷയങ്ങൾ—മൂക്കണാങ്കയററുക നുകത്തടിമുറിക്കുക ഭൂമിയുടെ മേട്ട് പള്ളങ്ങൾനിമിത്തം മറിയുക, എതിരു വണ്ടിവന്നുമുട്ടുക, ചക്രങ്ങൾ മുറിയുക അച്ചുമുറിഞ്ഞുപോക,

മൂ—ഛേദനേ ചൈവ യന്ത്രാണാം യോക്ത്രരശ്മ്യോസ്തഥൈവ ച
ആക്രന്ദേ ചാപ്യപേഹീതി ന ദണ്ഡം മനുരബ്രവീൽ. 292

ഭാ—ഞാണ്, വാർ മുതലായവ അററുപോവുക, കടിവാളം പൂട്ടാങ്കയറ് ഇവ കഴന്നുപോവുക, കുതിരക്കാവലച്ചാടിപ്പോവുക, വണ്ടിക്കാരൻ വിലകിക്കോ വിലകിക്കോ എന്നുരയ്ക്കുമ്പോഴും, മനുഷ്യർക്കോ ദ്രവ്യങ്ങൾക്കോ നഷ്ടംവന്നാൽ ദണ്ഡിച്ചുകൂടെന്നു മനു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

മൂ— യത്രാപവർത്തതേ യുഗ്മം വൈഗുണ്യാൽ പ്രാജകസ്യ തു
തത്ര സ്വാമീ ഭവേദ്ദണ്ഡ്യോ ഹിംസായാം ദ്വിശതം ദമം. 293

ഭാ—ദ്രവ്യത്തിനോ പ്രാണനോ സാരഥിയുടെ മൂഢത്വത്താൽ വണ്ടിതിരിഞ്ഞുപദ്രവമുണ്ടായാൽ അപ്രകാരമുള്ള സാരഥിയെ നിയമിച്ചതിനായിട്ട് ആ ഉടമസ്ഥന് ഇരുനൂറുപണം പ്രായശ്ചിത്തം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പ്രാജകശ്ചേൽ ഭവേദാപ്തഃ പ്രാജകോ ദണ്ഡമർഹതി
യുഗ്യസ്ഥാഃ പ്രാജകേനാപ്തേ സർവേ ദണ്ഡ്യാശ്ശതം ശതം. 294

ഭാ—ആ വണ്ടിക്കാരൻ അറിഞ്ഞവനായിരുന്നാൽ ഉടമസ്ഥന് വിധിച്ച ഇരുനൂറുപണം ശിക്ഷയെ അവൻ കൊടുക്കേണ്ടതാണ്. മൂഢനായിരുന്നാൽ ഉട

മസ്ഥൻതന്നെ കൊടുക്കണം. ഉടമസ്ഥൻ പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്താലും ആ മൂഢനായ വണ്ടിക്കാരനും ആ വണ്ടിയിൽ കയറിയിരിക്കുന്ന മററുള്ളവരും നൂറുപണം വീതം പ്രായശ്ചിത്തം കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സചേത്തുപഥി സംരുദ്ധഃ പശുഭിർവ്വാരഥേന വാ
പ്രമാപയേൽ പ്രാണഭൃത് സ്തത്രദണ്ഡോവിചാരിതഃ. 295

ഭാ—വണ്ടിക്കാരൻ നേരെ വണ്ടിയോ മാടുകളോ വരുമ്പോൾ തന്റെ വണ്ടിയെ നിറുത്താതെ ഓട്ടിച്ച് ജന്തുക്കളെ ഹിംസിച്ചാൽ അവനെ ശിക്ഷിക്കുന്നതിൽ ധൎമ്മാധൎമ്മം വിചാരിക്കേണ്ടതില്ല

മൂ— മനുഷ്യമാരണേക്ഷിപ്രം ചൌരവൽ കിൽബിഷംഭവേൽ
പ്രാണഭൃൽസുമഹത്സ്വൎദ്ധം ഗോഗജോഷ്ട്രഹയാദിഷു. 296

ഭാ—ആ വണ്ടിക്കാരൻ നിമിത്തം മനുഷ്യൎക്കു ഹിംസനേരിട്ടാൽ ആയിരം പണവും പശു, ഒട്ടകം, ആന, കുതിര മുതലായ ഉയൎന്ന ജന്തുക്കൾക്കു ഹിംസനേരിട്ടാൽ അഞ്ഞൂറുപണവും പ്രായശ്ചിത്തം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ക്ഷുദ്രകാണാം പശൂനാന്തു ഹിംസായാംദ്വിശതോദമഃ
പഞ്ചാശത്തുഭവേദ്ദണ്ഡഃ ശുഭേഷു മൃഗപക്ഷിഷു. 297

ഭാ—ജന്തുക്കളെ മുട്ടിഹിംസിക്കുന്ന പശുജാതികളെ ഹിംസിച്ചാൽ ഇരുനൂറുപണവും മാൻ മുതലായവയേയും കിളി, ഹംസം, സാരസം മുതലായവയേയും ഹിംസിച്ചാൽ അൻപതുപണവും ശിക്ഷിക്കേണ്ടതാണ്.

മൂ— ഗൎദ്ദഭാജാവികാനാന്തു ദണ്ഡസ്സ്യാൽ പഞ്ചമാഷകഃ
മാഷകസ്തുഭവേദ്ദണ്ഡഃ ശ്വസൂകര നിപാതനേ. 298

ഭാ—കഴുത, വെള്ളാട്, ചെമ്മരിയാട് ഇവയെല്ലാം ഹിംസനേരിട്ടാൽ അഞ്ചു വെള്ളിമാടത്തെയും നായ് പന്നി ഇവയ്ക്ക് ഉപദ്രവംചെയ്താൽ ഒരുവെള്ളിമാടത്തെയും ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഭാൎയ്യാപുത്രശ്ചദാസശ്ച ശിഷ്യോ ഭ്രാതാചസോദരഃ
പ്രാപ്താപരാധാസ്താഡ്യാഃ സ്യൂരജ്ജ്വാവേണുദളേനവാ. 299

ഭാ—ഭാൎയ്യ, പുത്രൻ, വേലക്കാരൻ, ശിഷ്യൻ, ഇളയസഹോദരൻ ഇവർ കുററം ചെയ്താൽ കയറ, പിരമ്പ്, ഇവ ഒന്നുകൊണ്ടടിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പൃഷ്ഠതസ്തുശരീരസ്യ നോത്തമാംഗേ കഥഞ്ചന
അതോന്യഥാതുപ്രഹരൻ പ്രാപ്തസ്സ്യാച്ചോരകിൽബിഷം.

ഭാ—അതും ശരീരത്തിന്റെ പിൻപുറത്തിൽ ഒഴികെ തലയിൽ അടിക്കരുതാത്തതാകുന്നു ഇതിനു വിരോധം പ്രവൎത്തിക്കുന്നവൻ ചോരകൎമ്മാവിന്റെ കുററത്തെ അനുഭവിക്കുന്നതിനിടവരും.

മൂ— ഏഷോഖിലേനാഭിഹിതോ ദണ്ഡപാരുഷ്യനിൎണ്ണയഃ
സ്തേനസ്യാതഃപ്രവക്ഷ്യാമി വിധിംദണ്ഡവിനിൎണ്ണയേ. 301

ഭാ—കഠിനശിക്ഷയിൽ ഉൾപ്പെട്ട എല്ലാശിക്ഷകളെയും പറഞ്ഞു ഇനി ചോരനെ ശിക്ഷിക്കേണ്ട ക്രമത്തെക്കുറിച്ചു പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു.

ചോരകൃത്യം.

മൂ— പരമം യത്നമാതിഷ്ഠേൽ സ്തേനാനാം നിഗ്രഹേ നൃപഃ
സ്തേനാനാം നിഗ്രഹാദസ്യ യശോ രാഷ്ട്രഞ്ച വൎദ്ധതേ 302

ഭാ—രാജാവു് മോഷ്ടാക്കളെ അടക്കുന്നതിൽ അധികം യത്നം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. അതിനാൽ ആ രാജാവിന്റെ കീൎത്തിയും ദേശവും വൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നതാകുന്നു.

മൂ— അഭയസ്യ ഹി യോ ദാതാ സംപൂജ്യസ്സതതം നൃപഃ
സത്രം ഹി വൎദ്ധതേ തസ്യ സദൈവാഭയദക്ഷിണം. 303

ഭാ—ഭയത്തെ ഇല്ലാതാക്കുന്ന രാജാവു് എപ്പോഴും പൂജ്യൻതന്നെയാകുന്നു. എന്തെന്നാൽ അഭയത്തെ ദക്ഷിണയായിട്ടുള്ള പ്രജാരക്ഷണമാകുന്ന യാഗമായതു് ആ രാജാവിങ്കൽ എപ്പോഴും വൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നില്ലയോ.

മൂ— സൎവ്വതോധൎമ്മഷഡ്ഭാഗോ രാജ്ഞോ ഭവതി രക്ഷതഃ
അധൎമ്മാദപി ഷഡ്ഭാഗോ ഭവത്യസ്യ ഹ്യരക്ഷതഃ. 304

ഭാ—രാജാവു് എല്ലാവരെയും നല്ലപോലെ രക്ഷിച്ചാൽ അവന്റെ രാജ്യത്തിലുള്ള പ്രജകളാൽ ചെയ്യപ്പെട്ട ധൎമ്മത്തിൽ ആറിലൊന്നിനെയും ഇല്ലാതിരുന്നാൽ അധൎമ്മത്തിൽ ആറിലൊന്നിനെയും പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— യദധീതേ യദ്യജതേ യദ്ദദാതി യദൎച്ചതി
തസ്യഷഡ്ഭാഗഭാഗ്രാജാ സമ്യഗ് ഭവതിരക്ഷണാൽ. 305

ഭാ—രാജാവു് നല്ലപോലെ രക്ഷിച്ചാൽ വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്യുക യജ്ഞം ചെയ്യുക ദാനംചെയ്യുക ദൈവത്തെ പൂജിക്കുക ഇവയാലുണ്ടാകുന്ന പുണ്യത്തിലും ആറിലൊന്നിനെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— രക്ഷൻ ധൎമ്മണഭൂതാനി രാജാവധ്യാംശ്ച ഘാതയൻ
യജതേ ഹരഹൎയ്യജ്ഞൈസ്സഹസ്രശതദക്ഷിണൈഃ. 306

ഭാ—എല്ലാവരെയും ധൎമ്മാനുസരണം രക്ഷിച്ചുകൊണ്ടും ദുഷ്ടന്മാരെ ദണ്ഡിച്ചുകൊണ്ടും ഇരിക്കുന്ന രാജാവു് നിത്യവും ലക്ഷം വരാഹനെ ദക്ഷിണയോടുകൂടി യാഗംചെയ്ത സുകൃതത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— യോ രക്ഷൻബലിമാദത്തേ കരം ശുല്കഞ്ച പാൎത്ഥിവഃ
പ്രതിഭാഗഞ്ച ദണ്ഡഞ്ച സസദ്യോനരകം പ്രജേൽ. 307

ഭാ—യാതൊരു രാജാവു് ലോകരക്ഷചെയ്യാതെ ധാന്യത്തിലുള്ള രാജഭോഗത്തെയും കരത്തെയും ആയത്തീരുവയെയും നിത്യവും വാങ്ങുന്നതുകൂടാതെ മുതലായ കടത്തീരുവയെയും പ്രായശ്ചിത്തംവകയിൽ കുറ്റദ്രവ്യങ്ങളെയും വാങ്ങുന്നുവോ അവൻ ഉടൻ മരണംപ്രാപിച്ചു് നരകത്തിൽ വീഴുന്നു.

മൂ— അരക്ഷിതാരം രാജാനം ബലിഷഡ്ഭാഗഹാരിണം
തമാഹുഃ സൎവ്വലോകസ്യ സമഗ്രമലഹാരകം. 308

ഭാ—ലോകത്തെ രക്ഷിക്കാതെ പലവകയിൽ നിന്നും ലഭിക്കുന്ന രാജഭോഗത്തെ വാങ്ങുന്ന രാജാവു് തന്റെ രാജ്യത്തിലുള്ള ജനങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന എല്ലാ പാപങ്ങളെയും താനേ പ്രാപിക്കുകയാണെന്നു് മഹാന്മാർ പറയുന്നു.

മൂ— അനപേക്ഷിതമര്യാദം നാസ്തികം വിപ്രലുമ്പകം
അരക്ഷിതാരമത്താരം നൃപം വിദ്യാദധോഗതിം. 309

ഭാ—നീതിശാസ്ത്രധർമ്മത്തെ ലംഘിച്ചവനായും നാസ്തികനായും വഞ്ചകനായും രാജ്യരക്ഷചെയ്യാത്ത രാജഭോഗങ്ങളെ വാങ്ങി അനുഭവിക്കുന്നവനായും ഇരിക്കുന്ന രാജാവു് അധോഗതിയെ പ്രാപിക്കുന്നവനെന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അധാർമ്മികം ത്രിഭിർന്ന്യായൈർന്നിഗൃഹ്ണീയാത് പ്രയത്നതഃ
നിരോധനേന ബന്ധേന വിവിധേന വധേന ച 310

ഭാ—രാജാവു്, ചോരന്മാരു് മുതലായ അധർമ്മിഷ്ഠന്മാരെ ജയിലിൽ വയ്ക്കുക വിലങ്ങിടുക കരചരണങ്ങളെ വെട്ടിക്കളയുക ഈ മൂന്നിനാലും കുററത്തിനു തക്കവിധം ശിക്ഷചെയ്തു് അടക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നിഗ്രഹേണ ഹി പാപാനാം സാധൂനാം സംഗ്രഹേണ ച
ദ്വിജാതയ ഇവേജ്യാഭിഃ പൂയന്തേ സതതം നൃപാഃ 311

ഭാ—രാജാക്കന്മാർ ദുഷ്ടനിഗ്രഹത്താലും ശിഷ്ടപരിപാലനത്താലും ദ്വിജന്മാർ യാഗങ്ങളെ ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടു് പരിശുദ്ധന്മാരാകുന്നതുപോലെ പരിശുദ്ധന്മാരാകുന്നു.

മൂ— ക്ഷന്തവ്യം പ്രഭുണാ നിത്യം ക്ഷിപതാം കാര്യിണാം നൃണാം
ബാലവൃദ്ധാതുരാണാം ച കുർവ്വതാ ഹിതമാത്മനഃ. 312

ഭാ—തനിക്കു നന്മയെ ഇച്ഛിക്കുന്ന രാജാവു് വ്യവഹാരത്തിൽ തോററവരായാലും ബാലന്മാരായാലും വൃദ്ധന്മാരായാലും രോഗിയായാലും തന്നെ ശകാരിച്ചാൽ അതിനെ സഹിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യഃക്ഷിപ്തോമർഷയത്യാർത്തൈസ്തേന സ്വർഗ്ഗേ മഹീയതേ
യസ്ത്വൈശ്വര്യാന്നക്ഷമതേ നരകം തേന ഗച്ഛതി. 313

ഭാ—രാജാവു് സങ്കടപ്പെട്ടവരുടെ ശകാരത്തെ സഹിച്ചാൽ സ്വർഗ്ഗത്തിൽ ഉൽകൃഷ്ടതയെ അനുഭവിക്കും. തന്റെ ഐശ്വര്യമദത്താൽ സഹിക്കാതിരുന്നാൽ നരകത്തെ പ്രാപിക്കും.

മൂ— രാജാ സ്തേനേന ഗന്തവ്യോ മുക്തകേശേന ധാവതാ
ആചക്ഷാണേന തത്സ്തേയമേവം കർമ്മാസ്മി ശാധി മാം. 314

ഭാ—ബ്രാഹ്മണന്റെ സ്വർണ്ണത്തെ മോഷ്ടിച്ചവൻ പിൻപു അറിവുവന്നാൽ തലമുടിയെ അഴിച്ചു് താൻ ചെയ്ത കുററത്തെ പറഞ്ഞു് എന്നെ ദണ്ഡിക്കേണമെന്നു നിലവിളിച്ചുംകൊണ്ടു രാജാവിന്റെ അടുക്കലേയ്ക്കു ഓടേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സ്കന്ധേനാദായ മുസലം ലഗുഡം വാപി ഖാദിരം
ശക്തിം ചോഭയതസ്തീക്ഷ്ണാമായസം ദണ്ഡമേവ വാ. 315

ഭാ—അപ്പോൾ തന്റെ തോളിൽ ഉലക്കയല്ലെങ്കിൽ കരിങ്ങാലിത്തടി അല്ലെങ്കിൽ രണ്ടു മുനയിലും മൂർച്ചയുള്ള കുന്തം ഇരുമ്പുവടി ഇവയിൽ ഏതെങ്കിലും ഒന്നിനെ വച്ചുകൊണ്ടു് പോകേണ്ടതാകുന്നു

മൂ— ശാസനാദ്വാ വിമോക്ഷാദ്വാ സ്തേനഃ സ്തേയാദ്വിമുച്യതേ
അശാസിത്വാ തു തം രാജാ സ്തേനസ്യാപ്നോതി കിൽബിഷം.

ഭാ—രാജാവു് അവനെ മരിക്കത്തക്കവിധം അടിച്ചാലും ജീവനോടുകൂടി വിട്ടയച്ചാലും ചോരനങ്ങു ചെയ്ത പാപം വിട്ടുപോകുന്നതാണു്. ദണ്ഡിക്കാതെ വിട്ടയച്ചാൽ ചോരൻ ചെയ്ത പാപം രാജാവിൽ ചേരുന്നതാണു്.

മൂ— അന്നാദേ ഭ്രൂണഹാ മാർഷ്ടി പത്യൗ ഭാര്യാപചാരിണീ
ഗുരൗ ശിഷ്യശ്ച യാജ്യശ്ച സ്തേനോ രാജനി കില്ബിഷം.

ഭാ—ഗർഭത്തിലുള്ള ശിശുവിന്റെ ഹതം ചെയ്തവന്റെ പാപം അവന്റെ ഭക്ഷണത്തെ തിന്നുന്നവനെയും വ്യഭിചാരിയുടെ പാപം അതിനെ സഹിക്കുന്ന ഭർത്താവിനെയും ശിഷ്യന്റെ പാപം ഗുരുവിനെയും യാഗം ചെയ്യുന്നവന്റെ പാപം അതിനെ ചെയ്തുവിക്കുന്ന പുരോഹിതനെയും മോഷ്ടാവിന്റെ പാപം ആ ദേശത്തെ രാജാവിനെയും പ്രാപിക്കുന്നതാകുന്നു

മൂ— രാജഭിർദ്ധൃതദണ്ഡാസ്തു കൃത്വാ പാപാനി മാനവാഃ
നിർമ്മലാഃ സ്വർഗമായാന്തി സന്തഃ സുകൃതിനോ യഥാ. 318

ഭാ—പാപം ചെയ്ത മനുഷ്യർ രാജാവിനാൽ ദണ്ഡിക്കപ്പെട്ടാൽ തന്റെ പാപങ്ങളെ നീക്കി മഹാന്മാരെപ്പോലെ സ്വർഗ്ഗത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— യസ്തു രജ്ജും ഘടം കൂപാദ്ധരേദ്ഭിന്ദ്യാച്ച യഃ പ്രപാം
സ ദണ്ഡം പ്രാപ്നുയാന്മാഷം തച്ച തസ്മിൻ സമാഹരേൽ. 319

ഭാ—കിണറ്റുകരയിൽ കയറ് കുടം ഇവയെ മോഷണം ചെയ്യുന്നവനും തണ്ണീർപ്പന്തലഴിക്കുന്നവനും അതതു ദ്രവ്യങ്ങളുടെ നഷ്ടം കെട്ടിക്കൊടുക്കുകയും ഒരു പൊന്മാഷം പ്രായശ്ചിത്തം കൊടുക്കുകയും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ധാന്യം ദശഭ്യഃ കുംഭേഭ്യോ ഹരതോഭ്യധികം വധഃ
ശേഷേപ്യേകാദശഗുണം ദാപ്യസ്തസ്യ ച തദ്ധനം. 320

ഭാ—പത്തു കുംഭത്തിൽ കൂടുതലായ ദ്രവ്യത്തെ അപഹരിച്ചവന് മരണദണ്ഡനവും കൈകാൽ മുതലായ അംഗച്ഛേദങ്ങളെയും തക്കവിധം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു ഒരു ദ്രോണംമുതൽ പത്തുകുംഭംവരെ അപഹരിച്ചവന് ആ ധനത്തിന് പതിനൊന്നു പങ്കു കൂടുതലായ ധാന്യത്തെയും വിധിച്ച് ഉടമസ്ഥന് ധനത്തെയും വാങ്ങിക്കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു. കുംഭം=ഇരുപതു ദ്രോണം. ദ്രോണം എന്നു ഇടങ്ങഴി (൭-ാം അദ്ധ്യായം ൧൨൬-ാം ശ്ലോകം നോക്കുക)

മൂ— തഥാധരിമമേയാനാം ശതാദഭ്യധികേ വധഃ
സുവർണ്ണരജതാദീനാമുത്തമാനാം ച വാസസാം. 321

ഭാ—ത്രാസിനാൽ നിറുക്കപ്പെടുന്നവയായ സ്വർണ്ണം, വെള്ളി, പട്ടാംബരം ഇവയെ നൂറുപലം തൂക്കത്തിന്മേൽ അപഹരിച്ചവന് മരണംവരെ തക്കതായ ശിക്ഷ വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പഞ്ചാശതസ്ത്വഭ്യധികേ ഹസ്തച്ഛേദനമിഷ്യതേ
ശേഷേ ത്വേകാദശഗുണം മൂല്യം ദണ്ഡം പ്രകല്പയേൽ. 322

ഭാ—മേല്പറഞ്ഞ സ്വർണ്ണം മുതലായവയെ അൻപതുപലം തൂക്കത്തിന്മേൽ നൂറുപലംവരെ അപഹരിച്ചവന്റെ കൈകളെ വെട്ടിക്കളയത്തക്ക ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അതിൽനിന്നും കുറവായി മോഷ്ടിച്ചവനു മുതലിനേക്കാൾ പതിനൊന്നുപങ്കധികം ദണ്ഡം വിധിക്കണം.

മൂ— പുരുഷാണാം കുലീനാനാം നാരീണാം ച വിശേഷതഃ
മുഖ്യാനാം ചൈവ രത്നാനാം ഹരണേ വധമർഹതി. 323

ഭാ—നല്ല വംശത്തിൽ ജനിച്ച പുരുഷന്മാർ പതിവ്രതാസ്ത്രീകൾ വിലയേറിയ രത്നങ്ങൾ ഇവകളെ അപഹരിച്ചവനു മരണദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—മഹാപശൂനാം ഹരണേ ശസ്ത്രാണാമൌഷധസ്യ ച
കാലമാസാദ്യ കാൎയ്യം ച ദണ്ഡം രാജാ പ്രകല്പയേൽ. 324

ഭാ—ആന ഏത്ത മുതലായ ഉയൎന്ന മൃഗങ്ങളും, ശസ്ത്രങ്ങളും ഔഷധങ്ങളും ഇവയെ അപഹരിച്ചവന് തെയന്റെ കാലം, ഉപയോഗിച്ചവിഷയം സമയം ഇവയെ മനസ്സിലാക്കി തക്കവിധം ശിക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഗോഷു ബ്രാഹ്മണസംസ്ഥാസു ഛുരികായാശ്ച ഭേദനേ
പശൂനാം ഹരണേ ചൈവ സദ്യഃ കാൎയ്യോൎദ്ധപാദികഃ. 325

ഭാ—ബ്രാഹ്മണന്റെ പശുക്കളെ അപഹരിച്ചവനും ചുമടുവഹിക്കുന്നതിനായി മലട്ടുപശുക്കളുടെ മൂക്കുതുളച്ചു കയർ കോൎത്തവനും യാഗപ്പശുവിനെ അപഹരിച്ചവനും പകുതിക്കാൽവെട്ടുക എന്ന ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സൂത്രകാൎപ്പാസകിണ്വാനാം ഗോമയസ്യ ഗുഡസ്യ ച
ദധ്നഃ ക്ഷീരസ്യ തക്രസ്യ പാനീയസ്യ തൃണസ്യ ച. 326

ഭാ—പട്ടുനൂല് പഞ്ഞി കഞ്ചാവു് ചാണകം ശൎക്കര തൈർ പാൽ മോർ വെള്ളം പുല്ലു് ഇവയെ അപഹരിച്ചവനും,

മൂ—വേണുവൈദളഭാണ്ഡാനാം ലവണാനാം തഥൈവ ച.
മൃണ്മയാനാഞ്ച ഹരണേ മൃദോ ഭസ്മന ഏവ ച. 326

ഭാ—മുളന്തോൽ മുതലായവകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ പടിമുതലായ പാത്രം ഉപ്പു് മൺപാത്രം മണ്ണു് ചാമ്പൽ ഇവയെ അപഹരിച്ചവനും,

മൂ—മത്സ്യാനാം പക്ഷിണാം ചൈവ തൈലസ്യ ച ഘൃതസ്യ ച
മാംസസ്യമധുനശ്ചൈവ യച്ചാന്യൽപശുസംഭവം. 328

ഭാ—മത്സ്യങ്ങളും പക്ഷികളും നല്ലെണ്ണ നെയ്യു് മാംസം തേൻ വെണ്ണ മാൻകൊമ്പു് തോൽ ഇവയെ അപഹരിച്ചവനും,

മൂ—അന്യേഷാം ചൈവമാദീനാം മദ്യാനാമോദനസ്യ ച
പക്വാന്നാനാഞ്ച സൎവ്വേഷാം തന്മൂല്യാദ് ദ്വിഗുണോ ദമഃ. 329

ഭാ—ഇനിയും ഇതുപോലുള്ള വസ്തുക്കളും മദ്യവും ചോറുമൊഴിഞ്ഞുണ്ടാക്കപ്പെട്ട ഭക്ഷ്യങ്ങളും ഇവയെ അപഹരിച്ചവനും മുതലിനിരട്ടി ദ്രവ്യം ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പുഷ്പേഷു ഹരിതേ ധാന്യേ ഗുല്മവല്ലീനഗേഷു ച
അന്യേഷ്വപരിപൂതേഷു ദണ്ഡസ്സ്യാൽപഞ്ചകൃഷ്ണലഃ. 330

ഭാ—പുഷ്പം നിലത്തിൽ വിളഞ്ഞിട്ടുള്ള ധാന്യം വള്ളിക്കാട്ടു് വൃക്ഷം വേലികെട്ടപ്പെടാത്ത വൃക്ഷം ഇവയെ അപഹരിച്ചവനു് അഞ്ചു പൊൻകുന്നിയോ അഞ്ചു വെള്ളിക്കുന്നിയോ ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പരിപൂതേഷു ധാന്യേഷു ശാകമൂലഫലേഷു ച
നിരന്വയേ ശതം ദണ്ഡസ്സാന്വയേൎദ്ധശതം ദമഃ. 331

ഭാ—ഉടമസ്ഥനു് യാതൊരു ബന്ധുത്വവുമില്ലാത്തവൻ വേലികെട്ടി സൂക്ഷിക്കപ്പെട്ട ധാന്യം നെല്ലു് കായു് കിഴങ്ങു് പഴം നെൽകളത്തിലുള്ള ഇവയെ അപ

ഹരിച്ചാൽ നൂറുപണവും ഉടമസ്ഥന്റെ സംബന്ധി അപഹരിച്ചാൽ അൻപതു പണവും ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സ്യാത്സാഹസം ത്വന്വയവത് പ്രസഭം കൎമ്മ യത് കൃതം
നിരന്വയം ഭവേത്സ്തേയം ഹൃത്വാപവ്യയതേ ച യത്. 333

ഭാ—ഉടമസ്ഥന്റെ മുൻപിൽവെച്ചു ബലാല്ക്കാരമായി ഒരു ദ്രവ്യത്തെ അപഹരിച്ചാൽ അതിനെ കൊള്ളയിടുന്നതെന്നും ഉടമസ്ഥനില്ലാത്ത അവസരത്തിലൊ അറിയാതെയോ അപഹരിക്കുന്നതും എടുത്തതിനെ ഇല്ലെന്നു പറയുന്നതും മോഷണമെന്നും പറയുന്നു. കൊള്ളചെയ്യുന്നതിന് വലിയ സാഹസത്തിന്റെ ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യസ്ത്വേതാന്യുപക്ലൃപ്താനി ദ്രവ്യാണി സ്തേനയേന്നരഃ
തമാദ്യം ദണ്ഡയേദ്രാജാ യശ്ചാഗ്നിം ചോരയേദ്ഗൃഹാൽ. 334

ഭാ—ഉപയോഗപ്പെടുത്തുന്നതിന്നു വച്ചിരുന്ന മെല്ലത്തെ പട്ടുനൂൽ മുതലായ ദ്രവ്യങ്ങളെ അപഹരിച്ചവന്നും വൈദികാഗ്നിയിൽ അപഹരിച്ചവന്നും ഇരുനൂറ്റി അൻപതു പണം ദണ്ഡംവിധിക്കേണ്ടതും വൈദികാഗ്നിയെ അപഹരിച്ചവൻ ഉടമസ്ഥനു ചെല്ലുന്ന നഷ്ടത്തെയും കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യേന യേന യഥാങ്ഗേന സ്തേനോ നൃഷു വിചേഷ്ടതേ
തത്തദേവ ഹരേത്തസ്യ പ്രത്യാദേശായ പാൎത്ഥിവഃ 334

ഭാ—ചോരൻ ജനങ്ങളെ ഏതേതവയവങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഏതേതുവിധം അടിക്കുന്നുവോ അങ്ങിനെ പിന്നീടും പ്രവൎത്തിക്കാതിരിക്കുന്നതിനായിട്ട് അവന്റെ അതാതു അംഗങ്ങളെ വെട്ടി ദണ്ഡിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പിതാചാൎയ്യസ്സുഹൃന്മാതാ ഭാൎയ്യാപുത്രഃ പുരോഹിതഃ
നാദണ്ഡ്യോ നാമ രാജ്ഞോസ്തി യസ്സ്വധൎമ്മേ ന തിഷ്ഠതി.

ഭാ—പിതാവ് ആചാൎയ്യൻ ഇഷ്ടൻ മാതാവ് പത്നി പുത്രൻ പുരോഹിതൻ ഇവരെയും അവരവരുടെ ധൎമ്മങ്ങളെ അനുസരിക്കാതിരുന്നാൽ രാജാവു ശിക്ഷിക്കാതെ വിടരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—കാൎഷാപണം ഭവേദ്ദണ്ഡ്യോ യത്രാന്യഃ പ്രാകൃതോ ജനഃ
തത്ര രാജാ ഭവേദ്ദണ്ഡ്യസ്സഹസ്രമിതി ധാരണാ. 336

ഭാ—ഏതു കുറ്റംചെയ്താൽ മറ്റൊരുത്തന് കാൎഷാപണം ദണ്ഡമായി വിധിക്കുന്നുവോ അപ്രകാരമുള്ള കുറ്റം രാജാവുതന്നെ ചെയ്യുന്നതായാൽ ആയിരംപണം ശിക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു ഇതു ശാസ്ത്രധൎമ്മമാകുന്നു.

മൂ—അഷ്ടാപാദ്യന്തു ശൂദ്രസ്യ സ്തേയേ ഭവതി കില്ബിഷം
ഷോഡശൈവ തു വൈശ്യസ്യ ദ്വാത്രിംശൽ ക്ഷത്രിയസ്യ ച.

ഭാ—ഏതപഹരണത്തിന് എത്രത്തോളം ശിക്ഷവിധിച്ചിരിക്കുന്നുവോ അതിനെ അപഹരണത്തിന്റെ ഗുണദോഷങ്ങളെയറിഞ്ഞു അപഹരിച്ച ശൂദ്രന എട്ടു പങ്കുവരെയും വൈശ്യന് അതിലിരട്ടിയും, ക്ഷത്രിയന് വൈശ്യന്റെ ഇരട്ടിയും,

മൂ—ബ്രാഹ്മണസ്യ ചതുഷ്ഷഷ്ടിഃ പൂൎണ്ണംവാപി ശതം ഭവേൽ
ദ്വിഗുണാവാ ചതുഷ്ഷഷ്ടിസ്തദ്ദോഷഗുണവിദ്ധിസഃ. 338

ഭാ—ബ്രാഹ്മണന ക്ഷത്രിയന്റെ ഇരട്ടിയും അല്ലെങ്കിൽ നൂറോ നൂററിരുപത്തെട്ടോ ഭാഗത്തോളവും ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു. എന്തെന്നാൽ ആ ബ്രാഹ്മണൻ ആ അപഹരണത്തിന്റെ ദോഷത്തെ അറിഞ്ഞവനല്ലയോ?

മൂ— വാനസ്പത്യം മൂലഫലം ദാൎവ്വഗ്ന്യൎത്ഥം തഥൈവ ച
തൃണഞ്ചഗോഭ്യോഗ്രാസാൎത്ഥമസ്തേയമ്മനുരബ്രവീൽ.

ഭാ—പൂക്കാരെ കാണുന്ന അത്തി, ആൽ മുതലായവയുടെ പഴം കിഴങ്ങ് ഹോമത്തിനുള്ള സമിത്ത് പശുക്കൾക്കായിട്ടു പുല്ല് ഇവയെ അയൽവാസികളുടെ ഗൃഹങ്ങളിൽനിന്നും ചോദിക്കാതെ എടുത്തുകൊണ്ടാലും അതു് അപഹാരണമായി വരുന്നതല്ലെന്നു മനു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു് ആ കൃത്യത്തിനു ദണ്ഡിച്ചുകൂടുന്നതല്ല

മൂ— യോ ദത്താദായിനോ ഹസ്താല്ലിപ്സേത ബ്രാഹ്മണോ ധനം
യാജനാദ്ധ്യാപനേനാപി യഥാ സ്തേനസ്തഥൈവ സഃ. 340

ഭാ—ഉടമസ്ഥൻ കൊടുക്കാതെ താൻതന്നെ എടുത്തുകൊള്ളുന്നവനായവന്റെ യജ്ഞയാഗാദികളെച്ചെയ്തുകൊടുത്തു് ആ അപഹരിച്ച ദ്രവ്യത്തെ ദക്ഷിണ വാങ്ങുന്ന ബ്രാഹ്മണനും ആ ചോരനു സമൻതന്നെയത്രെ.

മൂ— ദ്വിജോദ്ധ്വഗഃ ക്ഷീണവൃത്തിൎദ്വാവിക്ഷൂ ദ്വേ ച മൂലകേ
ആദദാനഃ പരക്ഷേത്രാന്ന ദണ്ഡം ദാതുമൎഹതി. 341

ഭാ—ദ്വിജനായും വഴി നടക്കുന്നവനായും ജീവനോപായമില്ലാത്തവനായും ഇരുന്നു രണ്ടു കരിമ്പുകളെയും രണ്ടു കിഴങ്ങുകളെയും അയൽഗൃഹത്തിൽനിന്നും ഉടമസ്ഥന്റെ അനുവാദംകൂടാതെ എടുത്താൽ അവനെ ദണ്ഡിക്കരുതാത്തതാണു്.

മൂ— അസന്ധിതാനാം സന്ധാതാ സന്ധിതാനാഞ്ച മോക്ഷകഃ
ദാസാശ്വരഥഹൎത്താ ച പ്രാപ്തസ്യാച്ചോരകില്ബിഷം. 242

ഭാ—കെട്ടിയിരുത്തിയിട്ടുള്ള മാടുകളെ കുതിര മുതലായവയെ അഴിച്ചുവിടുന്നവനും വീട്ടിൽ നില്ക്കുന്ന മാടു് മുതലായവയെ കെട്ടുന്നവനും വേലക്കാരൻ കുതിര രഥം ഇവയെ അപഹരിക്കുന്നവനും അവയവങ്ങളെ ഛേദിക്കുകയെന്നും അവന്റെ മുതലുകളെ കൊള്ളയിടുകയെന്നുമുള്ള ദണ്ഡത്തെ വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അനേന വിധിനാ രാജാ കുൎവ്വാണഃ സ്തേനനിഗ്രഹം
യശോസ്മിൻ പ്രാപ്നുയാല്ലോകേ പ്രേത്യ ചാനുത്തമം സുഖം.

ഭാ—ഇപ്രകാരം ചോരന്മാരെ ദണ്ഡിക്കുന്ന രാജാവു് ഈ ലോകത്തിൽ കീൎത്തിയേയും മരിച്ചശേഷം തുല്യമില്ലാത്ത സുഖത്തെയും പ്രാപിക്കുന്നു.

സാഹസം.

മൂ— ഐന്ദ്രം സ്ഥാനമഭിപ്രേപ്സുൎയ്യശശ്ചാക്ഷയമവ്യയം
നോപേക്ഷേത ക്ഷണമപി രാജാ സാഹസികന്നരം. 344

ഭാ—അളവില്ലാത്ത പ്രാഭവത്തെയും കീൎത്തിയേയും ഇച്ഛിക്കുന്ന രാജാവു് അല്പംപോലും സാഹസികനായവനെ ദണ്ഡിക്കാതെ ഉപേക്ഷയായിരിക്കരുതു്.

മൂ— വാഗ്ദുഷ്ടാത്തസ്കരാച്ചൈവ ദണ്ഡേനൈവ ച ഹിംസതഃ
സാഹസസ്യ നരഃ കൎത്താ വിജ്ഞേയഃ പാപകൃത്തമഃ. 345

ഭാ—ശകാരിക്കുന്നവൻ മോഷ്ടിക്കുന്നവൻ അടിക്കുന്നവൻ ഇവരെക്കാളും സാഹസപ്രവൃത്തി ചെയ്യുന്നവൻ മഹാപാപിയെന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സാഹസേവത്തമാനന്തു യോമർഷയതി പാത്ഥിവഃ
സവിനാശം വ്രജത്യാശു വിദ്വേഷം ചാധിഗച്ഛതി.

ഭാ—സാഹസികൻെറ പ്രവൃത്തിയെ യാതൊരു രാജാവ് ക്ഷമിക്കുന്നുവോ അവൻ നശിച്ചുപോകുന്നതുമല്ലാതെ വിദ്വേഷത്തെയും പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— നമിത്രകാരണാദ്രാജാ വിപുലാദ്വാധനാഗമാൽ
സമുത്സൃജേത്സാഹസികാൻ സവ്വഭൂതഭയാവഹാൻ. 347

ഭാ—രാജാവ് തൻെറ ഇഷ്ടന്മാരുടെ വാക്കുകളെ കേട്ടുകൊണ്ടോ അധികം ധനലാഭത്തെ ഇച്ഛിച്ചുകൊണ്ടോ സകലക്കും ഭയത്തെയുണ്ടാക്കുന്ന സാഹസികരെ ബന്ധിക്കാതെ വിടരുതാകുന്നു.

മൂ— ശസ്ത്രം ദ്വിജാതിഭിർഗ്രാഹ്യം ധമ്മോയത്രോപരുദ്ധ്യതേ
ദ്വിജാതീനാം ച വണ്ണാനാം വിപ്ലവേ കാലകാരിതേ. 348

ഭാ—സാഹസികനാൽ ധമ്മനാശത്തെ പ്രാപിക്കുമ്പോഴും രാജാവില്ലാത്തതിനാൽ വണ്ണാശ്രമധമ്മം നശിക്കുമ്പോഴും ബ്രാഹ്മക്ഷത്രിയവൈശ്യന്മാർ മൂന്നുപേരും ആയുധധാരികളായിനിന്നു രക്ഷിക്കണമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— ആത്മനശ്ച പരിത്രാണേ ദക്ഷിണാനാം ച സംഗരേ
സ്ത്രീവിപ്രാഭ്യുപപത്തൌ ച ഘ്നൻധമ്മേണ ന ദുഷ്യതി. 349

ഭാ—തൻെറ ആത്മാവിനെ രക്ഷിക്കുന്നതിനായിട്ടും യജ്ഞത്തിൽ ദീക്ഷയോടുകൂടിയവനെ രക്ഷിക്കുന്നതിനും തൻെറ ദ്രവ്യത്തെ അപഹരിച്ചുകൊണ്ടുപോകുന്ന സമയത്തിലും സ്ത്രീ ബ്രാഹ്മണൻ ഇവരെ രക്ഷിക്കുന്നതിനായിട്ടും ന്യായമായി ധമ്മയുദ്ധം ചെയ്തു ഒരുത്തനെക്കൊന്നവന് അധമ്മം നേരിടുന്നതല്ല.

മൂ— ഗുരും വാ ബാലവൃദ്ധൌ വാ ബ്രാഹ്മണം വാ ബഹുശ്രുതം
ആതതായിനമായാന്തം ഹന്യാദേവാവിചാരയൻ. 350

ഭാ—ഗുരു ബാലൻ വൃദ്ധൻ വേദജ്ഞനായ ബ്രാഹ്മണൻ ഇവരിൽ യാതൊരുത്തരെങ്കിലും ആയുധത്തോടുകൂടി തന്നെക്കൊല്ലുന്നതിനു വരികയാണെങ്കിൽ താൻ ഓടി രക്ഷപ്പെടാൻ പാടില്ലാത്ത അവസരത്തിൽ യാതൊന്നും വിചാരിക്കാതെ അവനെ കൊല്ലേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നാതതായിവധേ ദോഷോ ഹന്തുർഭവതി കശ്ചന
പ്രകാശം വാ പ്രകാശം വാ മന്യുസ്തന്മന്യുമൃച്ഛതി. 351

ഭാ—കൊല്ലുന്നതിനായി വരുന്നവൻെറ കോപം അവൻെറ എതിരാളിക്കു കൊന്നുകളയത്തക്കതായ കോപത്തെയുണ്ടാക്കുന്നതുനിമിത്തം അവനെ പത്തുപേരെയറിയിച്ചോ രഹസ്യമായോ കൊല്ലുന്നവനു ഒരു ദോഷവും ലഭിക്കുന്നതല്ല. അവനെ രാജാവിനും ബന്ധിക്കാൻ അർഹതയില്ലാത്തതാണ്.

നാരീസ്വീകരണം.

മൂ— പരദാരാഭിമശേഷു പ്രവൃത്താന്നൄന്മഹീപതിഃ
ഉദ്വേജനകരൈർദ്ദണ്ഡൈശ്ഛിന്നയിത്വാ പ്രവാസയേൽ.

ഭാ—പരദാരഗമനത്തിൽ താല്പൎയ്യമുള്ളവരെ ഉദ്വേജനകരങ്ങളായ ചുണ്ടിനെ അറുക്കുക മൂക്കിനെ അറുക്കുക മുതലായ കഠിനക്രിയകളെച്ചെയ്തു അടയാളപ്പെടുത്തി നാട്ടിൽനിന്നും ബഹിഷ്കരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. (ഉദ്വേജനകരം=ഭയങ്കരം)

മൂ— തത്സമുത്ഥോ ഹി ലോകസ്യ ജായതേ വർണ്ണസംകരഃ
യേന മൂലഹരോധർമ്മഃ സർവ്വനാശായ കല്പതേ. 353

ഭാ—പരസ്ത്രീഭോഗത്താൽ ലോകത്തിൽ വർണ്ണസംകരമുണ്ടാകുന്നു. തന്നിമിത്തം ധർമ്മകാര്യം നടക്കാതെ ലോകമെല്ലാം മഴയില്ലാതെ നശിച്ചുപോകുന്നു.

മൂ— പരസ്യ പത്ന്യാ പുരുഷഃ സംഭാഷാം യോജയൻ രഹഃ
പൂർവ്വമാക്ഷാരിതോ ദോഷൈഃ പ്രാപ്നുയാത് പൂർവ്വസാഹസം

ഭാ—ആദ്യം ഒരു സ്ത്രീവിഷയത്തിൽ സംശയിക്കപ്പെട്ടവൻ രഹസ്യത്തിൽ കാരണംകൂടാതെ ആ സ്ത്രീയോടുകൂടി സംസാരിച്ചാൽ അവന്നു ഇരുനൂററിഅമ്പതു പണം പ്രായശ്ചിത്തം വിധിക്കണം.

മൂ— യസ്ത്വനാക്ഷാരിതഃ പൂർവ്വമഭിഭാഷേത കാരണാൽ
ന ദോഷം പ്രാപ്നുയാൽ കിഞ്ചിന്ന ഹി തസ്യ വ്യതിക്രമഃ.

ഭാ—ആദ്യം സന്ദേഹമില്ലാത്തവൻ ഒരു കാര്യത്തെക്കുറിച്ചു ഒരുത്തന്റെ ഭാര്യയോടു പരസ്യമായി സംസാരിച്ചാൽ അവന്നു ദണ്ഡവും ദോഷവുമില്ലാത്തതാകുന്നു.

മൂ— പരസ്ത്രിയം യോഭിവദേത്തീർത്ഥേരണ്യേ വനേപി വാ
നദീനാം വാപി സംഭേദേ സ സംഗ്രഹണമാപ്നുയാൽ. 356

ഭാ—ഒരുത്തൻ മുമ്പേ സന്ദേഹിക്കപ്പെടാത്തവനായിരുന്നാലും അന്യന്റെ ഭാര്യയോടു കുളക്കര ജലമില്ലാത്ത കാട്ടു ആററിൻകര ഇവ സ്ഥലങ്ങളിൽവെച്ചു സംസാരിച്ചാൽ അവന്നു ആയിരംപണം ദണ്ഡംവിധിയ്ക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഉപചാരഃക്രിയാകേളിഃ സ്പർശോ ഭൂഷണവാസസാം
സഹഖട്വാസനംചൈവ സർവ്വം സംഗ്രഹണം സ്മൃതം. 357

ഭാ—അന്യന്റെ ഭാര്യയ്ക്കു ചന്ദനം മുതലായ സുഗന്ധലേപനദ്രവ്യങ്ങളെ കൊടുത്തയയ്ക്കുക, അവളോടു ചേർന്നിരുന്നു ആലിംഗനം മുതലായ ക്രീഡകളെച്ചെയ്യുക അവളുടെ ആഭരണം വസ്ത്രം മുതലായവയെ തൊടുക ഒരു ശയ്യയിൽ ഇരിക്കുക ഇവയും;

മൂ— സ്ത്രിയം സ്പൃശേദദേശേ യഃ സ്പൃഷ്ടോ വാ മർഷയേത്തയാ
പരസ്പരസ്യാനുമതേ സർവ്വം സംഗ്രഹണം സ്മൃതം. 358

ഭാ—തൊടുന്നതിനു അയോഗ്യമായ സ്തനം മുതലായവയെ തൊടുക, അവരും ഇവന്റെ മേഢ്രം മുതലായവയിൽ തൊട്ടാൽ വിരോധിക്കാതിരിക്കുക, രണ്ടുപേരും സ്മൃദ്ധാവാസം ചെയ്യുക, ഇവ സംഭോഗമുണ്ടെന്ന ലക്ഷണത്തെ കാണിക്കുന്നതാകകൊണ്ടു ഈ വിധക്രിയകൾക്കും ആയിരംപണം ദണ്ഡംവിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അബ്രാഹ്മണസ്സംഗ്രഹണേ പ്രാണാന്തം ദണ്ഡമർഹതി
ചതുർണ്ണാമപി വർണ്ണാനാം ദാരാരക്ഷ്യതമാസ്സദാ. 359

ഭാ—ശൂദ്രൻ മഹാപാപംനടിച്ചു മററു മൂന്നു വർണ്ണങ്ങളിലുള്ള പുരുഷന്മാരുടെ പത്നിമാരെ പരിഗ്രഹിച്ചാൽ അവനെ ജീവൻപോകുന്നതുവരെ അടിക്കണം. നാലുവർണ്ണങ്ങളിലുള്ള പുരുഷന്മാരും തങ്ങളുടെ ധനം പുത്രൻ ഇവയെക്കാൾ പത്നിയെ വ്യഭിചാരദോഷംകൂടാതെ രക്ഷിക്കേണ്ടതാണു. അവരുടെ പ്രധാനമായ കർത്തവ്യകർമ്മം ഇതാകുന്നു.

മൂ— ഭിക്ഷുകാ വന്ദിനശ്ചൈവ ദീക്ഷിതാഃ കാരവസ്തഥാ
സംഭാഷണം സഹസ്ത്രീഭിഃ കുർയ്യുരപ്രതിവാരിതഃ. 360

ഭാ—ഭിക്ഷുകന്മാർ വന്ദികൾ യാഗദീക്ഷിതർ പാചകൻ ഇവർ അവരവരുടെ കാര്യത്തിനായിട്ട് പരന്റെ ഭാര്യയോട് തടവുകൂടാതെ സംസാരിക്കാമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— ന സംഭാഷാം പരസ്ത്രീഭിഃ പ്രതിഷിദ്ധസ്സമാചരേൽ
നിഷിദ്ധോ ഭാഷമാണസ്തു സുവർണ്ണം ദണ്ഡമർഹതി. 361

ഭാ—നീ എന്റെ പത്നിയോട് സംസാരിക്കരുതെന്ന് ഒരുത്തൻ മറ്റൊരുത്തനോട് പറഞ്ഞാൽ അതിനെ വകവെക്കാതെ വീണ്ടും ആ കൃത്യത്തിനു തുടങ്ങുന്നവന്ന് ഒരു സുവർണ്ണം ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—നൈഷ ചാരണദാരേഷു വിധിർന്നാത്മോപജീവിഷു
യോജയന്തി ഹി തേ നാരീർന്നിഗൂഢാശ്ചാരയന്തി ച. 362

ഭാ—ഇതുവരെ പറഞ്ഞുവന്ന ശിക്ഷ ഭാര്യയെക്കൊണ്ട് ഉപജീവിക്കുന്നവനായും അന്യൻ തന്റെ പത്നിയോട് ചേരുന്നതിനെ സഹിക്കുന്നവനായും അന്യനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്ന് തന്റെ ഭാര്യയുടെ അടുക്കൽ വിടുന്നവനായും ഇരിക്കുന്നവരും കൂത്താടി മാരാര് ഇവരുടെ പത്നിമാരെ ഗമിക്കുന്നവർക്ക് വിധിക്കത്തക്കതല്ല.,

മൂ— കിഞ്ചിദേവ തു ദാപ്യസ്സ്യാൽസംഭാഷാന്താഭിരാചരൻ
പ്രൈഷ്യാസ്വൈകഭക്താസു രഹഃപ്രവ്രജിതാസു ച. 363

ഭാ—എന്നാൽ അവരോടുകൂടി പാടില്ലാത്ത സ്ഥലത്തുവെച്ചു സംസാരിക്കുന്നവനും ദാസി, വേലക്കാരി ഒരുത്തൻ പാർപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന തേവിടിശ്ശി, സന്യാസിനി ഇവരോട് രഹസ്യം പറയുന്നവനും ഏതെങ്കിലും അല്പം ദണ്ഡം വിധിക്കണം.

മൂ— യോഽകാമാം ദൂഷയേൽകന്യാം സസദ്യോ വധമർഹതി
സകാമാം ദൂഷയംസ്തുല്യോ നവധംപ്രാപ്നുയാന്നരഃ. 364

ഭാ—ദേഹേച്ഛയില്ലാത്ത സന്യാസിനിയായ കന്യകയെ ബലാൽക്കാരമായി സ്വീകരിച്ചവനെ ഉടൻതന്നെ മേഢ്രം മുതലായവയെ ഛേദിച്ചു കൊല്ലേണ്ടതാകുന്നു. ദേഹേച്ഛയുള്ള കന്യകയെ പുണർന്നവനു മരണദണ്ഡം വിധിക്കത്തക്കതല്ല.

മൂ— കന്യാം ഭജന്തീമുൽകൃഷ്ടം നകിഞ്ചിദപിദാപയേൽ
ജഘന്യം സേവമാനാന്തു സംയതാംവാസയേൽഗൃഹേ. 365

ഭാ—ഒരു കന്യക ദേഹേച്ഛനിമിത്തം തന്നേക്കാൾ ഉൽകൃഷ്ടജാതിജനെ താൻ സ്വയമേ പ്രാപിച്ചാൽ അവളെ ദണ്ഡിക്കരുതാത്തതാകുന്നു. താഴ്ന്നജാതിജനെ പരിഗ്രഹിച്ചാൽ ഗൃഹത്തിൽനിന്നും പുറത്തുവിടാതെ ശിക്ഷിച്ചു മര്യാദപെടുത്തിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഉത്തമാം സേവമാനസ്തു ജഘന്യോവധമർഹതി
ശുൽകന്ദദ്യാത്സേവമാനഃ സമാമിച്ഛേൽപിതാ യദി. 365

ഭാ—ഉയർന്നജാതിയിലുള്ള കന്യകയെ പരിഗ്രഹിച്ച താഴ്ന്നജാതിജനു മരണം വരെ ശിക്ഷ വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു. തന്റെ ജാതിയിലുള്ള കന്യകയെ പുണർന്നവൻ അവളുടെ പിതാവിനു സമ്മതമുണ്ടായിരുന്നാൽ അവൻ കേൾക്കുന്ന കന്യാശുല്കദ്രവ്യത്തെ കൊടുത്തു ആ കന്യകയെ കല്യാണം ചെയ്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അഭിഷഹ്യതുയഃ കന്യാം കുര്യാദ്ദർപ്പേണമാനവഃ
തസ്യാശുകർത്ത്യെഅംഗുല്യൌ ദണ്ഡഞ്ചാർഹതി ഷട്ശതം.

ഭാ—സ്വജാതിയായ കന്യകയെ ബലാൽ വിരൽകൊണ്ടു ഗുഹ്യത്തെ ദോഷപ്പെടുത്തുന്നവന്റെ രണ്ടു വിരലുകളെ മുറിച്ചുകളയുകയും അറുനൂറുപണം പ്രായ

ഷിണംവിധിക്കുകയും വേണം.

മൂ— സകാമാം ദൂഷയംസ്തുല്യോ നാംഗുളിച്ഛേദമാപ്നുയാൽ
ദ്വിശതന്തു ദമം ദാപ്യഃ പ്രസംഗവിനിവൃത്തയേ. 368

ഭാ—തന്റെ പേരിൽ ഇച്ഛയുള്ള തന്റെ ജാതിയിൽ ജനിച്ച കന്യകയെ വിരൽകൊണ്ടു അവളുടെ ഗുഹ്യത്തെ ദൂഷണപ്പെടുത്തുന്നവന്റെ വിരൽ ഖണ്ഡിക്കാതെ ഇനി ഈ പ്രകാരമുള്ള കുറ്റംചെയ്യാതിരിക്കുന്നതിനായിട്ട് ഇരുനൂറുപണം ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— കന്യൈവ കന്യാം യാ കുര്യാത്തസ്യാസ്സ്യാദ്വിശതോ ദമഃ
ശുല്കഞ്ച ദ്വിഗുണം ദദ്യാച്ഛിഫാശ്ചൈവാപ്നുയാദ്ദശ. 369

ഭാ—ഒരു കന്യകയെ മറ്റൊരു കന്യക മുൻപറഞ്ഞവിധം അപായസ്ഥാനത്തിൽ വിരലുകൊണ്ടു പീഡിപ്പിച്ചാൽ അവൾക്ക് ഇരുനൂറുപണം ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ആ കന്യകയ്ക്കുള്ള ശുൽകദ്രവ്യത്തെ ഇരട്ടിയായിട്ട് അവളുടെ പിതാവിന് കൊടുപ്പിക്കുകയും ചാട്ടകൊണ്ടു പത്തടിയും അടിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യാ തു കന്യാം പ്രകുര്യാൽസ്ത്രീ സാ സദ്യോ മൌണ്ഡ്യമർഹതി
അംഗുല്യോരേവ വാ ച്ഛേദം ഖരേണോദ്വഹനം തഥാ. 370

ഭാ—ഇപ്രകാരം ഒരു സ്ത്രീ ചെയ്താൽ അവളുടെ ശിരസ്സിനെ മൊട്ടയാക്കി രണ്ടുവിരലുകളെയും അറുത്തു് കഴുതമേൽ കയറ്റി രാജവീഥിയിൽകൂടി അടിച്ച് ഓട്ടിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഭർത്താരം ലംഘയേദ്യാ തു സ്ത്രീ ജ്ഞാതിഗുണദർപ്പിതാ
താം ശ്വഭിഃ ഖാദയേദ്രാജാ സംസ്ഥാനേ ബഹുസംസ്ഥിതേ.

ഭാ—ഒരു സ്ത്രീ ജ്ഞാതികൊണ്ടും ഗുണംകൊണ്ടും താൻ ഉൽകൃഷ്ടയാണെന്നുള്ള ഗർവ്വത്തോടുകൂടി തന്റെ ഭർത്താവിനെവിട്ടു മറ്റൊരുത്തനെ പ്രാപിച്ചാൽ അവളെ രാജാവു് ബഹുജനങ്ങളുടെ മുമ്പിൽവച്ചു് പട്ടിയെവിട്ടു കടിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പുമാംസം ദാഹയേൽ പാപം ശയനേ തപ്ത ആയസേ
അഭ്യാദദ്ധ്യുശ്ച കാഷ്ഠാനി തത്ര ദഹ്യേത പാപകൃൽ. 372

ഭാ—മറ്റൊരുത്തന്റെ പത്നിയെ പ്രാപിക്കുന്ന പാപിഷ്ഠനെ രാജാവു് ചുട്ടുപഴുപ്പിച്ച ഇരുമ്പുപലകമേൽ കിടത്തി അവന്റെ ശരീരം ദഹിക്കുന്നതുവരെ ആ ഇരുമ്പുപലകയുടെ അടിയിൽ വിറകുകളെ ഇട്ടു അഗ്നിയെ പ്രജ്വലിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സംവത്സരാഭിശസ്തസ്യ ദുഷ്ടസ്യ ദ്വിഗുണോ ദമഃ
വ്രാത്യയാ സഹ സംവാസേ ചണ്ഡാല്യാ താവദേവ തു. 373

ഭാ—ഒരു സ്ത്രീയെ പ്രാപിച്ചതിനായിട്ട് ഒരു പ്രാവശ്യം ദണ്ഡിക്കപ്പെട്ടവൻ ഒരു വത്സരം കഴിഞ്ഞു വീണ്ടും അവളെ പ്രാപിക്കുകയാണെങ്കിൽ അവനു് ആദ്യം വിധിച്ച ശിക്ഷയിൽനിന്നു ഇരട്ടിശിക്ഷ വിധിക്കണം. വ്രാത്യസ്ത്രീ, ചണ്ഡാലസ്ത്രീ, ഇവരെ പ്രാപിച്ചവനും ആയിരംപണം ദണ്ഡം വിധിക്കണം.

മൂ— ശൂദ്രോ ഗുപ്തമഗുപ്തം വാ ദ്വൈജാതം വർണ്ണമാവസൻ
അഗുപ്തമംഗസർവ്വസ്വൈർ ഗുപ്തം സർവ്വേണ ഹീയതേ. 374

ഭാ—ശൂദ്രൻ രക്ഷിക്കപ്പെട്ടതോ രക്ഷിക്കപ്പെടാത്തതോ ആയ ദ്വിജാതിയുടെ ഭാര്യമാരെ പ്രാപിച്ചാൽ മേഢ്രം മുതലായവയെ അടിയോടെ അറുക്കേണ്ടതാകുന്നു. രക്ഷിക്കപ്പെട്ട സ്ത്രീയെ പ്രാപിച്ചാൽ അവന്റെ ശരീരത്തെ വെട്ടിനുറുക്കി കൊല്ലുകയും അവന്റെ ദ്രവ്യത്തെ കൊള്ളയിടുകയും ചെയ്യണം.

മൂ— വൈശ്യഃ സർവ്വസ്വദണ്ഡഃ സ്യാത്സംവത്സരനിരോധതഃ
സഹസ്രം ക്ഷത്രിയോ ദണ്ഡ്യോ മൌണ്ഡ്യം മൂത്രേണ ചാർഹതി.

ഭാ—ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയെ പ്രാപിച്ച വൈശ്യനെ ഒരു വത്സരത്തോളം തടവിൽവച്ചിട്ട് അവന്റെ സകലദ്രവ്യത്തേയും രാജാവു കൊള്ളയിടേണ്ടതാകുന്നു. ആ പ്രകാരമുള്ള ക്ഷത്രിയൻ ആയിരംപണം ദണ്ഡം വിധിക്കുകയും കഴുതമൂത്രം തലയിൽ പുരട്ടി തലയെ മുണ്ഡനം ചെയ്യേണ്ടതുമാകുന്നു.

മൂ— ബ്രാഹ്മണീം യദ്യഗുപ്താം തു ഗച്ഛേതാം വൈശ്യപാർത്ഥിവൌ
വൈശ്യം പഞ്ചശതം കുര്യാൽ ക്ഷത്രിയന്തു സഹസ്രിണം. 376

ഭാ—ഭർത്താവു മുതൽപേർ രക്ഷിക്കാത്ത ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയെ വൈശ്യൻ പ്രാപിച്ചാൽ അഞ്ഞൂറുപണവും അപ്രകാരം ക്ഷത്രിയൻ പ്രാപിച്ചാൽ ആയിരം പണവും ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഉഭാവപി തു താവേവ ബ്രാഹ്മണ്യാ ഗുപ്തയാ സഹ
വിപ്ലുതൌ ശൂദ്രവദ്ദണ്ഡ്യൌ ദഗ്ദ്ധവ്യൌ വാ കടാഗ്നിനാ.

ഭാ—വേണ്ടപ്പെട്ടവരാൽ രക്ഷിക്കപ്പെട്ട ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയെ പ്രാപിച്ച വൈശ്യക്ഷത്രിയന്മാരുടെ ദ്രവ്യം മുഴുവനും അപഹരിച്ചുകൊണ്ട് നഗരത്തിൽനിന്നും ബഹിഷ്കരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ ഇരുമ്പുപലകമേൽ ആക്കി ദഹിപ്പിക്കുകയും വേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സഹസ്രം ബ്രാഹ്മണോ ദണ്ഡ്യോ ഗുപ്താം വിപ്രാം ബലാദ്വ്രജൻ
ശതാനി പഞ്ച ദണ്ഡ്യഃ സ്യാദിച്ഛന്ത്യാ സഹ സംഗതഃ. 378

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ തന്റെ ജാതിയിലുള്ള പതിവ്രതാസ്ത്രീയെ ഒരിക്കൽ ബലാൽ പ്രാപിക്കുകയാണെങ്കിൽ ആയിരം പണവും അവൾക്ക് അവനോടു ഇച്ഛയുള്ളതായിരുന്നാൽ അഞ്ഞൂറുപണവും ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— മൌണ്ഡ്യം പ്രാണാന്തികോ ദണ്ഡോ ബ്രാഹ്മണസ്യ വിധീയതേ
ഇതരേഷാന്തു വർണ്ണാനാം ദണ്ഡഃ പ്രാണാന്തികോ ഭവേൽ.

ഭാ—ബ്രാഹ്മണന്റെ തല മൊട്ടയടിക്കുന്നതു് കൊലചെയ്യുന്നതിനു തുല്യമാകുന്നു. മററു വർണ്ണങ്ങളെ കൊലചെയ്യാമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— ന ജാതു ബ്രാഹ്മണം ഹന്യാത്സർവ്വപാപേഷ്വപി സ്ഥിതം
രാഷ്ട്രാദേനം ബഹിഃ കുര്യാത്സമഗ്രധനമക്ഷതം. 380

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ എല്ലാ പാപം ചെയ്താലും അവനെക്കൊല്ലാതെ അവന്റെ ദ്രവ്യത്തോടുകൂടി നഗരത്തിൽനിന്നും ബഹിഷ്കരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നബ്രാഹ്മണവധാദ്ഭൂയാം സ്തദധർമ്മോ വിദ്യതേ ഭുവി
തസ്മാദസ്യ വധം രാജാ മനസാപി ന ചിന്തയേൽ. 381

ഭാ—ബ്രഹ്മഹത്യയേക്കാൾ ലോകത്തിൽ വലിയ പാപമില്ലാത്തതാകുന്നു അതിനാൽ ബ്രാഹ്മണനെ കൊല്ലണമെന്നു രാജാവു മനസ്സിൽ കൂടെയും വിചാരിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— വൈശ്യശ്ചേൽ ക്ഷത്രിയാം ഗുപ്താം വൈശ്യാം വാ ക്ഷത്രിയോ വ്രജേൽ
യോ ബ്രാഹ്മണ്യാമഗുപ്തായാന്താവുഭൌ ദണ്ഡമർഹതഃ. 382

ഭാ—ഗുപ്തയായ ക്ഷത്രിയസ്ത്രീയെ ഗുണിയായ വൈശ്യൻ പ്രാപിച്ചാൽ അ

അഞ്ഞൂറുപണവും അപ്രകാരമുള്ള വൈശ്യസ്ത്രീയെ ബലാദ്ഗമമായി പ്രാപിച്ച ക്ഷത്രിയന് ആയിരം പണവും ദണ്ഡം വിധിക്കണം.

മൂ— സഹസ്രം ബ്രാഹ്മണോ ദണ്ഡം ദാപ്യോ ഗുപ്തേ തു തേ വ്രജൻ
ശൂദ്രായാം ക്ഷത്രിയവിശോഃ സാഹസ്രോ വൈ ഭവേദ്ദമഃ. 383

ഭാ—ഗുപ്തകളായ ക്ഷത്രിയവൈശ്യസ്ത്രീകളെ പ്രാപിച്ച ബ്രാഹ്മണനും അപ്രകാരമുള്ള ശൂദ്രസ്ത്രീയെ പ്രാപിച്ച ക്ഷത്രിയവൈശ്യന്മാർക്കും ആയിരം പണം ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ക്ഷത്രിയായാമഗുപ്തായാം വൈശ്യേ പഞ്ചശതം ദമഃ
മൂത്രേണ മൌണ്ഡ്യമിച്ഛേത്തു ക്ഷത്രിയോ ദണ്ഡമേവ വാ. 384

ഭാ—അഗുപ്തയായ ക്ഷത്രിയസ്ത്രീയെ പ്രാപിച്ച വൈശ്യനു അഞ്ഞൂറുപണവും അപ്രകാരമുള്ള ക്ഷത്രിയനെ കഴുതമൂത്രം തലയിൽപ്പൂട്ടി മൊട്ടയടിക്കുകയോ അഞ്ഞൂറുപണം ദണ്ഡമോ വിധിക്കുകയും വേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അഗുപ്തേ ക്ഷത്രിയാവൈശ്യേ ശൂദ്രാം വാ ബ്രാഹ്മണോ വ്രജൻ
ശതാനി പഞ്ച ദണ്ഡ്യഃ സ്യാത്സഹസ്രം ത്വന്ത്യജസ്ത്രിയം. 385

ഭാ—അഗുപ്തകളായ ക്ഷത്രിയ വൈശ്യ ശൂദ്രസ്ത്രീകളെ പ്രാപിച്ച ബ്രാഹ്മണനു അഞ്ഞൂറുപണവും ചണ്ഡാലസ്ത്രീയെ പ്രാപിച്ച ബ്രാഹ്മണന് ആയിരം പണവും ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യസ്യ സ്തേനഃ പുരേ നാസ്തി നാന്യസ്ത്രീഗോ ന ദുഷ്ടവാൿ
ന സാഹസികദണ്ഡഘ്നൌ സ രാജാ ശക്രലോകഭാൿ. 386

ഭാ—ചോരൻ, പരന്റെ ഭാര്യയെ പ്രാപിക്കുന്നവൻ, വാക്പാരുഷ്യം ചെയ്യുന്നവൻ, സാഹസികൻ, അടിപിടിക്കാരൻ ഈ അഞ്ചുകൂട്ടരും ഏതു രാജാവിന്റെ രാജ്യത്തിൽ ഇല്ലയോ ആ രാജാവ് ഇന്ദ്രലോകത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— ഏതേഷാം നിഗ്രഹോ രാജ്ഞഃ പഞ്ചാനാം വിഷയേ സ്വകേ
സാമ്രാജ്യകൃത്സജാത്യേഷു ലോകേ ചൈവ യശസ്കരഃ. 387

ഭാ—മുൻപറഞ്ഞ അഞ്ചുപേരെയും തന്റെ രാജ്യത്തിൽനിന്നും ആട്ടിക്കളയുന്ന രാജാവ് ചക്രവർത്തിയായിട്ട് രാജഭോഗങ്ങളെയും കീർത്തിയെയും പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— ഋത്വിജം യസ്ത്യജേദ്യാജ്യോ യാജ്യം ചർത്വിക്ത്യജേദ്യദി
ശക്തം കർമ്മണ്യദുഷ്ടഞ്ച തയോർദ്ദണ്ഡഃ ശതം ശതം. 388

ഭാ—യാഗം ചെയ്യിക്കുന്നതിനു സമർത്ഥനായ ഋത്വിക്കിനെ ത്യജിക്കുന്നവനും ദോഷഹീനനായ യജ്ഞം ചെയ്യുന്നവനെ ത്യജിക്കുന്ന ഋത്വിക്കിനും ആയിരം പണംവീതം ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ന മാതാ ന പിതാ ന സ്ത്രീ ന പുത്രസ്ത്യാഗമർഹതി
ത്യജന്നപതിതാനേതാന്രാജ്ഞാ ദണ്ഡ്യഃ ശതാനി ഷട്. 389

ഭാ—മാതാവ്, പിതാവ്, ഭാര്യ, പുത്രൻ മുതലായവരെ മഹാപാതകം മുതലായ കുറ്റംകൂടാതെ ത്യജിക്കരുതാത്തതാകുന്നു! അല്ലാതെ ത്യജിക്കുന്നവന് അറുനൂറുപണം ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ആശ്രമേഷു ദ്വിജാതീനാം കാര്യേ വിവദതാം മിഥഃ
ന വിബ്രൂയാന്നൃപോ ധർമ്മം ചികീർഷന്ഹിതമാത്മനഃ. 390

ഭാ—ദ്വിജാതികൾ അവരവരുടെ വർണ്ണാശ്രമധർമ്മങ്ങളെക്കുറിച്ച് വിവാദപ്പെട്ടാൽ നന്മയെ ഇച്ഛിച്ച രാജാവ് ഇങ്ങനെ ഇതു ശരിയല്ലെന്ന് സ്വാഭിപ്രായേണ തീരുമാനം ചെയ്യരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— യഥാർഹമേതാനഭ്യർച്ച്യ ബ്രാഹ്മണൈസ്സഹ പാർത്ഥിവഃ
സാന്ത്വേന പ്രശമയ്യാദൗ സ്വധർമ്മം പ്രതിപാദയേൽ. 391

ഭാ—ഈ പ്രകാരം തർക്കിക്കുന്ന ദ്വിജാദികളെ തക്കവിധം പൂജിച്ച് നല്ലവാക്കു പറഞ്ഞ് അവരുടെ കോപത്തെ ശമിപ്പിച്ചശേഷം ബ്രാഹ്മണരെ വരുത്തികൊണ്ടു തീർപ്പുകല്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പ്രാതിവേശ്യാനുവേശ്യൗ ച കല്യാണേ വിംശതിദ്വിജേ
അർഹാവഭോജയൻവിപ്രോ ദണ്ഡമർഹതി മാഷകം. 392

ഭാ—ഇരുപതുപേർ ഭുജിക്കത്തക്ക കല്യാണം മുതലായ കാര്യത്തിൽ ആ പങ്ക്തിയിൽ ഇരുന്നു ഭുജിക്കത്തക്ക തന്റെ അയൽക്കാരെയും അവരുടെ അയൽക്കാരെയും ഭുജിപ്പിക്കാത്തവന് ഒരു പൊന്മാഷം ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ശ്രോത്രിയഃ ശ്രോത്രിയം സാധും ഭൂതികൃത്യേഷ്വഭോജയൻ
തദന്നം ദ്വിഗുണം ദാപ്യോ ഹിരണ്യം ചൈവമാഷകം. 393

ഭാ—തന്റെ ഗേഹത്തിൽ നടക്കുന്ന ശുഭകാര്യങ്ങളിൽ സാധുവായ ശ്രോത്രിയനെ ഭുജിപ്പിക്കാത്ത ശ്രോത്രിയന് ഒരു പൊന്മാഷം ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതും ആ സദ്യയെ വീണ്ടും ദ്വിഗുണമാക്കി ശ്രോത്രിയനെ ഭുജിപ്പിക്കേണ്ടതും ആകുന്നു. (ശ്രോത്രിയൻ=വേദം മുഴുവനും അദ്ധ്യയനം ചെയ്തവൻ)

മൂ— അന്ധോ ജഡഃ പീഠസർപ്പീ സപ്തത്യാ സ്ഥവിരശ്ച യഃ
ശ്രോത്രിയേഷൂപകുർവ്വംശ്ച ന ദാപ്യാഃ കേനചിൽകരം. 394

ഭാ—കുരുടൻ, മൂഢൻ, മുടവൻ, എഴുപതുവയസ്സു ചെന്ന വൃദ്ധൻ, ശ്രോത്രിയന്മാർക്കു ഉപകാരം ചെയ്യുന്നവൻ ഇവരിൽനിന്നും അല്പംപോലും കരം വാങ്ങരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— ശ്രോത്രിയം വ്യാധിതാർത്തൗ ച ബാലവൃദ്ധാവകിഞ്ചനം
മഹാകുലീനമാര്യം ച രാജാ സമ്പൂജയേത്സദാ. 395

ഭാ—ശ്രോത്രിയൻ, രോഗി, ദുഃഖം അനുഭവിച്ചവൻ, ബാലൻ, വൃദ്ധൻ, അല്പൻ, ഉൽകൃഷ്ടകുലജാതൻ, ആര്യൻ ഇവരെ എപ്പോഴും രാജാവ് പൂജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ശാല്മലീഫലകേ ശ്ലക്ഷ്ണേ നേനിജ്യാന്നേജകശ്ശനൈഃ
ന ച വാസാംസി വാസോഭിർന്നിർഹരേന്ന ച വാസയേൽ.

ഭാ—രജകൻ ഉന്നതാനതങ്ങളില്ലാത്ത ഇലവുപലകയിൽ വസ്ത്രങ്ങളെ അടിച്ചുവെളുപ്പിച്ച് മറ്റൊരുത്തർക്കു മാറ്റകൊടുക്കാതെയും ഒരാളിന്റെ വസ്ത്രത്തിൽ മറ്റൊരുത്തന്റെ വസ്ത്രത്തെ ബന്ധം കെട്ടാതെയും ഉടമസ്ഥൻവശം നിശ്ചയസമയങ്ങളിൽ കൊടുക്കണം ഇപ്രകാരം നടക്കാതിരുന്നാൽ അവനെ ശിക്ഷിക്കണം.

മൂ— തന്തുവായോ ദശപലം ദദ്യാദേകപലാധികം
അതോന്യഥാവർത്തമാനോ ദാപ്യോ ദ്വാദശകം ദമം. 397

ഭാ—ചാലിയൻ പത്തുപലം നൂലിന് ഒരു പലം അധികമായി നെയ്തു കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു. കൊടുക്കാതിരുന്നാൽ പന്ത്രണ്ടുപണം ദണ്ഡം വിധിക്കയും ഉടമസ്ഥനു നൂലിനെയാണ്ടി കൊടുക്കേണ്ടതുമാകുന്നു.

മൂ— ശുൽകസ്ഥാനേഷു കുശലാഃ സൎവ്വപണ്യ വിചക്ഷണാഃ
കുൎയ്യുരൎഘം യഥാപണ്യം തതോ വിംശം നൃപോ ഹരേൽ. 398

ഭാ—ജലത്തിലും ഭൂമിയിലും ഉണ്ടാകുന്ന സകലചരക്കുകളുടെ സാരാസാരങ്ങളേയും വിലകളേയും അറിഞ്ഞവരായ വൎത്തകന്മാരെ രാജഭോഗം പിരിക്കുന്ന സ്ഥാനങ്ങളിൽ ചുങ്കസ്ഥലം നിയമിച്ചിട്ട് അവർ ഏർപ്പെടുത്തിയ അതതു ചരക്കുകളുടെ മൊത്തലാഭത്തിൽ ഇരുപതിൽ ഒരംശത്തെ രാജാവ് തീരുവ വാങ്ങിക്കൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു

മൂ— രാജ്ഞഃ പ്രഖ്യാതഭാണ്ഡാനി പ്രതിഷിദ്ധാനി യാനി ച
താനി നിൎഹരതോ ലോഭാത്സൎവ്വഹാരം ഹരേന്നൃപഃ. 399

ഭാ—രാജാവിന് തക്കതായ ആ ദേശത്തിലുണ്ടാകുന്ന ആന, കുതിര, മുതലായവയേയും, രാജാവിനാൽ പുറത്തുകൊണ്ടുചെന്നു വിൽക്കപ്പെടാൻ പാടില്ലെന്നു തടുക്കപ്പെട്ട ചരക്കുകളേയും അന്യദേശത്തിൽ ഒരുത്തൻ കൊണ്ടുപോയാൽ ആ ദ്രവ്യങ്ങളെ മുഴുവനും രാജാവ് അപഹരിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ശുല്കസ്ഥാനം പരിഹരന്നകാലേ ക്രയവിക്രയീ
മിഥ്യാവാദീ ച സംഖ്യാനേ ദാപ്യോഷ്ടഗുണമത്യയം. 400

ഭാ—ചുങ്കസ്ഥലംവിട്ട് ഗൂഢമായ വഴിയിൽക്കൂടി പോകുന്നവൻ, അകാലത്തിൽ വില്ക്കുന്നവൻ, വാങ്ങുന്നവൻ, തീരുവയെ ഉദ്ദേശിച്ചു ചരക്കിന്റെ വിലയെ കുറച്ചുപറയുന്നവൻ ഇവരോട് രാജാവു എട്ടുഭാഗം അധികമായി ചുങ്കം വസൂൽചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ആഗമം നിൎഗ്ഗമം സ്ഥാനം തഥാ വൃദ്ധിക്ഷയാവുഭൌ
വിചാൎയ്യ സൎവ്വപണ്യാനാം കാരയേൽ ക്രയവിക്രയൌ. 401

ഭാ—സകല ചരക്കുവിഷയത്തിലും അതു വന്നമാൎഗ്ഗത്തെയും പോകും മാൎഗ്ഗത്തെയും വാങ്ങിയ ദിവസത്തെയും വാങ്ങിയ വിലയേയും അതിനു കൂടിയ പലിശയേയും സകല ചിലവിനേയും നല്ലപോലെ മനസ്സിലാക്കി തക്കതായ വില നിശ്ചയിച്ചു വിൽക്കുകയും വാങ്ങുകയും ചെയ്യത്തക്കവിധം രാജാവ് ആജ്ഞാപിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പഞ്ചരാത്രേ പഞ്ചരാത്രേ പക്ഷേ പക്ഷേഥവാഗതേ
കുൎവ്വീത ചൈഷാം പ്രത്യക്ഷമൎഘസംസ്ഥാപനം നൃപഃ. 402

ഭാ—രാജാവ് അസംഖ്യവിലയോടുകൂടിസാമാനങ്ങൾക്ക അഞ്ചുദിവസം വീതവും അല്പം വിലയോടുകൂടിയ സാമാനങ്ങൾക്ക പതിനഞ്ചുദിവസവുംകഴിഞ്ഞ ശേഷം വ്യാപാരികളുടെ മുമ്പിൽ വില നിശ്ചയം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— തുലാമാനം പ്രതീമാനം സൎവ്വം ച സ്യാത്സുലക്ഷിതം
ഷട്സുഷട്സു ച മാസേഷു പുനരേവ പരീക്ഷയേൽ. 403

ഭാ—രാജാവ് തന്റെ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെക്കൊണ്ട് പടി, ത്രാസു, മരക്കാൽ ഇവയിൽ മുദ്രയടിപ്പിച്ചു ആറുമാസത്തിൽ ഒരുപ്രാവശ്യം വീതം അളവു ശരിയായിരിക്കുന്നുവോ എന്നു പരിശോധിക്കേണ്ടതാകുന്നു ശരിയായിരിക്കുന്നില്ലം അപക്ഷം ദണ്ഡിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പണം യാനം തരേ ദാപ്യം പൌരുഷോൎദ്ധപണം തരേ
പാദം പശുശ്ച യോഷിച്ച പാദാൎദ്ധം രിക്തകഃ പുമാൻ. 404

ഭാ—ചരക്കുവണ്ടിക്കു ഒരു പണവും ചുമടുചുമക്കുന്നവന്നു അരപ്പണവും, ചുമടു വഹിക്കുന്ന കന്നുമുതലായവയ്ക്കും സ്ത്രീകൾക്കും കാൽപ്പണവും ചുമടില്ലാത്തവൎക്കു അരയ്ക്കാൽ പണവും തോണിക്കാരൻ കൂലിവാങ്ങേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഭാണ്ഡപൂൎണ്ണാനിയാനാനി താൎയ്യന്ദാപ്യാനി സാരതഃ
 രിക്തഭാണ്ഡാനി യൽ കിഞ്ചിൽ പുമാംസശ്ചാപരിഛദാഃ. 405

ഭാ—ചരക്കുവണ്ടികൾക്കു ആ ചരക്കുകളുടെ ഗുരുത്വലഘുത്വങ്ങൾക്കനുസാരണമായും ചരക്കില്ലാതെ കോണിമുതലായവയെ കയററിയ വണ്ടിക്കു ആ ഭാരത്തിനു തക്കതായും പാവപ്പെട്ടവൎക്കു ഏതെങ്കിലും അല്പവും ഓടക്കാരൻ കൂലിവാങ്ങേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ദീൎഘാധ്വനിയഥാദേശം യഥാകാലം തരോഭവേൽ
 നദീതീരേഷു തദ്വിദ്യാത്സമുദ്രേ നാസ്തിലക്ഷണം. 406

ഭാ—നദിയിൽകൂടി പോകേണ്ടതായ മാൎഗ്ഗത്തിന്റെ ദൂരം കുന്നതാന്നതങ്ങളായ പ്രദേശം, വേനൽ, വൎഷം മുതലായകാലം. ഇവയെവിചാരിച്ചു തക്കവിധം തോണിക്കാരൻ കൂലിവാങ്ങേണ്ടതാകുന്നു. ഈ കൂലിയേപ്പറ്റു് നദിവിഷയത്തിൽ മാത്രമല്ലാതെ കാററിനാൽ സഞ്ചരിക്കേണ്ടതായ സമുദ്രത്തിനു ലക്ഷിക്കുന്നതല്ലാ. ആ വിഷയത്തിൽ പ്രയാസത്തിനു തക്കവിധം ഏപ്പാടുചെയ്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഗൎഭിണീ തു ദ്വിമാസാദിസ്തഥാപ്രവ്രജിതോ മുനിഃ
 ബ്രാഹ്മണാലിങ്ഗിനശ്ചൈവ നദാപ്യാസ്താരികന്തരേ. 407

ഭാ—രണ്ടുമാസത്തിന്മേൽ ഗൎഭമുള്ള സ്ത്രീ, സന്ന്യാസി, വാനപ്രസ്ഥൻ, ബ്രഹ്മചാരി, ബ്രാഹ്മണൻ ഇവരോടു തോണിക്കാരൻ കൂലിവാങ്ങരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—യന്നാവികിഞ്ചിദ്ദാശാനാം വിശീൎയ്യേതാപരാധതഃ
 തദ്ദാശൈരേവദാതവ്യം സമാഗമ്യസ്വതോംശതഃ. 408

ഭാ—തോണിയിൽ കയററിയ സാമാനങ്ങൾ തോണിക്കാരന്റെ അജാഗ്രതനിമിത്തം നഷ്ടപ്പെട്ടാൽ ആ നഷ്ടത്തെ ആ തോണിയെ നടത്തുന്ന തോണിക്കാരന്മാരെല്ലാം വീതം പോലെ കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഏഷനൌയായിനാമുക്തോ വ്യവഹാരസ്യ നിൎണ്ണയഃ
 ദാശാപരാധതസ്തോയേ ദൈവികേ നാസ്തിനിഗ്രഹഃ. 409

ഭാ—ഇപ്പോൾ പറയപ്പെട്ട നഷ്ടം മനുഷ്യന്റെ വീഴ്ചനിമിത്തം വന്നതാണെങ്കിൽ മാത്രമല്ലാതെ ദൈവികമായി വന്നാൽ തോണിക്കാരനെ ദണ്ഡിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ—വാണിജ്യം കാരയേദ്വൈശ്യം കുസീദം കൃഷിമേവച
 പശൂനാം രക്ഷണഞ്ചൈവ ദാസ്യം ശൂദ്രം ദ്വിജന്മനാം. 410

ഭാ—വൎത്തകം, പലിശവാങ്ങുക, കൃഷി ചെയ്ക, ഗോരക്ഷണം ഇവയെ വൈശ്യനോടും, ബ്രാഹ്മണശുശ്രൂഷയെ ചെയ്യുന്നതിനു ശൂദ്രനോടും, രാജാവു ആജ്ഞാപിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അപ്രകാരം ചെയ്യാതിരുന്നാൽ അവരെ ദണ്ഡിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ക്ഷത്രിയഞ്ചൈവ വൈശ്യഞ്ച ബ്രാഹ്മണോ വൃത്തികൎശിതൌ
 ബിഭൃയാദാനൃശംസ്യേന സ്വാനികൎമ്മാണികാരയൻ. 411

ഭാ—വൃത്തിയില്ലാതെ കഷ്ടപ്പെടുന്ന ക്ഷത്രിയവൈശ്യന്മാർ ധനികനായ ബ്രാഹ്മണനെ ശരണം പ്രാപിച്ചാൽ അവരെ അവൻ തന്റെ ഉഴിയവേല ചെയ്യുന്നതിനു നിയമിക്കാതെ യോഗ്യവായിട്ടു വ്യാപാരാദി വൃത്തികളിൽ നിയമിച്ചു രക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ദാസ്യന്തു കാരയൻലോഭാൽ ബ്രാഹ്മണസ്സംസ്കൃതാൻദ്വിജാൻ
അനിച്ഛതഃ പ്രാഭവത്യാദ്രാജ്ഞാ ദണ്ഡ്യശ്ശതാനിഷട്. 412

ഭാ— ഉപനയനം മുതലായ സംസ്കാരമുള്ളവരായും തൊഴിൽചെയ്യുന്നതിൽ മനസ്സില്ലാത്തവരായുമിരിക്കുന്ന ദ്വിജന്മാരെ പ്രഭുത്വംകൊണ്ടും ലോഭംകൊണ്ടും വേലചെയ്യിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണന് അറുനൂറുപണം ദണ്ഡം വിധിക്കണം.

മൂ— ശൂദ്രന്തു കാരയേദ്ദാസ്യം ക്രീതമക്രീതമേവ വാ
ദാസ്യായൈവ ഹി സൃഷ്ടോസൌ ബ്രാഹ്മണസ്യ സ്വയംഭുവാ.

ഭാ— ബ്രാഹ്മണൻ ശമ്പളംകൊടുത്താലും ഇല്ലെങ്കിലും ശൂദ്രനെക്കൊണ്ടു വേലചെയ്യിക്കാമെന്നുള്ളതാകുന്നു എന്തെന്നാൽ ശൂദ്രനെ ബ്രാഹ്മണന്റെ വേലക്കാരനായിട്ടല്ലയോ ബ്രഹ്മാവു സൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

മൂ— ന സ്വാമിനാനിസൃഷ്ടോപി ശൂദ്രോ ദാസ്യാദ്വിമുച്യതേ
നിസർഗ്ഗജം ഹി തത്തസ്യ കസ്തസ്മാത്തദപോഹതി. 414

ഭാ— ശൂദ്രൻ യജമാനനാൽ വേലയിൽനിന്നും തള്ളപ്പെട്ടവനായിരുന്നാലും ആ വേല അവനെ വിട്ടുമാറുന്നതല്ലാ ഇഹലോകത്തിലും പരലോകത്തിലും ഉപയോഗപ്പെടുത്തുന്നതായിട്ടു് അവനോടുകൂടി ജനിച്ച ആ വേലയെ ഏവനാണു് നീക്കുന്നതു്. ആകയാൽ അവൻ പരലോകസുഖത്തിനായും ബ്രാഹ്മണശുശ്രൂഷയെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ധ്വജാഹൃതോ ഭക്തദാസോ ഗൃഹജഃ ക്രീതദത്ത്രിമൌ
പൈത്രികോ ദണ്ഡദാസശ്ച സപ്തൈതേ ദാസയോനയഃ. 415

ഭാ— യുദ്ധത്തിൽ ജയിച്ചു വരപ്പെട്ടവൻ ഭക്തിയോടുകൂടി വേലചെയ്യുന്നവൻ തന്റെ ദാസിയുടെ പുത്രൻ, വിലയ്ക്കുവാങ്ങപ്പെട്ടവൻ ദാനംമാർഗ്ഗമായി ലഭിച്ചവൻ വംശപരമ്പരയാ അനുസൃതമായി വേലചെയ്യുന്നവൻ കടംമോചനത്തിനായിട്ടു വേലചെയ്യുന്നവൻ എന്നിങ്ങിനെ വേലക്കാർ ഏഴുവിധമാകുന്നു.

മൂ— ഭാര്യാപുത്രശ്ച ദാസശ്ച ത്രയ ഏവാധനാഃ സ്മൃതാഃ
യത്തേ സമധിഗച്ഛന്തി യസ്യ തേ തസ്യ തദ്ധനം. 416

ഭാ— ഭാര്യാപുത്രൻ, വേലക്കാരൻ ഇവർക്കു സ്വാധീനത്തിൽ ദ്രവ്യമില്ലാത്തതാകുന്നു. ഇവർ എത്രധനം നേടിയാലും ആ ധനം തന്റെ യജമാനന്റെ വകയായിത്തന്നെ ഭവിക്കും. അതായതു്— യജമാനന്റെ ആജ്ഞകൂടാതെ ധർമ്മവിഷയത്തിലും തങ്ങളുടെ ദ്രവ്യത്തെ ചിലവാക്കിക്കൂടുന്നതല്ലെന്നു സാരം.

മൂ— വിസ്രബ്ധം ബ്രാഹ്മണഃ ശൂദ്രാദ്ദ്രവ്യോപാദാനമാചരേൽ
നഹി തസ്യാസ്തി കിഞ്ചിൽസ്വം ഭർത്തൃഹാര്യധനോഹിസഃ.

ഭാ— ബ്രാഹ്മണൻ സന്ദേഹംകൂടാതെ മേല്പറഞ്ഞ ഏഴുവിധം വേലക്കാരായ ശൂദ്രരിൽനിന്നും ദ്രവ്യത്തെ ബലാൽ എടുത്തുകൊള്ളുന്നതിനും വിരോധമില്ലാ യജമാനൻ എടുത്തുകൊള്ളുന്നതിനു യോഗ്യമായ ദ്രവ്യത്തോടുകൂടിയ ശൂദ്രൻ തന്റെ ദ്രവ്യത്തിനു താൻ ലേശവും അവകാശിയായിത്തീരുന്നതല്ലാത്തതാകുന്നു.

മൂ— വൈശ്യശൂദ്രൌ പ്രയത്നേന സ്വാനി കർമ്മാണി കാരയേൽ
തൌഹിച്യുതൌ സ്വകർമ്മഭ്യഃ ക്ഷോഭയേതാമിദംജഗൽ. 418

ഭാ— വൈശ്യനേയും ശൂദ്രനേയും അവരവരുടെ തൊഴിലുകളെ ചെയ്യുന്നതിന്നും രാജാവു നിഷ്കർഷാപൂർവ്വം ആജ്ഞാപിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഇല്ലാതിരുന്നാൽ അവർ ലോകം മുഴുവനും നശിപ്പിച്ചുകളയുന്നതാണു്.

മൂ— അഹന്യഹന്യവേക്ഷേത ധർമ്മാന്താൻ വാഹനാനി ച
അയവ്യയൌചനിയതാ വാകരാൻ കോശമേവ ച. 419

ടീ—തന്റെ മന്ത്രി, പുരോഹിതൻ മുതലായ മനുഷ്യരെക്കൊണ്ടു ഇഹലോകത്തിലും, പരലോകത്തിലും ഉപയോഗമായിട്ട് താൻ ചെയ്യിക്കുന്ന ലൌകികവൈദികകാർയ്യങ്ങളെയും, കുതിര മുതലായ വാഹനം, വരവും, ചെലവും ഇരിപ്പ് രത്നശാലാ സ്വർണ്ണശാലം, ഭണ്ഡാരം ഇവയേയും രാജാവു നിത്യം പരിശോധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏവം സർവ്വാനിമാൻരാജാ വ്യവഹാരാൻ സമാപയൻ
വ്യപോഹ്യകില്ബിഷം സർവ്വം പ്രാപ്നോതിപരമാം ഗതിം

ടീ—ഇപ്രകാരം സകല വ്യവഹാരങ്ങളെയും തീർമ്മാനം ചെയ്യുന്ന രാജാവു സർവ്വപാപങ്ങളിൽനിന്നും മുക്തനായി സ്വർഗ്ഗം മുതലായ പരമമായ ഗതിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

എട്ടാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

അദ്ധ്യായം എട്ട്— ശ്ലോകം 1826

൯–ാം അദ്ധ്യായം.

ദമ്പതീധർമ്മം.

മൂ–പുരുഷസ്യ സ്ത്രിയാശ്ചൈവ ധർമ്മ്യേ വർത്മനി തിഷ്ഠതോഃ
സംയോഗേ വിപ്രയോഗേ ച ധർമ്മാൻ വക്ഷ്യാമി ശാശ്വതാൻ. 1

ഭാ—വ്യഭിചാരദോഷം കൂടാതെ ധർമ്മമായിട്ടു പരസ്പരം ആസക്തരായവർത്തികളായിരിക്കുന്ന ദമ്പതിമാർ ചേർന്നിരിക്കുമ്പോഴും പിരിഞ്ഞിരിക്കുമ്പോഴും അവർ നടത്തേണ്ടതായ നിത്യങ്ങളായ ധർമ്മങ്ങളെക്കുറിച്ചു പറവാൻ തുടങ്ങുന്നു.

മൂ–അസ്വതന്ത്രാഃ സ്ത്രിയഃ കാര്യാഃ പുരുഷൈഃ സ്വൈർദിവാനിശം
വിഷയേഷു ച സന്ത്യജ്യാസ്സംസ്ഥാപ്യാ ആത്മനോ വശേ. 2

ഭാ—ഭർത്താവു മുതലായ ബന്ധുക്കൾ രാവും പകലും ഒരു കാര്യത്തിലും സ്ത്രീകൾക്കു സ്വാതന്ത്ര്യം കൊടുക്കരുതാത്തതാകുന്നു. അവർ ദുർവിഷയികളായിരുന്നാലും തങ്ങളുടെ സ്വാധീനത്തിൽ അധിവസിപ്പിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാണു.

മൂ–പിതാ രക്ഷതി കൗമാരേ ഭർത്താ രക്ഷതി യൗവനേ
രക്ഷന്തി സ്ഥവിരേ പുത്രാ ന സ്ത്രീ സ്വാതന്ത്ര്യമർഹതി. 3

ഭാ—സ്ത്രീകൾ കൗമാരാവസ്ഥയിൽ പിതാവിനാലും, യൗവനാവസ്ഥയിൽ ഭർത്താവിനാലും; വാർദ്ധക്യത്തിൽ പുത്രനാലും രക്ഷിക്കപ്പെടുന്നതിനു യോഗ്യകളാകയാൽ എല്ലാ കാലത്തിലും സ്ത്രീകൾ സ്വാധീനകളായി ഭവിക്കുന്നില്ല.

മൂ–കാലേ ദാതാ പിതാ വാച്യോ വാച്യശ്ചാനുപയൻ പതിഃ
മൃതേ ഭർത്തരി പുത്രസ്തു വാച്യോ മാതുരരക്ഷിതാ. 4

ഭാ—പുത്രിയെ ഋതുകാലത്തിനു മുമ്പായിട്ടു തക്ക യോഗ്യനായ വരനു കല്യാണം ചെയ്തു കൊടുക്കാത്ത പിതാവും, ഭാര്യയെ ഋതുകാലത്തിൽ പ്രാപിക്കാത്ത ഭർത്താവും, ഭർത്താവിന്റെ മരണശേഷം മാതാവിനെ രക്ഷിക്കാത്ത പുത്രനും നിന്ദ്യന്മാരായി ഭവിക്കുന്നു.

മൂ–സൂക്ഷ്മേഭ്യോപി പ്രസംഗേഭ്യഃ സ്ത്രിയോ രക്ഷ്യാ വിശേഷതഃ
ദ്വയോർഹി കുലയോശ്ശോകമാവഹേയുരരക്ഷിതാഃ. 5

ഭാ—സൂക്ഷ്മങ്ങളായിരിക്കുന്ന ദുഷ്ടസംസർഗ്ഗത്തിൽനിന്നും സ്ത്രീകളെ രക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഇല്ലാതിരുന്നാൽ ജനിച്ച കുലം, വിവാഹംചെയ്ത കുലം ഈ രണ്ടു കുലങ്ങളെയും ദുഷ്ടങ്ങളാക്കുന്നതാകുന്നു.

മൂ–ഇമം ഹി സർവ്വവർണ്ണാനാം പശ്യന്തോ ധർമ്മമുത്തമം
യതന്തേ രക്ഷിതും ഭാര്യാം ഭർത്താരോ ദുർബ്ബലാ അപി. 6

ഭാ—സകല വർണ്ണത്തിലുള്ളവർക്കും സ്ത്രീരക്ഷണമാണു ഉൽകൃഷ്ടധർമ്മമെന്നറിഞ്ഞിട്ടു ഭർത്താക്കന്മാർ അപ്രാപ്തന്മാരായിരുന്നാൽ കൂടിയും ഭാര്യമാരെ പ്രയത്നേന രക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സ്വാം പ്രസൂതിം ചരിത്രം ച കുലമാത്മാനമേവ ച
സ്വം ച ധർമ്മം പ്രയത്നേന ജായാം രക്ഷൻ ഹി രക്ഷതി. 7

ഭാ—ഭാര്യയെ രക്ഷിക്കുന്നവൻ തന്റെ സന്തതി, ആചാരം, കുലം, ആത്മാവ്, വൈദികധർമ്മം ഇവയെയും താല്പര്യത്തോടുകൂടി രക്ഷിക്കുന്നവനായി ഭവിക്കുന്നു.

മൂ—പതിർഭാര്യാം സംപ്രവിശ്യ ഗർഭോ ഭൂത്വേഹ ജായതേ
ജായായാസ്തദ്ധി ജായാത്വം യദസ്യാം ജായതേ പുനഃ. 8

ഭാ—ഭർത്താവ് ഇന്ദ്രിയരൂപമായി തന്റെ ഭാര്യയെ പ്രാപിച്ച് ഗർഭമായി ജനിച്ച് പിന്നെ അവളിൽനിന്നും പുത്രനായി ഭവിക്കുന്നതുകൊണ്ട് ആ ഭാര്യയ്ക്കു ജായയെന്നു പേർ ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു.

മൂ—യാദൃശം ഭജതേ ഹി സ്ത്രീ സുതം സൂതേ തഥാവിധം
തസ്മാൽ പ്രജാവിശുദ്ധ്യർത്ഥം സ്ത്രിയം രക്ഷേൽ പ്രയത്നതഃ. 9

ഭാ—സ്ത്രീകൾ ഏതുവിധത്തിലുള്ള പുരുഷനെ പ്രാപിക്കുമോ അവനെപ്പോലുള്ള സുതനെ പ്രസവിക്കുന്നു. അതിനാൽ പരിശുദ്ധനായ പുത്രൻ ജനിക്കുന്നതിനായിട്ട് താല്പര്യത്തോടുകൂടി ഭാര്യയെ വ്യഭിചാരദോഷത്തിൽനിന്നും രക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—ന കശ്ചിദ്യോഷിതഃ ശക്തഃ പ്രസഹ്യ പരിരക്ഷിതും
ഏതൈരുപായയോഗൈസ്തു ശക്യാസ്താഃ പരിരക്ഷിതും. 10

ഭാ—ഒരുത്തനും സ്ത്രീകളെ വ്യഭിചാരദോഷത്തിൽനിന്നും ബലാൽ രക്ഷിക്കുന്നതിനു സമർത്ഥനായി ഭവിക്കുന്നില്ല. താഴെപ്പറയുന്ന ഉപായങ്ങളെക്കൊണ്ടു രക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അർത്ഥസ്യ സംഗ്രഹേ ചൈനാം വ്യയേ ചൈവ നിയോജയേൽ
ശൌചേ ധർമ്മേഽന്നപങ്‌ക്ത്യാം ച പാരിണാഹ്യസ്യ ചേക്ഷണേ.

ഭാ—ഗൃഹത്തിലേക്കു വേണ്ടതായ പാത്രം മുതലായവയെ വാങ്ങുന്നതിനായിട്ടു കൊടുത്ത ദ്രവ്യത്തെ രക്ഷിക്കുന്നതും ചിലവുചെയ്യുന്നതും, പാത്രം മുതലായ ദ്രവ്യത്തെ ശുദ്ധിചെയ്യുന്നതും, ഗൃഹം ശുദ്ധിയാക്കി അലങ്കരിക്കുന്നതും, ദേവപൂജ മുതലായവയ്ക്കു ഉപയോഗമായ കാര്യം ചെയ്യുന്നതും അടുക്കളക്കാര്യം ഗൃഹത്തിലുള്ള പാത്രങ്ങൾ, ശയ്യ മുതലായവയെ സൂക്ഷിക്കുന്നതും ഇവ മുതലായ ആവശ്യമായ കാര്യങ്ങളെ ഭാര്യയെ ഏല്പിച്ച് അവളുടെ മനസ്സ് മറ്റൊന്നിൽ പ്രവേശിക്കാതെ നിയമനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അരക്ഷിതാ ഗൃഹേ രുദ്ധാഃ പുരുഷൈരാപ്തകാരിഭിഃ
ആത്മാനമാത്മനാ യാസ്തു രക്ഷേയുസ്താഃ സുരക്ഷിതാഃ. 12

ഭാ—സ്ത്രീകൾ തങ്ങളെ തങ്ങൾതന്നെ രക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അതുതന്നെ അവർക്കു നല്ല രക്ഷയാകുന്നു. നല്ല കാവൽക്കാരെ നിയമിച്ച് ഗൃഹത്തിൽനിന്നും പുറത്തുപോകാൻ അനുവദിക്കാതെ സൂക്ഷിക്കപ്പെട്ടാലും നില്ക്കുന്നവരല്ല.

മൂ—പാനം ദുർജ്ജനസംസർഗ്ഗഃ പത്യാ ച വിരഹോഽടനം
സ്വപ്നോന്യഗേഹവാസശ്ച നാരീസംദൂഷണാനി ഷട്. 13

ഭാ—കള്ളുകുടിക്കുക, ദുർജ്ജനസംസർഗ്ഗം, ഭർത്താവിനെക്കൂടാതെ അന്യനഗരത്തിൽ പോവുക, കാരണം കൂടാതെ അങ്ങുമിങ്ങും നടക്കുക, ഇഷ്ടമുള്ളേടത്തു

ങ്ങുക; അന്യഗൃഹത്തിൽപോയി പാർക്കുക ഈ ആറു കൃത്യങ്ങളും സ്ത്രീകൾക്കു ദൂഷ്യങ്ങളായവയാകുന്നു.

മൂ—നൈതാ രൂപം പരീക്ഷന്തേ നാസാം വയസി സംസ്ഥിതിഃ
സുരൂപം വാ വിരൂപം വാ പുമാനിത്യേവ ഭുഞ്ജതേ. 14

ഭാ—സ്ത്രീകൾ പുരുഷന്മാരുടെ സൌന്ദര്യത്തെയും പ്രായത്തെയും ഇച്ഛിക്കാതെ കണ്ടു് പുരുഷത്വത്തെ മാത്രം മുഖ്യമായി ഗണിച്ചു് അവരെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ—പൌംശ്ചല്യാച്ചലചിത്താച്ച നൈസ്നേഹ്യാച്ച സ്വഭാവതഃ
രക്ഷിതാ യത്നതോപീഹ ഭർത്തൃഷ്വേതാ വികുർവ്വതേ. 15

ഭാ—സ്ത്രീകൾ തന്നിഷ്ടംപോലെ നടക്കുന്നതിൽ ആഗ്രഹവും, ചഞ്ചലമനസ്സും നിസ്നേഹത്വവും പ്രകൃത്യാതന്നെയുള്ളവരാകയാൽ ഭർത്താവിനാൽ സൂക്ഷിക്കപ്പെട്ടിരുന്നാലും അവ അവരെ വിരോധിക്കുന്നു

മൂ—ഏവം സ്വഭാവം ജ്ഞാത്വാസാം പ്രജാപതിനിസർഗ്ഗജം
പരമം യത്നമാതിഷ്ഠേൽ പുരുഷോ രക്ഷണംപ്രതി. 16

ഭാ—സ്ത്രീകൾക്കു് ഈ സ്വഭാവം ബ്രഹ്മാവു സൃഷ്ടിച്ചപ്പോൾതന്നെ കൂടിയുള്ളതാണെന്നറിഞ്ഞു പുരുഷന്മാർ കേടുഭവിക്കാതെ നടക്കുന്നതിനായിട്ടു് ഉപരിയായ പ്രയത്നം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ശയ്യാസനമലങ്കാരം കാമം ക്രോധമനാർജ്ജവം
ദ്രോഹഭാവം കുചര്യാം ച സ്ത്രീഭ്യോ മനുരകല്പയൽ. 17

ഭാ—ശയ്യ, ആസനം, അലങ്കാരം, കാമം, കോപം, അസത്യം, ദ്രോഹചിന്ത ഇവയെ സ്ത്രീകൾക്കായിട്ടു് മനു കല്പിച്ചവയാകുന്നു.

മൂ—നാസ്തി സ്ത്രീണാം ക്രിയാമന്ത്രൈരിതി ധർമ്മോ വ്യവസ്ഥിതഃ
നിരിന്ദ്രിയാഹ്യമന്ത്രാശ്ച സ്ത്രിയോനൃതമിതി സ്ഥിതിഃ. 18

ഭാ—സ്ത്രീകൾക്കു ജാതകർമ്മം മുതലായവ മന്ത്രസഹിതമായില്ലാത്തതാകുന്നു. ഇവൾക്കു മനഃശുദ്ധിയുമില്ലാ, പാപത്തെപ്പോക്കുന്ന മന്ത്രോപദേശവുമില്ല ആകയാൽ അസത്യം എന്നപോലെ അപരിശുദ്ധകളായിരിക്കുന്നു.

മൂ—തഥാ ച ശ്രുതയോ ബഹ്വ്യാ നിഗീതാ നിഗമേഷ്വപി
സ്വാലക്ഷണ്യപരീക്ഷാർത്ഥം താസാം ശൃണുത നിഷ്കൃതിഃ. 19

ഭാ—സ്ത്രീകൾ ഏറ്റവും വ്യഭിചാരദോഷമുള്ളവരെന്നു് അനേകം ശ്രുതികളിലും ശാസ്ത്രങ്ങളിലും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അതിലേയ്ക്കു ദൃഷ്ടാന്തമായിട്ടു് ആ വ്യഭിചാരത്തിനു ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ള പ്രായശ്ചിത്തത്തെ കേട്ടുകൊള്ളുക.

മൂ—യന്മേ മാതാ പ്രലുലുഭേ വിചരന്ത്യപതിവ്രതാ
തന്മേ രേതഃ പിതാ വൃങ്ക്താമിത്യസ്യൈതന്നിദർശനം. 20

ഭാ—ഒരുത്തൻ തന്റെ മാതാവിനു് മാനസികവ്യഭിചാരം നേരിട്ടതായറിഞ്ഞു് ആ ദോഷനിവൃത്തിക്കായിട്ടു പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യുന്ന മന്ത്രാർത്ഥം അയൽഗൃഹത്തിൽ ചെന്നു് അവിടെ പരപുരുഷനെ നോക്കി ഏതെങ്കിലും മനസ്സുകൊണ്ടാഗ്രഹിച്ചിരുന്നാൽ ആഗ്രഹത്താലുണ്ടാകുന്ന രേതസ്സ് എന്റെ പിതാവു് തന്റെ രേതസ്സിനാൽ പരിശുദ്ധമാക്കത്തക്കതാകുന്നു, ഇതുതന്നെയാണ് സ്ത്രീകൾ അസ്ഥിരചിത്തകളാണെന്നുള്ളതിലേയ്ക്കു ദൃഷ്ടാന്തം.

മൂ— ധ്യായത്യനിഷ്ടം യൽകിഞ്ചിൽ പാണിഗ്രാഹസ്യ ചേതസാ
തസ്യൈഷ വ്യഭിചാരസ്യ നിഹ്നവസ്സമ്യഗുച്യതേ. 21

ഭാ—മേല്പറഞ്ഞ പ്രായശ്ചിത്തം ഭർത്താവിന്ന വിരോധമായിട്ട പരപുരുഷനെ മനസ്സുകൊണ്ട വിചാരിക്കുന്നതായ മാനസവ്യഭിചാരത്തിന്ന വിധിക്കപ്പെട്ടതാകുന്നു. ഈ പ്രായശ്ചിത്തവും ആ മാതാവിന്റെ വയറ്റിൽ താൻ ജനിച്ചതിനായിട്ടു പുത്രൻ ചെയ്തുകൊള്ളേണ്ടതല്ലാതെ അവളാക്കല്ല.

മൂ— യാദൃഗ്ഗുണേന ഭർത്ത്രാ സ്ത്രീ സംയുജ്യേത യഥാവിധി
താദൃഗ്ഗുണാ സാ ഭവതി സമുദ്രേണേവ നിമ്നഗാ. 22

ഭാ—നദീജലം സ്വഭാവേന ഏതു സ്വാദോടുകൂടിയതായിരുന്നാലും സമുദ്രത്തിൽ ചേൎന്നാൽ അതിന്റെ സ്വാദു പോകുന്നതുപോലെ സ്ത്രീകളും തന്റെ ഭർത്താവിന്റെ ഗുണത്തെ അനുസരിക്കുന്നു.

മൂ— അക്ഷമാലാ വസിഷ്ഠേന സംയുക്താധമയോനിജാ
സാരംഗീ മന്ദപാലേന ജഗാമാഭ്യർഹണീയതാം. 23

ഭാ—അതു എങ്ങിനെയെന്നാൽ വസിഷ്ഠമഹർഷിയാൽ വിവാഹം ചെയ്യപ്പെട്ട അക്ഷമാലയും മന്ദപാലമുനിയാൽ വിവാഹം ചെയ്യപ്പെട്ട സാരങ്ഗിയും അധമജാതിയായിരുന്നുവെങ്കിലും ആ മുനിമാരുടെ ഗുണത്തെ പ്രാപിച്ച് പൂജനീയമാരായി ഭവിച്ചു.

മൂ— ഏതാശ്ചാന്യാശ്ച ലോകേസ്മിന്നപകൃഷ്ടപ്രസൂതയഃ
ഉൽകൎഷം യോഷിതഃ പ്രാപ്താഃ സ്വൈസ്സ്വൈർഭർത്തൃഗുണൈഃ (ശുഭൈഃ.

ഭാ—മററു സത്യവതി മുതലായ ചില താഴ്ന്നജാതി സ്ത്രീകളും ഉയൎന്നജാതിജന്മാരായ പുരുഷന്മാരെ പ്രാപിച്ച് തങ്ങളുടെ പതിവ്രതാധർമ്മങ്ങളാലും അവരവരുടെ ഭർത്താക്കന്മാരുടെ മഹിമകൊണ്ടും ഈ ലോകത്തിൽ ഉൽക്കർഷത്തെ പ്രാപിച്ചു

മൂ— ഏഷോദിതാ ലോകയാത്രാ നിത്യം സ്ത്രീപുംസയോഃ ശുഭാ
പ്രേത്യേഹ ച സുഖോദർക്കാൻ പ്രജാധർമ്മാന്നിബോധത. 25

ഭാ—ഇതുപര്യന്തം ലോകാചാരമായ ദമ്പതീധർമ്മം പറയപ്പെട്ടു ഇനി ഇഹപരസുഖങ്ങളെക്കൊടുക്കുന്ന പുത്രധർമ്മങ്ങളെക്കുറിച്ചു പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു.

പുത്രവിഷയം.

മൂ— പ്രജനാർത്ഥം മഹാഭാഗാഃ പൂജാർഹാ ഗൃഹദീപ്തയഃ
സ്ത്രിയഃ ശ്രിയശ്ച ഗേഹേഷു ന വിശേഷോസ്തി കശ്ചന. 26

ഭാ—സ്ത്രീകളെ രക്ഷിക്കുന്നതിൽ എത്ര പ്രയാസമുണ്ടായിരുന്നാലും നല്ല പുത്രനെ പ്രസവിച്ച് അധികം സുഖത്തെ അനുഭവിക്കുന്നനിമിത്തം അവരെ വസ്ത്രാഭരണങ്ങളെക്കൊണ്ടലങ്കരിക്കേണ്ടതാകുന്നു ഗൃഹത്തിന്ന ഐശ്വര്യത്തെ വരുത്തുന്നവരായ സ്ത്രീകൾക്കും ലക്ഷ്മീദേവിക്കും, യാതൊരു ഭേദവുമില്ല (ഐശ്വര്യമില്ലാത്ത ഗൃഹം എപ്രകാരം പ്രകാശിക്കുന്നില്ലയോ അപ്രകാരം സ്ത്രീകളില്ലാത്ത ഗൃഹവും ശോഭിക്കുന്നില്ലെന്നു സാരം.)

മൂ— ഉൽപാദനമപത്യസ്യ ജാതസ്യ പരിപാലനം
പ്രത്യഹം ലോകയാത്രായാഃ പ്രത്യക്ഷം സ്ത്രീനിബന്ധനം 27

ഭാ—പുത്രോല്പാദനം, ജനിച്ച പുത്രന്റെ സംരക്ഷണം, നിത്യവും വന്ന വിരുന്നുകാർ മുതലായവരെ ഉപചരിക്കുന്നതു്, ഇവയെല്ലാം സ്ത്രീകൾ നിമിത്തീകരിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നതു പ്രത്യക്ഷമായിരിക്കുന്നു.

മൂ— അപത്യം ധൎമ്മകാൎയ്യാണി ശുശ്രൂഷാ രതിരുത്തമാ
ദാരാധീനസ്തഥാ സ്വൎഗ്ഗഃ പിതൄണാമാത്മനശ്ച ഹ. 28

ഭാ—പരിശുദ്ധമായ പുത്രനെ പ്രസവിക്കുന്നതു് അഗ്നിഹോത്രം മുതലായ ധൎമ്മകാൎയ്യം ചെയ്യുന്നതു്, മഹത്തായ ശുശ്രൂഷാരതി, തനിക്കും തന്റെ പിതൃക്കൾക്കും സ്വൎഗ്ഗലോകപ്രാപണം ഇവയെല്ലാം ഭാൎയ്യയുടെ അധീനതയിൽതന്നെയിരിക്കുന്നു.

മൂ— പതിം യാ നാഭിചരതി മനോവാഗ്ദേഹസംയതാ
സാ ഭൎത്തൃലോകാനാപ്നോതി സൽഭിസ്സാധ്വീതി ചോച്യതേ. 29

ഭാ—യാതൊരു സ്ത്രീ ത്രികരണശുദ്ധിയോടുകൂടി ഭൎത്താവിനെ ധിക്കരിക്കാതെ നടക്കുന്നുവോ അവൾ ഇഹത്തിൽ മഹാന്മാരാൽ നല്ലവളെന്നു പുകഴ്ത്തപ്പെട്ടവളായി പരത്തിൽ ഭൎത്താവു പ്രാപിക്കുന്ന ലോകത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— വ്യഭിചാരാത്തു ഭൎത്തുഃ സ്ത്രീ ലോകേ പ്രാപ്നോതി നിന്ദ്യതാം
സൃഗാലയോനിം ചാപ്നോതി പാപരോഗൈശ്ച പീഡ്യതേ.

ഭാ—ഭൎത്താവിന്റെ ആജ്ഞയെ ധിക്കരിച്ചുനടക്കുന്നവൾ ലോകനിന്ദിതയായി ക്രോഷ്ടാവായി ജനിച്ചു് പാപരോഗങ്ങളാൽ പീഡിതയായി ഭവിക്കുന്നു

മൂ— പുത്രം പ്രത്യുദിതം സൽഭിഃ പൂൎവ്വജൈശ്ച മഹൎഷിഭിഃ
വിശ്വജന്യമിമം പുണ്യമുപന്യാസം നിബോധത. 31

ഭാ—പുത്രവിഷയത്തെക്കുറിച്ചു മനു മുതലായ മഹാന്മാരാലും മറ്റനേകമഹൎഷിമാരാലും പറയപ്പെട്ടതും സകലൎക്കും ഇഷ്ടമായതും പുണ്യമായതുമിരിക്കുന്ന താഴെപ്പറയാൻ തുടങ്ങുന്ന ഉപന്യാസത്തെ കേട്ടുകൊണ്ടാലും.

മൂ— ഭൎത്തുഃ പുത്രം വിജാനന്തി ശ്രുതിദ്വൈധന്തു ഭൎത്തരി
ആഹുരുല്പാദകം കേചിദപരേ ക്ഷേത്രിണം വിദുഃ. 32

ഭാ—പുത്രൻ ഭൎത്താവിനെച്ചേൎന്നവനെന്നു മഹാന്മാർ പറയുന്നു. ആ ഭൎത്താവു രണ്ടുവിധമാണെന്നു കേട്ടിരിക്കുന്നു. ചിലർ പുത്രോല്പാദനം ചെയ്തവനെ ഭൎത്താവെന്നും ചിലർ കല്യാണം ചെയ്തവനെ ഭൎത്താവെന്നും പറയുന്നു.

മൂ— ക്ഷേത്രഭൂതാ സ്മൃതാ നാരീ ബീജഭൂതഃ സ്മൃതഃ പുമാൻ
ക്ഷേത്രബീജസമായോഗാത്സംഭവസ്സൎവ്വദേഹിനാം. 33

ഭാ—സ്ത്രീകൾ ക്ഷേത്രങ്ങളോടു സമാനകളായും, പുരുഷൻ ബീജഭൂതനായും എല്ലായ്പോഴും പറയപ്പെടുന്നു. ഈ ക്ഷേത്രവും വിത്തും ചേൎന്നാണു് സകല ജന്തുക്കളെ ഉണ്ടാക്കുന്നതു്. ആകയാൽ രണ്ടാളുംകൂടി ജനിക്കുന്ന പുത്രൻ ആൎക്കുള്ളതെന്നാൽ,

മൂ— വിശിഷ്ടം കുത്രചിൽ ബീജം സ്ത്രീയോനിസ്ത്വേവ കുത്രചിൽ
ഉഭയന്തു സമം യത്ര സാ പ്രസൂതിഃ പ്രശസ്യതേ. 34

ഭാ—ചില സ്ഥലത്തിൽ വിത്തു ഉൽകൃഷ്ടമായിരിക്കുന്നു അതായതു് പുത്രൻ പിതാവിന്റെ ഗുണത്തെ അനുസരിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതിനു ദൃഷ്ടാന്തം വ്യാസൻ ഋശ്യശൃംഗൻ മുതലായവരാകുന്നു. ചില സ്ഥലത്തിൽ ക്ഷേത്രം ഉൽകൃഷ്ടമായിരിക്കുന്നു. അതായതു് ആ പുത്രൻ മാതാവിന്റെ ഗുണത്തെ അനുകരിക്കുന്നു. ഇങ്ങി

ദൃഷ്ടാന്തം ധൃതരാഷ്ട്രൻ മുതലായവരാകുന്നു. എന്നാൽ രണ്ടും ഏതുസ്ഥലത്തിൽ ശരിയായിരിക്കുന്നുവോ ആ പുത്രൻതന്നെയാണ് കീർത്തനീയനായി ഭവിക്കുന്നതു്. (ഭർത്താവിന്റെ സജാതിയായ ഭാര്യയിൽ ജനിച്ച പുത്രനാണ് ഉൽകൃഷ്ടനെന്നു സാരം.)

മൂ— ബീജസ്യ ചൈവ യോന്യാശ്ച ബീജമുൽകൃഷ്ടമുച്യതേ
സർവ്വഭൂതപ്രസൂതിർഹി ബീജലക്ഷണലക്ഷിതാ 35

ഭാ—ബീജം യോനി ഇവ രണ്ടിലും ബീജം ഉൽകൃഷ്ടമായിരിക്കുന്നു. അതെന്തെന്നാൽ എല്ലാജന്തുക്കളും ബീജത്തിന്റെ ലക്ഷണത്തോടുകൂടി ജനിക്കുന്നതല്ലയോ?

മൂ— യാദൃശം തൂപ്യതേ ബീജം ക്ഷേത്രേ കാലോപപാദിതേ
താദൃഗ്രോഹതി തത്തസ്മിൻ ബീജം സ്വൈർവ്യഞ്ജിതം ഗുണൈഃ

ഭാ—ബീജം ഉൽകൃഷ്ടമാണെന്നുള്ളതിലേക്കു ദൃഷ്ടാന്തം ശരിയായ കാലത്തിൽ നെല്ല് മുതലായ വിത്തുകൾ വിതച്ചാൽ അതിൽനിന്നും ഉണ്ടാകുന്ന ധാന്യമണികൾ ആ വിത്തിന്റെ രൂപത്തോടുകൂടി ആ ക്ഷേത്രത്തിലുണ്ടാകുന്നു

മൂ— ഇയം ഭൂമിർഹി ഭൂതാനാം ശാശ്വതീ യോനിരുച്യതേ
ന ച യോനിഗുണാൻകാംശ്ചിദ് ബീജം പുഷ്യതി പുഷ്ടിഷു. 37

ഭാ—ക്ഷേത്രം ഉൽകൃഷ്ടമായിട്ടുള്ളതല്ലെന്നുള്ളതിലേയ്ക്കു ദൃഷ്ടാന്തം–സകല സ്ഥാവരങ്ങൾക്കും ഭൂമിയെത്തന്നെയാണ് യോനിയെന്നു പറയുന്നതു്. അങ്ങിനെയിരിക്കുന്നഭൂമിയിൽ മുളയ്ക്കുന്ന വൃക്ഷാദികളിൽ ഭൂമിയുടെ യാതൊരു ലക്ഷണങ്ങളും പ്രതിഫലിച്ചുകാണുന്നില്ല.

മൂ— ഭൂമാവപ്യേകകേദാരേ കാലോപ്താനി കൃഷീവലൈഃ
നാനാരൂപാണി ജായന്തേ ബീജാനീഹ സ്വഭാവതഃ. 38

ഭാ—ഒരു ക്ഷേത്രത്തിൽ അനേകം വിത്തുകളെ വിതച്ചാലും അവ അതുകളുടെ അടയാളങ്ങളോടുകൂടിയതായി മുളയ്ക്കുന്നതല്ലാതെ ക്ഷേത്രത്തിന്റെ ലക്ഷണങ്ങളെ ലേശവും പ്രാപിച്ചു കാണുന്നതില്ല.

മൂ— വ്രീഹയശ്ശാലയോമുദ്ഗാസ്തിലാമാഷാസ്തഥാ യവാഃ
യഥാബീജം പ്രരോഹന്തി ലശുനാനീക്ഷവസ്തഥാ. 39

ഭാ—ചമ്പാവു മുതലായ നെല്ലുകൾ മററു ധാന്യങ്ങൾ, പയറ് എള്ള്, ഉഴുന്ന്, വെൺകായം, കരിമ്പ് ഇവയെല്ലാം അതതുവിത്തുകളെ സംശ്രയിച്ചുവിളയുന്നു.

മൂ— അന്യദുപ്തം ജാതമന്യദിത്യേതന്നോപപദ്യതേ
ഉപ്യതേയദ്ധിയൽബീജം തത്തദേവ പ്രരോഹതി. 40

ഭാ—ഒരു ധാന്യത്തെ വിതച്ചാൽ മറെറാരു ധാന്യമായി സംഭവിക്കുമെന്നു വരുന്നതല്ല. ഏതു വിത്തു വിതയ്ക്കുന്നുവോ ആ ധാന്യംതന്നെ ഉണ്ടാകുന്നു.

മൂ— തൽപ്രാജ്ഞേന വിനീതേന ജ്ഞാനവിജ്ഞാനവേദിനാ
ആയുഷ്കാമേന വപ്തവ്യം നജാതു പരയോഷിതി. 41

ഭാ—പ്രാകൃതികജ്ഞാനമുള്ളവനായും, മഹാന്മാരാൽ അഭ്യസനം ചെയ്യപ്പെട്ടവനായും, വേദവേദാന്തങ്ങളെ അറിഞ്ഞവനായും, ആയുസ്സിനെ ഇച്ഛിച്ചവനായുമിരിക്കുന്ന മനുഷ്യൻ ഒരിക്കലും പരസ്ത്രീയിൽ ബീജത്തെ നിക്ഷേപിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— അത്രഗാഥാ വായുഗീതാഃ കീൎത്തയന്തി പുരാവിദഃ
യഥാ ബീജം ന വപ്തവ്യം പുംസാ പരപരിഗ്രഹേ. 42

ഭാ—ഒരുത്തൻ പരന്റെ ഭാൎയ്യയിൽ ബീജസങ്കലനം ചെയ്യരുതെന്ന വിഷയത്തെക്കുറിച്ച് വായുദേവൻ അനേകം ഗീതങ്ങളെപ്പാടിയിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതായി വിദ്വാന്മാർ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

മൂ— നശ്യതീഷുൎയ്യഥാ വിദ്ധഃ ഖേ വിദ്ധമനുവിദ്ധ്യതഃ
തഥാ നശ്യതി വൈ ക്ഷിപ്രം ബീജം പരപരിഗ്രഹേ. 43

ഭാ—ഒരു വേടനടിച്ച മൃഗത്തിന്മേൽ മറ്റൊരുത്തൻ അസ്ത്രമേല്പിച്ചാൽ ആ അസ്ത്രം നിഷ്ഫലീഭവിക്കുന്നതുപോലെ ഒരുത്തന്റെ ഭാൎയ്യയിൽ മറ്റൊരുത്തൻ നിക്ഷേപിച്ച ബീജവും നിഷ്ഫലമായി പരിണമിക്കുന്നു.

മൂ— പൃഥോരപീമാം പൃഥിവീം ഭാൎയ്യാം പൂൎവ്വവിദോ വിദുഃ
സ്ഥാണുച്ഛേദസ്യ കേദാരമാഹുഃ ശല്യവതോ മൃഗം. 44

ഭാ—ഈ ഭൂമിയെ അനേകം രാജാക്കന്മാർ രക്ഷിച്ചുവന്നാലും മുമ്പിൽ പൃഥുചക്രവൎത്തി ഭരിച്ചുവിട്ടതിൽ അവന്റെ പത്നിയെന്നുതന്നെ പറയുന്നു. അപ്രകാരംതന്നെ മുമ്പു ഒരുകാടുവെട്ടി ഭൂമിയെ തിരുത്തിയവന് ആ ഭൂമി സ്വന്തമെന്നും ആദ്യം മൃഗത്തിന്മേൽ അമ്പെയ്തവന് ആ മൃഗം സ്വന്തമെന്നും പറയുന്നു.

മൂ—ഏതാവാനേവപുരുഷോ യജ്ജായാത്മാ പ്രജേതിഹ
വിപ്രാഃ പ്രാഹുസ്തഥാചൈതദ്യോഭൎത്താ സാസ്മൃതാംഗനാ.

ഭാ—ഭാൎയ്യ, പുത്രൻ, ഭൎത്താവ് ഈ മൂന്നുപേരും ചേൎന്നു തന്നെയാണ് പുരുഷനാകുന്നതെന്നു വേദത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. (അതായതു്—ഭാൎയ്യ പ്രകൃതി ശരീരമെന്നും പുത്രൻ ആത്മസ്വരൂപമെന്നും സാരം) പിന്നെയും വേദജ്ഞന്മാരും ഭൎത്താവും ഭാൎയ്യയും ഭേദമില്ലെന്ന് രണ്ടാംപക്ഷം ഐക്യത്തെപ്പറയുന്നു.

മൂ— നനിഷ്ക്രയവിസൎഗ്ഗാഭ്യാം ഭൎത്തുൎഭാൎയ്യാവിമുച്യതേ
ഏവംധൎമ്മംവിജാനീമഃ പ്രാൿപ്രജാപതിനിൎമ്മിതം. 46

ഭാ—ഭൎത്താവ് ഭാൎയ്യയെമോചിച്ചാലും വിററാലും ആ ഭാൎയ്യാത്വം അവളെ വിട്ടുമാറുന്നതല്ല. ഈപ്രകാരം ഇവക്കു ബ്രഹ്മാവിന്റെ സൃഷ്ടികാലത്തിൽതന്നെ ഏർപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്ന ശാശ്വതമായ ധൎമ്മത്തെ നാമറിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ആകയാൽ ഈ വിധം അന്യന്റെ പത്നിയിൽ ജനിക്കുന്നപുത്രനും ഉപയോഗമുള്ളവനായി ഭവിക്കുന്നില്ല എന്നുസാരം

മൂ— സകൃദംശോനിപതതി സകൃൽകന്യാ പ്രദീയതേ
സകൃദാഹദദാമീതി ത്രീണ്യേതാനിസതാം സകൃൽ. 47

ഭാ—പിതാവിന്റെ സ്വത്തിനെ പുത്രന്മാർ വിഭജിച്ചെടുത്തുകൊള്ളുന്നതും, ഒരു കന്യകയെ ദാനംചെയ്യുന്നതും, ഒരു പശു മുതലായവയെ ദാനംചെയ്യുന്നതും, ഒരു പ്രാവശ്യംതന്നെ ചെയ്വാൻ യോഗ്യമായിട്ടുള്ളതാകുന്നു. ഈ മൂന്നു സംഗതികളും ഒരു പ്രാവശ്യംതന്നെ ചെയ്യപ്പെടും.

മൂ— യഥാ ഗോശ്വോഷ്ട്രദാസീഷു മഹിഷ്യജാവികാസു ച
നോല്പാദകഃപ്രജാഭാഗീ തഥൈവാന്യാംഗനാസ്വപി. 48

ഭാ—എപ്രകാരമായാൽ ഒരുത്തന്റെ പശു, കുതിര, ഒട്ടകം, ദാസി, എരുമ, ആടു മുതലായവയിൽ മറ്റൊരുത്തൻ വിത്തുകാള മുതലായവയെക്കൊണ്ടു

സന്തത്യുല്പാദനം ചെയ്യിക്കുന്നതായാൽ എങ്ങിനെ അവ അവന്റെ സ്വന്തമായ് ഭവിക്കയില്ലയോ അപ്രകാരംതന്നെ പരഭാര്യയിലും കണ്ടുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യേƒക്ഷേത്രിണോ ബീജവന്തഃ പരക്ഷേത്രപ്രവാപിണഃ
തേ വൈ സസ്യസ്യ ജാതസ്യ ന ലഭന്തേ ഫലം ക്വചിൽ. 49

ഭാ—ഭൂമിയില്ലാത്ത ഒരുത്തൻ വിത്തുള്ളവനായിരിക്കുന്നുവെന്നുവിചാരിച്ചു മറ്റൊരുത്തന്റെ നിലത്തിൽ വിത്തിനെ വിതച്ചാൽ ആ നിലത്തിൽവിളഞ്ഞ ധാന്യത്തെ വിതച്ചവൻ ഭോഗ്യകമെന്നകാര്യം യാതൊരേടത്തും അസംഭാവ്യമല്ലയോ

മൂ— യദന്യഗോഷു വൃഷഭോ വത്സാനാം ജനയേച്ഛതം
ഗോമിനാമേവ തേ വത്സാ മോഘം സ്കന്ദിതമാർഷഭം. 50

ഭാ—ഒരുത്തന്റെ പശുവിൽ മറ്റൊരുത്തന്റെ കാള നൂറുസന്തതികളെ ഉല്പാദിപ്പിച്ചാലും ആ സന്തതികളെല്ലാം പശുവിന്റെ ഉടമസ്ഥന്നുതന്നെ ലഭിക്കും കാളയുടെ ഉടമസ്ഥന്നു വെറുതെ വീര്യത്തെ ചിലവുചെയ്യിച്ചുവെന്നുള്ളതു മാത്രംതന്നെ ലാഭം.

മൂ— തഥൈവാക്ഷേത്രിണോ ബീജം പരക്ഷേത്രപ്രവാപിണഃ
കുർവ്വന്തി ക്ഷേത്രിണാമർത്ഥം ന ബീജീ ലഭതേ ഫലം. 51

ഭാ—ഇപ്രകാരംതന്നെ ഒരുത്തന്റെ പത്നിയിൽ മറ്റൊരുത്തൻ ചെയ്യുന്ന സന്തത്യുൽപാദനത്തിൽ ശിശു ഉൽപാദനം ചെയ്യിച്ച അന്യന്നു ലഭിക്കുന്നില്ല.

മൂ— ഫലം ത്വനഭിസന്ധായ ക്ഷേത്രിണാം ബീജിനാം തഥാ
പ്രത്യക്ഷം ക്ഷേത്രിണാമർത്ഥോ ബീജാദ്യോനിർഗ്ഗരീയസീ. 52

ഭാ—ഒരുത്തന്നു നിലമില്ലാതെ വിത്തുണ്ടായിരുന്നാൽ മറ്റൊരുത്തന്റെ അടുക്കൽചെന്നു നിന്റെ നിലത്തിൽ ഞാൻ വിത്തുവിതയ്ക്കാം ആ വിളവു നാം രണ്ടുപേരും പൊതുവായി വച്ചുകൊള്ളാം എന്നു ഏർപ്പാടുചെയ്തിട്ടു വിത്തുവിതയ്ക്കുന്നതുപോലെ ഒരുത്തന്റെ ഭാര്യയിൽ ഭാര്യയില്ലാത്ത മറ്റൊരുത്തൻ പുത്രനെയും ജനിപ്പിക്കാം അങ്ങിനെ ഏർപ്പാടില്ലാതിരുന്നാൽ പുത്രൻ ആ സ്ത്രീയുടെ ഭർത്താവിന്റെ വകയായി ഭവിക്കുന്നതാണ്. ഇതു പ്രത്യക്ഷമല്ലയോ എന്തെന്നാൽ ബീജത്തെക്കാൾ നിലം ഉയർന്നതല്ലയോ?

മൂ— ക്രിയാഭ്യുപഗമാത്ത്വേതൽ ബീജാർത്ഥം യൽപ്രദീയതേ
തസ്യേഹ ഭാഗിനൌ ദൃഷ്ടൌ ബീജീ ക്ഷേത്രിക ഏവ ച. 53

ഭാ—നിലത്തിന്റെ വിഷയം എന്നപോലെ സ്ത്രീവിഷയത്തിലും ഭർത്താവും അന്യനും വിളവിന്റെ വിഷയത്തിൽ എന്നപോലെ പുത്രന്റെ വിഷയത്തിലും ഏർപ്പാടുചെയ്തുകൊണ്ടാൽ അതിൽവിളയുന്ന ധാന്യം എന്നപോലെ ജനിച്ച പുത്രനും രണ്ടുപേർക്കും സ്വന്തമായിരിക്കുന്നതിനെ ലോകത്തിൽ കണ്ടിരിക്കുന്നു.

മൂ— ഓഘവാതാഹൃതം ബീജം യസ്യ ക്ഷേത്രേ പ്രരോഹതി
ക്ഷേത്രികസ്യൈവ തൽബീജം ന വപ്താ ലഭതേ ഫലം. 54

ഭാ—വെള്ളമോ കാറ്റോ ഒരുത്തന്റെ നിലത്തിൽനിന്നു മറ്റൊരുത്തന്റെ നിലത്തിൽ കൊണ്ടുപോകകൊണ്ടടിയുന്ന വിത്തു ഫലിച്ചാൽ അതു നിലത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥന്നു സ്വന്തമാകുന്നതല്ലാതെ വിത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥന്നു സ്വന്തമായ് ഭവിക്കുന്നതല്ല.

മൂ— ഏഷ ധർമ്മോ ഗവാശ്വസ്യ ദാസ്യുഷ്ട്രാജാവികസ്യ ച
വിഹങ്ഗമഹിഷീണാം ച വിജ്ഞേയഃ പ്രസവം പ്രതി. 55

ഭാ—പിന്നെയും ഒരുത്തൻ പശു, കുതിര, ദാസി, ഒട്ടകം, ആടു, പക്ഷി, എരുമ ഇവയുടെ കന്നുകൾ മുതലായ വിഷയത്തിലും നിലത്തിന്റെയും വിത്തിന്റെയും വിഷയത്തിലുള്ള ദൃഷ്ടാന്തംപോലെ അറിഞ്ഞുകൊള്ളുക.

മൂ—ഏതദ്വഃ സാരഫൽഗുത്വം ബീജയോന്യോഃ പ്രകീർത്തിതം
അതഃ പരം പ്രവക്ഷ്യാമി യോഷിതാം ധർമ്മമാപദി. 56

ഭാ—ഇതുവരെയും നിങ്ങൾക്കായിട്ടു യോനിബീജം ഇവയുടെ പ്രാബല്യവിഷയത്തിലുള്ള ഏറ്റക്കുറവുകളെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞു. ഇനി സ്ത്രീകൾക്ക് പുത്രനില്ലാതെ സന്തതി അവസാനിക്കത്തക്ക ആപത്തുള്ള അവസരത്തിൽ സ്വീകരിക്കേണ്ടതായ ധർമ്മത്തെ പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു.

സ്ത്രീകളുടെ ആപദ്ധർമ്മം.

മൂ— ഭ്രാതുർജ്ജ്യേഷ്ഠസ്യ ഭാര്യാ യാ ഗുരുപത്ന്യനുജസ്യ സാ
യവീയസസ്തു യാ ഭാര്യാ സ്നുഷാ ജ്യേഷ്ഠസ്യ സാ സ്മൃതാ. 57

ഭാ—ജ്യേഷ്ഠന്റെ ഭാര്യ അനുജന് ഗുരുപത്നിയോടു സമാനയെന്നും അനുജന്റെ ഭാര്യ ജ്യേഷ്ഠന് മരുമകളോടു സമാനയെന്നും ശാസ്ത്രത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നു.

മൂ— ജ്യേഷ്ഠോ യവീയസോ ഭാര്യാം യവീയാൻ വാഗ്രജസ്ത്രിയം
പതിതൗ ഭവതോ ഗത്വാ നിയുക്താവപ്യനാപദി. 58

ഭാ—ജ്യേഷ്ഠനും അനുജനും സന്തതിനശിക്കുന്നവിധമായ ആപത്തുകാലത്തിലല്ലാതെ മഹാന്മാരുടെ അനുമതിയോടുകൂടി ഒരുത്തന്റെ പത്നിയെ മറ്റൊരുത്തൻ പ്രാപിച്ചാലും പതിതന്മാരാകുന്നു.

മൂ— ദേവരാദ്വാ സപിണ്ഡാദ്വാ സ്ത്രിയാ സമ്യങ്നിയുക്തയാ
പ്രജേപ്സിതാധിഗന്തവ്യാ സന്താനസ്യ പരിക്ഷയേ. 59

ഭാ—പുത്രനില്ലാതെ ആ കുലം നശിക്കുന്നതായിരുന്നാൽ ആ സ്ത്രീ തന്റെ ഭർത്താവു മുതലായവരുടെ അനുവാദത്തോടുകൂടി തന്റെ ഭർത്താവിന്റെ അനുജനെയോ സപിണ്ഡകനെയോ പ്രാപിച്ച് കുലത്തിനു യോഗ്യമായ ഒരു സന്താനത്തെ ഉണ്ടാക്കിക്കൊള്ളാം. അതിന്റെ വിധിയെക്കുറിച്ച് താഴെ പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു.

മൂ— വിധവായാം നിയുക്തസ്തു ഘൃതാക്തോ വാഗ്യതോ നിശി
ഏകമുത്പാദയേത്പുത്രം ന ദ്വിതീയം കഥഞ്ചന. 60

ഭാ—മഹാന്മാരുടെ അനുവാദത്തോടുകൂടി വിധവയെ പ്രാപിക്കാൻപോകുന്നവൻ തന്റെ ദേഹമെല്ലാം നെയ്യ് പിരട്ടിക്കൊണ്ടു രാത്രിയിൽ ഇരുട്ടുള്ള സ്ഥലത്തുവച്ച് അവളെ പ്രാപിക്കണം. ഒരു പുത്രനെ മാത്രം ജനിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു. രണ്ടാമതൊരു പുത്രനെ ഒരിക്കലും ജനിപ്പിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— ദ്വിതീയമേകേ പ്രജനം മന്യന്തേ സ്ത്രീഷു തദ്വിദഃ
അനിർവൃതം നിയോഗാർത്ഥം പശ്യന്തോ ധർമ്മതസ്തയോഃ.

ഭാ—ഒരു പുത്രൻ ഉള്ളതു് പുത്രൻ ഇല്ലാത്തതോടു ശരിയാണെന്നു ശാസ്ത്രം ഘോഷിക്കുന്നതിനാൽ രണ്ടാമതൊരു പുത്രനെക്കൂടി ഉത്പാദിപ്പിക്കണമെന്നു പുത്രോത്പത്തി ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരായ ചില മഹാന്മാർ പറയുന്നുണ്ട്. ഒരു പുത്രൻ ജനിച്ച് അവൻ ആ കുലത്തിനുതക്ക യോഗ്യനായിരിക്കാത്തപക്ഷം രണ്ടാമതൊരു പുത്രനെക്കൂടി ഉല്പാദിപ്പിക്കാമെന്നും ചില പക്ഷാന്തരക്കാർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നുണ്ട്.

മൂ— വിധവായാം നിയോഗാൎത്ഥേ നിൎവൃത്തേ തു യഥാവിധി
ഗുരുവച്ചസ്നുഷാവച്ച വൎത്തേയാതാം പരസ്പരം. 62

ഭാ—ആ വിധവയെ വിധിപ്രകാരം പ്രാപിച്ചു ഗൎഭോൽപാദനമായെന്നു കണ്ടാൽ അനന്തരം അവർ പരസ്പരം ഗുരുവിനെപ്പോലെയും മരുമകളെപ്പോലെയും വിചാരിച്ചു മൎയ്യാദയായിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നിയുക്തൌ യൌ വിധിം ഹിത്വാ വൎത്തേയാതാന്തു കാമതഃ
താവുഭൌ പതിതൌ സ്യാതാം സ്നുഷാഗഗുരുതല്പഗൌ. 63

ഭാ—മഹാന്മാരാൽ നിയമിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ജ്യേഷ്ഠകനിഷ്ഠന്മാർ മേൽപറഞ്ഞവിധിപ്രകാരം വൎത്തിക്കാതെ കാമംനിമിത്തം വീണ്ടും അവളെ പ്രാപിക്കുന്നതായാൽ മരുമകളേയും ഗുരുപത്നിയേയും പ്രാപിച്ചാലെന്നപോലെ പതിതന്മാരായ്ഭവിക്കുന്നു.

മൂ— നാന്യസ്മിൻ വിധവാ നാരീ നിയോക്തവ്യാ ദ്വിജാതിഭിഃ
അന്യസ്മിൻ ഹി നിയുഞ്ജാനാ ധൎമ്മം ഹന്യുസ്സനാതനം. 64

ഭാ—പുത്രനില്ലാതായാലും മറ്റൊരുത്തനിൽനിന്നും പുത്രോല്പാദനംചെയ്തുകൊള്ളേണ്ടതിനായി ദ്വിജന്മാർ അനുമതിചെയ്യരുതാത്തതാകുന്നു. അങ്ങിനെ ചെയ്താൽ അവരു ചിരസ്ഥമായ പാതിവ്രത്യധൎമ്മത്തെ നശിപ്പിച്ചുകളയുന്നതാണ്. (ഇതു് ദ്വാപരകലിയുഗങ്ങളിലെ ധൎമ്മമാകുന്നു.)

മൂ— നോദ്വാഹികേഷു മന്ത്രേഷു നിയോഗഃ കീൎത്ത്യതേ ക്വചിൽ
ന വിവാഹവിധാവുക്തം വിധവാവേദനം പുനഃ. 65

ഭാ—ഏതു വൈദികന്മാൎക്കും പുത്രന്മാരില്ലാതായാൽ മറ്റൊരുത്തനോടുകൂടി പുത്രോല്പാദനംചെയ്തുകൊള്ളുന്നതിനുള്ളവിധം വിവാഹമന്ത്രത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടില്ല. വിവാഹവിധായകസൂത്രത്തിലും വിധവാവിവാഹത്തിനു വിധിയില്ലതന്നെ.

മൂ— അയം ദ്വിജൈൎഹി വിദ്വദ്ഭിഃ പശുധൎമ്മോ വിഗൎഹിതഃ
മനുഷ്യാണാമപി പ്രോക്തോ വേനേ രാജ്യം പ്രശാസതി. 66

ഭാ—ഒരുത്തന്റെ ഭാൎയ്യ മറ്റൊരുത്തനെ പ്രാപിക്കുന്നതു് ശാസ്ത്രോക്തമാണെന്നെയായിരുന്നാലും പശുജാതിയുടെ ധൎമ്മമല്ലാതെ മനുഷ്യധൎമ്മമല്ലെന്നും അങ്ങിനെ ചെയ്യരുതെന്നും മഹാന്മാരാൽ നിഷേധിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. വേനൻ എന്ന രാജാവു് രാജ്യഭരണം ചെയ്യും കാലത്തിൽ ആ മൃഗധൎമ്മത്തെ മനുഷ്യൎക്കും ഏൎപ്പെടുത്തി. അതുമുതൽക്കാണ് ഈ അധൎമ്മം നടപ്പായതു്.

മൂ— സമഹീമഖിലാം ഭുഞ്ജൻ രാജൎഷിപ്രവരഃ പുരാ
വൎണ്ണാനാം സങ്കരം ചക്രേ കാമോപഹതചേതനഃ 67

ഭാ—ആ വേനൻ ഈ ഭൂമിമുഴുവനും ചക്രവൎത്തിയായിരുന്നു ഭരിച്ചതുനിമിത്തം രാജരാജനെന്നു പറയപ്പെടുന്നതല്ലാതെ ധാൎമ്മികനായിരുന്നതുനിമിത്തമല്ല; അവൻ കാമവശഗനായിട്ടു വൎണ്ണസങ്കരത്തെ ഏൎപ്പെടുത്തുകയാണുണ്ടായതു്.

മൂ— തതഃപ്രഭൃതി യോ മോഹാൽ പ്രമീതപതികാം സ്ത്രിയം
നിയോജയത്യപത്യാൎത്ഥം തം വിഗൎഹന്തി സാധവഃ. 68

ഭാ—അതുമുതൽ ഭൎത്താവുമരിച്ചശേഷം സ്ത്രീകളെ യാതൊരുത്തനും അറിയാതെ ശാസ്ത്രമുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞു പുത്രോൽപത്തിക്കായിട്ടു് മറ്റൊരുത്തനെ പ്രാപിച്ചുകൊള്ളുന്നതിനു പ്രേരിപ്പിക്കുന്നവനെ മഹാന്മാർ നിന്ദിക്കുകയാകുന്നുചെയ്യുന്നതു. (ഈ വിഷയത്തിൽ മനു മുമ്പേതന്നെ അനുമതിചെയ്തിട്ടു പിന്നീടതിനെ നിന്ദിക്കുന്നതു് ദ്വാപരകലിയുഗങ്ങളിലെ ധൎമ്മമെന്നു ബൃഹസ്പതി വ്യാഖ്യാനിച്ചിരിക്കുന്നു.)

മൂ— യസ്യാമ്രിയേതകന്യായാ വാചാസത്യേകൃതേപതിഃ
താമനേനവിധാനേന നിജോവിന്ദേതദേവരഃ. 69

ഭാ—ഒരു കന്യകയെ ഒരുത്തനു കൊടുക്കുന്നതായിട്ട് സത്യമായി വാഗ്ദാനം ചെയ്തശേഷം ആ വരൻ മരിച്ചുപോയാൽ അവന്റെ ജ്യേഷ്ഠാനുജന്മാരിൽ ഒരെങ്കിലും വിവാഹം ചെയ്തു താഴെപ്പറയാൻ പോകുന്ന വിധിയെ അനുസരിച്ചിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ— യഥാവിധ്യധിഗമ്യൈനാം ശുക്ലവസ്ത്രാം ശുചിവ്രതാം
മിഥോഭജേതാപ്രസവാത്സകൃത്സകൃദൃതാവൃതൗ. 70

ഭാ—അവൻ ആ കന്യകയെ വിധിപ്രകാരം വിവാഹംചെയ്തിട്ട് ശുഭ്രവസ്ത്രത്തോടുകൂടിയവളായും ത്രികരണശുദ്ധിയോടുകൂടിയവളായുമിരുന്ന് ഋതുസ്നാനമായ സന്ദർഭത്തിൽ ഒരു ദിവസം പ്രാപിച്ചു വീണ്ടും ഋതുകാലംവരെ നോക്കിയിരുന്ന് ഗർഭം ഉത്ഭവിക്കാതിരുന്നാൽ ഗർഭംഉണ്ടാകുന്നതുവരെ അതതു ഋതുസ്നാനകാലങ്ങളിൽ ഓരോ ദിവസംവീതം അവളെ പ്രാപിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നദത്വാ കസ്യചിൽ കന്യാം പുനർദ്ദദ്യാദ്വിചക്ഷണഃ
ദത്വാപുനഃപ്രയച്ഛൻഹി പ്രാപ്നോതി പുരുഷാനൃതം. 71

ഭാ—കന്യാദാനത്തിന്റെ ഗുണദോഷത്തെ അറിഞ്ഞവൻ ഒരു കന്യകയെ ഒരുത്തനുകൊടുക്കാമെന്ന് വാഗ്ദാനം ചെയ്തശേഷം അവൻ മരിച്ചാലും മേൽപറഞ്ഞവിധിയെവിട്ട മറ്റൊരുത്തനു കൊടുക്കരുതാത്തതാകുന്നു. കൊടുത്താൽ പുരുഷവിഷയത്തിൽ കള്ളം പറഞ്ഞ പാപത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— വിധിവൽപ്രതിഗൃഹ്യാപി ത്യജേൽകന്യാംവിഗർഹിതാം
വ്യാധിതാംവിപ്രദുഷ്ടാംവാ ഛദ്മനാചോപപാദിതാം. 72

ഭാ—വിഗർഹണം കർമ്മവ്യാധി വ്യഭിചാരം ഈ ദോഷമുള്ള സ്ത്രീകളെ വ്യാജമായി കൊടുത്താൽ അവളെ പാണിഗ്രഹണം ചെയ്തുകൊണ്ടാലും അമ്മി ചവിട്ടുന്നതിനു മുമ്പ അറിഞ്ഞാൽ ഉടൻ ഉപേക്ഷിക്കുന്നതിൽ ദോഷമില്ലാത്തതാകുന്നു.

മൂ— യസ്തുദോഷവതീം കന്യാമനാഖ്യായോപപാദയേൽ
തസ്യ തദ്വിതഥംകുര്യാൽ കന്യാദാതുർദ്ദുരാത്മനഃ. 73

ഭാ—മേൽപറഞ്ഞകുറ്റമുള്ള കന്യകകളെ ആ കുറ്റത്തെക്കുറിച്ചു പറയാതെകൊടുക്കുന്ന ദുരാത്മാവിന് അല്പംപോലും ശുല്കം കൊടുക്കേണ്ടതില്ല. കൊടുത്തിരുന്നാലും വാങ്ങിക്കൊള്ളാവുന്നതാണ്.

ദമ്പതിമാർ പിരിഞ്ഞിരിക്കുമ്പോൾ ചെയ്യേണ്ട ധർമ്മം.

മൂ— വിധായവൃത്തിംഭാര്യായാഃ പ്രവസേൽ കാര്യവാന്നരഃ
അവൃത്തികർശിതാഹി സ്ത്രീ പ്രദുഷ്യേൽസ്ഥിതിമത്യപി 74

ഭാ—ഭർത്താവ് കാര്യാർത്ഥം ദേശാന്തരത്തിൽ പോകുമ്പോൾ താൻ മടങ്ങിയെത്തുന്ന പര്യന്തം പത്നിയുടെ ഉപജീവനത്തിനു വേണ്ടതിനെ കൊടുത്തേച്ചു പോകേണ്ടതാകുന്നു. അങ്ങിനെ ചെയ്യാതിരുന്നാൽ സ്ഥിതിയോടുകൂടിയവളായാലും ജീവനോപായത്തിനായിട്ട അപകൃഷ്ടമായ കാര്യങ്ങളെച്ചെയ്യപോകുന്നതിനിടവരുന്നതാണ്.

മൂ— വിധായപ്രോഷിതേവൃത്തിം ജീവന്നിയമമാസ്ഥിതാ
പ്രോഷിതേത്വവിധായൈവ ജീവേച്ഛില്പൈരഗർഹിതൈഃ.

ഭാ—ഭർത്താവു ദേശാന്തരം ഗമിച്ചശേഷം അവൻ കൊടുത്തദ്രവ്യത്തെ വച്ചുംകൊണ്ട് അവൻ മടങ്ങിയെത്തുവോളം വിലയേറിയ വസ്ത്രാഭരണങ്ങളെ ഉപയോഗിക്കാതെയും അയൽഗൃഹത്തിൽ പോകാതെയും ഇരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഉപജീവനത്തിന്നു വേണ്ട ദ്രവ്യം കൊടുക്കാതെപോയാൽ നിന്ദ്യമായ വസ്ത്രാദികൾ ധരിക്കാതെയും അഗർഹിതകളായ പ്രവൃത്തികളെ ചെയ്തുകൊണ്ടു പതിവ്രതാധർമ്മത്തിന്നു ഹാനിവരാതെ ഉപജീവിച്ചിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു."

മൂ— പ്രോഷിതോധർമ്മകാര്യാർത്ഥം പ്രതീക്ഷ്യോഷ്ടൌനരസ്സമാഃ
വിദ്യാർത്ഥംഷഡ്യശോർത്ഥംവാ കാമാർത്ഥം ത്രീംസ്തുവത്സരാൻ.

ഭാ—ഗുരുവാക്യപരിപാലനംമുതലായ ധർമ്മകാര്യത്തിന്നായി ദേശാന്തരം ഗമിച്ചഭർത്താവിനെ എട്ടുവത്സരത്തോളവും ഒരു വിദ്യയെ യശസ്സിന്നായിട്ടു സമ്പാദിക്കാൻ പരദേശത്തുപോയ ഭർത്താവിനെ ആറുവത്സരത്തോളവും സപത്നിലാഭത്തിന്നായിട്ടുപോയ ഭർത്താവിനെ മൂന്നുവത്സരത്തോളവും നോക്കിയിരുന്നശേഷം കാണാതിരുന്നാൽ അവൻ പോയ സ്ഥലത്തേക്കു പോകേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—സംവത്സരംപ്രതീക്ഷേത ദ്വിഷന്തീംയോഷിതംപതിഃ
ഊർദ്ധ്വംസംവത്സരാത്ത്വേനാം ദായംഹൃത്വാനസംവസേൽ 77

ഭാ—ഭാര്യ ഭർത്താവിനെ വിരോധിച്ചാൽ അവൻ ഒരു വത്സരത്തോളവും നോക്കിയിരുന്നു അവൾ അധീനയാകാതിരുന്നാൽ അവൾക്കു താൻ കൊടുത്ത വസ്ത്രാഭരണം മുതലായവയെ വാങ്ങിക്കൊണ്ട് അവളോടു സംസാരിക്കാതെയും അവളെ പ്രാപിക്കാതെയും വർത്തിക്കുക. ഉപജീവനത്തിന്നു കൊടുത്തതിനെ വാങ്ങരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— അതിക്രാമേൽപ്രമത്തം യാ മത്തംരോഗാർത്തമേവ വാ
സാത്രീൻ മാസാൻ പരിത്യാജ്യാ വിഭൂഷണപരിഛദാ. 78

ഭാ—ഭർത്താവ് ചൂതനായിരുന്നാലും കുടിയനായിരുന്നാലും രോഗിയായിരുന്നാലും അവന്ന് ഭാര്യാഗർവ്വംനിമിത്തം ശുശ്രൂഷചെയ്യാതിരുന്നാൽ അവൾക്കു അലങ്കാരം വസ്ത്രം ശയ്യാ ഇവകൊടുക്കാതെ മൂന്നു മാസത്തോളം പിരിഞ്ഞിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഉന്മത്തം പതിതം ക്ലീബം അബീജംപാപരോഗിണം
നത്യാഗോസ്തിദ്വിഷന്ത്യാശ്ച നചദായാപവർത്തനം. 79

ഭാ—ഉന്മത്തൻ പതിതൻ ക്ലീബൻ ബീജമില്ലാത്തവൻ പാപരോഗി എന്നിങ്ങിനെയുള്ള ഭർത്താക്കന്മാരെ ദ്വേഷിക്കുന്ന ഭാര്യമാരെ പിരിയുകയും വസ്ത്രാഭരണങ്ങൾ മടക്കിവാങ്ങുകയും അരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— മദ്യപാ സാധുവൃത്താ ച പ്രതികൂലാചയാ ഭവേൽ
വ്യാധിതാവാധിവേത്തവ്യാ ഹിംസ്രാർത്ഥഘ്നീചസർവ്വദാ. 80

ഭാ—മദ്യപാനി, ദുർന്നടത്തക്കാരി ഭർത്താവിന്നു പ്രതികൂലിയായി വർത്തിക്കുന്നവൾ രോഗിണി വലിയ ക്രൂരപ്രകൃതിയുള്ളവൾ ദ്രവ്യത്തെ വൃഥാ ചിലവുചെയ്യുന്നവൾ ഇങ്ങിനെയുള്ളവൾക്കു ഉപജീവനത്തെ കൊടുത്ത് അവളെ പരിക്കുകയും രണ്ടാമതു വിവാഹം ചെയ്യുകയും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— വന്ധ്യാഷ്ടമേധിവേദ്യാബ്ദേ ദശമേതുമൃതപ്രജാ
ഏകാദശേസ്ത്രീജനനീ സദ്യസ്ത്വപ്രിയവാദിനീ. 81

ഭാ—മലടിയായ ഭാര്യയെ എട്ടുവത്സരത്തിനുമേലും, ചാപിള്ള പെറുന്നവളെ പത്തുവത്സരത്തിനുമേലും, പെണ്ണുമാത്രം പെറുന്നവളെ പതിനൊന്നുവത്സരത്തിനുമേലും, അപ്രിയംപറയുന്നവളെ ഉടനെയും ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടതും വേറെ വിവാഹം ചെയ്യേണ്ടതുമാകുന്നു. ഈ സ്ത്രീകൾക്ക് സന്തോഷമായി യാതൊരു ധനവും കൊടുക്കേണ്ടതില്ല.

മൂ— യാ രോഗിണീ സ്യാത്തു ഹിതാ സമ്പന്നാ ചൈവ ശീലതഃ
സാനുജ്ഞാപ്യാധിവേത്തവ്യാ നാവമാന്യാ ച കർഹിചിൽ. 82

ഭാ—ഭർത്താവിന്റെ നന്മയെ ഇച്ഛിച്ചവളായും സദാചാരമുള്ളവളായും ഇരുന്ന ഭാര്യ രോഗിണിയായിരുന്നാലും വേറെ വിവാഹം ചെയ്യുന്നതിനു ഇച്ഛിച്ചവൻ ആ പത്നിയുടെ അനുമതിയോടുകൂടി ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. അവളെ ഒരിക്കലും അവമതിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— അധിവിന്നാ തു യാ നാരീ നിർഗച്ഛേദ്രുഷിതാ ഗൃഹാൽ
സാസദ്യസ്സന്നിരോദ്ധവ്യാ ത്യാജ്യാ വാ കുലസന്നിധൗ. 83

ഭാ—മുമ്പത്നി കോപം നിമിത്തം ഗൃഹത്തിൽനിന്നും പുറത്തുപോയാൽ ഭർത്താവ് അവളെ പുറത്തുവിടാതെ തടുത്തുരക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ അവളുടെ പിതാവു മുതലായവരുടെ അടുക്കൽ അവളെ ഏൽപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പ്രതിഷിദ്ധാ പി ചേദ്യാ തു മദ്യമഭ്യുദയേഷ്വപി
പ്രേക്ഷാസമാജം ഗച്ഛേദ്വാ സാ ദണ്ഡ്യാ കൃഷ്ണലാനി ഷട്.

ഭാ—ഭർത്താവു മുതലായവർ കുടിക്കരുതെന്നു പറഞ്ഞിരുന്നും കല്യാണം മുതലായ കാര്യങ്ങളിൽ കുടിക്കുന്ന ക്ഷത്രിയജാതി മുതലായ സ്ത്രീകളുടെയും അപ്രകാരം സഭയിൽ സ്വാതന്ത്ര്യമായി പാട്ടു, കൂത്തു മുതലായവയെ നോക്കുന്ന സ്ത്രീകളുടെയും പേരിൽ തന്റെ മുമ്പാകെ വരുന്ന പരാതികളെ പരിശോധിച്ചു രാജാവ് അവൾക്കു ആറു തങ്കക്കുന്നി ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യദി സ്വാശ്ചാപരാശ്ചൈവ വിന്ദേരൻ യോഷിതോ ദ്വിജാഃ
താസാം വർണ്ണക്രമേണസ്യാ ജ്ജ്യൈഷ്ഠ്യം പൂജാ ച വേശ്മ ച. 85

ഭാ—ദ്വിജാതികൾ അവരവരുടെ ജാതികളിലും മറുജാതികളിലും കല്യാണം ചെയ്യുകയുണ്ടായാൽ അതതുസ്ത്രീകൾക്കു വർണ്ണക്രമമായി ഉൽകൃഷ്ടസ്ഥാനങ്ങളെയും ഗൃഹം വസ്ത്രാഭരണം മുതലായവയെയും മര്യാദയെയും നിയമനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഭർത്തുശ്ശരീരശുശ്രൂഷാം ധർമ്മകാര്യഞ്ചനൈത്യകം
സ്വാചൈവ കുര്യാത്സർവ്വേഷാം നാസ്വജാതിഃ കഥഞ്ചന. 86

ഭാ—ദ്വിജാതികൾ തന്റെ ജാതിയിലുള്ള ഭാര്യയെ ശരീരശുശ്രൂഷ, ചോറു വിളമ്പുക, ഹോമം, കാര്യംചെയ്യുക, അതിഥിയെ സൽക്കരിക്കുക, ഭിക്ഷകൊടുക്കുക മുതലായ ക്രിയകളെ നിത്യവും ചെയ്യുന്നതിനായിട്ടു നിയമിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഇവക കൃത്യങ്ങൾ അന്യജാതികളായ ഭാര്യമാർ ചെയ്യക്കൂടാത്തതാണ്.

മൂ— യസ്തു തൽകാരയേന്മോഹാത്സജാത്യാ സ്ഥിതയാന്യയാ
യഥാ ബ്രാഹ്മണചണ്ഡാലഃ പൂർവ്വദൃഷ്ടസ്തഥൈവ സഃ. 87

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ മൌഢ്യത്താൽ സ്വജാതിയായ പത്നി ഉണ്ടായിരിക്കവേ അന്യജാതിയായ പത്നിയെക്കൊണ്ടു മേല്പറഞ്ഞതു മുതലായ കൃത്യങ്ങളെ ചെയ്യിക്കുന്നുവോ അവൻ ബ്രഹ്മചണ്ഡാളനോ

ന്നു മഹാന്മാർ പറയുന്നു (ബ്രഹ്മചാണ്ഡാലൻ=ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയിൽ ശൂദ്രനുണ്ടായ പുത്രൻ.)

മൂ— ഉൽകൃഷ്ടായാഭിരൂപായ വരായ സദൃശായ ച
അപ്രാപ്താമപി താം തസ്മൈ കന്യാം ദദ്യാദ്യഥാ വിധി. 88

ഭാ—കുലം, സദാചാരം ഇവറെറക്കൊണ്ടുൽകൃഷ്ടനായും സ്ത്രീക്കുതക്ക രൂപവാനായും സ്വജാതിജനായുമിരിക്കുന്ന വരന്നു തന്റെ കന്യാം എട്ടുവയസ്സിന്നുതാഴെ പ്രായമുള്ളവളായിരുന്നാലും വിധിപ്രകാരം വിവാഹംചെയ്തു കൂട്ടി അയയ്ക്കാമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— കാമമാമരണാത്തിഷ്ഠേൽ ഗൃഹേ കന്യർത്തുമത്യപി
ന ചൈവൈനാം പ്രയച്ഛേത്തു ഗുണഹീനായ കർഹിചിൽ.

ഭാ—പെണ്ണിന്നു ഋതുകാലമായാലും മരണംവരേയും കല്യാണമില്ലാതെ തന്റെ ഗൃഹത്തിൽ കന്യകയായിത്തന്നെ ഇരുന്നാലും ദോഷമില്ലാത്തതാണ്. ഗുണമില്ലാത്തവരന്നുമാത്രം ഒരിക്കലും ഇവളെ കൊടുക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— ത്രീണി വർഷാണ്യുദീക്ഷേത കുമാര്യൃതുമതീ സതീ
ഊർദ്ധ്വന്തു കാലാദേതസ്മാദ്വിന്ദേത സദൃശം പതിം. 90

ഭാ—ഋതുകാലംമുതൽ മൂന്നുവത്സരംവരെ പിതാവു യോഗ്യനായ വരന്നു കൊടുക്കുമെന്നതിനെ കാംക്ഷിച്ചിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അതിന്നകം അങ്ങിനെ ചെയ്യാതിരുന്നാൽ അവൾ സ്വയമായി യോഗ്യനായവരനെ സ്വീകരിച്ചുകൊള്ളാവുന്നതാണ്.

മൂ— അദീയമാനാഭർത്താരമധിഗച്ഛേദ്യദി സ്വയം
നൈനഃ കിഞ്ചിദവാപ്നോതി ന ചയംസാധിഗച്ഛതി. 91

ഭാ—മേൽപറഞ്ഞവിധം വരനെ താൻതന്നെ വരിച്ചുകൊള്ളുന്ന കന്യകയ്ക്കും അവളെ കല്യാണം ചെയ്തുകൊള്ളുന്ന വരന്നും യാതൊരുപാപവും ഉണ്ടാകുന്നതല്ല.

മൂ— അലങ്കാരം നാദദീത പിത്ര്യം കന്യാസ്വയംവരാ
മാതൃകംഭ്രാതൃദത്തംവാ സ്തേനാസ്യാദ്യദിതം ഹരേൽ. 92

ഭാ—താൻതന്നെ വരനെ സ്വീകരിച്ചുകൊള്ളുന്നവൾ, തനിക്കു തന്റെ പിതാവു, മാതാവു സഹോദരൻ ഇവർ തനിക്കു മുമ്പുകൊടുത്ത ഭൂഷണങ്ങളെ എടുത്തുകൊള്ളരുതാത്തതാകുന്നു. എടുത്തുകൊള്ളുന്നതായാൽ മോഷ്ടാക്കാരിയാകുന്നതാണ്

മൂ— പിത്രേ നദദ്യാച്ഛുൽകം തു കന്യാമൃതുമതീം ഹരൻ
സഹിസ്വാമ്യാദതിക്രാമേദൃതൂനാം പ്രതിരോധനാൽ. 93

ഭാ—ഋതുവായ കന്യകയെ വിവാഹം ചെയ്യുവൻ അവളുടെ പിതാവിന്നു ശുല്കം കൊടുക്കേണ്ടതില്ല; എന്തെന്നാൽ ആ കന്യകയെ ഋതുകാലത്തിൽ പുരുഷനോടു ചേരത്തക്കവണ്ണം നിയമനം ചെയ്യാതിരുന്നതിനാൽ രക്ഷകന്റെ സ്വാധീനംവിട്ടുപോയിരിക്കുന്നു.

മൂ— ത്രിംശദ്വർഷോവഹേൽ കന്യാം ഹൃദ്യാം ദ്വാദശ വാർഷികീം
ത്ര്യഷ്ടവർഷോഷ്ടവർഷാം വാ ധർമ്മേസീദതിസത്വരം. 94

ഭാ—മുപ്പതുവയസ്സുള്ളവരൻ സുന്ദരിയായ പന്ത്രണ്ടുവയസ്സുള്ള കന്യകയേയും ഇരുപത്തിനാലുവയസ്സുള്ള വരൻ എട്ടുവയസ്സുള്ള കന്യകയേയും വിവാഹംചെയ്യു ...ണ്ടതാകുന്നു. ഇതിന്നു മുമ്പേ വിവാഹം ചെയ്തുകൊള്ളുന്നതിനവസരപ്പെട്ടാൽ ...യനം മുതലായ ധർമ്മകർമ്മങ്ങൾക്കു ഹാനിഭവിക്കുന്നതാണ്. തന്നിമിത്തം ... ഉണ്ടാകുന്നു.

മൂ— ദേവദത്താം പതിർഭാര്യാം വിന്ദതേ നേച്ഛയാത്മനഃ
താം സാധ്വീം ബിഭൃയാന്നിത്യം ദേവാനാം പ്രിയമാചരൻ. 95

ഭാ—മനുഷ്യർ ദൈവങ്ങളാൽ കൊടുക്കപ്പെട്ട പത്നികളെ പ്രാപിക്കുന്നതല്ലാതെ തന്റെ മനസ്സുപോലെ പ്രാപിക്കുന്നതില്ല. അതിനാൽ പതിവ്രതയായ അവളെ രക്ഷിച്ചുകൊണ്ട് ദേവന്മാർക്ക് പ്രിയമായ യജ്ഞങ്ങളെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു (ദേവന്മാരാൽ കൊടുക്കപ്പെട്ട എന്നുള്ളവിഷയം ശ്രുതിയിൽ പ്രസിദ്ധമായിരിക്കുന്നതാണ്.)

മൂ— പ്രജനാർത്ഥം സ്ത്രിയഃ സൃഷ്ടാഃ സന്താനാർത്ഥം ച മാനവാഃ
തസ്മാൽ സാധാരണോ ധർമ്മഃ ശ്രുതൌ പത്ന്യാ സഹോദിതഃ.

ഭാ—സ്ത്രീകൾ ഗർഭം ധരിക്കുന്നതിലേയ്ക്കും പുരുഷന്മാർ ഗർഭത്തെ ചെയ്യുന്നതിനും ബ്രഹ്മാവിനാൽ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ആകയാൽ സ്ത്രീപുരുഷന്മാർക്ക് കല്യാണം ചെയ്തദിവസം മുതൽ യാഗാദിധർമ്മകാര്യങ്ങളിൽ രണ്ടുപേർക്കും അധികാരം പൊതുവായതാണെന്നും ഭർത്താവുചെയ്യുന്ന ധർമ്മത്തിൽ പത്നിക്കു ഭാഗമുണ്ടെന്നും വേദത്തിൽ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

മൂ— കന്യായാം ദത്തശുൽകായാം മ്രിയേത യദി ശുൽകദഃ
ദേവരായ പ്രദാതവ്യാ യദി കന്യാനുമന്യതേ. 97

ഭാ—ഒരു കന്യകയ്ക്കു ശുൽക്കംകൊടുത്തശേഷം ആ വരൻ മരിച്ചുപോയാൽ ആ കന്യകയ്ക്കു മനസ്സുള്ളപക്ഷം ആ വരന്റെ അനുജനു അവളെ കൊടുക്കാമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— ആദദീത ന ശൂദ്രോപി ശുല്കം ദുഹിതരം ദദൽ
ശുല്കം ഹി ഗൃഹ്ണൻ കുരുതേ ഛന്നം ദുഹിതൃവിക്രയം. 97

ഭാ—വേദാധ്യയനം ചെയ്യാത്തവനായ ശൂദ്രനും കന്യകാശുല്കം വാങ്ങരുതാത്തതാകുന്നു. വേദാധ്യയനംചെയ്ത ദ്വിജന്മാർ വാങ്ങിക്കൂടെന്നു പറയേണ്ടതില്ല അപ്രകാരം വാങ്ങുന്നതു ആ കന്യകയായ പുത്രിയുടെ ഛന്നമായിരിക്കുന്ന ക്രയമായിഭവിക്കുന്നതാണ്.

മൂ— ഏതത്തു ന പരേ ചക്രുർന്നാപരേ ജാതു സാധവഃ
യദന്യസ്യ പ്രതിജ്ഞായ പുനരന്യസ്യ ദീയതേ. 99

ഭാ—ആദ്യം ഒരുത്തനു കന്യകയെ കൊടുക്കാമെന്നുപറഞ്ഞു പിന്നെ മറ്റൊരുത്തനു കൊടുക്കുകയെന്നതു മുൻകാലത്തിലും ഇക്കാലത്തിലും മഹാന്മാരാൽ ചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടില്ല; ഏതുകാലത്തും ചെയ്യുന്നതുമല്ല.

മൂ— നാനുശുശ്രുമ ജാത്വേതൽ പൂർവ്വേഷ്വപി ഹി ജന്മസു
ശുൽകസംജ്ഞേന മൂല്യേന ഛന്നം ദുഹിതൃവിക്രയം. 100

ഭാ—മുൻകാലങ്ങളിലും ശുല്കമെന്നുപേരുള്ള ക്രയദ്രവ്യത്തെ വാങ്ങിക്കൊണ്ടു കന്യകയെ വ്യാജമായി വിൽക്കുകയെന്നുള്ളതിനെ നാം കേട്ടിട്ടില്ല.

മൂ— അന്യോന്യസ്യാവ്യഭിചാരോ ഭവേദാമരണാന്തികഃ
ഏഷ ധർമ്മസ്സമാസേന ജ്ഞേയഃ സ്ത്രീപുംസയോഃ പരഃ. 101

ഭാ—ഭർത്താവും ഭാര്യയും മരിക്കുന്നതുവരെ വ്യഭിചാരദോഷം കൂടാതിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഇതു ദമ്പതിമാർക്കു സംക്ഷിപ്തമായിട്ടുള്ള ധർമ്മമെന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— തഥാ നിത്യം യതേയാതാം സ്ത്രീപുംസൌ തു കൃതക്രിയൌ
യഥാ നാഭിചരേതാം തൌ വിയുക്താവിതരേതരം. 102

ഭാ—വിവാഹം ചെയ്തശേഷം ഭർത്താവിനും ഭാര്യയ്ക്കും വ്യഭിചാരദോഷം വരാതിരുന്നുകൊണ്ട് രണ്ടുപേരും പിരിയാതെ ധർമ്മാർത്ഥകാമവിഷയമായ കാര്യത്തെ പ്രതിദിനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏഷ സ്ത്രീപുംസയോരുക്തോ ധർമ്മോ വോ രതിസംഹിതഃ
ആപദ്യപത്യപ്രാപ്തിശ്ച ദായഭാഗം നിബോധത. 103

ഭാ—ഇതുവരെ ഭർത്താവിനും ഭാര്യയ്ക്കും പരസ്പരം ഇഷ്ടമായിവർത്തിക്കേണ്ട ധർമ്മത്തെയും കുലം നശിക്കാറാവോകുന്നു എന്നുള്ള ആപത്തുകാലത്തിൽ ചെയ്യേണ്ടതായ ധർമ്മത്തെയും നിങ്ങൾക്കായി പറഞ്ഞു. ഇനി ദായഭാഗത്തെ കേൾക്കുക.

ദായഭാഗം.

മൂ— ഊർദ്ധ്വം പിതുശ്ച മാതുശ്ച സമേത്യ ഭ്രാതരസ്സമം
ഭജേരൻ പൈതൃകം രിക്ഥമനീശാസ്തേ ഹി ജീവതോഃ. 104

ഭാ—മാതാപിതാക്കന്മാർ രണ്ടാളും മരിച്ചശേഷം പുത്രന്മാരെല്ലാം ഒന്നുചേർന്നിട്ട് അവരുടെ സമ്പാദ്യങ്ങളെല്ലാം വിഭജിച്ചെടുത്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. എന്തെന്നാൽ മാതാപിതാക്കന്മാരിരിക്കുമ്പോൾ അവരുടെ ധനം പുത്രന്മാർക്ക് സ്വാധീനമില്ലയല്ലോ.

മൂ— ജ്യേഷ്ഠ ഏവ തു ഗൃഹ്ണീയാൽ പിത്ര്യം ധനമശേഷതഃ
ശേഷാസ്തമുപജീവേയുർയ്യഥൈവ പിതരം തഥാ. 105

ഭാ—ദ്രവ്യം വിഭജിച്ചുകൊള്ളാത്തപക്ഷത്തിൽ ജ്യേഷ്ഠൻ അതു മുഴുവനും തന്റെ സ്വാധീനത്തിൽ വച്ചുകൊണ്ട് തന്റെ സഹോദരന്മാരെ പിതാവ് എന്നപോലെ രക്ഷിച്ചു വസിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ജ്യേഷ്ഠേന ജാതമാത്രേണ പുത്രീ ഭവതി മാനവഃ
പിതൄണാമനൃണശ്ചൈവ സ തസ്മാത്സർവ്വമർഹതി. 106

ഭാ—എന്തെന്നാൽ പുത്രൻ ജനിച്ചാൽ ഉടൻതന്നെ പിതാവു പുത്രവാനായും പിതൃക്കളുടെ കടത്തെ തീർത്തവനായും ആകകൊണ്ടു അവന്റെ കൈവശം പിതൃധനം മുഴുവനും ഇരിക്കാമെന്നു പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

മൂ— യസ്മിന്നൃണം സന്നയതി യേന ചാനന്ത്യമശ്നുതേ
സ ഏവ ധർമ്മജഃ പുത്രഃ കാമജാനിതരാൻ വിദുഃ. 107

ഭാ—മൂത്തപുത്രൻ ജനിക്കുന്നതുകൊണ്ട് പിതൃക്കളുടെ കടത്തെത്തീർക്കുന്നതുകൂടാതെ മോക്ഷത്തെയും പ്രാപിക്കുമെന്നു ശ്രുതിയിൽ പറഞ്ഞിരിക്കകൊണ്ട് അവൻതന്നെയാണ് ധർമ്മാനുസരണം ജനിച്ചപുത്രൻ മററുള്ളവർ കാമനിമിത്തമുണ്ടായവരെന്ന് പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ— പിതേവ പാലയേൽ പുത്രാൻ ജ്യേഷ്ഠോ ഭ്രാതൄൻ യവീയസഃ
പുത്രവച്ചാപി വർത്തേരൻ ജ്യേഷ്ഠേ ഭ്രാതരി ധർമ്മതഃ. 108

ഭാ—ആകയാൽ പിതാവ് പുത്രന്മാരെ എന്നപോലെ മൂത്തവൻ അനുജന്മാരെ മംഗലം ചെയ്യുന്നതുവരെ അന്നവസ്ത്രാദികളെക്കൊണ്ടു രക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അനുജന്മാരും ജ്യേഷ്ഠനോടു പിതാവിനെ എന്നപോലെ അനുസരിച്ചു വർത്തിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ജ്യേഷ്ഠഃ കുലം വർദ്ധയതി വിനാശയതി വാ പുനഃ
ജ്യേഷ്ഠഃ പൂജ്യതമോ ലോകേ ജ്യേഷ്ഠഃ സത്ഭിരഗർഹിതഃ. 109

ഭാ—ജ്യേഷ്ഠൻ യോഗ്യനായിരുന്നാൽ കുലത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതാണ്. ഇല്ലാതിരുന്നാൽ കുലത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നതാണ്. ആകയാൽ സദാചാരമുള്ള ജ്യേഷ്ഠൻ ഏറ്റവും പൂജ്യനാകുന്നു. അവൻ മഹാന്മാരാൽ നിന്ദിക്കപ്പെടാത്തവനായും ഭവിക്കുന്നു.

മൂ—യോ ജ്യേഷ്ഠോ ജ്യേഷ്ഠവൃത്തിസ്സ്യാൽ മാതേവ സ പിതേവ സഃ
അജ്യേഷ്ഠവൃത്തിര്യസ്തു സ്യാത് സ സംപൂജ്യസ്തു ബന്ധുവത്. 110

ഭാ—തങ്ങളോട് അൻപുള്ള ജ്യേഷ്ഠനെ മാതാപിതാക്കന്മാരെ എന്നപോലെയും അൻപില്ലാത്ത ജ്യേഷ്ഠനെ അമ്മാവൻ മുതലായ ബന്ധുക്കളെ എന്നപോലെയും ഉപചരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഏവം സഹ വസേയുർവ്വാ പൃഥഗ്വാ ധർമ്മകാമ്യയാ
പൃഥഗ്വിവർദ്ധതേ ധർമ്മസ്തസ്മാദ്ധർമ്മ്യാ പൃഥക്ക്രിയാ. 11.

ഭാ—ഇപ്രകാരം സഹവസിച്ചാലും വസിക്കാം, അല്ലെങ്കിൽ ധർമ്മത്തിന്നിമിത്തം വിഭജിച്ചുകൊള്ളണമെങ്കിൽ അങ്ങിനെയും ആകാം. വിഭജിച്ചാൽ ധർമ്മകാര്യം വൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നതാണ്. അതായതു—ഒന്നായിരിക്കുമ്പോൾ ദേവപൂജ, പിതൃപൂജ, അതിഥിപൂജ ഇവ ഒന്നായിരിക്കുകയേയുള്ളു. വിഭജിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ അവരവർക്ക് പ്രത്യേകം ചെയ്തുകൊള്ളുന്നതിന്ന സൗകര്യമുണ്ടാകുന്നു. അതു നിമിത്തമാണ് വിഭജിക്കുന്നതു ധർമ്മമെന്നു പറയപ്പെടുന്നതു്.

ഭാഗനിർണ്ണയം.

മൂ—ജ്യേഷ്ഠസ്യ വിംശ ഉദ്ധാരഃ സർവ്വദ്രവ്യാച്ച യദ്വരം
തതോഽർദ്ധം മദ്ധ്യമസ്യ സ്യാത്തുരീയം തു യവീയസഃ. 112

ഭാ—ആകെയുള്ള ദ്രവ്യത്തിൽ ജ്യേഷ്ഠൻ ഇരുപതിലൊന്നും, രണ്ടാമൻ നാല്പതിലൊന്നും, മൂന്നാമൻ എൺപതിലൊന്നും ഏട്ടക്കുറയെടുത്തുകൊണ്ട് ശിഷ്ടത്തെ മൂന്നുപേരും സമമായി വിഭജിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—ജ്യേഷ്ഠശ്ചൈവ കനിഷ്ഠശ്ച സംഹരേതാം യഥോദിതം
യേഽന്യേ ജ്യേഷ്ഠകനിഷ്ഠാഭ്യാം തേഷാം സ്യാന്മാദ്ധ്യമം ധനം.

ഭാ—മൂന്നു പുത്രന്മാരിൽ അധികം ഉണ്ടായിരുന്നാൽ മൂത്തവനും ഒടുവിലത്തവനും മുൻപറഞ്ഞവിധം ഇരുപതിലൊന്നും എൺപതിലൊന്നും ഏട്ടക്കുറയെടുത്തിട്ട് മദ്ധ്യമന്മാരെല്ലാം നാല്പതിലൊന്നുവീതം എടുത്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സർവ്വേഷാം ധനജാതാനാമാദദീതാഗ്ര്യമഗ്രജഃ
യച്ച സാതിശയം കിഞ്ചിദ്ദശതശ്ചാപ്നുയാദ്വരം. 114

ഭാ—എല്ലാ വസ്തുക്കളിലുംനിന്ന് ഉൽകൃഷ്ടമായവയേയും പത്തുപത്തുകളിൽ ഒന്നിനെയും മൂത്തവൻ ഗുണശാലിയായിരുന്നാൽ എടുത്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഉദ്ധാരോ ന ദശസ്വസ്തി സമ്പന്നാനാം സ്വകർമ്മസു
യത്കിഞ്ചിദേവ ദേയം തു ജ്യായസേ മാനവർദ്ധനം 115.

ഭാ—എല്ലാവരും വേദം മുതലായവയെ അദ്ധ്യയനം ചെയ്ത് വേദംവി മുതലായ ക്രിയകളെ ചെയ്യുന്നവരായിരുന്നാൽ മേല്പറഞ്ഞ പത്തു പത്തുവിന് ഒപ്പത്തു ഭാഗിക്കാൻ പാടില്ലാത്തവയെ ഇവിധം ഏട്ടക്കുറകളില്ലാത്തതാകുന്നു.

എന്നാൽ ജ്യേഷ്ഠന് ഏതെങ്കിലും ഉത്തമമായ ഒരു വസ്തു ഉൽകൃഷ്ടസൂചകമായി കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഏവം സമുദ്ധൃതോദ്ധാരേ സമാനാംശാൻ പ്രകല്പയേൽ
ഉദ്ധാരേനുദ്ധൃതേ ത്വേഷാമിയം സ്യാദംശകല്പനാ. 116

ഭാ—മേല്പറഞ്ഞവിധം ഇരുപതിലൊന്നു മുതലായ എടുക്കേണ്ടതുകൊണ്ടാൽ ശിഷ്ടത്തെ മറ്റെല്ലാവരും പകുത്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. ഇല്ലാതിരുന്നാൽ മേല്പറഞ്ഞവിധം ഭാഗിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ഏകാധികം ഹരേജ്ജ്യേഷ്ഠഃ പുത്രോദ്ധ്യൎദ്ധം തതോനുജഃ
അംശമംശം യവീയാംസ ഇതി ധൎമ്മോ വ്യവസ്ഥിതഃ. 117

ഭാ—ജ്യേഷ്ഠൻ രണ്ടുഭാഗവും അവന്റെ അനുജൻ ഒന്നരഭാഗവും എടുത്തശേഷമുള്ള ഭാഗത്തെ മറ്റെല്ലാവരും സമമായി വീതിച്ചെടുത്തുകൊള്ളണം. ഇതു ധൎമ്മമായ വിഭജനക്രമമാകുന്നു, എന്നാൽ ഇത് ആ ജ്യേഷ്ഠനും അനുജനും മറ്റുള്ളവരെക്കാൾ ഗുണമുള്ളവരായിരിക്കേണ്ട വിഷയമാകുന്നു.

മൂ—സ്വേഭ്യോംശേഭ്യസ്തു കന്യാഭ്യഃ പ്രദദ്യുർ ഭ്രാതരഃ പൃഥൿ
സ്വാത്സ്വാദംശാച്ചതുൎഭാഗം പതിതാസ്യുരദിത്സവഃ. 118

ഭാ—ഇപ്രകാരം വിഭജിച്ചശേഷം അവരുടെ സഹോദരി കല്യാണം ചെയ്യപ്പെടാത്തവളായിരുന്നാൽ വിഭജിച്ച ഭ്രാതാക്കന്മാർ അവളുടെ കല്യാണത്തിനായിട്ട് എല്ലാവരും അവരുടെ ഭാഗങ്ങളിൽനിന്നും നാലിലൊന്നുവീതം കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു. കൊടുക്കാതിരുന്നാൽ അവർ പതിതന്മാരായി ഭവിക്കുന്നു

മൂ—അജാവികം സൈകശഫം ന ജാതു വിഷമം ഭജേൽ
അജാവികന്തു വിഷമം ജ്യേഷ്ഠസ്യൈവ വിധീയതേ. 119

ഭാ—ആട്, മാട്, കുതിര ഇവയെ വിഭജിക്കുന്നതിനു വിഷമമായിരുന്നാൽ ജ്യേഷ്ഠൻ എടുത്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ അതിനെ ക്രയംചെയ്ത് ആ തുകയെ എല്ലാവരും ഭാഗിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—യവീയാൻ ജ്യേഷ്ഠഭാൎയ്യായാം പുത്രമുല്പാദയേദ്യദി
സമസ്തത്ര വിഭാഗഃ സ്യാദിതി ധൎമ്മോ വ്യവസ്ഥിതഃ. 120

ഭാ—ജ്യേഷ്ഠനു പുത്രനില്ലാതിരുന്ന് അവന്റെ പത്നിയിൽ അനുജൻ പുത്രനെ ഉല്പാദിപ്പിച്ചാൽ ആ പുത്രന് ജ്യേഷ്ഠനു ചെയ്യേണ്ടതായ എടുക്കാനു പറയുന്ന ഭാഗനിൎണ്ണയപ്രീസുകൊടുക്കാതെ എല്ലാവരും സമമായി പകുത്തുകൊള്ളണം ഇതു ധൎമ്മനിശ്ചയമാകുന്നു.

മൂ—ഉപസൎജ്ജനം പ്രധാനസ്യ ധൎമ്മതോ നോപപദ്യതേ
പിതാപ്രധാനം പ്രജനേ തസ്മാദ്ധൎമ്മേണ തം ഭജേൽ. 121

ഭാ—ജ്യേഷ്ഠപത്നിയിൽ അനുജനുണ്ടാകുന്ന പുത്രൻ മൂത്തവനെപ്പോലെ എടുക്കുന്നതിന് അൎഹനാകുന്നില്ല ലോകത്തിൽ പിതാവിന്റെ ബീജംകൊണ്ടു ജനിക്കുന്നതാണ് മുഖ്യമായ ഉൽപത്തിയായിട്ടുള്ളത്. അന്യനു ജനിക്കുന്നവൻ പിതാവിനു ജനിക്കുന്നവനെപ്പോലാകുന്നില്ല ആകയാൽ മുൻപറഞ്ഞവിധം വിഭജിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—പുത്രഃ കനിഷ്ഠോ ജ്യേഷ്ഠായാം കനിഷ്ഠായാഞ്ച പൂൎവ്വജഃ
കഥം തത്ര വിഭാഗഃ സ്യാദിതി ചേത്സംശയോ ഭവേൽ. 122

ഭാ—ഒരുത്തനു രണ്ടുമൂന്നു വൎണ്ണത്തിൽ വിവാഹമായിരുന്നു. അതിൽ മൂത്ത

പത്നിയുടെ പുത്രൻ പ്രായംകുറഞ്ഞവനായും രണ്ടാംപത്നിയുടെ പുത്രൻ പ്രായംകൂടിയവനായുമിരുന്നാൽ ആർക്ക് ഏട്ടക്കുറായ ഭാഗനിർണ്ണയപ്പടി കൊടുക്കേണ്ടതെന്ന സംശയം നേരിടുംവിഷയത്തിൽ,

മൂ—ഏകകം വൃഷഭമുദ്ധാരം സംഹരേത സ പൂർവ്വജഃ
തതോപരേ ജ്യേഷ്ഠവൃഷാസ്തദൂനാനാം സ്വമാതൃതഃ 123

ഭാ—മൂത്തപത്നിയിൽ ജനിച്ചവൻ പ്രായംകുറഞ്ഞവനായിരുന്നാലും ഒന്നാംതരമായ ഒരു വൃഷഭത്തെ ഏട്ടക്കുറായി കൊടുത്തുകൊള്ളണം. ഇപ്രകാരംതന്നെ മററു പത്നികളുടെ പുത്രന്മാരും മാതാവിൻെറ ജ്യേഷ്ഠപ്രായനേസരണം രണ്ടാംതരമായ വൃഷഭത്തെ ഏട്ടക്കുറെടുത്തുകൊള്ളണം. തൻെറ ജാതിയായ പത്നിയെ മൂത്തവൾ എന്നും മററുള്ള വർണ്ണപ്രകാരം രണ്ടാമത്തു മൂന്നാമതെന്നും മുറയാക്കിക്കൊള്ളേണ്ടതാണ്. മററു ജാതിയിൽ ജനിക്കുന്ന പുത്രന്മാർക്കുള്ള ഭാഗത്തെക്കുറിച്ചു താഴെ പറയപ്പെടും.

മൂ—ജ്യേഷ്ഠസ്തു ജാതോ ജ്യേഷ്ഠായാം ഹരേദൃഷഭഷോഡശാഃ
തതഃസ്വമാതൃതശ്ശേഷാ ഭജേരന്നിതി ധാരണാ. 124

ഭാ—മൂത്ത പത്നിയുടെ പുത്രൻ വയസ്സിൽ മൂത്തവനായിരുന്നാൽ പതിനഞ്ചു പശുവിനെയും ഒരു ഋഷഭത്തെയും ഏട്ടക്കുറെടുത്തുകൊള്ളണം. മററുള്ളവർ മാതൃക്കന്മാരുടെ പ്രായാനുസരണം ആദ്യ മുതലായവരെ ഏട്ടക്കുറെടുത്തുകൊണ്ട് ക്രമപ്രകാരം ഭാഗിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—സദൃശസ്ത്രീഷു ജാതാനാം പുത്രാണാമവിശേഷതഃ
ന മാതൃതോ ജ്യൈഷ്ഠ്യമസ്തി ജന്മതോ ജ്യൈഷ്ഠ്യമുച്യതേ 125

ഭാ—ഒരുത്തനു തൻെറ ജാതിയിൽതന്നെ രണ്ടുമൂന്നു ഭാര്യമാരുണ്ടായിരുന്നാൽ അവരുടെ പുത്രന്മാർ ഭാര്യമാരുടെ പ്രായഭേദത്തെ ഗണിച്ചു മൂത്തവൻ ഇളയവൻ എന്നു നിർണ്ണയിക്കണം.

മൂ—ജന്മജ്യേഷ്ഠേന ചാഹ്വാനം സുബ്രഹ്മണ്യാസ്വപി സ്മൃതം
യമയോശ്ചൈവ ഗർഭേഷു ജന്മതോ ജ്യേഷ്ഠതാ സ്മൃതാ. 126

ഭാ—എന്തെന്നാൽ ജ്യോതിഷ്ടോമയാഗത്തിൽ സുബ്രഹ്മണ്യമന്ത്രത്തെ പറയുമ്പോൾ വയസ്സിൽ മൂത്തവനെത്തന്നെ ശരിയായി ഗണിക്കേണ്ടതെന്ന്, ഋഷികളാൽ നിർണ്ണയിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. (അതായതു—ഇന്നവൻെറ പിതാവ് യജ്ഞം ചെയ്യുന്നുവെന്നു പറയുന്നതു) ആ യജ്ഞത്തിനു ചടങ്ങ് ഒരു പുത്രനില്ലാത്തവൻ ആ യജ്ഞം ചെയ്യരുതാത്തതാകുന്നു പിന്നെയും ഗർഭത്തിൽ ഇരട്ട ശിശു ജനിച്ചാൽ ആദ്യം ജനിച്ചവനതന്നെ ജ്യേഷ്ഠത്വം കല്പിക്കപ്പെടുന്നതു. (ഈ ഏട്ടക്കുറ് കലിയുഗത്തിൽ വേണ്ടാത്തതാണ്)

മൂ—അപുത്രോനേന വിധിനാ സുതാം കുർവ്വീത പുത്രികാം
യദപത്യം ഭവേദസ്യാം തന്മമ സ്യാത് സ്വധാകരം. 127

ഭാ—ഒരുത്തനു പുത്രനില്ലാതെ പുത്രിമാത്രമുണ്ടായിരുന്നാൽ ആ പുത്രിയെ വിവാഹംചെയ്തു കൊടുക്കുമ്പോൾ ആ വരനോട് ഈ കന്യകയ്ക്കു ഭ്രാതാവില്ലാത്തതുകൊണ്ട് ഇവളിൽ ജനിക്കുന്ന പുത്രൻ എൻെറ വംശത്തിൽ ശ്രാദ്ധം ചെയ്യുന്നവനായിരിക്കേണ്ടതാണെന്ന് ഏർപ്പാടുചെയ്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. ഇവൾക്കു പുത്രികയെന്നു പേർ.

മൂ—അനേന തു വിധാനേന പുരാ ചക്രേഥ പുത്രികാഃ
വിവൃദ്ധ്യർത്ഥം സ്വവംശസ്യ സ്വയം ദക്ഷഃ പ്രജാപതിഃ. 128

ഭാ—ഇപ്രകാരംതന്നെ തൻെറ വംശം വൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നതിനായിട്ട്

സാക്ഷാൽ ദക്ഷപ്രജാപതി തന്റെ സ്ത്രീകളെയും പുത്രികളായിത്തന്നെ ദാനം ചെയ്തു.

മൂ—ദദൌ സ ദശധൎമ്മായ കശ്യപായ ത്രയോദശ
സോമായ രാജ്ഞേ സൽകൃത്യ പ്രീതാത്മാ സപ്തവിംശതിം. 129

ഭാ—തന്റെ പുത്രികളായ എല്ലാ കന്യകകളെയും അലങ്കരിച്ച് ഏറ്റവുമുള്ളാദരത്തോടുകൂടി വരന്മാരെയും പൂജിച്ചിട്ട് ധൎമ്മരാജാവിന്നു പത്തു കന്യകകളെയും കാശ്യപന്നു പതിമ്മൂന്നു കന്യകകളെയും ചന്ദ്രന്ന് ഇരുപത്തേഴു കന്യകകളെയും പുത്രികളായി ദാനം ചെയ്തു.

മൂ—യഥൈവാത്മാ തഥാ പുത്രഃ പുത്രേണ ദുഹിതാ സമാ
തസ്യാമാത്മനി തിഷ്ഠന്ത്യാം കഥമന്യോ ധനം ഹരേൽ. 130

ഭാ—തന്റെ ആത്മാവിന്നും പുത്രന്നും ഭേദമില്ല. ആ പുത്രനെപ്പോലെ തന്നെ പുത്രിയും ഇരിക്കകൊണ്ട് തന്റെ ആത്മാവാകുന്ന പുത്രിയിരിക്കുമ്പോൾ തന്റെ ദ്രവ്യത്തെ എങ്ങിനെ അന്യൻ എടുത്തുകൊള്ളും.

മൂ—മാതുസ്തു യൌതകം യത്സ്യാൽ കുമാരീഭാഗ ഏവ സഃ
ദൌഹിത്ര ഏവ ച ഹരേദപുത്രസ്യാഖിലം ധനം. 131

ഭാ—മാതാവിന്നു വിവാഹം മുതലായ കാൎയ്യത്തിൽ പിതാവു മുതലായവർ കൊടുത്ത ആഭരണം മുതലായ സ്ത്രീധനത്തെ അവൾ മരിച്ചശേഷം അവളുടെ വിവാഹമാകാത്ത പുത്രികൾ എടുത്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. പുത്രനില്ലാത്ത മാതാവ് പുത്രന്റെ സ്വത്തിനെ മുഴുവനും പുത്രികയായിക്കൊടുത്ത് പുത്രിയുടെ ഗൎഭത്തിൽനിന്നും ജനിച്ച ദൌഹിത്രൻ എടുത്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—ദൌഹിത്രോ ഹ്യഖിലം രിക്ഥമപുത്രസ്യ പിതുർഹരേൽ
സ ഏവ ദദ്യാദ്ദ്വൌ പിണ്ഡൌ പിത്രേ മാതാമഹായ ച. 132

ഭാ—പുത്രിയായിക്കൊടുത്ത കന്യകയിൽ ജനിച്ച ദൌഹിത്രൻ തന്റെ പിതാവിന്നു താനല്ലാതെ മററു പുത്രന്മാരില്ലാതിരിക്കും വിഷയത്തിൽ അവന്റെ ദ്രവ്യത്തെ എടുത്തുകൊള്ളുകയും അവന്നും മാതാമഹന്നും പിണ്ഡം വച്ച് ശ്രാദ്ധം ചെയ്യേണ്ടതുമാകുന്നു.

മൂ—പൌത്രദൌഹിത്രയോർല്ലോകേ ന വിശേഷോസ്തി ധൎമ്മതഃ
തയോർഹി മാതാപിതരൌ സംഭൂതൌ തസ്യ ദേഹതഃ. 133

ഭാ—പൌത്രന്നും ദൌഹിത്രന്നും ലോകത്തിൽ യാതൊരു ഭേദവുമില്ലാത്തതാണ്. എന്തെന്നാൽ അവർ രണ്ടാളും ആ പിതാമഹന്റെ ബീജംകൊണ്ടു പുത്രനേയും പുത്രിയേയും പിതാവായും മാതാവായും എടുത്തിട്ടുള്ളവരാകുന്നു.

മൂ—പുത്രികായാം കൃതായാന്തു യദി പുത്രോനുജായതേ
സമസ്തത്ര വിഭാഗഃ സ്യാജ്ജ്യേഷ്ഠതാ നാസ്തി ഹി സ്ത്രിയാഃ. 134

ഭാ—ഒരുത്തൻ തന്റെ കന്യകയെ പുത്രികയായി ഏൎപ്പാടുചെയ്തുകൊടുത്ത ശേഷം തനിക്കു പുത്രൻ ജനിച്ചാൽ ആ പുത്രിക്കും പുത്രനും ശരിയായി ഭാഗം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. ആ പുത്രി മൂത്തവളായിരുന്നാലും സ്ത്രീജാതിയാകയാൽ ഏട്ടത്വം കൊടുക്കേണ്ടതല്ല

മൂ—അപുത്രായാം മൃതായാന്തു പുത്രികായാം കഥഞ്ചന
ധനം തൽ പുത്രികാഭൎത്താ ഹരേതൈവാവിചാരയൻ. 135

ഭാ—പുത്രികയായിക്കൊടുത്ത കന്യക പ്രസവിക്കാതെ മരിച്ചുപോയാൽ

ആ കന്യകയുടെ മാതാവും പിതാവും മരിച്ചശേഷം അവളുടെ ദ്രവ്യം മുഴുവനും അവളുടെ വരൻ സന്താനംകൂടാതെ എടുത്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അകൃതാ വാ കൃതാ വാപി യം വിന്ദേത്സദൃശാത്സുതം
പൌത്രീ മാതാമഹസ്തേന ദദ്യാൽപിണ്ഡം ഹരേദ്ധനം.

ഭാ—കന്യകയെ പുത്രികയെന്നു പറഞ്ഞു കൊടുത്താലും പറയാതെ കൊടുത്താലും അവളുടെ പുത്രൻ പുത്രനില്ലാത്തവനായ മാതാമഹന്ന് കർമ്മം മുതലായവ ചെയ്ത് അവന്റെ ദ്രവ്യത്തെയും എടുത്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പുത്രേണ ലോകാഞ്ജയതി പൌത്രേണാനന്ത്യമശ്നുതേ
അഥ പുത്രസ്യ പൌത്രേണ ബ്രധ്നസ്യാപ്നോതി വിഷ്ടപം.

ഭാ—മനുഷ്യർക്ക് പുത്രൻ ജനിച്ചാൽ സ്വർഗ്ഗം മുതലായ പുണ്യലോകങ്ങളെ പ്രാപിക്കുന്നു. പുത്രന്റെ പുത്രൻ ജനിച്ചാൽ മേൽപറഞ്ഞ പുണ്യലോകത്തിൽ ദീർഘകാലം വസിക്കും. പുത്രന്റെ പൌത്രൻ ജനിച്ചാൽ സൂര്യലോകത്തെയും പ്രാപിക്കുന്നു. (പുത്രസന്തതിയുണ്ടായിരിക്കുമ്പോൾ പെൺസന്തതിക്കധികാരമില്ലെന്നു താല്പര്യം)

മൂ— പുന്നാമ്നോ നരകാദ്യസ്മാത്ത്രായതേ പിതരം സുതഃ
തസ്മാൽ പുത്ര ഇതി പ്രോക്തഃ സ്വയമേവ സ്വയംഭുവാ. 138

ഭാ—പുത്രൻ പിതാവിനെ പുത് എന്ന നരകത്തിൽനിന്നും ത്രാണനം ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടാണ് പുത്രനെന്നു സാക്ഷാൽ ബ്രഹ്മാവിനാൽതന്നെ പറയപ്പെടുന്നത്.

മൂ— പൌത്രദൌഹിത്രയോർല്ലോകേ വിശേഷോ നോപപദ്യതേ
ദൌഹിത്രോപി ഹ്യമുത്രൈനം സന്താരയതി പൌത്രവൽ. 139

ഭാ—പൌത്രനും പുത്രികയാക്കിക്കൊടുത്ത കന്യകയുടെ ഗർഭത്തിൽനിന്നും ജനിച്ച ദൌഹിത്രനും ഭേദമില്ലെന്നുള്ളതിന് മറ്റൊരു ദൃഷ്ടാന്തം പറയാം. ദൌഹിത്രനും മാതാമഹനെ പരലോകത്തിൽ പൌത്രൻപോലെതന്നെ നരകത്തിൽനിന്നും ത്രാണനം ചെയ്യുന്നു. ഇഹലോകത്തും രക്ഷിക്കുന്നു.

മൂ— മാതുഃ പ്രഥമതഃ പിണ്ഡം നിർവ്വപേൽ പുത്രികാസുതഃ
ദ്വിതീയന്തു പിതുസ്തസ്യാഃ തൃതീയം തൽപിതുഃ പിതുഃ 140

ഭാ—പുത്രികാപുത്രനായവൻ ശ്രാദ്ധം ചെയ്യുമ്പോൾ ആദ്യം തന്റെ മാതാവിനും രണ്ടാമതു മാതാമഹനും മൂന്നാമതു പ്രമാതാമഹനും പിണ്ഡം വെയ്ക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഉപപന്നോ ഗുണൈസ്സർവ്വൈഃ പുത്രോ യസ്യ തു ദത്രിമഃ
സ ഹരേതൈവ തദ്രിക്ഥം സമ്പ്രാപ്തോപ്യന്യഗോത്രതഃ. 141

ഭാ—ദത്തപുത്രൻ സകല ഗുണങ്ങളുമുള്ളവനായിരുന്നാൽ അന്യഗോത്രത്തിലിരുന്നു വന്നിരുന്നാലും പിതാവിന്റെ ദ്രവ്യത്തെ ഔരസപുത്രനോടു ലഭിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഗോത്രരിക്ഥേ ജനയിതുർന്നഹരേദ്ദത്രിമഃ ക്വചിൽ
ഗോത്രരിക്ഥാനുഗഃ പിണ്ഡോ വ്യപൈതി ദദതഃ സ്വധാ.

ഭാ—ദത്തൻ ജനകന്റെ ദ്രവ്യത്തെയും ഗോത്രത്തെയും സ്വീകരിക്കരുതാത്തതാകുന്നു. ആ രണ്ടിനെയും സ്വീകരിക്കുന്നവൻ താൻ ചെയ്യേണ്ട പിണ്ഡം മുതലായ ശ്രാദ്ധകാര്യങ്ങളും ആ പുത്രനെ സ്വീകരിച്ച ഉടനെ ജനയിതാവിനു ചെയ്യുന്നതായ ശ്രാദ്ധം മുതലായവ നീങ്ങിപ്പോകുന്നതാകുന്നു.

മൂ— അനിയുക്താസുതശ്ചൈവ പുത്രിണ്യാപ്തശ്ച ദേവരാൽ
ഉഭൌ തൌ നാർഹതോ ഭാഗം ജാരജാതകകാമജൌ. 143

ഭാ—മഹാന്മാരുടെ അനുവാദംകൂടാതെ ഭർത്താവിന്റെ അനുജൻ മുതലായ മറ്റൊരുത്തനെ പ്രാപിച്ചവൾക്ക് ജനിച്ചവനും പുത്രനിരിക്കെയോ മഹാന്മാരുടെ അനുമതി വാങ്ങിക്കൊണ്ട് കാമം നിമിത്തം ഭർത്താവിന്റെ അനുജൻ മുതലായവരെ പ്രാപിച്ചു ജനിച്ചവനും ജാരസംഗം നിമിത്തവും കാമംനിമിത്തവും ജനിച്ചവരാകയാൽ ഭാഗത്തിന് അർഹതയുള്ളവരല്ല.

മൂ— നിയുക്തായാമപി പുമാന്നാര്യാം ജാതോഽവിധാനതഃ
നൈവാർഹഃ പൈതൃകം രിക്ഥം പതിതോത്പാദിതോ ഹി സഃ

ഭാ—മഹാന്മാരുടെ അനുവാദം വാങ്ങിയിരിക്കുന്ന സ്ത്രീകളെ ഇതു അദ്ധ്യായം ൬൦-ാമത്തു ശ്ലോകത്തിൽ പറഞ്ഞ വിധിപ്രകാരം പ്രാപിക്കാത്ത ഭർത്താവിന്റെ അനുജൻ മുതലായവർ പതിതന്മാരാകുന്നനിമിത്തം ആ പതിതന്മാർക്കു ജനിച്ച പുത്രനും ഭാഗത്തിന് അർഹതയില്ല

മൂ— ഹരേത്തത്ര നിയുക്തായാം ജാതഃ പുത്രോ യഥൌരസഃ
ക്ഷേത്രികസ്യ തു തദ്ബീജം ധർമ്മതഃ പ്രസവശ്ച സഃ. 145

ഭാ—ആ സ്ത്രീയിൽനിന്നും വിധിപ്രകാരം ജനിച്ച ക്ഷേത്രജനും ഔരസനെപ്പോലെ ഭാഗത്തിന് അർഹതയുള്ളവനാകുന്നു. പിന്നെയും തന്റെ മാതാവിനെ കല്യാണംചെയ്തവനായ തന്റെ പിതാവിന് ധർമ്മമായ പുത്രനായും പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ— ധനം യോ ബിഭൃയാൽഭ്രാതുർമൃതസ്യ സ്ത്രീയമേവ ച
സോഽപത്യം ഭ്രാതുരുത്പാദ്യ ദദ്യാത്തസ്യൈവ തദ്ധനം. 146

ഭാ—വിവാഹാനന്തരം ഭ്രാതാവു മരിച്ചുപോയാൽ അവന്റെ സ്ഥാവരജംഗമവസ്തുക്കളെ വെച്ചുകൊള്ളുന്ന സഹോദരൻ മരിച്ചുപോയ തന്റെ ജ്യേഷ്ഠന്റെ പത്നിയെ രക്ഷിച്ച് വിധിപ്രകാരം താൻ അവളക്ക് ഒരു പുത്രോൽപാദനം ചെയ്തിട്ട് താൻ വെച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന മേൽപ്പറഞ്ഞ വസ്തുക്കളെ ആ പുത്രനുതന്നെ കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യാ നിയുക്താന്യതഃ പുത്രം ദേവരാദ്വാപ്യവാപ്നുയാൽ
തം കാമജമരിക്ഥീയം വൃഥോത്പന്നം പ്രചക്ഷതേ. 147

ഭാ—ഒരു സ്ത്രീ മഹാന്മാരുടെ അനുമതി വാങ്ങിയിരുന്നാലും തന്റെ ഭർത്താവിന്റെ അനുജനേയോ സപിണ്ഡനേയോ വിധിപ്രകാരമല്ലാതെ കാമം നിമിത്തം പ്രാപിക്കുന്നതിൽനിന്നും ജനിക്കുന്ന പുത്രൻ ഭാഗത്തിനർഹനല്ലെന്നും വൃഥാവായ് ജനിച്ചവനെന്നും മഹാന്മാർ പറയുന്നു.

മൂ— ഏതദ്വിധാനം വിജ്ഞേയം വിഭാഗസ്യൈകയോനിഷു
ബഹ്വീഷു ചൈകജാതാനാം നാനാസ്ത്രീഷു നിബോധത.

ഭാ—ഇതുവരെ പറഞ്ഞുവന്ന വിഭജനധർമ്മം ഒരുത്തനു തന്റെ ജാതിജയായ ഭാര്യയിൽ ജനിച്ച പുത്രന്മാരെസ്സംബന്ധിച്ചാകുന്നു. ഇനി നാനാജാതിയിലുള്ള ഭാര്യമാരിൽ ജനിച്ച പുത്രന്മാർക്കുള്ള വിഭാഗക്രമത്തെപ്പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു കേട്ടുകൊണ്ടാലും!

മൂ— ബ്രാഹ്മണസ്യാനുപൂർവ്വേണ ചതസ്രസ്തു യദി സ്ത്രിയഃ
താസാം പുത്രേഷു ജാതേഷു വിഭാഗേയം വിധിഃ സ്മൃതഃ

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ നാലുജാതിയിലുള്ള സ്ത്രീകളെ വിവാഹം ചെയ്തിരുന്നാൽ അവരുടെ പുത്രന്മാർ വിഭാഗം ചെയ്യുമ്പോൾ താഴെപ്പറയുന്നവിധം ഭാഗിക്കുക.

മൂ— കീനാശോ ഗോവൃഷോ യാനമലങ്കാരശ്ച വേശ്മ ച
വിപ്രസ്യൌദ്ധാരികം ദേയമേകാംശശ്ച പ്രധാനതഃ. 150

ഭാ—ബ്രാഹ്മണജാതിയിലുള്ള പത്നിയുടെ പുത്രന് ഒരു ഉഴവുവേലക്കാരനെയും ഒരു ഋഷഭത്തെയും കുതിര മുതലായ ഒരു വാഹനത്തെയും മോതിരം മുതലായ ഭൂഷണത്തെയും ഒരു ഗൃഹത്തെയും മററുള്ള എല്ലാ സ്വത്തിൽ ക്രമമായ ഒരു ഭാഗത്തെയും എടുക്കുറായി കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ത്ര്യംശം ദായാദ്ധരേദ്വിപ്രോ ദ്വാവംശൌ ക്ഷത്രിയാസുതഃ
വൈശ്യാജസ്സാർദ്ധമേവാംശമംശം ശൂദ്രാസുതോ ഹരേൽ. 151

ഭാ—മറെറല്ലാവസ്തുക്കളിലും ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയുടെ പുത്രൻ മൂന്നുപങ്കും ക്ഷത്രിയപത്നിയുടെ പുത്രൻ രണ്ടു പങ്കും വൈശ്യപത്നിയുടെ പുത്രൻ ഒന്നരപ്പങ്കും ശൂദ്രപത്നിയുടെ പുത്രൻ ഒരു പങ്കും ആയി വിഭജിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. ഇപ്രകാരം നാലുജാതിയിൽ പുത്രന്മാരില്ലാതിരുന്നാലും ഉള്ളവർ ഈ കണക്കുപ്രകാരം ചെയ്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സർവ്വം വാരിക്ഥജാതന്തദ്ദശധാ പരികല്പ്യ ച
ധർമ്മ്യം വിഭാഗം കുർവ്വീത വിധിനാനേന ധർമ്മവിൽ. 152

ഭാ—ഇല്ലാതിരുന്നാൽ വിഭാഗധർമ്മമറിഞ്ഞവനായ ബ്രാഹ്മണജാതിയായ പത്നിയുടെ പുത്രൻ താൻ എടുക്കൂറ് എടുത്തുകൊള്ളാതെ സമസ്ത ദ്രവ്യത്തെയും പത്തായി വിഭജിച്ച് താഴെപ്പറയുംവിധം ധർമ്മമായി വിഭജിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ചതുരോംശാൻ ഹരേദ്വിപ്രസ്ത്രീനംശാൻ ക്ഷത്രിയാസുതഃ
വൈശ്യാപുത്രോ ഹരേദ്ദ്വ്യംശമംശം ശൂദ്രാസുതോ ഹരേൽ.

ഭാ—ആ പത്തുപങ്കിൽ നാല്, മൂന്ന്, രണ്ട്, ഒന്ന് ഈ ക്രമപ്രകാരം വർണ്ണക്രമത്തെ അനുസരിച്ച് പുത്രന്മാർ എടുത്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യദ്യപി സ്യാത്തു സൽപുത്രോപ്യസൽപുത്രോപി വാ ഭവേൽ
നാധികന്ദശമാദ്ദദ്യാച്ഛൂദ്രാപുത്രായ ധർമ്മതഃ. 154

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ തനിക്കു മൂന്നുവർണ്ണത്തിലും ഉള്ള പത്നിമാർക്കും പുത്രന്മാരുണ്ടായിരുന്നാലും ഇല്ലെങ്കിലും ശൂദ്രവർണ്ണത്തിലുള്ള പത്നിയുടെ പുത്രന് പത്തിലൊന്നിൽ കൂടുതൽ ഭാഗം കൊടുക്കുന്നതു ധർമ്മമല്ല.

മൂ— ബ്രാഹ്മണക്ഷത്രിയവിശാം ശൂദ്രാപുത്രോ ന രിക്ഥഭാക്
യദേവാസ്യ പിതാ ദദ്യാത്തദേവാസ്യ ധനം ഭവേൽ. 155

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ ക്ഷത്രിയൻ വൈശ്യൻ ഈ മൂന്നുവർണ്ണക്കാർക്കും ശൂദ്രപത്നിയിൽ ജനിച്ച പുത്രൻ ഈ പത്തിൽ ഒരു പങ്ക് ലഭിക്കുന്നതല്ലെന്നു ചിലർ പക്ഷാന്തരമായി പറയുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ വിവാഹം ചെയ്യാതെ ശൂദ്രസ്ത്രീയിൽ രഹസ്യമായി ജനിപ്പിക്കുന്ന പുത്രനെമാത്രമേ ഇതു സംബന്ധിക്കയെന്നാണ് അതിന്റെ താല്പര്യമെന്ന് മററുചിലർ വ്യാഖ്യാനിക്കുന്നുമുണ്ട്. ആകയാൽ അവന്റെ പിതാവ് ഇഷ്ടത്തോടുകൂടി എത്രത്തോളം ധനം കൊടുക്കുമോ അതിനെ വാങ്ങിക്കൊള്ളാം.

മൂ— സമവർണ്ണാസു യേ ജാതാഃ സർവ്വേ പുത്രാ ദ്വിജന്മനാം
ഉദ്ധാരം ജ്യായസേ ദത്വാ ഭജേരന്നിതരേ സമം. 156

ഭാ—ദ്വിജന്മാർക്ക് അവരുടെ പത്നികളിൽ ജനിച്ചിട്ടുള്ള പുത്രന്മാരെല്ലാവരും ജ്യേഷ്ഠൻ എടുക്കുവാനുള്ളത് മററുള്ളവയെ അവൻ മുതലെല്ലാവരും സമമായി ഭാഗിച്ചെടുത്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ശൂദ്രസ്യ തു സവർണ്ണൈവ നാന്യാ ഭാര്യാ വിധീയതേ
തസ്യാം ജാതാഃ സമാംശാഃ സ്യുര്യദി പുത്രശതം ഭവേത്. 157

ഭാ—ശൂദ്രന് തന്റെ ജാതിയിലുള്ള സ്ത്രീയെമാത്രം ഭാര്യയാക്കുന്നതല്ലാതെ തന്നേക്കാൾ ഉത്കൃഷ്ടജാതിജയേയോ അപകൃഷ്ടജാതിജയേയോ അരുതാത്തതാകുന്നു. തന്റെ ജാതിജയായ പത്നിയിൽ നൂറുപുത്രൻ ജനിച്ചാലും എല്ലാവരും സമമായി വീതിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. അവർ എടുക്കുവാൻ കൊടുക്കേണ്ടതില്ല.

മൂ— പുത്രാൻ ദ്വാദശ യാനാഹ നൄണാം സ്വായംഭുവോ മനുഃ
തേഷാം ഷഡ്ബന്ധുദായാദാഃ ഷഡദായാദബാന്ധവാഃ

ഭാ—സ്വായംഭുവമനു മനുഷ്യർക്കായിട്ടു താഴെപ്പറയാൻ തുടങ്ങുന്ന പന്ത്രണ്ടു വിധന്മാരായ പുത്രന്മാരിൽ ആദ്യം ആറു പുത്രന്മാർ പുത്രന്മാരില്ലാത്ത സപിണ്ഡന്മാർ മുതലായവരുടെ ഗോത്രത്തെയും ധനത്തെയും എടുക്കുന്നതിനു അർഹന്മാരായ്ഭവിക്കുന്നു. ശേഷിച്ച ആറുപുത്രന്മാർ പിതൃഗോത്രത്തിനും ധനത്തിനും മാത്രം അർഹന്മാരായ്ഭവിക്കുന്നു. ശേഷിച്ച ആറുപേർ പിതൃഗോത്രത്തെ പ്രാപിക്കുന്നില്ലെന്നു ചിലർ പറയുന്നു. കേവലം ബന്ധുക്കളെപ്പോലെ തർപ്പണംമാത്രം ചെയ്യുന്നതിനു യോഗ്യന്മാരെന്നും പറയുന്നുണ്ട്.

മൂ— ഔരസഃ ക്ഷേത്രജശ്ചൈവ ദത്തഃ കൃത്രിമ ഏവ ച
ഗൂഢോത്പന്നോഽപവിദ്ധശ്ച ദായാദാ ബാന്ധവാശ്ച ഷട്. 159

ഭാ—ഔരസൻ, ക്ഷേത്രജൻ, ദത്തൻ, കൃത്രിമൻ, ഗൂഢോൽപന്നൻ അപവിദ്ധൻ എന്നീ ആറുപുത്രന്മാരും പിതൃസ്വത്തിനും പുത്രനില്ലാത്ത അവകാശികളുടെ സ്വത്തിനും അർഹന്മാരായ്ഭവിക്കുന്നു.

മൂ— കാനീനശ്ച സഹോഢശ്ച ക്രീതഃ പൌനർഭവസ്തഥാ
സ്വയംദത്തശ്ച ശൌദ്രശ്ച ഷഡദായാദബാന്ധവാഃ. 160

ഭാ—കാനീനൻ, സഹോഢൻ, ക്രീതൻ, പൌനർഭവൻ, സ്വയംദത്തൻ ശൌദ്രൻ ഈ ആറുപുത്രന്മാരും പിതൃസ്വത്തിനുമാത്രം അർഹന്മാരാകുന്നു.

മൂ— യാദൃശം ഫലമാപ്നോതി കുപ്ലവൈഃ സന്തരൻ ജലം
താദൃശം ഫലമാപ്നോതി കുപുത്രൈഃ സന്തരംസ്തമഃ. 161

ഭാ—ചോറൽ മുതലായ കുപ്ലവംകൊണ്ടു നദിയെ തരണം ചെയ്യുന്നവൻ ഏതു ഫലത്തെ പ്രാപിക്കുന്നുവോ അപ്രകാരമുള്ള ഫലത്തെത്തന്നെ ക്ഷേത്രജൻ മുതലായ പതിനൊന്നു അല്ലെങ്കിൽ ഒട്ടുവിപരീതരായ ആറു കുപുത്രന്മാരെ പരലോകസാധകമായി വച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവൻ പ്രാപിക്കുന്നു

മൂ— യദ്യേകരിക്ഥിനൌ സ്യാതാമൌരസക്ഷേത്രജൌ സുതൌ
യസ്യ യത് പൈതൃകം രിക്ഥം സ തദ്ഗൃഹ്ണീത നേതരഃ

ഭാ—ക്ഷേത്രജൻ ജനിച്ചശേഷം ഔരസൻ ജനിച്ചു ആ ക്ഷേത്രജനെ ജനിപ്പിച്ചവന് തന്റെ ഭാര്യകളിൽ പുത്രൻ ജനിക്കാതിരുന്നാൽ ആ രണ്ടുപേരും അവരവരുടെ ജനയിതാക്കന്മാരുടെ ധനത്തെ അവനവൻ എടുത്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏക ഏവൌരസഃ പുത്രഃ പിത്ര്യസ്യ വസുനഃ പ്രഭുഃ
ശേഷാണാമാനൃശംസ്യാർത്ഥം പ്രദദ്യാത്തു പ്രജീവനം. 163

ഭാ—ഔരസൻ പിന്നീടു ജനിച്ചാലും അവൻതന്നെയാണ് പിതാവിന്റെ

സ്വത്തിന്ന അവകാശിയായി ഭവിക്കുന്നതു്. ക്ഷേത്രജനെ ഒഴിച്ചു മററവൎക്കെല്ലാം ആ ഔരസൻ തനിക്കു പാപം നേരിടാതിരിക്കുന്നതിനായിട്ടു് മേല്പറഞ്ഞവിധിപ്രകാരം അന്നവസ്ത്രാദികൾ കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഷഷ്ഠന്തു ക്ഷേത്രജസ്യാംശം പ്രദദ്യാൽ പൈതൃകാദ്ധനാൽ
ഔരസോ വിഭജൻദായം പിത്ര്യംപഞ്ചമമേവ വാ. 164

ഭാ— ഔരസൻ താൻ വിഭാഗിച്ചുകൊള്ളുമ്പോൾ തന്റെപിതാവു മുതലായവരുടെ സ്വത്തിൽ ക്ഷേത്രജന്റെ ഗുണത്തിന്നതക്കവിധം ആറിലൊരുഭാഗമോ അഞ്ചിലൊരുഭാഗമോ കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഔരസക്ഷേത്രജൌ പുത്രൌ പിതൃരിക്ഥസ്യഭാഗിനൌ
ദശാപരേതുക്രമശോഗോത്രരിക്ഥാംശഭാഗിനഃ. 165

ഭാ— ഔരസനും ക്ഷേത്രജനും മേല്പറഞ്ഞവിധിപ്രകാരം പിതാവിന്റെ സ്വത്തിന്നു് അൎഹതയുള്ളവരാകുന്നു. മററുള്ള ദത്തൻമുതലായ പത്തുപേരും മുമ്പത്തവൻ ഇല്ലെങ്കിൽ പിന്നത്തവൻ എന്നുള്ളക്രമം അനുസരിച്ചു പിതാവിന്റെ ഗോത്രത്തിന്നും ധൎമ്മത്തിന്നും ദ്രവ്യത്തിന്നും അൎഹതയുള്ളവരാകുന്നു.

മൂ— സ്വക്ഷേത്രേസംസ്കൃതായാന്തു സ്വയമുല്പാദയേദ്ധിയം
തമൌരസം വിജാനീയാൽ പുത്രം പ്രഥമകല്പിതം. 166

ഭാ— ഔരസൻ തന്റെ ജാതിക്കാരിയായസ്ത്രീയെ കന്യകയായിരിക്കുമ്പോൾ വിവാഹം ചെയ്തു് അവളിൽ താൻതന്നെ ജനിപ്പിക്കുന്ന പുത്രൻതന്നെയാണു് ഔരസപുത്രനെന്നറിയണം.

മൂ— യസ്തല്പജഃ പ്രമീതസ്യ ക്ലീബസ്യ വ്യാധിതസ്യ വാ
സ്വധൎമ്മേണനിയുക്തായാം സപുത്രഃ ക്ഷേത്രജഃ സ്മൃതഃ. 167

ഭാ— പുത്രോല്പത്തിക്കുമുമ്പെ മരിച്ചവൻ, ക്ലീബൻ, പുത്രോല്പാദനത്തിന്ന വിപരീതമായ രോഗമുള്ളവൻ എന്നുള്ളവരുടെ ഭാൎയ്യമാരിൽ ഭൎത്താവിന്റെ അനുജൻ മുതലായവർ ഗമിച്ചു് വിധിപ്രകാരം ഉണ്ടാക്കുന്ന പുത്രനെയാകുന്നു ക്ഷേത്രജനെന്നു പറയുന്നതു്.

മൂ— മാതാപിതാവാദദ്യാതാം യമദ്ഭ്യഃപുത്രമാപദി
സദൃശംപ്രീതിസംയുക്തം സജ്ഞേയോദത്രിമസ്സുതഃ. 168

ഭാ— മാതാവും പിതാവും സമ്മതിച്ചു രണ്ടാളും കൂടിയും ഒരാൾതനിച്ചും പുത്രനെ സ്വജാതിയിൽ പുത്രനില്ലാതെ ദുഃഖിക്കുന്ന ഒരുത്തന്നു് സന്തോഷപൂൎവ്വം ഈ പുത്രൻ നിനക്കു സ്വന്തമാകുന്നു എന്നു പറഞ്ഞു നീർവീഴ്ത്തിദാനം ചെയ്യുന്നു. ഇങ്ങിനെ ദാനം ചെയ്യപ്പെടുന്ന പുത്രനാകുന്നു ദത്തൻ എന്നു പറയപ്പെടുന്നതു്.

മൂ— സദൃശന്തുപ്രകുൎയ്യാദ്യം ഗുണദോഷവിചക്ഷണം
പുത്രംപുത്രഗുണൈൎയ്യുക്തം സവിജ്ഞേയശ്ച കൃത്രിമഃ. 169

ഭാ— സ്വജാതിയും പിതൃക്കൾക്കു ശ്രാദ്ധം ചെയ്യുന്നതിലും വിടുന്നതിലും സംഭവിക്കുന്ന ഗുണാഗുണങ്ങളറിഞ്ഞവനായും മാതാപിതാക്കന്മാരെ പൂജിക്കുന്നവനായുമിരിക്കുന്ന യാതൊരു പുത്രനെ താൻ സ്വയമായി സ്വീകരിച്ചുകൊള്ളുന്നുവോ ആ പുത്രനെ കൃത്രിമപുത്രനെന്നു പറയുന്നു.

മൂ— ഉല്പദ്യതേഗൃഹേയസ്യ നചജ്ഞായേതകസ്യസഃ
സഗൃഹേഗൂഢഉല്പന്നസ്തസ്യസ്യാദ്യസ്യതല്പജഃ 170

ഭാ— ഒരുത്തന്റെ ഭാൎയ്യ ഭൎത്താവിന്റെ ഗൃഹത്തിൽ ഇരിക്കുമ്പോൾ ആ ഭൎത്താവറിയാതെ ഏതൊരുജാതിജനനെങ്കിലും അവളെ പ്രാപിച്ചു് ഒരു പുത്രനെ

ഉൻ

ഉല്പാദിപ്പിച്ചാൽ ആ പുത്രൻ അവളുടെ ഭർത്താവിന് ഗൂഢോല്പന്നനെന്ന പുത്രനായ് തീരുന്നു.

മൂ— മാതാപിതൃഭ്യാമുൽസൃഷ്ടം തയോരന്യതരേണവാ
യം പുത്രം പരിഗൃഹ്ണീയാദപവിദ്ധസ്സ ഉച്യതേ. 171

ഭാ— മാതാപിതാക്കന്മാർ രണ്ടുപേരുംകൂടിയോ അവരിൽ ഒരാൾ മാത്രമോ ഉപേക്ഷിച്ച പുത്രനെ എടുത്തു വളർത്തുന്ന രക്ഷകന് അവൻ അപവിദ്ധനെന്ന പുത്രനായ് ഭവിക്കുന്നു.

മൂ— പിതൃവേശ്മനി കന്യാതു യം പുത്രം ജനയേദ്രഹഃ
തം കാനീനം വദേന്നാമ്നാ വോഢുഃ കന്യാസമുത്ഭവം. 172

ഭാ— യാതൊരു കന്യക വിവാഹത്തിനുമുമ്പേ പിതാവിന്റെ ഗൃഹത്തിൽ ഇരിക്കുമ്പോൾ യാതൊരുത്തരുമറിയാതെ ഗൂഢമായി ഒരുത്തനെ പ്രാപിച്ച് ഒരു പുത്രനെ ജനിപ്പിക്കുന്നുവോ അവളെ പിന്നീട് കല്യാണം ചെയ്തുകൊള്ളുന്ന വരന് ആ പുത്രൻ കാനീനനായ് ഭവിക്കുന്നു.

മൂ— യാ ഗർഭിണീ സംസ്ക്രിയതേ ജ്ഞാതാജ്ഞാതാപിവാ സതീ
വോഢുസ്സഗർഭോ ഭവതി സഹോഢ ഇതി ചോച്യതേ. 173

ഭാ— യാതൊരുത്തൻ ഒരു കന്യക ഗർഭിണിയായിരിക്കുമ്പോൾ ഗർഭിണിയെന്നറിഞ്ഞോ അറിയാതെയോ അവളെ വിവാഹംചെയ്തുകൊള്ളുന്നുവോ ആ വരനു അവളുടെ ആ ഗർഭത്തിൽനിന്നു ജനിക്കുന്ന ശിശു സഹോഢനെന്ന പുത്രനെന്നു പറയുന്നു.

മൂ— ക്രീണീയാദ്യസ്ത്വപത്യാർത്ഥം മാതാപിത്രോര്യമന്തികാൽ
സക്രീതകസ്സുതസ്തസ്യ സദൃശോസദൃശോപിവാ. 174

ഭാ— യാതൊരുത്തൻ തനിക്കു പുത്രനില്ലാതിരിക്കുമ്പോൾ ഒരുത്തന്റെ പുത്രനെ അവന്റെ മാതാപിതാക്കന്മാരിൽനിന്നു വിലയ്ക്കുവാങ്ങിക്കൊള്ളുന്നു അവൻ ഗുണവാനോ ദോഷവാനോ ആയിരുന്നാലും വാങ്ങിയവന് ആ പുത്രൻ ക്രീതകനെന്ന പുത്രനെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ— യാപത്യാവാ പരിത്യക്താ വിധവാവാസ്വയേച്ഛയാ
ഉൽപാദയേൽ പുനർഭൂത്വാ സപൌനർഭവ ഉച്യതേ. 175

ഭാ— യാതൊരു സ്ത്രീ ഭർത്താവിനാൽ ത്യജിക്കപ്പെട്ടിട്ടോ ഭർത്താവുമരിച്ച ശേഷമോ മറ്റൊരുത്തനെ സ്വേച്ഛയാ പ്രാപിച്ച് യാതൊരു പുത്രനെ ജനിപ്പിക്കുന്നോ ആ പുത്രൻ ജനയിതാവിന് അവൻ പൌനർഭവപുത്രനെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ— സാചേദക്ഷതയോനിഃ സ്യാൽ ഗതപ്രത്യാഗതാപിവാ
പൌനർഭവേന ഭർത്രാസാ പുനസ്സംസ്കാരമർഹതി. 176

ഭാ— ആ സ്ത്രീ ഭർത്താവിനാൽ സ്പർശിക്കപ്പെടാത്ത യോനിയോടുകൂടിയവളായിട്ട് മറ്റൊരുത്തനെ പ്രാപിക്കുന്നതിനു മുതിർന്നാൽ അവളെ പ്രാപിക്കുന്നതിനൊരുങ്ങുന്നവൻ അവളെ പുനർവിവാഹവിധിപ്രകാരം കല്യാണം ചെയ്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. ഈ ശ്ലോകത്തിനു ചിലർ താഴെപ്പറയും പ്രകാരവും വ്യാഖ്യാനം ചെയ്തു കണ്ടിരിക്കുന്നു. അതായതു— ഒരു സ്ത്രീ തന്നെ കല്യാണംചെയ്ത പുരുഷനു പ്രാപിക്കുന്നതിനു സാമർത്ഥ്യമില്ലാതിരിക്കയാൽ അവനെയുപേക്ഷിച്ചു ചില ദിവസം മറ്റൊരു പുരുഷനോടു ചേർന്നിരിക്കയും വീണ്ടും ആദ്യം വിവാഹംചെയ്യപ്പെട്ടവനെ പ്രാപിക്കുമ്പോൾ അവൻ അവളെ പുനർവിവാഹമന്ത്രത്താൽ പിന്നെയും കല്യാണംചെയ്തുകൊള്ളാവുന്നതാകുന്നു.

മൂ— മാതാപിതൃവിഹീനോ യസ്ത്യക്തോ വാ സ്യാദകാരണാൽ
ആത്മാനം സ്പർശയേദ്യസ്മൈ സ്വയംദത്തസ്തു സ സ്മൃതഃ. 177

ഭാ—ഒരു ബാലൻ മാതാപിതാക്കന്മാർ മരിച്ചുപോയിട്ടോ അവർ അകാരണമായുപേക്ഷിച്ചോ ഇരിക്കുമ്പോൾ ആ ബാലൻ സ്വയമായി മറ്റൊരുത്തൻെറ പുത്രനാവാം കൈക്കൊണ്ടാൽ ആ രക്ഷകനു ആ ബാലൻ സ്വയംദത്തനെന്നു് പറയപ്പെടുന്നു

മൂ— യം ബ്രാഹ്മണസ്തു ശൂദ്രായാം കാമാദുല്പാദയേത്സുതം
സ പാരയന്നേവ ശവസ്തസ്മാൽ പാരശവഃ സ്മൃതഃ 178

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ തന്നാൽ വിവാഹം ചെയ്യപ്പെട്ട ശൂദ്രഭാൎയ്യയിൽ കാമം നിമിത്തം ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്ന പുത്രൻ ചെയ്യുന്ന ശ്രാദ്ധകാൎയ്യങ്ങൾ പരലോകത്തിലേക്കു് ഉപയോഗപ്പെടുന്നതല്ലായ്കയാൽ ജീവനോടിരുന്നാലും മരിച്ചവനോടു തുല്യനെന്നു പറയപ്പെടുന്നു. അതിനാൽ അവൻ പാരശവപുത്രനെന്നു പറയപ്പെടുന്നു. ഇവനാണു മുമ്പിൽ ശൌദ്രൻ എന്നു പറയപ്പെട്ടവൻ.

മൂ— ദാസ്യാം വാ ദാസദാസ്യാം വാ യഃ ശൂദ്രസ്യ സുതോ ഭവേൽ
സോനുജ്ഞാതോ ഹരേദംശമിതി ധൎമ്മോ വ്യവസ്ഥിതഃ. 179

ഭാ—ശൂദ്രനു് തൻെറ ദാസീഭാൎയ്യയിലോ തൻെറ ഭൃത്യൻെറ ഭാൎയ്യയിലോ ജനിക്കുന്ന പുത്രന്മാർ ആ പിതാവിൻെറ ശാസനത്തിനനുസരിച്ചിരുന്നാൽ അവൻെറ സ്വന്തപത്നിയിൽ ജനിച്ച പുത്രന്മാരോടു ഭാഗത്തെ വാങ്ങിക്കൊള്ളാവുന്നതാണു്. ഇതു ധൎമ്മമായി ഏൎപ്പാടാകുന്നു, ഇപ്പോൾ നടന്നുവരുന്നതുമാകുന്നു.

മൂ— ക്ഷേത്രജാദീൻ സുതാനേതാൻ ഏകാദശ യഥോദിതാൻ
പുത്രപ്രതിനിധീനാഹുഃ ക്രിയാലോപാന്മനീഷിണഃ 180

ഭാ ഔരസനില്ലാത്ത കാലത്തിൽ അവൻ ചെയ്യേണ്ടതായ ശ്രാദ്ധം മുതലായവയും കുലവും നശിച്ചുപോകുന്നതുകൊണ്ടു് മറ്റു പതിനൊന്നു പുത്രന്മാരും പുത്രപ്രതിനിധികളാകുന്നു എന്നു മഹാന്മാരായ ഋഷികൾ പറയുന്നു.

മൂ— യ ഏതേഭിഹിതാഃ പുത്രാഃ പ്രസംഗാദന്യബീജജാഃ
യസ്യ തേ ബീജതോ ജാതാസ്തസ്യ തേ നേതരസ്യ തു. 181

ഭാ—ക്ഷേത്രജൻ മുതലായ പതിനൊന്നുപുത്രന്മാരും ഔരസനിരിക്കുമ്പോൾ ശ്രാദ്ധം മുതലായ കാൎയ്യം ചെയ്യുന്നതിന് യോഗ്യന്മാരായി ഭവിക്കുന്നില്ല തങ്ങളെ ജനിപ്പിച്ചവരുടെതന്നെ ശ്രാദ്ധം ചെയ്യേണ്ടവരാകുന്നു പൌനർഭവൻ ശൌദ്രൻ ഇവരണ്ടുപേരും പരന്മാരെ ജനിപ്പിക്കപ്പെടാത്തവരായിരുന്നാലും വൈദിക കാൎയ്യത്തിന് അൎഹന്മാരായി ഭവിക്കുന്നില്ല. എന്നാണു് ഇവിടെ പതിനൊന്നു പുത്രന്മാർ എന്നു പൊതുവായി പറയപ്പെട്ടതു്.

മൂ— ഭ്രാതൄണാമേകജാതാനാമേകശ്ചേൽ പുത്രവാൻഭവേൽ
സൎവ്വാംസ്താംസ്തേന പുത്രേണ പുത്രിണോ മനുരബ്രവീൽ. 182

ഭാ—ഒരു മാതാപിതാക്കന്മാരിൽനിന്നും ജനിച്ച അനവധി സഹോദരന്മാരിൽ ഒരുത്തനു പുത്രനിരുന്നാലും മറ്റവരെല്ലാം പുത്രവാന്മാരാണെന്നത്രേ മനു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്. എന്നാൽ ഒരുത്തനു പുത്രൻ, ഭാൎയ്യ, പുത്രി, പിതാവു്, മാതാവു്, ഭ്രാതാവു് ഇവർ ഇല്ലാതിരിക്കും വിഷയത്തിൽതന്നെയോ ആ ഭ്രാതാവിൻെറ പുത്രനു് കൎമ്മത്തിനും സ്വത്തിനും അധികാരമുള്ളു എന്നു ശാസ്ത്രത്തിൽ പറഞ്ഞിരുന്നാലും സന്തതിയ്ക്കു നാശം വരാതെനിമിത്തം അവൻ ഇരിക്കുമ്പോൾതന്നെ ക്ഷേത്രജൻ മുതലായ പുത്രന്മാൎക്ക് അൎഹതയില്ലെന്നുള്ള സാരമാകുന്നു ഈ ശ്ലോകത്താൽ വിധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു്.

മൂ— സർവ്വാസാമേകപത്നീനാമേകാ ചേത് പുത്രിണീ ഭവേൽ
സർവ്വാസ്താസ്തേന പുത്രേണ പ്രാഹ പുത്രവതീർമ്മനുഃ 183

ഭാ—ഒരുത്തനാൽ വിവാഹം ചെയ്യപ്പെട്ട അനേകം പത്നിമാരിൽ ഒരു പത്നിക്കു പുത്രനിരുന്നാലും ആ പുത്രനാൽ സമസ്തരും പുത്രവാന്മാർ തന്നെയെന്നു മനു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഇവിടെ താഴെപ്പറയാൻ പോകുന്ന ക്രമത്തെക്കാണുക.

മൂ— ശ്രേയസഃ ശ്രേയസോലാഭേ പാപീയാൻ രിക്ഥമർഹതി
ബഹവശ്ചേത്തു സദൃശാഃ സർവ്വേ രിക്ഥസ്യ ഭാഗിനഃ 184

ഭാ—ഔരസൻ മുതലായ ഉൽകൃഷ്ടപുത്രന്മാരില്ലാതിരുന്നാൽ പിൻപറഞ്ഞ പുത്രന്മാർ പിതാവിന്റെ സ്വത്തിനെ എടുത്തുകൊള്ളും. പൌനർഭവൻ മുതലായവർ അനേകം പേരിരുന്നാൽ എല്ലാരും ശരിയായി പകുത്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ന ഭ്രാതരോ ന പിതരഃ പുത്രാ രിക്ഥഹരാഃ പിതുഃ
പിതാ ഹരേദപുത്രസ്യ രിക്ഥം ഭ്രാതര ഏവ ച. 185

ഭാ—പിതാവിനു ഔരസപുത്രൻ ഇല്ലാതെ ക്ഷേത്രജൻ മുതലായ പുത്രന്മാർ ഇരിക്കുമ്പോൾ അവന്റെ സ്വത്തിനെ അവന്റെ പിതാവും സഹോദരനും എടുക്കരുതാത്തതാകുന്നു. ക്ഷേത്രജൻ മുതലായ പുത്രന്മാരും ഭാര്യ, പുത്രി, ഇവരുമില്ലാതിരുന്നാൽ ആ സ്വത്തിനെ പിതാവും അവനില്ലാതിരുന്നാൽ ഭ്രാതാക്കന്മാരും എടുത്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ത്രയാണാമുദകംകാര്യം ത്രിഷുപിണ്ഡഃ പ്രവർത്തതേ
ചതുർത്ഥസ്സമ്പ്രദാതൈഷാം പഞ്ചമോ നോപപദ്യതേ. 186

ഭാ—പുത്രന്മാർ മൂന്നുപേരായ തന്റെ പിതാവ്, പിതാമഹൻ, പ്രപിതാമഹൻ ഇവർക്കു തർപ്പണം പിണ്ഡം മുതലായവയെ ചെയ്യേണ്ടവരാകകൊണ്ടു ആ മൂന്നുപേരുടെ സ്വത്തും ക്ഷേത്രജൻ മുതലായ പുത്രന്മാരും അർഹന്മാരാകുന്നു അവർ ഇരിക്കുമ്പോൾ മറ്റുള്ളവർ അർഹന്മാരായി ഭവിക്കുന്നില്ല

മൂ— അനന്തരസ്സപിണ്ഡാദ്യസ്തസ്യതസ്യ ധനം ഭവേൽ
അത ഊർദ്ധ്വം സകുല്യഃസ്യാദാചാര്യശ്ശിഷ്യ ഏവ വാ. 187

ഭാ—പുത്രസന്തതിയില്ലാത്തവന്റെ സ്വത്തിനെ ദൌഹിത്രനും അവനില്ലാതിരുന്നാൽ പത്നിയും അവളില്ലാതിരുന്നാൽ പുത്രിയും അവളില്ലാതിരുന്നാൽ പിതാവും അവനില്ലാതിരുന്നാൽ മാതാവും അവളില്ലാതിരുന്നാൽ സഹോദരന്മാരും അവരില്ലാതിരുന്നാൽ സഹോദരപുത്രന്മാരും അവരില്ലാതിരുന്നാൽ പിതാവിന്റെ അമ്മയും അവളില്ലാതിരുന്നാൽ ഭിന്നോദരഭ്രാതൃസന്തതിയും അവരില്ലാതിരുന്നാൽ സപിണ്ഡന്മാരും അവരില്ലാതിരുന്നാൽ സോദകന്മാരും അവരില്ലാതിരുന്നാൽ ബന്ധുക്കളും അവരില്ലാതിരുന്നാൽ ആചാര്യനും അവനില്ലാതിരുന്നാൽ ശിഷ്യനും അവനില്ലാതിരുന്നാൽ സഹപാഠിയും അവനില്ലാതിരുന്നാൽ രാജാവും മുറപോലെ എടുത്തുകൊള്ളാവുന്നതാകുന്നു.

മൂ— സർവ്വേഷാമപ്യഭാവേതു ബ്രാഹ്മണാ രിക്ഥഭാഗിനഃ
ത്രൈവിദ്യാശ്ശുചയോ ദാന്താസ്തഥാ ധർമ്മോ ന ഹീയതേ.

ഭാ—ബ്രാഹ്മണന് സഹപാഠിവരെ പറയപ്പെട്ടവരാരുമില്ലെങ്കിൽ അവന്റെ ദ്രവ്യത്തെ മൂന്നു വേദങ്ങളെയും അദ്ധ്യയനം ചെയ്തവരായും അന്തഃകരണവും ദേഹവും ശുദ്ധിയുള്ളവരായും ക്ഷമാവാന്മാരായുമിരിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണർ എടുത്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. അതിനാൽ മരിച്ചുപോയവന് ശ്രാദ്ധം മുതലായ ധർമ്മം നശിക്കുന്നില്ല.

മൂ— അഹാൎയ്യം ബ്രാ[illegible] രാജ്ഞാനിത്യമിതിസ്ഥിതിഃ
ഇതരേഷാന്തുവൎണ്ണാ[illegible] സൎവ്വാഭാവേ ഹരേന്നൃപഃ. 18

ഭാ—എന്തെന്നാൽ [illegible] കാശികളായി മേല്പറഞ്ഞവർ യാതൊരു ധനമില്ലെങ്കിൽ ബ്രാഹ്മണന്റെ [illegible] മാത്രം രാജാവെടുത്തുകൊള്ളാതെ ബ്രാഹ്മണൎക്കു ദാനംചെയ്യേണ്ടതാണെ[illegible] മിരിക്കെകൊണ്ട് മേല്പറഞ്ഞവിധം ഉണ്ടാവാനായ ബ്രാഹ്മണനില്ലാതി[illegible] തൊരുബ്രാഹ്മണനെങ്കിലും കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു. മററവൎണ്ണത്തിലുള്ള[illegible] ത്തിനെ രാജാവിനു എടുത്തുകൊള്ളാമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— സംസ്ഥിതസ്യാനപ[illegible] സഗോത്രാൽ പുത്രമാഹരേൽ
തത്രയദ്രിക്ഥജാ[illegible] ത്തത്തസ്മിൻ പ്രതിപാദയേൽ. 190

ഭാ—ഭൎത്താവു പുത്രനി[illegible] ച്ചുപോയാൽ ഭാൎയ്യ തന്റെ ഭൎത്താവിന്റെ ഗോത്രത്തിലുള്ള ഒരു പുരു[illegible] ന്നു വിധിപ്രകാരം ഒരു പുത്രനെ ഉൽപാദിപ്പിക്കണം. ആ പുത്രന് ഭ[illegible] ാദിച്ച ദ്രവ്യത്തെ കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ദ്വൌതുയൌവിവദേ[illegible] ദോഭ്യാം ജാതൌ സ്ത്രീയാധനേ
തയോൎയ്യദ്യസ്യപിത്ര്യ[illegible] ത്സഗൃഹ്ണീതനേതരഃ. 191

ഭാ—പുത്രൻ ജനിച്ചശേ[illegible] വു മരിച്ചുപോയാൽ അനന്തരം ആ ഭാൎയ്യ മറെറാരുത്തനെ പ്രാപിച്ച്[illegible] നെ പ്രസവിച്ചാൽ ആ രണ്ടുപുത്രന്മാരും അവരവരുടെ പിതാവിന്റെ[illegible] ന എടുത്തുകൊള്ളേണ്ടതല്ലാതെ രണ്ടു വസ്തുവിനെയും ചേൎത്തു പിടിച്ചു[illegible] ന്നതാകുന്നു.

[illegible]

മൂ— ജനന്യാം സംസ്ഥിതായാന്തു[illegible]
ഭജേരൻമാതൃകംരിക്ഥം ഭഗി[illegible] 192

ഭാ—മാതാവു മരിച്ചശേഷം അ[illegible] അവളുടെ പുത്രന്മാരും കല്യാണം ചെയ്യപ്പെടാത്ത പുത്രികളും [illegible] യി ഭാഗിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. കല്യാണം ചെയ്ത പുത്രികൾക്ക് അല്പംധനം മൎയ്യാദയെ അനുസരിച്ചുകൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യാസ്താസാംസ്യുൎദ്ദുഹിതര സ്താസാമപിയഥാൎഹതഃ
മാതാമഹ്യാധനാൽകിഞ്ചിൽ പ്രദേയം പ്രീതിപൂൎവ്വകം. 193

ഭാ—അവളുടെ പുത്രികൾക്കു ജനിച്ചകല്യാണം ചെയ്യപ്പെടാതെ ദൌഹിത്രികൾക്കും പ്രീതിപൂൎവ്വകമായി മാതാമഹിയുടെ ധനത്തിൽ അല്പം കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അധ്യഗ്ന്യധ്യാവാഹനികം ദത്തഞ്ച പ്രീതികൎമ്മണി
ഭ്രാതൃമാതൃപിതൃപ്രാപ്തം ഷഡ്വിധം സ്ത്രീധനം സ്മൃതം. 194

ഭാ—പുത്രിയെ കല്യാണം ചെയ്തുകൊടുക്കുമ്പോൾ പിതാവു മുതലായവരാൽ അഗ്നിമുമ്പായ്ക്കൊടുക്കപ്പെട്ട ധനമെന്നും, അവളുടെ ഭൎത്താവിന്റെ ഗൃഹത്തിൽ പോകുമ്പോൾ പിതാവു കൊടുത്ത ധനമെന്നും, ഭ്രാതാവിനാൽ ഒരു [illegible] കാലത്തിൽ കൊടുക്കപ്പെട്ട ധനമെന്നും, മാതാവുകൊടുത്ത ധനമെന്നും, മറെറാരുസമയത്തിൽ സന്തോഷംനിമിത്തം പിതാവു മുതലായ സ്വജനങ്ങളാൽ കൊടുക്കപ്പെട്ട ധനമെന്നും, ഭൎത്താവു പ്രീതിപൂൎവ്വകമായി കൊടുത്ത ധനമെന്നും സ്ത്രീധനം ആറുതരമാകുന്നു

മൂ— അന്വാധേയഞ്ച യദ്ദത്തം പത്യാ പ്രീതേനചൈവയൽ
പത്യൌ ജീവതിവൃത്തായാഃ പ്രജായാസ്തദ്ധനംഭവേൽ. 195

ഭാ—മേൽപറഞ്ഞ ആറുവക സ്ത്രീധനത്തെയും കല്യാണംകഴിഞ്ഞശേഷം ഭർത്താവിന്റെ സ്വജനങ്ങളോ പിതാവിന്റെ സ്വജനങ്ങളോ കൊടുത്ത ധനത്തെയും ഭർത്താവു് പ്രീതിപൂർവകമായി കൊടുത്ത ദ്രവ്യത്തെയും മാതാവു മരിച്ചശേഷം പിതാവിരുന്നു എന്നുവരികിലും അവളുടെ പുത്രന്മാരും കല്യാണമാകാത്ത പുത്രികളും എടുത്തു കൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ബ്രാഹ്മദൈവാർഷഗാന്ധർവ്വപ്രാജാപത്യേഷു യദ്വസു
അപ്രജായാമതീതായാം ഭർത്തുരേവ തദിഷ്യതേ. 196

ഭാ—ബ്രാഹ്മം, ദൈവം, ആർഷം, ഗാന്ധർവ്വം, പ്രാജാപത്യം ഈ അഞ്ചു വിധവിവാഹപ്രകാരവും കല്യാണം ചെയ്തുകൊണ്ടു് പത്നിയുടെ ആറുവക സ്ത്രീധനത്തെ അവൾ മരിച്ചശേഷം അവൾക്കു പുത്രപുത്രികമാർ ഇല്ലാതിരുന്നാൽ ഭർത്താവുതന്നെ എടുത്തു കൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യത്ത്വസ്യാഃ സ്യാദ്ധനം ദത്തം വിവാഹേഷ്വാസുരാദിഷു
അപ്രജായാമതീതായാം മാതാപിത്രോസ്തദിഷ്യതേ. 197

ഭാ—ആസുരം, രാക്ഷസം, പൈശാചം ഈ മൂന്നു വിവാഹപ്രകാരം കല്യാണം ചെയ്യപ്പെട്ട സ്ത്രീകൾ പ്രാപിച്ച ആറുവക സ്ത്രീധനത്തെ അവൾക്കു പുത്രന്മാരോ പുത്രിമാരോ ഇല്ലാതിരുന്നാൽ അവൾ മരിച്ചശേഷം അവളുടെ മാതാപിതാക്കന്മാർ എടുത്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സ്ത്രിയാന്തു യദ്ഭവേദ്വിത്തം പിത്രാദത്തം കഥഞ്ചന
ബ്രാഹ്മണീ തദ്ധരേത്കന്യാ തദപത്യസ്യ വാ ഭവേൽ. 198

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ രണ്ടുമൂന്നു ജാതിയിൽ വിവാഹം ചെയ്തിരുന്നാൽ അവർകളിൽ പുത്രി, പുത്രൻ, ഭർത്താവു് ഇവരില്ലാത്ത സ്ത്രീയുടെ സ്ത്രീധനദ്രവ്യത്തെ ബ്രാഹ്മണിയുടെ പുത്രികൾ എടുത്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു അവരില്ലാതിരുന്നാൽ അവളുടെ പുത്രന്മാർ എടുത്തുകൊള്ളണം.

മൂ— ന നിർഹാരം സ്ത്രിയഃ കുർയ്യുഃ കുടുംബാൽ ബഹുമദ്ധ്യഗാൽ
സ്വകാദപി ച വിത്താദ്ധി സ്വസ്യ ഭർത്തുരനാജ്ഞയാ. 199

ഭാ—അനേകം ഭ്രാതാക്കൾ തങ്ങൾക്കു പൊതുവായ കുടുംബധനത്തെയെടുത്തു സ്ത്രീകൾക്കു ഒരാഭരണം മുതലായതിനെയുംകൂടിയും വാങ്ങിക്കൊള്ളരുതാത്തതാകുന്നു. ഭർത്താവിന്റെ അനുമതികൂടാതെ അവന്റെ ദ്രവ്യത്തെയും തങ്ങളുപയോഗപ്പെടുത്തിക്കൂടുന്നതല്ലാ അങ്ങിനെയെടുത്തിരുന്നാലതു സ്ത്രീധനമാകുന്നതല്ലാ.

മൂ— പത്യൗ ജീവതി യഃ സ്ത്രീഭിരലങ്കാരോ ധൃതോ ഭവേൽ
ന തം ഭജേരൻ ദായാദാ ഭജമാനാഃ പതന്തി തേ. 200

ഭാ—ഭർത്താവിരിക്കുമ്പോൾ ഭാര്യമാരണിഞ്ഞിരുന്ന ഭൂഷണങ്ങളെ അവൻ മരിച്ചശേഷം അവന്റെ സഹോദരന്മാർ ഭാഗിച്ചുകൊള്ളരുതാത്തതാകുന്നു. ഭാഗിച്ചാൽ പതിതന്മാരായി ഭവിക്കുന്നു.

മൂ— അനംശൗ ക്ലീബപതിതൗ ജാത്യന്ധബധിരൗ തഥാ
ഉന്മത്തജഡമൂകാശ്ച യേ ച കേചിന്നിരിന്ദ്രിയാഃ. 201

ഭാ—ക്ലീബൻ, പതിതൻ, ജാത്യന്ധൻ ചെകിടൻ, പിച്ചൻ, മൂഢൻ, ഊമ, നൊണ്ടി മുതലായ മറ്റുള്ളവരും ഭാഗത്തിനു് അനർഹന്മാരാകുന്നു.

മൂ— സർവ്വേഷാമപി തു ന്യായ്യം ദാതും ശക്ത്യാ മനീഷിണാ
ഗ്രാസാച്ഛാദനമത്യന്തം പതിതോ ഹ്യദദദ്ഭവേൽ, 202

ഭാ—മുൻപറയപ്പെട്ട യാവൎക്കും മരിക്കുന്നതുവരെയും അന്നവസ്ത്രങ്ങൾക്കു കൊടുക്കാതിരുന്നാൽ പാപികളായി ഭവിക്കുന്നു.

മൂ— യദ്യൎത്ഥിതാ തു ദാരൈസ്സ്യാൽ ക്ലീബാദീനാം കഥഞ്ചന
തേഷാമുൽപന്നതന്തൂനാമപത്യം ദായമൎഹതി. 203

ഭാ—ഒരിക്കൽ അവർ വിവാഹത്തിൽ താൽപൎയ്യംകൊണ്ടു വിവാഹം ചെയ്താൽ ആ സ്ത്രീകളിൽ മറ്റൊരുത്തൻ വിധിപ്രകാരം പുത്രനെ ജനിപ്പിച്ചാലും താനായിജനിപ്പിച്ചാലും അല്ലെങ്കിൽ ദത്തൻ മുതലായ പുത്രന്മാരെവച്ചുകൊണ്ടാലും ശരിയായി ഭാഗം കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യൽകിഞ്ചിൽപിതരി പ്രേതേ ധനം ജ്യേഷ്ഠോധിഗച്ഛതി
ഭാഗോ യവീയസാം തത്ര യദി വിദ്യാനുപാലിനഃ. 204

ഭാ—പിതാവു മരിച്ചശേഷം മൂത്തവൻ തന്റെ സാമൎത്ഥ്യത്താൽ ഏതെങ്കിലും ഒരു ദ്രവ്യത്തെ സമ്പാദിച്ചുവെങ്കിൽ അതിനെ ഉടൻ പഠിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന സഹോദരന്മാൎക്ക ഭാഗിച്ചുകൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു. മറ്റുള്ളവൎക്ക കൊടുക്കേണ്ടതില്ല.

മൂ— അവിദ്യാനാം തു സൎവ്വേഷാമീഹാതശ്ചേദ്ധനം ഭവേൽ
സമസ്തത്ര വിഭാഗസ്സ്യാദപിത്ര്യ ഇതി ധാരണാ. 205

ഭാ—ഭാഗംചെയ്തുകൊള്ളുന്നതിനു മുമ്പോ പിമ്പോ ഭ്രാതാക്കളെല്ലാം ചേൎന്നു കൃഷി, വ്യാപാരം മുതലായ കൎമ്മങ്ങളെക്കൊണ്ടാൎജ്ജിച്ച സ്വന്തദ്രവ്യത്തെ ഏറ്റക്കുറവില്ലാതെ വിഭജിച്ചുകൊള്ളണം. ഈ ദ്രവ്യത്തിൽ സന്ദേഹപ്പെടേണ്ടതില്ല.

മൂ— വിദ്യാധനന്തു യദ്യസ്യ തത്തസ്യൈവ ധനം ഭവേൽ
മൈത്ര്യമൌദ്വാഹികഞ്ചൈവ മാധുപൎക്കികമേവ ച. 206

ഭാ—പഠിപ്പിനാൽ പ്രയത്നംചെയ്തു സമ്പാദിച്ച ദ്രവ്യത്തെയും മൈത്ര്യത്താൽ സമ്പാദിച്ച ദ്രവ്യത്തെയും കല്യാണത്തിൽ ഭാൎയ്യയുടെ അച്ഛൻ മുതലായവർ കൊടുത്ത ദ്രവ്യത്തെയും മധുപൎക്കമായിട്ടു മറ്റാരെങ്കിലും കൊടുത്തദ്രവ്യത്തെയും അവരവർ എടുത്തുകൊള്ളുന്നതല്ലാതെ ഭാഗിച്ചുകൊള്ളുക പാടില്ലാത്തതാണ്.

മൂ— ഭ്രാതൄണാം യസ്തു നേഹേത ധനം ശക്തഃ സ്വകൎമ്മണാ
സ നിൎഭാജ്യഃ സ്വകാദംശാൽ കിഞ്ചിദ്ദത്വോപജീവനം. 207

ഭാ—അനേകം ഭ്രാതാക്കളുള്ളവരിൽ ഒരുത്തൻ ഉദ്യോഗം മുതലായവയെക്കൊണ്ടു ദ്രവ്യസമ്പാദനത്തിനു യോഗ്യനായിട്ടു പിതാവിന്റെ സ്വത്തു വേണ്ടയെന്നു പറഞ്ഞാൽ മറ്റുള്ളവർ അവന്നു ഏതെങ്കിലും അല്പംകൊടുത്തു അവനെ പിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഇല്ലാതിരുന്നാൽ അവന്റെ പുത്രൻ മുതലായവർ കാലാന്തരംകൊണ്ടു വഴക്കിനപുറപ്പെടുന്നതിനു ഇടയുള്ളതാണ്.

മൂ— അനുപഘ്നൻപിതൃദ്രവ്യം ശ്രമേണ യദുപാൎജ്ജിതം
സ്വയമീഹിതലബ്ധം തന്നാകാമോ ദാതുമൎഹതി. 208

ഭാ—പിതാവിന്റെ സ്വത്തിനു കുറവുവരുത്താതെ താൻ പ്രയാസപ്പെട്ടു ഒരു വസ്തുവിനെ സമ്പാദിച്ചിരുന്നാൽ അതിനെ തന്റെ ഭ്രാതാക്കൾക്കു സമ്മതമുള്ളപക്ഷം കൊടുത്താൽ മതിയാകും. ഇല്ലെങ്കിൽ കൊടുക്കേണ്ടതില്ല.

മൂ— പൈതൃകന്തു പിതാ ദ്രവ്യമനവാപ്തം യദാപ്നുയാൽ
സ തൽപുത്രൈൎഭജേൽ സാൎദ്ധമകാമഃ സ്വയമാൎജ്ജിതം. 209

ഭാ—പിതാവിനു സാമർത്ഥ്യമില്ലാത്തതിനാൽ ഒരുത്തനാൽ അപഹരിക്കപ്പെട്ട പിതാവിന്റെ ദ്രവ്യത്തെ പുത്രന്മാരിൽ ഒരുത്തൻ തന്റെ സാമർത്ഥ്യംകൊണ്ടു വീണ്ടെടുത്താൽ അതു സ്വാർജ്ജിതമായിത്തീരുന്നു. അതിനാൽ ആ ദ്രവ്യത്തെ വീണ്ടെടുക്കപ്പെട്ടവനു മനസ്സില്ലാത്തപക്ഷം അതിനെ ഭ്രാതാക്കന്മാർക്കു പകുക്കാൻ അവകാശമില്ലാത്തതാകുന്നു.

മൂ— വിഭക്താസ്സഹജീവന്തോ വിഭജേരൻപുനര്യദി
സമസ്തത്രവിഭാഗഃസ്യാജ്ജൈഷ്ഠ്യംതത്രന വിദ്യതേ. 210

ഭാ—ഭ്രാതാക്കൾ ഭാഗം ചെയ്തശേഷം വീണ്ടും കൂടിയിരുന്നു ചിരകാലം ചെന്നശേഷം വിഭാഗിച്ചുകൊണ്ടാൽ എല്ലാവരും ഏറ്റക്കുറവില്ലാതെ ഭാഗിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യേഷാംജ്യേഷ്ഠഃകനിഷ്ഠോവാ ഹീയേതാംശപ്രദാനതഃ
മ്രിയേതാന്യതരോവാപി തസ്യഭാഗോ ന ലുപ്യതേ 211

ഭാ—ഭ്രാതാക്കൾ ഇപ്രകാരം വിഭജിച്ചുകൊള്ളുമ്പോൾ അവരിൽ മൂത്തവനോ ഇളയവനോ മരിച്ചുപോയാലും ദേശാന്തരം ഗമിച്ചാലും സന്യാസം ചെയ്താലും അവന്റെ ഭാഗം വിട്ടുപോകുന്നതല്ല പിന്നെ എന്തെന്നാൽ,—

മൂ— സോദര്യാവിഭജേരംസ്തം സമേത്യസഹിതാസ്സമം
ഭ്രാതരോയേച സംസൃഷ്ടാ ഭഗിന്യശ്ചസനാഭയഃ. 212

ഭാ—അവന്, പുത്രൻ, പത്നി, പിതാവ്, മാതാവ് ഇവർ മുറപ്രകാരം ഇല്ലാതിരുന്നാൽ സഹവസിച്ചിരുന്ന സഹോദരന്മാരും അവരും ഇല്ലാതിരുന്നാൽ സഹോദരികളും അവരില്ലാതിരുന്നാൽ ഭിന്നോദര ഭ്രാതാക്കന്മാരും ക്രമാനുസരണം ഭാഗിച്ചെടുത്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യോ ജ്യേഷ്ഠോ വിനികുർവ്വീത ലോഭാൽഭ്രാതൄൻയവീയസഃ
സജ്യേഷ്ഠസ്സ്യാദഭാഗശ്ച നിയന്തവ്യശ്ചരാജഭിഃ. 213

ഭാ—ദ്രവ്യേച്ഛനിമിത്തം അനുജന്മാരെ വഞ്ചിക്കുന്ന ജ്യേഷ്ഠനു മൂത്തവനുള്ള സംപ്രദായവും ഓഹരിയും ഇല്ലാത്തതാകുന്നു. രാജാവും അവനെ ദണ്ഡിക്കണം.

മൂ— സർവ്വഏവവികർമ്മസ്ഥാനാർഹന്തി ഭ്രാതരോധനം
നചാദത്വാകനിഷ്ഠേഭ്യോ ജ്യേഷ്ഠകുർവീതയൌതകം. 214

ഭാ—ചൂതൻ, വേശ്യാലമ്പടൻ എന്നിങ്ങിനെ ദുർമ്മാർഗ്ഗികളായ ഭ്രാതാക്കന്മാർ ഭാഗത്തിനു യോഗ്യന്മാരാകുന്നില്ലാ, പിതാവിന്റെ ദ്രവ്യം ജ്യേഷ്ഠന്റെ കൈക്കൽ ഇരിക്കുമ്പോൾ അവന് അതിൽനിന്നു ഒരു വസ്തു സമ്പാദിച്ചുകൂടുന്നതല്ലാ.

പിതാവിരിക്കുമ്പോൾ വിഭജിക്കുന്ന ക്രമം.

മൂ— ഭ്രാതൄണാമവിഭക്താനാം യദ്യുത്ഥാനംഭവേൽസഹ
നപുത്രഭാഗംവിഷമം പിതാ ദദ്യാൽകഥഞ്ചന. 215

ഭാ—വിഭാഗത്തിനുമുമ്പേ ഭ്രാതാക്കളെല്ലാം ഒരുമിച്ചു വെളിയിൽ സഞ്ചരിച്ചു ദ്രവ്യം സമ്പാദിച്ചാൽ എല്ലാവരും ഏറ്റക്കുറവില്ലാതെ ശരിയായി ഭാഗിച്ചുകൊള്ളത്തക്കവണ്ണം പിതാവു ഏൾപ്പെടുത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഊൎദ്ധ്വംവിഭാഗാജ്ജാതസ്തു പിത്ര്യമേവ ഹരേദ്ധനം
സംസൃഷ്ടാസ്തേനവായേസ്യുർവിഭജേതസതൈസ്സഹ. 216

ഭാ—പിതാവു് പുത്രരോടൊന്നിച്ചു ഭാഗിച്ചശേഷം അവന്നു് ഒരു പുത്രൻ ജനിച്ചാൽ ആ പുത്രൻ ആ പിതാവു വച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ദ്രവ്യത്തെ എടുത്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ ഭാഗിച്ചവർ പിതാവോടൊന്നിച്ചിരുന്നാൽ അവരോടു് മേൽപറഞ്ഞപുത്രനും സമമായ് ഭാഗിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അനപത്യസ്യ പുത്രസ്യ മാതാ ദായമവാപ്നുയാൽ
മാതര്യപി ച വൃത്തായാം പിതുർമ്മാതാ ഹരേദ്ധനം. 217

ഭാ—വിഭാഗത്തിനു പിന്നീടു ജനിച്ചപുത്രൻ പുത്രനില്ലാതെ മരിച്ചാൽ അവന്റെ ദ്രവ്യത്തെ അവന്റെ പിതാവും അവനില്ലാതിരുന്നാൽ അമ്മയും അവളില്ലാതിരുന്നാൽ പിതാവിന്റെ അമ്മയും എടുത്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഋണേ ധനേ ച സർവ്വസ്മിൻ പ്രവിഭക്തേ യഥാവിധി
പശ്ചാദ്ദൃശ്യേത യൽകിഞ്ചിത്തത്സർവ്വം സമതാം നയേൽ. 218

ഭാ—കടവും ധനവും മുറപ്രകാരം ഭാഗിച്ചശേഷം വിട്ടും കടമോ ധനമോ അവശേഷിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു കാലാന്തരത്തിൽ അറിഞ്ഞാൽ അതിനെയും സമമായി ഭാഗിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. അതിനു ഏറ്റക്കുറവില്ലാത്തതാകുന്നു.

മൂ— വസ്ത്രം പത്രമലങ്കാരം കൃതാന്നമുദകം സ്ത്രിയഃ
യോഗക്ഷേമം പ്രചാരഞ്ച ന വിഭാജ്യം പ്രചക്ഷതേ 219

ഭാ—അല്പം വിലയുള്ളവസ്ത്രം, വാഹനം, പാകംചെയ്ത അന്നം കിണറു, മുതലായവയേയും വേലക്കാരി, മന്ത്രി, പുരോഹിതൻ ഇവരെയും ഭാഗിക്കാൻ പാടില്ലെന്നു് മഹാന്മാർപറയുന്നു. അലങ്കാരം ആരുടെ അനുഭോഗത്തിൽ ഇരിക്കുന്നുവോ അവരവർ അനുഭവിച്ചുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അയമുക്തോ വിഭാഗോ വഃ പുത്രാണാഞ്ച ക്രിയാവിധിഃ
ക്രമശഃ ക്ഷേത്രജാദീനാം ദ്യൂതധർമ്മം നിബോധത. 220

ഭാ—ഇതുവരെയും പുത്രന്മാർ ചെയ്യേണ്ടതായ ദായഭാഗത്തെയും ക്ഷേത്രജൻ മുതലായ പുത്രന്മാർ ചെയ്യേണ്ടതായ ശ്രാദ്ധവിധിയെയും പറഞ്ഞു. ഇനി ദ്യൂതധർമ്മത്തെ പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു കേൾക്കുക.

ദ്യൂതം.

മൂ— ദ്യൂതം സമാഹ്വയഞ്ചൈവ രാജാ രാഷ്ട്രാന്നിവാരയേൽ.
രാജാന്തഃകരണാവേതൌ ദ്വൌ ദോഷൌ പൃഥിവീക്ഷിതാം.

ഭാ—താഴെപ്പറയുന്ന ലക്ഷണമുള്ള ദ്യൂതം സമാഹ്വയം ഈ രണ്ടും രാജാവു് തന്റെ ദേശത്തിൽനിന്നും ബഹിഷ്കരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ആ രണ്ടുദോഷങ്ങളും രാജാവിനു കേടിനെയുണ്ടാക്കുന്നവയാകുന്നു. (ദ്യൂതം=പകിടകളിമുതലായതു്. സമാഹ്വയം=കോഴിപ്പോരു മുതലായതു)

മൂ— പ്രകാശമേതത്താസ്കര്യം യദ്ദേവനസമാഹ്വയൌ
തയോർന്നിത്യം പ്രതീഘാതേ നൃപതിര്യത്നവാൻ ഭവേൽ. 222

ഭാ—മേൽപറഞ്ഞവ രണ്ടും സ്പഷ്ടമായ അപഹരണമാകയാൽ അവയെ സംഹരിക്കേണ്ടതിനു രാജാവു സശ്രദ്ധം പ്രയത്നിക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ— അപ്രാണിഭിര്യൽക്രിയതേ തല്ലോകേ ദ്യൂതമുച്യതേ
പ്രാണിഭിഃ ക്രിയതേ യസ്തു സവിജ്ഞേയ സമാഹ്വയഃ. 223

ഭാ—പകിട, ചതുരംഗം മുതലായ അചേതനങ്ങളെക്കൊണ്ടുള്ള കളികളെ ദ്യൂതമെന്നും. ആടു, കോഴി, കിടാവ് മല്ലൻ മുതലായ പ്രാണികളെ തമ്മിൽ ശണ്ഠ ചെയ്യിക്കുന്നതിനെ സമാഹ്വയമെന്നും പറയുന്നു.

മൂ— ദ്യൂതം സമാഹ്വയഞ്ചൈവ യഃ കുര്യാൽ കാരയേത വാ
താൻസർവാൻ ഘാതയേദ്രാജാ ശൂദ്രാംശ്ച ദ്വിജലിംഗിനഃ

ഭാ—ഇവരണ്ടും ചെയ്യുന്നവനെയും ചെയ്യിക്കുന്നവനെയും യജ്ഞോപവീതം മുതലായ ബ്രാഹ്മണരുടെ ബ്രാഹ്മണ്യലക്ഷണത്തെ ധരിക്കുന്ന ശൂദ്രനെയും രാജാവു അംഗച്ഛേദനം മുതലായി കഠിനമായി ശിക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— കിതവാൻകുശീലവാൻക്രൂരാൻ പാഷണ്ഡസ്ഥാംശ്ചമാനവാൻ
വികർമ്മസ്ഥാൻ ശൌണ്ഡികാംശ്ച ക്ഷിപ്രം നിർവ്വാസയേൽ-
പുരാൽ. 225

ഭാ—ദ്യൂതകർമ്മി, കൂത്താടി, പാഠകൻ, ദുർമ്മാർഗ്ഗി, വേദസ്മൃതികളെ നിന്ദിക്കുന്നവൻ, വ്രതാനുഷ്ഠാനമില്ലാത്തവൻ ആപത്തില്ലാത്തപ്പോഴും തന്റെ ജാതിക്രിയയെ വിട്ടു മറെറാരു ജാതിക്രിയയെച്ചെയ്യുന്നവൻ, മദ്യപൻ എന്നിവരെ രാജാവു് രാജ്യത്തിൽനിന്നും ബഹിഷ്കരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏതേ രാഷ്ട്രേ വർത്തമാനാ രാജ്ഞഃ പ്രച്ഛന്നതസ്കരാഃ
വികർമ്മക്രിയയാ നിത്യം ബാധന്തേ ഭദ്രികാഃ പ്രജാഃ. 226

ഭാ—അപഹർത്താക്കളായ മേൽപറഞ്ഞ ചൂതൻമുതലായവർ പട്ടണത്തിലിരുന്നാൽ വഞ്ചനമുതലായ ദുഷ്കൃത്യങ്ങളെക്കൊണ്ടു സദാചാരികളായവരെ പീഡിക്കുന്നു.

മൂ— ദ്യൂതമേതൽപുരാകല്പേ ദൃഷ്ടംവൈരകർമ്മഹൽ
തസ്മാദ്ദ്യൂതം ന സേവേത ഹാസ്യാർത്ഥമപി ബുദ്ധിമാൻ. 227

ഭാ—ഈ ദ്യൂതം മുൻകാലങ്ങളിലും പരസ്പരം അധികവിരോധത്തെയുണ്ടാക്കിയിരുന്നു. ആകയാൽ അറിഞ്ഞവൻ നേരംപോക്കിനായിട്ടു കൂടിയും അതിനെ കളിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— പ്രച്ഛന്നം വാ പ്രകാശം വാ തന്നിഷേവേത യോ നരഃ
തസ്യ ദണ്ഡവികല്പഃ സ്യാദ്യഥേഷ്ടം നൃപതേസ്തഥാ. 228

ഭാ—രഹസ്യമായിട്ടോ പരസ്യമായിട്ടോ യാതൊരുത്തൻ ഈ ദ്യൂതകർമ്മത്തെച്ചെയ്യുന്നുവോ രാജാവിനു അവനെ തന്റെ ഇഷ്ടംപോലെ ശിക്ഷിക്കാമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— ക്ഷത്രവിട്ശൂദ്രയോനിസ്തു ദണ്ഡം ദാതുമശക്നുവൻ
ആനൃണ്യം കർമ്മണാം ഗച്ഛേദ്വിപ്രോ ദദ്യാച്ഛനൈശ്ശനൈഃ.

ഭാ—രാജാവിനാൽ നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ട പ്രായശ്ചിത്തം കൊടുക്കുന്നതിനു ശക്തനല്ലാത്ത ക്ഷത്രിയവൈശ്യശൂദ്രന്മാർ അതിനുതക്കവേല ചെയ്തെങ്കിലും അതിനെ നിറവേറേണ്ടതാകുന്നു. ബ്രാഹ്മണൻമാത്രം അൽപാൽപമായിശേഖരിച്ചു തീർക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സ്ത്രീ ബാലോന്മത്ത വൃദ്ധാനാം ദരിദ്രാണാഞ്ച രോഗിണാം
ശിഫാവിദലരജ്ജ്വാദ്യൈർ വിദധ്യാന്നൃപതിർദ്ദമം. 230

ഭാ—സ്ത്രീ ബാലൻ വൃദ്ധൻ ഉന്മത്തൻ ദരിദ്രൻ രോഗി ഇവർ ചൂതുകളിച്ചാൽ

ചാട്ട, മരപ്പട്ട, കയറ്, പിരമ്പ് ഇവയൊക്കൊണ്ട് അടിയ്ക്കുകയും കെട്ടുകയും ഞെരുക്കുന്ന ശിക്ഷ വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

പൊതുവായ ചില ദണ്ഡങ്ങൾ

മൂ— യേ നിയുക്താസ്തു കാൎയ്യേഷു ഹന്യുഃ കാൎയ്യാണി കാൎയ്യിണാം
ധനോഷ്മണാ പച്യമാനാ സ്താന്നിഃസ്വാൻകാരയേന്നൃപഃ

ഭാ—രാജാവിനാൽ നിയമിക്കപ്പെട്ട ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ കക്ഷിക്കാരോട് കൈക്കൂലി വാങ്ങിക്കൊണ്ട് വ്യവഹാരത്തെ ദോഷപ്പെടുത്തിയാൽ അവരുടെ സകല ദ്രവ്യങ്ങളേയും രാജാവ് ബലാൽ അപഹരിക്കേണ്ടതാകുന്നു,

മൂ— കൂടശാസനകൎത്തൄംശ്ച പ്രകൃതീനാഞ്ച ദൂഷകാൻ
സ്ത്രീബാലബ്രാഹ്മണഘ്നാംശ്ച ഹന്യാദ്ദ്വിട്സേവിനസ്തഥാ.

ഭാ—വ്യാജശാസനത്തെ ചെയ്യുന്നവൻ, രാജാവ് മന്ത്രി വിശ്വസ്തൻ ഇവരെയും ഭരണം, കോശം, ദണ്ഡം, രാജ്യം ഇവയേയും നിന്ദിക്കുക, സ്ത്രീ, ബാലൻ, ബ്രാഹ്മണൻ ഇവരെ കൊല്ലുക, തന്റെ ശത്രുക്കളെ ആശ്രയിക്കുക ഈ കൃത്യങ്ങളെ ചെയ്യുന്നവരെ രാജാവ് കൊല്ലേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— തീരിതഞ്ചാനുശിഷ്ടഞ്ച യത്രക്വചന യൽ ഭവേൽ
കൃതന്തദ്ധൎമ്മതോ വിദ്യാന്നതൽഭൂയോ നിവൎത്തയേൽ. 233

ഭാ—കടംകൊടുക്കുക മുതലായ വ്യവഹാരത്തിൽ ന്യായാധിപനാൽ ധൎമ്മാനുസരണം ചെയ്യപ്പെട്ട തീൎപ്പിനെയും കുറ്റവിഷയത്തിൽ വിധിക്കപ്പെട്ട ദണ്ഡത്തെയും കാരണംകൂടാതെ രാജാവ് ഭേദപ്പെടുത്തരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— അമാത്യാഃ പ്രാഡ്വിവാകോ വാ യൽകുൎയ്യുഃ കാൎയ്യമന്യഥാ
തൽസ്വയം നൃപതിഃ കുൎയ്യാത്താൻസഹസ്രഞ്ച ദണ്ഡയേൽ.

ഭാ—മന്ത്രികളായാലും ന്യായാധിപനായാലും ഒരു വ്യവഹാരത്തെ ഒരുത്തൻ ലാക്കിന്മേലായി അക്രമമായിത്തീൎപ്പുചെയ്താൽ ആ തീൎപ്പിനെ രാജാവു ഭേദപ്പെടുത്തി ന്യായാനുസരണം വിധിക്കുകയും അവൎക്ക് ആയിരം പണം ദണ്ഡം വിധിക്കുകയും ചെയ്യണം.

മൂ— ബ്രഹ്മഹാ ച സുരാപശ്ച സ്തേയീ ച ഗുരുതല്പഗഃ
ഏതേ സൎവ്വേ പൃഥഗ്ജ്ഞേയാ മഹാപാതകിനോ നരാഃ 235

ഭാ—ബ്രഹ്മഹത്യചെയ്തവൻ, മദ്യപനായ ബ്രാഹ്മണൻ ബ്രാഹ്മണധനത്തെ അപഹരിച്ചവൻ, ഗുരുപത്നിയെ പ്രാപിച്ചവൻ ഈ നാലുപേരെയും വെവ്വേറെ മഹാപാപികളാണ് എന്നറിയണം.

മൂ— ചതുൎണ്ണാമപി ചൈതേഷാം പ്രായശ്ചിത്തമകുൎവ്വതാം
ശാരീരം ധനസംയുക്തം ദണ്ഡം ധൎമ്മ്യം പ്രകല്പയേൽ. 236

ഭാ—ഈ നാലുപേരെയും പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്തുകൊള്ളാതിരുന്നാൽ താഴെ പറയുന്നവിധം ശരീരദണ്ഡത്തെയും ദ്രവ്യദണ്ഡത്തെയും കുറ്റത്തിനനുസരണമായി രാജാവ് ധൎമ്മാനുസരണം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഗുരുതല്പേ ഭഗഃ കാൎയ്യഃ സുരാപാനേ സുരാധ്വജഃ
സ്തേയേ ച ശ്വപദം കാൎയ്യം ബ്രഹ്മഹണ്യശിരാഃ പുമാൻ.237

ഭാ—ഗുരുപത്നിയെ പ്രാപിച്ചവന്റെ നെററിയിൽ പഴുപ്പിച്ച ഇരുമ്പുശലാകകൊണ്ടു യോനിയുടെ ആകൃതിയിലും, മദ്യപനായ ബ്രാഹ്മണന്റെ നെററിയിൽ സുരാധ്വജത്തെപ്പോലെയും, ബ്രാഹ്മണസ്വത്തിനെ അപഹരിച്ചവന്റെ നെററിയിൽ പട്ടിയുടെ വാലിന്റെ ആകൃതിയിലും, ബ്രഹ്മഘ്നന്റെ നെററിയിൽ കബന്ധപുരുഷനെപ്പോലെയും മരണംവരെ കാണത്തക്കവണ്ണം ചൂടുവെച്ചു് അടയാളപ്പെടുത്തി വിടേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അസംഭോജ്യാ ഹ്യസംയാജ്യാ അസംപാഠ്യാവിവാഹിനഃ
ചരേയുഃ പൃഥിവീം ദീനാഃ സർവ്വധർമ്മബഹിഷ്കൃതാഃ 233

ഭാ—ഈ മഹാപാപികളെ ആരും പംക്തിയിൽ ഇരുത്തി ഭോജനം കൊടുക്കരുതാത്തതാകുന്നു. യജ്ഞയാഗാദികൾ ചെയ്യിക്കുകയും വേദമോതിക്കുകയും കല്യാണം മുതലായ സംബന്ധം ചെയ്യുകയും അരുതാത്തതാകുന്നു. അവർ ഒരു കർമ്മത്തിനും യോഗ്യന്മാരാകുന്നില്ലാത്തതിനാൽ ദീനന്മാരായ് ഭൂമിയെങ്ങും സഞ്ചരിക്കത്തക്കവരാകുന്നു

മൂ— ജ്ഞാതിസംബന്ധിഭിസ്ത്വേതേ ത്യക്തവ്യാഃ കൃതലക്ഷണാഃ
നിർദ്ദയാ നിർന്നമസ്കാരാസ്തന്മനോരനുശാസനം. 239

ഭാ—രാജാവിനാൽ മേല്പറഞ്ഞവിധം അടയാളം ചെയ്യപ്പെട്ട മഹാപാപികളെ അവരുടെ ബന്ധുക്കളും ജ്ഞാതികളും ദാക്ഷിണ്യംകൂടാതെ ത്യജിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അവരിൽ ദയവായിരിക്കുകയോ അവരെ വന്ദിക്കുകയോ അരുതാത്തതാകുന്നു. ഇതു മനുവിന്റെ ശാസനമാകുന്നു.

മൂ— പ്രായശ്ചിത്തന്തു കുർവ്വാണാസ്സർവ്വവർണ്ണാ യഥോദിതം
നാങ്ക്യാ രാജ്ഞാ ലലാടേ സ്യുർദ്ദാപ്യാസ്തൂത്തമസാഹസം. 240

ഭാ—ഈ മഹാപാപം ചെയ്ത ദ്വിജന്മാർ ശാസ്ത്രപ്രകാരം അതതു പാപങ്ങൾക്കുതക്ക പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്തുകൊള്ളുന്നതായാൽ രാജാവു് അവരുടെ നെററിയിൽ മേൽപറഞ്ഞവിധം ചൂടുവയ്ക്കരുതു്. ആയിരം പണം മാത്രം ദണ്ഡം വിധിക്കണം.

മൂ— ആഗസ്സു ബ്രാഹ്മണസ്യൈവ കാര്യോ മധ്യമസാഹസഃ
വിവാസ്യോ വാ ഭവേദ്രാഷ്ട്രാൽ സദ്രവ്യസ്സപരിച്ഛദഃ 241

ഭാ—ഗുണവാനായ ബ്രാഹ്മണൻ ഈ മഹാപാതകങ്ങളെ മനസ്സറിയാതെ ചെയ്തുപോയാൽ അവൻ പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്തശേഷം രാജാവു് അവനെ അഞ്ഞൂറു പണം ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു അറിഞ്ഞുചെയ്താൽ രാജ്യത്തിൽനിന്നു അവനെ അവന്റെ വസ്തുക്കളോടുകൂടി ബഹിഷ്കരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഇതരേ കൃതവന്തസ്തു പാപാന്യേതാന്യകാമതഃ
സർവ്വസ്വഹാരമർഹന്തി കാമതസ്തു പ്രവാസനം. 242

ഭാ—ബ്രാഹ്മണനെയൊഴിച്ചു മററു മൂന്നുവർണ്ണങ്ങളിലുള്ളവരും മഹാപാതകങ്ങളെ അറിയാതെചെയ്താൽ അവരുടെ സർവസ്വം കൊള്ളയിടുന്നതും ദണ്ഡമായി വിധിക്കണം അറിവോടുകൂടിയായാൽ സർവസ്വത്തെയും കൊള്ളയിടുകയും അവരെ രാജ്യത്തിൽനിന്നു ആട്ടിക്കളയേണ്ടതുമാകുന്നു. അറിഞ്ഞുചെയ്യുന്നവരെ കൊല്ലുകയെന്ന ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാണെന്നു ചിലർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.

മൂ— നാദദീത നൃപസ്സാധുർ മഹാപാതകിനോ ധനം
ആദദാനസ്തു തല്ലോഭാത്തേന ദോഷേണ ലിപ്യതേ. 243

ഭാ—ധർമ്മജ്ഞനായ രാജാവു മഹാപാപികൾക്കു വിധിച്ച പ്രായശ്ചിത്തദ്രവ്യത്തെയും അവരിൽനിന്നും താൻ സ്വയമായി കവർന്ന ധനത്തെയും താൻ എടുത്തു

കൊല്ലത്തക്കതാകുന്നു. ദ്രവ്യലോഭനിമിത്തം എടുത്തുകൊണ്ടാൽ അവൎക്കുള്ള പാപത്തെ താൻ അനുഭവിക്കേണ്ടതായിവരും.

മൂ— അപ്സു പ്രവേശ്യതം ദണ്ഡം വരുണായോപപാദയേൽ
ശ്രുതവൃത്തോപപന്നേ വാ ബ്രാഹ്മണേ പ്രതിപാദയേൽ. 244

ഭാ—ആ ദ്രവ്യത്തെ വരുണദേവപ്രീതിയ്ക്കായിട്ടു ജലത്തിൽ ഇടുകയോ വേദവേദാന്തികളെ അറിഞ്ഞ സദാചാരികളായ ബ്രാഹ്മണൎക്കു ദാനം ചെയ്കയോ വേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഈശോ ദണ്ഡസ്യ വരുണോ രാജ്ഞാം ദണ്ഡധരോ ഹി സഃ
ഈശസ്സൎവ്വസ്യ ജഗതോ ബ്രാഹ്മണോ വേദപാരഗഃ 245

ഭാ—വരുണൻ കുററംചെയ്ത രാജാവിനു ദണ്ഡം വിധിക്കുന്നവനാകകൊണ്ടും വേദജ്ഞനായ ബ്രാഹ്മണൻ സകല ലോകത്തിന്നും പ്രായശ്ചിത്തം മുതലായവയെ വിധിക്കുന്ന പ്രഭുവാകകൊണ്ടും അവർ രണ്ടുപേരും മഹാപാപികളുടെ ദണ്ഡദ്രവ്യത്തിനു യജമാനന്മാരായി ഭവിക്കുന്നു.

മൂ— യത്ര വൎജ്ജയതേ രാജാ പാപകൃദ്ഭ്യോ ധനാഗമം
തത്ര കാലേന ജായന്തേ മാനവാ ദീൎഘജീവിനഃ

ഭാ—രാജാവു യാതൊരു രാജ്യത്തിൽ മേൽപറഞ്ഞ മഹാപാപികളുടെ ദ്രവ്യത്തെ താൻ എടുത്തുകൊള്ളുന്നില്ലയോ ആ ദേശത്തിൽ പ്രജകൾ ജനിക്കേണ്ടുന്ന കാലം വന്നശേഷം ജനിക്കുന്നു. ദീൎഘകാലം ജീവിക്കുന്നു; അല്പായുസ്സുകളാകുന്നില്ല.

മൂ— നിഷ്പദ്യന്തേ ച സസ്യാനി യഥോപ്താനി വിശാം പൃഥക്
ബാലാശ്ച ന പ്രമീയന്തേ വികൃതം ന ച ജായതേ. 247

ഭാ—കൃഷികൾ വൈശ്യന്മാൎക്കു നല്ല വിളവിനെ കൊടുക്കും. ബാലമരണമുണ്ടാകുന്നതല്ല യാതൊരു ജന്തുക്കളും അംഗഹീനങ്ങളായി ജനിക്കുന്നതല്ല.

മൂ— ബ്രാഹ്മണാൻ ബാധമാനം തു കാമാദവരവൎണ്ണജം
ഹന്യാച്ചിത്രൈൎവ്വധോപായൈരുദ്വേജനകരൈർ നൃപഃ.

ഭാ—മദംനിമിത്തം ബ്രാഹ്മണന്റെ സ്വത്തിനെ അപഹരിച്ചുകൊണ്ടു അവനെ അടിച്ചു ദുഃഖിപ്പിക്കുന്ന ശൂദ്രനെ ഭയങ്കരമായ ചിത്രവധംചെയ്തു കൊല്ലേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യാവാനവധ്യസ്യ വധേ താവാൻ വധ്യസ്യ മോക്ഷണേ
അധൎമ്മോ നൃപതേർദൃഷ്ടോ ധൎമ്മസ്തു വിനിയച്ഛതഃ. 249

ഭാ—രാജാവു കൊല്ലുന്നതിന്നനൎഹനായവനെ കൊന്നാൽ എത്ര ദോഷം നേരിടുമോ അത്രത്തോളം ദോഷം കൊല്ലേണ്ടവനെ വിട്ടാലും ഉണ്ടാകുന്നതാണ്. ശാസ്ത്രപ്രകാരം ദണ്ഡിച്ചാൽ ധൎമ്മമുണ്ടാവു.

മൂ— ഉദിതോ യം വിസ്തരശോ മിഥോ വിവദമാനയോഃ
അഷ്ടാദശസു മാൎഗ്ഗേഷു വ്യവഹാരസ്യ നിൎണ്ണയഃ

ഭാ—ഇതുവരെ കടം കൊടുക്കുക മുതലായ പതിനെട്ടു മാൎഗ്ഗങ്ങളും ഒരുത്തനൊരുത്തൻ വഴക്കുചെയ്യുന്ന വാദിപ്രതികൾക്കു ചെയ്യേണ്ടു മാനം വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞുതീൎന്നു.

രാജധൎമ്മം.

മൂ— ഏവം ധൎമ്മാണി കാൎയ്യാണി സമ്യക്കുൎവ്വൻ മഹീപതിഃ
ദേശാനലബ്ധാൻ ലിപ്സേത ലബ്ധാംശ്ച പരി

ഭാ—ഇപ്രകാരം ധർമ്മാനുസരണം രാജ്യം പാലിക്കുന്ന രാജാവു തനിക്കു ലഭിച്ചിട്ടില്ലാത്ത രാജ്യത്തെ ലഭിക്കേണ്ടതിനു പ്രയത്നിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സമ്യങ്നിവിഷ്ടദേശസ്തു കൃതദുർഗശ്ച ശാസ്ത്രതഃ
കണ്ടകോദ്ധരണേ നിത്യമാതിഷ്ഠേദ്യത്നമുത്തമം. 252

ഭാ—ആ രാജാവ് ഏഴാമദ്ധ്യായത്തിൽ പറഞ്ഞപ്രകാരം പരിപാലനം ചെയ്യുന്ന രാജ്യത്തിൽ കോട്ട മുതലായവയെ നിയമനം ചെയ്തുകൊണ്ട് ദുഷ്ടന്മാരെ ശിക്ഷിക്കുന്നതിൽ നിഷ്കർഷയോടുകൂടിയിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— രക്ഷണാദാര്യവൃത്താനാം കണ്ടകാനാഞ്ച ശോധനാൽ
നരേന്ദ്രാസ്ത്രിദിവംയാന്തി പ്രജാപാലനതല്പരാഃ. 253

ഭാ—ദുഷ്ടനിഗ്രഹം ശിഷ്ടപരിപാലനം ഇവയെച്ചെയ്തുകൊണ്ടു പ്രജകളെ പരിരക്ഷിക്കുന്ന രാജാക്കന്മാർ സ്വർഗ്ഗത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— അശാസംസ്തസ്കരാൻ യസ്തു ബലിം ഗൃഹ്ണാതിപാർത്ഥിവഃ
തസ്യപ്രക്ഷുഭ്യതേരാഷ്ട്രം സ്വർഗാച്ച പരിഹീയതേ. 254

ഭാ—ചോരൻ മുതലായ ദുഷ്ടന്മാരെ നിഗ്രഹിക്കാതെ തീരുവകളെമാത്രം വാങ്ങിക്കൊള്ളുന്ന രാജാവിനു ജനങ്ങൾ വിരോധികളായിഭവിക്കും. സ്വർഗ്ഗപ്രാപനത്തിനു താൻ അർഹനാകുന്നതിലേയ്ക്കു ചെയ്തിരിക്കുന്ന മററു കർമ്മങ്ങളുടെ പുണ്യവും നശിച്ചുപോകും.

മൂ— നിർഭയന്തു ഭവേദ്യസ്യ രാഷ്ട്രം ബാഹുബലാശ്രിതം
തസ്യ തദ്വർദ്ധതേ നിത്യം സിച്യമാന ഇവദ്രുമഃ. 255

ഭാ—ഏതുരാജാവു ഭുജബലപരാക്രമംകൊണ്ടു പരിരക്ഷിക്കപ്പെട്ട ദേശമോ യാതു ഭയമില്ലാതിരിക്കുന്നുവോ അതു ദേശം ജലം വീഴ്ത്തി വളർത്തിയ മരം എന്നപോലെ തഴയ്ക്കുന്നതാണ്.

മൂ— ദ്വിവിധാംസ്തസ്കരാൻവിദ്യാൽ പരദ്രവ്യാപഹാരകാൻ
പ്രകാശാംശ്ചാപ്രകാശാംശ്ച ചാരചക്ഷുർമ്മഹീപതിഃ. 256

ഭാ—അറിഞ്ഞും അറിയാതെയും അന്യദ്രവ്യത്തെ അപഹരിക്കുന്ന രണ്ടുവക അപഹർത്താക്കന്മാരെ രാജാവ് അനുചരന്മാരാകുന്ന കണ്ണുകളെക്കൊണ്ടു കണ്ടറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പ്രകാശവഞ്ചകാസ്തേഷാം നാനാപണ്യോപജീവിനഃ
പ്രച്ഛന്നവഞ്ചകാസ്ത്വേതേ യേസ്തേനാടവികാദയഃ. 257

ഭാ—അവരിൽ ത്രാസുപടികളു വച്ചുകൊണ്ടു പലപല വ്യാപാരം ചെ...ന്നവർ സ്പഷ്ടമായ അപഹർത്താക്കന്മാരും, കാട്ടിൽ മറഞ്ഞുവസിച്ചുകൊണ്ടു അപ...ന്ന വേടർ മുതലായവർ അസ്പഷ്ടന്മാരായ അപഹർത്താക്കന്മാരുമാകുന്നു.

...ൎകോചകാശ്ചൗപധികാ വഞ്ചകാഃ കിതവാസ്തഥാ
...ളാദേശവൃത്താശ്ച ഭദ്രാശ്ചേക്ഷണികൈസ്സഹഃ. 258

...കയ്ക്കൂലി വാങ്ങുന്നവർ; എനിക്ക് ഒരു ഗ്രഹം പോരാതിരിക്കുന്നു ...ദാനം ചെയ്യണമെന്നിങ്ങനെ മുഖാന്തരംകൊണ്ടു ഒരുത്തനെ ഭയ...ത്തെ വാങ്ങിക്കുന്നവർ, സ്വർണ്ണം, ആഭരണം മുതലായവയെ ഇര...ണ്ടുപോയി അതിൽ താമ്രം മുതലായവയെ കലർത്തുന്നവർ, ദ്യൂതം,

ധനംഇവനമുക്കെന്നു് അഹങ്കരിക്കുന്നവർ, പാപകർമ്മാക്കളായും നല്ല വേഷധാരികളായും ഇരിക്കുന്നവർ, കയ്യിലെരേഖനോക്കി നന്മതിന്മകളെപ്പറഞ്ഞു ദ്രവ്യത്തെ വാങ്ങുന്നവർ.

മൂ— അസമ്യക്കാരണശ്ചൈവ മഹാമാത്രാശ്ചികിത്സകാഃ
ശില്പോപചാരയുക്താശ്ച നിപുണാഃ പണ്യയോഷിത. 259

ഭാ—ആനയെപ്പഴക്കിപ്പിഴയ്ക്കുന്നവർ, രോഗത്തെ അനുസരിച്ചു മരുന്നുകൊടുത്തു ചികിത്സിക്കാത്ത വൈദ്യന്മാർ, ശില്പവേലകളെച്ചെയ്തു കാലയാപനം ചെയ്യുന്ന എന്നു നടിക്കുന്നവർ ഒരുത്തനെ മയക്കി തന്റെ കൈവശത്താക്കുന്ന വേശ്യകളും.

മൂ— ഏവമാദീൻവിജാനീയാൽ പ്രകാശാൻ ലോകകണ്ടകാൻ
നിഗൂഢചാരിണശ്ചാന്യാ ന നാര്യാനാര്യലിങ്ഗിന.260

ഭാ—ഇങ്ങിനെയുള്ളവർ സ്പഷ്ടന്മാരായ മോഷണക്കാരാണെന്നും മഹാന്മാരുടെ വേഷംധരിക്കുന്ന ഹീനജാതികൾ അപ്പന്മാരായ മോഷണക്കാരാണെന്നും നല്ലപോലെ മനസ്സിലാക്കണം.

മൂ— താൻ വിദിത്വാ സുചരിതൈർ ഗൂഢൈസ്തൽകർമ്മകാരിഭിഃ
ചാരൈശ്ചാനേക സംസ്ഥാനൈഃ പ്രോത്സാദ്യ വശമാനയേൽ

ഭാ—വ്യാജവേഷംധരിച്ചു വ്യാപാരി മുതലായവരുടെ തൊഴിൽ ചെയ്യുന്നവരെപ്പോലെ അവരുടെ അപഹരണകൃത്യത്തെ അറിയത്തക്കവരായ സന്മാർഗ്ഗികളായ ചാരന്മാർ സ്പഷ്ടമാക്കപ്പെട്ട അപഹർത്താക്കളുടെ കുറ്റങ്ങളെയറിഞ്ഞു അവരെ രാജാവു അടക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— തേഷാം ദോഷാനഭിഖ്യാപ്യ സ്വേ സ്വേ കർമ്മണി തത്വതഃ
കുർവ്വീത ശാസനം രാജാ സമ്യക് സാരാപരാധതഃ 262

ഭാ—ഒളിവുകാരായ അപഹർത്താക്കളുടെ കുറ്റത്തിനു താൻ ചെയ്യുന്ന ബന്ധനയെ നഗരമെങ്ങും പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു കുറ്റത്തിനുതക്കതായ ദണ്ഡനയെ ശരിയായി വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നഹിദണ്ഡാദൃതേശക്യഃ കർത്തുംപാപവിനിഗ്രഹഃ
സ്തേനാനാംപാപബുദ്ധീനാം നിഭൃതംചരതാംക്ഷിതൌ.

ഭാ—ഭയമില്ലാതെ സജ്ജനങ്ങളെപ്പോലെ ഭൂമിയിൽ സഞ്ചരിക്കുന്ന പാപികളായ ചോരന്മാരെ ദണ്ഡോപായംകൂടാതെ അടക്കുന്നതിനു പ്രയാസമാകകൊണ്ടു തക്കവിധം ശിക്ഷിക്കണം.

മൂ— സഭാപ്രപാപൂപശാലാ വേശ്യാമദ്യാന്നവിക്രയാഃ
ചതുഷ്പഥാശ്ചൈത്യവൃക്ഷാ സ്സമാജാഃപ്രേക്ഷണാനിച. 264

ഭാ—തണ്ണീർപ്പന്തൽ, പലഹാരശാല വേശ്യാഗൃഹം ചാരായക്കിടങ്ങു അന്നസത്രം നാൽക്കാൽപെരുവഴി ആല് മുതലായ മഹാവൃക്ഷങ്ങളുടെ ചുവട്, ബഹുജനം നടക്കുന്നസ്ഥലം (സഭയെന്നുപറയുന്നതു നഗരത്തിലോ ഗ്രാമത്തിലോ പതിവായി ബഹുജനം കാര്യാർത്ഥമായി കൂടുന്ന സ്ഥലം)

മൂ— ജീർണ്ണോദ്യാനാന്യരണ്യാനി കാരുകാവേശനാനിച
ശൂന്യാനിചാപ്യഗാരാണി വനാന്യുപവനാനിച. 265

ഭാ—അഴിഞ്ഞതോട്ടം കാട്, തൊഴിലാളികൾ വേലചെയ്യുന്ന സ്ഥലം ആളില്ലാത്ത ഗൃഹം തോപ്പ്, ഉപവനം.

മൂ—ഏവംവിധാൻനൃപോദേശാൻ ഗുൽമൈഃസ്ഥാവരജംഗമൈഃ
തസ്കരപ്രതിഷേധാർത്ഥം ചാരൈശ്ചാപ്യനുചാരയേൽ. 266

ഭാ—ഈ സ്ഥലങ്ങളിൽ രാജാവു് ചോരന്മാരെ തിരഞ്ഞുപിടിക്കുന്നതു നിമിത്തം ചില സൈന്യങ്ങളെ നിയമനംചെയ്തു ചില സൈന്യങ്ങളെ അങ്ങുമിങ്ങും സഞ്ചരിച്ചു് പരിശോധിക്കുന്നതിനായിട്ടു നിയമനം ചെയ്തു അനുചരന്മാരെ കൊണ്ടു പരിശോധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— തത്സഹായൈരനുഗതൈർന്നാനാകർമ്മപ്രവേദിഭിഃ
വിദ്യാദുത്സാദയേച്ചൈവ നിപുണൈഃപൂർവ്വതസ്കരൈഃ.

ഭാ—എന്തെന്നാൽ ഈ സ്ഥലങ്ങളിൽ ഏററവും ചോരന്മാർ മദ്യപിക്കുകയും ഭക്ഷണം, പലഹാരം ഇവവാങ്ങി ഭുജിക്കുകയും സ്ത്രീഗമനം ചെയ്യുകയും ചോരണംചെയ്തദ്രവ്യത്തെ മറെക്കുകയും ചെയ്തു സഞ്ചരിക്കും, തനിക്കു സ്വാധീനന്മാരായും ചോരന്മാരെ വഞ്ചിപ്പതിന്നു സമർത്ഥന്മാരായും, തന്ത്രത്തെ പ്രയോഗിക്കുന്നവരായും ഇരിക്കുന്ന മുൻപറഞ്ഞ അപഹർത്താക്കളെക്കൊണ്ടു ചോരന്മാരെക്കണ്ടുപിടിച്ചു ശിക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഭക്ഷ്യഭോജ്യോപദേശൈശ്ച ബ്രാഹ്മണാനാഞ്ചദർശനൈഃ
ശൌര്യകർമ്മാപദേശൈശ്ചകുർയ്യുസ്തേഷാം സമാഗമം 268

ഭാ—ആ മുൻപറഞ്ഞ ചോരന്മാരും വ്യാജവേഷധാരികളായി ചോരന്മാരെ കണ്ടുപിടിച്ചു നിങ്ങൾ ഞങ്ങളുടെ ഗൃഹത്തിലേക്കുവരണം പലഹാരംകഴിക്കാം എന്നും അവിടെ എല്ലാംവിഷയത്തിലും ശരിയായി ജ്യോതിഷംപറയുന്ന ബ്രാഹ്മണരെ കാട്ടിത്തരാമെന്നും അനേകം പേരോടുകൂടി യുദ്ധംചെയ്യുന്നതിന്നു ഒരു ശൂദ്രനെ കാണാമെന്നും കൌശലം പറഞ്ഞു വിളിച്ചുകൊണ്ടുവന്നു് രാജഭടന്മാരുടെ കയ്യിൽ ഏല്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യേ തത്ര നോപസർപ്പേയുർമ്മൂലപ്രണിഹിതാശ്ചയേ
താൻപ്രസഹ്യനൃപോഹന്യാ ത്സമിത്രജ്ഞാതിബാന്ധവാൻ.

ഭാ—ചിലചോരന്മാർ മുൻപറഞ്ഞ ചോരന്മാരിൽ തങ്ങളെപ്പിടിച്ചു ഏല്പിക്കുമെന്നു് സന്ദേഹിക്കപ്പെട്ടവരായി അവർക്കു സ്വാധീനപ്പെടാതിരുന്നാൽ അവർ ചോരന്മാരാണോ എന്നു രാജാവറിഞ്ഞു ചോരന്മാരായിരുന്നാൽ അവരെ ബലം പ്രയോഗിച്ചു അവരോടുകൂടിനടക്കുന്ന ബന്ധുക്കളോടുകൂടി കൊല്ലേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നഹോഢേനവിനാചൌരം ഘാതയേദ്ധാർമ്മികോനൃപഃ
സഹോഢംസോപകരണം ഘാതയേദവിചാരയൻ. 270

ഭാ—എന്നാൽ ധർമ്മവാനായ രാജാവു് ദ്രവ്യത്തെ പിടിച്ചു പറിക്കുന്നതു്, കൊല്ലുന്നതു് ഈ കർമ്മങ്ങളെല്ലാംകൂടിയും ചെയ്യുമെന്നുവരികിലും അവന്റെ പേരിൽ സംശയം ഇല്ലാത്തപ്പോൾ അവനെ കൊല്ലരുതാത്തതാകുന്നു. സംശയം ഉള്ളപക്ഷം ആ ചോരനെ ആലോചനകൂടാതെ തന്നെ കൊല്ലാം.

മൂ— ഗ്രാമേഷ്വപിചയേകേചിച്ചൌരാണാം ഭക്തദായകാഃ
ഭാണ്ഡാവകാശദാശ്ചൈവ സർവ്വാംസ്താനപിഘാതയേൽ

ഭാ—ഗ്രാമക്കാർ മുതലായവർ ചോരന്മാരാണെന്നറിഞ്ഞുകൊണ്ടു അവർക്കു ഭക്ഷണം കൊടുത്താലും ഗൃഹത്തിൽ ഇടം കൊടുത്താലും ചട്ടി കലം മുതലായ പാത്രങ്ങളെ കൊടുത്താലും അവരെയും ചോരന്മാരെ എന്നപോലെ ശിക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ— രാഷ്ട്രേഷുരക്ഷാധികൃതാൻ സാമന്താംശ്ചൈവചോദിതാൻ
അഭ്യാഘാതേഷുമദ്ധ്യസ്ഥാം ശിഷ്യാച്ചൌരാനിവദ്രുതം. 272

ഭാ—നഗരത്തിൽ നിയമിക്കപ്പെട്ട കാവൽക്കാരും ഓരോ അതിരുകളിൽ നിയമിക്കപ്പെട്ട സൈന്യങ്ങളും ചോരന്മാൎക്കു സഹായം ചെയ്താൽ അവരെയും ചോരന്മാരെ എന്നപോലെ ശിക്ഷിക്കാവുന്നതാകുന്നു.

മൂ— യശ്ചാപി ധർമ്മസമയാൽ പ്രച്യുതോ ധർമ്മജീവനഃ
ദണ്ഡേനൈവ തമപ്യോഷേൽ സ്വകാദ്ധർമ്മാദ്ധിവിച്യുതം.

ഭാ—ഒരുവൻ യാഗാദിധർമ്മകാര്യത്തെ ചെയ്തുകൊടുത്തു തന്നിമിത്തം ഉപജീവിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണൻ അതിനെ ചെയ്യാതിരുന്നാൽ ആ ബ്രാഹ്മണനെ രാജാവു് ശിക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഗ്രാമഘാതേ ഹിതാഭംഗേ പഥി മോഷാഭിദർശനേ
ശക്തിതോ നാഭിധാവന്തോ നിർവ്വാസ്യാസ്സപരിച്ഛദാഃ. 274

ഭാ—ഗ്രാമത്തിലും മാർഗ്ഗത്തിലും ചോരന്മാരെക്കൊണ്ടു ദുഃഖം നേരിടുമ്പോഴും നിലത്തിൽ വിളഞ്ഞ ധാന്യത്തെ ചോരന്മാർ അപഹരിക്കുമ്പോഴും വെള്ളം നിമിത്തം ഏറി മുതലായവയിൽ അണ പൊട്ടിപ്പോകുമ്പോഴും അയൽവാസികൾ കഴിയുന്നടത്തോളം സഹായം ചെയ്യാതിരുന്നാൽ അവരെ പരിവാരത്തോടെ ഗ്രാമത്തിൽനിന്നും ബഹിഷ്കരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— രാജ്ഞഃ കോശാപഹർത്തൄംശ്ച പ്രതികൂലേഷു ച സ്ഥിതാൻ
ഘാതയേദ്വിവിധൈർദ്ദണ്ഡൈരരീണാം ചോപജാപകാൻ.

ഭാ—രാജാവിന്റെ ഭണ്ഡാരത്തിൽനിന്നു് ദ്രവ്യത്തെ അപഹരിക്കുന്നവരെയും രാജാവിന്റെ കല്പനയ്ക്കു പ്രതികൂലമായി നടക്കുന്നവരെയും രാജാവിനും രാജാവിന്റെ ശത്രുക്കൾക്കും തമ്മിൽ വിരോധത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നവരെയും കുറ്റത്തിനു തക്കവിധം പലപ്രകാരേണ കാൽ, കൈ, നാക്ക് മുതലായ അവയവങ്ങളെ അറുക്കുക മുതലായ ശിക്ഷയെ ചെയ്യുകയോ കൊല്ലുകയോ വേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സന്ധിം ഛിത്വാ തു യേ ചൌര്യ്യം രാത്രൌ കുർവ്വന്തി തസ്കരാഃ
തേഷാം ഛിത്വാ നൃപോ ഹസ്തൌ തീക്ഷ്ണേ ശൂലേ നി-
(വേശയേൽ. 276

ഭാ—രാത്രിയിൽ പൂട്ടുമുറിച്ചു മോഷണം ചെയ്യുന്നവരുടെ കൈരണ്ടും വെട്ടി കൂൎമ്മയുള്ള ശൂലത്തിൽ അവനെ കേറ്റിടേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അംഗുലീ ഗ്രന്ഥിഭേദസ്യ ഛേദയേൽ പ്രഥമേ ഗ്രഹേ
ദ്വിതീയേ ഹസ്തചരണൌ തൃതീയേ വധമർഹതി. 277

ഭാ—വസ്ത്രപുച്ഛത്തിൽ കെട്ടിയിരിക്കുന്നതിനെ അഴിച്ചെടുക്കുന്നവനു ആദ്യത്തെ പ്രാവശ്യം തർജ്ജനിയും അംഗുഷ്ഠം എന്ന വിരലുകളെയും അറുക്കുന്നതും രണ്ടാമത്തും അങ്ങിനെ പ്രവർത്തിച്ചാൽ കരചരണങ്ങൾ രണ്ടും ഛേദിക്കുന്നതും മൂന്നാമത്തും അങ്ങിനെ ചെയ്താൽ കൊല്ലുന്നതും ശിക്ഷയാകുന്നു.

മൂ— അഗ്നിദാൻ ഭക്തദാംശ്ചൈവ തഥാ ശസ്ത്രാവകാശദാൻ
സന്നിധാതൄംശ്ച മോഷസ്യ ഹന്യാച്ചോരമിവേശ്വരഃ. 278

ഭാ—വസ്ത്രപുച്ഛത്തിലുള്ള കെട്ടിനെ അഴിക്കുന്നവന്റെ നടത്തയെക്കുറിച്ചു അറിഞ്ഞവൻ അവനു് അഗ്നി, ചോറു്, ആയുധം, സ്ഥലം ഇവയെക്കൊടുത്തു് അവനെ വിശ്വസ്തനാക്കിവച്ചുകൊണ്ടിരുന്നാൽ അവരെ അപഹർത്താവിനെപ്പോലെ രാജാവു് ശിക്ഷിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— തടാകഭേദകം ഹന്യാദപ്സു ശുദ്ധവധേന വാ
തദ്വാപി പ്രതിസംസ്കുര്യ്യാദ്ദാപ്യസ്തൂത്തമസാഹസം. 279

ഭാ—ബഹുജനങ്ങളുടെ സ്നാനപാനങ്ങൾക്ക ഉപയോഗമായിരിക്കുന്ന ഏരി കുളം ഇവയെ ഉടച്ചവനെ ജലത്തിൽ കെട്ടിയിട്ടോ മററു വിധത്തിലൊ കൊല്ലേണ്ടതാകുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ ആ ദുഷ്ടകർമ്മങ്ങളെ മുൻപോലെ ന്യായമായി ഇല്ലാതാക്കുന്നതായാൽ അവന് ആയിരം പണം ശിക്ഷ വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— കോഷ്ഠാഗാരായുധാഗാര ദേവതാഗാരഭേദകാൻ
ഹസ്ത്യശ്വരഥഹർത്തൄംശ്ച ഹന്യാദേവാവിചാരയൻ. 280

ഭാ—രാജാവിന്റെ ഭണ്ഡാരശാല, ആയുധശാല, മഹാക്ഷേത്രം ഇവയെ നശിപ്പിച്ചവനും രഥ ഗജ തുരഗങ്ങളെ അപഹരിച്ചവനും രാജാവ് ആലോചിക്കാതെ തന്നെ കൊല്ലുക എന്ന ശിക്ഷ വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യസ്തു പൂർവ്വനിവിഷ്ടസ്യ തടാകസ്യോദകം ഹരേൽ
ആഗമം വാപ്യപാംഭിന്ദ്യാൽ സദാപ്യഃ പൂർവ്വസാഹസം.

ഭാ—ജനങ്ങൾക്ക ഉപയോഗമായിട്ടുള്ള കുളത്തിലുള്ള ജലത്തെ നിലത്തിലേക്ക പായിക്കുന്നവനും ആ കുളത്തിലേക്ക ജലം വരുന്നവഴിയെ ഭേദിക്കുന്നവനും ഇരുനൂററിഅൻപതുപണം ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ— സമുത്സൃജേദ്രാജമാർഗ്ഗേ യസ്ത്വമേദ്ധ്യമനാപദി
സദ്വൌ കാർഷാപണൌ ദദ്യാദമേദ്ധ്യംചാശു ശോധയേൽ.

ഭാ—രോഗം മുതലായ ആപത്തില്ലാത്ത സമയത്തിൽ രാജവീഥിയിൽ അല്ലെങ്കിൽ ബഹുജനം നടക്കത്തക്കവീഥിയിൽ മലവിസർജ്ജനം ചെയ്തവന് രണ്ടു ഗാരുഡാപണം ദണ്ഡം വിധിച്ചു അവനെക്കൊണ്ടു ആ മലത്തെ വേഗത്തിൽ എടുപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ആപൽഗതോഥവാ വൃദ്ധോ ഗർഭിണീബാലഏവവാ
പരിഭാഷണമർഹന്തി തച്ചശോദ്ധ്യമിതിസ്ഥിതിഃ 283

ഭാ—രോഗി, വൃദ്ധൻ, ഗർഭിണി, ബാലൻ ഇവർ മേല്പറഞ്ഞ സ്ഥലങ്ങളിൽ മേല്പറഞ്ഞ കുററങ്ങളെച്ചെയ്താൽ എന്തിനു ഇങ്ങിനെ ചെയ്യുന്നെന്ന് അവരെ ശിക്ഷിച്ചു അവരോടു ആ മലത്തെ എടുത്തു ശുദ്ധിചെയ്യണമെന്നു ആജ്ഞാപിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഇതു ശാസ്ത്രമര്യാദയാകുന്നു.

മൂ— ചികിത്സകാനാം സർവ്വേഷാം മിഥ്യാപ്രചരതാം ദമഃ
അമാനുഷേഷുപ്രഥമോ മാനുഷേഷുതുമദ്ധ്യമഃ 284

ഭാ—വൈദ്യന്മാർ മാടുമുതലായ പശുക്കൾവിഷയത്തിൽ അയോഗ്യമായ മരുന്നു കൊടുത്തു രോഗത്തെ വർദ്ധിപ്പിച്ചാൽ അവക്കു ഇരുനൂററിഅമ്പതു പണവും അപ്രകാരം മനുഷ്യവിഷയത്തിൽ ചെയ്താൽ അഞ്ഞൂറുപണവും ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സംക്രമദ്ധ്വജയഷ്ടീനാം പ്രതിമാനാഞ്ചഭേദകഃ
പ്രതികുര്യാച്ചതൽസർവ്വം പഞ്ചദദ്യാച്ഛതാനിച. 285

ഭാ—മരപ്പാലം, കൽപ്പാലം, കൊടിമരം, ധ്വജസ്തംഭം, യൂപസ്തംഭം, ദേവതാവിഗ്രഹം മുതലായവയെ ഭേദനം ചെയ്യുന്നവന് അഞ്ഞൂറുപണം ദണ്ഡം വിധിച്ച് ഭിന്നം ചെയ്തതിനെ പൂർവ്വസ്ഥിതിയിൽ ശരിയാക്കിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അദൂഷിതാനാം ദ്രവ്യാണാം ദൂഷണേ ഭേദനേതഥാ
മണീനാമപവേധേച ദണ്ഡഃ പ്രഥമസാഹസഃ 286

ഭാ—ഒരുത്തന് നല്ലദ്രവ്യത്തിൽ ചീത്തദ്രവ്യം കലർന്നുകൊടുത്തവനും ഒരുത്തന്റെ മാണിക്കം മുതലായവയെ ഉടച്ചവനും ഒരുത്തന്റെ മുത്തു മുതലായവയിൽ

തക്കതല്ലാത്ത സ്ഥലത്തു ചേരം ഇട്ടവനും ഇരുനൂറാറിഞ്ഞൻപതുപണം ദണ്ഡം വിധിച്ചു് ദ്രവ്യത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥന്നു ദ്രവ്യത്തെയും കൊടുപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സമൈൎഹി വിഷമം യസ്തു ചരേദ്വൈമൂല്യതോപി വാ
സമാപ്നുയാദ്ദമം പൂൎവ്വം നരോ മദ്ധ്യമമേവ വാ. 287

ഭാ—ഉൽകൃഷ്ടസാമാനങ്ങളുടെ വിലയെ വാങ്ങിക്കൊണ്ടു അപകൃഷ്ടസാധനത്തെ കൊടുത്തവനും ഒരു ചരക്കിനെ ഒരുത്തന്നു ഉയൎന്നവിലയായും മറ്റൊരുത്തന്നു താഴ്ന്ന വിലയായും കൊടുത്തവനും ആ ദ്രവ്യത്തിന്റെ വിലക്കു തക്കവിധം ഇരുനൂറാറിഞ്ഞൻപതു അല്ലെങ്കിൽ അഞ്ഞൂറുപണം ദണ്ഡം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ബന്ധനാനി ച സൎവ്വാണി രാജമാൎഗ്ഗേ നിവേശയേൽ
ദുഃഖിതായത്ര ദൃശ്യേരൻ വികൃതാഃ പാപകാരിണഃ. 288

ഭാ—കുററക്കാരെ എല്ലാവരെയും നോക്കി ദുഃഖാനുഭവം വരത്തക്കവണ്ണം രാജമാൎഗ്ഗത്തിൽ അടിക്കുന്ന സ്ഥലങ്ങളേയും തടവുശാലകളേയും ഏൎപ്പെടുത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പ്രാകാരസ്യ ച ഭേത്താരം പരിഖാണാഞ്ച പൂരകം
ദ്വാരാണാം ചൈവ ഭങ്ക്താരം ക്ഷിപ്രമേവ പ്രവാസയേൽ. 289

ഭാ—ഇരുമ്പുലക്കകൊണ്ടു മതിലിടിക്കുന്നവൻ കോട്ടവാതലിനെ ഭേദിക്കുന്നവൻ കോട്ടക്കിടങ്ങിനെ നികത്തുന്നവൻ ഇവരെ രാജാവു് ഉടൻതന്നെ തന്റെ രാജ്യത്തിൽനിന്നും ബഹിഷ്കരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അഭിചാരേഷു സൎവ്വേഷു കൎത്തവ്യോ ദ്വിശതോ ദമഃ
മൂലകൎമ്മണി ചാനാപ്തൈഃ കൃത്യാസു വിവിധാസു ച. 290

ഭാ—ഒരുത്തനെക്കുറിച്ചു മരണാഭിചാരം ചെയ്യുന്നതിനു തുടങ്ങിയവനും പല പല പൈശാചങ്ങളെ പറഞ്ഞു കുടുംബത്തെ ഛിദ്രിപ്പിക്കുന്നതിനു യത്നിച്ചവനും പിതാവു് മാതാവു് ഭൎത്താവു് ഇവരെ കൈവശപ്പെടുത്തുന്നതിനായിട്ടു മരുന്നു കൊടുക്കുന്നവൎക്കും അവരുടെ ആ കൃത്യത്താൽ ദോഷം നേരിടാതിരുന്നാൽ ഇരുനൂറുപണം ദണ്ഡം വിധിക്കണം. ദോഷം സംഭവിച്ചാൽ ജീവപൎയ്യന്തമായ ശിക്ഷ വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അബീജവിക്രയീ ചൈവ ബീജോൽകൃഷ്ടം തഥൈവ ച
മൎയ്യാദാഭേദകശ്ചൈവ വികൃതം പ്രാപ്നുയാദ്വധം. 291

ഭാ—മുളക്കാത്ത നെല്ലു മുതലായ ധാന്യത്തെ വിത്തെന്നും പറഞ്ഞു വില്ക്കുന്നവനും നല്ലവിത്തിൽ ചീത്തധാന്യത്തെ കലൎത്തി വിൽക്കുന്നവനും അതിരുകളെ നശിപ്പിച്ചവനും കാതു മുതലായ അംഗങ്ങളെ അറുത്തു വികൃതമാക്കി കൊല്ലുന്നതായ ശിക്ഷ വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സൎവ്വകണ്ടകപാപിഷ്ഠം ഹേമകാരന്തു പാൎത്ഥിവഃ
പ്രവൎത്തമാനമന്യായേ ഛേദയേല്ലവശഃ ക്ഷുരൈഃ 292

ഭാ—തൂക്കക്കുറവായും മാററു കുറവായും ചീത്ത സ്വൎണ്ണം കലൎന്നും വ്യാജമായി വില്ക്കുന്ന തട്ടാൻ എല്ലാ ദോഷ്ടാക്കളെക്കാളും അധികം പാപിയാകയാൽ കുററത്തിനു തക്കവിധം അല്പമായിട്ടോ മുഴുവനെയുമോ അവനെ കണ്ടം കണ്ടമാക രാജാവു വെട്ടേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സീതാദ്രവ്യാപഹരണേ ശസ്ത്രാണാമൌഷധസ്യ ച
കാലമാസാദ്യ കാൎയ്യഞ്ച രാജാ ദണ്ഡം പ്രകല്പയേൽ. 293

ഭാ—കലപ്പ, കോടാലി, മൺവെട്ടി, കത്തി, മരുന്നു ഇവയെ അപഹരിച്ച

വന്ന അവയുടെ ഉപയോഗമാകുന്ന ഫലത്തെയും കാൎയ്യത്തെയും ആലോചിച്ചുനോക്കി രാജാവു് ശിക്ഷ വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സ്വാമ്യമാത്യൌപുരം രാഷ്ട്രം കോശദണ്ഡൌ സുഹൃത്തഥാ
സപ്തപ്രകൃതയോഹ്യേതാഃ സപ്താംഗം രാജ്യമുച്യതേ. 294

ഭാ—രാജാവു്, മന്ത്രി, നഗരം, രാജ്യം, രാജഭണ്ഡാരം, സേന, സുഹൃത്തു് ഇവ ഏഴു പ്രകൃതികളും രാജ്യത്തിന്റെ അംഗങ്ങളാകുന്നു.

മൂ— സപ്താനാം പ്രകൃതീനാന്തു രാജ്യസ്യാസാം യഥാക്രമം
പൂൎവ്വം പൂൎവ്വം ഗുരുതരം ജാനീയാദ്വ്യസനം മഹൽ. 295

ഭാ—ഇവ ഏഴങ്ഗങ്ങളിൽ അവസാനത്തിലുള്ള അംഗങ്ങളേക്കാൾ മുൻപിലുള്ള അംഗങ്ങൾക്കു കുറവു വന്നാൽ അധികം വ്യസനമുണ്ടാകും. അതായതു് മിത്രവ്യസനത്തേക്കാളും സേനാനാശം കഷ്ടമാകുന്നു അതേക്കായിലും ഭണ്ഡാരനാശം കഷ്ടമാകുന്നു. ഇപ്രകാരം മറ്റുള്ളവരെയും കാണുക.

മൂ— സപ്താംഗസ്യേഹരാജ്യസ്യ വിഷ്ടബ്ധസ്യ ത്രിദണ്ഡവൽ
അന്യോന്യഗുണവൈശേഷ്യാന്ന കിഞ്ചിദതിരിച്യതേ. 296

ഭാ—സന്യാസിയുടെ ത്രിദണ്ഡത്തിൽ എപ്രകാരം ഒന്നിനേക്കാൾ മറ്റൊന്നു ശ്രേഷ്ഠമാകുന്നില്ലയോ അപ്രകാരം ഏഴംഗങ്ങളാൽ രക്ഷിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന രാജ്യത്തിനും ഒരംഗം ഉയൎന്നും താഴ്ന്നും ഇരിക്കുന്നില്ല (ഒന്നുകൊണ്ടു സാധിക്കുന്നകാൎയ്യം മറ്റൊന്നുകൊണ്ടു സാധിക്കുകയില്ലെന്നു സാരം.)

മൂ— തേഷുതേഷുതുകൃത്യേഷു തത്തദംഗം വിശിഷ്യതേ
യേന യത്സാധ്യതേകാൎയ്യം തത്തസ്മിൻശ്രേഷ്ഠമുച്യതേ. 297

ഭാ—അതതുകളുടെ കാൎയ്യത്തിൽ അതതങ്ഗം ഉൽകൃഷ്ടമായിരിക്കുന്നു ഏതങ്ഗത്താൽ ഏതു കാൎയ്യം സാധിക്കപ്പെടുമോ അക്കാൎയ്യത്തിൽ ആ അങ്ഗം ഉൽകൃഷ്ടമായതാകുന്നു.

മൂ— ചാരേണോത്സാഹയോഗേന ക്രിയയൈവചകൎമ്മണാം
സ്വശക്തിം പരശക്തിഞ്ച നിത്യം വിദ്യാന്മഹീപതിഃ 298

ഭാ—രാജാവു് ചാരന്മാരാൽ സേനകളുടെ സന്തോഷം, ധൈൎയ്യം, എണ്ണം ഇവയേയും ലോകവാസികൾ പറയുന്ന തന്റെ ശക്തിയേയും ശത്രുവിന്റെ ശക്തിയും നിത്യവും അറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പീഡനാനി ച സൎവ്വാണി വ്യസനാനി തഥൈവച
ആരഭേത തതഃകാൎയ്യം സഞ്ചിന്ത്യ ഗുരുലാഘവം. 299

ഭാ—ശത്രുക്കളോടുകൂടി യുദ്ധം ചെയ്യുന്നതിൽ ഉണ്ടാകുന്ന സകല ഉപദ്രവങ്ങളെയും വ്യസനങ്ങളെയും ശത്രുവിനും തനിക്കും നേരിടുന്ന ലാഭലോഭത്തെയും ആലോചിച്ചു സന്ധി മുതലായ കാൎയ്യങ്ങളെ ആരംഭിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

മൂ— ആരഭേതൈവ കൎമ്മാണി ശ്രാന്തഃശ്രാന്തഃപുനഃപുനഃ
കൎമ്മാണ്യാരഭമാണംഹി പുരുഷം ശ്രീൎന്നിഷേവതേ. 300

ഭാ—രാജാവു യുദ്ധം മുതലായ ഒരു കാൎയ്യം ചെയ്തു ക്ഷീണംകൂടുതലുണ്ടായാലും വീണ്ടും ആ കാൎയ്യങ്ങളെ ആരംഭിക്കേണ്ടതാകുന്നു. എന്തെന്നാൽ ലോകത്തിൽ ഒരു കാൎയ്യം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന പുരുഷനെ ഐശ്വൎയ്യം താനേ സംഭവിക്കുന്നതല്ലയോ?

മൂ— കൃതന്ത്രേതായുഗഞ്ചൈവ ദ്വാപരം കലിരേവ ച
രാജ്ഞോവൃത്താനി സർവ്വാണി രാജാ ഹി യുഗമുച്യതേ. 301

ഭാ—കൃതയുഗം, ത്രേതായുഗം, ദ്വാപരയുഗം, കലിയുഗം ഇവ നാലും രാജാവിൻെറ വൃത്തികൊണ്ടുതന്നെ ഉണ്ടാകുന്നു. ആകയാൽ രാജാവിനെ യുഗമെന്നു പറയുന്നു.

മൂ— കലിഃ പ്രസുപ്തോ ഭവതി സ ജാഗ്രദ്ദ്വാപരം യുഗം
കർമ്മസ്വഭ്യുദ്യതസ്ത്രേതാ വിചരംസ്തു കൃതം യുഗം. 302

ഭാ—അതു് രാജാവിൻെറ അജ്ഞാനത്താലോ തന്ദ്രിയാലോ ജനങ്ങളുടെ ന്യായാന്യായങ്ങളെ കണ്ടറിയാതിരുന്നാൽ കലിയുഗധർമ്മവും; ന്യായാന്യായങ്ങളെ അറിഞ്ഞും ശരിയായി രക്ഷണംചെയ്യാതിരുന്നാൽ ദ്വാപരയുഗധർമ്മവും ന്യായവിചാരണയിൽ പ്രയത്നിയായിരുന്നാൽ ത്രേതായുഗധർമ്മവും താനും ശാസ്ത്രാനുസരണം കാര്യങ്ങളെ അനുഷ്ഠിച്ചാൽ കൃതയുഗധർമ്മവും നടക്കുന്നതാകുന്നു.

മൂ— ഇന്ദ്രസ്യാർക്കസ്യ വായോശ്ച യമസ്യ വരുണസ്യ ച
ചന്ദ്രസ്യാഗ്നേഃ പൃഥിവ്യാശ്ച തേജോവൃത്തം നൃപശ്ചരേൽ.

ഭാ—ഇന്ദ്രൻ, സൂര്യൻ, വായു, യമൻ, വരുണൻ, ചന്ദ്രൻ, അഗ്നി, പൃഥിവി ഇവരെ അനുഗമിച്ചു രാജാവു നടക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— വാർഷികാംശ്ചതുരോമാസാൻ യഥേന്ദ്രോഽഭിപ്രവർഷതി
തഥാഭിവർഷേത്സ്വം രാഷ്ട്രം കാമൈരിന്ദ്രവ്രതഞ്ചരൻ. 304

ഭാ—ചിങ്ങംമുതൽ നാലുമാസംവരെ ഇന്ദ്രൻ വർഷിച്ചു് ജലപ്രവാഹമുണ്ടാക്കി ജനങ്ങളെ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നതുപോലെ രാജാവു തൻെറ രാജ്യത്തിലുള്ള പ്രജകളുടെ അഭീഷ്ടത്തെ സാധിച്ചുകൊടുക്കുന്നതിനെയാകുന്നു ഇന്ദ്രവ്രതമെന്നു പറയുന്നതു.

മൂ— അഷ്ടൌ മാസാൻ യഥാദിത്യസ്തോയം ഹരതി രശ്മിഭിഃ
തഥാഹരേത്കരം രാഷ്ട്രാന്നിത്യമർക്കവ്രതം ഹി തൽ. 305

ഭാ—സൂര്യൻ ധനുമാസംമുതൽ എട്ടുമാസംവരെ തൻെറ കിരണങ്ങളെക്കൊണ്ടു തപിക്കാതെ ഭൂമിയിലിരിക്കുന്ന ജലത്തെ അൽപാൽപമായി ആദാനം ചെയ്യുന്നതുപോലെ രാജാവു് ജനങ്ങളെ പീഡിക്കാതെ പ്രതിമാസം അൽപാൽപം രാജഭോഗത്തെ വാങ്ങുന്നതാകുന്നു സൂര്യവ്രതമെന്നു പറയുന്നതു്.

മൂ— പ്രവിശ്യസർവ്വഭൂതാനി യഥാചരതി മാരുതഃ
തഥാ ചാരൈഃ പ്രവേഷ്ടവ്യം വ്രതമേതദ്ധി മാരുതം. 306

ഭാ—വായു സകലജന്തുക്കളിലും പ്രാണരൂപമായി ഉള്ളിൽ പ്രവേശിച്ചു സഞ്ചരിക്കുന്നതുപോലെ രാജാവു അനുചാരന്മാർമുഖേന ശത്രുപട്ടണത്തിൽ പ്രവേശിച്ചിരിക്കുന്നതു വായുവ്രതമാകുന്നു.

മൂ— യഥാ യമഃ പ്രിയദ്വേഷ്യൌ പ്രാപ്തേകാലേ നിയച്ഛതി
തഥാ രാജ്ഞാ നിയന്തവ്യാഃ പ്രജാസ്തദ്ധി യമവ്രതം. 307

ഭാ—യമൻ ദണ്ഡനകാലത്തിൽ മിത്രമെന്നും ശത്രുവെന്നും ഭേദമില്ലാതെ യാതൊരാളെയും ശരിയായി ശിക്ഷിക്കുന്നതുപോലെ രാജാവു കുറ്റംചെയ്തപ്രജകളെ പക്ഷപാതം കൂടാതെ ശരിയായി ദണ്ഡിക്കുന്നതു യമവ്രതമാകുന്നു.

മൂ— വരുണേന യഥാ പാശൈർബദ്ധ ഏവാഭിദൃശ്യതേ
തഥാ പാപാന്നിഗൃഹ്ണീയാദ്വ്രതമേതദ്ധി വാരുണം. 308

ഭാ—വരുണൻ തന്നാൽ ദണ്ഡ്യന്മാരായ പാപാത്മാക്കളായ പ്രജകളെ പാശങ്ങളെക്കൊണ്ട് ആലോചനകൂടാതെകണ്ടു ബന്ധിക്കുന്നതുപോലെ രാജാവ് പാപികളെ ദയകൂടാതെ ദണ്ഡിക്കുന്നതാകുന്നു വരുണവ്രതമെന്നു പറയുന്നത്.

മൂ—പരിപൂർണ്ണം യഥാചന്ദ്രം ദൃഷ്ട്വാ ഹൃഷ്യന്തിമാനവാഃ
തഥാപ്രകൃതയോ യസ്മിൻ സചാന്ദ്രവ്രതികോനൃപഃ. 309

ഭാ—പൂർണ്ണചന്ദ്രനെനോക്കി മനുഷ്യർ സന്തോഷപ്പെടുന്നതുപോലെ തന്നെ രാജാവുതന്നെ നോക്കി പ്രജകൾ സന്തോഷിക്കുംവണ്ണം പ്രവർത്തിക്കുന്നതു ചന്ദ്രവ്രതമാകുന്നു.

മൂ—പ്രതാപയുക്തസ്തേജസ്വീ നിത്യം സ്യാൽപാപകർമ്മസു
ദുഷ്ടസാമന്തഹിംസ്രശ്ച തദാഗ്നേയവ്രതം സ്മൃതം. 310

ഭാ—രാജാവു അഗ്നിയെന്നപോലെ മടികൂടാതെ പ്രതാപവാനായി ദുഷ്ടന്മാരെയുംതന്റെ അപകാരികളെയും ശിക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു് അഗ്നിവ്രതമാകുന്നു

മൂ—യഥാ സർവ്വാണിഭൂതാനി ധരാ ധാരയതേ സമം
തഥാസർവ്വാണിഭൂതാനി ബിഭ്രതഃ പാർത്ഥിവം വ്രതം.

ഭാ—ഭൂമി ജംഗമസ്ഥാവരരൂപമായ സകല പ്രാണികളെയും ഉയച്ചുതാഴ്ചകളില്ലാതെ ശരിയായിധരിക്കുന്നതുപോലെ രാജാവു പണ്ഡിതപാമരസാധാരണമായി ഭേദംകൂടാതെ സകലജനങ്ങളെയും പരിരക്ഷിക്കുന്നതു പൃഥിവീവ്രതമാകുന്നു.

മൂ—ഏതൈരുപായൈരന്യൈശ്ച യുക്തോനിത്യമതന്ദ്രിതഃ
സ്തേനാൻ രാജാനിഗൃഹ്ണീയാൽ സ്വരാഷ്ട്രേപരഏവച

ഭാ—ഈ ഉപായങ്ങളെക്കൊണ്ടും അതതുകാലങ്ങൾക്കു തക്കവിധം തനിക്കുതോന്നുന്ന മറ്റുള്ള ഉപായങ്ങളെക്കൊണ്ടും രാജാവുതന്റെ ശരീരത്തിൽ വാസം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ചോരന്മാരെയും അന്യദേശത്തിൽ വാസംചെയ്തുകൊണ്ടു തന്റെ ദേശത്തിൽ അപഹരിക്കുന്ന ചോരന്മാരെയും ദണ്ഡിച്ചടക്കുക.

മൂ—പരാമപ്യാപദം പ്രാപ്തോ ബ്രാഹ്മണാന്ന പ്രകോപയേൽ
തേഹ്യേനം കുപിതാഹന്യുസ്സദ്യസ്സബലവാഹനം. 313

ഭാ—തനിക്കു ഭണ്ഡാരനാശം മുതലായ വലിയ ആപത്തുകൾ വന്നാലും രാജാവു അധികം രാജഭോഗത്തെ കൂട്ടിവച്ചു ബ്രാഹ്മണരുടെ കോപത്തിനു ഇടവരുത്തരുതാത്തതാകുന്നു അവർ കോപിച്ചാൽ രാജാവിനെ വാഹനം, രഥം ഇവയോടൊന്നിച്ചു ശപിച്ചു നാശപ്പെടുത്തുന്നതാകുന്നു.

മൂ—യൈഃ കൃതസ്സർവ്വഭക്ഷ്യോഗ്നി രപേയശ്ച മഹോദധിഃ
ക്ഷയീചാപ്യായിതസ്സോമഃ കോ ന നശ്യേൽ പ്രകോപ്യതാൻ.

ഭാ—യാതൊരു ബ്രാഹ്മണന്റെ ശാപംനിമിത്തം അഗ്നിസർവ്വദഹനകാരിയായും സമുദ്രം ഉപ്പുജലമായും ചന്ദ്രൻ വൃദ്ധിക്ഷയങ്ങളോടുകൂടിയവനായും വരുന്നുവോ അവരെ കോപിപ്പിച്ചു എവൻതന്നെ നശിക്കാതിരിക്കും.

മൂ—ലോകാനന്യാൻ സൃജേയുര്യേ ലോകപാലാംശ്ചകോപിതാഃ
ദേവാൻകുര്യുരദേവാംശ്ചകഃ ക്ഷിണ്വംസ്താൻസമൃധ്നുയാൽ.

ഭാ—പിന്നെയും യാതൊരുത്തർ കോപിച്ചാൽ അന്യസ്വർഗ്ഗം മുതലായ ലോകത്തെയും ദിക്പാലകന്മാരെയും ദേവന്മാരെ മനുഷ്യനായും ഭവിപ്പിക്കുന്നുവോ അങ്ങിനെയുള്ളവരെ പീഡിപ്പിക്കുന്ന ഏവനാണ ക്ഷേമം ലഭിക്കുന്നതു്.

മൂ— യാനുപാശ്രിത്യ തിഷ്ഠന്തി ലോകാ ദേവാശ്ചസർവ്വദാ
ബ്രഹ്മചൈവധനം യേഷാം കോ ഹിംസ്യാത്താൻ ജിജീവിഷുഃ.

ഭാ—യജനയാജനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന യാതൊരു ബ്രാഹ്മണനാൽ ലോകങ്ങളും ദേവന്മാരും സ്ഥിരത്തെ പ്രാപിക്കുന്നുവോ യാതൊരു ബ്രാഹ്മണൻ വേദംതന്നെ ധനമായിരിക്കുന്നുവോ അങ്ങിനെയുള്ള വിദ്വാന്മാരായ ബ്രാഹ്മണർ ജീവിക്കുന്നതിൽ താല്പര്യമുള്ള യാതൊരുത്തനാണ ഹിംസചെയ്യുന്നതു്

മൂ— അവിദ്വാംശ്ചൈവ വിദ്വാംശ്ച ബ്രാഹ്മണോദൈവതം മഹൽ
പ്രണീതശ്ചാപ്രണീതശ്ച യഥാഗ്നിർദ്ദൈവതം മഹൽ. 317

ഭാ—വൈദികമായിരുന്നാലും ലൌകികമായിരുന്നാലും അഗ്നി യാതൊരു വിധം ഉൽകൃഷ്ടദൈവതമായിരിക്കുന്നുവോ ആവിധംതന്നെ ജ്ഞാനിയായിരുന്നാലും മൂഢനായിരുന്നാലും ആ ബ്രാഹ്മണൻതന്നെയാകുന്നു മഹാദൈവമാകുന്നതു്.

മൂ— ശ്മശാനേഷ്വപി തേജസ്വീ പാവകോ നൈവ ദുഷ്യതി
ഹൂയമാനശ്ച യജ്ഞേഷു ഭൂയ ഏവാഭിവർദ്ധതേ. 318

ഭാ—പ്രകാശമുള്ള അഗ്നി ശ്മശാനത്തിൽ പ്രേതത്തെ ദഹിച്ചാലും നിന്ദ്യനായിഭവിക്കാതെ യാഗത്തിൽ യാതൊരുവിധം ഹോമത്താൽ വൃദ്ധിയാകുന്നുവോ.

മൂ— ഏവം യദ്യപ്യനിഷ്ടേഷു വർത്തന്തേ സർവ്വകർമ്മസു
സർവ്വഥാ ബ്രാഹ്മണാഃ പൂജ്യാഃ പരമം ദൈവതം ഹി തൽ. 319

ഭാ—അപ്രകാരം ബ്രാഹ്മണർ നീചമായ കാര്യത്തിൽ പ്രവേശിച്ചിരുന്നാലും സകലശ്രൌതസ്മാർത്തകർമ്മങ്ങളിലും അവർ പൂജ്യന്മാരായിഭവിക്കുന്നു. എന്തെന്നാൽ അവർ ഉൽകൃഷ്ടദൈവമല്ലയോ? (ബ്രാഹ്മണന്റെ മഹിമയെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു മുമ്പറഞ്ഞവയ്ക്കു വിരോധമില്ലെന്നു സാരം.)

മൂ— ക്ഷത്രസ്യാതിപ്രവൃദ്ധസ്യ ബ്രാഹ്മണാൻ പ്രതിസർവ്വശഃ
ബ്രഹ്മൈവസന്നിയന്തൃസ്യാൽ ക്ഷത്രം ഹി ബ്രഹ്മസംഭവം.

ഭാ—ബ്രാഹ്മണർക്കു് എപ്പോഴും അതിക്രമംചെയ്തു ദുഃഖത്തെയുണ്ടാക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ക്ഷത്രിയനെ ബ്രാഹ്മണൻതന്നെ ശപിച്ചോ മരണഹോമംചെയ്തോ അടക്കുന്നവനായിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. എന്തെന്നാൽ ക്ഷത്രിയൻ ബ്രാഹ്മണനിൽനിന്നു ജനിച്ചവനല്ലയോ?

മൂ— അദ്ഭ്യോഗ്നിർബ്രഹ്മതഃ ക്ഷത്രമശ്മനോലോഹമുത്ഥിതം
തേഷാംസർവ്വത്രഗംതേജഃ സ്വാസുയോനിഷു ശാമ്യതി. 321

ഭാ—ജലത്തിൽ അഗ്നിയും, ബ്രാഹ്മണനിൽനിന്നു ക്ഷത്രിയനും, കല്ലിൽനിന്നു ലോഹവും, ഉണ്ടായി അവയുടെ ശക്തികൾ എങ്ങും വ്യാപരിക്കുന്നതായിരുന്നാലും അതതുകളുടെ ഉൽപത്തിസ്ഥാനങ്ങളിൽ അടങ്ങിപ്പോകുന്നു (മുമ്പൊരുകാലത്തിൽക്ഷത്രിയജാതിക്കുനാശംസംഭവിച്ചപ്പോൾആക്ഷത്രിയജാതിസ്ത്രീയിൽ ബ്രാഹ്മണൻ വീണ്ടും പുത്രോല്പാദനം ചെയ്തു ആ ജാതിയെ വീണ്ടും വർദ്ധിപ്പിച്ചതിനാൽ ബ്രാഹ്മണനിൽ നിന്നു ക്ഷത്രിയനുണ്ടായെന്നു പറയുന്നു.)

മൂ— നാബ്രഹ്മക്ഷത്രമൃധ്നോതി നാക്ഷത്രം ബ്രഹ്മവർദ്ധതേ
ബ്രഹ്മക്ഷത്രഞ്ച സംപൃക്തമിഹചാമുത്രവർദ്ധതേ. 322

ഭാ—ബ്രാഹ്മണനില്ലാതെ ക്ഷത്രിയൻ ഹോമാദികാര്യങ്ങളെ നിർവ്വഹിക്കുന്നില്ലായ്കകൊണ്ടും ക്ഷത്രിയനില്ലാതെ ബ്രാഹ്മണൻ ജനങ്ങളെ പരിരക്ഷിക്കുന്നില്ലായ്ക

കൊണ്ടും വൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നതല്ല. രണ്ടുപേരും കൂടിയിരുന്നാൽ ഇഹലോകത്തും പരലോകത്തും സുഖമുണ്ടാകുന്നു.

മൂ— ദത്വാ ധനന്തു വിപ്രേഭ്യസ്സർവ്വം ദണ്ഡസമുത്ഥിതം
പുത്രേ രാജ്യം സമാസൃജ്യ കുർവ്വീത പ്രായണം രണേ. 323

ഭാ—രാജാവു തനിക്കു മൂപ്പുവന്നശേഷം ചിലവുകഴിച്ചുവരുന്ന ശിഷ്ടമുള്ള ദണ്ഡനയിൽനിന്നും ലഭിക്കുന്ന ദ്രവ്യത്തെ ബ്രാഹ്മണർക്കുകൊടുത്തു രാജ്യത്തെ പുത്രങ്കൽ സമർപ്പിച്ചു വീരസ്വർഗ്ഗപ്രാപ്തിക്കിച്ഛയുള്ള പക്ഷം പോർക്കളത്തിൽവെച്ചു യുദ്ധത്തിൽ പിന്തിരിയാതെ മരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏവം ചരൻ സദായുക്തോ രാജധർമ്മേഷു പാർത്ഥിവഃ
ഹിതേഷു ചൈവ ലോകസ്യ സർവ്വാൻ ഭൃത്യാന്നിയോജയേൽ.

ഭാ—ധർമ്മപ്രകാരം രാജ്യപരിപാലനത്തിൽ പ്രയതിക്കുന്ന രാജാവു ലോകർക്കും പ്രിയമായ കാര്യത്തെച്ചെയ്യത്തക്കവണ്ണം സകല വേലക്കാരെയും നിയമിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏഷോഽഖിലഃ കർമ്മവിധിരുക്തോ രാജ്ഞസ്സനാതനഃ
ഇമം കർമ്മവിധിം വിദ്യാൽ ക്രമശോ വൈശ്യശൂദ്രയോഃ. 325

ഭാ—ഏഴാമദ്ധ്യായംമുതൽ ഇതുപര്യന്തം പുരാതനമായ രാജധർമ്മത്തെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞതവസാനിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇനി വൈശ്യശൂദ്രന്മാരുടെ ധർമ്മവിധിയെക്കുറിച്ചു പറയാൻതുടങ്ങുന്നു.

വൈശ്യധർമ്മം.

മൂ— വൈശ്യസ്തു കൃതസംസ്കാരഃ കൃത്വാ ദാരപരിഗ്രഹം
വാർത്തായാം നിത്യയുക്തസ്സ്യാൽ പശൂനാഞ്ചൈവ രക്ഷണേ.

ഭാ—വൈശ്യൻ ഉപനയനം മുതലായ സംസ്കാരം ചെയ്തുകൊണ്ടു വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്തശേഷം വിവാഹം ചെയ്തു ഗോരക്ഷണം ചെയ്യുന്നതിലും കൃഷിമുതലായ ജീവനോപായത്തിലും പ്രയത്നമുള്ളവനായിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പ്രജാപതിർഹി വൈശ്യായ സൃഷ്ട്വാ പരിദദേ പശൂൻ
ബ്രാഹ്മണായ ച രാജ്ഞേ ച സർവ്വാഃ പരിദദേ പ്രജാഃ. 327

ഭാ—ബ്രഹ്മാവു ഗോക്കളെസ്സൃഷ്ടിച്ചു അതിനെ രക്ഷിക്കുന്നതിനായിട്ടു വൈശ്യനിലും പ്രജകളെസ്സൃഷ്ടിച്ചു അവരെ ഇഹപരലോകങ്ങളിൽ രക്ഷിക്കുന്നതിനായിട്ടു ബ്രാഹ്മണക്ഷത്രിയന്മാരിലും സമർപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

മൂ— ന ച വൈശ്യസ്യ കാമസ്സ്യാന്ന രക്ഷേയം പശൂനിതി
വൈശ്യേ ചേച്ഛതി നാന്യേന രക്ഷിതവ്യാഃ കഥഞ്ചന. 328

ഭാ—പശുക്കളെ നാം രക്ഷിക്കേണ്ടെന്നു വൈശ്യൻ വിചാരിക്കരുതാത്തതാകുന്നു. അവൻ രക്ഷിക്കയായാൽ മറ്റൊരുജാതിക്കാരനും പശുക്കളെ രക്ഷിച്ചുകൂടുന്നതല്ല.

മൂ— മണിമുക്താപ്രവാളാനാം ലോഹാനാന്താന്തവസ്യ ച
ഗന്ധാനാഞ്ച രസാനാഞ്ച വിദ്യാദർഘബലാബലം. 329

ഭാ—രത്നം, മുത്തു, പവിഴം, ലോഹം, വസ്ത്രം, കർപ്പൂരം മുതലായ സുഗന്ധദ്രവ്യം, ഉപ്പുമുതലായ രസങ്ങൾ, ഇവയ്ക്കു അതതുദേശങ്ങളിലുള്ള വിലയുടെ ഏറ്റക്കുറവിനേയും ചരക്കുകളുടെ ഗുണാഗുണങ്ങളേയും വൈശ്യൻ അറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ബീജാനാമുപ്തിവിച്ച സ്യാൽ ക്ഷേത്രദോഷഗുണസ്യ ച
മാനയോഗഞ്ച ജാനീയാത്തുലായോഗാംശ്ച സൎവ്വശഃ 330

ഭാ—എല്ലാ വിത്തുകളേയും വിതയ്ക്കുന്ന ക്രമങ്ങളേയും അതതുകൾ വിതയ്ക്കേണ്ട കാലങ്ങളേയും നിലത്തിന്റെ ഗുണദോഷങ്ങളേയും പടി ത്രാസ് ഇവയിലുള്ള തന്ത്രോപായങ്ങളേയും അറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സാരാസാരഞ്ച ഭാണ്ഡാനാം ദേശാനാഞ്ച ഗുണാഗുണാൻ
ലാഭാലാഭഞ്ച പണ്യാനാം പശൂനാം പരിവൎദ്ധനം. 331

ഭാ—ഓരോമാതിരിയായ ചരക്കുകളും നൽപുതിൽപുകളേയും ചരക്കുകൾ അതതുദേശങ്ങളിലിരിക്കുന്ന വിലയേയും ഈ ചരക്കിനെ ഇത്രകാലം വച്ചിരുന്നാൽ ഇത്രത്തോളം ലാഭനഷ്ടങ്ങൾ ഉണ്ടാകുമെന്നതിനേയും ഇന്നദേശത്തിൽ പുല്ല്, ജലം, മുതലായ സൌകൎയ്യം പശുക്കളുടെ വൃദ്ധിവിഷയത്തിലുണ്ടാകുമെന്നും അറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഭൃത്യാനാഞ്ച ഭൃതിം വിദ്യാൽ ഭാഷാശ്ച വിവിധാ നൃണാം
ദ്രവ്യാണാം സ്ഥാനയോഗാംശ്ച ക്രയവിക്രയമേവ ച. 332

ഭാ— കൃഷീവലന്മാൎക്കും, മാടുമേയ്ക്കുന്നവൎക്കും, ദേശം കാലം എന്നിവകളെ അറിഞ്ഞുവേണം ശമ്പളം കൊടുക്കേണ്ടതു്. ഗൌഡദേശം മുതലായ നാനാദേശത്തിലും പ്രചരിക്കുന്ന ഭാഷയെ അറിയേണ്ടതാകുന്നു. ചരക്കുകളെ സ്ഥാനയോഗങ്ങളെ അനുസരിച്ചു വിൽക്കുകയും വാങ്ങുകയും ചെയ്യാമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— ധൎമ്മേണ ച ദ്രവ്യവൃദ്ധാവാതിഷ്ഠേദ്യത്നമുത്തമം
ദദ്യാച്ച സൎവ്വഭൂതാനാം അന്നമേവ പ്രയത്നതഃ 333

ഭാ—ധൎമ്മാനുസരണം വ്യാപാരംചെയ്തു് ദ്രവ്യത്തെ വൎദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനു യത്നിക്കേണ്ടതാകുന്നു. മററുള്ള ദാനങ്ങളേക്കാൾ സകല പ്രാണികൾക്കും അവശ്യം ചെയ്യേണ്ടതു് അന്നദാനമാകുന്നു.

ശൂദ്രധൎമ്മം.

മൂ— വിപ്രാണാം വേദവിദുഷാം ഗൃഹസ്ഥാനാം യശസ്വിനാം
ശുശ്രൂഷൈവ തു ശൂദ്രസ്യ ധൎമ്മോ നൈശ്രേയസഃ പരഃ.

ഭാ—വേദശാസ്ത്രജ്ഞനായി കീൎത്തിമാനായിരിക്കുന്ന ഗൃഹസ്ഥബ്രാഹ്മണനെ ശുശ്രൂഷ ചെയ്യുന്നതുതന്നെയാണ് ശൂദ്രനു മോക്ഷദായകമായ ഉൽകൃഷ്ടധൎമ്മം.

മൂ— ശുചിരുൽകൃഷ്ടശുശ്രൂഷുർ മൃദുവാഗനഹംകൃതഃ
ബ്രാഹ്മണാദ്യാശ്രയോ നിത്യ മുൽകൃഷ്ടാം ജാതിമശ്നുതേ.

ഭാ—നിൎമ്മലമായ ബാഹ്യാന്തഃകരണങ്ങളോടുകൂടിയവനായി ഉയൎന്ന ജാതിജനെ വാഗ്ദൂഷണം ചെയ്യാതെ ബ്രാഹ്മണനെയും, അവനില്ലെങ്കിൽ ക്ഷത്രിയനേയും അവനില്ലെങ്കിൽ വൈശ്യനേയും ഉൽകൃഷ്ടമായി ശുശ്രൂഷിച്ചുകൊണ്ടു അഹങ്കാരിയാകാതെ നിത്യവും അടുത്തിരിക്കുന്ന ശൂദ്രൻ ഉയൎന്ന ജാതിജനായി ഭവിക്കും. (അങ്ങിനെ ആയാൽ അവൻ ബ്രാഹ്മണനെന്നപോലെ ഉപചരിക്കപ്പെടും.)

മൂ— ഏഷോ നാപദി വർണ്ണാനാമുക്തഃ കർമ്മവിധിശ്ശുഭഃ
ആപദ്യപി ഹി യസ്തേഷാം ക്രമശസ്തന്നിബോധത. ൩൩൬

ഭാ—ഇതുവരെയും ആപത്തില്ലാത്ത കാലത്തിൽ നാലുവർണ്ണങ്ങൾക്കുമുള്ള കർമ്മവിധി പറഞ്ഞതവസാനിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ആപൽകാലത്തിൽ ആ വർണ്ണജന്മാർ ചെയ്യേണ്ടതായ ധർമ്മത്തെയും സങ്കരജാതിയുണ്ടാകുന്നതിനെയും ക്രമമായി കേൾക്കുക.

ഒൻപതാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

ആകെ അദ്ധ്യായം ൯. ശ്ലോകം ൩൩൬൭.

പത്താം അദ്ധ്യായം.

സങ്കരജാതിയുടെ ഉൽപത്തി.

മൂ— അധിധീരം സ്ത്രയോവർണ്ണാഃ സ്വകർമ്മസ്ഥാദ്വിജാതയഃ
പ്രബ്രൂയാൽ ബ്രാഹ്മണസ്ത്വേഷാം നേതരാവിതിനിശ്ചയഃ 1

ഭാ—അവരവരുടെ കർമ്മത്തിൽ സ്ഥിരപ്രതിപത്തിയുള്ള ബ്രാഹ്മണ, ക്ഷത്രിയ, വൈശ്യന്മാരായ ദ്വിജാതികൾ മൂന്നുപേരും വേദം അദ്ധ്യയനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. അതിൽ ക്ഷത്രിയവൈശ്യന്മാരെ ബ്രാഹ്മണൻ അദ്ധ്യയനം ചെയ്യിക്കണം, അവർ രണ്ടുപേർക്കും അദ്ധ്യയനം ചെയ്യിക്കാൻ അവകാശമില്ല.

മൂ— സർവ്വേഷാംബ്രാഹ്മണോവിദ്യാ ദ്വൃത്ത്യുപായാൻ യഥാവിധി
പ്രബ്രൂയാദിതരേഭ്യശ്ച സ്വയഞ്ചൈവ തഥാഭവേൽ. 2

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ എല്ലാവർണ്ണങ്ങൾക്കും ജീവനോപായങ്ങളെ അറിഞ്ഞു പറയണം. താനും തന്റെ ജീവനോപായത്തെ അറിഞ്ഞു അപ്രകാരം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— വൈശേഷ്യാൽപ്രകൃതിശ്രൈഷ്ഠ്യാന്നിയമസ്യ ച ധാരണാൽ
സംസ്കാരസ്യവിശേഷാച്ച വർണ്ണാനാം ബ്രാഹ്മണഃപ്രഭുഃ. 3

ഭാ—ഉയന്നജാതിയാകയാലും സ്വഭാവേന ഉയന്ന സ്ഥലത്തിൽനിന്നും ജനിച്ചുകൊണ്ടും അനുഷ്ഠാനത്തെ മുഖ്യമായി ധരിച്ചിരിക്കകൊണ്ടും അധികം സംസ്കാരങ്ങളെ ധരിക്കുകകൊണ്ടും ബ്രാഹ്മണൻ വർണ്ണങ്ങൾക്കെല്ലാം അദ്ധ്യയനം ചെയ്യിക്കുന്നതിലും ജീവനോപായത്തെ അറിഞ്ഞുപദേശിക്കുന്നതിലും പ്രഭുവായ് ഭവിക്കുന്നു.

മൂ— ബ്രാഹ്മണക്ഷത്രിയോവൈശ്യ സ്ത്രയോ വർണ്ണാദ്വിജാതയഃ
ചതുർത്ഥ ഏകജാതിസ്തു ശൂദ്രോ നാസ്തി തു പഞ്ചമഃ. 4

ഭാ—നാലുവർണ്ണങ്ങളിൽ ബ്രാഹ്മണൻ, ക്ഷത്രിയൻ, വൈശ്യൻ ഈ മൂന്നുപേരും രണ്ടുവിധമായിട്ടു ജനിക്കുകകൊണ്ടു് ദ്വിജന്മാരെന്നു പറയപ്പെടുന്നു ശൂദ്രന്നു ഉപനയനം മുതലായതു് ഇല്ലാത്തതിനാൽ ഒരു ജാതിയായിത്തന്നെ ഇരിക്കുന്നു. ഈ നാലുവർണ്ണങ്ങളെയൊഴിച്ചു അഞ്ചാമതൊരുവർണ്ണം ഇല്ലാത്തതാകുന്നു.

മൂ— സർവ്വവർണ്ണേഷു തുല്യാസു പത്നീഷ്വക്ഷതയോനിഷു
അനുലോമ്യേ നസംഭൂതാ ജാത്യാജ്ഞേയാസ്തഏവതേ. 5

ഭാ—നാലുവർണ്ണങ്ങളിലും തന്റെ ജാതിജയായും വ്യഭിചാരദോഷമില്ലാത്തവളായും ഇരിക്കുന്ന ധർമ്മപത്നിയെ വിവാഹംചെയ്ത വരന്റെ ബീജംകൊണ്ടു് ആ ധർമ്മപത്നി പ്രസവിക്കുന്ന പുത്രന്മാർ അനുലോമ്യമായി അതതുജാതികളെന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു.

അനുലോമജാതി.

മൂ— സ്ത്രീഷ്വനന്തരജാതാസു ദ്വിജൈരുല്പാദിതാൻ സുതാൻ
സദൃശാനേവ താനാഹുർമ്മാതൃദോഷവിഗർഹിതാൻ. 6

ഭാ—ദ്വിജാതീയന്മാരാൽ അവരവരുടെ അടുത്ത രണ്ടാമത്തെ വർണ്ണത്തിലുള്ള സ്ത്രീകളിൽ ഉല്പാദിപ്പിക്കപ്പെട്ട പുത്രന്മാർ മാതാവിന്റെ ജാതിയിൽനിന്നു ഉയർന്നവരായും പിതാവിന്റെ ജാതിയാകാത്തവരായും പിതാവിനോടു സദൃശന്മാരെന്നു പറയത്തക്കവരായുമിരിക്കുന്നു.

മൂ— അനന്തരാസു ജാതാനാം വിധിരേഷ സനാതനഃ
ദ്വ്യേകാന്തരാസു ജാതാനാം ധർമ്മ്യം വിദ്യാദിമം വിധിം. 7

ഭാ—ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞതു് അടുത്ത താഴ്ന്ന ജാതിസ്ത്രീയിൽ ജനിച്ച അനുലോമജാതിയെക്കുറിച്ചാകുന്നു. ഇനി ഒന്നുവിട്ടും രണ്ടുവിട്ടും താഴ്ന്നജാതിയിൽ ജനിക്കുന്നവന്റെ വിധിയെ ധർമ്മാനുസരണം പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു കേട്ടുകൊള്ളുക.

മൂ— ബ്രാഹ്മണാദ്വൈശ്യകന്യായാമംബഷ്ഠോ നാമ ജായതേ
നിഷാദഃ ശൂദ്രകന്യായാം യഃ പാരശവ ഉച്യതേ. 8

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ വിവാഹംചെയ്ത വൈശ്യഭാര്യയിൽ ജനിച്ചവൻ അംബഷ്ഠൻ എന്നും അപ്രകാരമുള്ള ശൂദ്രഭാര്യയിൽ ജനിച്ചപുത്രൻ നിഷാദൻ എന്നും പറയപ്പെടുന്നു. ഈ നിഷാദനെ പാരശവനെന്നും പറയും.

മൂ— ക്ഷത്രിയാച്ഛൂദ്രകന്യായാം ക്രൂരാചാരവിഹാരവാൻ
ക്ഷത്രശൂദ്രവപുർജ്ജന്തുരുഗ്രോ നാമ പ്രജായതേ. 9

ഭാ—ക്ഷത്രിയനാൽ വിവാഹംചെയ്യപ്പെട്ട ശൂദ്രഭാര്യയിൽ ജനിച്ചവൻ കഠിനപ്രവൃത്തനായും ക്ഷത്രിയന്റെയും, ശൂദ്രന്റെയും, നടത്തയോടുകൂടിയവനായുമിരിക്കുന്നു. അവന് ഉഗ്രൻ എന്നു പേർ.

മൂ— വിപ്രസ്യ ത്രിഷു വർണ്ണേഷു നൃപതേർവ്വർണ്ണയോർദ്വയോഃ
വൈശ്യസ്യ വർണ്ണേ ചൈകസ്മിൻ ഷഡേതേഽപസദാഃ സ്മൃതാഃ

ഭാ—ബ്രാഹ്മണനു തന്റെ കീഴിലുള്ള മൂന്നുജാതിയിലും ക്ഷത്രിയനു തന്റെ കീഴിലുള്ള രണ്ടുജാതിയിലും, വൈശ്യനു തന്റെ കീഴിലുള്ള ഒരു ജാതിയിലും ജനിക്കുന്ന ഈ ആറുപേരും സജാതിയിൽ ജനിക്കുന്ന പുത്രനേക്കാൾ അപകൃഷ്ടന്മാരാകയാൽ അപസദന്മാരെന്നു പറയപ്പെടുന്നു. (അപസദന്മാർ=നിസ്സാരന്മാർ)

പ്രതിലോമജാതി.

മൂ— ക്ഷത്രിയാദ്വിപ്രകന്യായാം സൂതോ ഭവതി ജാതിതഃ
വൈശ്യാന്മാഗധവൈദേഹൌ രാജവിപ്രാംഗനാസുതൌ.

ഭാ—ക്ഷത്രിയനു ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയിൽ ജനിച്ചവൻ സൂതനെന്നും, വൈശ്യനു ക്ഷത്രിയസ്ത്രീയിൽ ജനിച്ചവൻ മാഗധനെന്നും, വൈശ്യനു ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയിൽ ജനിച്ചവൻ വൈദേഹനെന്നും പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ— ശൂദ്രാദായോഗവഃ ക്ഷത്താ ചണ്ഡാലശ്ചാധമോ നൃണാം
വൈശ്യരാജന്യവിപ്രാസു ജായന്തേ വർണ്ണസങ്കരാഃ. 12

ഭാ—ശൂദ്രബീജത്തിൽ വൈശ്യക്ഷത്രിയ ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീകളുടെ ഗർഭത്തിൽനിന്നു ജനിച്ച പുത്രന്മാർ അയോഗവനെന്നും ക്ഷത്താവെന്നും മനുഷ്യരിൽ താഴ്ന്നവനായ ചണ്ഡാലനെന്നും ക്രമപ്രകാരം പറയപ്പെടുന്നു. എന്നാൽ ശൂദ്രനു വൈശ്യസ്ത്രീയിൽ ജനിച്ചവൻ അയോഗവനും, ക്ഷത്രിയസ്ത്രീയിൽ ജനിച്ചവൻ ക്ഷത്താവും, ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയിൽ ജനിച്ചവൻ ചണ്ഡാലനെന്നും സാരം.

മൂ— ഏകാന്തരേ ത്വാനുലോമ്യാദംബഷ്ഠോഗ്രൌ യഥാ സ്മൃതൌ
ക്ഷത്തൃവൈദേഹകൌ തദ്വൽ പ്രാതിലോമ്യേപി ജന്മനി. 13

ഭാ—അനുലോമജാതിയിൽ ബ്രാഹ്മണനും വൈശ്യപത്നിയിൽ ജനിച്ചവനും അംബഷ്ഠൻ, ക്ഷത്രിയനു ശൂദ്രപത്നിയിൽ ജനിച്ച ഉഗ്രൻ, ഇവരെപ്പോലെ പ്രതിലോമജാതിയിൽ ക്ഷത്താവും, വൈദേഹനും തൊടുന്നതിനു യോഗ്യന്മാരെന്നും പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ— പുത്രായേനന്തരസ്ത്രീജാഃ ക്രമേണോക്താ ദ്വിജന്മനാം
താനനന്തരനാമ്നസ്തു മാതൃദോഷാൽ പ്രചക്ഷതേ. 14

ഭാ—ദ്വിജന്മാർക്കു താഴ്ന്നജാതിയിൽ അനുലോമമായി ജനിച്ച (ബ്രാഹ്മണക്ഷത്രിയ വൈശ്യശൂദ്ര) പുത്രന്മാർ മാതാവിന്റെ ജാതിയെ പ്രാപിക്കുന്നതുകൊണ്ടു മാതാവിന്റെ ജാതിക്കു വിധിച്ച സംസ്കാരം ചെയ്യപ്പെടേണ്ടവർകളെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

അന്തരാളജാതി.

മൂ— ബ്രാഹ്മണാദുഗ്രകന്യായാ മാവൃതോനാമ ജായതേ
ആഭീരോംബഷ്ഠകന്യായാ മായോഗവ്യാന്തുധിഗ്വണഃ. 15

ഭാ—ബ്രാഹ്മണനു ഉഗ്രകന്യകയിൽ ജനിച്ചവൻ ആവൃതനെന്നും അംബഷ്ഠകന്യകയിൽ ജനിച്ചവൻ ആഭീരനെന്നും അയോഗവകന്യകയിൽ ജനിച്ചവൻ ധിഗ്വണനെന്നും പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ— ആയോഗവശ്ച ക്ഷത്താച ചണ്ഡാലശ്ചാധമോ നൃണാം
പ്രാതിലോമ്യേന ജായന്തേ ശൂദ്രാദപസദാസ്ത്രയഃ. 16

ഭാ—ശൂദ്രനു പ്രതിലോമമായിട്ടു വൈശ്യകന്യകയിൽ ജനിച്ച അയോഗവനും ക്ഷത്രിയസ്ത്രീയിൽ ജനിച്ച ക്ഷത്താവും ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയിൽ ജനിച്ച ചണ്ഡാലനും, യാതൊരു ധർമ്മകാര്യങ്ങൾക്കും അർഹന്മാരായിഭവിക്കുന്നില്ല.

മൂ— വൈശ്യാന്മാഗധവൈദേഹൌ ക്ഷത്രിയാൽ സൂതഏവതു
പ്രതീപമേതേജായന്തേ പരേപ്യപസദാസ്ത്രയഃ. 17

ഭാ—വൈശ്യനു പ്രതിലോമമായിട്ടു ക്ഷത്രിയസ്ത്രീയിൽ ജനിച്ച മാഗധനും ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയിൽ ജനിച്ച വൈദേഹനും, ക്ഷത്രിയനു അപ്രകാരം ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയിൽ ജനിച്ച സൂതനും പിതൃകർമ്മത്തിനു അനർഹന്മാരാകയാൽ ഈ മൂന്നുപേരും അപസദന്മാരെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ— ജാതോനിഷാദാച്ഛൂദ്രായാം ജാത്യാ ഭവതി പുൽക്കസഃ
ശൂദ്രാജ്ജാതോനിഷാദ്യാന്തു സവൈകുക്കുടകഃസ്മൃതഃ. 18

ഭാ—നിഷാദനു ശൂദ്രസ്ത്രീയിൽ പുൽക്കസനും ശൂദ്രനു നിഷാദസ്ത്രീയിൽ കുക്കുടനും ജനിക്കുന്നു.

മൂ— ക്ഷത്തുർജ്ജാതസ്തഥോഗ്രായാം ശ്വപാക ഇതികീർത്ത്യതേ
വൈദേഹകേന ത്വംബഷ്ഠ്യാ മുൽപന്നോവേണ ഉച്യതേ.

ഭാ—ക്ഷത്താവിനു ഉഗ്രകന്യകയിൽ ശ്വപാകനും വൈദേഹകനു അംബഷ്ഠകന്യകയിൽ വേണനും ജനിക്കുന്നു.

വ്രാത്യജാതി.

മൂ— ദ്വിജാതയസ്സവൎണ്ണാസു ജനയന്ത്യവ്രതാംസ്തു യാൻ
താൻ സാവിത്രീപരിഭ്രഷ്ടാൻ വ്രാത്യാനിതി വിനിൎദ്ദിശേൽ. 20

ഭാ—ദ്വിജാതികൾക്കു സ്വജാതിയിൽ ജനിച്ച പുത്രന്മാൎക്കു വിധിപ്രകാരം കാലങ്ങളിൽ ഉപനയനം മുതലായ സംസ്കാരം ഇല്ലാതായാൽ അവരെ ഗായത്രി ഇല്ലാത്തവരായ വ്രാത്യജാതി എന്നുപറയുന്നു.

മൂ— വ്രാത്യാത്തു ജായതേവിപ്രാല്പാപാത്മാഭ്രൂൎജ്ജകണ്ടകഃ
ആവന്ത്യവാടധാനൌച പുഷ്പധശ്ശൈഖഏവച. 21

ഭാ—വ്രാത്യബ്രാഹ്മണന്നു വ്രാത്യബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയിൽ പാപാത്മാവാകുന്ന ഭ്രൂൎജ്ജകണ്ടകൻ ജനിക്കുന്നു അവന്നു ആവന്ത്യൻ, വാടധാനൻ, പുഷ്പധൻ ശൈഖൻ എന്നു് അതതു ദേശങ്ങളിൽ പേരുപറഞ്ഞുവരുന്നു.

മൂ— ഝല്ലോമല്ലശ്ചരാജന്യാദ്വ്രാത്യാന്നിച്ഛിവിരേവച
നടശ്ചകരണശ്ചൈവ ഖസോദ്രവിഡഏവചാ. 22

ഭാ—വ്രാത്യക്ഷത്രിയന്നു അപ്രകാരമുള്ള ക്ഷത്രിയസ്ത്രീയിൽ ഝല്ലൻ ജനിക്കുന്നു. മല്ലൻ, നിച്ഛിവി, നടൻ, കരണൻ, ഖസൻ ദ്രവിഡൻ എന്നു് അതതുദേശങ്ങളിൽ അതതു പേരുകൾ പറയുന്നു.

മൂ— വൈശ്യാത്തുജായതേ വ്രാത്യാൽ സുധന്വാചാൎയ്യ ഏവച
കാരൂശശ്ചവിജന്മാച മൈത്രസ്സാത്വത ഏവച. 23

ഭാ—വ്രാത്യവൈശ്യന്നു അപ്രകാരമുള്ള വൈശ്യസ്ത്രീയിൽ സുധന്വാ ജനിക്കുന്നു. അവന്നു് ആചാൎയ്യൻ, കാരൂശൻ, വിജന്മാ, മൈത്രൻ സാത്വതൻ എന്നു ഓരോദേശങ്ങളിൽ വ്യത്യസ്തങ്ങളായ ഓരോ പേരുകൾ പറഞ്ഞുവരുന്നു.

മൂ— വ്യഭിചാരേണ വൎണ്ണാനാം അവേദ്യാവേദനേന ച
സ്വകൎമ്മണാഞ്ച ത്യാഗേന ജായന്തേ വൎണ്ണസംകരാഃ. 24

ഭാ—നാലുവൎണ്ണങ്ങളിൽ നിന്നും വ്യഭിചാരദോഷത്താലും തന്റെ ഗോത്രത്തിൽ വിവാഹം ചെയ്യുന്നതിനാലും ജാതകൎമ്മം മുതലായ കൎമ്മങ്ങളെ ചെയ്യാത്തതിനാലും സങ്കരജാതികൾ ഉണ്ടാകുന്നു. എന്നതിന്നു് ഈ വ്രാത്യന്മാർതന്നെ ദൃഷ്ടാന്തമായിരിക്കുന്നു.

മൂ— സംകീൎണ്ണയോനയോയേതു പ്രതിലോമാനുലോമജാഃ
അന്യോന്യവ്യതിഷക്താശ്ച താൻ പ്രവക്ഷ്യാമ്യശേഷതഃ 25

ഭാ—പ്രതിലോമജാതിജനം അനുലോമജാതിജനം പരസ്പരം സംബന്ധം ചെയ്യുന്നതിൽ നിന്നും ജനിച്ചവരായ സംകീൎണ്ണജാതിയെ മുഴുവനും വിസ്തരിച്ചു പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു.

സങ്കീൎണ്ണജാതി.

മൂ— സൂതോവൈദേഹകശ്ചൈവ ചണ്ഡാലശ്ച നരാധമഃ
മാഗധഃക്ഷത്തൃജാതിശ്ച തഥായോഗവഏവച. 26

ഭാ—സൂതൻ വൈദേഹൻ, മനുഷ്യരിൽ താഴ്ന്നവനായ ചണ്ഡാലൻ, മാഗധൻ, ക്ഷത്താ, അയോഗവൻ,

മൂ— ഏതേ ഷട്സദൃശാൻ വർണ്ണാൻ ജനയന്തി സ്വയോനിഷു
മാതൃജാത്യാം പ്രസൂയന്തേ പ്രവരാസു ച യോനിഷു. 27

ഭാ—ഈ ആറുപേരും സ്വജാതിസ്ത്രീകളിലും നാലുവർണ്ണങ്ങളിലുള്ള സ്ത്രീകളിലും തങ്ങൾക്കു ശരിയായ ജാതിയായ പുത്രന്മാരെ ജനിപ്പിക്കുന്നു.

മൂ— യഥാ ത്രയാണാം വർണ്ണാനാം ദ്വയോരാത്മാസ്യ ജായതേ
ആനന്തര്യാൽ സ്വയോന്യാന്തു തഥാ ബാഹ്യേഷ്വപി ക്രമാൽ.

ഭാ—ബ്രാഹ്മണനു ക്ഷത്രിയവൈശ്യസ്ത്രീകളിൽ ജനിച്ചപുത്രന്മാർ എപ്രകാരം ഉപനയനം മുതലായവയ്ക്കു അർഹന്മാരായിരിക്കകൊണ്ടു ഉൽകൃഷ്ടന്മാരായിരിക്കുന്നുവോ അപ്രകാരം വൈശ്യനു ക്ഷത്രിയസ്ത്രീയിലും ക്ഷത്രിയനു ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയിലും ജനിച്ച പുത്രന്മാർ ശൂദ്രനു വൈശ്യ ക്ഷത്രിയ ബ്രാഹ്മണ സ്ത്രീകളിൽ ജനിച്ച പുത്രന്മാരെക്കാളിലും ഉൽകൃഷ്ടന്മാരാകുന്നു.

മൂ— തേ ചാപി ബാഹ്യാൻസുബഹൂം സ്തതോപ്യധിക ദൂഷിതാൻ
പരസ്പരസ്യ ദാരേഷു ജനയന്തി വിഗർഹിതാൻ. 29

ഭാ—മേൽപറഞ്ഞ സൂതൻമുതലായ ആറുപേരും ഒരുത്തനെ ഒരുത്തന്റെ പതിയിൽ തങ്ങളേക്കാൾ നിന്ദിതന്മാരായും മറ്റുള്ളതിനനർഹന്മാരായും ഇരിക്കുന്ന ബഹുക്കളായ സങ്കീർണ്ണജാതികളെ ജനിപ്പിക്കുന്നു.

മൂ— യഥൈവ ശൂദ്രോ ബ്രാഹ്മണ്യാം ബാഹ്യം ജന്തും പ്രസൂയതേ
തഥാ ബാഹ്യതരം ബാഹ്യശ്ചാതുർവർണ്യേ പ്രസൂയതേ. 30

ഭാ—ശൂദ്രൻ ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയിൽ എപ്രകാരം സങ്കീർണ്ണജാതിയായ ചണ്ഡാലനെ ജനിപ്പിക്കുന്നുവോ അപ്രകാരം ആ ചണ്ഡാലൻമുതലായ ബാഹ്യജാതികളും നാലുവർണ്ണങ്ങളിലുള്ള സ്ത്രീകളിൽനിന്നും തനിക്കു താഴ്ന്ന ബാഹ്യജാതിക്കാരെ ജനിപ്പിക്കുന്നു. (ബാഹ്യജാതി=തീണ്ടലുള്ളജാതി)

മൂ— പ്രതികൂലം വർത്തമാനാ ബാഹ്യാ ബാഹ്യതരാൻ പുനഃ
ഹീനാ ഹീനാൻ പ്രസൂയന്തേ വർണ്ണാൻ പഞ്ചദശൈവ തു. 31

ഭാ—ശൂദ്രനു ഉൽകൃഷ്ടകളായ മൂന്നുവർണ്ണത്തിലുള്ള പത്നികളിൽ ജനിച്ച അയോഗവൻ, ക്ഷത്താ, ചണ്ഡാലൻ എന്ന മൂന്നുപുത്രന്മാരും അവരവരുടെ ജാതിസ്ത്രീകളിലും നാലുവർണ്ണത്തിലുള്ള പത്നികളിലും ഓരോരുത്തർ അഞ്ചഞ്ചുപുത്രന്മാർ വീതം ഏററവും ബാഹ്യജാതികളായ ൧൫ പുത്രന്മാരെ ജനിപ്പിക്കുന്നു.

മൂ— പ്രസാധനോപചാരജ്ഞമദാസം ദാസജീവനം
സൈരന്ധ്രം വാഗുരാവൃത്തിം സൂതേ ദസ്യുരയോഗവേ. 32

ഭാ—താഴെപ്പറയുന്ന ലക്ഷണങ്ങളോടുകൂടിയ ദസ്യുവായവൻ അയോഗവജാതി സ്ത്രീയിൽ എണ്ണതേക്കുക കൈകാൽ തിരുമ്മുക മുതലായ പ്രവൃത്തിയോടുകൂടിയ സൈരന്ധ്രനെ ജനിപ്പിക്കുന്നു.

മൂ— മൈത്രേയകന്തു വൈദേഹോ മാധൂകം സമ്പ്രസൂയതേ
നൄൻപ്രശംസത്യജസ്രം യോ ഘണ്ടാതാഡോരുണോദയേ. 33

ഭാ—വൈശ്യനു ബ്രാഹ്മണഭാര്യയിൽ ജനിച്ചവനായ വൈദേഹൻ ശൂദ്രനു വൈശ്യഭാര്യയിൽ ജനിച്ചവളായ അയോഗവസ്ത്രീയിൽ മൈത്രേയനെ ജനിപ്പിക്കുന്നു. അവന്റെ തൊഴിൽ സൂര്യോദയത്തിൽ മണികിലുക്കിക്കൊണ്ടു എല്ലാവരെയും സ്തുതിചെയ്തു ഭിക്ഷ എടുത്തുപയോഗിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നിഷാദോ മാർഗവം സൂതേ ദാസം നൌകർമ്മജീവിനം
കൈവർത്തമിതി യം പ്രാഹുരാര്യാവർത്തനിവാസിനഃ. 34

ഭാ—ബ്രാഹ്മണന്നു ശൂദ്രപത്നിയിൽ ജനിച്ചവനായ നിഷാദൻ അയോഗവസ്ത്രീയിൽ നൌകർമ്മജീവി എന്നു പറയുന്ന മാർഗ്ഗവനെ ജനിപ്പിക്കുന്നു. അവനെ ആര്യാവർത്തത്തിലുള്ളവർ കൈവർത്തനെന്നും പറയുന്നു (നൌകർമ്മജീവി=ഓടം നടത്തുന്ന തൊഴിലോടുകൂടിയവൻ)

മൂ— മൃതവസ്ത്രഭൃത്സു നാരീഷു ഗർഹിതാന്നാശനാസു ച
ഭവന്ത്യായോഗവീഷ്വേതേ ജാതിഹീനാഃ പൃഥക്ത്രയഃ. 35

ഭാ—ഹീനജാതകളിൽ മേല്പറഞ്ഞ സൈരന്ധ്രൻ മൈത്രേയൻ മാർഗ്ഗവൻ ഈ മൂന്നുപേരും അയോഗവസ്ത്രീയിൽ ജനിച്ചവരായിരുന്നാലും പിതാക്കന്മാരുടെ ഭേദത്താൽ ഭിന്നകളായ തൊഴിലുകളോടു കൂടിയവരായും പ്രേതവസ്ത്രങ്ങളെ ഉടുക്കുന്നവരായും നിന്ദ്യമായ എച്ചിൽചോറു തിന്നുന്നവരായും ഇരിക്കുന്നു.

മൂ— കാരാവരോ നിഷാദാത്തു ചർമ്മകാരഃ പ്രസൂയതേ
വൈദേഹസൈരന്ധ്രഭേദൌ ബഹിർഗ്രാമപ്രതിശ്രയൌ.

ഭാ—നിഷാദനു വിദേഹജാതസ്ത്രീയിൽ തോലിൽ വേലചെയ്യുന്ന കാരാവരൻ (ചെമ്മാൻ) ജനിക്കുന്നു. വൈദേഹൻ, സൈരന്ധ്രൻ മുതലായ ഭേദക്കാർ ഗ്രാമത്തിനു വെളിയിൽ കുടിപാർക്കേണ്ടവരാകുന്നു.

മൂ— ചണ്ഡാലാൽ പാണ്ഡുസോപാകസ്ത്വക്സാരവ്യവഹാരവാൻ
ആഹിണ്ഡികോ നിഷാദേന വൈദേഹ്യാമേവ ജായതേ. 37

ഭാ—ചണ്ഡാലനു വൈദേഹസ്ത്രീയിൽ പാണ്ഡുസോപാകൻ ജനിക്കുന്നു. അവന്റെ തൊഴിൽ മുളയിൽ പല വേലകളും ചെയ്യുന്നതാകുന്നു നിഷാദനു ആ സ്ത്രീയിൽ ആഹിണ്ഡികൻ ജനിക്കുന്നു ഇവനു കുററക്കാരെ അടിക്കുക കെട്ടുക കൊല്ലുക ആദി ക്രിയകൾ ചെയ്യുന്ന സ്ഥലത്തിൽ കാവൽ ഇരിക്കുന്ന തൊഴിലാകുന്നു.

മൂ— ചണ്ഡാലേന തു സോപാകോ മൂലവ്യസനവൃത്തിമാൻ
പുൽക്കസ്യാം ജായതേ പാപഃ സദാ സജ്ജനഗർഹിതഃ. 38

ഭാ—ചണ്ഡാലനു പുൽക്കസജാതിസ്ത്രീയിൽ സോപാകൻ ജനിക്കുന്നു. അവന്റെ തൊഴിൽ രാജാവിന്റെ കല്പനപ്രകാരം കൊലയ്ക്കു യോഗ്യന്മാരെ കൊലചെയ്യുന്നതാകുന്നു. ആകയാൽ അവൻ മഹാന്മാരാൽ സദാ നിന്ദിതനായും ഏററവും പാപിയായും ഇരിക്കുന്നു.

മൂ— നിഷാദസ്ത്രീ തു ചണ്ഡാലാൽ പുത്രമന്ത്യാവസായിനം
ശ്മശാനഗോചരം സൂതേ ബാഹ്യാനാമപി ഗർഹിതം. 39

ഭാ—ചണ്ഡാലനു നിഷാദജാതിസ്ത്രീയിൽ അന്ത്യാവസായി ജനിക്കുന്നു. ചണ്ഡാലന്റെ തൊഴിലിൽനിന്നും നീചമായ ചുടുകാടുസൂക്ഷിക്കുന്നതാകുന്നു അവന്റെ തൊഴിൽ.

മൂ— സങ്കരജാതയസ്ത്വേതാഃ പിതൃമാതൃപ്രദർശിതാഃ
പ്രച്ഛന്നാ വാ പ്രകാശം വാ വേദിതവ്യാഃ സ്വകർമ്മഭിഃ. 40

ഭാ—മാതാപിതാക്കന്മാരുടെ നീചമായ സംസർഗ്ഗംനിമിത്തം ജനിച്ചവരായ സങ്കരജാതികളുടെ ഉൽപത്തിയെ വിശദമായി പറഞ്ഞു. ഇവർ രഹസ്യമായി വ്യഭിചരിച്ചു ജനിച്ചാലും പരസ്യമായി വ്യഭിചരിച്ചു ജനിച്ചാലും അവരവരുടെ തൊഴിൽകൊണ്ടു അറിയപ്പെടാമെന്നുള്ളവരാകുന്നു.

മൂ— സജാതിജാനന്തരജാഃ ഷട്സുതാ ദ്വിജധർമ്മിണഃ
ശൂദ്രാണാന്തു സധർമ്മാണഃ സർവ്വേപധ്വംസജാഃ സ്മൃതാഃ. 41

ഭാ—ദ്വിജാതികൾക്ക അനുലോമമായി ജനിച്ച ആറുവകയും സ്വജാതിയിൽ ജനിച്ചവരെപ്പോലെ ഉപനയനം മുതലായ ജാതിധർമ്മങ്ങൾക്ക യോഗ്യന്മാരാകുന്നു. പ്രതിലോമമായി ജനിച്ചവരെല്ലാം ഉപനയനം മുതലായവക്കു അനർഹന്മാരാകുന്നു.

മൂ— തപോബീജപ്രഭാവൈസ്തു തേ ഗച്ഛന്തി യുഗേ യുഗേ
ഉത്കർഷഞ്ചാപകർഷഞ്ച മനുഷ്യേഷ്വിഹ ജന്മതഃ. 42

ഭാ—സ്വജാതിയിൽ ജനിച്ചവരും അനുലോമജാതിജന്മാരും തപസ്സ്, ബീജം ഇവയുടെ പ്രഭാവത്താൽ കൃതത്രേതായുഗങ്ങളിൽ ഉൽകൃഷ്ടത്വത്തെയും താന്താങ്ങളുടെ പ്രഭാവമില്ലായ്മയാൽ അപകൃഷ്ടത്വത്തെയും പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— ശനകൈസ്തു ക്രിയാലോപാദിമാഃ ക്ഷത്രിയജാതയഃ
വൃഷലത്വം ഗതാ ലോകേ ബ്രാഹ്മണാദർശനേന ച. 43

ഭാ—ബ്രാഹ്മണനിൽ വണക്കമില്ലായ്കയാലും ഉപനയനം മുതലായ കർമ്മലോപത്താലും താഴെപ്പറയുന്ന ക്ഷത്രിയജാതികൾ ഈ ലോകത്തിൽ വരവരെ ശൂദ്രത്വത്തെ പ്രാപിച്ചു.

മൂ— പൌണ്ഡ്രകാശ്ചൌഡ്രദ്രവിഡാഃ കാംബോജാ യവനാശ്ശകാഃ
പാരദാപഹ്ലവാശ്ചീനാഃ കിരാതാ ദരദാഃ ഖശാഃ. 44

ഭാ—പൌണ്ഡ്രം, ഔഡ്രം, ദ്രവിഡം, കാംബോജം, യവനം, ശകം, പാരദം, ബാൽഹീകം, ചീനം, കിരാതം, ദരദം, ഖശം ഈ ദേശങ്ങളെ പരിപാലനം ചെയ്തുവരെല്ലാം മേല്പറഞ്ഞ പ്രകാരം ശൂദ്രന്മാരായി ഭവിച്ചു.

മൂ— മുഖബാഹൂരുപജ്ജാനാം യാ ലോകേ ജാതയോ ബഹിഃ
മ്ലേച്ഛവാചശ്ചാര്യവാചഃ സർവ്വേ തേ ദസ്യവഃ സ്മൃതാഃ. 45

ഭാ—ലോകത്തിൽ നാലുവർണ്ണങ്ങൾക്കും സങ്കരജാതിയിൽ ജനിച്ചവരിൽ ചിലർ മ്ലേച്ഛഭാഷയുള്ളവരായും ചിലർ സംസ്കൃതം മുതലായ ഉൽകൃഷ്ടഭാഷയുള്ളവരായും ഇരിക്കുന്നു. എങ്കിലും എല്ലാവരും ദസ്യുക്കളെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ— യേ ദ്വിജാനാമപസദാ യേ ചാപധ്വംസജാഃ സ്മൃതാഃ
തേ നിന്ദിതൈർവർത്തയേയുർദ്വിജാനാമേവ കർമ്മഭിഃ. 46

ഭാ—അനുലോമപ്രതിലോമജാതികളെല്ലാം ദ്വിജാതികൾക്ക ഉപകാരമായ താഴെപ്പറയുന്ന തൊഴിലുകളെ ചെയ്തുപജീവിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

സങ്കരജാതിത്തൊഴിൽ.

മൂ— സൂതാനാമശ്വസാരഥ്യമംബഷ്ഠാനാം ചികിത്സനം
വൈദേഹകാനാം സ്ത്രീകാര്യം മാഗധാനാം വണിക്പഥഃ.

ഭാ—സൂതജാതിക്കാർക്ക തേരോടിക്കുക എന്നതും അംബഷ്ഠജാതിക്കാർക്ക രണവൈദ്യം ചെയ്യുകയും വൈദേഹജാതിക്കാർക്ക അന്തഃപുരത്തെ സൂക്ഷിച്ചുകൊള്ളുക എന്നതും മാഗധജാതിക്കാർക്ക സമുദ്രത്തിലും കരയിലും വർത്തകം ചെയ്യുക എന്നതും തൊഴിലാകുന്നു.

മൂ— മത്സ്യഘാതോ നിഷാദാനാം ത്വഷ്ടിസ്ത്വായോഗവസ്യ ച
മേദാന്ധ്രചുഞ്ചുമദ്ഗൂനാ മാരണ്യപശുഹിംസനം. 48

ഭാ—നിഷാദന് മീൻപിടിക്കുക എന്നതും ആയോഗവന് തച്ചുവേലയും മേദൻ ആന്ധ്രൻ, ചുഞ്ചു, മദ്ഗു ഇവർക്ക് വ്യാപാരത്തിനായിട്ട് വനത്തിൽനിന്നു മൃഗങ്ങളെ പിടിച്ചുകൊല്ലുന്നതും തൊഴിലാകുന്നു.

മൂ— ക്ഷത്തൃഗ്രപുക്കസാനാന്തു ബിലൌകോവധബന്ധനം
ധിഗ്വണാനാം ചർമ്മകാര്യം വേണാനാം ഭാണ്ഡവാദനം. 49

ഭാ—ക്ഷത്താവ്, ഉഗ്രൻ, പുൽക്കസൻ ഇവർക്ക് പൊത്തിൽനിന്നു എലി, ഉടുമ്പു മുതലായ ജന്തുക്കളെ പിടിക്കുന്നതും ധിഗ്വണന് തോൽവ്യാപാരം ചെയ്യുന്നതും വേണന് താളം മുതലായ വാദ്യം വായിക്കുന്നതും തൊഴിലാകുന്നു,

മൂ— ചൈത്യദ്രുമശ്മശാനേഷു ശൈലേഷൂപവനേഷു ച
വസേയുരേതേ വിജ്ഞാതാ വർത്തയന്തഃ സ്വകർമ്മഭിഃ. 50

ഭാ—ഇവരെല്ലാവരും നഗരത്തിനും ഗ്രാമത്തിനും പുറമെ, വൃക്ഷച്ചുവട് തോപ്പ് ശ്മശാനത്തിന്ന സമീപമായസ്ഥലം പർവ്വതം, പുഷ്പവാടി എന്നീസ്ഥലങ്ങളിൽ ഇവരെല്ലാരും ഇവർ ഇന്നതൊഴിൽ ചെയ്യുന്നവരാണെന്നറിയത്തക്കവണ്ണം അവരവരുടെ തൊഴിലുകളെച്ചെയ്തുകൊണ്ടു വാസംചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ചണ്ഡാലശ്വപചാനാന്തു ബഹിർഗ്രാമാൽ പ്രതിശ്രയഃ
അപപാത്രാശ്ച കർത്തവ്യാ ധനമേഷാം ശ്വഗർദ്ദഭം. 51

ഭാ—ചണ്ഡാലനും, ശ്വപാകനും ഗ്രാമത്തിന്നുപുറത്തു വസിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അവർക്ക് ലോഹപാത്രം ഉപയോഗിക്കുന്നതിനർഹതയില്ലാത്തതാകുന്നു. അവർ തീണ്ടിയ പാത്രങ്ങളെ ശുദ്ധിചെയ്താലും പരിശുദ്ധമാകുന്നതല്ലാ. അവർക്ക് നായും കഴുതയും വളർത്തത്തക്കതാകുന്നു. മാടുമുതലായവയെ വളർത്തി ഉപജീവിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— വാസാംസി മൃതചേലാനി ഭിന്നഭാണ്ഡേഷു ഭോജനം
കാർഷ്ണായസമലങ്കാരഃ പരിവ്രജ്യാ ച നിത്യശഃ. 52

ഭാ—അവർ മൃതശരീരത്തിൽ കിടക്കുന്നവസ്ത്രങ്ങളെ ധരിക്കുകയും ഉടഞ്ഞ മൺപാത്രങ്ങളിൽവച്ചു അന്നത്തെ ഭുജിക്കുകയും വേണ്ടതാകുന്നു. ഇരുമ്പു പിച്ചള മുതലായ താഴ്ന്നതരം ലോഹങ്ങളെക്കൊണ്ടുണ്ടാക്കപ്പെടുന്ന ഭൂഷണങ്ങളെ അണിയുകയും അവർ എപ്പോഴും തൊഴിലിനായിട്ട് സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കേണ്ടതും ആകുന്നു.

മൂ— ന തൈസ്സമയമന്വിച്ഛേൽ പുരുഷോ ധർമ്മമാചരൻ
വ്യവഹാരോ മിഥസ്തേഷാം വിവാഹസ്സദൃശൈസ്സഹ. 53

ഭാ—ധർമ്മകാര്യംചെയ്യുന്ന സന്ദർഭത്തിൽ അവരെക്കാണുകയും അവരോടുസംസാരിക്കയും അരുതാത്തതാകുന്നു. അവർ സ്വജാതിയിൽ തന്നെ വിവാഹം ചെയ്തുകൊള്ളുകയും കൊടുക്കൽവാങ്ങൽ ചെയ്തുകൊള്ളുകയും വേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അന്നമേഷാം പരാധീനം ദേയംസ്യാൽ ഭിന്നഭാജനേ
രാത്രൌ ന വിചരേയുസ്തേ ഗ്രാമേഷു നഗരേഷു ച. 54

ഭാ—ഇവർക്ക് നേരെനിന്നു ഭക്ഷണംവിളമ്പിക്കൊടുക്കാതെ വേലക്കാരമുഖേന ഉടഞ്ഞപാത്രങ്ങളിൽ വിളമ്പിക്കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഇവർ നഗരങ്ങളിലും ഗ്രാമങ്ങളിലും രാത്രികാലങ്ങളിൽ സഞ്ചരിച്ചുകൂടുന്നതല്ലാ.

മൂ— ദിവാ ചരേയുഃ കാര്യാർത്ഥം ചിഹ്നിതാ രാജശാസനൈഃ
അബാന്ധവം ശവഞ്ചൈവ നിർഹരേയുരിതിസ്ഥിതിഃ. 55

ഭാ—അവർ പകൽകാലങ്ങളിൽ ഗ്രാമത്തിലും നഗരത്തിലും ഒരു സാധനത്തെ വില്ക്കുന്നതിനായിട്ടോ വാങ്ങുന്നതിനായിട്ടോ സഞ്ചരിക്കുന്നതു രാജാവിനാൽ കല്പിക്കപ്പെട്ട അടയാളത്തെ ധരിച്ചുംകൊണ്ട് വേണ്ടതാകുന്നു. ബന്ധുക്കളില്ലാത്ത അനാഥന്മാരായ മൃതമായ പ്രേതത്തെ എടുത്തുകൊള്ളുവാനുള്ളതാകുന്നു. ഇവയാകുന്നു അവരുടെ ധർമ്മാനുസരണമായ നിയമങ്ങൾ.

മൂ— വദ്ധ്യാംശ്ചഹന്യുസ്സതതം യഥാ ശാസ്ത്രം നൃപാജ്ഞയാ
വദ്ധ്യവാസാംസി ഗൃഹ്ണീയുശ്ശയ്യാശ്ചാഭരണാനിച. 56

ഭാ—പിന്നെയും രാജശാസനംകൂടാതെ കൊലയ്ക്കർഹന്മാരായ കുറ്റക്കാരെ വിധിപ്രകാരം കൊല്ലേണ്ടതാകുന്നു അങ്ങിനെ കൊല്ലപ്പെട്ടവരുടെ വസ്ത്രം, ആഭരണം, ശയ്യ ഇവയെ അവർക്ക് എടുത്തുകൊള്ളാമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— വർണ്ണാപേതമവിജ്ഞാതം നരം കലുഷയോനിജം
ആര്യരൂപമിവാനാര്യം കർമ്മഭിഃ സ്വൈർവിഭാവയേൽ. 57

ഭാ—സങ്കരജാതിയിൽ ജനിച്ചവർ വർണ്ണജന്മപ്പോലെ നല്ലവേഷത്തെ ധരിച്ചു എന്നു വരികിലും മേൽ പറയുന്ന നീചത്തൊഴിലിനാൽ അവനെ ഹീനനെന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അനാര്യതാ നിഷ്ഠുരതാ ക്രൂരതാ നിഷ്ക്രിയാത്മതാ
പുരുഷം വ്യഞ്ജയന്തീഹ ലോകേ കലുഷയോനിജം 58

ഭാ—നീചത്വം, നിഷ്ഠുരമായ വാക്ക്, ക്രൂരത, ഹിംസ, ഹീനമായതൊഴിൽ, സദാചാരമില്ലായ്ക, ഇവ കൃത്യങ്ങൾ ഹീനജാതിയിൽ ജനിച്ചു എന്നുള്ളതിന്റെ ലക്ഷണമാകുന്നു.

മൂ— പിത്ര്യം വാ ഭജതേശീലം മാതുർവോഭയമേവവാ
നകഥഞ്ചന ദുര്യോനിഃ പ്രകൃതിംസ്വാം നിയച്ഛതി. 59

ഭാ—ഹീനജാതിയിൽ ജനിച്ചവൻ പിതാവിന്റെ തൊഴിലോ മാതാവിന്റെ തൊഴിലോ അല്ലെങ്കിൽ രണ്ടാളുടേയും തൊഴിലോ ചെയ്യുന്നതല്ലാതെ തന്റെ ഉല്പത്തിയെ മറക്കത്തക്ക തൊഴിലിൽ ഏർപ്പെടുന്നതിനു സമർത്ഥനായി ഭവിക്കുന്നില്ല.

മൂ— കുലേ മുഖ്യേപിജാതസ്യ യസ്യസ്യാദ്യോനിസങ്കരഃ
സംശ്രയത്യേവതച്ഛീലം നരോല്പമപിവാ ബഹു. 60

ഭാ—ഉയൎന്നവംശത്തിൽ മറവായ വ്യഭിചാരം നിമിത്തം ജനിച്ചവനും പിതാവിന്റെ പ്രവൃത്തിയെ അധികമെങ്കിലും ചെയ്യുന്നതാണ്.

മൂ— യത്രത്വേതേപരിധ്വംസാ ജ്ജായന്തേ വർണ്ണദൂഷകാഃ
രാഷ്ട്രികൈസ്സഹ തദ്രാഷ്ട്രം ക്ഷിപ്രമേവ വിനശ്യതി. 61

ഭാ—ഏതു രാജ്യത്തിൽ ഏതുവിധമായ സങ്കരജാതികൾ ജനിക്കുന്നുവോ ആ രാജ്യം പ്രജകളോടുകൂടി എത്രയും ക്ഷണം നശിച്ചുപോകുന്നതാണ്.

മൂ— ബ്രാഹ്മണാർത്ഥേ ഗവാർത്ഥേ വാ ദേഹത്യാഗോനുപസ്കൃതഃ
സ്ത്രീബാലാഭ്യുപപത്തൌ ച ബാഹ്യാനാം സിദ്ധികാരണം.

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ, പശു, സ്ത്രീ, ബാലൻ ഇവരെ രക്ഷിക്കുന്നതിനായിട്ടു

ബാഹ്യജാതികൾ ദ്രവ്യത്തെ വാങ്ങാതെ ജീവനെ ത്യജിക്കുന്നതു അവൎക്കു സ്വൎഗ്ഗപ്രാപ്തിക്കു കാരണമാകും.

മൂ— അഹിംസാസത്യമസ്തേയം ശൌചമിന്ദ്രിയനിഗ്രഹഃ
ഏതംസാമാസികംധർമ്മം ചാതുർവ്വർണ്ണ്യേബ്രവീൻ മനുഃ. 63

ഭാ—ഹിംസചെയ്യായ്ക, സത്യം, ചോരകർമ്മത്താൽ ദ്രവ്യം സമ്പാദിക്കാതിരിക്കുക, മനഃശുദ്ധി, ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹം ഇവ നാലുവർണ്ണങ്ങളുടെയും മുഖ്യമായ ധർമ്മമെന്നു മനു സംക്ഷിപ്തമായി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അവ സങ്കരജാതികൾക്കും വേണ്ടതുതന്നെയാകുന്നു.

മൂ— ശൂദ്രായാം ബ്രാഹ്മണാജ്ജാതഃ ശ്രേയസാ ചേൽ പ്രജായതേ
അശ്രേയാംച്ശ്രേയസീംജാതിം ഗച്ഛത്യാസപ്തമാദ്യുഗാൽ

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ വിവാഹംചെയ്ത ശൂദ്രസ്ത്രീയിൽ ജനിച്ച കന്യക ബ്രാഹ്മണനെത്തന്നെ വിവാഹം ചെയ്തിട്ട് അവൾക്കും പുത്രിയായി ജനിച്ച അവൾക്കും പുത്രികൾ ജനിച്ച അവരും ഇപ്രകാരംതന്നെ ഏഴുതലമുറവരെ ബ്രാഹ്മണനെത്തന്നെ വിവാഹം ചെയ്തുകൊണ്ടുവന്നാൽ ഏഴാമത്തെ തലമുറയിൽ ജനിച്ചവർ ബ്രാഹ്മണജാതിയായി തീരുന്നു.

മൂ— ശൂദ്രോ ബ്രാഹ്മണതാമേതി ബ്രാഹ്മണശ്ചൈതി ശൂദ്രതാം
ക്ഷത്രിയാജ്ജാതമേവന്തു വിദ്യാദ്വൈശ്യാത്തഥൈവ ച. 65

ഭാ—മേൽപറഞ്ഞപ്രകാരം സ്ത്രീസന്തതിവഴിയിൽ ശൂദ്രകുലത്തിൽ ഏഴാമത്തെതലമുറയിൽ ബ്രാഹ്മണനു ജനിച്ചവൻ ബ്രാഹ്മണനാകുന്നു. ആ ശൂദ്രസ്ത്രീയിൽ തന്നെ ബ്രാഹ്മണനു ജനിച്ച പുരുഷസന്തതി ശൂദ്രത്വത്തെ പ്രാപിക്കും. ക്ഷത്രിയന്ന് ശൂദ്രസ്ത്രീയിൽ ജനിച്ച സ്ത്രീസന്തതി ക്ഷത്രിയനെത്തന്നെ തുടൎന്ന് വിവാഹംചെയ്തുകൊണ്ടുവന്നാൽ അഞ്ചാമത്തെ തലമുറയിൽ ക്ഷത്രിയത്വത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. വൈശ്യന്നു ശൂദ്രസ്ത്രീയിൽ ജനിച്ച സ്ത്രീ സന്തതി മൂന്നുതലമുറവരെ വൈശ്യനെത്തന്നെ വിവാഹംചെയ്തുകൊണ്ടുവന്നാൽ വൈശ്യത്വത്തെയും പ്രാപിക്കും.

മൂ— അനാര്യായാം സമുല്പന്നോ ബ്രാഹ്മണാത്തു യദൃച്ഛയാ
ബ്രാഹ്മണ്യാമപ്യനാര്യാത്തു ശ്രേയസ്ത്വം ക്വേതി ചേൽഭവേൽ.

ഭാ—വിവാഹം ചെയ്യപ്പെടാത്ത ശൂദ്രസ്ത്രീയിൽ ബ്രാഹ്മണനു ഒരുത്തൻ ജനിച്ചു ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയിൽ ശൂദ്രൻ ഒരുത്തൻ ജനിച്ചു ഇവരിൽ ബ്രാഹ്മണശുക്ലത്തിൽനിന്നും ജനിച്ചവൻ ഉയൎന്നവനോ ബ്രാഹ്മണഗർഭത്തിൽ ജനിച്ചവനോ എന്നു സന്ദേഹമുണ്ടായാൽ പറയാം.

മൂ— ജാതോനാര്യാമനാര്യായാമാര്യാദാര്യോഭവേൽഗുണൈഃ
ജാതോപ്യനാര്യാദാര്യായാമനാര്യഇതിനിശ്ചയം. 67

ഭാ—ബ്രാഹ്മണശുക്ലംകൊണ്ടു ശൂദ്രസ്ത്രീയുടെ ഗർഭത്തിൽനിന്നും ജനിച്ചവൻ അനുലോമജാതിജനാകകൊണ്ടു അവൻ പാകയജ്ഞം മുതലായ സൽപ്രവൃത്തിയെ ചെയ്യുന്ന എന്നുവരികിൽ ഉൽകൃഷ്ടനായിഭവിക്കും. ശൂദ്രനു ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയിൽ ജനിച്ചവൻ പ്രതിലോമജാതിജനാകകൊണ്ടു അവൻ ശൂദ്രജാതിയിൽനിന്നും അപകൃഷ്ടനാകുന്നു; ഇതു ശരിയായ നിശ്ചയമാകുന്നു.

മൂ— താവുഭാവപ്യസംസ്കാര്യാവിതി ധർമ്മോ വ്യവസ്ഥിതഃ
വൈഗുണ്യാജ്ജന്മനഃപൂർവ്വ ഉത്തരഃ പ്രതിലോമതഃ 68

ഭാ—എങ്കിലും അവർ രണ്ടുപേരിൽ ഒന്നാമത്തവൻ വിവാഹമില്ലാതെ ജനിച്ചതിനാലും രണ്ടാമൻ പ്രതിലോമജാതിജനാകയാലും രണ്ടാൾക്കും ജാതകർമ്മം മുതലായ സംസ്കാരം ഒന്നുമില്ലാത്തതാകുന്നു. ഇതുതന്നെയാണു ശാസ്ത്രവിധി.

മൂ— സുബീജംചൈവ സുക്ഷേത്രേ ജാതം സമ്പദ്യതേ യഥാ
തഥാൎയ്യാജ്ജാതആൎയ്യായാം സൎവംസംസ്കാരമൎഹതി. 69

ഭാ—ഏതുപ്രകാരം നല്ലനിലത്തിൽ നല്ലവിത്തുവിതച്ചാൽ നല്ലതായി മുളയ്ക്കുന്നുവോ അപ്രകാരം തന്റെ ജാതിയിൽ ജനിച്ചവൻതന്നെയാണ് നല്ലപുത്രൻ. അവനുതന്നെയാണ് ഉപനയനം മുതലായ സംസ്കാരങ്ങൾ വിധിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

മൂ— ബീജമേകേ പ്രശംസന്തി ക്ഷേത്രമന്യേ മനീഷിണഃ
ബീജക്ഷേത്രേതഥൈവാന്യേ തത്രേയന്തുവ്യവസ്ഥിതിഃ. 70

ഭാ—ചിലർ വിത്തിനെയും ചിലർ ക്ഷേത്രത്തെയും ചിലർ രണ്ടും ശ്ലാഘിക്കുന്നു ആ വിഷയത്തിൽ താഴെപ്പറയുന്നതിനെ ശാസ്ത്രമുറയെന്നറിഞ്ഞുകൊൾക.

മൂ— അക്ഷേത്രേ ബീജമുൽസൃഷ്ടമന്തരൈവ വിനശ്യതി
അബീജകമപിക്ഷേത്രം കേവലംസ്ഥണ്ഡിലം ഭവേൽ. 71

ഭാ—പാഴ്നിലങ്ങളിൽ വിതച്ചവിത്ത വിളയുന്നതിനുമുമ്പേ നശിക്കും. വിളവിറക്കപ്പെടാത്ത നല്ലനിലവും പാഴായിഭവിക്കും, അങ്ങിനെ രണ്ടും ശരിയാണെന്നു വരികിലും.

മൂ— യസ്മാൽ ബീജപ്രഭാവേണ തിൎയ്യഗ്ജാ ഋഷയോഭവൻ
പൂജിതാശ്ച പ്രശസ്താശ്ച തസ്മാൽ ബീജം പ്രശസ്യതേ. 72

ഭാ—ബീജത്തിന്റെ മഹിമകൊണ്ടു മൃഗം മുതലായ തിൎയ്യഗ്യോനികളിൽ ജനിച്ച ഋശ്യശൃംഗൻ മുതലായവരും മഹാന്മാരാൽ പൂജിതന്മാരായി ഉൽകൃഷ്ടന്മാരായ ഋഷികളായി ഭവിച്ചതിനാൽ ബീജംതന്നെയാണ് ശ്ലാഘ്യമായിരിക്കുന്നതു്.

മൂ— അനാൎയ്യമാൎയ്യകൎമ്മാണമാൎയ്യഞ്ചാനാൎയ്യകൎമ്മിണം
സംപ്രധാൎയ്യാബ്രവീദ്ധാതാ ന സമൌ നാസമാവിതി 73

ഭാ—ബ്രാഹ്മണന്റെ തൊഴിലിനെ ചെയ്താലും ശൂദ്രൻ ബ്രാഹ്മണജാതിയായി ഭവിക്കുന്നതല്ലാ. എന്തെന്നാൽ അവനു ബ്രാഹ്മണജാതിത്തൊഴിലിൽ അധികാരമില്ലയല്ലോ ശൂദ്രകൃത്യങ്ങളെ ചെയ്താലും ബ്രാഹ്മണൻ ശൂദ്രനായിഭവിക്കയില്ല എന്തെന്നാൽ അവൻ ഹീനകൎമ്മത്തെച്ചെയ്താലും അവന്റെ ജാതി ഉയൎന്നതല്ലയോ? ഇപ്രകാരംതന്നെ ഈ വിഷയങ്ങളെ ബ്രഹ്മാവും നിശ്ചയം ചെയ്തിരിക്കുന്നു്.

ബ്രാഹ്മണകൃത്യം.

മൂ— ബ്രാഹ്മണാബ്രഹ്മയോനിസ്ഥാ യേ സ്വകൎമ്മണ്യവസ്ഥിതാഃ
തേ സമ്യഗുപജീവേയുഃ ഷട്കൎമ്മാണി യഥാക്രമം. 74

ഭാ—ബ്രഹ്മജ്ഞാനാഭിഷ്ടനായും ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയിൽ ജനിച്ചവനായും തന്റെ കൎമ്മത്തിൽ സ്ഥിരപ്രതിപത്തിയുള്ളവനായും ഇരിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണൻ താഴെപ്പറയാൻ തുടങ്ങുന്ന ആറുകൎമ്മങ്ങളെക്കൊണ്ടു ജീവിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അദ്ധ്യാപനമദ്ധ്യയനം യജനം യാജനംതഥാ
ദാനം പ്രതിഗ്രഹശ്ചൈവ ഷട്കൎമ്മാണ്യഗ്രജന്മനഃ. 75

ഭാ—അദ്ധ്യയനംചെയ്യിക്കുക, ചെയ്യുക, യാഗംചെയ്യുക, ചെയ്യിക്കുക, ദാനം ചെയ്യുക, വാങ്ങുക, ഇവ ആറും ബ്രാഹ്മണന്റെ തൊഴിലുകളാകുന്നു.

മൂ— ഷണ്ണാന്തു കൎമ്മണാമസ്യ ത്രീണികൎമ്മാണി ജീവികാഃ
യാജനാദ്ധ്യാപനേചൈവ വിശുദ്ധാച്ച പ്രതിഗ്രഹഃ. 76

ഭാ—അവററിൽ അദ്ധ്യയനംചെയ്യിക്കുക, യാഗംചെയ്യിക്കുക, സജ്ജനങ്ങളിൽനിന്നും ദാനംവാങ്ങുക ഈ മൂന്നും അവക്ക് ജീവനോപായങ്ങളായ തൊഴിലുകളാകുന്നു.

ക്ഷത്രിയകൃത്യം.

മൂ— ത്രയോധർമ്മാനിവത്തന്തേ ബ്രാഹ്മണാൽ ക്ഷത്രിയംപ്രതി
അദ്ധ്യാപനംയാജനംച തൃതീയശ്ചപ്രതിഗ്രഹഃ. 77

ഭാ—ക്ഷത്രിയന് ബ്രാഹ്മണനു പറഞ്ഞ ആറുകമ്മങ്ങളിൽ അദ്ധ്യയനം ചെയ്യിക്കുക, യാഗംചെയ്യിക്കുക, ദാനംവാങ്ങുക, ഈ മൂന്നുംഒഴിഞ്ഞു മററ മൂന്നും ആകുന്നു എന്ന് അറിയേണ്ടതാണ്.

വൈശ്യകൃത്യം.

മൂ— വൈശ്യംപ്രതി തഥൈവൈതേ നിവത്തേരന്നിതിസ്ഥിതിഃ
ന തൌ പ്രതിഹിതാൻധർമ്മാൻ മനുരാഹപ്രജാപതിഃ.78

ഭാ—വൈശ്യനും അദ്ധ്യയനം ചെയ്യിക്കുക മുതലായ മൂന്നുകമ്മങ്ങളും ഇല്ലാത്തതാകുന്നു. എന്തെന്നാൽ ആ രണ്ടുപേക്കും ബ്രാഹ്മണനു ജീവനവൃത്തിയായി വിധിച്ച തൊഴിലുകളെ മനുപ്രജാപതി വിധിച്ചിട്ടില്ലല്ലോ.

ക്ഷത്രിയ വൈശ്യന്മാരുടെ ജീവനവൃത്തി.

മൂ— ശസ്ത്രാസ്ത്രഭൃത്ത്വംക്ഷത്രസ്യ വണിക്പശുകൃഷിർവ്വിശഃ
ആജീവനാത്ഥംധർമ്മസ്തു ദാനമദ്ധ്യയനംയജിഃ. 79

ഭാ—ക്ഷത്രിയനു ശസ്ത്രം ബാണം മുതലായ ആയുധങ്ങളെ ധരിച്ചുലോകരക്ഷചെയ്യുന്നതും, വൈശ്യനു വണിക്കം ചെയ്യുന്നതും, പശുരക്ഷചെയ്യുന്നതും, കൃഷിചെയ്യുന്നതും ജീവനോപായങ്ങൾതന്നെ മേൽപറഞ്ഞ യാഗംചെയ്യുക, ദാനംചെയ്യുക; അദ്ധ്യയനം ചെയ്യുക ഇവ ധർമ്മോപായമാകുന്നതാണ്.

മൂന്നു പേക്കും മഹത്തായ തൊഴിൽ.

മൂ— വേദാഭ്യാസോ ബ്രാഹ്മണസ്യ ക്ഷത്രിയസ്യ ച രക്ഷണം
വാത്താകർമ്മൈവ വൈശ്യസ്യ വിശിഷ്ടാനിസ്വകർമ്മസു. 80

ഭാ—ബ്രാഹ്മണനു അദ്ധ്യയനം ചെയ്യിക്കുന്നതും ക്ഷത്രിയനു ലോകരക്ഷ ചെയ്യുന്നതും, വൈശ്യനു വ്യാപാരം ചെയ്യുന്നതും അവരവരുടെ തൊഴിലുകളിൽ ഉയന്നവയാകുന്നു.

ബ്രാഹ്മണന്റെ ആപദ്ധർമ്മം.

മൂ— അജീവംസ്തുയഥോക്തേന ബ്രാഹ്മണസ്സ്വേനകർമ്മണാ
ജീവേൽ ക്ഷത്രിയധർമ്മേണ സഹ്യസ്യപ്രത്യനന്തരഃ. 81

ഭാ—ബ്രാഹ്മണനു മേൽപറഞ്ഞപ്രകാരം സ്വകൃത്യംകൊണ്ടു ജീവിക്കാൻ

കഴിയാത്ത സന്ദർഭത്തിൽ ഗ്രാമാധികാരം ദേശാധികാരം മുതലായ ക്ഷത്രിയന്റെ തൊഴിൽചെയ്തു ജീവിക്കേണ്ടതാകുന്നു. എന്തെന്നാൽ അതവന്റെ അടുത്ത ജാതിയുടെ തൊഴിലല്ലയോ.

മൂ— ഉഭാഭ്യാമപ്യജീവംസ്തു കഥം സ്യാദിതി ചേൽ ഭവേൽ
കൃഷിഗോരക്ഷമാസ്ഥായ ജീവേദ്വൈശ്യസ്യജീവികാം. 82

ഭാ—തന്റെ ജാതിത്തൊഴിൽ ക്ഷത്രിയജാതിത്തൊഴിൽ എന്നീ രണ്ടു കൃത്യങ്ങളെക്കൊണ്ടും ഉപജീവിക്കാൻ ശക്തനല്ലാതെ വന്നാൽ വൈശ്യന്റെ തൊഴിലായ കൃഷി കന്നുകാലിരക്ഷ, വ്യാപാരം ഈ കർമ്മങ്ങളെ ചെയ്തും ഉപജീവിക്കാം.

മൂ— വൈശ്യവൃത്ത്യാപിജീവംസ്തു ബ്രാഹ്മണഃക്ഷത്രിയോപിവാ
ഹിംസാപ്രായാംപരാധീനാം കൃഷിംയത്നേന വർജ്ജയേൽ.

ഭാ—ബ്രാഹ്മണനും ക്ഷത്രിയനും വൈശ്യന്റെ തൊഴിലിൽ പ്രവേശിച്ചു ഉപജീവിക്കുന്നതായാലും അധികഹിംസ ഉള്ളതായും പരാധീനമായും ഇരിക്കുന്ന കൃഷിവിഷയത്തെ അവശ്യം ത്യജിക്കേണ്ടതാകുന്നു. (അതിനെ ചെയ്യാതിരുന്നാൽ ജീവനം നടക്കാത്ത കാലത്തിൽ അന്യരെക്കൊണ്ടു ചെയ്യിക്കേണ്ടതാണെന്നാണ മുൻപറഞ്ഞ ശ്ലോകത്തിന്റെ സാരം)

മൂ— കൃഷിം സാധ്വിതി മന്യന്തേ സാവൃത്തിസ്സദ്വിഗർഹിതാ
ഭൂമിം ഭൂമിശയാംശ്ചൈവ ഹന്തി കാഷ്ഠമയോമുഖം. 84

ഭാ—ചിലർ കൃഷിയെ നല്ല തൊഴിലെന്നു വിചാരിക്കുന്നുവെങ്കിലും ആ ജീവനോപായം മഹാന്മാരാൽ നിന്ദിക്കപ്പെട്ടതാകുന്നു. എന്തെന്നാൽ ഇരിമ്പുമുഖത്തിൽ ചേർത്തിട്ടുള്ള കലപ്പയും മൺവെട്ടിയും ഭൂമിയേയും ഭൂമിയിൽ ഉണ്ടായ പല പല ജന്തുക്കളേയും വെട്ടുന്നവയല്ലയോ.

മൂ— ഇദന്തു വൃത്തിവൈകല്യാത്ത്യജതോ ധർമ്മനൈപുണം
വിട്പണ്യമുദ്ധൃതോദ്ധാരം വിക്രേയം വിത്തവർദ്ധനം. 85

ഭാ—പിഴപ്പില്ലാത്തതുകൊണ്ട് അവരവരുടെ തൊഴിൽവിട്ടു വൈശ്യന്റെ തൊഴിലായ വ്യാപാരം ചെയ്യുന്ന ബ്രാഹ്മണനും ക്ഷത്രിയനും മേല്പറഞ്ഞവയെവിട്ടു മററുള്ള ചരക്കുകളെ ഉപജീവനത്തിനും ദ്രവ്യവർദ്ധനയ്ക്കുമായി വിക്രയം ചെയ്യാമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— സർവ്വാൻ രസാനപോഹേത കൃതാന്നഞ്ച തിലൈസ്സഹ
അശ്മനോ ലവണംചൈവ പശവോ യേ ച മാനുഷാഃ 86

ഭാ—സകല രസവസ്തുക്കളും പാകംചെയ്ത അന്നം, എള്ള്, കല്ല്, ഉപ്പ്, മനുഷ്യർ, പശുക്കൾ ഇവയെ വിൽക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— സർവ്വഞ്ച താന്തവം രക്തം ശാണക്ഷൌമാവികാനിച
അപിചേത്സ്യുരരക്താനി ഫലമൂലെ തഥൌഷധീഃ 87

ഭാ—ചുവന്നചായം മുക്കിയതല്ല, വസ്ത്രം, ചുവപ്പില്ലാത്തതായാലും ചണനൂല്, പട്ട്, കമ്പിളം, പഴം, കിഴങ്ങ്, മരുന്ന്.

മൂ— അപശ്ശസ്ത്രം വിഷംമാംസം സോമം ഗന്ധാംശ്ച സർവ്വശഃ
ക്ഷീരംക്ഷൌദ്രം ദധിഘൃതം തൈലം മധുഗുഡകുശാൻ. 88

ഭാ—ജലം, ആയുധം, വിഷം, മാംസം, സോമവല്ലി കർപ്പൂരം മുതലായ വാസനദ്രവ്യം പാൽ, തേൻ, തൈർ, എണ്ണ, മധു, വെല്ലം, ദർഭ,

മൂ— ആരണ്യാംശ്ച പശൂൻസർവ്വാൻ ദംഷ്ട്രിണശ്ച വയാംസി ച
മദ്യം നീലിം ച ലാക്ഷാം ച സർവ്വാംശ്ചൈകശഫാംസ്തഥാ. 89

ഭാ—കാട്ടിലുണ്ടാകുന്ന ആന മുതലായ പലപല മൃഗങ്ങൾ, സിംഹം, പക്ഷി, ചാരായം, അമരി, കോലരക്ക്, കുതിര മുതലായവയെ വില്ക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— കാമമുത്പാദ്യ കൃഷ്യാം തു സ്വയമേവ കൃഷീവലഃ
വിക്രീണീത തിലാംശ്ശുദ്ധാൻ ധർമ്മാർത്ഥമചിരസ്ഥിതാൻ.

ഭാ—കൃഷീവലനായ ബ്രാഹ്മണനു എള്ളു വിളഞ്ഞാൽ ആ എള്ളു മററു ധാന്യത്തിൽ ചേർത്തോ പ്രത്യേകമായോ അധികകാലം വച്ചു സൂക്ഷിക്കാതെ ഉടൻതന്നെ വിററു ധർമ്മകാര്യത്തിനായിട്ടു ഉപയോഗിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഭോജനാഭ്യഞ്ജനാദ്ദാനാദ്യദന്യത്കുരുതേ തിലൈഃ
കൃമിഭൂതഃ ശ്വവിഷ്ഠായാം പിതൃഭിസ്സഹ മജ്ജതി. 91

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ ഭോജനം, എണ്ണതേപ്പ്, ദാനം, ഈ വിഷയത്തിലല്ലാതെ മററു വിഷയത്തിൽ എള്ളുപയോഗപ്പെടുത്തുന്നുവോ ആ ബ്രാഹ്മണൻ തന്റെ പിതൃക്കളോടുകൂടി പട്ടിയുടെ മലത്തിൽ പുഴുവായി ഭവിക്കുന്നു.

മൂ— സദ്യഃ പതതി മാംസേന ലാക്ഷയാ ലവണേന ച
ത്ര്യഹേണ ശൂദ്രീഭവതി ബ്രാഹ്മണഃ ക്ഷീരവിക്രയാത്. 92

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ മാംസം, അരക്ക്, ഉപ്പ്, ഇവയെ വിററാൽ ഉടൻതന്നെ പതിതനായി ഭവിക്കും. പാൽ വിററാൽ മൂന്നുദിവസംകൊണ്ടു ശൂദ്രനാകും

മൂ— ഇതരേഷാം തു പണ്യാനാം വിക്രയാദിഹ കാമതഃ
ബ്രാഹ്മണസ്സപ്തരാത്രേണ വൈശ്യഭാവം നിയച്ഛതി. 93

ഭാ—നിന്ദിക്കപ്പെട്ട മററു ചരക്കുകളെ ദ്രവ്യേച്ഛനിമിത്തം വില്ക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണൻ ഏഴുദിവസംകൊണ്ടു വൈശ്യത്വത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— രസാ രസൈർന്നിമാതവ്യാ ന ത്വേവ ലവണം രസൈഃ
കൃതാന്നം ചാകൃതാന്നേന തിലാ ധാന്യേന തത്സമാഃ 94

ഭാ—തങ്കൽ ഇരിക്കുന്ന വെല്ലം മുതലായ രസങ്ങളെ നെയ്യ് മുതലായ രസങ്ങൾ കൊടുത്തു മാററി വാങ്ങിക്കൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. ഉപ്പുമാത്രം മററു ചരക്കുകൾ കൊടുത്തു മാററിക്കൂടുന്നതല്ല പാകംചെയ്ത ചോറുകൊടുത്തു അരിയും എള്ളുകൊടുത്തു അതിനു തുല്യമായ ധാന്യങ്ങളെയും മാററിവാങ്ങിക്കൊള്ളാമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

ക്ഷത്രിയന്റെ ആപദ്ധർമ്മം.

മൂ— ജീവേദേതേന രാജന്യസ്സർവ്വേണാപ്യനയം ഗതഃ
ന ത്വേവ ജ്യായസീം വൃത്തിമഭിമന്യേത കർഹിചിൽ. 95

ഭാ—ക്ഷത്രിയൻ സ്വജാതിവൃത്തികൊണ്ടും ബ്രാഹ്മണനു വിധിച്ച വൈശ്യവൃത്തികൊണ്ടും ഉപജീവനം ചെയ്വാൻ ശക്തനല്ലാതെ വരുമ്പോൾ രസം മുതലായ വ്യാപാരം ചെയ്തുകൊണ്ടു നിത്യതയെ നിർവഹിക്കാമെന്നുള്ളതാകുന്നു. അങ്ങിനെയല്ലാതെ വലുതായ ആപല്ക്കാലങ്ങളിലും തന്നേക്കാൾ ഉയർന്ന ജാതിയുടെ വൃത്തിയെ ചെയ്യുന്നതിനു വിചാരിക്കപോലും അരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— യോ ലോഭാദധമോ ജാത്യാ ജീവേദുൽകൃഷ്ടകൎമ്മഭിഃ
തം രാജാ നിൎദ്ധനം കൃത്വാ ക്ഷിപ്രമേവ പ്രവാസയേൽ. 96

ഭാ—താഴ്ന്നജാതിക്കാരൻ ദ്രവ്യലോഭനിമിത്തം തന്നെക്കാൾ ഉയൎന്നജാതിയുടെ കൃത്യങ്ങളെ ആചരിച്ചാൽ അവന്റെ ദ്രവ്യം മുഴുവനും രാജാവു ഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ടു അവനെയും ഉടൻതന്നെ നഗരത്തിൽനിന്നും നിഷ്കാസനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— വരം സ്വധൎമ്മോ വിഗുണോ ന പാരക്യഃ സ്വനുഷ്ഠിതഃ
പരധൎമ്മേണ ജീവൻ ഹി സദ്യഃ പതതി ജാതിതഃ. 97

ഭാ—ഏറക്കുറെ നടത്തിയാലും തന്റെ ജാതിധൎമ്മം തന്നെയാകുന്നു ഉൽകൃഷ്ടമായിട്ടുള്ളതു്. അന്യജാതിധൎമ്മത്തെ വഴിയാംവണ്ണം അനുഷ്ഠിച്ചാലും അതു താഴ്ന്നതാകുന്നു. അന്യജാതിത്തൊഴിലിൽ പ്രവേശിച്ചുപജീവിക്കുന്നവൻ ഉടൻതന്നെ സ്വജാതിയിൽനിന്നും ഭ്രഷ്ടനാകുന്നു.

വൈശ്യന്റെ ആപദ്ധൎമ്മം.

മൂ— വൈശ്യോƒജീവൻസ്വധൎമ്മേണ ശൂദ്രവൃത്ത്യാപി വൎത്തയേൽ
അനാചരന്നകാൎയ്യാണി നിവൎത്തേത ച ശക്തിമാൻ. 98

ഭാ—വൈശ്യൻ തന്റെ ജാതിത്തൊഴിൽകൊണ്ടു ഉപജീവിക്കുന്നതിന്നശക്തനായ്ഭവിക്കുമ്പോൾ ശൂദ്രന്റെ തൊഴിൽചെയ്തു ജീവിക്കാമെന്നുള്ളതാകുന്നു. എന്നാൽ ചെയ്യുന്നതിനയോഗ്യമായ ഉച്ഛിഷ്ടഭോജനം മുതലായ കാൎയ്യങ്ങളെ കഴിയുന്നേടത്തോളം ത്യജിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അല്പം സൌഖ്യമുണ്ടായി എന്നു കണ്ടാൽ അതിൽ നിന്നും നിവൎത്തിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

ശൂദ്രന്റെ ആപദ്ധൎമ്മം.

മൂ— അശക്നുവംസ്തു ശുശ്രൂഷാം ശൂദ്രഃ കൎത്തും ദ്വിജന്മനാം
പുത്രദാരാത്യയം പ്രാപ്തോ ജീവേൽകാരുകകൎമ്മഭിഃ 99

ഭാ—ശൂദ്രൻ ബ്രാഹ്മണശുശ്രൂഷചെയ്യുന്നനിമിത്തം തന്റെ ഭാൎയ്യ പുത്രൻ മുതലായവരുടെ നിത്യവൃത്തിയെ സാധിക്കാൻ അശക്തനായ്ഭവിക്കുന്നുവെങ്കിൽ പലഹാരം മുതലായവയെ ഉണ്ടാക്കി ക്രയംചെയ്തുപജീവിക്കാമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— യൈഃ കൎമ്മഭിഃ പ്രചരിതൈഃ ശുശ്രൂഷ്യന്തേ ദ്വിജാതയഃ
താനി കാരുകകൎമ്മാണി ശില്പാനി വിവിധാനി ച. 100

ഭാ—പിന്നെയും യാതൊരുതൊഴിൽനിമിത്തം ദ്വിജാതികൾ ഉപചരിക്കപ്പെടുമോ അപ്രകാരമായ ശില്പവേല തച്ചുവേല മുതലായതിനെച്ചെയ്തും ഉപജീവിക്കാമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

ബ്രാഹ്മണന്റെ ആപൽക്കാലത്തെ തൊഴിൽ

മൂ— വൈശ്യവൃത്തിമനാതിഷ്ഠൻ ബ്രാഹ്മണഃ സ്വേ പഥി സ്ഥിതഃ
അവൃത്തികൎശിതഃ സീദന്നിമം ധൎമ്മം സമാചരേൽ. 101

ഭാ—നിത്യവൃത്തിക്കാനുമില്ലാതെ സങ്കടപ്പെടുന്ന ബ്രാഹ്മണൻ ക്ഷത്രിയവൈശ്യജാതിത്തൊഴിലിനെ അനുസരിക്കാതെ സ്വജാതിത്തൊഴിൽകൊണ്ടുമാത്രം

ഉപജീവിക്കുന്നതിനു വിചാരിച്ചാൽ താഴെപ്പറയാൻ തുടങ്ങുന്ന ധർമ്മത്തെ നടത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സർവ്വതഃ പ്രതിഗൃഹ്ണീയാൽ ബ്രാഹ്മണസ്ത്വനയം ഗതഃ
പവിത്രന്ദുഷ്യതീത്യേതദ്ധർമ്മതോ നോപപദ്യതേ. 102

ഭാ—യാതൊരു പ്രവൃത്തിയും ഇല്ലാതെ ദുഃഖപ്പെടുന്ന ബ്രാഹ്മണൻ സങ്കരജാതികൾ മുതലായ അയോഗ്യന്മാരിൽനിന്നും ദാനം വാങ്ങുന്നതിനു വിരോധമില്ല. തന്നിമിത്തം അവനു ദോഷം സംഭവിക്കുന്നതല്ല (പരിശുദ്ധമായ ഗംഗാജലം മുതലായവയാറിൽ അശുദ്ധജലം മുതലായതു വീണാൽ ദോഷമുണ്ടാകുമെന്നു ന്യായമായി വിശ്വസിക്കാൻ പാടില്ലാത്തവയല്ലയോ?)

മൂ— നാധ്യാപനാദ്യാജനാദ്വാ ഗർഹിതാദ്വാ പ്രതിഗ്രഹാൽ
ദോഷോ ഭവതിവിപ്രാണാം ജ്വലനാംബുസമാഹിതേ. 103

ഭാ—തൊഴിലില്ലാതെ ദുഃഖപ്പെടുന്ന ബ്രാഹ്മണൻ അദ്ധ്യയനം ചെയ്യിക്കുന്നതിനു അയോഗ്യനായവനെ അദ്ധ്യയനം ചെയ്യിക്കുക; യാഗം ചെയ്യിക്കുക; നിന്ദ്യമായ ദാനം വാങ്ങുക, എന്നീ കൃത്യങ്ങളെച്ചെയ്യുന്നതിൽ ദോഷമില്ലാത്തതാകുന്നു. ബ്രാഹ്മണൻ ജലം, അഗ്നി ഇവയെപ്പോലെ സ്വഭാവേന പരിശുദ്ധനല്ലയോ.

മൂ— ജീവിതാത്യയമാപന്നോ യോന്നമത്തിയതസ്തതഃ
ആകാശമിവ പങ്കേന ന സ പാപേന ലിപ്യതേ. 104

ഭാ— ബ്രാഹ്മണൻ നശിക്കുന്നതിനു ആസന്നമായ ആപത്തോടുകൂടിയവൻ പ്രതിലോമജാതി, മുതലായ ഏതു നികൃഷ്ടന്റെ അന്നത്തെ ഭുജിച്ചാലും ആകാശത്തിലെറിഞ്ഞ ചേറുപോലെ അവനിൽ പാപസ്പർശനം ഉണ്ടാകുന്നതല്ല.

ഉദാഹരണം.

മൂ— അജീഗർത്തസ്സുതംഹന്തുമുപാസർപ്പദ്ബുഭുക്ഷിതഃ
ന ചാലിപ്യതപാപേന ക്ഷുൽപ്രതീകാരമാചരൻ. 105

ഭാ—അജീഗർത്തനെന്ന മുനി വിശപ്പുകൊണ്ടു ദുഃഖിച്ചു ശുനശ്ശേഫൻ എന്ന തന്റെ പുത്രനെ നൂറുപശുക്കളെ വാങ്ങിക്കൊണ്ടു യജ്ഞപശുവായി കൊല്ലത്തക്കവണ്ണം താൻതന്നെ വിററു വിശപ്പിനു മാററംചെയ്ത നിമിത്തം ആ മുനിക്കു അതുനിമിത്തം പാപമുണ്ടായതേയില്ല.

മൂ— ശ്വമാംസമിച്ഛന്നാർത്തോത്തും ധർമ്മാധർമ്മവിചക്ഷണഃ
പ്രാണാനാം പരിരക്ഷാർത്ഥം വാമദേവോനലിപ്തവാൻ. 106

ഭാ—ധർമ്മാധർമ്മങ്ങളെ നല്ലതിന്മണ്ണമറിഞ്ഞ വാമദേവനും വിശപ്പുനിമിത്തം കഷ്ടപ്പെട്ട ബ്രാഹ്മണനെ രക്ഷിക്കുന്നതിനായിട്ടു പട്ടിയുടെ മാംസത്തെ ഭക്ഷിക്കുന്നതിനു യത്നിച്ചു. അതുനിമിത്തം അവൾക്കു പാപം ഉണ്ടായതേയില്ല.

മൂ— ഭരദ്വാജഃ ക്ഷുധാർത്തസ്തു സപുത്രോ വിജനേവനേ
ബഹ്വീർഗാഃ പ്രതിജഗ്രാഹ വൃധോസ്തക്ഷ്ണോമഹാതപാഃ

ഭാ—മഹാതപസ്വിയായ ഭാരദ്വാജമഹാമുനി പുത്രനോടുകൂടി മനുഷ്യരഹിതമായ വനത്തിൽ വൃധുവെന്ന തക്ഷനോടു വിശപ്പുകൊണ്ടാർത്തനായിട്ടു അനേകം പശുക്കളെ ദാനം വാങ്ങി.

മൂ— ക്ഷുധാർത്തശ്ചാത്തുമഭ്യാഗാദ്വിശ്വാമിത്രഃശ്വജാഘനീം
ചണ്ഡാലഹസ്താദാദായ ധർമ്മാധർമ്മവിചക്ഷണഃ 108

ഭാ—ധർമ്മാധർമ്മങ്ങളെയറിഞ്ഞ വിശ്വാമിത്രൻ ക്ഷുത്തുകൊണ്ടാർത്തനായി ചണ്ഡാലന്റെ കൈയ്യിലുണ്ടായിരുന്ന പട്ടിയുടെ കണംകാ (ലുടിക)ലിലുള്ള മാംസത്തെ വാങ്ങി ഭുജിക്കുന്നതിന്ന യത്നിച്ചു. അതിനാൽ ആ മുനിശ്രേഷ്ഠന്ന പാപമുണ്ടായതില്ല.

മൂ— പ്രതിഗ്രഹാദ്യാജനാദ്വാ തഥൈവാദ്ധ്യാപനാദപി
പ്രതിഗ്രഹഃ പ്രത്യവരഃ പ്രേത്യവിപ്രസ്യഗർഹിതഃ 109

ഭാ—ദുഷ്ടനോട്ട ദാനംവാങ്ങുക, സദാചാരമില്ലാത്തവനെക്കൊണ്ട യാഗം ചെയ്യിക്കുക, അദ്ധ്യയനംചെയ്യിക്കുക, ഈ മൂന്നിൽ ആദ്യം പറഞ്ഞതു താഴ്ന്ന ബ്രാഹ്മണന്ന നരകഹേതുവായിത്തീരും. മറ്റൊന്നുകൊണ്ടും ജീവിക്കാൻ അസാദ്ധ്യമായി വരുമ്പോൾ അതിനെ ചെയ്യാമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— യാജനാദ്ധ്യാപനേ നിത്യം ക്രിയേതേ സംസ്കൃതാത്മനാം
പ്രതിഗ്രഹസ്തുക്രിയതേ ശൂദ്രാദപ്യന്ത്യ ജന്മനഃ 110

ഭാ—എന്തെന്നാൽ യാഗംചെയ്യിക്കുന്നതും അദ്ധ്യയനം ചെയ്യിക്കുന്നതും ഉപനയനം മുതലായ സംസ്കാരമുള്ളവന്ന മാത്രമേ ആകാവു. ദാനം വാങ്ങുന്നതു് സംസ്കാരമില്ലാത്ത ശൂദ്രനോടും ചണ്ഡാലന്മാരോടും ആകാമെങ്കിലും അതു താഴ്ന്നതാകുന്നു.

മൂ— ജപഹോമൈരപൈത്യേനോ യാജനാദ്ധ്യാപനൈഃ കൃതം
പ്രതിഗ്രഹനിമിത്തന്തു ത്യാഗേന തപസൈവ ച. 111

ഭാ—അനർഹനായവനെക്കൊണ്ട ചെയ്യിച്ചയാഗം, അദ്ധ്യയനം ഇവ കൊണ്ടുണ്ടായ പാപം ജപഹോമങ്ങളെക്കൊണ്ട പരിഹരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അനർഹനോട്ട ദാനംവാങ്ങുന്നപാപം ആ ദ്രവ്യത്തെ ദാനംചെയ്താൽതന്നെയേ തീരുകയുള്ളു.

മൂ— ശിലോഞ്ഛമപ്യാദദീത വിപ്രോƒജീവൻ യതസ്തതഃ
പ്രതിഗ്രഹാച്ഛിലഃ ശ്രേയാം സ്തതോƒപ്യുഞ്ഛഃ പ്രശസ്യതേ.

ഭാ—ബ്രാഹ്മണനൊന്നുകൊണ്ടും ജീവിക്കുന്നതിന്ന നിവൃത്തിയില്ലാതെ വരുമ്പോൾ ശിലംകൊണ്ടോ ഉഞ്ഛത്താലോ ജീവിക്കാം ദുഷ്ടമായ ദാനംവാങ്ങുന്നതിനെക്കാൾ ശിലം ഉൽകൃഷ്ടമാകുന്നു. ഉഞ്ഛം അതിനെക്കാൾ ഉൽകൃഷ്ടമാകുന്നു ചിതറിക്കിടക്കുന്ന കതിർനെല്ലുപെറുക്കുന്നതു് ശിലംഎന്നു പറയപ്പെടുന്നു. ഉഞ്ഛം എന്നുപറയപ്പെടുന്നതു് ചിതറിയ നെന്മണിമാത്രം പെറുക്കി എടുക്കുന്നതാകുന്നു.

മൂ— സീദത്ഭിഃ കുപ്യമിച്ഛത്ഭിർദ്ധനം വാ പൃഥിവീപതിഃ
വാച്യസ്സ്യാൽ സ്നാതകൈർവിപ്രൈരദിത്സം സ്ത്യാഗമർഹതി

ഭാ—നിത്യവൃത്തിക്കുപായമില്ലാതെ ദുഃഖപ്പെടുന്ന കർമ്മാനുഷ്ഠാനമുള്ള ബ്രാഹ്മണൻ തന്റെ കുടുംബജീവനത്തിന്നായിട്ടു് ധാന്യം, വസ്ത്രം, ഇവയേയും യാഗത്തിനായിട്ടു ദ്രവ്യത്തെയും ശാസ്ത്രപ്രകാരം നീതിയെ പ്രവർത്തിക്കാത്ത രാജാവിനോട്ട വാങ്ങാമെന്നുള്ളതാകുന്നു. അവൻ ലോഭഗുണത്താൽ അൻപോടുകൂടി കൊടുക്കാതിരുന്നാൽ അവനോട്ട യാചിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— അകൃതഞ്ച കൃതാൽ ക്ഷേത്രാദ് ഗൌരജാവികമേവ ച
ഹിരണ്യം ധാന്യമന്നഞ്ച പൂർവ്വം പൂർവ്വമദോഷവൽ. 114

ഭാ—വിളവിറക്കിയിരിക്കുന്ന നിലത്തെ ദാനംവാങ്ങുന്നതിനേക്കാൾ വിളവിറക്കാത്തനിലത്തെ ദാനം വാങ്ങുന്നതിൽ ദോഷമില്ലാത്തതാകുന്നു. ഇപ്രകാരം തന്നെ പശു വെള്ളാട്ട സ്വർണ്ണം ധാന്യം അന്നം ഇവയിൽ മുമ്പറഞ്ഞവയെക്കാൾ പിന്നീടു പറഞ്ഞവയെ ദാനം വാങ്ങുന്നതു് അധികം ദോഷമാകുന്നു.

മൂ— സപ്തവിത്താഗമാധർമ്മ്യാദായോലാഭഃ ക്രയോജയഃ
പ്രയോഗഃ കർമ്മയോഗശ്ച സൽപ്രതിഗ്രഹ ഏവ ച. 115

ഭാ—താഴെപ്പറയാൻപോകുന്ന ഏഴുവിധ ഉപായംകൊണ്ടും സമ്പാദിച്ചദ്രവ്യം ദോഷമില്ലാത്തതാകുന്നു, അതിൽ പിതൃധനം, നിക്ഷേപം, ക്രയദ്രവ്യം ഇവ മൂന്നും എല്ലാവർണ്ണങ്ങൾക്കും ശരിയാകുന്നു. ജയമാകുന്നധനം ക്ഷത്രിയനും പലിശവാങ്ങുക വ്യാപാരം അല്ലെങ്കിൽ കൃഷി, ഇവ രണ്ടും വൈശ്യനും യോഗ്യനോട്ടു ദാനംവാങ്ങുന്നതു ബ്രാഹ്മണനും ഉയർന്നകൃത്യമാകുന്നു.

മൂ— വിദ്യാശില്പം ഭൃതിസ്സേവാ ഗോരക്ഷം വിപണിഃ കൃഷിഃ
ധൃതിർഭൈക്ഷം കുസീദഞ്ച ദശജീവനഹേതവഃ. 116

ഭാ—വൈദ്യം, തർക്കം മുതലായവിദ്യ, ശില്പവേല, രാജസേവ മററും ആളുകളുടെ അടുക്കലും ഏതുവേലയും ചെയ്യുന്നതു്, പശുരക്ഷണം, വർത്തകം, കൃഷി, ഇഷ്ടമുള്ളടത്തു ഭിക്ഷയെടുക്കുന്നതു്, പലിശവാങ്ങുന്നതു, ഇവ പത്തും ആപൽക്കാലത്തിലെ ജീവനോപായങ്ങളാകുന്നു

മൂ— ബ്രാഹ്മണഃ ക്ഷത്രിയോ വാപി വൃദ്ധിം നൈവ പ്രയോജയേൽ
കാമന്തു ഖലു ധർമ്മാർത്ഥം ദദ്യാൽ പാപീയസേൽപികാം. 117

ഭാ—മുഖ്യമായു് ബ്രാഹ്മണനും ക്ഷത്രിയനും പലിശവാങ്ങരുതാത്തതാകുന്നു. എന്നാൽ പലിശദ്രവ്യത്തെ ധർമ്മത്തിനുപയോഗപ്പെടുത്തുന്ന വിഷയത്തിൽ കാൽപലിശയല്ലെങ്കിൽ അരപ്പലിശവാങ്ങാമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

ആപത്തുകാലത്തിൽ അർഹമായ ക്ഷത്രിയജാതിത്തൊഴിൽ

മൂ— ചതുർത്ഥമാദദാനോപി ക്ഷത്രിയോ ഭാഗമാപദി
പ്രജാരക്ഷൻപരം ശക്ത്യാ കിൽബിഷാത് പ്രതിമുച്യതെ.

ഭാ—ക്ഷത്രിയൻ ഏററവും ആപത്തുള്ള കാലത്തിലും പ്രജാരക്ഷണം ചെയ്യുന്നകൊണ്ടു് നാലിലൊന്നു രാജഭാഗത്തെ വാങ്ങിക്കൊണ്ടാലും ദോഷിയായിഭവിക്കയില്ല.

മൂ— സ്വധർമ്മോ വിജയസ്തസ്യ നാഹവേ സ്യാൽ പരാങ്മുഖഃ
ശസ്ത്രേണ വൈശ്യാൻ രക്ഷിത്വാ ധർമ്മ്യമാഹാരയേൽ ബലിം

ഭാ—ആ ക്ഷത്രിയനു ശത്രുവിജയിക്കുന്നതു ജാതിധർമ്മമാകുന്നു. യുദ്ധത്തിൽ ഭയംകൊണ്ടു പിന്തിരിയരുതാത്തതാകുന്നു, ആയുധമെടുത്തു വൈശ്യന്മാരെ അപഹർത്താക്കളിൽനിന്നും രക്ഷിച്ചു് ധർമ്മപ്രകാരം താഴെപ്പറയുംവിധത്തിൽ കപ്പം വാങ്ങേണ്ടതാകുന്നു. (വൈശ്യന്മാർ ഏററവും പണക്കാരായും വ്യാപാരികളായും ഇരിക്കും അതിനാലാണു് ഇവിടെ അവരെക്കുറിച്ചുപറഞ്ഞതു്.)

മൂ— ധാന്യേഷ്ടമംവിംശാംശുൽകം വിംശം കാർഷാപണാവരം
കർമ്മോപകരണാശ്ശൂദ്രാഃ കാരവഃ ശില്പിനസ്തഥാ. 120

ഭാ—ധാന്യം വ്യാപാരംചെയ്യുന്ന വൈശ്യന്മാരോടു് ആ ലാഭത്തിൽ ഇരുപതിൽ എട്ടുപങ്കും, അൻപതിലൊന്നുവാങ്ങേണ്ടതായ മററുലാഭത്തിൽ ഇരുപതിലൊന്നും വാങ്ങിക്കൊള്ളാവുന്നതാണു്, എപ്പോഴും തൊഴിൽചെയ്യുന്ന ശൂദ്രനോടും തച്ചൻ ശില്പി മുതലായ തൊഴിലാളികളോടും തീരുവവാങ്ങരുതാത്തതാകുന്നു. മേൽ പറഞ്ഞ പ്രകാരം വേലവാങ്ങിക്കൊള്ളുന്നതു തീരുവയാകുന്നതാണു്.

മൂ— ശൂദ്രസ്തു വൃത്തിമാകാംക്ഷൻ ക്ഷത്രമാരാധയേദ്യദി
ധനിനം വാപ്യുപാരാധ്യ വൈശ്യം ശൂദ്രോജിജീവിഷേൽ.

ഭാ—ശൂദ്രൻ ബ്രാഹ്മണശുശ്രൂഷകൊണ്ടു ജീവിക്കാൻ പാടില്ലാതെ വരുമ്പോൾ ക്ഷത്രിയനേയോ ധനികനായ വൈശ്യനേയോ ആശ്രയിച്ചു ജീവിക്കാവുന്നതാണ്.

മൂ— സ്വർഗ്ഗാർത്ഥമുഭയാർത്ഥം വാ വിപ്രാനാരാധയേത്തു സഃ
ജാതബ്രാഹ്മണശബ്ദസ്യ സാഹ്യസ്യ കൃതകൃത്യതാ. 122

ഭാ—ശൂദ്രൻ സ്വർഗ്ഗാർത്ഥമായിട്ടോ ജീവനാർത്ഥമായിട്ടോ അല്ലെങ്കിൽ രണ്ടിനുമായിട്ടോ ബ്രാഹ്മണനെ വന്ദിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അവൻ ബ്രാഹ്മണന്റെ ആശ്രിതശൂദ്രനെന്നു തന്റെ പേർ ചേർക്കപ്പെട്ടാൽ അതുതന്നെയാണ് അവന്റെ വലുതായിട്ടുള്ള കാര്യം.

മൂ— വിപ്രസേവൈവ ശൂദ്രസ്യ വിശിഷ്ടം കർമ്മ കീർത്ത്യതേ
യദതോന്യദ്ധി കുരുതേ തൽ ഭവത്യസ്യ നിഷ്ഫലം. 123

ഭാ—അതുനിമിത്തം ബ്രാഹ്മണനെ ഉപചരിക്കുന്നതു ശൂദ്രനു എല്ലാകൃത്യങ്ങളെക്കാളിലും ഉൽകൃഷ്ടധർമ്മമെന്നും മറ്റുള്ളതു നിഷ്ഫലങ്ങളായവയെന്നും ഈ ശ്ലോകാർദ്ധത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു (ഇവിടെ ബ്രാഹ്മണശുശ്രൂഷയെക്കുറിച്ചു സ്തുതിക്കുന്നതല്ലാതെ ശൂദ്രന്റെ മററു കൃത്യങ്ങളെ നിന്ദിക്കുന്നില്ല)

മൂ— പ്രകല്പ്യാതസ്യ തൈർവ്വൃത്തിഃ സ്വകുടുംബാദ്യഥാർഹതഃ
ശക്തിഞ്ചാവേക്ഷ്യ ദാക്ഷ്യഞ്ച ഭൃത്യാനാഞ്ച പരിഗ്രഹം. 124

ഭാ—ബ്രാഹ്മണനും തന്റെ ശുശ്രൂഷയെ കൃത്യമായി ചെയ്യുന്ന ശൂദ്രന്റെ കൃത്യങ്ങളെയും അവൻ രക്ഷിക്കേണ്ട കുടുംബത്തെയും കുറിച്ചാലോചിച്ച് ജീവനത്തിനുതക്കവണ്ണം ക്ലിപ്തിയപ്പെടുത്തേണ്ടതാകുന്നു

മൂ— ഉച്ഛിഷ്ടമന്നന്ദാതവ്യം ജീർണ്ണാനി വസനാനി ച
പുലാകാശ്ചൈവ ധാന്യാനാം ജീർണ്ണാശ്ചൈവ പരിച്ഛദാഃ.

ഭാ—ഉച്ഛിഷ്ടാന്നം, പഴയവസ്ത്രം, പതിർമുതലായ നിസ്സാരങ്ങളായ ധാന്യം, പഴയപാത്രം, മുതലായവയെ തന്നെ ആശ്രയിച്ചുവരുന്ന ശൂദ്രനു കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ന ശൂദ്രേ പാതകം കിഞ്ചിന്ന ച സംസ്കാരമർഹതി
നാസ്യാധികാരോ ധർമ്മേസ്തി ന ധർമ്മാൽ പ്രതിഷേധനം.

ഭാ—ശൂദ്രനു ഭക്ഷിക്കാൻ പാടില്ലാത്തതായ സാധനങ്ങളെ ഭക്ഷിച്ചതിനാൽ ദോഷമില്ലാത്തതാകുന്നു. അവന് ഉപനയനം മുതലായ സംസ്കാരവും അഗ്നിഹോത്രം മുതലായതും ലഭിക്കുന്നതല്ല. എന്നാൽ പാകയജ്ഞം മുതലായ ധർമ്മകൃത്യങ്ങൾമാത്രം അവനു നിഷേധിച്ചിട്ടില്ല.

മൂ— ധർമ്മേപ്സവസ്തു ധർമ്മജ്ഞാ സ്സതാംവൃത്തമനുഷ്ഠിതാഃ
മന്ത്രവർജ്ജന്നദുഷ്യന്തി പ്രശംസാം പ്രാപ്നുവന്തി ച. 127

ഭാ—തന്റെ ജാതിധർമ്മത്തെക്കുറിച്ചു അറിവുള്ള ശൂദ്രർ മേൽജാതികളുടെ ധർമ്മമായ പാകയജ്ഞത്തെ അനുഷ്ഠിക്കുമ്പോൾ വേദമന്ത്രങ്ങൾ കൂടാതെ സംസ്കാരമന്ത്രങ്ങളാൽ പഞ്ചയജ്ഞങ്ങളേ കുലക്രമം അനുസരിച്ചു അനുഷ്ഠിച്ചാൽ ജനങ്ങളാൽ ദൂഷിതരാകാതെ സൽകീർത്തിയേയും പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— യഥാ യഥാ ഹി സദ്വൃത്തമാതിഷ്ഠത്യനസൂയകഃ
തഥാ തഥേമഞ്ചാമുഞ്ച ലോകംപ്രാപ്നോത്യനിന്ദിതഃ. 128

ഭാ—ശൂദ്രൻ ഏതേതുവിധം ബാഹ്യാഭ്യന്തരഗുണത്തെ ദുഷിക്കാതെ ദ്വിജാതികളെപ്പോലെ താനും സദാചാരയുക്തനായി നടക്കുന്നുവോ അപ്രകാരം ഇഹ ലോകത്തിൽ കീർത്തിമാനായി പരലോകത്തിൽ സൽഗതിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— ശക്തേനാപിഹി ശൂദ്രേണ ന കാര്യോ ധനസഞ്ചയഃ
ശൂദ്രോഹി ധനമാസാദ്യ ബ്രാഹ്മണാനേവ ബാധതേ. 129

ഭാ—ശൂദ്രൻ ദ്രവ്യസമ്പാദനത്തിൽ സമർത്ഥനായിരുന്നാലും കുടുംബോപയുക്തമായിട്ടുള്ളതിനെവിട്ട് ഏററവും അധികം ദ്രവ്യത്തെ സമ്പാദിക്കരുതാത്തതാകുന്നു. അങ്ങിനെ സമ്പാദിച്ചാൽ തന്നാൽ ഉപചരിക്കപ്പെടത്തക്ക ബ്രാഹ്മണനെ തന്നെ ഹിംസിക്കേണ്ടതായി വരുന്നതാണ്.

മൂ— ഏതേ ചതുർവർണ്ണാനാം വർണ്ണാനാമാപദ്ധർമ്മാഃ പ്രകീർത്തിതാഃ
യാൻ സമ്യഗനുതിഷ്ഠന്തോ വ്രജന്തി പരമാം ഗതിം 130

ഭാ—ഇതുപര്യന്തം നാലുവർണ്ണങ്ങൾക്കും ആപദ്ധർമ്മത്തെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞു തീർത്തിരിക്കുന്നു. ആപത്തുകാലത്തിൽ ഈ ധർമ്മങ്ങളെ വിധിപ്രകാരം അനുഷ്ഠിക്കുന്നവൻ സൽഗതിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— ഏഷധർമ്മവിധിഃ കൃൽസ്നശ്ചാതുർവ്വർണ്യസ്യ കീർത്തിതഃ
അതഃ പരം പ്രവക്ഷ്യാമി പ്രായശ്ചിത്തവിധിം ശുഭം. 131

ഭാ—ഇതുവരെ നാലുവർണ്ണങ്ങൾക്കും ആചാരവിധിയെ മുഴുവനും പറഞ്ഞു ഇനി നേരിട്ടു പാപശമനകരങ്ങളായ ശുഭമായ പ്രായശ്ചിത്തവിധിയെ പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു.

പത്താം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

൧൧-ാം അദ്ധ്യായം.

പ്രായശ്ചിത്തവിധി.

മൂ— സാന്താനികംയക്ഷ്യമാണമദ്ധ്വഗംസാർവ്വവേദസം
ഗുർവ്വർത്ഥംപിതൃമാത്രർത്ഥം സ്വാദ്ധ്യായാർത്ഥ്യുപതാപിനഃ 1

ഭാ—സന്തതിവൃദ്ധിക്കായിട്ടു കല്യാണത്തിന്നു യാചിക്കുന്നവൻ, ദാനത്തെയും പ്രായശ്ചിത്തമായി താഴെ വിധിക്കാൻ പോകകൊണ്ടു് ആ ദാനത്തിന്നു അർഹന്മാരായവരെക്കുറിച്ചു പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു. അവശ്യം ചെയ്യേണ്ടതായ ജ്യോതിഷ്ടോമാദിയാഗത്തിന്നു യാചിക്കുന്നവൻ തീർത്ഥയാത്ര സ്ഥലയാത്രചെയ്യുന്നവൻ, വിശ്വജിത്തു, യാഗംചെയ്യാൻ തുടങ്ങുന്നവൻ ഗുരുദക്ഷിണക്കും മാതാപിതാക്കന്മാരെ പരിരക്ഷിക്കുന്നതിന്നും വേദമോതുന്നതിന്നും യാചിക്കുന്നവൻ, രോഗി,

മൂ— നവൈതാൻ സ്നാതകാൻ വിദ്യാൽ ബ്രാഹ്മണാൻ ധർമ്മ—
ഭിക്ഷുകാൻ
നിഃസ്വേഭ്യോദേയമേതേഭ്യോ ദാനം വിദ്യാവിശേഷതഃ. 2

ഭാ—ഈ ഒൻപതുപേരെയും സ്നാതകബ്രാഹ്മണരെന്നും ധർമ്മത്തിന്നായി ഭിക്ഷയെടുക്കുന്നവരെന്നും അറിഞ്ഞു് അവർക്കു ദ്രവ്യമില്ലാതിരുന്നാൽ അവരവരുടെ വിദ്യക്കു തക്കവണ്ണം പശു, ധനം മുതലായ ദാനങ്ങളെ കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏതേഭ്യോഹി ദ്വിജാഗ്ര്യേഭ്യോ ദേയമന്നംസദക്ഷിണം
ഇതരേഭ്യോബഹിർവ്വേദി കൃതാന്നംദേയമുച്യതേ. 3

ഭാ—ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠന്മാരായ ഈ ഒൻപതുപേർക്കുമാത്രം യജ്ഞവേദിമദ്ധ്യത്തിൽ ദക്ഷിണയോടുകൂടി അന്നത്തെ ദാനംചെയ്യാം. മറ്റവർക്കു വേദിക്കു വെളിയിൽ അന്നം കൊടുക്കേണ്ടതാണു്. ഇതു ശാസ്ത്രമര്യാദയാകുന്നു. (വേദിയെന്നു പറയുന്നതു യാഗശാലക്കകത്തു് അഗ്നികുണ്ഡം ഇരിക്കുന്ന സ്ഥാനം)

മൂ— സർവ്വരത്നാനി രാജാതു യഥാർഹം പ്രതിപാദയേൽ
ബ്രാഹ്മണാൻ വേദവിദുഷോയജ്ഞാർത്ഥം ചൈവദക്ഷിണാം.

ഭാ—യാഗംചെയ്യുമ്പോൾ അതിലേക്കുപയോഗമായ മണി മുത്തു മുതലായ എല്ലാരത്നങ്ങളേയും യാഗദക്ഷിണക്കു വേണ്ടതായ ദ്രവ്യത്തേയും വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്ത ബ്രാഹ്മണരോടു തന്നിൽ നിന്നും വാങ്ങിക്കൊള്ളുന്നവിധം രാജാവു് ആവശ്യപ്പെടേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—കൃതദാരോപരാൻദാരാൻ ഭിക്ഷിത്വായോധിഗച്ഛതി
രതിമാത്രംഫലംതസ്യ ദ്രവ്യദാതുസ്തുസന്തതിഃ. 5

ഭാ—ഒരുത്തൻ വിവാഹംചെയ്തു പുത്രൻ ജനിച്ചശേഷം ദ്രവ്യേച്ഛനിമിത്തം മറ്റൊരുത്തനോടു ധനം വാങ്ങിക്കൊണ്ടു വീണ്ടും വിവാഹംചെയ്താൽ അവൻ ആ സ്ത്രീയെ പ്രാപിച്ചതുതന്നെ പ്രയോജനം. അവളിൽ ജനിക്കുന്ന പുത്രന്മാർ ചെയ്യുന്ന തർപ്പണം മുതലായ കർമ്മങ്ങളുടെ ഫലം ധനം കൊടുത്തവന്നു മാത്രമേ

ലഭിക്കുന്നുള്ളു. ഇവിടെ കാമം നിമിത്തം ചോദിച്ചു വീണ്ടും വിവാഹം ചെയ്യുക എന്നർത്ഥമായും അവന്നു ദ്രവ്യംകൊടുക്കുന്നവന്നു ഫലമില്ലെന്നുള്ളതിനെയും കുറിച്ചുപറഞ്ഞതല്ലാതെ സന്തതിവിഷയമല്ലാത്തതാകുന്നു.

മൂ— ധനാനി തു യഥാശക്തി വിപ്രേഷു പ്രതിപാദയേൽ
വേദവിത്സു വിവിക്തേഷു പ്രേത്യസ്വർഗ്ഗം സമശ്നുതേ. 6

ഭാ—പശു, ഭൂമി ദ്രവ്യം, മുതലായവയെ വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്തവരായും ഭാര്യ, പുത്രൻ, മുതലായവരോടു അധികം ബന്ധമില്ലാത്തവരായും ഇരിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണർക്കു തന്റെ ശക്തിക്കു തക്കവണ്ണം ദാനംചെയ്താൽ സ്വർഗ്ഗത്തെ പ്രാപിക്കും.

മൂ— യസ്യ ത്രൈവാർഷികം ഭക്തം പര്യാപ്തം ഭൃത്യവൃത്തയേ
അധികം വാപി വിദ്യേത സ സോമം പാതുമർഹതി. 7

ഭാ—യാതൊരുത്തന്നു മൂന്നുവർഷത്തേക്കോ അതിൽ മേല്പോട്ടുള്ള കാലത്തിനോ കുടുംബസംരക്ഷണത്തിന്നു് അവശ്യം വേണ്ടതായ ദ്രവ്യമിരിക്കുമോ അവന്നു കാമ്യസോമപാനം ചെയ്യാം. നിത്യസോമപാനത്തിന്നു നിത്യമേർപ്പാടില്ലാത്തതാകുന്നു.

മൂ— അതഃ സ്വല്പീയസി ദ്രവ്യേ യഃ സോമം പിബതി ദ്വിജഃ
സ പീതസോമപൂർവോപി ന തസ്യാപ്നോതി തൽഫലം. 8

ഭാ—മേൽപറഞ്ഞ കണക്കിൽനിന്നും കുറഞ്ഞ ദ്രവ്യമുള്ളവൻ കാമ്യസോമപാനം ചെയ്താൽ അവൻ അതിന്നുമുമ്പെ ചെയ്ത നിത്യസോമപാനത്തിന്റെ ഫലത്തെയും പ്രാപിക്കുന്നില്ല.

മൂ— ശക്തഃ പരജനേ ദാതാ സ്വജനേ ദുഃഖജീവിനി
മധ്വാപാതോ വിഷാസ്വാദഃ സ ധർമ്മപ്രതിരൂപകഃ. 9

ഭാ—അധികം ദ്രവ്യമുള്ള യാതൊരുത്തൻ തന്റെ മാതാപിതാക്കന്മാർ മുതലായ ബന്ധുക്കൾ ദാരിദ്ര്യം നിമിത്തം കഷ്ടപ്പെടുമ്പോൾ ഇഹലോകത്തിൽ കീർത്തിക്കായിട്ടു അന്യന്മാർക്കു ദാനംചെയ്യുന്നുവോ ആ ദാനം ധർമ്മമല്ല. അതു ആദ്യം തേൻപോലെ രുചിയുള്ളതായും പിന്നീടു വിഷംപോലെ ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നതായുമിരിക്കും. അതായതു്:—നോക്കുമ്പോൾ കീർത്തികരമായിരുന്നാലും പിന്നീടു നരകമുണ്ടാക്കുമെന്നു സാരം.

മൂ— ഭൃത്യാനാമുപരോധേന യൽകരോത്യൗർദ്ധ്വദൈഹികം
തൽഭവത്യസുഖോദർക്കം ജീവതശ്ച മൃതസ്യ ച. 10

ഭാ—പിന്നീടും യാതൊരുത്തൻ ഭാര്യ പുത്രൻ മുതലായ അവശ്യം രക്ഷണീയന്മാർകളെ ദുഃഖിപ്പിച്ചു പരലോകത്തിലേക്കായിട്ടു ദാനം ചെയ്യുന്നുവോ ആ ദാനവും അവ ഇഹലോകത്തും പരലോകത്തും ഉപദ്രവത്തെ തന്നെ ചെയ്യും.

മൂ— യജ്ഞശ്ചേൽ പ്രതിരുദ്ധഃ സ്യാദേകേനാംഗേന യജ്വനഃ
ബ്രാഹ്മണസ്യ വിശേഷേണ ധാർമ്മികേ സതി രാജനി. 11

ഭാ—യാഗംചെയ്യുന്ന ക്ഷത്രിയനും അതിലും വിശേഷമായി ബ്രാഹ്മണനും യാഗത്തിന്നു എല്ലാം അംഗവും ഇരുന്നു ഏതെങ്കിലും ഒരു അംഗം കുറഞ്ഞു അപ്പോൾ രാജാവും ധർമ്മിഷ്ഠനായിരുന്നാൽ,

മൂ— യോ വൈശ്യഃ സ്യാൽ ബഹുപശുർഹീനക്രതുരസോമപഃ
കുടുംബാത്തസ്യ തദ്ദ്രവ്യമാഹരേദ്യജ്ഞസിദ്ധയേ. 12

ഭാ—അധികം പശു മുതലായവയെക്കൊണ്ടു ഐശ്വര്യവാനായും യാഗം ചെയ്യാത്തവനായും സോമപാനം ചെയ്യാത്തവനായും ഇരിക്കുന്ന വൈശ്യന്റെ ഗൃഹത്തിൽ നിന്നും കേട്ടാൽ കൊടുക്കാതിരുന്നാൽ ബലംപ്രയോഗിച്ചും കളവു

ചെയ്തോ ആ യാഗത്തിലേക്ക വേണ്ടതായ ദ്രവ്യത്തെ യാഗം ചെയ്യുന്നവൻ കൊണ്ടു പോരാമെന്നുള്ളതാകുന്നു. സോമപാനമെന്നുള്ള ഒരു യാഗവിശേഷമാകുന്നു. അതു രണ്ടുവകയിൽ ചേരുന്നു നിത്യമെന്നും കാമ്യമെന്നും രണ്ടുവിധം; നിത്യമെന്നാൽ അവശ്യം ചെയ്യേണ്ടതു്. കാമ്യം, ഒരു ഫലത്തെ ഉദ്ദേശിച്ചു ചെയ്യുന്നതു്.

മൂ— ആഹരേൽത്രീണി വാ ദ്വേ വാ കാമം ശൂദ്രസ്യ വേശ്മനഃ
നഹി ശൂദ്രസ്യ യജ്ഞേഷു കശ്ചിദസ്തി പരിഗ്രഹഃ. 13

ഭാ—അപ്രകാരമുള്ള വൈശ്യനില്ലാതായാൽ യാഗത്തിനു രണ്ടോ മൂന്നോ അല്ലെങ്കിൽ അധികമോ അംഗങ്ങൾ കുറഞ്ഞാലും ഐശ്വര്യമുള്ള ശൂദ്രന്റെ ഗൃഹത്തിൽ നിന്നു യഥേഷ്ടം ആലോചിക്കാതെ തന്നെ ബലാൽക്കാരമായിക്കൊണ്ടു പോരാമെന്നുള്ളതാകുന്നു. എന്തെന്നാൽ അവനു ഒരു യാഗത്തിലും സംബന്ധമില്ലല്ലോ.

മൂ— യോനാഹിതാഗ്നിശ്ശതഗുരയജ്വാ ച സഹസ്രഗുഃ
തയോരപി കുടുംബാഭ്യാമാഹരേദവിചാരയൻ. 14

ഭാ—പിന്നെയും അപ്രകാരമുള്ള ശൂദ്രനില്ലാതിരുന്നാലും അഗ്നിഹോത്രം ചെയ്യാത്ത ബ്രാഹ്മണൻ നൂറു പശുവിനെ രക്ഷിക്കുന്നവനായും യാഗം ചെയ്യാത്തവൻ ആയിരം പശുവിനെ രക്ഷിക്കുന്നവനായും ഇരുന്നാൽ അവരുടെ ഗൃഹത്തിൽ നിന്നും മേൽപറഞ്ഞ അംഗങ്ങളെ ആലോചനകൂടാതെ കൊണ്ടുപോരാമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— ആദാനനിത്യാച്ചാദാതുരാഹരേദപ്രയച്ഛതഃ
തഥായശോസ്യ പ്രഥതേ ധർമ്മശ്ചൈവ പ്രവർദ്ധതേ. 15

ഭാ—നിത്യവും താൻ ദാനം വാങ്ങുന്നവനായും താൻ ഒരുത്തനും ദാനം ചെയ്യാത്തവനായും ഇരിക്കുന്നവനോടു മേൽപറഞ്ഞ യാഗത്തിനായിട്ടു വേണ്ട ദ്രവ്യത്തെ ചോദിക്കാം. കൊടുക്കാതിരുന്നാൽ ബലംപ്രയോഗിച്ചോ കളവുചെയ്തോ കൊണ്ടുപോരാം. അപ്രകാരം ചെയ്താൽ ധർമ്മം വർദ്ധിക്കും. അതായതു:—ആ ദ്രവ്യത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥനും സൽഗതി ഉണ്ടാകകൊണ്ടു ധർമ്മവൃദ്ധിയെന്നു സാരം.

മൂ— തഥൈവ സപ്തമേ ഭക്തേ ഭക്താനി ഷഡനശ്നതാ
അശ്വസ്തനവിധാനേന ഹർത്തവ്യം ഹീനകർമ്മണഃ. 16

ഭാ—അപ്രകാരം മൂന്നുദിവസം ഉപവസിച്ചിരുന്ന അവനു നാലാംദിവസം ഭോജനത്തിനായിട്ടു ദ്രവ്യം ഇല്ലാതിരുന്നാൽ ദാനധർമ്മം ചെയ്യാത്തവനിൽനിന്നും ഒരുദിവസത്തേക്കു മതിയാകുന്നതായ ദ്രവ്യത്തെ കളവു ചെയ്തെങ്കിലും കൊണ്ടുപോരാമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— ഖലാൽ ക്ഷേത്രാദഗാരാദ്വാ യതോ വാപ്യുപലഭ്യതേ
ആഖ്യാതവ്യന്തു തത്തസ്മൈ പൃച്ഛതേ യദി പൃച്ഛതി.

ഭാ—യാഗംചെയ്യാത്തവൻ ധാന്യം, കളം, നിലം, ഗൃഹം, ഇവയിൽ എവിടെനിന്നും അകപ്പെടുന്നുവോ അവിടെനിന്നും എടുത്തുകൊള്ളാവുന്നതാണു്. ഉടമസ്ഥൻ, എന്തു അപഹരിച്ചു എന്നു ചോദിച്ചാൽ താൻചെയ്യുന്നയാഗാദിധർമ്മകാര്യത്തെ അവനോടു പറയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ബ്രാഹ്മണസ്വം ന ഹർത്തവ്യം ക്ഷത്രിയേണ കദാചന
ദസ്യുനിഷ്ക്രിയയോസ്തു സ്വമജീവൻഹർത്തുമർഹതി. 18

ഭാ—ക്ഷത്രിയനു് ഇപ്രകാരം ആപത്തുനേരിട്ടാലും അവനു് ഒരിക്കലും ബ്രാഹ്മണന്റെ ദ്രവ്യത്തെ അപഹരിച്ചുകൂടാത്തതാണു്. മററു് ഏതുവിധത്തിലും ദ്രവ്യം ലഭിക്കാത്തതായ കഠിന ആപത്തു് അവനുണ്ടായാൽ സന്ധ്യാവന്ദനം മുതലാ

യ കൃത്യത്തെ ചെയ്യാതെയും ചോരണം മുതലായ അകൃത്യത്തെ ചെയ്യുകയും ചെയ്യുന്ന ബ്രാഹ്മണൻ ക്ഷത്രിയൻ എന്നിവരുടെദ്രവ്യത്തെ അപഹരിക്കാമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— യോസാധുഭ്യോർത്ഥമാദായ സാധുഭ്യസ്സംപ്രയച്ഛതി
സകൃതാപ്ലവമാത്മാനം സന്താരയതിതാവുഭൌ. 19

ഭാ—താൻ യാഗംചെയ്യാതിരുന്നാലും യാതൊരുത്തൻ യാഗം മുതലായ ധർമ്മം ചെയ്യാത്ത അസത്ത്വാക്കൾ ഇരുന്ന ദ്രവ്യത്തെ വാങ്ങിയോ അപഹരിച്ചോ യാഗംചെയ്യുന്ന സൽപുരുഷന്മാർക്ക് കൊടുക്കുന്നുവോ അവൻതന്നെ ഓടമാക്കി ദ്രവ്യത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥനേയും യാഗംചെയ്യുന്നവനേയും കരകയററിവെക്കുന്നു. അതായത്:—ദ്രവ്യം നല്ലവിഷയത്തിൽ ഉപയോഗപ്പെട്ടതിനാലും ദ്രവ്യമില്ലാത്തതിനാലുള്ള ദുഃഖം തീർന്നതിനാലും രണ്ടുപേക്കും മുറപ്രകാരം സുഖമുണ്ടാകുന്നു എന്നു സാരം.

മൂ— യദ്ധനം യജ്ഞശീലാനാം ദേവസ്വന്തദ്വിദുർബുധാഃ
അയജ്വനാന്തുയദ്വിത്തമാസുരസ്വന്തദുച്യതേ. 20

ഭാ—യാഗംചെയ്യുന്നവന്റെ ദ്രവ്യത്തെ ദേവകളുടെ ദ്രവ്യമെന്നു മഹാന്മാർ പറയുന്നു. ആകയാൽ ആസുരദ്രവ്യത്തെ ദേവകളുടെ ദ്രവ്യമാക്കുന്നതു ധർമ്മമാകും.

മൂ— ന തസ്മിൻധാരയേദ്ദണ്ഡം ധാർമ്മികഃ പൃഥിവീപതിഃ
ക്ഷത്രിയസ്യ ഹി ബാലിശ്യാൽ ബ്രാഹ്മണസ്സീദതിക്ഷുധാ 21

ഭാ—ധർമ്മചിന്തയുള്ള രാജാവു ഇപ്രകാരം അപഹരിച്ചുകൊണ്ടുവന്നു യാഗം ചെയ്യുന്ന ബ്രാഹ്മണനെ ശിക്ഷിക്കരുതാത്തതാകുന്നു. രാജാവിന്റെ മൌഢ്യത്തിൽ ബ്രാഹ്മണൻ വിശപ്പുഹേതുവായിട്ടു ദുഃഖത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

— തസ്യഭൃത്യജനംജ്ഞാത്വാ സ്വകുടുംബാന്മഹീപതിഃ
ശ്രുതശീലേ ച വിജ്ഞായ വൃത്തിം ധർമ്മ്യാം പ്രകല്പയേൽ. 22

ഭാ—ആകയാൽ രാജാവു ആ ബ്രാഹ്മണന്റെ കുടുംബത്തേയും ധർമ്മാചാരത്തേയും അദ്ധ്യയനംചെയ്ത വേദത്തേയും സദാചാരത്തേയും നോക്കി തന്റെ രാജഭണ്ഡാരത്തിൽനിന്നു അവന്നു മതിയാകുന്നതായ ജീവനവൃത്തിയെ ഏല്പ്പെടുത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— കല്പയിത്വാസ്യവൃത്തിഞ്ച രക്ഷേദേനം സമന്തതഃ
രാജാഹിധർമ്മഷൾഭാഗം തസ്മാൽ പ്രാപ്നോതി രക്ഷിതാൽ.

ഭാ—ആ ബ്രാഹ്മണന്നു ജീവനമുണ്ടാക്കി അവനെ നല്ലപോലെ രക്ഷിച്ചാൽ അവൻ ചെയ്യുന്ന ധർമ്മത്തിൽ ആറിൽ ഒരു ഭാഗം രാജാവിന്നു ലഭിക്കുന്നതാകുന്നു.

മൂ— ന യജ്ഞാർത്ഥധനം ശൂദ്രാദ്വിപ്രോഭിക്ഷേത കർഹിചിൽ
യജമാനോഹിഭിക്ഷിത്വാ ചണ്ഡാലഃ പ്രേത്യജായതേ. 24

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ യാഗംചെയ്യുന്നതിനായിട്ടു ഒരിക്കലും ശൂദ്രനോടു ദ്രവ്യത്തെ യാചകം വാങ്ങരുതാത്തതാകുന്നു. വാങ്ങി യാഗംചെയ്താൽ ചണ്ഡാലനായി ജനിക്കും. ചോദിക്കാതിരിക്കുമ്പോഴും സ്വയം അവൻ കൊടുത്തതിനെ വാങ്ങിയാൽ കുററമില്ല. മുൻപേ യാഗംചെയ്യുമ്പോൾ മദ്ധ്യത്തിൽ ദ്രവ്യമില്ലാതെ വന്നാലാണ് ശൂദ്രദ്രവ്യത്തെ ഉപയോഗപ്പെടുത്താമെന്നു പറഞ്ഞതു്. ഇവിടെ മുഖ്യമായി എല്ലാ
ദ ത്തെയും വാങ്ങരുതെന്നു സാരം.

മൂ— യജ്ഞാർത്ഥമർത്ഥം ഭിക്ഷിത്വാ യോനസർവ്വം പ്രയച്ഛതി
സയാതിഭാസതാം വിപ്രഃ കാകതാം വാ ശതം സമാഃ 25

ഭാ—ഒരു ബ്രാഹ്മണൻ യാഗത്തിനായിട്ടു വാങ്ങിയ ദ്രവ്യത്തെ മുഴുവനും ആ യാഗത്തിൽ ദാനം ചെയ്യാതിരുന്നാൽ ആ ബ്രാഹ്മണൻ പാശപ്പക്ഷി അല്ലെങ്കിൽ കാകനായിട്ടോ ജനിച്ചു നൂറുവർഷം ജീവിച്ചിരിക്കും.

മൂ— ദേവസ്വം ബ്രാഹ്മണസ്വം വാ ലോഭേനോപഹിനസ്തിയഃ
സപാപാത്മാ പരേലോകേ ഗൃദ്ധ്രോച്ഛിഷ്ടേനജീവതി. 26

ഭാ—ആഗ്രഹം നിമിത്തം ദേവന്മാരുടെ ദ്രവ്യത്തെയാകട്ടെ ബ്രാഹ്മണ ദ്രവ്യത്തെയാകട്ടെ അപഹരിച്ച പാപിയായവൻ അടുത്തജന്മത്തിൽ കഴുകൻതിന്ന മാംസാവശേഷത്തെക്കൊണ്ടുപജീവിക്കും.

മൂ— ഇഷ്ടിം വൈശ്വാനരീം നിത്യം നിർവ്വപേദബ്ദപര്യയേ
ക്ലൃപ്താനാം പശുസോമാനാം നിഷ്കൃത്യർത്ഥമസംഭവേൽ.

ഭാ—മേൽപറഞ്ഞ നിത്യസോമയാഗം ചെയ്വാൻ സാധിച്ചില്ലെങ്കിൽ അതിലേക്കു പ്രായശ്ചിത്തമായിട്ടു വത്സരംപ്രതി ചിത്തിരമാസത്തിൽ ഒരു പ്രാവശ്യം വൈശ്വാനരയിഷ്ടിയെങ്കിലും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ആപൽകല്പേനയോധർമ്മം കുരുതേനാപദിദ്വിജഃ
സനാപ്നോതിഫലം തസ്യ പരത്രേതിവിചാരിതം. 28

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ തനിക്കു ആപത്തില്ലാത്ത സന്ദർഭങ്ങളിൽ ആപൽക്കാലധർമ്മത്തെ അനുഷ്ഠിച്ചാൽ പരലോകത്തിൽ അതിന്റെ ഫലത്തെ പ്രാപിക്കുന്നില്ലെന്നു മഹാന്മാർ നിശ്ചയം ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

മൂ— വിശ്വൈശ്ചദേവൈസ്സാധ്യൈശ്ച ബ്രാഹ്മണൈശ്ചമഹർഷിഭിഃ
ആപൽസു മരണാൽഭീതൈർവ്വിധേഃ പ്രതിനിധിഃ കൃതഃ. 29

ഭാ—വിശ്വദേവന്മാർ, സാദ്ധ്യന്മാർ, ബ്രാഹ്മണർ, മഹർഷികൾ, ഇവരെല്ലാവരുംകൂടി ആപല്ക്കാലത്തിലും മുഖ്യധർമ്മത്തെതന്നെ അനുഷ്ഠിച്ചാൽ മരണം നേരിടുമെന്നു ഭയന്നു മുഖ്യമായ ധർമ്മത്തിനു പ്രതിക്രിയയായി ഗൌണധർമ്മത്തെ ആപത്തിലേക്കു നിയമനം ചെയ്തു, ആകയാൽ തീരാത്ത കാലത്തിൽ മാത്രം ദോഷമില്ല.

മൂ— പ്രഭുഃ പ്രഥമകല്പസ്യ യോനുകല്പേന വർത്തതേ
നസാംപരായികം തസ്യ ദുർമ്മതേർവ്വിദ്യതേ ഫലം. 30

ഭാ—ആകയാൽ മുഖ്യ അനുഷ്ഠാനത്തിനു അധികാരിയായിട്ടു് ഗൌണാനുഷ്ഠാനത്തെ ചെയ്താൽ ആ ബുദ്ധിഹീനൻ പരലോകത്തിൽ ഫലത്തെ പ്രാപിക്കുന്നതില്ല.

മൂ— നബ്രാഹ്മണോനിവേദയേൽ കിഞ്ചിദ്രാജനിധർമ്മവിൽ
സ്വവീര്യേണൈവതാംഛിഷ്യാന്മാനവാനപകാരിണഃ 31

ഭാ—ധർമ്മജ്ഞനായ ബ്രാഹ്മണൻ രാജാവിനോടു് ആവലാതി പറയേണ്ടതില്ല. തന്റെ അപകാരകന്മാരെ താൻതന്നെ അഭിചാരമന്ത്രവീര്യത്തിനാൽ ശിക്ഷിക്കാം. അതായതു്—ഇവിടെ തനിക്കു അന്യായകാരിയായവനെ താനും ശിക്ഷിക്കാമെന്നു താല്പര്യമല്ലാതെ രാജാവിനോടു് ആവലാതി പറയേണ്ടതിന്നു തട്ടവിഷയമല്ല.

മൂ— സ്വവീര്യാദ്രാജവീര്യാച്ച സ്വവീര്യം ബലവത്തരം
തസ്മാൽസ്വേനൈവവീര്യേണ നിഗൃഹ്ണീയാദരീൻദ്വിജഃ.

ഭാ—സ്വാധീനമായ തന്റെ ശക്തി പരാധീനമായ രാജാവിന്റെ ശക്തി ഇവരണ്ടിൽ തന്റെ ശക്തിയാകുന്നു വലുതായിട്ടുള്ളതു്. ആകയാൽ ബ്രാഹ്മണൻ

തന്റെ ശക്തികൊണ്ടുതന്നെ ശത്രുക്കളെ അടക്കേണ്ടതാകുന്നു. അവിടെ ശക്തിയെ പിമ്പു പറയപ്പോകുന്നു.

മൂ— ശ്രുതീരഥർവ്വാംഗിരസീഃ കുര്യാദിത്യവിചാരയൻ
വാക്ശസ്ത്രം വൈ ബ്രാഹ്മണസ്യ തേന ഹന്യാദരീൻ ദ്വിജഃ

ടീ—അഥർവ്വണവേദത്തിൽ പറഞ്ഞ ആംഗിരസം മുതലായ ആഭിചാരമന്ത്രങ്ങളെ ആലോചിക്കാതെ പ്രയോഗിക്കാം. ആ മന്ത്രമുള്ളവാക്കുതന്നെ ബ്രാഹ്മണന്റെ ആയുധമാകകൊണ്ടു അതുകൊണ്ടുതന്നെ ശത്രുവിനെ ജയിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ക്ഷത്രിയോ ബാഹുവീര്യേണ തരേദാപദമാത്മനഃ
ധനേന വൈശ്യശൂദ്രൌ തു ജപഹോമൈർദ്വിജോത്തമഃ. 34

ടീ—ക്ഷത്രിയൻ തന്റെ ഭുജബലംകൊണ്ടു തന്റെ ആപത്തിനെ ഇല്ലാതാക്കേണ്ടതാകുന്നു. വൈശ്യശൂദ്രന്മാർ തന്റെ ദ്രവ്യത്തെ കൊടുത്തു തങ്ങളുടെ ആപത്തിനെ ഇല്ലാതാക്കേണ്ടതാകുന്നു. ബ്രാഹ്മണൻ മേൽപറഞ്ഞ ആഭിചാരമന്ത്രത്താൽ ചെയ്യപ്പെടുന്ന ജപഹോമങ്ങളെക്കൊണ്ടു് ആപത്തിനെ ഇല്ലാതാക്കിക്കൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു

മൂ— വിധാതാ ശാസിതാ വക്താ മൈത്രോ ബ്രാഹ്മണ ഉച്യതേ
തസ്മൈ നാകുശലം ബ്രൂയാന്ന ശുഷ്കാം ഗിരമീരയേൽ. 35

ടീ—ശാസ്ത്രത്തിൽ വിധിച്ച ധർമ്മങ്ങളെ അനുഷ്ഠിക്കുന്നവനായും ശിഷ്യാദികളെ ശിക്ഷിക്കുന്നവനായും പ്രായശ്ചിത്തം മുതലായ ധർമ്മത്തെ വിധിക്കുന്നവനായും എല്ലാവർക്കും മിത്രമായുമിരിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണൻ മൈത്രബ്രാഹ്മണനെന്നു പറയപ്പെടുന്നു. ആകയാൽ അവനു് അനിഷ്ടമായ കൃത്യത്തെ പറയുകയും നിന്ദിക്കയും ചെയ്യരുതു്.

അഗ്നിഹോത്രിവിഷയം.

മൂ— നവൈ കന്യാ ന യുവതിർനാല്പവിദ്യോ ന ബാലിശഃ
ഹോതാ സ്യാദഗ്നിഹോത്രസ്യ നാർത്തോ നാസംസ്കൃതസ്തഥാ.

ടീ—വിവാഹമാകാത്ത കന്യക, യുവതി, അല്പവിദ്യയുള്ളവൻ, മൂഢൻ, ബാലൻ, ദുഃഖമുള്ളവൻ, രോഗി, ഉപനയനം മുതലായ സംസ്കാരമില്ലാത്തവൻ ഇവർ ഒരുത്തന്റെ വൈദികാഗ്നിയിൽ അവനായിട്ടു ഹോമം ചെയ്യുക്കൂടാത്തതാകുന്നു.

മൂ— നരകേ ഹി പതന്ത്യേതേ ജുഹ്വന്തസ്സ ച യസ്യ തൽ
തസ്മാദ്വൈതാനകുശലോ ഹോതാ സ്യാദ്വേദപാരഗഃ. 37

ടീ—അവർ ഹോമം ചെയ്താൽ അഗ്നിയുടെ ഉടമസ്ഥനോടുകൂടി നരകത്തെ പ്രാപിക്കും. ആകയാൽ വേദമറിഞ്ഞവനായും അഗ്നികാര്യമറിഞ്ഞവനായും ഇരിക്കുന്നവൻതന്നെ ഹോമം ചെയ്യേണ്ടതു് ആകയാൽ—തനിക്കു ആ സന്ദർഭം നേരിടുന്നസമയം തക്ക യോഗ്യന്മാരെക്കൊണ്ടു ഹോമം ചെയ്യിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പ്രാജാപത്യമദത്വാശ്വമഗ്ന്യാധേയസ്യ ദക്ഷിണാം
അനാഹിതാഗ്നിർഭവതി ബ്രാഹ്മണോ വിഭവേ സതി. 38

ടീ—ബ്രാഹ്മണൻ ധനവാനായിരുന്നു് അഗ്നിയെ ആധാനം ചെയ്തുകൊള്ളുമ്പോൾ പ്രജാപതി ദേവതയായിട്ടുള്ള അശ്വത്തെ ദക്ഷിണയായി കൊടുക്കാതിരുന്നാൽ ആഹിതാഗ്നിയാകുന്നതല്ല. ആകയാൽ ആ ദാനകാലത്തിൽ അശ്വത്തെ ദാനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പുണ്യാന്യന്യാനികർവീത ശ്രദ്ധധാനോജിതേന്ദ്രിയഃ
നത്വല്പദക്ഷിണൈര്യജ്ഞൈര്യജേതേഹകഥഞ്ചന. 39

ഭാ—പുണ്യകർമ്മത്തിൽ താൽപര്യമുള്ളവൻ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ അടക്കിക്കൊണ്ടു തീർത്ഥയാത്ര മുതലായ പുണ്യങ്ങളെ ശ്രദ്ധയോടുകൂടി ചെയ്യുന്നതിനു അർഹനല്ലാതെ ഒരിക്കലും അല്പദക്ഷിണയോടുകൂടിയ യാഗത്തെ ചെയ്യരുതാത്തതാണ്.

മൂ— ഇന്ദ്രിയാണിയശഃസ്വർഗ്ഗ മായുഃകീർത്തിംപ്രജാഃപശൂൻ
ഹന്ത്യല്പദക്ഷിണോയജ്ഞ സ്തസ്മാന്നാല്പധനോയജേൽ. 40

ഭാ—ദക്ഷിണ അല്പമായിക്കൊടുത്തു യാഗംചെയ്താൽ കണ്ണു മുതലായ ഇന്ദ്രിയങ്ങളും ഇഹലോകത്തിൽ യശസ്സ് പുത്രന്മാർ, പശുക്കളും, ആയുസ്സ്, ഇവയും പരലോകത്തിൽ കീർത്തി, സ്വർഗ്ഗം ഇവയും നശിച്ചുപോകുന്നതാകുന്നു. ആകയാൽ അൽപധനമുള്ളവൻ യാഗം ചെയ്യരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— അഗ്നിഹോത്ര്യപവിധ്യാഗ്നീൻബ്രാഹ്മണഃകാമകാരതഃ
ചാന്ദ്രായണഞ്ചരേന്മാസം വീരഹത്യാസമംഹിതൽ. 41

ഭാ—അഗ്നിഹോത്രിയായ ബ്രാഹ്മണൻ കാമകാരത്താൽ രണ്ടുകാലവും ഹോമം ചെയ്യാതിരുന്നാൽ അതു പുത്രഹത്തിയോടു സമാനമാകകൊണ്ടു അതിനു പ്രായശ്ചിത്തമായിട്ടു ഒരുമാസം ചാന്ദ്രായണവ്രതം ഇരിക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ— യേശൂദ്രാദധിഗമ്യാർത്ഥമഗ്നിഹോത്രമുപാസതേ
ഋത്വിജസ്തേഹി ശൂദ്രാണാം ബ്രഹ്മവാദിഷുഗർഹിതാഃ. 42

ഭാ—യാതൊരു ബ്രാഹ്മണൻ ദ്രവ്യത്തെ ശൂദ്രനിൽനിന്നും വാങ്ങി അഗ്നിഹോത്രംചെയ്യുന്നുവോ അവർ ആ ശൂദ്രനു ഋത്വിക്കുകളായി പറയപ്പെടുന്നതല്ലാതെ അതിന്റെ ഫലത്തെ പ്രാപിക്കുന്നില്ല. കൂടാതെ ബ്രഹ്മവാദികളാൽ നിന്ദിതന്മാരായും ഭവിക്കും.

മൂ— തേഷാംസതതമജ്ഞാനാം വൃഷലാഗ്ന്യുപസേവിനാം
പദാമസ്തകമാക്രമ്യ ദാതാദുർഗ്ഗാണിസന്തരേൽ. 43

ഭാ—അപ്രകാരമുള്ള ശൂദ്രദ്രവ്യംകൊണ്ടു അഗ്നിഹോത്രംചെയ്യുന്ന ആ മൂഢനായ ബ്രാഹ്മണന്റെ തലയിൽ ദ്രവ്യംകൊടുത്ത ശൂദ്രൻ ചവിട്ടിക്കയറി തന്റെ കഷ്ടങ്ങളിൽനിന്നും നിവൃത്തനായി പരലോകത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— അകുർവ്വന്വിഹിതംകർമ്മ നിന്ദിതഞ്ചസമാചരൻ
പ്രസക്തശ്ചേന്ദ്രിയാർത്ഥേഷു പ്രായശ്ചിത്തീയതേനരഃ. 44

ഭാ—നിത്യവും ചെയ്യേണ്ടുന്ന സന്ധ്യാവന്ദനം മുതലായ കൃത്യങ്ങളെചെയ്യാത്തവനും ജീവഹിംസ മുതലായ കൃത്യങ്ങളെ ചെയ്യുന്നവനും സ്വേച്ഛാനുസരണം വിഷയവിരാഗമുള്ളവനും പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യേണ്ടവരാകുന്നു.

മൂ— അകാമതഃകൃതേപാപേ പ്രായശ്ചിത്തം വിദുർബുധാഃ
കാമകാരംകൃതേപ്യാഹു രേകേശ്രുതിനിദർശനാൽ. 45

ഭാ—അറിവില്ലായ്കകൊണ്ടു ചെയ്തപാപത്തിനു പ്രായശ്ചിത്തമുണ്ടെന്നു മഹാന്മാർ പറയുന്നു. ചിലർ കാമകാരമായിചെയ്ത പാപത്തിനും പ്രായശ്ചിത്തമുണ്ടെന്നു വേദദൃഷ്ടാന്തത്താൽ പറയുന്നു. അതായതു—വേദത്തിൽ ഇന്ദ്രൻ ബുദ്ധിപൂർവ്വമായി പാപം ചെയ്തതിനു പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്തതായി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

മൂ— അകാമതഃകൃതംപാപം വേദാഭ്യാസേനശുദ്ധ്യതി
കാമതസ്തുകൃതമ്മോഹാൽ പ്രായശ്ചിത്തൈഃപൃഥഗ്വിധൈഃ

ഭാ—ഇത്രത്തോളം പാപം നേരിടുമെന്നറിയാതെ ചെയ്തപാപം വേദാഭ്യയനംകൊണ്ടു തീർന്നുപോകുന്നതാകുന്നു. അറിഞ്ഞു വേണ്ടതാണെന്നു മൌഢ്യത്താൽ ചെയ്തപാപം ദാനം തപസ്സ മുതലായ പലപല പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളെക്കൊണ്ടു തീർന്നുപോകുന്നതാകുന്നു.

മൂ— പ്രായശ്ചിത്തീയതാം പ്രാപ്യ ദൈവാൽപൂർവ്വകൃതേനവാ
നസംസർഗ്ഗംവ്രജേൽസൽഭിഃ പ്രായശ്ചിത്തേകൃതേദ്വിജഃ.

ഭാ—ബ്രാഹ്മണാദികൾ പൂർവ്വജന്മത്തിൽ ചെയ്ത പ്രവൃത്തിനിമിത്തമോ ഈ ജന്മത്തിൽ ദൈവഗത്യാ തന്നെയോ പ്രായശ്ചിത്തപരിഹാരത്തിനു യോഗ്യമായ പാപം നേരിട്ടാൽ പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യുന്നതുവരെ മഹാന്മാരോടുകൂടി യജനായജനാദികാര്യങ്ങളിൽ ചേരാതിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഇഹദുശ്ചരിതൈഃകേചിൽ കേചിൽപൂർവ്വകൃതൈസ്തഥാ
പ്രാപ്നുവന്തിദുരാത്മാനോ നരാരൂപവിപര്യയം. 48

ഭാ—ചില ദുരാത്മാക്കൾ ഈ ജന്മകർമ്മത്താലും ചില ദുരാത്മാക്കൾ പൂർവ്വജന്മകൃതകർമ്മത്താലും വികൃതരൂപങ്ങളെ പ്രാപിക്കുന്നു.

പാപസ്വരൂപം.

മൂ— സുവർണ്ണചോരഃകൌനഖ്യം സുരാപഃശ്യാവദന്തതാം
ബ്രഹ്മഹാക്ഷയരോഗിത്വം ദൌശ്ചർമ്മ്യംഗുരുതല്പഗഃ 49

ഭാ—പൂർവ്വജന്മത്തിൽ സ്വർണ്ണം അപഹരിച്ചവൻ കുനഖിയായും സുരാപാനി ശ്യാവദന്തനായും ബ്രഹ്മഘ്നൻ ക്ഷയരോഗിയായും ഗുരുപത്നിയെ പ്രാപിച്ചവൻ ബീജമില്ലാത്തവനായും,

മൂ— പിശുനഃപൌതിനാസിക്യം സൂചകഃ പൂതിവക്ത്രതാം
ധാന്യചോരോംഗഹീനത്വമാതിരൈക്യന്തുമിശ്രകഃ. 50

ഭാ—ഒരുത്തനെ ദുഷിച്ചവൻ നാറിയ മൂക്കുള്ളവനായും ഇല്ലാത്തദോഷത്തെ ഒരുത്തനിൽ ആരോപിച്ചവൻ ദുർഗ്ഗന്ധ വായോടുകൂടിയവനായും ധാന്യം അപഹരിച്ചവൻ അംഗഹീനനായും നല്ല ധാന്യങ്ങളോടു ചീത്തധാന്യങ്ങളെ കലർത്തിവിൽക്കുന്നവൻ അധികാംഗനായും,

മൂ— അന്നഹർത്താമയാവിത്വം മൌക്യംവാഗപഹാരകഃ
വസ്ത്രാപഹാരകശ്ശ്വൈത്ര്യം പംഗുതാമശ്വഹാരകഃ. 51

ഭാ—ചോറു മോഷ്ടിച്ചവൻ അഗ്നിപുഷ്ടിയില്ലാത്തവനായും ഗുരുവിന്റെ അറിവുണ്ടാക്കാതെ അദ്ധ്യയനം ചെയ്തവൻ മൂകനായും വസ്ത്രത്തെ അപഹരിച്ചവൻ വെൺകുഷ്ഠിയായും കുതിരയെ മോഷ്ടിച്ചവൻ ഞൊണ്ടിയായും അടുത്ത ജന്മത്തിൽ ഭവിക്കുന്നതാകുന്നു.

മൂ— ഏവംകർമ്മവിശേഷേണ ജായന്തേസദ്വിഗർഹിതാഃ
ജഡമൂകാന്ധബധിരാ വികൃതാകൃതയസ്തഥാ. 52

ഭാ—ഇപ്രകാരമുള്ള കർമ്മഭേദങ്ങളെക്കൊണ്ടു ജഡരായും മൂകരായും അന്ധരായും ബധിരന്മാരായും, വികൃതരൂപന്മാരായും ജനിച്ചു മഹാന്മാരാൽ നിന്ദിതന്മാരായി മുൻപു് അനുഭവിച്ചതു കഴിച്ചു് ബാക്കിയുള്ളതിനെ അനുഭവിക്കുന്നു.

മൂ— ചരിതവ്യമതോ നിത്യം പ്രായശ്ചിത്തം വിശുദ്ധയേ
നിന്ദ്യൈർഹി ലക്ഷണൈര്യ്യുക്താ ജായന്തേനിഷ്കൃതൈനസഃ

ഭാ— ആകയാൽ എപ്പോഴും ചെയ്ത പാപങ്ങൾക്ക പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്തു കൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. ഇല്ലാതിരുന്നാൽ നരകത്തെ അനുഭവിച്ചും അടുത്തജന്മത്തിൽ നിന്ദ്യങ്ങളായ അടയാളങ്ങളോടു കൂടിയും ജനിക്കുന്നു.

മൂ— ബ്രഹ്മഹത്യാസുരാപാനം സ്തേയം ഗുർവ്വംഗനാഗമഃ
മഹാന്തി പാതകാന്യാഹുസ്സംസർഗ്ഗശ്ചാപി തൈസ്സഹ. 54

ഭാ— ബ്രഹ്മഹത്യ; സുരാപാനം, സ്വർണ്ണാപഹരണം, ഗുരുപത്നീപ്രാപണം എന്നിങ്ങനെയുള്ള കൃത്യങ്ങളോടു കൂടിയവരോടു സംസർഗ്ഗം ചെയ്യുന്നതും മഹാപാതകങ്ങളാകുന്നു

മൂ— അനൃതഞ്ച സമുൽകർഷേ രാജഗാമി ച പൈശുനം
ഗുരോശ്ചാലീകനിർബ്ബന്ധഃ സമാനി ബ്രഹ്മഹത്യയാ. 55

ഭാ— മഹാന്മാരോടു വ്യാജം പറയുന്നതു്, രാജാവോടു് ഒരുത്തന്റെ പ്രാണഹാനി ഭവിക്കത്തക്കവിധം കൈശലം പറയുന്നതു്, ഗുരുവിനെ വ്യാജമായിട്ടു് ദോഷത്തെ കല്പിക്കുക, എന്നിവ ബ്രഹ്മഹത്തിയോടു സദൃശങ്ങളാകുന്നു.

മൂ— ബ്രഹ്മോജ്ഝതാ വേദനിന്ദാ കൗടസാക്ഷ്യം സുഹൃദ്വധഃ
ഗർഹിതാനാദ്യയോർജ്ജഗ്ധിസ്സുരാപാന സമാനിഷട്. 56

ഭാ— അധ്യയനം ചെയ്ത വേദത്തെ മറയ്ക്കുന്നതു് തർക്കശാസ്ത്രയുക്തികൾകൊണ്ടു നിന്ദിക്കുന്നതു്, കള്ളസാക്ഷി പറയുന്നതു്, മിത്രത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നതു് നിന്ദിതങ്ങളായ മലം മുതലായവയെ ഭുജിക്കുന്നതു് എന്നീ ആറും സുരാപാനത്തോടു സദൃശങ്ങളാകുന്നു.

മൂ— നിക്ഷേപസ്യാപഹരണം നരാശ്വരജതസ്യ ച
ഭൂമി വജ്രമണീനാഞ്ച രുക്മസ്തേയസമം സ്മൃതം. 57

ഭാ— നിക്ഷേപം, മനുഷ്യക്കവെള്ളി, കുതിര, ഭൂമി; വജ്രം, മണി എന്നിവയെ അപഹരിക്കുന്നതു സ്വർണ്ണത്തെ അപഹരിക്കുന്നതോടു സദൃശങ്ങളാകുന്നു.

മൂ— രേതസ്സേകഃ സ്വയോനീഷു കുമാരീഷ്വന്ത്യജാസു ച
സഖ്യുഃപുത്രസ്യ ച സ്ത്രീഷു ഗുരുതല്പസമം വിദുഃ. 58

ഭാ— തന്റെ സഹോദരികൾ, കന്യാസ്ത്രീകൾ, ചണ്ഡാലസ്ത്രീകൾ ഇഷ്ടൻ പുത്രൻ ഇവരുടെ പത്നിമാരെ പ്രാപിക്കുന്നതു ഗുരുപത്നിയെ പ്രാപിക്കുന്നതോടു സമാനമാകുന്നു.

ഉപപാതകം.

മൂ— ഗോവധോയാജ്യസംയാജ്യം പാരദാര്യാത്മവിക്രയം
ഗുരുമാതൃപിതൃത്യാഗഃ സ്വാധ്യായാഗ്ന്യോഃ സുതസ്യ ച. 59

ഭാ— ഗോഹത്യം, ഹീനനെ യാഗം ചെയ്യിക്കുക, ഒരുത്തന്റെ പത്നിയെ പ്രാപിക്കുക, തന്നെ താൻ വിൽക്കുക ഗുരു മാതാവു് പിതാവു് വേദം അഗ്നി പുത്രൻ ഇവരെ ഉപചരിക്കാതെ ത്യജിക്കുക ബ്രഹ്മയജ്ഞം ചെയ്യായ്ക,

മൂ— പരിവിത്തിതാനുജേന പരിവേദനമേവ ച
തയോർദ്ദാനഞ്ച കന്യായാസ്തയോരേവ ച യാജനം. 60

ഭാ—പരിവി (അനുജൻ വേട്ടിട്ടും താൻ വേൾക്കാത്തജ്യേഷ്ഠൻ)ത്തിയായിരിക്കുക, പരിവേത്താ (ജ്യേഷ്ഠനെക്കാരം മുമ്പിൽ വേട്ട അനുജൻ) വായിരിക്കുക, അവൎക്ക് കന്യകയെകൊടുക്കുക, കല്യാണം ചെയ്യിക്കുക,

മൂ— കന്യായാ ദൂഷണഞ്ചൈവ വാൎദ്ധുഷ്യം വ്രതലോപനം
തടാകാരാമദാരാണാമപത്യസ്യ ച വിക്രയഃ, 61

ഭാ—കന്യകയെ അപായസ്ഥാനത്തിൽ വിരൽകൊണ്ടു പീഡിപ്പിക്കുന്നതു്; അധികം പലിശവാങ്ങിയുപജീവിക്കുന്നതു്, ബ്രഹ്മചാരിയായിരുന്നും സ്ത്രീഗമനം ചെയ്യുന്നതു് കുളം, ആരാമം, പത്നി, പുത്രൻ ഇവരെ വില്ക്കുന്നതു്,

മൂ— വ്രാത്യതാ ബാന്ധവത്യാഗോ ഭൃത്യാദ്ധ്യാപനമേവ ച
ഭൃതാച്ചാദ്ധ്യയനാദാനമപണ്യാനാഞ്ച വിക്രയഃ. 62

ഭാ—അതതുകാലങ്ങളിൽ ഉപനയനം മുതലായവയെച്ചെയ്യാതെകൊള്ളായ്ക, ബന്ധുക്കളെ ത്യജിക്കുക, ശമ്പളംവാങ്ങിക്കൊണ്ടു വേദം പഠിപ്പിക്കുക, ശമ്പളംകൊടുത്തു പഠിക്കുക എള്ളുമുതലായവയെ വില്ക്കുക,

മൂ— സൎവ്വാകരേഷ്വധികാരോ മഹാമന്ത്രപ്രവൎത്തനം
ഹിംസൌഷധീനാം സ്ത്ര്യാജീവോഭിചാരോ മൂലകൎമ്മ ച. 63

ഭാ—സ്വൎണ്ണശാലമുതലായ സ്ഥലങ്ങളിൽ അധികാരം ചെയ്യുക, അണയിട്ടു ജലപ്രവാഹത്തെത്തടുക്കുക, പുഷ്പലതകളെ നശിപ്പിക്കുക ഭാൎയ്യയെയോ വേശ്യയെയോ കൂട്ടിവിട്ടുപജീവിക്കുക, മൂലകൎമ്മം, ഒരുത്തനെ മന്ത്രംകൊണ്ടോ ഔഷധം കൊണ്ടോ വശപ്പെടുത്തുക,

മൂ— ഇന്ധനാൎത്ഥമശുഷ്കാണാം ദ്രുമാണാമവപാതനം
ആത്മാൎത്ഥഞ്ചക്രിയാരംഭോ നിന്ദിതാന്നാദനം തഥാ. 64

ഭാ—ആഹാരദ്രവ്യത്തെ പാകംചെയ്യുന്നതിനുള്ള വിറകിന്റെ ഉപയോഗത്തിനായി പച്ചമരത്തെ മുറിക്കുക, ദൈവത്തെ ഉദ്ദേശിക്കാതെ തനിക്കുമാത്രം ആഹാരങ്ങൾ പാകംചെയ്യുക, നിന്ദിതങ്ങളായ പദാൎത്ഥങ്ങളേയും അന്നത്തേയും ഭുജിക്കുക,

മൂ— അനാഹിതാഗ്നിതാസ്തേയമൃണാനാമനപക്രിയാ
അസച്ഛാസ്ത്രാധിഗമനം കൌശീലവ്യസ്യ ച ക്രിയാ. 65

ഭാ—പ്രാപ്തനായിരുന്നും അഗ്നിഹോത്രം ചെയ്യായ്ക, സ്വൎണ്ണമൊഴിച്ചു മററുള്ളവയെ അപഹരിക്കുക, കടം തീൎക്കാതിരിക്കുക ഹീനശാസ്ത്രത്തെ പഠിക്കുക, കൂത്തുചെയ്യുക പാടുക,

മൂ— ധാന്യകുപ്യപശുസ്തേയം മദ്യപസ്ത്രീനിഷേവണം
സ്ത്രീശൂദ്രവിട്ക്ഷത്രവധോ നാസ്തിക്യഞ്ചോപപാതകം. 66

ഭാ—ധാന്യം, ലോഹം, പശു ഇവയെ അപഹരിക്കുക, മദ്യപാനംചെയ്യുന്ന സ്ത്രീയെ പരിഗ്രഹിക്കുക സ്ത്രീ, ശൂദ്രൻ, വൈശ്യൻ,ക്ഷത്രിയൻ ഇവരെ കൊല്ലുക ഇവയെല്ലാം ഓരോ ഉപപാതകങ്ങളാകുന്നു (ഉപപാതകം=ചെറുപാപം).

ജാതിഭ്രംശകരം.

മൂ— ബ്രാഹ്മണസ്യരുജഃ കൃത്യാ ഘ്രാതിരഘ്രേയമദ്യയോഃ
ജൈഹ്മ്യഞ്ചമൈഥുനം പുംസി ജാതിഭ്രംശകരം സ്മൃതം. 67

ഭാ—ബ്രാഹ്മണന്ന് രോഗമുണ്ടാക്കുക, അഘ്രേയങ്ങളായ മദ്യം, വെള്ളുള്ളി, മലം, എന്നിവയെ ഘ്രാണിക്കുക, പുരുഷന്റെ വായിൽ മൈഥുനം ചെയ്യുക ഇവയെല്ലാം ഓരോ ജാതിഭ്രംശകരങ്ങളായ ദുഷ്കൃത്യങ്ങളാകുന്നു.

സങ്കരീകരണം.

മൂ— ഖരാശ്വോഷ്ട്രമൃഗേഭാനാമജാവികവധസ്തഥാ
സംകരീകരണംജ്ഞേയം മീനാഹിമഹിഷസ്യച 68

ഭാ—കഴുത, കുതിര, ഒട്ടകം, മൃഗം, ആന, വെള്ളാട്ട്, ചെമ്മരിയാട്, മത്സ്യം, സർപ്പം, മഹിഷം, ഇവയെ വധിക്കുന്നത് ഓരോ സംകരീകരണമാകുന്നതാണ്.

അപാത്രീകരണം.

മൂ— നിന്ദിതേഭ്യോധനാദാനം വാണിജ്യം ശൂദ്രസേവനം
അപാത്രീകരണംജ്ഞേയമസത്യസ്യച ഭാഷണം. 69

ഭാ—നിന്ദിതന്മാരിൽനിന്നും ദ്രവ്യത്തെ വാങ്ങുക, അവരോടു വർത്തകം ചെയ്യുക ശൂദ്രസേവചെയ്യുക, അസത്യംപറയുക ഇവയെല്ലാം ഓരോ അപാത്രീകരണങ്ങളാകുന്നു.

മലിനീകരണങ്ങൾ.

മൂ— കൃമികീടവയോഹത്യാ മദ്യാനുഗതഭോജനം
ഫലൈധഃകുസുമസ്തേയമധൈര്യഞ്ചമലാവഹം. 70

ഭാ—കൃമി, കീടം, പക്ഷി എന്ന ജന്തുക്കളെക്കൊല്ലുക, ചാരായക്കൂടയിൽ വച്ചുകൊണ്ടുവന്ന കായ് മുതലായവയെ തിന്നുക, പഴം, വിറക, പുഷ്പം ഇവയെ അപഹരിക്കുക, അല്പകാര്യങ്ങളിൽ അധികം വ്യസനിക്കുക ഇവയെല്ലാം ഓരോ മലിനീകരണങ്ങളാകുന്നു.

മൂ— ഏതാന്യേനാംസിസർവാണി യഥോക്താനി പൃഥക് പൃഥക്
യൈര്യൈർവ്രതൈരപോഹ്യന്തേ താനിസമ്യങ്നിബോധത.

ഭാ—ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞുവന്ന ബ്രഹ്മഹത്യാ മുതലായ പാപങ്ങളെല്ലാം ഏതേതു പ്രായശ്ചിത്തത്താൽ നശിക്കപ്പെടുമോ അതിനെ നല്ലപോലെ അറിയുക.

ബ്രഹ്മഹത്യാപ്രായശ്ചിത്തം.

മൂ— ബ്രഹ്മഹാദ്വാദശസമാഃ കുടീംകൃത്വാവനേവസേൽ
ഭൈക്ഷ്യാശ്യാത്മവിശുദ്ധ്യർത്ഥം കൃത്വാശവശിരോധ്വജം 72

ഭാ—ഉണ്ണിയായ ബ്രാഹ്മണൻ അജ്ഞാനം നിമിത്തം ബ്രഹ്മഹത്യചെയ്തുപോയാൽ ആ മരിച്ച ബ്രാഹ്മണന്റെ തലയോടോ അല്ലെങ്കിൽ മറ്റൊരുതലയോടോ കൈയിൽ അടയാളമായി വച്ചുകൊണ്ട് നിത്യവും ഏഴുവീട്ടിൽപോയി ഭിക്ഷ വാങ്ങി ഭുജിച്ചു താൻ പരിശുദ്ധനാകുന്നതിനായിട്ടു പന്ത്രണ്ടുവത്സരം കാട്ടിൽ ഒരു വാസസ്ഥലമുണ്ടാക്കി വസിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ലക്ഷ്യംശസ്ത്രഭൃതാംവാസ്യാദ്വിദുഷാമിച്ഛയാത്മനഃ
പ്രാസ്യേദാത്മാനമഗ്നൌവാ സമിദ്ധേത്രിരവാക്ശിരാഃ 73

ഭാ—ക്ഷത്രിയൻ ബ്രഹ്മഹത്യചെയ്താൽ അവൻ ബ്രഹ്മഹത്യചെയ്തവനെന്നറിഞ്ഞ് ഒരു വില്ലാളി കൊല്ലുന്നതിനായിട്ട് അവന്റെ ബാണത്തിനു ലക്ഷ്യമായി ഭവിക്കുന്നു. ആ ബാണത്തിലടിപെട്ടുമരിച്ചാലും ജീവിച്ചാലും പരിശുദ്ധനാകുന്നതാകുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ എരിയുന്നതീയിൽ തലകീഴായിട്ടു മൂന്നു പ്രാവശ്യം ചതിക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ— യജേതവാശ്വമേധേന സ്വർജിതാഗോസവേനവാ
അഭിജിദ്വിശ്വജിദ്ഭ്യാംവാ ത്രിവൃതാഗ്നിഷ്ടുതാപിവാ. 74

ഭാ—മൂന്നുവർണ്ണത്തിലുള്ളവരും അജ്ഞാനത്താൽ ബ്രഹ്മഹത്യചെയ്താൽ അശ്വമേധം, സ്വർജിത്ത്, ഗോമേധം അഭിജിത്ത്, വിശ്വജിത്ത് ത്രിവൃത്ത് അഗ്നിഷ്ടുത്ത് ഇവയിൽ ഒരു യാഗത്തെയെങ്കിലും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ജപൻവാന്യതമംവേദം യോജനാനാം ശതം വ്രജേൽ
ബ്രഹ്മഹത്യാപനോദായ മിതഭുങ്നിയതേന്ദ്രിയഃ. 75

ഭാ—വേദാധ്യയനംചെയ്തവരായും അഗ്നിഹോത്രികളായും ഇരിക്കുന്ന മൂന്നുവർണ്ണത്തിലുള്ളവരും സദാചാരമില്ലാത്ത ബ്രാഹ്മണനെ അജ്ഞാനത്താൽ വധിക്കുന്നതായാൽ ആ ദോഷനിവൃത്തിക്കായിട്ട് ജിതേന്ദ്രിയരായി അൽപഭോജനംചെയ്തു ഏതെങ്കിലും ഒരു വേദത്തെ മുഴുവനും അദ്ധ്യയനംചെയ്തു നൂറുയോജന ദൂരംവരെ പുണ്യയാത്രചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സർവ്വസ്വംവേദവിദുഷേ ബ്രാഹ്മണായോപപാദയേൽ
ധനംവാജീവനായാലം ഗൃഹം വാ സപരിച്ഛദം. 76

ഭാ—ജാതിമാത്രബ്രാഹ്മണനെ അജ്ഞാനിയായും ധനവാനുമായ ബ്രാഹ്മണൻ കൊന്നാൽ തന്റെ സർവ്വസ്വവും വേദജ്ഞനായ ബ്രാഹ്മണനു ദാനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ അവന്റെ ഉപജീവനത്തിനു മതിയാകുന്ന വൃത്തിയെ നിയമനംചെയ്തു പാത്രംമുതലായ സാമഗ്രികളോടുകൂടി ഗൃഹത്തെയെങ്കിലും ദാനംചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഹവിഷ്യഭുഗ്വാനുസരേൽ പ്രതിസ്രോതസ്സരസ്വതീം
ജപേദ്വാനിയതാഹാര സ്ത്രിർവൈവേദസ്യസംഹിതാം. 77

ഭാ—ജാതിമാത്രബ്രാഹ്മണനെ ഗുണവാനായ ബ്രാഹ്മണൻ മനഃപൂർവ്വമായി കൊന്നാൽ കാട്ടിൽ വീണുകിടക്കുന്ന നെല്ലുപെറുക്കി അതുകൊണ്ടുപജീവനത്തെ നിവർത്തിച്ചുകൊണ്ടു സരസ്വതിനദി ദൃശ്യമാകുന്നേടംമുതൽ അതിന്റെ ഉൽപത്തിസ്ഥാനം വരെ പ്രവാഹത്തിന് എതിരായി പോകേണ്ടതാകുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ നിയമമായി മേൽപറഞ്ഞവിധം ഭോജനംകഴിച്ചു മൂന്നുവേദത്തെയും മൂന്നുപ്രാവശ്യം അദ്ധ്യയനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— കൃതവാപനോനിവസേദ് ഗ്രാമാന്തേഗോവ്രജേപിവാ
ആശ്രമേവൃക്ഷമൂലേവാ ഗോബ്രാഹ്മണഹിതേരതഃ. 78

ഭാ—മേൽപറഞ്ഞ പന്ത്രണ്ടുവത്സരംവരെ വിധിപ്രകാരം ക്ഷൌരംചെയ്തിട്ട് ഗ്രാമത്തിൽ ഇരിക്കുന്ന ഗോശാലയല്ലെങ്കിൽ ഋഷ്യാശ്രമം വൃക്ഷമൂലം എന്നിസ്ഥലങ്ങളിൽ ഇരുന്നുകൊണ്ടു പശുവിനും ബ്രാഹ്മണനും ഉപകാരം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ബ്രാഹ്മണാർത്ഥേഗവാർത്ഥേവാ സദ്യഃപ്രാണാൻപരിത്യജേൽ
മുച്യതേബ്രഹ്മഹത്യായാ ഗോപ്താഗോർബ്രാഹ്മണസ്യച. 79

ഭാ—ആ പന്ത്രണ്ടുവർഷങ്ങളിൽ ബ്രാഹ്മണനേയോ പശുവിനേയോ ജലം, അഗ്നി ഇവററിൽ നിന്നു രക്ഷിക്കുന്നതിനായിട്ടു പ്രാണനെ അയച്ചാലും ഇല്ലെങ്കിൽ അവരെ തന്റെ ജീവനെക്കൊടുത്തുമററുവിധത്തിൽ രക്ഷിച്ചാലും ബ്രഹ്മഹത്യാദോഷത്തിൽനിന്നും നീങ്ങുന്നതാകുന്നു.

മൂ— ത്രിവാരം പ്രതിരോദ്ധാവാ സർവ്വസ്വമവജിത്യവാ
വിപ്രസ്യതന്നിമിത്തേവാ പ്രാണാലാഭേവിമുച്യതേ. 80

ഭാ—അല്ലെങ്കിൽ ഒരു ബ്രാഹ്മണന്റെ സകല ദ്രവ്യത്തെയും അപഹരിച്ചുകൊണ്ടുപോകുന്ന അപഹർത്താവിനോട് മൂന്നുപ്രാവശ്യം യുദ്ധംചെയ്തു് ആ ചോരനെപ്പിടിച്ചാലും ഇല്ലെങ്കിലും ഒരേ ഘട്ടത്തിൽ ആ ദ്രവ്യത്തെ അവനോടു പിടിച്ചുപറിച്ചുകൊണ്ടുവന്നു കൊടുത്താലും ബ്രഹ്മഹത്യയിൽനിന്നും നീങ്ങുന്നതാണു്. അല്ലെങ്കിൽ ആ ബ്രാഹ്മണൻ ആ കളവുപോയതിനാൽ ജീവനെക്കളയുന്നതിനു യത്നിക്കുകയാണെങ്കിൽ തന്റെ ദ്രവ്യത്തെക്കൊടുത്തു് ആ ബ്രാഹ്മണനെ രക്ഷിച്ചാലും ബ്രഹ്മഹത്യയിൽനിന്നും നീങ്ങുന്നതാകുന്നു.

മൂ— ഏവം ദൃഢവ്രതോനിത്യം ബ്രഹ്മചാരീസമാഹിതഃ
സമാപ്തേ ദ്വാദശേ വർഷേ ബ്രഹ്മഹത്യാമപോഹതി. 81

ഭാ—ഇങ്ങിനെ നിത്യവും ദൃഢവ്രതത്തോടുകൂടി മനോനിഗ്രഹം ചെയ്തിട്ടു പന്ത്രണ്ടുവത്സരത്തോളം സ്ത്രീഭോഗമില്ലാതെ ഭിക്ഷയെക്കൊണ്ടുപജീവിച്ചാൽ ബ്രഹ്മഹത്തിദോഷത്തിൽനിന്നും നീങ്ങുന്നതാകുന്നു.

മൂ— ശിഷ്ട്വാവാ ഭൂമിദേവാനാം നരദേവസമാഗമേ
സ്വമേനോവഭൃഥസ്നാതോ ഹയമേധേ വിമുച്യതേ. 82

ഭാ—സൽഗുണവാനായ ബ്രാഹ്മണൻ വേദാധ്യയനം ചെയ്യാത്ത ഒരു ബ്രാഹ്മണനെ അജ്ഞാനം നിമിത്തം കൊല്ലുന്നതായാൽ അശ്വമേധം ചെയ്യുന്ന രാജാവിന്റെ മുമ്പിൽ ആ യാഗത്തിൽ ഋത്വിക്കുകളായിരിക്കുന്ന അനേകം ബ്രാഹ്മണരുടെ സമക്ഷംവച്ചു് താൻ ചെയ്ത ബ്രഹ്മഹത്യയെപ്പറഞ്ഞു അവരുടെ ആജ്ഞയോടുകൂടി ആ യാഗാവസാനത്തിൽ അവഭൃഥസ്നാനം ചെയ്തു തന്റെ പാപത്തെ ഇല്ലാതാക്കാമെന്നുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— ധർമ്മസ്യബ്രാഹ്മണോമൂലമഗ്രം രാജന്യഉച്യതേ
തസ്മാത്സമാഗമേതേഷാമേനോവിഖ്യാപ്യശുദ്ധ്യതി. 83

ഭാ—എന്തെന്നാൽ ബ്രാഹ്മണൻ ധർമ്മത്തെ ഉപദേശിക്കകൊണ്ടു് അതിന്നു് പാദമായും, ക്ഷത്രിയൻ ധർമ്മാനുസരണം രക്ഷിക്കകൊണ്ടു് അഗ്രമായും, ഇരിക്കുന്നു ആകയാൽ അവർ രണ്ടുപേരുടെ സമക്ഷം തന്റെ പാപത്തെ അറിയിക്കുന്നതാണു് അശ്വമേധത്തിലും അവഭൃഥസ്നാനം ചെയ്താൽ പരിശുദ്ധനാകുന്നു എന്നു പറയപ്പെട്ടതു്.

മൂ— ബ്രാഹ്മണസ്സംഭവേനൈവ ദേവാനാമപിദൈവതം
പ്രമാണംചൈവലോകസ്യ ബ്രഹ്മാത്രൈവഹികാരണം. 84

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ ജനനാൽതന്നെ ദേവന്മാരാൽക്കൂടിയും പൂജിതനായിരിക്കുന്നു. മനുഷ്യരിൽ ഏററവും ഉയർന്നവനാകുന്നു. പിന്നെ ലോകർക്കു് വിശ്വാസയോഗ്യമായ പ്രമാണമായിരിക്കുന്നു. ഈ വിഷയത്തിൽ അവൻ ഉപദേശിക്കുന്ന വേദമന്ത്രംതന്നെ കാരണമായിട്ടുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— തേഷാംവേദവിദോബ്രൂയുസ്ത്രയോപ്യേനഃ സുനിഷ്കൃതിം
സാതേഷാം പാവനായസ്യാൽ പവിത്രാവിദുഷാം ഹി വാക്.

ഭാ—ആകയാൽ ബ്രാഹ്മണന്റെ മുമ്പിൽ താൻചെയ്ത പാപത്തെ പറഞ്ഞാൽ അതിന്നു മൂന്നിൽക്കുറയാതെ വേദാധ്യയനംചെയ്ത ബ്രാഹ്മണർ ഏതു പ്രായശ്ചിത്തത്തെ വിധിക്കുന്നുവോ അതിനെ ചെയ്താൽ ആ പാപം പൊയ്പോകുന്നതാകുന്നു. എന്തെന്നാൽ അവരുടെ വാക്കുതന്നെ പരിശുദ്ധമായിട്ടുള്ളതല്ലയോ?

മൂ— അതോന്യതമമാസ്ഥായ വിധിം വിപ്രസ്സമാഹിതഃ
ബ്രഹ്മഹത്യാ കൃതംപാപം വ്യപോഹത്യാത്മവത്തയാ. 86

ഭാ—ബ്രഹ്മഹത്യചെയ്ത ബ്രാഹ്മണൻ ഇപ്പോൾപറഞ്ഞുവന്ന പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളിൽ ഏതെങ്കിലും ഒന്നിനെ പരിശുദ്ധനായി ഏകാഗ്രതയോടുകൂടി ചെയ്താൽ ദോഷത്തിൽനിന്നു നീങ്ങുന്നതാകുന്നു.

മൂ— ഹത്വാഗർഭമവിജ്ഞാതമേതദേവ വ്രതഞ്ചരേൽ
രാജന്യവൈശ്യൗചേജാനാ വാത്രേയീമേവചസ്ത്രീയം. 87

ഭാ—ബ്രാഹ്മണന്റെ ഗർഭത്തെയഴിച്ചാലും യാഗം ചെയ്യുന്നതിന്നു യത്നിച്ചിരിക്കുന്ന ക്ഷത്രിയൻ വൈശ്യൻ, ഋതുസ്നാനം ചെയ്തിരിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണപുത്രി ഇവരെക്കൊന്നാലും ഈ ബ്രഹ്മഹത്യയ്ക്കു വിധിച്ച പ്രായശ്ചിത്തത്തെതന്നെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഉക്ത്വാചൈവാനൃതം സാക്ഷ്യേ പ്രതിരുധ്യഗുരുന്തഥാ
അപഹൃത്യ ച നിക്ഷേപം കൃത്വാ ച സ്ത്രീസുഹൃദ്വധം. 88

ഭാ—ഭൂമി, സ്വർണ്ണം, ഇവ മുതലായ വിഷയത്തിൽ കള്ളസ്സാക്ഷി പറഞ്ഞവനും ഗുരുവിനെ അപവദിച്ചവനും, നിക്ഷേപത്തെ അപഹരിച്ചവനും, ആഹിതാഗ്നിയായ ബ്രാഹ്മണന്റെ ധർമ്മപത്നിയെ കൊന്നവനും, ബ്രഹ്മഹത്യാപ്രായശ്ചിത്തംതന്നെ ചെയ്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഇയം വിശുദ്ധിരുദിതാ പ്രമാപ്യാകാമതോദ്വിജം
കാമതോബ്രാഹ്മണവധേ നിഷ്കൃതിർന്നവിധീയതേ. 89

ഭാ—ഇതുവരെയും അജ്ഞാനത്താൽ ബ്രാഹ്മണവധം ചെയ്തതിന്നു പ്രായശ്ചിത്തം പറയപ്പെട്ടു മനഃപൂർവ്വമായി ബ്രഹ്മഹത്തി ചെയ്തതിന്നു പ്രായശ്ചിത്തം വിധിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ല. അതെന്തെന്നാൽ അതിലേക്കു ഈ പ്രായശ്ചിത്തംകൊണ്ടു മതിയാകുന്നില്ല. (ഇരട്ടിയോ മൂന്നിരട്ടിയോ പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യണമെന്നു സാരം)

സുരാപാനപ്രായശ്ചിത്തം.

മൂ— സുരാംപീത്വാദ്വിജോമോഹാദഗ്നിവർണ്ണാം സുരാം പിബേൽ
തയാസകായേനിർദഗ്ദ്ധേ മുച്യതേകിൽബിഷാത്തതഃ 90

ഭാ—ദ്വിജന്മാർ മോഹത്താൽ പൈഷ്ടിയെന്ന ചാരായം കുടിച്ചാൽ അതിന്നു പ്രായശ്ചിത്തമായിട്ടു ആ ചാരായത്തെതന്നെ അഗ്നിനിറമായി കാച്ചി ഉടൻ കുടിക്കണം. അതിനാൽ ശരീരം വെന്തുപോകുമെന്നുള്ളതുകൊണ്ടു പരിശുദ്ധനാകുന്നതാണ്.

മൂ— ഗോമൂത്രമഗ്നിവർണ്ണം വാ പിബേദുദകമേവവാ
പയോഘൃതം വാമരണാദ്ഗോശകൃദ്രസമേവവാ. 91

ഭാ—അല്ലെങ്കിൽ അഗ്നിനിറമായി കാച്ചിയ ഗോമൂത്രം, ജലം, പശുവിൻനെയ്യ്, പാല്, ചാണകജലം ഇവയിൽ ഏതെങ്കിലും ഒന്നിനെ താൻ മരിക്കത്തക്കവണ്ണം ഒരു പ്രാവശ്യമോ രണ്ടു പ്രാവശ്യമോ പാനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— കണാന്വാഭക്ഷയേദബ്ദം പിണ്യാകം വാസകൃന്നിശി
സുരാപാനാപനുത്ത്യർത്ഥം വാലവാസാജടീധ്വജീ. 92

ഭാ—അറിവില്ലാതെ സുരാപാനം ചെയ്തവൻ ആ പാപത്തെ പരിഹരിക്കുന്നതിന്നായി കീറിയവസ്ത്രം, ജട, ഇവയെ ധരിച്ചു മദ്യഭാണ്ഡത്തെ കൈയിൽ ഏന്തി

യാളുമായി വല്ക്കുകൊണ്ടു ഗോതമ്പുറവയോ പിണ്ണാക്കോ രാത്രിയിൽ ഒരു പ്രാവശ്യം ഭക്ഷിക്കണം. ഇങ്ങിനെ ഒരു വത്സരം ചെയ്യണം.

മൂ— സുരാ വൈ മലമന്നാനാം പാപ്മാ ച മലമുച്യതേ
തസ്മാൽബ്രാഹ്മണരാജന്യൗ വൈശ്യശ്ച ന സുരാം പിബേൽ.

ഭാ—പൈഷ്ടിയെന്ന ചാരായം അരിമാവുകൊണ്ടുണ്ടാക്കുന്നതാകയാൽ അതു് അന്നങ്ങളുടെ മലമാകുന്നു. ആ മലാന്നത്തിനു പാപമെന്നു പേർ ആകയാൽ മൂന്നു വർണ്ണങ്ങളിലൊരുത്തനും അതിനെ കുടിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— ഗൌഡീ പൈഷ്ടീ ച മാധ്വീ ച വിജ്ഞേയാ ത്രിവിധാ സുരാ
യഥൈവൈകാ തഥാ സർവ്വാ ന പാതവ്യാ ദ്വിജോത്തമൈഃ 94

ഭാ—മദ്യം ഗൌഡിയെന്നും പൈഷ്ടിയെന്നും മാധ്വിയെന്നും മൂന്നുതരമാകുന്നു. ഇവയിൽ പൈഷ്ടിക്കും മററു രണ്ടിനും ഒന്നിനൊന്നു ഭേദമില്ലാത്തതാകുന്നു. ആകയാൽ ഇവയൊന്നും ദ്വിജന്മാർ പാനം ചെയ്യരുതാത്തതാകുന്നു. ഗൌഡീ=ശർക്കരകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ മദ്യം. പൈഷ്ടി=അരിമാവുകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ മദ്യം. മാധ്വീ=ഇരിപ്പപ്പൂവിൽ നിന്നുണ്ടാക്കുന്ന മദ്യം.

മൂ— യക്ഷരക്ഷഃപിശാചാന്നം മദ്യമാംസം സുരാസവം
തൽബ്രാഹ്മണേന നാത്തവ്യം ദേവാനാമശ്നതാ ഹവിഃ. 95

ഭാ—അനേകവിധമായ മദ്യം, മാംസം, മൂന്നുവിധമായ ആസവം ഇവ രാക്ഷസർ, യക്ഷർ, പൈശാചർ, അസുരർ ഇവരുടെ ആഹാരസാധനമായതുകൊണ്ടു ദേവാന്നമായ ഹവിസ്സിനെ ഭുജിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണൻ ഭുജിക്കരുതാത്തതാകുന്നു. (ഇതു ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീകൾക്കുംകൂടി വിധിച്ചതു്) ആസവം=പുളിയായ കള്ളു്.

മൂ— അമേദ്ധ്യേ വാ പതേന്മത്തോ വൈദികം വാപ്യുദാഹരേൽ
അകാര്യമന്യൽകുർയ്യാദ്വാ ബ്രാഹ്മണോ മദമോഹിതഃ. 96

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ മദ്യത്തെ പാനംചെയ്തുമത്തനായാൽ മലത്തിൽ വീഴുന്നതിനിടവരുന്നതാണു് അല്ലെങ്കിൽ അയോഗ്യമായ സ്ഥലത്തോ സന്ദർഭത്തിലോ വേദമന്ത്രങ്ങളെ ഉച്ചരിക്കുന്നതാകുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ ബ്രഹ്മഹത്യ മുതലായ അയോഗ്യമായ കൃത്യങ്ങളെയെങ്കിലും ചെയ്യുന്നതാണു്. ഇതു സകലർക്കും ശരിയായിരുന്നാലും ബ്രാഹ്മണനെ പ്രത്യേകം വിവക്ഷിച്ചതു് പ്രധാനനാകകൊണ്ടെന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു

മൂ— യസ്യ കായഗതം ബ്രഹ്മ മദ്യേനാപ്ലാവ്യതേ സകൃൽ
തസ്യ വ്യപൈതി ബ്രാഹ്മണ്യം ശൂദ്രത്വഞ്ച സ ഗച്ഛതി. 97

ഭാ—യാതൊരുത്തന്റെ ശരീരത്തിൽ അന്തര്യാമിയായി വസിക്കുന്ന പരബ്രഹ്മം ഏതെങ്കിലും ഒരു പ്രാവശ്യം മദ്യത്താൽ നനയ്ക്കപ്പെട്ടുവോ അവനു ബ്രാഹ്മണത്വം പോയി ശൂദ്രത്വം വരുന്നതാകുന്നു. ആകയാലൊരിക്കലും മദ്യപിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— ഏഷാ വിചിത്രാഭിഹിതാ സുരാപാനസ്യ നിഷ്കൃതിഃ
അത ഊർദ്ധ്വം പ്രവക്ഷ്യാമി സുവർണ്ണസ്തേയനിഷ്കൃതിം. 98

ഭാ—ഇപ്രകാരം സുരാപാനത്തിനു പലവിധമായ പ്രായശ്ചിത്തത്തെക്കുറിച്ചു പറയപ്പെട്ടു. ഇനി സ്വർണ്ണാപഹരണദോഷത്തെ പരിഹരിക്കുന്നതിനു പ്രായശ്ചിത്തത്തെക്കുറിച്ചു പറവാൻ തുടങ്ങുന്നു.

സ്വർണ്ണാപഹരണത്തിനു പ്രായശ്ചിത്തം.

മൂ— സുവർണ്ണസ്തേയകൃദ്വിപ്രോ രാജാനമഭിഗമ്യ തു
സ്വകർമ്മ്യാപയൻബ്രൂയാന്മാംഭവാനനുശാസ്ത്വിതി. 99

ഭാ—സ്വർണ്ണത്തെ അപഹരിച്ച ബ്രാഹ്മണൻ ആ സ്വർണ്ണത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥന് അവൻ അപഹരിച്ച ദ്രവ്യത്തെ കൊടുത്തു തന്റെ തോളിൽ ഉലക്കയെ വച്ചുംകൊണ്ടു രാജാവിന്റെ മുമ്പിൽചെന്നു തന്റെ കുററത്തെ പറഞ്ഞു താൻ ശിക്ഷാർഹനെന്നു പറയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഗൃഹീത്വാമുസലംരാജാ സകൃദ്ധന്യാത്തു തം സ്വയം
വധേനശുദ്ധ്യതിസ്തേനോ ബ്രാഹ്മണസ്തപസൈവതു. 100

ഭാ—രാജാവുതന്നെ ആ ഉലക്കയെ വാങ്ങി അവനെ ഒന്നടിക്കേണ്ടതാണ്. ആ ചോരൻ ആ അടികൊണ്ടു മരിച്ചാലും ജീവിച്ചാലും പരിശുദ്ധനാകുന്നതാണ്. ആ ചോരൻ ബ്രാഹ്മണനായിരുന്നാൽ രാജാവ് അവനെ അടിക്കരുത്. അവൻ തപസ്സുചെയ്തു പാപത്തെ ശമിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— തപസാപനുനൽസുസ്തു സുവർണ്ണസ്തേയജം മലം
ചീരവാസാദ്വിജോരണ്യേചരേദ് ബ്രഹ്മഹണോവ്രതം. 101

ഭാ—സ്വർണ്ണം അപഹരിച്ചനിമിത്തം വന്ന പാപത്തെ തപസ്സുകൊണ്ട് ഹനിക്കുന്നതിനു മനസ്സുള്ള ദ്വിജൻ കാട്ടിൽപോയി മരവുരിധരിച്ചു പന്ത്രണ്ടു വത്സരക്കാലം ബ്രഹ്മഹത്യയ്ക്കു വിധിച്ച വ്രതത്തെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏതൈർവ്രതൈരപോഹേത പാപം സ്തേയകൃതം ദ്വിജഃ
ഗുരുസ്ത്രീഗമനീയന്തു വ്രതൈരേഭിരപാനുദേൽ. 102

ഭാ—ദ്വിജൻ സ്വർണ്ണം അപഹരിച്ചനിമിത്തം ആരോപിച്ച പാപത്തെ ബ്രാഹ്മണനും മററുള്ളവരും ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞ പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളെക്കൊണ്ടു ശമിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഗുരുപത്നിയെ പ്രാപിച്ചവൻ താഴെപ്പറയുന്ന വിധിപ്രകാരം തന്റെ പാപത്തെ നശിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

ഗുരുപത്നിയെ പ്രാപിച്ചതിനു പ്രായശ്ചിത്തം.

മൂ— ഗുരുതല്പ്യഭിഭാഷ്യൈനസ്തപ്തേസ്വപ്യാദയോമയേ
സൂർമീം ജ്വലന്തീം സ്വാശ്ലിഷ്യേന്മൃത്യുനാസവിശുദ്ധ്യതി. 103

ഭാ—മാതാവിനെയോ ഗുരുപത്നിയേയോ പ്രാപിച്ചവൻ ബ്രാഹ്മണസഭയിൽ താൻചെയ്ത അപരാധത്തെപ്പറഞ്ഞ് തപ്തമാക്കിയ ഇരുമ്പുപലകമേൽ കിടക്കേണ്ടതാകുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ പഴുപ്പിച്ച തീക്കനൽപോലെ മിന്നുന്ന ഇരുമ്പുകൊണ്ടുള്ള സ്ത്രീരൂപത്തെ ആലിംഗനം ചെയ്യേണ്ടതാണ്. ഈ രണ്ടുക്രിയകൊണ്ടും മരിച്ചാൽ പരിശുദ്ധനാകുന്നതാണ്.

മൂ— സ്വയം വാശിശ്നവൃഷണാവുൽകൃത്യാധായ ചാഞ്ജലൌ
നൈരൃതീന്ദിശമാതിഷ്ഠേദാനിപാതാദജിഹ്മഗഃ. 104

ഭാ—അല്ലെങ്കിൽ താൻതന്നെ ലിംഗം, വൃഷണം, ഈ രണ്ടും അറുത്തു കയ്യിലെടുത്തുംകൊണ്ടു മരിക്കുന്നതുവരെ നിരൃതികോണിനെ അഭിമുഖീകരിച്ചു ഓടേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഖട്വാങ്ഗീ ചീരവാസാവാ ശ്മശ്രുലോവിജനേവനേ
പ്രാജാപത്യഞ്ചരേൽകൃച്ഛ്ര മബ്ദമേകംസമാഹിതഃ. 105

ഭാ—തന്റെ ഭാൎയ്യയെന്നു ഭ്രമിച്ചു അറിയാതെ ഗുരുപത്നിയെ പ്രാപിച്ചവൻ തലയോടു കട്ടിൽക്കാലെടുത്തു്, മരവുരിധരിച്ചു്, ജടധാരിയായി, മനോനിഗ്രഹം ചെയ്തു, ഒരുവത്സരം പ്രാജാപത്യകൃച്ഛ്രവ്രതം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ചാന്ദ്രായണംവാ ത്രീൻമാസാനഭ്യസ്യേന്നിയതേന്ദ്രിയഃ
ഹവിഷ്യേണയവാഗ്വാവാ ഗുരുതല്പാപനുത്തയേ. 106

ഭാ—പതിവ്രതയല്ലാത്ത ഗുരുപത്നിയേയും ക്ഷത്രിയജാതിമുതലായ ഗുരുപത്നിയേയും പ്രാപിച്ചനിമിത്തം നേരിട്ട പാപശമനത്തിനായി മനോനിഗ്രഹം ചെയ്തു് കാട്ടുനെല്ലരിക്കഞ്ഞികൊണ്ടോ കായ്കിഴങ്ങുകളെക്കൊണ്ടോ മൂന്നുമാസം വരെ ചാന്ദ്രായണവ്രതം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു

മൂ— ഏതൈർവ്രതൈരപോഹേയുർ മഹാപാതകിനോമലം
ഉപപാതകിനസ്ത്വേവമേഭിർന്നാനാവിധൈർവ്രതൈഃ. 107

ഭാ—ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞ പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളെക്കൊണ്ടു മഹാപാപികളുടെ പാപത്തെ ശമിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഉപപാതകം ചെയ്തവർ താഴെപ്പറയുന്ന നാനാവിധമായ വ്രതങ്ങളാൽ പാപത്തെ നശിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

ഉപപാതകപ്രായശ്ചിത്തം.

മൂ— ഉപപാതകസംയുക്തോ ഗോഘ്നോമാസംയവാൻപിബേൽ
കൃതവാപോവസേൽഗോഷ്ഠേ ചർമ്മണാതേനസംവൃതഃ. 108

ഭാ—ഗോഹത്യചെയ്തവൻ തലയെ മുണ്ഡനംചെയ്തു് ആ പശുവിൻതോലിനെ വസ്ത്രമായ് സ്വീകരിച്ചു് ഗോതമ്പരി ഭുജിച്ചു് ഒരു മാസം ഗോക്കളെ കെട്ടിനിറുത്തുന്ന തൊഴുത്തിൽ വസിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ചതുർത്ഥകാലമശ്നീയാദക്ഷാരലവണംമിതം
ഗോമൂത്രേണാചരേൽസ്നാനം ദ്വൌമാസൌനിയതേന്ദ്രിയഃ.

ഭാ—അനന്തരം ക്ഷാരമായലവണം കൂടാതെ അന്നം ഒന്നിരാടംവീതം അല്പാല്പമായ് ഭുജിച്ചു് ആ തൊഴുത്തിൽത്തന്നെ രണ്ടുമാസം വസിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ആ രണ്ടുമാസവും രണ്ടുകാലത്തിലും ജിതേന്ദ്രിയനായി ഗോമൂത്രത്തിൽ സ്നാനംചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ദിവാനുഗച്ഛേൽഗാസ്താസ്താം തിഷ്ഠന്നൂർദ്ധ്വം രജഃപിബേൽ
ശുശ്രൂഷിത്വാനമസ്കൃത്യ രാത്രൌവീരാസനംവസേൽ 110

ഭാ—പിന്നെയും പകൽകാലം പശുക്കൾ മേയുന്നതിനുപോകുമ്പോൾ അവയെ അനുഗമിച്ചു അവയുടെ കാൽകുളമ്പുകളിൽനിന്നു പരമാറാത്തിൽ പൊങ്ങുന്ന ധൂളിയെ അശനംചെയ്തു് ആ പശുക്കളെ ചൊറിയുക മുതലായ ശുശ്രൂഷയെ ചെയ്തു വന്ദിക്കണം. രാത്രിയിൽ വീരാസനനായിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— തിഷ്ഠന്തീഷ്വനുതിഷ്ഠേത്തു വ്രജന്തീഷ്വപ്യനുവ്രജേൽ
ആസീനാസുതഥാസീനോ നിയതോവീതമത്സരഃ. 111

ഭാ—പശുക്കൾ നില്ക്കുമ്പോൾ കോപവാനാകാതെ നിന്നും അവ നടക്കുമ്പോൾ

പിൻതുടൎന്നും അവ ശയിക്കുമ്പോൾ നിയമമായിരുന്നും അതിനെ അനുഗമിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ആതുരാമഭിശസ്താംവാ ചൌരവ്യാഘ്രാദിഭിർഭയൈഃ
പതിതാംപങ്കലഗ്നാംവാ സൎവ്വപ്രാണൈൎവ്വിമോചയേൽ.

ഭാ—പശുക്കൾ രോഗാതുരകളായാലും, മോഷ്ടാവു, പുലി, മുതലായവയാൽ ഓടിക്കപ്പെട്ടാലും, നിമ്നോന്നത സ്ഥലങ്ങളിൽ വീണാലും, ചെളിയിൽ അകപ്പെട്ടാലും, സൎവ്വോപായങ്ങളെക്കൊണ്ടും തന്റെ ശക്തിക്കനുസരണമായി അവയെ അതാതാപത്തുകളിൽനിന്നും മോചനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഉഷ്ണേവൎഷതിശീതേവാ മാരുതേവാതിവാഭൃശം
ന കുൎവ്വീതാത്മനസ്ത്രാണം ഗോരകൃത്വാതുശക്തിതഃ. 113

ഭാ—ഉഗ്രമായവെയിൽ, മഴ, ശൈത്യം, കൊടുങ്കാററ് എന്നിവയിൽപെട്ടു സങ്കടപ്പെടുമ്പോൾ തന്റെ ശക്തിപോലെ അവയെ ത്രാണനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. അതല്ലാതെ തന്റെ ശരീരത്തെമാത്രം ത്രാണനംചെയ്യുക്കൂടാത്തതാണ്.

മൂ— ആത്മനോയദിവാന്യേഷാം ഗൃഹേക്ഷേത്രേഥവാഖലേ
ഭക്ഷയന്തീംനകഥയേൽ പിബന്തംചൈവവത്സകം. 114

ഭാ—തന്റെയോ അന്യന്റെയോ ഗൃഹം, വിളഭൂമി, കളപ്പുര, എന്നീസ്ഥലങ്ങളിൽ ധാന്യം, സസ്യം, വിളവു എന്നിവയെ പശുക്കൾ ഭക്ഷിച്ചാലും, കന്നു കുടിച്ചാലും, താൻ അടിച്ചുകളയാതെയും ആരോടും പറയാതെയും ഇരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അനേനവിധിനായസ്തു ഗോഘ്നോഗാമനുഗച്ഛതി
സഗോഹത്യാകൃതംപാപം ത്രിഭിൎമ്മാസൈൎവ്യപോഹതി.

ഭാ—ഗോഹത്യചെയ്തവൻ ഇപ്രകാരം മൂന്നു മാസംവരെ വ്രതത്തെയനുഷ്ഠിച്ചാൽ ആ പാപം തീൎന്നു പരിശുദ്ധനാകുന്നതാകുന്നു.

മൂ— വൃഷഭൈകാദശാഗാശ്ച ദദ്യാൽസുചരിതവ്രതഃ
അവിദ്യമാനേസൎവ്വസ്വം വേദവിദ്ഭ്യോനിവേദയേൽ. 116

ഭാ—വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്തു സദാചാരയുക്തനായ ബ്രാഹ്മണന് ഒരു ഋഷഭത്തോടുകൂടി പത്തുപശുവിനെ ദാനംചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. അത്രത്തോളം ധനം തനിക്കില്ലാതിരുന്നാൽ തന്റെ ദ്രവ്യം മുഴുവനും ബ്രാഹ്മണൎക്കു കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏതദേവവ്രതംകുൎയ്യുരുപപാതകിനോദ്വിജാഃ
അവകീൎണ്ണിവിശുദ്ധ്യൎത്ഥം ചാന്ദ്രായണമഥാപിവാ. 117

ഭാ—താഴെപ്പറയുന്ന അടയാളമുള്ള അവകീൎണ്ണിയൊഴിച്ച് മററുള്ള ഉപപാതകികളായ ദ്വിജന്മാരെല്ലാരും പരിശുദ്ധിക്കായിട്ടു, ഗോഹത്യയ്ക്കു പറഞ്ഞ പ്രായശ്ചിത്തത്തെയെങ്കിലും അല്ലെങ്കിൽ അതതുപാപത്തിനു തക്കവണ്ണം ചാന്ദ്രായണവ്രതത്തെയെങ്കിലും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

അവകീൎണ്ണിപ്രായശ്ചിത്തം.

മൂ— അവകീൎണ്ണീതുകാണേന ഗൎദ്ദഭേന ചതുഷ്പഥേ
പാകയജ്ഞവിധാനേന യജേതനിരൃതിംനിശി. 811

ഭാ—അവകീർണ്ണിയായവൻ ഒറ്റക്കണ്ണുള്ള കഴുതയുടെ വപകൊണ്ടു പാകയജ്ഞവിധിപ്രകാരം രാത്രിയിൽ നാലുവഴികൾ കൂടുന്നസ്ഥലത്തുവെച്ചു നിരൃതിദേവതയെ ഉദ്ദേശിച്ചു ഹോമം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഹുത്വാഗ്നൌ വിധിവദ്ധോമാനന്തതശ്ച സമേത്യർച്ചാ
വാതേന്ദ്രഗുരുവഹ്നീനാം ജുഹുയാത്സർപ്പിഷാഹുതിഃ. 119

ഭാ—അഗ്നിയിൽ വിധിപ്രകാരം നിരൃതിദേവതയെക്കുറിച്ചു കഴുതയുടെ വപകൊണ്ടു ഹോമംചെയ്തശേഷം വായു, ബൃഹസ്പതി, ഇന്ദ്രൻ, അഗ്നി ഈ ദേവന്മാർക്കു വേദഋക്കിനാൽ ആജ്യഹോമം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. വപ=വയറ്റിൽ നാഭിക്കകത്തു വെളുത്തവസ്ത്രം പോലുള്ള തോൽ.

മൂ— കാമതോ രേതസസ്സേകം വ്രതസ്ഥസ്യ ദ്വിജന്മനഃ
അതിക്രമം വ്രതസ്യാഹുർ ധർമ്മജ്ഞാ ബ്രഹ്മവാദിനഃ. 120

ഭാ—വ്രതാനുഷ്ഠാനമുള്ള ബ്രഹ്മചാരി സ്ത്രീയോനിയിൽ രേതസ്സുപതിപ്പിച്ചാൽ അവന്റെ വ്രതമഴിഞ്ഞുപോകുന്നതുകൊണ്ടു് അവനെ അവകീർണ്ണിയെന്നു മഹാന്മാർ പറയുന്നു.

മൂ— മാരുതം പുരുഹൂതഞ്ച ഗുരും പാവകമേവ ച
ചതുരോ വ്രതിനോഭ്യേതി ബ്രാഹ്മം തേജോവകീർണ്ണിനഃ. 121

ഭാ—ആ അവകീർണ്ണിയുടെ ബ്രഹ്മതേജസ്സു്, വായു, ബൃഹസ്പതി, ഇന്ദ്രൻ, അഗ്നി ഇവരെ സംബന്ധിക്കുന്നു. ആകയാൽ അവർക്കു ഹോമംചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏതസ്മിന്നേനസി പ്രാപ്തേ വസിത്വാ ഗർദ്ദഭാജിനം
സപ്താഗാരാംശ്ചരേദ്ഭൈക്ഷം സ്വകർമ്മ പരികീർത്തയൻ. 122

ഭാ—ഇപ്രകാരം ഗർദ്ദഭയാഗം ചെയ്തു പ്രായശ്ചിത്തം തീർന്നശേഷം ആ കഴുതയുടെ തുകലിനെ ധരിച്ചു തന്റെ ദോഷം സകലജനങ്ങളും അറിയത്തക്കവണ്ണം വിളിച്ചുപറഞ്ഞുംകൊണ്ടു് ഏഴുവീട്ടിൽ അന്നഭിക്ഷയെടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— തേഭ്യോ ലബ്ധേന ഭൈക്ഷേണ വർത്തയന്നേകകാലികം
ഉപസ്പൃശംസ്ത്രിഷവണം ത്വബ്ദേന സ വിശുദ്ധ്യതി. 123

ഭാ—ആ ഏഴുവീട്ടിൽ നിന്നും വാങ്ങിയ ഭിക്ഷയെ ഒരുദിവസം ഒരുനേരം വീതം ഭുജിച്ചുംകൊണ്ടു ത്രികാലങ്ങളിലും സ്നാനംചെയ്യണം. ഇങ്ങനെ ഒരുവത്സരം അനുഷ്ഠിച്ചാൽ പരിശുദ്ധനാകുന്നു.

ജാതിഭ്രംശകരപാപപ്രായശ്ചിത്തം.

മൂ— ജാതിഭ്രംശകരം കർമ്മ കൃത്വാന്യതമമിച്ഛയാ
ചരേത്സാന്തപനം കൃച്ഛ്രം പ്രാജാപത്യമനിച്ഛയാ. 124

ഭാ—ജാതിഭ്രംശകരങ്ങളായ പാപങ്ങളിൽ ഏതെങ്കിലും ഒന്നു് മനഃപൂർവ്വം ചെയ്യുന്നതായാൽ സാന്തപനകൃച്ഛ്രത്തെയും അജ്ഞാനം നിമിത്തം ചെയ്തുപോയാൽ പ്രാജാപത്യകൃച്ഛ്രത്തെയും അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സങ്കരാപാത്രകൃത്യാസു മാസം ശോധനമൈന്ദവം
മലിനീകരണീയേഷു തപ്തസ്സ്യാദ്യാവകം ത്ര്യഹം. 125

ഭാ—സംകരീകരണം, അപാത്രീകരണം, ഇവയിൽ ഏതെങ്കിലും ഒന്നു ചെയ്യുവൻ ഒരു മാസം ചാന്ദ്രായണവ്രതമിരിക്കകയും, മലിനീകരണം ചെയ്യുവൻ മൂന്നു ദിവസം തിളയ്ക്കുന്ന കഞ്ഞിവെള്ളം കുടിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കകയും പ്രായശ്ചിത്തമാകുന്നു.

ക്ഷത്രിയൻ മുതലായവരെ കൊന്നതിന്ന് പ്രായശ്ചിത്തം.

മൂ— തുരീയോ ബ്രഹ്മഹത്യായാഃ ക്ഷത്രിയസ്യ വധേസ്മൃതഃ
വൈശ്യേഷ്ടമാംശോ വൃത്തസ്ഥേ ശൂദ്രേജ്ഞേയസ്തു ഷോഡശഃ.

ഭാ—ഉത്തമൻ ഗുണവാനായ ക്ഷത്രിയനെ മനഃപൂർവ്വം കൊന്നാൽ ബ്രഹ്മഹത്യയ്ക്കു വിധിച്ച പന്ത്രണ്ടു വത്സരം പ്രായശ്ചിത്തത്തിൽ നാലിലൊന്നും ഗുണവാനായ വൈശ്യനെക്കൊന്നാൽ എട്ടിലൊന്നും സദാചാരയുക്തനായ ശൂദ്രനെ കൊന്നാൽ പതിനാറിലൊന്നും പ്രായശ്ചിത്തമാകുന്നു.

മൂ— അകാമതസ്തു രാജന്യം വിനിപാത്യ ദ്വിജോത്തമഃ
വൃഷഭൈകസഹസ്രാഗാ ദദ്യാൽ സുചരിതവ്രതഃ

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ അറിയാതെ ക്ഷത്രിയനെക്കൊന്നാൽ അതിന്നു പ്രായശ്ചിത്തമായി ഒരു ഋഷഭത്തോടു് കൂടി ആയിരം പശുക്കളെ ദാനം ചെയ്യണം.

മൂ— ത്ര്യബ്ദം ചരേദ്വാ നിയതോ ജടീ ബ്രഹ്മഹണോ വ്രതം
വസൻ ദൂരതരേ ഗ്രാമാദ്വൃക്ഷമൂലനികേതനഃ. 128

ഭാ—അല്ലെങ്കിൽ ജടാധാരിയായി നഗരത്തിന്നു വെളിയിൽ വൃക്ഷച്ചുവട്ടിൽ മൂന്നുവർഷം ബ്രഹ്മഹത്തിക്കു വിധിച്ച വ്രതത്തെ അനുസരിച്ചു വസിക്കണം. (ഇങ്ങിനെ വീണ്ടും പറഞ്ഞതിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം തലയോട്ടു ധരിക്കേണ്ടതില്ലെന്നാകുന്നു.)

മൂ— ഏതദേവ ചരേദബ്ദം പ്രായശ്ചിത്തം ദ്വിജോത്തമഃ
പ്രമാപ്യ വൈശ്യം വൃത്തസ്ഥം ദദ്യാച്ചൈകശതം ഗവാം. 129

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ സദാചാരത്തോടുകൂടിയ വൈശ്യനെ അറിയാതെകൊന്നുപോയാൽ മേൽപറഞ്ഞവിധം ഒരുവത്സരം ഇരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ ഒരു ഋഷഭത്തോടുകൂടി നൂറു പശുക്കളെ ദാനം ചെയ്യണം.

മൂ— ഏതദേവവ്രതം കൃത്സ്നം ഷണ്മാസാച്ഛൂദ്രഹാ ചരേൽ
വൃഷഭൈകാദശാവാപി ദദ്യാദ്വിപ്രായ ഗാഃ സിതാഃ. 130

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ അറിയാതെ സദാചാരമില്ലാത്ത ശൂദ്രനെ കൊന്നാൽ മേൽപ്പറഞ്ഞവിധം ആറുമാസംവരെ വ്രതമിരിക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ ഒരു ഋഷഭത്തോടുകൂടി പത്തുവെള്ളപ്പശുക്കളെ വേദജ്ഞനായ ബ്രാഹ്മണന്നു ദാനം ചെയ്യണം.

മൂ— മാർജ്ജാരനകുലൌ ഹത്വാ ചാഷം മണ്ഡൂകമേവ ച
ശ്വഗോധോലൂകകാകാംശ്ച ശൂദ്രഹത്യാ വ്രതഞ്ചരേൽ. 131

ഭാ—പൂച്ച, കീരി, കാട, തവള, പട്ടി, ഉടുമ്പ്, കോട്ടാൻ, കാക്ക ഇവയിലൊന്നിനെക്കൊന്നാൽ മോഹത്താൽ ശൂദ്രനെ വധിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. (ഉപപാതകത്തിൽ ശൂദ്രവധത്തിന്നുവിധിച്ച പ്രായശ്ചിത്തമായ മൂന്നുമാസത്തെ വ്രതം അല്ലെങ്കിൽ ചാന്ദ്രായണവ്രതം ഇതിലേതു ചെയ്യണമെന്നു സാരം)

മൂ— പയഃപിബേത് ത്രിരാത്രം വാ യോജനം വാധ്വനോ വ്രജേൽ
ഉപസ്പൃശേൽ സ്രവന്ത്യാം വാ സൂക്തം വാബ്ദൈവതം ജപേൽ

ഭാ—മേല്പറഞ്ഞ ജന്തുക്കളെ അറിയാതെ കൊന്നുപോയാൽ മൂന്നുദിവസം പാലുകുടിച്ചു ഉപവസിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അതിലേക്കു ശക്തിയില്ലാതായാൽ മൂന്നുദിവസംവരെ നിത്യവും ഒരുയോജനദൂരത്തോളം നടക്കേണ്ടതാകുന്നു. അതിലേയ്ക്കു ശക്തിയില്ലാതായാൽ മൂന്നുദിവസം പുണ്യതീർത്ഥത്തിൽ സ്നാനംചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. അതിലേയ്ക്കു ശക്തിയില്ലാതായാൽ മൂന്നുദിവസം വരുണമന്ത്രത്തെയെങ്കിലും ജപിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അഭ്രിംകാർഷ്ണായസീംദദ്യാത്സർപ്പം ഹത്വാ ദ്വിജോത്തമഃ
പലാലഭാരകം ഷണ്ഡേ സൈസകം ചൈകമാഷകം. 133

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ നല്ലസർപ്പത്തെയടിച്ചാൽ മുനയുള്ള ഒരു ഇരുമ്പുവടിയെയും മററുള്ള സർപ്പത്തെയടിച്ചാൽ വയ്ക്കോൽ ചുമടിനെയും അല്പം വിലയുള്ള ഈയപ്പാത്രത്തെയും ദാനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഘൃതകുംഭം വരാഹേ തു തിലദ്രോണന്തു തിത്തിരൌ
ശുകേ ദ്വിഹായനം വത്സം ക്രൌഞ്ചം ഹത്വാ ത്രിഹായനം.

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ പന്നിയെക്കൊന്നാൽ ഒരു കുടം നെയ്യും ഉൾക്കരികിലിനെക്കൊന്നാൽ നാലു ആഢകം എള്ളും കിളിയെക്കൊന്നാൽ രണ്ടുവയസ്സുള്ള പശുവിൻ കന്നിനെയും ക്രൌഞ്ചപ്പക്ഷിയെക്കൊന്നാൽ മൂന്നുവയസ്സുള്ള കന്നിനെയും ബ്രാഹ്മണനു ദാനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു (ആഢകം=നാഴിടങ്ങഴി ഇതിനെക്കുറിച്ചു 7-ാം അദ്ധ്യായത്തിലെ 126-ാം ശ്ലോകത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.)

മൂ— ഹത്വാ ഹംസംബലാകാഞ്ച ബകം ബർഹിണമേവ ച
വാനരം ശ്യേനഭാസൌ ച സ്പർശയേദ് ബ്രാഹ്മണായഗാം.

ഭാ—അന്നം, കൊക്ക, മയിൽ, കുരങ്ങ, ഗരുഡൻ, വെള്ളിപ്പക്ഷി ഇവയിലൊന്നിനെക്കൊന്നാൽ ബ്രാഹ്മണനു ഒരു ഗോദാനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— വാസോദദ്യാദ്ധയം ഹത്വാ പഞ്ചനീലാൻ വൃഷാൻ ഗജം
അജമേഷാവനഡ്വാഹം ഖരം ഹത്വൈക ഹായനം. 136

ഭാ—കുതിരയെക്കൊന്നാൽ വസ്ത്രദാനവും, ആനയെക്കൊന്നാൽ അഞ്ചുകറുത്ത ഋഷഭദാനവും, വെള്ളാടിനേയോ ചെമ്മരിയാടിനേയോ കൊന്നാൽ ഒരു ഋഷഭദാനവും കഴുതയെക്കൊന്നാൽ ഒരുവയസ്സുള്ള പശുവിൻകന്നു ദാനവും, ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ക്രവ്യാദാംസ്തു മൃഗാൻഹത്വാ ധേനുന്ദദ്യാൽ പയസ്വിനീം
അക്രവ്യാദാൻ വത്സതരീമുഷ്ട്രംഹത്വാതുകൃഷ്ണലം. 137

ഭാ—മാംസംഭക്ഷിക്കുന്ന മൃഗങ്ങളെക്കൊന്നാൽ പാലുള്ള ഒരു പശുവിനെയും അമാംസഭക്ഷകങ്ങളായ മാൻ മുതലായവയെക്കൊന്നാൽ മുലകുടിമാറിയ ഒരു കന്നിനെയും ഒട്ടകത്തെക്കൊന്നാൽ ഒരു കുന്നിയിട സ്വർണ്ണവും ദാനം ചെയ്യണം.

മൂ— ജീവകാർമ്മുകബസ്താവീൻ പൃഥഗ്ദദ്യാദ്വിശുദ്ധയേ
ചതുർണ്ണാമപിവർണ്ണാനാം നാരീർഹത്വാനവസ്ഥിതാഃ.

ഭാ—പതിവ്രതയല്ലാത്ത ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയെക്കൊന്നാൽ ഒരു ചേണത്തെയും അപ്രകാരമുള്ള ക്ഷത്രിയസ്ത്രീയെക്കൊന്നാൽ ഒരു വില്ലും അപ്രകാരമുള്ള വൈശ്യസ്ത്രീയെക്കൊന്നാൽ ഒരു വരയാട്ടും അപ്രകാരമുള്ള ഒരു ശൂദ്രസ്ത്രീയെക്കൊന്നാൽ ഒരു ചെമ്മരിയാട്ടും ദാനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ദാനേനവധനിർണ്ണേകം സർപ്പാദീനാമശക്നുവൻ
ഏകൈകശശ്ചരേൽ കൃച്ഛ്രം ദ്വിജഃ പാപാപനുത്തയേ.

ഭാ—പാമ്പ് മുതലായ ജന്തുക്കളെക്കൊന്നതിന്ന പ്രായശ്ചിത്തദ്രവ്യം കൊടുക്കുന്നതിന്ന അശക്തനായ ബ്രാഹ്മണൻ അതതുപാപത്തെ പോക്കുന്നതിനായി ഓരോ പ്രാജാപത്യകൃച്ഛ്റം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അസ്ഥിമതാന്തു സത്വാനാം സഹസ്രസ്യ പ്രമാപണേ
പൂർണ്ണേ ചാനസ്യനസ്ഥ്നാന്തു ശൂദ്രഹത്യാവ്രതം ചരേൽ.

ഭാ—അസ്ഥിയുള്ള പ്രാണികളെ ആയിരംവരെക്കൊന്നാലും അസ്ഥിയില്ലാത്തകൊതുക്, ഈച്ച, പുഴുക് മുതലായ ജന്തുക്കളെ ഒരുവണ്ടി ഭാരംവരെ കൊന്നാലും ശൂദ്രവധത്തിന്ന വിധിച്ചപ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— കിഞ്ചിദേവ തു വിപ്രായ ദദ്യാദസ്ഥിമതാം വധേ
അനസ്ഥ്നാം ചൈവ ഹിംസായാം പ്രാണായാമേന ശുദ്ധ്യതി

ഭാ—അസ്ഥിയുള്ള യാതൊരു ജന്തുക്കളെയെങ്കിലും കൊന്നാൽ ഒരുപണം ബ്രാഹ്മണന്ന കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു. അസ്ഥിയില്ലാത്തവയിൽ ഒന്നിനെക്കൊന്നാൽ പ്രാണായാമം ചെയ്യണം. എന്നാൽ പരിശുദ്ധനായിഭവിക്കാം.

മൂ— ഫലദാനാന്തു വൃക്ഷാണാം ഛേദനേ ജപ്യമൃൿശതം
ഗുല്മവല്ലീലതാനാഞ്ച പുഷ്പിതാനാഞ്ച വീരുധാം. 142

ഭാ—ഫലം കൊടുക്കുന്നമരം, ചെടി, പുൽക്കാട്, മരങ്ങളുടെ മുകളിൽ പടന്നിരിക്കുന്നവള്ളി പുഷ്പിച്ചിരിക്കുന്ന മത്തൻ മുതലായവള്ളി, ഇവയെ അറിയാതെ വെട്ടിക്കളഞ്ഞാൽ നൂറു ഗായത്രി മന്ത്രം ജപിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അന്നാദ്യജാനാം സത്വാനാം രസജാനാഞ്ച സർവ്വശഃ
ഫലപുഷ്പോത്ഭവാനാഞ്ച ഘൃതപ്രാശോ വിശോധനം. 143

ഭാ—അന്നംമുതലായവ, വെല്ലം മുതലായരസം, ഇരിപ്പപ്പൂ മുതലായ പല പുഷ്പങ്ങളും, അത്തിമുതലായ പഴങ്ങളും, ഇവയിലുണ്ടായ ജന്തുക്കളെ അറിയാതെ ഭുജിച്ചവൻ നെയ് ഭുജിച്ചാൽ പരിശുദ്ധനാകുന്നതാകുന്നു.

മൂ— കൃഷ്ടജാനാമോഷധീനാം ജാതാനാഞ്ച സ്വയം വനേ
വൃഥാലംഭേനുഗച്ഛേൽ ഗാം ദിനമേകം പയോവ്രതഃ. 144

ഭാ—ഉഴുതസ്ഥലത്തിലും കാട്ടിലും മുളച്ചിരിക്കുന്ന ചെടികളെ വൃഥാ ഛേദിച്ചുകളഞ്ഞാൽ ഒരുദിവസം പാലുമാത്രം ഭക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു പശുവിനെ പിന്തുടന്നു ചെല്ലേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏതൈർവ്രതൈരപോഹ്യം സ്യാദേനോ ഹിംസാസമുദ്ഭവം
ജ്ഞാനാജ്ഞാനകൃതം കൃത്സ്നം ശൃണുതാനാദ്യഭക്ഷണേ. 145

ഭാ—അറിഞ്ഞും അറിയാതെയും ചെയ്യപ്പെട്ട കൊലയെല്ലാം ഇപ്രകാരംപറഞ്ഞ പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളെ ചെയ്താൽ പരിശുദ്ധനാകുന്നതാണ്. ഇനി അഭക്ഷ്യഭക്ഷണത്തിന്ന പ്രായശ്ചിത്തം പറയാം കേൾക്കുക.

അഭക്ഷ്യഭക്ഷണപ്രായശ്ചിത്തം.

മൂ— അജ്ഞാനാദ്വാരുണീം പീത്വാ സംസ്കാരേണൈവ ശുദ്ധ്യതി
മതിപൂർവ്വമനിർദ്ദേശ്യം പ്രാണാന്തികമിതി സ്ഥിതിഃ. 146

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ അറിയാതെ മദ്യപാനംചെയ്താൽ തപ്തകൃച്ഛ്റത്തെച്ചെയ്തു പുനരുപനയനം ചെയ്യണം. എന്നാൽ പരിശുദ്ധനായിഭവിക്കാം. അറിഞ്ഞു

കൊണ്ടു മദ്യപാനം ചെയ്താൽ പ്രാണനിരിക്കുന്നവരെ പ്രായശ്ചിത്തമില്ലയെന്നു ശാസ്ത്രാഭിപ്രായം (മരണംവരെ പ്രായശ്ചിത്തമില്ലെന്നു സാരം)

മൂ— അപസ്സുരാഭാജനസ്ഥാ മദ്യഭാണ്ഡസ്ഥിതാസ്തഥാ
പഞ്ചരാത്രം പിബേൽ പീത്വാ ശംഖപുഷ്പീശൃതം പയഃ 147

ഭാ—ചാരായപാത്രം, കള്ളുപാത്രം, ഇവയിൽ ഇരിക്കുന്ന ജലത്തെ കുടിച്ചാൽ ശംഖപുഷ്പമിട്ടു കാച്ചിയ പാൽ മാത്രം അഞ്ചുദിവസം കുടിച്ചു് ഉപവാസമിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സ്പൃഷ്ട്വാ ദത്വാ ച മദിരാം വിധിവൽ പ്രതിഗൃഹ്യ ച
ശൂദ്രോച്ഛിഷ്ടാശ്ച പീത്വാപഃ കുശവാരി പിബേത്ത്യഹം. 148

ഭാ—ചാരായത്തെയും കള്ളിനെയും സ്പർശിച്ചാലും, ദാനം ചെയ്താലും വാങ്ങിയാലും ശൂദ്രൻ കുടിച്ചു ശേഷിച്ച ജലത്തെ കുടിച്ചാലും, ദർഭയിട്ടു കാച്ചിയ തിളയ്ക്കുന്ന വെള്ളത്തെ പാനംചെയ്തുകൊണ്ടു മൂന്നുദിവസം ഇരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ബ്രാഹ്മണസ്തു സുരാപസ്യ ഗന്ധമാഘ്രായ സോമപഃ
പ്രാണാനപ്സു ത്രിരായമ്യ ഘൃതം പ്രാശ്യ വിശുദ്ധ്യതി. 149

ഭാ—സോമപാനംചെയ്ത ബ്രാഹ്മണൻ മദ്യപിച്ചിരിക്കുന്നവന്റെ വായയെ നാറിയാൽ ജലത്തിനടിയിൽ മുങ്ങിക്കിടന്നു മൂന്നു പ്രാണായാമംചെയ്തു നെയ് ഭുജിച്ചാൽ പരിശുദ്ധനായിഭവിക്കും.

മൂ— അജ്ഞാനാൽ പ്രാശ്യ വിൺമൂത്രം സുരാസംസ്പൃഷ്ടമേവ ച
പുനസ്സംസ്കാരമർഹന്തി ത്രയോ വർണ്ണാ ദ്വിജാതയഃ. 150

ഭാ—ദ്വിജാതികളായ ബ്രഹ്മ, ക്ഷത്രിയ, വൈശ്യന്മാർ മൂന്നുപേരും അജ്ഞാനം നിമിത്തം മലം മൂത്രം കള്ളിൽ സംബന്ധപ്പെട്ട വസ്തു ഇവയെ ആസ്വദിച്ചാൽ പുനരുപനയനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

പുനരുപനയനവിധി.

മൂ— വപനം മേഖലാദണ്ഡോ ഭൈക്ഷചര്യാവ്രതാനി ച
നിവർത്തന്തേ ദ്വിജാതീനാം പുനസ്സംസ്കാരകർമ്മണി. 151

ഭാ—പുനരുപനയനം ചെയ്യുമ്പോൾ ക്ഷൌരം, മൌഞ്ജീബന്ധനം, ദണ്ഡം, ഭിക്ഷയെടുക്കുന്നതു് ഈ വ്രതങ്ങൾ ഇല്ലാത്തതാകുന്നു.

മൂ— അഭോജ്യാനാന്തു ഭുക്ത്വാന്നം സ്ത്രീശൂദ്രോച്ഛിഷ്ടമേവ ച
ജഗ്ധ്വാ മാംസമഭക്ഷ്യഞ്ച സപ്തരാത്രം യവാൻ പിബേൽ.

ഭാ—അറിയായ്കകൊണ്ടു് ഭുജിക്കുന്നതിനു യോഗ്യമായ അന്നം, സ്ത്രീ ശൂദ്രൻ ഇവർ ഭുജിച്ച ശിഷ്ടം, ചിത്രമാംസം, ഇവയെ ഭുജിച്ചാൽ ഏഴുദിവസത്തോളം പ്രതിദിനം ഒരു പ്രാവശ്യം കോതമ്പുകഞ്ഞി കുടിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ശുക്താനി ച കഷായാംശ്ച പീത്വാ മേധ്യാന്യപി ദ്വിജഃ
താവൽ ഭവത്യപ്രയതോ യാവത്തന്ന വ്രജത്യധഃ. 153

ഭാ—ശുദ്ധമായിരുന്നകാലത്തും പുളിച്ച സാധനങ്ങളും വിഭീതകകഷായങ്ങളും പിരിഞ്ഞ പാൽ മുതലായവ ഇവയിൽ ഏതെങ്കിലും ഒന്നിനെ ബ്രാഹ്മണൻ ആസ്വദിച്ചാൽ അതു ജീർണ്ണമാകുന്നതുവരെ പരിശുദ്ധനാകുന്നതല്ല.

മൂ— വിഡ്വരാഹഖരോഷ്°ട്രാണാം ഗോമായോഃ കപികാകയോഃ
പ്രാശ്യമൂത്രപുരീഷാണി ദ്വിജശ്ചാന്ദ്രായണം ചരേൽ. 154

ഭാ—പീപ്പന്നി, കഴുത, ഒട്ടകം, ഊളൻ (കുറുക്കൻ) കുരങ്ങ്, കാക്ക, ഇവയുടെ മലമൂത്രങ്ങളെ ബ്രാഹ്മണൻ അറിയാതെ മന്ന ആസ്വദിച്ചുപോയാൽ ചാന്ദ്രായണവ്രതം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ശുഷ്കാണി ഭുക്ത്വാ മാംസാനി ഭൗമാനി കവകാനി ച
അജ്ഞാതഞ്ചൈവ സൂനാസ്ഥ മേതദേവ വ്രതഞ്ചരേൽ. 155

ഭാ—ഉലന്നമാംസം, കൂൺ, ഏതു ജന്തുവിന്റെയെന്നറിവില്ലാത്ത മാംസം, കമ്പോളത്തിൽ വിൽക്കുന്ന മാംസം ഇവയെ ഭുജിച്ചാലും ചാന്ദ്രായണവ്രതംതന്നെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ക്രവ്യാദസൂകരോഷ്°ട്രാണാം കുക്കുടാനാഞ്ച ഭക്ഷണേ
നരകാകഖരാണാഞ്ച തപ്തകൃച്°ഛ്രം വിശോധനം. 156

ഭാ—അരിശിയുടെ മാംസം തിന്നുന്ന പീപ്പന്നി, ഒട്ടകം, കോഴി, മനുഷ്യൻ കാകൻ കഴുത ഇവയുടെ മാംസത്തെ അറിഞ്ഞുകൊണ്ടു ഭുജിച്ചാൽ തപ്തകൃച്°ഛ്രത്തെ അനുഷ്ഠിക്കുന്നതു പ്രായശ്ചിത്തമാകുന്നു

മൂ— മാസികാന്നന്തു യോശ്°നീയാ ദസമാവർത്തകോദ്വിജഃ
സത്രീണ്യഹാന്യുപവസേ ദേകാഹഞ്ചോദകേ വസേൽ. 157

ഭാ—സമാവർത്തന വ്രതമാകാത്ത ബ്രഹ്മചാരി സപിണ്ഡീകരണത്തിനു മുമ്പെ മാസികശ്രാദ്ധത്തിൽ ബ്രാഹ്മണാർത്ഥമിരുന്നാൽ മൂന്നുദിവസം ഉപവസിക്കണം അതിൽ ഒരു ദിവസം ജലത്തിൽ വസിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ബ്രഹ്മചാരീതുയോശ്°നീയാ ന്മധുമാംസം കഥഞ്ചന
സകൃത്വാപ്രാകൃതം കൃച്°ഛ്രം വ്രതശേഷം സമാപയേൽ. 158

ഭാ—മേല്പറഞ്ഞ ബ്രഹ്മചാരി അറിവില്ലായ്°കയാലോ ആപത്തിലോ മധുമാംസത്തെ ഭക്ഷിച്ചാൽ പ്രാജാപത്യകൃച്°ഛ്രം ചെയ്തു തന്റെ സമാവർത്തനവ്രതത്തെ സമാപ്തിയാക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ബിഡാലകാകാഖൂച്ഛിഷ്ടം ജഗ്°ദ്ധ്വാശ്വനകുലസ്യച
കേശകീടാവപന്നഞ്ച പിബേൽബ്രഹ്മസുവർച്ചലാം. 159

ഭാ—പൂച്ച, എലി, കാകൻ, പട്ടി, കീരി ഇവ തിന്നു ശേഷിച്ചതിനെയും, രോമം, പുഴു, ഇവ സംബന്ധപ്പെട്ടവയെയും, ധൂളി, മണ്ണ് ഇവ വീഴാതെ ഭുജിച്ചാൽ ദർഭയിട്ടു തിളപ്പിച്ചുകാച്ചിയ ജലത്തെ ഭുജിക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ— അഭോജ്യമന്നന്നാത്തവ്യ മാത്മനശ്°ശുദ്ധിമിച്ഛതാ
അജ്ഞാതഭുക്തം ത്തൂത്താര്യം ശോദ്ധ്യം വാപ്യാശുശോധനൈഃ

ഭാ—തന്റെ ആത്മശുദ്ധിയെ ഇച്ഛിക്കുന്നവൻ മേല്പറയപ്പെട്ട ഭുജിക്കുന്നതിനയോഗ്യമായ അന്നത്തെ അറിഞ്ഞുകൊണ്ടു ഭുജിക്കരുതാത്തതാകുന്നു. അറിയാതെ ഭുജിച്ചാൽ ഉടനെ ഛർദ്ദിച്ചു കളയേണ്ടതാകുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ വിധിപ്രകാരം പ്രായശ്ചിത്തത്താൽ ശുദ്ധി ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. ഛർദ്ദിച്ചപക്ഷം ലഘുവായ പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്തുകൊള്ളാവുന്നതാണ്.

മൂ— ഏഷോനാദ്യാദനസ്യോക്തോ വ്രതാനാംവിവിധോവിധിഃ
സ്തേയദോഷാപഹർത്തൄണാം വ്രതാനാംശ്രൂയതാംവിധിഃ.

ഭാ—അഭക്ഷ്യഭക്ഷണത്തിന്ന ഇതുവരെ പ്രായശ്ചിത്തം പറഞ്ഞുതീൎന്നു. ഇനി പലവിധം മോഷണത്തിന്ന പ്രായശ്ചിത്തം പറയുന്നു

മൂ— ധാന്യാന്നധനചൌര്യാണി കൃത്വാ കാമാദ്ദ്വിജോത്തമഃ
സ്വജാതീയഗൃഹാദേവ കൃച്ഛ്രാബ്ദേന വിശുദ്ധ്യതി. 162

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ തന്റെ ജാതിയുടെ ഗൃഹത്തിൽ അധികമായ ധാന്യം, അന്നം, ദ്രവ്യം ഇവയെ മനഃപൂൎവ്വം മോഷ്ടിച്ചാൽ പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം ഒരു വത്സരംവരെ ആ മോഷണത്തിന്ന തക്കവിധം പ്രാജാപത്യകൃച്ഛ്രവ്രതമനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— മനുഷ്യാണാന്തുഹരണേ സ്ത്രീണാം ക്ഷേത്രഗൃഹസ്യ ച
കൂപവാപീജലാനാഞ്ച ശുദ്ധിശ്ചാന്ദ്രായണംസ്മൃതം. 163

ഭാ—പുരുഷൻ, സ്ത്രീ ക്ഷേത്രം, ഗൃഹം, ഇവയേയും കിണറ, കുളം, ഇവയുടെ ജലത്തെയും മോഷ്ടിച്ചാൽ പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം ചാന്ദ്രായണവ്രതം അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ദ്രവ്യാണാമല്പസാരാണാം സ്തേയംകൃത്വാന്യവേശ്മതഃ
ചരേത്സാന്തപനം കൃച്ഛ്രം തന്നിര്യാത്യാത്മശുദ്ധയേ. 164

ഭാ—അല്പംവിലയുള്ള ദ്രവ്യങ്ങളെ അപഹരിച്ചാൽ അതിനെ ഉടമസ്ഥന്ന കൊടുത്തു അതിന്റെ ദോഷനിവൃത്തിക്കായിട്ട പ്രത്യേകം ചാന്ദ്രായണവ്രതം അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാകുന്നു. സമസ്തവിധചോരണകാൎയ്യത്തിലും ഉടമസ്ഥന്ന ദ്രവ്യത്തെ കൊടുത്തുതന്നെയാണ് പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്തുകൊള്ളേണ്ടു്.

മൂ— ഭക്ഷ്യഭോജ്യാപഹരണേ യാനശയ്യാസനസ്യ ച
പുഷ്പമൂലഫലാനാഞ്ച പഞ്ചഗവ്യംവിശോധനം. 165

ഭാ—പലഹാരം, പായസം, വാഹനം, ശയ്യ, ആസനം, പുഷ്പം, പഴം, കിഴങ്ങ്, ഇവയിൽ ഒന്ന അപഹരിച്ചാൽ പഞ്ചഗവ്യം സേവിക്കുന്നതു പ്രായശ്ചിത്തമാകുന്നു.

മൂ— തൃണകാഷ്ഠദ്രുമാണാഞ്ച ശുഷ്കാന്നസ്യ ഗുഡസ്യ ച
ചേലചൎമ്മാമിഷാണാഞ്ച ത്രിരാത്രം സ്യാദഭോജനം 166

ഭാ—സ്വല്പമായ പുല്ല, ചെറുകോൽ, വിറക, മരം, അരി, ശൎക്കര, വസ്ത്രങ്ങൾ, മാംസം, ഇവയിലൊന്നിനെ അപഹരിച്ചാൽ മൂന്നദിവസം ഉപവസിക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ— മണിമുക്താപ്രവാളാനാം താമ്രസ്യ രജതസ്യ ച
അയഃകാംസ്യോപലാനാഞ്ച ദ്വാദശാഹം കണാന്നതാ. 167

ഭാ—മണി, മുത്തു, പവിഴം, ചെമ്പു, വെള്ളി, ഇരുമ്പു, വെൺകലം, കല്ല, ഇവയിലൊന്ന അപഹരിച്ചാൽ കോതമ്പു അരിയെ പന്ത്രണ്ടുദിവസം ഭുജിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഈ പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളെല്ലാം ഒരു പ്രാവശ്യം ചെയ്യുന്നതിന്നുള്ള ദോഷനിവൃത്തിയാകുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ ഉടമസ്ഥനെക്കാൾ അപഹരിച്ചവൻ ഗുണവാനായിരിക്കുന്ന വിഷയമാകുന്നു.

മൂ— കാൎപ്പാസകീടജോൎണ്ണാനാം ദ്വിശഫൈകശഫസ്യ ച
പക്ഷിഗന്ധൌഷധീനാഞ്ചരജ്ജ്വാശ്ചൈവത്ര്യഹംപയഃ.

ഭാ—പഞ്ഞി, പട്ടുനൂൽ, ആട്ടുരോമം, രണ്ടുകുളമ്പുള്ള മൃഗം മുതലായവ, ഒററകുളമ്പുള്ള കുതിര മുതലായവ, പക്ഷി, ചന്ദനം, മുതലായ ഔഷധി, കയറ ഇവയിലൊന്നിനെയെങ്കിലും അപഹരിച്ചാൽ മൂന്നുദിവസം പാല്മാത്രം കുടിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. (ഇതുവരെ പറഞ്ഞവയിൽ ചിലതു ഉയൎന്ന ചരക്കും ചിലതു താഴ്ന്ന ചരക്കും ആയിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു വിലയിൽ ശരിയായിട്ടുള്ളതാണെന്നറിയണം.)

മൂ— ഏതൈർവ്രതൈരപോഹേത പാപം സ്തേയകൃതം ദ്വിജഃ
അഗമ്യാഗമനീയന്തു വ്രതൈരേഭിരപാനുദേൽ. 169

ഭാ—ദ്വിജൻ അപഹരിച്ച പാപത്തെ ഈ വ്രതങ്ങളെക്കൊണ്ടു നിവൃത്തിയാക്കേണ്ടതാകുന്നു പ്രാപിക്കാൻ പാടില്ലാത്തവരെ പ്രാപിച്ചാൽ ഇനിപറയുന്നവ്രതങ്ങളെക്കൊണ്ടു ആ പാപത്തെ പരിഹരിക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ— ഗുരുതല്പവ്രതം കുര്യാദ്രേതസ്സിക്ത്വാ സ്വയോനിഷു
സഖ്യുഃപുത്രസ്യ ച സ്ത്രീഷു കുമാരീഷ്വന്ത്യജാസു ച. 170

ഭാ—സഹോദരി, ഇഷ്ടന്റെ ഭാൎയ്യ, മരുമകൾ, കന്യകാസ്ത്രീ, ചണ്ഡാലസ്ത്രീ, ഇവരിൽ ഒരുത്തിയിൽ തന്റെ രേതസ്സ പതിപ്പിച്ചാൽ ഗുരുപത്നിപ്രാപണനത്തിനു പറഞ്ഞ പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പൈതൃഷ്വസേയീം ഭഗിനീം സ്വസ്രീയാം മാതുരേവ ച
മാതുശ്ച ഭ്രാതുസ്തനയാം ഗത്വാ ചാന്ദ്രായണം ചരേൽ. 171

ഭാ—പിതാവിന്റെ സഹോദരിയുടെ പുത്രി, ഭിന്നോദരിയായ സഹോദരി അമ്മയുടെ സഹോദരീപുത്രി, അമ്മാവന്റെ മകൾ ഇവരെ പ്രാപിച്ചാൽ ഓരോ ചാന്ദ്രായണവ്രതം അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏതാസ്തിസ്രസ്തു ഭാൎയ്യാൎത്ഥേ നോപയച്ഛേത്തു ബുദ്ധിമാൻ
ജ്ഞാതിത്വേനാനുപേയാസ്താഃ പതതി ഹ്യുപയന്നധഃ 172

ഭാ—മേല്പറഞ്ഞ അച്ഛൻപെങ്ങളുടെ പുത്രി അമ്മാവന്റെ പുത്രി, അമ്മയുടെ സഹോദരീപുത്രി, അഥവാ വലിയമ്മയുടെ പുത്രി, ഈ മൂന്നുപേരെയും ബുദ്ധിശാലിയായിരിക്കുന്നവൻ വിവാഹം ചെയ്യരുതാത്തതാകുന്നു. ചെയ്താൽ ഈ ജന്മത്തിൽ തന്നെ പതിതനാകുന്നു. പരലോകത്തിൽ നരകത്തിൽ പതിക്കുന്നതാണു്. എന്തെന്നാൽ അവരും ജ്ഞാതിസ്ത്രീകളോടു സദൃശകളല്ലയോ ആകയാൽ അവർ വിവാഹത്തിനു അയോഗ്യകളത്രേ.

മൂ— അമാനുഷീഷു പുരുഷ ഉദക്യായാമയോനിഷു
രേതസ്സിക്ത്വാ ജലേ ചൈവ കൃഛ്റം സാന്തപനം ചരേൽ.

ഭാ—മനുഷ്യൻ പശുജാതികളെ ഒഴിച്ചു മററു മൃഗജാതിയിലും, തീണ്ടായിരുന്നവൾ; ബന്ധുവില്ലാത്തവൾ, എന്നിവരുടെ യോനിയിലും യോനിയില്ലാത്തദിക്കുകളിലും ജലത്തിലും രേതസ്സിനെ പതിപ്പിച്ചാൽ സാന്തപനകൃഛ്റം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. പശു യോനിയിൽ പതിപ്പിച്ചാൽ അവകീൎണ്ണിക്കു വിധിച്ച പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— മൈഥുനന്തു സമാസേവ്യ പുംസി യോഷിതി വാ ദ്വിജഃ
ഗോയാനേഽപ്സു ദിവാ ചൈവ സവാസാ സ്നാനമാചരേൽ.

ഭാ—ദ്വിജൻ മാടുകളെക്കെട്ടിയ വണ്ടിമുതലായ വാഹനത്തിലും, ജലത്തിലും, പകലും ഭാര്യയെ പ്രാപിച്ചാൽ ധരിച്ചിരിക്കുന്ന വസ്ത്രത്തോടുകൂടി സ്നാനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. പുരുഷനെ ആലിംഗനംചെയ്തു അവനിൽ ബീജനിർഗ്ഗമനത്തെചെയ്താലും പ്രായശ്ചിത്തം അതുതന്നെയാകുന്നു

മൂ— ചണ്ഡാലാന്ത്യസ്ത്രീയോ ഗത്വാ ഭുക്ത്വാ ച പ്രതിഗൃഹ്യ ച
പതത്യജ്ഞാനതോ വിപ്രോ ജ്ഞാനാത്സാമ്യന്തു ഗച്ഛതി. 175

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ അജ്ഞാനംകൊണ്ടു ചണ്ഡാലസ്ത്രീ മുതലായ ഹീനജാതിസ്ത്രീകളെ പ്രാപിച്ചാലും അവരോടുകൂടിയിരുന്നു ഭക്ഷിച്ചാലും അവരോടു ദാനം വാങ്ങിയാലും പതിതനാകുന്നതാകുന്നു. അറിഞ്ഞുചെയ്താൽ ആ ജാതിയായിത്തന്നെ ഭവിക്കും.

മൂ— വിപ്രദുഷ്ടാം സ്ത്രീയം ഭർത്താ നിരുന്ധ്യാദേകവേശ്മനി
യൽ പുംസഃ പരദാരേഷു തച്ചൈനാം ചാരയേദ്വ്രതം. 176

ഭാ—ഏററവും വ്യഭിചാരിണിയായ പത്നിയെ യാതൊരുകാര്യങ്ങളും ചെയ്യുന്നതിനനുവദിക്കാതെ ഒരു ഗൃഹത്തിൽതന്നെ ഇരുത്തി അവൾക്ക് പരസ്ത്രീഗമനത്തിനു വിധിച്ച പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. ഒരു പ്രാവശ്യം മാത്രം വ്യഭിചരിച്ചാൽ അവൾ മേൽപറഞ്ഞതിൽ നിന്നും പകുതി പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സാ ചേൽ പുനഃ പ്രദുഷ്യേത്തു സദൃശേനോപമന്ത്രിതാ
കൃച്ഛ്രം ചാന്ദ്രായണഞ്ചൈവ തദസ്യാഃ പാവനം സ്മൃതം.

ഭാ—വീണ്ടും ഒരു പ്രാവശ്യം കൂടി അവൾ സജാതീയനാൽ വിളിക്കപ്പെട്ടു അവനെ പ്രാപിച്ചാൽ അവൾക്കു പ്രാജാപത്യകൃച്ഛ്റവും ചാന്ദ്രായണവും പ്രായശ്ചിത്തമെന്നു മനുമുതലായവരാൽ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു

മൂ— യൽ കരോത്യേകരാത്രേണ വൃഷലീസേവനാദ്ദ്വിജഃ
തൽഭൈക്ഷഭുഗ്ജപന്നിത്യം ത്രിഭിർവ്വർഷൈർവ്യപോഹതി.

ഭാ—ദ്വിജാതിജൻ ചണ്ഡാലസ്ത്രീയെ ഒരുദിവസം പ്രാപിച്ചാൽ ആ പാപത്തെ മൂന്നുവത്സരം ഭിക്ഷയെടുത്തു ഭക്ഷിച്ചുകൊണ്ടും സദാ ഗായത്രീജപം ചെയ്തുകൊണ്ടും ഇല്ലാതാക്കേണ്ടതാകുന്നു. ചിലർ ഇതു വിവാഹം ചെയ്യപ്പെടാത്ത ശൂദ്രസ്ത്രീയെ പ്രാപിച്ച വിഷയമെന്നു വ്യാഖ്യാനിച്ചിട്ടുമുണ്ട്.

മൂ— ഏഷാ പാപകൃതാമുക്താ ചതുർണ്ണാമപി നിഷ്കൃതിഃ
പതിതൈസ്സംപ്രയുക്താനാമിമാഃ ശൃണുത നിഷ്കൃതീഃ. 179

ഭാ—ഇതുവരെ പലവിധമായ ഹിംസ, അഭക്ഷ്യഭക്ഷണം, ചോരണം, അഗമ്യാഗമനം, എന്ന കൃത്യങ്ങളെ ചെയ്യുന്ന മഹാപാപികളായ നാലുവർഗ്ഗക്കാർക്കും പ്രായശ്ചിത്തം പറയപ്പെട്ടു. ഇനി പതിതന്മാരോടു കൂടിയവർക്ക് വേണ്ടതായ പ്രായശ്ചിത്തത്തെ പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു കേൾക്കുക.

മൂ— സംവത്സരേണ പതതി പതിതേന സഹാചരൻ
യാജനാധ്യാപനാദ്യൌനാന്നതു യാനാസനാശനാൽ. 180

ഭാ—പതിതനോടുകൂടി ഒരു വാഹനത്തിൽ ഇരിക്കുക, ഒരു ആസനത്തിലിരിക്കുക, ഒന്നിച്ചുണ്ണുക ഇവയെ ചെയ്താൽ ഒരുവത്സരംകൊണ്ടു പതിതനാകുന്നതാണ്. അവനെ യാഗംചെയ്യിച്ചാലും, അധ്യയനംചെയ്യിച്ചാലും അവനോടു വിവാഹസംബന്ധം ചെയ്താലും ഉടൻതന്നെ പതിതനാകുന്നതാണ്.

മൂ— യോ യേന പതിതേനൈഷാം സംസർഗ്ഗം യാതി മാനവഃ
സ തസ്യൈവ വ്രതം കുർയ്യാത്തത്സംസർഗ്ഗ വിശുദ്ധയേ. 181

ഭാ—ഏതേതാളുകൾ ഏതേതു പാപികളോടു മേൽപറഞ്ഞവിധം സംസർഗ്ഗം ചെയ്യുമോ അതാതാളുകൾ അതതു പാപികൾക്ക പറഞ്ഞവ്രതമത്രെ സംസർഗ്ഗദോഷ പരിഹാരണത്തിനായി അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പതിതസ്യോദകം കാർയ്യം സപിണ്ഡൈർബ്ബാന്ധവൈർബ്ബഹിഃ
നിന്ദിതേഹനി സായാഹ്നേ ജ്ഞാത്യൃത്വിഗ്ഗുരുസന്നിധൌ. 182

ഭാ—പതിതൻ പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യാതിരുന്നാൽ അവന്റെ സപിണ്ഡൻ സോദകൻ മുതലായവർ അവന്റെ ദോഷത്തെ കേട്ടഉടനെ നവമി തിഥിയിൽ സായാഹ്നത്തിൽ അവന്റെ സമസ്തബന്ധുക്കളുടെയും പുരോഹിതന്റെയും ഗുരുവിന്റെയും മുമ്പിൽ നഗരത്തിനുപുറത്തുവെച്ചു തർപ്പണം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ദാസീഘടമപാം പൂർണ്ണം പര്യസ്യേത്പ്രേതവത്പദാ
അഹോരാത്രമുപാസീരന്നശൌചം ബാന്ധവൈസ്സഹ

ഭാ—അപ്പോൾ ആ ജ്ഞാതികൾ തങ്ങളുടെ വേലക്കാരിയെക്കൊണ്ടു ജലം നിറച്ചു ഒരു പഴയകുടത്തെ വരുത്തി അതിൽ ആ പതിതനെ ആവാഹനം ചെയ്തു അതിനെ മൃതശരീരത്തിനു ചെയ്യുന്നതുപോലെ ദക്ഷിണാഭിമുഖമായി ഉടച്ചശേഷം ഒരുദിവസം പുലയാചരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— നിവർത്തേരംശ്ച തസ്മാത്തു സംഭാഷണസഹാസനേ
ദായാദ്യസ്യ പ്രദാനഞ്ച യാത്രാ ചൈവ ഹി ലൌകികീ. 184

ഭാ—പിന്നീടു ആ പതിതനോടു സഹവസിക്കുകയും സംസാരിക്കുകയും അരുതു്. അവന്റെ പിതാവു് തന്റെ ദ്രവ്യത്തിൽനിന്നു ഭാഗം കൊടുക്കരുതു്. അവനോടുചേർന്നു ഹവ്യകവ്യങ്ങളെ ചെയ്തുകൂടാത്തതാണു്. കടംകൊടുക്കുകയും അവൻ ചെയ്യുന്ന ശ്രാദ്ധത്തിൽ ബ്രാഹ്മണാർത്ഥമിരിക്കുകയും അരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— ജ്യേഷ്ഠതാ ച നിവർത്തേത ജ്യേഷ്ഠാവാപ്യഞ്ച യദ്ധനം
ജ്യേഷ്ഠാംശം പ്രാപ്നുയാച്ചാസ്യ യവീയാൻ ഗുണതോധികഃ.

ഭാ—അവൻ ജ്യേഷ്ഠന്റെ മര്യാദയ്ക്കു യോഗ്യനല്ല. അവനു് ഏട്ടൂരും ലഭിക്കുന്നതല്ല. അവന്റെ അടുത്ത സഹോദരൻ ഗുണശാലിയായിരുന്നാൽ അവനു ആ ഏട്ടൂര കൊടുക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പ്രായശ്ചിത്തേ തു ചരിതേ പൂർണ്ണകുംഭമപാം നവം
തേനൈവ സാർദ്ധം പ്രാസ്യേയുഃ സ്നാത്വാ പുണ്യേ ജലാശയേ.

ഭാ—പതിതൻ വിധിപ്രകാരം പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്തശേഷം പുണ്യതീർത്ഥത്തിൽ അവന്റെ ജ്ഞാതികളോടൊന്നിച്ചു സ്നാനം ചെയ്തു ജലംനിറച്ചു പുതിയകുടത്തെ ജലത്തിൽ ഇടുകയും വേണം.

മൂ— സ ത്വപ്സു തം ഘടം പ്രാസ്യ പ്രവിശ്യ ഭവനം സ്വകം
സർവ്വാണി ജ്ഞാതികാർയ്യാണി യഥാപൂർവ്വം സമാചരേൽ

ഭാ—ആ കുടത്തെ ജലത്തിൽ ഇട്ടശേഷം ആ പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്തവൻ തന്റെ ഗൃഹത്തിൽ വന്നു താൻ പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്തുകൊള്ളുന്നതിനു മുമ്പേ മരി

ച്ചുപോയ ജ്ഞാതികൾക്കു താൻ ചെയ്യേണ്ടതായ തൎപ്പണാദികാൎയ്യങ്ങളെല്ലാം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏതദേവവിധിംകുൎയ്യാദ്യോഷിൽസു പതിതാസ്വപി
വസ്ത്രാന്നപാനം ദേയന്തു വസേയുശ്ച ഗൃഹാന്തികേ. 188

ഭാ—പതിതകളായ സ്ത്രീകൾക്കും ഈ വിധിപ്രകാരംതന്നെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. എന്നാൽ ആ സ്ത്രീകൾ പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യാതിരുന്നാലും അവൾക്കു ഗൃഹത്തിന്റെ പുറത്തൊരുമാടമുണ്ടാക്കി അതിൽ ഇരുത്തി അന്നം, വസ്ത്രം, ജലം ഇവമാത്രം കൊടുക്കേണ്ടതുമാകുന്നു.

മൂ— ഏനസ്വിഭിരനിൎണ്ണിക്തൈൎന്നാൎത്ഥം കിഞ്ചിത്സഹാചരേൽ
കൃതനിൎണ്ണേജനാംശ്ചൈവ ന ജുഗുപ്സേത കൎഹിചിൽ. 189

ഭാ—പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്തുകൊള്ളാത്ത പാപിയോടു ദാനം പ്രതിഗ്രഹം മുതലായ യാതൊരു കാൎയ്യവും ചെയ്യരുതാത്തതാകുന്നു. പ്രായശ്ചിത്തംചെയ്തശേഷം അവർ മുമ്പചെയ്ത പാപത്താൽ അവരെ നിന്ദിക്കയും അരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— ബാലഘ്നാംശ്ച കൃതഘ്നാംശ്ച വിശുദ്ധാനപി ധൎമ്മതഃ
ശരണാഗതഹന്തൄംശ്ച സ്ത്രീഹന്തൄംശ്ച ന സംവസേൽ. 189

ഭാ—ശിശുഹത്യ, സ്ത്രീഹത്യ ചെയ്തവൻ, കൃതഘ്നൻ, ശരണം പ്രാപിച്ചവനെക്കൊന്നവൻ, എന്നിവർ വിധിപ്രകാരം പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്തുകൊണ്ടാലും അവരോടു സഹവാസം ചെയ്യരുതാത്തതാകുന്നു.

മൂ— യേഷാം ദ്വിജാനാം സാവിത്രീ നാനൂച്യേത യഥാവിധി
താംശ്ചാരയിത്വാ ത്രീൻ കൃഛ്റാൻ യഥാവിധ്യുപനായയേൽ.

ഭാ—ദ്വിജാതികൾക്കു പറഞ്ഞകാലത്തിൽ ഉപനയനം ചെയ്തു ഗായത്രിയുപദേശിക്കാതിരുന്നാൽ മൂന്നു പ്രജാപത്യകൃഛ്റം ചെയ്തു ഉപനയനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— പ്രായശ്ചിത്തം ചികീൎഷന്തോ വികൎമ്മസ്ഥാസ്തു യേ ദ്വിജാഃ
ബ്രഹ്മണാ ച പരിത്യക്താ സ്തേഷാമപ്യേതദാദിശേൽ.

ഭാ—ഉപനയനമായിട്ടും വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്യാതെയും നിത്യകൎമ്മങ്ങളെ ചെയ്യാതെയും ഇരിക്കുന്ന ദ്വിജൻ പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യുന്നതിനു ഇഛിച്ചാൽ അവനും മേല്പറഞ്ഞ മൂന്നു പ്രാജാപത്യകൃഛ്റത്തെ തന്നെ വിധിക്കണം.

മൂ— യദ്ഗൎഹിതേനാൎജ്ജയന്തി കൎമ്മണാ ബ്രാഹ്മണാ ധനം
തസ്യോത്സൎഗ്ഗേണ ശുദ്ധ്യന്തി ജപ്യേന തപസൈവ ച. 193

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ ദുഷ്പ്രതിഗ്രഹംകൊണ്ടു ദ്രവ്യംസമ്പാദിച്ചാൽ അതിനെ ദാനംചെയ്തുതീൎത്താലും ജപം തപസ്സ മുതലായവയെ ചെയ്താലും ശുദ്ധനാകുന്നതാകുന്നു. വിൽക്കാൻ പാടില്ലാത്ത തടാകം മുതലായവയെ വിറ്റാലും ഈ പ്രായശ്ചിത്തംതന്നെ ചെയ്തുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ജപിത്വാ ത്രീണി സാവിത്ര്യാ സഹസ്രാണി സമാഹിതഃ
മാസംഗോഷ്ഠേപയഃ പീത്വാ മുച്യതേസൽപ്രതിഗ്രഹാൽ.

ഭാ—ദുഷ്പ്രതിഗ്രഹം ചെയ്തവൻ ആ ദ്രവ്യത്തെ ദാനംചെയ്യാതിരുന്നാൽ ഒരു മാസംവരെ പാൽമാത്രം പാനംചെയ്തു ഏകാഗ്രചിത്തനായി പശുവിന്റെ തൊഴുത്തിൽ വാസംചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ ആ ദിവസംവരെ നിത്യവും മൂവായിരം ഗായത്രീമന്ത്രം ജപിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ– ഉപവാസകൃശന്തന്തു ഗോവ്രജാൽ പുനരാഗതം
പ്രണതം പരിപൃച്ഛേയുഃ സാമ്യം സൌമ്യേച്ഛസീതി കിം. 195

ഭാ—മേല്പറഞ്ഞ വ്രതത്താൽ അതു ക്ഷീണനായ ദുഷ്പ്രതിഗ്രഹം വാങ്ങിയവനെ നോക്കി നീ ഞങ്ങളോടു തുല്യനായിരിക്കണമെന്നു വിചാരിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽ നീ ഇങ്ങനെയുള്ള കൃത്യങ്ങളെ ചെയ്യണമെന്നു മഹാന്മാർ അവനോടു ചോദിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ– സത്യമുക്ത്വാതു വിപ്രേഷു വികിരേദ്യവസം ഗവാം
ഗോഭിഃ പ്രവർത്തിതേ തീർത്ഥേ കുർയ്യുസ്തസ്യ പരിഗ്രഹം. 196

ഭാ—അവനും ആ മഹാന്മാരോടു് ഇനി ഞാൻ സത്യമായി അങ്ങിനെ പ്രവർത്തിക്കയില്ലാ എന്നുപറഞ്ഞു പശുക്കൾക്കു പുല്ലിടേണ്ടതാകുന്നു. ആ പുല്ലിനെ പശുക്കൾ തിന്നുമ്പോൾ പരിശുദ്ധമായ സ്ഥലത്തുള്ള മഹാന്മാർ അവനെ തങ്ങളുടെ സഭയിൽ ചേർത്തുകൊള്ളേണ്ടതുമാകുന്നു.

മൂ– വ്രാത്യാനാം യാജനംകൃത്വാ പരേഷാമന്ത്യകർമ്മ ച
അഭിചാരമഹീനഞ്ച ത്രിഭിഃ കൃച്ഛ്രൈർവ്യപോഹതി. 197

ഭാ—വ്രാത്യന്റെ പുരോഹിതകർമ്മം ചെയ്യിച്ചാലും മാതാ പിതാ, ഗുരുക്കന്മാരെയൊഴിച്ചു മറ്റുള്ളവർക്കു കർമ്മം ചെയ്താലും അഹീനമെന്നു അഭിചാരയാഗം ചെയ്താലും മൂന്നു പ്രാജാപത്യകൃച്ഛ്രം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ– ശരണാഗതം പരിത്യജ്യ വേദം വിപ്ലാവ്യ ച ദ്വിജഃ
സംവത്സരംയവാഹാരസ്തല്പാപമപസേധതി. 198

ഭാ—ശരണം പ്രാപിച്ചവനെ ശക്തനായിരിക്കുമ്പോൾ രക്ഷിക്കാതിരുന്നാലും അനർഹനായവനെ വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്യിച്ചാലും ഒരുവത്സരം കോതമ്പിനെ ഭുജിച്ചു ആ പാപത്തെ പോക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ– ശ്വസൃഗാലഖരൈർദ്ദഷ്ടോ ഗ്രാമ്യൈഃ ക്രവ്യാത്ഭിരേവ ച
നരാശ്വോഷ്ട്രവരാഹൈശ്ച പ്രാണായാമേന ശുദ്ധ്യതി.

ഭാ—ദ്വിജാദികളെ പട്ടി, കുറുക്കൻ, കഴുത, പൂച്ചമുതലായ ഗ്രാമ്യജന്തുക്കൾ, മാംസം തിന്നുന്ന സിംഹാദി മൃഗങ്ങൾ, മനുഷ്യൻ, കുതിര, ഒട്ടകം, പന്നി എന്നിവ കടിച്ചാൽ പ്രാണായാമം ചെയ്യണം. എന്നാൽ പരിശുദ്ധനായി ഭവിക്കും.

മൂ– ഷഷ്ഠാന്നകാലതാമാസം സംഹിതാ ജപ ഏവ വാ
ഹോമാശ്ച സകലാ നിത്യമപാങ്‌ക്ത്യാനാം വിശോധനം.

ഭാ—പങ്‌ക്തിദൂഷികന്മാരായ ചോരന്മാർമുതലായ പതിതന്മാർ ഒരുമാസംവരെ ഇരണ്ടുനാളുപവാസമിരുന്നു മൂന്നാംദിവസം സായംസന്ധ്യയിൽ ഭക്ഷിച്ചു നിത്യവും വേദസംഹിതാജപവും പ്രായശ്ചിത്തഹോമവും ചെയ്താൽ പരിശുദ്ധന്മാരായി ഭവിക്കുന്നു.

മൂ– ഉഷ്ട്രയാനം സമാരുഹ്യ ഖരയാനന്തുകാമതഃ
സ്നാത്വാതു വിപ്രോ ദിഗ്വാസാഃ പ്രാണായാമേന ശുദ്ധ്യതി.

ഭാ—ദ്വിജൻ മോഹംനിമിത്തം ഒട്ടകം കഴുത ഇവ പൂട്ടിയിട്ടുള്ള വണ്ടിമുതലായ വാഹനത്തിൽ ഏറിയാൽ വസ്ത്രമില്ലാതെ നഗ്നനായ സ്നാനംചെയ്തു പ്രാണായാമം ചെയ്താൽ പരിശുദ്ധനാകുന്നതാണു്.

മൂ— വിനാദ്ഭിരപ്സുവാപ്യാൎത്തശ്ശാരീരം സന്നിവേശ്യച
സചേലോബഹിരാപ്ലുത്യ ഗാമാലഭ്യവിശുദ്ധ്യതി. 202

ഭാ—മലശോധനത്തിന്നു ജലമില്ലാത്ത സ്ഥലത്തോ ജലമദ്ധ്യത്തോ ദേഹോപാധി സഹിക്കവയ്യാത്തതുകൊണ്ടു മൂത്രമോ മലമോ വിസൎജ്ജനം ചെയ്താൽ ഗ്രാമത്തിന്നു പുറത്തുള്ള നദീജലത്തിൽ ധരിച്ച വസ്ത്രത്തോടെ സ്നാനംചെയ്തു പശുവിനെ തടവിയാൽ ശുദ്ധനാകുന്നതാണ്.

മൂ— വേദോദിതാനാം നിത്യാനാം കൎമ്മണാംസമതിക്രമേ
സ്നാതകവ്രതലോപേച പ്രായശ്ചിത്തമഭോജനം. 203

ഭാ—വേദത്തിൽ വിധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന നിത്യകൎമ്മങ്ങളായ സന്ധ്യാവന്ദനം മുതലായവയെ പക്ഷേ ചെയ്യാതിരുന്നാലും നാലാമദ്ധ്യായത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ള സ്നാതകവ്രതം തെറ്റിയാലും ഒരുദിവസം ഉപവസിക്കേണ്ട വ്രതം അവശ്യം വേണ്ടതായ പ്രായശ്ചിത്തമാകുന്നു.

മൂ— ഹുംകാരം ബ്രാഹ്മണസ്യോക്ത്വാ ത്വംകാരഞ്ചഗരീയസഃ
സ്നാത്വാനശ്നന്നഹശ്ശേഷമഭിവാദ്യപ്രസാദയേൽ. 204

ഭാ—ബ്രാഹ്മണനെ ഹും എന്നു ഭ്രമിപ്പിച്ചാലും പറിച്ചു മുതലായവയെക്കൊണ്ടു ഉൽകൃഷ്ടനായവനെ ഏകവചനമായി വിളിച്ചാലും അവരെ വന്ദിച്ചു പാദങ്ങളെ പിടിച്ചു കോപം ശമിപ്പിച്ചു അപ്പോൾ കുളിച്ചു അന്നത്തെദിവസം സൂൎയ്യാസ്തമയംവരെ ഉപവാസമിരുന്നാൽ പരിശുദ്ധനാകുന്നതാണ്.

മൂ— താഡയിത്വാ തൃണേനാപി കണ്ഠേവാബദ്ധ്യ വാസസാ
വിവാദേവാവിനിൎജ്ജിത്യ പ്രണിപത്യപ്രസാദയേൽ, 205

ഭാ—ബ്രാഹ്മണനെ തൃണംകൊണ്ടടിച്ചാലും കഴുത്തിൽ വസ്ത്രം ചുറ്റിപ്പിടിച്ചിഴച്ചാലും, പ്രസംഗത്തിൽ തൎക്കിച്ചു ജയിച്ചാലും വന്ദിച്ചു ക്ഷമായാചനംചെയ്തു സമാധാനപ്പെടുത്തേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അവഗൂൎയ്യത്വബ്ദശതം സഹസ്രമഭിഹത്യച
ജിഘാംസയാബ്രാഹ്മണസ്യ നരകം പ്രതിപദ്യതേ. 206

ഭാ—ബ്രാഹ്മണനെ കൊല്ലണമെന്നു വിചാരിച്ചു തടി മുതലായ ആയുധം ഓങ്ങിയാൽ നൂറുവത്സരത്തോളവും, അതുകൊണ്ടടിച്ചാൽ ആയിരം വത്സരത്തോളവും, നരകദുഃഖമനുഭവിക്കുന്നതാകുന്നു.

മൂ— ശോണിതം യാവതഃ പാംസൂൻ സംഗൃഹ്ണാതിമഹീതലേ
താവന്ത്യബ്ദസഹസ്രാണി തൽകൎത്താ നരകേവസേൽ. 207

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ ശരീരത്തിലുണ്ടാക്കിയ രക്തം ഭൂമിയിൽ വീണു എത്രത്തോളം പരമാണുക്കളെ നനയ്ക്കുമോ അത്രത്തോളം സഹസ്രവത്സരക്കാലം നരകത്തിൽ വസിക്കുന്നതാകുന്നു.

മൂ— അവഗൂൎയ്യചരേൽകൃച്ഛ്രമതികൃച്ഛ്രം നിപാതനേ
കൃച്ഛ്രാതികൃച്ഛ്രൌകുൎവ്വീത വിപ്രസ്യോൽപ്പാദ്യശോണിതം.

ഭാ—ബ്രാഹ്മണനെ അടിക്കുന്നതിനായിട്ടു തടി മുതലായവയായ ഓങ്ങിയവൻ ഒരു പ്രാജാപത്യകൃച്ഛ്രവും, അതുകൊണ്ടടിച്ചവൻ അതികൃച്ഛ്രവും; രക്തം പുറപ്പെടുവിച്ചവൻ പ്രാജാപത്യകൃച്ഛ്രവും അതികൃച്ഛ്രവും എന്ന രണ്ടിനേയും ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— അനുക്തനിഷ്കൃതീനാന്തു പാപാനാമപനുത്തയേ
ശക്തിഞ്ചാവേക്ഷ്യപാപഞ്ച പ്രായശ്ചിത്തം പ്രകല്പയേൽ.

ഭാ—തനിച്ച് പ്രായശ്ചിത്തം വിധിക്കപ്പെടാത്ത അനുലോമജാതിവധം മുതലായ പാപങ്ങൾക്ക് ആ പാപം ചെയ്യവന്റെ ശക്തിയേയും അതുകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന പാപത്തേയും ഒന്നാംപ്രാവശ്യം രണ്ടാംപ്രാവശ്യംഎന്നതിനേയും ആലോചിച്ചുനോക്കി ആ പാപം നീങ്ങത്തക്കവണ്ണം പ്രായശ്ചിത്തം വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യൈരഭ്യുപായൈരേനാംസി മാനവോ വ്യപകർഷതി
താൻ വോഭ്യുപായാൻ വക്ഷ്യാമി ദേവർഷിപിതൃസേവിതാൻ

(ഉക്തപ്രായശ്ചിത്താചരണാശക്തസ്യ പാപാപനോദനോപായഃ)

ഭാ—പാപം ചെയ്ത മനുഷ്യൻ ഏതുപായങ്ങളെക്കൊണ്ടു ചെയ്ത പാപങ്ങളെ പ്പോക്കുമോ അവയെ നിങ്ങൾക്കായി പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു. അവ ദേവന്മാർ ഋഷികൾ പിതൃക്കൾ എന്നിവരാൽക്കൂടിയും അനുഷ്ഠിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

പ്രാജാപത്യം മുതലായ കൃച്ഛ്രസ്വരൂപങ്ങൾ

മൂ— ത്ര്യഹം പ്രാതസ്ത്ര്യഹംസായം ത്ര്യഹമദ്യാദയാചിതം
ത്ര്യഹം പരഞ്ചനാശ്നീയാൽ പ്രാജാപത്യഞ്ചരൻദ്വിജഃ

ഭാ—പ്രാജാപത്യകൃച്ഛ്രം ചെയ്യുന്ന ദ്വിജൻ മൂന്നുദിവസം പകലിൽ ഓരോ പ്രാവശ്യം ഉപ്പില്ലാത്ത അന്നത്തിൽ ൨൬-കബളവും, മററു മൂന്നുദിവസം താൻ യാചിക്കാതിരിക്കുമ്പോൾ, ആരെങ്കിലും വല്ലതുംകൊടുത്ത അന്നത്തിൽ ൨൪-കബളവും, ഭുജിച്ചു മററു മൂന്നുദിവസം ശുദ്ധോപവാസം ഇരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. (കബളം=കോഴിമുട്ടയളവു അവനവന്റെ വായിൽ സാധാരണകൊള്ളുന്ന ഉരുളയെന്നും പറയാം.)

മൂ— ഗോമൂത്രം ഗോമയംക്ഷീരം ദധിസർപ്പിഃ കുശോദകം
ഏകരാത്രോപവാസശ്ച കൃച്ഛ്രം സാന്തപനം സ്മൃതം.

ഭാ—പശുവിൻമൂത്രം, ചാണകം, പാൽ, തയിർ, നെയ്യ്, ദർഭ, ജലം ഇവ ആറുവകയും വിധിപ്രകാരം ഒന്നായി യോജിപ്പിക്കുന്നതു് പഞ്ചഗവ്യമാകുന്നതാണ് ഈ പഞ്ചഗവ്യത്തെ മാത്രം ഒരുദിവസം ഭുജിച്ചു അടുത്തദിവസം ശുദ്ധോപവാസമിരിക്കുന്നതു് സന്താപനകൃച്ഛ്രമെന്നു പറയപ്പെടുന്നു മേല്പറഞ്ഞ ആറുവകയും ഓരോ ദിവസം പ്രത്യേകം ഒന്നുവീതം ഭുജിച്ചു ഏഴാംദിവസം ശുദ്ധോപവാസമിരിക്കുന്നതു മഹാസന്താപനമെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ— ഏകൈകം ഗ്രാസമശ്നീയാ ത്ര്യഹാണിത്രീണിപൂർവ്വവൽ
ത്ര്യഹഞ്ചോപവസേദന്ത്യമതികൃച്ഛ്രം ചരൻദ്വിജഃ

ഭാ—അതികൃച്ഛ്രം ചെയ്യുന്ന ദ്വിജൻ മൂന്നുദിവസം പകൽസമയം ഓരോ കബളവും മററു മൂന്നുദിവസം രാത്രിയിൽ ഓരോകബളവും മററു മൂന്നുദിവസം യാചിക്കാതെ ലഭിച്ച അന്നത്തിൽ ഓരോ കബളവും, മററു മൂന്നുദിവസം ശുദ്ധോപവാസവും ഇരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— തപ്തകൃച്ഛ്രം ചരൻവിപ്രോ ജലക്ഷീരഘൃതാനിലാൻ
പ്രതിത്ര്യഹം പിബേദുഷ്ണാൻ സകൃൽസ്നായീ സമാഹിതഃ. 214

ഭാ—തപ്തകൃച്ഛ്റം ചെയ്യുന്ന ദ്വിജൻ മൂന്നുദിവസം ഓരോനേരം ആറുപലം ചൂടുള്ള ഉഷ്ണോദകത്തെയും മററു മൂന്നുദിവസം മൂന്നുപലമുള്ള ചൂടുള്ളപാലും അടുത്തമൂന്നുദിവസം ഒരുപലമുള്ള ഉഷ്ണമായ നെയ്യും പിന്നെ മൂന്നുദിവസം ഉഷ്ണമായി വീശുന്ന കാററും ഭുജിച്ചുകൊണ്ടു നിയമമായി ഒരു സ്ഥലത്തു ശുദ്ധമായി വസിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഈ പന്ത്രണ്ടുദിവസവും ഓരോ സ്നാനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യതാത്മനോഽപ്രമത്തസ്യ ദ്വാദശാഹമഭോജനം
പരാകോനാമകൃച്ഛ്റോഽയം സർവ്വപാപാപനോദനഃ. 215

ഭാ—ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ അടക്കിക്കൊണ്ടു ജാഗ്രതയോടുകൂടി പന്ത്രണ്ടു ദിവസം ശുദ്ധോപവാസമിരിക്കുന്നതു സകല പാപത്തെയുംപോക്കുന്നതായ പരാകകൃച്ഛ്റമെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ— ഏകൈകം ഹ്രാസയേൽപിണ്ഡം കൃഷ്ണേ ശുക്ലേ ച വർദ്ധയേൽ
ഉപസ്പൃശം സ്ത്രിഷവണമേതച്ചാന്ദ്രായണം സ്മൃതം. 216

ഭാ—പകലിൽ മൂന്നു കാലത്തിലും സ്നാനംചെയ്തു പൌർണ്ണമിയിലും അമാവാസ്യയിലും ഉപ്പില്ലാത്ത പതിനഞ്ചു കബളം അന്നം ഭുജിച്ചു അടുത്തദിവസമായ കൃഷ്ണപക്ഷപ്രതിപദം മുതൽ ആ പതിനഞ്ചു കബളത്തിൽ ഓരോ ദിവസം ഓരോ കബളംവീതം കുറച്ചു അമാവാസ്യയിൽ ശുദ്ധോപവാസമിരുന്നു അടുത്ത ദിവസം തുടങ്ങി ഓരോ ദിവസം ഓരോ കബളമായി വർദ്ധിപ്പിച്ചു പൌർണ്ണമിയിൽ പതിനഞ്ചുകബളം ഭുജിക്കുന്നതു പിപീലികാചാന്ദ്രായണമെന്നു പറയപ്പെടും. (പിപീലികാചാന്ദ്രായണം=എറുമ്പുപോലെ മുമ്പും പുറകും അധികവും നടുവിൽ കുറച്ചും ഇരിക്കുന്നതു്.

മൂ— ഏതമേവവിധം കൃത്സ്നമാചരേദ്യവമദ്ധ്യമേ
ശുക്ലപക്ഷാദിനിയതശ്ചരംശ്ചാന്ദ്രായണം വ്രതം. 217

ഭാ—മേല്പറഞ്ഞ നിയമത്തോടു ശുക്ലപക്ഷപ്രഥമമുതൽ ഓരോ കബളമായി വർദ്ധിപ്പിച്ചുകൊണ്ടുവന്നു പൌർണ്ണമിയിൽ പതിനഞ്ചുകബളം ഭുജിച്ചു പിന്നെയും കൃഷ്ണപ്രഥമമുതൽ ഓരോന്നായി കുറച്ചുകൊണ്ടുവന്നു അമാവാസ്യയിൽ ഉപവാസമിരിക്കുന്നതു് യവചാന്ദ്രായണമെന്നു പറയപ്പെടുന്നു. എന്നാൽ ഇതിൽ ഒന്നിനൊന്നു ഭേദമില്ലാത്തതാണു്. രണ്ടും ശരിതന്നെ (യവചാന്ദ്രായണം=അരിപോലെ മുമ്പും പുറകിലും കുറച്ചും മദ്ധ്യേ അധികം ഇരിക്കുന്നതു്)

മൂ— അഷ്ടാവഷ്ടൗ സമശ്നീയാൽ പിണ്ഡാന്മദ്ധ്യന്ദിനേസ്ഥിതേ
നിയതാത്മാഹവിഷ്യാശീ യതി ചാന്ദ്രായണഞ്ചരൻ. 218

ഭാ—യതിചാന്ദ്രായണമനുഷ്ഠിക്കുന്നവൻ ശുക്ലപക്ഷപ്രഥമയിൽ തുടങ്ങിയോ കൃഷ്ണപക്ഷപ്രഥമയിൽ തുടങ്ങിയോ മുപ്പതുദിവസംവരെ പ്രതിദിനം ഉപ്പില്ലാത്ത അന്നത്തെ എട്ടു കബളം വീതം ഭുജിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ചതുരഃ പ്രാതരശ്നീയാൽ പിണ്ഡാവിപ്രസ്സമാഹിതഃ
ചതുരോസ്തമിതേസൂര്യേ ശിശുചാന്ദ്രായണം സ്മൃതം. 219

ഭാ—മേല്പറഞ്ഞ നിയമത്തോടു മുപ്പതുദിവസത്തോളം പ്രഭാതത്തിൽ നാലു കബളവും സൂര്യാസ്തമനസമയത്തിൽ നാലു കബളവും ഭുജിച്ചിരിക്കുന്നതും ശിശുചാന്ദ്രായണമെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

മൂ— യഥാ കഥഞ്ചിൽ പിണ്ഡാനാം തിസ്രോഽശീതീസ്സമാഹിതഃ
മാസേനാശ്നൻ ഹവിഷ്യസ്യ ചന്ദ്രസ്യൈതി സലോകതാം.

ഭാ—എതുവിധമെങ്കിലും ഉപ്പില്ലാത്ത ഇരുനൂററിനാല്പതു കബളം അന്നത്തെ ഭുജിച്ചു മുപ്പതുദിവസത്തെ നയിക്കുന്നവൻ പാപത്തെപ്പോക്കുന്നതുമല്ലാതെ ചന്ദ്രലോകത്തെയും പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— ഏതദ്രുദ്രാസ്തഥാദിത്യാ വസവശ്ചാചരൻവ്രതം
സർവാകുശലമോക്ഷായ മരുതശ്ചമഹർഷിഭിഃ. 211

ഭാ—സകല പാപവും നീങ്ങുന്നതിനായിട്ടു ഈ ചാന്ദ്രായണവ്രതത്തെ ഏകാദശരുദ്രന്മാരും ദ്വാദശാദിത്യന്മാരും അഷ്ടവസുക്കളും സപ്തമരുത്തുകളും മറ്റനേകം മഹർഷികളും അനുഷ്ഠിച്ചു.

മൂ— മഹാവ്യാഹൃതിഭിർഹോമഃ കർത്തവ്യസ്സ്വയമന്വഹം
അഹിംസാം സത്യമക്രോധ മാർജ്ജവഞ്ചസമാചരേൽ. 222

ഭാ—ചാന്ദ്രായണവ്രതമിരിക്കുന്നവൻ മുപ്പതുദിവസംവരെയും നിത്യവും മഹാവ്യാഹൃതികളാൽ ആജ്യഹോമം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു പിന്നെയും ഹിംസചെയ്യായ്ക, കോപിക്കായ്ക, സത്യം എന്നിങ്ങനെയുള്ള ഗുണങ്ങളുള്ളവനായിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. (എങ്ങിനെയും ഈ നാലും എല്ലാകാലത്തിലേക്കും വേണ്ടിയതായിരുന്നാലും മുഖ്യമായി വ്രതകാലത്തിന്നു വേണ്ടതാണെന്നുള്ളതിലേക്കായി പറയപ്പെട്ടതാകുന്നു)

മൂ— ത്രിരഹ്നസ്ത്രിർന്നിശായാഞ്ച സവാസാജ്ജലമാവിശേൽ
സ്ത്രീശൂദ്രപതിതാംശ്ചൈവ നാഭിഭാഷേതകർഹിചിൽ. 223

ഭാ—പിന്നെയും വ്രതസമാപ്തിയോളം സ്ത്രീ, ശൂദ്രൻ, പതിതൻ, എന്നിവരോട്ട് ഒരിക്കലും സംസാരിക്കരുതു് ഇവയൊഴിച്ചു് മററു ചാന്ദ്രായണവ്രതത്തെ അനുഷ്ഠിക്കുന്നവൻ പകലും രാത്രിയും മൂന്നുകാലത്തിലും സ്നാനം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സ്ഥാനാസനാഭ്യാം വിഹരേദശക്തോധശ്ശയീത വാ
ബ്രഹ്മചാരീവ്രതീചസ്യാൽ ഗുരുദേവദ്വിജാർച്ചകഃ 224

ഭാ—പകലും രാത്രിയും നിന്നോ ഇരുന്നോ വസിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ശയിക്കരുതു്, അധികം ക്ഷീണമുണ്ടെന്നുകണ്ടാൽ തറയിൽ ശയിക്കാമെന്നുള്ളതാണ്. സ്ത്രീഗമനം ചെയ്യാതെ പലാശദണ്ഡം, മെഖലാബന്ധനം, ഇവയെ ധരിക്കുന്നവനായും ഗുരു ദൈവം ബ്രാഹ്മണർ ഇവരെ അർച്ചിക്കുന്നവനായും ഇരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— സാവിത്രീഞ്ചജപേന്നിത്യം പവിത്രാണി ച ശക്തിതഃ
സർവ്വേഷ്വേവ വ്രതേഷ്വേവ പ്രായശ്ചിത്താർത്ഥമാദൃതഃ. 225

ഭാ—വ്രതസമാപ്തിവരെ നിത്യവും ഗായത്രീജപം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു. പിന്നെയും പരിശുദ്ധികരങ്ങളായ വേദസൂക്തങ്ങളേയും ശക്തിക്കു തക്കവിധം ജപിക്കേണ്ടതാകുന്നു. (ഈ ശ്ലോകത്തിൽ പറഞ്ഞ നിയമങ്ങൾ ചാന്ദ്രായണവ്രതത്തിന്നു മാത്രമല്ല പ്രാജാപത്യകൃച്ഛ്രം മുതലായവയെ അനുഷ്ഠിക്കുന്നവരും ഈ വ്രതത്തെ അൻപോടു നടത്തേണ്ടതാകുന്നു.)

മൂ— ഏതൈർദ്വിജാതയശ്ശോദ്ധ്യാ വ്രതൈരാവിഷ്കൃതൈനസഃ
അനാവിഷ്കൃതപാപാംസ്തു മന്ത്രൈർഹോമൈശ്ചശോധയേൽ. 226

ഭാ—ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ ൪൯-മതു ശ്ലോകംമുതൽ പറഞ്ഞവിധം പ്രകാശമായി പാപം ചെയ്തവർ ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞ പ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾ ചെയ്തുകൊള്ളുന്നതുകൊണ്ടു പരിശുദ്ധരായ്ഭവിക്കുന്നു. രഹസ്യമായി പാപം ചെയ്തവൻ മന്ത്രജപംകൊണ്ടും പ്രായശ്ചിത്തഹോമംകൊണ്ടും പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഖ്യാപനേനാനുതാപേന തപസാദ്ധ്യയനേന ച
പാപകൃന്മുച്യതേപാപാത്തഥാ ദാനേന ചാപദി. 227

ഭാ—പ്രകാശമായ പാപം ചെയ്തവൻ താൻചെയ്ത പാപത്തെ സമസ്തജനങ്ങളും അറിയത്തക്കവണ്ണം പറയുന്നതുകൊണ്ടും അറിയാതെ ചെയ്തുപോയി എന്നു പശ്ചാത്താപപ്പെടുന്നതുകൊണ്ടും ഉഗ്രമായ തപസ്സ ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടും ഗായത്രിജപം കൊണ്ടും തപസ്സ്, ജപം ഇവ ചെയ്യുന്നതിനു മതാത്ത ആപത്തുകാലത്തിൽ ദാനം കൊടുക്കുന്നതുകൊണ്ടും ശുദ്ധനാകുന്നു.

മൂ—യഥാ യഥാ നരോ ധൎമ്മം സ്വയംകൃത്വാനുഭാഷതേ
തഥാ തഥാത്വചേവാഹി സ്തേനാധൎമ്മേണമുച്യതേ. 228.

ഭാ—പാപം ചെയ്യുന്നവൻ താൻചെയ്ത പാപത്തെ ഏതെല്ലാപ്രകാരം പല ജനങ്ങളോടുകൂടി പറയുന്നുവോ അതുവിധം പാമ്പു തോലിലിരുന്നു നീങ്ങുന്നതു പോലെ ആ പാപത്തിൽനിന്നു മോചിക്കുന്നതാകുന്നു.

മൂ—യഥാ യഥാ മനസ്തസ്യ ദുഷ്കൃതം കൎമ്മഗൎഹതി
തഥാ തഥാ ശരീരന്തത്തേനാധൎമ്മേണമുച്യതേ. 229

ഭാ—പാപം ചെയ്തവന്റെ മനസ്സ യാതൊരുവിധം ആ പാപത്തെ നിന്ദിച്ചുകൊണ്ടു പശ്ചാത്താപപ്പെടുമോ അപ്രകാരംതന്നെ ആ പാപം അവന്റെ ആത്മാവിനെ വിട്ടുനീങ്ങുന്നു.

മൂ—കൃത്വാപാപംഹിസന്തപ്യ തസ്മാൽപാപാൽപ്രമുച്യതേ
നൈവം കുൎയ്യാം പുനരിതി നിവൃത്ത്യാപൂയതേതുസഃ. 230

ഭാ—പാപം ചെയ്തശേഷം അറിയാതെ ചെയ്തുപോയല്ലൊ എന്നു പശ്ചാത്താപപ്പെടുമ്പോഴും ഇനി ഇപ്രകാരം ചെയ്യാതിരിക്കേണ്ടതാണെന്നു നിശ്ചയം ചെയ്തു വീണ്ടുംഅങ്ങിനെ പാപംചെയ്യാതിരുന്നാൽതന്നെ അവൻ പരിശുദ്ധനാവും.

മൂ—ഏവം സഞ്ചിന്ത്യമനസാ പ്രേത്യകൎമ്മഫലോദയം
മനോവാങ്മൂൎത്തിഭിൎന്നിത്യം ശുഭം കൎമ്മസമാചരേൽ. 231

ഭാ—ഇപ്രകാരം പരലോകത്തിൽ സുഖദുഃഖകരമായ ശുഭാശുഭകൎമ്മങ്ങളെ നന്നായി മനസ്സിൽ അറിഞ്ഞിട്ടു നിത്യവും കായവാങ്മാനസികമായ ത്രികരണങ്ങളെക്കൊണ്ടും ശുഭകൎമ്മത്തെതന്നെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—അജ്ഞാനാദ്യദി വിജ്ഞാനാൽ കൃത്വാ കൎമ്മവിഗൎഹിതം
തസ്മാദ്വിമുക്തിമന്വിച്ഛൻ ദ്വിതീയന്നസമാചരേൽ. 232

ഭാ—അറിഞ്ഞോ അറിയാതെയോ ഒരു ഹീനകൎമ്മത്തെച്ചെയ്തവൻ ആ പാപത്തെ ഇല്ലാതാക്കേണ്ടതാണെന്നു നിശ്ചയിച്ചാൽ വീണ്ടും ആ ഹീനകൎമ്മത്തെ ചെയ്യാതിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു

മൂ—യസ്മിൻ കൎമ്മണ്യസ്യ കൃതേ മനസസ്സ്യാദലാഘവം
തസ്മിംസ്താവത്തപഃകുൎയ്യാദ്യാവത്തുഷ്ടികരംഭവേൽ. 233

ഭാ—ഒരു പാപം ചെയ്തവനു ആ പാപത്തിനു വിധിച്ച പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്തുകൊണ്ടതിനാൽ മനസ്സിനു പാപം പോയതായി സന്തോഷമുണ്ടാകാതിരുന്നാൽ അവൻ വീണ്ടും ആ പ്രായശ്ചിത്തത്തെതന്നെ മനശ്ചാഞ്ചല്യം നീങ്ങി സന്തോഷമുദിക്കുന്നതുവരെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ—തപോമൂലമിദം സൎവ്വംദൈവമാനുഷകം സുഖം
തപോമദ്ധ്യം ബുധൈഃപ്രോക്തം തപോന്തം വേദദൎശിഭിഃ.

ഭാ—ദേവന്മാൎക്കും മനുഷ്യൎക്കും ഉണ്ടാകുന്ന സുഖത്തിനു തപസ്സുതന്നെ ആദി

മദ്ധ്യ

യായും മദ്ധ്യമായും അന്ത്യമായും ഇരിക്കുന്നതെന്നു വേദാൎത്ഥത്തെ അറിഞ്ഞ വിദ്വാന്മാരായ മഹർഷികൾ പറയുന്നു.

മൂ— ബ്രാഹ്മണസ്യതപോജ്ഞാനം തപഃക്ഷത്രസ്യരക്ഷണം
വൈശ്യസ്യതു തപോവാൎത്താ തപശ്ശൂദ്രസ്യസേവനം. 235

ഭാ—ബ്രാഹ്മണന്നു വേദവേദാന്താൎത്ഥത്തെയറിയത്തക്കവണ്ണം ജ്ഞാനവും ക്ഷത്രിയന്നു പ്രജാസംരക്ഷണവും വൈശ്യന്നു കൃഷികച്ചവടങ്ങളും ശൂദ്രന്നു ബ്രാഹ്മണശുശ്രൂഷയും തപസ്സാകുന്നതാണ്.

മൂ— ഋഷയസ്സംയതാത്മാനഃ ഫലമൂലാനിലാശനാഃ
തപസൈവ പ്രപശ്യന്തി ത്രൈലോക്യം സചരാചരം. 236

ഭാ—ത്രികരണശുദ്ധിയുള്ളവരായും ഫലമൂലവായ്വാശികളായും, ഇരിക്കുന്ന ഋഷീശ്വരന്മാർ തപഃപ്രഭാവംകൊണ്ടു പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്ന ജ്ഞാനചക്ഷുസ്സുകൊണ്ടു പൃഥിവി, അന്തരീക്ഷം, സ്വൎഗ്ഗം എന്ന മൂന്നുലോകത്തിലും ഇരിക്കുന്ന ജംഗമസ്ഥാവരങ്ങളെ ഒരു സ്ഥലത്തിൽ ഇരുന്നു പ്രത്യക്ഷമായി നോക്കുന്നു.

മൂ— ഔഷധാന്യഗദോവിദ്യാ ദൈവീചവിവിധാസ്ഥിതിഃ
തപസൈവ പ്രസിദ്ധ്യന്തി തപസ്തേഷാം ഹി സാധനം. 237

ഭാ—ഔഷധം രോഗമില്ലായ്ക ബ്രഹ്മവിദ്യ കൎമ്മാനുഷ്ഠാനം സ്വൎഗ്ഗം മുതലായ പലപല പുണ്യലോകവാസം ഇവയെല്ലാം തപസ്സുകൊണ്ടു സിദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നു. എന്തെന്നാൽ അവയ്ക്കു തപസ്സുതന്നെ കാരണമല്ലയോ.

മൂ— യദ്ദുസ്തരം യദ്ദുരാപം യദ്ദുൎഗ്ഗം യച്ചദുഷ്കരം
സൎവ്വന്തു തപസാ സാദ്ധ്യം തപോഹി ദുരതിക്രമം. 138

ഭാ—പ്രയാസകരമായ ഗോസവഫലവും ക്ഷത്രിയജാതിക്ക് ആ ജനനത്തിൽ തന്നെ പ്രാപ്യമായ ബ്രാഹ്മണജനനം മുതലായവയും തപസ്സിനാൽ സുലഭമായി സാധിക്കപ്പെടുന്നതാണ്. എന്തെന്നാൽ തപോഫലം മറ്റൊന്നിനാലും അഴിക്കപ്പെടാത്തതല്ലയോ?

മൂ— മഹാപാതകിനശ്ചൈവ ശേഷാശ്ചാകാൎയ്യകാരിണഃ
തപസൈവ സുതപ്തേന മുച്യന്തേ കിൽബിഷാത്തതഃ 239

ഭാ—ബ്രഹ്മഹത്യ ചെയ്തവൻ മുതലായ പഞ്ചമഹാപാതകികളും ഉപപാതകന്മാർ മുതലായ അകൃത്യകൎമ്മം ചെയ്തവരും നല്ലപോലെ അനുഷ്ഠിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന തപസ്സുകൊണ്ടുതന്നെ ആ പാപത്തിൽനിന്നു മുക്തന്മാരായ് ഭവിക്കുന്നു.

മൂ— കീടാശ്ചാഹി പതംഗാശ്ച പശവശ്ച വയാംസിച
സ്ഥാവരാണി ച ഭൂതാനി ദിവം യാന്തി തപോബലാൽ. 240

ഭാ—പുഴു, സൎപ്പം, പാറ്റ, പശുക്കൾ, പക്ഷികൾ, വൃക്ഷം മുതലായ സ്ഥാവരങ്ങൾ ഇവയും തപോബലത്താൽ സ്വൎഗ്ഗത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. ഇതു പുരാണപ്രസിദ്ധമായിട്ടുള്ളതാണ്.

മൂ— യൽകിഞ്ചിദേനഃ കുൎവ്വന്തി മനോവാങ്മൂൎത്തിഭിൎജ്ജനാഃ
തൽസൎവ്വം നിൎദ്ദഹന്ത്യാശു തപസൈവ തപോധനാഃ 241

ഭാ—ദ്രവ്യത്തെ എന്നപോലെ തപസ്സുചെയ്തു വൎദ്ധിപ്പിച്ച് രക്ഷിക്കുന്ന കാരണത്താൽ തപോധനന്മാരെന്നുപേരോടുകൂടിയ ഋഷികൾ മനസ്സുകൊണ്ടും വാക്കുകൊണ്ടും

ശരീരംകൊണ്ടും ഏതുപാപത്തെ ചെയ്താലും ആ പാപമെല്ലാം തപസ്സുകൊണ്ടു നശിപ്പിച്ചുകളയുന്നു.

മൂ— തപസൈവ വിശുദ്ധസ്യ ബ്രാഹ്മണസ്യ ദിവൌകസഃ
ഇജ്യാശ്ച പ്രതിഗൃഹ്ണന്തി കാമാൻ സംവദ്ധയന്തിച. 242

ഭാ—തപസ്സുകൊണ്ടു പരിശുദ്ധനായിരിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണൻചെയ്യുന്ന യാഗാദിക്രിയകളിൽ അവൻകൊടുക്കുന്ന ഹവിസ്സിനെ ദേവന്മാർ പ്രതിഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ടു് അവൻെറ അഭീഷ്ടങ്ങളെ കൊടുക്കുന്നു.

മൂ— പ്രജാപതിരിദം ശാസ്ത്രം തപസൈവാസൃജൽപ്രഭുഃ
തഥൈവവേദാനൃഷയസ്തപസാ പ്രതിപേദിരേ. 243

ഭാ—ലോകങ്ങളെ സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനു സമർത്ഥനായ ബ്രഹ്മാവു് തപസ്സുകൊണ്ടുതന്നെ പ്രപഞ്ചത്തെ സൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുന്നു, പിന്നെയും വസിഷ്ഠൻ മുതലായ മഹർഷിമാരും തപസ്സുകൊണ്ടുതന്നെയാണു് വേദത്തെയും വേദാർത്ഥത്തെയും അറിഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്.

മൂ— ഇത്യേതത്തപസോദേവാ മഹാഭാഗ്യം പ്രചക്ഷതേ
സർവ്വസ്യാസ്യപ്രപശ്യന്തസ്തപസഃപുണ്യമുത്തമം. 244

ഭാ—ഇപ്രകാരം സകലപ്രപഞ്ചം തപസ്സിൻെറ മഹിമകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന പുണ്യമായ ജനനത്തെ നോക്കിയിരിക്കുന്ന ദേവന്മാർ എല്ലാത്തിനും തപസ്സുതന്നെയാണു കാരണമെന്നു തപസ്സിൻെറ പുണ്യഭാഗ്യങ്ങളെ ശ്ലാഘിക്കുന്നു.

മൂ— വേദാഭ്യാസോന്വഹം ശക്ത്യാ മഹായജ്ഞക്രിയാക്ഷമാ
നാശയന്ത്യാശു പാപാനി മഹാപാതകജാന്യപി. 245

ഭാ—നിത്യവും ശക്തിക്കുതക്കവിധം വേദാധ്യയനംചെയ്യുന്നതു്, പഞ്ചമഹായജ്ഞത്തെ അനുഷ്ഠിക്കുന്നതു് ഒരുത്തൻ തനിക്കപകാരം ചെയ്താലും അതിനെ സഹിച്ചിരിക്കുന്നതു ഇവയെല്ലാം മഹാപാതകത്താലുണ്ടായ ദോഷത്തെയും ഉടനെ നശിപ്പിക്കുന്നതാണു്. മറ്റുദോഷവിഷയത്തിൽ പറയേണ്ടതില്ല.

മൂ— യഥൈധസ്തേജസാവഹ്നിഃ പ്രാപ്തംനിർദ്ദഹതിക്ഷണാൽ
തഥാജ്ഞാനാഗ്നിനാപാപം സർവ്വംദഹതിവേദവിൽ. 246

ഭാ—അഗ്നി തൻെറ തേജസ്സുകൊണ്ടു തൻെറ സമീപത്തിലിരിക്കുന്നകാഷ്ഠങ്ങളെ ക്ഷണകാലത്തിൽ എപ്രകാരം ദഹിപ്പിക്കുമോ അപ്രകാരം സമസ്തവേദത്തിൻെറയും തത്വാർത്ഥത്തെയറിഞ്ഞവൻ പരമാർത്ഥജ്ഞാനമാകുന്ന അഗ്നികൊണ്ടു തങ്കൽ ആരോപിതമായ എല്ലാപാപങ്ങളേയും ദഹിപ്പിക്കുന്നു.

മൂ— ഇത്യേതദേനസാമുക്തം പ്രായശ്ചിത്തംയഥാവിധി
അതഊർദ്ധ്വംരഹസ്യാനാം പ്രായശ്ചിത്തംനിബോധത. 247

ഭാ—പ്രകാശമായിരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മഹത്യ മുതലായ പാപങ്ങൾക്കു ഇപ്പോൾ പ്രായശ്ചിത്തംപറഞ്ഞുതീർന്നു. ഇനി രഹസ്യമായ പാപങ്ങൾക്കു് പ്രായശ്ചിത്തത്തെ കേൾക്കുക.

രഹസ്യവിഷയപ്രായശ്ചിത്തം.

മൂ— സവ്യാഹൃതിപ്രണവകാഃ പ്രാണായാമാസ്തു ഷോഡശ
അപിഭ്രൂണഹനംമാസാൽ പുനന്ത്യഹരഹഃകൃതാഃ 248

ഭാ—വ്യാഹൃതി, പ്രണവം ഇവയോടുകൂടി ഒരു മാസംവരെ നിത്യം പതി

നാലുപ്രാണായാമം ചെയ്യുന്നു. ബ്രഹ്മഹത്യചെയ്തവനേയും ബ്രഹ്മഹത്യചെയ്തുള്ള അപവാദമുള്ളവനെയും പരിശുദ്ധനാക്കുന്നതാകുന്നു.

മൂ— കൌത്സംജപ്ത്വാപഇത്യേത ദ്വാസിഷ്ഠഞ്ചപ്രതീത്യൃചം
മാഹിത്രംശുദ്ധവത്യശ്ച സുരാപോപിവിശുദ്ധ്യതി. 249

ഭാ—കൌത്സസൂക്ത, വാസിഷ്ഠസൂക്ത, മാഹിത്രസൂക്ത, എന്നീമൂന്നു പരിശുദ്ധങ്ങളായ സൂക്തങ്ങളെയും ഒരു മാസത്തോളം നിത്യം പതിനാറുപ്രാവശ്യംവീതം ജപിച്ചാൽ സുരാപാനം ചെയ്തവനും അപ്രകാരം അപവാദമുള്ളവനും പരിശുദ്ധനായി ഭവിക്കുന്നു.

മൂ— സകൃജ്ജപ്ത്വാസ്യവാമീയം ശിവസംകല്പമേവച
അപഹൃത്യ സുവർണ്ണന്തു ക്ഷണാൽഭവതിനിർമ്മലഃ 250

ഭാ—അസ്യവാമീയം, ശിവസങ്കല്പം ഇവയെ ഒരുമാസത്തോളം നിത്യം ഒരുപ്രാവശ്യം ജപിച്ചാൽ ബ്രാഹ്മണന്റെ സ്വർണ്ണത്തെ മോഷ്ടിച്ചവൻ ഉടൻതന്നെ പരിശുദ്ധനായ് ഭവിക്കും.

മൂ— ഹവിഷ്യന്തീമഭ്യസ്യ നതമംഹഇതീതിച
ജപിത്വാ പൌരുഷംസൂക്തം മുച്യതേ ഗുരുതല്പഗഃ. 251

ഭാ—ഹവിഷ്യന്തീയം നതമംഹോ എന്ന പുരുഷസൂക്തം ഇവയെ ഒരുമാസംവരെ നിത്യം പതിനാറുപ്രാവശ്യം ജപിച്ചാൽ ഗുരുദാരങ്ങളെ പ്രാപിച്ചവൻ പരിശുദ്ധനായ് ഭവിക്കുന്നതാണ്.

മൂ— ഏനസാംസ്ഥൂലസൂക്ഷ്മാണാം ചികീർഷന്നപനോദനം
അവേത്യൃചംജപേദബ്ദം യൽകിംചേദമിതീതിവാ. 252

ഭാ—മഹാപാതകങ്ങളും, ഉപപാതകങ്ങളും, ഇവയെ ഇല്ലാതാക്കുന്നതിനു വിചാരിക്കുന്നവൻ "അവ"യെന്ന ഋക് "യൽകിഞ്ച" എന്ന ഋക് "ഇതിമേ" എന്ന സൂക്തം ഇവയെ ഒരുവത്സരത്തോളം നിത്യം ഒരുപ്രാവശ്യം പരിശുദ്ധനായിരുന്നു ജപിച്ചാൽ പരിശുദ്ധനായ് ഭവിക്കും.

മൂ— പ്രതിഗൃഹ്യ പ്രതിഗ്രാഹ്യം ഭുക്ത്വാചാന്നം വിഗർഹിതം
ജപംസ്തരത്സമന്ദീയം പൂയതേമാനവസ്ത്ര്യഹാൽ. 253

ഭാ—മഹാപാതകന്മാർ മുതലായ അനർഹന്മാരോട് ദാനംവാങ്ങിയാലും അഭോജ്യമായ അന്നത്തെ ഭുജിച്ചാലും "തരത്സ്" എന്ന ഋക്കിനെ മൂന്നുദിവസം ജപിച്ചാൽ പരിശുദ്ധനാകുന്നതാണ്.

മൂ— സോമരൌദ്രന്തു ബഹ്വേനാ മാസമഭ്യസ്യശുദ്ധ്യതി
സ്രവന്ത്യാമാചരൻസ്നാന മര്യമ്ണാമിതിചതൃചം. 254

ഭാ—ബഹുപാപവാനായിരുന്നാലും ഒരു മാസംവരെ പ്രവാഹമുള്ള നദിയിൽ സോമം, രൌദ്രം, അര്യമണം ഈ ഋക്കുകളെ ജപിച്ചു നിത്യം സ്നാനം ചെയ്താൽ ശുദ്ധനായ് ഭവിക്കും.

മൂ— അബ്ദാർദ്ധമിന്ദ്രമിത്യേതദേനസ്വീസപ്തകംജപേൽ
അപ്രശസ്തന്തുകൃത്വാപ്സു മാസമാസീതഭൈക്ഷഭുക്. 255

ഭാ—മററും ചില മഹാപാപമുള്ളവൻ ഇന്ദ്രമെന്നുതുടങ്ങുന്ന ഏഴു ഋക്കുകളേയും ആറുമാസംവരെ നിത്യം ജപിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ജലത്തിൽ മലമൂത്രവിസർജ്ജനം ചെയ്തവൻ ഒരു മാസംവരെ ഭിക്ഷയെടുത്തു ഭുജിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— മന്ത്രൈശ്ശാകലഹോമീയൈരബ്ദം ഹുത്വാ ഘൃതം ദ്വിജഃ
സുഗുർവ്വപ്യപഹന്ത്യേനോ ജപ്ത്വാ വാ നമ ഇത്യൃചം. 256

ഭാ—ദ്വിജൻ മഹാപാപം ചെയ്തിരുന്നാലും ഒരു വത്സരംവരെ ശാകല ഹോമമന്ത്രങ്ങളാൽ ആജ്യാഹുതിചെയ്താലും അല്ലെങ്കിൽ 'നമ'ഋക്കിനെ ആ ഒരു വത്സരം ജപിച്ചാലും ആ പാപത്തിൽനിന്നും മുക്തനായി ഭവിക്കും.

മൂ— മഹാപാതകസംയുക്തോനുഗച്ഛേദ്ഗാസ്സമാഹിതഃ
അഭ്യസ്യാബ്ദംപാവമാനീർഭൈക്ഷാഹാരോ വിശുദ്ധ്യതി. 257

ഭാ—മഹാപാതകംചെയ്ത ദ്വിജൻ ഒരുവത്സരത്തോളം ജിതേന്ദ്രിയനായി പശുക്കളെ പിന്തുടർന്നു ചരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. പിന്നെയും അക്കാലത്തിൽ പവമാനഋക്കുകളെ ജപിച്ചുകൊണ്ടു ഭിക്ഷയെടുത്തു ഭുജിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഇപ്രകാരം ഗോപൂജചെയ്താൽ പരിശുദ്ധനായിഭവിക്കും.

മൂ— അരണ്യേവാ ത്രിരഭ്യസ്യ പ്രയതോ വേദസംഹിതാം
മുച്യതേ പാതകൈസ്സർവ്വൈഃ പരാകൈശ്ശോധിതസ്ത്രിഭിഃ.

ഭാ—മൂന്നുപരാകകൃച്ഛ്രവ്രതത്തെയനുഷ്ഠിച്ചു അതിനാൽ പരിശുദ്ധനായ ശേഷം തപോവനത്തിൽ മൂന്നുപ്രാവശ്യം വേദസംഹിതയെ ജപിച്ചാൽ സമസ്ത പാപത്തിൽ നിന്നും നിവൃത്തനായ് ഭവിക്കും.

മൂ— ത്ര്യഹന്തൂപവസേദ്യുക്തസ്ത്രിരഹ്നോഭ്യുപയന്നപഃ
മുച്യതേ പാതകൈസ്സർവ്വൈസ്ത്രിർജപിത്വാഘമർഷണം. 259

ഭാ—മൂന്നുദിവസംവരെ ശുദ്ധോപവാസമിരുന്നു പരിശുദ്ധനായി ആ ദിവസങ്ങളിലൊക്കെയും അഘമർഷണഋക്കിനെ മൂന്നുപ്രാവശ്യംവീതം ജപിച്ചു സ്നാനം ചെയ്യണം എന്നാൽ സമസ്തപാപങ്ങളിൽനിന്നും നിവൃത്തനാകും, ഈ പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളെല്ലാം പാപങ്ങളുടെ ഉച്ചനീചത്വങ്ങളും, പാപംചെയ്തവന്റെ ശക്തി ഇവയെ ആലോചിച്ചുകണ്ടു വിധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യഥാശ്വമേധഃക്രതുരാട് സർവ്വപാപാപനോദനഃ
തഥാഘമർഷണംസൂക്തം സർവ്വപാപാപനോദനം. 260

ഭാ—എങ്ങിനെ അശ്വമേധയാഗം എല്ലായാഗങ്ങളിൽനിന്നും ഉപരിയായും സകലപാപാപഹാരമായും ഇരിക്കുന്നുവോ അപ്രകാരം അഘമർഷണഋക്കും സർവ്വപാപത്തെയും നശിപ്പിക്കുന്നു. അതിനാൽ അഘമർഷണം എന്ന ഋക് സമസ്തഋക്കുകളിൽ നിന്നും ശ്രേഷ്ഠമായിട്ടുള്ളതാകുന്നു.

മൂ— ഹത്വാ ലോകാനപീമാംസ്ത്രീനശ്നന്നപി യതസ്തതഃ
ഋഗ്വേദംധാരയൻവിപ്രോ നൈനഃപ്രാപ്നോതികിഞ്ചന

ഭാ—ഭൂലോകം മുതലായ മൂന്നുലോകത്തെ നശിപ്പിച്ചാലും മഹാപാതകന്മാർ മുതലായ അയോഗ്യന്മാരുടെ അന്നത്തെ ഭുജിച്ചാലും ഋഗ്വേദത്തെ അർത്ഥത്തോടുകൂടി ജപിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവന് ഒരു പാപവും നേരിടാത്തതാകുന്നു.

മൂ— ഋക്സംഹിതാംത്രിരഭ്യസ്യ യജുഷാം വാ സമാഹിതഃ
സാമ്നാം വാസരഹസ്യാനാം സർവ്വപാപൈഃപ്രമുച്യതേ.

ഭാ—ഋക്‌സംഹിതയെയാകട്ടെ യജുസ്സംഹിതയെയാകട്ടെ സാമവേദോപനിഷൽസംഹിതയെയാകട്ടെ അതിന്റെ അൎത്ഥത്തെ വിചാരിച്ചുകൊണ്ടു മൂന്നുപ്രാവശ്യം ജപിച്ചാൽ സമസ്തപാപങ്ങളിൽനിന്നും മുക്തനായ് ഭവിക്കും.

മൂ— യഥാമഹാഹ്രദംപ്രാപ്യ ക്ഷിപ്തംലോഷ്ടംവിനശ്യതി
തഥാദുശ്ചരിതംസൎവ്വം വേദേത്രിവൃതിമജ്ജതി. 263

ഭാ—എപ്രകാരമായാൽ ഒരു വലിയ കയത്തിൽ ഒരു മൺകട്ടയിട്ടാൽ അതുതാനെ അലിഞ്ഞു പോകുന്നതുപോലെ സമസ്തപാപങ്ങളും ഋക്, യജുസ്, സാമം എന്നീ മൂന്നുവേദങ്ങളേയും മൂന്നുപ്രാവശ്യം അദ്ധ്യയനം ചെയ്താൽ നശിച്ചുപോകും.

മൂ— ഋചോയജൂംഷിചാന്യാനി സാമാനിവിവിധാനിച
ഏഷജ്ഞേയസ്ത്രിവൃദ്വേദോ യോവേദൈനം സവേദവിൽ.

ഭാ—ഋഗ്വേദമന്ത്രം, യജുൎവ്വേദമന്ത്രം, സാമവേദമന്ത്രം, മറ്റും പല മന്ത്രബ്രാഹ്മണങ്ങളും ഇവയെല്ലാംകൂടിയതിനു വേദത്രിവൃത്തെന്നുപേർ. ഈ വേദത്രിവൃത്തിനെ യാതൊരുത്തൻ അറിഞ്ഞിരിക്കുന്നുവോ അവൻ തന്നെയാണു വേദജ്ഞൻ എന്നു പറയപ്പെടുന്നതു്.

മൂ— ആദ്യംയത്ത്ര്യക്ഷരംബ്രഹ്മ ത്രയീയസ്മിൻപ്രതിഷ്ഠിതാ
സഗുഹ്യോന്യസ്ത്രിവൃദ്വേദോ യസ്തംവേദസവേദവിൽ. 265

ഭാ—എല്ലാ വേദങ്ങൾക്കും ആദിയിൽ പഠിക്കത്തക്കതായും മൂന്നു വൎണ്ണത്തോടുകൂടിയും ഇരിക്കുന്ന പ്രണവത്തെ ഒരു വേദത്രിവൃത്തെന്നു പറയുന്നു യാതൊരു പ്രണവത്തിൽ മൂന്നുവേദങ്ങളും അടങ്ങിയിരിക്കുന്നോ, യാതൊരുപ്രണവമന്ത്രം രഹസ്യമായ് ജപിക്കത്തക്കതോ ആ പ്രണവത്തെ അൎത്ഥത്തോടും സ്വരത്തോടുംകൂടി അറിഞ്ഞവൻ സൎവ്വവേദജ്ഞനാകുന്നു.

ആകെ അദ്ധ്യായം 11—ശ്ലോകം 2558.

പതിനൊന്നാമദ്ധ്യായം

സമാപ്തം.

൧൨-ാം അദ്ധ്യായം.

മഹൎഷിമാരുടെ ചോദ്യം.

മൂ— ചാതുൎവ്വൎണ്ണസ്യ കൃത്സ്നോയമുക്തോ ധൎമ്മസ്ത്വയാനഘ
കൎമ്മണാം ഫലനിൎവ്വൃത്തിം ശംസ നസ്തത്വതഃ പരാം 1

ഭാ—പരിശുദ്ധനായ ഹേ ഭൃഗുമഹൎഷേ! ബ്രാഹ്മണൻ മുതലായ നാലുവൎണ്ണങ്ങളുടെ ധൎമ്മവും സങ്കരജാതികളുടെ ഉല്പത്തിയും അവരുടെ തൊഴിലും ഭവാനാൽ ഞങ്ങൾക്കായി പറയപ്പെട്ടു. ഇനി പുണ്യപാപകൎമ്മങ്ങൾക്ക് ജന്മാന്തരത്തിൽ സംഭാവ്യമായ ഫലത്തെ തത്വമായി ഞങ്ങൾക്ക് അങ്ങ് ഉപദേശിച്ചുതന്നാലും.

ഉത്തരം.

മൂ— സ താനുവാച ധൎമ്മാത്മാ മഹൎഷീന്മാനവോ ഭൃഗുഃ
അസ്യ സൎവ്വസ്യ ശൃണുത കൎമ്മയോഗസ്യ നിൎണ്ണയം. 2

ഭാ—ധൎമ്മത്തെ മുഖ്യമായി നടത്തുന്നവനായ ആ ഭൃഗുമഹൎഷിയും ഈ ഋഷികളെ നോക്കി ഈ സകലകൎമ്മങ്ങളുടെ ഫലത്തെയും കേട്ടുകൊണ്ടാലും എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞുതുടങ്ങി.

മൂ— ശുഭാശുഭഫലം കൎമ്മ മനോവാഗ്ദേഹസംഭവം
കൎമ്മജാ ഗതയോ നൄണാം ഉത്തമാധമമദ്ധ്യമാഃ. 3

ഭാ—കൎമ്മമായതു മനസ്സ്, വാക്ക്, ശരീരം ഈ മൂന്നിനാലും ഉണ്ടാകുന്നതു്. അതു് ഉൽകൃഷ്ടധൎമ്മമെന്നും അപകൃഷ്ടധൎമ്മമെന്നും രണ്ടുവിധമാകുന്നു. അതിൽ ഉൽകൃഷ്ടധൎമ്മത്തിനു ശുഭഫലവും അപകൃഷ്ടധൎമ്മത്തിനു അശുഭഫലവും ഉണ്ടാകും. ആ കൎമ്മങ്ങളെക്കൊണ്ടുതന്നെയാണ് മനുഷ്യൎക്ക് ദേവ, മനുഷ്യ, തിൎയ്യക്ക് സ്ഥാവരരൂപമായ ഉത്തമമദ്ധ്യമ അധമഗതിഭേദങ്ങൾ ഉണ്ടാകുന്നതു്.

മൂ— തസ്യേഹ ത്രിവിധസ്യാപി ത്ര്യധിഷ്ഠാനസ്യ ദേഹിനഃ
ദശലക്ഷണയുക്തസ്യ മനോ വിദ്യാൽ പ്രവൎത്തകം. 4

ഭാ—ഉത്തമ, മദ്ധ്യമ, അധമരൂപമായും പ്രാണികളുടെ ത്രികരണങ്ങളാൽ ചെയ്യപ്പെടുന്നതായും താഴെപ്പറയാൻപോകുന്ന പത്തുവിധലക്ഷണങ്ങളോടു കൂടിയതായും ഇരിക്കുന്ന ശുഭാശുഭകൎമ്മത്തിനു മനസ്സ് മുഖ്യകൎത്താവാകുന്നുവെന്ന് അറിഞ്ഞുകൊള്ളുക.

മൂ— പരദ്രവ്യേഷ്വഭിധ്യാനം മനസാനിഷ്ടചിന്തനം
വിതഥാഭിനിവേശശ്ച ത്രിവിധം കൎമ്മ മാനസം. 5

ഭാ—പരന്റെ ദ്രവ്യത്തെ എങ്ങനെ അപഹരിക്കാമെന്നു വിചാരിക്കുക, ബ്രഹ്മഹത്യമുതലായ അകൃത്യങ്ങൾ ചെയ്യണമെന്നു താൽപൎയ്യമുണ്ടാക, ദേഹമേ ആത്മാവെന്നു ആ ശരീരത്തിൽ വൃഥാ അഭിമാനം വിചാരിക്കുക എന്നീ മൂന്നു കൂട്ടങ്ങളും മനസ്സിന്റെ അശുഭകൎമ്മമാകുന്നു. ഇതിന്റെ വിപരീതങ്ങളായ പ്രവൃത്തികൾ ശുഭകൎമ്മങ്ങളാകുന്നു.

മൂ— പാരുഷ്യമനൃതം ചൈവ പൈശുന്യം ചാപി സൎവ്വശഃ
അസംബദ്ധപ്രലാപശ്ച വാങ്മയം സ്യാച്ചതുൎവ്വിധം. 6

ഭാ—ഒരുത്തനെ കഠിനവാക്കുപറയുക, അസത്യംപറയുക, അസൂയപറയുക, പരദൂഷണംചെയ്യുക, ഈ നാലും വാക്കിന്റെ അശുഭകർമ്മങ്ങൾ ആകുന്നു. ഇതിന്റെ വിപരീതകർമ്മങ്ങൾ വാക്കിന്റെ ശുഭകർമ്മങ്ങൾ ആകുന്നു.

മൂ— അദത്താനാം ഉപാദാനം ഹിംസാചൈവാ വിധാനതഃ
പരദാരോപസേവാ ച ശാരീരം ത്രിവിധം സ്മൃതം. 7

ഭാ—ഒരുത്തന്റെ ദ്രവ്യത്തെ അന്യായമായി അപഹരിക്കുക യാഗാദികം ഷ്ഠും കൂടാതെ ഹിംസചെയ്യുക പരസ്ത്രീഗമനം ചെയ്യുക ഈ മൂന്നും ശരീരത്തിന്റെ അശുഭകർമ്മമാകുന്നു. ഇതിനു വിപരീതങ്ങളായ കർമ്മങ്ങൾ ശരീരത്തിന്റെ ശുഭകർമ്മങ്ങളാകുന്നു ഇങ്ങിനെ കർമ്മങ്ങൾ പത്തുവിധം.

മൂ— മാനസം മനസൈവായമുപഭുങ്‌ക്തേ ശുഭാശുഭം
വാചാവാചാകൃതം കർമ്മ കായേനൈവ ച കായികം. 8

ഭാ—മനസ്സുകൊണ്ടുചെയ്യുന്ന പുണ്യപാപങ്ങളുടെ ഫലത്തെ ഈ ജന്മത്തേം അടുത്തജന്മത്തേം മനസ്സുകൊണ്ടുതന്നെ അനുഭവിക്കുന്നു. ഇപ്രകാരംതന്നെ വാക്കുകൊണ്ടു ചെയ്യപ്പെടുന്ന പുണ്യപാപങ്ങളുടെ ഫലത്തെ വാക്കുകൊണ്ടും ശരീരത്താൽ ചെയ്യപ്പെടുന്ന പുണ്യപാപങ്ങളുടെ ഫലത്തെ ശരീരംകൊണ്ടും അനുഭവിക്കുന്നു.

കർമ്മഫലം

മൂ— ശരീരജൈഃ കർമ്മദോഷൈര്യാതിസ്ഥാവരതാം നരഃ
വാചികൈഃ പക്ഷിമൃഗതാം മാനസൈരന്ത്യജാതിതാം. 9

ഭാ—മനുഷ്യൻ അധികമായും ദേഹംകൊണ്ടു അശുഭകർമ്മത്തെച്ചെയ്താൽ സ്ഥാവരജനനത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. വാക്കുകൊണ്ടധികമായി അശുഭകർമ്മത്തെച്ചെയ്താൽ പക്ഷിയായോ മൃഗമായോ ജനിക്കുന്നു. മനസ്സുകൊണ്ടു അധികമായി അശുഭകർമ്മത്തെച്ചെയ്താൽ ചണ്ഡാളൻ മുതലായ ഹീനജാതിയിൽ ജനിക്കുന്നു.

മൂ— വാഗ്ദണ്ഡോഥമനോദണ്ഡഃ കായദണ്ഡസ്തഥൈവ ച
യസ്യൈതേ നിഹിതാബുദ്ധൗ ത്രിദണ്ഡീതി സ ഉച്യതേ. 10

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ വാക്ക്, ശരീരം മനസ്സ് എന്നീ ത്രികരണങ്ങളും അശുഭകർമ്മങ്ങൾചെയ്യാതെ ശിക്ഷിച്ചു തന്റെ ബുദ്ധിയിൽ നിയമനം ചെയ്യുന്നുവോ അവൻതന്നെയാണ് ത്രിദണ്ഡിയെന്നു പറയപ്പെടുന്നവൻ. ബാഹ്യമായി ത്രിദണ്ഡത്തെ ധരിക്കുന്നകൊണ്ടുമാത്രം ത്രിദണ്ഡിയെന്നു പറയപ്പെടാവുന്നതല്ലാ. (അതിനാൽ ബാഹ്യമായി ത്രിദണ്ഡത്തെ ധരിക്കുന്നതുപോലെ ഉള്ളിലും ത്രിദണ്ഡമിരിക്കേണ്ടതാണെന്നു സാരം.)

മൂ— ത്രിദണ്ഡമേതന്നിക്ഷിപ്യ സർവ്വഭൂതേഷു മാനവഃ
കാമക്രോധൗതുസംയമ്യ തതസ്സിദ്ധിന്നിയച്ഛതി. 11

ഭാ—മേല്പറഞ്ഞപ്രകാരം ത്രികരണങ്ങളേയും ദണ്ഡിച്ചു നിയമനം ചെയ്തിട്ടു സർവ്വപ്രാണികളിലും കാമക്രോധങ്ങളോടുകൂടി വർത്തിക്കാതെയിരുന്നാൽ മോക്ഷസിദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുന്നതാണ്.

ആത്മസ്വരൂപം

മൂ— യോസ്യാത്മനഃ കാരയിതാ തംക്ഷേത്രജ്ഞം പ്രചക്ഷതേ
യഃ കരോതിതുകർമ്മാണി സഭൂതാത്മോച്യതേ ബുധൈഃ. 12

ഭാ—ശരീരം പഞ്ചമഹാഭൂതങ്ങളുടെ തന്മാത്രകളാൽ ഉൾപ്പെട്ടിരിക്കകൊണ്ട് അതിനെ ഭൂതാത്മാവെന്നു പറയുന്നു. ആ ഭൂതാത്മാവിനെക്കൊണ്ടു ശുഭാശുഭകർമ്മങ്ങളെ നടത്തിക്കുന്നവനെ ജീവാത്മാവെന്നു പറയുന്നു

മൂ— ജീവസംജ്ഞോന്തരാത്മാന്യഃ സഹജഃ സർവ്വദേഹിനാം
യേന വേദയതേ സർവ്വം സുഖം ദുഃഖം ച ജന്മസു. 13

ഭാ—സർവ്വപ്രാണികൾക്കും ജനനകാലത്തിൽ കൂടി ജനിച്ചുണ്ടാകുന്ന മഹത്തത്വമെന്നു പേരുള്ളതായുമിരിക്കുന്ന മറ്റൊരാത്മാവു ഇരിക്കുന്നുണ്ട്. അഹങ്കാരേന്ദ്രിയാദിരൂപമായി വൃദ്ധിയെ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്ന യാതൊരു മഹത്തത്വത്താൽ ജന്മംതോറും ജീവാത്മാവു സുഖദുഃഖങ്ങളെ അനുഭവിക്കുന്നു.

മൂ— താവുഭൌ ഭൂതസംപൃക്തൌ മഹാൻ ക്ഷേത്രജ്ഞ ഏവ ച
ഉച്ചാവചേഷു ഭൂതേഷു സ്ഥിതം തം വ്യാപ്യ തിഷ്ഠതഃ. 14

ഭാ—അന്തരാത്മാവും ജീവാത്മാവും പഞ്ചഭൂതശരീരത്തോടുകൂടിയവരായി ഉച്ചനീചങ്ങളായിരിക്കുന്ന സമസ്തപ്രാണികളിലും അന്തര്യാമിയായി വസിക്കുന്ന പരമാത്മാവിനെ അനുസരിച്ച് അവർ ഇച്ഛാനുഗുണമായി നടക്കുന്നു.

മൂ— അസംഖ്യാ മൂർത്തയസ്തസ്യ നിഷ്പതന്തി ശരീരതഃ
ഉച്ചാവചാനി ഭൂതാനി സതതം ചേഷ്ടയന്തി യാഃ. 15

ഭാ—ആ പരമാത്മാവിന്റെ ശരീരത്തിൽ നിന്നു ലിംഗശരീരമുള്ളതായ അസംഖ്യം ജീവാത്മാക്കൾ അഗ്നിയിൽനിന്നു അഗ്നികണങ്ങൾ എന്നപോലെ ഉൽഗമിച്ച് ദേവമനുഷ്യാദിരൂപങ്ങളെ ധരിച്ച് എപ്പോഴും ത്രികരണങ്ങളെ ശുഭാശുഭകർമ്മങ്ങളിൽ പ്രവർത്തിപ്പിക്കുന്നു.

മൂ— പഞ്ചഭ്യ ഏവ മാത്രാഭ്യഃ പ്രേത്യ ദുഷ്കൃതിനാം നൃണാം
ശരീരം യാതനാർത്ഥീയമന്യദുൽപദ്യതേ ധ്രുവം. 16

ഭാ—പാപംചെയ്ത പ്രാണികൾക്കു മരിച്ചശേഷവും യമയാതനയെ അനുഭവിക്കുന്നതിനായിട്ട് പഞ്ചതന്മാത്രകളെക്കൊണ്ടു തന്നെ മറ്റൊരു യാതനാശരീരമുണ്ടാകുന്നു. ആ ശരീരം ദുഃഖസഹനത്തിന് അധികം സമർത്ഥമായിരിക്കുന്നു.

മൂ— തേനാനുഭൂയ താ യാമീഃ ശരീരേണേഹ യാതനാഃ
താസ്വേവ ഭൂതമാത്രാസു പ്രലീയന്തേ വിഭാഗശഃ. 17

ഭാ—ആ യാതനാശരീരത്താൽ പാപികൾ അശുഭകർമ്മങ്ങളുടെ ഫലങ്ങളായ യമയാതനകളെ അനുഭവിച്ചശേഷം ആ ശരീരത്തിനു ആധാരമായ പഞ്ചതന്മാത്രകളും അതതുകളുടെ ഉൽപത്തിസ്ഥാനങ്ങളെ പ്രാപിച്ചു ലയിക്കുന്നു.

മൂ— സോനുഭൂയാസുഖോദർക്കാൻ ദോഷാൻ വിഷയസംഗജാൻ
വ്യപേതകല്മഷോഭ്യേതി താവേവോഭൌ മഹൌജസൌ. 18

ഭാ—അയോഗ്യമായ പഞ്ചവിഷയസംഗത്താൽ ഉണ്ടായതായും ഏറ്റവും കഷ്ടകരമായും ഇരിക്കുന്ന യമയാതനകളെ ആ ജീവൻ അനുഭവിച്ചശേഷം പാപരഹിതനായി അതിപ്രകാശവസ്തുവായ മേൽപറഞ്ഞ അന്തരാത്മാവ് ഇവരെ അനുഷംഗിക്കുന്നു.

മൂ— തൌ ധർമ്മം പശ്യതസ്തസ്യ പാപഞ്ചാതന്ദ്രിതൌസഹ
യാഭ്യാം പ്രാപ്നോതിസംപൃക്തഃ പ്രേത്യേഹ ച സുഖാസുഖം.

ഭാ—ആ പരമാത്മാവും അന്തരാത്മാവും ഈ ജീവൻ അനുഭവിച്ചു ശേഷിച്ച പുണ്യപാപങ്ങളെ ഉത്സാഹത്തോടുകൂടി രണ്ടാളും അനുഷംഗിയായി ഇരുന്നു കാണുന്നു. യാതൊരു പുണ്യപാപങ്ങളാൽ ജീവാത്മാവായവൻ ഇഹലോകത്തും പരലോകത്തും മുറപ്രകാരം സുഖദുഃഖങ്ങളെ അനുഭവിക്കുന്നു.

മൂ— യദ്യാചരതിധർമ്മംസ പ്രായശോധർമ്മമല്പശഃ
തൈരേവ ചാവൃതോ ഭൂതൈഃ സ്വർഗ്ഗേസുഖമുപാശ്നുതേ. 20

ഭാ—ആ ജീവൻ മനുഷ്യനായിരിക്കുമ്പോൾ ധർമ്മത്തെ അധികമായും അധർമ്മത്തെ അല്പമായും ചെയ്തിരുന്നാൽ മനുഷ്യശരീരത്തിനു ആധാരമായിരുന്നു ആ പഞ്ചതന്മാത്രകളാൽ ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന സ്ഥൂലമായ ഭോഗശരീരമെടുത്തു സ്വർഗ്ഗത്തിൽ സുഖത്തെ അനുഭവിക്കുന്നു.

മൂ— യദിതു പ്രായശോധർമ്മം സേവതേധർമ്മമല്പശഃ
തൈർഭൂതൈസ്സപരിത്യക്തോ യാമാഃ പ്രാപ്നോതി യാതനാഃ.

ഭാ—കരിക്കൽ അധർമ്മത്തെ അധികമായും ധർമ്മത്തെ അൽപമായും ചെയ്തിരുന്നാൽ ആ സ്ഥൂലശരീരമില്ലാത്തവനായിട്ട മേൽപറഞ്ഞവിധം സൂക്ഷ്മമായ യാതനാശരീരത്തെ സമാശ്രയിച്ചു യമയാതനകളെ അനുഭവിക്കുന്നു.

മൂ— യാമീസ്താ യാതനാഃ പ്രാപ്യ സജീവോ വീതകല്മഷഃ
താന്യേവ പഞ്ചഭൂതാനി പുനരഭ്യേതി ഭാഗശഃ. 22

ഭാ—ആ യമയാതനയെ അനുഭവിച്ചശേഷം ആ ജീവൻ പാപരഹിതനായിട്ട പാഞ്ചഭൌതികമായ മനുഷ്യശരീരത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— ഏതാദൃഷ്ട്വാസ്യജീവസ്യ ഗതീഃ സ്വേനൈവചേതസാ
ധർമ്മതോ ധർമ്മതശ്ചൈവ ധർമ്മേദദ്ധ്യാൽ സദാമനഃ. 23

ഭാ—ആ ജീവനു ഇപ്രകാരം ധർമ്മത്തിനാലും അധർമ്മത്തിനാലും സംഭവിക്കുന്ന സ്വർഗവാസം നരകവാസമാകുന്ന സുഖദുഃഖങ്ങളെ തന്റെ അന്തഃകരണം കൊണ്ടുതന്നേ നന്നായ് പര്യാലോചിച്ചു സദാ ധർമ്മാനുഷ്ഠാനത്തിൽ തന്നെ മനസ്സിനെ വർത്തിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

ത്രിഗുണലക്ഷണം.

മൂ— സത്വരജസ്തമശ്ചൈവ ത്രീൻവിദ്യാദാത്മനോ ഗുണാൻ
യൈർവ്യാപ്യേമാൻ സ്ഥിതോഭാവാന്മഹാൻസർവ്വാനശേഷതഃ

ഭാ—സത്വം രജസ്സ തമസ്സ എന്നീ മൂന്നു ഗുണവും ആത്മഗുണങ്ങളെന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു. ആ ത്രിഗുണങ്ങളുടെ സംബന്ധംകൊണ്ടുതന്നെ അന്തരാത്മാവു സ്ഥാവരജംഗമരൂപങ്ങളെ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

മൂ— യോ യദൈഷാം ഗുണോദേഹേ സാകല്യേനാതിരിച്യതേ
സ തദാ തൽഗുണപ്രായം തങ്കരോതി ശരീരിണം. 25

ഭാ—ഈ ഗുണങ്ങളിൽ ഏതുശരീരത്തിൽ ഏതുഗുണം എപ്പോൾ ഏറ്റവും അധികമായിരിക്കുന്നുവോ അപ്പോൾ ആ ശരീരമുള്ള പ്രാണിയെ ആ ഗുണം തനിക്ക സ്വാധീനപ്പെടുത്തിക്കൊള്ളുന്നു.

മൂ— . സത്വം ജ്ഞാനം തമോജ്ഞാനം രാഗദ്വേഷൌരജസ്സ്മൃതം
ഏതദ്വ്യാപ്തിമദേതേഷാം സർവ്വഭൂതാശ്രിതം വപുഃ 26

ഭാ—ഒരുപദാർത്ഥത്തെ യഥാർത്ഥമായി അറിയുക, സത്വഗുണപ്രവൃത്തി, ഇതിനു വിപരീതമായ തമോഗുണപ്രവൃത്തി, രാഗദ്വേഷങ്ങൾ, രജോഗുണപ്രവൃത്തി എന്നീമൂന്നുഗുണങ്ങൾക്കും വിശ്വാസം, അവിശ്വാസം, വ്യസനം, എന്നീമൂന്നുകളുടെയും സ്വരൂപം ക്രമപ്രകാരം ഈ പ്രവൃത്തിയോടും ഈ സ്വരൂപത്തോടുംകൂടി സകലപ്രാണികളുടെയും പാഞ്ചഭൌതികശരീരത്തിൽ വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നു.

മൂ— തത്ര യൽപ്രീതിസംയുക്തം കിഞ്ചിദാത്മനിലക്ഷയേൽ
പ്രശാന്തമിവ ശുദ്ധാഭം സത്വന്തദ്രൂപധാരയേൽ. 27

ഭാ—ആ മൂന്നുഗുണങ്ങളിൽ ഏതുകൊണ്ടു ആത്മാവിൽ ഇതരമായ സംസാരവിഷയത്തിൽ അല്പവും വ്യസനത്തെ ജനിപ്പിക്കാതെ കേവലം പരിശുദ്ധമായ പ്രകാശത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നുവോ അതിനെ സത്വഗുണസ്വരൂപമെന്നു അറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യത്തു ദുഃഖസമായുക്തമപ്രീതികരമാത്മനഃ
തദ്രജോപ്രതിഘംവിദ്യാൽസതതംഹാരിദേഹിനാം. 28

ഭാ—ഏതുകൊണ്ടു സംസാരവിഷയത്തിൽ ദുഃഖവും ആത്മാവിനു അസന്തുഷ്ടിയും വിഷയങ്ങളിൽ അധികതാല്പര്യവും ഉണ്ടാകുന്നുവോ അതിനെ രജോഗുണസ്വരൂപമെന്നു അറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യത്തു സ്യാൽമോഹസംയുക്തമവ്യക്തംവിഷയാത്മകം
അപ്രതർക്ക്യമവിജ്ഞേയം തമസ്തദ്രൂപധാരയേൽ. 29

ഭാ—ഏതു സത്തെന്നും, അസത്തെന്നും, വിവേചിച്ചു അറിയത്തക്ക ജ്ഞാനമില്ലാത്തതായും, സദാ അയോഗ്യവിഷയത്തിൽതന്നെ മഗ്നമായതായും ഇന്നവിധമായിരിക്കുന്നു എന്നു ആലോചിച്ചറിയാൻ പാടില്ലാത്തതായും കേവലം അസ്പഷ്ടമായും ഇരിക്കുന്നുവോ അതിനെ തമോഗുണമെന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു.

ത്രിഗുണങ്ങളുടെ പ്രവൃത്തി.

മൂ— ത്രയാണാമപിചൈതേഷാം ഗുണാനാംയഃഫലോദയഃ
അഗ്രോമദ്ധ്യോജഘന്യശ്ച തം പ്രവക്ഷ്യാമ്യശേഷതഃ. 30

ഭാ—ഈ മൂന്നുഗുണങ്ങൾക്കും യാതൊരു ഉത്തമമദ്ധ്യമാധമരൂപമായ പ്രവൃത്തി ഉണ്ടാകുന്നുവോ അതിനെ മുഴുവനും ശരിയാകുംവണ്ണം പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു.

മൂ— വേദാഭ്യാസസ്തപോജ്ഞാനം ശൌചമിന്ദ്രിയനിഗ്രഹഃ
ധർമ്മക്രിയാത്മചിന്താച സാത്വികം ഗുണലക്ഷണം. 31

ഭാ—വേദാദ്ധ്യയനംചെയ്യുന്നതു പ്രാജാപത്യംമുതലായ തപസ്സിനെ അനുഷ്ഠിക്കുന്നതു ശാസ്ത്രം, ജ്ഞാനം, പരിശുദ്ധം, ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹം, ദാനം, മുതലായ ധർമ്മാനുഷ്ഠാനം, ആത്മധ്യാനം, ഇവ സത്വഗുണത്തിന്റെ കാർയ്യങ്ങളാകുന്നു.

മൂ— ആരംഭരുചിതംധൈര്യ്യമസൽക്കാർയ്യേ പരിഗ്രഹഃ
വിഷയോപസേവാചാജസ്രം രാജസംഗുണലക്ഷണം. 32

ഭാ—ഫലാപേക്ഷയാ ഒരു യാഗാദികാര്യ്യത്തെ ചെയ്യുക, അല്പവിഷയത്തിനും ധൈര്യ്യപ്പെടുക, അയോഗ്യകൃത്യങ്ങളെ ചെയ്യുക, സദാ വിഷയപ്രസക്തനായിരിക്കുക, ഇവ രജോഗുണത്തിന്റെ കാര്യ്യങ്ങളാകുന്നു.

മൂ— ലോഭഃ സ്വപ്നോധൃതിഃ ക്രൗര്യ്യം നാസ്തിക്യം ഭിന്നവൃത്തിതാ
യാചിഷ്ണുതാ പ്രമാദശ്ച താമസം ഗുണലക്ഷണം. 33

ഭാ—അത്യാഗ്രഹം, സദാ ഉറക്കം, ധൈര്യ്യം, ക്രൂരത്വം, ദൈവത്തെ വിശ്വസിക്കായ്ക, അനാചാരം, യാചകം ചെയ്യുക, അജാഗ്രത ഇവ തമോഗുണത്തിന്റെ കാര്യ്യങ്ങളാകുന്നു.

മൂ— ത്രയാണാമപി ചൈതേഷാം ഗുണാനാം ത്രിഷു തിഷ്ഠതാം
ഇദം സാമാസികം ജ്ഞേയം ക്രമശോ ഗുണലക്ഷണം. 34

ഭാ—ഈ മൂന്നുഗുണങ്ങൾക്കും ഭൂതം, വർത്തമാനം, ഭാവി എന്നു പറയപ്പെട്ട മൂന്നു കാലങ്ങളിലുമുള്ള അടയാളങ്ങളെ ചുരുക്കമായി പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു.

മൂ— യൽകർമ്മകൃത്വാ കുർവ്വംശ്ച കരിഷ്യംശ്ചൈവ ലജ്ജതി
തൽജ്ഞേയം വിദുഷാ സർവ്വം താമസം ഗുണലക്ഷണം. 35

ഭാ—ഏതുകാര്യ്യത്തെ ചെയ്യുമ്പോഴും, ചെയ്തശേഷവും ചെയ്യേണമെന്നു യതിക്കുമ്പോഴും, ലജ്ജയുണ്ടാകുന്നുവോ അതു തമോഗുണത്തിന്റെ കാര്യ്യമെന്നറിഞ്ഞവൻ അറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യേനാസ്മിൻ കർമ്മണാ ലോകേ ഖ്യാതിമിച്ഛതി പുഷ്കലാം
ന ച ശോചത്യസമ്പത്തൌ തദ്വിജ്ഞേയന്തു രാജസം. 36

ഭാ—ഏതുകാര്യ്യത്തിൽ ഇഹലോകത്തിൽ ഉൽകൃഷ്ടമായ ഐശ്വര്യ്യത്തെ ഇച്ഛിക്കുന്നുവോ; ഏതു പ്രവൃത്തിക്കു ഫലാഭാവത്തിലും വ്യസനം സംഭവിക്കുന്നില്ലയോ അതു രജോഗുണത്തിന്റെ കാര്യ്യമെന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— യൽസർവ്വേണേച്ഛതി ജ്ഞാതും യന്ന ലജ്ജതി ചാചരൻ
യേന തുഷ്യതി ചാത്മാസ്യ തൽസത്വഗുണലക്ഷണം. 37

ഭാ—ഏതു കാര്യ്യത്തെ സർവ്വപ്രയത്നത്താലും അറിയുന്നതിനു ഇച്ഛിക്കുന്നുവോ ഏതു നിവൃത്തിയെക്കുറിച്ചു മൂന്നുകാലങ്ങളിലും ലജ്ജിക്കുന്നില്ലയോ ഏതു പ്രവൃത്തിയാൽ ഇവന്റെ ആത്മാവും സന്തോഷത്തെ പ്രാപിക്കുന്നുവോ അതു സത്വഗുണത്തിന്റെ പ്രവൃത്തിയാണെന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— തമസോ ലക്ഷണം കാമോ രജസസ്ത്വർത്ഥ ഉച്യതേ
സത്വസ്യ ലക്ഷണം ധർമ്മഃ ശ്രൈഷ്ഠ്യമേഷാം യഥോത്തരം.

ഭാ—ഏറവും കാമത്തിനു സ്വാധീനമായിരിക്കുന്നതു തമോഗുണത്തിന്റെയും അപ്രകാരം ദ്രവ്യേച്ഛകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു രജോഗുണത്തിന്റെയും അങ്ങിനെ ധർമ്മാനുഷ്ഠാനം ചെയ്യുന്നതു സത്വഗുണത്തിന്റെയും വ്യാപാരങ്ങളാകുന്നു. ഇവ ഒന്നിനെക്കാൾ ഒന്നു ക്രമപ്രകാരം ശ്രേഷ്ഠമായിരിക്കുന്നു.

മൂ— യേന യാംസ്തു ഗുണേനൈഷാം സംസാരാൻ പ്രതിപദ്യതേ
താൻ സമാസേന വക്ഷ്യാമി സർവ്വസ്യാസ്യ യഥാക്രമം. 39

ഭാ—ഇവയിൽ ഏതുഗുണത്തിന്റെ കാര്യ്യത്താൽ ഏതു ഗതികളെ ജീവൻ പ്രാപിക്കുന്നുവോ അതിനെ ക്രമത്തിൽ സംക്ഷിപ്തമായി പറയാൻ പോകുന്നു.

ത്രിഗുണങ്ങളുടെ ഫലം.

മൂ— ദേവത്വം സാത്വികായാന്തി മനുഷ്യത്വഞ്ച രാജസാഃ
തിൎയ്യക്ത്വന്താമസാനിത്യ മിത്യേഷാ ത്രിവിധാഗതിഃ. 40

ഭാ—സത്വഗുണമുള്ളവർ ദേവത്വത്തേയും, രജോഗുണമുള്ളവർ മാനുഷത്വത്തെയും തമോഗുണമുള്ളവർ തിൎയ്യക്ത്വത്തേയും പ്രാപിക്കുന്നു. അതുകയാൽ ഗതികൾ മൂന്നുവകയാകുന്നു.

മൂ— ത്രിവിധാ ത്രിവിധൈഷാന്തു വിജ്ഞേയാഗൌണികീഗതിഃ
അധമാമദ്ധ്യമാഗ്ര്യാച കൎമ്മവിദ്യാവിശേഷതഃ. 41

ഭാ—ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞ മൂന്നുഗുണങ്ങളുടെ ഗതികളും ദേശം കാലം കൎമ്മം ഇവയുടെ ഭേദത്താൽ ഓരോന്നു ഉത്തമം മദ്ധ്യമം, അധമം, എന്നു മൂന്നുതരമാകും.

തമോഗുണംകൊണ്ടുവരുന്ന ജനനം.

മൂ— സ്ഥാവരാഃ കൃമികീടാശ്ച മത്സ്യാസ്സൎപ്പാസ്സകച്ഛപാഃ
പശവശ്ച മൃഗാശ്ചൈവ ജഘന്യാ താമസീ ഗതിഃ. 42

ഭാ—സ്ഥാവരം, പുഴു, കീടം. മത്സ്യം, സൎപ്പം, ആമ, പശു, മാൻ ഇവ ജാതികളായി ജനിക്കുന്നതു തമോഗുണത്തിന്റെ അധമഗതിയാകുന്നു.

മൂ— ഹസ്തിനശ്ച തുരംഗാശ്ച ശൂദ്രാമ്ലേച്ഛാശ്ചഗൎഹിതാഃ
സിംഹാ വ്യാഘ്രാ വരാഹാശ്ച മദ്ധ്യമാ താമസീഗതിഃ. 43

ഭാ—ആന, കുതിര, ശൂദ്രൻ, മ്ലേച്ഛന്മാർ, സിംഹം, പുലി, വരാഹം, ഇങ്ങിനെയുള്ള ജന്തുക്കളായി ജനിക്കുന്നതു തമോഗുണത്തിന്റെ മദ്ധ്യമഗതിയാകുന്നു.

മൂ— ചാരണാശ്ച സുപൎണ്ണാശ്ച പുരുഷാശ്ചൈവ ദാംഭികാഃ
രക്ഷാംസി ച പിശാചാശ്ച താമസീഷൂത്തമാ ഗതിഃ. 44

ഭാ—ചാരണർ, (നാട്യക്കാരൻ അല്ലെങ്കിൽ വൈതാളികൻ) സുപൎണ്ണർ അഹങ്കാരികൾ രാക്ഷസർ പൈശാചന്മാർ എന്നിങ്ങനെ ജനിക്കുന്നതു തമോഗുണത്തിന്റെ ഉത്തമഗതിയാകുന്നു.

രജോഗുണത്തിൽനിന്നും ഉണ്ടാകുന്ന ജനനം.

മൂ— ഝല്ലാമല്ലാ നടാശ്ചൈവ പുരുഷാശ്ശസ്ത്രവൃത്തയഃ
ദ്യൂതപാനപ്രസക്താശ്ച ജഘന്യാ രാജസീ ഗതിഃ. 45

ഭാ—ഝല്ലർ, മല്ലന്മാർ, നടന്മാർ, ആയുധംകൊണ്ടു ജീവിക്കുന്നവർ ചൂതുകളിക്കാരർ മദ്യപാനികൾ ഇങ്ങനെയുള്ളവരായി ജനിക്കുന്നതു രജോഗുണത്തിന്റെ അധമഗതിയാകുന്നു. ഝല്ലർ=മുരണ്ടു വഴക്കുപറയുന്നവർ. ഈ ജാതികളെക്കുറിച്ചു പത്താമദ്ധ്യായത്തിൽ ൨൨-ാമത്തെ ശ്ലോകത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്.

മൂ— രാജാനഃക്ഷത്രിയാശ്ചൈവ രാജ്ഞാം ചൈവ പുരോഹിതാഃ
വാദയുദ്ധപ്രധാനാശ്ച മദ്ധ്യമാ രാജസീ ഗതിഃ. 46

ഭാ—രാജാക്കന്മാർ, ക്ഷത്രിയന്മാർ, രാജപുരോഹിതന്മാർ താൎക്കികന്മാർ ഇങ്ങിനെയുള്ളവർ രജോഗുണത്തിന്റെ മദ്ധ്യമഗതിയോടു കൂടിയവരാകുന്നു.

മൂ— ഗന്ധർവ്വാഗുഹ്യകായക്ഷാ വിബുധാനുചരാശ്ചയേ
തഥൈവാപ്സരസസ്സർവ്വാ രാജസീഷൂത്തമാഗതിഃ. 47

ഭാ—ഗന്ധർവ്വന്മാർ, ഗുഹ്യകന്മാർ, യക്ഷന്മാർ, വിദ്യാധരന്മാർ നാനാവിധമായ അപ്സരസ്സുകൾ എന്നിങ്ങനെയുള്ളവരായി ജനിക്കുന്നതു രജോഗുണത്തിന്റെ ഉത്തമഗതിയാകുന്നു

സത്വഗുണത്തിൽനിന്നും ഉണ്ടാകുന്നജനനം.

മൂ— താപസായതയോ വിപ്രാ യേച വൈമാനികാഗണാഃ
നക്ഷത്രാണി ച ദൈത്യാശ്ച പ്രഥമാ സാത്വികീഗതിഃ. 48

ഭാ—വാനപ്രസ്ഥന്മാർ, സന്യാസികൾ, ബ്രാഹ്മണർ, വിമാനസഞ്ചാരികൾ, നക്ഷത്രങ്ങൾ, ദൈത്യന്മാർ എന്നിങ്ങനെയുള്ളവരായി ജനിക്കുന്നതു സത്വഗുണത്തിന്റെ അധമഗതിയാകുന്നു.

മൂ— യജ്വാനഋഷയോദേവാ വേദാജ്യോതീംഷിവത്സരാഃ
പിതരശ്ചൈവ സാധ്യാശ്ച ദ്വിതീയാ സാത്വികീ ഗതിഃ. 49

ഭാ—യാഗത്തിൽതന്നെ ഇച്ഛയുള്ളവർ, ഋഷികൾ, ദേവന്മാർ, വേദാഭിമാനി ദേവതാ ധ്രുവാദിഗ്രഹങ്ങൾ, വർഷദേവതയുടെ പിതൃക്കൾ, സാദ്ധ്യന്മാർ എന്നിങ്ങനെയുള്ളവർ ജനിക്കുന്നതു സത്വഗുണത്തിന്റെ മദ്ധ്യമഗതിയാകുന്നു.

മൂ— ബ്രഹ്മാവിശ്വസൃജോധർമ്മോ മഹാനവ്യക്തമേവ ച
ഉത്തമാം സാത്വികീമേതാം ഗതിമാഹുർമ്മനീഷിണഃ. 50

ഭാ—ബ്രഹ്മാവു, മരീചിമുതലായ പ്രജാപതികൾ ധർമ്മദേവതയുടെ മഹത്തത്വം സാംഖ്യശാസ്ത്രത്തിൽ പ്രസിദ്ധമായ അവ്യക്തം എന്നിങ്ങനെ ജനിക്കുന്നതു സത്വഗുണത്തിന്റെ ഉത്തമഗതിയെന്നു വിദ്വാന്മാർ പറയുന്നു.

മൂ— ഏഷസർവ്വസ്സമുദ്ദിഷ്ടഃ ത്രിപ്രകാരസ്യ കർമ്മണഃ
ത്രിവിധസ്ത്രിവിധഃ കൃൽസ്നസ്സംസാരസ്സാർവ്വഭൗതികഃ. 51

ഭാ—ഇതുവരെ സകലപ്രാണികളുടെ മനസ്സു വാക്കു ശരീരം എന്ന ത്രിവിധകരണങ്ങളാലും ചെയ്യപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന കർമ്മങ്ങൾ സത്വരജസ്തമോ ഗുണങ്ങളാൽ മൂന്നുവിധമായിട്ടുള്ളതിനെയും അനന്തരം ഓരോഗുണത്തിനായിട്ടുണ്ടാകുന്ന മൂന്നുവിധമായ ഉത്തമ മദ്ധ്യമഅധമഗതികളേയും മുഴുവനും വിസ്തരിച്ചുപറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

മൂ— ഇന്ദ്രിയാണാം പ്രസംഗേന ധർമ്മസ്യാസേവനേന ച
പാപാൻ സംയാന്തിസംസാരാ നവിദ്വാംസോനരാധമാഃ.

ഭാ—മേൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ അനർഹവിഷയങ്ങളിൽ സംബന്ധിക്കുന്നതുകൊണ്ടും അകൃത്യത്തെ ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടും പ്രായശ്ചിത്തം മുതലായ ധർമ്മത്തെ അനുഷ്ഠിക്കാത്തതുകൊണ്ടും മൂഢന്മാരായ മനുഷ്യർ അതിഘോരമായ സംസാരഗതികളെ പ്രാപിക്കുന്നതിനെ കേട്ടുകൊണ്ടാലും.

അകൃത്യകരണങ്ങളുടെ ഫലം.

മൂ— യാം യാം യോനിന്തുജീവോയം യേനയേനേഹകർമ്മണാ
ക്രമശോ യാതി ലോകേസ്മിൻ തത്തൽസർവ്വം നിബോധത.53

ഭാ—ജീവൻ ഏതേതുപാപകർമ്മത്താൽ ഏതേതു ജനനത്തെ ക്രമപ്രകാരം പ്രാപിക്കുന്നുവോ അതിനെ പറയാൻ പോകുന്നു.

മൂ— ബഹൂൻവർഷഗണാൻഘോരാൻ നരകാൻപ്രാപ്യതൽക്ഷയാൽ
സംസാരാൻപ്രതിപദ്യന്തേ മഹാപാതകിനസ്ത്വിമാൻ. 54

ഭാ—ബ്രഹ്മഹത്യചെയ്തവൻ, മുതലായ മഹാപാപികൾ അനേകായിരം വത്സരംവരെ ഘോരമായ നരകങ്ങളെ അനുഭവിച്ചശേഷം താഴെ പറയാൻപോകുന്ന ജനനങ്ങളെ മുറപ്രകാരം പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— ശ്വസൂകരഖരോഷ്ട്രാണാം ഗോജാവിമൃഗപക്ഷിണാം
ചണ്ഡാലപുൽക്കസാനാഞ്ച ബ്രഹ്മഹായോനിമൃച്ഛതി. 55

ഭാ—പട്ടി, പന്നി, കഴുത, ഒട്ടകം, പശു, വെള്ളാട്, ചെമ്മരിയാട്, സിംഹം മുതലായ മററുമൃഗങ്ങൾ; പക്ഷി, ചണ്ഡാലൻ, പറയൻ എന്നിങ്ങനെയുള്ള ജനനങ്ങളെ ബ്രഹ്മഹത്യചെയ്തവൻ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— കൃമികീടപതംഗാനാം വിഡ്ഭുജാഞ്ചൈവ പക്ഷിണാം
ഹിംസ്രാണാം ചൈവ സത്വാനാം സുരാപോബ്രാഹ്മണോ
(വ്രജേൽ. 56

ഭാ—പുഴു, കീടം, വിളക്കണെയ്ക്കുന്ന പതംഗം അമേദ്ധ്യഭക്ഷണം ചെയ്യുന്ന പക്ഷി മുതലായ ഹിംസചെയ്യുന്ന ജന്തുക്കൾ എന്നിങ്ങനെയുള്ള ജനനങ്ങളെ സുരാപാനംചെയ്ത ബ്രാഹ്മണൻ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— ലൂതാഹിസരടാനാഞ്ച തിരശ്ചാഞ്ചാംബുചാരിണാം
ഹിംസ്രാണാഞ്ചപിശാചാനാം സ്തേനോവിപ്രസ്സഹസ്രശഃ.

ഭാ—ചിലന്തി, സർപ്പം, മലയണ്ണാൻ, ജലത്തിൽ സഞ്ചരിക്കുന്ന ജന്തുക്കൾ പക്ഷിമൃഗാദികൾ ഹിംസയിൽ താല്പര്യമുള്ള പിശാചന്മാർ, എന്നിങ്ങനെയുള്ള ജനനങ്ങളെ ആയിരം പ്രാവശ്യം സ്വർണ്ണത്തെ അപഹരിച്ച ബ്രാഹ്മണൻ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— തൃണഗുല്മലതാനാഞ്ച ക്രവ്യാദാംദംഷ്ട്രിണാമപി
ക്രൂരകർമ്മകൃതാഞ്ചൈവ ശതശോഗുരുതല്പഗഃ. 58

ഭാ—പുല്ല്, കാട്, വള്ളി, മാംസഭുക്കുകളായ കഴുകൻ മുതലായവ ക്രൂരകർമ്മത്തെച്ചെയ്യുന്ന വീരപ്പല്ലുള്ള കടുവാ മുതലായവ എന്നിവയായി അനേകം തവണ ഗുരുപത്നിയെ പ്രാപിച്ചവൻ ജനിക്കുന്നു.

മൂ— ഹിംസ്രാഭവന്തിക്രവ്യാദഃ കൃമയോ ഭക്ഷ്യഭക്ഷിണഃ
പരസ്പരാദിനഃ സ്തേനാഃ പ്രേതാന്ത്യസ്ത്രീനിഷേവിണഃ. 59

ഭാ—പ്രാണഹിംസചെയ്യുന്നവൻ പൂച്ചയായും തന്നിൽ പാടില്ലാത്ത സാധനങ്ങളെ തിന്നുന്നവൻ പുഴുവായും ജനിക്കുന്നു സ്വർണ്ണത്തെ ഒഴിച്ചു മററുള്ളവയെ അപഹരിച്ചവൻ ഒന്നിനെ മറെറാന്നു കൊന്നുതിന്നുന്ന ജന്തുക്കളായി ജനിക്കുന്നു. ചണ്ഡാലസ്ത്രീയെ പ്രാപിച്ചവർ പ്രേതഗണമായി ജനിക്കുന്നു.

മൂ— സംയോഗം പതിതൈർഗത്വാ പരസ്യൈവ ച യോഷിതം
അപഹൃത്യചവിപ്രസ്വം ഭവതി ബ്രഹ്മരാക്ഷസഃ. 60

ഭാ—ബ്രഹ്മഹത്യചെയ്തവൻ മുതലായ പതിതന്മാരോടുകൂടി ചേർന്നാലും പരസ്ത്രീഗമനം ചെയ്താലും ബ്രാഹ്മണദ്രവ്യത്തെ അപഹരിച്ചാലും ബ്രഹ്മരാക്ഷസനായി ജനിക്കുന്നു.

മൂ— മണിമുക്താപ്രവാളാനി ഹൃത്വാ ലോഭേന മാനവഃ
വിവിധാനി ച രത്നാനി ജായതേ ഹേമകർത്തൃഷു. 61

ഭാ—മാണിക്കം, മുത്ത്, പവിഴം, വൈഡൂര്യം മുതലായ രത്നങ്ങളിൽ ഒന്നിനെയെങ്കിലും ആഗ്രഹത്തോടുകൂടി വ്യാമോഹത്താൽ അപഹരിക്കുന്നവൻ തട്ടാനായി ജനിക്കുന്നു.

മൂ— ധാന്യം ഹൃത്വാ ഭവത്യാഖുഃ കാംസ്യം ഹംസോ ജലം പ്ലവഃ
മധു ദംശഃ പയഃ കാകോ രസം ശ്വാ നകുലോ ഘൃതം. 62

ഭാ—ധാന്യത്തെ അപഹരിച്ചവൻ പെരിച്ചാഴിയായും ഓട്ടുപാത്രത്തെ അപഹരിച്ചവൻ ഹംസമായും ജലത്തെ മോഷ്ടിച്ചവൻ നീർക്കാക്കയായും തേൻ മോഷ്ടിച്ചവൻ വാൽക്കൊതുവായും പാൽ മോഷ്ടിച്ചവൻ കാക്കയായും രസവസ്തുക്കളെ മോഷ്ടിച്ചവൻ പട്ടിയായും നെയ്യ് മോഷ്ടിച്ചവൻ കീരിയായും ജനിക്കുന്നു.

മൂ— മാംസം ഗൃധ്രോ വപാം മദ്ഗുസ്തൈലം തൈലപകഃ ഖഗഃ
ചീരീവാകസ്തു ലവണം ബലാകാ ശകുനിർദ്ദധി. 63

ഭാ—മാംസം മോഷ്ടിച്ചവൻ കഴുകനായും വപയെ മോഷ്ടിച്ചവൻ നീർക്കാക്കയായും എണ്ണ മോഷ്ടിച്ചവൻ വെളുത്തവാലുള്ള ഈത്തുവായും ഉപ്പു മോഷ്ടിച്ചവൻ ചീവീടായും തൈർ മോഷ്ടിച്ചവൻ കൊക്കായും ജനിക്കുന്നു.

മൂ— കൌശേയം തിത്തിരിർഹൃത്വാ ക്ഷൌമം ഹൃത്വാ തു ദർദ്ദുരഃ
കാർപ്പാസതാന്തവം ക്രൌഞ്ചോ ഗോധാ ഗാം വാഗ്ഗുദോ ഗുഡം.

ഭാ—ഉവൺപട്ടു മോഷ്ടിച്ചവൻ ഉൗക്കരുവിയായും, ചട്ടവസ്ത്രം മോഷ്ടിച്ചവൻ തവളയായും പഞ്ഞിനൂൽവസ്ത്രം മോഷ്ടിച്ചവൻ ക്രൌഞ്ചപക്ഷിയായും പശുവെ മോഷ്ടിച്ചവൻ ഉടുമ്പായും ശർക്കര മോഷ്ടിച്ചവൻ വാഗ്ഗുദമെന്ന പക്ഷിയായും ജനിക്കുന്നു.

മൂ— ഛുഛുന്ദരിശ്ശുഭാൻഗന്ധാൻ പത്രശാകന്തു ബർഹിണഃ
ശ്വാവിൽകൃതാന്നം വിവിധമകൃതാന്നന്തു ശല്യകഃ. 65

ഭാ—കസ്തൂരി മുതലായ സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങളെ മോഷ്ടിച്ചവൻ നച്ചെലിയായും ഇലകാ മുതലായ ശാകങ്ങളെ മോഷ്ടിച്ചവൻ മയിലായും ചോറ മാവ് മുതലായ അന്നത്തെ മോഷ്ടിച്ചവൻ മുള്ളൻപന്നിയായും പാകംചെയ്യാത്ത ഭക്ഷണത്തെ മോഷ്ടിച്ചവൻ ശല്യമൃഗമായും ഭവിക്കുന്നു.

മൂ— ബകോ ഭവതി ഹൃത്വാഗ്നിം ഗൃഹകാരീഹ്യുപസ്കരം
രക്താനിഹൃത്വാവാസാംസി ജായതേജീവജീവകഃ. 66

ഭാ—അഗ്നിയെ മോഷ്ടിച്ചവൻ ബകമായും മുറം ഉലപ്പ മുതലായവയെ മോഷ്ടിച്ചവൻ പായാട്ടിയായും ചുവപ്പുചായമുള്ള വസ്ത്രങ്ങളെ മോഷ്ടിച്ചവൻ ചകോരമായും ജനിക്കുന്നു.

മൂ— വൃകോമൃഗേഭം വ്യാഘ്രോശ്വം ഫലം മൂലന്തുമർക്കടഃ
സ്ത്രീമൃക്ഷഃ സ്തോകകോവാരി യാനാന്യുഷ്ട്രഃ പശൂനജഃ. 67

ഭാ—ആന മുതലായ മൃഗങ്ങളെ മോഷ്ടിച്ചവൻ ചെന്നായായും കുതിരയെ മോഷ്ടിച്ചവൻ പുലിയായും പഴം കിഴങ്ങു മുതലായവയെ മോഷ്ടിച്ചവൻ കുരങ്ങായും സ്ത്രീയെ മോഷ്ടിച്ചവൻ കരടിയായും ദാഹശമനത്തിനായിട്ടു വച്ചിരുന്ന ജലത്തെ മോഷ്ടിച്ചവൻ ചാതകമായും വണ്ടി മുതലായ വാഹനത്തെ മോഷ്ടിച്ചവൻ ഒട്ടകമായും പശുജാതികളെ മോഷ്ടിച്ചവൻ വെള്ളാടായും ജനിക്കുന്നു.

മൂ— യദ്വാ തദ്വാ പരദ്രവ്യമപഹൃത്യബലാന്നരഃ
അവശ്യം യാതിതിര്യക്ത്വം ജഗ്ദ്ധ്വാചൈവാഹുതം ഹവിഃ 68

ഭാ—പരദ്രവ്യം അല്പമായാലും അധികമായാലും മോഷ്ടിച്ചാലും ഹോമത്തിന വച്ചിരുന്ന ഹവിസ്സിനെ കവൎന്ന തിന്നാലും അവശ്യം പക്ഷിജാതിയായി ജനിക്കുന്നതാണ്. അതിന്ന സന്ദേഹമില്ല.

മൂ— സ്ത്രിയോഽപ്യേതേന കല്പേന ഹൃത്വാ ദോഷമവാപ്നുയുഃ
ഏതേഷാമേവജന്തൂനാം ഭാൎയ്യാത്വമുപയാന്തിതാഃ. 69

ഭാ—ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞ പാപങ്ങൾ സ്ത്രീജാതികൾചെയ്താലും മേൽപറഞ്ഞപ്രകാരം അതതുജാതിയിൽ സ്ത്രീയായി ജനിച്ചു അതതിന്റെ പത്നിയായിത്തീരുന്നു.

കൃത്യാഹരണഫലം.

മൂ— സ്വേഭ്യസ്സ്വേഭ്യസ്തുകൎമ്മഭ്യശ്ച്യുതാവൎണ്ണാഹ്യനാപദി
പാപാൻസംസൃത്യസംസാരാൻ പ്രേഷ്യതാം യാന്തി ശത്രുഷു.

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ മുതലായ നാലു വൎണ്ണത്തിലുമുള്ളവരും ആപത്തില്ലാത്ത കാലത്തിങ്കലും അവരവരുടെ കൎമ്മാനുഷ്ഠാനത്തെ ആചരിക്കാതെയിരുന്നാൽ താഴെ പറയാൻപോകുന്നവിധം ഘോരങ്ങളായ ജന്മങ്ങളെ സ്വീകരിച്ച് അടുത്ത ജന്മത്തിൽ അവരവരുടെ ശത്രുവിന്റെ ഭൃത്യവേലചെയ്തു ഉപജീവിക്കുന്നതാണ്.

മൂ— വാന്താശ്യുൽക്കാമുഖഃ പ്രേതോ വിപ്രോധൎമ്മാൽസ്വകാച്ച്യുതഃ
അമേധ്യകുണപാശീച ക്ഷത്രിയഃ കടപൂതനഃ. 71

ഭാ—തന്റെ ധൎമ്മത്തെ അനുഷ്ഠിക്കാത്ത ബ്രാഹ്മണൻ കൊള്ളിവായ് പിശാചമായിജ്ജനിച്ച് ഛൎദ്ദിച്ച എച്ചിലിനെ ഭുജിക്കുന്നു. കൎമ്മഭ്രഷ്ടനായ ക്ഷത്രിയൻ മലം പ്രേതം ഇവയെ ഭുജിക്കുന്ന കടപൂതനമെന്ന പ്രേതഗണമായിജ്ജനിക്കുന്നു. കടപൂതം=പ്രേതത്തിന്റെ തലയ്ക്കൽ ഉടയ്ക്കുന്ന നീൎക്കുടത്തിലെ ജലത്തെക്കുടിക്കുന്ന പ്രേതം.

മൂ— മൈത്രാക്ഷജ്യോതികഃ പ്രേതോ വൈശ്യോ ഭവതിപൂയഭുക്
ചൈലാശകശ്ചഭവതി ശൂദ്രോധൎമ്മാത്സ്വകാച്ച്യുതഃ. 72

ഭാ—കൎമ്മഭ്രഷ്ടനായ വൈശ്യൻ പ്രേതജലത്തെ പാനം ചെയ്യുന്ന മൈത്രാക്ഷജ്യോതികമെന്ന പ്രേതവിശേഷമായി ജനിക്കുന്നു. അപ്രകാരമുള്ള ശൂദ്രൻ ചിലപ്പേൻ തിന്നുന്ന പ്രേതമായി ജനിക്കുന്നു. മൈത്രാക്ഷജ്യോതി=ആസനത്തിൽ പ്രകാശമായ കണ്ണുള്ള പ്രേതം.

മൂ— യഥായഥാനിഷേവന്തേ വിഷയാൻ വിഷയാത്മകാഃ
തഥാതഥാകുശലതാ തേഷാം തേഷൂപജായതേ. 73

ഭാ—വിഷയഭോഗത്തിൽ ഇച്ഛയുള്ളവർ യാതൊരുവിധം വിഷയങ്ങളിൽ മനസ്സുവയ്ക്കുന്നുവോ അതതുപ്രകാരം അവൎക്ക് ആ വിഷയങ്ങളിൽ മോഹം ജനിച്ചു മതിമറന്നുപോകുന്നു.

മൂ— തേഭ്യാസാൽകൎമ്മണാന്തേഷാം പാപാനാമല്പബുദ്ധയഃ
സംപ്രാപ്നുവന്തിദുഃഖാനി താസു താസ്വിഹയോനിഷു. 74

ഭാ—ആ അല്പബുദ്ധിയുള്ളവർ വിഷയേച്ഛകൊണ്ടു ചെയ്യപ്പെടുന്ന പാപ

കർമ്മങ്ങളുടെ ഉച്ചനീചതാഭേദങ്ങൾക്കു തക്കവിധം നിന്ദിക്കത്തക്കതായ പക്ഷിജാതി മൃഗജാതി ഇവ മുതലായവയിൽ ജനിച്ച് കഠിനദുഃഖങ്ങളെ അനുഭവിക്കുന്നു.

മൂ— താമിസ്രാദിഷുചോഗ്രേഷു നരകേഷുവിവർത്തനം
അസിപത്രവനാദീനി ബന്ധനച്ഛേദനാനി ച. 75

ഭാ—താമിസ്രം മുതലായ ഘോരനരകങ്ങളിൽ നിത്യവാസവും, അസിപത്രവനമെന്ന നരകത്തിൽ പോയിവരികയെന്ന സഞ്ചാരവും, യമപാശങ്ങളെക്കൊണ്ടുള്ള ബന്ധനവും യമഭടന്മാർ ചെയ്യുന്ന വെട്ടുക മുതലായ ഹിംസയും,

മൂ— വിവിധാശ്ചൈവസംപീഡാഃ കാകോലൂകൈശ്ചഭക്ഷണം
കരംഭവാലുകാതാപാൻ കുംഭീപാകാംശ്ചദാരുണാൻ. 76

ഭാ—കാക്ക, മൂങ്ങ മുതലായ ജന്തുക്കൾ ഭക്ഷിക്കുകനിമിത്തമുള്ള വേദനയും തിളയ്ക്കുന്ന മണലിലുള്ള ഉരുൾച്ചയും, ഭയങ്കരമായ കുംഭീപാകത്തിലുള്ള ദുഃഖവും അനുഭവിക്കുന്നു.

മൂ— സംഭവാംശ്ചവിയോനീഷു ദുഃഖപ്രായാസു നിത്യശഃ
ശീതാതപാഭിഘാതാംശ്ച വിവിധാനി ഭയാനി ച. 77

ഭാ—വീണ്ടും വീണ്ടും സദാ ദുഃഖോൽപത്തിയെയുണ്ടാക്കുന്നതായ പശുപക്ഷി ജാതികളിൽതന്നെ ജനിച്ച് ശൈത്യം, വെയിൽ അടി മുതലായ ഉപദ്രവങ്ങളെയും പലവിധമായ ഭയങ്ങളെയും പ്രാപിച്ച്,

മൂ— അസകൃൽഗർഭവാസേഷു വാസംജന്മചദാരുണം
ബന്ധനാനിചകഷ്ടാനി പരഃപ്രേഷ്യതാമേവ ച. 78

ഭാ—തുടരെത്തുടരെ ഗർഭവാസസംക്രമണത്തെയും യോനിമാർഗ്ഗമായി അനുഭവിക്കുന്ന ദുഃഖത്തെയും, വിലങ്ങിടുക, കാവലിൽ ഇരുത്തുക മുതലായ രാജബന്ധനയേയും പരന്മാർക്ക് അടിമപ്പെടുന്ന കഷ്ടത്തെയും,

മൂ— ബന്ധുപ്രിയവിയോഗാശ്ച സംവാസഞ്ചൈവദുർജ്ജനൈഃ
ദ്രവ്യാർജനഞ്ച നാശഞ്ച മിത്രാമിത്രസ്യചാർജനം. 79

ഭാ—തന്റെ ബന്ധുക്കളോടും ഇഷ്ടന്മാരോടും വേർപാടിനേയും ദുർജ്ജനസഹവാസത്തെയും, ദ്രവ്യസമ്പാദനത്തിനുള്ള അദ്ധ്വാനത്തെയും ആ ദ്രവ്യം നശിക്കയാൽ ഉണ്ടാകുന്ന ദുഃഖത്തെയും ഒരുത്തനോട് മിത്രമായ് വർത്തിക്കുന്നതിനേയും ഒരുത്തന്റെ ശത്രുതയിൽ വർത്തിക്കുന്നതിനെയും,

മൂ— ജരാഞ്ചൈവാപ്രതീകാരാം വ്യാധിഭിശ്ചോപപീഡനം
ക്ലേശാംശ്ചവിവിധാംസ്താംസ്താൻ മൃത്യുമേവ ച ദുർജ്ജയം.

ഭാ—മാററം ചെയ്യാൻ പ്രയാസമായ വൃദ്ധതയേയും, രോഗം നിമിത്തമുള്ള ദുഃഖത്തെയും, വിശപ്പുദാഹങ്ങളെക്കൊണ്ടുള്ള സങ്കടത്തെയും എതിർക്കാൻ അശക്യമായ മരണത്തെയും പ്രാപിക്കുന്നു

മൂ— യാദൃശേനതുഭാവേന യദ്യൽകർമ്മനിഷേവതേ
താദൃശേനശരീരേണ തത്തൽഫലമുപാശ്നുതേ. 81

ഭാ—ത്രിഗുണങ്ങളിൽ യാതൊരുഗുണത്തിനധീനനായി ഏതേതു സ്നാനദാനാദികർമ്മത്തെച്ചെയ്യുന്നുവോ ആ ഗുണത്തിനനുരൂപമായശരീരമെടുത്തു അതതു സ്നാനദാനഫലത്തെ അനുഭവിക്കുന്നു.

മൂ— ഏഷസർവ്വസ്സമുദ്ദിഷ്ടഃ കർമ്മണാം വഃ ഫലോദയഃ
നൈശ്രേയസം കർമ്മവിധിം വിപ്രസ്യേമം നിബോധത. 82

ഭാ—ഇതുവരെ നിങ്ങൾക്കായി കൃത്യാകൃത്യകർമ്മങ്ങളുടെ ഫലത്തെ മുഴുവനും പറഞ്ഞു. ഇനി ബ്രാഹ്മണന്നു മോക്ഷഹേതുവായ കർമ്മവിധിയെ പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു. കേട്ടുകൊള്ളുക!

മോക്ഷോപായം.

മൂ— വേദാഭ്യാസസ്തപോജ്ഞാനമിന്ദ്രിയാണാഞ്ചസംയമഃ
അഹിംസാഗുരുസേവാ ച നിഃശ്രേയസകരംപരം. 83

ഭാ—ഉപനിഷത്തു മുതലായ വേദാന്തങ്ങളെ ഗുരുമാർഗ്ഗേണ താല്പര്യസഹിതം പഠിക്കുന്നതു ചിത്തശുദ്ധിക്കായ കൃച്ഛ്രപ്രാജാപത്യകൃച്ഛ്രാദ്യനുഷ്ഠിക്കുന്നതു, ബ്രഹ്മസ്വരൂപത്തെയറിയുന്നതു, ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ വിഷയസംബന്ധമില്ലാത്തവിധം നിഗ്രഹംചെയ്യുന്നതു, യാതൊരുപ്രാണിയെയും ഹിംസിക്കാതിരിക്കുന്നതു, ഗുരുശുശ്രൂഷചെയ്യുന്നതു, ഇവയെല്ലാം മോക്ഷപ്രാപ്തിന്നു പ്രധാനമാർഗ്ഗങ്ങളായ സാധനങ്ങളാകുന്നു.

മൂ— സർവ്വേഷാമപിചൈതേഷാം ശുഭാനാമിഹകർമ്മണാം
കിഞ്ചിച്ഛ്രേയസ്കരതരം കർമ്മോക്തം പുരുഷംപ്രതി. 84

ഭാ—പുരുഷനെക്കുറിച്ചു വിധിക്കപ്പെട്ട മേൽപ്പറഞ്ഞ ശുഭകർമ്മങ്ങളിൽ ഏതു കർമ്മം ഏറ്റവും ഉയർന്നതായിരിക്കുന്നുവെന്നു അരുൾചെയ്യേണം. എന്നാൽ താഴെപ്പറയാവുന്നതാണ്.

മൂ— സർവ്വേഷാമപിചൈതേഷാമാത്മജ്ഞാനംപരം സ്മൃതം
തദ്ധ്യഗ്ര്യംസർവ്വവിദ്യാനാം പ്രാപ്യതേഹ്യമൃതംതതഃ. 85

ഭാ—സമസ്തശുഭകർമ്മങ്ങളിൽ വേദാന്തവാക്യങ്ങളാൽ ഉണ്ടാകുന്ന ആത്മജ്ഞാനം തന്നെയാണു ഉൽകൃഷ്ടമായതു. എന്തെന്നാൽ അതു എല്ലാവിദ്യകളിൽനിന്നും ഉൽക്കർഷമായിട്ടുള്ളതല്ലയോ? ആകയാൽ അതുകൊണ്ടുതന്നെ മോക്ഷമുണ്ടാകുന്നു.

മൂ— ഷണ്ണാമേഷാന്തുസർവ്വേഷാം കർമ്മണാംപ്രേത്യചേഹച
ശ്രേയസ്കരതരംജ്ഞേയം സർവ്വദാ കർമ്മവൈദികം. 86

ഭാ—ആകയാൽ മേൽപറഞ്ഞ ആറുവിധകർമ്മങ്ങളിൽ വേദതത്വാർത്ഥത്തെ അറിഞ്ഞു ദേഹാത്മസ്വരൂപത്തെയറിയുന്നതായ യാതൊരു പരമാർത്ഥജ്ഞാനമുണ്ടോ അതിനെ ഇഹലോകത്തും പരലോകത്തും സദാ സുഖസാധകമെന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— വൈദികേകർമ്മയോഗേതു സർവ്വാണ്യേതാന്യശേഷതഃ
അന്തർഭവന്തിക്രമശസ്തസ്മിംസ്തസ്മിൻക്രിയാവിധൌ. 87

ഭാ—ആ ആത്മജ്ഞാനത്തിൽ മേൽപറഞ്ഞ സകലകർമ്മങ്ങളും ബ്രഹ്മോപാസനവിധിയിൽ ക്രമമായി അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. (അതായതു—അതിലെ അംഗമായിട്ടുള്ളതാണെന്നു സാരം.)

കർമ്മവിപാകം.

മൂ— സുഖാഭ്യുദയികഞ്ചൈവ നൈശ്രേയസികമേവ ച
പ്രവൃത്തഞ്ചനിവൃത്തഞ്ച ദ്വിവിധാം കർമ്മവൈദികം. 88

ഭാ—വേദത്തിൽപറയപ്പെട്ട കർമ്മം പ്രവൃത്തം എന്നും നിവൃത്തം എന്നും രണ്ടുതരമാകുന്നു. അതിൽ കർമ്മബന്ധങ്ങളെക്കൊണ്ടു സ്വർഗ്ഗാദിസുഖഹേതുവായ ജ്യോതിഷ്ടോമം മുതലായ കർമ്മത്തെയനുഷ്ഠിക്കുന്നതു പ്രവൃത്തമാകുന്നതാകുന്നു. സംസാരസംബന്ധത്തെനീക്കി ബ്രഹ്മബന്ധത്താൽ മോക്ഷഹേതുവായ ആത്മവിചാരംചെയ്യുന്നതു് നിവൃത്തമാകുന്നു.

മൂ— ഇഹചാമുത്രവാകാമ്യം പ്രവൃത്തം കർമ്മകീർത്ത്യതേ
നിഷ്കാമം ജ്ഞാനപൂർവ്വന്തു നിവൃത്തമുപദിശ്യതേ. 89

ഭാ—ആ പ്രവൃത്തകർമ്മം ഇഹലോകത്തിൽ വർഷം മുതലായ സുഖമുണ്ടാകുന്നതിനായിട്ടും പരലോകത്തിൽ ദേവാദിശരീരലബ്ധിക്കായും ചെയ്യപ്പെട്ടും "നിവൃത്തമെന്നാൽ സംസാരേച്ഛയില്ലാതിരിക്കുന്നതു്". അതു കേവലം തത്വജ്ഞാനമുള്ളവനുതന്നെ ഉപദേശിക്കപ്പെട്ടും.

മൂ— പ്രവൃത്തംകർമ്മസംസേവ്യ ദേവാനാമേതിസാമ്യതാം
നിവൃത്തംസേവമാനസ്തു ഭൂതാന്യത്യേതിപഞ്ചവൈ. 90

ഭാ—പ്രവൃത്തകർമ്മത്തെയനുഷ്ഠിച്ചാൽ ദേവന്മാരോടു സമാനമായ ഗതിയേയും മറ്റും ആലോചിച്ച ഉദ്ദേശ്യങ്ങളേയും പ്രാപിക്കുന്നു. നിവൃത്തകർമ്മത്തെ അനുഷ്ഠിച്ചാൽ പഞ്ചഭൗതികശരീരത്തെ വിട്ടു മോക്ഷത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു

മൂ— സർവ്വഭൂതേഷു ചാത്മാനം സർവ്വഭൂതാനിചാത്മനി
സമംപശ്യന്നാത്മയാജീ സ്വാരാജ്യമധിഗച്ഛതി. 91

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ ജംഗമസ്ഥാവരരൂപമായ സകലഭൂതങ്ങളിലും പരമാത്മാവാസത്തെയും ആ പരമാത്മാവിൽ പരമാണുമുതലായ സകലചേതനാചേതനങ്ങളുടെ വാസ്തവത്തെയും തത്വജ്ഞാനത്താലറിഞ്ഞു താൻ ചെയ്യേണ്ടതായ നിത്യനൈമിത്തികാദികർമ്മങ്ങളെ ബ്രഹ്മാർപ്പണം ചെയ്യുന്നുവോ അവൻ സ്വയംപ്രകാശമായ മോക്ഷസാമ്രാജ്യത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— യഥോക്താന്യപികർമ്മാണി പരിഹായദ്വിജോത്തമഃ
ആത്മജ്ഞാനേശമേ ചസ്യാദ്വേദാഭ്യാസേ ചയത്നവാൻ. 92

ഭാ—ബ്രാഹ്മണോത്തമനായവൻ വേദത്താൽ വിധിക്കപ്പെട്ട അഗ്നിഹോത്രം മുതലായ കർമ്മങ്ങളെ ത്യജിച്ചെങ്കിലും ബ്രഹ്മധ്യാനത്തിലും ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹത്തിലും വേദാന്തവിചാരത്തിലും യത്നിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ഏതദ്ധിജന്മസാഫല്യം ബ്രാഹ്മണസ്യവിശേഷതഃ
പ്രാപ്യൈതൽകൃതകൃത്യോഹി ദ്വിജോഭവതിനാന്യഥാ. 93

ഭാ—മേൽപറഞ്ഞ ബ്രഹ്മധ്യാനം മുതലായ മൂന്നും എല്ലാവർക്കും ജനനമെടുത്തതിന്റെ ഫലത്തെക്കൊടുക്കും. അതിലും ബ്രാഹ്മണനു വിശേഷമായ് സഫലമായ് വിധിക്കപ്പെടുന്നു. ദ്വിജാദികൾ ഇതിനെ അനുഷ്ഠിച്ചാൽ മാത്രം കൃതകൃത്യന്മാരാകുന്നതല്ലാതെ മറ്റൊരു കർമ്മത്താലും ആകുന്നതല്ല.

വേദപ്രശംസ.

മൂ— പിതൃദേവമനുഷ്യാണാം വേദചക്ഷുസ്സനാതനം
അശക്യഞ്ചാപ്രമേയഞ്ച വേദശാസ്ത്രമിതിസ്ഥിതിഃ. 94

ഭാ—പിതൃക്കൾ, ദേവന്മാർ, മനുഷ്യർ ഇവരെയും ശ്രാദ്ധം യാഗം ദാനം

യകൊണ്ടു പൂജിക്കുന്നതിനു വേദംതന്നെ കണ്ണായിരിക്കുന്നു. ആ പൂജകൊണ്ടു ലമുണ്ടാകുമെന്നു വേദവാക്യംകൊണ്ടു വിശ്വസിക്കത്തക്കതായി ഇരിക്കുന്നതെന്നു ാരം. ആ വേദശാസ്ത്രങ്ങൾ സ്വയംഭൂവിനാലല്ലാതെ മറ്റൊരുത്തനാൽ ഉപദേശിക്കപ്പെട്ടവയല്ല. മീമാംസാശാസ്ത്രജ്ഞാനമില്ലാത്തവനു അതിന്റെ സാരം റിഞ്ഞുകൂടാത്തതാണ്. ഇതു് അനാദിയായ ഏർപ്പാടാകുന്നു.

– യാ വേദബാഹ്യാഃ സ്മൃതയോ യാശ്ച കാശ്ച കുദൃഷ്ടയഃ
സർവ്വാസ്താ നിഷ്ഫലാഃ പ്രേത്യ തമോനിഷ്ഠാ ഹി താഃ സ്മൃതാഃ 95

ഭാ—ഏതു സ്മൃതികൾ വേദാർത്ഥത്തിനു വിരോധമായിരിക്കുന്നുവോ മററു ർവ്വാകസിദ്ധാന്തം മുതലായ കുത്സിതസിദ്ധാന്തങ്ങൾ യാതൊന്നുണ്ടോ അവയെ ം പരലോകത്തു നല്ല ഫലമില്ലാത്തവയാകുന്നു. എന്തെന്നാൽ അവയിൽ നരകംതന്നെയാണ് ഫലമെന്നു മനുപ്രജാപതി മുതലായവരാൽ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത യം.

– ഉത്പദ്യന്തേ ച്യവന്തേ ച യാന്യതോഽന്യാനി കാനിചിൽ
താന്യർവ്വാക്കാലികതയാ നിഷ്ഫലാന്യനൃതാനി ച. 96

ഭാ—വേദവിധികൾക്കു പ്രതികൂലവിധിയായി യാതൊരു ശാസ്ത്രങ്ങൾ യ രുഷന്മാരാൽ ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടവയായിരുന്നാലും അവ ഏതദ്യം ക്ഷണംകൊണ്ടു നശിച്ചുപോകുന്നതാണ്. അവ ഇപ്പോൾ ഉണ്ടായതിനാൽ പുതുതായി ഏർപ്പെടുത്തപ്പെട്ടതിനാൽ അവയെ അനുസരിക്കുന്നവൎക്കു് ഫലം ലഭിക്കുന്നില്ല. എന്തെന്നാൽ അവ വേദമൂലമായ പ്രമാണം ഇല്ലാ. അതുകൊണ്ടു അവ വ്യാജങ്ങളാകുന്നു.

– ചാതുർവ്വർണ്ണ്യം ത്രയോ ലോകാശ്ചത്വാരശ്ചാശ്രമാഃ പൃഥക്
ഭൂതം ഭവദ്ഭവിഷ്യച്ച സർവ്വം വേദാൽ പ്രസിദ്ധ്യതി. 97

ഭാ—ബ്രാഹ്മണൻ മുതലായ വർണ്ണത്തിലുള്ളവർ നാലുപേർ ഭൂമി മുതലായ ലോകങ്ങൾ മൂന്നു ബ്രഹ്മചര്യം മുതലായ ആശ്രമങ്ങൾ നാലു്, എന്നിങ്ങനെയുള്ളവയെല്ലാം വേദത്താൽ ഏർപ്പെടുത്തപ്പെട്ടിട്ടുള്ളവയാകുന്നു. ബഹുവായി പറയുന്നതു ണ്ടെന്നു നടന്നതും നടക്കാൻപോകുന്നതും നടക്കുന്നതും വേദത്താൽ നിയമനം ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

- ശബ്ദഃ സ്പർശശ്ച രൂപം ച രസോ ഗന്ധശ്ച പഞ്ചമഃ
വേദാദേവ പ്രസൂയന്തേ പ്രസൂതിർഗ്ഗുണകർമ്മതഃ. 98

ഭാ—ശബ്ദം, സ്പർശം, രൂപം, രസം, ഗന്ധം എന്ന അഞ്ചും വിഷയസുഖങ്ങളും വേദത്തിൽ വിധിച്ചിട്ടുള്ള യാഗാദികർമ്മങ്ങളെ ചെയ്യുന്നവൎക്കുതന്നെ ഇഹലോകത്തും പരലോകത്തും ലഭിക്കുന്ന ആ വിഷയങ്ങളോടുകൂടിയവയായ ഗുണങ്ങളും വേദത്താൽ നിയമനം ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

– ബിഭർത്തി സർവ്വഭൂതാനി വേദശാസ്ത്രം സനാതനം
തസ്മാദേതൽപരം മന്യേ യജ്ജന്തോരസ്യ സാധനം. . 99

ഭാ—അനാദിയായ വേദശാസ്ത്രം ജംഗമസ്ഥാവരരൂപമായ സകലഭൂതങ്ങളെയും രക്ഷിക്കുന്നു. അതായതു വേദമന്ത്രത്താൽ വിധിക്കപ്പെട്ടവിധം ഉണ്ടാക്കിയ അഗ്നിയിൽ ചെയ്യുന്ന ഹോമഫലം സൂര്യനിൽ ചേരുന്നു. അവനിൽ നിന്നു വൎഷമുണ്ടാകുന്നു. അതിനാൽ അന്നം ഉണ്ടാകുന്നു. തന്നിമിത്തം ജനങ്ങൾ ജീവസന്ധാനം ചെയ്യുന്നു. ആകയാൽ ഈ വേദശാസ്ത്രത്തെ ... വേദശാസ്ത്രത്തിൽ വിധി കർമ്മത്തിൽ അധികാരമുള്ളവനു നല്ലഫലം ലഭിക്കേണ്ടവിഷയത്തിൽ ഉപായം സ്ഥാനമെന്നു ഗണിക്കാം.

മൂ— സൈനാപത്യഞ്ചരാജ്യഞ്ച ദണ്ഡനേതൃത്വമേ
സർവ്വലോകധിപത്യഞ്ച വേദശാസ്ത്രവിദർഹ 10

ഭാ—സേനാധിപത്യം, ദേശാധിപത്യം, ന്യായാധി ... ഖണ്ഡ മണ്ഡലാധിപത്യം, എന്നീ സ്ഥാനങ്ങൾക്കെല്ലാം വേദശാസ്ത്രജ്ഞ ... ത്തവൻ തന്നെയാണ് അർഹനായി ഭവിക്കുന്നതു്.

മൂ— യഥാജാതബലോ വഹ്നിർ ദഹത്യാർദ്രാൻ അപ
തഥാദഹതിവേദജ്ഞഃ കർമ്മജം ദോഷമാത്മന 10

ഭാ—നല്ലപോലെ വർദ്ധിച്ചിരിക്കുന്ന അഗ്നി എപ്രകാരം ... പച്ചമരങ്ങളെയും കൂടെ ദഹിപ്പിക്കുന്നുവോ. അപ്രകാരം വേദത്തെ ... കൂടി അറിഞ്ഞവൻ അകൃത്യങ്ങളാൽ നേരിട്ട പാപത്തെ ദഹിപ്പിക്കു

മൂ— വേദശാസ്ത്രാർത്ഥ തത്വജ്ഞോ യത്രതത്രാശ്രമേവസ
ഇഹൈവലോകേതിഷ്ഠൻ സ ബ്രഹ്മഭൂയായകല്പതേ

ഭാ—യാതൊരുത്തൻ വേദത്തെ അർത്ഥാനുസൃതമായും സ ... തത്വമായും അറിഞ്ഞിരിക്കുന്നുവോ അവൻ ബ്രഹ്മചര്യംമുതലായ നാലു ഏതാശ്രമത്തിലിരുന്നാലും ഇഹലോകത്തിൽ തന്നെ ബ്രഹ്മാനന്ദത്തെ ന്നതിനു അധികൃതനാകുന്നു.

മൂ— അജ്ഞേഭ്യോഗ്രന്ഥിനഃ ശ്രേഷ്ഠാ ഗ്രന്ഥിഭ്യോധാരിണോ വരാഃ
ധാരിഭ്യോജ്ഞാനിനഃ ശ്രേഷ്ഠാ ജ്ഞാനിഭ്യോ വ്യവസായിനഃ

ഭാ—അല്പംവേദത്തെ അനുസരിച്ച ഗ്രന്ഥം നോക്കി വായിക്കുന്നതു സാമർത്ഥ്യമുള്ളവനും അവനേക്കാൾ അദ്ധ്യയനം ചെയ്തു വേദത്തെ ഗ്രന്ഥംനോക്കാതെ ചൊല്ലുന്നവനും അതിനേക്കാൾ ആ വേദാർത്ഥത്തെ അറിഞ്ഞവനും അവനേക്കാൾ ആ വേദത്തിൽ വിധിപ്രകാരം അനുഷ്ഠിക്കുന്നവനും ഉൽകൃഷ്ടനാകുന്നു.

മൂ— തപോവിദ്യാ ച വിപ്രസ്യ നിശ്ശ്രേയസകരം പരം
തപസാകില്ബിഷംഹന്തി വിദ്യയാമൃതമശ്നുതേ. 104

ഭാ—ബ്രാഹ്മണനു വർണ്ണാദിക്രമത്തിനു അനുരൂപമായ കർമ്മാനുഷ്ഠാനം ബ്രഹ്മജ്ഞാനം ഈ രണ്ടും മോക്ഷപ്രാപ്തിക്കുപരിയായ സാധനമാകുന്നതാകുന്നു. അതിൽ ക്രമാനുഷ്ഠാനത്താൽ ബ്രഹ്മം, ജ്ഞാനം ഈ രണ്ടും മോക്ഷപ്രാപ്തിക്കു് ഉത്കൃഷ്ടസാധനമാകുന്നു. അതിൽ കർമ്മാനുഷ്ഠാനത്താൽ പാപത്തെ ഇല്ലാതാക്കുന്നു. ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്താൽ മോക്ഷത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— പ്രത്യക്ഷഞ്ചാനുമാനഞ്ച ശാസ്ത്രഞ്ച വിവിധാഗമം
ത്രയം സുവിദിതംകാര്യം ധർമ്മശുദ്ധിമഭീപ്സതാ. 10

ഭാ—ദ്രവ്യം ഗുണം ജാതി ഇവയാലുണ്ടാകുന്ന ധർമ്മത്തിന്റെ തത്വത്തെ അറിയണമെന്നു ഇച്ഛയുള്ളവനാൽ പ്രത്യക്ഷം അനുമാനം ആഗമം എന്നുപറയപ്പെട്ട മൂന്നു പ്രമാണത്തെയും ശരിയായ അർത്ഥത്തോടുകൂടി അറിയേണ്ടതാകുന്നു.

മൂ— ആർഷം ധർമ്മോപദേശഞ്ച വേദശാസ്ത്രാവിരോധിനാ
യൽകർമ്മേണാനുസന്ധത്തേ സധർമ്മം വേദനേതരഃ. 10

ഭാ—ഋഷികളാൽ കാണപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന വേദവും അവരാൽ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന സ്മൃതി ഇവരണ്ടിനെയും വേദശാസ്ത്രത്തിനു വിരോധമില്ലാത്ത മീമാം മുതലായ ന്യായത്താൽ യാതൊരുത്തൻ ചിന്തനം ചെയ്യുന്നുവോ അവൻമാ ധർമ്മത്തെ അറിയുന്നതല്ലാതെ മറ്റുള്ളവൻ അറിയുന്നതല്ല.

ശ്ലോ— നൈഃശ്രേയസമിദം കൎമ്മ യഥോദിതമശേഷതഃ
മാനവസ്യാസ്യ ശാസ്ത്രസ്യ രഹസ്യമുപദേക്ഷ്യതേ. 107

ഭാ—ഇതുവരെ മോക്ഷസാധനമായ കൎമ്മം വിധിപ്രകാരം മുഴുവനും പറഞ്ഞു. ഇനി ഈ മനുധൎമ്മശാസ്ത്രത്തിന്റെ രഹസ്യാംശത്തെ പറയാൻ തുടങ്ങുന്നു.

ശാസ്ത്രരഹസ്യം

ശ്ലോ— അനാമ്നാതേഷു ധൎമ്മേഷു കഥം സ്യാദിതി ചേദ്ഭവേൽ
യം ശിഷ്ടാ ബ്രാഹ്മണാ ബ്രൂയുഃ സ ധൎമ്മഃ സ്യാദശങ്കിതഃ. 108

ഭാ—ഈ ശാസ്ത്രത്തിൽ സമസ്തധൎമ്മങ്ങളെയും പറഞ്ഞിട്ടില്ലാത്തതിനാൽ പറഞ്ഞ ധൎമ്മങ്ങളിൽ ദേശകാലഭേദത്താൽ ഏതെങ്കിലും ഒരു സന്ദേഹം നേരിട്ടപ്പോൾ ആ വിഷയത്തിൽ താഴെപ്പറയുന്ന ഗുണവാനായ ബ്രാഹ്മണൻ എന്തു ധൎമ്മത്തെ നിശ്ചയം ചെയ്യുമോ അതുതന്നെ നിയമമായ ധൎമ്മമാകുന്നതാണ്.

ശ്ലോ— ധൎമ്മേണാധിഗതോ യൈസ്തു വേദഃ സപരിബൃംഹണഃ
തേ ശിഷ്ടാ ബ്രാഹ്മണാ ജ്ഞേയാഃ ശ്രുതിപ്രത്യക്ഷഹേതവഃ. 109

ഭാ—രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ പറഞ്ഞ ധൎമ്മപ്രകാരം യഥാവിധി സ്മൃതി പുരാണാദികളോടുകൂടി ഗുരുമുഖത്തിൽനിന്നും വേദത്തെ അദ്ധ്യയനം ചെയ്തിട്ടുള്ള ബ്രാഹ്മണൻ പരിശുദ്ധനായും വേദാൎത്ഥത്തെ പ്രത്യക്ഷമായി നോക്കുന്നതിനു കാരണഭൂതനായും ഇരിക്കുന്നു.

ശ്ലോ— ദശാവരാ വാ പരിഷദ്യം ധൎമ്മം പരികല്പയേൽ
ത്ര്യവരാ വാപി വൃത്തസ്ഥാ തം ധൎമ്മം ന വിചാലയേൽ. 110

ഭാ—താഴെപ്പറയുന്ന പത്തുവിധലക്ഷണയുക്തമായ പരിഷത്തോ മൂന്നുവിധലക്ഷണയുക്തമായ പരിഷത്തോ ഏതുധൎമ്മമാകെ അംഗീകരിക്കുമോ അതിനെത്തന്നെ ധൎമ്മമായി വിചാരിച്ചു അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടതല്ലാതെ അതിനെ അതിക്രമിച്ചു ഉപേക്ഷിക്കരുതാത്തതാകുന്നു.

ശ്ലോ— ത്രൈവിദ്യോ ഹൈതുകസ്തൎക്കീ നൈരുക്തോ ധൎമ്മപാഠകഃ
ത്രയശ്ചാശ്രമി[illegible] പരിഷത്സ്യാദ്ദശാവരാ. 111

...പ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ശാഖയെ അദ്ധ്യയനംചെയ്ത
...യി ന്യായശാസ്ത്രമറിഞ്ഞിവർ മീമാംസാശ്രു
...ക്തമെന്ന വേദാംഗമറിഞ്ഞവർ മനുസ്മൃതി
... ബ്രഹ്മചാരി ഗൃഹസ്ഥൻ വാനപ്രസ്ഥൻ ഇവർ
...ാകുന്നു പത്തുവിധലക്ഷണയുക്തമായ പരിഷത്ത്

...ൎയജുൎവിച്ച സാമവേദവിദേവ ച
...ത്ര്യവരാ പരിഷജ്ജ്ഞേയാ ധൎമ്മസംശയനിൎണ്ണയേ. 112

ഭാ—ഋഗ്വേദത്തെ അതിന്റെ അൎത്ഥത്തോടുകൂടി അറിഞ്ഞവൻ അപ്രകാരം യജുൎവേദത്തെയറിഞ്ഞവൻ സാമവേദത്തെ അറിഞ്ഞവൻ ഇവർ സഹവാസികളായ മൂന്നുവിധലക്ഷണമുള്ള പരിഷത്തെന്നു പറയുന്നു. ഈ ലക്ഷണയുക്തമായ രണ്ടു പരിഷത്തും ധൎമ്മവിഷയത്തിൽ സന്ദേഹം നേരിട്ടാൽ അതിനെ ഇല്ലാതാക്കുന്നവിഷയത്തിൽ സന്ദേഹംനേരിട്ടാൽ [illegible] പരിശോധിക്കുന്നതിനു സമൎത്ഥന്മാരായും അധികാരമുള്ളവരായുമിരിക്കുന്നു.

മൂ— ഏകോപിവേദവിദ്ധർമ്മം യം വ്യവസ്യേദ്ദ്വി[illegible] [illegible]
സവിജ്ഞേയഃ പരോധർമ്മോ ന ജ്ഞാനാമു[illegible]തൈഃ.

ഭാ—മേല്പറഞ്ഞ പരിഷത്തു ലഭിക്കാത്തകാലത്തിൽ വേ[illegible]ത ഗുരുമുഖത്തിൽനിന്നു അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന യാതൊരു ബ്രാഹ്മണനും [illegible]ർമ്മമായി നിർണ്ണയം ചെയ്യുമോ അതിനെ ഉൽകൃഷ്ടമായ ധർമ്മമെന്നറ[illegible]ല്ലാതെ വേദാർത്ഥം അറിയാത്ത പതിനായിരംപേർകൂടി പറഞ്ഞാലും അ[illegible]ാകുന്നതല്ല.

മൂ— അവ്രതാനാമമന്ത്രാണാം ജാതിമാത്രോപജീവി[illegible]
സഹസ്രശസ്സമേതാനാംപരിഷത്വംനവിദ്യതേ. 14

ഭാ—ബ്രഹ്മചര്യം മുതലായ വ്രതമില്ലാത്തവരായും ഗായത്രി[illegible]ജപശൂന്യന്മാരായും വേദാധ്യയനം ചെയ്യാത്തവരായും ബ്രാഹ്മണജാ[illegible]ത്രം ജനിച്ചവരായും ഇരിക്കുന്നവർ അനേകംപേർ കൂടിയിരുന്നാലും [illegible]ത്ത പരിഷത്തെന്നപേർ ലഭിക്കുന്നതല്ല. പരിഷത്തു്=സഭ.

മൂ— യം വദന്തിതമോഭൂതാമൂർഖാധർമ്മമതദ്വിദഃ
തൽപാപംശതധാഭൂത്വാതദ്വക്തൄനനുഗച്ഛതി. 115

ഭാ—കേവലം തമോഗുണമുള്ളവരായും ധർമ്മസാധകമായ വേദാർത്ഥത്തെ അറിയാത്തവരായും ഇന്ന പാപത്തിനു ഇന്നപ്രായശ്ചിത്തം എന്നറിയത്തക്ക ജ്ഞാനമില്ലാത്തവരായും ഇരിക്കുന്നവർ ഏതുപാപത്തിനു ഒരു പ്രായശ്ചിത്തം നിശ്ചയിക്കുന്നുവോ ആ പാപം നൂറിരട്ടിയായി വർദ്ധിച്ചു് ആ പ്രായശ്ചിത്തം വിധിച്ചവരിൽ ആരോപിക്കുന്നതാകുന്നു.

മൂ— ഏതദ്വോഭിഹിതംസർവം നിശ്രേയസകരംപരം
അസ്മാദപ്രച്യുതോ വിപ്രഃ പ്രാപ്നോതിപരമാംഗതിം. 116

ഭാ—ഇതുവരെ നിങ്ങൾക്കു മോക്ഷസാധകമായ ദാനധർമ്മങ്ങളെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞു. ഇതിനെ തെറ്റിക്കാതെ അനുഷ്ഠിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണൻ മുതലായവർ സ്വർഗ്ഗമോക്ഷരൂപമായ സൽഗതിയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

മൂ— ഏവം സഭഗവാൻദേവോ ലോക[illegible]ത-കാമ്യയാ
ധർമ്മസ്യപരമംഗുഹ്യം മമേദം[illegible] 117

ഭാ—ഷാഡ്ഗുണ്യപരിപൂർണ്ണനായും [illegible] ജാപതിധർമ്മത്തെയറിയുന്നതിനാഗ്രഹമുള്ള സമസ്ത[illegible] ണം ഏററവും രഹസ്യമായ ധർമ്മസൂക്ഷ്മത്തെ എനിക്കു[illegible]

(അദ്ധ്യായം—൧൨. ശ്ലോകം—൧൧൭

മനുസ്മൃതി ഭാവപ്രകാശം വ്യാഖ്യാനസഹിതം

സമാപ്തം.

ശുഭമസ്തു.

58733

മനുസ്മൃതി

p1 അദ്ധ്യായം 1

p4 മഹത്തത്വാദിസൃഷ്ടി

p20 അദ്ധ്യായം 2: ധർമ്മലക്ഷണം

p36 ഗുരുശുശ്രൂഷ

p55 അദ്ധ്യായം 3: ഗൃഹസ്ഥാശ്രമധർമ്മം

p65 പഞ്ചമഹായജ്ഞവിധി

p97 അദ്ധ്യായം 4: ബ്രാഹ്മണാദികളുടെ ജീവനകൃത്യങ്ങൾ

p111 അനധ്യയനം

p134 അദ്ധ്യായം 5: മഹർഷികളുടെ ചോദ്യം

p154 സ്ത്രീധർമ്മം

p158 അദ്ധ്യായം 6: വാനപ്രസ്ഥാശ്രമധർമ്മം

p172 അദ്ധ്യായം 7: രാജധർമ്മം

p194 സന്ധ്യാദിഗുണങ്ങൾ

p205 അദ്ധ്യായം 8: വ്യവഹാരപരിഭാഷ

p238 യജമാനപാലകവിവാദം

p265 അദ്ധ്യായം 9: ദമ്പതീധർമ്മം

p281 ഭാഗനിർണ്ണയം

p315 അദ്ധ്യായം 10: സങ്കരജാതിയുടെ ഉൽപത്തി

p335 അദ്ധ്യായം 11: പ്രായശ്ചിത്ത വിധി

p375 അദ്ധ്യായം 12

p379 ത്രിഗുണങ്ങളുടെ പ്രവൃത്തി